Universidad de Deusto
Biblioteca

Casiodoro

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cassiodori clarissimi Senatoris Romani doctissima et religiosissima psalterii paulatim expositio: ꝑplurima enucleans/que vel idioma aliquod diuino eloquio proprium/vel dogma singulare/vel diffinitionē/vel schema/vel etymologiam/vel interpretationē/vel rhetoricum/logicū/Arithmeticū/Geometricū/Musicū/ aut astronomicum aliquid contineant. ꝑcrissime solerti cura nouiter impressa.

Venūdat ab Joāne paruo librario parisiēsi.

44692

Este libro es de Juan de Palacios mi Primo
Beano del Colegio de Oseta

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶Amadeus Scotus lectoribus.S.

DOctam/elegantēq; diuini Cassiodori in psalmos expositionem vobis nūc dedo/ lectores optimi: quam certe et ingenio/ ac vestre in primis pietati plurimum vtilitatis allaturam confido: cum omni ex parte exactissima meo quidē iudicio sit. Quippe que sanctitudinem nō minus redoleat/q; eruditionem: vtrunq; vero conferte adeo vt alterum sine altero legenti reddere omnino nesciat. Id quod mouit me magis: protraxitq; vt omnibus aliis postpositis negociis(que certe plurima sunt michi) hoc laboris subirē: ratus videlicet nichil e re vestra: institutoq; meo potius fore. Et cum in omnibus pro mea virili adnitar: vt emendatos in manus vestras codices emittam: tum id nusq; maiori diligentia sum adnisus/q; in hoc opere. Proinde et vos vicissim vestro fauore satagite: vt nostri conatus: pii quidem omnibusq; vtiles: michi tandem non sint infelices. Valete.

¶Instructio lectoris.

¶Quia in huius operis marginibus signa quedā sub litteris magnis impressa sunt: quorum que sit representatio: pro directione lectorum modo sequenti annotatur.

	ꝟ.	Idioma/id est ꝓpriū legis diuine locutionē.
	ꝟꝟ.	Dogma valde necessarium.
	ꝟꝺ.	Definitionem aliquam.
	ꝟꝯ.	Schema quoddam.
	ꝟꝑ.	Etymologiam verbi alicuius.
	ꝟꝛ.	Interpretationē alicuius nominis.
Syllabe iste	ꝟꝯ. Insinuant	Aliquid artis rhetorice.
	ꝟꝺ. hec tinere	Topicum aliquod argumentum.
	ꝟꝰ.	Syllogisinum aliquem.
	ꝟꝛ.	Aliquid de Arithmetica.
	ꝟꝯ.	Aliquid de Geometria.
	ꝟꝰ.	Aliquid de Musica.
	ꝟꝛ.	Aliquid de Astronomia.

¶Annotatio Notabilium dictorum.

¶Juxta alphabeticū ordinē collecta annotatio notabiliū dictoꝝ atq; expositoꝝ in explanatione psalteriꝫ per disertissimum Cassiodorū exactissime digestoꝝ: cū locoꝝ assignatione/videlicet ꝑs.ꝟ.foliꝫ ⁊ colūne. Et nota q; post numeꝝ foliꝫ.a.signat primā columnā.b.scōam. c.tertiā.d.quartā: quibus hec conscripta faciliter reperiantur.

Aaron quid interpretat. ꝑs.lxxvꝭ. Versiculo vltimo. folio. cxviij. a
Abijt q̄d significet. ꝑs.j.ꝟ.j. iiij. c
Abyssum q̄d dicamus. ꝑs.xxxij.ꝟ.Cōgregans. xlvij. c
Abyssus quid sit. ꝑs.xxxv.ꝟꝭ. Justicia. liij. a
Abyssus ſm grecos: generis est feminini. ꝑs.lxxviꝭ.ꝟ. Interrupit. cxix. d
Abyssus quid dicat: ⁊ q; in bono et malo plerūq; ponatur. ꝑs.ciij.ꝟ.Abyssus. clvij. a
Ablactari qui dicant. ꝑs.cxxx.ꝟ. Sicut ablac. cciij. c
Abscōdita dei: ⁊ in malo ⁊ in bono accipi possunt. ꝑs.xvj.ꝟ.Domine a paucis. xxiij. d
Abscōdi q̄d sit. ꝑs.xxvj.ꝟ.Mā abscōdit. xxxviij. d
Plerūq; hoies q; peccata faciūt: ꝓ decore ꝓpositi locutiōis se abscōdūt. ꝑs.lj.ꝟ.Mexisti malicia. 78. a
Absolui egemus in ḡlibet etate parula: qui hunc mūdum delictis grauantibus ingredimur oneratꝰ. ꝑs.l.ꝟ.Ecce in iniquita. lxxvj. b
Cīto vnuſq; celerius absoluit: q̄to a seipso viuacitate dānatur. ꝑs.cv.ꝟ.Peccauimus. clxiij. a
Nō est in nr̄is actibus vt mereamur absolui: ſz vñi ꝓpiciationis est vt ꝟsitentē reū liberare dignetur. ꝑs. cxxix.ꝟ.Quia apud te. ccij. d
Absorberi q̄d sit. ꝑs.xxxiiij.ꝟ.Non dicant. liij. b
Abundās vñ dicat. ꝑs.cxiij.ꝟ.Dues eoꝝ. ccxix. c
Qualiter ad dñm accedere debeamus. ꝑs.cxlj. In cōclusione. ccxvij. d
Accedite q̄bus dicat. ꝑs.xxxiij.ꝟ.Accedite. xlviij. d
Accepta que dicant. ꝑs.xiiij.ꝟ.Nec fecit. xxj. b
Adimplere quid sit. ꝑs.xv.ꝟ.vltimo. xxij. c
Adipem quid dicamus. ꝑs.lxxx.ꝟ.vltimo. cxxvj. c
Adiutoriū quādo petamus. ꝑs.lxix.ꝟ.j. cv. a
Dñs q̄bus sit adiutor. ꝑs.cxlv.ꝟ.Btūs cuꝰ. ccxxij. a
Administratiōis dñi qua mūdus regit breuis ⁊ appropriata descriptio. ꝑs.ciij.ꝟ.Auertente. clviij. d
Adolescens vnde dicat. ꝑs.lxvij.ꝟ.Ibi benia. C. c
Triplex causa redditur quare dñs debeat adorari. ꝑs. xciij.ꝟ.Uenite.Et.ꝟ.sequenti. cxliij. c
Terra sensibilis lapidum non debet adorare brutissimum: quia ipse negat sibi effectum qui ab insensatis petit auxilium. ꝑs.xcvj.ꝟ.j. cxlvj. d
Prophete promiserunt dñi aduentum: Euangeliste venisse declarant. ꝑs.xcv.ꝟ.ij. cxlv. b
Cur fideles aduersa huius mūdi tolerabiliter ⁊ libētissime sustineant. ꝑs.cxvij. Zai.ꝟ.j.⁊.ij. clxxxiij. a
Cur aduersarios nr̄os iubeamur diligere. ꝑs.cxxxviij. ꝟ.Nonne odien. ccxiij. b
Afflictio quomodo sit beneficium. ꝑs.xxxiiij.ꝟ.Fiant tanq̄. l. d
Cur afflictiones nō pauescere: nec mala huiꝰ seculi formidare debeamus. ꝑs.xcvj. In cōclusione. cxlvij. b
Angelus cur affligat conuersos. ꝑs.xxxiiij.ꝟꝭ. Fiant tanq̄. l. d
Quando fidelis se affligit: iram domini castigatꝰ euadit. ꝑs.lxxxvij.ꝟ.Jn me ptransierunt. cxxxiiij. b
Necesse est vt bonus antiꝰ affligat: quotiēs malor̄ pmixtione cōcludit. ꝑs.cxix.ꝟ.Heu me. cxcv. b
Cur dominus iubeat peccatores se affligere. ꝑs.cxviij Sade.ꝟ.j. cxcj. b
Agareni q̄d iterp̄tent. ꝑs.lxxxij.ꝟ.Moab. xxviij. a
Ager vnde dictus sit. ꝑs.cxj.ꝟ.Et seminaue. clxvij. b
Ale dei patris: sunt misericordia ⁊ charitas. ꝑs.xvj.ꝟ. Sub vmbra. xxij. c
Allegoria q̄d sit. ꝑs.xxxj.ꝟ.Jnfreno.xlv. b Et ꝑs.l.ꝟ.viti. lxxviij. a Et ꝑs.xcvij.ꝟ.Flumina. cxlviij. b Et ꝑs.xcix.ꝟ.j. cxlix. c
Alleluia neutri generis definitū est. Et quomodo interpretetur. ꝑs.ciij. circa titulum. cliz. c
Quantus honor sit huius verbi alleluia. ꝑs.cxlvij. circa titulum. ccxxij. d
Alleluia cur plenissima intentione cātare debeamus. ꝑs.cl. circa titulum. ccxxvj c
Alienum quid sit. ꝑs.xviij.ꝟ.Delicta. xxviij. c
Alienigene qui sint. ꝑs.lxxxvj.ꝟ.Ecce alieni. cxxxij. c
Alimentū vnde dicat. ꝑs.xxxij.ꝟ.Ut eripi. xlviij. a
Allocutio per Energiā. ꝑs.iiij.ꝟ.Filij ho. viij. b
Altare vnde dictū sit. ꝑs.xxv.ꝟ.Lauabo. xxxvij. d
Altare vnde dicat. ꝑs.xlij.ꝟ.Et introibo. lxiij. d
Cur dominus saluator altissimus dicatur. ꝑs.lxv.ꝟꝭ. Omnis terra. xcvj. b
Melius est quedā altiora sibi hoiem cōsiteriq; aliqua ꝑsumptione culpari. ꝑs.cxlvij.ꝟ.vltimo. ccxxiij. d
Altitudines montium quid sint. ꝑs.xciij.ꝟ.Quoniā in manu. cxliij. b
Altū quomō sepe dicamus. ꝑs.xj.ꝟ.Jn circui. xix. a
Frequēter aliqua sub ambiguitate ꝓferimus: de quibus dubitare non possumus. ꝑs.cxxxviij.ꝟ.Et dixi forsitan. ccxij. c
Nolo amalech inteptatio. ꝑs.lij. circa titulū. lxxix. c
Amalech q̄d iterp̄tet. ꝑs.lxxxij.ꝟ.Moab. cxxviij. a
Amando tenendus est: cuius dulcedo creſcit ad meritum. ꝑs.cix. circa titulum. clxxj. a
Plus est amantē aliquid facere: q̄ solum infideliter timentem. ꝑs.cxviij.Mem.ꝟ.j. clxxxvij. c
Si amarā medici pottonem non respuimus vt mereamur tēporalē suscipere sospitatē: quāto magis ꝓpter eterna gaudia aduersa sustinere debemus? ꝑs.xciij. In conclusione. cxliij. d
Amare non profutura dementis est. ꝑs.cxvij. Ain.ꝟ. vltimo. cxc. b
Amen/id est fiat. ꝑs.cv.ꝟ.vltimo. clxv. a
Amici qui sint: ⁊ amicus vnde dicatur. ꝑs.xxxvij.ꝟꝭ. Amici. lvij. d
Amicitia quid sit. Ibidem. lvij. d
Ammon q̄d iterp̄tet. ꝑs.lxxxij.ꝟ.Moab. cxxviij. a
Ille verus amor est: qui veritatis affectū sic rigida deliberatione custodit: vt olino exercet qđ ei possit esse cōtrariū. ꝑs.cxviij.Sin.ꝟ.Jniquitate. cxciij. b
Prophete amorem bonorum malarū rerum odio comprobauit. Ibidem. cxciij. b
Ammoreus q̄d iterp̄tet. ꝑs.cxxxv.ꝟ.Seon. ccix. b
Amphibologia q̄d sit. ꝑs.xx.ꝟ.Mā declinaue. xxx. c
Amplectit dñs quicq̄d non aspernatur. ꝑs.xxxvij.ꝟ. Et ante te. lvij. d
Anacephaleosis q̄d sit. ꝑs.cxiij.ꝟ.Benedix. clxxvj. a
Anadiplosis q̄d sit. ꝑ.xxiij.ꝟ.vlt. xxxv. c Et ꝑs.xxiiij ꝟ.ij. xxxvj. b Et ꝑs.cxxj.ꝟ.Hierusalē. cxcvj. d

Universidad de Deusto

Amphora qđ sit. ꝑs.lij. ℣.ij. lxxix. b Et ꝑs.cxvij. ℣. Dns michi adiutor. cxcviij. b Et ꝑs.cxxiij. ℣si.ij. clxxviij. d Et ꝑs.cxxiij. versi.ij. ccj. d
Anastrophe quid sit. ꝑs.xxiij. ℣. Hic accipiet. xxxv. b Et ꝑs.ij. ℣. Nõe cogno. lxxx. a Et ꝑs.lxi. ℣.i.xci. a Et ꝑs.lxxxv. ℣. Jn die. cxxxi. b Et ꝑs.lxxxvi. ℣si.i. cxxxij. b Et ꝑs.cxxx. ℣.i. ccxij. b
Angelus quid grece dicatur: z quid latine interpretetur. ꝑs.cij. ℣. Qui fa. clvi. d
Cur in laudibus domini ab angelis fiat initium. ꝑs. cxlviij. versi.ij. ccxxiiij. d
Angelus qđ sit. ꝑs.xxxiij. ℣. Jmmittet. xlix. a
Angelus quomodo ds fieri possit. Jbidem. xlix. a
Angulus vñ tractus sit. ꝑs.cxvij. ℣. Lapidẽ. clxxix. c
Animas scriptura frequenter ponit pro hominibus. ꝑs.xxxiij. ℣. vltimo. l. a
Anima quomodo sitim habeat. ꝑs.xli. ℣.ij. lxiij. b
Pro toto homine sola aĩa quandoq; ponit. ꝑs.lxxvij. versi. Vtam fecit. cxxi. b
Aĩa q̃nis cõdolẽdo corpori subiecta sit passioni: hz tñ et propias penas qñ graui cogitatione torquet. ꝑs. ciij. ℣. Humiliaue. clx. c
Quid significent verba Symeonis ad Mariã dicta: Tuã ipsius aĩam ptrãsibit gladius. Jbidẽ. clx. c
Uiri⁹ale quõ ꝑ diuersa discurrat zc. ꝑs.cxlv. ℣.i.121. d
Animu dignitas q̃uor ℣tutib⁹ ꝑpat. ꝑs.liij. Jn cõ.9. b
Aliud greco ĥmõe vñ dicat. p. cxxiij. ℣. Cũ trasc.198. b
Antiprosopon qđ sit. ꝑs.lxxviij. ℣. Quia eo. cxxiij. a
Antichristus quomodo pluribus locupleo erit. ꝑs.lj. ℣. Sed sperauit. lxxix. b
Antidotum quo venena omniũ delictoꝝ vincunt. ꝑs. xxxi. ℣. Pro hac ora. xlv. d
Antiptolis qđ sit. ꝑs.xxxiij. ℣. Sicut pri. lj. c
Antisagoge qđ sit. ꝑs.xi. ℣. Qui dixerunt. xviij. d
Antistathmisis qđ sit. ꝑs.cxxv. ℣. Qui se. cxcix. d
Antonomasia qđ sit. ꝑs.lxvij. ℣. Rex vir. xcix. b
Anxius nusq̃ fuisse legit dñs xp̃s. ꝑs. cj. circa ti. cij. c
Anxius qui dicatur. Jbidem. cij. c
Hic oẽs nobis apparere non possunt qui operant iniquitatẽ. ꝑs.xci. ℣. Cum exor. cxli. a
Aper vñ dict⁹ sit. ꝑs.lxxix. ℣. Exterminauit. cxxiij. d
Apum cõditio. ꝑs.cxvij. ℣. Circũdederũt. clxxix. a
Apes vnde dicantur. Jbidem. clxxix. a
Apochinu qđ sit. ꝑs.xxxi. ℣.vlti. xlvj. c Et ꝑs.xlviij. ℣. Ne timue. 73. a Et ꝑs.lxxxij. ℣. Altaria.178. d Et ꝑs.lxxxviij. ℣. Qñ dixisti. cxxxv. a Et ꝑs.cxxxv ℣. Qui fecit mirabilia. ccviij. d
Apollinaristarum reprehensio. ꝑs.lxxxv. ver. Custodi animam. cxxxi. a
Aposiopisis qđ sit. ꝑs.xvij. ℣. Populus quẽ. xxvij. a
Apñ cur mõth⁹ cõparent. ꝑs.xxxv. ℣. Justicia. liij. a
Apostrophe qđ sit. ꝑs.xix. ℣. Impleat. xxix. b Et ꝑs. xlv. versi. Ula cate. lxix. d
Aqua vnde dicat. ꝑs.cxxiij. ℣. Cũ trasceret. cxcviij. b
Aquile ꝓpietates. ꝑs.ci. ℣. Qui coronat. ciiij. c
Aranea qđ sit: z vñ dicat. ꝑs.lxxxix. ℣. Anni nri. 138. c
In mala parte libertas arbitrij execrabilis: i bona parte liberum arbitriũ Adam peccãte perdidimus. ꝑs. cxvij. ℣. Bonum. clxxviij. d
Arcs cur ponat in scripturis diuinis. ꝑs.x. ℣.ij. xvij. d
Arena vñ dicta sit. ꝑs.cxxxviij. ℣. Dinumera. ccxiij. b
Argumentũ a ꝓsequẽtibus qđ sit. ꝑs.xi. ℣.j. xviij. c
Qñ argumentũ nobilissimũ dicat in topicis. ꝑs.xvij ℣. Et cum electo. xxvj. b
Argumentũ a pari qđ sit. ꝑs.xviij. ℣.ij. xxvij. d
Argumentũ qñ dicit in topicis a rebus ipsis. ꝑs.xix. versi. Ipsi obliga. xxix. c
Argumentũ in sacris ꝓdicationib⁹ ponit sub libertate verboꝝ. ꝑs.xx. ℣. Quoniam rex. xxx. b
Argumentũ a ꝓsona qñ dicat a quib⁹ oratores. ꝑs.xxiij. versi. Hic accipiet. xxxv. b
Argumentũ quod in topicis dicitur ex cõtrarijs quid sit. ꝑs.xxv. ℣. Non sedi. xxxvij. c
Argumẽtũ qñ in topicis ex ꝓtrario dr. ℣.xxix. ℣. Qñ ira. xlij. a Et ꝑs.xxxiij. ℣. Diuites. xlix b Et ꝑs. lvij. ℣.j. xlix. b Et ꝑs.cxviij. Samech. ℣.j.189. a
Argumẽtũ qñ in topicis dr. a ꝓsequẽtibus. ꝑs.xxix. ℣. Auertisti. xlij. b Et ꝑs.l. ℣. Auditui. lxxvj. d
Argumẽtũ a necessitate qñ dicat. ꝑs.xxxi. ℣. Quoniã die. xlv d Et ꝑs.xxxvij. ℣. Lõpuruerũt. lvij. c
Argumentũ a necessario. ꝑs.cxxvi. ℣.j. cc. b
Argm ab adiũctz qñ dicat. ꝑs.xxxij. ℣. Ecce ocu.48. a
Argumentũ qđ sit. ꝑs.xxxiij. ℣. Diuites. xlix. b
Argumentũ quod notatio dicitur quid sit. ꝑs.xxxiij. versi. Dissoluti. lj. d
Argm ab igenio qđ sit. ꝑs.xxxv. ℣. Uerba ora. lij. d
Argumentũ a genere qđ sit. ꝑs.xxxv. ℣. vlti. lij. c
Argumẽtum comparationis, a minore ad maius quod dicatur. ꝑs.xli. versi.j. lxij. b
Argm a dictis z factz maior qđ sit. ꝑs.xliij. ℣.ij. 65. c
Argm a tormẽtz qđ dicat. ꝑs.xliij. ℣. Hec oĩa. lxvj. b
Argumentũ a parte maiore. ꝑs.l. ℣.ij. lxxvj. a
Argumentũ ab antecedẽtibus qñ dicat. ꝑs.l. ℣. Ecce in iniquitatibus. lxxvj. b
Argumentũ a causis qñ sit. Jbidem. lxxvj. d
Argumẽtũ a laude rei lese qñ dicat. ꝑs.lxxiij. ℣. Libera sti. cxij. c Et ꝑs.xciij. ℣. Uidua. cxliij. a
Argm ab euẽtu qđ sit. ꝑs.lxxij. ℣. Ut qđ auer. cxiij. b
Argumẽtũ nimis accomodũ qñ ꝓ alĩq detestabili ponit ꝓsona gratiosa. ꝑs.lxxiij. ℣. Ne auertat. cxiij. a
Argumẽtũ qñ dicit a tpe: efficacissimũ inter oratores haberi solet. ꝑs.cj. ℣. Tu exurgens. cliij. a
Argumẽtũ a cõiugatz. ꝑs.xxxvj. ℣. Inimici ꝑo. lv. b Et ꝑs.xxxix. ℣.j. lx. c Et ꝑs.l. ℣.j. lxxvj. a Et ꝑs cxvij. ℣. Castigãs. clxxix. b Et ꝑs.cxviij. Reo. ℣si. Judica. cxcij. c Et ꝑs.cxxxi. ℣. Hec requi. ccv. a Et ꝑs.cxliij. versi. Consca. ccxix. a
Aliud sunt argumentoꝝ sedes: aliud definitionum regule. ꝑs.cxlv. ℣. penultimo. ccxxij. c
Prius est vt nosmetipsos districtius arguamus: et sic ad dñi mãdata migremus. ꝑs.cxviij. Heth. ℣. Quia cogitaui. clxxxiiij. c
Arrianoꝝ z apollinaristarũ cõfutatio. ꝑs.cviij. ℣. Hoc opus. clxx. a
Arriani demẽtissimi errorꝝ ꝓfutatio. ℣. cxvi. ℣.ij.178. a
Arrianoꝝ z ceteroꝝ hereticorum cõfutatio. ꝑs.cxxx. ℣si. Sion humi. ccviij. b
Aries vnde dicatur. ꝑs.xxviij. ℣.j. xl. d
Arithmetice discipline laus/ virtus/ atq; diuisio. ꝑs. lxxxix. Jn conclusione. cxxxix. b
Arma vnde dicta sint. ꝑs.xxxiij. ℣.ij. l. c
Arrogãtes tãto in tartari ꝓfundũ descẽdũt: q̃to se altiora ꝓtigere putauerũt. ꝑs.xvij. ℣. Qñ ppũm.26. b
Asaph qđ significet. ꝑs.xlix. circa tit. lxxiij. c Et ꝑs. lxxj. circa titu. cx. b Et ꝑs.lxxij. circa titu. cxij. b
Jlli beato cui est auxilium a dño: ascensus est in corde zc. ꝑs.lxxxij. ℣. Beatus vir. cxxix. a
Quomodo ds ꝑ gradus ascendat. Jbidem. cxxix. a
Ascia quid sit. ꝑs.lxxij. ℣. Quasi in fyl. cxij. d
Assyrij qđ interpretent. ꝑs.lxxv. circa titulũ. cxv. c

Frequẽter dñs aspicit tractus: sepius ituet vt pdat. ꝑs. cxviij. ℣he. ℣. Aspice. cxc. d
Aspicit etiam dñs propicius. Jbidem. cxc. d
Astare quid sit. ꝑs.v. versi. Mane astabo. ix. d
Bene astare deo quis dicat. Jbidem. ix. d
Astismos quid sit. ꝑs.xcviij. ℣.i. clxviij. d
Astrologia sacrilega: summa intentione fugienda est. ꝑs.lxx. Jn conclusione. cvij. d
Astrologoꝝ notatio. ꝑs.cxviij. Thau. ℣.j. cxciij. d
Astrologorum reprehensio. ꝑs.cxxxv. ℣si. Lunam et stellas. ccix. a
Arguunt astrologi q̃ stellas noibus alienis vocãt: veneris/ louis/ mercurij zc. ꝑs.cxlvj. ℣. Qui nu. ccxxiij. a
Astronomie descriptio. ꝑs.cxlviij. Jn cõclu. cxxxv. c
Astronomia quõ z in q̃bus nõ sit fugiẽda: quomõ etiã et in q̃bus sit abominabilis. Jbidem. ccxxv. d
Atria vnde appellata sint. ꝑs.cxxxiij. ℣.j. ccvij. a
Atriũ quid dicat. ꝑs.xcj. ℣. Plantati. cxlj. c
Atrium quid sit. ꝑs.cxxi. ℣ ij. cxcvj. c Et ꝑs.cxxxiij versi.j. ccvj a
Jn auaricia hominũ mutabilitas maxime accusatur. ꝑs.xxxviij. ℣. Thesaurizat. lix. c
Auaricia qđ sit. ꝑs.cxvij. ℣he. ℣. Jnclina. clxxxiij. a
Auctoris in opus suũ intẽtio. Jn plogo colũna.j. j. a
Audire quos dicamus. ꝑs. xlix. ℣. Audi. lxxiij. a
Qui vocẽ dñi non audit: nec grex ipsius dr: nec in pascuis collocatur. ꝑs.xciij. ℣. Hodie. cxliij. c
Quid libẽter audiat dñs. ꝑs.cxxxvij. ℣.j. ccx. d
Ab illis aspectus auertimus: qui nris mẽtibus horruerunt. ꝑs.xxxij. ℣. Ecce oculi. xlviij. d
Si nos auertimus faciẽs a peccatis nris noxium est: si vero dñs auertit extinguit. ꝑs.l. ℣. Auerte. lxxvj. d
Deꝰ qñ a nobis auertit: nõ est pietatis defectus: sz magne vltionis acule⁹. ꝑs.lxxx. ℣. Pro nichilo. cxxvj. b
Augustini in explanatione psalmoꝝ ingens cõmendatio. Jn prologo. columna.j. j. a
Aures diuinitatis ad similitudinem corporalem dicũtur. ꝑs.v. ℣si.j. ix. c
Cui aspectus tranquillus cõcedit: ipsi z aures placidissime cõmodantur. ꝑs.lxiij. versi.j. lxxxj. c
Ad aures dñi non venit quod se mutua contrarietate confundit. ꝑs.c. versi.j. cl. b
Auris vñ dicat. ꝑs.v. ℣.j. ix. c Et ꝑs.cj. ℣.ij. cliij. a
Auris vñ sit appellata. ꝑs.cxliij. ℣.ij. clxxvj. c
Aureũ colorẽ antiq̃ pulcherrimũ vocauerũt. ꝑs.lxxj. versi. Et viuet. cix. b
Aurum vnde dicatur. Jbidem. cix. b
Austri descriptio. ꝑs.cxxv. ℣. Conuerte. cxcix. c
Auxesis qđ sit. ꝑs.lij. ℣. Tu ãt dñe. vij. c Et ꝑs.xviij. ℣. Desiderabilia. xxviij. c Et ꝑs.lxviij. ℣. Multiplicati. cij. b Et ꝑs.lxxiij. ℣. Jncenderunt. cxij. a Et ꝑs.lxxviij. ℣. Facti sum⁹. cxxiij. a Et ꝑs.cxxxiiij. versi. Qui producit. ccvij. c

Babylonia quid interpretet. ꝑs.lxiiij. circa titulum. xciij. b
Babylon quid sit: z quid interpretetur. ꝑs. lxxxvj. ℣. Memor. cxxxij. c
Jn baptismate sic omnia originalia delicta et ꝓpria admissa mũdant: vt illic nos restituat puritati: in qua primus Adam noscit esse ꝓcreatus. ꝑs.l. ℣. Ulcq; qua cq; laua. lxxvj. a
Barbarus vnde dicatur. ꝑs.cxiij. ℣.j. clxxv. a
Basan qđ interpretet. ꝑs.lxvj. ℣. Dixit dñs. c. b Et ꝑs.cxxxiij. ℣. Seon. ccvij. d
Beati qui merito dicunt. ꝑs.cv. ℣. Beati. clxij. d
Jpsa est perfecta beatitudo: non sibi quenq̃ ꝓparauit: sed dño. ꝑs. cxij. versi. Benedicti. clxxvj. a
Beatitudo eoꝝ qui sibi vident felices q̃ sit. ꝑs.cxliij. versi. vltimo. ccxix. d
Beatudo eoꝝ q̃ vere sunt felices q̃ sit. Jbidẽ. ccxix. d
Celestis ditudinis ꝓcõsũ. ꝑs.lxxxiij. ℣. Bti q̃. 129. a
Beatitudo prima anime sancte exultare i domino. ꝑs. xxxiiij. ℣. Anima autem. lj. a
Beatitudo iustoꝝ q̃ sit. ꝑs.xliij. ℣. Jn dño lau. lxv. d
Duo sunt q̃ beatos faciunt z felices/ scilz timere dñm: et sperare in dño. ꝑs.cxiij. ℣. Qui timet. clxxv. c
Per tertiã speciem definitionis ostendit qui sit beatus vir. ꝑs.cxviij. Aleph. ℣.ij. clxxx. c
Beatus vir duobus modis dicit. ꝑs.j. ℣.j. iiij. b
Beatus qui sit. ꝑs.lxxxiij. ℣. vltimo. cxxix. c
Belli spũalis ꝙ diabolũ descriptio. ꝑs.lv. ℣.j. lxxxiij. c
Belli schematice ꝓ antiphrasim dicimus: sicut lucũ et piscinam. Jbidem. lxxxiij. c
Benedictio domini semper augmentat/ siue cum illũ nos benedicimus/ siue cum ille nos benedixerit. ꝑs. lxvj. versi.j. lxxxvij. c
Benedictiones multe sunt. Jbidem. lxxxvij. c
Cur in ecclesia catholica dño bñdici debeat. ꝑs.lxvij. ℣. Jn ecclesia. C. c
Multipliciter dño benedicit. ꝑs.lxvij. ℣. vlti. cj. b
Jsti sunt digni dñm bñdicere: q̃ suum z cognoscunt et venerãtur auctorẽ. ꝑs.cij. ℣. Benedicite. civ. d
Si dominum benedicimus: ab eo iugiter custodimur. Jbidem. ℣. vltimo. civ. d
Exhortatio vt dñz oẽs bñdicam⁹. ꝑs.cij. Jn cõ. civ. d
Benedicere deum quid sit. ꝑs. cij. versi.j. civ. b
Quomodo nos deũ bñdicamus: z quomodo ipse nos. ꝑs.cxviij. Beth. ℣. Benedictus. clxxx. b
Benedictio operantium in agris: vnde ortum habeat. ꝑs.cxxvij. ℣. vltimo. ccij. a
Que sit firma z vera benedictio. Jbidem. ccij. b
Nos dñm benedicẽdo laudamus: ille aũt nos benedicendo sanctificat. ꝑs.cxxxij. ℣.j. ccvj. c
Dñs bñdicẽdus est: qñ ipse donat z aliam misericordẽ et substãtiã largiorẽ. Jbidẽ. ℣. Jn noctibus. ccvj. c
Si volumus esse bñdicti amoꝝ nos sancte trinitatis: z vnitas beate cõplectat eccle. Jbidẽ. ℣. vlt. ccvj. c
Bñdicere nomẽ dñi qđ sit. ꝑs.cxliij. ℣.j. ccxx. c
Bñdictus qñ dicat de⁹. ꝑs.xvij. ℣. Ultimo. d. xxvij. a b
Benedictũ quem ꝓprie dicimus. ꝑs.xxvij. ℣. Quoniam non intel. xl. b
Benedictum quomodo differẽter dicamus hominem et deum. ꝑs.xl. ℣. Benedictus. lxij. d
Jmpurãtur beneficia vt grauior ei⁹ metur offensa. ꝑs. lxxx. ℣. Jn tribulatione. cxxvj. a
Epilogatio bñficioꝝ hebreis a dño collatoꝝ. ꝑs.cxiij. ℣. Et dedit eis. clxj. d
Cur moneamur recte vti diuinis beneficijs. ꝑs.cv. ℣. Et commixti. clxiiij. b
Pauor: est dicere que bñficia suscipiat: qui suis actib⁹ merek offensam. ꝑs.cxv. ℣. O dñe. clxxvij. c
Beniamin qđ interpretet. ꝑs.lxix. ℣.ij. cxxiij. a
Cur dño sua benignitate doneт confessionis affectum. ꝑs.lxxxiiij. ℣. Etenim do. cxxx. c
Ꝓpheta beniuolentiam iudicis quot modis querat. ꝑs.lxxij. ℣.ij. cxij. c
Ꝓpheta vt beniuolentiam pij domini prouocaret: beneficia eius frequẽter enumerat: vt memor esse dignetur eoꝝ: quos creare dignatus est. Jbidem. ℣. Memor. cxiij. d

Bipennis quid sit: z vnde dicatur ps.lxxiij.ℵ. Quasi in syl. cxij. d
Bona dom⁹ dei q̄ sint. ps.lxiiij.ℵ. Replebimur. 94. d
Boni hoies qui sint. ps.cxxiij.ℵ. Benefac. cxcix. a
Si diuina misericordia suffragante respicimur: donec obedientes sumus boni reperimur. Ibidē. cxcix. a
Differenter deum boni et mali benedicunt. ps.xlviij.ℵ. Quia anima. lxxij. a
Bominem bonum dicimus per domini gratiam factum. ps.cxvij. versi.j. cixxviij. c
Ille solus propie per se dicitur bonus: qui alios facit implere q̄ boni sunt. Ibidem. clxxviij. c
Propheta intellexit bonitatem illam debere dici vnde proficiscitur. ps.cxviij. Teth. ℵ.j. cixxxv. a
Bonus dñs huius suis tribuit bonitatē. Ibidē. clxxxv. a
Medic⁹ bonitatē facit cū secat vulnera. Ibi. clxxxv. a
Pater bonitatē facit cum cedit filiū. Ibidē. clxxxv. a
Bonū cur respiciat ad charitatē. ps.cxxxij. ℵ.j.205. d
Boues cur predicatores deligneant. ps. viij. ℵ. Omnia subiecisti. xiiij. b
Brachyologia q̄d sit. ps.xlix. ℵ. Nō accipiā. lxxiij. b
Et ps.lxxxvj. ℵ. Sicut letantium. cxxxij. d

Bucozelon quid sit. ps.cv. versi. Et concupierunt. clxij. d

Non possunt a latere vel a dextris domini cadere: qui sunt predestinati. ps.xc. versi. Cadent. cxxxix. d
Ille causas sue calamitatis cognoscit: q̄ se afflictū vt puertat intelligit. ps.cxiij. ℵ. Tribulationē. xvij. b
Calix q̄d sit: z vñ dicat. ps.x. ℵ. pluit. 18 d Et ps.xv. ℵ. Dñs pars. xxij. b Et ps.lxxiij. ℵ. Quē habui. 115. a
Calumnia per antiphrasim dicitur. ps. cxviij. Phe. ℵ. Redime. cxc. d
Calumnia quid sit. Ibidem. cxc. d
Diabolus quare dictus sit calumniator. ps.lxxj. ℵ. In sua iusticia. cviij. d
Calumniator qui sit. Ibidem. cviij. c
Cāpi vnde dicti sint. ps.cxxxj. ℵ. Ecce audi. cciij. c
Canū natura q̄lis sit. ps.xxj. ℵ. Ām circū. xxxij. b
Canes z in malo et in bono ponūtur. ps.xxj. ℵ. Eripe. xxxiij. a Et ps.lxvij. ℵ. Ut intingat. L. b
Canes vñ dicti sint. ps.lviij. ℵ. Couertent. lxxxvij. c
Meliores erunt canes tēpore antichristi: q̄ nunc sint homines. Ibidem. lxxxvij. c
Canum consuetudo. Ibidem. lxxxvij. c
Canis proprietates que sint. Ibidem. lxxxvij. c
Cātare q̄d sit. ps.xx. ℵ. vlt. xxx. c Et ps.xxvj. ℵ. Circuibo. xxxix. a Et ps.xcvij. ℵ. Viderūt. cxlviij. a
Inter cantare et psalmum dicere differentia. ps.lvj. versi. Paratum. lxxxv. b c
Qui dicatur cantare domino canticum nouū. ps.xcv. versi. cxlv. b
Quis deo cātare dicat. ps.lxvij. ℵ. Cātate. xcviij. d
Canticum quid sit. In prologo. ca. vj. ij. b Et ps.iiij circa titulum. viij. b
Cāticū q̄d significet. ps.xciiij. circa titulū. cxliij. a
Canticum ad diuinarum rerum contemplationem refertur. ps.cvij. circa titulum. clxvij. c
Canticum nouum q̄d sit. ps. cxlix. ℵ.j. ccxxvj. a
Canticū psalmū quid sit. In prologo. ca. viij. ij. b
Caprabūr q̄d significet. ps.xciij. ℵ. Capta. cxliij. c
Si veritatis intima perscrutemur: captiuitatem passi non sunt: qui animo liberi fuerunt. ps.lxxvij. ℵ. Audiuit deus. cxxj. d
Mittitur in mentē nostrā diabolo instigante q̄ nolumus: recipimus quod nostra estimatione dānamus: et tyrannide quadam peccati a nostra redimur exe cratione captiui. ps.cxxxvj. ℵ. vltimo. ccx. c
Caput q̄d hic significet. ps. vij. ℵ. Cōuertetur. xiij. b
Caput q̄d plerūq̄ dicat. ps.xxvj. ℵ. In pe. xxxviij. d
Caput nr̄m rō est: supra quā inter bona collata cetera nil habemus. ps.xxxvij. ℵ. Mēs iniquita. lvij. c
Caput q̄d sit: z vñ dicat. ps. cix. ℵ. penultī. clxxij. a
Ad caput festinare nequeūt: nisi qui christi mēbra esse meruerunt. ps.cxxij. circa titulum. cxcvij. b
Carcer vnde dictus sit. ps. cxij. ℵ. Educ. ccx. d
Charitas dei quedam vernalis est pluuia virtutum. ps. xij. circa titulum. xix. b
Charitat⁹ feruor q̄lis sit. ps.xxxviij. ℵ. Cōcaluit. 59. a
Charitatis cōmēdatio. ps.cxxix. ℵ. Quia apd. ccij. d
De pcepto charitat⁹ quo ad deū et primū. ps.cxxxiij. circa titulum. xx. b
Carmen quid sit. ps. liij. circa titulum. lxxx. c
Carnalis vitiositas singul⁹ pfruī desiderat: q̄ aūda delectatiōe pcupiscit. ps.xxxiij. ℵ. Magnificare. 48. d
Carnis vicia q̄d sint. ps.cxviij. Samech. ℵ. vl. 189. c
Propheta salutem carnis petere non poterat: qui libenter corporeis passionibus subiacebat. ps.cxviij. Coph. versi.ij. cxcj. d
Caro christi nō est deitas. ps.xvj. In cōclu. xxiij. a
Caro omnis suspecta est quouscq̄ audiat. Uentre bene dicti tē. ps. lvij. ℵ. Quia factus. lxxxviij. b
Caro vñ dicta sit. ps. lxxvij. ℵ. Et memorat⁹. cxx. d
Cassiani reprehensio circa primum hunc versum. ps. lxix. versi.j. ccv. a
Castra quid sint. ps. xxvj. ℵ. Si cōsistant. xxxviij. d
Castra vñ dicant. ps. lxxvij. ℵ. Et cecide. cxx. c
Cata antiexeis q̄d sit. ps. xvj. ℵ. Exur. dñe. xxiij. d Et ps. cxxxix. ℵ. Caput. 214. c Et ps. cxliij. ℵ.j. 220. c
Cata epenon q̄d sit. ps. xvij. ℵ.j. xxiiij. a Et ps. lxvij versi. Cantate. xcix. a
Catachzesis quid sit. ps. lxxiij. ℵ ii. vltimo. cxv. b Et ps. xliij. ℵ. Exurge. lxvj. c
Cathedra quid sit. ps. j. ℵ.j. iij. c
Cathegoricus syllogismus quid sit. Ibidem. ℵ. Sed in lege. iij. d
Caueri maxime debet: ne finitima nostra reddātur obnoxia. ps. i. ℵ. Usq̄quaq̄. lxxvj. a
Cōstat ibi esse omniū rerū cās: vñ vbertas pcedit z copia sine fine prestat. ps. cij. ℵ. Dante te. civij. d
Causa iustissima quare dominus debeat predicari. ps. cxlvij. ℵ. Juuenes. ccxxv. b
Cautela sequentis est precedens lapsus alienus. ps. xc. ℵ. Quoniam angelis. cxl. a
O q̄ profunda cecitas est deum ante oculos non habere. ps. ix. ℵ. Non est deus. xvj. c
Cur oēs vitiosi ceci sint. ps. cxlv. ℵ. Dñs soluit. 222. b
Cedri descriptio. ps. xcj. versi. Justus. cxij. c
Cedar hebreū nomē quid interpretet: et vnde habeat originem. ps. cxix. ℵ. Heu me. cxcv. b
Celestia bona nec in laudibus pñt hēre terminū: nec in pmiss sustinē. pbant occasum. p. cxij. ℵ. vl. clxxvj. b
Prophēta more suo res celestes p humanas pinetudines dinoscit indicare. p. cxxxj. ℵ. Si introiero. 204. b
Celi quid significēt. ps. ij. ℵ. Qui habitat. vj. b
Celos enarrasse gloriam dei: quomodo intelligi debeat. ps. xviij. versi.j. xxvij. d
In scripturis diuinis frequenter plurali numero celos dictos inuenimus. ps. lxvij. ℵ. Psallite. cj. a
Celū vnde dictū sit. ps. cxij. ℵ. Celū celi. clxxvj. a

In illis est celum: qui se conuersatione celesti tractare nouerunt. ps. cxviij. Lamech. ℵ.j. clxxxvj. d
Celum q̄lis sit substātia pura: lucida tē. tame animal esse non cōperit. ps. cxlviij. ℵ. Laud. eū ce. ccxxv. a
Cenonema quid sit. ps. x. versi.j. xvij. d
Cera q̄d sit: z cui⁹ cōditionis. ps. lxvij. ℵ. ij. xcviij. d
Certamē in quo vincit qui sustinet: z pdit qui vulnerat q̄ sit. ps. xciij. ℵ. Quis exurget. cxliij. c
Certādū nō est cū diabolo gladio/ vel iacēdo: sz illis vtut⁹ q̄bus xp̄s ipse pugnauit. ps. lix. ℵ. vl. lxxxix. d
Nichil pōt esse certius: q̄ vbi rerū pceptor pprius probatur expositor. ps. cxij. circa titu. clxxiij. b
Cerui proprietates. ps. xlj. ℵ.j. lxiij. b Et ps. ciij. ℵ. Fulice. civij. a
Cernuus frequenter in scripturis diuinis in bono ponit ps. xvij. ℵ. Qui perfecit. xxvj. c
Chanaan quid interpretetur. ps. cliij. ℵ. Dicēs. clx. b Et ps. cxxxiiij. ℵ. Seon. ccvij. c
Chanaā quis fuerit. ps. cliij. ℵ. Et introiuit. clx d
Characterismos quid sit. ps. ix. ℵ. Auferuntur. xvj. c Et ps. xx. ℵ. Qm puenisti. 30. a Et ps xxxvj. ℵ. Destruisti. lvj. a Et ps. xliij. ℵ. Astitit. 68. a Et ps. lxxviij. ℵ. ij. 102. a Et ps. lxxxviij. ℵ. Manus em. 136. a
Cherubin quō iterpret⁹. ps. xvij. ℵ. Et ascēdit. xxv. b Et ps. lxxix. ℵ. ij. cxxiij. a
Chore q̄d dicat hebraice. ps. xlj. circa titu. lxiij. a
Filij chore in psalmis suis nunq̄ aliq̄d triste: sed semper leta cantauerunt. Ibidem. lxij. b
Chore interptatio. ps. lxxiij. circa titulū. cxxviij. c
Chor⁹ q̄d sit. ps. ci. ℵ. Laudate eū in tym. ccxxvij. a
Christianos bonos due res faciūt. p. xxiij. ℵ. Dirt. 36. b
Christiani cur omnibus comparētur. ps. viij. ℵ. Omnia subiecisti. xliij. b
Christiano non sufficit a malis abstinere. ps. xxxvj. ℵ. Declina. lv. d
Christianis cur gaudendum sit. ps. xlvij. ℵ. Sicut audiuimus. lxxj. b
Duo ista sunt q̄ fidelis xp̄ianus expetit: vt z hic eripiatur a pcto⁹ morte: z illic collocetur in requie sempiterna. ps. cxvij. ℵ. O domine. clxxix. d
Christ⁹ ligno fructifero cōparat. ps. j. ℵ. Sz tu. iij. d
Ad christum quomō in psalmis omnia referātur. ps. j. In conclusione. v. d
Christus quicquid in tpe accepit: fm hominē quē non habebat acquisiuit. ps. ij. ℵ. Postula. vj. d
Christus quō ex duabus naturis compositus sit. Ibidem. In conclusione. vij. a
Christ⁹ quō minor at⁹ sit. ps. viij. ℵ. Minorasti. xiij. b
Christi beneficiorum recognitio: z pietatis eius cōmēdatio. Ibidem. In conclusione. xiij. c
Ad christū cū accedit nec ab ipso recedit: omne bonū sine dubitatione peragit. ps. xiij. ℵ.ij. xx. a
Christus solus est: sine quo bonū incipere vel implere imbecillitas humana nō potest. Ibidem. xx. b
Christus veraciter dicitur dux noster: q̄n illum sequmur et predicationis eius vestigia non vitamus. ps. xxx. ℵ. Quoniam firmamentum. xliij. a
Christus cur nō viu⁹ de cruce descēderit. ps. xxxiij. ℵ. Dilatauerunt. lij. a
Christ⁹ quō paup z diues. ps. xxxix. ℵ. penul. lxj. c
Christus vnde dicat. ps. xliij. ℵ. Dilexisti. lxvij. d
Christus cur super genus humanū spectosissimus describatur. Ibidem. ℵ. Speciosus. lxvij. c
Christus oiporēs q̄d sit. ps. xlv. ℵ. Dñs virtu. lxix. c
Christ⁹ cur mō silcat. ps. xlix. ℵ. Deus manifestabit. xxxvj. d
Christus cur in primo aduentu omnes vocauerit. z in fine mūdi aduocaturus sit. Ibi. ℵ. Aduo. lxxiiij. a
Christ⁹ cur dicat finis. ps. liij. circa titulum. lxxxj. b
In christi passionis z mortis cōmendationem exclamatio. Ibidem. In conclu. lxxxj. a
Christus cur oraverit: z alia fecerit ac ptulerit. ps. lvj. versi.j. lxxxiij. d
Quomodo dominus Iesus christus verus sit de⁹: z idē verus homo z tē. ps. lviij. circa titulum. lxxxvij. a
Christus mundanam vitam recto tramite transcurrit. Ibidem. ℵ. Neq; iniqui. lxxxvij. a
Christus cur imp̄operium cōfusionem tē. sustinuerit. ps. lxviij. ℵ. Tu enim. ciij. c
Christ⁹ cur dixerit Sitio. Ibidē. ℵ. Et dedēr. ciij. c
Quanta in diuinitate christi ptās: tāta in humanitate constat humilitas. Ibidem. In cōclusione. ciij. d
Christus dñs ex maria virgine gentus: q̄n fuerit confirmatus. ps. lxxix. ℵ. Et perfice. cxxiiij d
Christū iudicē q̄ formidauerit reus est: q̄ timuerit securus est. Ideo vtraq; misc̄da sunt: vt sub spe timeam⁹: et sub timore letemur. ps. lxxxv. ℵ. Deduc. cxxj. c
Christus cur in scripturis sacris sepe dicat puer. Ibidem. ℵ. Respice. cij. d et. ciij. a
Christus cur filius ancille dicatur. Ibidem. ciij. a
Christ⁹ cur dict⁹ sit altissim⁹. ps. lxxxvj. ℵ. Misericordiam. 152. d
Christus cur solus inter mortuos liber fuerit. ps. lxxxvij. ℵ. Estimatus sum. cxxxiij. c
Christus cur primogenitus dictus sit. ps. lxxxviij. ℵ. Et ego primoge. cxxxvj. c
Quomodo in christo saluatore due nature sint vnite. ps. xc. ℵ. Quoniam angelis. cxl. a
Per octauā speciem definitionis: definitur qui sit christus. ps. xciij. ℵ. Nunquid. cxliij. c
Ai christo non pōt q̄s amari: nisi ab eius inimicissimis horreatur. ps. cxviij. Ain. ℵ.j. clxxxix. d
Christ⁹ quō q̄bat⁹ sit: z agnit⁹. ps. cxxxviij. ℵ.j. ccxj. d
Christ⁹ quomō interpretet. ps. vij. circa tit. xij. a
Cicatrix quid sit: z vnde dicatur. ps. xxxvij ℵ. Cōputruerunt. lvij. c
Ciliciū ex q̄bus fiat. ps. xxxiiij. ℵ. Ego autē. lj. b
Cymbala que sint. ps. cl. ℵ. vlti. ccxxvij. a
Cineres q̄d sint. ps. ci ℵ. Quis cinerem. ciij. c
Cynomia quid significet. ps. cliij. ℵ. Dixit. clxj. c
Circulus quid sit. ps. xcvj. ℵ. Illuxerunt. cxlvij. a
Cithara quid sit. In prolo. ca. iiij. ij. b Et ps. xxxij. ℵ.ij. xlvij. a Et ps. cl. ℵ. Laudate eū i sono. 226. d
Ciuitas vñ dicatur. ps. cxxj. ℵ. Ysteruisle. cxcvj. c
Ciuitatis celestis z terrene discretio. Ibidē. cxcvj. c
Ciuitas supna mirabili laude describitur per Isaiam. Ibidem. cxcvj. c
Duas esse ciuitates in hoc mundo crebra lectione cōperimus. ps. cxxxvj. ℵ.j. ccix. d
Dominus quomodo z clamasse et tacuisse dicatur. ps. lxviij. ℵ. Laborauī. cij. b
Clamor q̄s faciat exaudiri. ps. iiij. ℵ. Scitote. viij. c
Clamor iustor non solū ad tpalē: sz maxime ad eternā vtilitatē sp audit. ps. xxxiij. ℵ. Clamauerūt. xlix. d
Fidelū clamor q̄d sit. ps. cxviij. Coph. ℵ.j. cxcj. d
Clamores isti saluū facere nequeunt: q̄ salutis auctore hic ptēpserūt. ps. xvij. ℵ. Clamauerūt. xxvj. d
Claudicare q̄ dicant. Ibidē. ℵ. Filij alieni. xxvij. a
Clementia domini in idipsum duas non exigit vltiones ps. xxxvij. versi.ij. lvij. b
Clemētie dñi expositio. ps. cxij. ℵ. vlti. ccxvj. d
Clibanus quid sit. ps. xx. ℵ. Pones eos. xxx. b
Climax q̄d sit. ps. ij. ℵ. Tu aūt dñe. vij. d Et ps. xciij ℵ. Pronunciabunt. 142. d Et ps. cv. ℵ. Et effude-

runt. cxliij. c Et ꝑs. cxliij. ℣. Non est. ccxix. d
Cogitatiões vñ dicank. ꝑs. xxxix. ℣. Auertank. lxj. c
Cogitatiõis neqtia qñ abūdet. ꝑ. xlix. ℣. Os tuū. 75. a
Morto tempore quo pereant anime cogitatiões. ꝑs. cxlv. ℣. Exiet. ccxxij. a
Cogitatio seculi nos semper affligit: quam ſi non abijciamus atterimur. ꝑs. lxij. ℣. Jacta. lxxxij. d
Reliqe cogitationū qd sint. ꝑs. lxxv. ℣. Quia. cxvj. a
Alias cogitationes exaudit altissimus: que pia intentione voluuntur. ꝑs. cxvij. Coph. ℣. j. cxcj. d
In sola religiosa cogitatione debet spiritus occupari: ne mens diuisa effectum nequeat impetrare quē postulat. Ibidem. cxcj. d
Ad pedis similitudinem cogitationes nostras pedes vocamus. ꝑs. cxx. ℣. Non det. cxcv. d
Cognitū facere qd sit. ꝑs. xxxj. ℣. Delictū meū. xlv. d
Cognoscere quicqꝫ non poteramus de diuina maiestate: nisi de ipsa nobis aliqd per mundanas similitudines appareret. ꝑs. xlviij. ℣. Myrrha. lxviij. a
Quomodo omnes cognoscant omnipotentiam domini. ꝑs. lxxxij. ℣. vlti. cxxviij. b
Cognoscit nomen patris qui filium non putat esse minorem ꝛc̄. ꝑs. xc. ℣. Quoniam in me. cxl. b
Cito dñs cognoscit facturam suam: si ad se nostra videt corda cōuersa. ꝑs. xciij. ℣. Mente. cxliij. c
Collaudatio quid sit. ꝑs. xxxij. ℣ſi. j. xlvij. a Et ꝑs. cxvj. ℣. j. clxxvij. d
Columba vnde dicatur. ꝑs. liij. ℣. Quis da. lxxxj. d
Combinati qui dicank. ꝑs. cxl. ℣. Cū hoibus. ccxv. c
Cur quidam non cōmutentur a perfidia sua. ꝑs. liij. ℣. Non est enim. lxxxij. c
Nemo de carnali comestione beatus efficitur: nisi q̄ ꝑ spūalia dona saginat. ꝑs. cxxvij. ℣. Labores. ccj. a
Cōmendatio inestimabilis pietatis creatoris. ꝑs. vj. In conclusione. xj. d
Cōparank cōgrue sumētis insipientibus: q̄ se imaginē dei gestare nō intelligunt. ꝑs. xlviij. ℣. Et hō. lxxij. c
Diuersis qualitatibus inspectis vna eadēqꝫ res diuersimode cōparat. ꝑs. lxxj. ℣. Et erit. cix. c
Cōparatio absqꝫ similitudine: p̄ciū sine mō: amor sine fine. ꝑs. cxviij. Teth. ℣. vlti. clxxxv. c
Cōpēsare nulla placatio pōt: qū nos diuinitas dignata est redimere. ꝑs. xlviij. ℣. Frater nō redi. lxxij. b
Cōplacere dño quid sit. ꝑs. xxv. ℣. Quoniā. xxxvij. c
Compunctionē lachrymarū: non quādo volumus offerre ꝑualemus: sed tunc pēditur quādo domini largitate prestatur. ꝑs. c. ℣. vlti. clj. a
Concessio quid sit. ꝑs. xxxj. circa titu. xlv. b Et l. circa titulum. lxxv. d
Dño ꝓcedit ꝑfutura duplici rōne. ꝑs. xxxix. ℣. ij. lx. c
Cōclusio decora post multa dicere: ad qd quis debeat festinare. ꝑs. ij. versi. vlti. vij. a
Conclusio quid sit. ꝑs. vj. ℣. vlti. xj. d
Concordia trinitatis quomodo ostendatur. ꝑs. xxxix. ℣. Complace. lxj. b
Concupiscentia in malo ꝛ in bono ponitur. ꝑs. cxviij. Simel. ℣. Concu. clxxxij. a
Non facile labitur qū cōcupiscentie radicibus alligatur. Ibidem. clxxxij. a
Nēo desiderat nisi q̄ ꝓcupiscit: ꝛ viceuersa. Ibi. 182. a
Confessione corda nostra prius purgemus: ꝛ sic ad auxilium suscipiendū nomen domini inuocemus. ꝑs. lxxiij. versi. j. cxiij. c
Tantū valet in principijs accelerata confessio: vt ante indulgentia subueniat: cū pena percellat. ꝑs. xciij. ℣. Si dicebam. cxliij. c
Cōfessio duob⁹ modis accipit. ꝑs. xciij. ℣. ij. cxliij. b
Cōfessionē cur seqt̄ putchritudo. ꝑ. xcv. Cōfes. cxlv. c
Confessio vnde dicatur. ꝑs. xcix. circa titu. cxlix. c
Cōfessio ꝛ ad laudes dñi ꝛ ad peccata deploranda cōmuniter pertinet. ꝑs. cxxxv. ℣. j. ccviij. c
Confirmare qd sit. ꝑs. xxxvj. ℣. Mñ brach. lv. a
Cōfiteri duob⁹ modis dicimus. ꝑs. vij. ℣. vlti. xiij. b
Confitebor vnde dicatur. ꝑs. xix. ℣. vlti. xlij. c
In toto corde quando quis domino confiteatur. ꝑs. cxxxvij. ℣. j. ccc. d
Hic datum est confiteri: vt ibi mereamur absolui. ꝑs. ij. ℣. Confitebor. lxxix. b
Confiteri verbū omonymū est. ꝑs. liij. ℣. penul. lxxxj. a
Confiteri quid sit. ꝑs. lxxiij. ℣. j. cxiij. c
Duobus modis confitemur. ꝑs. xcj. ℣. j. cxl. d
Qui mentitur aliquid sibi videt confingere. ꝑs. xciij. ℣. Nunquid. cxiij. c
Confitebor equiuocum est. ꝑs. cx. ℣. j. clxxij. c
Dum confligunt duo ex diuersa parte: necesse est vnū offendere: cum alterum contigerit obtinere. ꝑs. ix. ℣. Quoniam fecisti. xv. b
Ad dominū qui cōfugiunt. ꝑs. cxlij. ℣. Eripe. 218. a
Confundi quid sit. ꝑs. xxxiij. ℣. Cōfundātur. l. d
Qui sibi placēt necesse ē confundi. ꝑ. liij. ℣. Mñ de⁹. 80. a
Quādo hic ꝓspere cōfundamur. ꝑs. lxx. ℣. j. cvj. a
Confundi non est humilis: sed superbi cū. ꝑs. lxxiij. ℣. Ne auertatur. cxliij. a
Confunduntur aliqui in hoc seculo: et aliqui in seculis seculi. ꝑs. lxxxij. ℣. penulti. cxxviij. b
In isto seculo si confundimur/emendamus. ꝑs. lxxxv. versi. vlti. cxxxij. a
Qui I iudicio futuro ꝓfusi fuerit dānank. Ibidē. 132. a
Confunditur ille cuius per ratiocinationem dicta vincuntur. ꝑs. cxviij. Mau. ℣. Et loquebar. clxxxiij. d
Conscientia peccantis quando bene cōfundatur. ꝑs. cxviij. Joth. ℣. Confundank superbi. clxxxv. a
Quotiens mala committi patimur: nec eis aperte resistimus similitudine morum illis consentire videmur. ꝑs. xlix. ℣. Existimasti. lxxv. a
Considerare quid sit. ꝑs xxxvj. ℣. Considerat. lvj. b
Consiliū vnde dicatur. ꝑs. j. ℣. Ideo nō resurgūt. v. c
Consilium quid sit. ꝑs. xx. ℣. Mñ decimaue. xxx. c
Cosilium domini qd sit: ꝛ quomodo stabile. ꝑs. xxxij. ℣. Consilium. xlvij. c
Consilia sua detegere non presumunt: qui scelerum societate coniuncti sunt. ꝑs. xl. ℣. Simul. lij. c
Cōsilia solēt ꝓuidere q̄ ꝓsunt. ꝑ. lv. ℣. Tota die. 83. d
Consilium vnde dicatur. Ibidem. lxxxij. d
Cōsolari dicimus oē qd adiuuat et si ad tps nos ꝑ sua districtiõe ꝓtristet. ꝑs. xxij. ℣. Virga tua. xxxiij. c
Consolamur in afflictione presentium rerū: spe venientium premiorum. ꝑs. cxviij. Simel. ℣. vlti. clxxxij. b
Misericordia quando tribuat consolationē. ꝑs. cxviij. Joth. ℣. Cognoui. clxxxv. d
Illic est certa consolatio: vbi erit iam ꝛ cōplenda promissio. ꝑs. cxxv. ℣. j. cxcix. c
Habem⁹ iter ābiguitates isti⁹ mūdi maximā ꝓsolationē qñ illū cōseruare dona sua creditimus: quem nobis gratis peccisse sentimus. Ibidem. cxcix. c
Quāuis ante faciē nostrā veniant: tamē in conspectu mentis nostre nō sunt: que execrabili abominatione refugimus. ꝑs. c. ℣. Non ꝓpone. cl. c
Testamentum dei quis contaminet. ꝑs. liij. ℣. Contaminauerunt. lxxxij. d
Cōtēpt⁹ qd significet. ꝑs. xlij. ℣. Posuisti nos I. 66. a
Sicut peccata cōtraria sunt virtutibus: ita ꝛ vie earū

sunt dissimiles. ꝑs. xxxix. ℣. Et statuit. lx. c
Si ḡs nobis bñ velit: necesse est vt ꝓtristek qñ in nobis nō reperit qđ q̄rit. ꝑs. xxiij. ℣. Sicut ꝓt. lij. c
Qñ ꝓtristemur in hoc scło. ꝑs. xlj. ℣. Quare. lxiij. a
Cur ꝓtristati icedūt scti in ℔ scło. ꝑs. xlj. ℣. ij. lxiij. c
Necesse est vt sanctū virū alterius culpa contristet: dū animus ꝓnus saluos fieri desiderat vniuersos ꝛc̄. ꝑs. cxvij. Zai. ℣. Defectio. clxxxiij. b
Cōritū qd dicamus. ꝑs. cxxiij. ℣. Naque⁹. cxcviij. c
Conuallis vnde dicatur. ꝑs. lix. ℣. Deꝰ locutus. 89. b
Conuenire quid sit. ꝑs. xlvj. ℣. vlti. lxx. c
Qui vere dicendi sint conuenire in vnum. ꝑs. cj. ℣. In conuenendo. cliij. c
Conuersatio nostra quomodo ex ꝓioribus: aut ductibus suis maxime trahat similitudinem. ꝑs. xvij. ℣ſi. Cum sancto. xxvj. a
Conuertere/cum domino dicitur quid postuletur. ꝑs. vj. ℣. Convertere. xj. b
Cur prophęta nō dixerit/ex toto cōuertere: sed aliquā tulum. ꝑs. lxxxix. ℣. Convertere. cxxxix. a
Cophinos qd dicamus. ꝑs. lxxx. ℣. Diuertit. cxxv. d
Quis in toto corde confiteatur dñm. ꝑs. ix. ℣. j. xv. a
Cordis petitio que sit. ꝑs. xxxvj. ℣. Delectare. liij. b
Cor nos derelinquit/quando peccatis egrū profutura non appetit. ꝑs. xxxix. ℣. Multiplicate. lxj. b
Cor: significat mētē arcanū: vñ taciti clamam⁹ ad dñm: et ꝓces nostre multo efficaci⁹ audiunk: cū si magnis clamoribus ꝓsonemus. ꝑs. cxxxvij. ℣. j. ccx. d
Cur in scripturis diuinis/cor pro intelligētia ponatur. ꝑs. l. ℣. Sacri. lxxvij. d
Cor quomodo dicatur dicere. ꝑs. lj. ℣. j. lxxix. d
Cor effundi non potest: nisi creberrimo imbre lachrymarum. ꝑs. lxj. ℣. Sperate. xcj. c
Cor tunc altum est quando celestia cogitat: et terrena deuitat. ꝑs. lxiij. ℣. Accedat. xciij. d
Corde recti qui sint. Ibidem. ℣. vlti. xciij. d
Cor in bono ponit ꝛ in malo. ꝑs. lxxij. ℣. Defecit. cxj. d
Scriptura diuina frequenter de corde dicit emanare consilia. Ibidem. cxj. d
Cor ꝓnum adherere non potest: nisi peccatorum iniquitate distortus. ꝑs. c. ℣. Non adhesit. cl. c
Cur ꝓ rationabili intellectu cor in scriptura frequenter ponatur. ꝑs. cliij. ℣. Ut educat. clvij. c
Quomodo dñs conuertit cor egyptiorum: vt odirent populum eius. ꝑs. cvij. ℣. Conuertit. clxj. a
Corpus infidelitū qd sit. ꝑs. lxxiij. ℣. Respice. cxiij. a
Qui videantur totum cor suum ad domini testimonia posuisse. ꝑs. cxviij. Aleph. ℣. ij. clxxx. c
Correctio iusti que sit. ꝑs. cxl. ℣. Corripiet. ccxv. c
Cornua qđ sint. ꝑs. xvij. ℣. Protector meus. xxiij. d
Deus paterno affectu qñ castigat corrigit: quādo cōsolatur refouet. ꝑs. liij. circa titu. lxxxj. b
Dominus quos corrigit/ꝛ emendat. ꝑs. lxxiij. ℣ſi. Ut qđ auer. cxiij. b
Corona orbis circulo competenter aptatur. ꝑs. viij. ℣. Winoiasti. xiij. b
Statim corruit/qui alterius q̄ domini esse voluerit. ꝑs. cxviij. Ain. ℣. Fac cum seruo. cxc. a
A quibus dominus dicak crapulatus a vino. ꝑs. lxxvij ℣. Et excitatus. cxxij. a
Creare quid dicamus. ꝑs. l. ℣. Cor mundum. lxxvij. a
Creatura fugbire non dz auctori: que ab eo vt existere potuisset accepit. ꝑs. lxxxviij. ℣. Tui sunt. cxxxv. c
Creatura propter honoris excellentiam: potest etiam dici deus. ꝑs. cxxxv. ℣. ij. ccviij. c
Creaturis suis incōparabiliter potior ē creator. Ideo veraciter dicitur. Sapientie eius non est numerus. ꝑs. cxlvj. ℣. Magnus. ccxxiij. b
Nā ꝛ si bonū sit vilis reb⁹ acqescere: multo tñ melī⁹ est promissa credidisse. ꝑs. cv. ℣. Et crediderūt. clxij. c
Illa celeri⁹a cqescim⁹ credere: q̄ doctores videm⁹ fixa et grata mēte ꝓdicare. ꝑ. cvj. ℣. Et sacrificēt. clxvj. c
Crescit dolor vbi calamitas augetur. ꝑs. lxxij. ℣. Incenderunt. cxij. d
Crystallū quid sit. ꝑs. cxlvij. ℣. Mittit cry. ccxxij. b
Crucis cōmendatio. ꝑs. liij. ℣. Signatum. vij. d
Crucis mortem cur christus elegerit. ꝑs. xxj. ℣. Foderunt. xxxij. b
Cubile quid ꝓprie: ꝛ vnde dicatur. ꝑs. iij. ℣. Jrascimini. viij. d Et ꝑs. xxxv. ℣. Iniquitatem. lij. d
Culpa grandescit cum beneficia reputantur eximia. ꝑs. liij. ℣. Qui simul. lxxxij. b
Custodiaria pomor⁹ q̄ dicak. ꝑs. lxxviij. ℣. j. cxxij. d
Qui nfo qñ custodiā ponam⁹. ꝑs. cxl. In pclu. ccxvj. a
Sermões dñi qs custodiat. ꝑs. cxviij. Beth. ℣. j. 181. b

Almari quos petat prophęta. ꝑs. xxxiij versi. j. l. c
Prophę nō dixit occulte: ꝛ i platea fuisse cōmissa que lex superna dānauit. ꝑs. liij. ℣. Et non de. lxxxij. a
Merito non deficit dare: qui a christo semper se nouit accipere. ꝑs. xxxvj. ℣. Tota die. lv. d
Quid sit maius qđ deo dare pōt homo. ꝑs. lxij. ℣. Sic benedicam. xcj. c
Dauid quid significet. ꝑs. ij. circa titulum. vj. a
Per dauid intelligitur christus. Ibidem. vj. a
Dauid penitētis cōmendatio. ꝑs. l. circa titu. lxxv. c
Dauid cur christū significet. ꝑs. lvij. circa ti. lxxxv. d
Dauid qđ interpretetur. ꝑs. lxv. circa titulū. xcv. d
Deauratū quid dicatur. ꝑs. xliij. ℣. Astitit. lxviij. b
Decachordum psalterium quid significet. ꝑs. xcj. ℣ſi. In decachordo. cxl. d
Decachordum psalterium quomodo sacramentū decem preceptorum indicat. ꝑs. xxxij. ℣. ij xlvij. a
Decem chordis qñ psallere dicamur. Ibidē. xlvij. a
Decidere ds ꝓprie dicatur. ꝑs. v. ℣. Decidant. x. b
Dedicare qd dicamus. ꝑs. xxix. circa titulum. xlj. b
Defectus vnde dicatur. ꝑs. lxxij. ℣. Defecit. cxj. d
Defect⁹ nō puenit l suauitate: nec ꝓt anim⁹ expleri vbi semp ꝓficit appetit⁹. ꝑs. xcix. ℣. Laudate. cl. a
Sub defensione dñi sum⁹: dū a ꝓceptis salutarib⁹ minime deuiam⁹. ꝑ. cxviij. Nū. ℣. Alia mea. clxxxviij. c
Deficere qd sit. ꝑs. xxx. ℣. Quoniam defecit. xliij. c
Mos est hūanitat⁹ vt qđ olno ꝓcipiscim⁹ nī eo lassari ꝛ deficere videam: qñ dilatiõe suspēsi ad vota nfa ꝓuenire nō possumus. ꝑs. cxviij. Caph. ℣. j. clxxxvj. b
Definit: ōis secūda species q̄ sit: ꝛ quomodo appellet. ꝑs. xxxix. ℣. Beatus vir. lx. c Et ꝑs. xl. ℣. j. lxij. a Et ꝑs. lxxix. versi. j. cxviij. a
Definitionis tertia species q̄ sit. ꝑs. xxxij. ℣ſi. Diligit. xlvij. b Et ꝑs. cv. ℣. Beati. clxij. d
Definitionis quinta species que sit. ꝑs. xxxij. ℣ſi. Mñ rec. xlvij. b Et ꝑs. xlv. ℣. j. lxix. a Et ꝑs. l. ℣. Sacrificium. lxxvij. d Et ꝑs. lvj. ℣. Filij hominū. 85. a Et ꝑs. lxvij ℣. Miscermit. xcix. c Et ꝑs. lxxxiij. ℣. Beatus vir. cxxix. a Et ꝑs. cxviij. Phe. ℣. j. 190. c
Definitiõis septia species Cata metaphora. ꝑs. xviij. ℣. Lex domini. xxviij. a
Definitionis octaua species per primātiā cōtrarij eius qđ definit. ꝑs. lxxv. ℣. Nō est simulis. cxxxj. b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Definitiõis nona spēs q̄ sit. pō. lxxij. circa tit. cx. a
Definitionis .x. spēs q̄ sit. pō. xlviij. ℣. Et hō. lxxij. d
Definitionis vndecima species q̄ sit. pō. cx. ℣. Ut ver. cixxiij. d Et pō. cxxxv. ℣. Qui pcussit egy. cciv. a
Definitionis vuodecima species: beatus vir describit. pō. cxj. versi. j. cixxiij. c
Definitiõis .xiij. spēs q̄ sit p. lxxxj. ℣. Ego dixi. 127. a
Definitionis .xiiij. species que sit. pō. lxxxviij. ℣. Ipse inuocabit. cxxxvj. b
Definitionis pulcherrima species: vno verbo declarare quid sit res illa que queritur. pō. cxxxix. ℣. Caput circuitus. cxiij. c
Scđa species definitionis quomodo deus defiatur. pō. cxlv. ℣. Dominus erigit. ccxxij. b
Definitio beati viri. pō. j. In diuisione. iiij. b
Definitio omnis ex quibus na scat. Ibidem. iiij. b
Definitiõis Enneomatice virtus. pō. v. ℣. Mane astabo tibi. ix. d
Definitionis tertia species grece peotes, latine/qualitatiua dicit. pō. xxj. ℣. Tu autē. xxxj. c Et pō. xxiij. ℣. Quis est iste. xxxv. c
Per quintā speciē definitionis cōprehensum est: q̄ sint dij gentiū. pō. xcv. ℣. Quoniam omnes dij. cxlv. c
Deitatis vtrūq; est: vt z misericorditer possit/z potenter misereatur. pō. lxj. ℣. viti. xci. d
Delectatio ista nescit habere fastidium: vbi sic mens consolata reficitur: vt nullatenus tamen eius desideria deponantur. pō. xcix. ℣. Laudate. cl. a
Non facit formidare animum deliberata sententia. pō. cxviij. Heth. ℣. Paratus. cixxxiiij. d
Deliberatiuum pulcherrimum dicēdi genus. pō. ij. ℣. Et nunc reges. vij. a
Deliberatiuū dicēdi genꝰ. p̄. lxxvj. ℣. Cogitaui. 117. a
Maximū delictū est superbia. pō. xviij. ℣. Si mei. 28. d
Delictū quid sit: z vñ dicak. pō. xxiij. ℣. Delicta. 36. b
Demones vñ dicank. pō. xcv. ℣. Mñ oēs dij. cxlv. c
Demonia sunt que nulli prestant: sed semper in se credentes decipiunt: semper illudunt. Ibidem. cxlv. c
Demones cur execratione dignos iudicemus. Ibidē. cxlv. c
Demonstratiuum genus cause quod dicatur pō. cxiij. ℣. Simulacra. cixxv. c
Demonstratiuum dicendi genus. pō. lxxxviij. ℣. Misericordia z veritas. cxxxv. d
Numeri denarij preconiū. pō. xcj. ℣. In deca. cxl. d
Dentes vnde dicti sint. pō. iij. ℣. Quoniā tu p. viij. a
A deo nuiq̄ debemus diuidi: qui nullius nisi ipsius tm̄ possumus miseratione saluari. pō. xxj. versi. Quoniam tribula. xxiij. a
De deo non potest ab alio quicq̄ dignum dici: nisi ab ipso qui solus suam prevalet enarrare potētiam. pō. xxiij. versi. Quis. xxxv. c
Dicimus nonnunq̄ abusiue deus superas potestates. pō. lxxxj. ℣. j. cxxvj. d
Deos legimus ab hominibus confictos/legimus etiā deos/sanctos viros a domino constitutos. pō. xciij. ℣. Quoniam deus. cxliij. b
Deus non potest substantialiter per genus z differentiam definiri. pō. ij. ℣. Dominus dixit. vj. c
Deus quomodo a quibuscūq̄ definiatur. Ibidē. vj. c
Deus quō oia videat. pō. v. ℣. Non habitab. ix. d
Dei virtus propria que sit. pō. vij. ℣. Cōsumek. xij. d
Deus quomodo dicatur iustus/fortis/longanimis. pō. vij. ℣. Deus iudex. xiij. a
In deo nichil corporalium membrorum est. pō. ix. ℣. Desiderium. xvij. b
Deus sermo grecus est. Et quomodo interpretet. pō. xxj. versi. j. xxxj. b
Deus alios destruit ad correctionem: alios deijcit ad ruinam. pō. xxvij. ℣. Quoniam non intel. xl. b
Ante deū nichil esse pōt: nisi qō gloriosa fuerit actione perfectum. pō. xxxviij. ℣. Et nunc. lix. c
Deum qui mente retinent: eius testamentum nesciunt obliuisci. pō. xlvij. ℣. Hec omnia. lxvj. b
Deꝰ quō in medio eē dicak. pō. xlv. ℣. In me. lxix. c
Deus non solius Jacob est deus: sed omniū q̄ sūt fide deuoti sunt. pō. xlv. ℣. Dominus virtutum. lxix. d
Deus Iacob cur frequenter in psalmis apponatur. pō. xlv. ℣. viti. lxix. d
Deus deorum quis sit. pō. xlix. ℣. j. lxxiij. c Et versi. Deus manifeste. lxxiij. d
Deus quid greca lingua dicatur. Ibidem. lxxiij. d
Deus deorum cur et quomodo velle suum per humanas consuetudines dignetur exprimere. pō. xlix. ℣. Si. Si esuriero. lxxiij. c
Deus tante iusticie est: vt velit se cum hominibus iudicari. pō. l. ℣. Tibi soli. lxxvj. b
Deus non delectatur penis nostris: sed confessionem querit erroris. pō. l. ℣. Ecce in iniquita. lxxvj. c
Deus cur de celo prospexerit filios hominum. pō. liij. ℣. De celo. lxxix. d
Deum ante conspectum suum quis proponat. pō. liij. ℣. Quoniam alieni. lxxx. d
Quando deus deprecationē nō amouet: misericordiā suā sine dubitatione cōcedit. pō. lxv. ℣. viti. xcvij. b
Felix pñtia añ deū semp eē. pō. lxxj. ℣. Ex vsu. cix. b
Deus alienus ḡs sit. pō. lxxx. In conclusione. cxxvj. c
Deus vitionum quis sit. pō. xciij. ℣. j. cxxvj. c
Merito pre oibus dijs magn⁹ dicit deus: a quo facta creata sunt. pō. cxxxiij. ℣. Quia ego co. ccvij. b
Deus deorū est: cui nullus similis iuenitur. pō. cxxxv. versi. ij. ccviij. c
Sicut deus creator est omniū: ita pastor animātiū p̄dat esse cunctoꝝ. pō. cxxxv. Qui dat escam. ccix. c
Deus pascit omnia spiritualia incorporeo cibo misericordie sue. Ibidem. ccix. c
Deus potest dici qō non est: sed non potest comprehēdi qō est. pō. cxlj. In conclusione. ccxvij. a
Deprecatio quid sit. pō. vj. ℣. Exaudiuit. xj. c
Deprecatio quid significet. pō. xxxix. ℣. ij. lx. c
Si tota cordis puritate deprecemur: facile nos qui fecit etiam reficiet. pō. xciij. ℣. Clemente. cxliij. c
Vox deprecatiōis q̄d sit. pō. cxxxix. ℣. Dixi dño. 214. c
Auctor iusticie non potest illos derelinquere: qui eius eligunt precepta complere. pō. xxxvj. ℣. Quia dominus amat. lv. d
Nunq̄ malum derelinquit: qui cognoscitur amare qō peccat. pō. lj. ℣. Dilexisti malū. lxxviij. d
Verisus q̄lis vox sit. pō. xliij. ℣. Posuisti nos. lxvj. a
Juste deseritur virtus humana: quando datum bonum atq; perfectum non largitori deo: sed propulso viribus applicatur. pō. xxxij. ℣. Non sal. xlvij. d
Illas res absolute deserimus: quas odio intercurrente damnamus. pō. lj. ℣. Dilexisti mal. lxxviij. d
Desiderij suū q̄s añ deū pōat. p̄. xxxvij. ℣. Et añ. 57. d
Necesse est desiderare viuacius qō expectat: quando eius quedam similitudo cōspicitur. pō. xlj. ℣. Hec recordatus. lxiij. c
Desiderantiū mos est ab illa re se putare depulsos: ad quā venire velociter nō sinūtur. pō. xlij. ℣. ij. lxiiij. a

Desiderium corporale cito fastiditur acceptū. pō. cv. ver. Ut auerteret. cixliij. a
Differenter deus destruit in hac vita: et in fine. pō. lj. ver. Propterea. lxxix. a
Facile est illi ifidias nras destruere q̄ cōsueuit iniqua oia cū voluerit dissipare. pō. cxxiij. ℣. viti. cxcviij. c
Nichil probatur esse determe q̄ illud non posse loqui: vnde consueuit medicina prestari. pō. cxxxvj. ℣. Adhereat. ccx. a
Detractionis detestatio. pō. xlix. ℣. Sedens. lxxv. a
Dextera z in bono z in malo ponitur. pō. cviij. ℣. Constitue. clxix. b
Dextera z sinistra quid mystice significēt. pō. cxx. ver. Dominus custodit te. cxcvj. a
Diabolus quo tpe ꝑualeat rapere. pō. vij. ℣. j. xij. b
Quem pessimū intelligi volumus diabolū nuncupamus. pō. lxviij. ℣. Tu confregisti. cxij. c
Diabolus quoq; merito dicak esca. Ibidem. cxij. c
Diabolus quomō elatus z humiliatus sit. pō. lxxxviij. ver. Tu humiliasti. cxxxv. c
Diabolus iure dicitur malus: q̄ per eum venit omne peccatum. pō. xcvj. ℣. Qui diligitis. cxlvj. b
Dominus cur permittat diabolum seuire. pō. cx. ver. Magna opera. cixxij. c
Hominem malum appellamus diabolum: et econtrario / diabolum malum hominem nuncupamus. pō. cxxxix. ver. j. ccxliij. a
Diaphoresis quid sit. pō. xxxvj. ℣. Mutuatur. lv. c
Diaporesis quid sit. pō. cxix. ℣. Si inicjtates. ccij. d Et pō. cxxxviij. ver. Quo ibo. ccxij. b
Diapsalma quid sit. In prologo. ca. xj. ij. c
Diapsalma vbicūq; inuenitur in psalmis diuisionem fecimus. Ibidem. ij. c
Diatyposis q̄d sit. pō. xxx. ℣. Miserere mei. xliij. c Et pō. xc. ℣. j. cxxxix. c Et pō. cxxv. ℣. Magnifica. 199. c
Dicere ꝑbū ꝓpriū ligue nō cordis est. pō. lij. ℣. j. 78. d
Consueta sententia fuerat dicere. Nullatenus potuimus pericula inflicta superare: nisi q⁹ dominus erat in nobis. pō. cxxiij. ver. j. cxcviij. a
Mirabile dicendi genus: vt ad illud reluctantem confitendo trahat: ad quod prius aliquis acquiescere respuebat. pō. cl. ver. vltimo. ccxxvij. b
Dies iudicij qñ venturus sit. pō. vj. circa titu. x. d
Dies iudicij cur ira z furor vocetur. pō. vj. ℣. j. xj. a
Ad videndos dies bonos quid exigatur. pō. xxxiij. ℣. Diuertere. xlix. c
Dies omnium in predestinatione noscuntur esse destituti. pō. liij. ver. vltimo. lxxxiij. a
Dies quibus dimidientur. Ibidem. lxxxiij. a
Cur hic plurimi dies dicank. pō. lx. ℣. Dies. xc. b
Dies vn⁹ i eternitate est q̄ nūlo tmino finiet. Ibidē. xc. c
Diez tpalīū z eternoꝝ dīa. pō. lxxvj. ℣. Cogita. 117. a
Dies nostros quos dicamus. pō. cxliij. ℣. ij. clxxvj. c
Dies/quotiens in singulari ponitur venturus dies significatur qui vnus atq; eternus est. pō. cxviij. Lamech. ver. Ordinatione. cixxxvij. a
Differentia inter impium peccatorem et pestilentem. pō. j. ver. j. iiij. c
Differentia inter abijt stetit z sedit. Ibidem. iiij. c
Differētia inter inicjtates z pctā. pō. xxxj. ver. j. xlv. b
Desideria martyrum cur differantur. pō. lxxxvij. ver. Ut quid. cxxxiij. a
Non tm̄ prodest exaudiri: quātum expedit pio meritis augmentatione differri. Ibidem. cxxxiij. b
Dominus nescit differre: quem compuncto corde sibi senserit supplicare. pō. cxix. ver. j. cxciij. d
Nichil saluatori difficile est: mli cum boni aliquid non putak posse ipiere. pō. cxxvj. In conclusione. cc. d
Digitus dei quid dicak. pō. viij. ℣. Mñ vide. xiij. a
Digit⁹ multaq; significationū ē. pō. cxliij. ℣. j. ccxvij. d
Dignatio domini atq; indignatio ei⁹ quid sit. pō. xxix. ver. Quoniā tra. xlij. a
Dignationis dei cōmendatio. pō. lxv. ℣. ij. xcvj. b
Dilectio vera dñi est eius aduersarios odio habere perfecto. In prologo. ca. xiij. ij. d
Dilectio tāta iditari meruit: vt nulla res ei possit equari. pō. cxviij. Teth. ver. vltimo. cixxxv. c
Qui dilectus dei dicit: eterna sine dubio prosperitate cumulak. pō. cxxvj. ℣. Cum dederit. cc. c
Dilēma quid sit. pō. cxxviij. ℣. Si ascēdero. ccxij. b
Diligere inicjtatē quid sit. pō. x. ℣. Dñs inter. xviij. a
Diligere dñm quis dicatur. pō. xvij. ℣. j. xxiij. d
Diligo vnde dicatur. Ibidem. xxiij. d
Diligere ḡs res dicamur. pō. xxxij. ℣. Diligit. xlvij. b
Cum diligimus dominum in ipso omnia bona reperimus. pō. xxxij. ver. Diuites. xlix. b
Fidelis serui est diligere dominantem. pō. xcviij. In conclusione. cxix. c
Dominum diligere est odisse diabolum. pō. xcvj. ver. Qui diligitis. cxlvij. b
Natura rerū est vt ab eo te diligi posse nullaten⁹ arbitreris: quē cara mēte nō appetis. Ibidem. cxix. c
Totū in lege debemus diligere quicquid noscik continere. pō. cxviij. Sin. ver. Pax multa. cxciij. c
Dilucalū quid significet. pō. cxviij. Coph. ver. Preuenerunt. cxcij. a
Nichil proderit dimitti preterita si videantur obligare ventura. pō. cxl. ver. j. ccxv. b
Diplois quid sit. pō. cviij. ℣. Induantur. cixx. c
Directus qui dicak. pō. xxiij. ℣. Diriget. xxxvj. c
Mñ dirigamur a dño. pō. xxxvj. ℣. A domino. lv. c
Qui mēte dirigere dicak. pō. lxxvij. ℣. Genus. cxix. c
Quos dicamus dirigi. pō. c. ℣. Non habita. ci. d
Nisi aliqs a ꝓposito iniquitatis discesserit locū in bonis actibus nō habebit. pō. liij. ℣. Auerte. lxxx. d
Ostenditur dñs discrepāria non amare q̄n eum cōstat dispersa colligere. pō. cxlvj. ver. ij. ccxxiij. a
Tunc perfecte discuntur mandata cū fiunt. pō. cxviij. Teth. ver. Multiplicata. cixxxv. b
Justus vir cur sibi semper displiceat. pō. liij. ver. Quoniam deus. lxxx. a
Omnia que dominus facit aptissima dispositione cōpientur: vt ante fieri non debeant: nisi quando ille miseratus indulserit. pō. cxviij. Ain. versi. Tempus faciendi. cxc. b
Distātia itervias z semitas. pō. xxiiij. ℣. Vias. xxxvj. b
Distantia inter mansuetos z mites. pō. xxiij. ver. Diriget. xxxvj. c
Diues raro fortem sibi cum pauperibus intelligit esse cōmunem. pō. xlviij. ℣. Qui confidunt. lxxij. b
Diues vnde dicak. pō. xlviij. ℣. Ne timueris. lxxij. a
Diuites in scripturis sepe in malo accipiunk: sicut pauperes in bono. pō. ix. ver. Sedet in insi. xvj. d
Uiri diuitiaq; qui dicank. pō. lxxv. ℣. Dormie. cxv. d
Diuitie large non dānantur: quibus dispensatio modificata prestatur. pō. lxj. ver. Nolite. xcj. d
Qui diuitijs apponit cor suū aurū non vult expēdere: sed celare. pō. lxj. ver. Nolite. xcj. d
A diuinitate tm̄ vnusquisq; repellit: quātum eius peccata cumulantur. pō. v. ver. Decidant. x. b

Universidad de Navarra
Biblioteca

Omnia diuina que ignoramus nobis tenebrosa profunda atq; obscura sunt: ꝗ̃ius continuo lumine perfruantur. ps. xvij. ver. Et posuit. xxv. b
Diuina miseratio dum nos mauult gehēne penas euadere: dignatur sepius admonere. ps. xxxvj. ver. Iniusti pu. lvj. a
Diuine scripture genus elocutionis proprium. ps. xliij. ver. Uendidisti. lxvj. a
Docere quid sit. ps. xvij. ℣. Qui docet. xxvj. c
Deꝰ ꝗ̃o diuersa doceat. ps. cxviij. Teth. ℣. ij. 185. a
Aliter docet deꝰ aliter magister hūanꝰ. Ibidē. 185. b
Doctrine genus efficacissimū: ⁊ imitare prosperis: et terrere aduersis. ps. j. ℣. Non sic im. v. b
Doctrine efficacissima instrumēta que sint. ps. xxxvj. ver. Justi hereditate. lvj. a
Doctoꝝ duo sunt genera. ps. l. ℣. Doceā. lxxvij. c
Omnibus doctoribus precipitur laudes dñi personare qui in cathedra sentorum residere noscunt. ps. cvj. ver. Et exaltent. clxvij. a
Jlle diuinarū rerū doctus ostendit qui sibi credita fecisse monstratur. ps. cxviij. Deleth. ver. ij. clxxxij. c
Doctores quales oporteat esse. ps. cxxxj. ver. Sacerdotes eius. ccv. b
Quid per nomen doech idumei intelligatur. ps. lj. circa titulum. lxxvij. c
Sanctorum cōsuetudo est sic dolere calamitates alienas vt proprias. ps. cj. ver. j. clj. d
Doloꝝ vnde dicatur. ps. vij. ℣. Conuertetur. xlij. b
Dolosos quotiens exprimere volumus duplicia eoꝝ corda declaramus. ps. xj. ver. ij. xviij. c
Doloꝝ maximus sentitur quando spes longa protrahitur. ps. xij. ver. ij. xix. c
Doloꝝ imitandus iustum iudicium cōtra se hominem iustum trahi. ps. xxxvij. ver. Mīs ego. lviij. b
Doloꝝ est grauis qui mulieribus pro pena peccati indictus est. ps. xlvij. ver. Ibi doloꝝ. lxxj. a
Dolus quid sit. ps. xxxiij. ℣. Cohibe. xlix. c
Dolus mītis modis ꝓcinat. ps. xlix. ℣. Os tuū. lxxv. a
Dñs qñ pscrutat ⁊ tēt quid faciat. ps. xxv. ℣. ij. 37. c
Dominus illos derelinquet qui spem suam aut in propriis viribus / aut in alicuius hominis presumptione posuerunt. ps. xxxiij. ℣. vltimo. l. a
Dominus actum querit probabilem non dulcisonāvocem. ps. xlix. ver. Immola. lxxiij. c
Domino non placet si laudes eius turpis persona decantet. Ibidem. lxxiij. c
Domini preconia nulla sufficienter prevalet complere creatura. Nec hoc solum hominibus arduum: verūetiam ipsis quoq; angelis probatur immensum. ps. cliij. ver. Quā magnificata. clviij. b
Dominus cum nos respicit oia profutura succedunt. Et cū se auertit humana indigētia salutari presidio nudata succūbit. ps. cliij. ℣. Auertente. clviij. d
Dominus cur Moysen et Aaron miserit ad Pharaonem ⁊c̄. ps. cliij. ℣. Misit Moysen. clxj. a
Dominus cur recte dicat bonus. ps. cv. ℣. j. clxij. d
Talis nobis dñs efficitur: quales nos sibi esse probauerit. Ibidem. ver. Et memor. clxiiij. d
Dominus hic ꝓsueuit parcere: ⁊ ibi fidelibus dignabitur eterna premia cōdonare. ps. cvj. ℣. j. cv. c
Qui lōge sint a domino: ⁊ qui illi proximi. ps. cxlviij. ver. Hymnus omnibus. ccxxv. c
Cum dñs christus habeat oia perfecte ⁊ summe bona dat vnicuiq; put vult. ⁊ ipse est oim sanctoꝝ perfecta plenitudo. ps. cxlix. ver. vltimo. ccxxvj. c
Domus domini quare sit sola expetenda a bonis. ps. xxvj. ver. Unam. xxxviij. d
Domus quid designet. ps. xcj. ver. Plantati. cxij. c
Beati domꝰ que sit. ps. cxj. ℣. Gloria ⁊ diui. clxxvij. c
Domus domini qualis sit. ps. cxxj. ver. j. cxcvj. c
Domus nostra recte dr̄ propria cogitatio. ps. cxxvij. ver. Uxor. ccj. b
Dona diuine clementie comprehendi nequeunt. ps. xviij. ver. Nam ⁊ seruus. xxvij. c
Donatistarum confutatio. ps. lx. Jn cōclusio. xc. c
Donec quid significet. ps. cix. ver. ij. clxxj. b
Donec in scripturis diuinis omonymon est. ps. cxxij. ver. Et sicut. ccxvij. c
Dormire quid sit. ps. xl. ver. Uerbum. lxij. c
Dormire cui⁹ sit. ps. cxviij. Deleth. ℣. Dormi. clxxxij. c
Dormitare cuius sit. Jbidem. clxxxij. c
Dormitare qñ dicat dñs. ps. cxx. ℣. Non det. cxcv. d
Anime dormitationē Cassianus accidiam vocat: quā magno studio monachis persuadet esse fugiendam. ps. cxviij. Deleth. ver. Dormita. clxxxij. c
Draco spūalis nisi dño ꝓmittēte non prevalet quicq; sua potestate perficere. ps. ciij. ℣. Draco. clviij. c
Draconis spūalis que sit esca. Jbidem. clviij. c
Quomodo draconi diabolo ab angelis ⁊ fidelibus illudatur. Jbidem. clviij. c
Dracōis dēscriptio. ps. cxlviij. ℣. Laudate dñm. ccxxv. a
Ducem quem dicamus. ps. lxiij. ℣. Tu ꝙo. lxxxij. b
Decta ⁊ excogitata quomodo dulcescere possint. ps. lxxxix. Jn conclusione. cxxxix. b
Dulcis cur sit dñs. ps. xxiij. ver. Dulcis. xxxvj. c
Dura cur dominus ostendat fidelibus suis. ps. lix. ℣. Ostendisti. lxxxix. a

Buletas in scripturis diuinis plerūq; in bono ponitur. Jn scripturis aūt secularibus vel in cōmunibus fabulis nūq̄. ps. lxiij. ver. Uisitasti. xcv. a
Ebuletatis spiritalis cōmēdatio. ps. xxxv Jn conclusione. liij. c
Ecce/cur hic et in superiori psalmo positum sit. ps. cxxxiij. ver. j. ccvj. c
Ecclesia quid sit. ps. liij. Jn diuisione. viij. b
Cur ecclesia catholica quāto plus persecutionibꝰ constringitur: tanto amplius fidei augmento dilatetur. ps. xvij. ver. Et produxit me. xxv. d
Eccl̄ia duobꝰ modis laborat. ps. lxj. ℣. Uerūtū. xcj. b
Mater ecclesia ne desperemus bona ꝓmittit: ⁊ ne peccemus grauiter cōminata est. ps. xcj. Jn conclusione. cxlj. c
Quādiu mundus agitur ecclesia christi maledicorum turba precingitur. ps. cviij. ver. penultimo. clxx. d
Ecclesia quid interpretetur. ps. cxlix. ℣. j. ccxxvj. a
Ecclesie laus ⁊ cōmēdatio. Jn prolo. ca. xvij. iij. c
Ecclesie quando plurali numero dicuntur quid significent. ps. xxv. ver. vltimo. xxxviij. a
Eccl̄e distincta officia q̄ sint. ps. xlvij. ℣. penul. lxxj. c
Eclipsis quid sit. ps. lxxiij. ℣. Quia nec. cxiij. d Et ps. cxviij. Zai. ℣. j. 184. a Et ps. cxxj. ℣. Quia illic. cxcvij. a Et ps. cxxxvj. ℣. Qui dicūt exiamte. ccx. b
Non in edificijs partetū gaudet dñs: sed fidelīū deuotione. ps. lxviij. ver. Quonīā deus. ciij. c
Edom quid interpretetur. ps. cxxxvj. versic. Memento. ccx. b
Quomodo dominus educat nos de terrā egypti. ps. lxxx. ver. Ego sum. cxxvj. b
Educere quid sit. ps. xxxvj. ℣. Et educet. liij. c
Effecit quid significet. ps. vij. ℣. Et in ipso. xiij. a
Effraim qd interptat. ps. lxxvij. ℣. Filij effraim. cxix. c Et ps. cvij. ver. Meus est galaad. clxviij. a
Effrata quid significet. ps. cxxxj. ℣. Ecce au. cciij. a
Effrem qd interpretet. lix. ℣. Meꝰ est galaad. lxxxix. b Et ps. lxxix. ver. ij. cxxiiij. a
Egyptus quid sit: ⁊ qd mystice significet. ps. cxxxiij. ver. Qui producit. ccvij. c
Elatio noxia vñ ꝓuēiat. ps. xcj. ℣. Mi delectasti. cxij. a
Electorum numerus creuit: ꝗ̃tum se ira tyrannorum succendit. ps. cxviij. Res. ℣. Multi. cxcij. d
Dñs cur ꝑtōres beneficijs suis creberrime eleuet: et post eadē collata subtrahat. ps. cj. ℣. A facie. cliij. d
Elemosynaꝝ largitiōis cōmēdatio. ps. xl. ℣. j. lxij. a
Elemosynas quas deꝰ habeat gratas. ps. cxviij. Res. ver. Uide. cxciij. a
De laboribus propriis non de rapina elemosynas facere debemus. ps. cxxv. ver. Euntes. cxcix. d
Ipsam solam elemosynam christus accipit: quā eius nomini fidelis christianus obtulerit. ps. cxxxiij. ver. Jn noctibus. ccvj. c
Eligere quid sit. ps. cxviij. Deleth. ℣. Uiam. clxxxij. c
Nullus aliquid eligit boni nisi his cōtraria cōtēplisse doceat. ps. cxviij. Thau. ℣. Fiat manus. cxciij. b
Eloquētia totius legis diuine qualis sit. Jn prologo ca. xv. ij. d
De eloquētia ꝓpria psalterij. Jn prolo. ca. xvj. iij. a
Eloquentiā suam ostendit deus varijs disciplinis et artibus plenissime ditauit. ps. vj. ver. j. xj. a
Eloquētia diuina schematibus crebris probatur esse plenissima. ps. xvij. ver. Prefulgore. xxv. c
Eloquia dñi que sint. ps. xj. ℣. Eloquia. xviij. d
Eloquia diuina cur diuersitatis intelligentiā habeāt. ps. liij. Jn conclusione. lxxx. b
Eloquium domini cur ignitum dicatur. ps. cxviij. Sade. ver. Ignitum. cxcj b
Exeheēsio nra q̄ relicto eloquio deuiad ieptas mūdi fabulas trāsferimur. Jbidē. Thau. ℣. Prionū. cxciij. a
Eman qd interpretet. ps. lxxxviij. circa titu. cxxxiij. b
Emphasis qd sit. ps. xxiij. ℣. Sedz. 36. c Et ps. xxvj. ℣. Si consistāt. 38. c Et ps. xliij. ℣. Jn dño. lxv. d Et ps. xlvij. ℣. j. lxx. d Et ps. lix. ver. j. 88. d Et ps. lxxv. ℣. Dormierūt. 115. d Et ps. lxxxiij. ℣. j. 128. d Et ps. cxvij. ℣. Benedictus. clxxix. d Et ps. cxlvij. ver. Qui posuit. ccxxiij. a
Emulari ⁊ i malo ⁊ i bono ponit. ps. xxxvj. ℣. j. liij. a
Energia quid sit. ps. xxxiij. ℣. Magnificate. xlviij. d Et ps. xxxvj. ℣. Uidi impium. lvj. b Et ps. lxxv. ver. Jbi confregit. cxv. d
Enigma quid sit. ps. lviij. ℣. Conuertētur. lxxxvij. c Et ps. xcvj. ver. Annunciauerunt. cxlvij. a
Enneomatice quid sit. ps. xliij. ver. Sepulchrū. xx. b
Enthimema quid sit. ps. xx. ver. Mīs rex. xxx. b
Quas argumentationes dialectici enthimemata appellent. ps. xciij. ver. Qui plantauit. cxiij. b
Epanodos quid sit. ps. cxiij. ℣. Quid est tibi. clxxv. b
Epēbasis quid sit. ps. iij. ℣. Multi. vij. c Et ps. xxj. ℣. Ad te cla. 31. c Et ps. lvj. ℣. Exurge. 85. c Et ps. lviij. ℣. ij. 87. b Et ps. lxvj. ℣. j. 97 d Et ps. lxxiij. ver. Posuerūt 112. d Et ps. xcij. ℣. j. 142. a Et ps. ciij. ℣. vlti. 155 d Et ps. cxx. ℣. Dñs custodit. cxcvj. a
Eperergasia quid sit. ps. xxxvj. ℣. Inimici. lv. b
Epherexegesis qd sit. ps. vij. ℣. Dñe deus. xij. b Et ps. xx. ℣. Magna est glia. xxx. a Et ps. xxix. ℣. Audiuit xlij. b Et ps. xxxviij. ℣. ij. lix. a Et ps. xlvi. ℣. ij. lxx. a Et ps. cviij. ver. Fiant dies. clxix. c
Epicherema qd sit. ℣. xxvi. ℣. j. xxxviij. c Et ps. xxxvj. ver. ij. liij. b Et ps. xxxviij. ℣. A fortitudine. lix. d
Epidiorthosis quid sit. ps. lxi. ver. ij. xci. a
Epimone quid sit. ps. xij. ℣. j. xix. c Et ps. xxviij. ℣. ij. xl. d Et ps. lxxi. ℣. j. cviij. d Et ps. xcv. ℣. ij. cxlv. b Et ps. cj. ver. ij. clij. a
Epinalepsis quid sit. ps. lxxxij. ver. j. cxxvij. c
Epiphonema qd sit. ps. xxij. ℣. vl. xxxiij. d Et ps. xxx ℣. vlt. xliij. d Et ps. cxxxiij. ℣. Ola q̄cūq. ccvij. b
Epithalamij interpretatio. ps. xliij. Jn diui. lxvij. a
Per hoc epitheꝰ eternis/veri predicatores a falsis se questrant hereticis. ps. lxxv. ℣. Jlluminās. cxv. d
Duo simul epitheta vni persone non poterāt conuenire. ps. cxxxix. ver. j. ccxliij. a
Epitrochasmos qd sit. ps. xxij. ver. vlti. xxxiij. d Et ps. lxix. ℣. j. cv. a Et ps. cxiij. ver. j. clxxvi. c
Epizeuxis quid sit. ps. cviij. ℣. Hoc opus. clxx. b Et ps. cxxxix. ver. Domine domine. ccxliij. c
Epulas quid dicamus. ps. lxvj. ver. ij. xcvij. d
Equꝰ cur falsus dicat. ps. xxxij. ℣. Falsus. xlviij. a
Semper errare necesse est absente via rectissima. ps. xxxvij. ver. penultimo. lviij. c
Qui erecti ⁊ vanitati supini sunt: nequaq̄ possunt subiecta oculis intueri. ps. cxviij. Hē. ℣. Jnclina. 183. a
Eripe vnde sit cōpositum. ps. xxx. ver. j. xliij. a
Errot maximꝰ nasčit qñ incōuenīēter reddit alibi: qđ dictū cōstat ad aliud. Jn plo. ca. xiij. ij. c
Errores humani triꝰ modis ꝓuenīt. ps. j. ℣. j. iij. c
Errores aūos sectamur quādo deus discedit a nobis ps. xxxvij. ver. penultimo. lviij. c
Erroribus humanis tribus modis exceditur. ps. xviij ver. Delicta. xxviij. c
Erotema qd sit. ps. ij. ℣. vj. a Et ps. xiij. ℣. j. xxj. a Et ps. xlj. ver. Quare me. lxiij. a Et ps. lxxxviij. ℣. Quis est homo. cxxxvij. b
Erotesis quid sit. ps. cxviij. Beth. ver. j. clxxxi. b Et ps. cxix. ℣. Quid detur. cxcv. a Et ps. cxiiij. ℣. Domine quid. ccxviij. d
Erubescere quid sit. ps. xxiiij. ver. j. xxxvi. a
Erubescere cuius sit. ps. xxxij. ℣. Accedite. xlix. a
Eructare quid dicamus. ps. xliij. ver. j. lxvij. b
Eruditus qui dicat. ps. lxxxix. ℣. Weterā. cxxxviij. d
Esca vnde dicatur. ps. lxxvij. ℣. Adhuc cxx. c
Escas cur egrotis dicamus dari. Jbidem. ver. Et tentauerunt. cxx. a
Etatū mūdi descriptio. ps. xcij. circa titu. cxij. d
Etham qd interpretet ps. lxxiij. ℣. Tu diru. cxij. c
Ethan qd interpretet. ps. lxxxviij. circa titu. cxxxiij. d
Ethopeia qd sit. ps. xv. ℣. j. xxi. d Et ps. xxxiij. circa diuisionē. 36. a Et ps. xxxvij. Jn diuisiōe. lvij. a Et ps. lxxx. ℣. Jn tribulatione. cxxvj. a
Etiologia qd sit. ps. xv. ℣. Propter hoc. xxij. c Et ps. lv. ℣. vlti. 84. b Et ps. xcv. ℣. Mīs magn⁹. cxlv. c Et ps. cxlij. ℣. Super misericordia. clxxv. c Et ps. cxxxviij. ver. Si sumpsero. ccxij. c Et ps. cxlij. ver. Ne auertas. ccxvij. d
Etymologia quid sit. ps. j. ℣. j. iij. c
Tunc euadimus aduersarios qñ locis munitissimis vendicamus. ps. lxx. ℣. Esto mi. cvj. a
Quanta sit pena euelli de amenissimo domini tabernaculo. ps. lj. ℣. Propterea. lxxix. a
Quid euenire solet i bono negocio lacerat. ps. lxviij. ℣. Quoniam propter te. cij. c
Euge verbū preconiale quo trahatur ad confessionem inferendam. ps. xxxix. ℣. Ferant. lxj. b
Euge ꝓmo laudātio c̄. ps. lxix. ℣. Auertat statiz. cv. b

Exallage quid sit. ps. cxvij. ℣. Oks gētes. clxxix. a
Et ps. ij. ℣. Ego aūt vj. b Et ps. xvij. ver. Jn oēm ter. xxvij. d Et ps. xxxix. ℣. Annūciaui. lx. d Et ps. l. ℣. Libera lxxvij. c
Exaltabo quid significet. ps. xxix. ver. j. xlj. d
Examinatus est dño cuius tribulationibus ignitis. ps. xvj. ver. Probasti. xxiij. a
Exardescam⁹. ps. lxxxviij. ℣. Ulcq; quo. cxxxvij. b
Exaudi p⁹ exaudiāt: et postea despiciāt. ps. liiij. ℣. j. 81. c
Excitatio horum et vecordium. ps. xlv. versū. Dominus virtutum. lxix. c
In eccle laudē exclamatio. ps. l. ℣. Sacrificiū. 78. a
Maximum est vitium excusationis: quo valde laborat humanitas. ps. lxiij. ver. Dixi. cxiij. d
Excutere quid sit. ps. cxxvj. ℣. Sicut sagitte. cc. c
Jnaniter execratur cui lesionis causa nulla premittit. ps. xxiij. ver. Non insultent. lj. d
Exercitatio quid sit. ps. liij. ver. ij. lxxj. c
Exetasmos quid sit. ps. xxij. ℣. Quis ascēdet. xxxv. a
Exercitatio i scripturis diuinis plerūq; i bono ponit. Jn ſkis aūt secularib⁹ vel cōi locutione: nunq; vel raro in bono ponit. ps. cxvij. Uau. ℣. vlti. clxxiij. d
Exhortatio ad supplicādū dño. ps. lx. in cōclusio. xvij. c
Nunq; ab illa hierusalē exire poterūt: qui eterno munere consecrantur. ps. cxlvij. ver. ij. ccxxiij. a
Exordium quid sit. ps. vj. in diuisione. x. d
Expecta non dicitur ocioso sed laboranti. ps. xxxvj. ℣. Expecta. lvj. b
Expectare quid sit. ps. xxiij. ver. ij. xxxvj. b
Expectatio sanctorum que sit. ps. cxvij. Samech. ℣. Suscipe. clxxxix. b
Qui expectat nomē dñi. ps. lj. ℣. Cōfitebor. lxxix. b
Expiobiare quid sit. ps. xlij. ver. A voce. lxvj. b
Jmperfecta est expugnatio que iterum ad certamen redit. ps. cxxviij. ver. ij. ccj. d
Expulsi qui dicantur. ps. v. ver. Decidant. x. b
Exterminari quid sit. ps. xxxvj. ℣. Qm qui. liij. c
Exterminauit vñ dicāt. ps. lxxix. ℣. Exterminauit. cxxiij. c
Exultatio quid sit. ps. xij. ver. Jn voce. lxiij. c
Exultare quid sit. ps. xxx. ℣. Ego aūt in dño. xliij. b
Exultare plus est: q̄ letari. ps. ix. ver. ij. xv. b
Exultare quid sit. Jbidem. xv. b
Tps secure exultatiōis sc̄ōr q̄ sit. ps. lxx. ℣. vl. 107. c
Exultare quid sit. ps. xcvij. ver. Uiderunt. clxviij. a
Exultatione exultare qui dicantur. ps. cxxxj. ver. Sacerdotes. cciiij. d
Exurge vñ tractū sit. ps. lxxv. ℣. Cū exurgeret. cxvj. a
Exurgere q̄d sit. ps. iij. ℣. Ego dormiui. vij d Et ps. ix. ver. Exurge domine. xvij. a
Exurgere metaphorice dictū est. ps. xj. ver. Propter miseriam. xviij. d

Dominus cōpetēter ⁊ mēsurate facit oia: sed nos tardū putam⁹ q̄d desiderio magno requirimus. ps. lxix. ver. vltimo. cv. b
Facies terre quid significet. ps. j. ver. Non sic tm. v b
Facies per tropologiam pro presentia ponitur. ps. cxxvij. ver. Quo ibo. ccxij. b
Facies. i. pūtle xpi pcontū. ps. lxxix. ℣. Ubi de⁹. cxxv. a
Non factū aliquod dñi prouenit: q̄d nō plenū cunctis esse virtutibus sentiatur. ps. c. ver. j. cl. b
Falli nō potest qui sequit verba veritatis. ps. lxxxviij. ver. Quoniam dixisti. cxxxv. a
Jn fame sunt positi qui se celestiū rerū desiderio semp accendunt. ps. xxxij. ver. Ut eripiat. xlviij. a
Fames quid sit. ps. ciiij. ver. Et vocauit. clx. b
Famis illi⁹ cōmēdatio. ps. xxxij. ℣. Ut eripiat. xlviij. a
Famulus verecūdus anteq; verbera patiatur: futuris tormētis affligitur. ps. xxxvij. ℣. Necest. lvij. b
Famulus mente callosus ipsas penas dum infligūtur non horrescit. Jbidem. lvij. b
Necesse est deuotū famulū dolore cruciari: q̄n irreuerentissimū aliquid de dño contingit audire. ps. xciij. ver. Populum tuum. cxliij. a
Cum noxia se deo cuncta cognoscant: magni tamē meriti est ipsius famulū nuncupari. ps. cxviij. Aln. ver. Seruus tuus. cxc. a
Jllius famuli dicimur: cui cōsentanea mēte seruimus. ps. cxxxiij. ver. Misit signa. ccvij. c
Fauces q̄d sint. ps. xviij. Uem. ℣. Quā dulcia. 188. a
Pessimis hominibus nullatenus fauendum est. ps. c. ver. Non habitabit cl. d
Feces quid sint. ps. lxxiiij. ℣. Et inclinauit. cxv. a
Fenerator: quid faciat cū debitor ad soluēdū idoneus non est. ps. cviij. ver. Scrutetur. clxix. c
Ben⁹ hūanū cur feno cōpareť. ps. cj. ℣. pcussus. cliij. a
Peccatores cur feno edificiorum comparentur. ps. cxxvij. ver. Fiant. ccij. a
Frenum quid dicatur. ps. xxxj. ℣. Jn freno. xlvj. b
Optantis est dicere Fiat: sed desiderantis ipsum repetere. ps. lxxj. ver. vltimo. clx. d
Nil pderit cuiq; corp⁹ ita cū fuare: si ptingat cū intrare fidei nō hre. ps. xliij. ℣. Adducent. lxviij. c
Fides vnde dicāt. ps. lxxvij. ℣. Cor aūt eor. cxx. d
Magna fiducia est ante illū gemere q̄ nos dignat⁹ est sua pietate plasmare. ps. xciiij. ℣. Uenite. cxliij. c
Fieri a quoq; nichil potest: nisi q̄d dñs secreto iudicio aut ad pbationem/aut ad vindictam faciendum esse permiserit. ps. ciij. ver. Catuli. clviij. a
Figulus qui dicatur. ps. xciij. ver. Nunquid. cxliij. c
Figura quid sit. ps. ij. ver. j. vj. a
Filij beatorum cur ceteris nouellis comparentur. ps. cxxvij. ver. Filij tui. ccj. b
Fil⁹ geminat quo interpteť. ps. vij. circa titulū. xij. a
Jstud nomen Filius relatiuum est: ⁊ hoc quod non dicit indicat. ps. lxxj. ver. j. cviij. b
Fimbrie quid sint. ps. xliiij. ℣. Omnis gloria. lxviij. c
Fingere quos dicam⁹. ps. xxxij. ℣. Qui finxit. xlvij. d
Fingere quid sit. ps. xciij. ver. Nunquid. cxliij. c
Finis quid sīficet. ps. iij. circa titulum. viij. b
Finis bon⁹ q̄rit xpiani: vt i extremis cū venia trāseat: ne vita sit vltima que delinquat. ps. cxl. ℣. j. ccxv. b
Sanctissimus ypheta: q; vniuersa que dicta sunt spiritualiter intelligi volebat: aptissimo libri fine cōcludit: vt dñm saluatorem spūaliter cuncta laudare debeant. ps. cl. ver. vltimo. ccxxvij. a
Jn finē quid significet. ps. viij. circa titulum. xiij. c
Finis dupliciter dicitur. Jn prolo. ca. iij. ij. a
Finem quoties in titulis psalmoꝝ reperimus: ad dñm saluatorē tēdere debemus. Jbidem. ij. a
Multo firmi⁹ firū manet: q̄d memoria dñi ꝓtinet: q̄ q̄ in libro scribit. ps. cxxxviij. ℣. Jmperfectū. ccxiij. a
Fortis man⁹ grauiter flagellat. ps. xxxviij. ℣. Ab. lx. d
Flāma vnde dicta sit. ps. cv. ver. Et exarsit. xiij. d
Fluctuationes in hoc seculo cur dominus iustis non adimat. ps. liij. ver. Jacta. lxxxij. d
Fluuius q̄n siccatur ad nichilum sine dubitatiōe perducitur. ps. lxxiij. ver. Tu dirupisti. cxiij. c
Fons vnde dicatur. ps. lxvij. ver. Jn eccle. c. c
Forsitan cur toties iteret: ⁊ quid significet. ps. cxxiij. ver. Torrentem. cxcviij. b
Nichil pōt esse fortī/nichil egregi⁹: q̄ audire noxia:

et nō respōdere ꝓtraria. ps. xxxvij. ℣. Ego aūt. lvij. a
Nichil fortius q̄ fauillas reuocare ad corpus mobile ⁊c. ps. lxvij. ver. Ecce dabit. cj. b
Qm cum christo sumus: nullas diaboli insidias formidamus. ps. lxx. ver. Esto mihi. cvj. a
Fortis actio a brachio venit excelso. ps. cxxxv. ℣. Jn manu fol. ccix. a
Fortitudo quid sit. ps. xlij. ver. ij. lxiij. c
Framea q̄d significet. ps. ix. ℣. Jnimici dfecerūt. xv. c
Framea multarū est significationū. ps. xvj. ver. Exurge domine. xxiij. d
Framea nomen est synonymum plura significans. ps. xxj. ver. Eripe. xxxij. d
Fraus diabolica nō pōt prealere plus q̄ religio christiana. ps. xxj. ver. Qm dñi. xxxiij. c
Fraus vñ dicāt. ps. lxxvij. ℣. Et māducauerūt. cxx. c
Frenum vnde dicatur. ps. xxxj. ver. Jn freno. xlvj. b
Fructus vnde dicatur. ps. j. ℣. Et erit tanq;. v a
Qlis fructꝰ filiis pbāt auctori. ps. vij. ℣. Ecce ptu. xiij. b
Fructus vñ dicāt. ps. cvj. ℣. Et seminauerūt. clxvij. b
Frumen quid significet. ps. iij. ℣. A tempore. ix. a
Frumentum vnde dicatur. Jbidem. ix. a
Frustrare q̄d sit. ps. cxxxj. ℣. Jurauit dñs. cciij. d
Felix fuga criminū: dñi quelisse refugiū. ps. lxxxvij. ver. Et concidam. cxxxvj. b
Fulica quid sit. ps. ciij. ver. Fulice. clviij. a
Fumi ꝓpietates. ps. cj. ℣. Quia defecerunt. ciij. a
Fumus in bono ponit. ps. xvij. ℣. Ascendit fu. xxv. b
Propheta cur in laude superne ciuitatis a fundamentis exordiū sumpserit. ps. lxxxvj. ver. j. cxxxij. b
Funes q̄d sint. ps. cxviij. Beth. ℣. Funes. clxxxiij. d
Funes vnde dicantur. ps. xv. ℣. Funes ceciđ. xxij. b
Funus quid sit. ps. lxvij. ver. ij. xcvij. d
Furor quid sit. ps. vj. ver. j. xj. a
Futura pro preteritis more ypheticē ponuntur. ps. vij. ver. Exurge dñe deus. xij. d
Futura cur ꝓ preteritis ponant. ps. xxj. ℣. Circūdederūt. a

Glaad q̄d interpretet. ps. lix. ℣. Meus est gal. 89. b Et ps. cvij. ℣. Meꝰ ē gal. 168. a
Gaudia iustorum duplici ratione cumulātur. ps. xxxvj. ver. Expecta. lvj. b
Cur in asperis afflictionibus sit gaudendum. ps. xxxvij. circa titulum. lvij. a
Celestis gaudij preconium. ps. cxlix. ver. ij. ccxxvj. a
Necesse est vt acquisitus fidelis magnū gaudium pariat acquirenti: qi magna inde ꝓbāt mercede cumulandus. ps. cxxvij. ver. vlti. ccj. c
Gebal q̄d interpretet. ps. lxxxij. ℣. Moab. cxxviij. a
Gemitus vnde dicāt. ps. vj. ℣. Laborauit. xj. b Et ps. xxxvij. ver. Et ante te. lvij. d
Gemitus quis a christianis querendus sit. ps. vj. ver. Laborauit. xj. b
Gemitus dupler. ps. cj. ver. A voce. clij. b
De generatione filij dei: q̄ ineffabilis sit narratio ⁊c. ps. cix. ver. Tecum. cixxj. c
Prophęta generi neutro masculinum adiunxit: q̄d inter idiomata scripture diuine numerandum est. ps. cxxviij. ver. j. ccj. d
Gens vnde sit dicta. ps. lxxvij. ver. j. cxxij. d
Demōstratiuū genus apud oratores q̄d sit. ps. xxvij. circa titulum. xl. c
Geth quid significet. ps. lv. circa titulum. lxxxiij. b
Gladius diaboli cur malignus. ps. cxliij. ℣. Qui das salutem. ccxix. b
Gladius dñi cur benignus. Jbidem. ccxix. b
Gladius vnde dicatur. ps. xxxvj. ℣. Gladius. lv. a
Glia patri ⁊c. cur psalmis societur. Jn prologo col ij.
Gloria patris: q̄n manifestet. ps. xvj. ℣. vlti. xxiij. a
Gloria quid dicat. ps. xxij. ver. vlti. xxxv. c
Gloria quid sit. ps. xxvij. ℣. Glor dñi preparau. xlj. b
Gloria est multorum ore celebrata laudatio. ps. lxx. ℣. Repleatur. cvj. b
Gloria est dñi cū aliquis se laudabili cōuersatione tractauerit. ps. xcv. ver. Afferte. cxlv. d
Gloria audiri non videri solet. ps. xcvj. ver. Annuncia uerunt. cxlvij. a
Gloria quid sit. ps. cxlix. ℣. Exultabunt. ccxxvj. b
Gloriā deo dare quid sit. ps. lv. ℣. Uitā meā. lxxxiiij. a
Gloriā dare laudi dei qui dicat. ps. lxv. ver. j. lxxxvj. a
Gloriōsis diuitū repūsio. ps. lxviij. ℣. ⁊ placebit. cliij. b
Gloriosum deus efficit: quicquid inhabitare dignat. ps. xxv. ver. Domine dilexi. xxxviij. a
Gloriosum nobis esse dz: q̄n nomē eꝰ extollit q̄ nobis beneficia ꝓtura largit. ps. ciiij. ℣. Letet. clx. a
Gratia spūalis nō vult sola facere q̄d multis ꝓficit ad salutem. ps. xxxij. ver. Magnifica. xlviij. d
Gratia quid dicat. ps. lxxxiij. ℣. Qm miam. cxxix. c
Jn oi bono gr̄a dñi poenitur: ⁊ ei velimus rogare ipse se dignat infundere. ps. cxviij. Beth. ℣. ij. 181. b
Nemo est qui gratiam dñi gratis non habeat. ps. cij. ver. Non fm peccata. cliij. d
Nemo potest perfecte gratiam deuotionis agnoscere nisi ⁊ initia rerum meminerit cur visa sint inchoasse. ps. cxviij. Lamech. ℣. Jn eternū nō obli. clxxxvij. a
Cur a nobis semper gratie magne referende sint. ps. lxxvij. ver. Et eduxit. cxix. d
Epilogatio. xv. graduū cū exp̄one quo ꝓ illos ascēsus ad supnā hierlm ꝓueniat. ps. cxxxiij. Jn ꝓciu. ccvj. d
Non videantur nobis esse grati qui morum prauitate sunt vitandi. ps. c. ver. Non habitabit. cl. d
Sicut iusti gratis amant dñm: ita impij gratis execrātur. ps. cviij. ver. ij. clxix. a
Gratis quid dicamus. ps. cxix. ver. vlti. cxcv. b
Gratuitū q̄d dicamus. ps. xxxiiij. ℣. Qm gra. lj. a
Grauissimū ē pctm̄ q̄n alicui occasione pbuerit: vñ alteri⁹ ꝓscia poliuat. ps. lxxij. ℣. Quia delectatū. cxj. c
Grauissimum peccatum in deum quod sit. ps. lxxvij. ver. Et apposuerunt. cxx. a
Grauius est per partes imminui: q̄ subita clade consumi. ps. xxxvj. ℣. Quoniam brachia. lv. a
Quod non dicitur: grauius vno fasce portatur. ps. lxx. ver. Quia dixerunt. cvj. c

Habitare quid sit. ps. xxiij. ver. j. xxxv. a
Jhabitare pmanētis est: nō discedēntis q̄ totā spem suā nō in ꝓpriis viri⁹ sed i altissimi volūtate cōstituit. ps. xc. ℣. j. cxxxix. c
Cur ꝓpheta in domibus priuatis habitationem/in templo domini inhabitationem posuerit. ps. lxviij. ver. Fiat habitatio. ciij. d
Suauissima virtus est armonie: q̄n vox cognoscit opera consonare. ps. c. ver. j. cl. b
Hereditas vnde dicatur. ps. xv. ℣. Dñs pars. xxij. a
Et ps. lxxvij. ver. Et concūlit. cxxj. d
Hereditas christi que sit. ps. xv. ver. Funes. xxij. b
Hereditatis futuri seculi commendatio. ps. lx. ℣. Qm tu deus. xc. b
Hereticoꝝ confutatio. ps. xl. ver. Etenim. lxij. d
Hereticoꝝ cōfutatio dicētium carnē dñi ⁊ diuinitatē vnius esse nature. ps. cvij. ver. vlti. clxviij. c
Hereticus q̄d sit. ps. cxxxviij. Jn ꝓclusio. ccxiij. d

Berinati⁹ qđ sit: z c⁹ pditiõis. ꝑ. cliij. ℣. Herodij. 158. a
Hermonim quid dicak. ꝑs. xlj. ℣. A me ipso. lxiij. d
Hermon quid sit: z quid interpretek. ꝑs. lxxxviij. ver. Thabor. cxxxv. c
Hic pnomẽ articulare qñ ponak. ꝑs. xlvij. ℣. vi. lxxj. c
Hierusalem celestis cõmendatio. ꝑs. xxxvj. ver. Manſuetu. liiij. d
Hierlm vrbis cõmendatio. ꝑs. xlix. ver. ij. lxxiij. d
Hierusalem tam celestis: q̃ terrene ingens laudatio. ꝑs. lxxxvj. In conclusione. cxxxiij. d
Hierusalẽ quid interpretek. ꝑs. cxxvij. ℣. penul. cj. b
Et ꝑs. cxlvij. ver. j. cxxxij. d
Celestis hierusalẽ pconiũ. ꝑs. cxxxij. ℣. vlti. ccvj. a
Et ꝑs. cxlvij. ver. ij. ccxxiij. a
Hymnus quid sit. ꝑs. vj. circa titulũ. x. c Et ꝑs. xxxix. ver. Et imisit. lx. c Et ꝑs. xl. circa titulũ. xc. a Et ꝑs. lxvj. circa titulum. xcix. c
Hypallage qđ sit. ꝑs. xliij. ℣. Dñs de celo. xx. b Et ꝑs. xxix. ℣. j. xlj. d Et ꝑs. lij. ℣. De celo. lxxix. d Et ꝑs. lxxxiij. ℣. Protector. cxxix. d Et ꝑs. xc. ℣. non accedet. cxl. a Et ꝑs. cxxxvij. ver. j. ccxij. a
Hyperbaton quid sit. ꝑs. xxxvj. ver. Mñ qui. lij. d Et ꝑs. xliij. ver. Filie tyri. lxvij. c
Hyperbole quid sit. ꝑs. vj. ℣. Laborauit. xj. c Et ꝑs. cxvij. littera ꝓhe. ver. vlti. cxcj. a
Hyperthesis quid sit. ꝑs. xvij. ver. Et ascendit. xxv. b Et ꝑs. l. ver. Asperges. lxxvj. d
Hypotheticus syllogismus quid sit. ꝑs. vij. ver. Persequatur. xij. c Et ꝑs. xl. ver. j. lxij. a
Hypozeuxis quid sit. ꝑs. j. versi. j. iiij. c Et ꝑs. cxliij. ver. j. ccxviij. d
Hymnos quid sit. ꝑs. liij. ver. j. lxxx. c Et ꝑs. cxvj. circa titulum. clxxvij. d Et ꝑs. cxxxij. ver. vlti. ccvi. a Et ꝑs. cl. In diuisione. ccxxvj. c
Hircus vñ dictus sit. ꝑs. lxv. ver. Holocausta. xcvij. a
Hilmaheliteqđ iterꝑtek. ꝑs. lxxxij. ℣. Moab. cxxviij. a
Hyssopi propteras. ꝑs. l. ver. Asper. lxxvj. d
Hystoria quid sit. ꝑs. lxxvij. ver. Narrãtes. cxix. b
Holocausta que dicãk. ꝑs. xxxix. ℣. Holocausta. lxj. a Et ꝑs. xlix. ver. Non super. lxxiiij. b
Holocaustũ qđ dictũ fuerit. ꝑs. xix. ℣. Memor. xxix. a
Holocaustũ quid dicak. ꝑs. lv. ℣. Introibo. cvij. a
Homeoteleuton quid sit. ꝑs. lxxxiiij. ℣. ij. cxxix. d Et ꝑs. lxxxviij. ver. Destruxisti. cxxxvj. a
Pro homine in scripturis diuinis frequenter: z sola caro: z sola anima ponitur. ꝑs. lxiiij. ver. ij. xciiij. c
Qui homines dicantur dij. ꝑs. xlix. ver. j. lxxiij. c
Homo pessimus est: quem non potest humana sustinere conditio. ꝑs. ix. ver. Exurge dñe. xvj. b
Homo ℟ manibus dei factus. ꝑs. xviij. ℣. j. xxvij. d
Homo carnalis cur deum timeat. ꝑs. xxvj. ℣. Ne auertas. xxxix. a
Hõ pro diabolo qñq; ponit. ꝑs. xlviij. ℣. Et hõ. lxxij. c
Homo cur rebus transitorijs comparetur. ꝑs. cij. ver. Memento. clv. b
Homoiosis quid sit. ꝑs. cxxij. ver. ij. cxcvij. c
Homoptoton quid sit. ꝑs. xcvij. ℣. Uiderũt. cxlviij. a
Honor est dñi qñ in donis suis ei gratias referimus. ꝑs. xcv. ver. Afferte. cxlv. d
Apud deum tle magis honorandus iudicat: qui propter nomen ipsius inter homines videtur esse despectus. ꝑs. lxxxiij. ver. Elegi. cxix. b
Qui nõ habet charissimũ gubernatorẽ suũ: ipse se ꝑsitet horrendũ. ꝑs. xcviij. In conclusione. cxlix. c
Horror magnus est timere: quẽ nõ valemus effugere ꝑs. lx. ver. Dum superbit. xvj. c
Horror quantus futuri iudicij. ꝑs. xlix. ver. Existimasti inique. lxxv. a
Hospitis merito crescit hospitij magnitudo. ꝑs. xxv. ver. Dñe dilexi. xxxviij. a
Hostes carnales corpus impetũt: spirituales animas necare contendunt. ꝑs. vij. ver. j. xij. b
Humanũ genus cur maxime dei imperio administrari egeat. ꝑs. xxxij. ver. Timeat. xlvij. c
Humane cõditiõis pulcherrima expositio. ꝑs. cxviij. Deleth. ver. j. cixxxij. c
Humile cause genus apud oratores quod sit. ꝑs. lxx. ver. In te cantabo. cvj. b
Alij sunt qui humiliant ad ruinã / alij qui inclinant ad gratiam. ꝑs. lxxxviij. ℣. Tu humiliasti. cxxxv. c
Humiliatus đ significet. ꝑs. xxxviij. ℣. Obmu. lix. a
Humilitas duplex. ꝑs. cvj. ver. Suscepit. clxvj. b
Sic i celo et i terra hũilitas deo placita reperiak: sicut ſuperbia ꝓbak exosa. ꝑs. cxij. ℣. Quis sicut. clxxiiij. c
Humilitas olim pax ꝓbatur esse virtutum. ꝑs. cxviij. Gimel. ver. Increpasti. clxxxij. a
Sicut superbia mergit ad tartarũ: sic humilitas tollit ad celum. ꝑs. cxviij. Teth. ver. penult. clxxxv. b
Humilitatis cõmẽdatio. ꝑs. cxxx. In cõclusio. cclij. d
Humilij cõditiones. ꝑs. lxxiij. ℣. Ne auertak. cxiij. a
Abin quid interpretetur. ꝑs. lxxxij. ver. Facilius. clxxviij. a
Jacob patriarcha cur in resurrectiõe gñali frequẽter noietur. ꝑs. liij. ℣. vlt. lxxx. b
Jacob quid significet. ꝑs. lxxvij. Jdeo audiuit. cxx. b
Janue vnde dicank. ꝑs. lxviij. ℣. Quasi in spl. cxij. d
Jcon quid sit. ꝑs. xvj. ℣. A resistentibus. cxiij. c
Jdea đ sit. ꝑs. ix. ℣. Mñ feci. xv. b Et ꝑs. xvij. ℣. Et cõmota é. xxv. a Et ꝑs. xxxij. ℣. De celo. xlvij. d Et ꝑs. xlvij. ℣. vlti. lxxj. c Et ꝑs. lxvij. ℣. Currus dei. xcix. d Et ꝑs. cix. ver. j. clxxj. a
Jdithun đ interpretek. ꝑs. xxxviij. circa titu. lviij. d Et ꝑs. lxj. circa titulum. xc. d
Jdolũ vñ dicak. ꝑs. xcvj. ℣. Confundank. cxlvij. a
Jdumea đ significet. ꝑs. lix. ℣. In idumeã. 89. c Et ꝑs. cvij. ℣. Meꝰ ẽ gak. 168 b Et ꝑs. lxij. circa tit. 92 a
Jdumei đ interpretek. ꝑs. lxxxij. ℣. Moab. cxxviij. a
Jeiunij vnde dicak. ꝑs. xxxiij. ℣. Et humiliabã. lj. c
Jeiunium quid dicak. ꝑs. lxviij. ℣. Et operui. cij. d
Jesus lingua nostra saluator interpretatur. ꝑs. xxiij. ver. Propter nomen tuum. xxxvj. d
Ignis ifernalis sic absumit vt seruet: sic seruat vt cruciet. ꝑs. xx. ver. Pones eos. xxx. b
Ignis ꝓiere dicit christum: vt qui est palea se formidet arsurum. ꝑs. xlix. ver. Ignis. lxxiij. d
Quor facies ipleãk iginita. ꝑs. lxxxij. ℣. Impl. 128. b
Immaculatum duobus modis dicimus. ꝑs. lxij. ver. Quia exacuerunt. xciij. c
Imago dei que sit. ꝑs. xxxviij. ver. Quãꝯ. lix. b
Imaginis z similitudinis differentia. Jbidem. lix. b
Imago dei qđo cõturbek z cõfundak. Jbidem. lix b
Imago quid sit. ꝑs. lxxij. ver. Celut. cxj. b
Immẽsitas maiestatis dei / neq; igenio cogitari / neq; lingua potest depromi. ꝑs. cv. ver. ij. cixj. d
Sicut premia dñi plenissime nequeunt intelligi: ita nec vindicte mẽsura prevalet apprehẽdi. ꝑs. lxxxix. ver. Quis nouit. cxxxviij. d
Immolare quis dicatur sacrificium laudis. ꝑs. xlix. ver. Immola. xxxiiij. c

Impatientia semper ducit ad culpas: z precipitat ad ruinam. ꝑs. cv. ℣. Et mutauerunt. cixij. d
Causa idolatrie hebreoꝝ fuit ipatiẽtia. Jbidẽ. cixij. d
Si causa rei sub veritate discurrak: nullum crimen est qđ non impatiẽtia matre nascak. Jbidem. cixij. d
Impatientium redargutio. ꝑs. cxxx. ver. Sicut ablactatus. cciij. b
Qui velocitatẽ postulat: de impetratione securus est. ꝑs. cj. ver. In qua cunq;. cij. a
Impij qui sint. ꝑs. j. ver. Jdeo non resurgunt. v. b Et ꝑs. xxv. ver. Odiui. xxxvij. d
Impij quomodo ambulent in circuitu. ꝑs. xj. ℣. In circuitu. xix. a
Impij quomodo rotis fiant similes. ꝑs. lxxxij. ℣. Deꝰ meus. cxxvij. b
Multa sunt que non promittentes tenemur implere: alia sunt que nisi voueamus implere nulla lege constringimur. ꝑs. lxxv. ver. Vouete. cxvj. b
Improuisa forte conturbãt. ꝑs. cxviij. Heth. ver. Paratus. clxxxiiij. d
Imprudẽtie plerũq; venia dak: volũtario ꝓ maleficio vltio ꝙ iusta succedit. ꝑs. xxxv. ℣. Uerba. lij. d
Impugnare vnde tractũ sit. ꝑs. cxix. ver. vlti. cxcv. b
Non dimittitur impunitus: qui a dñi tuitione deserit. ꝑs. lxxx. ver. Et dimisi. cxxvj. b
Incarnationis christi preconium. ꝑs. lxxvj. ver. Aut in finem. cxvij. b
Incarnatio domini q̃ copiosum sit munus. ꝑs. xxxij. ver. vltimo. xlviij. b
Incarnationis domini virtus et cõmendatio. ꝑs. xxj. ver. Foderunt. xxxij. c
Incensum quid sit. ꝑs. cxl. ver. ij. ccxv. b
Incertorum et occultorum differentia. ꝑs. l. ver. Ecce in iniquitatibus. lxxvj. c
Inclinati melius conspicimus: q̃ ante oculos nostros esse monstrantur. ꝑs. cxviij. He. ℣. Incli. clxxxiij. a
Incola qui dicatur. ꝑs. xxxviij. ver. penulti. lx. a
Incolas quos dicamus. ꝑs. cxix. ver. Heu me. cxcv. a
Incolatus quid significet. Jbidem. cxcv. a
Uiri incole qui sint. ꝑs. cxviij. Gimel. ver. Incola ego sum in terra. clxxxj. d
Increpatio solet strenuos viros: cautos atq; vigilantes efficere. ꝑs. lxxv. ver. Ab increpatione. cxvj. a
Increpationes nõ diligit diuina pietas: nisi vt boles corrigantur. ꝑs. xxxviij. ver. Ab forti. lix. d
Sicut dñs assidue increpat vt corrigat: ita frequenter munera policet vt erigat. ꝑs. xxxvj. versi. Justi heredita. lvj. a
Increpare vnde dicatur. ꝑs. cxviij. Gimel. ver. Increpasti. clxxxij. a
Indeuotus si dñm inuocet: iudicium videt sibi postulare non veniam. ꝑs. lxxiiij. ver. j. cxiij. c
Indignatio ire quid sit. ꝑs. lxviij. ℣. Effunde. cij. d
Induere quid sit. ꝑs. cij. ver. ij. clvj. c
Infantes z lactẽtes qui intelligẽdi sint. ꝑs. viij. ℣. Ex ore infan. xlij. d
Magna infelicitas perire sub pio dño. ꝑs. cij. ver. Nõ in finem cliiij. d
Infelicitũ sors durissima q̃ sit. ꝑs. lv. ℣. Mñ mki. 83. c
Infernus vnde dicatur. ꝑs. ix. ver. Conuer. xvj. b
Quomodo quis viuus descẽdat in infernum. ꝑs. liij. ver. Ueniat. lxxxij. b
Infernus nõ irrationabiliter sub terris est. ꝑs. lxxv. ver. Mñ misericordia. cxxxj. d
Cur in fine mũdi christus aduocaturus sit. ꝑs. xlix. ℣. Aduocabit. lxxiiij. c
Infirmitati humane morosum videtur quodcũq; futurum est. ꝑs. xxxiij. ver. Domine. lj. d
Inhabitare q̃ dicam⁹. ꝑs. lxiij. ℣. Beatꝰ qui. cxiij. a
In idipsum quid dicatur. ꝑs. liij. ver. In pace. ix. a
In idipsum inter ꝓpria scripture diuine connumerandum est. ꝑs. lxv. ℣. Qui conuertit. xcvj. c
In idipsum đ significet. cxxj. ℣. Hierlm. cxcvi. c
Esse in idipm soli cõuenit creatori. Jbidem. cxcvj. c
Duobus modis confunduntur et reuerentur inimici. ꝑs. lxx. ver. vlti. cvij. c
Inimici dei qui sint. ꝑs. xcj. ver. Mñ ecce. cxij. b
Inimici ecclie qui sint. ꝑs. xcj. ℣. Et respexit. cxij. b
Inimici nostri qñ contra nos iusta indignatione consurgant. ꝑs. cxxxviij. ℣. Nonne odien. cxcij. b
Cur dei inimici qñ obstinati sunt cõperenti z religiosa execratione dãnandi sint. Jbidem. ccxiij. b
Sancti melius optabãt inimicis: q̃ sibi ipsi petere videbãtur in prosperis cõstituti. ꝑs. lxix. ver. Auertantur retrorsum. cv. a
Inimicitie grauissimum genus / quod sit. ꝑs. liij. ver. Liberauit. lxxxij. c
Inimicoꝝ quattuor sunt gñia. ꝑs. lviij. ℣. j. lxxxvij. a
Truculentior semper est inimicoꝝ adunata collectio. ꝑs. lxx. ver. Quia dixerunt. cvj. c
Non debemus inimicos estimare qui prosunt: nam si equo animo perferantur: frequenter nobis talia cõferunt: qualia dulcissimi amici prestare nõ possunt. ꝑs. cxxxvij. In conclusione. ccxj. c
Iniqui z dolosi differentia. ꝑs. xlij. ver. j. lxiij. c
Iniqui cum molestantur desperant. ꝑs. cxviij. Uau. ver. Et ne auf. clxxxiij. c
Iniqtas đ significet. ꝑs. cxxix. ℣. Si iniqtates. ccij. c
Operatio iniquitatis quid sit. ꝑs. cxviij. Aleph. ver. Non enim. clxxx. c
Quando quis loquatur cõtra deum iniquitatem. ꝑs. lxxiiij. ver. Nolite. cxiiij. d
Iniquos odio habere et inimicos diligere quomodo possint concordari. ꝑs. cxviij. Samech. ℣. j. clxxxix. a
Iniquum ad totum pertinet quod diuina pietas execratur. ꝑs. c. ver. Non habitabit. cl. d
Iniquũ quid sit. ꝑs. cxxix. ℣. Si iniquitates. ccij. c
Iniurie grauissimũ genus qđ sit. ꝑs. lv. ℣. ij. lxxxiij. c
Iniusticia quid sit. ꝑs. xxxj. ℣. Delictũ meum. xlv. d
Efficacia innocẽtie vnde dek intelligi. ꝑs. c. ℣. ij. cl. c
Ꝑs qđo nos innouet. ꝑs. l. ver. Cor mundũ. lxxvij. a
Inopia vnde dicak. ꝑs. lxxxvj. ℣. Traditus. cxxxiij. d
Inopem plus esse dicimus: q̃ pauperem. ꝑs. lxxj. ver. Quia libera. cix. a
Insanie pulcherrimum epitheton fallitas. ꝑs. xxxix. ver. Beatus vir. lx. d
In seculũ significat sine fine. ꝑs. xlvij. ℣. vlti. lxxj. c
Insipiens qui sit. ꝑs. xcj. ver. Air insipiens. cxij. a
Ira posita sunt ad fragilitatem humani generis instruendam. ꝑs. cxiij. ver. O domine. clxxxj. d
Insula vnde dicatur. ꝑs. lxxj. ver. Reges. cix. a
Intellectus mãdatorũ: sancta est operatio. ꝑs. cxviij. Lamech. ℣. Me expectauerunt. clxxxvij. b
Intellectus sm eloquiũ dei vtilitas. ꝑs. cxviij. Thau ver. j. cxciij. a
Intellectꝰ huius scli infructuositas z inanitas: qualis est intellectꝰ eoꝝ q̃ scrutank cursus astroꝝ: vitas hoim in potestate siderum collocãtes. Jbidem. cxciij. a
Antiqua facta spirituali intelligẽtia salutis nostre indicia nunciant. ꝑs. cxiij. ver. Mare. clxxv. b

Intelligere quid sit. ps. xxxj. ℣. Intellectū. xlvj. a
Intelligere q̄d sit. ps. lxxxviij. ℣. Mia z pitas. cxxxv. d
In scripturis dīnis frequēter inuenies melꝰ itelligūt sentiendꝰ. ps. cxxviij. Mem. ℣. Sup sentiores. 187. d
Intēdamus nō qđ patimur: sed qđ speramꝰ. Et tpale malū sine dubitatione mollescit: cuius pperrimꝰ intendit finis. ps. cxliij. In cōclusio. clxxviij. a
Intercalares versus qui sint: z vnde dicant. ps. cvj. ℣. Confiteantur domino. clxvj. b
Iste interiectiōes o/o desiderium magne petitionis ostendunt. ps. cxvij. ver. O domine. clxxix. c
Interioa anime que sint. ps. cij. ℣. j. cliij. b
Interrogatio quot modis fiat. ps. ij. ℣. j. vj. a
Interrogationes affirmatiue pro abnegationibus accipiende sunt. ps. xvj. ℣. ij. xxxviij. c
Introitus ad scelus est cum fieri aliquid audacter incipitur. ps. xxv. ℣. Non sedi. xxxvij. d
Introitus quid significet. Ibidem. xxxvij. d
Qui semper intuetur dīm: nullatenus ad delicta conuertitur. ps. xv. ℣. Prouidebam. xxij. b
Cur sceleratꝰ hoies alienis prosperis intumescāt. ps. cliij. ver. Conuertit. clxj. a
Inueterare quid sit. ps. vj. ℣. Turbatus. xj. c
Iuste pena non patientis: sed facientis inuidia est. ps. xl. ver. Simul. lxij. c
Maloꝝ criminis crescit inuidia cū murmurare cōtingit ociosis. ps. cv. ℣. Non crediderunt. clxiiij. a
Qui dīm iuocare dicant. ps. cxlvj. ℣. Qui dat. 222. c
Jonadab q̄d interpretet. ps. lxx. circa titulū. cv. d
Jordanis q̄d interpretet. ps. xlj. ℣. A me ipso. lxiij. d
Joseph q̄d significet. ps. lxxvij. ℣. Et repulit. cxxij. a
Ira dei quid vocet. ps. ij. ℣. Tunc loquetur. vj. b
Ira quid sit. ps. vj. ver. j. xj. a
Ira domini duobus modis dicitur. ps. lviij. ℣. Et de execratione. lxxxviij. a
Ira mihi coꝝ: indignatio salutaris q̄d sit. lix. ℣. j. 88. d
Ira in dño abusiue non proprie dicitur. ps. lxxvj. ver. Nunquid obliuiscetur. cxvij. b
Ira ad vitionem pertinet: indignatio ad motum animi mediocrem. ps. cj. ℣. A facie. cliij. d
Ira z iudicia iudicio carēt. p. cxxiij. ℣. Cū trasce. 198. b
Ire z furoꝝ dña. ps. xxxvj. ℣. Deline ab ira. liiij. c
Irasci qūo dicat deus. ps. vij. ℣. Deus iudex. xiij. a
Mī trascamur. ps. lxxxviij. ℣. Usq̄quo. cxxxvj. b
Irrisio z dolosa iniquoꝝ suasio. ps. cxix. ℣. ij. cxcv. a
Irritare vnde tractū sit. ps. lxxiij. ℣. Usq̄quo. cxiij. b
Irritari q̄d significet. ps. cv. ℣. Et irritauerūt. clxiij. b
Ironia q̄d sit. ps. xxj. ℣. Spauit. xxj. d Et ps. xxvij. ℣. Cum his qui. xl. a Et ps. xxxix. ℣. Ferant. lxj. c Et ps. xlix. ℣. Cōgregate. lxxiiij. a Et ps. lxiij. ℣. Sagitte. xciij. d Et ps. cj. ℣. Tota die. cliij. c
Ison quid sit. ps. xcj. ver. Justus. cxlj. c
Israel q̄d interp̄tet. ps. xlix. ℣. Audi. lxxiiij. a Et ps. lxvij. ℣. Ecce dabit. cj. b Et ps. lxxix. ℣. j. cxxiiij. a Et ps. cxx. ℣. Ecce nō. cxcv. d Et ps. cxxxiij. ℣. Mī iacob. ccvij. b Et Ibidem. ℣. Et dedit. ccvj. d Et ps. cxlix. ver. ij. ccxxvj. a
Israelite quid fecerunt qñ aliqua calamitate premebantur. ps. lxxiij. ver. Signa. cxiij. a
Ita dum dicitur: similitudo premissa declaratur. ps. cxxij. ver. Et sicut. cxcv. c
Iter peccatorum diabolus. ps. j. ℣. vlti. v. c
Iter cur ira dicitur. Ibidem. v. c
Iterū positū pro frequēti. ps. lxx. ℣. Quātas. cvij. b
Jubilatio quid sit. ps. xxxij. ℣. Cantate ei. xlvij. a
Jubilatio vnde dicat. ps. xxvj. ℣. Circui. xxxix. a Et ps. lxv. ℣. j. xcvj. a Et ps. lxxxviij. ℣. Misericordia z veritas. cxxxv. d Et ps. xcix. ver. j. cxlix. c
Jubilare quid sit: z vnde dicatur. ps. xlvj. ver. j. lxx. b Et ps. xciij. ver. j. cxliij. b
Jubilare vnde dictum sit. ps. lxxx. ver. j. cxxv. c
Jubilare q̄d significet. ps. xcvij. ℣. Uiderūt. cxlviij. a
Juda quid interpretet. ps. lxvij. ℣. Principes. c. d
In iudam exclamatio. ps. xl. ℣. Etenim. lxij. c
Jude p̄ditoris detestatio. ps. lxiij. ℣. Quia. xciij. c
Judea quid sit z quid interpretet. ps. lxxv. ℣. j. cxv. c
Judeoꝝ confutatio. ps. xxxix. ℣. Non celaui. lxj. b
Judeoꝝ cōfusio est legē nō itelligere: q̄ toties saluatorē dīm p̄cinuit aduenire. ps. cviij. ℣. Jnduāt. 170. c
Judeorum per multas probationes confutatio. ps. cxxxviij. In conclusione. ccxij. d
Dñs qñ iudicat miseretur: z qñ miseretur iudicat. ps. cxviij. Res. ℣. Miserationes tue. cxcij. d
Judicaturi qui cū xpo sint. ps. cxlix. ℣. vlti. ccxxvj. c
Judicatur⁹ qño sit dño ī̄ñitate sua. ps. xcv. ℣. vl. 146. b
Qño vltima iudicatio fiat. ps. cxxj. ℣. Rogate. 197. a
Judicatio vltima cur tempestas dicatur. ps. xlix. ver. Ignis. lxviij. d
Judicare ꝺ qđꝰ nob liceat vł nō liceat. ps. lvij. ℣. j. 86. a
Judicari malos damnare est. ps. xxxiiij. ver. j. l. c
Apud deū pium iudicem tales cause plurimum valēt: que humanis cognitoribus probātur esse tēnibiles. ps. xlij. ver. Quare. lxvj. d
Per iusticiā qñ nos iudicemꝰ. ps. cxviij. Ain. ℣. j. 189. d
Judicia facere dīm: qñ manifeste cognoscatur. ps. ix. ver. Cognoscetur. xvj. a
Judicia dei quomodo auferātur a facie impij. ps. ix. ver. Auferuntur. xvj. c
Judicia q̄d sint. ps. cxviij. Aleph. ℣. Cōfite. clxxxj. a
De iudiciali quodā gñe. ps. vj. In conclusione. xj. d
Dies iudicij cur dies ire z furoꝝ dicatur. ps. lxxv. ℣. Tu terribilis. cxvj. a
In iudicio futuro discussio quomodo fiat singulorum. ps. ij. ver. vlti. vij. a
Judicium futurum semper ante oculos est habēdum. ps. vj. In diuisione. xj. a
Judiciū vnde dicatur. ps. xxxvj. ℣. Os iusti. lvj. a
Judicium dei cur oibus hoibus sit formidabile z pauescendum. ps. xl. ver. j. lxij. a
Judicium vnde dicatur. ps. lxxj. ver. j. cviij. b
Judicium extremum cur tempestati comparetur. ps. lxxxij. ver. Ira persequeris. cxxviij. b
Securum iudiciū: de quo nullus possit dñi formidare iudicium. ps. cxviij. Res. ℣. Judica. cxcij. c
Judicium quod petere debeamus. ps. cxviij. Res. ℣. Miserationes. cxcij. d
Judiciū qui facere dicat. ps. cxviij. Ain. ℣. j. clxxxix. d
Jurare q̄d sit z vñ dicat. ps. xiiij. ℣. Qui iurat. xxj. b Et ps. cix. ℣. Jura. clxxj. d Et ps. lxxxviij. ℣. Dispositi. cxxxv. a Et ps. cxviij. Nun. ver. ij. clxxxviij. b
Deꝰ cur iustissime iurat. ps. lxxxviij. ℣. Disposui. 135. a
Qūo deꝰ iurare dicat: z q̄d iuret. ps. xciij. ℣. vl. 144. d
Cur homines iurare prohibeant. Ibidem. cxliij. d
Jurare non semp significat sacramenta dñi prestare. ps. cxviij. Nun. ver. ij. clxxxviij. b
Nichil firmius neq̄ cōstantius aliquid dici potest: q̄ñ ille iurat per quē iurat: z ille ꝓmittit qui nō potest falli. ps. cxxxj. ver. Jurauit dñs. cciij. d
Jurauit quid significet. Ibidem. ver. ij. cciij. a
Tanta virtus iussionis dñi est: vt parere pualeāt; que audire nō norunt. ps. cv. ℣. Et increpauit. clxiij. b
Jussionem domini nulla mora subsequitur. ps. xx. ℣. Pones eos. xxx. b
Justi non in se: sed in domino letari debent. ps. xxxj. ℣. vltimo. xlvj. b
Justi voluntas est: quando potest p̄esse non abscondere veritatem. ps. xxxix. ℣. Justi. lxj. a
Justi cur palme cōparent. ps. xcj. ℣. Justus. cxlj. c
Justicia diuina considerantur homines qui sunt ad sinistram vel dexteram collocandi. ps. xc. ℣. ij. Uerumtamen. cxl. a
Justicia fidelīū q̄ sit. ps. xciij. ℣. Quoadusq̄. cxliij. a
Justiciam qui deserāt. ps. cxviij. Coph. ℣. Appropinquauerunt. cxcij. a
Ad iusticiam domini quid pertineat. ps. cxliij. ℣. Oculi omnium. cxxxj. b
Qui ad iusticiam/id est regnū dei sint peruenturi. ps. lxviij. ℣. Appone. ciij. a
Justicie dñi z iusticie hominū discretio. ps. cxviij. Sade. ℣. Justicia tua. cxcj. c
Justificationes veraciter non requirit: nisi qui eas deuota mēte cōpleuerit. ps. cxviij. Coph. ℣. j. cxcj. d
Justificationes dei que sint. ps. ciij. ℣. vlti. clxj. d
Justificationes quid significent. ps. cxviij. Aleph. ℣. ij. Utinam. clxxx. d
Justificationes q̄d sint. ps. cxviij. Lamech. ℣. In eternum non obli. clxxxvij. a
Justificationes facere quid sit. ps. cxviij. Nun. versi. vltimo. clxxxviij. d
Justificatiōes dupliciter accipere possum⁹. ps. cxviij. Samech. ℣. Adiuua. clxxxix. b
Justorū consuetudo est/siue anteq̄ mala patiant/siue cum patiuntur: deum fideliter querere. ps. lxxvij. ℣. Cum occideret. cxx. d
Quomodo iustus non derelinquatur. ps. xxxvj. versi. Juuenior. lv. c
Justus cur letus sit cū deprimitur. ps. lvij. versi penultimo. lxxxvj. c
Juuenes q̄ p̄mēdent. ps. cxviij. Coph. ℣. Prieue. 191. d

Ac vnde dictum sit. ps. cxviij. Teth. ver. Coagulatum. clxxxv. b
Qui de labiorum potestate se iactat: frequenter non est idoneus cibum petere. ps. xj. ℣. Qui dixerunt. xviij. c
Cur paruulis lac qñq̄ a matrib⁹ denegef. ps. cxxx. ver. Sicut ablactatus. cciij. c
Lachryme violēte sunt semp in p̄ceptis. ps. xxxviij. ver. Exaudi. lx. a
Lachryme que in conspectu dei ponuntur cur sint iocunde. ps. lv. ver. Uitam meam. lxxxiiij. a
Anima quando lumen veritatis acceperit in multifarias agnitiones aperit. Et latior redditur virtutibus cognitis: que prius fuit angustata peccatis. ps. cxviij. Deleth. ver. vltimo. clxxxij. d
Lachrymas quādo profundamus. ps. cxviij. Phe. ℣. vltimo. cxcj. a
Nichil latius mandato charitatis dici potest: qđ vniuersam legem z cunctorum prophetarum dicta concludit. ps. cxviij. Lamech. ver. vltimo. clxxxvij. b
Lacus quid dicatur. ps. vij. ver. Lacum. xiij. b
Lacus vnde dicatur. ps. xxvij. ver. j. xxxix. d
Lacus pro multis rebus ponitur. ps. lxxxvij. ver. Posuerunt. cxxxij. c
Lamēta vnde dicant. ps. lxxvij. ℣. Juuenes. cxxj. d
In hac mūdi sylua tot laqueos inuenis: quot vicia cō-

tuerte. ps. cxviij. Nun. ver. Posuerunt. clxxxviij. c
Laqueus quādoq̄ in bonam partē ponit. ps. xxxiiij. ver. Ueniat. lj. a
Laqueus non capit auem qui non habet escam: sed illud efficacius decipit: quod aliqua oblectatione blanditur. ps. cxviij. Nun. ver. Posuit. clxxxviij. c
Largitas magna z ineffabilis donatoris det. ps. v. ℣. Et letentur. x. b
Quomodo priorū manus in sanguine peccatoris asserantur lauande. ps. lvij. ℣. penulti. lxxxvj. c
Tribus modis laudabilia peraguntur. ps. cviij. versi. Pro eo. clxix. b
Laudatio formata septem sedibus argumentoꝝ generis demōstratiui. ps. xcij. circa titul. cxij. d
Laudatio dñi non claudit termino: q: nec finē habere potest beneficiū. ps. cx. ℣. vltimo. clxxiij. b
Laudatio dñi quid sit. ps. cxiij. circa titul. clxxvj. b
In laudationibus domini actus ipse habet premium suum: quando ipsa erit retributio que nunc est exercitatio. ps. cxlvj. ver. j. ccxxij. d
Diuinitati est iocūda laudatio: qñ actus nostri a sanctoꝝ verboꝝ qualitate nō discrepāt. Ibidē. ccxxij. d
Quomodo dño suauis fiat nostra laudatio. ps. ciij. ℣. Suauis. clx. a
Deum velle laudare inestimabile bonum est. ps. lxij. ver. penultimo. lxxxj. a
In deo laudare sermones suos qui dicatur. ps. lv. ver. In deo lauda. lxxxiij. c
Laudat dño in nobis z magnificat: qđ nos veraciter laudare cognoscit: z sicut nobis esurientibus esurit: et sitientibus nobis sitit. ps. lxviij. ℣. Lauda. ciij. b
Ille laudare nunq̄ desinit qui collata beneficia nō potest obliuisci. ps. cij. ver. ij. ciij. c
In dño laudari monemur. ps. cxiij. ver. ij. clx. a
Nil dulcius ac salubrius q̄ deum laudare: z se semper arguere. ps. xlj. ver. In voce. lxxij. c
Dominum quādo cogitamus atq̄ laudamus: immensus z incomprehēsibilis apparet altissimus. ps. cvj. ver. Et exaltent. clxvj. a
Nichil amplius potuit dici q̄ vt creator debeat toto orbe laudari. ps. cxvj. In conclusione. clxxviij. a
Qui dīm laudare debeāt. ps. cxxxiij. ℣. j. ccvij. a
Cūc magna virtus est laudare dīm: qñ se blādimēta istius seculi subducūt. ps. cxxxix. ℣. Uerūtñ. ccxiij. d
Laudes dñi per demonstrationum genus discurruntur ps. xxxij. ver. Quoniā rectus est sermo. xlvij. b
Laus dei quo sp sit i ore iusti hois. ps. xxxiij. ℣. j. 48. d
Laus vnde dicta sit. Ibidem. xlvij. d
Laudis domini saluatoris prima species. ps. xliij. ℣. Speciosus. lxvij. b
Laudis dñi scds modus. Ibidē. ℣. Accingere. lxvij. c
Laudis tertius modus. Ibidē. ℣. Sedes tua. lxvij. d
Laudis xpi quartꝰ modus. Ibidē. ℣. Myrrha. lxvij. d
Laudis spōse xpi primꝰ modꝰ. Ibidē. ℣. Audi. lxviij. b Et. ℣. Quoniam concupiuit. lxviij. b
Laudis eiusdem secundus modus. Ibidem. ver. Filie tyri. lxviij. c
Laudis sponse tertius modus. ps. xliij. versi. Adducentur. lxviij. c
Laudis sponse quartus modus. Ibidem. ver. Pro patribus. lxviij. d
Omni studio fugiēda est laus ꝓpria. ps. lxv. ℣. j. xcvj. a
Laus multo acceptior est deo puro corde fusa: q̄ pecudum placere potest mactatio. ps. lxviij. ver. Et placebit. ciij. b

Ad laudem dñi imitatur quicquid creaturarū esse cognoscitur. ps. lxviij. ver. Lau. ciiij. b
Quānis diuinis laudibus nichil possit adijci: tamē est qđ ab hominibus possit noua predicatione celebrari. ps. lxx. ver. Ego autem semper. cvj. d
Laus cantici quid sit. ps. xc. circa titul. cxxxix. b
Laus quid significet. ps. xciij. circa titul. cxliiij. a
Laudum humanarum ꝛ preconiorum diuinorum diffinitio. Ibidem. cxliiij. a
Laus xpi totiꝰ est honor trinitatis. ps. xcv. ℣. ij. cxlv. b
Congrue inter laudes dñi ponit: q̄ suos famulos vindicasse declarat. ps. cv. ℣. Et irritauerunt. clxiij. c
Laudes domino exhibere quando ei sit gratissimum. ps. cxviij. Nun. ver. Voluntaria. clxxxviij. c
Laudis diuine commendatio. ps. cxxxiiij. In conclusione. ccviij. b
Q̄ laus dei inexplicabilis sit. ps. cxliij. ℣. j. ccxx. c
Quomodo a nouē locis laus diuina sumat. ps. cxliij. ver. Generatio. ꝛ. ℣. sequentibus. ccxx. d
Dominus quomodo in latitudine exaudiat. ps. cxvij. ver. In tribulatione. clxxviij d
Latus vnde dicatur. ps. xc. ℣. Cadent. cxxxix. d
Lectus quid significet. ps. vj. ℣. Laboraui. xj. c
Lectus vnde dicatur. Ibidem. xj. c
Lectꝰ ad qđ nobis datꝰ sit. ps. xl. ℣. Dñs opē. lxij. b
Legēdi qui sint de schematibus et modis syllogismorum. ps. vij. ver. Persequatur. xij. c
Quas res legentes potius spectare debeamus. ps. xxxix. ver. Multa. lx. d
Differēter dicitur christus leo: ꝛ diabolus leo. ps. lxxj. ver. Et erit. cix. c
Leoni cōparatur diabolus. ps. vij. ver. ij. xij. b
Leoni frequēter cōparatur christus. Ibidem. xij. b
Leptologia quid sit. ps. lj. ver. Miseristi ma. lxxix. a
Letari quid sit. ps. xxx. ℣. Ego aūt in domino. xliij. b
Et ps. xxxj. ver. vltimo. xlvj. c
Qui letatur in dño nec gaudium eius aliquando deficit: nec suauius quicq̄ qđ amare possit inuenier. ps. xxxiij. ver. Anima autem. lj. a
Justi vbi ꝛ cur letent. ps. cxlix. ℣. Exulta. ccxxvj. b
Si terrena despicimus semper ex illo leti sumus ad quem mens incerta atq̄ titubans non potest peruenire. ps. lxxx. ver. j. cxxv. c
Leticie ciuitatis superne: et huius seculi differentia. ps. lxxxvj. ver. vltimo. cxxxij. d
Leuare quid sit. ps. xxiij. ver. j. xxxvj. a Et ps. cxx. ver. j. cxxxv. c
Lex diuina multis modis genera sue locutionis exercet. In prologo. ca. xv. ij. d
Lex domini quid sit. ps. j. ℣. Sed in lege. iiij. d
Lex vnde dicatur. Ibidem. iiij. d
Legē cōtinue meditari quis dicat. Ibidem. iiij. d
Legis verissimus lator solus est deus. ps. ix. ver. Constitue. xvj. b
Lex dei que fuerit. ps. cxiij. ver. vltimo. clxj. d
Grauis morbꝰ ꝛ execrāda calamitas diuine legis appetentiā nō habere. ps. cvj. ℣. Dēm escam. clxv b
Legis testimoniorum et mandatorum distantia. ps. cxviij. Aleph. ver. Tu manda. clxxx. d
Libanꝰ qđ interptet. ps. cij. ℣. Saturabunt. clvij. d
Liber noticie domini inuiolabilis firmaq̄ sentētia est ps. lxviij. ver. Deleantur. ciiij. a
Liberare periclitātem ab inimicis tepidis minus est: sed multo gloriosius a feruida malignitate succēsis. ps. xvij. ver. Ab insurgen. xxvij. b
Dēs nisi p gram dñi liberenk a diabolo velut pharaonis impia dominatione deprimuntur. ps. cxxxiiij. ℣. Qui producit. ccvij. c
Maloꝝ libertas qđ pferat. ps. lxxij. ℣. Jō te. cx. c
Libri psalmorū magistri cōmendatio. ps. lxxj. In prefatione. cviij. a
Ille solus in libro vite conscribitur: cuius omnia peccata delentur. ps. l. ℣. ij. lxxvj. a
Limus vnde dicatur. ps. lxviij. ℣. ij. ciij. a
Limea quid sit. ps. xcvj. ℣. Illuxerunt. cxlvij. a
Lingua magniloqua q̄ sit. ps. xj. ℣. Disperdat. xviij. c
Lingua in lubrico fauci⁹ pstituta: difficilis res est veritatis rigide tenere mēsurā. ps. xxxviij. ℣. j. lix. a
Lingua bene clausa seruabitur: si eius ianua custodiatur. ps. xxxviij. ℣. ij. lix. a
Locutionis genus scripturarum diuinarum proprium ps. vij. ℣. Judica me. xij. d
Genus proprie locutionis: quod eloquentia nō potest habere cōmunis. ps. xlix. ℣. Immola. lxxiiij. c
Locupletēr dicitur christus leo: ꝛ diabolus leo. ps. lxxj. ver. Et erit. cix. c
Leoni cōparatur diabolus. ps. vij. ver. ij. xij. b
Leoni frequēter cōparatur christus. Ibidem. xij. b
Leptologia quid sit. ps. lj. ver. Miseristi ma. lxxix. a
Letari quid sit. ps. xxx. ℣. Ego aūt in domino. xliij. b
Et ps. xxxj. ver. vltimo. xlvj. c
Qui letatur in dño nec gaudium eius aliquando deficit: nec suauius quicq̄ qđ amare possit inuenier. ps. xxxiij. ver. Anima autem. lj. a
Justi vbi ꝛ cur letent. ps. cxlix. ℣. Exulta. ccxxvj. b
Si terrena despicimus semper ex illo leti sumus ad quem mens incerta atq̄ titubans non potest peruenire. ps. lxxx. ver. j. cxxv. c
Leticie ciuitatis superne: et huius seculi differentia. ps. lxxxvj. ver. vltimo. cxxxij. d
Leuare quid sit. ps. xxiij. ver. j. xxxvj. a Et ps. cxx. ver. j. cxxxv. c
Lex diuina multis modis genera sue locutionis exercet. In prologo. ca. xv. ij. d
Lex domini quid sit. ps. j. ℣. Sed in lege. iiij. d
Lex vnde dicatur. Ibidem. iiij. d
Legē cōtinue meditari quis dicat. Ibidem. iiij. d
Legis verissimus lator solus est deus. ps. ix. ver. Constitue. xvj. b
Lex dei que fuerit. ps. cxiij. ver. vltimo. clxj. d
Grauis morbꝰ ꝛ execrāda calamitas diuine legis appetentiā nō habere. ps. cvj. ℣. Dēm escam. clxv b
Legis testimoniorum et mandatorum distantia. ps. cxviij. Aleph. ver. Tu manda. clxxx. d
Libanꝰ qđ interptet. ps. cij. ℣. Saturabunt. clvij. d
Liber noticie domini inuiolabilis firmaq̄ sentētia est ps. lxviij. ver. Deleantur. ciiij. a
Liberare periclitātem ab inimicis tepidis minus est: sed multo gloriosius a feruida malignitate succēsis. ps. xvij. ver. Ab insurgen. xxvij. b

Aceria qđ sit. ps. lxxxviij. ℣. Destruxisti. cxxxvij. a Et ps. lxj. ℣. Quoniaq̄. xcj. b Et ps. lxix. ℣. Ut quid. cxxiij. c
Macelles quid sit. ps. cxiij. ℣ij. Non est ruina. ccxix. d
Madian qđ interptet. ps. lxxxij. ℣. Fac illis. cxxviij. a
Magistri secularium litterarum cognoscere admonentur ex sacris litteris schemata ac diuersi generis argumenta: diffinitiones quoq̄ ꝛ omnium disciplinarum doctrinas profluisse: cum in his litteris posita videant/que ante scholas suas longe prius dicta fuisse sentiunt. ps. xxiij. ver. vltī. xxxv. c
Magnalia vnde dicank. ps. lxx. ℣. Potentiā. cvij. b
Magnificari quid sit. ps. xix. ℣. Letabimur. xxix. b
Magnificatur ab humana consuetudine mutuatum est. ps. lxix. ver. Exultent. cv. b
Quis dicatur magnificari. Ibidem. cv. b
Quā magnificata sint opera dñi inferiora declarant. ps. ciij. ver. Quā magnificata. civiij. b
Mñ dñs apud holes magnificek. ps. ciij. ℣. j. clvj. b
Magnitudo facti potētiam testatur auctoris. ps. lxx. ver. Potentiam tuam ꝛ iusti. cvij. b
Magnus qui dicak. ps. xciij. ℣. Mñ deus. cxliij. b
Cur magnꝰ sit dño nr̄. ps. cxlvj. ℣. Magnus. ccxiij. a
Maiestas diuina que sibi habitacula faciat. ps. cxxj. ver. Quoniam elegit. ccv. a
Diuina maiestas non austera potestate seuera est: vt illos velit affligere: qui se hic peccatorum suorum recordatione discrutiant. ps. cxiij. ℣. j. ccxvj. c
Diuine maiestati non poterat aliquod insensatum cōparari: nisi sub aliqua significatione probabili qđ in scripturis diuinis frequenter reperitur. ps. cxxiij. versi. j. cxcviij. d
Maiora continent intellectum minorum. ps. ciij. ℣ij. Et percussit. clxj. b
Mecet nos semp execrare que mala sunt ꝛc. ps. cxviij. Mem. ℣. viti. clxxxviij. a
Mala omnia tunc finienda sunt/quādo auctor omniū peccatorum cum sua plebe dānabitur. ps. ix. ℣. Judicare pupillo. xvij. b
Mala tunc cadunt super nos: quādo ea vitare non possumus. ps. lxviij. ℣. Quoniam zelus. ciij. d
Maledicunt corde qui sanctas scripturas vicio peruersę nouitatis intelligūt. ps. lxj. ℣. Veritamē. xcj. b
Ex macie quando prouenīat malicia. ps. lxxij. ℣. Produxit. cx. c
Nomen malicie/omniū criminum capax est. ps. xciij. ℣ij. viti. cxiij. d
Sicut charitas multifarias virtutes complectitur: ita malicia crimina diuersa cōplectitur. Ibidē. cxiij. d
Nunq̄ sic cauta est malicia: vt ipsa sibi non loquatur aduersa. ps. cxxxix. ℣. Caput circui. ccxiij. c
Malignantes qui dicantur. ps. xxj. ℣ij. Mñ circundederunt me canes. xxxij. b
Malis cur bene optetur. ps. xxxix. ℣. Auertā. lxj. c
Mali quomodo euadere possint: et quomodo pereāt. Ibidem. lxj. c
Mali cum ad veritatem veniunt a pristina intentione dispereunt. ps. liij. ℣. Auerte. lxxx. d
Cur omne malum dum committitur: suam portet vltionem. ps. lvij. ℣. penulti. lxxxvj. c
Malum duplex est nequitiam cogitare: eāq̄ tanq̄ bonum aliq̄d palā proferre. ps. lxij. ℣. Logi. cx. c
Malum est omne prohibitum: ꝛ quicquid veritati repugnat. ps. xxxiij. ℣. Cohibe. xlix. b
Mās qbus malus videak. ps. cxj. ℣. In mēo. clxxiij. d
Per malum qđ intelligat. ps. cxx. ℣. penul. cxcvj. a
Mānā quid interpretet. ps. lxxvij. ℣. Et pluit. cxx. b
Manasses quid interpretetur. ps. lxxix. ℣. ij. cxxiij. a Et ps. cvij. ℣. Meꝰ est galaad. clxviij. a Et ps. lix. ℣. Meus est gaz. lxxxix b
Mandare quid sit. ps. ciij. ℣. Memor. clx. b
Mđ mandatum seculo isto deficiente permaneat. ps. cxviij. Mem. ℣. Super inimicos. clxxxvij c
Si mandata domini custodiremus/leticiam vtiq̄ haberemus: non plorationis ardorem. ps. cxviij. Phe. ℣ij. viti. cxcj. a
Manducare quid sit. ps. cxxvij. ℣. Labores. ccj. a
Mane quare dicatur. ps. v. ℣. Mñ ad te ora. ix. d
Mane quis dicatur deprecari. Ibidem. ix. d
Manifeste vnde dicatur. ps. xlix. ℣. Deus. lxxiij. d
Deo manifesta sunt cuncta que agimus: et nobis plerunq̄ ignota sunt/que culpis surripientibus perpetramus. ps. lxviij. ℣. Deus tu scis. cij. c
Mansueti qui dicantur. ps. xxiij. ℣. Diriget. xxxvj. c
Mansueti qui dicank. ps. xxxvj. ℣. Māsueti. liij. d
Mansueti suscipiūtur in celum: superbi deiciuntur in terram. ps. cxlvj. ℣. Suscipiens. ccxxiij. c
Manus cōmune nomen est. Jta enim et dextera dicit et sinistra. ps. cxx. ℣. Dominus custodit te. cxcvj. a
In hoc seculo leuande sunt manus: vbi bona operatio dñi merek auxiliū. ps. cxxxiij. ℣. In noctib⁹. ccvj. c
Mare cur mūdum istum designet. ps. lxvij. ver. Dixit dominus. c. b
Mare qđ significet. ps. lxxxviij. ℣. Tui sūt celi. cxxxv. c
Mare quid sit. ps. xciij. ver. penulti. cxiij. b
Mare vnde dictum sit. ps. ciij. ℣. Hoc mare. clviij. c
Mare rubrum est seculi istius permixta profunditas: quam multis diuisionibus transimus ꝛc. ps. cxxxv. ver. Qui diuisit mare. ccix. a
Marie virginis illesa viscera illum portauerūt: quem si in nuda deitate venisset/non celum/non terra/non maria/non vlla creatura sustinere potuisset. ps. xvij. ver. Et posuit. xxv. b
Misericordia domini est: q̄ de maria virgine nasci fm carnem pro nostra infirmitate dignatus est. ps. lxxvj. ver. Aut in finem. cxvij. b
Maria virgo vnde procreata sit. ps. lxxxiiij. ℣. Veritamen prope. cxxx. b
Maria ex qua natus est christus: ancillam se pfitetur. ps. lxxxv. ver. Miserere. cxxxj. b
Martyres cur a se petant opprobria remoueri. ps. cxviij. Gimel. ver. Auser. clxxxij. a
Matutinū vnde dicatur. ps. xxj. circa titul. xxxj. a
Matutinū quid dicak. ps. xxix. ℣. Ad vesper. xlij. a
Medicus tūr querik qñ viscera humana morbꝰ aliqs grauare sentik. ps. cxliij. ℣. Tribulationē. clxxvj. c
Cū celesti medico vulnera pdank. ps. lix. ℣. ij. lxxxix. a
Medici quāuis corporibus adhibēt curam: animas tamen peccatis mortuas resuscitare non prevalent. ps. lxxxvij. ver. Nunquid. cxxxiij. d
Meditatio que ad dominū possit peruenire. ps. xviij. ver. Et erunt. xxviij. d
In medio quomodo dicak deus esse. ps. xlv. ℣. Deus in medio. lxix. c
Meditatio legꝭ q̄ sit. ps. cxviij. Lamech. ℣. Hist. 187. a
Que meditatio beatos faciat. ps. cxviij. Joth. ℣. Gemant. clxxxv. d
Meditari mādata nō pōt: nisi qui ea assidua lectiōe curruerit. ps. cxviij. Vau. ℣. Et meditabor. clxxxiij. d
Quomodo humana fragilitas continue possit legem dei meditari. ps. cxviij. Mem. ver. j. clxxxvij. c
Sancti quando meditentur iustificationes. ps. cxviij. Samech. ver. Adiuua me. clxxxix. b
Assidua cogitatiōe in diuinis scripturis meditari qđ conferat. ps. lxxvj. ver. Et medita. cxvij. c
Melech qđ interptet. ps. lxxxvij. circa tit. cxxxiij. b
Memor qñ sit dño holes. ps. viij. ℣. Quid est hō. xiij. a
Duobus modis memores sumus. ps. lxix. circa titulum. ciiij. d
Psalterium si quis voce reddat: memor domini non est nisi effecerit que precipiuntur. ps. cij. ver. Et memoria. clv. c
Illos dicimur memorari quibus fuisse aliqua prestaturi. ps. cviij. ver. Fiant. clxix. d
In memoria habere quos dicam⁹. ps. xxxiij. ver. Vultus autem. xlix. c
Melere scribere ꝛ librum habere datꝰ est homini causa memorie. ps. lxviij. ver. Deleantur. ciiij. a
Memoria quid sit. ps. cij. ver. Et memoria. clv. c
Memorie dei fructus. ps. lxxvj. ver. Negaui. cxvj. d
Justus q̄ vocatur ad premiū: in memoria eterna erit. ps. cxj. ver. In memoria. clxxiij. d
Mendacij sui penas recipit: qui falsum testimonium proferre contendit. ps. xxvj. ver. Ne tra. xxxix b
Illuminati mendaces se esse cognoscunt. ps. cxv. ver. ij clxxvij. b

Mendacium cur laboriose fingatur. ps. cxxxix. ℣. Caput circuitus. cccliij. c
Mensa vnde dicatur. ps. xxij. ℣. Parasti. xxviij. c
Mensa dñi quid sit. ps. lxxiij. ℣. Fiat mensa. ciij. d
Mensa ꝛ in bono ꝛ in malo ponitur. Ibidē. ciij. d
Mentiri quid sit. ps. xvij. ℣. Filij alieni. xxvij. a
Ne illis qui in hominis arbitrio putant cōsistere: vt ad aliqua dei munera mereātur peruenire. ps. lviij. ℣. Fortitudinem. lxxxvij. d
Meridies vnde dicatur. ps. liij. ℣. Uespere. lxxxij. c
Metabole q̄d sit. ps. v. ℣. ij. tr. c Et ps. lxviij. ℣. Nō me demergat. ciij. b Et ps. lxxix. ℣. Aīneū ex. 124. b
Metaphora quid sit. ps. xxxj. ℣. Uerūtamen. xlv. d Et ps. cxlvj. ℣. Qui sanat. ccxxiij. a
Metastasis quid sit. ps. cxl. ℣. Non declines. ccxv. c
Metonymia quid sit. ps. ij. ℣. Qui habitat. vj. b. Et ps. ix. ℣. Judicare. xvij. b Et ps. xlix. ℣. j. lxxiij. c Et ps. lxv. ℣. j. xcvj. a Et ps. lxxiij. ℣. Deus autem. cxiij. b Et ps. ciiij. ℣. Letata. clxj. c
Metopheia quid sit. ps. iij. in diuisione. viij. b
Metrialmos quid sit. ps. xxx. ℣. Qui videbāt. xlij. d Et ps. xxxiiij. ℣. Ego autem. lj. b Et ps. lxviij. ℣. Pauper et dolens. ciiij. b
Metus grauior bone conscientie: est errare post veniā. ps. xxxvij. versi. penulti. lviij. c
Si metus iudicij domini nesciatur: conuersionis medicina negligitur. ps. cx. ℣. Sanctum. clxxiij. b
Hic collectatio est: et ideo cuncta sub metu sunt. ps. cxiij. ℣. penul. clxxvij. a
Quomodo solus dei mirabilia: ꝛ angeli atq; iusti miracula faciant. ps. lxxj. ℣. Benedictus. cix. c
Quis sit qui possit omnia mirabilia superna narrare. ps. lxxiij. ℣. j. cxiij. c
Mirabilia que humano generi pius miserator indulsit que sint. ps. lxxvj. ℣. Memor. cxvij. c
Nichil mirabilius ēt mortalem naturam incarnatione verbi ad dexteram patris esse collocatam ꝛc. ps. lxxij. ℣. Tenuisti. cxj. c
Miracula diuina cur frequenter repetant. ps. cxxxiiij. ℣. Qui producit. ccvij. c
Illa vere nequeunt dici miracula: que ad nullam vtilitatē simulata deceptis oculis blandiuntur. ps. lxxxv. ℣. Quoniam magnus. cxxxj. c
Hebreis ideo promissiones ꝛ miracula nulla videbantur: q; semper carnaliter ꝛ visa et audita cogitabant. ps. cv. ℣. Ut auerteret. clxiij. a
Miracul⁹ intētio q̄ fuerit. ps. cx. ℣. Ut det. clxxiij. a
Miserationes domini que sint. ps. cxviij. Reo. ℣. Miserationes. cxciij. d
Quib⁹ hoibus misereāū sit. ps. lviij. ℣. Jutēde. 87. c
Nullus hominum est qui sibi misereri non egeat. ps. xxiij. ℣. Illa cacipiet. xxxv. b
Misericordie dei excellēs cōmēdatio. ps. l. ℣. j. lxxv. d
Misericordia domini cur plenissimo fluuio comparetur. ps. lxiij. ℣. Flumen. xcv. b
Misericordie (que debilibus est patrona) omnia peccata cedunt: ēiusnumerosissima comprobentur. ps. lxviij. ℣. Exaudi me. ciij. b
Cur deus non possit obliuisci misericordie. ps. lxxvj. ℣. Nunquid. cxvij. b
Misericordia dñi est: q; parcit conuersis. ps. lxxxviij. ℣. Misericordia ꝛ veritas. cxxxv. d
Misericordia cur dominus saluator dicat. ps. lxxxix. ℣. Replet. cxxxix. a
Neq; misericordia domini sine iudicio: neq; iudicium sine misericordia est: vtraq; enim se mutua societate comungunt. ps. c. ℣. j. cl. b
Misericordie dñi expositio. ps. ciij. ℣. Misericors. cliij. d
Quomodo misericordia domini fragilitati nostre diuersa noscat pstare. p. ciij. ℣. Quia fm altitudi. clv. a
Nullum tempus est: quod a misericordia domini reperiatur exceptum. ps. cvj. ℣. j. clxv. c
Dñm q̄ confitenē habēt misericordē: q; ptēnunt: tustū sine dubio sustinebūt. ps. cxj. ℣. Exortum. clxxij. d
Misericordia dñi quando appareat. ps. cxiij. ℣. Sup misericordia. clxxv. c
Misericordia dñi: nec ab oculo nostro debet: nec a corde discedere: quatenus et ipsa nos dignetur fugi tuitione seruare. ps. cxxxv. circa titu. ccviij. c
Cur in hoc psalmo misericordia domini sepius repetatur. Ibidem. ccviij. c
Clementia domini est omne q̄ viuimus: misericordia q̄ valemus. Ibidem. ccviij. c
Misericordia domini eternum occupat tempus. ps. cxxxv. ℣. j. ccviij. c
Dñs hic prestat vt recreet/parcit vt corrigat: ibi misericordiā bonis tribuit vt coronet. Ibidem. ccviij. c
Dñs quomodo misericors: et quomodo miserator dicatur. ps. cij. ℣. Misericors. cliij. d
Dominus semper bonus supplicibus suis: semper misericors approbatur. ps. cvj. ℣. j. clxv. c
Cur miserie ꝛ aduersitates huius mundi non sint formidande. ps. lxxxvij. In conclusione. cxxxiiij. d
Mites qui sint. ps. xxiiij. ℣. Diriget. xxxvj. c
Queuis malignitas ciborum semper comestione mitescit. Nec solet esse tenuis qui dulcis mēse gratificatione delinitur. ps. liij. ℣. Qui simul. lxxxij. b
Istud sancte legis beneficium est: vt in aduersis mundi istius discat christianus patientiam qua mitigantur semp aduersa. ps. xciij. ℣. Ut mitiges. cxlvj. b
Moab q̄d interpretet. ps. lxxxij. ℣. Moab. cxxviij. a
Sub modestia qui nō gradit: ruinosis casibus semper exponitur. ps. xxxij. ℣. Falsus equus. xlviij. a
Nam ꝛ si affectuoso dolore succendimur: modestie tamen terminum excedere non debemus. ps. cxxxvj. In conclusione. ccc. c
Moyses quid interpretetur. ps. lxxvj. ℣. vlti. cxviij. a
Moyses minister fuit veteris testamenti: et prophetā noui. ps. lxxxix. circa titu. cxxxviij. a
Moyses quid interpretetur. Ibidem. cxxxviij. a
Moyses sacerdos fuit. ps. xcviij. ℣. Moyses. cxix. a
Moysi preconium. ps. cv. ℣. Et dixit. clxiij. a
Monachorum per comparationem ad passerē: ingens laudatio. ps. ciij. ℣. Saturabuntur. clvij. d
per montē quid significet. ps. iij. ℣. Uoce mea. vij. d
Mōs in scripturꝫ diuinis equocus est. ps. x. ℣. j. 17. d
Montes et in bono ꝛ in malo accipiuntur. ps. xlv. ℣. Sonuerunt. lxix. b
Mons syon quid significet. ps. xlvij. ℣. ij. lxxj. a
Montis dei cōmendatio. ps. lxvij. ℣. Mons. xcix. c
Christus est solus mons: qui patri complacuit vt in eo habitaret. ps. lxviij. ℣. Mons in quo. xcix. d
Apostoli euangeliste ꝛ predicatores cur mōtes appellentur. ps. cxiij. ℣. Montes. clxxv. b
Mōtes ꝛ i bono ꝛ i malo ponūt. ps. cxxxiiij. ℣. ij. 199. a
Violento morbo/non vnum medicamē apponitur. ps. cxxix. In conclusione. cciij. a
Morte affici quid sit. ps. xlij. ℣. Ēm pp te mor. 66. c
Mori iustis ꝛ peccatorib⁹ pbat esse cōmune: sed nimio lōga discretiōe sepant. ps. cxiij. ℣. Nō mortui. 126. a

Moris dominī: et humane consuetudinis differentia. ps. xxxiij. ℣. Juxta. xlix. d
Mors peccatoꝝ: quomodo ꝛ vbi sit pessima. ps. xxxiij. ℣. Mors peccatorum. xlix. d
Mors martyrū: pulcherrime et breuiter definitur. ps. cxv. ℣. Calicem. c. lxxvij. c
Vitus mortalium ēdiu in mundo sumus: quis sit. ps. ciij. ℣. Exiet. clviij. b
Omnes homines: siue iusti siue iniusti siue peccatores mortem videbunt que primo homini inflicta est lege peccati. ps. lxxxviij. ℣. Quis est homo. cxxxvij. b
Solus ille morti non traditur: cuius hic vicia commissa purgantur. ps. cxvij. ℣. Castigans. clxxix. b
Mortis tustoꝝ p̄contū. ps. cxv. ℣. Preciosa. clxxvij. c
Mortua iacent: que a vite auctore submota sunt. ps. cxxxv. ℣. Qui percussit. ccix. a
Si multitudo misericordie non fuisset: nequaq̄ redimi poteram⁹ obnoxii. ps. lxviij. ℣. In multitudie. ciij. a
Multitudo fuit delicti: sed multo numerosior misericordia illa que vicit. Ibidem. ciij. a
Multitudines aquarum: quid representent. ps. xvij. ℣. Misit. xxv. c
Multo maior est misericordia domini: ēiuis peccata nostra videantur ingentia. ps. l. ℣. ij. lxxvj. a
In isto mundo ecclesia inter iniquos ambulat: donec iudicij dies bonoꝝ malorumq̄ sequestratorē aduenerit. ps. xxij. ℣. Nam ꝛ si am. xxxiiij. b
Mundus iste duobus modis transitur. ps. xxxvj. ℣. Et transiui. lvj. c
Mūdus iste cōparat mari. ps. lxiij. ℣. Exaudi. xciij. c
Legi dominice quodāmodo videtur ingratus: qui tormenta martyrū cum murmuratione pertulerit. ps. cxviij. Reo. ℣. Vide quia. cxciij. a
Musica quid sit. ps. xcvij. In conclusione. clxviij. c
Instrumenta musica: cur frequenter ponantur in psalmis. Ibidem. clxviij. c
Musice discipline commēdatio atq; partitio. ps. lxxx. ℣. Cantate. cxxv. c
Notatio perfectionis totius musice discipline. ps. cl. ℣. vlti. ccxxvij. a

Narratio quid sit. ps. vj. in diuisione. x. d Et ps. cxxv. ℣. Qui fecit celos. ccviij. d
Narrare q̄d sit. p. xxj. ℣. Narrabo. xxxij. a
Facta domini narrare/ laudare est: cuius dum opera referūtur: gloria semper augetur. ps. lxxvij. ℣. Narrantes. cxix. b
Nares vñ dicte sint. ps. cxij. ℣. Aures habēt. clxxv. d
Natura quid sit. ps. xv. in diuisione. xxj. d Et ps. xxj. ver. j. xxxj. b
Natura eadem est: cui dominus dixit. Esto mee particeps sedis: ꝛ que audiuit. Terra es ꝛ in terrā ibis. ps. lxxij. ℣. Tenuisti. cxj. c
Nos obsequia naturalium rerum ad auctoris referamus imperium: qui creaturas suas ipsa potentia sibi parere iubet qua fecit existere. ps. cxlviij. In conclusione. ccxxv. c
Necessarium est valde: vt semper nos et gratia domini precedat: ꝛ misericordia subsequatur. ps. xxij. ℣. Et misericordia. xxxiiij. d
Necessitas vñ dicat. ps. xxx. ℣. Quia respexisti. xlvij. b
Negligere numq̄ potest homo qui diligit. ps. cxviij. Uau. ℣. Et meditabor. clxxxiij. d
Aurum ꝛ gēmas negligere quis possit. ps. cxviij. Ain. ℣. vlti. clxxxix. b
Negociatio quid sit. ps. lxx. ℣. Quia non. cvj. d
Negotiatores: qui abominabiles estimentur. ps. lxx. ℣. Quia non cognoui. cvj. d.
Neptalim q̄d interpret. ps. lxvij. ℣. Principes. C. d
Nequā vnde dicat. ps. xxxvj. ℣. Desine ab ira. liiij. c
Nimis creator nescit irasci: nisi quando nobis existere videmur aduersi. ps. xcj. ℣. Quoniam ecce. cxij. b
Nichil deo obtulit humana cōditio: vt mereret muneris sui largitate gaudere. ps. 58. ℣. Fortitudinē. 87. d
Nimis quid significet. ps. xcv. ℣. Mēm magnus. cxlv. c Et ps. cxviij. Aleph. ℣. Tu mandasti. clxxx. d
Nimis valde significat. ps. cxxxviij. ℣. Mihi autem nimis. cccliij. a
Nimis qui dictus sit. ps. cxviij. Aleph. ℣. Tu mandasti clxxx. d
Nocere qui contendunt: frequenter prestat. ps. xxvij. ℣. Da illis. xl. a
Nocticorax quid dicatur. ps. cj. ℣. Similis. ciij. b
Nomen aliquod cum non ponitur ad quem pertinet: necesse est vt hoc de aliqua summitate dictum sentiatur. ps. ix. circa titu. xv. a
Cur nomen patriarche Jacob: addatur in psalmis. ps. xix. ℣. j. xxix. a
Nomen domini: inter cetera saluator eternus est. ps. xxxix. ℣. Beatus vir. lx. c
Nomen dei in toto orbe terrarum creditur adorandū. ps. xlvij. Scōm no. lxxj. b
Nomen vnde dicatur. ps. lxxj. ℣. Sit nomen. cix. c
Scimus a domino nomina notare posse sanctos: quādo eos in celis legimus esse conscriptos. ps. cxlvj. ℣. Qui numerat. ccxxiij. a
Ipsi se per se nosse non possunt: qui prauis cogitationibus occupantur. ps. xciij. ℣. Dominus nouit. cxliij. b
Quomodo data nobis recte nostra dicamus. ps. lv. ℣. In deo laudabo. lxxxvij. d
Notarius qui dicatur. ps. xliij. ℣ ij. lxvij. b
Nouacula quid sit. ps. lj. ℣. ij. lxxviij. d
Nouum cur nichil sit deo. ps. xxxix. ℣. Et imi. lx. c
Nou⁹ hō cātare dz cāticū nouū. ps. xcvij. ℣. j. cxlvj. d
Nox quid appelletur. ps. ciij. ℣. Et voca. clx. c
Numerorum psalmis a scriptorum: qualiter ratio indaganda sit. ps. xxvj. In conclusione. xxxix. c
Numerus quid sit. ps. j. In conclusione. v. d
Numerus vnde dicatur. Ibidem. v. d
Numerus quinarius cui attribuat. ps. v. In cō. x. c
Numerus senarius q̄d representet. ps. vj. In cō. xj. d
Numerus septenarius q̄d significet. ps. vij. In cō. xiij. c
Numerus. ix. quid aperiat. ps. ix. In cō. xvij. c
Numeri denarij cōmendatio. ps. x. In con. xviij. b
Numerus. xj. quid indicet. ps. xj. In cōclusione. xix. a
Numerus. xij. quid admoneat. ps. xij. In con. xix. d
Numerus. xiij. quid representet. ps. xiij. In con. xx. d
Numerus. xviij. quid representet. ps. xviij. In cō. xxj. c
Numerus. xv. quid significet. ps. xv. In cō. xxij. d
Numerus. xvj. q̄d representet. ps. xvj. In cō. xxiiij. a
Numerus. xvij. quid cōcludat. ps. xvij. In cō. xxvj. b
Numerus. xviij. q̄d significet. ps. xviij. In cō. xxviij. d
Numerus. xix. quid representet. ps. xix. In cō. xxix. c
Numerus. xx. quid designet. ps. xx. In conclu. xxx. c
Nūer⁹. xxj. q̄d mysterij ptineat. ps. xxj. In cō. xxxij. d
Numerus. xxij. q̄d significet. ps. xxij. In cō. xxxiiij. d
Numerus. xxiij. ad q̄d ptineat. ps. xxiij. In cō xxxv. d
Numerus. xxiij. que mysteria declaret. ps. xxiiij. In conclusione. xxxvj. b
Numerus. xxv. quid mystice representet. ps. xxv. In conclusione. xxxviij. b

Numerus.xxx.qđ repesentet. ps.xxx. In pclu.xlv. a
Numerus quadragenarius cui frequēter aptetur. ps. xl. circa titul. lxj. d. et.lxij. a
Numerus.xlij.qđ repsentet. ps.xlij. In pclu. lxv. a
Numerus.xlvj.quid mystice significet. ps.xlvj. In cō clusione. lxx. c
Numerus.l. cur huic psalmo aptetur. ps.l. In conclu sione. lxxviij. b
Numerus septuagenarius ad quid pertineat. ps.lx. In conclusione. xc. c
Maior ostenditur esse numerus infidelium: q̄ deuoto rum. ps.lxviij. ℣. Multiplicati. cij. b
Numerus.xc. cur huic psalmo conueniat: z quid signi ficet. ps.xc. In conclu. cxl. c
Numerus.cxij. qđ significet. ps.cxij. In cō. clxxiiij. d
Numerus quindenarius quid mystice repiesentet. ps. cxxxiij. In conclusione. ccvj. b

Blationes pie et parue: charitatis studio non sunt omnino respuende. ps.xviij. ℣. Qui tu. xxj. c

Oblationum et holocaustoum veteris et nouī testamēti dīa. ps.l. ℣. vlti. lxxviij. a
Obliuio vnde nobis veniat. ps. cxviij. Beth. ℣. In tu is iustificationibus. clxxxj. c
Obliuisci dīm quid sit. ps.ix. ℣. Conuertātur. xvj. b
Obliuisci quomodo dicitur deus. ps.xij. ℣.j. xix. b
Detestatio negligentie qua deus obliuiscitur. ps.xlix. ℣. penulti. lxxv. b
Latine dicit obliti non sumus tui: sed diuina scriptura dicit/obliti non sumus te. ps.xliij. ℣. Hec oia. lxvj. b
Obliuisci qui dicātur deum. ps.xlix. ℣. penul. lxxv. b
Obliuisci legē dei q̄s dicat. ps.lviij. ℣. De⁹. lxxviij. b
Obloqui quid sit. ps.xlij. ℣. A voce. lxvj. b
Obsecrare quid significet. ps xxxvj. ℣. Et edu. liij. c
Obsidio vñ dicta sit. ps.xxj. ℣. Circūdederūt. xxxij. a
Obstinatoꝝ ira cur irreuocabilit sit. ps.lvij. ℣. Jra. 86. a
Obrurare vnde tractum sit. Jbidem. lxxxvj. a
Occasus vnde dicatur. ps. cvj. ℣. A solis. clxv. d
Octonarius numerus in scripturis diuinis magna sa cramenta continet. ps. viij. In conclusione. xiiij. c
Oculus vnde dicatur. ps. vj. ℣. Turbatus. xj. c
Nullis obsequijs dominus odiens placari potest. ps. cv. ℣. Et tradidit. clxv. c
Odio debēt esse que seculi sunt: vt rebꝰ celestibꝰ totus impēdat affectꝰ. ps. cxviij. Mem. ℣. vlti. clxxxviij. a
Odire disciplinā qui dicātur. ps. xlix. ℣. Tu. lxxiiij. d
Qui semp odit/semp irat⁹ est. ps. cv. ℣. Et tradi. clxv. c
Odium q̄bus rebus debeamus. ps. lxvij. ℣.j. xcvij. d
Perfectum odium quid sit. ps. cxxxviij. ℣. Perfecto odio. ccxij. c
Odium vnde dicatur. Jbidem. ccxij. c
Creator noster ide magis offendit: si a pia supplicatio nis iportunitate cesset. ps. lxx. ℣. Repleat. cvj. b
Ofulus nouellus cur offerebat p peccatis. ps. lxviij. ℣. Et placebit. clij. b
Illud offerendum est maiestati: q̄ potest sub pietate conquiri. ps. cxxv. ℣. Euntes. cxcix. d
Og quid interpretetur. ps. cxxxv. ℣. Et og. ccix. b
Olla et in bona z in mala parte ponitur. ps. lix. ℣. Juda rex. lxxxix. c
Oleum cur benedictioni sancte frequenter adhibeat. ps. xxij. ver. Impinguasti. xxxiiij. c
Olera vnde dicantur. ps. xxxvj. ℣. ij. liij. b
Onager quid sit: et cuius conditionis. ps. cliij. ℣. Pota bunt. clvij. b
Opera hominū q̄ sit. ps. xvj. ℣. Ut nō loquat. xxiij. b
Omnia opera dei humanis sensibus profunda noscun tur: et quodcunq; queratur altissimum cognoscitur. ps. xcj. ver. Quā magnificata. cxij. a
Operire quid sit. ps. xxxj. ℣. Delictum meum. xlv. d
Peccatores cur operti dicantur iniquitate. ps. lxxij. ℣. Jdeo te. cx. c
Opprobrium quid significet. ps. xxx. ℣. Sup omnes. xlij. d Et ps. xlij. ℣. Posui. lxvj. a
Multi in opprobrium cadunt aliter q̄ habeat veritas suspicando. ps. cxviij. He. ver. Impu. clxxxiij. c
Usus mortalium est optare deo: q̄s aliter euenire ne fas putetur. ps. cxxxiij. ℣. Domine no. ccvij. d
Oratio quot modis: z vñ dicat. p. xvj. circa tit. xxiij. a
Oratio perfecta cuius sit. ps. xvj. ver. j. xxiij. a
Orationis et deprecationis differentia. ps. xxxviij. ℣. Exaudi. lix. d
Oratio sacrificium est: q̄s deus supra victimas eligit. ps. xlj. ℣. Apud te. lxiiij. a
In dominicam orationem Cypriani cōmendatur ex positio. ps lxxj. ℣. Et viuet. cix. b
Notum est dominice orationis beneficium: quo semp vtitur ecclesia. Jbidem. cix. b
Oratio nomen omonymū. ps. lxxxv. circa tit. cxxx. d
Orationis etymologia. Jbidem. cxxx. d
Oratio quomodo differenter apud homines: et coram deo dicatur. Jbidem. cxxx. d
Oratio quomodo mane preuenire dicatur. ps. lxxxvij ver. Et ego. cxxxiiij. a
Dominus quando repellere putetur orationē nostrā. ps. lxxxvij. ℣. Ut quid domine. cxxxiij. a
Oratio qualis esse debeat: que coram domino fundit. ps. cj. circa titul. clj. c
Orationum duo sunt genera. Jbidem. clj. c
Omnis penitentia est oratio: sed non omnis oratio est penitentia. Jbidem. clj. c
Quem modum sancte orationis deuotus christianus seruare debeat. ps. cj. ℣.j. clj. d
Oratio quando deo sit accepta. Jbidem. clj. d
Merito in peccatū illi conuersa est oratio: qui detesta bili peccauit exemplo. ps. cvij. ℣. Cum iudi. clxix. b
Orationis vtilitas. ps. cxl. ℣.j. ccxv. b
Oratio vnde debeat procedere: z quibus orandum sit. ps. cxlj. In conclusione. ccxvij. a
Vix reperitur vt oranti cuiq̄ non aliquid inane et alie ne cogitationis occurrat obstaculum: z intentionem qua in deum mens dirigitur declinet ac frangat. ps. cj. circa titu. clj. c
Oranti quid faciendum sit: vt mens eius fixa ac stabi lis permaneat. Jbidem. clj. c
Quisquis bonis actibus occupatur exoiat. ps. cv. ℣. Stetit. clviij. b
In oratores inuectio. ps. xxxj. ℣. Tu michi. xlvj. a
Ordo dicendorum fm intentionē textus psalterij. In prologo. ca. xvij. ij. d
Ordo lectionum pleruncq; ponitur: non fm existentiā temporum: sed pro qualitate dictorum. ps. iij. circa titul. vij. c
Ordo celestis philosophie: in tribus primis psalmis quomodo prolatus sit. ps. ij. In conclusione. viij. a
Saluberrimus ordo supplicantis. ps. lxxiij. ver. Me mor. cxiij. d
Conuertere non potest veraciter ordines rerum: nisi qui eas et fecisse z administrare cognoscitur. ps. cx. ℣. Memoriam. clxxij. d

Os tuo qui clamare dicatur. ps. lxv. ℣. Uent. xcvij. b
Oseb quid interpretetur. ps. lxxxij. ℣. Pone principes. cxxviij. a Et ps. cv. ℣. Et fecerunt. clxij. d
Organū qđ sit. ps. cl. ℣. Laudate eū in tym. ccxxvij. a
Originalis culpa pronos nos trahit semp ad vicia ꝛc. ps. cxviij. Mem. ℣. Ab omni. clxxxvij. d
Os debet esse iustum: quod iusticias domini enarrare presumit. ps. xlix. ℣. Peccatori. lxxiiij. d
Os dicitur cordis arcanum: vnde efficaciter laus diui na cantatur. ps. l. ℣. Domine labia. lxxvij. d
Nichil prodest os q̄ non loquitur: nec oculus prodest qui non videt. ps. cxxxiiij. ℣. Os habent. ccviij. a
Ossa quid significent. ps. vj. ℣. ij. xj. b
Ostium vnde dicatur. ps. cxl. ℣. Pone dñe. ccxv. b

Patientia quid sit. Et ea virtus inuētus. ps. ix. ℣. Quoniā non in fi. xvj. b Et ps. lxx. ℣. Cūm tu. cvj. a
Quem deꝰ pro malis suis abiecit: fit dia boli pabulū. ps. cliij. ℣. Draco. lviij. c
Patientie commendatio magna. ps. xxxij. ℣. Anima nostra. xlviij. a
Patientia nostra christus est. ps. lxj. ℣. Uerūtū. xcj. b
Nobis semper expedit habere patientiam/expectare que iussa sunt: rogare que prosunt. ps. cxviij. Alm. ℣. Tempus faciendi. cxc. b
Pacificus qui dicatur. ps. xxxvj. ℣. Custodi. lvj. c
Pactum quid sit: et vnde dicatur. ps. cxviij. Res. ℣. Ut di non. cxcij. d
Pactum domini q̄s sit. Jbidem. cxcij. d
Palma vnde dicatur. ps. xcj. ℣. Justus. cxlj. c
Palme descriptio. Jbidem. cxlj. c
Palpebre vnde dicantur. ps. x. ℣. Oculi. xviij. a Et ps. cxxxj. ℣. Side. ccliij. b
Parabola qđ sit. ps. lxviij. ℣. Exposui. cliij. a Et ps. lxxvij. ℣. ij. cxix. a Et ps. lxxxvij. ℣. Estimat⁹. iiij. c
Parabole quid sit. ps. j. ℣. Et erit tanq̄. v. a Et ps. xvj. ℣. Sub vmbra. xviij. c Et ps. xlj. ℣.j. clxiij. b Et ps. xlv. ℣. Sonuerūt. lxix. b Et ps. lvj ℣. ij. 85. a Et ps. lxvij. ℣. ij. xcviij. d Et ps. lxxvj. ℣. Uiderūt te. cxvij. d Et ps. cliij. ℣. ij. clvj. c Et ps. cxlvij. ℣. Qui dat niuem. ccxxiij. a
Paradigma qđ sit. ps. j. ℣. Nō sic. v. b Et ps. xxxiij. ℣. Uultꝰ autē domini. xlix. c Et ps. xxxvj. ℣. Cūm brachia. lv. a Et ps. cxj. ℣. Peccator. clxxiij. b
Paradoxia quid sit. ps. xvij. ℣. Deus meus. xxvj. b Et ps. xc. ℣. Quoniam tu es. cxl. a
Paranomasia qđ sit. ps. cxliij. ℣. Misericors. ccxx. d Et ps. cij. ℣. Misericors z miserator. cliij. d Et ps. cxviij. Teth. ℣. Bonus es. clxxxv. b
Paraprosdocia quid sit. ps. lxxviij. ℣. vlti. cxxix. c
Quibus parcatur. ps. lxxj. ℣. Parcet. cix. a
Parēthesis qđ sit. ps. xvj. ℣. Ut nō loquatur. xxiij. b
Parison qđ sit. ps. lxxxiij. ℣. Quia melior. cxxix. b Et ps. xcj. ℣. Uir insipiēs. cxlj. a Et ps. xcvj. ℣. Qui diligitis. cxlvij. b Et ps. cij. ℣. Quia spūs. clv. b Et ps. cvj. ℣. Quia exacerbauerunt. clxvj. a
Paroemia quid sit. ps. cxv. ℣. ij. clxxvij. b
Participatio superne ciuitatis quid sit. ps. cxxj. ℣. Hie rusalem. cxcvj. c
De partu virginis certam fidem duplex exemplum cō probat. ps. lxxj. ℣. Et descendet. cvij. c
Quā parua a nobis petat dominus: qui tam ingentia est prestaturus. ps. xlix. ℣. Et inuoca me. lxxiij. d
Pascua dei que sint. ps. xxij. ℣.j. xxxiij. a
Passeris ꝓpietates. ps. lxxxiij. ℣. Etei pas. cxxvij. d
Passeris descriptio/atq; prōpietatum eius expositio. ps. cj. ℣. Uigilaui. cliij. c
Passeris descriptio. ps. cxxiiij. ℣. Alia nra. cxcvij. c
Passerum plura sunt genera. ps. x. ℣.j. xvij. c
Pater quid sit per modum definitiuum. ps. xxj. ℣. Tu autem. xxxj. c
Sicut pater carnalis facit filios: ita dominus nobis. ps. ciij. ℣. Sicut miseretur. clv. a
Patria vnde dicatur. ps. xcv. ℣. Afferte. cxlv. d
Dies iude z aliorum peccatorum: quomodo pauci dī cti intelligantur. ps. cvij. ℣. Fiant. clxix. b
Pauper vnde dictus sit. ps. ix. ℣. Vbi em de. xvij. a
Cur dominus dixerit. Ego sum pauper z dolens: cum multi alij sint pauperes z dolētes. ps. lxvij. ℣. Pau per et do. cliij. b
Cur in hoc titulo pauper sine nomine ponatur. ps. cj. circa titulum. clxxxj. c
Pauperem z mendicum insequi/sola seuitia est: cuius nec honor querit̄r: nec abundantia facultatis ambi tur. ps. cviij. ℣. Et persecutus. clxix. d
Pauperes dominum laudant: diuites semetipsos exal tant. ps. xxj. ℣. Edent pauperes. xxxiij. c
Pauperes monentur: vt escam mentis querant nō cor poris. ps. lxviij. ℣. Uideant. cliij. b
Pauperes dei qui sint. ps. lxxj. ℣. ij. cviij. c
Non quoscunq; pauperes dominus elegit: sed quales ipse dicit. Beati pauperes spiritu. Jbidez. ℣. In sua iusti. cviij. c
Pauperes christi q̄ sint. ps. lxviij. ℣. Cūm exau. cliij. b
Pauperes quales sint. ps. cj. circa titulum. clj. c
Paupertas nichil humana fragilitate: que nichil ido neū de se hīe cognoscit. ps. xxx. ℣. Infirma. xliij. d
Paupertas dines que cunctis bonis replet: q̄ta cōtine ti regū thesauraria nō meretur. ps. xxij. ℣.j. xxxiiij. a
Paupertas est in nobis bonorū. ps. lxxviij. ℣. Ne me mineris. cxviij. b
Pax futuri seculi que sit. ps. xxxvj. ℣. Māsueti. liij. d
Pax peccatorum qualis sit. ps. lxxij. ℣. ij. cx. b
Quis pdet pacē habere cū deo. ps. lxxv. ℣. ij. cxv. d
Pax vera quid sit. Jbidem. cxv. c
Ille odit pacem/qui non amat christū: q̄ ipse pax no stra est. ps. cxix. ℣. vlti. cxcv. b
Pax vnde dicta sit. ps. cxxj. ℣. Fiat pax. cxcvij. a
Pax inuisibilis res est: que tunc videbitur quādo auc tor eius dominus christus beata mente cōspicitur. ps. cxxvij. ℣. penulti. ccj. b
Cur secura sit pax in superna hierusalem. ps. cxlvij. ℣. Qui posuit. ccxxiij. a
Peccantiū genera duo sunt. ps. j. Jdeo nō resur. v. c
Peccantiū cōsuetudinis descriptio. ps. xlviij. ℣. Hec via. lxxij. d
Peccare illum non est nouum: qui in iniquitatibus cō ceptus: et in delictis est genitus. ps. l. ℣. Ecce in in quitatibus. lxxvj. b
Pctā quot modis dimitti possint. ps. vj. cir. ti. x. d
Pctīs quō dr coptosus. ps. xxiij. ℣. Propter. xxxvj. d
Pctā nra cur iniqtas z odiū dicant. p. xxxv. ℣. ij. liij. d
Peccata illa sunt fortiora: que agnoscentes admitti mus: non autem illa que per ignorantiam perpetra mus. ps. l. ℣. Quoniam iniquitatem. lxxvj. a
Pctā sua oēs scire pñt: sz illi soli ꝓbant agnoscere: qui ea vident ꝓpria execratiōe dānare. Jbidē. lxxvj. a
Hoc peccatum cōstat esse acerrimū: vt lingua se quis deo confiteri dicat: dum cordis ima dissentiant. ps. lxxxvij. ℣. Et dilexe. cxx. d

Universidad de Deusto
Biblioteca

Omne pctm̃ mozbus est alarū: quo crescente salus ite
rozis hominis diminuatur. ps.xl. ℣. Ego dixi. lxij. b
Trib⁹ mōis pctm̃ oē ꝓhīt. ps.cviij. ℣. Pro eo. clxix. a
Priscoꝝ pctis ita ds reus est: qñ eoꝝ sceleribus sequa-
cissimus inuenit. ps.cviij. ℣. In memoriā. clxix. b
Pctōres qui sint. ps.j. ℣. Ideo nō resurgunt. v. c
Pctōr vasi luteo bñpparat. ps.ij. ℣. Reges eos. vj. b
Peccatorum nequitia, quando fuerit cōpleta. ps.vij.
℣. Consumetur. xij. b
Peccator qui amare nescit, timeat dominū. ps.xxxij.
℣. Timeat. xlvij. c
Peccatores quomodo moꝝ sint periturī. ps.xxxvj. ℣.
Inimici vero. lv. b
Non quicq̃ peccator ad suā securitatē efficit: cui ꝙue-
nit de sua actiōe toqrī. ps.xlviij. ℣. Ibecvia. lxxij. b
Peccatores quid magis timeant in isto seculo. ps.lij.
℣. Deum non. lxxix. a
Peccatores quid ament, aut desiderent. Ibidem. ℣.
Quoniam deus. lxxix. a
Peccatores cur a facie dei dicantur esse periturī. ps.
lxvij. ℣. ij. xcviij. b
Pctōres cur feno cōparent. ps.xcj. ℣. Justus. cxlv. c
Audiant misericordem dominum peccatores: qui de
sua nequiter salute desperant. ps.c. ℣. j. cl. b
Peccator quō hic frigit. ps. cj. ℣. Quia defe. cliij. a
Peccatoribus modus est positus: nec vltra permittī-
tur excedere: cū eis datum est licentie sue frena laxa-
re. ps.cij. ℣. Ascendunt. clvij. a
Qui cum maioribus suis peccent. ps.cv. ℣. Peccaui-
mus. clxiij. a
Pecunia in scripturis sanctis: duobus modis intelli-
gitur. ps.xiij. ℣. Qui iurat. xxj. c
Pelagianorum hereſis confutatio. ps.lviij. ℣. Fortitu
dinem. lxxxvij. b
Pelagianorum confutatio notabilis. ps.l. ℣. Ecce in
iniquitatibus. xxvj. b
Pelicani descriptio. ps. cj. ℣. Similis. cliij. b
Peccatoꝝ pena est: que vsq; ad interiora descendit. ps.
xxxvij. ℣. Nec est. lvij. c
Ipsi nobis ponimus penam: quando de aliqua causa
iusta ꝙsidimus. ps.cxxx. ℣. Sicut ablactat⁹. cciij. c
Penitētie cōmendatio. ps.xxxj. ℣. Intellec. xlvj. a
Penitentie perfecte virtus: duobus modis ostenditur.
ps.xxxvij. ℣. Quoniā iniquitatem. lvij. b
Penitentiū cōmendatio. Ibidem. In cōclu. lvij. c
Ad penitentiam conuersos laudes non interdicit diui-
na clementia. ps.xlix. ℣. Peccatori. lxxiij. b
Penitētia pfecta que sit. ps.l. ℣. Mīa imicta. lxxvj. a
Reprehensio eoꝝ q̃ penitentiā agere in vite sue termi-
no desperant. ps.lxxxv. ℣. Miserere. cxxxj. a
In conditione penitentium exclamatio. ps. cj. In con
clusione. cliij. a
Pnia dīi qñ fieri dicat. ps.cv. ℣. Et memor. clxiij. b
Quō intelligat dīm penituisse. Ibidē. In ꝓclu. 164. a
Penitentie preconium. ps.cxix. ℣. j. cciij. c
Penitentia quā vtilitatem habeat. Ibidem. cciij. c
Penitentis persona: cur senario numero aptetur. ps.
vj. In conclusione. xj. b
Penitentes cur se dicant talia perpeti: qualia huma-
na natura non potest sustinere. ps. cj. ℣. Quia dese-
cerunt. cliij. a
Penitere vnde dicat. ps.liij. ℣. Quis dabit. lxxxj. b
Per amarū quid propheta dicere voluerit. ps.lxxvij.
℣. Ne fiant. cxix. c
Percipere quid sit. ps.xvj. ℣. ij. xxiij. a
Percipere que ꝓprie dicamur. ps.liij. ℣. ij. lxxx. b
Percussatio qd sit. ps.xlix. ℣. Peccatori. lxxiij. b
Deus frequēter percutit ad salutem. ps.lxviij. ℣. Mīa
quem tu. cliij. a
Perditio qd iuste vocet. ps.lxxxvij. ℣. Nūqd. 134. a
Perditi cur non proponant deum ante oculos suos.
ps.liij. ℣. Quoniam alieni. lxxx. b
Pānati quō pereant. ps.xcj. ℣. Et intereant. cxlj. b
Pari ſnia pereunt: qui ⁊ declinare iussa pncipis ⁊ ope-
rari malicia velle pōtendunt. ps.cxxiij. ℣. vlt. cxcix. b
Perfectorū est, nunq̃ ab illo velle discedere: sine quo
contingit semp errare. ps.lxxij. ℣. Defecit. cxj. b
Perficere quid sit. ps.xvj. ℣. Perfice. xxiij. b
Saluator perfidis tm̃ apparuit: non etiam datus est.
ps.lxxxiij. ℣. Ostende. cxxx. a
Perfidoꝝ duo sunt genera. ps.c. ℣. Superbo. ci. b
Pericitantium mos. ps.lxix. ℣. j. cv. a
Pericitantium mos est: tardum iudicare q̃ius celer-
rimum pręsterat auxilium. Ibidē. ℣. vlt. cv. b
Quibus periculis humanū genꝰ subiaceat. ps.cxiij.
℣. penulti. clxxvij. a
Periphrasis qd sit. ps.lxxj. ℣. Et dīabik. cviij. b Et
ps.cvj. ℣. Dicāt. clxv. b Et ps.cxij. ℣. A sol.174. b
Cur propicius deus: frequenter nos iniqua efficere nō
permittat. ps.liij. ℣. vlt. lxxxj. a
Persecutio ecclesie triplex. ps.ix. ℣. Sedet in. xvj. b
Persecutionis vtilitas. ps.xciij. ℣. penulti. cxiij. b
Persecutoribus cur tempus datum sit: vt in altum sur-
gerent. ps.cliij. ℣. Ascendunt. clvij. a
Perseq̃ plerūq; facit hoies, aut diuitiaꝝ ambit⁹, aut su
perbie odiosa iactātia. ꝓ. cviij. ℣. Et psecut⁹. clxix. b
Se persequit: qui iussa domini non sequitur. ps.xcj. ℣.
Quoniam ecce. cxij. b
Qui sanctos persequuntur: ad celorum regna trāsmit
tunt. ps.xciij. ℣. vlt. cxliij. b
Persona christi que sit. ps.iij. In diuisione. vij. c
Persona hois quid sit. ps.vij. In diuisio. xij. b
In persona domini saluatoris: quomodo due sint na-
ture. ps.xv. ℣. ij. xxij. a
Pes quid sit. ps.cxx. ℣. Non det. cxcv. b
Pessima vnde dicat. ps.xxxiij. ℣. Mors pec. l. a
Pessimoꝝ ꝙsuetudinis descriptio. ps.lj. ℣. ij. lxxviij. b
Prophęta cur petat ne humilis tradatur superbo: ne
simplex calūnioso: ne deuotus ingrato ⁊c. ps.cxviij.
Ain. ℣. ij. clxxxix. b
Petebat christus, non insipienter sed prudenter: et tm̃
non fuit exauditus. ps.xxj. ℣. ij. xxxj. b
Magna si consideremus: nostra felicitas est totum pe-
tere. ps.lxx. ℣. Repleatur. cvj. b
Quoties dominus christus sibi petit dari: humanitas
ostenditur. ps.lxxj. ℣. j. cviij. b
Aliud est petere ⁊ rogando: aliud confitendo. ps.lxxvij.
℣. Et tentauerunt. cxx. a
Sancti viri talia semper petunt: que ad fidei augmen-
ta proficiunt. ps.lxxviij. ℣. Intret. cxxiij. c
In tempore tribulationis: enixius a domino petitur a
sanctis viris. ps.lxxxv. ℣. In die. cxxxj. b
Petēdi nūq̃ dz esse fastidium: vbi largitas donatoris
nō pōt hre defectū. ꝓ. cxviij. Ain. ℣. Fac cū f. 190. a
Quauis vniuersa q̃ expediūt cōtinuis petāt⁹ sint a dño
postulāda: maxie tm̃ diuinaꝝ scripturaꝝ intellect⁹ in-
giter perēdus est. Ibidē. ℣. Seruꝰ tuus sum. cxc. a
Infinita petijt qui sibi bona fieri sm̃ misericordiā dīi
postulauit. ps.cxviij. Ain. ℣. Fac cū seruo. cxc. a

Pauid: solum spiritum prophetie sibi non auferri pe-
tijt. ps.l. ℣. Cor mundum. lxxvij. a
Petitio pauli: cur nō fuerit exaudita. ps.xxj. ℣. ij. 31. c
Petitio diaboli: cur mox ei fuerit cōcessa. Ibidē. 31. c
Petitionum duo sunt genera. Ibidem. xxxj. c
Cur oēs fideles petre dicāt. ps. cij. ℣. Super ea. clvij. c
Pensis qd sit. ps. iij. ℣. Signatū. viij. d Et ps. viij.
℣. Quid est homo. xiij. a
Pensio ⁊ apocrisis quid dicatur. ps. xlviij. ℣. Ut quid.
lxij. b Et ps. cxij. ℣. Quid est tibi. clxxv. b
Phantasia quid sit. ps. ix. ℣. Sedet in insi. xvj. b
Pharao qd inter pretet. ps. cxxxiij. ℣. Misit. ccvj. c
Phor opinionū destructio. ps. ci. ℣. Initio. cliij. c
Philosophorum falsissima sententia conquiescat: qui
mundum putant coeternū diuinitati per se existere
potuisse. ps. cxlviij. ℣. Quia ipse. ccxxv. a
Pietatis creatoris cōmendatio. ps. vij. In ꝓclu. xiij. c
Pisces marꝭ qd significēt. ps. viij. ℣. Volucres. xiij. b
Cur pisces egyptiorum occisi fuerint. ps. cliij. ℣. Con
uertit. clxj. a
Sūma virtus christiani est: iter turbulēta pñtis seculi
semp placabilē reperiri. ps. cxix. ℣. vlt. cxcv. b
Sibi placē: scelerator ꝓximū ē. ps. lij. ℣. Mīa de⁹. 80. a
Placet dño qui sibi displicet. ps. xxxj. ℣. ij. xlv. c
Plage quid sint. ps. xxxviij. ℣. Obmutui. lix. b
Tres plage: scilicet erugo pruina ⁊ ignis: in exodo nō
legunt: sed tres alie p̄ istis ibi sunt posite. ps. lxxvij.
℣. Et tradidit. cxxj. b
Cur in hoc psalmo solum septem plage egyptiorū cō-
memorentur: cum in exodo. x. describantur. ps. cviij.
℣. Et percussit. clxj. a
Plausus quid sit: ⁊ quomodo spiritualiter accipiēdus
est. ps. xlvj. ℣. j. lxx. a
Pleonasmos quid sit. ps. lxxiij. ℣. Incēderūt. cxiij. a
Et ps. cxij. ℣. j. ccxvj. b
Ante dīm ploraꝛe qd sit. ps. xciij. ℣. Venite. cxliij. c
Poete quomō supernarū virtutū sonos ad mundana
studia trāstulerunt. ps. cxxxv. circa titu. ccvij. c
Polysyntheton quid sit. ps. xl. ℣. ij. lxij. b
De populo si quis errauerit: et populo peccat, et regi.
ps. l. ℣. Tibi soli. lxvj. b
Portio vnde dicta sit. ps. cxviij. Beth. ℣. j. clxxxiij. c
Porta mortis quid sit. ps. ix. ℣. Qui exaltas. xv. b
Porte mortis: cur porte appellentur. ps. xxiij. ℣. Tol-
lite. xxxv. c
Porta vñ dicat. ps. lxviij. ℣. Aduersum me. cliij. a
Porte dīi que sint. ps. xcix. ℣. Nos autem. cxlix. b
Porte ⁊ in bono ⁊ in malo ponuntur. ps. cvij. ℣. Quis
deducet. clxviij. b
Porte vnde dicantur. ps. cxvij. ℣. Aperite. clxxix. b
Porta ciuitaꝭ hierꝰ, christ⁹ est. ps. cxxvj. ℣. vlt. cc. c
Portus vnde dicatur. ps. cvj. ℣. Et letati. clxvj. b
Qui terrā futurā sint possessuri. ps. lxviij. ℣. vl. cliij. c
Posuisti a quibus metaphorice dicatur. ps. xx. ℣. Mīa
preuenisti. xxx. a
Omnis potestas apud deum esse declaratur. ps. ix. ℣.
Vides. xvij. a
Ptās maris qd sit. ps. lxxxviij. ℣. Tu dīa. cxxxv. b
Omnis qui res aliquas operāt: in potestate sua habet
illa que facit. ps. xciij. ℣. Quoniā ipsius. cxliij. c
Ptās dīi sp aut miserē: aut iudicat. ps. c. ℣. j. ci. b
Quare cōmemoretur potestas, que sanctis in vltima
iudicatione tribuēda est. ps. cxlix. In cōcl. ccxxvj. c
Decet vt p̄cepta domini ⁊ lingua canat ⁊ manus ope-
retur. ps. xlvj. ℣. j. lxx. a
Precepta ad legē ptinēt. ps. xcviij. ℣. Quia cu. 149. b
Precium qd sit. ps. xlviij. ℣. Nec precium. lxxij. b
Qd in gaudio preconia dei iugiter personare debea-
mus: nec aliquando a laude eius discedere. ps. liij.
circa titu. lxxxj. b
Ille pconia dīi salutariter assumit: q̃ prius eū delicto-
rum suoꝝ cōfessione placauerit. ps. cvj. ℣. j. clxv. c
Predicatores qualia sacrificia deo prebere debeant.
Ibidem. ℣. Et sacrificent. clxvj. c
Tunc maioꝛi studio predicādus est dominus: qñ facit
sua largitate securos. ps. cxxxiij. ℣. j. ccvj. c
Prefulgoꝛevna ps oriōis ē. ps. xvij. ℣. Prefulgore. xxv c
In preliis concitatis: vincentis gloria semper appa-
ret. ps. xxvj. ℣. Steꝛurgat. xxxviij. b
Preoccupare quid sit. ps. xciij. ℣. ij. cxliij. b
Preparare qd dicam⁹. ps. lxiij. ℣. Preparās. xciij. b
Nemo prestat pericitātibus cui omnipotēs deus pre-
ceperit subuenire. ps. cvj. ℣. Et humiliatū. clxvj. a
Presens tempus pro perpetuitate ponitur i scripturis
diuinis. ps. ij. ℣. Dominus dix. vj. c
Qui pśumāt in ꝓure sua. ps. xlviij. ℣. Qui ꝓfi. lxxij. b
Presumendū nichil est: si aliqd nobis p dei gram pspe
tatis arriserit. ps. cxviij. Coph. ℣. Gloce. cxcij. a
Presumere aliquando nulli fas est: nisi quem graui-
ter contingit errare. ps. xxiij. ℣. Scōm. xxxvj. c
Presumptuosum est dicere: qd nulla potest auctorita-
te firmari. In ꝓlo. ca. ij. ij. a
Quomodo oēs peccatores dicant preuaricatores. ps
cxviij. Samech. ℣. Preuaricatores. clxxxix. c
Preuenire qd sit. ps. xvij. ℣. Circūdederūt. xxv. a
Preuenire in maturitate quis dicat. ps. cxviij. Coph.
℣. Preuent. cxcj. b
Princeps vnde dictus sit. ps. ij. ℣. Astiterunt. vj. b
Principes dicuntur etiam qui reges nō sunt. ps. lxvij.
℣. Principes. C. c et d
Talis nō pōt priuari muneribꝰ dei: q̃ iam hic dona bñ
conuersationis accepit. ps. lxxxiij. ℣. vlt. cxxix. c
Procatalepsis qd sit. ps. l. ℣. Mīa iniquita. lxxvj. a
Prodigia vnde dicantur. ps. lxxvij. ℣. Sicut posuit. Et
ps. cxxxiij. ℣. Misit signa. ccvij. c
Prodigia ad qd ptineāt. ps. cliij. ℣. Posuit. clxj. a
Prodigium quid sit. ps. xlv. ℣. Venite. lxix. c
Prodigiū vnde dicatur. ps. cliij. ℣. Posuit. clxj. a
Sepe sic meditata proferim⁹: vt peregrina cogitatio-
ne translati: nos nō sentiamus dixisse que loquimur
ps. cxlv. ℣. j. ccxxj. b:
Videndo alterius premia, proficit sancta conscientia
dum ad imitationem laudabilium rerum proposita
semp exēpla ꝓficiāt. ps. cxviij. Joth. ℣. ij. clxxxv. b
Profundum vnde dicatur. ps. cxix. ℣. j. ccj. c
Profundū petroꝝ qd sit. ps. lxviij. ℣. Nō me. cliij. b
Progenies due. ps. lxxxij. ℣. Non in cter. cxxx. a
Prophanum quid sit: et vnde dicatur. ps. lxxxviij. ℣.
Auertisti. cxxxvij. a
Prophetia qd sit: ⁊ quot modis fiat. In ꝓlo. ca. j. j. c
Prophetia Dauid in libro psalmorum qualis fuerit.
Ibidem. j. c
Prophetie distinctio sm̃ tempora. Ibidem. j. c
Prophetis quō spūs sanctus fuerit attribut⁹: q̃q; ab-
scedendo: q̃q; iterum adueniendo. Ibidem. j. d
Prophetie dicendi genus: non humana voluntate cō
positum est: sed diuina inspiratione profusum. Ibi-
dem. j. d
A prophetie munere nō videtur excepti: quibus bene
intelligendi vel interpretandi scripturas data est fa-

cultas. Ibidem. f. d
Prophetie vsus est vt illa que ventura sunt pro preteritis dicat. ps. lx. ℣. Dederisti. xc. b
Celestis prophetie virtus magna: quomodo apparuerit. ps. lxxiij. ℣. Posuerunt. cxij. d
Propheta cur moneat gentes letari: cum dominus iudicium est facturus. ps. lxvj. ℣. Letentur. xxxvj. d
Quicquid pphete dixerunt: nõ ignoranter locuti sunt. ps. lxxxviij. ℣. Tunc. cxxxvj. a
Prophete: cur nubibus comparentur. ps. cxxxiij. ℣. Educens nu. ccvij. b
Prophonesis quid sit. ps. liij. ℣. Ego aũt. lxxxij. c Et ps. lviij. ℣. Ego autẽ canta. lxxxviij. b Et ps. lxvj. ℣. ij. xcvij. d Et ps. cliij. ℣. j. clvj. b Et ps. cxiij. ℣. O domine. clxxvj. d
Cur humana fragilitas phibeat sacramẽtoꝝ promissionibus se obligare. ps. lxxxviij. ℣. Disposui. cxxxv. a
Proicere sermones dei post se qui dicatur. ps. xlix. ℣. Tu vero. lxxiij. d
Proiecistes quid significet. ps. xvj. ℣. Proiecisti. xxiij. c
Proleptis qd sit. ps. xix. ℣. j. xxix. a Et ps. xxj. ℣. Bñdixi⁹. xl. b Et ps. lx. ℣. Dederisti. xc. b
Deus solus iste diffinitive pmittit: cui subiacet ipse re qõ dixerit. ps. lxxxviij. ℣. Disposui. cxxxv. a
Propheta pronuntit gratiam deuotionis: cũ dñs dona susceperit. ps. cviij. Thau. ℣. Fructus. cxciij. a
Cũ bonum sit dñm predicare: in devnusquisq; noscitur promissa dona recipere. ps. cxlvj. ℣. j. ccxxij. d
Pronũciare quid sit. ps. xciij. ℣. Pronũcia. cxlij. d
Propitiatio domini quomodo evidenter cognoscatur. ps. lxxxiij. ℣. ij. cxix b
Propiciatus quid significet. ps. lxiij. ℣. Verba iniquorum. xciij c
Proposita bona ad effectum perveniunt: quando persequens non timetur. ps. lxiij. ℣. j. xciij b
Quicũq; facinus perpetrat: deum ante conspectũ suũ non proponit. ps. lxxv. ℣. Deus intuli. cxxxj. d
Propositiões quid significent. ps. lxxvij. ℣. ij. cxix. a
Quid propium sit patri: quid filio: et quid spiritui sancto. ps. l. ℣. Redde. lxxvij. b
Prosopopeia quid sit. ps. xcij. ℣. Eleuauerũt. cxlij. a
Prosperari quid sit. ps. cxvij. ℣. O domine. clxxix. d
Prospicere quid sit. ps. xxxij. ℣. De celo. xlvij. d
Protegi quid sit. ps. xxvj. ℣. Cũ abscondit. xxviij d
Prothesiosparallage quid sit. ps. lviij. ver. Fortitudinem. lxxxvij. d
Provectiõis nõe indiciũ qd sit. ps. cxlj. In pclu. 217. a
Initium provectus est delicta carnalia relinquere. ps. cxix. ℣. j. cxciij. d
Dño primare nõ pfit: nisi qui eⁱ regulis obsecũdant. ps. cxviij. Coph. ℣. Appropinquauerũt. cxcj. b
Proximũ quẽ dicamus. ps. c. ℣. Detrahentẽ. cl. c
Magna prudentia geritur: vt sibi aliquis imprudens esse videatur. ps. cxv. ℣. ij. clxxvij. b
Omni rõne deserit: omni prudentia vacuatur: qui vsq; ad hoc puenit: vt nõ pfutura sed sua potius colere videat exitia. ps. cxxxiij. ℣. Similes illis. ccvij. a
Qui domino psallat. ps. c. ℣. j. cl. b
Psallendum est cum aduertentia: intellectu z sapienter. In prolo. j. b
Psallendum est sapiẽter: vt nõ solũ cantãtes sed intelligentes psallamus. ps. xlvj. ℣. Cũ rex. lxx. b
Psallere quid significet. ps. xcj. ℣. j. cxl. d
Psallere quid sit. ps. vij. ℣. vlt. xxj. b Et ps. xx. ℣. vi. xxx. c Et ps. xlvj. ℣. Psallite. lxx. b Et ps. xcvij. ℣. Ciderunt. cxlviij. a
Psalmoꝝ liber excellens cõmendatio. In plo. j. b
Psalmoꝝ psonationis institutio. In plo. ca. ij. ij. a
Psalmoũ auctores/Idithun/Asaph: z filij chore nõ fuerunt. Ibidem. ij. a
Psalmoꝝ vniuersoꝝ auctor fuit David. Ibidẽ. ij. a
Psalmi cur hoc nõie vocent. Ibidem. ca. iiij. ij. a
Psalmi qui in hoc volumine cõtinentur: tũ pro sui excellentia dicuntur psalmi. Ibidem. ij. a
Psalmus grecũ est vocabulũ. Ibidem. ij. b
Psalmus quid sit. In prolo. ca. v. ij. b
De psalmoꝝ ꝗnquefaria diuisiõe. In plo. ca. ix. ij. b
Psalmorum quasdam superscriptiones conuenit spiritualiter intueri. In prolo. ca. x. ij. b
Psalmorum: an vnus liber vel plures dici debeãt. In prolo. ca. xij. ij. c
Psalmi tribus modis loquũtur de persona christi. In prolo. ca. xiij. ij. c
In psalmorum expositiõe: de quibus auctor dicturus sit. In prolo. ca. xiiij. ij. d
Psalmꝰ primꝰ cur nõ hẽat titulũ. ps. j. circa titu. iiij. a
Psalmꝰ qd sit. ps. ij. cir. ti. vj. a Et ps. iiij. cir. ti. x. b
Psalmi penitentiũ: qui z quot sint. ps. vj cir. tit. x. d
Psalmi penitentium cur diligẽtius perscrutandi sint. Ibidem. In conclu. xj. d
Psalmus octauus est primus qui versus congeminat. ps. viij. ℣. vlt. xiiij. c
Psalmus primus in quo aduẽtus antichristi prophetatur. ps. ix. In conclusione. xvij. c
Psalmus primus qui de iudeorum increpatione z cõuersione scriptus est. ps. xij. In conclusione. xx. d
Psalmoꝝ genera duo sunt. ps. xviij. circa ti. xxxvj. a
Psalmũ dicere quid sit. ps. xxvj. ℣. Circuibo. xxxix. a
Psalmus quid significet. ps. xlij. circa titu. lxiij. b
Psalmi. xlviij. singularis commendatio. ps. xlvij. In conclusione. lxiij. b
Cur ꝓ psalmũ ꝗnquagesimũ magis dño supplicet cũ peccatoꝝ venia petit. ps. l. In cõclusione. lxxviij. b
Psalmi arithmeticam et alias disciplinas frequenter cõmemorant. ps. lxx. In conclu. cvij. d
Psalmoꝝ nũer quõ pfes nñ diuiserit. Ibidẽ. cvij. d
Cur hunc psalmum demonibus pia confidentia semper opponamus. ps. xc. circa titu. cxxxix. b
Multo prestantius est cum bonis actibus psalmodie iubilationes deo offerre: cũ pecudum victimas immolare. ps. cvj. ℣. Et sacrificent. clxvj. c
Cur auctor vniuersos psalmos adhibitis diuisionibus partitus sit. Ibidem. In conclusione. clxvij. c
Psalmi cur diuersum numerum versuum contineant. ps. cxvj. In conclusione. clxxviij. a
Qui psalmi alphabetodes cõpletis lris: z q̃ lris imminutis annotent: z q̃ de cã. ps. cxviij. In cõclu. cxciij. c
Psalmi graduum cur numero quindenario annotati atq; conscripti sint. ps. cxix circa titu. cxciij. d
Psalmus iste pertinet ad superbiam destruẽdam. ps. cxxx. circa titu. ccij. b
Psalmi cur ab afflictionibus inchoent: et in gaudijs desinant. ps. cxlij. In conclusio. ccxviij. b
Quomodo totus ordo psalmoꝝ duplici mysterio nascatur esse decursus. ps. cl. In conclu. ccxxvij. b
Psalmorum septem decades referũtur ad sabbatum: qũ ad piam pertinet culturam: octo vero nostro rẽ poni deputãtur: quo resurrectionẽ domini die octaua pia deuotione veneramur. Ibidem. ccxxvij. b

Psalmorum numerus cẽtum quinquaginta: quid mystico numero designet. Ibidem. ccxxvij. b
Varietas psalmorum cur preciosissimo lapidi topazio aut pulcherrimo pauoni congrue comparari possit. ps. cl. In conclusione. ccxxvij. c
Psalmo cantico quid sit. In prolo. ca. vij. ij. b
Psalmus cãtici quid sit. ps. lxvj. circa titulũ. xcvij. c
Psalterium corpori dñi saluatoris aptatur. In prologo. cap. iiij. ij. a
Psalteriũ apud hebreos nabulũ dicit. Ibidem. ij. b
Psalteriũ quid sit z cur ipsum solum inter instrumẽta musica decachordum dicat. ps. xxxij. ℣. ij. xlvij. a
Psalterium corporis domini decora similitudo est. ps. xlviij. ℣. Inclinabo. lxx. j b
Psalterũ quid sit. ps. cl. ℣. Laudate eũ i so. ccxxvj. d
Psalterium naturam dei: si fas est duobus verbis facit subintelligi. Ibidem. In conclusione. ccxxvij. b
Omne malũ execrabilius reddit: qñ publica presumptione tractatur. ps. liij. ℣. Et non de. lxxxij. a
Pulchrũ dicẽdi genus in breuitate cõplecti qõ nulla possit aduersitate diruⁱ pt. ps. xxx. ℣. Ego aũt. xliij. b
Pulus quid sit. ps. j. ℣. Non sic impij. v. b
Pũct⁹/linea/circulus: z cetera hmõi quo sensibilia: et quo intelligibilia sint. ps. xcvj. ℣. Illuxerũt. cxlvij. a
Punctus quid sit. Ibidem. cxlvij. a
Pupilla qd sit z vñ dicat. ps. xvj. ℣. A resistẽti. xxiij. c
Pupilli vnde dicantur. ps. cviij. ℣. Non sit ti. clxix. c
Pupilla oculorum: cur ita dicatur. Ibidem. clxix. c
Pupillus quis hic dicat. ps. ix. ℣. Tibi dere. xvij. a
Pro cur pupilli⁹ dicat. ps. lxxxj. ℣. Judicate. cxxvij. a
Pusillũ vnde dicatur: et quid significet. ps. xxxvj. ℣. Et adhuc pusillum. liij. d
Suis meritis putaret datum: si peccatoꝝ iugiter fleteret iliesus. ps. cxviij. Sade. ver. j. cxcj. b
Puteus quid dicat. ps. liij. ℣. Tu fo. lxxxij. d
Putei mortalis descriptio. Ibidem. lxxxij. d
Puteus quid sit. ps. lxviij. ℣. Non me demer. ciij. b
Pateũ peccatores qũo incidãt. Ibidem. ciij. b
Puteus z in malo ponit: z in bono. Ibidem. ciij. b
Puer frequẽter legitur dño christus ab innocentie puritate. Ibidem. ℣. Ne auertas. ciij. c

Quantitas delicti mensura repudij est. ps. v. ver. Decidant. x. b
Quaternarij numeri cõmẽdatio. ps. iiij. In conclusione. ix. b
Contra oẽs amẽtias est eum tepide quere: quem tibi cognoscis eterna beneficia posse prestare. ps. xcviij. In conclusione. cxlix. c
Queri z i bono z i malo legit. ps. lxix. ℣. ij. cv. a
Si deus mixto amore non metuat toto corde non queritur. ps. lxxvij. ℣. Et dilexerunt. cxx. d
Qui dominum querunt quid debeant dicere. ps. lxix. ver. Exultent. cv. b
Quies dãnatorum quomodo sine requie sit. ps. lxxv. ver. De celo. cxvj. a
Quiescere debem⁹ in secreto cõscientie: qñ iniquitatis lascie deprimimur. ps. liij. ℣. Ecce elon. lxxx. d
Hec syllaba qõ frequenter significat nullũ. ps. lviij. ℣. Ecce ipsi loquent. lxxxvij. d Et ps. cv. ℣. ij. clxij. d
Quicqd cõtra hũanas vires assumit: defectus ibi prorũ magnitudine reperit. ps. lxxxiij. ℣. j. cxxviij. d

Rab que fuerit z quid significet hoc nomen. ps. lxxxvj. ver. Memor. cxxxij. a
Recẽs q̃ sit. ps. lxxx. ℣. Audi pplꝰ. cxxvj. a
Recordari vnde dicatur. ps. lxxvij. ℣. Non sunt. cxxj. a
Recti corde qui sint. ps. x. ℣. ij. xvij. d Et ps. xciij. ℣. Quoadusq;. cxlij. b Et ps. cxxiij. ℣. Bñfac. cxcix. a
Quomodo redẽptio domini fuerit copiosa. ps. cxxix. ver. Quia apud do. ccxj. a
Refectio felix z secura ab illo calice salutis accipere: q̃ semp nouit pfutura pẽsare. ps. lxxiij. ℣. Et ici. clv. a
Refrigerium est posse perurentes curas delectabilis z amena securitas. ps. lxv. ℣. Transiuimus. xcvj. d
Refugiũ quid sit. ps. xxxj. ℣. Tu michi es re. xlvj. a
Quomodo dominus factus fuerit Moysi insigne refugium. ps. lxxxix. ver. j. cxxxviij. a
Regredi quid sit. ps. vij. ℣. Et ꝓpter hanc. xij. d
Cum quis regitur a domino: quanta sit ibi defensio et securitas. ps. xxij. ver. j. xxxiij. a
Regula in oĩbus psalmis q̃ de duabus naturis in xpo loquunt custodiẽda. ps. xx. In cõclusio. xxx. c
Regula totiⁿ religiõis exponit. ps. lxxix. ℣. vlt. cxxv. a
Dñs quos relinqt affligit. ps. lxxx. ℣. Et di. cxxvj. b
Contra peccata continua salutare remediũ est iugiter pio dño supplicare. ps. cxl. ver. j. ccxv. b
Remedia a medico celesti facile impetrãtur cũ vulnera ostenduntur. ps. vj. ver. ij. j. a
Juste remediũ petit qui se positum in tribulatione cognoscit. ps. lxviij. ℣. Ne auertas. ciij. c
Reminisci quos dicam⁹. ps. xxj. ℣. Reminiscent. 33. c
Remissione peccatoꝝ dñs septem modis nobis cõcedit. ps. lxx. ver. Multiplicasti. cvij. b
Remittere quid sit. ps. lxxxiij. ℣. ij. cxxix. d
Hoc fidelib⁹ in summa remuneratione pmittit: q; salutare xpm dñm contuent. ps. xc. ℣. vlti. ccl. b
Renes quid mystice significat. ps. cxxxviij. ℣. Quia tu posi. ccxij. d
Repetitio frequenter geminata eisdem verbis est mater satietatis. ps. xxxj. ℣. vltimo. xlvj. c
In scripturis diuinis ad exprimẽdã causam frequẽter fit repetitio verborum. ps. lxxj. ver. j. cvij. b
Si dñs os nr̃m nõ repleat: nec lingua moueat: nec desideria honesta flãmant. ps. lxx. ℣. Repleat. cvj. b
Requiẽ dñi nõ itroire qd sit. ps. xciij. In pclu. cxlv. a
Qui requiẽ dñi irrare nõ possint. Ibidẽ. ℣. vlt. cxlv. a
Requies dñi que sit. ps. cxxxj. ℣. Hec requies. ccv. a
Justus iste a dño requirit: qui mãdata eius nõ probat oblitus. ps. cxviij. Thau. ℣. vltimo. cxciij. b
Que mala incurramus si deo resistimus. ps. lxxx. ver. Pro nichilo. cxxvj. b
Multi hic ꝑcepti dñi resistũt. In illo aũt finali iudicio nẽo proborꝝ resistẽ poterit. ps. lxxv. ℣. Tu ter. cxvj. a
Quos gratos habemus ipsos sine dubitatione respicimus. ps. xxxij. ℣. Ecce oculi. xlviij. a
Dño quos respiciat. ps. lxv. ℣. Qui dñatur. xcvj. c
Ubi pietas postulatur semper homo respici dicit. ps. lxviij. ver. Exaudi me. ciij. b
Dño si peccata respiciat nos sine dubitatione condẽnat. ps. lxviij. ver. Exaudi. ciij. b
Respicere dei quid sit. ps. lxxvj. ver. j. cxvj. d
Respicere qd sit. ps. cviij. Aleph. ℣. Tuc nõ. clxxxj. a
Dño aliqꝝ ꝗlitates gratis respicit: cũ cruciatũ carnalis passionis intẽdit. ps. cxviij Res. ℣. Vide qt cxciij. a
Illas res vnusquisq; respicere vt quas z diligere possit studeat. ps. c. ℣. Non proponebam. cl. c
Respicere dñi est nõ spnere. ps. ci. ℣. Respexit. ciij. b
Quis deo vocanti respondere dicatur. ibidem. ℣. Et respondit. ciij. c
Resurgere duobus modis dicitur christianus. ps. xix.

ver. Ipsi obligati sunt. xxix. b
Resurgunt differenter iustus peccator z impius. ps. j. ver. Ideo non resurgunt. v. c
Retta vnde dicantur. ps. cxl. ℣. vltimo. ccxvj. a
Dño quomodo z cur retribuat nobis bonũ pro malo. ps. cxv. ℣. Quid retribuam. clxxvij. b
Retributio dñi ẽ̃ta sit. ps. cxviij. Aun. ℣. vlti. 188. d
Malorum omnium retributo que sit. ps. lxxx. ver. Et dimisi cxxvj. b
Retributionũ quattuor sunt species. ps. xxvij. ℣. Secundum opera. xl. a
Nemo retribuit nisi qui aliquid ante percepit. ps. vij. ver. Si reddidi. xij. b
Retrorsum quomodo redeant malus et iustus. ps. vj. ver. vltimo. xj. d
Reverentia quid sit. ps. xxxiiij. ℣. Erubescant. cxl b
Reuereri quid sit. ps. lxix. ver. ij. lij. b
Qui alium a malo nõ revocat particeps erroris probatur. ps. xlix. ℣. Si videbas. lxxiiij. d
Rex gloriẽ nemo potest nisi solus altissimus inuenire. ps. xcviij. ver. Quis. xxxv. c
Quãdo rex delinquit soli deo reus est: qr hoiem nõ hz qui sua facta diiudicet. ps. l. ℣. Tibi soli. lxxvj. b
Rex vnde vocat? sit. ps. lxvij. ℣. Dum discer. xcix. b
Rex vnde dicatur. ps. lxxxiij. ℣. Altaria. cxxix. a
Rhamnus quid sit. ps. lvij. ver. Priusq̃. lxxxvj. b
Rhetores quomodo iudices reddant attentos. ps. xlviij. ver. j. lxxj. a
Rhetoric? syllogism? ḋd sit. ps. xxj. ℣. Qm̃ rex. xxx. b
Rogare equiuocũ est. ps. cxxj. ℣. Rogate. cxcvij. a
Docemur vt ijsdem verbis nos deum rogemus: quibus caput nostrum eroasse cognoscimus. ps. lxviij. ver. Eripe. cij. a
Ros quid sit et cuius virtutis. ps. cxxxij. ℣. Quod descendit. ccvj. a
Runctaꝝ vñ dictũ sit. ps. cxviij. Thau. ℣. Eructu. 194. a
Rudis quis dicatur. ps. ij. ℣. Et nunc reges. vij. a
Ruina vnde dicatur. ps. xxxj. ℣. Quoniam die. xlv. c
Et ps. xc. ver. A sagitta. cxxxix. d

Sabbati diec: requies interpretat. ps. xcj. circa titulum. cxl. c
Quarta sabbati quid sit. ps. xciij. circa titulum. cxlij. c
Sacerdotes cur moneantur: vt domino supplicent. ps. cvj ℣. Turbati. clxvj. d
Sacerdotes quomodo idui debeãt iusticia. ps. cxxxj. ver. Sacerdo. cciij. d
Duobus modis dicimus animam esse satiatã. ps. cv. ver. Et dedit. clxij. c
Sacramenta duo sunt liberationis nostre. ps. lxv. ver. Qui posuit. xcvj. d
Quomodo sacrificare debeamus domino. ps. xlix. ℣. Immola. lxxiij. c
Sacrificare volũtarie ḋd sit ps. liij. ℣. penul. lxxx. d
Quis non sacrificet dño volũtarie. Ibidem. lxxx. d
Sacrificium quod deo dare debeamus. ps. l. ℣. Sacrificium. lxxvij. d
Sacrificium dño reddit qui letus hostiam laudis obtulerit. ps. cvj. ver. Et sacrificent. clxvj. c
Saccus quid sit. ps. xxix. ℣. Conuertisti. xlij. b
Sagitta quid sit. ps. xliij. ver. Sagitte. lxvij. d
Sagitte et in bono et in malo accipiuntur. ps. xxxvij. ver. ij. lvij. b
Salmana ḋd iterpret. ps. lxxxij. ℣. Pone princi. 122. a
Salomon quid interpretet. ps. cxxv. In cõclu. cc. a
Non salua fit aia qñ a tẽporali morte subducit: sed qñ ab huius seculi carcere ꝓsperrima dissolutione liberatur. ps. cviij. ver. vltimo. clxx. d
Nichil fortius ẽ̃ alias saluare: que errorum suorũ vicis poterãt interire. ps. lxvij. ℣. Dominus da. xcix b
Saluari in hoc mundo multi sibi videntur: sed non in dñi nomine. ps. liij. ver. j. lxxx. c
Saluator cui? ꝓpue dicat de? ps. xxxvj. ℣. Ner. 56. a
Qz saluatoris aduẽt? captiuitatẽ nostrã cõmutauerit in gaudiũ: vicia in virtutes ẽ̃. ps. cxxv. ℣. ij. cxcix. c
Pro nichilo saluos facere quid significet. ps. lv. ℣. Sicut expectauit. lxxxiij. d
Tortis viribus salus poscitur cum tempore necessitatis optatur. ps. lxviij. ℣. Ne auertas. cij. c
Una est salus ad ipsum festinare quẽ nõ possis effugere. ps. cxviij. Caph. ℣. Prope es. cxcij. b
Salutare patris xps est. ps. ix. ℣. Exultabo. xvj. a
Salutaris nr̃ xps est. ps. xxiij. ℣. Hic accipiet. xxxv. b
Salutare dñi quid sit. ps. xxxiiij. ℣. Ala autem. lj. a
Salutare hebrea lingua dicit Jesus. ps. cxviij. Caph ver. j. clxxxvi. b
Si inamur reuera cum strangulantia peccata larũtur. ps. xl ver. Ego dixi. lxij. b
Sancti viri si affligantur spem magis sue dilectionis accipiunt. ps. cxviij. Vau. ℣. Et ne. clxxxiij. c
Sanctorum qualis sit voluntas z quale cõsilium. ps. xxxvij. ver. Quoniam in te. lix. a
Scẽ ciuitatis forma tradit. ps. xciij. ℣. Venite. cxliij. c
Sanctus dñs cur in sancto monte precipiatur adorãdus. ps. xcviij. ver. vltimo. cxlix. b
De sanguinibus cõtra artem grammaticam positum est. ps. xv. ℣. Non congregabo. xxij. a
Sanguinibus contra latinam linguam numero plurali dicitur. ps. l. ver. Libera. lxxvij. c
Sanguis numerum pluralem latina lingua non recipit. ps. liij. ℣. vltimo. lxxxiij. a
Sanguinum viri qui dicantur. Ibidem. lxxxiij. a
Sapienter nemo quicq̃ facit quod non intelligit. ps. xlvj. ver. Quoniam rex. lxx. b
Sapiẽtie z prudẽtie dñia. ps. xlviij. ℣. Os meũ. 72. a
Sarcasmos quid sit. ps. xciij. ℣. Et dixerunt. cxliij. a
Et ps. cxxxiij ℣. Simulachra. ccvij a
Sardismos quid sit. ps. xlj. ℣. Abyssus. lxiij. d Et ps cvij. ℣. Saluum fac. clxviij. a
Scabellum vnde dicatur. ps. cix. ℣. ij. clxxj. b
Scandalum grecum nomen est: significãs sinistrum. ps. cv. ver. Et cõmixti. clxiij. c
Scãdalũ ḋd sit. ps. cxviij. Sin. ℣. Pax mul. cxciij. c
Sceleratis interdicitur ne se presumant sermonibus miscere diuinis. ps. xlix. ℣. Peccatori. lxxiij. d
Schema quid sit ps. j. ℣. Non sic impij. v. b
Schesisonomatõ ḋd sit. ps. cv. ℣. Peccauim?. clxij. a
Hoc perfecte scientie genus est nosse deum zc. ps. xcj. ver. Quã magnificata. cxlj. a
Scynifes quid sit. ps. cxiij. ℣. Dixit z venit cy. clxj. b
Os nim admissum quasi quibusdã tabulis scribit eũ diuina noticia cõtinetur. ps. l. ℣. Auerte. lxxvj. d
Scripturarum diuinarũ tractator z doctor quid facere debeat. ps. j. ℣. Non sic impij. v. b
Scriptura diuina in illa sancta trinitate nichil minus maius ve vult sentiri. ps. xviij. ℣. Lex. xxviij. b
Scripture diuine ꝓpriũ est vt ꝓ pluralit singularis numer? apponat z viceuersa. ps. xxvj. ℣. Retra. xxix. b

Scripture diuine cõsuetudo. ps. xxxvij. cir. tit. lvij. a
Scripturarum diuinarũ propium est nomina hebrea ad aliquod mysterium significatiõis interserere. ps. lxvij. ver. Ibi benjamin. c. c
Scripture diuine mos est ꝓ parte dicere totum. ps. lvij. ver. Et tu. lxxxvij. d
Scripture diuine mos est: sic ad partẽ loqui vt nec reliquos ꝓtermittere videat. ps. lxj. ℣. Sperate. xcj. c
Scripture diuine per similitudines terrenas plerũq̃ sacramenta celestia monstrant. ps. lxij. ℣. Sicut adipe. xcij. c
Scripture diuine propium est: vt quos dño liberare mauult: post se redire precipiat: vbi nullius loc? erroris est. Ibidem. ℣. Et in velamento. xcij. d
Scripture diuine mos ẽ: z vnũ ꝓ plurib? dicẽ: z prima vnitat? noie vocitare. ps. lxv. ℣. Qui puertit. xcvj. c
In quo z in eo: quia cõmun lingue non conueniti propium diuine scripture esse dicimus. ps. lxvij. ver. Mons in quo. xcix. d
In scripturis sanctis frequẽter inuenimus preposterato ordine dicta. ps. lxx. ℣. Potentiam. cvij. b
Scriptura sancta per hebrea nola sepius nobis declarat causas occultas. ps. lxxvij. ℣. Et repu. cxxij. a
Scripturarum diuinarum propium est: vt per interpretationes nominum virtutes possimus sentire dictorum. ps. lxxxij. ℣. Pone principes. cxxviij a
Locutionis genus propium esse scripture diuine cognoscimus: qñ nichil tale in libris secularibus inuenitur. ps. lxxxiiij. ver. Audiam. cxxx. a
Scripture diuine incõprehensibilis ꝓfunditas et diuersis modis intelligit: z vna constare veritate monstratur. ps. xcv. ver. Cõmoueatur. cxlvj. a
Cur diuine scripture ꝓ diuersas similitudines loquantur. ps. xcvij. ver. Flumina. cxlviij. b
Usus scripture esse aliqñ minora dicere: vt maiora ibi cõplera videantur. ps. cj. ver. vltimo. cliij. d
Illud genus locutionis scripture diuine propriũ esse dicamus: qñ hoc nec littere seculares/ nec cõmunis vsus exercet. ps. cv. ℣. Et distinxit. clxiiij. b
Quãuis quosdã sine litteris scripturas diuinas didicisse legerim?: facilius tñ est dei gratia fragilitati nostre per litteras prudentiam discere: qñ illud miraculum sustinere. ps. cx. circa titulum. clxxij. c
Oculos aliquid dicere non est cõmunis aut vsitata locutio: sed scripture diuine iste modus loquendi propius est. ps. cxviij. Caph. ver. ij. clxxxvj. b
Intellectus diuinarũ scripturarum quanto plus percipitur: tanto suauior sanctis mẽtibus inuenitur. ps. cxviij. Ain. ver. Seruus tuus. cxc. a
Usus iste scripture diuine propius est ad singularem numerum redigere: quod pluraliter videtur esse propositum. ps. cxxvij. ver. Labores. ccj a
In scripturis diuinis frequenter reperitur: vt modo causam ratio precedat/ modo eam ꝓtinus subsequatur. ps. cxl. ver. Dissipata. ccxv. d
Frequenter scriptura diuina hanc specie definitionis amplectit: vt ꝓ id qđ dño operatur: virtus eius potestasq̃ monstret. ps. cxlvj. ℣. Qui operit. ccxxiij. a
Perscrutemur sedule diuinas scripturas zc. si filij esse volumus excussor. ps. cxxvj. In conclusio. cc d
Scutum vnde dicatur. ps. xxxiiij. ver. ij. l. c
Seculũ quid sit. ps. xxiij. ℣. Reminiscere. xxxvj. b
Seculũ pño silitudo est hyemis. ps. xxxvj. ℣. ij. xliij. b
Nec mali in hoc seculo a pena sunt liberi: nec boni a beneficio sequestrati. ps. lvij. ℣. vltimo. lxxxvj. c
Secula cur ita dicta sint. ps. lx. ver. Dies. xc. c
Secula vnde dicant. ps. lxxiij. ℣. Deus aũt. cxuj. b
Seculum seculi significat eternitatem. ps. lxxxviij. ver. Et ponam. cxxxvj. c
A seculo et vsq̃ in seculum quid significet. ps. lxxxix. ver. ij. cxxxviij. b
Seculum: qñq̃ istum mũdum significat: qñq̃ regnum domini. ps. cxxx. ver. vltimo. cciij. d
Sedulij verba mutuant. ps. xxxvj. In ꝓclusio. lvj. d
Selmon quid sit et quid interpretetur. ps. lxvij. ver. Dum discernit. xcix. c
Due sunt seminationes in seculo. ps. cxxx. ver. Qui seminant. cxcix. d
Semite que sint z vnde dicatur semita. ps. xxiiij. ver. Vias tuas. xxxvj. b
Senecta et senium quomodo apud grecos differant. ps. lxx. ver. Et vsq̃. cvij. a
Senectus candidum caput habet. ps. xcj. ver. Et exaltabitur. cxlj. b
Quicquid in fine mundi gerit senectus aptissime nuncupatur. ps. cxviij. ver. ij. cc. d
Senes ḋ vituperẽt. ps. cxviij. Caph. ℣. Prene. cxcij. a
Seniores quos dicamus. ps. cxviij. Mem. ℣. Super seniores. clxxxvij. d
Sententia preclara qr nullus suis meritis ad dei gratiam venit. ps. xxiij. ℣. Reminiscere. xxxvj. b
Seon ḋd interpret. ps. cxxxiiij. ℣. Seon regẽ ammorreor. ccvij. c Et ps. cxxxv. ℣. Seon. ccix. b
Separatio corporis z ale sine cõturbatione maxima non potest euenire. ps. liij. ℣. Timor. lxxxj. d
Septem vicibus se monachorum pia deuotio consolatur. ps. cxviij. Sin. ℣. Septies. cxciij. a
Sera vnde dicat. ps. xxxviij. ℣. ij. lix. a Et ps. cxlvj. ver. ij. ccxxij. d
Sermo dñi quo rect? dicat. ps. xxxiij. ℣. Qm̃ re. 47. b
Sermõis z loq̃le dñia. ps. xviij. ℣. Nõ sit loq̃le. 27. d
Inestimabilis virtus sermonis est et hystorie fidem complere/ z spiritualibus rebus intelligenda contradere. ps. lxxvij. ver. Et ceciderunt. cxx. c
Qui dño in leticia seruiant. ps. xcix. ver. j. cxlix. d
Infideles quomodo domino seruiant. ps. cxviij. Lamech. ver. Ordinatione. clxxxvij. a
Quo oia fuire deo intelligere debeam?. Ibidẽ. 187. a
Seruus fidelis tunc gloriatur: qñ laudabilem dñm habere cognoscitur. ps. xxxiij. ℣. ij. xlviij. d
Seruis fidelibus quid datũ sit. Ibidem. xlviij. d
Ipse cur se suũ dixerit. ps. lxxv. ℣. Miserere. cxxx. b
Uiciosum seruus dñm non merek habere sanctorum. ps. cxviij. Lamech. ℣. Tuus. clxxxvij. a
Seruus vnde dicatur. ps. cxviij. Ain. ℣. ij. clxxix. d
Seruus dei veraciter nequaq̃ dici pot: nisi qui et? famulatur arbitrio. Ibidem. Seruus tuus. cxc. a
Serui quomodo attendant ad manus dominoũ suorum. ps. cxxij. ver. ij. cxcvij. c
Si negatiue positũ est. ps. lxxxviij. ℣. Semel in. 136. d
Sicima quid interpretetur. ps. lix. ℣. Deus locutus. lxxix. b Et ps. cviij. ℣. Letabor. clxviij. a
Signa que sint. ps. ciij. ℣. Posuit. clxj. a
Signũ quid sit z vñ dicat. ps. cxxxiij. ℣. Misit signa ccvij c Et ps. lxxxv. ℣. vltimo. cxxxij a
Significatur sepe per id quod sequitur id quod precessit. ps. xxj. circa titu. xxxj. a
Silentij cõmendatio. ps. xxxviij. In conclusio. lx. a
Melius est silentium tenere/ q̃ aliquid maliciose dicere. Ibidem. ver. j. lviij. d

Stiet i malo: q̄ nō tacet bonū. ps. cxl. In ꝑclu. ccxvj. a
Similio iniquitas: alios suis opibus decipere: ꝛ cultibus se pessimis obligare. ps. cxiij. ℣. Sikes. clxxv. d
Silui tudo: q̄d sit. ps. xlviij. ℣. Inclinabo. lxxij. b
Simplices: q̄s indicare volumus vnum cor in eis testamur. ps. xj. ver. ij. xviij. c
Pudor est dicere simulachrū ab illo cuius ipse auctor potuit inuenirī. ps. cxiij. Simulachrum. clxxv c
Simulachrū q̄n cōpositū sit. ps. xcvj. ℣. Cōfu. 147. a
Q̄us dño singulares efficiamur. ps. cxl. In ꝑclu. 216. a
Sitis quid agat. ps. lxj. ℣. Verūtamē honorē. xcj. b
Sol vnde dicat. ps. cij. ver. Oritus est sol. clviij. b
Sola via christi bona est nostra ꝯ peccatis obnoxia. ps. xxxvj. ver. Ne emulatus. liij. c
Cur deus solus dicatur facere mirabilia. ps. lxxvj. ver. Deus in sancto. cxvij. c
Somatopeia quid sit. ps. lxxxiij. ver. Misericordia et veritas. cxxx b
Prestigijs alludit fremēnter ad illa nos puenire sōniam⁹ q̄ nimia cupiditate pārim⁹. ps. lxxij. ℣. Velut. cxj. b
Ultra infidelium cur somnus appelletur. ps. lxxx. ver. Dormierunt. cxv. d
Somnus iste quomodo sit fallax. Ibidem. cxv. d
Consuetudo somni potenter exprimitur. ps. cxxxj. ℣. Si dedero ccliij. b
Sors in scripturis diuinis sepius commemoratur. ps xxj. ver. Diuiserunt. xxxij. d
Exhortatio ad eos quos spectacula humana delectāt ps. lxvij. ver. Benedictus. c. a
Speclor amatores exhortāt. ps. xxxij. In ꝑclu. 48. b
Sperare vere quid sit. ps. xxx. ℣. Et pfecisti. xliij. c
Qui sit fructus in deo sperare: et qualis iterītus spem in dño non habere. ps. lj. ver. Ego autem. lxxix. c
In hoc mūdo licet sperare: illic autem desiderata premia contuert. ps. cxxx. ℣. vltimo. ccliij. c
Qui spat i malicia: seipz decipit. ps. lxj. ℣. Nolite. 71. c
Cur in hoie nō sit sperādū ps. lix. ℣. penulti. lxxxix. d
Quare in dño sperandū sit. ps. cxxix. ℣. Apud. ccij. d
Spes copiosa pauperū: ꝛ magna cogitatio gaudiorū: ipm refugiū hīe quē ꝛ iudicē. ps. ix. ℣. Et factꝰ. xv. c
Spes humana: quomodo decipiat. ps. xxxij. ver. Falsus equus. xlviij. a
Spes vnde dicta sit. ps. xxxix. ℣. Beatus vir. lx. c
Spem nois dei: qui veraciter habeat. Ibidem. lx. c
Qui spem habet in dño rerum olim potente: respicere nō debet ad caduca. Ibidem. lx. c
Nobis spiritualiter fiūt que hebreoꝝ oculis corporali ter apparebant. ps. cxlvij. ver. vltimo. ccxxiij. b
Q̄z spiritus sanctus nō sit solius patris/ nec solius filij: sed amborum. ps. lv. ℣. In deo. lxxxiij. b
Spūs sancti ꝑcōia: ꝑm septē dona eius. ps. xxviij. ℣. Vox dñi sup aquas. 7. ℣. sequentibus. xl. d 7 xlj. a
Reprehensio eoꝝ qui dicūt spūm sctm esse minorē patre. ps. lxxxiij. ver. Audiam. cxxx. b
Spiritus quid sit. ps. ciij. ℣. Qui facit. clvj. d
Spiritus sanctus: cur interdū difficillima dicat ad literam. Ibidem. ℣. Qui fundauit. clvj. d
Spōsus vnde ꝯgrue dicat. ps. xviij. ℣. In so. xxviij a
Stagna vnde dicantur. ps. cvj. ℣. Posuit. clxvij. a
Stare ad quid pertineat: ꝛ vbi nobis standum sit. ps. cxxxj. ver. Introibimus. ccliij. c
Status collectiuꝰ apud oratores dr: q̄n ex scripto colligit id qđ scriptū nō est. ps. xxvj. ℣. Credo. xxxix. b
Stillicidia: quid sint. ps. lxiij. ℣. Rivos. xcv. b
Stratum quid significet. ps. vj. ver. Laborauī. xj. c
Stratum cur lachrymis rigandum. Ibidem. xj. c
Stultus quid sit. ps. xcj. ℣. Vir insipiens. cxij. a
Stultos vulgo brutos vocamus. Ibidem. cxij. b
Stultoꝝ mīroꝝ redargutio. ps. cxvij. ℣. Bonū. 178. d
Stultus in quo exultet. ps. cxlix. ℣. Exul. ccxxvj. b
Prauī suasores: q̄d facē soleāt. ps. lxx. ℣. Cōfū. cvj. d
Quando recordatio suauitatis domini, habeatur. ps. cxliij. ver. Alleuat. ccxxj. a
Substantia quomodo sit capax cōtrariorꝝ. ps. cxliij. ver. Dilexisti. lxvij. d
Cū nos a dñi cōtēplatione discedim⁹: ipe quoq; a nra defensione subtrahit. ps. cxx. ℣. Non det. cxcv. d
Impigri debemus facere omne quod potest alteri subuenire. ps. cxj. ver. Jocundus. clxxiij. d
Subuenirī sibi tugiter facit: cui collatū bñficiū ante oculos semp assistit. ps. xxv. ℣. Cōm miseri. xxxvij. c
Subuertunt illi feliciter: qui de prauis vicijs ad rectā semitā deducunt. ps. xvj. ℣. Exurge. xxiij. d
Sum/cur proprium diuinitatis sit verbum. ps. xlix. ver. Audi. lxxiij. a
Murꝰ ē si psallat supbꝰ. ps. lxxiij. ℣. Ne auertaꝝ. 114. a
Superbus ꝛ diabolus dicitur: ꝛ qui eius pernersitatibus obsecundant. ps. xciij. ℣. ij. cxlij. d
Intelligant superbi iudicem: qui malum suū non estimant puniendum. ps. c. ver. j. cl. b
Superboꝝ repthēsio. ps. cij. ℣. Quia spūs. clv. b
Superbi cum presentia diligant: futura non tractant. ps. cxxij. ver. Et multum. cxcvij. d
Supdiā dñs spālit execraī. ps. lxxiij. ℣. viti. cxiij. a
Superbia cur nullibi possit habere locum. ps. cxij. ℣. Quis sicut. clxxiij. c
Supdia vicioꝝ mr̄ ē. ps. cxviij. Gimel. ℣. Incre. 182. a
Supdia q̄ horia sit. ps. cxxix. In ꝑclusione. ccij. a
Supstitionū hūanaꝝ elisio. ps. xxxix. ℣. Multa. lx. d
Supplantare etiam in bono ponitur. ps. xvj. ver. Domine a paucis. xxiij. d
Supplantare quid sit. ps. xxxvj. ℣. Lex. lvj. a
Cur sp supplicare nos deceat. ps. lxxv. ℣. Wise. 15. a
Ante lucē qui surgant. ps. cxxvj. ℣. In vanum. cc. b
Qui dicit dño Susceptor meus es: totum se cōfirmat in eius beneficia proiecisse: vt de felici quadam familiaritate glorietur. ps. xc. ver. ij. cxxxix. c
Suscipere quos dicamur in bonam partem. ps. xxxix. ver. Tu autem. lxj. b
Suspicio sepissime ꝓbatur incerta que viro nō cōuenit christiano. ps. cxviij. He. ℣. Amputa. clxxxiij. b
Nemo sustinet: nisi qui promissum accipere cupit. ps. cxix. ℣. Sustinuit. ccij. d
Susurratio q̄d sit: ꝛ vñ trahaī. ps. xl. ℣. Simul. lxij. c
Syllepsis quid dicatur. ps. viij. ver. j. xlij. d
Syllogismi vsurpandi non sunt frequentius. ps. xxxj. ver. vltimo. xlvj. b
Syllogism⁹ quinq; partitus hic repit: quē Cicero oratorib⁹ estimat applicādū. ps. xlj. ℣. penulti. lxiij. b
Syllogismus enthimematicus ex quibus cōstet. ps. xciij. ℣. Qui plantauit. cxliij. b
Cur in carthegonico syllogismo q̄ est purissim⁹ ꝛ punceps olim: hoc opus cōcludaī. ps. cl. ℣. vlt. cxxxvij. a
Qualiter colligatur syllogismus carthegonicus in fine huius operis. Ibidem. cxxxvij. a
Sympsalma quid sit. In prologo. ca. xj. ij. c
Synagoga q̄d ꝟ significet. ps. vij. ℣. Exurge dñe. 12. d
Synagoga quid dicatur. ps. lxxxj. ver. j. cxxvj. d
Synarthmos q̄d sit. ps. xj. ℣. j. xviij. b Et ps. xxij. ℣. j. xxxiiij. a Et ps. xxx. ℣. Abscōdes. xliij. c Et ps.

xxxv. ℣. Iniquitatē. lij. d Et ps. lvij. ℣. Ad nichilū. lxxxvj. b Et ps. lxviij. ℣. Quoniā ꝓpter. cij. c Et ps ciij. ℣. Aut ꝓpcius. cliij. c
Syncrisis: quid sit. ps. xix. ℣. Vt i currib⁹ ꝛ hi. xxix. b Et ps. xxv. ℣. penul. xxxvij. a. Et ps. xxxiij. ℣. Cōfi. d Et ps. lxx. ℣. Cōfundantur. cvj. d Et ps. cviij. ℣. j. clxix. a Et ps. cxviij. Loph. ℣. Appropinquauerunt. cxcij. b
Synchoresis: quid sit. ps. lxxvij. ℣. Et mandu cxx. c
Syndicas nos: q̄d sit. ps. xj. ℣. Eloqa. xviij. d Et ps. li. ℣. Ego aūt. lxix. b Et ps. lxij. ℣. penulti. xciij. a Et ps. lxxvj. ℣. Deus in sancto. cxvij. c
Synecdoche q̄d sit. ps. ix. ℣. j. xv. b Et ps. xxj. circa titu. xxxj a Et. ℣. Oēs q̄ vide. xxxj. d Et ps. xliij. ℣. ij. xxxiij. c Et ps. lxvij. ℣. Disperge gētes. cj. a
Synonima multa significat. ps. ij. ℣. Ego autem. vj. c
Syon: cur speculatio dicatur. ps. ix. ℣. Psalli. xv. d
Syon quid: et quid significet. ps. xix. ℣. ij. xxix. a Et ps. lxviij. ℣. Quoniam deus. cliij. c Et ps. lxx. ℣. vltimo. cxj. d Et ps. lxxv. ℣. ij. cxv. c
Syō: q̄d sit ꝛ q̄d interptek. ps. xcvij. ℣. Ado. clvij. b
Syon: q̄ i interpretak. ps. cxxiiij. ℣. j. cxcviij. d Et ps. cxxvij. ℣. penulti. cci. b Et ps. cxlix. ℣. ij. ccxxvj. a
Syrara: q̄d interptek. ps. lxxxij. ℣. Facillis. cxxvij. a

Abernaculum: cur ita vocetur: ꝛ vnde dicak: ꝛ quid significet. ps. xliij. ℣. j. xxj. a
Tabernaculū: ecclesiā catholicā significat. ps. xxx. ℣. proteges eos. xliij. c
Taberne: quid significent: et vnde dicantur. ps. xliij. ℣. j. xxj. a
Tabes: q̄d sit. ps. cxviij. Sade. ℣. Tabescere. cxcj. b
Tacendo facilius culpa fugit/ q̄n loquēdo. ps. xxxviij. ver. j. lix. d
Tapinosis: quid sit. ps. xxj. ℣. Ego autem. xxxj. c Et ps. lxviij. ℣. Deus tu. cij. c Et ps. lxxix. ℣. Quoniā mille. cxxxviij. b Et ps. cj. ℣. Quia cine. clij. d
Tautologia: quid sit. ps. xx. ℣. ij. xxix d Et ps. lxvj. ℣. vltimo. xcviij. a
Tellartis: i bono ponit. ps. xvij. ℣. Et appuerūt. xxv. c
Temerarium est ex opinione hominum dicere: quod celestium litterarū non tradit auctoritas. ps. cxlviij. ver. Laudate eum celi. cccxv. a
Tēpestas q̄d sit. ps. lxxxij. ℣. Ita pseq̄re. cxxviij. b
Cur dño tēpestates tribulationū nostrarū pia miseratione q̄nq; suspendat. ps. cvj. ℣. Dixit ꝛ. clxvj. d
Templum sanctum: corpus est domini saluatoris. ps. v. ver. Introi. x. a
Tentationes due sunt. ps. xxv. ℣. ij. xxxviij. c
Semper fideles tentationibus proficiunt. Et quanto plus illis humana vis ingerit: tāto amplius defensio superna prestatur. ps. xciij. ℣. Populum tu. cxliij. a
Dominus iustos sic tentari patitur: vt non deserat. ps. lxxx. ver. Pro nichilo. cxxvj. a
Tēpore antichristi qualis malignitas erit. ps. ix. In diuisione. xv. a
Tempus presens pro futuro ponere apud prophetas vsitatum est. ps. xvj. ver. Proficientes. xxiij. c
Tēpus: q̄o hoīb⁹ diuersum sit. ps. xxxiij. ℣. j. xlviij. c
Tēpus bñplaciti quid sit. ps. lxviij. ℣. Ego ꝛo. ciij. a
Tempus faciendi nouit ille qui rector est. ps. cxviij. Ain. ver. Tempus faciendi. cxc. b
Tenebre: i bono ponūt. ps. xvij. ℣. Et posuit te. xxv. b
Quando aliquid tenemus: hoc in potestate nostra redigimus: ꝛ desinit fieri liberum quod nobis ceperit esse captiuum. ps. cxxxvj. ver. vltimo. ccx. c
Terminus cur dicatur. ps. ij. ver. Postula. vj. d
Termini terre: qui sint. Ibidem. vj. d
Terra vnde dicak. Ibidē. ℣. Et nunc reges. vij. a
Terra: ꝛ i bono ꝛ i malo sepe ponit. ps. xxiij. ℣. j. 35. a
Terrā viuentiū qui accipiant possidendam. ps. xxxj. ver. Quoniam benedicentes. liv. c
Terra vñ dicta sit. ps. xxxvj. ℣. Justi here. lxxxvj. a
Terre future cōmendatio. ps. lxviij. ℣. vlti. cliij. c
Formam terre: et cur scriptura orbem vocet. ps. xcv. ℣. vltimo. clvj. b
In qua terra potētes dicantur effici: qui hic habentur dertui. ps. cxj. ver. ij. clxxiij. c
Paradisus: est terra viuentium quam soli beati feliciter introibunt. ps. cxij. ver. Clamaut. ccxxv. c
Terrenarū rerū species: indicia nobis celestiū demonstrant virtutū. ps. xliij. ver. Myrrha. lxviij. a
Dominus quibus sit terribilis: ꝛ quibus nō. ps. lxxv. ver. Iouete. cxvj b
Deus pater: quando terribiliter magnificatus fuerit. ps. cxxxviij. ver. Confitebor tibi. ccxij. d
Testamentum: singulari numero dictum: quid significet. ps. xxiij. ver. Universe. xxxvj. d
Cur in veteri testamento temporalia: ꝛ in nouo eterna bona sint ꝓmissa. ps. lxxiij. ℣. Respice. cxij. d
Testamentum in diuinis scripturis: quid dicatur. ps. lxxxij. ver. Quoniā cogitauerunt. cxxvij. d
Testificari: quid sit. ps. xlix. ℣. Audi. lxxiij. c
Testimonij: quid sit. ps. xcviij. ℣. Quia cu. cxlix. b
Testimōia dñi: q̄d sint. ps. cxviij. Sade. ℣. vlt. cxcj. c
Testimonium: confirmationem prestat ignorantibus ꝛc̄. ps. cxxj. ver. Jlluc. cxcvj. d
Testimonij veri Israel: quid sit. Ibidem. cxcvj. d
Tabor quid sit: ꝛ quid interpretetur. ps. lxxxviij. ver. Tabor. cxxxv. c
Thanato: quid significet: ꝛ quid interptek. ps. lxxvij. ℣. Cora patrib⁹. cxix. d Et. ℣. Sicut posuit. cxxj. a
Tharsis: ſm Hieronymum interpretatur contemplatio. ps. lxxj. ver. Reges tharsis. cix. a
Thronus: quid significet. ps. ix. ℣. Qm fecisti. xv. b
Timere sicut oportuno tempore prouidētia effugita dementie esse probatur inepta se trepidatione confundere. ps. xvij. ℣. Illic trepi. xx. c
Deus qđo timeatur. ps. xviij. ℣. Timor. xxviij. b
Timere non potest homine: qui se mundana non formidat amittere. ps. lv. ver. In deo. lxxxiij. d
Timeamus vlciscentem: vt mereamur gratiam redemptionis reperire. ps. cx. ver. Sanctum. clxxiij. a
Amat dominus qui eum timet: sed non timore degenere. ps. cxlvj. ver. vltimo. ccxxij. c
Molti timent dñm: sed quia desperant de misericordia eius: minime diliguntur. Ibi. ccxxij. c
Timor domini: vsu seculari reuerentia nuncupat. ps. xviij. ver. Timor. xxviij. b
Timor humanus non laudem parturit: sed vituperationem. ps xxj. ver. Qui ti. xxxiij. b
Timor hūanꝰ diffidētiā tribuit: timor aūt diuinꝰ spē firmamēta ꝓcedit. ps. xxxiij. ℣. Firmamētū. xxxvj. d
Timore dñi qui dictus est: solus nichil indiget. ps. xxxiij. ver. Timete. xlix. b
Timor dñi quid sit ps. lxxxv. ver. Deduc. cxxxj. c
Timoris dñi ꝛ hūani dīa. ps. xxxiij. ℣. Venite. xlix. b
Duo timores sunt qui nostra corda compungunt. ps. cxxxij. circa titulum. cc. d
Timor mūdi: nō bōs ꝛ mīos facit. Ibidē. ℣. j. cc. d
Timoris dñi vtilitas: atq; ꝓcōmū. ps. cxxvij. ℣. j. cc. d

Ille timor deo pbat acceptus qui cū amore maximo et pia presumptiõe ꝓiungit. ps. cxlvj. ℣. vlt. ccxxij. c
Tympanū: quid sit. ps. lxxx. ℣. ij. cxxv. c Et ps. cl. ℣. Laudate eum in tympa. ccxxvij. a
Tyrus: quid interpretet: et q̃d significet. ps. lxxxij. ℣. Moab. cxxviij. a Et ps. lxxxvj. ℣. Ecce ali. cxxxij. c
Omnia tolerabilia fiunt: cum deus in sanctis suis habitat. ps. cxviij. ℣. Torrentem. cxcviij. c
Peccatorum gurges criminumq; tempestas tolerari non potest: quando a defensione domini segregatos inuenerit. Ibidem. cxcviij. c
Topazion: quid sit: et que sint eius proprietates. ps. cxviij. Ain. ℣. penultimo. cxc. b
Topica: quid sit. ps. cxliij. ℣. vltimo. ccxxj c
Torcular: quid sit. ps. viij. circa titu. xlij. c
Torrētes: quid sint. ps. xvij. Circūdederunt. xxv. a
Torrens: quid sit. ps. xxxv. ℣. Inebriabuntur. liij. b Et ps. cxviij. ℣. Torrentem. cxcviij. b
Artifex rerum: modum vnius cuiusq; dispensans: nulli creaturarum tantum tribuit: quātum in se esse cognoscit. ps. xciij. ℣. Qui plantauit. cxliij a
Torculari corde: q̃ dicant. ps. xxviij. ℣. Juxta. xlix. d
Dominus sic turpes tribulari permittit: vt se ab eis reddat alienum. ps. lxxx. ℣. Pro nichilo. cxxvj. b
Tribulationes nostras cur perscrutari debeamus ps. cxliij. ℣. O domine. clxxvj. d
Tribulatio ⁊ angustia: scitis viris cur magna sint munera. ps. cxviij. Sade. ℣. Tribulatio. cxcj. c
Tribulatio scit o viris q̃dā antidotū ē. Ibidē. cxcj. c
Tribulatio semp dilatat ecclesiā. ps. liij. ℣. j. viij. b
Tribulatio: quedā longinqua: quedā proxima. ps. xxj. ℣. Quoniā tribulatio. xxxij. a
In tribulationib⁹ multis ois iustus onerat: sed de oibus idubitāter absoluit. ps. xxxiij. ℣. Multe. xlix. d
Tribulatiōis tps duplex est. ps. xxxvj. ℣. penul. lvj. c
Tribulationis pie effectus. ps. xlv. ℣. j. lxix. b
Tribulatiō nfa que sit. ps. xlix. ℣. Et invoca. lxviij c
Tribulatio huius seculi fidelib⁹ votiua correctio est. ps. lxxij. ℣. In laboribus. cx. c
Tribulatio sicam solet habere memorā ⁊c̄. ps. lxxvij. ℣. Non sunt recordati. cxxj. a
Trinitatē greci monadē vocāt. ps. j. In pclusiõe. v. c
Trinitatis maiestas ostenditur. ps. xviij. ℣. Exultauit. xxviij. a
Trinitatis personarum similitudo in rebus corporalibus. ps. l. ℣. Redde. lxxvij. b
Exemplū etiā in rebus incorporalib⁹. Ibidē. lxxvij. b
Ad distinguendas ⁊ declarandas personas sancte trinitatis: hec nomina pater ⁊ filius et spiritus sanctus sola sufficiunt. ps. lxxj. ℣. j. cviij. b
Hec eadē nola in sancta trinitate sola sunt ꝓpria: cetera ps. 1. natura / potestas / eternitas / ol potentia ⁊c̄. sunt cōmunia. Ibidem. cviij. b
Qꝫ in trinitate sit equalitas nature ⁊ potētie. ps. cvj. ℣. Misit ver. clxvj. c
Sepe de vna persona: quod de totius trinitatis potētia sentiatur. ps. cxxxj. ℣. vltimo. ccv. b
Tristicia huius seculi: cur fugienda vehementissime persuadeatur. ps. xlij. ℣. vltimo. lxiiij. d
Triumphorum duo erant genera apud antiquos. ps. xix. ℣. Ibi in cur. xxix. b
Tropica locutio est: terrā esse interfectā. ps. cv. ℣. Et interfecta. clxiij. c
Tropus: quid sit. ps. iij. ℣. Qm̃ tu percussisti. vij. d
Tuba: quid sit. ps. cl. ℣. Laudate eū i sono. ccxxvj. d
Tubarū duo sunt gña. ps. xcviij. ℣. Psallite. cxlviij. a
Turres: que sint. ps. cxxj. ℣. Fiat pax. cxcvij. b
Turtur ꝓprietates. ps. lxxxiij. ℣. Eteni pas. cxxviij. d
Vanitas nomē generale est viciorū. ps. iiij. ℣. Filij hominum. viij. c
Vanitas: q̃d significet: ⁊ q̃d sit. ps. xxxviij. ℣. Verūtamē. lix. b. Et ps. xxxix. ℣. Vestus vir. lx. d
Vanum: quid proprie dicatur: ⁊ quid sit. ps. iiij. ℣. Filij hoim. viij. c Et ps. xxiiij. ℣. Confundant. xxxvj. b Et ps. lj. ℣. Sz sperauit. lxxix. b Et ps. xciij. ℣. Dño nouit. cxliij. b Et ps. cxliij. ℣. Homo vani. ccxix. a
Vanum est omne qd veritati contrarium est. ps. cxliij. ℣. Quorum os. ccxix. b
Vam qui sint. ps. xxv. ℣. Odiui. xxxvij. d
Quomō vniuersa dicāt vana. ps. lxj. ℣. Verūtñ. xcj. c
Vas perditū: quid sit. ps. xxx. ℣. Factus sum. xliij. d
Stulta nimis absurdaq; vecordia: humanā ipossibilitatem ad diuinam transferre virtutem. ps. lxxvij. ℣. Et male. cxx. a
Cur velamētum alarū dñi sacris defensionibus comparetur. ps. xl. ℣. Inhabi. xc. b
Vellera: quid sint. ps. lxxj. ℣. Et descen. cviij. d
Venenū vnde dicat. ps. xiij. ℣. Sepulchrū. xx. b
Qualis veneratio scris debeat. ps. cl. ℣. j. ccxxvj. d
Quantum quis sentiat se veniam impetrasse. ps. cxlj. In conclusione. ccxvj. a
Venialis ira que sit. ps. iiij. ℣. Irascimini. viij. c
Venite: quibus dicitur. ps. xciij. ℣. j. cxliij. a
Venes ac fatui: se esse veracissimos mentiunt. ps. cxv. ℣. ij. clxxvij. b
Verberatio que venit a quieta mēte correctio est: que autem venit ab infenso iudice rationabiliter formidatur. ps. xxxvij. ℣. j. lvij. b
De verbo deo hoie facto: quid firmissima credulitate tenendum sit. In prologo ca. xiij. ij. d
Verba aliena referre possumus: cū tñ pprie nostre non mutamus eloquiū. ps. xj. ℣. Propter mi. xviij. d
Verbū: deus est: ⁊ nō caro. ps. xvj. In cōclu. xxiiij. a
Verbū asperū: quid sit. ps. xc. ℣. Qm̃ ipse. cxxxix. c
Verba dñi sancta: debēt esse sanctorum. ps. cxxxvj. ℣. Quomodo cantabimus. ccx. a
Verecūdie ꝺcoꝛa ꝺscriptio. ps. xliij. ℣. Tota die. 66. a
Ad verecūdiā venire nō pōt: qui veritatis testimonio roborat. ps. cxviij. Vau. ℣. Et loque. clxxxiij. d
Non verbo: pōt esse intellectus: nisi quē diuine veritatis cōfirmat auctoritas. ps. cvj. ℣. Qui de. clxvj. c
Veritates: quare in plurali numero ponantur: cum sit vna veritas. ps. xj. ℣. j. xviij. c
Veritas: quid sit. ps. xliij. ℣. Qui loquitur. xxj. b
Veritas dñi est: quia promissa restituit. ps. lxxxviij. ℣. Misericordia ⁊ ve. cxxxv. d
Veritas dñi q̃ appeat. ps. cxliij. ℣. Sup mi. clxxv. c
Veritas: cur sine labore dicatur. ps. cxxxix. ℣. Caput circuitus. ccxiij. c
Veritas ⁊ iusticia dñi que sit. ps. cxliij. ℣. j. ccxvij. c
Vermis proprietates. ps. xxj. ℣. Ego aūt. xxxj. d
Versus vitiines qui appellent. ps. cxvij. ℣. Circundāte. clxxix. a Et ps. cxxxv. circa titu. ccviij. c
Quāta virtus versus illius esse credat: Dirupisti vincula. ps. cxv. ℣. Dirupisti. clxxvij. c
Vertex: vnde dicat. ps. vij. ℣. Conuertetur. xiij. b
Vesperū: quid dicat. ps. xxix. ℣. Ad vesperū. xlij. a
Vestigia: que dicantur. ps. xvj. ℣. Perfice. xxij b
Vestigium: quid sit. ps. lxxvj. ℣. In mari. cxviij. a

Via cur ita dicatur. ps. j. ver. vltimo. v. c
Via iustorum dominus. Ibidem. v. c
Vie tortuose semper malis moribus applicantur. ps. xj. ver. In circui. xix. a
Vie impioꝝ descriptio. ps. xlij. ℣. Contrittio. xx. c
Vie dñi que sint. ps. xvij. ℣. Quia custodiui. xxvj. a
Via vnde dicatur. ps. xliij. ver. Et non. lxvj. b
Viam in se nō habet mundus nisi saluatorem. ps. lxij. ver. In deser. xcij. b
Qūo sci dicant in viso dñi ambulare: quos cognoscimus hꝫ pctā. ps. cxviij. Aleph. ℣. Non eni. clxxx. c
Via testimonium est dominus christus. ps. cxviij. Beth. ver. In via te. clxxxj. c
Via / cur quādoq; singulari / quandoq; plurali numero ponatur. ps. cxxviij. ver. j. ccj. a
Vibrare quid dicamus. ps. vij. ℣. Nisi cōuersi. xiij. a
Mirabilis sententia: beata vicissitudo: ⁊ fidelem semper beneficia querere: ⁊ clementem dominum continua benignitate prestare. ps. ciiij. ver. ij. clxxvj. c
Illis qui intēdere noluerūt optatur pena ne videant. ps. lxviij. ver. Obscurentur. ciij. d
Qui pacissime deū videāt. ps. cxx. ℣. Ecce nō. cxcv. d
Cur cōiter omnes vincti sumus lege peccati. ps. lxviij. ver. Quoniam exaudiuit. ciiij. b
Vindemia vñ dicak. ps. lxxix. ℣. Ut quid cxxiiij. c
Semper grauius vindicak: quod iterata iussione precipitur. ps. lxxiiij. ver. Nolite. cxiiij. d
Dño cū hic vindicat: ibi parcit. ps. xxxvij. ℣. ij. lvij. b
Vindicta digna: pena sufficiens. ps. xxxiiij. versi. Erubescant. lij. b
Vinea vnde dicak. ps. lxxix. ℣. Vineam. cxxiij. b
Cur vino cōparata sit ꝫ. ps. lix. ℣. Odēdi. lxxix. a
Vinū in scripturis diuinis quid significet. ps. lxxiij. ver. Hunc humiliat. cxv. a
Vinum mūdiale non solum cor: sed ⁊ omne corpus ad tempus letificat ⁊c̄. ps. ciij. ℣. Ut edu. clvij. d
Virū appellat dauid dñm saluatorē. ps. j. ℣. j. iij. c
Vir vnde vocetur. Ibidem. iij. c
Vir sanguinū quis sit. ps. v. ℣. Virum sang. ix. d
Viri dolosi qui sint. Ibidem. x a
Hoc verbum viriliter non solum viris: sed et feminis credamus esse mandatū. ps. xxvj. ℣. vlti. xxxix. c
Virga quid significet. ps. ij. ver. Reges eos. vj. d
Virga cur ita dicatur. Ibidem. vj. d
Virga boni et mali significat potestatem. ps. cxxiiij. ver. Quia non cxcix. a
De parturiētis ꝫginitate. ps. lxxj. ℣. Et desce. clxxx. d
Virtus probatur latere que non fuerit explorata certamine. ps. xxvj. ver. Si exurgat. xxxviij. d
Quis in deo faciat virtutē. ps. lix. ℣. vltimo. lxxix. d
Christianorum due maxime sunt virtutes. ps. lxx. ver. Ego autem. cvj. d
Virtus vnde dicak. ps. cxxxix. ℣. Nōe dñe. ccxiij. c
Intelligat christianus de virtute in virtutem sibimet ambulādum / ne se remittat ad ocium. ps. lxxxij. ver. Etenim benedictionem. cxxix. a
Visio infastidibilis ⁊ perpetua que sit. ps. cxxxix. ver. Verūtamen. ccxiij. d
Dominus quomodo visitet in virga / ⁊ quomō in verberibus. ps. lxxxviij. ver. Visitabo. cxxxvj. c
Vitam nostram duobus modis pia mater instruit. ps. xxxvj. ver. Declina. lv. d
Cur brevitas vite humane dicak per iram dñi prouenisse. ps. lxxxix. ℣. Qm̃ omnes dies. cxxxviij. c
Remedium est quē cōuerti velle non videris vitare si possis. ps. cxviij. Samech. ℣. Declinate. clxxxix. b
Vitis mater est vuarū. ps. cxxvij. ℣. Uxor. ccj. b
Vicio quo maxime laborat humana infirmitas: qd sit. ps. xxxvij. ver. Quonia anima. lvij. d
Vicio maximū quo laborat hūanitas: vt post pctm̄ ad excusationes cōfugiat ⁊c̄. ps. cxl. ℣. Nō declī. ccxv. b
Cur tale excusationis vicium inter summa peccata numerandum sit. Ibidem. ccxv. b
Vicio sum est / aut alienis calamitatib⁹ illudere / aut homines de sua possibilitate laudare. ps. lxix. ℣. Auertantur statim. cv. b
Vivere q̃d ꝓprie dicam⁹. ps. lxviij. ℣. Videāt. ciij. b
Vivificari non potest nisi qui in se propriam nō habet vitam. ps. cxviij. Coph. ℣. Uocem. cxcij. a
Umbra et in malo et in bono ponitur. ps. lxxxvij. versi. Posuerunt. cxxxiij. c
Una res cur optimis personis et pessimis cōparetur. ps. xxj. ver. Libera. xxxiij. a
Pisces tpib⁹ alij vngebant i reges / alij in ꝓphetas / alij in pontificū dignitatē. ps. cxxxij. ℣. ij. ccv. d
Unicornioꝝ ꝓprietates. ps. xxj. ℣. Libera. xxxiij. a
Unitatis vtilitas ⁊ commendatio. ps. cxxxij. ver. vltimo. ccvj. a
Unitas qualis sit. ps. j. In conclusione. v. c
Vocatiuo qūo noiatiuus adiūgit. ps. viij. ℣. j. xiij. d
Volucres vñ dicte sint. ps. viij. ℣. Volucres. xiiij. b
Volūtas creatoris bona quare dicatur scutum. ps. v. ver. vltimo. x. b
Voluntas vnde dicatur. ps. xiij. ver. ij. xx. a
Votū olim fidelū qd sit. ps. cxv. ver. vltimo. clxxvij. c
Vis iniusta vox suos dānat auctores: et anteq; alteri noceat se puⁿ ipa pdēnat. ps. lvj. ℣. Foderūt. lxxxv. b
Que vox sit pmissio ⁊ totius beatitudinis summa perfectio. ps. cxlviij. ver. Hymnus omnibus. ccxxv. c
Usq; ad vnum dum dicitur omnes negantur. ps. lij. ℣. Omnes declinauerunt. lxxx. a
Usure vñ sint appellate. ps. lxxj. ℣. Et vsuris. cix. b
Usus humanus qui sit cum aliqui videntur laborantes in agro / vel legētes / vel fabricātes ⁊c̄. ps. cxlviij. ver. j. ccxxiiij. d
Uter quid sit. ps. xxxij. ver. Congregans. xlvij. b
Utinam verbum semp optantis est. ps. cxviij. Aleph. ver. Utinam. clxxx. d
Vulpis ꝓprietates. ps. lxij. ver. penultimo. xciij. d
Vultus vnde dicatur. ps. xxx. ver. Ego aūt. xliij. d
Vultus quid significet. ps. xxxiij. ℣. Accedite. xlix. a
Abulon quid interpretetur. ps. lxviij. versi. Principes. c. d
Zeb quid interpretetur. ps. lxxxij. ver. Pone principes. cxxviij. a
Zebee quid interpretet. Ibidē. cxxviij. a
Zelus et in bono et in malo ponitur. ps. cxviij. Sade. ver. Tabescere. cxcj. b
Zelo si nolumus confundi quid agere debeamus. ps. xxxvj. ver. Dominus autem. liij. d
Zeugma quid sit. ps. xiiij. ver. vltimo. xxj. c
Ziphei qui significent. ps. liij. circa titul. lxxx. c
Zona pro quo accipiat. ps. cviij. ver. Fiat. clxx. a

Universidad de Salamanca Biblioteca

¶ In totius huius operis conclusione / psalmorum liber a disertissimo expositore Cassiodoro ingentibus laudum preconiis extollitur: et vsque / deo / vt super desiderabilem paradisum: quem quattuor fluminum lapsus emanare noscuntur: animam beatiorem esse predicet: que CL. psalmorū fontibus fuerit irrigata.

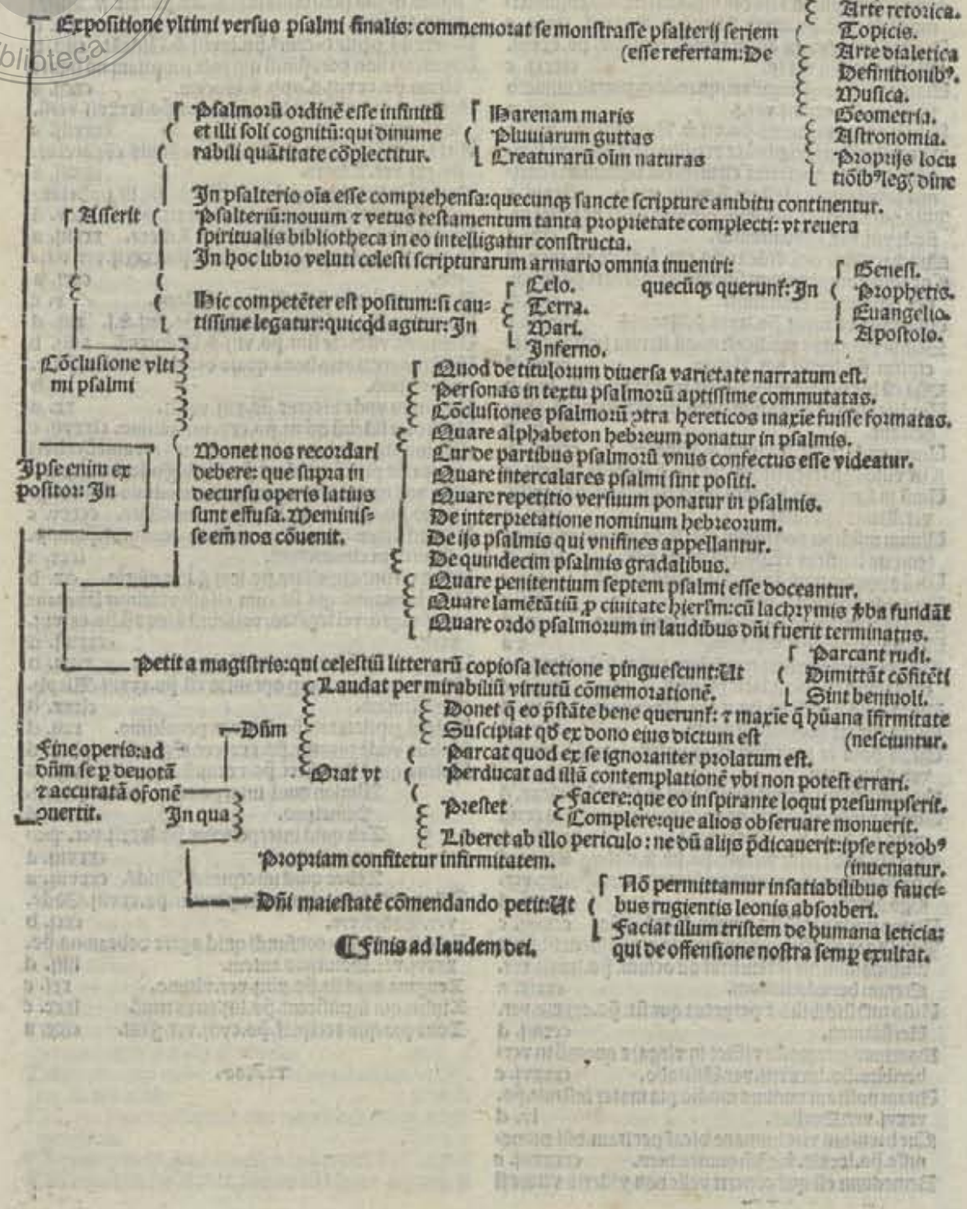

¶ Finis ad laudem dei.

¶ Incipit prologus Cassiodori clarissimi Senatoris Romani in expositionem Psalterij.

REpulsis aliquãdo in Rauẽnati vrbe sollicitudinib⁹ dignitatũ: et curis secularium noxio sapore cõditis: cũ psalterij celestis alarũ mella gustassem: id qõd solẽt desiderãtes efficere: auidus me pscrutator immersi: vt dicta salutaria suauiter ibiberẽ post amarissimas actiones. Sed familiaris inchoantib⁹ occurrit obscuritas: q̃ varijs est intexta psonis et velata parabolis. Nec in dictis vitalib⁹ noxia dissimulatione pterit: dñs sepe illis reperiri solet ambiguũ: qõ magni sacramẽti gestat archanũ. Tũc ad Augustini facundissimi patris ꝓfugi opinatissimã lectionẽ: in qua tanta erat copia cõgesta dictor: vt retineri vix possit relectũ: qõ abũde videt expositũ. Credo: cũ nimis auidos populos ecclasticis dapib⁹ explere cupit: necessario fluẽta tã magne pdicatiõis emanauit. Quocirca memor ifirmitatis mee: mare ipsius quorũdã psalmorũ fontib⁹ pfusum: diuina misericordia largiente: in riuulos vadosos / compendiosa breuitate deduri: vno codice tã diffusa cõplectens: que ille in decadas quindecim mirabiliter explicauit. Sed vt quidam de Homero ait: Tale est de eius sensu aliquid surripere quale Herculi clauã de manu tollere. Est enim ille rarũ omniũ magister egregius: et qõ in vbertate rarũ est / cautissim⁹ disputator. Decurrit qppe tanq̃ fons purissimus: nulla fece pollutus: sed in integritate fidei pseuerans: nescit hereticus dare vnde se possint aliq̃ colluctatiõe defendere: Tot⁹ catholicus: tot⁹ ortho-
doxus inuenit: Et in ecclesia dñi suauissimo nitore resplendẽs: supni luminis claritate radiat. Quedã ꝓ novitate inuenta: post tam mirabilẽ magistrũ sola dñi presumptione subiecti: qui paruulis ꝓfidẽtã: cecis visum: mutis sermonẽ: surdis pstat auditũ. Quẽ tamẽ codicẽ: etiã p quiquagenos psalmos cũ prefationib⁹ suis: trina sum diuisione partitus: vt et claritas lre sagẽtiũ fratrũ numerosi codicis corpora pstarent. Ita et ad bibliothece cautelã vinus derelictus est: et ppter cõgregationis studiũ cõmodissime fortitan noscitur esse dimissus. Quapropter mãdato dñi ꝓfidẽtes: celestis mysterij claustra pulsemus: vt aperiat sensib⁹ nostris florigeras sedes: quatenꝰ in illo celesti paradiso salutariter introducti: spiritalia poma sine aliq̃ primi hois transgressione carpamus. Vere cornscus liber: hoie: pmar spũalũ psonarũ: occultarũ lingua ꝓturdit: affabilitate paruulos nutrit. Quãta enim illic est pulchritudo sensuũ: et stillantiũ medicina verbor: vt merito scilz hic illud salomonis aptet: qõ dixit in cantico cãticor: Hortus ꝓclusus: et fons signat⁹: paradisus plenus oĩm pomor. Modo esñ qdã psalmor: salutari institutione formati: turbidos et tẽpestuosos animos declinãt in limpidã et trãquillissimã vitã: Modo pmittẽtes deũ ppter salutẽ credentiũ visualiter humanadũ: et ad iudicãdũ orbẽ esse vẽturũ: Modo commonent lachrymis pctã diluere: elemosynis delicta curare: Modo sacris orationibus reuerẽter attoniti: Modo hebrei alphabeti ꝓture pfidi: Modo de passione et resurrectiõe dñi salutaria pdicates: Modo lamentantiũ deploratione pissimi: Modo versuũ repetitione qdã nobis sacramenta pandẽtes: Modo canticorũ graduũ ascensione mirabiles. Postremo supernis laudib⁹ feliciter inherẽtes: beata copia: inexplicabile desiderij: stupenda pfunditas. Nõ potest anim⁹ fidelis expleri: q̃ ceperit inde satiari. Psalmi sunt denigr: q̃ nobis gratas faciũt esse vigilias: qñ silẽti nocte psallẽtib⁹ chorus: humana vor ꝓrũpit in musicã: verbisq; arte modulatis: ad illũ redire facit: a quo ꝓ salute humani generis diuinũ venit eloquiũ. Cantus qui aures oblectat: et alias instruit: fit vor vna psallentiũ: et cũ angelis dei quos audire nõ possumus: laudẽ ẽba miscemus: per illũ. s. qui venit ex semine Dauid: dñs christũ. Sicut ipse in Apocalypsi dicit: Ego sum radix et origo Dauid. A q̃ et religione salutare suscepimꝰ: et sancte trinitatis mysteria reuelata cognoscimus. Unde merito eis: patris et filij et spũs sancti vna gloria sociat: vt pfecta eorũ ꝑconia cõprobent. Ipsi enim diẽ vẽturũ matutina exultatione cõcilĩat: Ipsi nobis primã horã diei dedicãt: Ipsi nobis tertiã horã cõsecrant: Ipsi sextã in panis ẽfractione letificãt: Ipsi nobis nona ieiunia resoluũt: Ipsi diei postrema ꝓcludũt: Ipsi noctis aduẽtum in mẽs nra tenebref ficiũt: sicut ipsi dicũt: Nox illuminatio i delitijs meis: qñ tenebre non tenebrabunt abs te dñe: Ut merito se a vera vita credat alienũ: quisq̃s huius muneris locũ ditate nõ fruitur. Quor virtutes (vt breuiter diuinus sermo cõcluderet) in septuagesimo psalmo dicturus est: Ego autẽ cõfitebor tibi in vasis psalmor veritatẽ tuã. Nouera vasa veritatis: q̃ tot virtutes capiũt: tot diuinis odorib⁹ farciunt: tot thesauris celestib⁹ cumulant: Hydrie q̃ vinũ celeste recipientes: puritatẽ eius in novitate semp custodiũt. Dulcedo mirabilis: q̃ seculi corruptionib⁹ non accessit: sed in sua pmanẽs dignitate: gra semp purissime suauitatis augetur. Apotheca valde copiosa: de qua cũ bibãt tã magni terrarũ populi: vberras ei⁹ nescit expendi. Quã mirabilis aũt ex ipsis profluit suauitas ad canendũ: Dulcisonũ organũ: humanis vocib⁹ emulant: Tubarũ sonitus grãdiloquis clamoribus reddũt: vocalẽ cytharã: viuentiũ chordarũ pmixtione cõponũt. Et quicqd ante instrumẽtis musicis videbat agi: nũc ꝓbat ꝓ rationales substãtias explicari. Verũ tamẽ nequaq̃s nobis vt psitacis merulisq; vernandũ est: qui dñi verba nostra conant imitari: qd tamẽ canãt / noscunt modis oibus ignorare. Melos siquidẽ blãdũ animos oblectat: sed nõ cõpellit ad lachrymas fructuosas. Permulcet aures: sed nõ ad supna erigit audientes. Corde aũt cõpungimur: si qõ ore dicim⁹: animaduertere valeam⁹. Sicut in psalterio legit: Beatus populus qui intelligit iubilationẽ. Et iterũ: Qñ rex ois terre deus: psallite sapienter. Philippus quoq; apostolus cũ regine Candacis eunuchũ Esaiã legere cognouisset: scripturas ei sanctas cõpetenter exposuit. Qui postq̃ qõ legebat aduertit: statim gratiã baptismatis exquisiuit: et mox pfecte munera salutis accepit. In euangelio etiã dñs ait: Qis qui audit ꝓbũ regni et nõ intelligit: venit malus et rapit quod seminatũ est in corde eius. Unde cõgrue daf intelligi: hec illis ꝓuenire nõ posse: qui scripturas sctas puro corde merentur aduertere. De qua pulchre pater Hieronymus ait: Margaritũ quoddã est scriptura diuina: et ex multis partibus forari potest. Quocirca pater aplice: qui celestes lras sanctis moribꝰ reddidisti: pstante deo tua imitatione ꝓuocatus: abyssos diuinas ingrediar. Quod clemẽs

Cañ.4.

Pũ.138.

Pũ.70.

Apoca.22.

Pũ.88.

Pũ.46.

Act.8.

Matth.13.

errata corrigis: nec seuerus imputas quod emẽdas. Sed anteq̃ apothecas spũales attingã/ q̃dã diuisis capitib⁹ (que sunt numero decẽ z septẽ) estimo pregustanda: vt cũ earũ rerũ locus se itulerit: magni nectaris potus suauissimis delectationib⁹ hauriatur.

¶ Ordo dicendox in hoc prologo.

¶ Primo: de ꝓphetie diuersis speciebus nichilominus est dicendum: vt que sit ista dauitica: possimus distinctius edoceri. Cap. j.

¶ Secundo: cur in psalmorũ titulis: quasi auctorum nomina diuersa reperiantur. Cap. ij.

¶ Tertio: quid significet in finem: quod frequenter inuenitur in titulis. Cap. iij.

¶ Quarto: quid sit psalterium: vel psalmi quare dicantur. Cap. iiij.

¶ Quinto: quid sit psalmus. Cap. v.

¶ Sexto: quid sit canticum. Cap. vj.

¶ Septimo: quid sit psalmo canticũ. Cap. vij.

¶ Octauo: quid sit canticũ psalmum. Cap. viij.

¶ Nono: de quinquefaria diuisione. Cap. ix.

¶ Decimo: de vnica inscriptione titulorũ. Cap. x.

¶ Undecimo: quid sit diapsalma. Cap. xj.

¶ Duodecimo: vtrum in quinq̃ voluminibus psalmorũ sit secanda contextio: an certe vnus liber debeat nuncupari. Cap. xij.

¶ Tertiodecimo: quemadmodum in psalmis sit de christo domino sentiendum. Cap. xiij.

¶ Decimoquarto: quemadmodum sit expositio digesta. Cap. xiiij.

¶ Quitodecio: de eloq̃utia totꝰ legꝭ diuĩe. Cap. xv.

¶ Sexdecio: de ꝓpria eloquẽtia psalterij. Cap. xvj.

¶ Septimodecimo: laus ecclesie. Cap. xvij.

Hũc ad premissum ordinẽ dño prestante veniamus.

¶ De ꝓpheria. Cap. i.

DEF. Prophetia: est aspiratio diuina: q̃ eventus rerũ aut per factã: aut per dicta quorũdã imobili fitate pnũciat. De qua bñ quidã dixit: Prophetia est suauis dictio: celestis doctrie fauos: z dulcia diuini eloquij mella cõponẽs. Unde z ipse Dauid in centesimo octauodecimo psalmo dicturꝰ est: Quã dulcia faucib⁹ meis eloquia tua: sup̃ mel z fauũ ori meo. Multis aũt modis: gre isti⁹ munera ꝓstabant. Sed vt de plurimis pauca cõplectar: acta est per opationes hoim: vt fuit archa Noe: z sacrificiũ Abrae: et trãsitꝰ maris rubri. Per natiuitates q̃q̃ geminox Esau z Jacob: q̃ futurax rerũ sacra gestabãt. Per ãgelos sicut locuti sunt Abrae vel Loth: Zacharie z Marie. Per visiones: sicut Esaie z Ezechielis: z ceteris sanctis. Per somnia sicut Salomoni z Danieli. Per nubẽ et vocẽ de celo: sicut Moysi. Unde ꝓstat fm Dauid: non p opationes hoim: nõ p natiuitates geminox: nõ p angelos: non p visiones: nõ p somniũ: nõ p nubẽ z vocẽ de celo: nec p alios quoscũq̃ modos: sed celesti aspiratione fuisse completũ: sicut de ipso legĩ in primo regũ volumine: Et directꝰ est spũs dñi in Dauid: a die illa z deinceps Ipse quoq̃ dñs in euãgelio dicit. Si Dauid in spũ vocat eũ dñm: quomodo dicit⁹ q̃ filꝰ eiꝰ est? Quo dicto recognoscim⁹ euidẽter p spũ sctũ psalmos fuisse ꝓphetatos. Sciẽdũ est sane: q̃ olꝭ ꝓphetia: aut de ptẽrito: aut de ꝓsenti: aut de futuro tpe loquak: aut agat aliq̃d. Animaduertendũ est quoq̃ spũs sctũ sic fuisse ꝓphetis sanctissimis attributũ: vt tñ ad tẽpus p infirmitate carnis z ptrarietate pcti ab ipsis offensus abscederet. Et itex placatꝰ: sub oportunitate tpis adueniret. Unde z sanctꝰ Hieronymꝰ exponẽs euãgelistã Marcũ: i loco vbi ait de Joãne: Uidit aptos celos: et spũ tanq̃ colũbã descẽdentẽ: z manentẽ in ipso. Ita euidẽti rõne tractauit: vt nemo ꝓtra sentẽtiã ipsiꝰ venire ꝓsumat. In psalmo quoq̃ quinq̃gesimo: ꝓpheta post peccatũ rogat. Spũm sctũ tuũ ne auferas a me. Nã si semp (vt ait dñs Hieronymꝰ) in ꝓphetis esset sermo diuinꝰ: z iuge in pectore eox haberet hospitiũ: nunq̃ crebro Ezechiel poneret: Et factꝰ est sermo dñi ad me dicẽs. In libro quinetiã regũ: Helyseus ꝓpha dicit de muliere cui⁹ filius extremũ clauserat die: Dimitte eã q̃ in amaritudine est: z dñs celauit me: z non indicauit michi. Aplꝰ q̃q̃ dicit: De virginꝭ ꝑceptũ dñi nõ habeo: ꝓsiliũ aũt do. Itẽ ipe cõmemorat. Hoc ego ꝑcipio/nõ dñs. Et alio loco sic meminit: Que loquor/nõ loquor fm deũ. Uñ sikter etiã ceteris ꝓphetis: aliqua q̃dẽ dñs locutꝰ est: z nõ ꝓphete. Et aliqua ꝓphete: z nõ dñs. Nec illud specialiter de dño Jesu christo diceret Joãnes baptista: Qui misit me baptizare: ipse dixit michi: Sup̃ quẽ videris spũm sanctũ in specie colũbe descẽdentẽ: z manẽtẽ in eo: Hic est qui baptizat spũ sctõ. Nunq̃ enim ꝓphũ esset in dño christo q̃s addit: Et manẽtẽ in eo: nisi ab alijs nõnũq̃ recedere ꝓbaret. In christo enim pmã sit: q̃ petrũ nõ habuit. Ab alijs iure discessit: q̃ pollutiõis maculã ꝑcerũt. Spiritui enim sctõ nõ potest eẽ cõmunio cũ delictis. Nã sic scriptũ est in libro sapiẽtie Salomonis: Spũs enim sctus discipline effugiet fictũ: z aufert se a cogitationib⁹ que sunt sine itellectu. Est aũt ꝓphetie magnificũ nimis z verisoquũ dicendi genus: non humana volũtate cõpositũ: sed diuina inspiratione ꝑfusum. Sicut ait Petrus apls. Nõ enim volũtate humana allata est aliq̃n ꝓphetia: sed spũ sctõ inspirati: locuti sunt sancti dei hoies. Item z Paulus apls dicit: Qui ꝓphetat hoibus loquit ad edificationẽ z exhortationẽ z ꝓsolationẽ. Et paulopost: Qui ꝓphetat: ecclesiaz edificat. Edificat plane: q̃n res incognitas nimisq̃ necessarias: z locutiõis bñficio facit esse notissimas. Nã z quibꝰ data est facultas bñ intelligẽdi: vel interꝑtãdi scripturas diuinas: a munere ꝓphetie nõ videnk excepti. Sicut apls ait in epla ad Corinthꝫ. j. Spũs ꝓphetarũ ꝓphetis subiectus est. Sed q̃n de ꝓphetie munerib⁹ competẽter forsitan que leguntur agnouimus: nũc que restãt sollicite ꝑscrutemur.

Psã.118.

1. Reg.16.
Matth.22.

Mar.1.

Psã.50.

Eze.6.7.7.

4. Reg.4.

1. Corin.7.

Ibidem

Joan.1.

Sap.1.

2. Pe.1.

1. Cor.14.

Ibidem

Ubi.3.

¶ Cur in psalmorum titulis quasi auctorum nomina diuersa reperiantur. Cap. ij.

In primo libro paralipomenon legitur: cũ ꝓpheta Dauid deuota dño etate senuisset quattuor milia hoim ex israelitico populo delegisse: qui psalmos quos ipse dñi aspiratiõe ꝓtulerat/organis/cytharis/nablis tympanis/cymbalis/tubis/ppriaq̃ voce i magna iocũditate supne gre ꝓsonarent. Que suauis adunatio trib⁹ partib⁹ diuisa ꝓstabat. Nõnalis ptinebat ad humanã vocẽ. Irrõnalis in instrã musica. Cõis autẽ de vtrisq̃ partib⁹ aptabat: Ut z vox hois certis modulationib⁹ ederet: z instrox melos cõsona se vicinitate ꝓiungeret. Sic suauis illa z iocunda musica: ecclesiã catholicã tali actu ꝓficiebat: que ex diuersis linguis variosq̃ ꝑcu: in vnã fidei cõcordiã erat dño ꝓstante creditura. Ex quo numero: indita noia frequẽter in titulis iuenim⁹: vt idithun: asaph: filij chore: z his sikta. Nõ q: ipsi (vt q̃dã volũt auctores fuere psalmox: sed qñ ꝓpositi artificib⁹: administratores earũ rerũ ꝓpabiles extiterũt: vt honorẽ de tali cõmemoratione sumerẽt: q̃ officio sctõ deuotis mẽtib⁹ seruiebãt. Maxime: quia z noia eox intellectꝰ rerũ cõgruos iudicare nosciim̃. Nõ enim supradicti viri ad psalmos faciendos electi sunt: sed eos cõgregatos tñ legim⁹ ad canendũ. Psalmigraphos aũt fuisse: hystoria nulla testat. Et ꝓsumptuosiz est dicere: q̃s nulla possit auctoritate firmari. Psalmos autẽ ad solũ ꝓphetã Dauid ptinere certis declarat idicijs. Deniq̃ Apocalypsi volẽs opus istud intelligi: soli⁹ meminit Dauid: dicẽs Apoca.3. Hec dicit sctus z verꝰ: q̃ habet clauẽ Dauid: q̃ aperit et nemo claudit: claudit z nemo aperit. In euangelio Matth.22. quoq̃ pharisei ipse dñs dicit: Quomodo q̃ Dauid i spũ vocat eũ dñm: dicẽs Dixit dñs dño meo sedẽ. Unde ꝓbat vniuersos psalmos nõ multoꝝ existere: sed tñ ipsius que a dño ꝓstat esse noiatũ. Ulus quoq̃ ecclie catholice: spũs scti inspiratione: gñaliter z imobiliter tenet: vt quicũq̃ eox cantãdus fuerit: q̃ diuerso noie ꝓnotank: lector aliud ꝓdicare nõ audeat: nisi psalmos Dauid. Q̃ si essent ꝓprij: id est aut idithun: aut filioꝝ chore: aut Asaph: aut Moysi: eox noia vtiq̃ predicarent: Sicut z in euangelijs fit: q̃n aut Marci: aut Luce: aut Matthei: aut Joãnis vocabulo pnũciank. Quod etiam secutus pater Augustinus: cogruenter oẽs psalmos dicit esse dauiticos.

¶ Quid significet in finem: quod frequẽter inuenitur in titulis. Cap. iij.

In duob⁹ dicimus modis: primus est iste cõis atq̃ moralis: q̃n res aliqua ad extremũ deducta puenerit: nec vltrius potest prodire: qui motus sui terminũ ꝓbat accipere. Sic enim dicimus finitũ cibũ: qui sedula comestione ꝓsumptus est. Finitã pecuniã: que doceꝰ expẽsa: z cetera q̃ hoc modo ꝓbank edici. Secundus dicit finis ꝓfectus atq̃ ꝓpriꝰ: quẽ mõ q̃rimus q̃ tũc nobis ꝓtẽdi ac dilatari magis incipit: q̃n ad eũ tiẽs deuota puenerit. Finis ergo legis ac plenitudo Roñ.10. dñs noster est christꝰ: sicut apls dicit: Finis enim legis christus: ad iusticiã oi credẽti. Ad quẽ dũ puenerimꝰ nichil vltra ꝙquiremus: sed in ipso bñitudinis fine cõtẽti: plenissima iocũditate ꝑfruemur. Cuius tñ amor ꝑficit quãtũ intellectꝰ noster dño prestante claresc̃it. Et ideo quotiens in titulis psalmoũ finẽ reperis: ad dñm saluatorẽ actem mentis intẽde: qui est finis sine fine: z bonoꝝ omniũ completiua perfectio.

¶ Quid sit psalterium: vel psalmi quare dicantur. Cap. iiij.

DEF. Psalterium est (vt Hieronymus ait) in modũ. Δ. delte lre formati: ligni sonoꝝ ꝓcuitas: obesum vẽtrẽ in superioꝝ habẽs: ybi chordarũ fila religata: disciplinabiliter plectro percussa: suauissimã dicũtur reddere cantilenã. Hunc cytharę positio videt esse ptraria: dum q̃ ista in imo ptinet: illud cõuersa vice gestat in capite. Hoc aũt genus organi canoꝝ atq̃ singulare: aptatur corpori dñi saluatoris: q̃n sicut illud de altioꝝ sonat: sic z illud glose institutionis supne celebrat. Sicut Joan.3. ipse etiam in euãgelio dicit: Qui est de terra: de terra est: z de terra loquit. Qui aũt de celo venit: q̃ vidit z audiuit testat. Uñ q̃dã z hoc opus dauiticũ/psalmos esse dictos ꝓfitẽtur: quia de supno culmine retonare noscank. Cognosce ꝙ q̃ ipsi tm ꝓ excellẽtia sui dicank psalmi: q̃ hoc volumine ꝓtinent. Nã z psalteriũ gen⁹ esse musicoꝝ Daniel ꝓpheta testat: Inquiẽs vocẽ tube/fistule/sambuce/cytharę/psalterij/z iumphonie: oiꝰ generis musicoꝝ. Nã z paralipomenon exponit cũ dicit: de lignis thyne: que vulgo euelina vocank: gradus factos i domo dñi: z in domo regia. Cytharas quoq̃ z psalteria cãoribus. Hoc apd hebreos dicit nablũ: q̃s in supiascripto libro frequenti repetitione vulgatũ est. Ypm ẏo psalmũ: greci ꝓstare esse vocabulũ. Quẽ dictũ quidã volũt ἀπὸ τοῦ ψάλλω: hoc est a rangẽdo. Nã z psalterias cytharedas vocamus: docto pollice modulatiões musicas exprimẽtes.

Daniel.3.

2. Paral.2.

¶ Quid sit psalmus. Cap. v.

Psalmus est/cum ex ipso solo instrumento musicorũ est psalterio modulatio quedam dulcis z canora ꝓfunditur.

¶ Quid sit canticum. Cap. vi.

Anticũ est q̃d ad honorẽ dei canit: qn̄ q̃s libertate ꝓprie vocis vtit: nec loquaci nitro cuiq̃ musico cõsona modulatione sociat. Hoc est quod etiã nunc in diuinitatis laudibus agitur.

¶ Quid sit psalmocanticum. Cap. vij.

Psalmocanticum erat: cũ instrumento musico precinente: canens chorus sociatis vocibus acclamabat: diuinis diuinitꝰ xat sermonibus obsecutus.

¶ Quid sit canticum psalmum. Cap. viij.

Anticũ psalmũ erat: cũ choro ante canẽte ars instrumẽti musici in vnã cõuenientiam comiter aptabatur: verbaq̃ hymni diuini suauis copula personabat.

¶ De quinquefaria diuisione. Cap. ix.

Anc aũt quã dixim⁹ quinq̃fariã diuisionẽ: put vnaquęq̃ eax psalmox titulis potuit suenire: locis aptissimis admonebor: vbi significantiã quandã subsequentib⁹ rebus mystica interptatione ꝓtradũt. Sed quia sunt z alie multifarie supscriptiones: q̃s ꝓtereundas non arbitror: Breuiter in vnã cõclusionẽ cuncta colligendas: vt nec fastidiũ lector incurrat: nec in damno intelligentie necessaria forte pretereat.

¶ De vnica inscriptione titulorum. Cap. x.

Quasdã supscriptiones psalmoꝝ ꝑ allusionẽ z similẽ ꝓtiner spũaliter mtuendas: q̃: si ĩam ꝓsideras: extraneũ est cũ nõ ea inuenias in psalmis: q̃ ꝓtinent in titulis. Si vo trahank ad tropicũ intellectũ: numis videnk accõmode. Ut est illud vbi res geste significank: id est cũ fugit a facie Absalon. Ubi locus: vt est eũ esset in deserto idumee. Ubi dies: vt est in prima sabbati. Ubi hebdea noia: sicut est idithun. Ubi facta est cõpatio gestoꝝ. i. cũ mutauit vultũ suũ coram abimelech. Uel speciex cõsimiliũ. i. ꝑ tocularib⁹. Quapropter i supscriptionib⁹ titulox: sive psalmũ: sive canticũ: sive psalmocãticũ: sive cãticũ psalmũ: sive in finẽ: sive aliq̃d de sexta quã dixim⁹ cõplexione repire poteris: Aut singillatim: aut vnũ/duo/vel tria: sive q̃ttuor ex eis inserta cognoueris: ad illas ꝓtutes trahe q̃s vnicuiq̃ iesse diceim⁹: q: rerũ istaz cõmemoratio: ad similitudinẽ occulte intelligẽtie posita subtiliter inuenk. Ista enim ante fores psalmoꝝ: tanq̃ sacrata vela pendẽt: ꝑ q̃ si aciẽ mẽtis intẽdas: rarescẽtib⁹ q̃busdã filis: facile eox penetrabilia ꝓtueris. Quis enim tot causas: tot diuersitates

nominū putat ociosas: cum nefas sit credere scripturas diuinas aliquid supuacuū cōtinere? Legit enim:
Matth.5. Amen amen dico vobis q̄ iota vnum: aut vnus apex non preteribit a lege donec omnia compleantur.

¶Quid sit diapsalma. Cap.xi.

Inter expositores psalmorū de h̄ noie q̄dam nosci? puenisse diuersitas. Hieronym⁹ hebraice ligue doctissim⁹ inq̄sito: spūs scti ꝓfirmatiōe esse ꝓfirmatiō hoc q̄ diapsalma significet semp. Brūs aūt Augustin⁹ rerū obscurarū subtilissimus indagator: inter arcana sine offensione discurres: hāc potius partē elegisse cognoscit: vt magis diuisio esse videat: nois ipsius discutiens q̄litatē.
DEF. Sympsalma q̄ppe dr̄ greco vocabulo: vocū adunata copulatio. Diapsalma ꝙ nomū rupta ꝓtinuatio: docēs vbicūq; reptū fuerit: aut psonar⁹: aut rerū fieri pmutationē. Merito g̃ tale nomē illic iterponit: vbi vel sensus vel psone diuidi cōprobant. Unde t nos diuisiones ꝛgrue faciemus: vbicūq; i psalmis diapsalma potuerit inueniri. Reliq̄s aūt put datū fuerit indagabim⁹: vbi tñ auctoritas hui⁹ nois nō potuerit lueniri.

¶Utrū in quibꝫ voluminib⁹ psalmoꝝ sit secanda ꝓtextio: an vn⁹ liber dicak. Cap.xij.

Scat⁹ hieronym⁹ ꝓphetā psalmoꝝ in q̄nq; libros putauit esse diuidēdā: quia in textu operis hui⁹ quarto legit: fiat fiat. Dū hoc ꝙbo intercidēte: nōnulla se videak aperire
Pā.88. diuisio. Hinc fauet assensa posteritas. Credo dum sibi ꝓsultū iudicauit: q̄s in multas partes coartabak tediosa longinq̄tas. Hylari⁹ aūt pictauiēsis eps diuinarū rerū acutissim⁹ t ꝓfundissim⁹ exq̄sitor: cōgruentius libꝝ estimat dici debere psalmoꝝ: q̄ in hebreo vnū volumē est: t maxime cū in actib⁹ apl̄oꝝ legatur dictū in libro psalmorū. Quapropter merito vnus liber dicit qui tāta auctoritate firmatur.

¶Quēadmodū in psalmis sit de christo domino sentiendum. Cap.xiij.

Trib⁹ modis psalmi loquūtur de psona dñi iesu christi ꝓ instructione fidelū. Primū ꝓ id q̄d ad humanitatē ei⁹ nosci? ptinere: vt
Pā.2. est illud scōr psalmi: Astiterūt reges terre
Pā.10. et principes ꝓuenerūt in vnū: aduersus dñm et aduersus christū ei⁹. Et in vigesimo psalmo: Desiderū aīe ei⁹ tribuisti ei: t volūtate labioꝝ ei⁹ nō fraudasti eū. Scōo q̄ equalis t coetern⁹ ostēdit pr̄i: vt est
Pā.2. illud eiusdē scōr psalmi: Dñs dixit ad me fili⁹ meus es
Pā.109. tu: ego hodie genui te. Et i cētesimonono: Tecū principiū in die virtutis tue in splendoribus scōrum: ex vtero
Pā.21. ante luciferū genui te. Tertio a membris eccl̄ie: cuius
Pā.68. ipse dux t caput est christ⁹: vt est illud .21. psalmi: Longe a salute mea ꝙba delictoꝝ meoꝝ. Et in.68. Deus tu scis insipientiā meā: t delicta mea a te nō sunt abscōdita. Qd dictū ꝙ vnoq; fidelium debeim⁹ accipe. Cetera delicta a christo ꝓbant fūdit⁹ aliena. Unde Tichonius in libris regular⁹ latis⁹ diligēterq; disseruit hoc: si aīo recōdim⁹: nulla ꝓfusione turbamur. Qui error maximus nascit inde: q̄n ieq̄uenīter reddit alibi q̄d dictū ꝙstat ad aliud. Nā si vno modo fuisset locut⁹: q̄s ei⁹ geminā substātiā potuisset agnoscere: cū etiā nūc in tā euidētissima distinctiōe: naturā diuinitatis t humanitatis dñi christi aliqui nitanf sacrilega volūtate ꝓfundere? Multa q̄q; ꝛm ꝛam cōmonet: multa spūaliter iubet: ꝓsonas subito decēter imutat: Ut nūc christ⁹ deus: ꝙbū incarnatū t hō fact⁹: caput ecclie: nūc ipsa eccl̄ia: nūc homo iust⁹: nunc penitēs loq̄ videak: vt oia necessaria tāgat atq; ꝓcludat. Ubiq; plenissimū celestiū rer⁹: scīm vibrat eloquiū: et multiplici diuersitate ſrutū ꝓpter humani gn̄is largiēdā salutē: regni sui adorāda mysteria pl⁹ redēptor: insinuat. Hec ideo ꝓfati sum⁹: vt cū vētū fuerit ad loca talia: itrepid⁹ lector audire possit: q̄d se iā salubriter didicisse cognouerit. Illud tñ auctoritate patrū t veritatis ipsi⁹ attestatione firmissima credulitate renendū est: vnū de trinitate: siue vnā ex trinitate psonā: deū ꝙbū miseratione mortaliū: ex maria ꝙgine hoiem factū: spontanea ſrute: nō ministratoria necessitate: q̄ nec nature sue vllā mutabilitatē sustinuit: nec assumptione carnis augmēto trinitatis effecit. Sed sicut q̄dā ait: Maculas nr̄as lauit in sanguine: rugas etiā tetēdit i cruce. Hoc cū sit spetnr̄e singulare ꝓsidiū: beatitudo credētiū: felicitas magna iustoꝝ: nō desinūt heretici impia volūtate corrodere: q̄ humano gn̄i salutis cām cognoscit ꝓstitisse.

¶Quemadmodum sit expositio digesta psalmorum. Cap.xiiij.

Dimo: nobis de titulor ꝛscriptiōe dño iuuāte dicēdū est: vn̄ velut vberib⁹ exp̄ssis: lacte⁹ sensus diuine ꝓdicationis emanet. Scōo: vnusq̄sq; psalm⁹ ꝓ sua q̄litate diuidēdus est: ne nobis intellectū ꝓmiscear aut occulta mutatio rer̄: aut varietas introducta loquētū. Tertio: archanū psalmi: parti ꝛm spūalē ꝛtelligētia: parti ꝛm hystoricā lectionē: parti ꝛm mysticū sensum rerū subtilitates discutiēs: ꝓprietates q̄ verboꝝ put ꝓcessum fuerit conabor aperire. Quarto: put locus exegerit: ſrutē ei⁹ breuiter demōstrare cōtēdā: quaten⁹ intētio digesti carminis: diuino munere oculis interioꝝ⁹ eluceſcat. Uirtutē psalmi dico inspiratione diuinā: qua nobis intentio supna reserak: t sermone dauitico: a vitijs nos remouet: t recte nobis viuere psuadet. Quinto: de ordine numeri psalmoꝝ: cū res exegerit memorabim⁹: q̄ reuerētissimaꝝ rerū honore sacrat⁹ est. Hoc est ꝓ singulos quosq; psalmos facere: nobis difficile fuisse ꝓstremur: q̄s indetermina tū atq; suspēsus: patrū etiā relict auctoritas. Reliq̄s aūt sibi calculos diligēs pscrutator exq̄rat: q̄n multa accessu tpis in scripturis diuinis fiunt clara: q̄ nūc videnf abscōdita. In ꝛclusionib⁹ ꝙ: aut summā totius psalmi sub breuitate cōplectemur: aut ſ hereses aliquid dicemus destruēdas. Ipsa est enim dñi vera dilectio: aduersarios eius odio habere perfecto.

¶De eloquētia tot⁹ legis diuine. Cap.xv.

Loquētia legis diuine humanis nō est formata sermonib⁹: neq; ꝛfusis incerta fertur ambagib⁹: vt aut a reb⁹ ꝓteritis oblitione discedat: aut ꝓsentiū cōfusione turbet: aut futuroꝝ dubijs casib⁹ eludak: sed cordi nō corporalib⁹ aurib⁹ loquēs: magna ſrutē: magna pie scientia firmitate cūcta dijudicās: auctoris sui ſrutē ꝛsistit. Sic est in euāgelio de dñi christi predicatione
Watth.7. dictū est: Descendak aūt sicut ptātē hns: nō sicut scribe eor⁹ t pharisei. Ille indubitata loquif: cuius ora ꝓsentia sunt: t rex exit⁹ ꝙbak esse subiect⁹. Hec eloquētia sicDEF. dē est ad vnāquāq; rē cōpetēs t decora locutio. Hec igit casta/fixa/verax t eterna ꝓdicatio: nimis purissimo nitet eloquio: cui⁹ vtilitas lucet: magnificētia ſrutis apparet: opatio salutis arridet: Sicut t in cētesimo octauodecimo psalmo dictum⁹ est. Qui eloquium tuū
Pā.118. vivificabit me. Et iterū: Lucerna pedib⁹ meis verbū
Ibidem

tuū dñe: et lumē semitis meis. Veniet lumē: q̄ semp vitalia iubet: noxia ꝓhibet: terrena remouet: celestia
1.Corin.4. psuadet. Hic et doctor gētiū in epla ad Cor̄i. scribit:
2.Timo.3. Nō est i sermone est regnū dei: ſz in ſrute. Itē ad Timotheū i scōa meminit dicēs: Omis scriptura diuinit⁹ inspirata vtilis est ad docēdū: ad arguēdū: ad eruditē dū: ad corrigendū in disciplina q̄ est iusticie: vt ꝓfect⁹ sit hō dei ad oē op⁹ bonū instruct⁹. Hec sicut ꝓfis Hieronymi testak auctoritas apō hebreos: aut rhythmo: aut metrica ꝛstat lege cōposita: q̄ vt ipsi dicūt: fastuDEF. tijs ꝓtinek. Fastutiū est ē p comata ꝓcedēs ad depromēdū sensū gnauiter explicata ꝓceptio. Cui⁹ si ſrutē lector diligēs pscrutaris: audi apm ad hebreos dicēHebr.4. tē: Uiuus est em dei sermo t efficax: t acrior oī gladio ancipiti: t ptingēs vsq; ad diuisionē aie ac spūs: cōpagū q̄q; ac medullar⁹: t discretor cogitationū t intētionū cordis. Scripture aūt diuine sctā ꝓfunditas adeo cōes ꝛmones hz: vt eā vniuersi incūctāter admittāt. Sēsus aūt recōdit ſritatis archano: vt i ipsis studiosissime vitalis sntia debeat idagari. Nā ea reuera esse diuinā hic maxime dak ꝛtelligi: q̄ indocti subtilissima: ꝛpales eterna nō nisi diuio repleti spū potuisse tradere sentiūt. Postremo q̄t miracula iugiter fctā sunt: donec scriptura ipa mūdi ābitū diuulgata ꝓpleret: sicut
Pā.18. scriptū est: In oēz terrā exiuit son⁹ eor⁹: t i fines orbis terre ꝙba eor⁹. Un̄ ad ꝓbationē ptinet maximā: q̄ lex diuina p cūctas mūdi ptes cognoscit fuisse suscepta. Hec multis modis gn̄a sue locutionis exercet: diffinitionib⁹ succincta: schematib⁹ decora: ſbor⁹ ꝓprietate signata: syllogismor⁹ cōplexib⁹ expedita: disciplinis irrutilās: nō tñ ab eis accipiēs extrancū decorē: ſz potius illis ꝓpriā ꝛferēs dignitatē. Hec ei qui in diuinis scripturis splēdet: certa atq; purissima sunt. Cū ꝙ ad opiniones hoim: t q̄nes manifestas ventūt: ābiguis altercationū fluctib⁹ agitanf: vt q̄d hic est firmissime sp vexꝫ freq̄nter alibi reddak incertū. Sic t ligna nr̄a dū psalmodiā canit: nobilitate ſritatis ornak. Cuꝫ ad fabulas meptas t blasphema se ꝙba ꝙuerterit: ab hoJaco.3. nore ꝓbitatis excludit. Sicut apls Jacob⁹ dicit: Ex ipso ore bñdicim⁹ deū t pr̄em: t ex ipo ore maledicim⁹ hoiem q̄ ad imaginē t silitudinē dei fact⁹ ē. Hec mūdanaꝝ artiū pitia: q̄s tñ multo posteri⁹ ab exordio diuinor̄ librorū extitisse manifestū est: ad collectiones argumentoꝝ (q̄ greci topica dicūt) t ad artē dialecticā t rhetoricā trāstulerūt: vt cūctis euidenter appeat pr̄i⁹ ad exp̄mēdā ſritatē iustis mētib⁹ datū: q̄s postea gētiles hūane sapie aptādū esse putauerūt: Hec i lectionib⁹ sacris tanq̄ clarissima sidera relucēt: t significātias rerū vtilissimis cōpēdijs decēter illuminat. Que nos breuiter locis aptissimis admonebim⁹: q̄n res ipe cō modissime deducent in mediū: q̄s ꝓcepti sensus clarius elucebūt. Nā t pr̄ Augustin⁹ i libro tertio de doctrina christiana ita ꝓfessus ē: Sciāt aūt lati modis oim locutionū q̄s grāmatici greco noie tropos vocāt auctores nr̄os vsos fuisse. Et paulo post seq̄t: Quos tñ tropos. i. modos locutionū: q̄ nouerūt agnoscūt in lris sctis eoꝝ⁹q; scia ad eas itelligēdas alic⁹tulū adiuuāt. Cui⁹ rei t in aliis codicib⁹ suis fecit euidētissimā mētionē. In libris q̄ppe q̄s appellauit de modis locutionū: diuersa schemata sctarū lraꝝ inueniri ꝙbauit in lris sacris. Alios aūt ꝓprios modos in diuinis eloquijs eē declarauit: quos grāmatici siue rhetores nullaten⁹ attigerūt. Dixerūt h̄ apud nos t alij doctissimi pres. i. Hieronym⁹ Ambrosi⁹ Hylari⁹: vt neq̄s nos ꝓsumptores hui⁹ rei: ſz pedissequi esse videamur. Sed dicit alic⁹: Nec ptes ipse syllogismor⁹: nec nosa schemarū: nec vocabula disciplinar⁹: nec alia huiusce modi vllaten⁹ inueniunt in psalmis. Inueniunt plane in ſrute sensuū: nō in effatione ſbor⁹. Sic est vina in vitib⁹: messem in semine: frondes in radicib⁹: fructꝫ in ramis: arbores ipas sensu ꝓteplamur i nucleis. Nā t de pfundissima abysso delitoꝛ pisces attingit: q̄ tñ āte captionē suā hūanis oculis nō videt. Merito ergo esse dicim⁹: q̄ in eē michilomin⁹ virtute sentim⁹. Nā t
1.Corin.3. apls verat nos seduci ꝓ vanā sapiētiā mūdi: Ista ꝙ nō abnegar i lris eē diuinis. Certe accedam⁹ ad psalmos t interrogem⁹: q̄ oi disputatiōe maior est rerū fides. Istud ergo principale ſrutis: t salutare locutiōis genꝰ plerūq; res aliēs refert: t sepe longe alia q̄z audiunf exponit. Simplicitas duplex: t sine dolo bilinGen.42. guitas. Sicut fecit Joseph⁹ qui sū ffes suos aspectu ipo t sermone patrio cognouisset: ita eis videbat loq̄: vt nullaten⁹ posset agnosci. Qd nō est ad deceptiōis studiū sumptū: sed ad cōmodū magne vtilitatis effectū. Hebreos ꝛmones adhibet: causas ꝓfundissimas inuētes. Una rē in malo et in bono plerūq; ponit: vt qd noie vr̄ esse cōe: ꝓbet qualitatib⁹ discrepare. Celestia terrenis cōparat: vt qd incōprehensibilis magnitudo vetat itelligi: ꝓ notissimas similitudines possit aduerti. In ꝙbis aūt serēdis mira potētia est: vt subito opta nobis atq; icōprehēsibilia: duob⁹ tribusq; ꝛmonib⁹ explicent. Quid brieu⁹ dicā: frequenter etiā vna syllaba ineffabilē dñi natura demonstrat: vt est illud:
Exo.5. Qui e/misit me. Cur⁹ oē ꝙbū subtilit inq̄sitū: copiosis sensib⁹ scaturit. Nā sicut fecūdissim⁹ ager odoriferas herbas saluti nr̄e ꝓducit accōmodas: sic lectio diuina cū p singula ꝙba reqrit: sēp illic cura mētis saucte reperit. De cui⁹ eloquētie modis: multi pres lati⁹ plenius dixerūt: quoꝝ noia in libris ꝛtroductoꝛ⁹ cōmemorāda ꝓsperim⁹. Sed fons ille celestis quātū assidue ꝓstat hauriri: tm̄ nescit expēdi. Ac ne diuti⁹ in generalib⁹ remoremur: specialia psalteri⁹ dño iuuante tāgamus: q̄n ipsa res euidēter agnoscit: q̄ cōmunib⁹ reb⁹ ꝓmissis: postea sub aliqua ꝓprietate describit.

¶De ꝓpria eloquētia psalterij. Cap.xvi.

Primū est: q̄ ipsi tm̄ psalmi singulari numero vocitanf: quos nos adhibitis hui⁹ligue peritissimis: cū eoꝝ⁹ volumine ꝛferētes seruato vsu psallētū: suis versib⁹ estimauim⁹ esse reddēdos: ne se in ꝓsumptū ordinē auctoritas pmixta ꝓfunderet. Deide q̄ nullū aliud opus auctoritatis diuine: cētū q̄nq̄ginta sectionib⁹ cōtinet. Ubi em̄ tot tituli diuersa legunt⁹ varietate ꝓscpti. Hic illud votiuū nomē alleluia in supscriptiōib⁹ ꝛchoauit Hic cōmemoratio hystoie de regū tracta volumine in ipo limine posita: ſrutes nosci? indicare psalmoꝝ. Hic etiā diapsalmata tm̄ iterjecta mōstrāt. Hic psalmi ꝛm ſrutes suas numeroꝝ ordines tenēt. Liber inchoās a brītudine christi: noui t veteris testamēti sacra pcurrēs: laudib⁹ sacris t sctā iubilatione cōcludit: vt merito se tali munere ꝓfolet ecclia: q̄ hic multaꝝ calamitatū cognoscit afflictionib⁹ fauctari. Nouit em̄ bñficio dñi triūphare de suis cladib⁹ igrauata pcussionib⁹: sicdē pfecit afflictionib⁹: semp auget: Sāguine martyꝝ rigat: tristicia magis erigit: angustia dilatat: fletib⁹ pascit: ieiunijs reficit: t inde potius crescit: vñ mūdus deficit. Quid em̄ in illo libro nō inuenies: vñ se humanū genꝰ debeat ꝓsolari? Thesaurus in pectore mūdo semp excrescēs: ꝓsolatio magna lugētiū: spes bta iustoꝝ: pclitātiū vtile suffugiū: vñ semp q̄d exppe-

dit tollit:eiusq; fons indefecta pennitate fluat. Btūs q; Athanasi⁹ Alexādrine ciuitatis epūs:in libro quē marcellino suo charissimo destinauit: de proprietate psalterij(vt ꝓbis ipsi⁹ vtar)ita dicit:Quicūq; psalterij ꝓba recitat:q̄si ꝓpria ꝓba decātat:z tāq; a semetipso descripta vn⁹ psallit:z nō tāq; alio dicēte:aut de alio significata sumit z legit:sz tāq; ipse de semetipso loquēs:sic hmōi ꝓba ꝓfert:z q̄lia sunt q̄ dicunt: talia velut ipse agēs ex semetipso loq̄ns: deo videl offerre sermones. Psalterij q; ꝓpriū est:q; p eū legis diuine scripturas introit. Nō em tyrones inchoāt a Genesi:non ab aplo:nō inter ipsa initia: aut auctoritas euāgelica ferā pulsat. Sed licet psalteriū quart⁹ codex sit diuine auctoritatis:primū tñ tyrones inchoātes scripturas scrās:inde legendi faciūt decenter initiū.

¶Laus ecclesie. Cap. xvij.

Quere scta: o imaculata: o pfecta mater ecclesia: que diuina gra largiente sola viuificas:sola sanctificas: z pditū ꝓpriis culpis institutiōe tua hūanū gen⁹ instauras. Cur⁹ pie ꝓfessioni michil addi:michil minui potest. Per oēs q̄ppe psalmos:p oia cantica ꝓconia sctē trinitatis iteriseris:vt cui⁹ sunt sacrata ꝓba q̄ loq̄mur:ei laus semp z dulcissima gra redderet:q̄ salū scti hui⁹: et hereticoꝝ sentissimas ꝓcellas in arce illi⁹ Noe siccitudine:q̄ tuā euidēter portauit imaginē: sola inoffenso fidei cursu sine periculo diluuij ꝓstanter enauigas: nec vllis erroīb⁹ acḡescis:q̄uis adhuc iter pmanentes hui⁹ seculi grauissima necessitate ꝓseris. Quicq̄d em reperit ꝓter vitale gremiū tuū mortifer ꝓstat esse naufragū. Nā cū Sabellī⁹ detestabilis erret in pfe: demēo Arri⁹ deliquat in filio: Manes sacrilegus neget spīm sctm: Alij scelerati veteri testamēto derogēt: Nōnulli noui gram nō sequant: Tu tñ deuotione fideli(prestāte dño) inoffense cūcta cōplecteris. Patrē quippe docēs igenitū:filiū genitū:spīm sctm de pfe et filio procedente:vnū deū:sanctā predicans trinitatē: coeternā sibi z equaliter oipotētē:dīmq; christū manentē i diuinitate sua:z carne humanitatis assumpte: salua vnitate psone ꝓprietate nature vnā ꝓfiteris esse psonā. Ueteri testamento de nouo fidē faciens:nouū a veteri exortū esse cognoscens. Et vt breuiter cūcta ꝓplectar: nescis loqui misi q̄d expedit credi. Nā q̄uis diuersis hic afficiaris angustijs: z dolosi hostis ꝓsietate q̄tiaris:tñ tot⁹ mūdi circulo ꝓgregata resplēdes in modū pulcherrime pyramidis ad etna regna ꝓducens. Que huic schemati non imerito cōpararis:q̄si de vniuersis gētib⁹ extollēs verticē pretiosiz: iustoꝝ aias quasi lumē eximiū ad superna regna trāsmittis: vnctа frumētis plena celestib⁹ de diuersis gētib⁹ sanctoꝝ beata collatio serenaꝝ mentiū: lāpabilis cetus: insolubilis ꝓstructio de viuis lapidib⁹ fabricata:beatoꝝ oīm eterna felicitas:sole lucidior:nive candidior: sine macula:sine ruga. De qua scriptū est in cantico canticoꝝ:Que est ista que ꝓgredit quasi aurora ꝓsurgēs:pulchra vt luna:electa vt sol: terribilis vt castrorū acies ordinata. Et paulo post:Oculi tui colūbarū: absq; eo q̄d intrinsecus latet. Cui⁹dētes sicut greges tonsarū q̄ ascēderūt de lauacro: oēs gemellis fetib⁹: et sterilis nō est inter eas. Sicut vitta coccinea labia tua:mater z ꝑgo:feta z integra: genitrix z incorrupta: cui⁹ os virtutū oīm fragrat odoris. De qua sponsus dicit: Odor oris tui sicut malorū. Et post paululum: Odor vnguētoꝝ tuoꝝ sup oia aromata. Fauus distillās labia tua spōsa:mel z lac sub lingua tua. Que meCan.6. Ibidem.4. Ibidem.7. Ibidem.4.

reris dentiq; osculari christum:z decus illud penniter custodire virgineū. Tibi em dicit: Osculet me osculo oris sui:q; melliora sunt vbera tua vino:fragrātia vnguētis optimis. Et cetera q̄ liber ille diuinus mystica predicatiōe cōplectit. Quapropter factis auditoꝝ p quandā isagogen(que est sequētis opis introductio: index celestiū mysterioꝝ z sacre prenuncia dictionis) vt opinor sufficiēter attonitis:z desiderio supno diuina largitate flāmatis: nūc ad soluēda q̄ ꝓmissa sunt: christo iuuante veniamus. Presta dne: cuius est omne quod expedit:vt intelligēter:vt libēter:vt pficue mereamur audiri. Tuis enim aditorijs oīmodis indigemus:vt valeamus cōcesso sermone aliquatenus verba tue maiestatis exponere:Amen. Ibidem.1.

¶Ordo dicendorum. DEF.

Prologomena.i.precedentia anteq; celestis psalterij mella degustē: z cāpos illos gliosissime passionis dño pstāte cōtingā:quedā michi vident diuisis capitib⁹ de textu ipius carminis intimare:vt z legētes distincti⁹ debeam⁹ edocere:z nos ordies ipsos sine alicui offensione curram⁹.

¶In prima itaq; parte:dñi carnalis vita describit.

¶In scda:natura diuinitatis ipsi⁹ subtiliter indicat.

¶Tertia:multiplicatos dicit populos qui eum nitebantur extinguere.

¶Quarta: prophetа in eisdē monitis perseuerat:vt desinant iudei mala cogitare vel facere: quoniam se nouerint diuinis virtutibus destruendos.

¶In q̄nta:dñs christ⁹ clamat ad patrē:vt ei⁹ audiat oratio:z in resurrectiōe ipsi⁹ mūdo ꝓfutura ꝓcedat.

¶Sexta: per totum psalmuz verba sunt penitentis: cui iunguntur euisdē modi alij ser: qui tamen in conclusione quinquagesimi psalmi descripti sunt.

¶In septia ꝓte christ⁹ hūiliter q̄dē petit vt ei subueniat a pfe:sz hz fiduciā recte ꝓuersatiōis:q̄s magꝫ ad ei⁹ ptinet deitatē. Sz more hūanitatꝫ assūpte sibi postulat subueniri:ne diabol⁹ alam ei⁹ imq̄ ꝓsumptiōe diripiat:z gloria ipsi⁹ in pulueꝛe deducta dispereat.

¶In octaua:parabolis z tropicis allusionib⁹ cōgregatis: subsequens drama decurrit:z per allegoricas similitudines oia referuntur ad dñm christū. Que schemata nos locis aptissimis euidentissime cōmonebimus:vt lector studioso ambiguitas cūcta tollatur.

¶Nona:post mltiplicia ꝓconia:q̄ modo a diuinitate modo ab humanitate ipsi⁹ accipiunt:mutatis psonis et titulis:ponit alleluia:q̄s significat laudate dñm.

¶Decima:sequunt gradales:q̄ animū nostrū ad dñi saluatoris pura z humili satisfactione perducūt.

¶Undecia:variat⁹ ꝓbis tertiis laudes dñi hymnidica exultatione cōcelebrat:mō ꝓphis:mō filij:mō spūs sctī predicās maiestatē:vt nulli sit dubiū sanctā trinitatē singulariter oipotentē:q̄ vult facere i celo z in terra.

¶Duodecima:septē psalmi relinquuntur in fine: qui exultationibus hymnidicis totā gloriā sctē trinitatis generaliter deuota mente cōcelebrāt. Sic textus totius psalterij duodecim partib⁹ diuisus:in apostoloꝝ numero mirabili laude concluditur: quatenus et iste illud agat quod christi discipulos fecisse cognouim⁹. Est etiam eiusdē rei aliud euidentius sacramentū:q̄d centū quinquaginta diebus diluuio supducto criminibus suis terra diluta est. Sic z hi psalmi tali numero ꝓducti:genus humanū peccatis suis pollutū cōuenienter reddūt absolutū. Hunc minutatim ad exponenda psalterij verba veniamus.

¶Explicit Prologus.

¶Incipit expositio digesta Psalmorum Cassiodori.

Beatus vir qui nō abijt in cōsilio impioꝝ/z in via peccatorū nō stetit:z in cathedra pestilentie non sedit. Sed i lege dñi voluntas eius: et in lege eius meditabitur die ac nocte Et erit tāq; lignū

b

q̄ plantatū est secus decursus aquarum:q̄ fructū suū dabit in tpe suo. Et folū eius non defluet: z oīa quecūq; faciet ꝓsperabuntur. Nō sic impi nō sic: sed tanq; puluis quē ꝓjicit ventus a facie terre. Ideo nō resurgūt impi in iudicio:neq; pctores in cōsilio iustorū. Quōm nouit dñs viā iustoꝝ:z iter impioꝝ peribit.

¶Quare primus Psalmus non habet titulum.

Psalmus hic ideo nō habet titulū: q̄ capiti nfo dño saluatori:de quo absolute dicturus est michil debuit preponi: dū ipse rerū oīm cōstat esse principiū. Sicut ipse in euāgelio dicit:Ego sum principiū ꝓpter q̄d z loquor vobis. Nā licet z alij psalmi de ipo multa dicāt:nemo tñ de eius que fuit in terris ꝓuersatione sic loquit. Et q̄m ad hūc que dicēda sunt respicūt effecta: merito caput sancti opis ponit: qui pricepo rerū oīm esse monstrat. Quicq̄d em aut de preteritis instruit: aut de psentib⁹ monet:aut de futuris efficit cautiores: oīa ad institutionē beati viri ptinēt: q̄ liber iste dicitur⁹ est. Nā quidā tituli: quidā prefatiōis locū eū tenere dixerūt. Sed licet a q̄busdā oīm iusto videat aptatus:nulli tñ preter dñm christū potest veracissime cōuenire. Nā si dixerim⁹ oī beato posse ꝓgruere:ia nō cōstat illud q̄d dicit in psalmo: Quis homo mūdabit. Uel illud q̄d Job memint: Nullus mūdus ante te:nec infans cuius est vni⁹ diei vita sup terrā. Et alibi: In veritate nemo de genitis est q̄ nō impie gessit:z de ꝓfectib⁹ qui nō deliquit. Uel illud: Justicia iusti sic est apud te:sicut pannus mēstruate. Quapropter nō oī btō potest hec sententia cōuenire: nisi illi tm de quo scriptura dicit. Qui pctm nō fecit:nec inuent⁹ est dol⁹ in ore ei⁹. Et ipse de se in euāgelio dicit: Ecce veniet ꝓnceps mūdi hui⁹:z in me nō inuenet quicq̄. Merito ergo ad christū dñm refert:qui nō abiit in cōsilio impioꝝ:z in via pctoꝝ nō stetit: aut i cathedra pestilētie nō sedit zc. Mirabilis ordo:celestis reuera dispositio:vt ab ipso nobis psalmoꝝ ꝓueniret initiū:quē salutarē iamiā ꝓstat esse celoꝝ. Quapropter itrare cū summo gaudio festinem⁹: vbi patentē iamiā: tpm aduocatū nfm esse cognoscim⁹:sicut ait ap̄lus: Nō em habem⁹ pontificē:qui non possit cōpati infirmitatib⁹ nris. Et paulo post: Adeamus ergo cū fiducia ad thronū gratie eius: vt misericordiā consequamur: z gratiā inueniamus in auxilio oportuno. Hūc claues psalmoꝝ referabiles apponamus: vt pstante dño regis nostri palatia introire mereamur: z ideo sicut pfati sumus:diuisio facienda est: que si recte adhibeatur:ita illustrē z perspicuā nobis efficit dictionē:vt priusq; legat orationis textus:ante nobis eius relucere possit intentio. Diuisio.

Joan.8. Ibidem.14. Hebr.4. Ibidem.

Universitus textus psalmi huius:ppheta referēre narrat. In prima parte vitā sancte incarnationis exponit: q̄m si ad maiestatē christi solā velis referre que de eo dicūtur: nequeūt cōuenire. Scda ꝑo peroꝝ nequitias in futuro iudicio debitas recipere cōmemorat vt rationes:vt premissa gratius possemus accipere:cuius videbant subsequētia formidari. Respice quoꝝ intentionē ei⁹ quā cōstat maxime pquirendā: Ideo in principijs beatitudo dñi saluatoris edicit:vt humano generi vitalia exempla ꝓstent:quatenus sicut nobis homo terrenus cōtulit morte: ita celestis veniens daret salutē. In principijs enim fuit durissima conditio decepto: sed post aduenit homini gliosa redēptio. Primo illata est ignominiosa captiuitas: deide secuta est pristina libertas. Expulsus homo de paradiso: sed receptus est in celū: pdidit in terra beatitudinē: sed angelos merebitur habere ꝓsortes. Luctus ex diabolo: gaudiū prouenit ex christo. Unde z ap̄ls dicit: Sicut enim p inobedientiā vnius hois pctores ꝓstituti sunt multi: ita et per vnius obedientiā iusti constituentur multi. In ipso itaq; capite psalmi huius:diffinitio btī viri/tanq; pulcherrimū nobis gliosi regis diadema resplender. Oratio breuis z lucida:que rem ꝓpositā diuersis modis quid sit ostendit. Sed hoc principiū duas species diffinitionū euidenter amplectitur. In prioꝝ q̄ppe versib⁹ duob⁹ qui dicūt: Non abiit:non stetit:nō sedit:octaua species diffinitionis est:q̄ grece κατα αφαιρεσιν τουεναντιου:latine p priuātiā ꝓtrariū. Ait enim q̄d nō faciat: sicut z in quito psalmo dicitur⁹ est: Quōm nō voles de⁹ iniquitatē tu es. In tertio aūt versu qui dicit: Sed in lege dñi fuit voluntas ei⁹: z in lege ei⁹ meditabit die ac nocte:scda est species diffinitionis:q̄ grece εννοιωματικη dicit: latine notio nūcupat. Hec nō dicit q̄d sit:sed per hoc q̄d agit: res illa quā q̄rim⁹ nobis specialiter indicat: sicut z in. 71. psalmo dicturus est: Judicī⁹ dño de⁹ israel:qui facit mirabilia magna solus. Memēto aūt q̄ oīs diffinitio aut ex materia nascit q̄d est corp⁹:aut ex specie q̄d est qualitas:aut certe de vtroq:sicut est homo: mirabili ordine plasa disponēs. Nā si primo posuisset q̄d erat: necessariū nō fuerat dixisse q̄d nō erat. Hoc ꝓcessus ꝓuerso ordine:geometricus fecit Euclides:dicēs Linea est lōgitudo sine latitudine. Primo em dixit q̄d est et subiūxit postea q̄d nō est: Sicut facere cōsueuerūt: qui ꝓpoꝝ dicta aliqua diuersitate cōmutāt: vt se i eis mentiant auctores. Hūc ad pscrutāda verba veniamus:q̄m in interioribus eoꝝ quasi in quibusdam nucleis fructus dulcissimus inuentur. Ps.5. Ps.71. DEF. Ps.118. Ps.143.

¶Incipit expositio in psalmū primū.

Beatus vir. Animis pulchrum cōmodūq; principiū: vt quoniā erat spūs sanctus humani generis imbecilla monitur⁹: a beatitudine sumere videret initium: vt hac spe trepidantiū animos imitaret: ne se mortaliū fragilia corda subducerēt. Quis enim ad quelibet ardua nō inciteꝛ: vbi felix beatitudo ꝓdicit? Beatus ergo dicit vir (sicut nobis maiorū tradit auctoritas) quasi bene aptus: cui oīa desiderata succedunt. Sed hūc duob⁹ modis dicit in. 143. psalmo prophetа cōmemorat: ponens: Beatū dixerūt populum cui hec sunt. Iterūq; subiūgit: Beat⁹ populus cuius

DEF. est dñs de⁹ eius. Qua propter scīi beat⁹ est: qui vt pu-
rat: summa securitate suffultus: in cōtinuata leticia z
mūdanis copijs p seuerat. Isti aūt beato: ꝙ a proposito
suo nulla ꝓtrarietate remouet: virū subiūxit egregie.
ETY. Uir em̄ vocat a virib⁹: ꝙ nescit tolerādo deficere: aut
in p speris aliqua se elatiōe iactare: sed aio stabili de-
fixus: z celestiū rerū cōtēplatiōe firmat⁹: manet semp
DEF. impauidus. Hoc etiā veriloquiū appellauere maio-
res. Etymologia em̄ est oratio breuis: p certas assō-
nationes ostendēs ex quo nole id qđ queritur venerit
Zach.6. nomen. Nec dubites ꝙ virū appellat dñm saluatorē:
de quo z Zacharias ppheta dicit: Ecce vir: oriēs est
nomē eius. Sed memēto ꝙ vbicūq; sic ponit: assum-
pta ei⁹ humanitas indicat. Uir em̄ sexus est carnis: q̄
in diuinitate nullatenꝰ inuenit. Sed qm̄ natura huma
nitatis a dño fuerat p nīa redēptione sumēda: cōpe-
tenter posuit virū: vtriusq; em̄ nature vna credit esse
p sona. Sequit [Qui nō abijt in ꝯsilio impioꝝ: z i via
peccatoꝝ nō stetit: z in cathedra pestilētie nō sedit].
Posito igit btō viro. i. dño christo: ab illa dispēsatiōe
qua passus est: vtile fuerat vt eū p actus suos ꝯsequē
ter exponeret: Alloq̄n minus docet: qđ fuerat in expli
cata ꝓpositiōe derelictū. Trib⁹ itaq; modis ꝓuenire
humanos cōstat errores: Cogitatione/facto/z dicto.
Quos hic p ordinē abnegat dicēs: Nō abijt in ꝯsilio
impioꝝ. primū: detestabiles denegat cogitatiōes: q̄
sibi familiariter vendicat genus humanū: quas dñs
christus oīno nō habuit. Et ne extraneis vtamur exē-
plis: hoc debere intelligi de dño saluatore. 39. psalm⁹
pō.39. absolute testat dicēs: Tūc dixi: ecce venio: In capite
libri scriptū est de me. Abijt em̄ significat quod a via
recta discedēs i calles labit tortuosos. Deinde actus
vitiose ꝓuersationis excludit: dicēdo: Et in via pctōꝝ
nō stetit. Utiq; quia venit in mūdū: qui est via pctōꝝ:
sed ibi non stetit: qm̄ ei⁹ vitia īmaculata cōuersatione
trā siuit. Ponēdo aūt viā peccatoꝝ: latā vult intelligi:
qm̄ angustā constat esse iustoꝝ. Tertio loco subiūxit:
Et in cathedra pestilētie nō sedit. Ad doctrinas hoc
videt abominabiles ptinere: que pestilētis dogmatis
venena dissemināt. Hec merito negant in christo: qui
totius mūdi vulnera medicinali ꝓdicatione saluauit.
Quidā ꝙ hūc locū tali distinctiōe cōplexus est: ipsū
dicēs esū ꝙ peccat in deū: peccatorē ꝙ ꝙ in semetipso
delinqt: pestilētē. s. qui primū suū depopulat: oppri-
DEF. mit atq; ledit. Sed qđ via hoꝝ recipiat: nichil tale in
dño fuisse cognoscit. Cathedra est em̄ ex aliq̄ mate-
ria cōposita forma sedibilis: ꝙ nos curuatos molliter
a dorso suscipit: suoq; gremio demissos velut habilis
theca cōplectit. Hec ppie doctoribꝰ dak: sicut ait in
Watth.23. euāgelio: Sup cathedrā Moysi sederūt scribe z pha
risei. Sicut etiā iudicū tribunal: z solū regū ꝓpriū
esse memoriam⁹. Cōsiderādū est etiā hic ordo dictoꝝ
quēadmodū ꝓtra Adā totus apteꝝ. Abijt: cū recessit
a ꝓcepto dñi. Stetit: cū delectatus est pctō: qñ acqsi-
turū se scientiā boni maliq; deceptus arbiter estima-
uit. Cathedrā ꝙ pestilētie sedit: cū posteris pnitiose
doctrine exēplo dereliquit. Et nota q̄ pulchre singu-
la ꝓba rebꝰ singulis dedit. Jd est abijt/stetit/z sedit.
SCHE. Que figura dicit hypozeuxis: qñ diuersa ꝓba singu-
lis apta clausulis apponunt. Qua propter gñalis cō
plexio pctōꝝ merito i dño saluatore denegata ē: sicut
Joan.14. ipsa veritas in euāgelio dicit: Ecce veniet princeps mū
di huius: z in me nō inuenier quicq̄. [Sed in lege dñi
sit voluntas eius]. Nō magna gllia fuerat declmasse
vitiosa: nisi diceret z oīno laudāda. Sicut z alibi do-
cet: Declina a malo z fac bonū. Nec ergo dñi est i de-
clinādis pctis sctā ꝑceptio quā in monte syna Moy-
sen accepisse manifestū est. In qua tota mētis inten-
tione ille vir fuit qui pctā nō habuit. Nos enim z si ad
momētū legis ꝑcepta cogitamus: delicti tñ tpe volū
tas nīa in lege nō pmanet. Uolūtas enim decēter est
posita: vt cōstantiā cōtinue meditationis ostenderet:
que dū pseueranter assumit: laboris tedia nescīt.
Sed ne ipsaz volūtatē putares ociosam: sequit ope-
rationis effectus: quia sctō ꝓposito nō sufficiebat tñ
bona vellemisse etiā desiderū suū ꝯtinuo ploꝝ labore
sattiaret. Hic potest syllogism⁹ cathegoricus inueni-
ri: quē ꝑtermittere nō debem⁹: ne qui intellect⁹ est pu
mus: inōpetēter videat esse ꝑteritus. Cui⁹ diffinitio-
nē partesq; dicemus: vt rudib⁹ eaz rerū nichil rema-
nere possit ambiguū. Cathegoricus itaq; syllogism⁹
DEF. est (quē dialectici summa laude ꝓcelebrāt) oratio in q̄
positis q̄busdā / alia quedā ex necessitate venīt p ea
que posita sunt. Iste ex duab⁹ propositiomb⁹ z cōclu
SYL. sione format: sicut hic cōstat effectū. Cui⁹ prima ꝓpo
sitio est: Beat⁹ vir cuius volūtas in lege dñi est. Se-
cūda ꝓpositio: Nullus cuius volūtas in lege dñi est:
abijt in cōsilio impioꝝ. Prouenit expectata cōclusio.
Nullus igit beat⁹ vir abijt in ꝯsilio impioꝝ. Hoc qui-
dē in diuersis locis diligens tibi p scrutator inueniet:
qđ nos rarius ponendū esse ꝑspeximus: qm̄ nobis ex
diuersis artib⁹ atq; disciplinis: cū expositione ꝓposi-
ta multa dicēda sunt. [Et in lege eius meditabitur].
Intēdendū ꝙ scdo dicit: In lege/nō sub lege: quia in
lege fuit qui peccata ꝓtemptt. Reliqui aūt mortales
merito sub lege sunt: qui delictis onerātib⁹ inclinant.
ETY. Nec em̄ dicit ex eo ꝙ animos nīos liget: suisq; teneat
obnoxios cōstitutis. Uerū ille legē nō meditabat lit-
teris: ꝫ sanctitate ꝓpositi. Sicut in. 39. psalmo dictu-
pō.39. rus est: Ut facīā voluntatē tuā de⁹ meus volui: z legē
tuā in medio cordis mei. Sic de vno psalmo vtrūq;
probatū est: qm̄ z principiū libri de ipso debet inte-
ligi: z mandata dñi semper eū cōstat fuisse meditatū.
pō.77. In. 77. quoq; psalmo dicit: Loquar ꝓpositiones ab
initio. Sed cū dicit: Loquar ab initio: non vult psonā
suam alicubi fortasse ꝑteriri. Nos tamen diuersoꝝ
patrū auctoritatē secuti: z eccle ꝙba dedimus z pro
phete: z iustissimos quosq; holes: vel pctōres dixim⁹
loquit: quos suis locis euidēter ostendim⁹: vt varietas
ipsa rerū / oblectare possit auditum. [Die ac nocte].
Hec cōplexio cōtinuū tēpus ostēdit. Qđ si ad litterā
intēdas: oīno non cōuenit: vt die ac nocte iugiter legē
dñi aliq̄s aut legat aut ꝑdicet: dū refitiēdi tēpus cor-
poꝝb⁹ det: z capiendi somni necessitas auferat. Sed
ille ꝓbat legē ꝯtinue meditari: qui ola fm̄ scītatē ge-
rēs: celesti se in olbus puritate tractauit. Hoc reuera
ipsi capiti dño christo certū est ꝓuenire: cui⁹ ad exē-
plū scītatis ei⁹ z mētis quoq; videat esse ꝑceptū:
sicut dicit aplus: Sia q̄cūq; facitis in verbo aut facto: 1.Corin.10.
ola in gllia dei facite. Est et alibi ꝑdicata ista cōtinui-
tas: sicut in centesimo octauodecimo psalmo legitur.
pō.118. Testimonia tua doce me dñe: z mandata tua in corde
ETY. meo semp exquirā. Dies/pagani dixerūt a numinib⁹
suis. i. a dijs a quib⁹ eos etiā nosse nosc̄ūt. Nox aūt
dicta est: eo ꝙ noceat aspectibus: siue actionib⁹ nīis.
[Et erit tanq̄ lignū qđ plātatū est]. Hinc etiā ꝑdicat
gllosa nimis/ singularisq; felicitas: vt sicut actio mi-
rāda descripta est: ita z ei⁹ ꝑspera magnifica fructus de
referank. Bene vt arbitror: ligno fructifero cōparat⁹
est dñs christ⁹ ꝓpter crucē quā ꝙ holz salute suscepit.

Que merito lignū vite dicit: qñ ibi z dñs christus qui
est vita nostra suspēsus est: z latroni in eadē cōfitenti
Luc.23. dictū est Amē dico tibi: hodie mecū eris in paradiso.
Denīq; z hodie ois in ea credēs: eterne vite dona cō-
sequit. Siue (vt hystoria refert) lignū reuera fuit in
paradiso perennis vite: si detestabilis mobedietia nō
fuisset. Unde eīs moꝝ habuisset introitum: si Adam
mōstrasset deuocatiōis affectū? Hinc sanctissimi pa-
tres suauissima mella sudauerūt: dicētes Dedit man
datū/vt inueniret arbitriū: fixit legem/vt faceret cau-
tionē. Sed ille improuide securus est hostē: et infelici-
ter vite reliquit auctorē. Tunc lamētabili sorte dece-
ptus: vitam ꝓperuā quā possessurus erat amisit: et in
mortē quā non habebat incurrit. Sed vt ad concepte
SLHE. similitudinis institutā redeamus: qđ dicit Plantarū est:
id est institutum est lignū crucis a deo: qđ semp in fi-
de vireret ac creſceret. Hoc schema ꝑabole dicit:
id est genere dissimilium cōparatio. Sic em̄ in subse-
quētibus z monti/z leoni/ z vermi cōparatus est chri
stus. [Secus decursus aquarū]. In cōparatiōis gra
ꝑseuerat. Nam sicut terrestris aqua decurrēs vita est
lignoꝝ virentiū: sic aqua spūalis signū crucis imūdat:
Joan.4. que salus esse fidelium cognoscit animarū. Hec ergo
aqua est: de qua in euāgelio dicit: Si scires quis est q̄
a te aquā petit: petisses ab eo vt daret tibi aquā viuā
zc. Operepreciū est quoq; ꝑpendere quare dixerit
Secus decursus aquarū. Scilicet vt nec nimia inun-
datio lignū lederet: nec iterū irrigatio ꝑcul cōstituta
siccaret. [Qđ fructū suū dabit in tempore suo]. Fru-
ctum dabit/ecclesias cōstituet tēpore cōpetenti: hoc
est qñ beate incarnatiōis sacramenta suscepit. Q̄ fru-
ctus ille mirabilis: qui humanū genus dulcissima cre
dulitate satiauit. Usi nō gustare peccare est: et portus
ETY. genus est ꝑuaricatiōis a cibis talibus abstinere. Fru
ctus em̄ dicit a fruendo. Et notandū q: dabit dixit: qđ
ad rationalē sensum/z ad offerētis ꝓtinet voluntatē.
Nam licet z alia ligna erū pentes inferūt fructus: hoc
recte dare dicit: q: eterna ꝑmia donare mōstratur.
Ps.defluet [Et foliū eius nō † decidet]. Jd est sermo ipsius nul-
lo casu a veritate discedit: sed tāq; in arbore palme fo
lia manētia sunt: ita z ista infixa ꝑtari certis ꝑmissio-
Mat.24. nibus ꝑseuerant. Sicut in euāgelio legitur Celum et
terra transibūt: verba aūt mea nō ꝑteribūt. Et in-
tuere dñi verba foliis arboris cōparata. Quia sicut il
la fructus tegūt: sic ꝑmissiones suas et ista custodiūt.
Apoc.22. Be sunt aque spirituales/he folia salutaria: de quib⁹
in Apocalypsi beatus Joānes dicit Et ostēdit michi
flumen aque vive splēdidum: tanq̄ crystallū exiēs de
throno dei z agni. In medio platee eius: et ex vtraq;
parte fluminis arbore vite: que facit fructum duode-
cies/singulis mēsibus reddens fructū suum. Et folia
arboris illius sunt ad sanitatem gētiū deputata. Se-
quit. [Et omnia quecūq; faciet ꝑsperabūtur]. Aptissi
me contra illud Ade ponit: cuius facta nobis aduer-
sa pepererūt. Nam sicut dñs christus vulcedinem sa
lutis mūdo prestitit: ita ille humano generi amaritu-
dinē mortis inflrit. Tribus ergo modis hec predica-
tionis forma cōstructa est: dicendo quid vitauerit: re-
ferēdo quid egerit: tertio ad quem finem fructus ipse
peruenerit. Sed hoc breuiter atq; mediocriter posi-
tum est ꝓpter humilitatis assumpte. Le
terū: si magnificētiam ei⁹ velis aduertere/audi Apo-
Philip.2. stolum dicētem: Propter quod z deus illū exaltauit:
z donauit illi nomen qđ est sup omne nomen: vt in no
mine Jesu omne genu flectat: celestiū/terrestrium/et
infernoꝝ. Et in Apocalypsi Joānis sic legitur Et vi- Apoca.5.
di/et audiui vocē magnā angeloꝝ multoꝝ in circui-
tu throni/z animaliū/z seniorū. Et erat numerus eo-
rum dena milia/denū miliū/milia miliū: dicētium vo-
ce magna Dignus est agnus q̄ occisus est accipe vir-
tutē/z diuitias/z sapiētiam/z fortitudinē/z honorem
et gloriam/z benedictionē. Et omnē creaturā que est
in celo/z in terra/z sub terra/z in mari/ z q̄ sunt in eis
vniuersos audiui dicētes Sedenti in throno et agno:
benedictio/z honor/z gloria/z potētia in secula secu-
loꝝ. Et quatuor animalia dicebāt Amen: et seniores
ceciderūt/et adorauerūt zc. Plena est rerū talū scri-
ptura diuina: qm̄ sicut in assumpto corpore fuit humi
litas/ita est post resurrectionem dñi christi declarata
maiestas. Huc ad reliqua veniamus. [Non sic impij
nō sic]. Uenit ad secūdam partē: vbi memorat que im
pijs cum peccatoribus sustinebūt: vt eoꝝ actus refu-
giatur/quoꝝ pena cognoscit. Quod schema dicitur SCHE.
Paradigma. Schema aūt est figura dictōis in or-
dine verboꝝ cū decore cōposita. Est em̄ paradigma DEF.
narratio per exēpla: hortans aliquem/aut deterrēs.
Imitauit aūt cū dicit Beatus vir: z reliqua. Deter-
ruit aūt cū ait Non sic impij/nō sic zc. Efficacissimū
plane doctrine genus: z imitare ꝑsperis/z terrere cō
trarijs. Sicut et pater Augustinus in libris de doctri
na christiana memorat dicēs. Debet igit diuinarū scri
pturaꝝ tractatoꝝ z doctoꝝ: defensoꝝ recte fidei ac de-
bellatoꝝ: errorū z bona docere/z mala dedocere. Qđ
institutiōis genus z in. 14. z in. 36. z in. 110. z in. 118. po-
tenter exequit: vt distinctio sit in cōminatione suppli-
cij/magnitudo semp in premijs. Dicit ergo Nō sic im
pij/non sic qm̄ non erit sic impijs vt superius dixit. Et
vt immobiliter crederes/ firmitatē negationis iteran
do monstrauit. Nam si locū eoꝝ diligenter inquiras
audi Apocalypsim Joānis dicentē: Et diabolus qui Apoca.20.
seducebat eos missus est in stagnum ignis et sulfuris:
vbi illa bestia z pseudo ꝓphete (qđ videlicet ad omes
pertinet impios) crucis būtur illic die ac nocte in secu
la seculoꝝ. [Sed tanq̄ pulvis quē ꝓiicit uētus a fa-
cie terre]. Cōgrua nimis facta cōparatio. Pulvis ei DEF.
est resolutio terre. Et q: homo terren⁹ qñ inflat sedu-
ctorio vēto superbie/de soliditate terre viuentiū qua-
si pulvis abiicit: q: sua leuitate ad firmamentū man-
datoꝝ se tenere nō potuit. Merito pulvis dicitur: qui
tanq̄ substantia tenuis viciorum flatibus ventilatur.
Sed hanc damnationē grauissimā nō putemus ven-
toꝝ ludibrijs cōparatam: que corpora facile mobi
lia in auras ethereas ludiuaga compulsiōe transpo-
nit. Hic em̄ facilitatē expulsionis vult ostendere: non
acerbitatez discriminis leuigare. Facie vero terre: si-
gnificat superficiē telluris: vbi reuera potest pulvis te-
nuissimus insidere. Hanc greci epiphaniā vocāt: que
solam longitudinē z latitudinem habet. Hec colores
suscepit diuersa qualitate distinctos: hec ꝓbatur rect-
pere figuras illas geometrice discipline. In ea dent-
q̄ datur cōspici quicquid potest corporeis oculis in-
meri. Sequit: [Ideo non resurgunt impij in iudicio].
Impij sunt/ q̄ sanctā trinitatē crudelitate mētis nul- DEF.
latenus cōfitentur: nec veteris ac noui testamēti pare
re regulis acquieſcunt. Uel sicut dicit apostolus. Qui Titū.1.
verbis aūt cōfitent deū/factis aūt negāt. Et hi in iudi
cio nō resurgūt: q: iā sua infidelitate dānati sunt. In
euāgelio dicēte dño Qui aūt nō credit in filio: iā con- Joan.3.
dēnat⁹ est. Nā si ad iudiciū resurgere est ꝙ suis factis
quēpiā reddere rationē: merito illi dicūt in iudiciū nō

resurgere/quos tñ cognoscit sentētia diuina dānasse. ℭOmnes resurgere fides catholica confitet: sicut dicit aplꝰ ℭDēs resurgemus: sed nō oēs immutabimur. Resurget eñ iustus vt iudicet: pctōr vt iudicet: impius vt sine iudicio puniat. [℔Neq; pctōres in cōsilio iustorū]. Peccatores/sunt pfessiōe quidē christiani: ꝫ in minoribus peccatis obnoxij. ℭQuibus dñica dat oratio: vt se exuāt a delictis. Impij aūt sunt/qui suū nescientes auctorē diuersis scelerib⁹ polluunt: vt blasphemi/impenitētes/cultores idoloꝝ/⁊ pncipalibus vicijs obligati. ℭQuāpropter duo sunt genera peccātū. Primū q̄ nulla placabili satisfactiōe cōpleta/remanet in delictis. Aliud est cui p gratiā cōfessiōis peccata donātur: sicut legit Beati quoꝝ remisse sunt iniquitates: ⁊ quoꝝ tecta sunt pcta. In quo numero ⁊ sancti sunt: qꝝ nullus sine pctō est: sicut beatus Joannes aplꝰ dicit: Si dixerimus qꝝ pctm nō habemus/nosipsos seducimus: ⁊ ℣itas in nobis non est. ℭErgo de illo prio nūero peccantū dicit: qui nulla fuerūt digni miseratiōe saluari. Illi eñ cū iustis minime iudicabūt: qō euāgelica voce/solis fidelib⁹ suis dñs in pmiū pollicet. In cōsilio eñ/in iudicio dicit: qꝝ omne rectū iudiciū in cōsilio est. ℭConsiliū eñ dictū est a cōsulendo. Nā fugius cōsiliū impioꝝ abusiue positū est: qm̄ ⁊ ipsi putāt consulere: cuius cognoscant vnamquāq; rē noxia sibi machinatiōe tractare. [℔Mīn nouit dñs viā iustorū: ⁊ iter impiorū peribit]. Bonoꝝ viam dicit dñm nosse. Iter aūt impiorū perire cōfirmat: quasi dñs vtrūq; nō nouerit. Sed allegorice dictū est: vt hoc sciat dñs/qō in beatitudine pmanebit: hoc nesciar qō peribit. Nam ⁊ ipse dicturus est in iudicio suo pctōribus Nescio vos. ℭQꝝ si hoc ad litterā velis aduertere: quomō ignorare poterit q̄s creauit? Sic ⁊ Ade locutus est post peccatū: Ubi es Adam? Non q; deus in paradiso eū esse nō nouerat: sed indignā diuine cognitiōis eo q̄ cecidit increpat. Iter impiorū peribit. Nam sicut beatoꝝ via est dñs: ita peccatoꝝ iter diabolus esse cognoscit. ℭQui sine dubio peribit: qñ cū sequacibus suis eterna pena damnabit. Uia eñ dicit/q̄ per eam vnusquisq; transeuntiū viat. Iter quasi iter actus: qō agēdo iteratur. ℭQuod tñ vtrunq; p locorū qualitatibus reperis esse variatū. Nam ⁊ viam peccatorū superius dixit. Et iter in bono positū est: sicut aut in alio psalmo Et illic iter est in quo ostendam illi salutare dei. Item Ysaias ppheta dicit: Principiū ℣on dabo: ⁊ hierusalem cōsolabor in itinere. Nunc ad conclusionis quoddam speculum veniamus: vt nobis totius psalmi pulcherrima facies elucescat. Conclusio.

ℭTotus hic psalmus ad moralē pinet disciplinam: de quo ⁊ bonus imbuit/et peccatoꝝ mēs scelerata terret. Nec vacat q̄ dñs christi⁹ est posit⁹ in pncipio numerorū. Unitas eñ specialis simplex atq; pfecta est: nullius indiga/in seipsa permaneṅs: a quo fonte multitudo numerorū sic egredit: vt ad eam semp cuius multiplicata reuocet: sine qua supputatio nec inchoare quicq̄ prevalet/nec pdire. Merito ergo in hoc initio calculi ponit christus: q̄ sicut dicit aplꝰ Ex ipso eñ: ⁊ p ipsum: ⁊ in ipo sunt oīa. Illā trinitatē greci Monadē vocant. Nā si incorporalis et immutabilis est substātia: intelligit deus. Si incorporalis ⁊ mutabilis/intelligit alia. Si vero ⁊ corporalis ⁊ mutabilis/intelligit corpus. Ista ergo monas tali compilatiōe (sicut dictū est) ab arithmeticis explicat. Memēto aūt q̄ monas licet fons atq; initiū numeri esse videat: ipsa tñ non pōt numer⁹ dici. Quid est aduno plus est (sicut ait Nichomachus) iam fit numerabile. Numerus ei est vnitatis collectio: vel ℣nitatis acervus ex vnitatib⁹ psistus. ℔Hoc et qō dictmus: nois q̄q; ipsius declarat indicio. Numer⁹ q̄ppe a numerositate vocat⁹ est. ℭQue disciplina nec a pribus nr̄is p̄cipit negligēda. Est eñ verax ⁊ immutabilis: et p omnes creaturas p modulo sue ℣nitatis effusa. Legit ei in Salomone Omia in mēsura/numero/⁊ pōdere deū fecisse. Illud etiaz arbitror intuendū: q̄ mirabili dispositiōe consequētia cūcta cōscendant. In prio siquidē psalmo dñi christi carnalis vita describit. Deinde oīpotēs natura deitatis ei⁹ subtiliter idagat. Tertio multiplicatos dicit populos/q̄ euz nitebant extinguere. Proinde septē penitētiū psalmi/fideliū corda purificant. Postea parabolis ⁊ tropicis allusionibus subseques drama decurrit: ⁊ per allegoricas similitudines pene oīa referūt ad saluatorē dñz/quod suis locis cōmonere curabimus. Post hec laudes christi dñi mirabili varietate ppheta cōcelebrās: vsq; ad finē non desinit ei⁹ pcomia sanctitatis edicere. Sic igit vniuersa de tpo plata noscūt: cui⁹ hec a causa suscepta sunt.

ℭExplicit expositio in psalmū primū.

ℭPsalmus Dauid Secundus.

Quare fremuerūt gētes: ⁊ populi meditati sunt inania. Astiterūt reges terre/⁊ pncipes cōuenerūt in vnū: aduersus dñm/⁊ aduersus christū ei⁹. Dirūpamus vincula eoꝝ: ⁊ piciam⁹ a nobis iugū ipsoꝝ. Qui habitat i celis irridebit eos: ⁊ dñs subsannabit eos. Tunc loquet ad eos in ira sua: et in furore suo cōturbabit eos. Ego aūt constituꝝ sum rex ab eo super ℣yon montē sanctū eius: prædicās preceptū eius. Dñs dixit ad me filius meus es tu: ego hodie genui te. Postula a me et dabo tibi gētes hereditatē tuā: et possessionem tuā terminos terre. Reges eos in virga ferrea: ⁊ tanq̄ vas figuli cōfringes eos. Et nūc reges intelligite: eruditmini qui iudicatis terrā. Seruite dño in timore: et exultate ei cū tremore. Apprehēdite disciplinā ne quādo irascatur dñs: et pereatis de via iusta. Cū exarserit in breui ira eius: beati omnes qui confidunt in eo.

Quamuis in q̄busdā codicibus nec iste psalmus habere titulū cōprobet. Propter qō in actibus aplorū legit sicut in prio psalmo dictū est Quare fremuerūt gentes ⁊c. Tñ si diligēter attenda⁹/nō videt esse cōtrariū. Dicit eñ in prio psalmo positū: sed p inscriptionē tituli primus habēdus est. Est eñ ipse atq; idē secundus in ordine ꝑmus in titulo. Quo exemplo q̄ plurima dicta sunt. Que cū sibi ad litterā discrepēt/diligētius inquisita vnū esse mōstrant: vt est de cōcordia euāgeliorū cam⁹ quos ille latissim⁹. Quapropter ecclesiarū cūctarū pbabili vsu receptū est: vt hinc magis incipiat exordiū titulorū/qñ inchoat ab increpatiōe iudeorū. Et iō cōsequēs fuit habere cām titulū suū: qñ a pore textu noscit segregata. Sz qñ dictū est quare titulum recipit ista diuisio: nūc de ꝺubio ipius (pñtē dño) disseramus.

DEF. Psalmus/est hymnus alicui⁹ metri lege compositus: q̄ ad similitudinē predicti organi supernā nobis cognoscit indicare virtutē. Dauid aūt q̄uis ꝺditor hui⁹ vniuersi operis inspiratiōe diuina esse videat: certis tñ locis ꝓgruēter apponit. Sed qm̄ interpretatio nominū quēadmodū pfati sumus/ res nobis secretiores indicare monstrat: sicut interpretes hebreoꝝ nominū tradere maluerūt. Dauid signāt manu fortis: siue desiderabilis. ℔Nō nulli pōr apri⁹ ꝙuentre q̄ oīpotēti christo q̄ est veraciter fortissimus: ⁊ summo desiderio requirēdus. ℭQuapropter Dauid hic intelligēd⁹ est dñs christus: de cui⁹ passiōe loquit ppheta. Et ipe dñs sua verba dictorus est qō in subsequētibus psalmis creberrime reperit: vt in appellatiōe Dauid dñs christ⁹ possit intelligi. Et ne p hereticas cōtentiones christiani ant m⁹ fluctuet (quē opz oia veraciter fideq; credere) nois ipsius diffinitionē auctoritate patrū breui satisfactiōe cōcludim⁹. Audiam⁹ q̄ beatū ac doctissimū Augustinū in euāgeliste Joānis expositiōe dicentē: Agnoscam⁹ geminā subsātiā christi: diuinā. l. qua cōitis est pri/hūanā q̄ maior est pater: vtrūq; aūt sil/nō duo: sz vn⁹ est christus: ne sit q̄ternitas/nō trinitas de⁹. Ac p hoc christ⁹ est de⁹/aia rōnalis ⁊ caro. ℭQua ℣itate recognita/cōperēter mortiferos vitamus errores. Diuisio.

Quatuor mēbris psalmi huius species decora formata est. In prio loquit ppheta de iudeis ꝓpter passionem christi. Scdo/verba sunt demētium iudeorū. Tertio dicta sunt dñi saluatoris de oīpotēti regno/⁊ de inenarrabili gnatiōe sua q̄tū pōt paruitas humana recipe. Quarto/ppheta loquit cōmonēs pplos vt ad fidē christianā agnita dñi maiestate cōuentāt: scientes devia iusta se esse perituros: nisi apprehenderint religionis catholice verissimā disciplinā. Qō etiā aliorū pphetarū creberrimo sermone narrat. Expositio.

SCHE. Quare fremuerūt gētes: ⁊ populi meditati sunt inania]. Hec figura grece dicitur Erotema: latine interrogatio. Que multis quidez modis fit. Sz vt de his pauca ponā f/interrogemus qñ aliquid scire vo lumus qō nesciebamus: vt est illud in suturo psalmo. ℭQuot sunt dies serui tui: qñ facies de psequētib⁹ me iudiciū? Interrogamus etiā q̄ certe nouimus: vt est illud ℕūquid est in idolis gētiū q̄ pluat: aut celi dabunt pluuiā nisi tu voluer⁹? Est quoq; interrogatio arguēdi: sicut hic posita est. Corripit ei populos ppheta cur fremuerūt cōtra dñm saluatorē: cū causas iracūdie nō haberēt. Fremit⁹ ꝓpe ferarū est/ q̄ iuste seruientibus datus est: qñ rōne posti posita/beluino furore succesi sunt. Et qm̄ nobis frequenter figure ponēde sunt/ opz in ipsis ꝑmoꝝ diffinitionē dare: vt cū nolata fuerit/valeat euidēter agnosci. Figura est (sicut nole tpo dak intelligi) q̄dā ꝓformatio dictiōis a cōione remota: q̄ interioriꝝ⁹ occultos velut alīqō vultuosum semp offert: quā traditiōe maior ostentationē/et habitū possum⁹ nūcupare. Illas etiā pater Augustinus pulcherrime inter locutionū modos annumerat. Nec illud nos moueat/cū apud iudeos agerēt cur plural⁹ gētes ⁊ pplī positi esse videant. Legit eñ in actibus aplorū: Cōuenerūt ei vere in hac cuncta aduersus sanctū filiū tuū quē vnxisti: herodes ⁊ pilatus cū nationibus ⁊ pplis israel. Meditati q̄q; sunt inania: q̄ scripturas diuinas sine fructu itelligētie frequēter iterabāt. Prophetatū est eñ in innumeris locis de dño saluatore messiam esse venturū: quem illi maximo errore decepti nō venisse/sz adhuc vēturū esse pfidūt. Merito q̄ inania meditabāt: q̄ eius aduētū fructuosuz nequaq̄ intelligere potuerūt. Sequit. [Astiterūt reges terre/et pncipes ꝙuenerūt in vnū: aduersus dñm/⁊ aduersus christū ei⁹]. Astiterunt/nō presentiā signat/sz volūtatē. Nā in passiōe dñi ꝓstat coīa reges oi mō nō fuisse. Reges aūt terre/herodē vult intelligi: q̄ plequēdo dñm necauit infantes. Alterū vero herodē ne potē eius: q̄ pōtio pilato in saluatoris nece ꝙsensit. Merito q̄ astitisse dicti sunt/q̄ sacrilegis mentibus psentiētes/in vno scelere ꝙuenerūt. Principes aūt de phariseis dicit. Sermo ei iste interdū reges: interdū signāt pores. Princeps ei dictus est: q̄si pria capiēs. Cōuenerūt in vnū. In vnā volūtatē/nō in vnū cōuentū. Nā diuersis ꝓcilabulis hoc scelus legūt fuisse machinati. Sz vt intelligeres iniuriā filij patrē posse respicere/vtrūq; posuit aduersus dñz/id est pter: ⁊ aduersus christū ei⁹: hoc est filiū: sicut ipe in euāgelio dicit: Qui nō honorificat filiū: nō honorificat patrē qui misit illū. Dirūpamus vincula eoꝝ]. Uerba sunt ista demētiū iudeorū. Dicebāt vincula: q̄ potius pctā solueb̄at. Sic ei putauerūt se vincula ista dirūpere: si in ꝓceptoꝝ legis/⁊ aplos ipsius scelesta volūtate ꝑsilirēt. Eoꝝ nāq; ad christū primet ⁊ aplos eius: q̄ sub numero plurali dñi regula ꝓbabāt astrigi. Et pticiamus a nobis iugū ipsoꝝ]. In tumētoꝝ insipiētiū digna sibi cōparatiōe mās erūt: q̄ nō ꝑticiūt iugū: nisi ꝓus ei⁹ vincula dirupernt/in totū vanissima voluntate decepti. Nā cū iugū dñi saluatoris sit suaue/⁊ onus leue: ꝓhationē ei⁹ putauerūt grauissimā. Itaq; q̄ eos cōtinere ac regere poterat: hoc infeliciter abiscere festinabāt. [Qui habitat in celis irridebit eos: et dñs subsannabit eos]. Celos hic viros scōs signāt: sicut ⁊ ipe alibi dicturus est Celi enarrāt gliam dei. Quos aptissime cōmemorādos elegit: vt ampli⁹ impioꝝ elationē malitiāq; ꝓfunderet. Irridebit/⁊ subsannabit/⁊ his silia ex nro vsu accipienda sunt. Leterū dñs nec splene ridet/nec vultu subsannat: sed virtute sua spūal⁹ pagit q̄cūq; disponit. Hec figura grece ꝺ: Methonymia: latine trāsnolatio: quoties itellectū rei diuersis modis verbis alienis ac translatitijs indicam⁹. Juste igit ppheta iudeoꝝ pfidiā asserit irridendā: q̄ falsos testes ꝙ veritatē adducere tētauerūt: q̄ dñm glie crucifigere maluerūt: q̄ resurrecturi oīpotētis christi sulte sepulcri receptacula figurauerūt. Tāte siquidē scelerū moles ꝙ potētiā dñi demēter atq; inaniter ꝓbanc assumpte. [Tūc loquet ad eos in ira sua: ⁊ in furore suo conturbabit eos]. Sz ne irrisos tñ putarenem⁹: nūc eos grauiter cōmemorat arguendos. Ira vero ⁊ furor silia sunt verba ꝓcedētiꝝ⁹. Nā de⁹ ⁊ cū trāquillitate iudicat: ⁊ suata pietate ꝓturbat. Nō i malos motu aliq̄ surgēte cādelcēs: sz ab eis sue gre momēta subpēdēs. Ira q̄ dei vocab. retributio pctōr. Nā mot⁹ diuinitas btā nō patit: q̄ sp eadē/eterna atq; imobilis ꝙsequerat. Sz ista cōuersio humane cōuenit fragilitati: vt de leto qō tristis: de placato iracūd⁹: de benuolo reddat offensus. Tūc loquet: tēpus illud significat cū iudicare venerit mundū. Merito ergo ira ⁊ furor dicit: qñ oīa pctōrib⁹ obstinatis/suis meritis apta reddunt. [Ego autē cōstitut⁹ sum rex ab eo]. Hactenus ex sua ꝑsona ppheta locutus est: nūc per figurā q̄ grege dicit Exallage: latine ꝑmutatio: verba refert dñi saluatoris/q̄ se regē a pre cōstitutū esse testat. ℔Nō etiā scriptū est de tpo in titulo passiōis Rex iudeoꝝ. ℔Hoc nec pilatus deleri passus est: qui eū iudeis cruci tradidit

SCHE.

SCHE.

SCHE.

Joan.5.

Pō.18.

Joan.15.

Wat.3. affigendū. Hoc etiā magi inquirendo pfessi sunt. Ubi est q̄ nat⁹ est rex iudeor. Seqt. [Sup syon montē sanctū ei⁹]. Nomē ei⁹ istud multarū q̄dē rerū absolute fecūdū est. Wō ei signāt ecclam: mō ipm dñm saluatorē: mō hierlm futurā. Et q: p̄bū frequēter iterādū est: cōuenit magis vt p loca singula ꝓgruis satisfactiōib⁹ explicet. Hic syon/eccl̄am debem⁹ accipe: quā mōtē appellat ꝓpter eminētiam honoris/z firmitatē fidei.

INTER. Syon em̄ hebrea lingua v: specula. Que cōpetenter aptat ecclie: que ad futuras spes sufficiēter instructa pmissiōes dñi mētis puidētia z̄ruct. Nec tantū ꝑsentibus: q̄tū futuris dñiciēs gliat. Merito g̃ syon ecclia dicit: q: speculatio ei⁹ in illa q̄tē platiua z̄tute defigit. Sup eā reuera christ⁹ est rex: qm̄ ab ipso regit atq; disponit. Seqt. [Predicās ꝓceptū ei⁹]. Nō fecit euāgeliū docēs: vt p̄dicationē ꝓphetarū sua manifestatiōe cōpleret. [Dñs dixit ad me fili⁹ me⁹ es tu: ego hodie genui te]. Dñm signāt patrē: sed z ipse quoq; dñs est:

Pſ.109. sicut in cēteſimonono psalmo dicturus est Dixit dñs dño meo: sede a dextris meis. Intēdam⁹ aūt q̄ posuit Dixit ad me: fili⁹ me⁹ es tu: q̄ō etiā ei dicitur⁹ erat post

Wat.3. baptismū. Hic est fili⁹ me⁹ dilectus: in q̄ mihi bñ complacui. Et vt christū vnā psonā: id est p̄bū carnē factū esse sentires: adiecit Ego hodie genui te. Hoc tam nichil hz cōe cū ceteris: sed totū est vnigeniti filij ꝓprīū/ quo ipm designare atq; inculcare rerum potuisset auctor. Dicēdo em̄ Hodie/coeternitatē sue maiestatis ostēdit. Hodie em̄ apud deū nullo initio incipit: nullo fine cōcludit. Nō est ei ibi fuit/neq; erit: sed sp manet/ semp est. Et q̄cūq; dixeris/ille hodie est: sicut in exodo

Exod.3. Moysi ꝓcepit vt de ipso diceret: vade inq̄t/z dic filijs israel Ego sum q̄ sum: z q̄ est misit me ad vos. Quapropter eternitatē suā voluit appellatiōe pnūs tpis indicari. Presens ei tēpus q̄ō ait Hodie: p ppetuitate poni scripturarū diuinarum ꝓprīū esse cognoscit. Genute/natiuitatē illā signat: de qua Isaias dicit Generationē aūt eius quis enarrabit? Sumē ex lumine: ol potēs de ol potēte: de⁹ verus de deo vero. Ex quo oia: p

Isa.55. quē oia: in quo oia. De q̄ ad hebreos scribēs: ait apls:

Hebr.1. Splēdor gl̃ie z figura substātie eius: gerēs quoq; oia verbo virtutis sue: purgationē pctōr facies/sedet ad dexterā maiestatis excelsis: tāto melior angelis effectus/q̄to differēti⁹ pre illis nomē hereditauit. Cui ei angelor⁹ dixit aliq̄n Fili⁹ meus es tu: ego hodie genui te? z cetera q̄ de magnificētia dñi christi text⁹ ille ploquit. Quapropter cessent vanloque disputatiōes: et Arriani dogmatis pfidia conquiescat. Hoc fides catholica: hoc sanctas mētis intelligit: vt vnigenit⁹ filius a pfectnec natura/nec tpe debeat/ nec potestate separari. Ope quoq; pcū est ppēdere: quēadmodū in his duob⁹ versib⁹ p verba pris hoib⁹ voluerit declarare q̄d est. Nō ei potuit substātialr p genus z dfias ad ei⁹ ꝓprīū puenire: q̄d magis creaturis/q̄ creatori videt posse ꝓgruere. Nā quēadmodū sup ei⁹ naturā genus aliq̄d ꝑualet reperiri: cum ipm rerū oim cōstet auctor? Quapropter dissimilis est ista diffinitio illi diffinitiōi que substātialis vocat: que p habitas dfias descendit ad ꝓprīū. Substātialis ei ista dici nō pōt: q̄m quid sit dei substātia/nullaten⁹ valet cōprehēdi. Pōt tñ (sicut

Def. quibuscūq; visum est) diffiniri taliter de⁹: De⁹ est substātia incorporea: simplex et incōmutabilis. Hūc mēbra diffinitiōis istius minutissime ꝓquiramus. Dicit ei primū Ego aūt cōstitutus sum rex ab eo. Sz z reges terrarū ꝓstituūt a dño: addidit Super syon mōte sanctū eius: ꝓdicāo ꝓceptū eius. Electi sunt z ꝓphete/ecclie ꝓdicatores: sequit Dixit dñs ad me: fili⁹ me⁹ es tu. Dictus est z filius israel: sicut in exodo Pharaōi dicit Dixi

Exod.40. tibi: dimitte filiū meū ꝓmogenitū israel: z noluisti. Nō est g̃ q̄ psonā vnigeniti filij adhuc euidēter potuisset: additū est aūt Ego hodie genui te. Nō nulli alteri ꝓbat edictū: sed solus ille sine tpe genitus est p quē creata cōstant vniuersa. Sic istā versloquā/pulcherrimāq; diffinitionē ad scholas suas traxit doctrina secularis: dicēs eā substātialē/sup quā gen⁹ nō poterat iueniri. [Postula a me: z dabo tibi gētes]. Hoc p habitū v: formāq; seruilē: ex eo q̄ fili⁹ est virginis. Quiēdi ei in tpe accepit christ⁹: sm̄ hoiem q̄ nō habebat acquirit. Hic ei inbet vt petat sm̄ naturā inferiorē: z accepta possideat. Nā sm̄ potentiā verbi/indifferēter ola q̄ hz pater/hz z fili⁹: nec illi necesse est petere q̄ simul cognoscit possidere. Gētes aūt significat nationes toto orbe diuisas: quas dissitas atq; separatas sanguis amplectit. Gens em̄ a genere vocitat. Seqt ETY.

[Hereditatē tuā]. Cū dicit tuā/naturā illā in christo pfecte diuinitatis ostēdit. Nā hoc ipm q̄ō ait tuā/incarnationē verbi eē demōstrat: vt nichil intelligat esse diuisum/q̄n vna maiestate ola possidēt: sicut ipe in euāgelio dicit Dia q̄ pater hz mea sunt: z ola patris mea Joan.16.

sunt. Hereditas vero ab hero dicta est: id est dño: q̄p in ETY. ea potestate libere dñet. [Et possessionem tuā terminos terre]. Hic manifestat vniuersas gētes in christi noie crediturās: p quē mūdus explosis supstitiōibus recōciliat⁹ est deo. Nā cū z hic dicit Possessionē tuā: natura hūanitatis accepit/q̄ō sp diuina possedit. Attestati em̄ ipsius dari nō poterat q̄ō habebat. Terminus aūt dictus est (vt quidā voluerūt) q̄p lapis ipse a tribus pedib⁹ aliq̄d minus hz. Sz terminos terre/nō ociose estimo transeundū. Termini em̄ terre sunt/qui tellurē cingūt atq; cōcludunt: vt nō solū arida/verū etiā totius aeris circūiecta substātia z oim creaturarū significaret integritas: sicut et ipse in euāgelio sub

Mat.28. breuitate cōclusit dicens: Data est michi oīs potestas in celo z in terra. Et apls: Ut in nole iesu oīe genu flectat: celestiū/terrestriū/z infernor. [Reges eos in virga ferrea]. Nō regni ei⁹ cōsuetudo describit: qm̄ si intēdat ad ifam/parue vtilitatis est cōfringēda atq; imminuēda pcipe. Sz respice ꝑmū q̄ō dicit Reges eos: vt potestatē tyrānice dnationis auferret. Illi ei regūt/ q̄ ad salutis dona ꝓueniūt. Virga vero/potestas regalis signāt: quia pctōrib⁹ correctiōis sue vindicta ꝓmittit. Ferrea: nō q: de⁹ vltiōis causa vtit virga metallica: hz duricia ferri/rigori equitatis decēter aptata est. Ipsa virga est/de qua in. 44. psalmo dictur⁹ est Virga recta: virga regni tui. Sz quid cū ista virga faciat: subsequēter explanat. Hec virga est/que ꝓstringit ad vitā: hoc baculū q̄ō cōtinet imbecilles: hoc sceptrum

ETY. q̄ō de mortuis viuos facit. Virga em̄ vsu humano dicta est q̄p vi sua regat: et ꝓgere nō sinat inuitētes. [Et rangis vas figuli cōfringes eos]. Id est p conuersiōis studiū conteres in eis terrenas cupiditates z veteris hois ceno sibem vitā. Et respice in ipsis cōparationibus/singulis verbis rerū causas decenter expressas. Potestatē dñi dixit virgam ferreā/supbos pplos vas figuli: q̄ō mox vt pcussum fuerit/in ptes minutissimas dissipat. Wñ ergo pctōr vasi luteo cōparat: vt z cōfractio ei⁹ facilis/z vita lutea mōstraret. Sz tūc in melior reformat/qñ in spūalem holem/diuina gra suffragante) pducit. [Et nūc reges intelligite]. Uenit ad tertiū membrū: in quo iam ꝓpheta admonet vt sacris terribilibus patefactis humanū genus humiliter obediat

Rbbi. creatori. Ibi oritur pulcherrimū deliberatiuū dicēdi genus. Nā cū tali sacro vulgato obstupefacta fuerint corda mortaliū/saluberrim⁹ ac necessari⁹ sua sor accedit: vt cū timore z tremore vero dño seruiat: oīdēs ab vtili z honesto id q̄ō in deliberatiōib⁹ ppli⁹ valet expedire q̄ dicta sunt. Utile est em̄: ne qñ trascat dño: et pereatis de via iusta. Honestū/beati oēs q̄ cōfidūt in eo. Sic deliberatiuū dicēdi gen⁹ ꝓtecta disceptatiōe cōpletū est. Hūc ad exponēda verba redeamus. Reges dñatores debem⁹ aduertere vicio⁹/q̄ hec z intelligere possint/z implere dño ꝓstāte ꝑualeāt. Nec⁹ em̄ semp purpuratos reges aduerti necesse est. Dicit re-

1.Cor.4. ges z q̄b⁹ primata ꝓditio est: sicut ait apls: Jā sine nobis regnatis: z vtinā regnetis: vt z nos vobiscū regnemus. [Erudimini q̄ iudicatis terram]. Erudire/docere

ETY. est. Nā z ipm nomē significat appetēdā sniam. Rudis ei dicit nouus. Erudit⁹/quasi a rure sublat⁹: id est ab ignorātia diuisus/et in doctrine finibus collocat⁹. Nō illis dñ dicit/q̄ iā carnalia delicta domuerūt. Jpi em̄ bene iudicāt terrā: qñ repressis vicijs/corporibus

ETY. suis fauēte dño ꝓcepta legis imponūt. Terra aūt dicta est a terrēdo: q̄p cōmeātiū gressib⁹ atteratr. Seqt. [Seruite dño in timore]. Breuis z plena cōmonitio: qua dño deo amabili timore seruit. Haz sicut remissa securitas culpas admittit: ita timor desiderabilis delicta semper excludit. Et ne seruitum dei durissimum aut tristissimū forte putarēt: subiūxit. [Et exultate ei cū tremore. [Q: timor dñi nō ad miseriā/sed ad gaudium ducit: quippe q̄ beatos efficit/z sanctos operat. Et iterū: ne hec exultatio negligēs redderet/ addidit Cū tremore: vt vtraq; sociata/celestē reuerētiā cōpleter exprimerēt. [Apprehēdite disciplinā: ne qñ trascat dño/et pereatis de via iusta]. Magnificū verbū Apprehēdite disciplinā: quasi munimen clypei cōtra noxia vicia ꝓfutur. Utiliterq; vero hui⁹ facti pulcherrimi ꝓpheta subiūxit: dicēdo Ne qñ irascat dño: z pereatis de via iusta. Ne qñ dixit/ ꝓpter patientiā dñi: q̄ diu sustinet excedētes. Et pereatis de via iusta: id est a celesti rege christo: q̄ via est recte ambulantiū ad vitā dux eunti: iter ad beatitudinē festinātiū: sicut ipse

Joan.14. in euāgelio dicit Ego sum via/veritas/z vita. Uita/ꝓpter incarnationē: p quā bonis viuēdi ꝑbet exemplū. Ueritas/ꝓpter iudiciū. Uita/ꝓpter deitatē. [Cū exarserit in breui ira ei⁹]. Meta phora ab incēdio facta:

SLBL. q̄ō cū magis inardescit/ qñ pabulū ꝓsumptiōis accepit. In breui em̄ dixit: q: cum decreuerit/vindicat. Nec⁹ em̄ illius alia dispositio/alia ꝑbat operatio: sed simul q̄ decernit z facit. Et nota q̄ supius in hoc seculo ad sustinendū/posuit Ne qñ: in futuro vero ad iudicādū/dixit Jn breui: vt mō oipotētis declarēt pietas/tūc potestas. Nō est ei in illo iudicio singulor⁹ hominū vicissim discussio opāda: sed momētaneo discursu simul ola sicut fecit et iudicat. Wñ aūt dictū est Cū exarserit/q: tam magne patiētie finis ille declarat: supra q̄ nulli aliquid sperare ꝓcedit. [Beati oēs q̄ cōfidūt in eo]. Decora cōclusio/post multa dicere ad q̄ō quis debeat festinare. Confidere em̄ de illo iā premiū est: q: ipsa cōfidētia per dei gratiam venit: sicut apls

Phlip.2. dicit: A quo est z velle z pficere. Conclusio.

¶ Nunc in medio breuiter copiosum facris celestibus psalmū pacta expositione reuocemus: vt ei⁹ virt⁹ euidēter possit intelligi/cū ipsius valuerint mēbra cognosci. Respiciamus psalmistā: cūctas sit gra diuinitatis ornatus. Ante dñi verba ꝓdicauit: iterū post ei⁹ dicta reloquit. Cū precedit ꝓpheta est:

cū sequit apls. Q: z vētura integra fide ꝓdixit: z ꝓsequēs ꝓfecta veritate cōsonuit. Ipe dño aūt de medio tangis de celo retonās/potētie sue nobis archana patefecit: vt z diuinitatis eius gloriā/z incarnationis mysteria p modulo nō salutariter discernamus. In hoc aūt secūdo numero: q: ex duabus monadib⁹ pulchre cōpositus est: aptissime due nature incōfuse atq; ꝓfecte in vna ꝓsona sunt posite dñi christi: Quaꝝ est vna qua regnat/z altera qua ministrat: prima creatrix/posteriori creata. Et iō q̄ assumptit impassibilis: q̄ ꝺo est assumpta passibilis. Nā sicut pres monēt/dem⁹ miserias carnis: miracula diuinitati. Discernam⁹ intellectu naturas: z noxios vitem⁹ errores. Diuinitas ei sic sibi humanitatē adunauit/vt nullaten⁹ cū humanitate cōfundi possit: sed vtraq; incōfusa z adunata ꝑmaneat. Q: iz incarnatiōis dispēsatio post resurrectionē glorificata sit: tñ in hūanitatis z̄tate ꝑmāsit. Nā cū ipe dixerit post resurrectionē apls Thome: Mitte manum Joan.20.z tuā z vide: q: spūs carnē z ossa nō hz/sicut me videtis Luc.24. hre. Cum parte piscis assi/z fauū mellis post resurrectionē sumpserit atq; comederit. Et in actibus apls legit: Sic veniet quēadmodū vidistis eū eūtē in celū. Act.1. Cū dicat etiā ꝓpheta de pctōrib⁹ Uidebūt in quē cōpunxerūt: q: maiestatē ei⁹ neq̄uit intuer. Illud ei Zach.12. solis beatis dabit: sicut in euāgelio dicit Beati mūdo Wat.5. corde: qm̄ ipi deū videbūt. Animis exitiale est duas naturas pfectas atq; adunatas in christo nō credere ꝑmanere: q̄o tot exēplis volunt de seipa z̄tas ꝑdicare. Hoc pater Athanasi⁹ alexādrinus. Hoc Hylari⁹ pictauiēsis. Hoc Ambrosi⁹ mediolanēsis. Hoc Augustinus z Hieronymus. Hoc Cyrillus. Hoc alij multi patres: ad tollēdā quoq; fundi⁹ occasionē tnauissime questiōis. Hoc papa Leo cū sancta synodo calcedonēsi decreuit atq; cōstituit: vt ex duab⁹/z in duab⁹ naturis adunatis atq; pfectis: vnū ꝑdicet christū quicūq; se vult esse catholicū. Que si memorie (pstāte dño) recōdim⁹: in ecclesiasticis semp regulis ambulamus.

¶ Explicit expositio in psalmum.2.

¶ Psalmus Dauid cum fugeret a facie Absalon filij sui. iij.

Domine q̄d multiplicati sunt q̄ tribulāt me: multi insurgūt aduersum me. Multi dicunt aie mee: nō est sal⁹ ipsi in deo eius. Tu autez dñe susceptor me⁹ es: gloria mea et exaltās caput meum. Voce mea ad dñm clamaui: et exaudiuit me de mōte sctō suo. Ego dormiui z sopor⁹ sum: et exurrexi q: dñs suscepit me. Non timebo milia populi circundantis me: exurge dñe/saluum me fac deus meus. Qñ tu percussisti oēs aduersantes michi sine causa: dentes peccatorū cōtriuisti. Dñi est salus: z super populū tuū benedictio tua.

Absalon dñi ꝑsem suū Dauid crudelr insequerētur: mule impetu ꝓducēs in cōdensam quercū/ ramis ei⁹ colla nectēt⁹ in aeris sublimitate suspēsus est q̄dā ꝑfiguratiue dñici traditoris: vt sicut iudas innodatus laqueo vitā finiuit/ita z ꝑsecutor Dauid cōstrictis faucibus expiraret. Testāte aūt regū hystoria: psalmus

stle quinquagesimo actu posterior est. Cū post cul-
pas adulterij et homicidij Absalon filij etus psecutio
noscit contigisse: sed p virtute sua cōpetenti numero
pbatur aptatus. Tenere eīm illū locū tertiū oportue
rat: q̄ z sancte trinitatis potentiā / z triduane resurre-
ctionis in se misteria cōtinebat. Nā p liberationē Da
uid, resurrectio dñi cōgrue significat: vt animi christia
norū tali exēplo roborati / in aduersis casibus cōstan
ter erigātur. Simile est et illud qđ legit octateuchus
ante Job: Cum post multos annos Moyses extitisse
noscat. Quapropter nō fm existentiā tempor: sed p
qualitate dictor ordo plerūq; ponitur lectionū. Me-
mento autē alios esse psalmos qui z passionē / z resur
rectionem dñi breuiter tangūt. Alios vero qui distinc-
tius / apertiusq; declarant: sed presens eorū primus
est / qui hec breuiter dicunt. Diuisio.

Orus hic psalm⁹ ad psonā christi dñi com
petenter aptat. Persona vero eius est vir-
tus omnipotētissime deitatis / z humilitas
humanitatis assumpte: nō sub permixtiōe
psusa / sed individuis adunatiōe subsistēs.
Primo itaq; modo ad patrē loquitur persecutoribus
exprobrans: qui irreligiosa cōtra ipsum verba loque-
bant. Secundo loco fidelis populus ne morte formi-
det instruit: quando eum exemplo auctoris sui spe re-
surrectiōis certissime consolat. Expositio.

Domine quid multiplicati sunt qui tribulāt
me]. Secūdi psalmi hoc quasi simile videt
initiū. Sz illic interrogatio increpātis est:
hic autē admirat contra se populos excita
tos: qui ad eos cognoscit venisse saluādos:
dicēdo Tribulant me / ostēdit de illorū amplius cecī-
tate dolusse: q̄ salutare suū obstinatis mētib⁹ reſpue-
rūt: sicut in .34. psalmo dicturus est Retribuebāt mi-
chi mala p bonis: sterilitatem aie mee. [Multi insur-
gunt aduersum me. Multi dicunt aie mee]. Intantū
multi fuerunt: vt etiā de numero discipulorū traditor
Judas illis fuerit aggregatus. Et cuz repetit sepius
multi: ostendit acerba numerositas impior qui a con
spiratiōe dēsissima nequaq; rarescere potuerūt. Hec
figura locutionis dicit Pempaisis: enumeratiōis stu-
dio verba repetēs: vt rei de qua loquit̄ pcuret augmē
tū. [Non est salus ipsi in deo eius]. Hoc ad illas vo-
ces ptinet iudeorū dicentiū Alios saluos fecit: seipm
nō potest saluū facere. Putabat em̄ pater dilectionē
nō habere filij: quē carnaliter pmittebat occidi. Ꝺ ne
karie turbe stultissimū dictū: Nūquid redemptio mūdi infirmitati debuit applicari? Nō enim insatiabilis
mors aliter poterat vinci: nisi vita tyrannidis eius ta-
nuas introisset. Sic tenebre pmanere nequeūt: cū pre
sentia luminis excludunt. [Tu autē dñe susceptor me⁹
es / gloria mea: z exaltās caput meū]. Susceptor fm
formā dicit̄ seruī. Hominis em̄ susceptio: est verbū ca
ro factū. Quapropter gloriam suam z exaltationē ca
pitis sui / caro dicit: quā suscepit omnipotēs verbū: vt
divina / humana q̄ substātia vna esset sine aliqua cōfu
sione psona. Hoc etiā ad Pelagianos ptinet destruē
dos: qui putant hoiem aliquid per se efficere posse qđ
bonū est. Nā quis rogo sibi ad bene agendū sine divi
ne gratie largitate sufficiat: cū humana natura p gra
tiā qua vnita est deo ad patris sit dexterā collocata?
Ꝺ beatus Augustinus in enchiridion more suo la-
tius z vtiliter explicauit. Factū est autē hic pulcherri
mū schema: q̄ grece dicit Aureſis: que addēdo que-
dam nosa per mēbra singula rerū augmenta cōgemi
nat. Dicit em̄ Tu autē dñe susceptor me⁹ / gloria mea:
et exaltās caput meū. Hoc etiā latius designat aps
dicēs: Quis nos separabit a charitate christi? Tribu
latio an angustia / an psecutio / an fames / an nuditas /
an periculū / an gladi⁹? zc. Huic vicina est figura que
dicit Clymax: latine gradatio: qñ positis quibusdam
gradibus siue in laudibus / siue in vituperatiōe semp
accrescit. Sed inter vtraq; schemata hoc interest: q̄
Auxesis sine vlla iteratiōe nois rerū pcurat augmen
ta. In clymace vero necesse est vt postremū verbum
qđ est in primo comate positū: in sequenti mēbro mo-
dis oibus iterek: sicut est illud aplī. Scitis qñ tribula
tio patientiā operak: patiētia pbationē: pbatio spem:
spes vero nō cōfundit]. Voce mea ad dñm clamaui: z
exaudiuit me de mōte sancto suo]. Cū dicit Mea / de-
mōstrat oratiōis ꝓprie sanctissimā puritatē. Non em̄
illi⁹ integritatē aliqua imago phātasie poterat impe-
dire: vt ceteris mortalibus infirmitate carnis plerūq;
surripit̄. Ꝺ autē dicit Voce mea ad dñm clamaui: hoc
euāgelica verba declarāt / vbi aīt filij⁹ Pater clarifica
filiū tuum zc. Nā q̄ dicit Mea: indicat q̄ ipse locutus
est etiā p pphetas. Illud vero qđ sequit Et exaudi-
uit me de monte sancto suo: z hoc euāgelij text⁹ expo
nit: vbi vox ad eū facta est Et clarificaui: z iterū clari
ficabo. Per montē siquidē z ipe dñs / z sancti ei⁹: z ec-
clesia dicet̄ sis quidē locis aptissime significant. Hic
tñ dictū intelligēdum est de mōte: id est de diuinitatis
excellētissima summitate: sicut z alius psalmus dicit:
Justitia tua sicut mōtes dei. Equū em̄ fuerat vt natu
ra hūanitatis assumpte: q̄ in terris singulare patiētie
mōstrauit exēplū: in celis acciperet creaturarū oīm pn
cipatū. [Ego dormiui / z soporatus sum / z exurrexi: q̄
dñs suscepit me]. Venit ad fedam partē: in qua dubi-
tātiū corda roborant̄: vt crederēt eū cōfestim resurre-
cturū / quē viderant impior manib⁹ crucifixū. Dor
mum dixit: q̄ celeriter resurrexit. Ꝺ sit in somno isto
vitali: vbi nō vite termin⁹ / sed tpalis requies inuenit.
Soporat⁹ sum / securā significat pausationē: nō sicut
impij in morte quatiūt̄ / qs indetat tugiter ꝓscia pctor
Is soporatio ista fuit sacri corpis btā dormitio. Exur-
gere aūt est cū alacritate resurgere: qppe q: caro mor
talitate deposita: immortalitatē sumpsit / et gllam sem-
piternā. Sz ḡre exurrexerit / euidēter expōit: qm̄ dñs
suscepit me. Natura el humanitatis p se nō potuisset
ppa virtute resurgere: nisi eā divina olpotētia susce
pisset: sicut ipe dicit: Ptātē habeo ponēdi aiaz meā: z
potestatē habeo iterū sumēdi eaz. [Nō timebo millia
ppli circūdātis me]. Timere nō potuit inquā pplm:
cui erat in sua diuinitate ꝑsidiū. Scriptū est in euāge
lio: q: in passiōe magna cū populi multitudo circūde-
dit. Nā q̄ dicit Nō timebo: nō significat se nō esse mo
riturū: sed mortē formidare nō poterat / quā triduanā
z mūdo ꝓfuturā esse ꝓsciebat. [Exurge dñe: saluū me
fac de⁹ meus. Qm̄ tu percussisti oēs aduersantes michi
sine causa]. Nō q: de⁹ dormiēs aut recubans excitat:
Is scripturis diuinis mos est ad exprimēdā causam p
tropologiā ex nostra psuetudine aliqđ de deo dicere.
Tropus aūt est dictio ab eo loco in quo ꝓpie est trāsla
ta: in eū locū in quo ꝓpria nō est. Saluū me fac deus
me⁹. Hoc de resurrectiōe dicit. Nō el declinare patie
bak vite hui⁹ occasus: q̄ erat humano generi ꝓfutur⁹.
Aduersantes aūt: nō solū ad mortē ptinet / Is etiā ad
hereticas q̄stiōes: q̄ sine veritatis studio catholicas
regulas prauis dogmatib⁹ insequūt. Et merito tales
cecitate mētis pcutiūt: q̄ se puersis desideriis miscue

Pſ.34.

SCHE.

Wat.27.

SCHE.

[Dentes peccatorū cōtriuisti]. Id est detrahētiū ver
ba mordētia: qui potestati divine nefandis dogmati-
bus obloquunt̄. Dentes em̄ dicti sunt a demendo. Et
ideo pulchre nimis lingue detrahentiū dentes vocan
tur: q: sicut illi cibor partes demūt / ita z isti opiniōes
hoim adhibita detractiōe corrodūt. Quamvis hoc z
ad iudeos possit aptari: qui dicebāt Si rex israel est:
descēdat de cruce / et credimus ei. Contriuisti: hoc est
ad nichilū pduxisti. Nā reuera cōtriti sunt: qñ ipm co
gnouerūt in gloria resurrexisse / quē visi sunt humani-
tate despecta trucidare. [Dñi est salus: et sup populū
tuū benedictio tua]. Cōtra illos hec sententia pferk:
quorū dētes superius dixit esse cōtritos. Pronūcian-
do em̄ Dñi est salus: illos cōfundit qui putauerunt sa
lutē christo tanq; terreno homini cōtemptibili p̄sum-
ptiōe decerpere. Ꝺ maniter impij laboratur. Quo-
mō pōt aut eterna vita interimi: aut saluator⁹ salus vl
latenus amputari? Sup populū tuū benedictio tua.
Una sentētia / z quid debeāt credere holbus ꝓcipit: et
quid possint ab ipso recipere cōpromisit. Cōclusio.

DEY.

Wat.27.

1.Tim.1.

Joan.10.

DEF.

SCHE.

Ebreus quidē psalmus: sed maximā pagano-
rū destruēs prauitatē: que putat glo-
riā superne maiestatis ad humilitatē nō potuisse de-
scēdere passiōis. Insipiētes: quorū sensus inde cōfun
dit / vnde mūdus noscit esse liberatus: sicut dicit aps
Christus iesus venit in hūc mūdū peccatores saluos
facere: quor⁹ prim⁹ ego sum. Hūc ꝓsideremus quēad-
modū celestis philosophie ver⁹ ordo plar⁹ est: vt pri-
mus psalmus christi dñi moralē: secūdus naturalē: id
est substātiā humanitatis z deitatis: tert⁹ de resurre-
ctiōe ipsius loquēs / inspectiuā quodāmō ꝓtineat par
tē. Que ratio p oēs scripturas divinas decurrit. In-
de z Jsaac patriarcha tres puteos fodit: demōstrās
ꝓcepta dñi doctrina triplici cōtineri. Sic et sapientia
monet vt describam⁹ eā nobis in corde tripl̄r. Et relic-
quas ptes in subsequētib⁹ psalmis facile poteris aut
mirtas: aut singillatim positas etiā nō admonitus le
cto: agnoscere. Ad nobis em̄ frequēter ista nō exigas /
qb⁹ nouiter multa dicēda sunt. Hui⁹ aūt psalmi calcu
lū edocet sctā trinitas: q̄ Is naturā habeat inseparabi
lis vnitatis / trib⁹ tñ eā manifestū est constare psonis.

¶Explicit expositio in psalmum .3.

¶In finē psalmus Dauid. Canticū .iiij.

Cum invocarem exaudiuit me
deus iustitie mee: in tribula-
tione dilatasti michi. Miserere mei: z exaudi oratiōem
meā. Filij hominum vsq; quo
gravi corde: vt quid diligitis
vanitatem / z queritis mendaciū? Et scitote
qm̄ mirificauit dñs sanctum suum: dñs exau
diet me cū clamauero ad eum. Irascimini et
nolite peccare: q̄ dicitis in cordibus vestris /
z in cubilibus vestris compūgimini. Sacri-
ficate sacrificium iustitie / et sperate in dño:
multi dicunt quis ostendit nobis bona? Si-
gnatum est super nos lumen vultus tui dñe:
dedisti leritiā in corde meo. A fructu frumen
ti vini z olei sui: multiplicati sunt. In pace in
idipsum: dormiam z requiescam. Quoniam
tu dñe singulariter in spe: constituisti me.

DEF.

Ubtiliter perscrutemur quid nobis singu-
latim sermōes isti denūcient: quos prefa
ti sumus veracissimos indices esse psal-
mor. Finis mō nō significat alicuius rei cō
sumptionē: sed perfectionē spūaliū rerū.
Nam sicut dicit aps: Finis legis est christus ad iusti
tiā omni credēti: qui est omnū bonor pfectio glorio-
sa. Et ideo qđ positū est in finē: ad christū dñm cōmo-
net esse referendū. Sive (vt quibusdā placet) p nobis
dictum esse credendū est: in quibus fm eūdem aplm
seculor finis aduenit. Illud tñ sciendum est ad termi
nū referri nō posse: cum adhuc operis ipsius initia vi-
deātur esse. Psalmus est autē (sicut diximus) organū
musicū capite sonorū: quo divina preconia canebant.
Cāticū qđ ypsas laudes humanis vocib⁹ psonabat.
Sz hec ideo vident̄ esse sociata: q: z instrumētis
musicis / z choris psallētū sacrificijs celestib⁹ cōsona
vociferatiōe canebant: sic istis ꝓbis oib⁹ cōmonemur
de dño christo canticū istud esse dicturū. Diuisio.

Rt totū psalmū verba sunt sancte matris
ecclesie: que non in cordibus nostris phan
tastica imaginatiōe formatur: sicut patria
vel ciuitas / vel aliquid eorū simile qđ per-
sonā nō habet existentē: sed ecclesia est col
lectio fideliū sanctorū omniū / anima z cor vnū / sponsa
christi / hierusalem futuri seculi. De qua dicit in cā-
tico cāticorum dñs Jesus: Osculetur me osculo oris sui.
Et alibi: Que est ista que ascendit de albata? Et illud
Una est columba mea: vna est sponsa mea. Quapro-
pter nefas est hic aliquod dubiū introducere: vbi tan
ta veritas cognoscit tot testimonia ꝓhibere. Et ideo
sub figura Metophoeia / ecclesiā dicamus loqui: que
psonis semp cognoscit certissimis applicari. In pria
siquidē parte rogat vt ei⁹ audiat oratio: increpās insi
deles: q: colētes falsos deos / culturā veri dei neglige
bant. In secūda cōmonet generalitatē: vt relicta impi
tiōe fallaci / sacrificiū iustitie debeāt immolare. Et vt
gētiliū mētes facta ꝓmissiōe ꝓterret: mgētia cōme
morat ꝓstitisse dñm difficia christianis. Expositio.

Cum invocarem exaudiuit me deus iustitie
mee: in tribulatione dilatasti michi. Miser-
rere mei: z exaudi orationem meam]. Con
sideremus quid sit hoc: q̄ mater ecclesia in
vno / eodēq; versu z exaudita se dicat / z ite-
rū deprecet audiri: significās ꝓfecte oratiōis hūc esse
modū: vt Is nobis postulata desideria cōcedant / pba
bilit semp ambitiōe audiri. Nos tñ iugiter postulem⁹?
sicut dicit aps: Sine intermissiōe orate: in oibus gra
tias agite. Deus autē iustitie mee / recte dicit ecclesia:
que sensu orthodoxo trinitatis vnitatē / et olpotentiā
ꝓfitet. Nā z mēbra ei⁹ singillatim dicere sibi ista sacra le
ctiōe cōperimus: sicut in Job legit Arguē de innocētiā
meā. Et paul⁹ aps ait: Reddet michi coronā iustitie:
Et ꝓpheta in .7. psalmo dicturus est Si est iniquitas in
manibus meis. Nō q: sine pctō modis oibus fuerūt:
sed sunt orationes aliquae in quib⁹ fideles hoies euidē
ter appareāt innocētes. Sequit Jn tribulatiōe dila-
tasti michi. Tribulatio est em̄ que semp dilatat eccle
siā: qñ eodē tēpore cōfessores fiūt / martyres coronāt:
tota q; turba iustor cōtritiōibus semp auget. Adiecit
Miserere mei dñe: z exaudi orationē meā. Pia mater
sibi miserēdū esse dicebat: si p filijs eius audirek ora-
tio: qñ quicquid mēbris tribuit / toto corpori sine du-
bitatiōe prestak. [Filij hoim vsq; quo graui corde: vt
quid diligitis vanitatē / z ḡritis mēdaciū]. Cū superio-

1.Thess.5.

2.Tim.4.

Pſ.7.

DEF.

Cant.1.

Ibidem.6.

SCHE.

Universitäts Bibliothek

SLBE. versu ꝓ nobis orauerit: hic per Energiam alloquitur genus humanū: ne in culturis demoniorū grauissimo errore permaneat: quatenus ꝓ ipso exaudiri possit fusa precatio. Alioquin irrita ꝓ se reddit vota supplicātium quisquis non reliquerit cōsortia peccatorū. Sequit Usq; quo graui corde. Merito eos diuti⁹ graues corde fuisse dixit: q̄ post veritatis predicatione adorare magis elegerūt idola falsitatis. Sicut est illud euāgelij: Seruus sciens voluntatē dñi sui/ & non faciēs digna: plagis vapulabit multis. Primo eñ mundus iuste flagellatus est paucis: q; suum dñm ignorare probatus est. Post aduentū vero creatoris sui iustissime vapulabit multis: qui adhuc idolorum nenias inquirebat. Sequit Ut quid diligitis vanitatem: & queritis mēdacium. Vanitas nomen est quidē generale viciorū. Sed illud ꝓprie vanū dicitur/ quod a deo ꝓbatur alienum. Nam sicut in diuinitate confidere fructuosa firmitas: ita ab eadem deuiare vanitas est caduca. Sicut Ysaias dicit: Adorātes vana & falsa misericordiam suā dereliquerunt. Arguuntur itaq; illi qui idolorū turpissimo amore flagrabant. Et sub increpatiōe pnunciādum est. Ac si diceret: Quare vanitatem diligitis/ qua peritis? Diligere eñ debemus ꝓficua non noxia: q; potius execrare conuenit/ per que nos pena ppetue damnationis affligit. Queritis mendaciū: q̄ vtiq; non appetere/ sed refugere deberetis. Ifud autem mendaciū idola significat. Que tale nomen merito susceperūt: q; contra dignitatem veritatis erecta sunt. [Scitote q̄n mirificauit dñs sanctum suum: dñs exaudiet me cum clamauero ad eum]. Permanet in increpatione salutari: vt ad vere religionis affectum corda dementiū explosa prauitate conuertat: pnuncians illis veritatis arcanum: vt incarnationem sanctam venerabiliter suscipere non recusent. Sanctum suum/ dicit dñm christū: sicut & alibi de seipsa veritas ꝓfitetur. Custodi animā meā: q̄n sanctus sum. Adiecit Dñs exaudiet me cum clamauero ad eum. Merito se exaudiri confidebat: q̄n dominū sanctū magnificandum populis predicabat. Cum clamauero dicit id est cū bonis operibus diuinitati supplicauero. Ipe enim clamor est/ qui tacitus ad deū peruenit: et exaudiri facit eos qui bonis operibus cōstanter insistunt. [Irascimini & nolite peccare que dicitis in cordibus vestris: & in cubilibus vestris compūgimini]. Hoc bene trahitur ad iudeos: vt & si eos irasci contigerit/ saltem se ab illicitis ausibus abstinerēt. Quod tamen et generaliter comperīter accipimus. Venialis est enim ira que ad effectū indignationis sue nō peruenit. Sicut scriptū est: Melior est qui vincit iram/ q̄ qui capit ciuitatē. Et ideo preceptum curationis adhibet: vt si iam irascimur / non inconsulta temeritate peccemus. Motum siquidē animi fatemur/ ꝓpter humanā fragilitatē habere in potestate non possumus: sufficiat tamen dei gratia ratione disciplinabili cōtinemus. Et ideo beatus ꝓpheta quod est quidē cōsuetudinis ꝓmisit: quod vero culpe ꝓhibuit. Nā si irascamur/ nec dñi cōsideratione refrenemur: sed a voto nostro impediamur aliquo necessitatis abiectu: tūc vtiq; constat nos facti crimen portare: etiā si nō possumus que volebamus efficere. Siue (vt quibusdaz placet) ꝓteritis peccatis irasci debemus: vt presentem nequiciā possimus effugere. Delicta eñ recētia declinare nō possumus: nisi vetusta laudabili execratione damnemus. Quid est eñ aliud penitere: nisi irasci sibi vt horreat q̄ fecit/ et cruciatus a se exigat: ne iudex potiꝰ iratus

Luc.12.

Pō.85.

Prouer.16.

affligat? Addidit Que dicitis in cordibus vestris: in cubilibus vestris compūgimini. Ostendēs dñm secretas hominū cogitatiōes agnoscere. Ait ei Que dictis in corde/ vtiq; q̄ nō putatis audiri: & idco creditis occultū: q; non est verbi affatiōe vulgatū. Sequit In cubilibꝰ vestris compūgimini. Ferarū domicilū ꝓpe ETY. cubile dicit/ a cubādo. Ferociū ergo cogitatiōes apte dicit cubilia: cuius hoc interdum & in bono abusiue legak assumptū. Ut est illud de sanctis Letabunt in cubilibus suis. Compūgimini/ significat penitētiā agite. Nā compūctione quadā animarū fit optata cōuersio. Ac si diceret: deserite prauas cogitatiōes vestras anteq̄ scelera perpetretis. Sequit quoq; diapsalmatis silentiū. Ubi merito diuisionē posuimus: q̄n res altera cognoscit inchoari. Deposito eñ vetere homine nosipsi nos i nouū sacrificiū salubriter iubemur offerre. [Sacrificate sacrificiū iustitie: et sperate in dño]. Cū superius clemētissima mater admonuit ab antiquis superstitionibus discedēdū: in secūda positiōe docet vt renati homines non victimis pecorū studeant/ sed seipsos deo sacrificiū conenk offerre. Quia non est talē dño iumentoꝝ victimā dare: quale hominū deuotū pectus offerre. Nam si ipse ꝓ nobis immolat? est christus: q̄to magis ꝓuenit sacrificiū ei nosmetipos offerre: vt possimus regis nostri imitatiōe gaudere. Dixit eñ Sacrificate. Et ne intelligeres pecudes/ subiūgit Sacrificiū iustitie: id est recte viuite: & corda vestra diuinitati mūda semper offerte. Addidit quoq; Et sperate in dño: vt vitam bonā spes felicior subsequat. Nō eñ hec plene recipere possumus: etiā si bonos actus diuinis cōspectibus offeramus: sed sperare docemur in dño/ vt in futuro ꝓmissa salutaria cōsequamur. Sz spes ista nō decipit. Voluntas talis nō puenit ad reatū: sicut dicit apls: Spes autē nō cōfundit. Quia charitas dei diffusa est in cordibus nostris p spiritum sanctū qui datus est nobis. [Multi dicūt quis ostēdit nobis bona. Signatū est sup nos lumē vultus tui dñe]. Certamine quodā facto: partiū corda fideliū saluta- Roma.5.
riter construunt. Dicūt multi adhuc carnaliter sapientes: q̄s nec pauci dicere debuissent. Quis ostendit nobis bona? Illa scz que predicat semp ecclesia/ resurrectionē esse venturam: in qua iusti omnes eterna premia cōsequant. Hoc imputatiue legendū est: quasi dicant: ꝓmittit nobis q̄s penitus nō videmus. Desideramus que hic cōsequi nō valeamus. Iste respōdendo indicat beneficiū: quod etiā in ꝓsenti seculo possidemus. Signatū est super nos lumen vultus tui dñe. Quia sicut nummus imperatoris portat imaginē: ita & fidelibus signa celestis principis imprimūtur. Hoc munimine diabolus multiformis expellit: & fraudulēta machinatiōe nō prevalet superare tētatum/ quem habuit primi hominis suasiōe captiuū. Crux est enim humilium inuicta fortitudo/ super bonū delectio. Victoria christi: perditio diaboli/ infernorū destructio/ celestiū confirmatio/ mors infidelitū/ vita iustoꝝ. De quo loco Joannes cōstantinopolitane ciuitatis antistes: quasi multifarias diffinitionū stellas in crucis declamationē lampauit dicēs: Crux est christianoꝝ spes: crux romanoꝝ victoria: & crux mortuorū resurrectio: crux cecorū dux: crux conuersoꝝ via: crux claudorū baculus: crux pauperū consolatio &c. qui ab eo in hunc modū diuina aspiratione ꝓfusa sunt. Ecce vera munera: ecce dona presentia: quibus maledicoꝝ lingue damnatis faucibus obstruunk. Hec figura dicit Peust? latine SLBE.
ne autē percūctatio: vbi & interrogatio fit/ & respōsio

parata subsequitur. Adiecit: Lumē vult⁹ tui dñe. In crucis enim impressione lumē est vult⁹ dei: q; semp in eis nosci? radiare: q̄ se nō aliqua eligūt prauitate polluere: sicut dicit apls: Rolite contristare spiritū sctm Ephe.4.
dei in quo signati estis in die redēptionis. Quid enim efficiat ista crux: in alio loco apls pulchra brevitate
1.Corin.1. cōplexus est dicēs. Verbū enim crucis pereuntib⁹ q̄dē stultitia est: his aūt qui salui fiunt virt⁹ dei est. Quapropter voces sacrilegas respuam⁹. Magna & cōpetētia sunt dona dei ꝓtra ꝓncipē tenebraꝝ: lumē nobis
Ar.fructu adesse dñicum. [Dedisti letitiā in corde meo. A † tpe frumēti vini et olei sui multiplicati sunt]. Adhuc būficia numerat que possidēt christiani. Nō eñ istā letitiā dicit: quā cachinno vocis exprimimus: sed letitiā recte fidei: quā bone ꝓscietie ꝓstare dño ꝓuenit. Tūc enim vere citer letamur: quādo & recte credim⁹: & adiutorio dñi ꝓbabili nos cōuersatione tractam⁹. Brevis sermo: sed ꝓfecta cōplexio. Quid enim ampli⁹ a dubitantib⁹ queri? : q̄ ꝙ & signo crucis regi nro militare cognoscimur: & de ꝓfecta fide dño prestāte gaudem⁹? Sequit. A tpe frumēti vini & olei sui multiplicati sunt. Redit ad eos: qui reb⁹ carnalib⁹ ꝓbant intenti. Hec vacat q̄ his reb⁹: id est frumēti: vini & olei:
Joan.6. additū est/ sui. Est enim & dñi panis viuus qui de celo
Pō.22. descēdit. Est & vinū: poculū tuū inebrians q̄ preclarū
Ibidem est. Et oleum. Impinguasti in oleo caput meū. Ergo ista dei nō habēt pctores: sed sua/ id est terrena vnde
ETY. corꝰ? viuat: nō alia ꝓfuat. Frumētū enim dictū est a frumine: id est a summa parte gule. Antiqui enim caput gule frumē vocabāt. Multiplicati sunt eñ pessimis actib⁹: id est mūdana voluptate cōpleti. Hoc est enim q̄ in ꝓfatione diximus: in vno sermone plerūq; causas ꝓfundissimas indicari: vt est hic positum sui. [In pace in idipm: dormiā & requescā. Nām tu dñe singulariter in spe: ꝓstituisti me]. Cōtra hūanos tumultus: et felicitates caducas: q̄s mūdus estimabat esse precipuas: pulcherrime pacē cordis obiecit: quā habere nō possunt q̄ secularib⁹ actib⁹ implicank. Pax eñ ista habet trāquillissimā vitā: que cū sua mēte nō litigat: sed in dñi būficijs ꝓseverās: amena trāquillitate
Joan.14. pfruit. De ipsa dicit dñs i euāgelio. Pacē meā do vobis: pacē meā relinquo vobis. Sed ne pacē istā tpalē putares addidit: In idipm dormiā & requescā. In id-
DLE. ipm q̄ppe dr: q̄s nulla rerū vicissitudine cōmutak: sed ipm i se pmanēs incōmutabili permitate ꝓsistit. Dormiā/ fine vite vult intelligi. Requescā/ futurā bitudinē indicare monstrak: q̄n ipsa requies dabit sctis & gloriosa pausatio. Sequit causa quare requescat. Quām tu dñe singulariter i spe: ꝓstituisti me. Singularis itaq; spes est ecclesie in mēbris suis: q; sola recipiat regnū dei: q̄s babilonie pp⁹ nō potest adipisci. Et cū dicit ꝓstituisti me: significat dignā deliberatāq; sententiā: quā hic habemus in spe: Ibi aūt possidek in re. Sed tūc reuera illud mun⁹ quietis merebimur: si hoc fieri dñi nuamine confidamus. Conclusio.

¶ Decurso igit materne ꝑdicatiōis eloquio: cōsideren⁹ cantici hui⁹ principia: medias & finē: & intentionē tāti my sterij reuerētissimis indagatiōib⁹ inuenim⁹. Sic eñ psalmi virt⁹ cognoscitur: si circūstātia dictiōis tali ordine pquisita tractek. Primo versu exaudiri se ꝓ mēbris suis sctā exoravit ecclesia: & vt ei⁹ audirek oratio: humanū gen⁹ admonuit: vt ab idoloꝝ veneratione discederet: sciēs se habere dñm Saluatorē: cui hic veraciter cultura debetur. Deinde: pp⁹m quē admodū sacrificare debuisset instruxit: quid etiā blasphemis respōderek admonuit. Post/ singulare beatitudinē quaz sctis suis dñs cōpromisit: dixit. Sic tot⁹ christiane discipline institutio sctā cōpleta est. Et vt quid agerēt homines: & quid sperare debuissent euidēter agnoscerent. Admonet etiā numerus iste quaternarius: vt eū mūdo ꝓdicarū virtute euāgelica sentiamus. Cōgruū siquidē fuit: vt cūctus terrarū ambitus in quattuor cardinibus cōsistūtus: Saluatori dño credere moneret: quatenus de diuersis gentib⁹ aduocata vna fieret totius orbis ecclesia. Nā & quattuor tēporib⁹ annus ipse distinguit. Quattuor vētis cardinalib⁹: totus orbis mane perflatur. Quattuor etiā virtutib⁹ / animi dignitas comparatur: id est prudentia/ iustitia/ fortitudine/ & tēperantia: quē calculū pithagorici tanta laude prosecuti sunt: vt eum sacrum esse faterentur.

¶ Explicit expositio in psalmū quartū.

¶ In finem pro ea que hereditatem consequitur. psalmus Dauid. v.

Verba mea auribꝰ pcipe dñe: intellige clamorē meū. Intende voci oratiōis mee: rex me⁹ et de⁹ me⁹. Quām ad te orabo domine: mane exaudies vocē meā. Mane astabo tibi et videbo: quām nō de⁹ volēs iniquitatē tu es. Neq; habitabit iuxta te malign⁹: neq; pmanebūt iniusti ante oculos tuos. Odisti oēs qui operantur iniquitatē: pdes oēs qui loquunk mendaciū. Virū sanguinū & dolosum abominabitur dñs: ego aūt in multitudine misericordie tue. Introibo in domū tuā: adorabo ad tēplū sctm tuū in timore tuo. Dñe deduc me in iusticia tua ꝓpter inimicos meos: dirige in cōspectu tuo viā meā. Quām non est in ore eoꝝ veritas: cor eoꝝ vanum est. Sepulchrū patēs est guttur eoꝝ: liguis suis dolose agebant: iudica illos deus. Decidant a cogitationib⁹ suis: ꝑm multitudinē impietatū eoꝝ expelle eos q̄n irritauerūt te dñe. Et letentur oēs qui sperant in te: in eternum exultabunt & habitabis in eis. Et gloriabuntur in te omnes qui diligunt nomen tuum: quoniā tu benedices iusto. Dñe vt scuto bone voluntatis tue coronasti nos.

Quare ponatur in finem: superiori psalmo nup edictū est. Pro ea ꝓ quę hereditatē ꝓsequit: ecclesiā significat: cuius ꝓsona in hoc psalmo introducit ad loquendū. Hec bona dñi saluatoris adit ac possidet. Hereditatē ꝓ ideo ꝓsequi dicit: q; christo resurgēte ad eā bona spūalia puenerūt: id est inseparabile fundamentū fidei: spei certissimū ꝓmiū: suaue vinculū charitatis &c. quarū rerū nūc tenet imagines: & in futuro est permiter possessura virtutes. De qua hereditate in euāgelio dicitur: Beati mites: quia ipsi hereditate Matth.5.
possidebūt terram. Rursum ecclesia dñi vocatur hereditas: sicut & in secūdo psalmo dictū est: Pete a me Pō.2.
et dabo tibi gentes hereditatē tuā: et possessionē tuā

Universidad de Sevilla Biblioteca

terminos terre. Que merito hereditas ipsius dicitur cuius pretioso sanguine cōparata monstrat. Q̄ nō putes esse ⁊trariū: q̄ licet i scripturis diuinis diuersa esse videant: in vnā tñ intelligētie ꝓcordiā veritatēq; ꝓuenūt. Psalmū ꝯ ipsi Dauid: sicut superi⁹ expositum⁹: referre debem⁹ ad dñm Christū. Diuisio.

Iste Dauid hic psalm⁹ a ꝑsona catholice ꝑfert ecclesie: que prima sectione oratione suam poscit audiri: hereticos ⁊ scismaticos ꝑdicans a dñi muneribus excludēdos. Secda sectione: ꝑ intellectū diuinarū scripturarū recto tramite dirigi se ad illā felicē patriā diuino munere deprecat: ꝑfidos inde asserens fieri fundit⁹ alienos. Ad postremū: cōmemorās ꝓmia beatoꝝ: vt vna predicatione ⁊ malos predicta pena cōuerteret: ⁊ iustos ꝓmissa premia concitarent. Expositio.

SCHE. Verba mea aurib⁹ percipe dñe intelige clamorē meū. ꝑ figurā Metaphorā: quaꝝ in quarto psalmo tā dixim⁹: aptissime hec ꝟba dant ecclesie: vt amata dñi expectet: accersita festinet: q̄tenus scīi hui⁹ nequitias eodē inuāte ptrāsiens: ꝑfōso suo imaculata ⁊ sine ruga semp adhereat. Ubi prima fronte ꝑ partes trine oratiōis virt⁹ trinitatis exponit: qualē habere sanctā decet ecclesiā. Dicendo em: Verba mea auri⁹ ꝓcipe dñe: oris significat psalmodiā. Sequit: Intellige clamorē meū: vt affectū cordis aperiret: sicut ⁊ apls ait: Rom.8. Misit de⁹ spm filij sui in corda nra: in quo clamamus: abba pr. Aures aūt diuinitatis ad similitudinē corpalē dicunt: per quas aere ꝟberato hoibus intrat audit⁹.

ETY. Auris em ab auditu dicta est. Et ꝓsidera: q̄m clamorē suū petuit intelligi. Uox em ista nō erat labiorꝝ crepitus: sed cordis affect⁹: qui nō auri⁹ audiri: sed mētis lumine ꝓsueuit itelligi. [Intēde voci oronis mee: rex me⁹ ⁊ de⁹ me⁹. Q̄m ad te orabo dñe]. Supra dixit: intellige clamorē meū: modo dicit intēde voci orationis mee: vt declararet oronē hanc esse ꝑfectā: quā affect⁹ mētis inflāmat. Quapropter discutiendū est: quare mutatis ꝟbis: sensus nros imiscear: Intēde dicit voci: q̄ solet audiri. ꝓpterea q⁹ de⁹ nō partib⁹ mēbroꝝ sensus istos discernit: ꝛ vna ⁊tute cūcta pagit. Ille em q̄ a nobis vident audit: ⁊ q̄ a nobis audiunt: videt: ⁊ q̄ a nobis cogitant: intro ispicit. Nec est q̄cq̄ qđ ab ei⁹ lumine se possit abscōdere. Hoc schema dr Metabole: id est iteratio vni⁹ rei sub varietate ꝟboꝝ. SCHE. Trina enim repetitione vnum idēq; significat. Dicit em: Uerba mea auri⁹ ꝓcipe dñe. Deinde: Intellige clamorē meū. Tertio: Intende voci oronis mee. Q̄ totū ad vnā respicit petitionē. Ac si diceret: Audi oronē meā. Sequit: Rex me⁹ ⁊ de⁹ me⁹: q̄m ad te orabo dñe. Merito ad ingrendū aliquos pmouere solet: cur in medio ꝟsiculo dtā ecclia tertio celestē noiauerit pncipatū. Dicit em: Rex me⁹ ⁊ de⁹ me⁹: adijciēs: Q̄m ad te orabo dñe. Sed his trib⁹ ꝑsonis non dicit intēdite: ꝛ intēde. Q̄m ecclia catholica vnū deū sanctā ꝑdicat trinitatē: nō vt Sabellius ꝓfuse: sed distincte atq; ꝑfecte. Pr̄ enim de⁹: filius de⁹: spūs sctūs de⁹. Et tñ pr̄ ⁊ filius ⁊ spūs sctūs nō tres dij: sed vn⁹ est de⁹. Nichil aūt ibi ampli⁹ minus ve est: nisi in arriana pravitate: q̄ se tot sctis adhuc non cognoscit errare. Intuere etiā ipsorū vocabulorꝝ mirabilē dispensationē. Pr̄⁹ ponit regē: quo nosse diuine scripture frequenter appellāt dñm Christū. Hūc enim ordinē: in euāgelio Joan.14. ipse testat cū dicit: ꝑ me itur ad patrē. Deide dicit patrē deū. Tertio dñm spm sctm. Ubi licet nobis ꝓpter ꝑsonas exprimēdas videant esse discreta: vn⁹ tñ ꝑfecte credit ac dicit de⁹: sicut legit: Audi israel: dñs de⁹ tuus: de⁹ vnus est. Quapropter figat animis salutario ista sentētia: distinctio in ꝑsonis: vnitas dñi credit in natura. [Mane ⁊ exaudies vocē meā. Mane astabo tibi et videbo]. Astabo/vtriusq; partib⁹ cōstat esse iugēdū: vt ꝑfecta possit sententia repiri. Quapropter mane deꝑcat: qui i lucida degere ꝓuersatiōe dinoscit. Tūc enim mane dicim⁹: qñ discussis tenebris: clari luminis aduent⁹ infulserit. Ecclesia enim q̄ se cognoscit habuisse tenebras pctōr: de nocte mūdi istius cōgregatā: tūc se exaudiri merito credit: cū in lucē celestis ꝓuersationis eruperit. Repetit quoq; mane: q⁹ necessario mentē lucidā bñficio dñi astare suis semp ofonibus sentiebat. Et intuere q̄re mane dictū est: scz cū in ipso exordio bonoꝝ actuū veritatē ceperit mens clarificata cognoscere: Ne putares post pctā morā fieri qua potuisset audiri: sicut Ezechiel ꝓpheta dicit: Ezech.18. Impius quacūq; die se auerterit ab ipietate sua: oēs impietates ei⁹ nō erūt in memoria. Astare est em ꝑsentē semp assistere. Per hoc aūt ꝟbū religiose deuotionis DEF. ETY. ptinitas indicat. Ille em bene vr deo astare: q̄ dign⁹ potest ei⁹ ꝓspectib⁹ apparere. Sicut Helias de se dixit: Uivit dñs in cui⁹ ꝓspectu asto. Supra dixit: exaudies: hic addit: ⁊ videbo: q̄m in illa resurrectione ipm ꝓspiciet: cui hic sanctis oronib⁹ supplicauit. [Q̄m nō de⁹ volēs iniq̄tatē tu es. † Nō habitabit iuxta te malign⁹: neq; ꝓmanebūt inmisti ārte oculos tuos. Odisti oēs qui opant iniq̄tatē: pdes † eos q̄ loquunt mēdacium. Uirū sanguinū ⁊ dolosum abominabit dñs]. In primo psalmo dixim⁹: enneomatice diffinitionis hāc esse ꝟtutē: vt negādo q̄d nō est: hoc q̄d intēdit declarare videat. Et iterū dicēdo q̄d est: id q̄d ꝓponit euidēter possit ostēdi. Q̄d in his trib⁹ versib⁹ vtriusq; ꝓbatur effectū. Dicit em: tu es de⁹: qui iniq̄tatē nolle cognoscēris. Quid em aliud potest de⁹ velle: nisi q̄d ꝓbatur ipse ꝓcipere: Sicut Esaias ait: Ego sum dñs q̄ loquor iusticiā ⁊ ānūcio recta. Sequit. Nō habitabit iuxta te malignus. Hic pctōres a regno dei significat excludēdos: qui nulla ꝓuersatione mutati sunt. Nā ly eū carnaliter tñ videāt: quos reat⁹ nuoluit: sicut scriptū est: Uidebūt in quē cōpunxerūt: iuxta tpm tñ habitare nequeūt qui gehēne cruciatiōe damnādi sunt. Addidit: Neq; ꝓmanebūt: Odīt eos i iudicio dñi gñaliter esse veturos: sed āte oculos dñi merito ꝓmanere nō dicunt: q̄ in ꝑpetua tormēta mittēdi sunt. Nichil est em q̄d deus nō videat: dū vbiq; ꝑsens ⁊ totus esse noscat. Sed illi recte coīā ipo esse minime dicunt qui ab ei⁹ gra bonoꝝ priuādi sunt. Unacten⁹ iudicat⁹ est dñe: cū vr id q̄d nō est. Hūc alijs trib⁹ modis ostēdit affirmādo q̄d est. Dicit em: Odisti oēs qui opant iniquitatē. Nō dixit qui opati sunt: quia tñ in iudicio damnabunt: qui vsq; ad finē vite sue: crimine se nefando cōmaculāt. Sed inter speciales enumeratiōes criminū: cōgrue nomē gñale positū est. i. opatores iniq̄tatū. Ut ibi intelligas quicq̄d a diuinis mādatis constat alienū: adiecit: Perdes eos q̄ loquunt mēdacium. Uident ille sentētie nōnulla recipere questionē: vt iniquitatē opantes odisse tñ dñm dicat: mēdaciū vo loquētes petere ꝓfirmet. Dū si litterā intēdas: grauius videat esse agere iniq̄tatē: q̄m loq̄ mendaciū. Sed hic significat hereticos: qui loquētes mēdaciū: sequacīū alias pdiderūt. Quid enim potest esse grauius: q̄m ibi errare: vbi ⁊ alterū possit extiguere: Ad postremū dicit: Uirū sanguinū ⁊ dolosus abominabit dñs. Utr q̄dem sanguinū est: qui humano cruore polluit. Sed ⁊ ille q̄ decipit vnū: addit ⁊ dolosus. Multa em ꝑperā fiunt: q̄ ꝓpria volūtate nō agim⁹. Dolosos aūt illos significat: q̄ sciētes malū alienū opare nituntr exitiū. Dū dicit/abominabit: significat oēs ꝗs supius dixit a regno dñi reddēdos extraneos: Illi em abominādi sunt q̄ eius ꝓmia ꝓsequi non merentr. Cōplete sunt ab vtraq; parte enneomatice diffinitiones: q̄ sentētie in magnā vtilitatē hoim videnr exꝑsse: vt breuiter intelligerēt pctōres quos dñs execrat ⁊ abijcit. [Ego aūt in multitudine mie tue Introibo in domū tuā]. Q̄m malos dixerat abominādos: ꝓsequēs erat vt se ꝑ diuinā gratiā in domo dñi testaret admitti. Nā cū ipsa eccla hic dom⁹ sit dñi: tū potest ꝑ vnūquēq; beatū dicere: q̄ ei⁹ mēbra sunt: Hierusalē futurā se nichilominus ittraturā. Sic em dicim⁹: ⁊ patriā: ⁊ ciuitatē: et tñ his reb⁹ ꝟba damus: q̄ ad ciues eaꝝ nouim⁹ ptinere. Sed q⁹ illa futura Hierusalē lapidib⁹ vivis sanctoꝝ credit multitudine ꝓstruenda: apte dixit: Introibo in domū tuā: q̄si in illā fabrice ꝑfecta edificatiōe cōcludar. [Adorabo ad tēplū sctū tuū: in timore tuo]. Cōsiderandū est: q⁹ nō dixit in tēplo/sed ad tēplū: q⁹ nec syllabas ipsas a sacramētis vacare ꝑdictū est. Tem plū sctm: corꝝ⁹ est dñi saluatoris. Q̄d ire adorat ecclesia: ꝑ q̄d meruit esse reuerēda. Sic em ipse de suo Joan.2. corpe dixit: Destruite tēplū hoc: ⁊ in triduo edificabo illud. Sequit: In timore tuo: Ut cordis cōpunctionē declararet intulit intētionē: q⁹ tūc fides solida est: q̄n amore casto formido diuinitatis adhibet. [Dñe deduc me in iusticia tua ꝓpter inimicos meos: dirige in ꝓspectu tuo viā meā]. Postq̄ oronē suā dixit matutinis tpib⁹ audiendā: pctōr quoq; cōmemorās exitiabile repulsam: Hinc scdam ingredit sectionē: postulās dñs: vt iā ad eterna gaudia deducat: q⁹ hic diuersis angustijs fatigat. Dit em: In tua iusticia. i. dū ꝑfectib⁹ parcis: seq; penitēdo dānantes: equissima potētia tue pietatis absoluis. Nam qui abijcit rebelles iustū est vt velit recipere supplicātes. Propter inimicos meos: id est ꝓpter hereticos ⁊ paganos. Un⁹ em ꝑuerso dogmate ⁊trarius: alter nō credēdo semp aduersus est. Propter q̄s in dñi iusticia se petit esse dirigendā: q⁹ ꝑdicationib⁹ ei⁹ non credit aduersitas. Dirige in cōspectu tuo viā meā: id est vitā meā ꝓduc ad tue serenitatis aspectū. Non em nra facultate ad cū puenire possum⁹: qui tot tuosis semꝝ semitis ambulamus. [Q̄m non est in ore eoꝝ veritas: cor eorū vanū est]. Cū superius petiuerit ad ꝓspectū dñi ꝑ ei⁹ iusticiā se deduci: vt partē illā btoꝝ ei⁹ munere possit adipisci: nūc humanas cognoscit increpare fallacias: vt ostēdat obstinatiōes ptinaciū hereticoꝝ nō posse ad talia ꝓmia puenire: q̄ suis fidelib⁹ dñs ꝑparauit. Recte em dr: in ore ipsoꝝ nō eē ⁊itatē: quoꝝ cor vanitas possidebat. Lingua em sequit mētis arbitriū: iperiosq; cordis eius mobilitas naturali ordine famulat. [Sepulchrū patēs est guttur eoꝝ: liguis suis dolose agebant]. SCHE. Per figurā ꝑabole nimis cōpetēs facta ꝑbat allusio. Sepulchrū em mortui: guttur est mētientis: q̄si exitiabilē sibi vanitatē in fauc⁹ euoluit: q̄ malū mortis ifligit. Bñ aūt addidit/patēs: q⁹ si clausuz esset: min⁹ feteret. Intēde q⁹ dixit: liguis suis dolose agebāt. Freq̄nter em dolos tñ loquunt: ⁊ habere nō ꝓbant effectū. Sed hic vt grauiora pctā mōstraret: addidit Agebāt: vt malitia nō solū in liguis: sed etiā in actu execrabili esse ꝓbaret. [Judica illos de⁹. Decidāt a cogitationib⁹ suis]. Prophetie mos est futura ꝓdicere. Nō enim maledictiōis voto talia optauit ecclia: cū ipsi ꝓbet addi quicq̄d bonoꝝ numero videt acquiri. Sed necesse est de ꝓtinacib⁹ ⁊ ꝑscitis dicere: q̄s nouerat dñm posse dānare. Decidāt a cogitatiōibus suis: cū se nō viderint adipisci q⁹ credebāt posse ꝓmereri. Decidere em ꝓprie dr: qui spei sue amissiōe fraudat. [Scōm multitudinē impietatū eoꝝ expelle eos: q̄m irritauerūt te dñe]. Per hāc sententiā discim⁹ q⁹ tātū vnusq̄sq; a diuinitate repellit: quantū ei⁹ pctā cumulant. Quātitas em delicti mēsura repudij est: dū tātū ab illo reus longior reddit: quātū numeroso crimine dilatat. Expelle: ꝓpter cogitatiōes ꝓsumptas dr: q⁹ iam temeraria volūtate decepti videbant sibi bonis oibus itromissi. Expulsos em illos dicim⁹: DEF. qui de loco aliq̄ interiore iactant. Exacerbauerūt em egroti mali medicū bonū: qui remedia salutis sue insensibili duritia respuerūt. [Et letent oēs qui sperāt in te: i eternū exultabūt]. Postq̄s impioꝝ debitas retributiōes asseruit: nūc ecclia redit ad sctōs: quoꝝ cōgregatione btā dinoscit: ne fileret bonoꝝ ꝓmia q̄ nouerat esse ventura. Cōsidera q⁹ ea que in capite ꝟsus supplicās petit: sequēti parte eadē ꝓmittit: ne putaret ambiguū q⁹ certissime sperabat esse venturū. Et ne crederet rpalis eē leticia: dictū est In eternū: Ubi gaudij nullus est finis: dū ꝓtinue ꝓcepta ꝓmia possident. Intuere q⁹ in eternū exultare dicit sperantes in dño: q̄m in ista rpalitate gaudere videnr ⁊ ipi: in futuro aūt sola exultabit semp ecclesia. [Et habitabis in eis. Et gloriabunt in te oēs: qui diligūt nomen tuū]. De suptor ꝟu pēdet ista sententia: q̄ tāgi qđē potest: sed ad liquidū nō valet explanari. Nā si queras q̄ sit ista pollicitatio quā superius dixit: In eternū exultabūt: Audi dictū breuiter. Et habitabis in eis. O magna ⁊ ineffabilis largitas donatoris. Quid simile potest dari: q̄s vbi cognoscat rerū dñs ipse ꝓcedit: Nā qui bet munificus donat illa q̄ possidet: de⁹ aūt q̄ est ineffabile bonū: se largit in ꝓmio. Et qđ tā potest esse si de⁹ cū nos bonoꝝ oim ceperit auctor ꝑ ipleret? Gaudabunt dixit: q⁹ effectu ꝑfruunt optato. Jn te: q⁹ tu es ꝓmissa illis hereditas. Et ideo i eternū exultabūt: q⁹ de eterno dño g̃ labunt. Oēs qui diligūt nomen tuū: significat in illa parria felicitoēs qđē dñi participatiōe gloriari: q̄ uis ineffabili dispēsatione ꝓ meritoꝝ qualitate vnicuiq; se videat maiestas sctā cōcedere. [Q̄m tu dñe bñdices iusto]. Magnitudine ꝓmiq̄ ⁊ gaudioꝝ immēsitate ꝓmissa: quare tāto bono indebite repleat humanitas: breuiter docemur: ne q̄s ascribat meritis suis: q⁹ tributū bñdictione constat auctoris. [Dñe vt scuto bone volūtatis tue: coronasti nos]. Considerem⁹/ꝑsens psalmus q̄s suaui ac decoro fine cōclusus est: vno ꝟbo indicās bñficia dñi: q̄ nullis possunt voluminib⁹ explicari. Bona siq̄dē volūtas creatoris: q̄ nos ineffabilibus munerib⁹ replet: dicta est scutū: q⁹ reuera nos ꝓtegit: ⁊ premia decora ꝓcedit. Clypeus em impositi⁹ capiti: corona est: aptat⁹ cordi defensio. Ubi est q̄ oēs fideles ꝓtegit: ipse operit ecclesiā toto orbe diffusam: Ipse quoq; āplectit ⁊ celū quo celank vniuersa: Munime q⁹ nullus ictus rrūpat: Arma p que nullū intret exitiū: p que mors potius victa succubuit: ⁊ salus hois desperata surrexit. Bone voluntatis: Q̄m vocatio dñi oīe meritū ꝓcedit: nec inuenit dignū sed facit. Ideo em gratuita: alioquin iusta diceret. Hec est ergo bona volūtas: q̄ nos vocat ⁊ attrahit. Nec quicq̄ ꝓficuū valem⁹ cogitare vel facere: nisi hoc accipiam⁹ a bonitatis auctore: sicut apls di-

2.Corin.3. tit: Non enim possum⁹ cogitare a nobis quasi ex nobis: sed sufficientia nr̃a ex deo est. Quiescat ergo pelagiana demētia: ne cū sibi aliqd boni falso applicare nitit: vero potius donatore fraudetur. Conclusio.

QUam suauis oratio sctē matris audita est: q̄ nos ꝛ fide generat: et religiosa institutione ꝓformat. Ignaros docet: paruulos fouet: afflictos releuat: ꝛ illos ad ꝓpria vbera nutrētēdos colligit: quos sui dogmatis esse cognoscit. Supplicat eñ vt rogare discam⁹: malos refugit vt pessimos execremur. Confidit in dño: vt ꝛ nos de ipso ꝑsumere debeamus. Sic tāq̄ venerāda mater: ꝟba tradit parunlis ad loquēdū: vt in nobis coalescēs orationis anect⁹: ꝛ psalmodiā prestet humanis actib⁹ ꝓsolatricē: ꝛ congruentē diuinis iussionib⁹ actionē. Loqmur ergo q̄ admonet: sapiam⁹ q̄ credit: amem⁹ certe q̄ diligit: vt cū quo animū sequimur: tūc ipsius filij sine dubitatione reddamur. Quint⁹ aūt numerus i quo hic psalmus noscit ꝓstituitus: tribuēdus est Pentatheuco: q̄ sola ecclesia catholica vere intelligit: que promissam atq̄ expectatā plenitudinē legis accepit.

¶ Explicit expositio in psalmum quintū.

¶In finem in hymnis ꝓ octaua psalmus Dauid. vi.

OMine ne in furore tuo arguas me: neq̄ i ira tua corripias me. Miserere mei dñe q̄m infirm⁹ sum: sana me dñe q̄m cōturbata sunt ossa mea. Et anima mea turbata est valde: sed tu dñe vsq̄quo. Cōuertere dñe ꝛ eripe aiam meā: saluū me fac ꝓpter miam tuā. Q̄m non est in morte qui memor sit tui: in inferno aūt quis ꝓfitebit tibi? Laborauī in gemitu meo: lauabo p singulas noctes lectū meū: lachrymis meis stratū meū rigabo. Turbat⁹ est a furore oculus meus: inueteraui inter oēs inimicos meos. Discedite a me oēs q̄ op amini iniqtatē: q̄m exaudiuit dñs vocē fletus mei. Exaudiuit dñs deprecationē meā: dñs orationem meā suscepit. Erubescant et conturbentur vehemēter oīnes inimici mei: cōuertantur ꝛ erubescant valde velociter.

DEF. PAl finē tā notū est. Hymn⁹ est laus diuinitatis: metri alicuī⁹ lege cōpositi⁹. Pro octaua ꝟo (vt q̄dā volūt) dñi significat aduent⁹: q̄s finita scī hebdomada ad iudicandū venerit mūdū. Unde ꝛ psalmus ipse cū tremore maximo fecit initiū dicens: Dñe ne in ira tua arguas me: neq̄ in furore tuo corripias me. Nā ꝛ sanct⁹ Hylarius in ꝓlogo psalmo⁹: Et sctūs Hieronym⁹ in expositiōe libri ecclīastici: Et sctūs Ambrosius in expositione Luce euāgeliste: vbi dñs in mōte trāsfigurat⁹ est: Et sanct⁹ Augustin⁹ de sermone dñi in monte: vbi de octo btitudinib⁹ disputauit: de hac octaua die latius diligēterq̄ locuti sunt. Unde q̄ lector⁹ placuerit eligere suffragak. Quocirca tales viros cōmemorasse sufficiat: q̄s dicta eo⁹ si in vnā seriem colligank: vix possunt longissimo volumine cōprehēdi. De qua

Amos.5. die Amos ꝓpheta dicit: Ue ꝓcupiscētibus diē dñi: ꝛ ipse est dies tenebre ꝛ non lux. Idē ꝛ Sophonias ꝓpheta dicit: Uox diei dñi dura ꝛ amara. Unde nūc introduct⁹ penitēs: distributis ptib⁹ oronis vehemēter exoret: ne i illo die iudicii de ꝓpriis factoribus arguat. Quid eñ salubrius: q̄d ve ꝓuidētius: nisi vt q̄ in meritis suis nō poterat habere spem: ꝑpetratis delictis in hoc mūdo posit⁹: vbi penitētie locus est: diuinā eligeret exorare pietatē? Uerū istū diē a ꝛditione mūdi: alij dicūt post annos sex milia esse vēturū: ꝓpterea q̄ dñs septimo die ab ope suo legit in illa rerū ꝛditione quieuisse: mille ānos p dies singulos cōputātes: q: legit: Ante ospectū ei⁹ mille ānī sicut dies vn⁹. Alij putant post annos septē milia. i. trā facta hui⁹ scli septimana: octauo die illā etnā lucē posse declarari: sicut et dñi nr̄i resurrectio habita fuisse cognoscit. Sed cū dicat ipse dñs in euāgelio: De die illa nec hora nemo scit: nisi pater solus. Non tunū est illis studiose ꝗrere: q̄s nobis vtiliter diuina ꝓuidētia noluit reuelare. Quapropter ad sermonē tituli declarādū nosse sufficiat: post hui⁹ scli finē illū diē esse venturū. Nūc ad intellīgēda ꝟba q̄ nobis sunt donata velociter festinem⁹. Nā si puro corde petim⁹: cur dubitem⁹ exaudiri: cū ab ipō ꝛ ad ipm veniam⁹ instructi? Dona dñe l satisfactiōe nr̄a tota nos charitate cōpugi: q̄ nobis salutarē supplicādi regulā ꝑstitisti. Memēto aūt q̄ hic penitētiū ꝓmus est psalmus: sequit̄ tricesimus ꝓim⁹: tricesimus septim⁹: quinq̄gesim⁹: cētesim⁹ prim⁹: cētesim⁹ vicesimus nonꝰ: cētesimus q̄dragesimus secūdus. De quib⁹ vt datū fuerit: suo loco dicem⁹. Quos nō credas incassuz ad septēnariū numerū fuisse ꝓductos: q̄s ꝛ maiores nr̄i septē modis pctā nobis dimitti posse dixerunt. Primo: per baptismū. Secō: p passionē martyrū. Tertio: p elemosynā. Quarto: per hoc q̄ remittim⁹ pctā fratrib⁹ nr̄is. Quinto: cū ꝓuerterit ōs pctōr ab errore vie sue. Sexto: p abūdantiā charitatis. Septimo: p penitentiā. Addēda quoq̄ est cōiectio corporis ꝛ sanguinis dñi nostri Jesu christi: cū tamē digne suscipit. Inueniunt ꝛ alij fortasse modi remissionū: Congruit enim vt numerū supplicationis nostre: indulgentia diuina transcendat. Sequitur iam. Diuisio.

Quartuor modis in hoc psalmo vir cōfitens et religiosus exorat. In exordio benuolū sibi iudicē faciens. (Exordiū est aūt oratio auditoris animū idonee cōparans ad reliq̄ua dictionē). Id est a potestate iudicij: q: solus est cui⁹ ꝓstituta seruat eternitas. Ab infirmitate sua: q̄m quātū merek luere: nō ꝑualet sustinere. A consuetudine parcēdi: q̄m nō se vult a mortuis rogari: ꝛ a vuis hoib⁹ cōfiteri. Sctā diuisione narrat erūnas ꝓprias: ꝙb⁹ afflict⁹ ꝛ ꝓterrit⁹ esse cognoscit. Narratio est: ad causaz ꝑtinēte faciēdā rerū gestaꝝ clara ꝛ diligēs expositio. Sequit salutaris ꝛ nimis ꝑfutura correctio. Sequestrat eñ se a malis: q̄ bono iudici nouerat esse gratissimū: vt ab illis mēs redderet aliena: quib⁹ ꝛ ipsa iusticia ꝑtinak aduersa. Supest conclusio: vbi tā diffinitue aliqd dī: post quā nichil ā pl⁹ desideret. Cōturbat eñ ꝛ repudiat oēs iniquos: q̄m cū ipsis habere volet nullaten⁹ portionē. Sic p has partes ꝑficue penitentie causa pagit. Aptak aūt hec deo p humanā ꝓsuetudinē trāslatitijs ꝟbis: vt quasi iudex audiat: q̄si cognitor instruat: q̄si nescius q̄ sunt facta cognoscat. Q̄d⁹ gen⁹ schematis: multis locis reperies in lr̄is sacris. Tot⁹ aūt psalm⁹ ꝑptat futuri iudicij timorē noscit esse ꝓscript⁹. Q̄d vtiq̄ recte mentis est iminentes metuere calamitates: ꝛ illud timere

Walach.3. q̄d mereā excipere. Nā si illud ante oculos habeam⁹: q̄d in Malachia ꝓpha legit: semp ad vias rectas recurrimus: ꝛ nos ꝑficuo timore corrigimus. Aīt enim: Quis tolerabit diē introit⁹ eius? aut q̄s sustinebit in aspectu ei⁹? q: ipse ingredit sicut ignis flatore: ꝛ sicut sq̄ama lauātū: ꝛ sedebit ad ꝑflandū ꝛ ad purgādū argētū. Similer ꝛ Salomon in Ecclīastico: ꝑmonens dicit: Ante oronē ꝑpara aīmā tuā. Et paulopost: Memento ire in die cōsummationis: ꝛ tēpus retributionis in cōuersatione facies. Expositio.

Eccli.18.

Ibidem

Alī.furore tuo

DOmine ne in † ira tua arguas me]. Primū nosse debem⁹ oīpotētiā dñi: eloquētia suā: ira varijs disciplinis/atq̄ artib⁹ plenissime ditasse: vt ꝛ ipsa mirabiliter exq̄rētib⁹ oīna ta resplēdeat: ꝛ semina diuersar. doctrinarū diligēter retracta ꝓcedat. Hinc est enim q̄ in ipsa reperiunt: que magistri scl'arū l'aq̄ ad sua post volumina trāstulerūt. Nā inter alios stat⁹ quos oratores causis emergentib⁹ indiderūt: ꝓcessiuā deprecationē esse dixerūt cū reus nō id q̄ factū est defendit: sed vt ignoscak expostulat. Qui stat⁹ licet inermis apud terrena iudicia videat humanisq̄ viribus destitut⁹: iuncta tamē apud deū munitiōe precingit: vt quē nulla ꝑualēt argumēta defendere: sola possit ꝓfessio vindicare. Hoc vere penitētib⁹ dak: qui dū se cupiūt absoluere: ipsi potius ꝓpria nitunt facta dānare. Sic ꝛ Esaias monet. Dic tu iniqtates tuas pr⁹ vt iustificeris. Nūc ꝓsiderandū est: q̄s sit ꝟbor⁹ istor⁹ congrua salutarisq̄ positio. Non eñ supplicat dño pr⁹: sicut ꝛ alijs visum est: vt nō arguat: sed ne in iudicij seueritate culpet: q: hic multis argui sal⁹ est: sicut in Apocalypsi Joānis legitur: Ego quos amo/redarguo ꝛ castigo. Nā ita ꝛ ipsi Dauid ꝓtigit: cū eū prophetica correxit inuectio. Arguit ꝛ filius: sicut in alio psalmo legit: Arguā te ꝛ statuā illi ante faciē tuā. Arguit etiā spūs sctūs: sicut scriptū est: Cū venerit spūs paraclit⁹: ipse arguet mū dū de pctō. Dicite nūc puerī: vbi est hic nature potestatisq̄ distātia: quādo nec ipsa discrepāt ꝟba? Cōticescat arriana neqtia: ne q̄ volūt in sctā trinitate sacri legas diuisiones inferre: ipi se a regno dñi ꝑhenk abscidere. [Fleq̄ in † furore tuo corripias me]. Ira ꝛ furore iudicis ꝓtra reū damnationis effect⁹ est. i. motus animi ꝓcitat⁹ ad penā ꝓuocās iferēdā. Sed tra/lōga idignatio est. Furor: repētina mētis accēsio. Hec aūt allegorice trāslaturis ꝟbis edita sunt. Ceterq̄ dñs nec in ira cōfunditur: nec furore turbat: sed in vna eadēq̄ glie sue semp trāquillitate ꝓsistit. Similer ꝛ Moyses dicit: Sicut letat⁹ est dñs edificās vos ꝛ crescere faciens: sic letabit affligēs vos atq̄ subuertēs. Petit q̄ vt ante iudiciū non in iudicio corripiak: q: qui ibi arguit: sine dubitatiōe damnat. Et mēte ꝓdendū est: q̄ dies iudicij ꝓ timore magnitudinis sue ira ꝛ furor⁹ vocat. Sicut ꝛ in sc̄o psalmo dictū est: Tūc loquet ad eos in ira sua: ꝛ in furore suo ꝓturbabit eos. De quo ꝛ alius ꝓpheta dicit: Dies illa/dies ire/dies tribulationis et angustie. [Miserere mei dñe q̄m infirm⁹ sum]. Infirmitatis ꝓfessio celestis medici misericordiā monet: a quo facile impetrant remedia: cū ostēdunt vulnera manifesta. Nō eñ dixit: q̄m mereor: sed q: iusticiā tuā sustinere nō valeo. O clemētia magna creatoris: a iudice petim⁹: q̄d rei dicere debeamus. Docemur pietatē petere: ne nos iusticia possit absumere. Quis iam dubitet eū ꝟba sua audire posse: si tā talis sit pcātis anim⁹: q̄lē ipse est iubere dignatus? [Sana me dñe q̄m ꝓturbata sunt † ossa mea]. In depca-

Deute.28.

Psa.2.

Sopho.1.

Joan.16.

Alī.ira tua

DEF.

Alī.non hꝫ

tione eadē ꝑseuerat. Pio medico dī: Egritudinē tabi dā vsq̄ ad interiora venisse: ne differret auxiliū cui immanere cognoscebat extiū. Ossa hic p allegoriā: fortiu dinē mentis debem⁹ aduertere: q̄ cū deficit vigor oris elabit: sicut ꝛ ossib⁹ qualis corp⁹ minime ꝓtinet. [Et aīa mea turbata est valde: † ꝛ tu dñe vsq̄q̄]. He corpus itelligeres q̄d ossa nolauit: aīam suā dixit esse turbatā. Nā aūt valde/additū est: ne clemēs audito: pateretur diutius differēdū: si nimis eū nō cognoscer et fuisse turbatū: Usq̄q̄: subaudiendū/differs: q̄ vsq̄ ad finē ꝑces supplicū non soles vllaten⁹ obliuisci: Supplicatio q̄ppe ista magnis cōmēdak angustijs: vt recepta sanitas ꝓciosior possit agnosci. Et intuere: q: iusticiā dñi semp penitēs iste refugit: ꝛ ꝓfunditudinē ei⁹ benignitatis exposcit. [Cōuertere dñe ꝛ eripe aīmā meā: saluū me fac ꝓpter miam tuā]. Cū dño dī: ꝓuertere: vinditte relaxatio postulat: vt debitas de nobis iusticia ipsius non exigat vltiones. Sine more nr̄o dī deo: ꝓuertere/sicut auersi solēt rogari: q: aut respicere nolūt: aut subuenire ꝓtenūt. Eripe aiaz meā: ab imminēti. s. supplicio: q̄d debef errātibus. Auertit eñ a nobis debitas penas: cū eas relaxauerit benigna remissio. Cōgrue ꝟo ꝓuertere i penitētis ꝑce ponit: q̄d satisfactib⁹ dñs polliceī dicēs: Cōuertimini ad me: et ꝓuertar ad vos. Saluū me fac ꝓpter miam tuā. Quā pulcherrime ista supplicatio ꝓpriis ac ꝑficuis sermonib⁹ explicat. Saluū se petit fieri: nō sūm merita sua: sed ꝓpter diuinā miam: in qua dū fixa spes posit: venia facilius impetrat. [Q̄m nō est in morte qui memor sit tui: in inferno aūt q̄s ꝓfitebit tibi]? Mouere potest: quare dicat in morte nullū esse memorē dei: dū vicina possit ampli⁹ ira iudicis cōtremiscī? Sed bene ꝓfidos dicim⁹ immemores dei: De quib⁹? Ecclīastes dicit: Nō enim q̄ in inferno sunt laudabūt te: neq̄ q̄ mortui sunt bñdicēt te. Nā cū dicit apls: In noie Jesu omne genu flectat/celestiū/terrestriū ꝛ infernoꝝ: Hic de solis infidelib⁹ ac ptinacib⁹ debet accipi dictū: q̄ nullā fiduciā ꝓfessionis sue habere ꝓmerent. Merito ergo hic sibi festinat dimitti: q: post lucis occasuz nō restat nisi sola retributio meritoꝝ. In inferno aūt quis ꝓfitebit tibi? Subaudiendū ad venā: sicut ꝛ Salomon de impijs dicit: Quia dicēt inter se penitētiā agētes: et pie angustia spūs gemētes: ꝛ cetera. Nā ꝛ dives q̄ Lazarū videbat in requie ꝓstitutū: mala sua ꝓbatur esse ꝓfessus: sed nō est ad votū supplicationis audit⁹: q: in hoc mūdo ꝓprie cōfessio dī: vbi ꝛ venia reperit. Et vt aliquā diuisionē in his ꝟbis itelligi debeam⁹: in morte/significat trāsitū vite: In inferno ꝟo custodiā locoꝝ: quā ꝓ suis meritis aīe sustinere noscuntur: In vtroq̄ tñ negak absolute ꝓfessio suscipiēda. Hactenus dictū est de principijs: nūc de narratiōe videam⁹. [Laboraui in gemitu meo]. Benuolētia igit̄ i exordio diligētissime cōparata: venit ad narrationē actuū suoꝝ asserēs penitētiā suā magis cruciatib⁹ fuisse cōpletā: Quia nō tñ ꝟbis ociosis: sed afflictiōe ꝓbabili maxime venalis efficit penitudo: Gemit⁹ ita q̄ ꝛ iste dicit: qui aut pondere immio curiatis: aut vulnere sauciatis euenerit. Sed ille q̄rēdus est christianis: q̄ cordis cōpunctione pagit: cū ꝛ maloꝝ nroꝝ remissio cumur: ꝛ future pene ꝓsideratione terremur. Gemit⁹ eñ dicit⁹ est: geminat⁹ luct⁹. Quē merito fideles appetūt: q̄n lugentes ꝓsolatur: penitētes emūdat: diabolū fugat: christo ꝓciliat: Amaritudo dulcis: lachryme felices: salutaris afflictio. De qua re btūs Joānes duob⁹ lr̄is ita disseruit: vt merito apō grecos aurei oris no-

Esa.38. Phil.2.

Sap.5. Luc.16.

ETy.

mẽ accipet. [Lauabo p singulas noctes lectũ meũ]. Si hoc ad ifam velis accipere: merito q̃dẽ lectũ quẽ noctib⁹ polluerat: lachrimis abluebat. Sed occurrit impossibilitas: vt tanta fuisset copia lachrymaꝝ: que non solũ faciẽ: sed etiã lectũ lauisse diceret. Qua p̃pter melius lectũ delectationẽ corporis intelligam⁹: in qua velut in cubili nr̃o marcenti voluptate remittimur. Quã potest hõ lachrymis q̃nis paucis lauare: si eũ ꝛtingat celesti ispiratione flere. Lect⁹ aũt ab electis ac mollib⁹ herbis dict⁹ est: supra q̃s antiquit⁹ quiescẽtiũ corpora remittebant in somnũ. [Lachrymis † stratũ meũ rigabo]. Rigare vber⁹ aliq̃d significat q̃s lauare. Sed videm⁹ cũ superi⁹ lectũ diuisset: ĩre iterũ repetere voluisset stratũ. Stratũ significat cumulũ pctoꝝ. Nõ ideo lachrymis rigat: vt eodẽ saluberrimo imbre resoluto: homo ĩ nouã messẽ fructus adolescat: fiatq̃ ex pctõe iustus: ex lugente letus: ex egroto sanissimus. Nã si stratũ collectionẽ vestiũ velis aduertere: ipsa ipossibilitas occurrit: q̃ de lecti lauatione surrexit. Siue hoc p figurã ỹpbole potest accipi: p quã solẽt aliqua in magnitudinẽ exaggerationis extẽdi. Sicut de namq̃ tib⁹ in. 106. psalmo dicturus est: Ascẽdũt vsq̃ ad celos: z descẽdũt vsq̃ ad abyssos. Et in. 50. psalmo: Lauabis me z sup niue dealbabo: cũ niue nichil possit eẽ cãdidius. Et in deuteronomio Moyses Jesu naue p̃cepit: Liber hic legis nõ recedat de manu tua: z meditaberis in eo dieb⁹ ac noctib⁹ vt scias ingredi viã tuã. Sili modo z alter penitẽs in. 101. psalmo dictur⁹ est: Cinerẽ sicut panẽ mãducabã: et potũ meũ cũ fletu tẽperabã: z his similia.

[Turbat⁹ est † pre ira oculus meus]. Cũ superius z gemuisse se asserat: z ploraſſe confirmet: ineptũ est vt subito idignatione ppria putet esse ꝑfusus: sed ꝓpter irã dei oculũ cordis sui, pfitet esse turbatũ. Quid enĩ formidolosius q̃s illũ irasci: qui si non misereat extinguit? Oculus enim dictus est: quasi ociot lux: q⁹ cito intenta respiciat: siue q⁹ a palpebris oculentib⁹ pbat occult⁹. [Innieteram iter oẽs inimicos meos]. Innueram i. in veteris hois Ade antiquitate pmansi: qui ad differẽtiã noui hois. i. christi: vetustus merito nuncupat. Inter oẽs inimicos meos: siue inter spũs diabolicos: siue inter nr̃a pctã. Ipsa sunt enim veraciter aduersa: q̃ aĩas in tartarũ deducũt: z adhuc feraliter blandiunt. Cõpleta est ꝓmissa narratio. Est enĩ sicut p̃cipit: breuis z lucida: idonea quoq̃ ad tractãdã iudicis tẽperandã. Hũc de saluberrima correctione dicendũ est. [Discedite a me oẽs qui operamini iniq̃tatẽ: q̃m exaudiuit dñs vocẽ fletꝰ mei]. Enumeratis afflictionib⁹: emẽdationis ingredit partẽ: vt q̃ malorũ collegio peccauerat: fugatis a se talib⁹ mãdatis dñi deuotissim⁹ appareret. Nõ argumẽtũ ab attributo ꝓsonarũ tractũ: Si a victu. Eo q̃ppe mõ se ꝓbat ad plenã correctionẽ venisse: q⁹ se voluit a malorũ societate diuidere. Nã vide q̃d sequit. [Exaudiuit dñs depcationẽ meã: dñs oronẽ meã † assumpsit]. Depcatio est cũ pietate frequẽs oratio: z sola est q̃ nimia decet: z importuna ꝓficiat. Assumpsit: suscepit vult intelligi: tanq̃ aliq̃d manib⁹ acceptũ. Et intuere magnũ exultationis arcanũ: vt oronẽ suã z auribus dicat audita: z q̃si oblationẽ aliquã fuisse suscepta. Sic enĩ facere letãtes solẽt: vt diuersis modis eadẽ repetãt: vnde magno ipetu gratulationis exultãt. Nec vacat q⁹ in vno numine tertio sibi dicit dñm prestitisse. s. vt supplicationibus suis sanctã trinitatẽ affuisse monstraret. [Erubescãt et ꝓturbent † oẽs inimici mei: †auertant† retrorsum et erubescãt valde velociter]. Trib⁹ partib⁹ decursis: venit ad vltimã cõclusionẽ. Cõclusio est enĩ exitus z determinatio totius ofonis: vbi iã vt exauditũ decebat let⁹ exultat. Q̃m ista q̃dã formula penitentiũ est: vt inchoent a lachrymis: z desinãt in leticia: quaten⁹ tali exẽplo possit agnosci verũ esse q⁹ legit: Qui seminãt in lachrymis: i gaudio metẽt. Et intuere q⁹ sctã est ꝓscientia penitẽtis: a pctis suis facta libera: ecclesticis regulis obsecũdus: mox p inimicis suis vt auertant exorat: vt sicut ille suscepit veniã: ita z inimicos ei⁹ carnales ad dei gratiã redire ꝓtingat. Nã cũ dicit erubescãt: vult eos tanta compũctione illuminari: vt p̃ quo bis q̃ agebãt ipsi pot⁹ erubescãt: z intelligãt pnã ꝓprios act⁹ quos putãbãt esse pficuos. Cõturbent aũt dictũ est: timore futuri iudicij: z scripturarũ ꝓdicatione terribili: ne in illas penas miserrimi hoim cadãt: q̃s pctorib⁹ lex diuina ꝓnũciat esse vẽturas. Cũ dicit mei: relaxauit odium cũ multitudo donata fuerat culparũ. Sequit: Auertant retrorsum: vt non pmittant ire quo tendũt: sed cũ redeũt ab inferni fouea liberant. Hoc enim z Petro dictũ est humana cogitati: Redi retro sathanas. s. ne sapias illa que sapis. Malus esĩ cũ retrorsum redit emẽdat: cũ iustus offendit. Sed hic q̃s de pctoribus agebat: bene illis optata est votiua cõuersio. Et ne eos diutius iudicaret forsitan differendos: addidit: Et erubescãt valde velociter. O desidertũ sctẽ mẽtis eximiũ. Quis enim in causa sua ampli⁹ petere potuit: q̃s iste qui p inimicis suis acerrimis postulauit? Taliũ itaq⁹ dñs miseretur: qui misericordie momẽta non negligũt: sicut in euãgelio scriptũ est: Beati misericordes: q̃m ipsi misericordiam consequentur. Conclusio.

Licet in oib⁹ psalmis stelligẽtie studiũ adhibere debeam⁹: q̃s inde vite nr̃e maxima subsidia ꝓquirũt: tñ penitentiũ estimo magnope ꝓscrutãdos: qui humano generi velut cõpetes medicina ꝓstant. Inde esĩ aiaꝝ saluberrima lauacra suscipim⁹: inde pctis mortui reuiuiscim⁹: inde lugẽtes ad eterna gaudia puenim⁹. Est esĩ quoddã iudiciale genus in quo reus cõspectib⁹ iudicis presentat⁹ assistit: pctis suis lachrymis diluẽs: z ꝓfitẽdo dissoluẽs: summũ genus defensionis afferẽs quo se ipse cõdemnat. Hic nõ est accusator extraneus: sed ipse impugnator est suus. Merẽ veniã: q⁹ se non excusat a culpa. Nec potest aliter agi sub tali iudice: cui pctã nullus preualet abnegare. Hic coniectura cessat: hic finis nõ queritur: hic cetere qualitatis species desunt: q̃m ofa lucida veritate panduñt. Sola est ergo necessaria que dicit cõfessio: cũ reus non id quod factũ est defendit: sed vt ignoscatur exposulat. O inestimabilis pietas creatoris. Reus p̃ se sententiã dici fecit: q̃m ipse se vehementius accusauit. Sed nequaq̃ quilibet callidus orator hec a iudice obtinere valuit: que iste simplicitate plenus a dñi pietate ꝓmeruit. Nec vacat q⁹ in calculo senario: que in disciplina numeroꝝ cõstat esse ꝑfectũ: psonã penitẽtis agnouit. Ipso enĩ die homine creauit: ipsa etiã etate christus dñs ad liberãdũ eũ in hũc mundũ venire dignatus est. Sexto etiã die crucifigi p̃ hoim salute decreuit: vt hec supputatio et hois initiũ z absolutionẽ pctoꝝ aptissime cõtinere videat. Nã de penitentie vtilitate z virtute atq⁹ gra: beat⁹ Augustin⁹ inter copiosos libros: de hac re vbi locũ reperit negligendũ esse nõ credidit: tñ vno volumine mirabiliter z breuit solita viuacitate tractauit.

Explicit expositio in psalmũ sextum.

In finem psalmus Dauid quem cantauit dño p̃ verbis Chusi filij gemini. vij.

Omine deus meus in te speraui: saluũ me fac ex oĩbus persequẽtib⁹ me z libera me. Nequãdo rapiat vt leo aiam meã: dũ non est qui redimat: neq̃ qui saluum faciat. Dñe deus meus si feci istud: si est iniquitas in manibus meis. Si reddidi retribuentibus michi mala: decidam merito ab inimicis meis inanis. Persequatur inimicus aniam meã z comprehendat: z cõculcet in terra viã meã: et gloriam meã in puluerẽ deducat. Exurge dñe in ira tua: z exaltare in finibus inimicoꝝ meoꝝ. Et exurge dñe de⁹ meus in p̃cepto quod mandasti: z synagoga populoꝝ circũdabit te. Et ꝓpter hanc in altũ regredere: dñs iudicat populos. Judica me dñe ꝓm iusticiam meam: z ꝓm innocentiã meã sup me. Consumetur nequitia peccatorũ et diriges iustum: scrutans corda z renes deus. Justũ adiutoriũ meũ a dño: qui saluos facit rectos corde. Deus iudex iustus/fortis z patiens: nũquid irascitur per singulos dies? Nisi conuersi fueritis gladium suum vibrabit: arcum suum tetendit et parauit illum. Et in eo parauit vasa mortis: sagittas suas ardẽtibus effecit. Ecce parturit iniusticiã: cõcepit dolorem: et peperit iniquitatẽ. Lacũ aperuit z effodit eum: z incidit in foueam quam fecit. Cõuertetur dolor eius in caput eius: et in verticẽ ipsius iniquitas ei⁹ descendet. Confitebor dño ꝓm iusticiam eius: z psallam nomini domini altissimi.

Quãuis hec causa in scõo libro Regũ latius indicet: ꝓpter explanationẽ tñ tituli breuiter exponẽda cognoscit. Cũ Dauid a filio suo Absalon crudeli bello premeretur: amicũ suũ Chusi fecit p̃ dinoscendo ꝓsilio ad ei⁹ castra migrare: vt quicq̃d aduersum eũ ageretur: sibimet secretius indicaret. Nã z ipsum nomen predictã indicat causam. Chusi enim (vt ꝑ Augustino docente) interꝑtat silẽtiũ. Nõ reuera fidelis ei⁹ exercuit: q̃n illi secretius ꝓfutura mãdauit. Filius aũt geminꝰ: filius dicitur interꝑtat. Nõ bene ad ipsum refert: q⁹ saluti ei⁹ necessaria ꝓditione ꝓsuluit. Sic dñs noster in medio iudeoꝝ silẽtiũ misit: cũ mysteria sctẽ incarnationis assumpsit. Perfidis enim tanq̃s silẽtiũ fuit: nõ fidelib⁹ ꝑbat esse ꝓdicatũ. Hũc ergo psalmũ ad similitudinẽ Chusi de futuro mysterio dñi prophetauit. Quia sicut Dauid filij sui Absalon a se geniti z educati iniustã ꝓsecutionẽ ꝓtulit: ita dñs liberati a se ꝓpũ atq⁹ nutriti furorẽ detestabili ꝓsumptione sustinuit. Scire aũt debem⁹ hũc primũ esse psalmũ eoꝝ: in quib⁹ per actus Dauid significant dñi futura mysteria. Subsequunt enim huiusmodi. 26. 33. 2. 143. quib⁹ cõuenit schema: q̃s dicitur Allegoria: id est inuersio: aliud dicens: aliud significans. Diuisio. SCHE.

Ausam suã ꝓpheta trahens in futurũ mysterium saluatoris dñi: cui etiã nomen ipsius Dauid mysticis interpretationib⁹ cõgruenter ascribit. In prima diuisione ex sua ꝓsona dñm deprecat: vt ab oĩbus ꝓsecutor⁹ eius virtute liberet. Persona ꝓ hois: est substantia rationalis individua: suis ꝓpietatib⁹ a cõsubstãtialibus ceteris segregata. Scda sectione: idẽ ꝓpheta rogat: vt resurrectionis eius gra manifestata subueniat. Tertia: ipsum introducit loquentẽ p id q̃d fact⁹ est humilis: vt ꝓm iusticia sua veritatẽq̃ iudicet: malos vltione deterrẽs: bonis gratuita pmia cõpromittens. In quarta parte iterũ ꝓpheta reloquit: cõmonens iudeos vt metu futuri iudicij a ꝓposita iniq̃tate discedant: ne possint sustinere meritas vltiones. Hoc nũc cõuenit sollicita mẽte pquiri: vt virtute psalmi diuino munere introspicere mereamur. Expositio. DES. DES.

Omine deus me⁹ in te speraui: † libera me ab oĩbus persequẽtibus me z † eripe me]. Quãuis ꝓpheta Absalon filij sui causa videatur esse ꝓpositus: de vniuersis tamẽ inimicis se supplicat debere liberari: Ab spiritualib⁹ maxime nequitijs: quas suenit studiosissime ꝓcaueri: q⁹ carnales hostes corp⁹ impetũ: Spũales ꝓ aĩas necare cõtendũt. Libera a pctõ: eripe a diabolo. Ab ipsius enĩ potestate tollimur: q̃n misericordia dñi delictoꝝ sordibus expiamur. Sed cur debeat a psequẽtib⁹ erui / ꝓmissa ratione demõstrat: q̃n se in ipso sperasse ꝓfirmat. [Neq̃n rapiat vt leo aiam meã dum nõ est qui redimat neq̃ qui saluũ faciat]. Leoni cõferẽ diabolus: leoni frequẽter cõparat z Christus. Ille q⁹ ad iteritũ rapiat: iste q⁹ eripiat ad salutẽ. Paul chre ꝓ ꝓria ꝓba suis auctorib⁹ dedit. Dñm rogat vt eripiat ne leo rapiat. Subiũrit: Dũ nõ est qui redimat: neq̃ qui saluũ faciat. Id est cũ tu a subueniẽdo cessaueris. Ille enĩ tpe ꝑualet diabol⁹ rapere: cũ nobis pctis nris obstantib⁹ creator distulerit subuenire. Ipse enĩ fideles redimit: qui suũ filiũ ꝓ humano genere inestimabile preciũ dedit. Nec ab alio potest salus venire: nisi a salutis auctore. Sic dñm Christũ p hec relucẽtia ꝓba declarauit. Sequit [Dñe de⁹ me⁹ si feci istud: si est iniq̃tas in manib⁹ meis]. Hic quidẽ dicit. Si feci istud: sed inferius q̃d sit istud exponit cũ ait: Si est iniquitas in manib⁹ meis. Que figura dicit ꝑhermegesis: explanatio dicti supioris. Sed hoc nõ debet gñaliter intelligi: q⁹ nõ est in hoie aliquã iniq̃tatẽ in suis manib⁹ non habere. Sed istud ad psecutionẽ Absalon ꝺ filij: a quo ꝓpẽa iniuste videbat affligi. Nã quẽadmodũ vel inimicũ tractauerit: Regũ tert⁹ ostendit: vt tpe quo ꝓtra eũ exercitũ destinabat: ducib⁹ suis p̃ceperit: vt maxime Absalon saluti ꝓspicere debuissent. Que etiã mortuũ grauissimo dolore defleuit. Merito ergo dicit: iniq̃tatẽ in hac causa dũtaxat in suis manib⁹ non fuisse: cũ sibi eũ etiã supstitẽ relinquere voluisset. [Si reddidi retribuentib⁹ michi mala: decidã merito ab inimicis meis inanis]. Scõm caput est antefate patiẽtie: q⁹ de psequẽtib⁹ se noluit vindicare. Nã et Saulẽ summa pietate tractauit: vt traditũ sibi sepius in mortẽ: ille remiserit ad salutem. Nõ idẽ lectio antefata testat. Retribuebãt eĩ Saul atq⁹ Absalon malũ: q̃ ab ipso pri⁹ acceperãt pietatis officiũ. Nemo enĩ retribuit: nisi qui aliq̃d ante ꝓcipit. Sed iste vir deo plenus: z patiẽtie virtute firmissim⁹: SCHE.

Universidad de Navarra Biblioteca

pfecte d̄ enuolētie se cōditione ꝓstringit: vt si malū ꝓ malo reddidit: decidat ab inimicis sanis: id est fructu mā suetudinis magne vacuat⁹. Nec de hoc certamine referat: qđ d̄ns illi applicet ad coronā. Que si altius intēdas: d̄nice passionis declarant indicia: cū pfidus iudeus mala retribuit: cuius ineffabilia bona a suo iugiter auctore pcepit. [Persequat inimicus aiam meā et comprehendat ⁊ cōculcet in terra vitā meā: ⁊ gloriā meā in puluerē deducat]. Inimicū: diabolū dicit: qui aias quas cōprehēdit cōterit. Superior em̄ fact⁹ dat interitū nō salutē. Sic em̄ de aiabus efficit quas crudelissim⁹ vincit: vt actus earū terrena faciat cōtagione maculari. Quapropter ꝓgruus est posit⁹ ordo ꝓbor. Prius em̄ fuit vt cōprehēderet: postea vt pcul careat. Et gloriā meā i puluerē deducat: id est suscepti hois honorē: qui ad imaginē ⁊ similitudinē dei ꝓstat effect⁹: deducat in illū puluerē: quē ꝓiecit vētus a facie terre. Ira d̄ni sibi cōditionē ponit: peccātū ruinā: mirabili narratione descripsit. Hijs igit superioribus trib⁹ versib⁹ explanatis: dicendū nobis est quēadmodū in eis hypothetici syllogismi scōs modus appareat. Qui hoc modo fieri dinoscit: Hypotheticus autē: id est ꝑditionalis syllogism⁹ est: qui ex ꝑditionali: aut cōditionalib⁹ ꝓpositionib⁹ accipiēs assumptionē colligit ꝓclusionē. Cuius ꝓpositio talis est: quātū ad istā ptinet dictionē. D̄ne de⁹ me⁹ si feci istud: si est iniquitas in manib⁹ meis: si reddidi retribuentib⁹ michi mala: decidā merito ab inimicis meis inanis: persequat inimicus aiam meā ⁊ cōprehēdat eā: ⁊ pculcet in terra vitā meā: ⁊ gloriā meam in puluerē deducat. Iustus aūt ꝓpositionis ſm regulas dialecticoꝝ reciprocatio talis est. Si non decidā merito ab inimicis meis inanis: si nō psequat inimicus aiam meā ⁊ comprehēdat eā: si nō cōculcet in terra vitā meā: si nō gloriam meā in puluerē deducat: D̄ne de⁹ meus non feci istud: nō est iniquitas in manib⁹ meis: nō reddidi retribuentib⁹ michi mala. Cuius reciprocationis fit talis assumptio. Attamen non decidā merito ab inimicis meis inanis. Attamē nō psequet inimicus aiam meā vt cōprehēdat eā: nō cōculcabit in terra vitā meā: non gloriā meā in puluerē deducet. Hāc ꝓ assumptionē sequit ista ꝓclusio. Igit D̄ne de⁹ me⁹ nō feci istud: non est iniquitas in manib⁹ meis: non reddidi retribuentib⁹ michi mala. Hec nos summatim atq; simpliciter causa brevitatis attigim⁹. Si qs aūt: siue de schematib⁹: siue de modis syllogismoꝝ: siue quid sint simplices: siue cōpositi plenissime nosse desiderat: Aristotelē in grecis: victorinū aūt marīū lectiter in latinis: ⁊ facile sibi quisq; talia ꝑfirmat: que nūc difficilia fortasse diiudicat. [Exurge d̄ne in ira tua: ⁊ exaltare in finibus inimicoꝝ meoꝝ. † Exurge d̄ne de⁹ meus: in precepto qđ mādasti]. Venit ad scām diuisionē: in qua transitus facit ad illā similitudinē quā fecerat d̄ni saluatoris. Sed tribus gradib⁹ ascēdit ista petitio. Primus est: vt in ira. i. vindicta ꝓsurgat: sed nō ad irā ꝓuocat deū: quē sciebat esse mitissimū: maxime cū superius de se dixerit: Si reddidi retribuentibus michi mala. Sed humanis ⁊ trāslatitijs ꝓbis talia referunt. Ne hec vindicta q̄ dicit ira: in diabolū potius debet aduerti: qui toties punit: quoties ab eo pct̄or subiugat⁹ eripit. Exaltare i finib⁹ inimicoꝝ: id est in possessione diabolī magnificare quā in pct̄oribus tenet. In ipsis enim exaltat d̄ns: quādo a ꝑuertentib⁹ confessio laudis offert. Scōs gradus est: Exurge d̄ne de⁹ me⁹ in precepto qđ mādasti. Iām est enim qđ superius dixit: intra: vt cognoscas vindictā esse potius: nō furorē. Mādauit enim d̄ns in precepto: quādo in euāgelio dixit discipulis suis: Tertia die resurgā: ⁊ precedā vos in Galileā. Hec d̄ū facta sunt: exaltat⁹ est in toto orbe terrarū: que potestas diaboli possidebat: ⁊ vindicauit in eū quando ab eo abstulit qđ tenebat. Et intuere quia more ꝓphetie futura pro preteritis dicit: in precepto qđ mandasti: vtiq; qđ adhuc mādaturus erat: vt est illud. 21. psalmi: Foderūt manus meas ⁊ pedes meos: dinumerauerūt oīa ossa mea ⁊c. [Et synagoga populoꝝ circūdabit te]. Superius petijt vt veniret: nūc aūt qđ in aduentu eius emergere possit ostendit. Ac si diceret: Tu quidē vēturus es ad liberandū: sed populi iudeoꝝ insanis te mētibus psequent. Synagogā hic: collectionē significat impioboꝝ: non religiosarū mentiū cetū. Nam credidisset: si eū vniuersa iudeoꝝ plebs deuotis mentib⁹ suscepisset. [Et ꝓpter hanc in altū regredere]. Propter hanc id est synagogā: que tamen fuit obstinatis moīb⁹ indeuota: in qua habitare nō potuit: dum se ab eius infidelitate subtraxit. In altū regredere: propter illud euāgelij: Nemo ascendit in celū: nisi qui de celo descendit. Regredi enim est: vnde veneris iterata via reuerti. Nam de hac ascensione gl̄osa: in alio psalmo dicturus est: Et ascendit sup cherubin ⁊ volauit: volauit sup pennas ventoꝝ: Et posuit tenebras latibulū suū. [† D̄ne iudica populos. Judica me d̄ne ſm iusticiā meam: et ſm innocentiaz † manuū mearū super me]. Venit ad tertiā partē: vbi iā d̄ns loquitur Christus ex ea dispōsatione qua passus est. Nam cū dicit: D̄ne iudica populos: omnipotentis patris maiestas ostenditur. Cū vero ponitur: Judica me d̄ne ſm iusticiā meā: et ſm innocentiā manuū mearū sup me: humilitas humanitatis exprimitur: que de sancte Marie ꝑginali vtero assumpta esse monstratur. Sic i vno versu: tam ingentiū rerū secreta conclusa sunt. Et respice: quēadmodū totius ordo veritatis sequat. Primus enim propheta innocentiā manuū suarū in vna dixerat causa: nūc aūt a ꝑsona d̄ni saluatoris generaliter pronūciatur: qm̄ cōstat eū peccatū nullatenus habuisse. Merito siquidē petit ſm iusticiā suam se debere iudicari: qui diuinitati sue perfectissimus doctor precepta cōpleuit. Qui malū pro malo non reddidit: qui propter aliorū delicta crucē sanctā ascendit. Qui pro persecutoribus inestimabili gloria pietatis orauit: ⁊ cetera que veracissimus euangelij textus eloquitur. Sed cū innocentia cordi specialiter applicetur: hic dictus est. Scōm innocentiam manuū mearū. Quod genus locutionis scripturarū diuinarū ꝓprium esse cognoscitur significātias mutare verboꝝ: sicut in decimo psalmo dicturus est: Palpebre eius interrogant filios hominū: cū palpebrarū non sit interrogare: sed lingue. [Consumetur nequitia peccatoꝝ: et † dirige iustū]. Petit accelerari mortis aduentū: vt cito suus clarificetur ascensus. Cōpleta est enim nequitia peccatorū: quādo crucifixus est d̄ns. Nichil enim potuerunt vltra facere: quātis crudeliter insanissent. Qđ verbū et ipse positus in cruce dixit: Consummatum est. Directus est aūt iustus: quādo resurrexit a mortuis. ⁊ ad celoꝝ regna cōscendit. Sic pietatis studio videtur expetiꝑ qđ vita oīm probatur impleri. [Scrutans corda et renes deus † iustus]. Hec ꝓpria virtꝰ est dei: ⁊ corda nr̄a discutere: ⁊ animi nostri vigorē potētie sue luce penetrare. Nā hs nobis multo celsiores sint potestates celoꝝ: nulli tamē creaturarū datū est:

Matth.26.

Ps.21.

Joan.3. DEF.

Ps.17. Al. D̄ne iudicat Al. meam

Joan.19.

Al. non hz.

cogitationū nostrarū plenissime secreta cognoscere. Agnoscit em̄ perfecte in nobis solus ipse qui iudicat.

Rom.14. Propter qđ dictū est mo Tu quis es/qui iudicas seruū alienum: id est q̄ cogitationes eius non intelligis. Nā nec nosipsi nobis sic manifesti esse possum⁹: quēadmodū d̄ominis aspectibus apparemus. Cū de hoie

Ps.18. legat Peccata quis intelligit? Cōsideremus etiā eoꝝ da ad cogitatiōes posita: renes ad cōstantissimū animi vigorē/siue ad corporeas delectatiōes. [† Adiutoriū meū a d̄no: q̄ saluos facit rectos corde]. Incarnatio illa que ꝓpter nos suscepta est/ad nos loquit animādos. Nam licet istud de se dicere videat per id qđ subiectus est patri: ꝑpem tñ in se credētibus inestimabili pietate largit. Nam cū vna eadēq; dei hominisq; persona sit/suā humanitas dicit adiutoriū: potētiam verbi/qđ rectis corde ⁊ venia tribuit ⁊ salutē. Intuere etiaz q̄ in parte superiori ꝓpheta se petijt liberari.

Joan.16. Hic aūt adiutorium d̄ni sibi christus ipse ꝓmittit: qui dicit in euāgelio. Omnia que pater habet mea sunt: ⁊ mea patris sunt. Ille em̄ petit vt famulus: iste ꝓmittit sibi vt d̄ns. [Deus iudex iustus fortis ⁊ † longanimis: nunquid irascitur p singulos dies?] Ventū est ad quartā nichilominus sectionez: in qua ꝓpheta ex sua ꝑsona laudē cōcinnans patri/⁊ vehemeter iudeos terrificat obstinatos: et spem eis qui ad eū redire cupiūt pollicet. Fortis dicitur de⁹: q̄ tribuit vnicuiq; in fine qđ gesserit. Fortis/q̄ nullus potest resistere volūtati eius. Longanimis: vt hodieq; ad penitentiā expectat quos pdere ꝓ sceleruꝫ suoꝝ qualitate potuisset. Nunquid irascit: Sub admiratione ꝓnūciarū est: q̄ impunitatio ista negatiua est. Irascit aūt iudicū more dicit: qui qđ vindicare delicta cupiūt / in sententiā seuera indignatiōe cōsurgunt. Sed istud in diuinitate nō cōuenit: q̄ vbi est feruida vindicta/nō est tēperata iustitia.

Al. Cōuer si fuerit⁹. Per singulos dies: id est cūctis momentis: quēadmodū ⁊ peccatū omne cōmittit. Nā vbi esset gloriosa patientia: si pena mox sequerek offensam? Nisi † cōuertamini gladiū suū vibrabit: arcū tetendit suū/⁊ parauit illū]. Contumaces terret iudeos: qui d̄ni lege cōtempta/idoloꝝ culturis nefandissimis seruiebant. Ipsis em̄ dicit Nisi cōuertamini/gladiū suū vibrabit: id est

DEF. vnicū filiū suū sub lucēte claritate missur⁹ est. Vibrare em̄ illud dicim⁹ qđ modo lumē: modo vmbras tremulas ꝓbat ostēdere. Hoc ꝓstat d̄ni incarnatiōe christi ꝓuenisse: q̄n ꝑfidis tenebras/fidelibus aūt lumen sue deitatis ostēdit. Gladiū vero verbū. Et apls ait:

Ephe.6. Et gladiū spūs qđ est verbū dei. Arcū itaq; scripturā noui ⁊ veteris testamēti cōgrueter accipimus: q̄ duobus quodāmodo curuatis flexib⁹/deuotoꝝ colla complectit. Hic fidelibus suaue iugū ostendit: cōtumacibus aūt arma terribilia declarant. Tetendit/adiectū est: ne eius pariētia remissa putarek. Ad postremū posuit Parauit illū: vt mos ipse sagittātiū plenissime videret expressus: q̄ postq̄ tetēderint arcū cōtra signū/manū collocāt in sagittādi opere brachia ꝓparantes. Sed videamus: arcus iste ꝓparatus quas sagittas emiserit. [Et in ipo parauit vasa mortis: sagittas suas ardentibus effecit]. Hic distributio diuine legis ostendit: q̄ p arcū. i. per vetus ⁊ nouū testamentū/(sicut iam dictum est) ⁊ effectus mortis venit/⁊ sagittis ipsius vita prestat. Egresse sunt aūt de isto arcu tāq̄ sagitte: id est apli qui ardētib⁹: hoc est desiderātibus animis/ in modū sagittarū ꝓcepta salutaria trāsmisserūt: vnde ⁊ impij sauciarēt/et fidelibus efficax cura ꝓueniret. Effecit aūt/significat operatus est. Qđ verbū pater Hieronymus etiā in auctoritate seminauit. [Ecce parturiuit iniusticiā: concepit doloꝛē/⁊ peperit iniquitatez]. Subtiliter inquiramus verba que dicta sunt. Parturiuit iniusticiā plebs iudaica: cum videret d̄nm ꝓ salute humana miracula facientē/ ⁊ de eo potius exitio cogitauit. Cōcepit doloꝛē/qñ eos diuersis parabolis increpabat: vt a sua illos puersitate cōuerteret. Peperit iniquitatem: qñ dixit Crucifige/crucifige. Et merito posuit Peperit: quasi filios nequissimos edidit. Quis em̄ fructus similis ꝓdiit auctoritati: sicut alibi dictū est Ex fructibus eoꝝ cognoscetis eos. Sz cū pus sit cōcipere/et postea parturire: merito anteriori loco parturire posuit: vt ista nequicia nō ex alieno malo cōcepta/sed fuisse ꝓpria mōstraret. [Lacū aperuit ⁊ effodit eū: ⁊ incidit in foueā quā fecit]. Lacus dicit/ cuius fundus latet: dū in vnā foueā circūdatus includit. Hic plano tergo intuētiū oculis falsa trāquillitate blandit: sed q̄tu sit ꝑfundus abscōdit. Talis ergo ⁊ iste fuit lacus iniquitatis: quē inde ꝓuitas excauauit. Aperuit: q̄ primus nequiter inchoauit. Effodit: dū eū in sua damnatiōe ꝑfecit. Incidit in foueā quā fecit in mortis sz locū. Qđ verbū ⁊ ad lacum/⁊ ad sepulchrū potest aptissime conuenire: sicut Salomon dicit Qui parat foueā alteri: ipse in eā incidet. Ac si se em̄ inchoat tractar⁹ malus: et anteq̄ ledat alterū/sibi ꝓbus operat exitiū. [Conuertet dolor eius in capite eius: ⁊ in vertice eius iniquitas eius descendet]. Hic caput/ nostrā aiam debemus accipere: qua parte sumus si ne dubio celsiores. Huic subiecta sunt peccata: q̄n refrenanē obnoxia. Qđ si delictis contingit aiam vinci/ supra eā necesse est eminēat: que multitudine prauitatis exūdant. Uertex quoq; dictus est/ q̄ dextra leuaq; vertat capillos: q̄ significat capitis summitatē. Qua rationē esse nō immerito dixerimus: q̄ cōtemplatiue anime culmē excelsum est. Unde etiā gloriosi creatoris portat imaginē. Hec si peccatis obruētibus inclinet: necesse est vt in vertice: id est supra rationē descēdat: qđ augmento iniquitatis excreuerit. Nam ⁊ ipm verbum si cōsideremus q̄ magnoꝝ secretoꝝ signifi cans inuenit. Primū est: q̄ iniquitas dū ex alto precipitata descēdit/violēter ꝓcutit. Deinde poēter quomodo impij torqueant exponit. Nam cum supra eos ꝓpa peccata descēderint: suis malis/suis sceleribus in penas debitas destināt. Dolor em̄ dictus est: quasi domabilis horror. [Confitebor dño ſm iusticiā eius: ⁊ psallam nomini d̄ni altissimi]. Expositis virtutibus patris quibus indaicum populū miraculoꝝ significatione terruerat: in summā colligens illa que dixit/alacri mente ꝑfitet se dño confitert. Confiteri aūt duobus modis dicimus. Unus est/quādo peccata nostra humili satisfactiōe dānamus. Ut est illud ꝓphete Danielis: Cōfitebor peccata mea: ⁊ peccata populi mei. Secūdus vnde nunc sermo est/cū laudes dñi magna exultatione celebrant: sicut in euangelio legit Confitebor tibi pater d̄ne celi ⁊ terre: q̄ abscondisti hec a sapientibus ⁊ prudētibus: ⁊ reuelasti ea parvulis. Non em̄ quicq̄ ibi de peccato dicit: sed sola gratie momenta referunt. Ita ⁊ hec confessio preconialis accipienda est: que gaudenti animo dñi virtutibus exhibetur. Scōm iustitiam eius: qm̄ et superbos facit sua crimina sustinere/⁊ humiles dignatur absoluere. Psallere vero est/⁊ operibus dñi mādata peragere: ⁊ hymnos voce etiam ⁊ corde cātare. Quod se ꝓmittit ꝓpheta esse facturū: q̄ hoc reuera dño cognoscebat acceptū.

Conclusio.

Dolor. ETY.

Dan.ix.

Mat.xi.

DEF.

DEF. **Magnifica** nobis psalmi huius (si studiose cõsideremus) sacramẽta patuerũt. Pria parte fructuosam parietiã docet: q̃ pfectos pbatur efficere christianos. Patiẽtia est em̃/religiosi viri laborũ ac doloꝝ olim spe futurarũ rerũ et amore dei grata tolerãtia. Secũda parte/saluté rectis corde ipse dñs pollicet. Tertia/terrenk impijs: ne illo iudicio damnenk errãtes. O pietas optimi reuera creatoris: q̃ nõ vis derelinquere quos nosti ad tuũ iudicium cõuenire: et immẽse pietatis arcano: dũ cõstitib⁹ parcis tibi deos ipse subducis. Quis em̃ iustitiam euaderet tuã: nisi premissa pietas subueniret? Septẽnarius quo q̃ numerus admonet nos de illa requie eterna cogitare/ad quã nos spem presens psalmus extẽdit: vt merito tali numero receptus/iocũda exultatione cantek. Dubium quippe non est q̃ pactis sex diebus q̃ ad actiuam pertinẽt partem: Septimus repausatiõi deputek: qui cõtemplationi theologice noscik adherere.

¶ Explicit expositio in psalmum. 7.

¶ In finẽ p torcularibus psal. Dauid. viij.

DOmine dñs noster: q̃ admirabile est nomen tuum in vniuersa terra. Quoniã eleuata est magnificẽtia tua: super celos. Ex ore infantiũ et lactentium perfecisti laudem ppter inimicos tuos: vt destruas inimicũ et vltorem. Quoniã videbo celos tuos opera digitorũ tuoꝝ: lunam et stellas que tu fundasti. Quid est homo q̃ memor es eius: aut filius hominis quoniã visitas eum? Minuisti eum paulominus ab angelis: gloria et honore coronasti eũ et cõstituisti eum super opera manuum tuarũ. Omnia subiecisti sub pedibus eius: oues et boues vniuersas/insuper et pecora campi. Volucres celi et pisces maris: qui perambulant semitas maris. Dñe dñs noster: q̃ admirabile est nomen tuum in vniuersa terra.

DEF. **In finẽ** significare dñm saluatorẽ: quarti tituli expositione iam notũ est. Torcular vero est: vbi multis põderibus pressevue durissimis gigarcis cõminutis/follibusq̃ vacuatis/dulcissima a vina pfundũt. Quod ecclesie videk aptissime cõuenire: qñ de obstinatis moribus tumidaq̃ superbia/pressura penitẽtie suaues lachryme salutariter exprimunk. Talis illi etiã similitudo et in arcis vsk: vbi et sub assidua tritura palee seque stranк a tritico. Qua propter cõuenit vt hunc psalmũ ex persona pñsce ecclesie intelligamus esse platum. In qua reuera et torcular est quidez corporũ: sed fructꝰ salutaris animarũ. Nã si vetus et nouũ recte dicik testamentũ: cũ tñ vnꝰ lex esse doceak: cur asserere dubitemus antiquã et nouam ecclesiam vnã esse dñi christi spõsam pretioso sanguine cõquisitam? Diuisio.

Ecclesia vetus que nobis p torcularia pulcherrime declarata est: Primo ingressu laudes christi dñi leta decãtat: maiestatẽ eius predicãs/et operatiõis excelsa. Secũdo venit apertius ad hois naturã: quã de cõditione prauissima que Adã fuerit peccãte viciata: ad magnarũ rerũ dicit creuisse fastigia. Sic dñs christus ex duabus et in duabus naturis incõfusis atq̃ distinctis vna pson̄a salutariter et indubitãter agnoscik. Mente quoq̃ cõdendũ est q̃ hic psalmus a christo dño naturã humanitatis assumptã tãta laude celebrat: vt eã supra oẽm creaturã clarissime testek effectam: sicut et apls ait: Cui em̃ dixit angelorꝰ. Sede a dextris meis: Heb. 1.
donec ponã inimicos tuos scabellũ pedũ tuorꝰ. Et alibi: Qui cũ in forma dei esset: nõ rapinã arbitratus est Philip. 2.
esse se equalẽ deo. Et paulopost: Propter qd̃ et deꝰ illum exaltauit: et donauit illi nomen et. Ibidem.
Expositio.

DOmine dñs noster: q̃ admirabile est nomẽ tuũ in vniuersa terra]. Cum sit dñe cassus vocatiuus: cõtra vsum illi dñs q̃ est nominatiuus videk adiunctus. Que figura dicik Syllepsis: quotiẽs casus discrepantes SLLEPSIS.
in vnã significãtiã cõgregamus. Veraciter itaq̃ gaudet: q̃ dicit Noster. Necesse est em̃ vt huiꝰ bonis exultare debeamus: cuiꝰ nos esse pñtemur. Sed cũ dicit q̃: nõ põt explicare qd̃ sentit. Quis ei aut creaturas terrenarũ rerũ/aut maris ambitũ/aut immanis huius aeris diffusionẽ/aut ornatũ rerũ celestium sufficiẽter possit agnoscere: que dñs incõprehẽsibili sapiẽtie sue virtute disposuit? Hec oia ecclesia cõsiderans: herẽs ac detẽta in earũ rerũ explicatiõe pclamat: q̃ admirabile est nomẽ tuũ et. In vniuersa vero terra: q̃ p totũ mundũ eius religio sancta dilatak. Nec erit aliqua patria: vbi catholica non letek ecclesia. Quapropter desinãt iudei/vel donatiste sibi specialiter vendicare: qd̃ ad vniuersitatẽ magis pueniſſe cognoscũt. [Qñ eleuata est magnificẽtia tua sup celos]. Supiore versu quiri fecit qd̃ hic cõpetenter exposuit. Magnificẽtia est em̃/dñi incarnatiõis arcanũ. Inter cuius diuersa miracula hoc nobis sup oia cognoscik esse collatũ: q̃ deus dignatꝰ est homo fieri: et crucẽ p omnũ salute sustinuit. Ista ergo magnificẽtia sup celos/omnesq̃ creaturas eleuata est: qñ dñs christꝰ resurgẽs a mortuis/sedet ad dexterã dei patris: sicut et aliꝰ psalmus dicit Exaltare sup celos deus: et sup oẽm terrã gloria Psa. 107.
tua. [Ex ore infantiũ et lactentiũ pfecisti laudẽ]. Hec pphetia/i euãgelio ore dñi docek exposita: cũ a iudeis phiberẽt infantes ne laudes dñi personarẽt: putãtes aliquid pueriliter fieri/qd̃ a talibus etatevidebak assumi. Tunc ille respõdit: Non legistis Ex ore infantiũ et lactentium pfecisti laudẽ? Sed ne illos lactẽtes intelligas/q̃ adhuc materno vbere nutriũtur: vt laudes dñi minime cantare potuissent: etiam quectos etate monet apls Petrus dicẽs: Tanq̃ modo geniti infantes rationabiles et sine dolo lac cõcupiscite: vt in eo crescatis in salutẽ. Unde infantes et lactẽtes illi intelligẽdi sunt/qui ppter rudimẽta et infantiã fidei escam nõ capiunt fortiorẽ: sed doctrina teneriori nutriunk. Ut iste sit sensus: Non solũ a pfectis q̃ te omnino intelligunt es laudabilis: sed etiã ab incipientiũ et parvulorũ ore predicaris. [Propter inimicos tuos: vt destruas inimicũ et † defensorẽ]. Propter inimicos/paganos de- Al. Ultorẽ
signat et blasphemos: ne dicerent sacrilegi: Ideo docti laudant deũ: qi libror̃ meditatiõibus imbuuntur. Professus est et infantes p̃dicare: qui ventre ad dñm fidei nouitate ceperũt. Ut hec sapiẽtis diuinitus magis tradita/q̃ humano labore videatur esse collecta. Inimicũ vero et defensorẽ/iudeũ pfidũ specialiter dicit: q̃ dñ deũ patrẽ se putat defendere/filio exitit inimicus. Ita factum est: vt dei quasi defensor/apertissimus deo pbarek aduersus. Quia patrẽ non venerak: nisi qui honorat et filiũ. Sicut ipse in euangelio dicit

Joan. 5. Qui nõ honorificat filiũ: nõ honorificabit patrẽ q̃ misit eũ. Hoc etiã ad oẽs hereticos cõpetenter aptak: q̃ dñ se putãt scripturas male interpretatiõe defendere/ inimico alio sanctis pbãtur dogmatibus obuiare. [Qñ videbo celos tuos opera digitorũ tuorũ: lunã et
Al. Que. stellas] quas tu fundasti]. Merito illud de futura gloriosa dicit ecclesia: que ante aduẽtum dñi erat adhuc in patriarchis/et in sanctis hoibus cõstituta. Ait em̃ Heb. 1.
Videbo celos/libros euãgelicos: q̃ celi merito dicũk:
Isa. 66. qñ cõtinẽt dñm saluatorẽ: qui dixit Celũ michi sedes est: terra aut̃ scabellũ pedũ meorũ. Sed q̃ sint isti celi: breuiter diffiniuit Opera digitorũ tuorũ. Nã cũ legak in exodo Digito dei legem fuisse cõscriptam: que
Exod. 31. multi spiritũ sanctũ accipere voluerũt. Hic igit̃ positũ estimo Digitorꝰ: vt libros diuinos cooperatiõe sancte trinitatis pfectos euidẽter ostẽderet: sicut et alibi
Isa. 40. legit Appedit tribus digitis molẽ terre. Qui simili sacramento recipiendũ est. Digitus em̃ dei/dicit diuine operatiõis effectꝰ. Qui põt patri/et filio/et spiritui sancto: id est vni deo aptissime cõuenire. Sequit Lunã et stellas quas tu fundasti. Augmenta et imminutiones suas quas patrẽ luna/se visurã dicit ecclesia: vt modo crescat fide multorũ/modo martyrũ sine aliquib⁹ imminuta videak. Que similitudines ppter opinões hominũ frequẽter dãt ecclesie. Ceterũ illa afflictiõibus crescit: et cõtritionibus semp̃ augek. Luna em̃ multis rebus a se discrepãtibus cõparatur. Modo olim eccle-
Pa. 71. sie: vt est illud Donec extollat luna. Modo mẽbro eiꝰ lucidissimo: vt est hic. Modo stulto: vt ait Salomon.
Eccl. 27. 1. Cor. 15. Stultus vt luna mutak. Subiũxit quoq̃ Stellas/iustos holes et religiosos. De quibus scriptũ est Sicut stella ab stella differt i claritate: ita et resurrectio mortuorũ. Addidit Quas tu fundasti: vt cognoscerem⁹ oia in pdestinatiõis ipsius fundata iudicio. Siue hoc ad deitatẽ verbi ptinet exprimẽdam: vt in illa conditiõe rerũ oia fecisse crederek. In his em̃ tribus videk
Gen. 1. vniuersa cõplexus: sicut est illud In pncipio fecit deꝰ celum et terrã. Ubi cũ duas res posuerit/cũcta cõplexus est mirabili ordine predicãda dispositiões: vt q̃ erat post de sancta incarnatiõe locuturus/prius eius deitatem et omnipotẽtiam ostẽdere debuisset. [Quid est homo q̃ memor es eius: aut filius hois qñ visitas eũ?] Uenit ad ingressum secũdum: vbi vno versu per duas interrogatiões et respõsiones homo exiguus et
SLLEPSE. potissimus approbak. Que figura dicik Pesilis: latine aut̃ pcunctatio: vbi et interrogatio fit/et responsio parata sequik. Quã iã et in quarto psalmo posuimus. Quid est homo? Cũ despectu pnunciãdum est: id est fragilis et caducus. Ade sequax/ qui in veteri peccato permixtus: socia prauitate conclusus est. Huius memor est dñs: qñ ei peccata dimittit/et miserico:diate sue
Pa. 35. dona largit. Sicut in alio psalmo dicturꝰ est Filij aũt hoim in ptectione alarũ tuarũ sperabũt. Inebriabũtur ab vbertate domus tue: et torrente voluptatis tue potabis eos. Hoc est ergo esse memorẽ: cõferre delinquẽtibus tãte gratie sospitatẽ. Aut filiꝰ hois qñ visitas eũ? Hac iam voce surgendũ est: q̃ dñm significat saluatorẽ: qui nõ vt ceteri mortales ex duob⁹ hoibus natꝰ est/sed ex spũ sancto: et beate Marie semp̃ virginis vtero tanq̃ sponsus de gloriosa thalamo pcessit. Et cõsidera q̃ superius dixit Memor es: subiecit aũt Uisitas. Memor fuit/cũ patriarchis de celo misertus
Joan. 1. est. Uisitauit/cum verbũ caro factũ est: et habitauit in nobis. Nã visitare dicimus: qñ medicus ad infirmos ingredit. Qñ in aduentu dñi reuera cõstat impletum. [Minuisti eũ paulominus ab angelis: gloria et ho- Al. minuisti
nore coronasti eum]. Dicit̃ dñi saluatoris humilitas narrat et gloria. Minoratꝰ est ei nõ necessitate ministratoria: sed pietatis sue spontanea volũtate: sicut apls ait: Semetipm̃ exinaniuit: formã serui accipiẽs. Se- Philip. 2.
quit Paulominꝰ ab angelis: q̃ crucẽ p oim̃ salute suscepit. Ex ea siquidẽ parte creator angelorũ minor factus est angelis. Bene aũt dixit Paulominus: q̃ et si mortale quidem corpus assumpsit/tñ pctã nõ habuit. Gloria vero et honore coronatꝰ est: cũ post resurrectionẽ nimis mirabilẽ totiꝰ mũdi credulitate deus in eo q̃ homo factus est/exaltat⁹ accepit. Corona ei orbis circulo cõpetẽter aptak: qñ ad eius similitudinẽ vniuersa mũdi extremitas formata est. [Et cõstituisti eũ sup opa manuũ tuarũ. Oia subiecisti sub pedib⁹ ei⁹]. [Super⁹ et gloria ei⁹ et honore narrarũ est: nũc ponitur et potestas: vt agnoscak christi dñi maiestatis pfectissima plenitudo. Dicẽdo ei Sup opa manuũ tuarũ: oĩs illa creatura subiecta mõstrak: q̃ sicut a dño opere nichil est exceptũ/ita nec a prãte christi aliquid q̃ batur esse diuisum. quippe q̃ iudicaturus est mundũ: dicẽdo em̃ oia nec terrena videk excepisse/nec futura: sicut de
Heb. 2. hoc loco testatur apls celestis expositor. In eo em̃ in quo ei oia subiecit: michil dimisit nõ subiectũ ei. Nã et
Pa. 96. alio loco dicit Adorate eum oẽs angeli eius. Addidit Sub pedibus ei⁹: vt ois creatura merito ipsum colere atq̃ adorare videak. Et respice oia sinis locis fuisse seruata. Que p̃⁹ ppter humilitatẽ carnis paulominus ab angelis dixerat esse minoratũ: post ascensionẽ dicit pedibus eius oia fuisse subiecta: vt ista distinctio et dubietatẽ titubãtibus auferat/et gloriã sancte incarnatiõis ostẽdat. [Oues et boues: insup et pecora cãpi].
Joan. 21. In hoc/et alio versu q̃ sequit: argumẽtũ est qd̃ dicitur p enumerationẽ. Celerũ hec et alia noia que sequunk/allegorice dicta debemus accipere: ne post rationales creaturas incõpetẽter pecora/vel iumẽta posuisse videak. Oues/electũ populũ significat christianũ: sicut et i euãgelio dño Petro dicit apls Pasce oues meas. Qui ideo cõparank ouib⁹: q̃ se (presũte dño) innoria cõuersatiõe moderank: deinde q̃ mũdi excubias sine aliquo sensu doloris amittũt. Nã sicut ouis tondentẽ se nõ increpat: ita nec iustus cupiditate se expoliantis accusat. Boues aũt/predicatores designãt: q̃ humana pectora mãdatis celestibus exarãtes/ virtutũ messem germinare fecerũt. Nec vacat q̃ dicit Insup: q̃ nõ solum illi sancti subiecti sunt/ sed etiã peccatores. Sepe em̃ de cõuersis talibus maiore gloria triũphat dñs christus. Pecora em̃ sunt/dũ in cãporũ libertate: id est in mũdi istius voluptate pascunk. Oues sunt/cũ iam intra septa dñi claudunk. [Volucres celi et pisces maris: q̃ perambulãt semitas maris]. Volucres celi/ supbi sunt hoies: q̃ inflantivẽto iactãtie quasi p inane aeris efferunk/ et humilia despiciũt cũ altius eleuank. Volucres em̃ a volatu crebro dicte sunt. Pisces vero ET.
maris philosophos fortasse significãt: q̃ hui⁹ mũdi naturã erratica curiositate practant. Nã sicut illi posita frõte itinera sibi referãt pelagi inundatiõe cõfusa: ita et isti capite demisso venas rerum ratiõe humana assiduo labore perquirũt. Sed cũ sint pisces et fluminũ: nõ vacat q̃ hic posuit maris/ppter eos qui sibi videntur esse sapiẽtes. Uerũ isti tales/eorumq̃ similes dñi pedibus feliciter subiũgũtur: qñ ad christiane venerint religionis affectũ. Nã lz illi ola iure dñationis

inclinata sint: illos tñ dicimus ꝓprie subiectos / q̄ ad eius onus leue/ꝛ iugū suaue q̄enire meruerūt. [Dñe dñs noster: q̄ admirabile est nomē tuū in vniuersa terra?] Posito incarnatione dñi christi/ꝛ resurrectionis gloria sancta ecclesia leta cātauit: illū versum de laude dñi repetit/ quē dixit in capite. Congrue siquidem principiū ipsi deputat ꝛ finis: q̄ de se dixit Ego sum alpha ꝛ o. i. untiū ꝛ finis. Sed q̄m diuina verba fecūda sunt: alia nobis sacramēta ꝓgenerant. Significat em̄ ꝛ illos quoꝝ vita diuinis muneribꝰ/ꝛ religiosis auspiciis inchoata: in dñi credulitate permansit. Ūñ mente cōdenda est hūc esse ex hio primū psalmū: q̄ se repetitione versuū/ sacramēta iteratione cōgeminat. Qđ ꝛ de aliis loco suo competēter edicimus. Cōclusio.

Apoca. 1.

¶ De duabus naturis dñi christi et secundus psalmꝰ/ et iste locuri sunt: Huius et alij subsequāt. i. vigesimus/ septuagesimus primus/ octogesimus primus/ cētesimus septimus/ cētesimus nonus/ꝛ centesimus trigesimus octauus: Ut obscurū iter hui⁹ seculi gradiētes: quasi plurimis lampadib⁹ incēsis/ in hereticas cautes minime valeamus incidere. Quapropter tāti bñficij cognoscam⁹ auctorē. Unus est em̄ dñs christi⁹ genit⁹ ex patre sine tēpore: natus ex matre sub tēpore. Pr⁹ mūdū creauit ex nichilo: post ingēti liberauit exitio. Talis est ei deꝰ ꝛ hois cōnexio vtrūq; integrū: vtrūq; ꝓmaneat sine aliqua cōfusione distinctū. Neq; ei aut diuinitas impassibilis mutari potuit/ aut humanitas aliud: nisi vt meliorata semper maneret accepit. Sic em̄ verus atq; oipotēs mediator effect⁹ est: vt q̄ in forma dei patri erat equalis/ fieret et nobis carnis assumptiōe cōsimilis. Jn se em̄ ꝓmanere fecit cūcta que voluit esse pacifica. Hoc est spes nostre singulare psidiū/ redēptiōis indebitū munus/ mortis exitiū/ vita sanctorū. Quale em̄ rogo genus est pietatis: vt ille angeloꝝ dñs vsq; ad formā serui fuerit venire dignatus: vt mors cū auctore suo diabolo vinceret/ qui mundū suis vinculis tenebat obnoxiū? Unde beatus Ambrosius hymnū natalis dñi eloquētie sue pulcherrimo flore cōpinxit: vt pi⁹ sacerdos festiuitati tāte dignū munus offerret. Ait em̄ ꝓcedens de thalamo suo pudoris aula regia: gemme gigas subst̄tie alacris vt currat viā. Et cetera que suꝑa humanū ingeniū vir sanctus exliuit. Nam ꝛ ipse numerus ogdoadis in scripturis diuinis magnarū rerū sacramēta cōtinere dinoscit. Octo etel ale ingresse sunt in arcā noe: q̄ mūdo pereūte saluate sunt. Octauus filius Jesse/ Dauid fuit: quē a dño cōstat electū. Octauo etiam die circumcisio purificabat hebreos. Octauo: id est dominico die dñs surrexit a mortuis: in quo humani generis spes ab impiorū inferno in celorū est eleuata fastigiū. Iste aūt numer⁹ est quē arithmetici actu primū quadrātem appellant: quē Philolaus pithagoricus armonīā geometricā vocat: eo ꝙ omnes in ipso videāt armonice cōuentre rationes.

ARITH. GEO.

¶ Explicit expositio in psalmū. 8.

¶ In finem ꝓ occultis filij Psalmus Dauid. ix.

Confitebor tibi dñe in toto corde meo: narrabo omnia mirabilia tua. Letabor ꝛ exultabo in te: psallā nomini tuo altissime. In cōuertendo inimicum meū retrorsum: infirmabunt̄ ꝛ peribūt a facie tua. Quoniam fecisti iudiciū meū ꝛ causam meā: sedisti super thronum qui iudicas iustitiam. Increpasti gētes: ꝛ perijt impius nomen eorum delesti in eternum / ꝛ in seculū seculi. Inimici defecerunt framee in finem: et ciuitates eorum destruxisti. Perijt memoria eorum cum sonitu: ꝛ dñs in eternum permanet. Parauit in iudicio thronum suū: et ipse iudicabit orbem terre in equitate: iudicabit populos in iustitia. Et factus est dñs refugium pauperi: adiutor in oportunitatibus in tribulatione. Et sperent in te qui nouerūt nomen tuum: quoniā non dereliquisti querē tes te dñe. Psallite dño qui habitat in syon: annunciate inter gentes studia eius. Quonā requirens sanguinem eorum recordatus est: non est oblitus clamorem pauperū. Miserere mei dñe: vide humilitatem meā de inimicis meis. Qui exaltas me de portis mortis: vt annūciem omnes laudationes tuas in portis filie syon. Exultabo i salutari tuo: infixe sunt gentes in interitu quem fecerūt. In laqueo isto quem absconderunt: comprehēsus est pes eorum. Cognoscetur dñs iudicia faciens: in operibus manuum suarū comprehensus est peccator. Conuertantur peccatores in infernū: omnes gentes que obliuiscuntur deum. Quoniā non in finem obliuio erit pauperis: patientia pauperum non peribit in finem. Exurge dñe/ non cōfortetur homo: iudicentur gentes in conspectu tuo. Constitue dñe legislatorem super eos: vt sciāt gentes quoniam homines sunt. Ut quid dñe recessisti lōge: despicis in oportunitatibus in tribulatione. Dū superbit impius incēditur pauper: comprehendunt̄ in consilijs quibus cogitant. Quoniā laudatur peccator: in desideriis anime sue: ꝛ iniquus benedicit. Exacerbauit dominū peccator: ꝛm multitudinē ire sue non queret. Nō est deus in conspectu eius: inquinate sunt vie illi⁹ in omni tēpore. Auferent̄ iudicia tua a facie eius: omniū inimicorum suorum dominabit. Dixit enim in corde suo: non moueor a generatione in generationē sine malo. Cuius maledictione os plenum est ꝛ amaritudine ꝛ dolo: sub lingua eius labor ꝛ dolor. Sedet in insidijs cum diuitibus in occultis: vt interficiat innocētem. Oculi eius in pauperem respiciunt: insidiatur in abscōdito quasi leo in spelūca sua. Insidiat vt rapiat pauperē: rapere pauperem dum attrahit eum. In laqueo suo humiliabit

eum: inclinabit se ꝛ cadet cum dñatus fuerit pauperū. Dixit enim in corde suo oblitus est deꝰ: auertit faciē suā ne videat in finē. Exurge dñe deus/ et exaltet manus tua: ne obliuiscaris pauperū. Propter quid irritauit impius deū: dixit em̄ in corde suo non requiret. Vides qm̄ tu laborem et dolorē cōsideras: vt tradas eos in manus tuas. Tibi derelictus est paup: orphano tu eris adiutor. Contere brachiū peccatoris ꝛ maligni: queretur peccatū illius/ꝛ nō inuenie⁹. Dñs regnabit in eternū et in seculū seculi: peribitis gentes de terra illi⁹. Desiderium pauperū exaudiuit dñs: ꝓparationē cordis eoꝝ audiuit auris tua. Judicare pupillo ꝛ humili: vt non apponat vltra magnificare se homo super terram.

Finis iste quid significet sepe iā dictum est: nō in quo deficit: sed in quo crescit. Ex quo vere reparamur qui nobis initium bonorū terminus est malorum. Ad quem iudei nō peruenūt: q̄ sua incredulitate deficiūt. Pro occultis filij/ pſonam significat dñi saluatoris. Naz cū nomen aliq̄d ad quez ptinet nō ponit: necesse est vt hoc dictū de summitate aliqua sentiatur. Supra em̄ vbi voluit Absalon intelligi: pnūciauit filij sui. Hic vero qđ ad vnigenitū verbi referri desiderauit excellētissimā summitatē: filij tñ dixit/ qui est omnipotēs atq; inenarrabiliter filius coeternus patri: faciens que vult in celo et in terra. Simili modo in euāgelio dictū est Si vos filius liberauerit: tūc vere liberi eritis. Non em̄ ibi secutum est Dei: sed tñ vocabulum ipsum purū sine aliqua adiectiōe sufficit. Pro occultis autem positū est numero pluralis: q; non vnum/ sed duplex hic cognoscitur esse mysteriū. Significat em̄ incarnationē dñi/ et futurum iudiciū. De quibus psalmus iste dicturus est. Sed iam humanitas christi manifestata dinoscit: cuius adhuc iudicium sustinetur. Sed cum audimus ꝓ occultis/ prebere debemus intētum animū lectiōi: vt nobis (iuuante dño) referent̄ que predicūt occulta.

Joan. 8.

Diuisio.

Totus hic psalmus a pſona ꝓphete depromit. Prima pfessione letū se dicit dño psalturū: qm̄ confudit diabolū/ cuius cultura aduersus sui pia dispēsatione destruxit. Secūda cōmonet fideles: vt psallant dño qui habitat in syon: qui vindicat sanguinem pauperū: et exaltat eos de portis mortis. Tertia/ peccatoribus cum antichristo malorū finem dicit esse venturū. Quarta/ malorū ipsorū nimietate ꝓmota/ cōuersus ad dominū quasi recessisse illum dicit a defensiōe pauperum: cum malis datur licētia presumptionis sue. Summa deprecatur/ vt tremēdi illius iudicij tempus aduentat: quatenus hec omnia fine celeri trāsigātur: ne cuiusl̄bet hominis iniquitas vltra preualeat. Talis enī⁹ malignitas illius temporis erit/ vt nemo fidelium/ ꝓpter mundi tēpora differri/ in quo tāta mala cognouerit actitari.

Expositio.

Confitebor tibi dñe in toto corde meo: narrabo oīa mirabilia tua]. In toto corde confitet dñm: qui nullis mūdanis cogitationibus fluctuat. Qđ perfectorū esse nō dubiū est: qui ꝛ originalis peccati vicia/ꝛ suggestiōes peruersas ſpirituū maloꝝ dño prestante vicerunt. Sequitur Narrabo oīa mirabilia tua. Quis rogo potest oīa mirabilia narrare diuina: que quotidie in celo/ et in terra virtus eiꝰ operat? Sed vsus scripturarū est ꝙ Synecdochen figurā: que significat a toto partē dicere oīa/ dū comprehēdi nequeāt vniuersa. Sed vt de multis vnum dicere videamur: Quid mirabilius, q̄ ꝓ salute humani generis deū incōfusibiliter humanatum: et qui hic iudicatus est/ ipm̄ ad orbē iudicandū esse venturū? [Letabor et exultabo in te: psallā nomini tuo altissime]. Nō in hoc seculo vbi lethifera letitia est: nō in ambitiōibus mūdi vbi peccata amara suauia sunt: sed in te vbi securū gaudiū semper sumit augmentū. Pius est em̄ exultare q̄ letari. Exultare est em̄ animi et cor poris maiore motu iocundissima liberare gaudere. Gratias quoq; se acturū politē altissimo/ qui super omnia ꝓbatur excelsus: q̄ eū ab inimicis suis/ siue carnalibus/ siue spiritualibus liberare dignat⁹ est: ꝓmittens (sicut dictum est) ꝛ operibus se dño/ꝛ voce cātare. [In cōuertendo inimicū meū retrorsum: infirmabūtur ꝛ peribūt a facie tua]. Quos multos inimicos habuerit: tñ hic modo Saulem cōuenienter aduertimus. Retrorsum em̄ dixit: q; nō potuit obtinere qđ voluit: sed magis q̄to ille nequiter persequebat/ tāto iste tolerādo improbū iustior apparebat. Et cum prius inimicum dixerit numero singulari/ hic dicit infirmabūtur: q; rex ꝓfecto erat/ qui volūtates suas multis famulātibus exercebat. Quapropter congrue dictū est Infirmabunt̄: q; dei voluntate oēs meticaces generaliter exterūt. Et peribunt a facie tua: dū ego ad re deuota mēte cōfugio. Jniquus em̄ ante faciem tuā est ante gratiā eiꝰ nō venit: q; ꝓsequitur innocētē. [Quia fecisti iudiciū meū/ꝛ causam meā: sedes sup thronum q̄ iudicas equitatem]. Cū duo ex diuersa parte cōfligūt: necesse est vnū offendere/ cū alterū cōtigerit obtinere. Probata ergo ꝓphetie causa/ odiū fausse cōstat aduersi: q; nō poterat ꝓsecutor placere/ dum decreuerit dño eū q̄ impie ꝓmebat extripere. Sz cū dicit Judiciū meū/ꝛ causam meā: ꝓsperā sibi testat fuisse sentētiā. Sic et nauigātes suū ventū dicūt: qū illis euētus ꝓsperitatis arriserit. Sedes sup thronū/ dño dicitur christo: q̄ nunc sedet ad dexterā patris: vnde venturus est iudicare vuos ꝛ mortuos. Sedes autem ꝓphetie virtute/ pſens dictū est ꝓ futuro. Nā sessionē illam ad incarnationē dñi ptinere manifestū est: que adhuc illo tēpore nō videbat effecta. Thronū significat tribunal futuri iudicij: in quo dño christ⁹ manifestatis sue honorabili poreſtate sessur⁹ est. Judicas equitatē: ꝛ hic tēpus pſens ꝓ futuro dixit. Judicatur⁹ est ei equitatē cū ad discepтāndū post finē mūdi reuxerit. Que figura dicit Jdea: cū specie rei future velut oculis offerentes motū animi ꝓcitat⁹. Hoc etiā in subsequētib⁹ latius explicabit. [Increpasti gētes/et perijt impius: nomē eoꝝ delesti in eternū/ꝛ in seculū seculi]. Hinc iā sacratissimus dñi secūdus aduētus exponit/ qñ increpabūtur gētes incredule: ꝛ diabolus cum machinatiōibus suis peribit in eternū. Tūc ei nō remanebit eius tempestuosa guerstas: qñ erunt oīa dño prestante tranquilla. Nā quis vlterius in regno dñi aut diabolum nominet/ aut eius sequaces: cū dominicā ciuitatē nec aduersitas ꝓcutiat/ nec vll⁹ hostis inuadat? Quid sit quoq; eternū decenter expositū est. Seculū seculi seculū futurū dñi significat regnū: qđ nulla etate/ nullo tpe finiet. Et ne possit aliq̄ ꝓmixtiōe cōfundi: dictū

SLDE. SLDE. SLDE.

est seculi.i.huius quo nũc vtimur subsequtũ. Illud ẽm sibi redeũdo succedit:z tẽporibus exẽptis/annuis reuolutiõibus iterat. Illud autẽ non ad imt.ũ redit:sed sine aliqua mutatione iugiter pseuerat. Quapropter desinant heretici dicere aliqñ diabolũ cũ sequacibus suis ad gratiã posse reuocari: qñ sic euidẽter audiunt eos in eternũ/z in seculũ seculi esse damnãdos:vt nec nois eor possit remanere vestigium. [Inimici defecerũt framee in finẽ:z ciuitates † destructi. Periit memoria eorũ cũ sonitu]. Inimici/genitiuus casus est.i. diaboli:cuius frameas defecisse testat. Framea el he diaie⁹ sermo est: significãs gladiũ quo hostis ille bac chat. Or aũt dixit In finẽ/cõsummatio seculi dat intelligi:qñ vtri⁹ diaboli olporẽti illo gladio pbat iterimi:de quo dixit in.7.psalmo Nisi puertamini:gladiũ suũ vibrabit ꝛc. Ciuitates aũt dicit destructas/populos infideles vltima dñi christi manifestatione conuictos:quor pectora diabol⁹ in hoc seculo tanq̃ sue ciuitatis menia possidebat. Periit aũt memoria eor cũ sonitu. Cũ sonitu vero/cuz clamore maximo dicit:qđ fieri solet/qñ res pspere grauissimo fine claudunt: vt nec potestas eorũ videat remanere/nec nomen. Intuere quẽadmodũ in pulcherrima cõparatiõe priman sit: vt ciuitates quas destructas dixerat/eas cũ sonitu testet euersas. [Et dñs in eternũ permanet. Parauit in iudicio † sedẽ suã]. Decora nimis/aptaq̃ diuersitas. Quia dixerat impios perire:dicit nũc in eternũ dñm permanere. Qđ audire nolũt/q̃ creatori suo prauis ausibus restiterũt. Sed cõfugiãt ad dñm misericordẽ:ne patiãtur districtũ iudicem. Parauit:hoc est deus homo: vt q̃ hic in humilitate iudicatus est/ibi in maiestate sua iudicaturus adueniat. Hec sunt que titulus dixit. Occulta filij:q: ineffabile donũ est:vt humiliatã hois naturã atq; demersam/dextera sue potẽtie ad celestia regna leuauerit. [Et ipe iudicabit orbẽ terre in equitate: iudicabit populos in iustitia]. Ipse vtiq; dñs christus: q̃ hic patiẽdo ministriã/ibi impijs veraciter dicit demõstrare iustitiam. Orbẽ terre/sanctos viros debemus accipere:q̃ deuniuersali ecclesia quasi de corone circulo cõgregant. Isti in equitate iudicãdi sunt: quib⁹ ppter fidei z humilitatis sue bonũ misericordia copiosa pstabit/qui audituri sunt Venite benedicti patris mei ꝛc. Cui sedebũt sup sedes duodecim iudicates duodecim tribus israel. Populi aũt debẽt accipi pctores:q̃ operibus diabolicis nonvidẽtur exuti. Isti cũ iustitia iudicandi sunt:q̃ p fructu suorũ scelere damnabunt. Quibus dicẽdũ est Ite in ignem eternũ. Sic duobus nobis equitatis z iustitie:qualitatẽ illam iudicij mirabili breuitate descripsit. [Et factus est dñs refugiũ pauperi: adiutor in opportunitatib⁹ in tribulatiõe]. Copiosa spes pauperũ/z magna cogitatio gaudior:ipm refugiũ habere quẽ iudicem. Audiuimus pauperẽ:sed nõ omnẽ putemus inopem. Paup ille dei est/q̃ terrena cupiditate vacuatus:celesti desiderat largitate ditescere. Et ne imbecillitate sua pauescerẽt corda fideliũ: sequit magni auxilij firma pmissio Adiutor in opportunitatibus: qr illud est adiutoriũ dulcissimũ/qđ in necessitate pstat. Iḥamq; iterum opportunitatẽ euidẽter expressit: dicẽs In tribulatiõe:qñ animus afflictor ad complictiõis studiũ auidus incitat:sicut in alio psalmo dicturus est Invoca me in die tribulatiõis tue:z eripiã te/z glorificabis me. [Et sperent in te oẽs q̃ nouerũt nomẽ tuũ: qñ nõ derelinquis querẽtes te dñe]. Sperẽt in te:nõ seculi blandimẽta respiciant/sed in tua pmissione cõfidant. Qui nouerũt nomen tuũ.i.qui maiestatẽ tuã sanctissima deuotiõe venerant. Audierũt ẽm nomen dñi z illi q̃ minime credũt: sed tm illi nouerũt/qui mandatis eius supplicter obsequũtur. Sequit causa cur in dño debeat sperari:qr nõ patitur eos deserere/quos ad se pspexerit cõfugisse. Certũ est ẽm presentẽ semp habere dñm:q̃ tali preditus docet arbitrio. [Psallite dño q̃ habitat in syon: annũciate inter gentes † mirabilia eius]. Venit ad secũdam sectionẽ: vbi bñficia ptentis tẽporis z futuri beatus pphera respiciẽs/ad psalmodiã quocat populos deuotos:ne cũ tãta eis cõferunt pmia/aliquo torpore lentescant:primũ dixit Psallite dño. Et ne in suis suptitiõib⁹ psallẽdum putaret esse gẽtilitas:addidit Qui habitat in syon: vt designaret dñm saluatorẽ:q̃ in illis partibus corporaliter apparẽs/religiõe sui nolo totius mũdi ambitũ cõprehẽdit. Hoc el de sancta incarnatiõe dicit. Hã ille vbi nõ habitat q̃ vbiq; tot⁹ est? Verũ vt nois huius mysterium etiã spualiter pscrutemur: syon speculatio dicit:qr re uera de⁹ in cõtemplatiõe pissima reperit. Et iusse ibi nobis habitare dicit: vbi eũ illuminati celesti gra contuemur. Exponit etiã qđ supius dixit Psallite:qr hoc est reuera illi psallere/vniuersis gẽtibus et⁹ mirabilia nũciare. Cũ intelligere possim⁹ in oi actu psalmodiã cõpetẽter dici/q̃cq̃ p̃ õt dñi laudibus applicari. Intuendũ est etiam:qr hoc per diffinitionẽ decẽter explicitũ est. Dicit ei cui dño psalletur.i.q̃ habitat in syon. [Qñ requirẽs sanguinẽ eor † memoratus est: nõ est oblitus † orationẽ pauperũ]. Quia superius dixerat Gẽtib⁹ pdicate:z multos eorũ cõstat occisos:ne quis putaret multũ esse qđ gestũ est/ sequit sanguinẽ marteriũ ab impijs psecutoribus esse requirẽdũ:vt in eternũ recipiãt/ quod tẽporaliter effecerũt. Memoratus est/mirabiliter ad vtrunq; positũ est:vt et psecutores vindicta terreret/z martyres pmissio benigna reficeret. Nõ est oblitus/ad pquerentiũ infirmitatẽ dicit roborandã:q̃ ppter longinquitatẽ futuri iudicij retributiões dñi estimãt aliquate⁹ obliuisci. Orationẽ pauperũ/petitionẽ dicit iustorũ:quaz ex sua psona subter adiungit:vt devnoquoq; fideli hoc intelligas/qđ sibi pphera postulat largiendũ. [Miserere mei dñe/vide humilitatẽ meã de inimicis meis. Qui exaltas me de portis mortis]. Ista est oratio cunctorũ pauperũ ad singularẽ numerũ cõperẽter adducta:qr semp invitatẽ sanctorũ hec turba producitur. Sic el sibi postulat subueniri/vt a clementissimo rege videatur: qr reuera cõspectus ei⁹ auxiliũ est:z tenebrosa ptin⁹ discessit/cũ se tãti luminis serena pcedit. Humilitatẽ igit suã de inimicor suptia supplicat estimari:qr tantũ carnaliter humiliãt martyres christi: q̃m psecutores eorũ tẽporaliter videtur extolli. Porta syo mortis est diabolus/vel ois illecebra secularis:qñ p hec ad eternũ exitiũ infeliciter introit. Exaltas me dicit:id est longe facis a talibus. Hã cũ porta mortis sit cõuersatio sceleratorum multorũ/iure se ab ea dicit exaltatũ:qr pceptis vitalibus adherebat. [Ut annũciem omnes † laudes tuas:i portis filie syon. Exultabo i salutari tuo]. Gradationes tissima est portarũ ista repetitio:vbi vnũ quidẽ nomẽ sed res oino diuerse sunt. In illis mortis est aditus:in istis vitalis reperit introitus. Liberatus ergo ex illis portis mortalib⁹/in istis portis ecclesie que beatitudinem tribuunt sempiternã/pnunciaturũ se laudes dñi politeri: per quas nomen eius eximiũ toto orbe celebrat. Syon ẽm reliquas mũdi generauit ecclesias:qr ibi natũ est/vnde fidei nostre venisse cõstat exordium

Psal. Eorum. DEF.

Al. Thronũ suum.

Wat.25. Wat.19.

Wat.25.

DEF.

qđ manauit latius in toto orbe terrarũ. Salutare patris christus est dñs:virtus z sapiẽtia ei⁹/q̃ nobis eternã requiẽ tribuit z salutẽ. Merito ergo pphet in ipo se exultare dicit: vbi gaudij nullus est finis. [Infixe sunt gẽtes in interitu:quẽ fecerũt. In laqueo isto quẽ occultauerũt † cõprehensus est pes eorũ]. In hoc et alio versu q̃ sequit/retributio peccator poterer exponi:qr ppa vnusquisq; iniquitate torquet. Infixas esse dicit gentes que timore dñi nõ tenent:sed quibusdã cla uis pctor pbant esse cõfixe:vt se nõ valeant excutere quas dura videtur ligamina cohibere. Qđ ad iudeos nõ improbe dicimus pmere:vt ira sint malis suis affixi/quẽadmodũ in cruce clauis dñm infigere decreuerũt. Laqueũ vero occultauerũt:q̃tũ ad eor dictũ vot. Hã christo celatũ esse nil potuit/q̃ passionẽ suã innumera venturãtiõe pdixit. Cõprehẽsus est pes eor. Perseuerauit in metaphora laquei: quẽ supius dixit. Comprehẽsos em illos dicimus/quos captio nodosa cõstringit. Pes aũt significat gressus animi/z desiderũ prauũ:qđ eos ambulare fecit ad iudicium:sicut Salomon in puerbijs dicit:Pedes eorũ in malicias currũt:z veloces sunt ad effundendũ sanguinẽ. [Cognoscet dñs iudicia faciens: in operibus manuũ suarũ comprehẽsus est peccator]. Vera nimis et absoluta sentẽtia. Qñ tũc manifeste cognoscet dñs iudicia facere:qñ pctor dabit eterna cruciatione torqueri. Hic em q̃ sunt eis libera scelera/relinqui credunt fortasan impunita: sed vbi dies ille manifestatiõis aduenerit/z throno matestatis sue dñs insederit:tũc generaliter agnoscet operari iudicia sua:qñ humanum genus siue a sinistris/siue a dextris ei⁹ fuerit arbitrio segregarũ. Hoc est ei iudicia vera facere:vniuscuiusq; merita sine aliqua cõfusione discernere. Sequit sentẽtie huius aperta declaratio. Dicit ẽm vnde cognoscet dñm vera iudicia facere: scz qñ nexuosis operib⁹ suis peccator astringit/z fm actuũ qualitatẽ dignam recipit vltionẽ. Hã sensus ille omnino vitãdus est:qui putat peccatorẽ sola delictor suor recordatiõe crucian dũ. Haz si hoc tm sufficeret:quare diceret Ite in ignẽ eternũ:q̃ paratus est diabolo/et angelis eius. Et illud Hermis eorũ nõ morietur:z ignis eor nõ extinguet. Nõ ẽm hec loca tormentor negat peccatoribus dari: sed p qualitates operum suorũ eos dicit esse torquẽdos. Sentiamus ergo locũ pctor supplicijs esse pparatũ: intelligamus intrinsec⁹ penale malũ: qđ sceleratis legim⁹ imminere. Hã vt reuera cognoscamus beatitudinẽ a damnatiõib⁹ quibusdã terminis esse diuisaz:recordemur diuitẽ oculos sublleuasse / pauperẽq; Lazarũ in sinu abrae fuisse cõspectũ:se aũt flãmis vltricib⁹ deputatũ. Vñ ordo iste veritatis nullaten⁹ diceret: si pctores malorũ recordatio sola torqueret. Hec sunt occulta filij q̃ titulus pdixit. Latricũ diapsalmatis.

Quũ diapsalma:cui superpositũ pbatur z canticũ. Vñ nonnullos hec res fecit aduertere:diapsalma silẽtium nõ putare. Aiunt ẽm fieri nõ posse vt canticũ silentij esse videat. Sed res ista determinationẽ que in prefatiõe posita est omnino nũ impedit. Hic em canticũ non interruptionẽ verbor tollit: sed futurã videt indicare letitiã. [Conuertant pctores in infernũ: oes gẽtes que obliuiscunt dñm]. Venit ad tertiã sectionẽ: in qua pctor⁹ finẽ sub alacritate animi pnũciat esse venturũ. Conuertant dicit/ab hui⁹ mũdi delectatiõe tollãtur:ne diutius possint in sua voluptate gaudere. Sequit In infernũ:ne se crederẽt alibi esse mittẽdos Infernũ aũt dictum est ab eo qđ illic ale iugiter inferanki:siue(vt quidã volũt)a parte inferiore. Sz hec infernũ vult intelligi pperuã mortẽ: ad quaz sine dubio puẽturi sunt/q̃ dñi pcepta cõtemnunt. Obliuisci autẽ dñm/est erroribus supplitionũ:et ceno voluptatis involui. Hã ecõtrario illi memores sunt/q̃ talia nõ requirũt. [Qñ nõ in finẽ obliuio erit pauperis:patiẽtia pauperũ nõ peribit in finẽ]. Videt pphera in hoc mũdo diuitib⁹ despectui esse pauperes/z obliuioni crudelissime deputari:in finẽ seculi qñ dñs ad iudicãdũ venerit mũdũ/pauperes nõ dicit esse cõdemnãdos: sed rũc magis in memoriã dñi illos ventre/ qñ diuites huius seculi a regni eius muneribꝰ excludũtur. Et quare illi paupes a dño cõmemorent exponit. Dicit ẽm patiẽtia pauperũ:q̃ fidelissimos coronat. Hã si quibusli bet erũnis desit patiẽtia:aia nõ põt esse pfecta. Quapropter patiẽtia/est inter anxias tribulationes seculi vsq; ad finẽ mortis in timore dñi gratiarũ actio tugiter obseruata: sicut dñs in euãgelio dicit In patiẽtia vestra possidebitis aias vestras. Cuiꝰ rei tãta virtus est:vt etiã ipse dñs q̃ nichil patit patiẽs dicat. [Exurge dñe nõ prevaleat homo: iudicẽt gẽtes in cõspectu tuo]. Cũ de fine seculi pphera tractaret/aduerti anti christi cordis illuminatiõe pspexit:z periculi magnitudine territ⁹/magna voce pclamauit:exurge dñe nõ pualeat homo. Ipse est ei homo pessimus/qui humana nõ põt sustinere pditio:in quo tãta erit versutia vel potestas/ vt sola dñi virt⁹ eiꝰ possit superare nequitiã. Gẽtes etiã petit celerrimo aduentu iudicari:q̃ cũ ipso seuissimo scelera magna facture sunt. Hã dũ occulta potestate hec oia dñs administret: ibi tũ palam iudicare petit/vbi superbi nocere vltrꝰ nõ sinẽt. [Constitue dñe legislatorẽ sup eos:vt sciãt gẽtes qm homines sunt]. Euidẽtꝰ iã de ipso dicit antichristo/vt talis pnceps det pctoribus: non q̃ eos regat/sed cũ ipsis vna depereat. Veniq; seqt vt sciãt gentes qm homines sunt. Hoc aũt dictũ minãtis est: vt ad cõuersionẽ potꝰ inclinẽt/q̃ de sceleris sui libertate plumũt. Legis ei verissimus lator: fol⁹ est de⁹. Et q: ille contra pcepta dñi multa iussurus est/in maledicto ponit: vt eis praue legis cõditor tribuat. Qđ non ad salutẽ sceleratis pficiat:sed ad ruinã. [Ut quid dñe recessisti longe:despicis in oportunitatib⁹ in tribulatiõe]. Interiecto Diapsalmate/venit ad quartũ mẽbrũ:vbi rẽporis illi⁹ mala ptractãs/afflictor pfideratiõe dño dicit more infirmitatis humane:Cur recessisti iõgenon q̃ ille locum derelinquat/z ad aliud spaciũ transferat:q̃ vbiq; totꝰ est: sed q: recessisse credit/cum subuenire tardauerit. Sz dñ supꝰ dixerit Qñ nõ derelinqs q̃rẽtes te dñe: hoc sedẽt Despicis in oportunitatibꝰ. Sz illud cõstat dictũ veraciter z definitiue:illud aũt p gementũ anxietate plarũ est:Despici ei nos credimus:si vel minimo tpe differamur. Sz ille tũc magis vberꝰ pstat/cũ magne patiẽtie nobis solatia subministrat. [Dũ superbit impius tũc incẽdit paup:cõprehẽdunt in † cogitatiõibus suis qs cogitãt]. Studiosꝰ est hec sua pcrutãda:ne putet exinde iustꝰ vir:q: pctor iniquo seculo videt extolli. Sz sic potꝰ intelligẽdũ est. Superbit impius cũ se effectu maligne volũtatis expleuerit. Tũc magis paup ad studiũ virtutis accẽdit:q: dũ viderit peccatorẽ nimis exaltatũ facile nouit esse casurũ: et autidius ad humilia tendit/vbi se exaltãdũ portꝰ eẽ pfidit. Sz istis impijs ac superbis quenit illa damnatio:vt debitis penis qbusdã vnctis appẽdant:ne illos i lucẽ pdire liceat/ q̃ tenebrosis actibꝰ cõtradũt. Deꝰ bone

Psal. DEF.

Luc.16.

Al. Absco derunt.

Mat.25.

Isa.66.

Al. Stu dia.

Al. Lau tus.

Gradationes.

Al. Recor datus.

Al. Clamorem.

Al. In consi lijs quibus.

quitus horror est timere quem nō valemus effugere: sed dona hec illa odisse/ que tuo ꝓcepto iubemur euitare. [¶Nā laudat peccator in desideriis anime sue: z
Al. Iniquꝰ benedicit. † qui iniqua gerit benedicit. Exacerbauit dñm peccator]. Reddita est causa que peccatores cogitationibus suis faciat illigari. Malus enim dum predicat extollit: nec de correctiōe cogitat/ cui laudator blādiēs inuenit. Sequit exaggeratio iniquitatis: vt ille benedicat/ qui male potius actitare cognoscit. Uerū iste q̄ adulantiū falsitate deceptus/ in magnam se supbiam dīgnationis euexerit: q̄d ꝓpie de antichristo dat intelligi: qui fallentiū caterua eos q̄s perducit: vt se nō solū regem terrenū/ sed etiā rerū omniū predicet deum: sicut apls dicit: Ita vt in tēplo dei sedeat: et extollat se
2. Thess. 2. sup omne q̄d colit/ z q̄d dicit deus. Sed ista illi proficiūt ad ruinā: Irritat eū verū dñm: vt falsus deꝰ falsis vitricibus addicat. [Scdm multitudinē ire sue nō
Al. Queret † inquiret. Nō est deus in cōspectu eius]. In exponēda volūtate antichristi perseuerat: q̄ fm peccata sua dñm nō requiret. Dicēdo enī fm multitudinē ire sue/ ostēdit ola illum turbulēta/ crudelia q̄s facturū. Uerū istius nequicie reddita est causa cōueniēs: q̄ in cōspectu suo nō hz deū. ¶ Ch̄ ꝓfunda cecitas est/ deum ante oculos non habere. Nā si vltimū malū credit solis lumina nō videre: nōne apud superos inferna patiunt qui auctorē sacri luminis ꝑ sua minime cecitate respiciunt? De ipso quoq; nequissimo Daniel ꝓpheta testa-
Daniel. 11. tur dicēs: Et extollet rex se aduersus omnē deū: z magnificabit sup omnē deū: z ad deū deorū loquetur superba. [† Polluent vie eius in omni tēpore. Auferēt
Al. Iniquitate sunt. Ps. 118. iudicia tua a facie eius: omnīū inimicoꝝ suoꝝ dñabit]. Sicut de iustis dicturus est Beati immaculati in via: qui ambulāt in lege dñi: ita nūc de antichristo dicitur omnes semitas habere pollutas: id est cogitatiōes/ factaq; sordēdia. Necesse est enī vt sint cōtaminata atq; pollura: que ducatu pestiferi diaboli sordidāt. Addit etiā nefariū scelus: vt cū vindictā in se respicit esse dilatam/ deū nō putet exercere iustitiā. Sic enī auferūt iudicia dei a facie impij: q̄s videt tardi⁹ venire/ q̄s celeriter meruerat sustinere. Et q̄s illi auget interitum (cū vitijs seruiat) omniū inimicoꝝ suoꝝ obtinere dicit ꝓncipatū. Qua felicitate subuectus ad scelera ꝓnior erit: cū nullū sibi obuiā ire posse cognouerit. Qui tanta inferus ꝓprietate describit: vt iam nō futurus/ sed
SCHE. quasi ꝑsens esse videat. Que figura dicit Characterismos: quando aliquis aut per formā describit/ aut pactus ꝓnos indicat. [Dixit enī in corde suo: nō mo-
Al. a. ueboꝛ † de generatione in generationem sine malo]. Hijs verbis ꝓprie cogitationem antichristi designat/ vel eoꝝ qui eius famulātur arbitrio: q̄s scriptum est
Sapien. 2. Imitātur ergo illū/ qui sunt ex parte ipsius. Qui sibi ipse malicia faciente dicturus est/ nullā gentē intactā relinquā. Sed de ista natione me vlciscēs/ ad aliā gentem trāsferar vindicādus: vt omnes studio prauo possit affligere/ qui eius visi sunt nisibus obuiare. Actus vero suos vno verbo definuit: q̄s se sine malo nichil dicit esse factuꝝ. [Cuiꝰ os maledictiōe z amaritudine plenū est: sub lingua eius labor z dolor]. Nequicia eius duplici quersitate describit. In ore quippe habebit blasphemā maledictionē: cū se dei filium mentiet. Amaritudinē/ quādo resultatoꝛibus suis penā mortis indicet: z ad supplicia iubebit quenire/ qui eum tanq; numen cōtemplerint adoꝛare. Hec habebit in oꝛe/ que locuꝰ est publice. Sub lingua vero q̄s ait/ designat eum cogitationes habere seuissimas: vt cū ipse sit perditus/ pdere cuncta festinet. Quarū rerū definitio laboꝛ et doloꝛ est. Laboꝛ/ cū diuersis cladibus affligit innocios. Doloꝛ/ cū martyres facit: q̄s sine laboꝛe z doloꝛe coꝛporis cōsummari nō potest corona martyrij. Sic vniuersa q̄ loquit vel cogitat: pariter polluta sunt. [Sedet in insidijs cum diuitibus in occultis: vt interficiat innocentē. Oculi eius in pauperem respicīt]. Cū dicit Sedet in insidijs/ actus antichristi latronum cōsuetudini cōparauit: qui occultas vias insidēt vt interficiant innocētes. Que figura dicitur ꝓphantasia: quotiēs in cōcipiēdis futuris visionibus animus perducit audientis. Tale est antichristi regnum dicit futurū: q̄s ad martyrū coꝛonam/ z infideliū ruinam cōstet esse permissum. Sequit Cū diuitibus: hic significat multitudinē malorū. Sepe enī in scripturis diuinis diuites in malo accipiūt: sicut pauperes in bono. Interficere vero innocentē/ est de religioso facere sacrilegum: eiusq; aiam perpetua morte damnare. Nam cū dicit oculos eius in pauperē respicere/ non respicit vt ꝓficiat: sed ad hoc intēdit vt perimat. [Insidiat in † occulto: sicut leo in † cubili suo]
SCHE. Al. Absco dito quasi. Leonē in cubili suo antefatū dicit antichristū: q̄ atrociter z doloſe laceraturus est populum christi. Inter
Al. Spelta ca sua. initia enī persecutio ecclesie violēta tāta fuit: vt a paganis/ ꝓscriptionibus/ tormentis/ cedibus/ christianos ad idolorum sacrificia cogebant. Altera fraudulēta: que nunc ꝓ hereticos z falsos agitur christianos. Nouissima supereſt que per antichristū predicit esse ventura. Qua nichil periculosius: q̄s erit violēta nimis/ ex potestate regni singularis/ et deceptuosa miraculis: vt (sicut dñs in euangelio dicit) seducat si fieri po-
Mar. 13. test etiaꝫ electos. Proinde ad vim pertinet q̄d positū est leo: ad dolos q̄d ait in cubili suo. Sic vtreq; iniquitates eius singulis sermonibus intimātur. [Insidiatur vt rapiat pauperē: rapere pauperem dū attrahit eū. In laqueo suo humiliabit eum]. Iteratio insidiarum/ nimietatē callidi persecutoꝛis ostendit. Rapere vero pauperē/ significat subitū periculum anime: ad quod ille nefandissimus trahere nitit innocētes. Deinde ad expositionē priorū sequitur decora repetitio. Nam vt non putares pauperē raptū aut fisci debitoꝛ aut ꝛepellatiōe cause ciuilis: geminauit rapere pauperem. Et mox causam ꝓsecutionis annexit/ dum attrahit eū: id est dum illum a veritate culture ad nominis sui veneratiōnem molitur adducere. Et ne adhuc istud attrahit eum/ dubium habere potuisses: addidit In laqueo suo humiliabit eū. Laqueꝰ significat quo simplicitū coꝛda capiunt: z velut nodo puersitatis lamentabiliter alligant. Humiliabit autē/ bene dictum est: q̄s de vera religione sine dubio cadunt/ qui ad insana dogmata ꝓducuntur. [Inclinabit se/ z cadet cū dominatus fuerit pauperū]. Hic iam de ipso tyrānō dicit: qui in dei seruos ꝓmissa potestate grassabitur. Inclinabit se: id est cū animū suū nimia perditoꝝ acquisitiōe remiserit: z quasi maloꝝ copia crapulatus/ in aliquod ociū post sanctoꝝ penas/ afflictiōesq; puenerit. Tūc ergo de sua ꝓsumptiōe nequissimus cadet: quādo illi cū suis sequacibus superuenerit repētinus interitus. Finem quippe seculi nescit: q̄s eum dño in sua potestate cōstituit. [Dixit enī in corde suo oblitus est deus: auertit faciem suā ne videat vsq; in finem]. Animis stultis cogitatio. Creditur us est deum dissimulare/ cui honorem sacrilegus conatur eripere: putās eum fideles suos nolle respicere: cum ꝓpter ipsum deceantur omnia penalia sustinere. Ignarus veritatis

contraria suspitione mouebitur: nec intelliget q̄d sequitur: Ne obliuiscaris pauperū in finē. Non enim dicit: michi eos esse passuros: sed nullatenꝰ vsq; in finē deserēdos esse. [Exurge dñe deus me⁹ z exaltet manus tua: ne obliuiscaris pauperū † in finē]. Decursis
Al. non hz mus tua: ne obliuiscaris pauperū † in finē]. Decursis quattuoꝛ partibꝰ nūc exaltatine ꝓpheta se ꝑuertit ad quintā: supplicās fieri q̄d tū sciebat esse futurū. Exur-
ETY. ge dicit: citius surge: hoc est velociter veni. Exaltetur manus tua. Manus opationē significat. Sed ista dei opatio iudiciū est: q̄d expectamus esse futurū. Illud eīm desiderabat venire: vbi iste supbus posset occūbere. Ne obliuiscaris pauperū in finē. Cōtra q̄s impius dicebat: Auertit faciē suā: ne videat vsq; in finē. Hūc rogat ne fm votū antichristi obliuiscat pauperū in finē seculi: vbi futura est retributio meritoꝝ. [Propter quid irritauit impius deū? dixit enim in corde suo nō requiret]. In hoc versu mirabili brevitate: z scisciratio premittit: z responsio apta ꝓsequit. Interrogatiue eīm ꝓnūciandū est: ꝓpter q̄d irritauit ipius deū? Deinde respondendū est: dixit enī in corde suo nō requret. Constat q̄ppe ideo dñm irritatū: q̄m eū impius facta sua nō putabat posse requrere. Sed inuenies memorē que sperabat oblitū: z vsq; ad īmēsum sentit recipi: q̄ ꝓ multitudine delictoꝝ credebat in memoria nō teneri. [Uides q̄m tu laborē z dolorē cōsideras: vt tradas eos in manus tuas]. Istud iam ꝓbatoꝛ dño cū gratulatione dicēdū est: vides q̄m tibi nullus illudet. Superius enim dixerat: Sub lingua eius labor z dolor: hec nūc ꝓba repetit: Uides q: laborē z dolorē ꝓsiderasti: q̄ et ille pfidus dū sub lingua sua haberet. i. in cogitatione reuolueret: cognosci penitꝰ nō credebat. Cōsideras ꝓfecto: q̄s in tuis manibꝰ. i. iudicio traditus non euadit: sed digna factis recipit: qui vacandū
Al. orpha- no ab sceleribꝰ nō putauit. Sic oīs potestas penes deū esse declaratur: qui pctōres ipse sibi z tradit z punit. Nā q̄s ꝓ ministros eiꝰ gerit: ipsius virtute sine dubitatione cōplet. Quo fugiat: quē tanta virt⁹ insequit? Cōmittat licet scelera: z diuersoꝝ holm subuersione pascatur: quicquid fecerit nō erit impunitū: cū eterna damnatione toꝛquebit. [Tibi eīm derelictꝰ est pauper
ETY. † pupillo tu eris adiutoꝛ]. In medū deductis impijs atq; cōuictis: redit ad iustos: vt sicut illi digna factis recipiūt: ita isti ꝓmissa premia ꝓsequant. Nā cū dicit: Tibi derelictus est pauper: ostendit q̄s qui illi derelinquit: nulla vtilitate fraudat: q̄s hoc est pio principi dimitti: q̄s bonis oībus tradi. Paup eīm dictus est a paruo lare. Relictū ergo dicit pauperē deo: vt oēs videant q̄ bona possint de eius repoꝛtare iudicio. Pupillū vero dicit: non cuius genitoꝛ carnalis occubuit: sed cui pater sepultꝰ est mūdus. Nā multos pupillos inuenies oꝛbatos ꝑe visibili: vt sunt blasphemi abligurītoꝛes: z q̄s in illa etate creberrimū est luxuriosi: z hi ꝓbant a dño alieni. Sed ab illis pupillis diuidi nō potest adiutoꝛū dei: quoꝝ ꝑ diabolus in actione facinoris ꝓbat extinctꝰ. Et intēde q̄s dicit: tu eris adiutoꝛ: vt cum carnaliter affligi videas eos: nō dubites esse liberādos. [Contere brachiū pctōris z maligni:
Al. queref pctm illi⁹ et non † requiret delictū eius nec inuenies]. Ante oculos ꝓphete antichristi neqtia redit: z rogat ne illi bacchari diutius liceat in sanguine beatoꝝ. Cōtere. i. ad nichilum redige. Brachiū eius/ dicit potentiā: qua peccatores male vtebantur: q: insigniter impia faciebat: z hoc nomē ab eo singulariter meruit: q̄m in sceleribus simulē nō habebit. Malignus/ quia iniquus diffusoꝛ erit: vt quos terroꝛe nō potest ꝙuertere: falsē conetur per noxia ꝓnia declinare. Delictū autē eius: dicit cōmissa ꝓpera: q̄ hz singulariter ꝓnūciatū sit: innumerabilia tū eius extabūt sine dubitatione pctā. Sia siquidē facta ipsius ac dicta pctā sunt: cuius vniuersa vita delictū vocatur. Addit: Nec inuenies: q: dubiū non est perire sceleſtā potestatē: cuius damnā dū conflat auctoꝛē. [Regnabit dñs in eternū z in seculū seculi: peribitis gentes de terra illius]. Extincta clade generali: ad futurarū rerū oꝛdinē venit: quoniā interfecto antichristo: dñi regnū eternū: pium/ munificūq; venturū est. Permittitur enim nimis precurrere sceleſtū malū: vt gratius regnū dñi suscipiat optatū: vbi iā beatoꝝ adepta securitas conquiescat: nec vlterius formident insidie quas magis sanctꝰ vir in hoc mundo cogitur sustinere. Gētes aūt/ posuit peccatores z impios: qui feraliter viuūt: nec dñi legibꝰ obsequunt. De terra illius/ regnum significat dñi saluatoꝛis: quo soli beatissimi ꝑfruuntur. [Desiderū pauperū exaudiuit dñs † concupiscentiā coꝛdis eoꝝ exaudiuit auris tua]. Bene vota iustoꝝ ꝓbis cōgruis exprimunt. Dicit enī/ desiderū pauperū: q̄d fit semp amoꝛe premisso: vt illic eū euidenter videre cupiāt: vbi nūc etiā mentis lumine trāsferūtur. Sequitur: Cōcupiscentiā coꝛdis eoꝝ. Hoc verbū cōstat esse violentius. Concupiscentia enim ibi dicit: vbi ꝓuratis quodāmodo aīe virib⁹ aliq̄d ardoꝛe mentis appetit. Sequit: Exaudiuit auris tua. Nō regulariter debemus aduertere nichil in deo coꝛpoꝛalū esse mēboꝛū: sed virtutis eius effectꝰ qua audit auris vocat: qua videt oculus: qua ꝑficit manus. Uerū hec dicta cōdant memoꝛie: ne q̄ creboꝛ repetenda sunt: nos ipsa repetēdo fastidiū facere videamur. [Iudicare pupillo z humili: vt nō apponat vltra magnificare se homo super terrā]. Ecce auctoꝛitate ꝓphetica cōmonemur: non solū q̄libet pupillū: sed pupillū z humilē deo esse gratissimū. Nā cū dicit: iudicare pupillo z humili: significat ꝓ ipso posse ferri sentētiā. Sed cū humilis dicit: iustissimus apꝓbat. Sequit quoq; diuinitus ꝓmissio: ideo illa que dicta sunt fieri: vt vlterius a nullo hoīm ꝓmittat exceđi. Tunc siq̄dē oīa mala finienda sunt: q̄s auctoꝛ oīm pctoꝝ cū sua plebe damnabit. Hec sunt occulta filij: q̄ psalmi huiꝰ titulus canit. Nā licet per q̄dā indicia frequēter videant edicta: q̄s tū venīat hoibus incognita habent. De ipso eīm die dñs in euāgelio dicit
Mar. 13. De die aūt illa z hoꝛa nemo scit: neq; angeli celoꝝ: neq; filius nisi pater solus. De quo loco beatissimi patres: Hylarius z Augustinꝰ: eccle sctā lumina plurima z luculēta direrūt: indicātes esse nefariū si illa oīpotēs ꝓbi humanatio aliq̄s de futuris ignoꝛasse putaret: q̄s patrē scire ꝓdicauit. Nā cū Petrus ut euāngelio dicat: Dñe tu oīa nosti: tu scis q: amo te. Itē ipe
Joan. 21. dñs dicat: Oīa q̄ habet pater mea sunt: vtiq; ꝑtis oīa
Joan. 16. nō haberet: si q̄s pater nosset ille nesciret. Sed ita saluratiter ac veraciter credendū esse docuerūt: vt ꝓ figuram Metonymiam: id est trāsnominatiōnē: que in
SCHE. scripturis sacris sepius inuenitur: debeat intelligi/ q̄s vtiliter suos faciat nescire subiectos. Nam in Genesi Abraam deꝰ dicit: Nūc cognoui/ q̄n times dñm deū
Gen. 22. tuū: id est nūc te cognoscere feci. Sic et hic positū est nescio. i. nescire vos facio. Nā ipse dñs alibi sliter dicit: Nescio vos: cū vtiq; quos damnabat ignoꝛare nō
Matth. 25. Luc. 21. et Act. 1. poterat. Denīq; iterrogatꝰ de ipso articulo dicit: Nō est vestrū nosse tēpoꝛa vel momēta: Nō enim dixit: nō est meū: vel non est nostrū: sed ait: non est vestrū scire: sic vtrūq; seruatū est: vt z hoies ignoꝛarent que illoꝝ

nō oportebat agnoscere: ⁊ hoc dei filius nequaq̄ carnis infirmitate nō sciret. Q̄ si maiestatē illā (qđ dicī nefas est) texisse ignorantiā suspicemur: fortior vtiq̄ inueniret ignorantia q̄s diuina natura. Que (vt stulte dicā) opprimere valuit prudentiā p quā oīa sunt creata. Sz cū hec nimis doceant absurda: credere dignū est totā trinitatē: cui vna atq̄ oīpotēs natura est: oīm rerū indefectā semp habere noticiā. Conclusio.

¶ Completa est psalmigraphi denūciata promissio: reserata sunt filij occulta miracula. O ingētes ⁊ admirabiles cause: que q̄uis exposite videant: adhuc tamē sine dubitatiōe secrete sunt. Nā cū predicūtur: nō habent incognite: dū ignorant qñ veniunt: adhuc obstruse esse monstrant. Sic et secretū est qđ dicit: ⁊ querentibus non tacet. Quapropter effusius dño supplicemus: vt nobis emēdationē saluberrimā cōferre dignetur: quia sine excusatione peccat: cui retributio peccatoꝝ predicit esse vētura. Mente quoq̄ retinendū est hūc psalmū esse primū: in quo aduentus pphetar antichristi. Numerus quoq̄ presens ⁊ illud occultū probat aperire: q̄ nona hora dñs emisit spiritū. Nā cū inter alia et de passione ipsius psalmus iste locutus sit: merito ⁊ per calculū finū transitus eius horā annūciat: quando etiam crucis ipsius nosc̄atur narrasse mysteria.

¶ Explicit expositio in psalmū nonum.

¶ In finem psalmus Dauid. x.

IN dño confido: quomodo dicitis anime mee: transmigra in mōtē sicut passer. Quñ ecce pctōres intēderūt arcū: paraverūt sagittas suas in pharetra: vt sagittēt in obscuro rectos corde. Quñ quē pfecisti destruxerūt: iustus aūt qđ fecit? Dñs in tēplo sctō suo: dñs in celo sedes eius. Oculi eius in pauperē respiciūt: palpebre ei⁹ interrogāt filios hoim. Dñs interrogat iustū ⁊ impiū: qui aūt diligit iniquitatē odit animā suā. Pluet sup peccatores laqueos: ignis ⁊ sulfur ⁊ spūs procellarū pars calicis eorū. Quñ iustus dñs ⁊ iusticias dilexit: equitatē vidit vultus eius.

QUam frequēter in titulis positū videatur in finē: ⁊ intētionē mentis nostre ducat semp ad dñm christū: tamē ꝓpter diuersa miracula positū esse nō dubiū est. Modo enim indicat gloriosissimā passionē: modo triūphalē ⁊ admirabilē cūctis gentib⁹ resurrectionē: nūc aūt sanctā fidē declarat: in qua hereticī digladiantur cōtra fidelissimos christianos: Ita fit vt iugiter tendat ad christū: q̄uis diuersis significationibus inueniatur aptatū. Quod etiā in reliquis psalmis si aciē mētis intendas: cognoscis esse faciendū. De psalmo autem ⁊ Dauid illa meminisse sufficiat: que supertius dixisse cognoscimur. Sciendū tamen hūc psalmū ꝓlatū esse ad hereticos destruendos. Diuisio.

PSalmus hic totus ad personā pphete referendus est. Primo capite de insidiatoribus dicit hereticis: qui nituntur catholicos in suā cōuertere prauitatē. Secūdo dñi iudicium cōminatur: ⁊ quid in illa retributione sustinere possint euidēter ostendit: vt iusticiā dñi metuentes: superstitiosas falsitates desinant. Expositio.

DIxit dño confido: quomodo dicitis anime mee: transmigra in montem sicut passer]. Hoc schema dicit̄ cenonema: id est cōiuratio contra filij. Q̄ fit freq̄nter: q̄n aut cū aduersarijs aut cū auditorib⁹ ꝓba miscem⁹. Ad pfusores quippe hereticos hic sermo dirigit̄: qui volūt loqui qđ impiū est: vt ꝓtētionibus pravis seducāt alios innocētes. Hic ergo vir fidelis dicit: dū ego sim in religionis fixo cacumine cōstitutus: quē admodū michi suadetis: trāsmigra in mōtē: id est ad hereticā prauitatē: mētientes tibi esse christū: vbi veritas nullū probatur habere vestigiū. Mons enim in scripturis diuinis equiuocus est: qđ dissimilib⁹ reb⁹ ꝓ aliqua cōparatione deputat: Frequēter enim ⁊ in bono ⁊ in malo ponit̄. Nā cū in bono mons dicit̄: firmitas eius ꝓsideratur: ⁊ honorabilis altitudo. Cū in malo: stupor mētis ⁊ elevata superbia. Sic vnū nomē diuersis reb⁹ ꝓsideratis qualitatib⁹ cōgruenter aptaf. Passerū quoq̄ plura sunt genera. Alij gaudēt ad foramina parietū: Alij valles roscidas requirūt: Nōnulli montes appetūt squalētes. Sed nūc de illis dicit q̄ ad altissima loca terrarū leuissima voluntate rapiunt: vt his merito similes estimentur qui ad nequissimas ꝑdicatiōes leuitate incōstantis animi trāsferunt. [Quñ ecce pctōres intēderūt arcū]. Arcū/mādata divina debem⁹ aduertere: que hereticus tractās: ⁊ in sua prauitate ponēs: ad vulnus alie tēdit operandū: vt nō ad salutē cōpungat: sed eterna morte trāsfodiat. Et bñ arcus ponit in sacratissimis scripturis: q̄ in vnū duo testameta ꝓiungēs: aut defensionē tribuit: aut ruinā: sicut apls dicit: Alijs q̄dē sum⁹ odor mortis in mortē: alijs odor vite in vitā. [Parauerūt sagittas suas in pharetra: vt sagittent in obscuro rectos corde]. Permanet in cōparatione sagittarij. Nā sicut iste habet sagittas in pharetra: ita ille gestat in corde verba venenosa. In obscuro ꝙ: sine cū psecutionib⁹ pturbat ecclesia: q̄n timore periculi carnales hoies credunt facilius immutari: sive in abscondito cōsilio: cū opportunius putant christianos decipere: q̄n eos iudicāt sua cōsilia nō videre. Sed cū dicit/rectos corde: insidias eorū ostendit. Ianes ⁊ vacuas. Recti enim corde nō sunt: nisi qui nulla iniqua decipi pstasione potuerūt. [Quñ que pfecisti destruxerūt: iustus aūt qđ fecit]? Idē de ipsis hereticis dicit: destruxisse illos legē dñi: cū interpretationib⁹ falsis scripturas sanctas lacerare moliunt: cōuertentes in quorūdā necem que a dño ꝓpherata sunt ad salutē. Subiungitur etiā defensio dñi christi. Dicit enim/ si homines voluerunt equitatē iniquā interpretatione subuertere: cur accusant eū qui iuste locutus est? Errores enim/nō de pcepto trahūt: sed de nequissima sua volūtate cōcipiūt. [Dñs in tēplo sancto suo: dñs in celo sedes eius]. Exprobratis his qui falsa sentiunt: de religione verissima: ad sctm caput ꝓpheta puenit: in quo iam iudicia dñi dicit esse ventura: vt humana peruersitas saltē se considerata dñi districtione recōrigat. Et vt inocentē decipi aliquis non putaret impune: dñm dicit in vnoquoq̄ religioso cōsistere: sicut ait apls. Si quis templū dei violauerit disperdet illum deus. Templū enim dei sanctū est qđ estis vos: vt sciat hereticus a deo se posse disperdi: a quo noscūtur corda recte credentium possideri. Celū enim/sctōs viros significat: quos presentia manifestatis siue diuinitas insidere dignat. Et q̄ pulchre

1. Corin. 3.

subꝺitur laus rei lese. Qualis enim honor: qualis est gl̄ia suscipere creatorē: quē nō est dubiū bonos semp inuisere? [Oculi eius in pauperē respiciūt: palpebre eius interrogant filios hoim]. Sicut infelices sunt a quib⁹ auertit̄: ita beati reddunt̄ ad quos ꝓpicius respicit deus: q̄n intuitus eius beneficiū est: quia peccatorū tenebris nō offendit qui tāta claritate lustratur. Nam ⁊ lapsus Petrus redire tūc meruit: quādo eum clementia diuinitatis aspexit. Et intende q̄ prius posuit oculos: post ꝙ palpebras. Palpebre dicte sunt a palpitando. Sūt enim quedā luminū thece: ⁊ quasi folles oculoꝝ: quas claudim⁹ dormientes vt fatigatū corpusculū reparare possim⁹. Ergo quia in dño membrorū ministeria per allegoriā frequēter aptant̄: dicit eū non solū q̄s intendit oculis: sed etiā tūc requirere: id est cōsiderare filios hominū: cū ea negligere quasi dormies estimat. [Dñs interrogat iustū ⁊ impiū: qui autē diligit iniquitatē odit animā suam]. Non est improboꝝ derogatio cogitanda: quādo dñs iustū reqrit ⁊ impiū: qui oīa sub veritate discernit. Q̄ ideo dicit: vt hominū desideria opiniones fatue nō seducāt: sed vnusquisq̄ circūspiciat conscientiā suā: de qua nouit solū dñm ferre iudiciū. Sequitur brevis ⁊ manifesta sentētia. Quid est diligere iniquitatē? Odisse animā suā. Sic enim se psequitur qui diabolū sequitur: dum illas semitas cōmeare vult: que ad penarum loca fugienda pducūt. [Pluit sup pctōres laqueos: ignis et sulfur ⁊ spūs procellarū pars calicis eoꝝ]. Pluit/ad verba predicantiū retulit celo manātia: que pissimis imbrescūt: perfidis autē igniti laquei. Illi enim bene intelligendo inde fructificāt: isti male tractando: animas suas nodo peruersitatis strangulant. Ignis est quādo eos flāmea cura consumit. Sulfur/quia cogitationes eoꝝ detestabili fetore foedescūt. Spūs procellarū: dū se tumultuosa mente cōfundūt. Pars calicis eorū: id est mensura qua pollutis actib⁹ ebrianꝝ. Calix autē ⁊ in bono dicit̄: vt est: Calix tuus inebrians q̄ preclarus est. Calix enim mēsura est qua potantur animę. Calix aūt dictus: eo q̄ assidue calidam soleat suscipere potionē. Macrobius quoq̄ Theodosi⁹: in quodā ope suo: gentē dicit cylicranoꝝ fuisse iuxta heracleā cōstitutā: cōposito noīe απο του κυλίχος: qđ poculi genus vna lra immutata calicē dicit. Unde hoc nomen memorie cōstat infixū. [Quñ iustus dñs ⁊ iusticias dilexit: equitatē vidit vult⁹ eius]. Fit quoq̄ de equitate eterni regis decora cōclusio. Justum dicit dñm amare iusticiā: quia nescit alios respicere: nisi qui norūt custodire iusticiam. Adiecit/equitatē vidit vultus eius: illā scilicet equitatē quā tamē propicius ipse cōcedit. Non enim quicq̄ ex se probi humanitas habet: nisi qđ a dño bonorū omnū susceperit largitore. Vultus ꝙ hic: ꝓpiationē dñi significat: Nā ⁊ in alio psalmo legitur. Vultus autē dñi sup facientes mala. Sed q̄n hic dixit equitatē vidit: per equitatem gratiā ipsius fecit intelligi. Conclusio.

Psal. 22.

Psal. 33.

¶ Quam bene versutias hereticoꝝ ⁊ retributiones eoꝝ. psalm⁹ iste mirabili brevitate cōplexus est: vt quoꝝ futuras penas agnoscimus: ab eoꝝ prauitatib⁹ arceamur. Est enim in numero ipso ⁊ virtus sancta decalogi: qui humane vite ꝓpenit gloriosissimus institutor. Nā sicut ille hominū vitia condemnat: sic ⁊ iste sensum inique ꝑdicationis ꝓpugnat: tāto a maiore periculo liberās: quāto plus est in fide deliquere: q̄ carnis fragilitate peccare. Merito ergo et hic psalmus hūc numerū tenet: qui sensus nostros in orthodoxa credulitate pfectissima institutione confirmat. Nā ⁊ in euāgelio: bonus seruus offerens decē talēta laudat̄ est: ⁊ ptātē supra decē ciuitates accepit in ꝓmiū. Apls quoq̄ in magnū sacramētū verbū dñi decem scripsit ecclesijs: significās sacre doctrine plenitudine hāc cōpleri q̄ntitatē. Nā ⁊ numerus ipse in magnā ⁊tutē laudēq̄ collect⁹ est: qui ꝙ in extēsum calculū infinitūq̄ tendatur: ipse tū in semetipso semp crescenti summa revoluit: ⁊ ꝙpe vt cū nichil recipiat extraneū magnū de se facere videat augmentū. Hoc etiā merito dicit̄ decus: q̄n a decore nomē accepit. Luc. 19.

¶ Explicit expositio in psalmū decimū.

¶ In finē pro octaua die pas Dauid. xi.

SAluum me fac dñe q̄m defecit sanct⁹: q̄m diminute sunt veritates a filijs hoim. Vana locuti sunt vnusquisq̄ ad primū suū: labia dolosa i corde ⁊ corde locuti sunt. Disperdat dñs vniuersa labia dolosa: ⁊ liguā magniloquā. Qui dixerunt linguā nostrā magnificabim⁹ labia nostra a nobis sunt: q̄s noster dñs est? Propter miseriā inopū et gemitū pauperū: nūc exurgā dicit dñs. Ponā in salutari: fiducialiter agā i eo. Eloquia dñi eloquia casta: argentū igne examinatū: probatū terre: purgatū septuplū. Tu dñe seruabis nos ⁊ custodies nos: a generatione hac in eternum. In circuitu impij ambulant: ꝙm altitudinē tuā multiplicasti filios hominum.

OCtaua (vt in sexto psalmo iam dictū est) ad eternā pertinet requiē. Nā octauū diē mundus iste non recipit: sed finito septimo redit semp ad primū. In istis eīm diebꝰ pluralis est numerus: ille aūt singularis accipit qui nullo succedēte narrat. Quapropter dicenda virtus est psalmi: vt per ei⁹ intētionē inscriptio tituli facilius possit intelligi. Petit itaq̄ ꝓpheta: iniquitatē mundi istius destrui vt ad illā veritatē future ꝓmissionis debeat puenire. Sic illud ꝓturbabile regnū significat: q̄n ei⁹ brūndo indesinēter expetit. Merito ergo huic psalmo octauus dies aptat̄ est: vbi seculi istius ꝙsuetudo vitiosa deserit: ⁊ illius venire inocētia postulat. Cetera ꝙ huius tituli verba: precedētib⁹ expositionibus probantur esse notissima. Diuisio.

PRima parte propheta a mūdi istius peruersitate salutē se petit fieri: q̄n dolosi atq̄ superbi potentiā dñi sceleratis oblocutionib⁹ abnegabāt. Secūda: ꝓmissionē patris per omnipotentem filiū predicat esse faciendam: eloquia domini sub brevitate collaudans: sicut prius sermones impios arguebat. Expositio.

SAluum me fac dñe quoniā defecit sanct⁹: q̄m diminute sunt veritates a filijs hoim] Studiose discutiamus hoc principiū psalmi: quoniā magnoꝝ schematū decore formatum est. Exclamat enim ad dñm subito propheta: vt de ipsa formidine appareat periculi magnitudo. Deinde per figurā synatrismos: vsq̄ ad divisionē cōgregat multa que timuit. Q̄ schema inter violentissimas figuras accipit: quādo plurima res in

Schē.

Universidad de Sevilla Biblioteca

nū: z multa crīmina colliguntur. Nam cū hoc seculū respiceret quimas multiformiter ingrauare: saluū se petit a dño fieri: a pud quē verā medicinā nouerat inueniri: sanctū dicēs abesse de mūdo: vbi tanta malo⁹ inesse cognoscitur multitudo. Hoc ꝯtū ad homines ptinet/dicit: ceterū ille vbiq; presens esse cognoscit. Et ne haberet ambiguū qđ dixit/defecit sanct⁹: consequit diminutas esse veritates a filijs hoīm. Aliter enim sanct⁹ deficere non poterat: nisi fuisset inter homines veritas imminuta. Qđ argumentū dicit a consequētibus: qñ illud qđ premittitur: sequenti dictione firmatur. Uerū cū dicit diminutas: de p̄uata dei munera culpis hominū euidēter ostēdit: que collata sibi beneficia, ppria quersitate cōmaculant. Et intuendū q̄ plurali numero sunt posite veritates: cū vna sit veritas. Sed cū virtus eius per vnūquēq; hominē celesti dispēsatione tribuitur: multas esse testamur. Ut dicere solemus/prophetia Dauid/prophetia Hieremie: euāgeliū Matthei/euāgeliū Joannis: ceteroſq; qui huius rei honore floruerūt: ita z veritates enūcia mus: quādo qualitas eius per indiuiduas partes humanis mentibus dñi largitate prestatur. Potest etiā et ad indeum populū competenter aptari: qui bonis celestibus vacuatus credere non voluit: quē tantorū videntiū turba prophetauit. [Uana locuti sunt vnusquisq; ad proximū suū: labia dolosa in corde: z corde locuti sunt † mala]. Uana falsa significat: iuxta illud qđ superius dixit. Diminute sunt veritates a filijs hominū: quādo cōtra dominū christū testimonia querebant: z semetipsos prauis susurrationib⁹ excitabant. Proximos autem significat: non tam cognatione generis: q̄ sceleris participatione sociatos. Nam qđ dicit/in corde z corde: quotiens volum⁹ dolosos exprimere: duplicia eorū corda declaramus: sicut Salomon dicit: Uir duplex animo: incōstans est in omnibus vijs suis. Quando autē simplices cupimus indicare: vnū cor in eis esse testamur: sicut in actib⁹ apostolor⁹ legitur: Multitudinis autē credentiū erat cor vnū et anima vna. Sic z bilingues dicimus: qui in vna sentētia minime p̄seuerāt. Et respice predictas res qualis fuerit secuta sententia: Locuti sunt mala. Necesse eſt erat vt mala loquerent: qui duplicia corda gestabāt. [Disperdat dominus vniuersa labia dolosa: z linguā magniloquā]. Sequit sententia generalis: sicut solet lege sanciri quādo vnus peccat et vniuersale malum seueritas promulgat ac cōdemnat. Disperdat cōtra adunationē dicitur iudeorū: vt passim pereant qui in vna se prauitate collegerāt. Lingua ꝙo magniloqua est que sibi aliquid magne potestatis assumit: nec intelligit a creatore datū: dum euentus rerū sibi putat esse subiectos: sicut Apocalypsis de antichristo dicit. Uidi in cornu illo quod erat excelsius: os loquēs magna z. Et ne in bono linguā magniloquā potuisses accipere: premisit/labia dolosa. Cōsidera ꝙo pietatē dicentis: qđ nō hoibus: quia multi ex ipsis cōuertēdi erant: sed ipsis vitijs imprecat. [Qui dixerūt: linguā nostrā magnificabim⁹: labia nostra a nobis sunt: quis noster est dño]. Illos exponit qui in ꝓsperis reb⁹ nimia loquacitate turgentes: gloriā suā exaltare presumūt z ponūt in ppria potestate: qđ se demētes a deo non intelligunt accepisse: illos paulisper interrogo: quare non sunt garruli: cum superuenientibus curis stupida taciturnitate cōstricti sunt? Defigentes enim vultus in terrā: claudunt hostia labiorū: et tanq̄ linguā perdiderint: sic confusis mentibus obmutescūt.

Adde egritudinū varios casus: vt frequenter non sit idoneus cibū petere: qui videbatur de labiorū se potestate iactare. Tunc si possunt dicant/labia nostra a nobis sunt: quis noster est dñs? Istud autē/qđ noster est dñs sacrilegorū verbo repetit. Que figura dicitur Antisagoge/id est contradictio. [Propter miseriā inopū z gemitū pauperū: nūc exurgā dicit dñs]. In his duob⁹ versib⁹ subtiliter patris z filij inspiciende persone sunt: vt nobis intelligētie cōfusio possit auferri. Nam postq̄ arguit eos qui de dñi fundēdo sanguine tractauerūt: venit ad secundā partē in qua propheta voce patris resurrectionem promittit dñi saluatoris. Aliena enim verba referre possumus: cū tamen persone nostre nō mutamus eloquiū: Intelligemus aūt que sit pietas hic creatoris: quādo propter miseriam inopū et gemitū pauperū clarificat⁹ est dñs christus: ne eius fideles diuina tribulatione grauarent. Exurgam: Metaphorice dictū est illū exurgere qui nescit humana imbecillitate recubare. Sed exurgam dicit appareā: z manifester in filio: Una enim virtus et indiscreta maiestas est. Apparet enim et manifestatur pater in filio: sicut ipse in euangelio dicit. Qui me videt videt z patrem. [Ponam † super salutari meo: fiducialiter agā in eo]. Salutare suū dicit pater verbū suū: quod est caro factū: per qđ vita mortalibus venit: dum omnis credens salutē copiosa largitate consequitur. Et quid super eū ponit? Consolationē scilicet quā superius dixit inopum z pauperū: qđ dño resurgente saluatore fidelibus, p̄uenisse manifestū est. fiducialiter agam: potestas oīpotentie paterne declaratur: quia reuera ille fiducialiter agit cuius volūtati nullus prevalet obuiare. Sic z de christo in euāgelio dictū est. Erat enim docens eos tanq̄ potestatē habens: non tanq̄ scribe eorū z pharisei. Sed potestas p̄ris / qđ toti trinitati p vnitate nature certū est cōuenire. [Eloquia dñi eloquia casta]. Postq̄ dixit verba patris: eadē ipsa laudando cōfirmat. Nā sic oia cōtigerūt: quēadmodū p̄missa noscūtur. Quid sint ergo eloquia dñi: sub breuitate defigit: id est eloquia casta: videlicet virginali integritatē purissima: q̄ nullū mendacii corrūpat: nulla macula falsitatis inficiat. Nam sicut castitas ignorat pollutionē: ita eloquia dñi nescīt cū aliqua sordе miscerī. Sed hoc nō ociose accipias: quia ꝓtra illud ponitur qđ superius dictū est de iniquis: Uana locuti sunt vnusquisq; ad proximū suū vt inspecta rerū varietas: ab iniqua nos cōsuetudine remoueret. Qđ schema grece syndicasmos dicit: latine collatio: quādo sibi aut persone: aut cause: siue ex cōtrario: siue ex simili cōparantur. Hic enim eloquia diuina laudant: superius ꝙo sermo humanus arguit. [Argentū igne examinatū terre: purgatū septuplū]. Adhuc definit per similitudinē metalli candidi quid sint eloquia casta. Argentū terre igne examinatū: qđ solet esse purissimū: quādo frequēti fuerit decoctione mundatū. Examinatū quippe vel purgatū: contra illud ponitur qđ de peccatoribus ait: Labia dolosa in corde et corde. Et vt ꝯ plurimū distaret agnoscere⁹: addidit/purgatum septuplū. Qui numerus ad septiformē spiritū videt posse respicere: id est timorē dei/pietatē/scientiā/fortitudinē/consiliū/intelligentiam/sapientiam: per que verbū diuinū tanq̄ in succensis fornacibus manens: veritatis rutila coruscatione resplendet. [Tu domine seruabis nos et custodies nos a generatione hac in eternum]. Sicut superius dixit

Act. 3.

Dñe.

Apoca. 13.

Ut. non hꝫ

Psal. 11.

Matth. 7.

Joan. 14.

Ut. in

Dñe.

disperdat dominus vniuersa labia dolosa: ita hic conseruaturū dominū promittit: qui eloquijs eius pura mente crediderūt. Et vide sancte regule qua moderatione seruate sunt. Dā dicit: tu nos custodias: p̄sumptionē caduce humanitatis abscidit: ne quis de se confidendum vllatenus estimaret. A generatione hac/siue iudeos: siue mundi istius significat peccatores: a quibus nostra virtute non possumus custodiri: nisi illius miseratione protegamur. Addidit etiam in eternum: quia hic nos in tribulationibus consolatur: ibi in eterna securitate constituet. Hoc adimnat: illic glorificat z coronat. Ira nos pijssimus creator: z hic cōseruat ne pereamus: z ibi beatificat vt nullatenus miseri esse possimus. [In circuitu impij ambulant: Fm altitudinem tuam multiplicasti filios hominum]. Postq̄ sermones impiorū in prima parte competēti execratione redarguit: z in secūda parte eloquia domini mirabili predicatione laudauit venit ad conclusionem psalmi: in qua singulis partibus sub vno versu digna restituit. Dicit enim sub breuissima sententia: in circuitu impios ambulare: vt nunq̄ ad rectā possint semitam peruenire. Tortuose siquidem vie malis semper moribus applicantur: sicut Salomon de impijs dicit. Dereliquerunt vias rectas: vt ambularent in vias prauas: et ideo peruenire ad requiē octaui diei nequēūt: qui rotarū more in sua semper terga vertuntur. Sequitur: Scōm altitudinem tuam: multiplicasti filios hominum. Hoc ad illos pertinet qui sincere eloquijs dñi castis purissimisq; crediderunt. Et vide quātum illis in isto verbo promittitur. Dicit enim: Fm altitudinem tuam multiplicasti filios hominum: non Fm meritū suum: sed Fm illud qđ humanas nescit angustias sustinere. Altum enim sepe dicimus qđ comprehendere nō valemus. Sub mensura enim creator: non est: que creaturis oībus data est: nec aliqua in eo potest esse dimensio: a quo rebus oībus numerus/ pondus/ mensuraq; p̄stat⁹. Multiplicasti autem filios hominū: ad illam promissionem respicit abrae: in qua dicit: Multiplicās multiplicabo semen tuū: sicut stellas celi. Qđ enim in sanctis suis z fecisse et quotidie facere manifestū est.

Prouer. 2.

Beñ. 16. et. 22.

Conclusio.

Considerem⁹ hunc psalmū nimis vtilia nobis sacramenta declarasse. Dixit enim: q̄ vanis z superfluis homines locutionibus occupentur: vt non veritatē qua viuant: sed quo moriuntur velint affectare mendacium. Deinde quale sit eloquium domini consequenter exposuit: vt salutariter vnicuiq; sua sordeant: si quantū sint mundissima dñi verba cognoscat. Quibus reb⁹ illud remediū datur: qñ fm potentiā dñi filios hominū constat posse liberari. Et quia vndecimi numeri virtus in quo hic psalmus est constitutus / euangelicum nobis cognoscitur indicare mysteriū: patrifamilias supplicemus: vt in vineam suam saltem vel vndecima nos hora clementissimus intromittat: quatenus mercedē operibus nō debitā: sed dignetur donare gratuitam. Nam z beatus Prosper in secūda parte libri qui inscribitur ante legem: sub lege z sub gratia: de vndecimo calculo sic ait: Hoc⁹ sine huius mysterio vndecim velis glicinis tabernaculum desuper operiebatur: quorum esse ostendat totū mundū deo: ac sub penitētia degere. Ipsius enim numeri psalm⁹ habet principiū: Saluum me fac dñe qñ defecit sanctus: quoniam diminute sunt veritates a filijs hominum.

Explicit expositio in psalmū vndecimū.

In finem psalmus Dauid. xij.

Usq̄quo domine obliuiscēris me in finem: vsq̄quo auertis faciem tuam a me? Quādiu ponam cōsilia in anima mea: dolorē in corde meo per diē. Usq̄quo exaltabitur inimicus meus super me: respice z exaudi me domine deus meus. Illumina oculos meos ne vnquam obdormiam in morte: nequando dicat inimicus meus p̄ualui aduersus eum. Qui tribulant me exultabunt si motus fuero: ego autē in misericordia tua speraui. Exultabit cor meū in salutari tuo: cantabo domino qui bona tribuit michi: z psallam nomini domini altissimi.

Cum tituli huius verba precedenti expositione iam nota sint: cōuenit vt de cōtinentia magis psalmi aliquid dicere debeam⁹. Tot⁹ enim de charitate loquit dñi christi: in qua est totius legis sita perfectio: quā si quis habet oia mūdi istius blādimēta postponit. Nā dñi ipsa sola ex toto corde requirit: eius cōtrarii non amat. Charitas enim dei quedā vernalis est pluuia virtutū: sub qua z beata volūtas germinat: z opatio sancta fructificat: patiēs hic in aduersis: tēperata in ꝓsperis: humilitate potēs: afflictione letissima: mūicis benuola: bonis suis superās malos. De qua etiā supne creature semp accense sunt: flāma reficies: desiderū salutariter crescens. Et vt apli Joannis voce cūcta cōplectar: Deꝰ ipse charitas est. Quapropter ipsam nos decet expetere: ipsam sine fine desiderare: vt quia hic inde expleri non possumus: saltem ex ea in futura retributiōe satiemur: sicut in cētesimo octauodecimo psalmo legitur: Defecit in salutari tuo anima mea. Istud enim deficere felici est permittate constare.

1. Joan. 4.

Psal. 118.

Diuisio.

Cum respiceret ꝓpheta proxima parte gen⁹ humanū morituris superstitiombus occupari: nec ad culturā veri dñi puris sensibus festinare: credulitatē suam aduentu sancte incarnatiōis magno desiderio deprecatur expleri: vt vel tunc confusa gentilitas salutariter deuios errores abiceret. Secūdo membro: ad nostras petitiones efficaciter instruendas illuminari fidē suā vehementer expostulat: ne inimici aliqua fraude succūberet: qui semper se in eius dicit misericordia fuisse confisum.

Expositio.

Usq̄quo dñe obliuiscēris me in finē]? Plenus ꝓpheta (vt dictū est) dñi charitate copiosa: qua ei⁹ humanationē auide sustinebat: ꝓfidēter eructuās dicit differri se diutius ab expectatione sua: qñ omni desiderāti valde molesta dilatio est. Quem licet illuminatione fidei credebat esse venturū: de eius tamen tarditate conqueritur: cuius adhuc sperati cernere non merebatur aduentū. Non enim obliuiscitur deus: sed ab eo qui desiderat obliuionē credit pati: quādo differt donare qđ petitur. In finē/ hic tempus significat quo incarnationē dñi p̄uidebat esse venturā. Talis enim querela fideles animas pulsat: vt z sine fine ce-

lestia cupiant: ⁊ de dñi sempꝫ promissione ꝓfidant. Et intuēdū/ꝙ per hos quattuor versus: vbiꝙ verba patientie cōstantissime ponit. Dicit enim vsqquo / quousqꝫ/ q̄dū: repetens etiā vsqquo. ¶Que figura dicit Epimone: quādo similia dicta crebra repetitione geminantur[† ¶Quousqꝫ auertis faciē tuā a me]. Apparitionē postulat christi quā in spiritu iam prenidebat. Ipsa est enim facies eius que carnalibus oculis potuit apparere. ¶Quā ille vir sanctus affectu generalitatis meritō cupiebat aspicere: que mundū dignata est celesti visitatione saluare. Sic et desiderū diuini amoris ostensum est: ⁊ impletam charitatē constat in proximis: quādo ingiter expetebat qđ oibus ꝓdesse cognouerat. Utrūꝙ enim ꝓiunctū: vtrūꝙ sociatū est: vt nec deus sine proximo ametur: nec proximus sine diuinitate diligat. [¶Quādiu ponā ꝓsilia in aīa mea]. Hic ardor maximus sustinētis exprimitur. Dicit sibi deesse cōsiliū: vt videndi mitigare possit affectū: quādo inestimabilis est anxietas concupiscere bonum: et diutius sustinere venturū. [Dolorē in corde meo per diē. Usqquo exaltabit inimicus meus sup me]? Adhuc sup pijs conquestibus pseuerat. Subaudit enim de versu superiore/ponā: vt sit plena sentētia. Dolorē in corde meo ponā per diē: id est per singulos dies: vt absolute ꝓtinuatio tēporis possit intelligi: Et respice versus istius primū verbū: vt iam non desideriū: sed decoro crescente ambitu excitat⁹ dolor maximus sentiatur: qđ vtiꝙ fit quādo spes longa ꝓtrahitur. Inimicus meus. De diabolo dicit: qui ante aduentū dñi exaltatus humana captiuitate gaudebat. Sup me/ hoc est sup credulitatē meā/ quia ille toto orbe colebat instāter: cū deuotionē diuina religio nō haberet. [Respice ⁊ exaudi me dñe deus meus: Illumina oculos meos ne vnqꝫ obdormiā in morte]. Uenit ad secūdū membrū deprecationis sue. Sed quas hic pietatis siue lachrymas ꝓfudisse credamus: ne dilatione diuina tot⁹ mūdus captus dolorib⁹ interiret. Me enim cū dicit: nō sibi tm̄ singulariter petit: sed vniuersis fidelib⁹ supplicat subuenire: quoꝫ dilectione remediū generale petebat. Respice / ad illud referendū est qđ superius ait: vsqquo auertis faciē tuā a me. Exaudi ꝙ/ad illud qđ dicit in capite psalmi: vsqquo dñe oblīuiscēris me in finē. Oculos aūt cordis hic debemus aduertere: q̄ in morte obdormiūt: quādo fidei lumine sepulto: carnali delectatione claudunt. Ipse est enim somnus: de quo letat inimicus. [Nequādo dicat inimicus meus prevalui aduersus eū. Qui tribulant me exultabūt si motus fuero]. Hoc de diabolo ⁊ angelis eius dicit quibus talis cōsuetudo est: insultare dū capiūt: victorias suas putantes sequaciū ruinas. Dicit enim: Si diuisus a te fuero illis gaudiū dabo: qui detestabili cōsuetudine tūc efficiunt leti: qñ deceptos a se cognouerunt possideri. Nā qđ dicit: si motus fuero significat infidelis anime mutabilitatē: quia necesse est vt in laqueū diaboli pedē mittat: si se quitpiā vestigiomentis a dñi firmitate subducat. [Ego aūt in misericordia tua speraui. Exultabit cor meū i salutari tuo]. Quātus desiderio magno raperetur: patientie sue tamen mōēta declarauit dicēs: quia ⁊ si adhuc cōtingat ꝓpria vota differri: ipse tamē supna misericordia suffragante in spe eius possit firmissimus inueniri: sicut apls dicit. Spes aūt non confundit. In tua enim misericordia dicit: qñ qui aliter putat: oēm spem sue credulitatis euacuat. O virt⁹ fidei: ⁊ firmitas magna credētis. Gaudebat ad presentis absentiā: ⁊ interior homo dei salutare iam ꝓsperarat: quē adhuc exterior carnalibus oculis cernere cupiebat. [Cantabo domino qui bona tribuit michi: ⁊ psallam nomini dñi altissimi]. Cum se in principijs crebra cōquestione a desiderio suo dicat esse dilatū: hic sibi beneficia dñi iam letus asserit cōtributa: siue quia per prophetie virtutē accepisse se dicit qđ manifeste nouerat esse venturū: siue quia hoc ipsum credidisse iam premiū erat: sicut legitur: Credidit Abraam deo: et reputatū est illi ad iusticiā. Merito ergo accepisse se dicit: cui tanta fides fuerat firmitas attributa. Et inde qđ ꝓius dixit cantabo: deinde psallam. Cantabo corde: vbi nimia letitia complebatur: psallā operibus bonis: qđ maxime diuinitas querit: vt cantabo pertineat ad contemplatuam: psallam ad actualem. Que duo tanq̄ gemini oculi pulcherrime sociata: reddunt illummatissimum christianum. Gen. 15.

¶Conclusio.

¶Respiciamus prophetā in cōtemplatione beata positū: quāto desiderio gloriosam incarnationē dñi sustinebat: ⁊ hinc aduertamus quale munus inde suscepimus: qđ regē potentem ⁊ sanctū prophetā tanto studio cōspicere voluisse sentimus. Sed dño supplicandū est: ne diabolo tradat sua desertione tentandos: ⁊ tali beneficio nos reddat indignos: vt cui ille adhuc venturo famulabat: deuotissime nos ei qui iam venit fideliter seruiamus. Admonet etiam duodenarius numerus / apostolorū nos recolere quātitatē: qui doctrina pfectissima mandatoꝝ: ⁊ dñm sup oia dilexerūt: ⁊ primos eadē vt se charitate complexi sunt: vt merito hic psalmus talia nobis sacramēta cōcesserit: qui apostolorꝝ noscit numero cōsecratus. Duodecim quoꝫ tribub⁹ hebreoꝝ populū constat esse diuisum. Duodecim etiā sedes in iudicio venturo dñs promittit apostolis. Duodecim quoꝫ mensibus annus ipse partitus est. Sed et alia huiusmodi plura diligens lector inueniesvt hūc calculū multis mysterijs refertū esse cognoscas.

¶Explicit expositio in psalmū duodecimū.

¶In finem psalmus Dauid. xiij.

Dixit insipiēs in corde suo: nō est deus. Corrupti sunt ⁊ abominabiles facti sunt i studijs suis: non est qui faciat bonū/ non est vsqꝫ ad vnum. Dominus de celo ꝓspexit super filios hominū: vt videat si est intelligens aut requirens deū. Omnes declinauerūt simul inutiles facti sunt: non est qui faciat bonuz/ non est vsqꝫ ad vnum. Sepulchrū patens est guttur eorum / linguis suis dolose agebant: venenum aspidum sub labijs eorum. Quorum os maledictione et amaritudine plenuz est: veloces pedes eorum ad effundendum sanguinē. Contritio ⁊ infelicitas in vijs eorum: et viam pacis non cognouerunt: non est timor dei ante oculos eorum. Nonne cognoscent omnes qui operātur iniquitatem: qui devorant plebez meā sicut escam panis. Dominū non inuocauerūt: illic trepidauerunt timore vbi non erat timor. Qñ dñs in

SCHE. Al. vsqquo

Rom. 5.

generatione iusta est: consilium inopis confudistis: quoniam dñs spes eius est. Quis dabit ex syon salutare israel: cum auerterit dominus captiuitatem plebis sue: exultabit iacob ⁊ letabitur israel.

Cum verba ista ꝓmissis expositionib⁹ omnino iam nota sint: memoria potius de his q̄ sermo noster requirat. In titulis autē iste finis frequēter repetitur: vt semp ad oipotentem christū audientis animus erigatur. Sed finis iste/sicut dictū est)varijs significationibus sensum nostrū trāsmittit ad dñm: nunc tribulantium confessione: nunc exultatione letantiū: nunc docentis affectu: nunc cōminatione iudicij. Modo tamen psalmus hic iudeoꝝ vesaniā vehementi increpatione castigat: asper iniectionibus: terribilis ꝓphanis: amarus incredulis: vt hec increpatio merito sancte detur ecclesie: ꝓtra cuius ꝓpositū demens perfidia prauas intentiones nititur excitare. Diuisio.

Facies illa domini/que in duodecimo psalmo desiderabili supplicatione petebat: hic iam introducitur aduenisse. Et ideo primo modo increpat ecclesia catholica iudeos: qui viso christo minime crediderūt. Secundo modo/dicit inani eos trepidatione cōfundi: q̄ fructuosum timorē dñi cognoscere noluerūt. Ad postremū/eoꝝ in finem seculi predicitur euenire conversio: cum plenitudo gentiū longis seculis expectata ꝓuenerit: vt cū dñi pietas in eis ꝓditur: ad confessionis remedia facilius inuitentur. Expositio.

Dixit insipiens in corde suo / non est deus]. Videns populus iudeoꝝ christum humiliter in assumpta carne venisse: insipienter dixit/nō est deus. Nec intellexit ipsum esse qui predict⁹ fuerat a prophetis. Ideo gratuus/quia non labijs: sed dixit in corde: vt malo voto peior increditas iungeretur. [Corrupti sunt ⁊ abominabiles facti sunt in † voluntatib⁹ suis: non est qui faciat bonū: nō est vsqꝫ ad vnū]. Corrupti sunt: dum ab scripturarū sanitate recedentes: in sensus probati sunt incidisse vitiosos. Sequitur deinde pena peccati: vt nefandissima incredulitate maculati: abominabiles dño suis erroribus redderentur. Uolūtas enim dicta est a volatu: qñ animus quo vult nimia velocitate transfertur. Sequitur: Non est qui faciat bonū. Quid ergo dicimus de patriarchis? Nonne bonū fecit Noe: cū dñi preceptis obediens: in arcam saluandus intrauit? Nonne idem bonū fecit Abraam: cū filium suū obediens diuinis missionibus obtulit immolandū? Nōne bonū fecit Job: qui dura passione percussus: in oibus gratias actrauit? Quid dicā de prophetis ⁊ apostolis: et qui mandatis dñi famulantes: seipsos gloriosos mortibus obtulerūt? Fiūt hodieꝙ dño largiente iustoꝝ operatione que bona sunt. Sed vt hec negatio verissime tibi elucere debeat cōsidera qđ sequitur: Non est vsqꝫ ad vnum. Revera solus est christus: sine quo bonū aliqđ incipere vel implere imbecillitas humana non ꝑualet. Quapropter iure negatum est vllū facere bonū: nisi vsqꝫ ad ipsum fuerit eius miseratione perventū. Nam cū ad eū acceditur: nec ab ipso receditur: omne bonum sine dubitatione peragitur. Iste est ergo finis qui est premissus in titulo. [Dñs de celo prosperit sup filios hominū]. Quomodo prosperit? Scilicet vt nobis mitteret vnigenitum filiū suū: per quem vera fides euidentius posset agnosci. Super filios hominū: de iudeis potest intelligi: sicut in euāgelio dño ait: Non sum missus nisi ad oues que perierūt dom⁹ israel: vt honorarius eos appellauerit filios hominū: ꝓpter vnius dei cultū in cōparatione gentiliū. Illi em̄ ꝓpo specialiter cognoscitur datū: qđ repellendo sacrilegus a se reddit alienū. [Ut videat si est intelligēs aut requirēs deū]. Uideat videri faciat. Mō schema dicit hyppallagen id est pmutatio: quotiēs m aliū intellectū verba que dicta sunt transferunt. Ut dicat ex tēpore nosse quippiā: qui anteq̄ fiat nouit vniversa. Sic ⁊ abrae locutus est dñs: Nunc cognouī qñ tu times dñm deū tuū. Sic dicturus est in iudicio suo peccatoribus: Nescio vos: ⁊ his similia. Mō genus locutiōis in scripturis diuinis reperis frequēter insertū. Intelligēs aūt dixit propter assumptionē humanitatis: quia de⁹ intelligi debuisset q̄ multis miraculis aduentū sue diuinitatis ostendit. Requirēs ꝙ posuit: si eius mādata sequerentur. Ille enim requirit deū: qui ab eius volūtate nō discrepat. Sic vno versu mysteriū sancte incarnatiōis ostē sum est: vt per hoc ⁊ hominū fides potuisset intelligi: ⁊ remedū debuisset optati muneris inueniri. [¶Omnes declinauerūt simul inutiles facti sunt: non est qui faciat bonū: nō est vsqꝫ ad vnū]. Oēs dicunt declinasse cū tamen ex eis non minima turba crediderit. Sed a parte totū accipiendū est. Tāti enim impij fuerūt: vt oēs pene pfidi esse ac perisse putarētur. Isti ergo declinauerūt a gratia dei: ⁊ facti sunt inutiles sibi. [Sepulchrum patens est guttur eorū: linguis suis dolose agebant]. Isti quinqꝫ versus vsqꝫ ad diuisionē secundam in hebreis exemplaribus nō habentur. Sed qñ in vsum ecclesie consuetudine longa receptī sunt: put cōcessum fuerit singulos exponemus. Presens itaqꝫ versus: et in quinto psalmo iam dictus est. Uerū quia eadē erat gens ⁊ causa cōsimilis: apte in illos repetita ꝓbatur esse sentētia. Merito ergo sepulchrū dictū est guttur eoꝝ qui mortifera loquebantur. Nam sicut illa cum patent fetidos odores exhalant: ita ⁊ istorū guttur pestiferos sermones proferebat. Et ne soli pereant linguis suis: dolosa dissemināt. Memēto antē qđ in his quinqꝫ versibus: per secundā speciem diffinitionis que grece dicitur Enneomatice: latine notio nūcupatur: illos insipientes designarit: de quibus superius ait / in cordibus suis cogitare sacrilega. Que species nō substātialiter qđ sit designat: sed eos euidenter insinuat per suoꝝ actuū qualitatē. [Uenenū aspidū sub labijs eoꝝ. Quoꝝ os maledictiōe ⁊ amaritudine plenū est]. Aspidū immane genus ꝓstat esse serpentū: qđ naturali obstinatione verba incantā tuī nō perhibetur admittere: nec a voto suo potest remoueri: qđ nullo valet carmine mitigari. Huic iudei aptissime comparant: qui aduersum verba salutaria induxerūt miseri letiferā surditatem: ⁊ elegerūt magis consilia venenosa sequi: q̄ ad salutaria instituta perduci: vt merito de illis dictū esse videat: Elegerūt tenebras magis q̄ lucē. Uenenū enim dictū est: eo q̄ p venas serpat. Sic ⁊ vota malignoꝝ occulta cogitatione grassantur. Sequentia quoꝫ pulchre nimis in aspidis cōparatione manserūt: cui dum blanda carmina dicant: illa semp minat exitū. Ita ⁊ os iudeoꝝ maledictione ⁊ amaritudine plenū erat: quādo ꝙ bonis admonitionibus: blasphemabant dñm christū: et de eius nece tractabāt. [Veloces pedes eoꝝ ad effundendū sanguinē]. Pedes appellant cōsilij ꝓgressus:

Deu. 32.

Al. studijs

ETY.

DOE.

Joan. 3.

ETY.

quibus de incepto mouemur ad exitus rerū. Nam qđ dixit/veloces: ostendit moderationis illis cōsilia defuisse. Ad effundendū sanguinē: subaudiendū dñi salvatoris: vt scelerate crescat immanitas actionis. Ita sanguis iste agni imaculati dū a iudeis effusus est: nimis eos criminosos effecit: sed cū ad nos quenit beatitudini ꝓsecrauit. [Cōtritio ⁊ infelicitas in viis eoꝝ: et viā pacis non cognouerūt]. Optime via describit impiorū: que cōtritio est/ qui ⁊ terit ⁊ teritur. Infelicitas ꝙ quia nunq̄ per ipsam nisi ad infausta suppliciа quenit. Sed potest aliquis ⁊ in via peccatoꝝ esse: et ad viā iterū redire iusticie. Hic aūt negat illos aliqua cōuersione liberatos: cū dicit: Viam pacis nō cognouerūt: quādo ipsum dñm qui est via pacis/ cecati corde nullaten⁹ intelligere meruerūt. [Non est timor dei ante oculos eorū]. Precedētibus rebus subiūcta est sententia: que pulchre cūcta ꝓcluderet. Jdeo enim illi tāta fecerūt: quia timorē dei ante oculos nō habebant: sicut de ipsis dicit apls. Si enim cognouissent/ nunq̄ dñm glorie crucifixissent. Sic vere dicim⁹ dñm glorie crucifixū: cū tamen eū cōstet carnis tm: nō etiā diuinitatis natura fuisse trucidatū. [Nōne cognoscēt oēs qui operantur iniquitatē: qui devorāt plebē meā sicut escā panis? Dñm nō inuocauerūt]. Sūcta ecclesia cui⁹ ꝑsona in hoc psalmo loquit: verit ad secundū modū: vbi oibus ipsis diuinū iudiciū cōminat: dicens in illa retributione generali cognoscere vindictā: qui nūc operant sub libertate malitiā. Quido aūt verbum talis est: Nōne cognoscent oēs q̄ operant iniquitatē? Et de sequenti versu tūgendū est. Qm̄ de⁹ in generatione iusta est. Utiq̄ cognoscent in futuro iudicio: qm̄ viderint bonos ad eterna ꝓmia diuinit⁹ inuitari: se ꝙ ad supplicia nunq̄ finienda trā smitti. Qui devorant plebē meā: de illis dicit/ qui dogmate ferali absorbēt simplices christianos. Nam qđ ait: Sicut escā panis animo peccātiū videt aptatū: q⁹ sicut esurientes famē suā putant dulcissimo cibo panis expleri: ita ⁊ isti festināt christianoꝝ deceptiōe satiari. Additū est vnde illis augeatur interit⁹: quia dñm invocare noluerunt. Necesse enim erat illos desperata gerere: q̄ dñm saltatorē noluerūt: suphis mentib⁹ inuocare. [Illic trepidauerūt timore vbi nō erat timor. Qm̄ de⁹ in generatione iusta est]. Sicut opportuno tēpore timere, pudentia est: ita dementie ꝓbatur esse ꝓiunctū inepta se quadā trepidatione ꝓfundere. Illud enim cōstat esse cautelā: hic arguit semp ignauia. Merito ergo inani tremore cōcussi sunt q̄ timorē dñi salutarē in hoc seculo de suis mentib⁹ abiecerūt. Dicebāt enim iudei. Si credimus in eū (pro ipsa nouitate culture) veniēt romani: ⁊ tollent nobis ⁊ locū ⁊ gentē. Ita factū est: vt nō timēdo dñm: supuacuis trepidationib⁹ angerent. Additur: Qm̄ de⁹ in generatione iusta est. Sententia secuta est que corrigeret infideles: vt meminerint cōtinētiā sibi diuinitatis abesse: cū se videāt vētosa felicitate ꝓsurgere. Qđ totū pia mēte predicit: vt impiorū mēs sacrilega corrigat. [Cōsiliū inopis ꝓfudisti: qm̄ dñs spes ei⁹ est]. Jnuectio dirigit ad iudaicū populū: cui dicit enigmatice: Consiliū ꝓfudisti: id est suscipere noluisti q̄ ad te venerat liberandū: vt q̄ dare disposuerat creditus salutē: ꝓceptus ingerat vitionē. Inopis aūt dicit de dño saluatore: qui de suo diues: propter nos fact⁹ est paup. Et tot⁹ hic versus sub admiratiōe legēdus est. Cōsiliū inopis ꝓfudisti: qm̄ dñs spes eius est: vt vnde magis debuit reuerētior existere: inde potius videret ⁊ cōtemptus opprobria sustinere. Hec moneat q⁹ a parte sumpte bñanitatis species sancte incarnationis dicit deus. Aliter enim humilitas humanitatis eius ostendi nō potuit: quā pro hoīm salute suscepit: sicut ⁊ in alio psalmo dicturⁿ est: Deus de⁹ meus respice in me: quare me dereliquisti? [Quis dabit ex syon salutare israel: dū auerterit dñs captiuitatē plebis sue]. Postq̄ de dñi aduentu ecclesia sancta locuta est: nunc ad admirationē tāti bñficij redit dicēs: Quis dabit ex syon salutare israel? Cum dicit/ quis: nullū vult intelligi nisi dñm patrē: qui dñm christū in syon: id est in Jerusalē mittere ac prestare dignat⁹ est. Ipse est vtiq̄ salutaris israel: hoc est bene credētiū eterna salus: ⁊ infinita securitas. Sequit: Dum auerterit dñs captiuitatē plebis sue: id est cum damnauerit diabolū: qui dei plebē impia credulitate persequit: ⁊ captinare festinat. [Letetur iacob ⁊ exultet israel]. Superiori interrogationi iungitur ꝓsolatiua responsio: vt letet Jacob: id est iudeorū ⁊ gentiū populus p gratie munera collectus sine colligēdus: qui aliqn̄ sua infidelitate vagatus est. Hic enim Jacob: iudeorū antiquus populus debet itelligi: quāuis eius nomē more scripturarū ⁊ nouo ꝓpto in subsequētibus datū esse videat. Jsrael aūt vniuersalē ecclesiā de cūctis mūdi partib⁹ aggregatā cōgruenter aduertimus: que necesse est/ vt exultet: quādo ad regnū celoꝝ dñi miseratione peruenerit. Et vide diuersis causis q̄ ꝓpria verba tribura sint. Letabit Jacob: quia non sperata suscepit medicinā. Exultabit israel: id est inenarrabili gaudio cumulabit: quando viderit re qđ ardentissime desiderabat in spe. Conclusio.

¶ Si pio animo dicta cogitemus: illa nobis virtus in hoc psalmo predicata est: vt inimicis nostris quātū in nobis est: mente beniuola cōsolemur: ne ceca obstinatione durati: insolubili mancipentur errore. Increpat enim ecclesia populū peccatorē vt ad suū non festinet exitiū: quatenus ꝓuidite deposita nō moretur abicere: vnde potest modis omnibus interire. Quapropter ⁊ nos ꝓut datum fuerit sequamur instituta reuerenda. Suadeamus hereticis rectā fidē: suphis predicemus sanctā humilitatē. Nobis potius ista cōferimus: si talib⁹ ꝓdesse mereamur. Scire aūt debemus: primū hīc esse psalmū eorū qui de iudeorū increpatione ⁊ cōuersione cōscripti sunt. De numero quoq̄ huius psalmi sic cōsicere nō putamus absurdū: vt quia sctā ecclesia introducta est ad loquēdū: que ⁊ quinq̄ libros Moysi: ⁊ octo dierū ꝓ dñica resurrectiōe recipit mysteria: merito ꝓsona ei⁹ tertūdecimū calculū tenere videat: q⁹ nouī ⁊ veteris testamēti sacramēta cōplectit. Siue q⁹ iste numerus ad illud aptari potest: qđ a natali dñi vsq̄ ad eius apparitionē tredecim dies esse noscuntur. Merito ergo celestibus rebus supputatio ista completa est.

¶ Explicit expositio in psalmū. 13.

¶ In finem psalmus Dauid. xiiij.

Domine q̄s habitabit in tabernaculo tuo: aut quis requiescet in monte sancto tuo? Qui ingreditur sine macula: ⁊ operat⁹ iusticiaz. Qui loquit veritatē in corde suo: q̄ nō egit dolū in lingua sua. Nec fecit ꝓximo suo malū: ⁊ opprobriū non accepit aduersus ꝓximos suos. Ad nichilū deduct⁹ est in cōspectu ei⁹ malignus timētes aūt dñm glorificat. Qui iurat ꝓximo suo ⁊ non decipit: qui pecuniā suā nō dedit ad vsurā: ⁊ munera sup innocentē nō accepit. Qui facit hec: nō mouebit in eternū.

Cum titulus iste nos solenniter remittat ad dñm: nec sit aliquid nouī qđ de eius verbis dicere debeamus: de textu potius psalmi que sunt aptissima pquiramus. Non enī vt aliqui psalmorū quadam ꝓfunditate velatus est: sed pphetice interrogatiōi respōdet dñs in decalogi exē plum decē virtutib⁹ ad beatitudinis sue atria pueniri. Quas nō per singulos versus queras: qm̄ singule/ ⁊ bine/ ⁊ terne/ per vnūquēq̄ versiculū cōtinent. Sed nos opportunissimis locis quēadmodū diuidi ⁊ intelligi debeāt admonebimus. Et nota q⁹ hic institutor: fidelissimus est psalmus. Jn primo enī beatū virū quinaria diuisiōe cōplexus est: dicēdo Qui non abijt in cōsilio impiorū: ⁊ in via peccatorū non stetit: ⁊ in cathedra pestilentie non sedit: sed in lege dñi fuit voluntas eius: ⁊ in lege eius meditabit die ac nocte. Hic autem talē virū decez dicit sanctis ꝑminere virtutibus. Sic ⁊ ibi pentareuchi: hic decalogi virtus ostendit.

¶ Diuisio.

Diuisio psalmi huⁱ⁹ tota in interrogatiōe et respōsione nolcit cōstituta. Sed interrogatio cōstat vno ϟiculo. Rīsio ꝙ sex ϟibus ꝓtinet. Nunc ad exponēda ꝓba veniamus.

¶ Expositio.

Domine quis habitabit i tabernaculo tuo: aut quis requiescet in mōte sancto tuo?] Desiderās ꝓpheta nosse quos dignos ecclesia sua dño iudicaret/ tanq̄ ꝓtus sacerdos ante faciem eius assistēs respōsa petit: ⁊ de scīscitatione sua cūpit se fieri certiorē. Que figura dicit Erotema: quādo interrogāti fit apta respōsio. Interrogat ergo quis in ei⁹ tabernaculo possit habitare? Sed cur vocet tabernaculū/ paulo diligētius pscrutemur. Maiores nostri/ domos pauperū tabernas appellauerūt: ꝓpterea q⁹ tūs trabibus nō adhuc tegulis tegebāt: quasi tabernas. Et q⁹ ibi habitabāt ⁊ cenabāt (sicut antiquito mos erat semel cibū sumere) ex duobus nobis vnū tradit factū esse vocabulū: id est ex taberna ⁊ cenaculo: quasi tabernaculum. Hinc iam tabernacula cōsonanter dicta sentimus: expeditionales ⁊ subitas habitatiōes. Nā et in veteri testamento iussit sibi dñs tabernaculū fieri: cū israeliticus populus esset i castris: vt velut quedā domus diuina simul moueret cū mansiōib⁹ hebreoꝝ. Unde factū est vt fides catholica que per ecclesias toto orbe diffusa est: dei tabernaculū nuncupet. De quo etiam ⁊ Joseph⁹ in libro antiquitatis tertio/ titulos diligēti narratiōe disseruit: qđ nos fecimus pingi/ ⁊ in pādectis maiorīs capite collocari. Mōtem vero sanctū/ significat Jerusalē futurā. Sed intuere q̄ pulcherrime varios sensus apta ꝓba distinguant. In tabernaculo dicit quis habitat: de illo q̄ adhuc in huius seculi agone cōtendit. In mōte quis requiescit: qm̄ iam vnusquisq̄ fideliū post labores huⁱ⁹ seculi/ eterne pacis securitate reficit. [Qui ingredit sine macula]. Uenit ad secūdam partē: vnde iam quasi ex aditis respōsa tribuūt: et ex ꝑsona dñi christi dicit/ qđ et desiderio satisfaciat postulātis: ⁊ incarnatiōis ei⁹ adorabile reueleat arcanum. Prima siquidē gloria ipsius fuit/ ingredi tabernaculū sine macula: q̄ templū Jerusalē a peccatis liber intrabat. Nā cū alij domū dei purificatiōis causa fuerint ingressi: ille sol⁹ taliter introiuit/ vt sine macula ante conspectū patris assisteret: vt non illi lex aliquid daret/ sed ipse potius legē sicut optimus legislator impleret. [Qui operat⁹ iusticiam]. Hec secunda est quā dñs fecit: cū de synagoga vendētes ⁊ emētes eiecit/ in diuino tēplo humanū ꝓhibens esse cōmercium. Ait enī Domus mea domus oratiōis vocabitur: vos autē fecistis eam speluncam latronū. [Qui loquitur veritatem in corde suo]. Tertia est/ qua singulariter saluator noster impleuit. Veritas est cūm res que nullaten⁹ aliter q̄ cōfirmauerimus: aut sit/ aut facta est/ aut facienda esse demōstrat. Loquebat enī tacitus in corde suo veritatē: qñ dolose perquirētibus sermonis sui mysteria non ꝓdebat. Nam cū iudeorū falsitate et voce presidio vteret⁹/ admirantibus cunctis non respondit vllum verbum: sed in sua sancta cōscientia loquebat quod digni nō erāt audire/ qui eū fraudulenter videbant inquirere. [Et non egit dolum in lingua sua]. Uenit ad quartā. Nam sine dolo omnia se fuisse locutum: in euāgelio testatur ipse dum dicit Quia que audiui a patre meo nota feci vobis. Quid enim mundius/ quid ve simplicius? nisi vt veritas illa incōmutabilis nulla adiectiōe vel suppressione violata/ ad aures hominum integritate purissima peruenire⁹? [Nec fecit ꝓximo suo malū]. Quintā ingressus est/ que item ꝓbatur in dño: qui nō solum nullū lesit/ sed etiam patienter cūcta sustinuit. Proximū vero dixit/ populum iudeorū: a quo traxit carnis originē/ ꝙ quibus etiā in cruce positus orauit dicēs: Pater ignosce illis: q⁹ nesciūt quid faciūt. Uides ꝓximo malū non fuisse factū: qñ ꝙ eis etiam vt absolueren⁹ oratum est. [Et opprobriū nō accepit aduersus † ꝓximū suum]. Hec tertia est/ que Judā scarioth designat. Nā dum se nosset ab ipso tradēdū: nulla eū voluit publica increpatiōe confundere: sed tm generaliter dixit: Qui mecū manum mittit in parapside: ipse me traditurus est. Ita factū est: vt nec diuinitatis sue virtutem intelligētibus celaret: ⁊ ꝓximi famā mōrdaci laceratiōe non carpet. Nō accepit: id est gratū nō habuit. Accepta eūm illa dicimus: q̄ nobis grata esse mōstramus. [Ad nichilū deductus est in cōspectu ei⁹ malignus: timētes aūt dñm † magnificat]. Hec est respōsio septima/ vbi diabolū malignū in ꝓspectu suo deduxit ad nichilū: qñ ei dixit Vedi retro Sathanas: Nō tentabis dñm deum tuū. Hoc enī cui potest alteri cōgruere: nisi quē cōstat virtute ꝓpria cūctis spiritibus imperare? Sequit etiā alterius partis decora subiūctio. Timētes aūt dñm magnificat: vt sicut in ꝓspectu ei⁹ malign⁹ ad nichilū deductus est: ita qui dñm timēt/ eū semp puro corde magnificēt. Qđ schema dicit Paradigma: sicut ⁊ in psalmo iam dictū est. Jmitat enī nos ꝓperis: et terret aduersis. [Qui iurat ꝓximo suo: ⁊ nō decipit eū]. [Octaua virtus edicit: quam dño fecit/ qñ a pīs suis certissima ꝓbitate ꝓmisit: dicēs Vos amici mei estis: si feceritis que ego ꝓcipio vobis. Jam nō dicā vos seruos. Jnspiciam⁹ aūt quid ista sententia in ꝓncipio suo dicit Qui iurat ꝓximo suo. Jurare enī est hoim sub attestatiōe diuina aliquid polliceri. Sed cū ⁊ deus ipse ꝓmiserit/ apti⁹ dicit eodē pollicēte iuratū. Jurare est dictū est quasi iure orare: id est iuste loqui. Cunc aūt quispiā iuste loquit: qñ ea que ꝓmittit implet. Jurare ꝙ deum/ ꝓmittere atq̄ cōplere est: sicut alibi dicit Jurauit dñs dauid veritatē: et nō frustrabit eū. Et iterū. Jusiurandū qđ iurauit ad abraam patrē nostrū. Qđ

Universidad de Navarra Biblioteca

multis locis in diuina lectione reperies. [Qui pecuniam suā nō dedit ad vsuram]. Nona iam tangit: quā subtilis indagemus. Duobus modis in scripturis sanctis pecunia ꝓbatur intelligi. Una est ista metallica: q̄ ad vsuram dari omnino ꝓhibetur: qm̄ vicium cupiditatis est exigere velle/qđ re nescias cōmodasse. Hāc quidem habuit dñs christus: quā Jude tradidit pauperibus erogādam. Quā non dedit ad vsuram: qm̄ illam indigētibus ad informādos nos pia largitate cō cessit. Altera vero est/quā ad vsuram dari (euangelio dicente) suademur: id est predicationes sanctissimas/ War.26, et institута diuina. Ait em̄ Sciebas me hominē durū ⁊ austerū: nōne oportuerat te cōmittere pecuniā meā nūmulariis: et ego veniēs exegissem vtiq; qđ meū est cum vsuris? Sic em̄ istud verbum equiuocū/ꝓ locorū qualitate suscipit. [Et munera super innocētes nō accepit]. Virtus decima que restabat/impleta est. Hic super innocētes/cōtra innocentes dat intelligi: qđ nō solum dñm cōstat non fecisse: sed etiam ipse sepbatus est/ꝓ salute generalitatis offerre: sicut in euāgelio di- Joan.10, cit Pastor bonus animam suam ponit ꝓ ouibus suis. Accepit em̄ a magis munera: sed non super innocentes. Sumit etiam quotidie/que sacris altaribus offerunt: sed nō super innocentes. Quapropter intelligamus pias ⁊ paruas oblationes charitatis studio non esse omnimodis respuēdas. Nā si omne munus abijci voluisset: nequaq̄ fuisset additū Super innocentes. [Qui facit hec: nō cōmouebitur in eternum]. Expositis decē virtutibus que de dño Jesu christo nō incongrue sentunt/interrogationi ꝓphetice breuiter data est absoluta respōsio: qm̄ qui facit hec/ipse habitat in tabernaculo dñi: et in sancto eius monte requiescit. Sed cōsidera q̄ facit dixit/nō cātat: vt nos ad actualem virturem interposita lege cōstringeret: ne secreta tanti mysterij intēti/ solis cantibus inaniter psalleremus. Non mouebit: id est ab ipso non mouetur/qđ solis sanctis/beatisq̄ prestat. Nā omnis ab illo impius dimouetur in eternum: quādo eius regni cōmunione SCHE. priuabitur. Hoc schema dicitur Zeugma: id est conſuctio: quādo multa pendētia aut vno verbo/aut vna sententia cōcluduntur. Sed hic in sententia factū est: in verbo autem vbi inuentum fuerit non silebimus.

¶Conclusio.

¶Hic est celestis ille decalogus/ hoc decem chorū spirituale psalterij. Hic vere numerus coronalis: quem solus ille complere potuit/q̄ mūdi vicia cū suo auctore ꝓstrauit. Sed precemur iugiter omnipotētiam eius: vt qui talia per nosmetipsos implere non possumus que iussa sunt/eius ditati munere faciamus. Calculi quoq; ipsius non est consideratio negligenda. Nam quartadecima generatiōe a transmigratione babylonie aduentus dñi saluatoris eluxit: vt merito ⁊ hic ipse videatur locutus/q̄ in eiusdem numero generationis aduenire dignatus est.

¶Explicit expositio in psalmum.14.

¶Tituli inscriptio ipsi Dauid. xv.

¶Conserua me dñe qm̄ speraui in te: dixi dño deus meus es tu/ qm̄ bonorum meorum nō eges. Sanctis qui sunt in terra ei⁹: mirificaut omnes voluntates meas in eis. Multiplicate sunt infirmitates eorū: postea accelerauerunt. Non congregabo cōuenticula eorum de sanguinibus: nec memor ero nominum eorū per labia mea. Dñs pars hereditatis mee/et calicis mei: tu es q̄ restitues hereditatem meā michi. Funes ceciderunt michi in preclaris: etenim hereditas mea preclara est michi. Benedicam dñm qui tribuit michi intellectū: insuper ⁊ vsq; ad noctem increpuerūt me renes mei. Prouidebam dñm in conspectu meo semper: qm̄ a dextris est michi ne cōmouear. Propter hoc letatū est cor meū et exultauit lingua mea: insuper et caro mea requiescet in spe. Qm̄ non derelinques animā meā in inferno: nec dabis sanctū tuū videre corruptionem. Notas michi feciſti vias vite: adimplebis me letitia cū vultu tuo delectationes in dextera tua vsq; in finem.

¶Dum omnes dicantur inscriptiones titulorū qui psalmor⁹ frontibus affigūt: nescio quid mysticū iste designans/hoc ſpecialiter primus continere declaratur. Retinemus em̄ quādo dño passus est hunc titulum supra caput eius fuisse cōscriptum Jesus Rex Judeorū. Sed ipsi veraciter intelligendi sunt isdem qui pura christo deuotione famulant. Et q̄ rex noster saluator de sua passione ⁊ resurrectione locuturus est/ merito huius inscriptionis cōmemoratio facta est: que tūtis post temporibus erat (dño dispēsante) secutura. Et vt hanc tituli inscriptionem nō ad quamlibet aliam personam: sed ad dominū christū referri debuisse cognoscetes/ adiectum est ipsi Dauid: qđ ad dominū saluatorem competēter referri credita expositiōe mōstrauimus. Sciēdum est autem q̄ hic psalmus secūdus est eorum qui passionem ⁊ resurrectionem dñi breuiter tangunt.

¶Diuisio.

¶Et totum psalmū introducitur persona domini saluatoris. Prima positione ſm consuetudinem suam ex humanitate suscepta/ verba facit ad patrē: conseruari se petens/ quia spem suam posuerit semper in eo: non deitati sue quicq̄ minuens/ sed naturā humanitatis ostendens. Naturam dico: originem vniuscuiusq; rei. vigorem q̄ DEF. substantie. Subiungit etiam quemadmodum sancti eius non carnalibus desideriis/sed spiritualibus virturibus eligantur: omnia que pertulit ad hereditatis sue gloriam asserens fuisse perducta. Secunda positiōe idem patri gratias refert: qui illi a dextris apparendo/ iniquitatem huius seculi omnipotētie sue virture superauit. Unde animam suam de inferno asserit esse liberatam: et post resurrectionis gloriam in delectationibus dextere ipsius se memorat collocatum.

¶Expositio.

¶Conserua me dñe: qm̄ in te speraui]. Inter pericula humana veturus: ⁊ iudaice obstinationis impios sensus natura humanitatis assumpta/cōseruari se paterna ꝓtectione deprecat: ⁊ quo facilius eius rei sequeret effectus/ sperasse se dicit semp in dño. Hec figura dicit Ethio- SCHE. popeia: quotiēs dat locutio certe ꝑsone. Persona est em̄ hic dñi saluatoris ex duab⁹ distinctis/ perfectisq; naturis: homo/idēq; deus vnus permanens christus.

Al.Leges. [Dixi dño deus meus es tu: qm̄ bonorū meorum non ꝓindiges]. Dixit non labijs/sed cordis affectu: vnde cōscientia sancta loquebatur. Deus meus es tu: a forma serui filius dicit ad patrē: vt duas naturas in vna DOG. persona dñi saluatoris euidenter agnoscereo. Una ex nostra infirmitate humilis/altera ex sua potentia mirabilis: vt itelligas q̄ passus est fuisse carnis/q̄ resurrexit potentissime maiestatis. Ad destruēdam quoq; arrogātiā humani generis: q̄ suis viribus aliquid boni se facere posse confidit: addidit Qm̄ bonoꝝ meorū non indiges. Audiant hoc pelagiani: qui aliqua bona putant suis viribus applicanda. Clamat humanitas verbi bonis suis deū penitus non egere: ad ipsum referens omnia que donauit: non ad se qui collata susce- Al.in eis. pit. [Sanctis qui in terra sunt eius: mirificauit omnes voluntates meas ꝓ inter illos]. Prius nobis verborū ordo ponendus est: vt sermonū obscuritate submota/ sensus nobis facilius eluceſcat. Sanctis qui in terra sunt eius mirificauit: id est pater omnes voluntates meas. Ut cognoscerea christū dñm ab electis esse diligendū: addidit Inter illos: hoc est sanctos: qui sunt in terra viuentiū: nō inter quoslibet seculi se ambitione ſactātes: sed inter illos tm̄ qui predestinati sunt ad regna celorum: significans timocētes ⁊ iustos. Inter quos mire facte sunt voluntates dñi saluatoris: qm̄ illis obedientibus/et iussa ipsius facientibus/de mortalibus eternos reddidit: ⁊ de terrenis celestes beneficio sue pietatis effecit. [Multiplicate sunt infirmitates eorū: postea acceleraverūt. Non cōgregabo cōuenticula eorū de sanguinibus]. De sanctis dicit: qui dño ꝑspiciente afflictione saluberrima: de mūdi huius decepcuosa voluptate liberati sunt. Prius em̄ multiplicata est illis per seueritatē legis infirmitas carnalis: vt ad noui testamēti liberatricē gratiam desiderabilius peruenirēt: quos dicit nō sanguine pecudū/aut victimarū consuetudine cōgregādos: sed immolatiōe sc̄i corporis ⁊ sanguinis sui: que humanū genus toto orbe celebrata saluauit. Nā ⁊ ipsum qđ dixit/de sanguinibus pecudū designat q̄ tunc copiosius in sacrificijs fundebat. Qui ritus postea dño veniēte mutatus est. IDI. Hoc aūt nomen De sanguinibus/cōtra artem positū cōstat esse grammaticā: apud quā pluralis huius verbi numer⁹ nō habet: ⁊ ideo inter idiomata: id est ꝓpria scripture diuine numerandū est. [Nec memor ero nominū eorū: per labia mea]. Noua illa antiqua que infideles habuerūt: sequenti dicit gratis cōmutata. Prius ei dicti sunt filij ire/filij diaboli/filij carnis: post aduēū vero dñi sacris fontibus renati/ appellati sunt christiam filij dei/amici sponsi. Nō fuit ergo memor nominum illorū: quando nouis hominibus noua vocabula cōstat imposita. Labia vero regis christi/duo hic debemus accipere testamenta: per que voluntates eius enūciatas esse cognoscimus. Pulchre aūt dicta sunt labia: quādo vtraq; regnum dei predicāt: et in vnius sont cōcordia sicut labia tēperant/dum cordis sit memoria. Dicit hic Nec memor ero nominū eorū per IDI. labia mea. Qđ inter ꝓpria diuine scripture debemus accipere: sicut et in. 7. ⁊ in. 10. psalmo iā dictū est. [Dñs pars hereditatis mee/et calicis mei: tu es q̄ restitues hereditatē meā michi]. Beatū reuera magisterū: illud eligere qđ nūq̄ nouit aliqua ꝓmutatiōe tranſire. Tale est em̄ acsi diceret: Eligant sibi alij mundanas cōcupiscētias: ⁊ ventis discurrētibus similem vitam: mee pars hereditatis ⁊ calicis dño est. Hereditas ꝓtinet ad gentiū fidem: calix ad venerabilem passionē: qui sobrie potatus cōfert gloriosissimam resurrectionē. Et intuendū q̄ voluntas ac distributio dñi frequēter calix ponatur. Calix em̄/a calida dictus est potione: qm̄ sicut ille cor hominis exhilarat bibitus: ita et ETY. hic sanctas animas ꝓpetue tocūdat hauſtus. Tu es. Seruato obsequio charitatis/filius dicit ad patrem: non deitate minor/sed humanitate subiectus: sicut et apostolus ait: Quāq̄ esset filius dei/didicit ex his q̄ Hebe.5. passus est obedientiam: ⁊ ꝑfectus factus est omnibus obaudientibus sibi causa saluris eterne. Restituis autem dixit: qm̄ faciente diabolo perierat genus humanū. Et reuera ipsi restituta est hereditas: cui ante con DOG. ditionē rerū fuerat in predestinatione collocata. Hē- ETY. reditas em̄ ab hero: id est a dño dicta est. [Funes ceciderūt michi in preclaris: etenim hereditas mea preclara est michi]. Prisco more funibus terrarū diuide bat hereditas: vt vnusquisq; ad mensurā spacia telluris ꝓ quantitate tributi ⁊ persone sue qualitate perciperet: sicut Moyses legitur in veteri testamento Josue precepisse: vt funibus distribueret hereditate terre ꝓmissionis filijs israel. Unde nūc merito funiculos dixit: q̄ hereditatis sue latitudine/gloriamq; memorauit. Possunt ⁊ funes accipi huius seculi tristitie nexuose. Nā ⁊ ipsi funes a funeribus dicti sunt: q̄ in mo ETY. dum cereorū ante cadauera incēdebantur. Que sine dubio in preclaris cōuersa sunt: dū ad resurrectionis eterna munera peruenerunt. Hereditas autem chri- DEF. sti/est predestinata multitudo sanctorū. Ubi ideo additum est Michi: q̄ nō in se ſm humanitatē/sed in patre gloriatur. Sed cum dixerit Preclaram: queri potest cur hereditatē istam sibi cecidisse dicat: Qđ verbū aduersis solet calibus applicari. Sed hoc eloquētia diuina ⁊ in bonis vtitur. Ait em̄ in actibus apostolorū: Sors cecidit sup Matthiam: vtiq; cū honore illi Act.1. apostolatus ꝓuenisse diuino iudicio referatur. [Benedicam dño qui tribuit michi intellectum: insuper et vsq; ad noctem increpauerūt me renes mei]. Ad secūdam peruētum est lectionem: in qua subtilius intelligenda est sancta predicatio. Quāta ꝓuidentia iam tunc hereses vēturas excluserit: vt incarnatio dominica intellectum sibi ꝓnunciasset a dño contributum: illum sc̄z quo omnia vera/sancta q̄ cernebat: ne quid sibi humana infirmitas applicaret: cū nullis meritis precedētibus/sed gratie largitate ꝓfutura prestētur. Sequitur Increpauerunt me renes mei: acsi diceret Supra mala que michi fecit omnis cognatio iudeorum: insuper et de tribu iude me increpasse noscūtur: vnde dñs christus ſm carnem trahere ꝓbatur originem. Usq; ad noctē/ad mortem significat. Renes vero/parētelam declarant: per quos solenniter generatio humana seminat. [Prouidebam dño in cōspectu meo semper: qm̄ a dextris est michi ne commouear]. Exponēdo quid fecerit: tradit nobis singulare remediū quo peccata vitemus. Nam qui illum semp intuetur a cimentis: nullatenus ad delicta conuertit. Sic quando vetitas cor inhabitat: introitū falsitatis emē dat. Dicit etiam causam qua mortis nō est. Dño siquidem a dextris oppitulante/ ſinistra nō preualent: sed animus quem ille custodit/in eo firmissimus perseuerat. Congrue autem sibi dominū a dextris esse dicebat: q̄ si ille hāc partem non tenuerit/statim eam insidiās diabolus occupabit: sicut de Juda scriptū est /Constitue sup eū peccatorē: ⁊ diabolus stet a dextris Pō.108. eius. [Propter hoc ꝓ delectatū est cor meū: ⁊ exulta- Al.leratum. bit lingua mea: insuper et caro mea requiescet in spe].

propter hoc: q̄ ille scz a dextris astitit: et in cogitatiōibus suis locūditatem/ et exultationem lingue obortam sibi esse testat. Ipa est em̄ perfecta letitia: que z hylari corde cōcipitur/z alacri sermōe pfertur. Nā sicut dixit de malis Insup̄: ita sermonē ipsum et in bonis iterauit: vt p̄m mensurā molestiarum humanitas ipsius celestia gaudia recepisse crederet. Supra exultationes quippe suas sibi adhuc dicit creuisse letitiam q̄ caro illa passibilis quam p̄ nostra omniū salute suscepit/veritatē gloriose resurrectionis incorrupta p̄ SLIbE. meruit. Que figura dicit Striologia: id est cause redditio: quotiens p̄misse rei ratio decora subiungitur. [Nō non derelinques animā meā in inferno: nec dabis sanctū tuum videre corruptionē]. Ubi sunt apollinariste fallaciter opinantes: qui dicūt dīm nostrum christū animā rationalem nō habuisse? Ecce ipse clamat: ipse patri gratias agit: q̄ eius anima nō sit more cōmuni in inferno derelicta: sed celeri resurrectiōe clarificata/ad celoū regna peruenerit: sicut in euāgelio creberrima pfessione testatur Tristis est aīa mea Mat.26. vsq̄ ad mortē. Et alibi: Potestatē habeo ponēdi animā meā: et iterum sumendi eam. Nec dabis sanctum Joan.10. tuū videre corruptionē. Hoc nō facile iudices trāseū dum. Nam cum in.29.psalmo reperies Que vtilitas Pš.29. in sanguine meo: dum descēdo in corruptionē? Istud quasi videtur esse contrariū. Quod tali ratiōe dissoluit. Ibi se dicit descendere in corruptionē: cū affigentiū clauoū/z lancee irruptione penetrat: q̄ et ipsa solidi corporis trāsuerberatio nō immerito quedā pbatur dicta corruptio. Hic em̄ corruptionē: id est putrefactionem iuste negat fieri: que carnaliter carnem vastat humanā. Tertio em̄ die cum reuiuificari pueneritcarnem: pbata est non potuisse corrumpi. [Notas michi fecisti vias vite: adimplebis me letitia cum vultu tuo: delectatiōes in dextera tua vsq̄ in finē]. Cum ois pleresset de sui corporis sanctitate / versus iste in cōclusionem deductus est: pertinens etiā ad iustos qui eī eligunt obedire mandatis. Notas michi fecisti vias vite: id est per me fecisti humanum genus iter vitale cognoscere: vt in mandatis tuis humiliter ambulantes/mortifere superbie venena declinarēt. Adim- ETY. plebis me letitia: valde implebis. Plus est em̄ a pleno adimplere. Hic qui mittit in pleno fundit. Illa autem letitia sic adimplet: vt semper tota teneatur. Significat etiā iustos oēs in illa beatitudine letitia vultus dīn esse cōplendos: in quibus q̄ ipse est/se adimpleri posse testat. Sed paululū perscrutemur sollicitius quid sit q̄d hic in dextera patris dicat se delectatiōib⁹ adimplēdū: cū superius dixerit Cūm a dextris est michi ne cōmouear. In isto quippe seculo vbi carne suscepta: flagella pati⁹/alapis cesus/sputisq̄ compluitus est: cum ī nullis eius aduersitatibus vinceretur/cōgrue dictum est a dextra sua semper dīm fuisse conspectū. Sic em̄ mundi cōtraria superauit: q̄m nullatenus a paterna cōtemplatione discessit. Sed post resurrectionis gloriam p̄pīe se dicit in patris dextera delectatum: vbi iam mūdi istius aduersitate deposita/ humanitas eius totius maiestatis clarificatione cōpleta est: regnans vnita verbo cum patre et spiritu sancto per secula seculoum. Usq̄ in finem/significat perfectionē atq̄ eternitatē: q̄ gloria eius in sua perfectione manens/nullis erit finienda temporibus.

¶Conclusio.

Considerabimus hunc psalmū quāto nos munere salutis ifōrm et. In passionibus cōfidentiam tradit: in spe eternam gloriam pollicetur: vt docendo que futura sunt prospera/presentia non timeamus aduersa. Schola celestis/eruditio vitalis/adiutoriū veritatis/disciplina certissime singularis: que discipulos occupat sensibus fructuosis/non inanium lenocinatione verborum. Conuenit etiam contueri quid sibi velit quintusdecimus numerus. Significat em̄ (vt putamus) quindecim gradus: quibus templi hierosolymitani cōscēdebatur mirabilis amplitudo: designās quinq̄ sensibus corporeis per trinitatis gratiā superatis: ad atria sancte ecclesie felici munere peruenīri. Quod et per istum quoq̄ dabitur psalmum: si eius saluberrimam predicationē (dño p̄gente) seruemus.

¶Explicit expositio in psalmum.15.

¶Oratio Dauid. xvi.

Exaudi dñe iustitiam meā: intende deprecationem meam. Auribus percipe orationem meā: nō in labijs dolosis. De vultu tuo iudicium meū p̄odeat: oculi tui videant equitatem. Probasti cor meū z visitasti nocte: igne me examinasti/z nō est inuenta in me iniquitas. Ut non loquatur os meum opera hominum: p̄pter verba labiorum tuorū ego custodiui vias duras. Perfice gressus meos i semitis tuis: vt non moueantur vestigia mea. Ego clamaui q̄m exaudisti me deus: inclina aurē tuā michi/z exaudi verba mea. Mirifica misericordias tuas: qui saluos facis sperātes in te. A resistētibus dextere tue: custodi me vt pupillam oculi. Sub vmbra alarū tuarum p̄tege me: a facie impiorū qui me afflixerunt. Inimici mei animā meam circundederūt: adipem suum cōcluserunt: os eorū locutū est superbiam. Proiicientes me nūc circundederūt me: oculos suos statuerūt declinare in terrā. Susceperūt me sicut leo paratus ad predam: z sicut catulus leōis habitās in abditis. Exurge dñe p̄ueni eum/z supplanta eū: eripe animam meā ab impio/framea tuā ab inimicis manus tue. Dñe a paucis de terra diuide eos in vitā eorū: et de absconditis tuis adimpletus est vēter eor. Saturati sunt filijs: z dimiserunt reliquias suas paulis suis. Ego aūt in iustitia apparebo cōspectui tuo: satiabor cū apparuerit gl̄a tua.

Cum multi psalmoī i textu suo habeāt orationes: mouere videt cur hic talem posuerit inscriptionē. Sed q̄uis alij cū rebus diuersis breuiter mixtas cotineant deprecationes: iste ī pene tota sui cōrextione supplicatio est. Merito ergo sic p̄notatus est: q̄m intētio eius ad precū studium tota porrigit. Que ī sic oratio dicēda est: vt psalmi nomen debeat continere: q̄ nichil in hoc libro positū reperimus/q̄d tali non debeat nomine nūcupari: maxime cum legatur liber psalmoū.

ETY. Oratio autem duobus dicitur modis. Hec cum agitur apud homineos/oris ratio nuncupat: cū maiestati funditur: supplicatio salubris z vitalis humilitas. Et nota q̄ iste/z.85.z.89.z.101.z.141. orationes titulātur: quoū p̄prietates in.141.psalmo: qui horum vltimus est/cōueniēter edicemus. Dauid vero (sicut dictū est) significat dīm christū ad institutionem humani generis: ex cuius persona totus psalmus iste platus est.

¶Diuisio.

Oratio ab humanitate christi i hoc psalmo depromit. Prima est: vbi p̄m iustitiam suā sibi petit debere restitui. Secunda: vt a iudeor̄ insidijs eī⁹ puritas liberet. In tertia resurrectionē velocissimā deprecat: ne diutius insultare liceat puerso populo iudeorū. Et ne alt quid de eius maiestate turba fidelium haberet ambiguū/ p̄fitetur se in eterna beatitudine esse māsurum.

¶Expositio.

Dñe † deus iustitiam meā: intende deprecationē meam]. Apud deum certum est habere iustitiam vocē suaz: qui res tacitas intelligentie sue virtute cognoscit. Ipsius est em̄ oratio perfecta/cuius z causa clamat et lingua: actus z sermo: vita z cogitatio. Intēde deprecationi mee. Nō incassum dissonātibus rebus verba ista copulata sunt. Nam intendere oculoz est/preces admittere auriū. Sed ideo ista verba sociata sunt: vt ambarū rerū vni⁹ intelligeretur effectus. Quicquid em̄ est vel auris audit/vel oculus videt/ vel manus palpat/vel que palatus gustat/vel nasus odoratur: deo sola cōtemplationis virtute notissima sunt. [Auribus percipe orationē meā: non in labijs dolosis]. Excolit q̄ superius dixit. Percipere est enim non transitorie DEF. aliquid sumere: sed preces hominū copiosa dignatione recipere. Non in labijs dolosis/(sicut a iudeis manante falsa sententia: apud quos innocens damnatus est: z latro cognoscitur absolutus. [De vultu tuo iudicium meū p̄odeat: oculi tui videant equitatem]. De IDJ. vultu tuo p̄deat iudiciū/ p̄pria scripture diuine: z nobis mutuata locutio est: q̄ de mēte solet manare sententia. Sed hoc dño per tropicas elocutiones decenter aptatur: q̄ ille q̄ iudicet videt/dum testis est examinis sui. Nec de facto alicui⁹ testimoniū querit: que solus omniū veracissime secreta cognoscit. De vultu ergo dicit: id est de aspectu tuo: p̄m illa que in me respicis atq̄ cognoscis. Hoc autē ille recte petebat: qui se nouerat pollutionē nō habere peccati. Sequit Oculi tui videāt equitatem. Hic equitatē/ipsam diuinitatem debemus accipere: quā orat vt sine aliquo interuallo semp intendat: quatenus illam respiciens sicut z reuera p̄uenit/peccati maculā nō haberet. Sic etiā superiore psalmo iam dictuz est. Prouidebam dīm in cōspectu meo semper: q̄m a dextris est michi ne commouear. O aspectū illum saluratē/o purissimos oculos qui illam equitatem videt: nesciunt p̄fecto huius mundi tenebris obscurari / qui merent tanta claritate compleri. [Probasti cor meū z visitasti nocte: igne me examinasti: z nō est inuenta in me iniquitas. Ut nō loquatur os meū]. Ordinem seruat egregiū: prius se dicit p̄batū/deinde fuisse visitatum: sed p̄batio significat passionem/visitatio resurrectionē. Ibi em̄ p̄batus est: vbi inter multas iudeorū iniquitates z pericula mortis mirande patientie documenta monstrauit. Uisitatus est autē nocte: q̄n anima eius nō est in inferno derelicta: sed ad illam mirabilē resurrectionē eterne glorie clarificatione pruenit. Igne me examinasti: et non est inuenta in me iniquitas. Metaphora introducitur fornacis igne flagrantiū: que metallorū vicia solent purgare/ac decoctiōe cōsumere: z in nature puritatem mūdata renouare. Sic ergo z tribulatiōibus ignitis examinatus est dīs christus: sed non est in illo inuenta iniquitas quā aduersio illa decoqueret. Pulchre aūt subiunxit Ut non loquatur os meū: id est z si ego taceam/tu me purum esse perpēdis. Quid enim opus erat eū de p̄bitate morū suorum aliquid loqui: dū certū sit a paterna maiestate cūcta cognosci? Humana ignorantia verbis instruēda est: diuinitas autē certissime nouit oia etiam cum tacent admissa. [Opera hominū p̄pter verba labiorum tuorū: ego custodiui vias duras]. Ordinem verborū poscit iste versiculus. Opera hominū: id est vias duras ego custodiui p̄pter verba labioz tuoz. Breuiter definita sunt que sint opa hominū: scz vie dure: sicut beatus Job dicit: Job.5. Aluis nascit ad volatū: et homo ad laborē. Nā cū pec cata vitant: arduus callis est/difficilisq̄ semp ascensus. Cū vero ad vicia plabimur: leue iter est ac deciuū. Sed q̄ dīs christus in hoc mūdo visualiter positus/totius māsuetudinis z cōtinentie iura mōstrauit: merito se dicit p̄pter mandata dīi duras vias hominum immaculatis pedibus ambulasse: nō q̄ illi dure esse poterant: de quo in.90. psalmo scriptū est Cūm angelis suis mādauit de te: vt custodiant te in omnibus Pš.90. vijs tuis: ne vnq̄ offendas ad lapidem pedem tuum. Sed q̄ humano generi ad imitandū p̄bant esse difficiles: ideo vie dure sunt nūcupate. Qui versus figurā cōtinet Parēthesin: id est interpositionē: q̄m in sensu SLIbE. medio (sicut dictū est) recipit ?ba quedā que ordinem sentētie videāt posse dimidere. [Perfice gressus meos in semitis tuis: vt nō moueant vestigia mea]. Perfice dixit/vsq̄ in finem cōseruā: vbi est meritoz ac premij tota pfectio. Inchoamus em̄ dīi in hoc mūdo p̄babili cōuersatione degimus: sed vbi ad finē pueneriī reli giosa cōstantia/ibi pficimur: ibi tota integritate complemur: sicut ait euangeliū: Qui pseuerauerit vsq̄ in Mat.10. finē: hic saluus erit. Gressus aūt/humanas significat actiones: quibus in hoc mūdo gradimur/z quasi quibusdā passibus ambulamus. In semitis: scz in mādatis tuis: vbi reuera recte sunt vie: q̄ si deuorti seqmur/ ad celestis patrie munera peruenimus. Sed quid est hoc q̄ p̄ius gressus dixit: statimq̄ vestigia subiūgit? Gressus dicimus/ quibus mouemur de loco ad locū. DEF. His merito cōparant actus humani: q̄ nos deuno negocio in aliud ducūt: z p̄ tempora vite nostre diuersa qualitate transponūt. Uestigia ?o dicunt signa plantarū: que relinquimus trāseūtes. Petit ergo dīs christus z gressus suos: id est actus humanos: z sua vestigia custodiri/que fideles apostolos Igruēter accipimus: in quib⁹ post ascensionē gloriosam/religiōis catholice signa dereliquit. Talis ergo sensus est: Custodi me ī mādatis tuis: vt imitātes me minime moueāt abs te. Bene siquidez sequar pgit: vbi ille qui exēplū p̄bet rect⁹ incesserit. [Ego clamaui q̄m exaudisti me de⁹: inclina aurē tuā michi/z exaudi ?ba mea]. Secūdā sectionē sancte ofonis ingredit. Sz p̄scrutādū est cū dici soleat exaudisti me q̄ clamaui: cur hec sententia oratiōnē videat hīe cōuersum? Qui clamat/q̄m exaudit: vtiq̄ pur⁹/innocēs/z immaculat⁹ agnoscit. Nā p̄fideter orauit: q̄m se audiri posse de conscientie puritate p̄sumpsit. Intelligam⁹ aūt q̄ dicit Inclina aurē tuā: q̄m ad eū p̄ se nō valet hūana infirmitas puenire,

Sic eñ exaudit/cũ se benignus indulserit:et clementiam suã ante largit/vt possit supplicantiũ vota suscipere. [Mirifica misericordias tuas: qui saluos facis sperãtes in te, A resistẽtibus dextere tue]. Magnitudinẽ et excellẽtiã misericordiarũ in se iuste fieri deprecat: q̃ mirũ esse non poterat/misi sub aliqua iustet nocitate conspectũ. Significat eñ mirabilia/q̃ in carne facturus erat: q̃ iudeꝰ populus et si vniuersus nõ credidit/tñ sub admiratione cõspexit. Saluos facis sperantes in te:id est in eterna vita cõstitues. Nã frequẽter illi magis in hoc mũdo trucidati sunt:qui eius nomini crediderũt. Pulchre autem dixit A resistẽtibus dextere tue. Dextera eñ patris/est filiꝰ. Cui iudei repugnare nisi sunt: quando eũ crucifigere decreuerũt. [Custodi me dñe vt pupillam oculi. Subvmbra alarum tuarũ ptege me]. Per schema Jcon:que latine dicit imagmatio: pupille se oculi dñs cõparauit. Pupilla est ei in medio posita perspicua pars oculi: qua corpoꝝ colores varia qualitate discernimus. Dicta a paritate sui pupilla:quasi pusilla. Hunc cõuenienter cõparatus est christus: cui datum est in suo iudicio iustos a peccatoribus segregare. Aptissime itaq̃ petit custodiri se vt pupillam oculi: quãdo ꝛ per ipsam res visuales discernimus:ꝛ in nostro corpore nichil pstantius inuenit. Sequitur Sub vmbra alarũ tuarũ ptege me. Hic aliud introducit schema: q̃ grece Parabole:latine cõparatio dicit:quãdo sibi genus dissimile in aliqua cõmunione sociat. Paternis eñ ptectionibus ale sunt cõparate. Misericordia quippe ꝛ charitas:quasi ale sunt patris: quibus se ptegi cõgruenter expostulat. Hec autẽ cõparatio venit ab auibus: que caros filios alarũ suarum extensione custodiunt. [A facie impiorũ qui me afflixerunt. Inimici mei animã meã circũdederunt]. Uersus hic est omnino diligentius intuendus. A facie impioꝝ/demones significat: qui excitatũ populũ iudeorũ in necem dñi ardore precipiti cõpulerunt. Facies eñ ipsorũ/truculẽta presentia fuit:sicut in euãgelio de Juda dicit Intrauit in illũ sathanas. Sic ergo actũ est:vt instigatione demonũ/inimici eius iudei animã ipsius:id est vitã tẽporalem eripere voluissent. Nam ꝛ ipsum verbũ Circũdederũt/euãgelice narrationis exprimit veritatẽ: qñ cũ gladijs ꝛ fustibus eum insanorum turba circundedit. [Adipem suũ cõcluserunt:os eorũ locutum est superbiam]. Concludũt adipẽ:q̃ multa voracitate pinguescũt. Sic iudei scelerũ nimietate saginati: vere intelligentie acumina perdiderũt. Restabat autẽ vt qui pinguissima immanitate tumuerũt:superba loquerẽtur. Et bene hic dixit tñ oreꝫ etiam corde locuti sunt:q̃ sceleratoꝝ mos est illa frequẽter sermone defendere/que noscunt cõscientia tesle damnare. [Proiscientes me nũc circundederũt me: oculos suos statuerũt declinare in terrã]. Proiscientes/extra ciuitatẽ eiscientes: nũc circũdederũt nõ obsequio/sed furore: qñ cruci eũ cõsiat affixũ. Nũc aũt q̃ dictũ est prefens tẽpus posuit p futuro: q̃ apud pphetas esse noscit vsitatum. Sequit Oculos suos statuerũt declinare in terram. Dicit consuetudinẽ perditorũ:qui terram respiciunt/qñ in mala cogitatione volunt. [Suscepertit me sicut Leo paratꝰ ad predã: et sicut catulus Leõis habitãs in abditis]. Susceperũt me:hoc est iudei a pilato:qñ eis dixit Tollite eũ:ꝛ fm legem vestrã crucifigite eũ. Q̃ aũte suscipiẽtes/ꝛ votũ sue crudelitatis implẽtes:merito ferarũ seuitie comparant. Leonem diximus ꝛ diabolũ dici:et christo sepiꝰ cõparari. Qui modus locutiõis inter ppria scripture diuine recipiẽdus est:hic tñ euidenter diabolum designat. Jpsi eñ iuste comparati sunt principes iudeorũ: quo auctore frenuerũt:ꝛ tñ multo peiores effecti sunt. Siquidem diabolus dñm tentauit: cruci autẽ istorũ insania crudelis affixit. Catulum autẽ leonis/dicit reliquũ populum iudeorũ:qui se diaboli filios effecerũt. Sic eñ de tpõ in euãgelio dicit Uos ex patre diabolo estis. Hã bitãs in abditis:permanẽs in insidijs. Detestabilium siquidẽ hominũ consuetudo est mala vota tegere: vt latenter ad effectum possint eorũ consilia peruenire. [Exurge dñe/preuen eos/et supplanta eos:eripe animã meã:ab impio frameã tuam]. Tertia sectio beate oratiõnis intrat:Exurge in peccatores dicit/quẽ illi putant more humano posse quiescere:vt cognoscãt vigilare/dum eorũ non permittunt iniquitates excrescere. Preueni aũt dixit: vt ante subuertant/q̃ pecca perficiãt. Exposuimus eñ in superioribus hũc sensum bene aptari sceleratis:dum se miscere non pmittuntur illicitis. Subuertũtur eñ ꝛ illi feliciter:qui de prauis vicisse ad rectam semitã deducunt. Eripe animã meã ab impio/vtiq̃ a diabolo:qui merito impius dicitur:q̃ pijs semper cõtrarius approbat. Eripe/fac resurgere:qñ impletũ esse manifestum est. Frameam tuam. Breuiter cõclusum est quid sit alia dñi saluatoris. Framea est eñ patris/qñ per ipsam diabolum vicit: per ipsam mundũ a sordida superstitione purgauit: per ipsam debellata est captiuitas: que humani generis sobolem possidebat. Frameam vero diximus multarũ esse significationum. Modo contũ/modo loricã/modo gladiũ signficat bis acutum: que tñ omnia ad instrumenta armoꝝ certum est pertinere. Memento autẽ q̃ in hoc versu quinta species definitiõis est: que grece Cata antiexin: latine ad verbum dicitur. Uno enim verbo definiuit quid sit anima christi: id est framea patris. [Ab inimicis manus tue. Dñe a paucis de terra † dispartire eos: † ꝛ supplãta eos in vita eorum]. Item fit oratio p iudeis: qui diaboli potestate constricti/nefarijs erant ausibus incitandi. Demones sunt eñ inimici manus dñi:qui humanũ genus cõtraria dño semper volũtate dilacerant. Precaꝫ etiam vt a paucis:id est ab apostolis diuidãtur increduli:dum a terra huius mundi viciosa separati/cõuertuntur ad dñm. Eoꝝ quippe (iuuãte dño) pdicatione factũ est: vt tam israelite q̃ gẽtes a terrena iniquitate diuisi/christum sequerenꝫ auctorẽ. Supplanta eos/hic in bono positũ est. Supplantati eñ et illi accipiendi sunt:qui damnatis erroribus/ad rectas semitas transferũtur. Jn vita ipsorũ q̃ addidit:hoc in mundo isto dum viuũt: vbi penitẽtie locus est:vbi clamatur ad dñm/nõ tam oreꝫ q̃ mẽte:vbi recipiunt purissime supplicãtes. [De absc̃oditis tuis adimpletus est venter eoꝝ. Saturati sunt † porcina:ꝛ † reliquerunt que superfuerũt paruulis suis]. Abscondita dei et in malo/et in bono possumus congruenter accipere: q̃ omne peccatum illi abominabile/atq̃ a cõspectu eius extraneum est: huius eius notitiam minime refugere videatur: sicut in quinto psalmo iam dictum est Nõ habitabit iuxta te malignus: neq̃ permanebunt iniusti ante oculos tuos. Sicut et de Cayn scriptura dicit Egressꝰ Cayn a facie dñi/habitauit in terra pfugus. Saturatos ergo iudeos dicit de immũdicijs:que a dño abscondita: id est nosciuntur esse phibita. Si vero in bonam partem hoc positũ lectoꝛ accipias: vt est illud:q̃ magna multitudo dulcedinis tue domine: quam abscondisti timẽtibus te:ꝛ perfeciſti eam sperãtibus in te:enumerank beneficia/vt maioꝛ migratorũ ostẽdatur offensa. De absc̃oditis tuis:id est de lege veteris testamẽti: et de miraculis que dño christꝰ in eis erat gloriosa dispẽsatiõe facturus. Uẽrẽ ipsoꝝ/sensum significat omnino carnalem:in quo mãdata dñi tanq̃ in vẽtre recondita sunt. Et bene sensus eorũ comparatus est ventri: vnde cibi spirituales velut vilissima purgamẽta piecti sunt:dum ab eis corrupta mente dilabunk. Sed hi cum essent rebus celestibus impleti:vt nichil terrenũ capere debuissent: animaduerre qñ sequit: Saturati sunt porcina. q̃ iniquitas exercranda: Audiebat sensus eorũ mandata dei:ꝛ illi saturabant sordibus peccatoꝝ: nouoꝝ modo bonis celestibus pasti/maloꝝ fecibus explebank. Porcina eñ ad polluta respicit:que inter cetera veteris testamenti precepta immũda prenorak. Transmiserunt autẽ reliquias peccatorũ filijs suis:qñ clamabant Sanguis huius super nos: et super filios nostros. [Ego aũt † cũ iustitia apparebo in conspectu tuo: satiabor dũ † manifestabitur gloria tua]. In cõspectu patris apparere se dicit cum iustitia:qñ eius volũtates impleuerat/quãdo mundũ ab interitu mortis sanguinis sui effusiõe saluauit. Satiabor. Sermo iste aptissime videtur iteratus. Superius enim iudeos dixit saturari porcina: id est immundicia sua: se aũt saturari de humani generis crudelitate suscepta quãdo numerus sanctorũ beata adunatione supplendus est. Patris aũt gloria manifestabit in iudicio dñi saluatoris:cũ vnusquisq̃ recipiet p actibus suis:sicut ipse dñs aplis dicit Jn illa die cognoscetis: q̃ ego in patre/ꝛ pater in me est. Sic ergo patris/ꝛ filij/ꝛ spũs sancti vna natura/vna potestas/vna gl̃ia declarak.

¶Conclusio.

¶Consideremus dilectissimi q̃ magna fecrameta fidei nostre psalmus iste cõplexus est: vt qui audit supplicantẽ hoiem eundẽ ꝛ confitendũ debeat aduertere creatorẽ. Duas eñ naturas incõfusas atq̃ incõmutabiles qui in christo dño hodieq̃ vult credere: nõ põt aliqua decipi falsitate. Unde mirabiliter beatus Cyrillus in quodã loco breuiterq̃ disserit dicẽs: Aduertentes igitur modum incarnatiõis: videmus q̃ due nature per indiuiduam vnitatem incõfuse/atq̃ immutabiliter inuicem sibi cõuenerint. Caro nanq̃ caro est/ꝛ nõ deitas: licet dei facta sit caro. Similiter etiaꝫ verbũ deus est/ꝛ nõ caro: licet dispẽsatorie ppriam fecerit carnẽ. Hec autẽ sine offensione decurrit: qui nulla sibi ppij erroris ligamenta repererit. Huius etiam psalmi numerum et quantitas pphetalis ornauit: vt merito in hoc numero incarnatio dñi relata esse videat/vbi etiã pphetalis chorus conuenisse cognoscitur.

¶Explicit expositio in psalmũ. 16.

¶In finem puero dñi Dauid que locutꝰ est ad dominũ verba cãtici huius: in die qua eripuit eum dñs de manu inimicorũ eius: et de manu Saul: ꝛ dixit. xvij.

Diligãte dñe fortitudo mea: dñs firmamentũ meũ/ꝛ refugiũ meũ/et liberatoꝛ meus. Deus meꝰ adiutoꝛ meus: et spabo in eũ. Protectoꝛ meꝰ/ꝛ cornu salutis mee: et susceptoꝛ meus. Laudãs inuocabo dñm: et ab inimicis meis saluus ero. Circũdederũt me dolores mortis: ꝛ torrentes iniquitatis cõturbauerũt me. Dolores inferni circũdederũt me: preoccupauerũt me laquei mortis. In tribulatione mea inuocaui dñm: et ad deum meũ clamaui. Et exaudiuit de templo sancto suo vocem meã: ꝛ clamoꝛ meus in cõspectu eius introiuit in aures eius. Commota est et contremuit terra: fundamẽta montiũ conturbata sunt ꝛ cõmota sunt: qñ iratus est eis. Ascẽdit fumus in ira eius/ꝛ ignis a facie eius exarsit: carbones succensi sunt ab eo. Inclinauit celos et descendit: et caligo sub pedibus eius. Et ascendit super cherubin et volauit: volauit super pennas ventoꝝ. Et posuit tenebras latibulum suum in circuitu eius tabernaculum eiꝰ: tenebroſa aqua in nubibus aeris. Pre fulgore in conspectu eius nubes transierũt: grando et carbones ignis. Et intonuit de celo dñs/ꝛ altissimus dedit vocem suam: grando ꝛ carbones ignis. Et misit sagittas suas et dissipauit eos: fulgura multiplicauit/ꝛ conturbauit eos. Et apparuerũt fontes aquarum: ꝛ reuelata sunt fundamẽta orbis terrarũ. Ab increpatione tua dñe: ab inspiratiõe spiritus ire tue. Misit de summo et accepit me: et assumpsit me de aquis multis. Eripuit me de inimicis meis fortissimis ꝛ ab his q̃ oderunt me: qñ cõfortati sunt super me. Preuenerũt me in die afflictiõis mee: et factus est dñs ptector meꝰ. Et eduxit me in latitudinem: saluũ me fecit qñ voluit me. Et retribuet michi dñs fm iustitiam meã: ꝛ fm puritatem manuum mearũ retribuet michi. Quia custodiui vias dñi: nec impie gessi a deo meo. Qñ omnia iudicia eius in conspectu meo: ꝛ iustitias eius non repuli a me. Et ero immaculatus cum eo: et obseruabo me ab iniquitate mea. Et retribuet michi dñs fm iustitiam meã: et fm puritatem manuum mearũ in conspectu oculorũ eius. Cum sancto sanctus eris: ꝛ cum viro innocente innocẽs eris. Et cum electo electus eris: et cum peruerso peruerteris. Qñ tu populum humilem saluum facies: et oculos superborum humiliabis. Quoniã tu illuminas lucernam meã dñe: deus meꝰ illumina tenebras meas. Qñ in te eripiar a tentatione: et in deo meo transgrediar murũ. Deus meus impolluta via eiꝰ: eloquia dñi igne examinata: protector est omniũ sperantium in se. Qñ quis deus preter dñm: aut quis deꝰ preter deũ nostrũ?

SCIDE. DEF. ETY. SCIDE. ETY. IDI. IDI. Joan.13. Joan.19. IDI. DEF. Act. diuide. Act. non hꝫ. Act. filiꝯ. Act. diuise rũt reliqas Pſa.5. Pſa.4. Pſa.30. Mat.27. Act. Jn. Act. apparuerit. Joan.14.

Universidad de Sevilla Biblioteca

Deus qui precinxit me virtute: ⁊ posuit immaculatam viam meā. Qui perfecit pedes meos tanq̄ ceruoꝝ: et super excelsa statuēs me. Qui docet manus meas ad prelīū: et posuisti vt arcum ereum brachia mea. Et dedisti michi ptectionē salutis tue: ⁊ dextera tua suscepit me. Et disciplina tua correxit me in finem: ⁊ disciplina tua ipsa me docebit. Dilatasti gressus meos subtus me: et non sunt infirmata vestigia mea. Persequar inimicos meos ⁊ comprehēdam illos: et non cōuertar donec deficiant. Confringam illos nec poterunt stare: cadēt subtus pedes meos. Et precinxisti me virtute ad bellū: ⁊ supplātasti insurgētes in me subt⁹ me. Et inimicos meos dedisti michi dorsum: et odientes me disperdidisti. Clamauerunt / nec erat qui saluos faceret ad dominū: nec exaudiuit eos. Et cōminuam eos vt pulucrem ante faciem vēti: vt lutū plateaꝝ delebo eos. Eripies me de cōtradictiōibus populi: cōstitues me in caput gentiū. Populus quem nō cognoui seruiuit michi: in auditu auris obediuit michi. Filij alieni mēriti sunt michi: filij alieni inueterati sunt / ⁊ claudicauerunt a semitis suis. Viuit dñs / ⁊ benedictus de⁹ meus: ⁊ exaltet⁹ deus salutis mee. De⁹ qui das vindictas michi / ⁊ subdis populos sub me: liberator meus de inimicis meis iracūdis. Et ab insurgētibus in me exaltabis me: a viro iniquo eripies me. Propterea cōfitebor tibi in natiōibus dñe: et nomini tuo psalmū dicā. Magnificās salutes regis eius: ⁊ faciens misericordiam christo suo dauid: et semini eius vsq̄ in seculum.

Isa.9.

IN finē: puero / ⁊ dauid / hec tria verba ad regē nostrū saluatorem referri posse non dubium est. Nam ⁊ puer legit in ꝓpheta Puer natus est nobis. Que locut⁹ est ad dominū verba cāntici huius / post hec alia deputanda sunt: vt sit verborū plenior ⁊ absoluta cōtextio. Quod aūt dictū est cantici / ad contemplationē constat rerum celestium pertinere: ne in regis dauid tm̄ modo hystoria mentis nostre hereret intuitus. In die qua eripuit eum dñs de manu omniū inimicorū eius / et de manu saul: ⁊ dixit. Hic actus regum lectiōe notissimus est. Ibi ēm latius describitur quēadmodū dauid fuerit de inimicorū suorum ditiōe liberatus: ad cuius similitudinē resurrectio dñi / ⁊ membroꝝ eius absolutio de potestate diabolica declarat.

¶ Diuisio.

Salmus hic vni tm̄ non pōt cōuenire persone. Nā primo ordine ꝓpheta loquit: gratias agēs q̄ eū de grauibus periculis diuina pietas liberare dignata est. Secūdo ecclesia loquit: que ante aduentū dñi innumeras ptulit calamitates: posteaq̄ misertus ei / medicinā sancte incarnatiōis indulsit: ⁊ baptismatis bñficio christianū populū de orbis vniuersitate collegit. Tertio in it rotē misericordie vox dñi saluatoris illabit: vbi pulcherrimis allusiōibus virtus et⁹ / potestasq̄ describit. Quarto iterū ecclie catholice dicta ꝓferunt: ⁊ cū magna exultatiōe diuinitatis munera ꝓcessa laudāt.

¶ Expolitio.

DIligam te dñe virtus mea]. Diligit dñm / q̄ mādatis eius deuotus obtēperat: sicut ait in euangelio: Qui audit verba mea / et facit ea: hic est qui diligit me. Diligo eū dicitur / quasi de omnibus eligo. Et cōsidera q̄n hec dilectio sic de futuro ꝓmittit: vt nunq̄ tā defecisse videat. Virtus mea. Propheta liberat⁹ ab hostib⁹ suis recte dñm cōfitet⁹ suam esse virtutē: quo donāte factū est vt inimicis suis fortior appareret. Hic duodecima species definitionis est: que grece dicit Cataepenon: latine per laudē. Singulis ēm / diuersisq̄ verbis predicādo declarat quid sit dñs. Modo virtus / modo firmamentū / modo refugiū / modo liberator / modo adiutor / modo ptector / modo cornu salutis. Hec ēm omnia pulchre ostendūt quis eius est dñs. [Dñs firmamētū meū ⁊ refugiū meū: ⁊ liberator meus. Deus me⁹ adiutor meus]. Juste dicit dñm firmamentū suū: q̄n ab ipso cōcessum est vt inimicis suis in acie firmus assistere: et viuaci animositate pugnaret. Et refugiū meū. Utiq̄ / q̄n cū fuit opus cōsilio refugit ad tractatum: et inuenit diuinitatē mōstrare / q̄s eū poterat adiuuare. Merito aūt liberatorem suum dñm ꝓfiteatur: qui eum de seuissimi regis Saulis tra tanq̄ de inferni ore liberauit. Deus meus / adiutor meus. Prestitorū suauitate pellectus / in summā repetit superiora que dixit: q̄ vbiq̄ ipse affuit / eiq̄ virtutis sue munimine custodiuit. Sed cōsidera q̄ ita percurrit singula: vt suis meritis non presumat applicare collata. [Et sperabo in eum. Protector meus / ⁊ cornu salutis mee: † adiutor meus]. Confidēter iam postulat: q̄ de dñi gratia post beneficiorū exēpla presumit. Nam de futuro fiducialiter sperare se dicit: qui eu⁹ in preteritis senserat adiutorē. Protector meus. Hoc ad eum pertinet custodiendum: qui aduersariorū appetebatur insidijs. Q̄z autē hic dixit Cornu salutis sue dñm / ad inimicos pīnet dissipandos. Cornua ēm sunt arma beluarū: quibus salutem suā solleuti cōcertatione defendūt. Adiutor me⁹. Dulcedo beneficij / repetitionē fecit esse verborū. Supra ēm eodem vocabulo nūcupauit: quē hic iterū nominat adiutorē. [Laudans invocabo dñm: et ab inimicis meis salu⁹ ero]. Post virtutes peractas: vbi sanctus nulla se elatiōe iactauit. Sed q̄ erat rerum ipsarū hylaritate gaudendū / laudans se dixit invocare dñm: ⁊ ipsi vniuersa tribuere / qui dignatus est vniuersa prestare. Et ideo se dicit ab inimicis saluum faciendū: q̄ victoriam suam nō sibi videbatur applicasse / sed dño. Nam qui aliter facit / vijs suis captiuus redditur: cuius hostes superasse videatur. [Circūdederunt me † gemitus mortis: et torrentes iniquitatis cōturbauerūt me]. Post exultationem ꝓphete quam sancta pietate concepit / ventū est ad ordinē secundū: vbi p̄ cladibus humani generis que ante aduentū dñi grassabant: introducta vna persona iustorū / (quos illo tēpore fuisse non dubium est) pius deprecator exoratur. Nā merito iustus ille circundatū se gemitibus asserebat: q̄ dum esset superstitionū innumera multitudo / fideliuz erat rara deuotio. Et ne putares gemitus detractura facultatis / aut de re huiuscemodi esse ꝓfusos: addidit Mortis: q̄ reuera mors erat vbi diaboli posse regnabat. Torrentes autē sepe diximus fluuios esse hybernis imbribus excitatos. Hic ergo inq̄tat⁹ rapidis data est similitudo torrentiū: vt merito cōturbare rint animum populū: cum vndaq̄ minantiū cōcrepatione fremuissent: [Dolores inferni circundederunt me: † preuenerunt me laquei mortis]. Fiat huius versiculi cōpaginatio preposterata verboꝝ: vt melius hic sensus nobis possit aperiri. Circundederunt me dolores inferni: de paganis dicit: qui erūt dolores iferni / id est qui in iferno debito dolore torquendi sunt. Preuenire vero dicimus: quādo aliq̄d nos anticipare dinoscitur. Ut est ille reatus originalis pcti: qui nos anteq̄ nascamur / ab ipso conceptu reddit obnoxios. Unde in.50. psalmo propheta dicturus est. Ecce in iniq̄tatibus cōcept⁹ sum: ⁊ in delictis peperit me mater mea. Uir ēm iustus merito se preuentū dicebat: qui reatū suū antecessisse cognouerat. Sed quēadmodū ab his fuerit liberatus: subter exponit. [Et in tribulatione mea invocaui dñm: et ad deū meū clamaui]. Inter mala multa que dixerat / vnū ⁊ singulare ꝓfitetur esse remediū: invocare dñm in tribulationibus suis: quādo cōstat totis viribꝰ peti q̄s rpe necessitatis optat. Et vide: q̄ prius dixit ad dñm. Sed ne putares ad alienū dñm: subiunxit Ad dñm meum clamaui. Clamare autē plus est ab invocare. Creuit sermo progrediēte desiderio: ⁊ accensus animus ad orationē prosiluit auidus in clamorem. [Et exaudiuit de tēplo sancto suo vocē meā: ⁊ clamor meus in cōspectu eius introuit in aures eius]. Siue de celo / siue de corpore dñi q̄s vēterū esse putabat: templum cōpetēter aduertim⁹. Exaudita ergo dicit vocē suā: quā de aduētu dñi iugiter offerebat. Sed ꝓscrutādum est: quomodo clamor ipsius in ꝓspectu dei valuerit introire? Clamor iste cause iustitia est: Que vtiq̄ ad deū intrare poterat: q̄ ꝓ mundi cladibus supplicabat. Sequitur Introuit in aures eius. Hoc de ꝓsuetudine nostra figuraliter dr: q̄ clamor eius quasi aliq̄d corporale in aures dñi cas introisset: cum ille totum spiritualiter sentiat: ⁊ anteq̄ fiant vniuersa cognoscat. Illi ēm actuū nroꝝ qualitas: quasi quibusdā vultibus semper assistit: ⁊ q̄s apud nos occultū: illi nō scitur esse manifestum. [Et cōmota est ⁊ cōtremuit tra: ⁊ fundamēta mōtium cōturbata sunt: q̄n iratus est eis † deus]. Decisa tristicia quā de aduētu dñi beat⁹ populus sustinebat: ꝓphete spiritu ad incarnationis eius secreta puenit: ordinēq̄ ipm̄ mirabili narratiōe describit. Hoc Schema dicit Judea: cum speciē rei future: velut oculis offerētes / motū animi cōcitamus. Q̄d ⁊ hic ⁊ in sequentibus versibus cōstat effectū. Et ideo nūc audiamus sacramēta dñi saluatoris. Congrue siquidē ad aduētum christi terra cōmota est: q̄n presentia iudicis dignum fuit contremiscere peccatores. Seruauit ordinē rei: vt prius ostenderet motā: postea diceret esse tremefactā. Fundamēta vero montium significat presumptiones superboꝝ: id est diuitias / honores / cetera q̄ humana: quibus illi detēti velut fundamētis constātibus innitūtur. Hec ꝛoia turbata sunt: q̄ mundi falsa spes vero domino venīte sublata est. Humis apte posita verba descendunt. Primo fundamēta / id est stipboꝝ spes turbata est. Postea dicit esse cōmotā. Subiunxit ⁊ causam: quare cōmota sunt fundamēta: q̄n iratus est eis deus. Utiq̄ q̄ vicia humana dño probātur exosa: ⁊ iratus est illis. Hinc ostēditur: q̄n sequaces eoꝝ constat esse puniendos. [Ascendit fumus in ira eius: et ignis a facie eius exarsit / carbones succensi sunt ab eo]. Fumus hic in bono positus est: quia sicut ille terrenus inutiles lachrymas mouet: ita ⁊ ille penitentie calore succensus: fructuose profundit fluēta lachrymarum. In ira eius: tēpore quo hic peccatores futuri iudicij timore cōturbat: vt eos ad remedia conuersionis adducat. Ignis est charitas dei: virtutū progressionibus crescēs. Que quanto magis concupiscitur: tanto efficacius amplatur. Bene autē dixit / a facie eius: q̄n ipsius illuminatione charitas cōceditur eis qui peccata derelinquūt. Carbones vero succensos / peccatores dicit: qui velut carbones mortui: in mundi istius cecitate tenebrātur. Sed iterum penitētia inflāmante reuiscunt: ⁊ ex mortuis pruni viui incipiunt esse carbones. Sequit etiam quomodo successi sunt: veniēte. s. dño redemptore. [Et inclinauit celos ⁊ descēdit: ⁊ caligo sub pedibus ei⁹]. Magnum sacramētum in hoc sermone repositum est. Ihumiliauit se enim verbum / vt sine peccato quidem: sed tamen similitudinē carnis peccati sumeret. Descēdere autē illi fuit / ad nos venire: sicut dicit Apostolus. Semetipsum exinaniuit: formam serui accipiens. Caligo vero hic diabolus est: qui hominū mentes innubilat / dū veritatis splendorē nō facit videre quos possidet. Sub pedibus eius: q̄ sine dubio maiestate dñi saluatoris cōculcat demonū execranda nequitia: sicut et in nonagesimo psalmo dicturus est. Super aspidē et basiliscum ambulabis: et conculcabis leonem ⁊ draconē. [Et ascēdit sup cherubin ⁊ volauit: volauit sup pennas ventoꝝ]. Hec figura dicitur Hyperthesis / id est suplatio: cum aliquā rem opinione omniū notā: sententia nostra eruperare cōtendimus. Tale est ⁊ illud in quinquagesimo psalmo. Lauabis me ⁊ sup niue dealbabor. Cherubin interpretatur multitudo scientie: aut scientia multiplicata. Alibi enim legit Qui sedes sup cherubin appare. Ascendit ergo super cherubin: quando vidētibus apostolis ad celoꝝ regna conscendit. Sedet nunc super cherubin / ad patris dextrā collocatus: in celo ⁊ in terra cū patre regnat: ⁊ cū sancto spiritu: q̄s vtiq̄ vniuersum modū scientie vel admirationis probat excedere. Que enim creatura ꝓualeat tāti secreti attingere sufficiēter arcanum: q̄ carnē terrenā atq̄ mortalem in eterna celoꝝ gloria collocauit: et fecit eā creaturis oibus adorabilem: que terrenas ptulit passiones? Sequitur Et volauit: volauit sup pennas vētoꝝ. Hec repetitio celeritatē nimiā decēter ostēdit: id est per mundi spacia velociter cucurrit: quādo ipso in cunabulis iacente: Magis eum stelle claritas nunciauit. Quid ēm dici potest velocius: qui mox vt nat⁹ in alta mundi parte cōspectus est? Tunc ergo superata est celeritas vētoꝝ: cuius in mundo nichil eis ocius esse monstret. Quod autē repetit sine interiectione alterius verbi volauit: volauit. Figura est Epizeuxis: que latine dicitur coniunctio: sicut ⁊ in subsequentibus dicturus est. Dies diei eructat verbū: ⁊ deus deus me⁹. [Et posuit tenebras latibulū suum in circuitu ei⁹: tabernaculum eius: tenebrosa aqua in nubibus aeris]. Tenebras / incarnationis eius mysterium dicit: vt qui in natura deitatis sue videri non poterat: incarnatiōis velamine humanis cōspectibus redemptor piissimus appareret. Un̄ beat⁹ Joānes Cōstātinopolitan⁹ epūs: mirabiliter ⁊ catholice dicit: Illum qui sī nuda deitate venisset / non celū / nō terra / nō maria / non vlla creatura sustinere potuisset: quē illesa virginis viscera portauerunt. Memento aūt tenebras ⁊ in bono poni: vt est illud in prouerbijs Salomonis. Intelligit quoq̄ parabolam: et tenebrosum sermonē. Quia enim diuina que

DEY. ETY.

DEY. DEY.

Alt. preoccupauerūt.

DEY. DEY.

Alt. non hȝ.

SCIDE. SCIDE.

DEY. DEY.

Alt. fusceptor me⁹.

DEY. DEY.

Alt. dolores.

SCIDE. SCIDE.

Philip.2.

Psa.90.

SCIDE.

Psa.50.

INTER.

ignorantes: nobis tenebrosa/id est pfunda atq; obscura sunt: Fuis continuo lumine pfruatur laribulum suū: id est secretum maiestatis eius: Quod tunc revelat iustis/quando eis facie ad faciem diuinitatis ipsius gloriam cōtigerit intueri. In circuitu eius tabernaculum eius. Hoc dignitas exponit gloriosa beatoris: vt iurta ipm habitet/qui in eius ecclesia fideliter pseverāt. In circuitu autē eius/primitatē significat. Ille enim circuit ac penetrat oia/nō circundatur ab aliquo: qr loco inam plexibilis est. Pōt z illud intelligi in circuitu eius vt non ad loci designatione: sed ad defensionem taber nacult custodiatq; respiciat. Aquā vero dicit/eloquiuz diuinq; tenebrosum est in nubibus aeris/id est in pphetis predicatoribus verbi: qr ignis se aliqs putet victa eoz intelligere: ad ipsam sicut est virtutē dictoz in to-
2. Corin. 13. tū vir pōt puenire: sicut dicit Apls. Videmus nunc p speculum in enigmate: tunc autē facie ad faciē quādo ipsum videt qd credidit: ipm cognoscitur respicere qd sperauit. [Prefulgore in cōspectu eius nubes transierunt: grando z carbones ignis]. Non est ille versus facile trāseundus. Prefulgore: vna pars oationis est/id est nominatiuus pluralis: et respondet ad nubes. Nubes autē (sicut superius dictū est) predicatores diuini verbi intelligēdi sunt. Et sensus talis est. Ille nubes q aquā cōtinent dei/id est eloqa diuina: sicut in hoc aere tenebrose: hoc est obscure videtur: ita in cōspectu dei prefulgore sunt vbi semp veritas patet. Nec positionibus exaritur: nec parabolis tegit: qd manifesta luce declarat. Iste ergo nubes/id est pdicatores: ad gētes relicto israelitico populo trāsierūt: sicut cōstat effectū quādo duricia non meruit iudeoz: q ad ipsos venerat instruēdos. Grādo z carbones ignis. Exponit per alle
Ysaie. gorīā: quid ille nubes habeant. Aliud em dicit: z aliud vult itelligi. Unde schematibus crebris: eloquēcia diuina pbat esse plenissima. Grādo enim/id est obturgationes figurate: quibus iudeoz corda durissima tunde bātur. Carbones ignis/charitatis incēdia: quibus mētes fidelium/celesti igne reuniscunt. Hec ac ad gētes sicut diximus: in nubibus/id est in predicatoribus transierunt. [Et intonuit de celo dns: z altissimus dedit vocem suam]. Quippe qui erat ingētia sacramēta locutu-
Joan. 12. ras. Aliter enim in euāgelio vox omnipotētis patris: Et clarificaui: z iterū clarificabo. Unde multi (sicut ibi legitur) tonitruū fuisse crediderūt. Altissimus aūt dedit
Matth. 3. vocem suam: quādo dictū est. Hic est filius meus dilectus: in quo michi bñ cōplacui. [Misit sagittas suas et dissipauit eos: fulgura multiplicauit z pturbauit eos]. Sagittas/euāgelistas dicit: virtutū pennis non suis: sed eius a quo missi sunt recta itinera trāsuolantes. Et dissipauit eos. s. ad quos missi sunt/fideles recipiēdo/
2. Corin. 2. impios abiciendo: sicut dicit Aplus. Alij sumus odor vite in vitā: alij odor mortis in mortē. Fulgura multiplicauit/id est miracula multa fecit. Que sic corda videntium pmouerūt: quēadmodū crebra solent fulgura visa terrere. Cōturbauit eos. De his dicit qui tunc cōturbati sunt: quando eum resurrexisse manifestis probationibus agnouerunt. [Et apparuerūt fontes aquarū: z reuelata sunt fundamēta orbis terrarum]. Id est veritas predicantiū: qui fontes eterne vite sanctitatis siue ore fundebant. Ipso enim veniente patuit: qd obscuritas diuini tegebat eloquii. Et reuelata sunt fundamenta orbis terre. Manifestati sunt prophete qui non intelligebant: supra quos orbis terrarū in ecclesie facie sancta edificatione cōstructus est. Et memēto hic telurem in bono positam: que est terra viuentium. [Ab increpatione tua domine: ab inspiratione spiritus ire tue]. Ab increpatione tua indicat verba prophetarū: qui increpationibus iustis peccatores populos arguebant. Ab inspiratione spūs tue ire: ostēdit pdicatores verbi: qui a sancto spiritu inflāmati: delinquētes populos increpabant. Per has igit paraboläs sublucentes propositionesq; verboz: huculoq; pphetie spiritu fidelium populis: qui est sancta ecclesia/aduentū dñi nunciauit. [Misit de summo et accepit me: assumpsit me
Alt. de aqs multis. † de multitudine aquarū]. Hinc iam mater ecclesia loquitur de rēporibus christianis. Misit vtiq; pater dominū saluatorē de summo: vt intelligāt hoies: qr qd de summo venit/diuina potestate gloriatur. Apte ro dixit ecclesia accepit me: que spōso christo iuncta letat. Multitudines autē aquarū/siue inumere gētes intelligi possunt: vnde ecclesia spiritu iudeis indeuotis: de filiis dei rōstat esse collecta: sicut in actibus aplorum beatissimus Paulus cōtradicētibus iudeis z blasphemātibus: excutiens vestimēta sua dixit. Sāguis vester sit
Act. 18. per capur vestrū: mundus ego ex hoc ad gentes vadā: Siue hoc dicit de fontib⁹ sacris: quādo ecclesia catholica multitudinē filioz baptismatis regeneratione cōquirit. [Eripuit me de inimicis meis fortissimis et ab his qui oderunt me: qm cōfortati sunt super me]. Fortissimos inimicos/psecutores truculētos enunciat: qui christianū populū formētis z cedib⁹ affligebāt: z ideo se magis dicit ereptā: qr inimici confortati sunt supra ipsam. Tunc em ecclesia crescere meruit: quādo eam data desup potestate inimicus affligit. O vere diuina prouidētia: vt suis nūibus destruat inimicus: z quāto se putat amplius ledere: tanto eum necesse sit seuissima insecutione prestare. [Preuenerunt me in die afflictionis mee: z factus est dns protector meus. Ideo deus, protector: qr homo extitit impugnator. Sed vtraq; simul/longe sibi dissimilia conuenerunt: impugnatio tēporalis: z eterna ptectio. [Et † eduxit me in
Alt. eduxit. latitudinē: saluum me fecit qm voluit me]. In ecclesia catholica hunc esse morē fidelium nullus ignorat: vt quāto plus psecutionibus cōstringit: tanto sicut est ars plius fidei augmēto dilatet. Tunc enim per gratiam dei exurgunt inulcti animi: tunc incendium charitatis ardescit. Et facto agmine in gladios suauiter ruunt: qr vite eterne premia cōcupiscunt. Producta est ergo ecclesia in latitudinem: quando per seuitiam persecutoz numerū ei constat creuisse fideliū. Quod autem dixit Saluū me fecit/non moueat: qr ad masculinum genus deducta est: qm non videtur absurdum hoc et nomen aptari: que constat ex populo. Merito ergo beatorum istud agmen exultans: saluum se dicit factū: qd ad christiane fidei meruit peruenire fastigium. Quoniam voluit me/id est qm me elegit: qui gratis vocat vniuersos: nec prius beneficiū accipit/q̄ prestare dignetur: sicut
Joan. 15. ipse in euangelio dicit. Non vos me elegistis: sed ego elegi vos. [Et retribuet michi dns secundū iustitiā meam: z secundū † innocētiā manuū meaz retribuet michi]. Opti
Alt. puritatem. me vtrunq; seruauit. Et prius dixit anteq; assumeretur: Quoniā voluit me: et nunc dicit Retribuet michi secundū iustitiam meam: id est secundū voluntatē meā: quā post beneficia ipsius sancto corde gestabat. Innocentiam autē manuū/operā vult significare pietatis: quā diuino munere sanctoz virtus exercet. Sed hoc retribuet

2. Timo. 4 geminatum sollicite recipiēdum est: ne sibi aliquid falsi aliter pelagiana heresis blandiat. Dicit etenim Apostolus. De reliquo posita est michi corona iusticie: quā reddet michi dominus in illa die iustus iudex: Non q̄ suis aliquid meritis humilis applicabat: sed quia pmissis beneficijs dñi iam deberi posse premium confidebat. Jdipsum apostolus Jacobus dicit. Omne datū optimū z omne donum pfectum de sursum est: descendens a patre luminum. [Quia custodiui vias dñi: nec impie gessi a deo meo]. Vie sunt domini/dilectio dei/z charitas proximi: quas constat eos studiosissime custodire: qui nolunt dñi mandata deserere. Subtunxit Nec impie gessi a deo meo. Impietatis verbo notati sunt: qui iussa dñi declinare presumunt. Quod animus deuotus ecclesie merito se dicit refugisse: vnde se creatorem sciebat offendere. [Quia oia iudicia eius in con-
Alt. non hz. spectu meo † sunt semper: z iustitias eius non repuli a me]. Nunc dicit causa: quare vias dñi custodierit: aut impie nō gesserit: sicut superius posuit: quia iugiter iudicia eius terribilia cogitabat. Addidit Et iustitias eius non repuli a me. Quod faciunt carnis fragilitate superati: qui longa obseruatione deficientes/equitatem interdū deserunt/quam ceperant custodire. Hic em beatus populus nunc̄ repulit iusticiam domini: quia semper in eius corde pmansit. [Et ero immaculatus cum eo: z obseruabo me ab iniquitate mea]. Fructū beatitudinis sue reddidit: et q̄d proficiat si iustificias dñi non repellat. s. vt sit imaculatus: verum non vt ille dñs qui peccata non habuit: sed vt iste quem lachryme supplices/a contractis foedibus abluerūt. Sed hec oia in illum modū accipienda sunt/quē superius exposuimus: vbi verbo geminato ait Retribuet: ne quid sancta humilitas nō de supernis bñficijs: sed de se (qd absit) presumere videatur. Sequit Et obseruabo me ab iniquitate mea. Subtiliter beati vita describit: qui quando ad aliquam se gratiam dñi peruenisse cognouit: cauet ne iterum inimicitias antique calamitatibus innodetur.
Alt. puritatem. [Et retribuet michi dns sm iusticiam meā: z sm † innocentiam manuū mearū in cōspectu oculoz eius]. Exponit qd superius dixit: Et ero imaculatus coram eo. Nam quādo illud esse cōtigerit: tunc illud sine dubitatione subsequet: vt sm iusticiam suam: quā ipse tamen donare dignat/vnicuiq; reddat: z sm puritatem actuū digna compēsatione restituat. Pulchre autē additum est: In cōspectu oculoz eius: quod vtiq; nō potest nisi beatis euenire: vt sicut illi semp corde dñm contuent: ita eos iugiter virtus diuina respiciat. [Cū sancto sanctus eris: z cum viro innocēte innocēs eris. Et cū electo electus eris: et cū peruerso puerteris]. Cū de iusticia superna loqueret: qr vnicuiq; reddit sm suorū actuum qualitatē: nunc exponit quēadmodū possit impleri: qd lex precipit obseruari. Cōuersatio enim nostra ex prioribus/aut ducibus suis maxime similitudinem trahit/ dum vnusquisq; tali ingenio gaudet: quali fuerit predit⁹ ille quē sequitur. Hinc est q̄ nobis salutaris z moralis regula data est: q̄ cum sancto viro/id est domino saluatore: ipso prestante sancti esse possimus: sicut ipse
Leuitī. 19. dicit. Sancti estote: qm ego sanctus sum dominus deus vester. Precipitur etiam vt cū innocētia eius: innocentes esse mereamur. Sic enim de ipo tam dictū est. Pō. 25. Innocens manibus z mundo corde. Additur tertium: vt cū electiōe ipsius eligamur. Ita quippe de ipso Jsaias
Jsa. 42. dicit. Electus meus in quo cōplacuit anima mea. Hō tunc nobis accedit: quando preceptis eius salutariter obedimus. Sequitur Cum peruerso peruerteris/id est cum diabolo subuerteris: qui propria iniquitate puersus est. Illos enim iniquissimos reddit: quos ad sue obedientie iura conuertit. Quod argumentū nobilissimū dicitur in Topicis: a psona intrinsecus attributa: quādo quis aut de improbis amicis arguit: aut de bonoū conunctione laudat. [Quoniā populū humilē saluū facies: et oculos superboz humiliabis]. Respice quēadmodū prioribus versiculis apte respōsum est: qui sanctitati vel innocētie: necnon electioni domini fit deuotus: z hic saluus faciēdus est: cum in die iudicij ad dexterā collocabitur. Oculi autē superboz humiliandi sunt: qui cum peruerso auctore suo diabolo subuertēdi sunt: dū ad sinistram positi: in eternam cruciationem mittendi sunt. Decenter autē positum est ecōtra: oculos superboz humiliabis: quia tāto arrogātes in tartari profunditatem descēdunt: quāto se altiora cōtingere putauerūt. [Quoniā tu illuminas lucernā meam dñe: deus meus illumina tenebras meas]. Loquitur adhuc/sine ecclesia/sine populus ille beatoz: mirabili decore verborū. Lucerna enim ecclesie: baptista Joannes est: de quo dominus in euāgelio dicit. Ille erat lucerna ardens: Joan. 5. et vos voluistis exultare in lumine eius. Idem ipse in euangelio dicit. Nemo accēdit lucernam: z ponit eam Luc. 11. sub modio. Sensus ergo talis est. Patri dño dicit: qm tu lucernā meam illuminas/id est Joannē baptistā et ceteros apostolos: vel eos q̄ celesti lumine radiare noscuntur. Illumina tenebras meas: hoc est per eos relq̄ membra credentium: que adhuc in carnis obscuritate versantur. Lucerna enim noctis est lumē: que merito delinquentibus datur: vt per verbū illuminatiōis fugiant tenebrosa peccata. Quapropter memento qd hic dicitur illuminare patrē. Illuminat et filius: sicut in alio psalmo legitur. Deus dominus z illuxit nobis. Pō. 117. Illuminat etiam spiritus sancti⁹: sicut prophēta dicit. Non abscondam vltra faciem meam ab eis: pro eo qd Ezech. 39. illuxit spiritu⁹ meus sup vniuersam domū israel. Quis ergo tā nubilo corde obscurus est: vt sancte trinitatis vnam naturam/vnam coeternitatē/vnam non intelligat esse potentiam? [Quoniā a te eripiar a tentatione: et in deo meo trāsgrediar murū]. Insignitē docuit regulam fidei. A te dixit eripiar: non a me. Tentationē vero diabolum significat: qui momētis omnibus tētat vt a bona cōuersatione nos abstrahat. In deo meo/id est eius virtute roborante obstaculū trāsgrediar peccatoz: que inter deum et homines mortalium construxere nequitie. Qui murus mortis est non salutis: nec ad munimen erigitur: sed ad eternū interitum prepārat tur. Bene dixit trāsgrediar/non irrumpam/non diruam: quia murus ille humano generi immobilis manet: etiam cum eum sanctis bñficio diuinitatis trāsilire cōtigerit. [Deus me⁹ impolluta via eius: eloqa dñi igne examinata: protector est omniū sperantium in se]. Aliud versus iste inchoasse: aliud subiunxisse sentitur. Deus meus/aggressus est dicere nescio quid exoratium: et subiunxit ei exitum inopinatum: impolluta via eius. Nam si ppositio sequētibus cōcordaret/dei mei dicturus erat: non deus meus. Que figura dicitur Pa
Schol. radoxia: latine inopinatus exit⁹: cum aliud exponitur/ aliud explicatur. Impolluta via eius: significat semitam ipsius esse purissimam. Siue hoc ad incarnationē ptinet verbi: quā cōstat pollutionē non habuisse peccati. Sequitur Eloquia dñi igne examinata. Flamma fidei/lex superna discutit: quando sciendi desiderio diuina eloquia perquirūtur. Sic et Hieremias prophēta: eloqa dñi mirifica definitione cōcluſit dicens. Nonne

verba mea sicut ignis dicit dñs:et sicut securis concidens petram? Addita est quoq generalis promissio: vt animos releuaret humanos/ne putaret correctionē non mereri/qui a peccato non fuisset immunis. Dicendo enim omniū sperātium in se/nullus exceptus est/nisi q̄ in eū sperare neglexerit. ¶Aut versus breuissimus: laudum definitionibus explicat. [¶Mīs quis deus preter dñm:aut quis deus preter deum nostrū]. Hoc contra paganoꝝ dementiam dicit: qui deos sibi multifaria vanitate finxerunt. Dominū posuit: qui ipsius serui sumus. Deum/qui eum iustissime adoramus et colimus. Sed iste deus trinitas est inseparabilis:personarum trīū non substantie distinctione discreta. Conuenienter autem laus dñi breuiter premissa est/quā ipse erat in subsequenti parte locuturus. [Deus qui precinxit me virtute:et posuit immaculatā viam meam]. Ventum est ad ordinem tertiū:vbi potentiam suam dñs saluator exponit. Quod ait Precinxit me virtute:et dignitatē significat et fortitudinē. Quod vtrūq; ipsi cōuenire manifestum est:qui potestate virtutis sue iudicaturus est mūdum. Conueniēter autē sequitur/posuit viam meam/id est cōstabiliuit atq; firmauit:vt nulla seculi ambitione moueretur. Immaculatā vero viam dicit/vitam purissimā sine sorde delicti:quam ille solus ambulauit/qui peccata non habuit. Sed has omnes allegoricas tropicasq; locutiones que dicte sunt/siue que sequentur:ad incarnationē dñi conuenienter aptamus. [¶Qui perfecit
Alt. ceruoꝝ pedes meos tanq̄ † ceruī:z super excelsa statuit me].
Frequēter hoc animal in scripturis diuinis i bono ponitur:vt est illud. Sicut cervus desiderat ad fontes aquārum. Ibi quia nimium sitiunt:hic q̄ velociter currunt.
Norunt enim saltibus spinosa transcendere:z loca periculosa hiantia transilire. Sicut ille delicta seculi humanam salutē pungētia:z foueas profundissimas peccatoꝝ/sanctis gressibus transiuenit. Et intēde quēad modū in cōparatione ceruorum ꝓmanent:qui quando plana fugiūt/montiū celsa cōscēdunt. Significat autē se super omnem creaturarū eminentiā constitutum:sicut dicit Apostolus. Et dedit illi nomen q̄ est sup omne nomen:vt in nomine Jesu omne genu flectatur:celestium/terrestriū z infernoꝝ. [¶Qui docet manꝰ meas
Alt. posuisti. ad prelium:me † posuit vt arcum ereum brachia mea].
Docere est ab imminēntibus insidijs cautum fieri. Manus operationes significant. Prelium/diaboli certamen demōstrat/cum quo spiritualiter confligitur q̄ incessabilibus collucratiōibus semp armat. Brachia vero christi/prophete sunt z apostoli:per quos deiderium sue voluntatis operatus est. Hijs cōparat ereum arcū/q̄ nesciunt dei serui predicādo mollescere:sed in celesti fortitudine permanentes/verbis salutaribus emissis:tanq̄ sagittis eminus iaculatis/deuotoꝝ hominū corda compungunt. [¶Et dedisti michi protectionē salutis tue:et dextera tua suscepit me. Et disciplina tua
Alt. correxit me in finem:z disciplina tua. † ipsa me docebit]. Protectio salutis gloriam significat resurrectionis:quando mortali carne deposita/eandem incorruptibilem et glorificatam resumpsit. Dextera potētia diuinitatis est: que assumptā humanitatē in eterna maiestate constituit. Et bene se dicit esse docendum:vt veri hominis exprimeret qualitatem. [Dilatasti gressus meos subtus me:et non sunt infirmata vestigia mea]. Incarnationis sue gloriosissimos actꝰ: qui monstrandi erant conuersatione sanctissima dicit esse dilatatos. Vestigia vero viam informationis ostēdunt/quam firmissimā reliquit apostolis:vbi ipse gressus impiimens sanctis actibus ambulauit. Hec ergo vestigia ab inimicis infirmanda iure deneganit:quia licet se vētosa mundi procella cōmouerit:eius tamē vestigia mouere nō potuit:que ille ne petrus in mari mergeretur fixa solidauit. [Persequar inimicos meos et
comprehendam eos:et non conuertar donec deficiāt.
† Affligam illos nec poterunt stare:cadent † sub pedibus meis]. Alt. ꝓsequā. Alt. subtus pedes meos.
Jllos duos versus de illis intelligi nō dubium est:qui primo contra dominum eriguntur:postea conuersi eius pedibus inclinantur:et vitam merentur subditi:qui mortem incurrerant contumaces. Persequitur enim inimicos suos afflictionum diuersa clade fatigatos:z comprehendit eos quos ab studio peruersomutauerit. Sed felix est omnino qui capitur:felix q̄ illas manus euadere nō meretur. Tunc magis liber redditur:cum fuerit tali sorte captiuus. Sequitur Et non conuertar donec deficiant. Cum non conuertitur dñs/preda tunc capitur:z a ptauo studio suo desinit qui vincitur ad salutem. Addidit Affligam illos:nec poterūt stare. Affligit quippe diuersis calamitatibus: in sua pertinacia stare nō possunt:quando vires nequitie in suis ausibus perdiderunt. Tunc sit illud qd̄ sequitur: Cadent subtus pedes meos. ¶Aut sub pedibus cadit dominia:aduersum illum vltra non patitur:cuius iam ruitione vallatur. Sed erectus tunc redditur: quando illi fuerit humili satisfactiōe subiectus. [Et precinxisti me
virtute ad bellum supplantasti insurgētes in me subtꝰ me]. Hoc iam de spiritibus immundis dicitur: qui et per contradictiones iudeorum iniqua certamina commouerunt. Precinctus est enim virtute:quando patiēte fortitudine/iniquorum aduersa superauit. Ipsi tamen qui contra eum insana conspiratione tumuerunt
eius sunt iudicio sine dubitatione subdendi:vt cum suo instigatore pereant/qui auctor suo credere noluerūt.
[¶Et † inimicorum meorū dedisti michi dorsum:z odiē
Alt. inimicos meos. tes me disperdidisti]. Duplicia legis sacramenta versus iste complexus est. Primum est q̄ dorsum conuersionem eorum significat/qui ex resistentibus eius nomini:in salutiferam victoriam fugati emerserunt subito christiani: vt Paulus apostolus de persecutore seuissimo: post domini increpationem apparuit repente discipulus. Secundum est q̄ odientes se disperdēdos esse denunciat/qui in perfidie sue obstinatione manserunt: sicut de iudeis animaduertendum est: qui impia
voce dixerunt. Sanguis eius super nos:et super filios Matth. 27
nostros. [Clamauerunt nec erat qui saluos faceret:
ad dominum nec exaudiuit eos]. Clamores dicit irritos quos impij in illa iudicatione missuri sunt: sicut in euangelio de damnandis ait: Jbi erit fletus et stri- Matth. 13.
dor dentium. Clamores enim illi saluum facere nequeunt: qui salutis auctorem hic temnendum esse decreuerunt. Nec erat qui saluos faceret:propter diabolum dicit quo immittente deliquerunt. Quis enim tales sacturus est saluos:cum instigator et princeps eorum sit primus ipse damnādus? Sed hi cum viderint spem suam in diabolo corruisse: clamabūt quidem ad dominum: sed non exaudiet eos: quoniam infructuosa illic agnoscitur penitudo: vbi tam est iusta damnatio. [¶Et comminuam eos vt puluerem ante faciem ventivt lutum platearum delebo eos]. Ubi est illa lingua grandiloqua: et ventosa superbia? Usq; ad puluerem se cōmunendos intelligant: qui domino ꝓuis mentibus contradicere moliūtur. Et ne putet se q̄uis detritum posse quiescere: addidit Ante faciem venti: vt quiescere non possint cum fuerint imminuti. Bene autem luto platearū cōparat peccatores: qd̄ fetidissimis

sordibus inquinatur:nec excipitur a conculcatione populi:vt semp eius fetor ireretur. Delebo eos/id est de medio tollam: qd̄ pertinet ad lutum platearum. Cum quoq; ipsam cōparationis intellige. Ait enim vt lutū platearum:qd̄ facile tollitur:quia mollissimum cōprobatur. [Eripies me de cōtradictionibus populi:constituesme in caput gentium. Populus quem non cognoui seruiuit michi.] Ereptus est plane de contradictionibus populi: quando explosis perfidis iudeis ad gentium fidē/deuotionemq; translatus est. Contradictiones vero illas dicit:quas et scelerata turba multipliciter ingerebat. Nam qd̄ ait Constitues me in caput gētium:signum dicit fidei christiane: quia in fronte gentium crucis habuerunt vexilla radiare. Populū quem non cognouisti/id est ad quem non venit:nouum rudēq; atq; antea non receptum. Seruiuit autem Credidit dicit:
quoniā quicunq; credit z seruit: qd̄ factum est a gentibus que non fuerant a christo carnaliter inquisite. Nā
Alt. Jn. Alt. obediuit. quid est qd̄ ille non cognoscat:qui renes hominū perscrutatur z corda?[† Ab auditu auris † obauditui michi. Filij alieni mentiti sunt michi]. Laus ista gentium/exprobratio est magna iudeorum:vt seruirent qui non viderunt:vt audirent quibus ex ore eius sacratissima minime verba sonuerunt: sicut scriptum est. Quibus non est nunciatum de eo videbunt: et qui non audierūt contemplabunt. Sed intellectus trahit/vt adij
Jsa. 52. ciamus. Hebraei autem qui viderunt z audierunt (sicut inferius dicit) totum contraria voluntate fecerūt. Qd̄
Jsa. 6. idem predicit Jsaias. Excecā cor populi huius:et aures eius aggraua:z oculos eius claude:ne forte videāt oculis suis: aut auribus suis audiant/vel corde suo intelligant:z conuertantur z sanem eos. Que figura dicitur Apostopasis/id est dictio cuius finis reticetur: vt
S. SIDE. aut terreatur/aut ad desiderū prouocetur auditor. Filij alieni:filij diaboli:quibus ipse in euangelio dicit. Vos
Joan. 8. ex patre diabolo estis. Mentiti sunt michi:quando dicebant. Magister scimus/quia a deo venisti:et in veri-
Matth. 22. ETY. tate viam dei doces. Mentiri enim est contra mentem loqui: et illud lingua promere: qd̄ vnumquēq; constat
Alt. inueterati sunt. in animo non habere. [Filij alieni † inueterauerunt:et claudicauerunt a semitis suis]. Bene dixit alienos filios claudicasse:quia filij domini rectis gressibus ambulare noscuntur. Nā claudicare proprie dicimus eos: qui vno pede sunt debiles. Qd̄ iudeis accidisse manifestum est:qui vetus testamentum carnaliter tenentes:
noui gratiam respuerunt. Et hinc factū est:vt vna parte debiles mentis suis gressibus claudicarent. Hoc
Jesi. 32. etiam in illa angelica concertatione patriarche iacob quidam asserunt prefigurari: quando tacto nervo/vno pede claudus effectus est. Nec illud vacat qd̄ addidit
suis:quia deserentes intellectum legis/suis superstitionibus agebantur:vt non recipientes promissum domini saluatorem:de lauandis manibus z calicibus insanas calumnias cōmouerent/reuera sordidi:sed non tali obseruatione mundādi. Potuerant enim propria fece purgari:si lauacrū sacri baptismatis expetissent.
[¶Aiuit dominus z benedictus deus meus:z exaltetur deus salutis mee]. Quarti ordinis iamua que superest
aperitur:vbi iterum ecclesia catholica loquitur toto orbe dilatata: que summatim et beneficia refert domini: et hymnum suaui delectatione profundit. Recte dicebat/viuit dominus:quem in suo corde iugi consideratione cernebat. Aiuit enim dixit:presens est firma credulitate conspectus. Benedictus autem dicitur deus:
cum ei laus celeberrima deuotione mentis offertur:sicut z alibi legitur. Benedictus qui venit in nomine do- Matth. 21.
mini ¶Osanna in excelsis. Intelligitur etiam proprie benedictus: q̄ ipse omnia propicius benedicat: sicut et viuit dominus: q̄ ipse viuificet. Hec autē et his similia(sicut sepe diximus) tropicis allusionibus probātur edici. Exaltetur vero posuit/toto orbe credat. Nā
quemadmodū aliter exaltari poterat:qui proprie vocatur altissimus? [Deꝰ qui das vindictas michi:et † subdidisti populos sub me]. In isto mundo preconialiter Alt. subdis.
vindicatur ecclesia: quando blasphemi et infideles ad vere religionis penetralia perducuntur:vt qui ante contumaces exiterunt/fiant illi proficua deuotione subiecti. Ecce vere vindicta pia/salutaris pena/vltio gloriosa. Ipsi enim ecclesie subduntur:qui liberi probantur a vicijs. Nam qui ab ipsa deuiant/mox laqueum morte captiuitatis incurrunt. [Liberator meus de † gentibꝰ Alt. inimicis
tracundis. Ab insurgentibus in me exaltabis me:a viro iniquo eripies me]. Addidit liberatoꝛi laudem duꝝ meis.
dicit tracundis. Minus est enim periculū liberare ab inimicis tepidis: sed multo gloriosius a feruida malignitate succensis. Sequit decora diuersitas:vt quanto altius in iram surrexerunt inimici:tanto amplius exaltaretur illa que pertulit. Jniquum virum/scismaticū designat: qui peruersi dogmatis grassatur iniquitate.
Propterea cōfitebor tibi in † populis domine:et psal- Alt. in natio
mū dicam † tibi inter gentes]. Propterea propter illa nibus.
que superius dicta sunt: confitebor tibi/id est laudem Alt. noi tus
te per populos christianos:quotum vtiq; lingua ecclesie vox est. Psalmus autem (sicut dictum est) opus significat actuale: vnde per opera fidelium deo dicit gratias offerendas: quas plus diuinitas noscitur exaudire q̄s voces. Inter gētes designat vniuersitatem: quoniam erat ecclesia gentium numerositate dilatanda.
[Magnificās † salutare regis ipsius:et faciens misert Alt. salutes
cordiam christo suo. Dauid z semini eius vsq; in seculum]. Exponit qualem psalmum superius dixerit: qui magnificet filium ipsius toto orbe terrarum. Christus ante dicebatur omnis unctus in regē:sicut et de Saule dictum est. Cur ausus fuisti inferre manum in chri- 2. Reg. 1.
stum domini? In dauid ergo fecit misericordiam:quia eum vt titulus dixit:de persequentium ferocitate liberauit. Et semini eius/dominum significat saluatorem: qui fm carnem ab ipsius generatione descendit. Dicit ergo tunc misericordiam factam semini eius: quando post triduum resurrexit a mortuis: ascendit in celos: sedet ad dexteram patris. Usq; in seculuꝫ accipitur in eternum:sicut in superiore psalmo dictum est usq; in finem. Hec enim verba idipsum significant:q̄uis ꝓpter gratiam nouitatis variata esse videantur.

Conclusio.

¶Quam mirabili contextione verborū huius psalmi drama decursum est:qd̄ variatione personarum semper efficitur:dū vicarius sibi sermo alterutra permutatione succedit. Sed intelligamus quanta sit huius chori gloriosa societas:vt z ipse quoq; dominus simul dignatus fuerit salutaria verba miscere:pro quibus non asperatus est humilitatem incarnationis assumere. Nam z numerus ipse:magna legis sacramenta concludit. Denarius ꝓtinet ad decalogum veteris testamenti:septēnarius ad septiformem spiritus gratiam:qui in vnam societatem deducti/efficiunt decem et septem:sic precipua mysteria sancte legis psalmi istius numero continentur.

¶Explicit expositio in psalmum.17.

In finem psalmus Dauid. xviij.

Celi enarrāt gloriā dei: z opera manuū eius annunciat firmamentū. Dies diei eructat verbum: et nox nocti indicat scientiā. Non sunt loq̄le neq; sermones: quoz non audiantur voces eorū. In omnē terrā exiuit sonus eorum: et in fines orbis terre verba eoz. In sole posuit tabernaculum suū: et ipse tanq̄ sponsus procedēs de thalamo suo. Exultauit vt gygas ad currendam viam: a summo celo egressio eius. Et occursus eius vsq; ad summū eius: nec est qui se abscondat a calore eius. Lex domini immaculata conuertēs animas: testimoniū domini fidele sapientiā prestās paruulis. Justicie domini recte letificantes corda: preceptum domini lucidum illuminans oculos. Timoz domini sanctus permanens in seculum seculi: iudicia domini vera iustificata in semetipsa. Desiderabilia super aurum et lapidem precios̄um multum: et dulciora super mel z fauum. Etenim seruus tuus custodit ea: in custodiendis illis retributio multa. Delicta quis itelligit: ab occultis meis mūda me: z ab alienis parce seruo tuo. Si mei nō fuerint dominati tūc immaculatus ero: et emundaboz a delicto maximo. Et erunt vt complaceant eloquia oris mei: et meditatio cordis mei in conspectu tuo semper. Domine adiutoz meus: et redemptoz meus.

Inscriptio ista frequenter expolita est: psalmi dicta referens ad dñm christum: de cuius primo aduētu pphera dicturus est: vnde suscepit inimicus occasum: z humanum genus singulare presidiū. Per hunc enim tyrannus ille relegatus ingemuit: et absolut⁹ est homo potius: qui mortiferis vinculis tenebatur obnoxius. Memento vero quia de eadem re hic primus est psalmus. Sequūtur autem alij quattuoz: id est. 29. 84. 96. et. 97.

Divisio.

Et totum psalmū prophete verba sunt. Prima narratio eius laudat dñi predicatores. Ipse quoq; de eius incarnatione: speciosissimis comparationibus verba subiungens. Secunda: laudat precepta noui et veteris testamenti. Tertia: ab occultis vicijs purgari se a domino deprecatur: vt eum sibi dignum faciat esse psalmistā: per que intelligimus illos solos reuerā domini laudes canere: qui ab eius nesciunt predicationibus discrepare.

Expositio.

Celi enarrant gloriam dei: z opera manuum eius annunciat firmamentum. ¶Quātus et ad litteram possit intelligi: celos enarrasse gloriam dei: cum magos ad Bethleem venientes dux stella precesserit: que stans sup cunabula eius: ostendit domini saluatoris aduentum: tamē hoc melius ad apl̄os cōuertimus et ꝓpheras: q̄ de aduētu ipsius differendo: orbē terrarū sanctis admonitionibus impleuerūt: in quibus deus tanq̄ in celis habitauit qui cuncta late cōplectitur: non ex parte sed tota eos plenitudine sue maiestatis ingrediens. Pars enim in deo non est: sed vbiq; totus z plenus est. Impio quippe dicit Tu qui es: qui enarras gloriam meam? Sequitur Et opera manuū eius: id est ipse homo qui manibus eius factus est. Sed hoc ad laudem dicitur prophetarum: vt cum sint opera eius: annūciare mereātur creatoris sui reuerēda mysteria. Addidit Annunciat firmamentum: predicationes. i. incarnationis eius: per quā fidei nostre solicitas mēcussa proue nit. Et nota q: hic dicitur: homo dei manibus factus. Item legit Et aridam manus eius finxerūt. Sed hoc humane operationis allusio est: que sine manibus aliquid fabricare nō preualet. Ceterū deus volūtatis sue creauit imperio: sicut legit Ipse dixit z facta sunt: ipse mandauit z creata sunt. [Dies diei eructat verbum: et nox nocti indicat scientiā]. Dies diei eructuabat verbum: quando dñs loquebat apostolis. Ipse enim diuina claritate irradians: corde purissimis verba celestis luminis intimabat. Eructuabat enim verbum: cum de imis penetralibus sermones in sanctoz noticiā producebat. Nox autem nocti indicauit scientiam: quando iudas christum iudeis prodidit ac tradidit occidendum. Indicare enim primet ad proditionē. Tale enim inter se fecerant constitutū: vt illum tenerent quem fuisset sceleratissimus osculatus. O nefandissimum proditorem: z iuste a beatoz societate discretū. Per osculum causam fecit venire interitus: per quod humani generis declaratur affectus. Nam qd̄ diem diei cōparauit: et noctem nocti: argumentum est qd̄ dicit a pari: sicut et in. 41. psalmo dicturus est. Abyssus abyssum inuocat: in voce catharactarū tuarū. [Nō sunt loquele neq; sermones: quoz non audiātur voces eoz]. Negando nullos esse sermones neq; loquelas quos a postoli rettulissent: illud videl predicere qd̄ linguis erant omnū gentium diuina inspiratiōe locuturi. Sermones quippe ipsoz z loquele: per orbem terrarū predicationis libertate sonuerunt. Sermones pertinent ad cōmunes narrationes: loquele ad publicas suasiones: qd̄ vtriusq; apostolos fecisse certissimū est. [In omnē terrā exiuit sonus eorum: z in fines orbis terre verba eoz. In sole posuit tabernaculū suum]. Terram hic hominē debemus accipere: qui z audire possit z credere. Sonus vero miraculoz fama est: que pro ipsa natiuitate per gentes singulas excellenti opinione currebat. Fines autē terre sunt reges: qui quasi termini agrorum sua regna custodiunt: vt non solū ad humiles: verumetiā ad principes gentium euangelij verba peruenisse declarētur. Sequit de incarnato verbo: pphete sancta predicatio: vt hoc qd̄ alios gessisse laudauit: ipse quoq; fecisse videretur. Ab apostolis quippe trāsit ad personam domini. ¶Que figura dicit Exallagen: id est pmutatio. In sole: in manifestatione mundi dicit. Tabernaculum: id est inhabitaculum corporis sui. ¶Quod ideo arbitror dictum in sole positum: vt qui oculum cordis habet purissimum: sacramenti illius claritatem z ferre possit et cernere. ¶Qui vero heretica prauitate cōfusus est: incarnationis eius fulgore percussus erroris sui lippitudine sanctū lumen dñi non preualeat intueri. [Et ipse tanq̄ sponsus procedens de thalamo suo. Exultauit vt gygas ad currendā viam]. Et ipse christus dominū dicit: qui tanq̄ spōsus ecclesie suę processit de thalamo suo id est de vtero virginali. Magna similitudine sacramētum eius incarnationis exposuit. O b hoc enim de intacto vtero processit dispositione mirabili: vt mundū deitatis reconcilians: ecclesiam sibi sponsi charitate sociaret. ¶Quapropter merito de virgine natus est: q̄ virgini erat sancta copulatione iungēdus. Congrue nāq; sponsus a spondendo dicitur christus: qui totiēs promissus est per prophetas. Et bene christus noster gyganti comparatur: quia humana natura potentie sue magnitudine superans omnia mūdi vicia: cum suo truculentissimo auctore prostrauit. Dicendo enim Ad currendam viam: seruauit qd̄ in primo psalmo dixit. Et in via peccatorum non stetit. Hec via cursum eius vite significat: quam dominus egit homo nat⁹: hoc est quia natus est: creuit: docuit: passus est: resurrexit: ascendit in celos: sedet ad dexteram patris. Merito ergo dixit: viā cucurrit: cuius in nulla mūdi ambitiōe potuit act⁹ hesitare. Hec per allegoricas similitudines decēter expressa sunt: que aliud dicentes: aliud intelligi suadent. [A summo celo egressio eius. Et occursus eius vsq; ad summū eius: nec est qui se abscondat a calore eius] Si diligentius intueamur: totius hic maiestas trinitatis ostenditur. A summo celo pater significatur. Egressio eius: natiuitas filij: non temporalis: sed eterna patri que est ante omne principium: quippe cum ipsum filium constet esse principium. Occursus eius ꝑm hominem dicitur: quia post assumptionem carnis in vtraq; natura christus permanens: ad sedem maiestatis paterne occurrit. Usq; ad summum eius: iterum ꝑm deitatem qua patri filius semper equalis est. Nam cum venit a summo: in nullo minor fuit: cum rediit ad summū: deus homo equalis patri in deitatis substātia sicut venerat pseverat: cui nichil humana detraxit humilitas. Nam qd̄ ait Nec est qui se abscondat a calore eius: spiritum sanctum videtur significare: quem post ascēsionem discipulis misit. In actibus enim apostoloū legitur ignem apparuisse: qui supra vnumquenq; eoū insidens: gentium variis linguis eos faciebat effari. Ipse ergo calor est a quo nemo possit abscondi: qui deitatis sue potētia vniuscuiusq; corda cognoscit. Ita hoc vno versiculo: sancte trinitatis ingentia sacramenta declarantur. Et intuere: quēadmodum licet de tribus personis dicatur: consubstantialem tamen seruauit vnitatē. Sic enim loquitur dicendo Eius tanq̄ de vno: q: sancta trinitas vnus est deus: sicut legitur Audi israel: dominus deus tuus: dñs vnus est. [Lex dñi † irreprehensibilis convertens animas]. Quentum est ad scdam narrationē: vbi per sex versus singule res diuersa laude definiuntur. Hec septima est species definitionis: quā greci Latamethaphoram: latini per translationē dicunt: cum rem aliquam sub breui preconio que sit ostendimus. Nunc ad singula veniamus. Lex enim illa quam per Moysen dedit: irreprehensibilis est: q: pfecta veritate constitit: que per dominū saluatorē non reprehēsa: sed potius probata impleta. Ait enim in euāgelio. Non veni legē soluere: sed implere. Et ne esset nobis rigoris eius perniciosa desperatio: adiunxit Convertens animas. Illius enim districtiōis metus errantē corrigit: z ad christi gratiā facit currere: cum spem in suis ceperint meritis non habere. [Testimoniū dñi fidele sapientiā prestans paruulis]. Hic de patre dicit: qm̄ oia testimonia que dedit populo israelitico fidelia vtiq; fuerunt: quia plenissima veritate recognita sunt: z sapientiam paruulis prestiterunt: non vtiq; supbis: nec tumida se elatione tactātibus: sed paruulis. Paruuli autem sunt humiles z innocentes: sicut Apl̄s monet. Nolite pueri effici sensibus: sed malicia paruuli estote. Testimonium quoq; dat filius: sicut ad Timotheū ait Apl̄s. Precipio tibi coram deo qui viuificat omnia: z christo Jesu q̄ testimoniū reddidit sub pontio pilato. Idem de spiritu sancto dicit Apostolus. Nā z ipse spiritus testimonium perhibet spiritui nostro. Unides in illa sancta trinitate: q̄ nichil scriptura diuina velit minus magnifice sentiri: vt nec ipsa nomina pariat esse diuisa. [Justicie dñi recte letificantes corda]. Reuera recte: q: non aliter cognoscitur fecisse q̄ docuit: q: illoruū iusticia recta nō est: q̄bus aliud est in ore: aliud in opere. Letificātes corda: subaudi iustoz: qui de iudicio dei letificantur: q: nouunt se misericordie dñi premia consecuturos: sicut dicit Apostolus. De reliquo reposita est michi corona iusticie: quam reddet michi dñs in illa die iustus iudex. [Preceptum domini lucidum illuminans oculos]. Reuera lucidū: q: sincere purum et immaculatū: quale a patre luminum prodire decet. Hoc illuminat oculos: non istos carnales: quos z pecora nobiscū possunt habere cōmunes: sed illos vtiq; interiores qui diuino munere spiritualiter clarificantur. [Timoz dñi sanctus permanens in seculum seculi]. Videamus quid sibi velit ista definitio. Deū timere non trepida cōfusio: sed imperturbata cōstantia est: cuius status nulla tpali conuersione mutatur: sed in idipsum sinceritate bone conscientie pseverat. Nam humana formido cum tempore cōmutat: z non est sancta: q: non pōt esse pficua. Timoz aūt dei nichil perturbationis habet. Nā licet recte auctorem suum timeat: scit vere supplicātibus misericordē esse qui iudicat. In omni ergo sanctitate versatur: qui suum iudicem z timere cognoscit et amare. Mixta enim cū pauore dilectio timoz est dñi: qui vsu seculari reuerētia nuncupat. [Judicia domini vera iustificata in semetipsa]. Judicia dei dicit (vt arbitror) mandata que in veteri testamēto z nouo scripta sunt: quia reuera ex iudicio sunt plata. Illud enim iudiciū singulari numero dicitur: vbi boni malīq; diuiduntur. Nam qd̄ sequitur Desiderabilia: phibet ad illud tempus future iudicationis aptari: q: legitur Ue illis q̄ cōcupiscunt diem dñi. Hec autem iudicia vtriusq; testamenti que dicta sunt veritate immutabili pseverant: et tantum in illis est bonum: vt cum a pijs mentibus recipiuntur veraces faciant z beatos. Hoc autem dant qd̄ habēt: quia necesse est vt iustificatione plenum sit qd̄ iustos facit. Peracta est pposite laudis senaria diuersitate conclusio. Predicando legem dñi: testimonium dñi: iudicia dei: qui numerus in arithmetica disciplina noscitur esse perfectus. Singulis enim versibus quasi quibusdam calamis compactis: opa dñi laudis studio probātur esse cantata: vt doceret pfectionem atq; consonantiam eoz que sub tali calculo noscunt esse predicata. O ingentium rerum stupenda pfunditas. ¶Quis aut sufficienter distinguere: aut pdicare potuisset opera dñi: nisi spiritu sancto probarenk edici? Solus enim prevalet digne de se dicere: q̄ etiam se potest nosse plenissime. [Desiderabilia super aurum et lapidē preciosum multum: z dulciora sup mel z fauum]. Desiderabilia sunt iudicia dñi (sicut dictum est) mandata noui z veteris testamenti: sup aurum q̄ humana cupiditas affectat ardentissime possidere: propter qd̄ frequenter despicit etiam salutes animarum. Sed quia hoc tante res parum est: Addidit Lapidem preciosum multū: qui in paruissimo margarito plurimum valet: et exiguo, me-

ELy. Deuto. 6. Alʾ ima culata. DEF. Watth. 5. Act. 2. SCHE. 1. Cozin. 14 1. Timo. 6. Roma. 8. 2. Timo. 4 Arithmeti. Amos. 5.

tauli pondere ingentem superat pecunie quantitatem. Sed quoniã inueniri poterant continentes: qui cupiditatem noxiam laudabili parcitate calcarent: addidit etiam sapores precipua suauitate iocundos: Mel ⁊ fauum. Unde homo nullus excipitur: quis cõtinẽs esse videat: quia propter vetus testamentum superat mel: propter nouum vincit fauum. Ista enim faucibus tantũ saptunt: illa mentibus absolute dulcescunt. Quod schema grece dicitur Auxesis: latine augmentũ: patium enim ad superiora concrescit. [† Nam et seruus tuus custodit ea: in † custodiendis illis retributio multa]. Cum dicit seruus tuus: iustum significat et deuoti: custodiet ea/ dulcedine. s. illa pellectus: quia nequis simis mẽtibus iudicia domini semper amara sunt. Et inspice qõ dictum est: custodiet ea: vt nõ solum ad tempus earum rerum suscipi videatur affectus: sed vsq; in vltimum vite spacium in tali deuotione versetur. Post obedientiam premia subsequũtur: id est retributio multa. Tanta enim diuine clementie dona sunt: que nequeunt comprehendi. Sic enim de his Apostolus dicit. Quod nec oculus vidit: nec auris audiuit: nec ĩ cor hominis ascendit/ que preparauit deus diligentib⁹ se. Merito ergo dicta sunt multa: quia comprehendi non poterant vniuersa. [Delicta quis intelligit: ab occultis meis munda me domine]. Ecce ianua tertie narrationis aperitur: in qua ꝓpheta deprecatur: vt omnia eius peccata mundentur: quatenus eloquia eius in conspectu domini reddantur accepta. Sed cum trib⁹ modis humanis erroribus excedatur: cogitatione: dicto ⁊ facto: immensum illud delictorum mare sub breuitate constrictum: duobus fontibus emanare testatur. Occultum est (quod originale dicitur) in quo concipimur: nascimur: ⁊ secreta voluntate peccamus/ id est cũ rem proximi concupiscimus: cum nos de aduersarijs desideramus vlcisci: cum ceteris prestantiores effici volumus: cum cibos appetimus dulciores: et his similia q̃ ita pullulant atq; surrepunt: vt ante effectum rei multa celata videantur. Qui hec alicui manifesta reddantur: monente Salomone. Non eas post concupiscentias tuas. Illud tamen debemus aduertere: quoniam multa peccata sunt que omnimodis ignoramus: quorum nec origines possumus: nec surreptiones agnoscere. Unde subaudiendum est. Delicta omnia quis intelligit: Nam cũ dicturus sit in quinquagesimo psalmo. Delictum meum contra me est semper. Et alibi. Delictum meum cognitum tibi feci: quomodo non potest intelligi q̃ peccans cogitur confiteri? Sed si adiecerit omnia: tunc hec questio probatur excluſa. [Et ab alienis parce seruo tuo. Si mei non fuerint dominati/ tunc immaculatus ero: et emundabor a delicto maximo]. Positum est superiore versu occultum: qõ originale diximus: nunc dicendum est quid sit alienũ. Alienum est quod malis hominibus/ siue diabolo suadente committitur: sed fit proprium: quia consensus plectibilis adhibetur. Ex illa enim traduce mortalium massa corrupta ab hoste spirituali: sine diuina gratia velociter subuertitur: quia in primo homine per inobedientiam violata monstratur. Nam q̃ facile est antiquo insidiatori fectis vetita suadere: qui potuit liberos atq; incorruptos sua calliditate decipere? Quapropter ab originali peccato (vnde vsq; ad seculi finem viuens nullus excipitur) ꝓpheta mundari se petit: quasi adhuc carnalibus vicijs non omnino purgatus. Sed cum dicit Seruo tuo: iam se ostẽdit legi domínice iure famulari. Dominantur autem errores/ cum in eis fallaci voluntate presumitur: tunc vero imperium perdunt/ quãdo ab ipsis homines per dei gratiam subtrahuntur. Iure ergo propheta immaculatum se confidit fieri: cũ eum iam contigerit ab eorũ dominatione liberari. Maximum vero delictum est superbia/ qua ⁊ diabolus cecidit: ⁊ hominẽ traxit. Quantum enim in malo magna sit hinc datur intelligi: que ex angelo diabolum fecit: q̃ homini mortem intulit et concessa beatitudine vacuauit: omnium malorum mater/ scelerum fons/ vena nequitie. Scriptum est enim. Initium peccati omnis superbia: quam tamen dominus veniens sua humilitate deiecit. [Et erunt vt complaceant eloquia oris mei: ⁊ meditatio cordis mei in conspectu tuo semper. Domine adiutor meus: et redemptor meus]. Dicit quando eloquia oris eius domino placere prevaleant: videlicet si a vicijs que superius dixit reddatur alienus: propter illud qõ dicitur peccatori. Quare tu enarras iustitias meas. Que est autem meditatio cordis: que potest ad dominum peruenire? Spes/ charitas/ et fides/ que vtiq; digna sunt deo. Illa enim merentur in conspectu eius ascendere: que ipse cognoscitur approbare. Adiutorem vero suum dicit in bonis: redemptorez a malis: vt nemo suis meritis applicet: quod celesti largitate susceperit.

Ecclesiasticus 10.

Psalmus 49.

Conclusio.

¶ Quã mirabili ordine totum psalmũ gloriosissimus propheta cantauit.

Laudauit domini predicatores. Ipse quoq; aduentũ sacratissime incarnationis edocuit: magnalia eius varia definitionum qualitate commendans. Reuersusq; in memoriam fragilitatis sue a delictis se petijt debere mundari: vt tantoꝝ sacramentoꝝ relator dignus existeret: qui docuit scripturas domini a purissima conscientia debere narrari. Numerus quoq; presens: virtutem psalmi declarare sentitur. Nam sicut in euangelio octauodecimo anno curuata mulier iubente christo a sua infirmitate saluata est: ita se in hoc psalmo petijt peccatis propijs propheta liberari: per hunc calculum significans tempus aptissimum: in quo ⁊ iste domini salutifera beneficia mereretur.

¶ Explicit expositio in psalmum. 18.

¶ In finem psalmus Dauid. xix.

Exaudiat te dominus in die tribulationis: protegat te nomẽ dei iacob. Mittat tibi auxilium de sancto: ⁊ de syon tueatur te. Memor sit omis sacrificij tui: ⁊ holocaustũ tuũ pingue fiat. Tribuat tibi ſm cor tuũ: ⁊ omne cõsilium tuum cõfirmet. Letabimur in salutari tuo: ⁊ in nomine dei nr̃i magnificabimur. Impleat dominus omnes petitiones tuas: nunc cognoui qm̃ saluum fecit dñs christum suum. Exaudiet illum de celo sancto suo: in potentatibus salus dextere eius. Hi in curribus et hi in equis: nos autẽ in nomine dei nostri inuocabimus. Ipsi obligati sunt ⁊ ceciderunt: nos autem surreximus ⁊ erecti sumus. Domine saluum fac regem: et exaudi nos in die qua inuocauerimus te.

Quam q̃ tituli ꝟba nota sunt: de textu psalmi aliquid disseram⁹: vt gratius possit accipi: qñ breuiter eius intrõitio probat agnosci. Futuroꝝ igitur illuminatione ꝓpheta cõpletus: per optatũ modũ euentre prospera sancte deprecat ecclie: que illi p aduentũ dñi certissime nouerat esse vẽtura: Et nimia charitate cõpletus: illi optat ꝓspera: cuius se mẽbra esse nouerat. Talia siquidẽ desideria beati semper appetunt: vt bona sua ibi posita iudicent: vbi benemeritoꝝ vota congaudent.

Diuisio.

Primo ingressu propheta deprecat sancte ecclesie bona succedere: vt diuersa mundi tribulatione fatigata: christum dñm exaudita suscipiat. Scõo deprecatur: vt omne consiliũ eius rectũ q̃ fidem dño oipotentie sue pierate confirmet: promittẽs fidelem populum non magnificandum potestate mũdana: sed diuina potentia.

Expositio.

Exaudiat te dñs in die tribulationis: protegat te nomẽ dei iacob]. Per figuram Prolepsin: que latine dicit preoccupatio: ꝓpheta studio magne charitatis accensus: optat ecclesie catholice prouenire: que longo post tempore fieri posse cernebat. Audiri cognoscimur: qñ oĩmodis aliquid obtinemus. Dicendo ꝟo: in die tribulationis/ tempus grauissime afflictionis ostendit/ quo magno desiderio dñm deprecamur. Non enim extremis labijs: sed mundo corde tunc petimus que nobis tribui postulamus. Perscrutandũ est quoq; quare patriarche Jacob nomen videtur annexum: illi enim matris fratri Surripiẽs: totius benedictionis gratiã consecutus: vt et ipse illi cum reliquo populo subderetur. Que similitudo benedictionis: christiano populo cõgruenter aptatur: qui gentem subsequens iudeoꝝ eam deuote mentis religione superauit: vt gratie munere primus donãte dño redderet. Nam cũ dicit. Protegat te nomẽ dei iacob: huiusmodi similitudinẽ a dño vult intelligi: ⁊ nouo populo concedendã: quam ille in prefiguratione sanctus patriarcha precepit. [Mittat tibi auxilium de sancto: ⁊ de syon tueatur te]. Optando mittatio ostẽdit a patre filiũ missum. Sed hoc verbũ charitatis est non subiectionis: sicut ⁊ ipse in euangelio de spiritu sancto dicit. Expedit vobis vt ego vadã. Si enim ego non abiero: paraclitus non veniet ad vos: si aũt abiero mittam eũ ad vos. Syon enĩ sicut sepe diximus: mons est significans speculationẽ: que cõuenit diuinitati: quontã illi oĩa non vt nobis ex euentu nota sunt: sed ex gloriosa sue dispositionis arcano. [Memor sit oĩs sacrificij tui: ⁊ holocaustum tuum pingue fiat]. Sacrificium sancte ecclesie: non hostia pecudum: sed iste ritus accipiẽdus est qui nũc agitur corporis ⁊ sanguinis immolatione solẽni: quem venturũ preuidebat non quẽ pretermittendum esse cognouerat. Sequitur Et holocaustum tuũ pingue fiat. Holocausti nomine in illa prioris sacrificij similitudine perseuerat. Holocaustum enĩ totum dicebatur incensum: que nunc referenda sunt ad cõmunionis nostre sanctissimã puritatem. Holocaustũ enĩ per se combustũ et aridũ est: sed pingue fit atq; iocundum: qñ a gratia diuinitatis assumit. [Tribuat tibi † dñs ſm cor tuũ: et omne cõsilium tuũ confirmet]. Post dia psalma positum: venit ad ingressum scõm: adhuc optãs ecclesie bona: quã sciebat constanter in orthodoxa religione mãsuram. Dicit enĩ Tribuat tibi dominus ſm cor tuum. i. ſm intellectum quem habes de domino saluatore: vt eum credas vnũ ex trinitate passum carne: ⁊ pro mundi liberatione in crucis patibulo pependisse/ ipsum resurrexisse/ ipsum sedere ad dexteram patris/ ipsum ad iudicandum esse venturum. Addidit quoq; Et omne consilium tuũ cõfirmet: scz vt mundi istius illecebras contemplata domini promissione despicias: ⁊ pericula presentis seculi nõ pauescas: dum future resurrectionis premia leta semper expectas. Hoc est enĩ cõsilium sancte matris ecclie: patrẽ ⁊ filiũ ⁊ spiritũ sanctũ vnum credere deũ: a quo creata sunt oĩa: ⁊ disponunt vniuersa. Hec bene confirmari propheta deprecat in populo fideli: p que nouit eum ad eterna premia esse vẽturũ. [Letabimur in salutari tuo: ⁊ in nõie dei nr̃i magnificabimur. Impleat dñs omnes petitiones tuas]. Cum vir sanctissimus spũalia bona optaret ecclesie: vt se vnum ex eius corpore esse monstraret: suam quoq; personã decenter admiscuit. Nam in salutari ecclesie: qõ est dñs Christus: letaturum se esse declarauit: ⁊ in ipsius nomine se magnificandum esse testatur: qi ex Christo christiani fuerant nũcupandi. Magnificari est enim magnũ fieri quippe cũ ex vocabulo celestis regis nomen est impositum seruienti. Sequit Impleat dñs oẽs petitiones tuas. Fit iterũ ad ecclesiam grata conuersio: vt ex tam frequẽti voto ꝓbaretur nimie beniuolentie magnitudo. [Nunc cognoui qm̃ saluũ fecit dñs Christũ suũ]. Hec iam vsq; ad finẽ psalmi ex persona loquitur sua. Que figura dicitur Apostrophe. i. conuersio: quotiẽs ad diuersas personas credit verba cõuertimus. Dicẽdo nũc cognoui/ magnã virtutẽ ꝓphetationis ostẽdit: vt in ꝑsenti se diceret cognouisse/ qõ post multa secula potuit approbari. Saluũ fecit pater xp̃m filiũ resurrectione gloriosa: qñ etiã ascẽdit in celis. [Exaudiet illũ de celo sancto suo: in potẽtatibus salus dextere eius]. Exaudiuit filium pater ab incarnatione suscepta: post resurrectionem videlz: qñ spiritum sanctũ de celo misit apostolis: quẽ in terris mittẽdum promiserat. Et vt ipsum quoq; in deitate sua oipotentẽ esse monstrar: ⁊: sequitur. In potentatibus salus dextere eius. Salus igit quã ipse condidit: potentatus nostri esse dinoscit: qñ illa salus/ nec morbis afficit/ nec doloribus sauciatur: sed potentes nos efficit cum in sua pertinacitate custodit. Sensus ergo talis est. Exaudiet filiũ pater de celo sancto suo: qui in dextera eius est salus: habens ex propria deitate: qõ petere videt ex carne. [Hi in curribus ⁊ hi in equis: nos autẽ in nõie dñi dei nostri † magnificabimur]. Fidei sue sinceritate cõfidens: que munieribus erat dñi cõtributa: ꝓpheta leratur despicies illos qui põposis curribus effecti: in tẽporali potius dignitate ꝓsumũt. Duo enĩ apud antiquos erãt genera trĩũ phoꝝ. Unũ matus in curribus: qõ laureatũ dicebatur. Aliud minus in equis: qõ optio nũcupabat. Sed ista secularibus relinquẽs: in nõie dñi se magnificatũ esse cõfirmat. Non enĩ currus aut equus magnificant: cũcti in hoc mũdo extollere videant honoribus: sed nomen dñi qõ ad premia eterna ꝓducit. Que figura grece dicit Synchysis: latine cõparatio: dum cõparatione quadã iustioꝝ caulam nostram: q̃ aduersarij demonstramus. [Ipsi obligati sunt ⁊ ceciderunt: nos aũt surreximus ⁊ erecti sumus]. Potẽter aperuit fructũ precedentiũ rerũ. Nam humanis honoribus ꝓsumẽtes: laqueati prauis desideriis suis in mortis foueã corruerunt. Et quis dicturus erat ceciderũt/ premisit obligati: qõ necesse est illis cõtingere qui se videntur neruosio erroribus obligare. Resurgere enim duobus

Al. fruoc bimus.

modis dicitur christianus: qñ a viciorum morte in hoc mūdo per gratiā liberatus in diuinis iustificationib⁹
Prouer.24. per seuerat: sicut sapientissim⁹ Salomon dicit Septies cadit iustus & resurgit. Dicitur & generalis illa resurrectio in qua iusti eterna premia consequētur. Sed hic vtrāq; cōuenire manifestū est: vbi ideo posuit erecti sumus: qz in qualibet resurrectione fideles ab humilitate cōsurgunt; & ad diuina premia subleuant. Q̄d argu-
T.Op. mentū in topicis dicit a rebus ipsis: qñ et aduersarios corruisse dicimus: et nos erectos esse testamur. [Dñe saluū fac regē: & exaudi nos in die qua inuocauerimus te]. Futurorū desiderio ppheta pellectus: illa petit iterum fieri que nouerat esse vētura. Dicit patri: saluū fac regem. i. christus dñs resurgat a mortuis: ascendat in celos: interpellet pro nobis: ne diutius nostra vacillet oratio: sed ipso aduocato presumamus orare: qui nos patri docuit supplicare: ne nos mortis laqueus possit astringere. Veniq; hoc sequit. Exaudi nos in die qua inuocauerimus te: quod tūc humano generi prouenit: quando resurrectione domini firme credidit / letanter asperit. Conclusio.

¶ Docuit nos ppheta sanctissimus: quali pietate debeamus xpo dño seruire: optat illi bona que nouerat esse vētura: qz bene credētiū mos
Matth.6. est illa orare: q̄ desideramus emergere. Sic & in dñica oratione premonemur. Adueniat regnū tuū: qd etiā si non optemus aduenit. Sed deuotū non vult desinere: que ventura credit optare. Quapropter affligamur in eius passione: gaudeamus in eius resurrectione. Sic enī ipsius possumus dici si eius dispensationibus mereamur aptari. Presentis aūt sacramenta sub vna summa nequaq; potuimus inuenire: sed forte nobis poterunt diuisa cōstare. Duodenarius itaq; calculus: ad apostolos est videlz applicādus. Septēnarius vo significat hebdomadam: que ad primā illā pertinet sine dubitatione culturam. Hec in vnum sociata: vtriusq; legis sacramēta cōcludunt. Sic & istius psalmi ad patrem dicta precatio: noui & veteris testamenti continet reuerenda mysteria.

¶ Explicit expositio in psalmum. 19.

¶ In finem psalmus Dauid. xx.

Domine in virtute tua letabitur rex: & super salutare tuum exultabit vehemēter. Desiderium cordis eius tribuisti ei: & voluntate labiorum eius nō fraudasti eum. Quoniam preuenisti eum in benedictionibus dulcedinis: posuisti in capite eius coronam de lapide precioso. Vitam petijt a te & tribuisti ei: longitudinem dierum in seculum et in seculum seculi. Magna est gloria eius in salutari tuo: gloriam et magnum decorem impones super eum. Quoniam dabis eū in benedictionem in seculum seculi: letificabis eum in gaudio cum vultu tuo. Quoniā rex sperat in domino: & in misericordia altissimi non cōmouebitur. Inueniatur manus tua omnibus inimicis tuis: dextera tua inueniat omnes qui te oderūt. Pones eos vt clibanum ignis in tempore vultus tui: dominus in ira sua conturbabit eos / et deuorabit eos ignis. Fructum eorum de terra perdes: et semē eorum a filijs hominum. Quoniam declinauerunt in te mala: cogitauerunt consilia que nō potuerunt stabilire. Quoniā pones eos dorsum: in reliquijs tuis preparabis vultū eorū Exaltare domine in virtute tua: cantabim⁹ et psallemus virtutes tuas.

Deo titulus hic. 19. psalmo par est: qm̄ & iste quidem de dño saluatore: sed sub aliqua diuersitate dicturus est. Superior nāq; cōtinet oratione pphete: & cōfidentiā qua liberādus est a cladibus huius seculi populus christianus. Hunc quidē panegyricus de incarnatione ipsius dñi: & postea deitatis eius facta narrank: vt oēs intelligāt eundē esse Marie semp virginis filiū: qd patris verbū. Duas enī naturas in christo dño saluatore credimus deitatis & humanitatis: que in vnā personam per infinita secula incōmutabiliter perseuerant. Quod ideo frequēter repetendū est: qz vitaliter & auditur semper & creditur. Diuisio.

In prima narratione psalmi huius verba pphete sunt ad deū patrē de incarnatiōe dñica. Scda diuersas virtutes eius gloriāq; describit: declarans a parte qua passus est: ad quā summā rerū apicēq; ipso largiēte quenirret. Tertia idem ppheta cōuertit ad dñm xp̄m: vbi more desiderātium optat illa in iudicio eius fieri: que nouit esse vētura. Expositio.

Domine in virtute tua letabitur rex: et super salutare tuū exultabit vehementer]. Domine prophetа ad patrem dicit in virtute tua. i. in omni potētia manifestatis tue: in qua & filius regnat: sicut ipe dicit Om̄ia Joan.17. nia patris mea sunt: & omnia mea patris sunt. Letabitur rex: gaudet Jesus christus. De quo in alio psalmo legitur Deus iudicium tuum da regi: & iusticiam tuā Psal.71. filio regis. Et in titulo passionis scriptum est Rex iu- Matth.27. deorum. Sequitur Et super salutare tuum exultabit vehementer: id est in eo q̄ per eum saluasti homines: filius tuus qui saluator est exultabit. Addidit quoq; vehementer: vt quanta est copia in beneficio: tanta sit et gaudij magnitudo. [Desiderium † anime eius tri- At cordis buisti ei: & voluntate labiorum eius non fraudasti eū]. Enumerat prophetа christo domino sm̄ carnem: q̄s ingentia / q̄s gloriosa collata sint. Desiderium eius anime fuit: sicut in euangelio dicit Desiderio desideraui Luce.22. māducare vobiscum hoc pascha. Quod schema dicitur Tātologia: id est eiusdem sermonis iteratio: sicut SCHE. est Benedicens benedicam te: & Multiplicans multiplicabo semen tuum. Sed ille solus est qui desiderio desiderauit mori: quando se pro omnium salute offerebat occidi: vt pretiosus sanguis eius mundū redimeret: ne diabolus eum adhuc iniqua presumptione vastaret. Voluntas vo labiorum fuit: qñ spiritibus imperabat immūdis: lāguores diuersos sermonis sui sanabat imperio: predicationes quoq; suas deuotis mentibus inserebat. Constat enī in nullo voluntatē ei⁹ fuisse fraudatā: qñ oia que fieri iussit ipleta sunt: sicut scriptū Psal.134. est Oia que voluit dñs fecit in celo et in terra. [Quoniam preuenisti eum in benedictionibus dulcedinis: posuisti in capite eius coronam de lapide precioso].

Post dia psalmatis silentium: venit ad scm̄ modum vbi incarnationis eius potentiā: mirabili fulgore describit. Dicendo enim qm̄ preuenisti: significat humanitatem anticipante diuinitatis gratia semper omari: quia nullus illi quicq; primus offert qd̄ bonum est: nisi hoc celesti munere cōcedatur. Erubescat pelagianus hoc proprijs hominis dicere: qd̄ immaculata verbi incarnatio euidēter legitur accepisse. Benedictio dulcedinis fuit: qñ dictū est Hic est filius meus dilectus: in Matth.3. SCHE. quo michi bene cōplacui. Posuisti Metaphorice dicitur: ab his qui post labores maximos p̄mio digno coronank. Quod totum pertinet ad naturā humanitatis que a diuinitate quod non habebat accepit. In capite p̄o idem dictū debemus aduertere: quantū ad substātiam attinet corporalē. Ceterum deitas nō habet mēbra: que vbiq; tota atq; perfecta est. Corona enim non improbe circūeuntium discipulor⁹ videtur significare conuentū: qz ipsum docentē desiderantiū apostolorū circuitus ambiebat. Hec erat corona capitis: hoc regale diadema: qd̄ no ornaret impositū: sed de xpo dño potius ornaretur. In hac enī corona & totius mūdi circulum merito poterim⁹ aduertere. In quo generalis SCHE. significat eccl̄ia. Quod schema dicit Caracterismos id est informatio vel descriptio: que siue rem absentē: siue presentem personā spiritualibus oculis subministrat. Hoc & in laude & in vituperatione fieri solet. [Ultam petijt † & tribuisti ei: longitudine dierum † in seculum seculi]. Vitam: resurrectionem significat: quā ille petijt: dicendo Pater clarifica filium tuū. Longitu- Alia te. Aller. Joan.17. dinē dierū in seculum secult. i. indefectam perēnitatem que nullo fine concluditur. Sed memento q̄ et hec et his similia: ab illa dicantur parte qua passus est. [Magna est gloria eius in salutari tuo: gloriam & magnum decorē impones super eum]. In capite versus sententiam posuit: quā subter exponit. Sancte siquidem incarnationi magna est gloria in salutari. i. in verbo patrio. Sed istam gloriam non poterat humanus sensus attingere: nisi eā in subsequētibus mirabili expositione declarare. Hoc schema dicit Epherxegesis: latine SCHE. explanatio. Nam gloria & magnū decus: xpo videtur significare iudicij: vbi in deitate sua altissimus apparebit: habēs gloriā de iudicio: decorem de maiestate. [Q̄m̄ dabis eum in benedictione in seculū seculi: letificabis eum in gaudio cū vultu tuo]. Gradatim descendit ad illā gloriā declarandā: quā xpo dño sm̄ carnem a patre clarificatus accepit. Dicit eum dādum esse in benedictione que nullo possit fine concludi. Verū hec verba pia examinatione pensanda sunt: vt tāte rei nobis elucere possit arcanū. Multis locis iam diximus suscipiēdū esse pro parte membror⁹: quod ipsi dño saluatori nō potest cōuenire: sicut & patres nostri similia loca exposuisse declarant. Qua propter letificabis eū in gaudio cum vultu tuo: suscipiendū est de vnoquoq; fidelium: de quibus & alter psalmus dicturus est Et habitabūt recti cum vultu tuo. Letificari enim de vultu Psal.139. dñi: alterius cognoscit esse persone: qd̄ de xpo intelligi catholica nō permittit eccl̄ia. Que sic vnita verbo cognoscitur: vt vna sine dubio intelligatur esse persona. [Q̄m̄ rex sperauit in dño: & i misericordia altissimi nō cōmouebitur]. Dicit causam quare tm̄ munus accepe rit: qz rex iste qui in passione sua tribus linguis legebatur a scriptur: sm̄ hoīem sperauit in dño: vt agnoscam⁹ nūll supplicter postulādo: ad eius nō posse nos misericordiā peruenire. Sequit etiā eternitatis huius causa probabilis: qz nescit⁹ patris misericordia submoueri: qui sperare in eius gloria perseuerat: sicut Salomon dicit Quis speraūit in dño: et confusus est? Et in alto Eccl.2. psalmo dicit Protector est oim̄ sperantiū in se. Posito Psal.17. igit in primo psalmo categorico syllogismo: & i septimo hypothetico: restat nūc vt enthymema demōstrare debeamus. Enthymema qd̄ latine interpretat mentis cōceptio: syllogismus est: cōstans ex vna ppositione & cōclusione: quē dialectici dicunt rhetoricū syllogismū: qz eo frequēter vtuntur oratores pro cōpendio suo. Iste taliter explicat Dis sperās in dño: exultabit Syl. et letabit in misericordia ei⁹. Ego igit exultabo & letabor in misericordia ei⁹. Ista est tertia species syllogismor⁹: per quos dialectici subtilissimis disputationib⁹ que ꝓbare nituntk ostendūt. Hec moueat quod in istis partibus nō sunt eadē verba: que dialectici ad instruēdos rudes longo post tpe formauerūt. In predicationibus enī sacris: argumentū quidē ipm̄ ponit: sed sub libertate verborū. Modo reliqua videam⁹. [Inueniat manus tua oībus inimicis tuis: dextera tua inueniat oēs qui te oderūt]. Venit ad tertiam diuisionē: in qua optat dñm xp̄m facere: qd̄ eum nouerat esse gesturum. Dicit enī Inueniatur manus tua. i. operatio tua reperiatur. Afflictos cōuertas inimicos qui a tuis regulis mūdi delectatione dissentiunt. De quibus ait apostolus Q̄m̄ si cū adhuc inimici essem⁹ recōciliati sumus Roma.5. deo per mortē filij eius: multo magis recōciliati saluerimus. Sed isti tādiu dicuntur inimici: donec diaboli suasionibus inducunk. Ceterum qñ ad xp̄m dñm redeunt: & serui & filij vocantur & amici. Sequit Dextera tua inueniat oēs qui te oderunt. Hinc illud iudicij tē pus aduertitur: qñ dextera patris. i. dño saluatori iudicaturus est mūdum: & qui eum oderunt pene perpetut tate dānandi sunt. [Pones eos vt clibanum ignis: in Dēf. tēpore vultus tui]. Clibanus est coquendis panibus enei vasculi deducta rotunditas: que sub vārib⁹ flāmis ardet intrinsecus. In qua similitudine merito peccatores ponuntur: qui in futuro iudicio: & meroie animi & penali excruciatione torquendi sunt: quia contra regulas dñi obstinata mente vixerūt. Tempus vo vultus domini dies iudicij: quando filius hominis videbitur ab omnibus: sed soli eum iusti etiam diuinitatis sue contēplatione respicient. Memēto autem q̄ superius in laude dñi christi Caracterismon schema po- SCHE. fuerit: per qd̄ honorem eius & gloriā diuersa qualitate gratiarū describit. Nunc per eādem figurā inimicos ipsius dicit variis supplicijs affligēdos: vt quātū ille mirabilis: tātum isti redderentur horribiles. [Dñs in ira sua conturbabit eos: & deuorabit eos ignis]. Iudicij pulcherrima narratione describitur. Illos enī peccatores: qui se pro actuum suorum malignitate discrutiant: ira dñi dicit esse turbandos: quādo audient Ite in ignē eternū. Et istā sententiā cōsequent: vt ppe- Matth.25. tua flāma deuorentur. Nam iussionem dñi nulla mora subsequit: sed mox vt discernit impietū est. Iste tamē ignis sic absumit vt seruet: sic seruat vt cruciet: habiturq; miseris vita mortalis & pena seruatrix. [Fructū eorum de terra perdes: & semen eorū a filijs hominū]. Fructus eorū fuerat in terra viuentium: si filio dei credidissent. Sed quia mandatis eius contumaci spiritu restiterunt: merito fructū illum beatitudinis perdiderunt. Semen eorum. i. vota vel facta peccantiū. Bene autem dicūtur semina: vnde nascitur vnicuiq; retributio digna gestorum. A filijs hoīm: efficies alienos: id est a sanctis: quos in hereditatem eternam tue misericordie largitate missurus eo. [Quoniā declinauerunt

in te mala: cogitauerūt consilia: que non potuerūt stabilire. Declinare dicimus mala supra alios pendētia in alio loco iniquitatis causas ledere. Vō in passione dñi constat effectum. Nam cum putarent iudei imperium Romanū sibi fore perniciosum/ si regem saluatorem dñm suscepissent: in ipsum ausi sunt mala declinare: que sibi credebant Romanis vlciscēdus euenire.

Joan.11. Cogitauerunt enī consiliū dicendo: Expedit vnū pro oībus mori: quod non potuerunt stabilire. i. ad votum suum perducere. Nam nesciēres vera dixerunt: oportuit vnū pro oībus mori. Verum quidem dictum: sed malo voto prolatū est: t ideo de tali facto subituri sunt penam: qr non habuērūt sinceram conscientiā. Quod

SCHE. schema dicitur Amphibologia. i. dictio ambigua: dubiam faciens pendere sentētiam. Consilium est enim

DEF. aliquid/ aut faciēdi/ aut non faciendi ratio deliberata.

Adorsum [Quoniam pones eos † deorsum: in reliquijs tuis preparabis vultum eoꝝ]. Positi sunt deorsum iudei: quādo vicio suo terrena sapientes non meruerunt celestia contueri: sed vultus eorum. i. mala intētio ipsorum: ad reliquias domini: hoc est ad passionem aptata est: vt cum illi se inferre crederent dispendium mortis: salus fieret absolute generalis. [Exaltare domine in virtute tua: cantabimus t psallemus virtutes tuas]. Exaltare dicitur. i. resurrectione magnificare. Tunc enim ab humilitate suscepta exaltatus cognoscitur: quādo in gloria sua resurrexisse probatus est. In virtute tua:

Joan.10. id est in deitate verbi: per quā dixisti Potestatem habeo ponendi animam meam: t potestatem habeo iterum sumendi eam. Cantare ꝓ est verba domini ore

DEF. proferre. Psallere autem mandata diuina bonis operationibus constanter implere. Hec enim duo sunt: que a nobis omnimodis expetuntur: vt laudes domini fideliter ore cantemus: t opere nostro ipsius mandata faciamus. Conclusio.

Ostensa nobis est imago celestis regis: mira bili descriptione veritatis: vt quē iudei non meruerunt presentē cognoscere auditu auris:

DOC. mundus eum crederet aduenisse. Meminerimus autē quod ꝓ iste tertius est ex his quos de duabus naturis euidentius locutos esse collegimus. Hanc tamen regulam noueris in omnibus custodirā: vt in eis psalmis: t due nature t vna persona esse declaretur: quatenus salutari breuissimoꝝ compendio: et illi destruantur qui duos filios esse mentiuntur: t illi qui vnam naturam in christo dño callida peruersitate cōfingunt.

Dicite qui vos putatis sapientissimos viros: quid est

1. Corin. 15. illud qđ ad Corinthios scribēs: ait Apostolus Tunc et ipse filius subiectus erit ei: qui sibi subiecit omnia: vt sit deus omnia in omnibus? Nam si ex deitate t humanitate vna natura facta esset vt creditis: qualis rogo substantia in eternū patri potest esse subiecta? Restat vt nos arrianos error absorbeat. Necesse est enim confiteri vos: qr verbum patri potest esse subiectum. Quāuis aliqui patres christi membris hoc aptādum esse putauerint. Quocirca patū tibi forsasse visum est: quod Eutices errore tenebaris obnoxius: nisi te et arriana calamitas iuncto fasce deprimeret? Auctores suos errores singuli damnauerūt: de te autem quid fa ciant: quem duplex culpa condemnat? Vox vt ad cōfictum veneris: statim Nestorianum vocas orthodoxum. Habemus contra te iudicia tua: hoc aliys ꝓ crimine dicis: quod tu tibi psuasisse cognoscaris. Extat hic denarij numeri duplicata societas: vt sicut hec pa ritas vnam summā designat: ita psalmus iste vtriusq; legis vnum dominum proclamet auctorem. Est enim in istis decadibus virtus eximia: et quotiens se geminant: totiens ingentium rerum sacramenta declarant.

Explicit expositio in psalmum. 20.

In finem ꝓ susceptione matutina psalmus Dauid. xxi.

Deus deus meus respice in me: quare me dereliquisti/ longe a salute mea verba delictorum meorū. Deus meus clamabo per diem t non exaudies: t nocte t non ad insipientiā michi. Tu autem in sancto habitas: laus israel. In te sperauerunt patres nostri: sperauerunt t liberasti eos. Ad te clamauerūt t salui facti sunt: in te sperauerūt et non sunt confusi. Ego autē sum vermis t non homo: opprobrium hominum t abiectio plebis. Omnes videntes me deriserūt me: locuti sunt labijs et mouerunt caput. Sperauit in domino eripiat eum: saluum faciat eum/ quoniam vult eum. Quoniam tu es qui extraxisti me de ventre: spes mea ab vberibus matris mee/ in te proiectus sum ex vtero. De ventre matris mee deus meus es tu: ne discesseris a me. Quoniam tribulatio proxima est: quoniam non est qui adiuuet. Circundederunt me vituli multi: tauri pingues obsederunt me. Aperuerunt super me os suum: sicut leo rapiens t rugiens. Sicut aqua effusus sum: et dispersa sunt omnia ossa mea. Factum est cor meū tanq̄ cera liquescens: in medio ventris mei. Aruit tanq̄ testa virtus mea: et lingua mea adhesit faucibus meis/ t in pulueren mortis deduxisti me. Quoniam circundederunt me canes multi: concilium malignantiū obsedit me. Foderunt manus meas et pedes meos: dinumerauerunt omnia ossa mea. Ipsi vero considerauerunt t inspexerunt me: diuiserunt sibi vestimenta mea/ et super vestem meam miserunt sortem. Tu autem domine ne elōgaueris auxilium tuū a me: ad defensionem meam conspice. Erue a framea deus animam meam: et de manu canis vnicam meam. Salua me ex ore leonis: et a cornibus vnicornium humilitatem meam. Narrabo nomē tuū fratribus meis: in medio ecclesie laudabo te. Qui timetis dominum laudate eum: vniuersum semen iacob glorificate eum. Timeat eum omne semen israel: quoniam non sprezit neq̄ despexit deprecationem pauperis. Nec auerrit faciem suam a me: et cum clamarem ad eum exaudiuit me. Apud te laus mea in ecclesia

magna: vota mea reddam in conspectu timentium eum. Edent pauperes t saturabūtur t laudabunt dñm qui requirunt eum: viuent corda eorum in seculum seculi. Reminiscentur et conuertentur ad dominum: vniuersi fines terre. Et adorabunt in conspectu eius: vniuerse familie gentium. Quoniam domini est regnum: t ipse dominabitur gentium. Manducauerunt t adorauerunt omnes pingues terre: in conspectu eius cadent omnes qui descendunt in terram. Et anima mea illi viuet: t semen meū seruiet ipsi. Annunciabitur domino generatio ventura: et annunciabunt celi iusticiā eius/ populo qui nascetur quem fecit dominus.

Joan.20. Phil.2. ETy. Sic in finem/ siue psalmus/ siue Dauid quid significet: frequēter expositum est. Restat vt ꝓ susceptione matutina: quod adhuc nouū esse cognoscitur explanare debeamus. Susceptio matutina est tempus resurrectionis: sicut dicitur in euāgelio Una sabbatorum valde diluculo: venit Maria ad monumentum t̄c. Susceptio enim fuit: quando dñs christus mortale corpus veteris hominis conditione deposita in magnam gloriam clarificatus assumpsit Cui omne genu flectitur: celestiū terrestrium t infernorum. Matutinum autē dictū est: quasi mane primitiuū: quod tēpus innumeris locis ad resurrectionem dñi cōstat aptatū. Sed cum in hoc psalmo multa de sua passione constet esse locuturū: videamus cur eius titulus solā resurrectionem cōmemoratione voluerit. Sepe enī significatur per id quod sequit: illud scilz qđ precessit: vt cum dicimus mane factum: intelligamus noctem quoq̄ precessisse. Similiter cum dicimus manumissum: intelligamus seruū fuisse: et his similia. Que figura dicitur Synecdoche: cū per id qđ

SCIE. sequit possumus intelligere qđ precedit. Unde dubiū non est cōmemorationem factā resurrectionis: indicare nichilominus t bearissimā passionē. Nunc aūt que sit virtus t claritas psalmi: absolute datur intelligi: qđ eum matutine lucis nomine prenotauit: qm passionē dñi christi quam narrat: saluti generis humani cōstat esse concessam.

Diuisio.

Per totū quidem psalmū loquit dñs xp̄s: sed primo capite derelictum se clamat a patre: vt dispensatā scilz susceperit passionem: posterioribus humilitatē suā: hoim abiectione cōmendans. Scdo loco passionem dñi sacram diuersis cōparationibus ꝓpetrauit: deprecans vt a sententibus inimicis suis: diuina protectione liberetur. Tertio cōmonet dñm laudare christianos: qr in resurrectione sua catholicā reperit ecclesiā: vt audito tanto miraculo in saluberrima fidei constantia permanerent: ne passionē tm̄ prophetata: imbecilla se hoim corda turbarēt. Que psalmū Paulo sollicitius audiamus. Est enī ingētiū rerum admiratione plenissimus: vt quid in hac vita contenendum: et quid in alia esset sperādū: capitis ipsius cōmonitionibus nosceremus. Nam cum multi psalmorum breuiter de domini passione meminerint: nemo tamen eam tanta proprietate descripsit: vt non tam prophetia q̄ historia esse videatur.

Expositio.

Deus deus meus respice in me: quare me dereliquisti: longe a salute mea verba delictorum meorum]. Dño christus ora preuidēs atq̄ dispensans: cui futura cuncta presentia sunt: quasi iam vicina passione permotus exclamat Deus deus meus. Hec tā verba accipiē da sunt ab humanitatis ipsius natura. Naturam autē DEF. dico esse virturem vigoremq̄ substantie. Nam t repetitio ipsa affectū necessarie oratorionis ostendit: vt illū geminato nomine charissimus filius inuocaret: que sibi non mundanā salutem: sed claritatem eterne maiestatis nouerat vtiq̄ prestaturū. Deus sermo grecus est: INTER. qui latine interpretat timor. Ꝓ qua re (vt arbitror) maiores nostri deum a timore appellandū esse voluerunt. Unde quidā ait gentilū poetarū Primo in orbe deos fecit timor. Nam cū dicit Respice in me: celerrimum sibi resurrectionis prouentre deprecat auxilū. Sequit Quare me dereliquisti? Istud quare: nōn ulla afferre cognoscit questionem: vt ille sapiētie magister substantialis et enarrator patris: ita sit vicina carnis sue morte turbatus: vt quasi nescius interroget patrē: quare ab eo fuerit derelict⁹. Sed hec t his similia ad humanitatem respicūt exprimēdam. Ceterum nec in ipsa passione absens illi credenda est fuisse diuinitas: cum dicat Apostolus Si cognouissent: nūq̄ dñm glo 1. Corin. 2. rie crucifixissent. Sed passus est impassibilis per passibilem quā suscepit humanitatem: t immortalis mortuus est: t qui nunq̄ mouit resurrexit. De quo loco pater Cyrillus: ita pulchre locutus est. Gratia ꝓ dei ꝓ olbus gustauit mortem: tradens ei proprium corpus: Cuius naturaliter ipse vita sit t resurrectio mortuorū. Similiter et beatus Ambrosius. Idem patiebatur et non patiebatur: mouebatur t non mouebatur/ sepeliebatur t non sepeliebatur/ resurrexit et non resurrexit. Sic t hominem dicimus hodieq̄ pati/ mori/ sepeliri/ cum tñ aia eius nullo fine claudatur. Quapropter derelictū se sub interrogatione testat: qr reuera manibus impioꝝ tradi non poterat: nisi manifestatio eius potētia talia fieri permisisset: sicut in euangelio dictū est Non Joan.19. haberes in me potestatē: nisi tibi data fuisset desuper. Clamat etiā que patitur humana suscepto: blasphemas voces t impias murmurationes abiciens. Dicit eni longe a se fieri verba que delicta parturiūt. Salus eni erat sancte anime: sermones delinquentiū non habere: sed virtute patiētie libēs sustineret: quod diuina dispensatione pateretur: sicut ipse in euangelio dicit Pater si fieri pōt: transeat a me calix iste. Et subiungit Matth.26. Verūtamen nō sicut ego volo: sed sicut tu. Dicit etiā a mēbris suis: verba delictoꝝ meoꝝ. Ille ergo qui peccata nō habuit nostra delicta sua dicit esse peccata: sicut t in alio psalmo ipse dicturus est Deus tu scis insipientiā meā: t delicta mea a te nō sunt abscōdita. Au- Psal.68. diamus ergo vocē mēbroꝝ ex ore capitis: t intelligamus ex nostra ꝑsona merito fuisse locutū: qui se hostiā obtulit ꝓ salute cunctorū. Unde apls dicit Eum qui 2. Corin.5. non nouerat peccatū: ꝓ nobis peccatū fecit. Nā t in ipsa lege peccata appellabant: que ꝓ ꝑtis offerebātur. [Deus meus clamabo p diē: nec exaudies: t nocte et nō ad insipientiā michi]. Per diē clamabat humanitas verbi: quā nō circūdabant tenebre pctoꝝ: nec tñ constat auditam: cui nulla prepedire videbat offensio. Audiat hoc querulū genus humanum qđ petitiones suas desiderat sine dilatione cōpleri. Petit sicut dictū est hūanitas verbi: que merebat audiri. Quā tñ ideo non cōstat auditā: vt et⁹ sacro sanguine ꝓfusa mūdi

Universidad de Navarra Biblioteca

crimina iuuarentur. Hoc etiã z'alijs docetur exẽplis. 2.Corin.12. paulus petit:vt ab eo carnis stimulus tolleretur: nec Job.2. ẽ auditur a dño. Diabolus precatur: vt Job sanctum virum seuissima calamitate percelleret: et constat ei mox fuisse concessum. Sed apostolo votũ suũ implere negabatur ad gloriã: diabolo ẽo dabat ad penã. Sic non audire frequenter expeditũ nis nos desiderata dilata contristent. Addidit quoq; clamasse se nocte. i. in tribulatione: cum etiam peccatores soleãt frequenter audiri. Subiunxit Et non ad insipientiam michi: subaudiẽdum reputabis. Duo sunt enĩ genera petitionũ. Quando petimus honores/diuitias/inimicorum vindictam: z cetera huiuscemodi insipienter petimus: q; mundana desideramus. Quando autem postulamus: DOB. vt a periculis liberemur: vt vita nobis cõcedatur eterna: non stulte petimus: sed conuenienter oramus. Petebat ergo mediator dei z hominũ christus: non insipienter: sed prudẽter: z tñ non cõstat auditum: q; mundi redẽptio sic erat dño dispensante ventura. [Tu autem in sancto habitas: laus israel]. Postq̃ se dixerat auditũ non fuisse me quis putaret deum patrẽ propriũ filiũ non amare: q; eum dissimulauit audire: de quo ipse testatus est ibi dicẽs est filius meus dilectus in quo mihi bene cõplacui: adiecit magne dilectionis indiciũ: dicendo Tu aũt in sancto habitas: laus israel. Jn sctõ habitas: incarnationem suã declarauit: sicut et in alio Matth.3. Psal.26. loco dicit Custodi animam meã: quoniã sanctus sum. Laus israel. Per modũ definitiuũ dicitur quid sit pater. i. Laus israel. Deum quippe videntiũ ipse reuera DEF. laus est: qui sanctis omnia gloriosa cõcedit. Et est tertia diffinitionis species: que grece proles: latine qualitativa dicitur. Hec dicendo quid quale sit: hoc vnde agitur quid sit euidenter ostendit. [Jn te sperauerunt patres nostri: sperauerunt et liberasti eos]. Ne duriciam quisq̃ putaret patris (sicut dictum est) quod se filius nõ profiteat auditũ tangũtur et ipso breuiter illa que gesta sunt. Eripuit enĩ populũ israel de terra egypti: eruit tres pueros de camino: liberauit Danielẽ de lacu Leonũ: z alia seu que fiũt: seu que legunt innumera. Sed cum hec tãta supplicantibus sue prestiterit: Roma.8. sine prestet: tñ filio proprio nõ pepercit: sed pro nobis oibus tradidit illum: vt implerentur videlz scripture z salus mundi ipsius passione prouenireret. Patres autẽ suos: quod christus dominus dicit: ex illa parte debet intelligi qua z fratres suos apostolos vocauit: sicut in Joan.20. euangelio post resurrectionem suã dixit Vade ad fratres meos z dices ad eos Ascendo ad patrem meum et patrẽ vestrũ. [Ad te clamauerunt z salui facti sunt: in te sperauerunt z non sunt cõfusi]. Certissima est sententia que demonstrat effectum. Necesse est enĩ vt ad vtilitatem suã audiat qui clamat ad dñm. Quanti enĩ martyres ab infidelibus non credebantur audiri: dum eos corporalis pena consumeret? Sed illi potentius auditi sunt: qui coronã martyrij percipere meruerunt. Dño ergo iussos suos semper exaudit: sed quemadmodum illis expedire cognoscit. Hec vacat quod speSCIPE. rauerunt frequenter iterauit. Figura est enĩ: que grece dicitur Epybasis: latine iteratio: quotiens per singula comata ad decorẽ marimum verba geminantur. Non sunt cõfusi: vtiq; quos veturos cõstat ad premiũ. Nõ enĩ cõfundit: qui bonũ desiderium suũ adipisci posse mõstratur. [Ego aũt sum vermis z non homo: opprobrium hominum/z abiectio plebis]. Hoc per figurã dicitur SCIPE. Tapinosin: que latine humiliatio nũcupatur: quotiẽs magnitudo mirabilis rebus humillimis comparatur: sicut apostolus ait Jnfirma mũdi hujus elegit: vt confundat fortia. Vermis: mimia quidem videt abiectione tenibilis: sed magna cõtinet sacramenta mysterij. Nã sicĩ abstq; concubitu/repit humilis/mouet sine sonitu. Que si cõsideres: non imerito dñm xpm vermẽ appellatum esse cognosces. Vermis ergo q; mortalis: q; de carne sine permixtione humani seminis natus est: q; vie ipsius silentiose z humiles extiterũt. Comparat se eni creator humillimis creaturis suis: me quidẽ estimantes abiectũ: quod ipso nosck auctore formatum: sicut scriptum est Fecit deus omnia valde bona. Sic z ipse Dauid doctorẽ secutus: minutissimo se pulici coequat. Ipsa enim virtus est religionis: vt quanto se plus vnusquisq; exemplo creatoris humiliat: tãto amplius exaltetur ad gloriã. Non homo. i. nõ peccator: quod in illo esse nõ potuit. Homo ergo dicik quantũ pertinet ad humanam naturã. Jdẽ nõ hõ appellatur: q; qs est propriũ hois peccata non habuit. Nam z diabolus in euangelio dictus est hõ: vt est illud Jnimicus homo Matth.13. supersemnauit zizania. Unde hoc nomen esse constat omonymon. Opprobrium autẽ hominũ fuit: quando DOB. eum sputis innumeris cõpluebant z alapis sacrilegis verberabant. Abiectio plebis fuit: quãdo põtius Pilatus dedit turbis potestatẽ quem vellent sibi dimitti. Illi Barrabam eligẽtes: christum dñm potius abiecerunt. [Omnes † qui videbãt me: † aspernabant me locuti sunt labijs z mouerũt caput]. Omnes de malis tñ suscipiendũ est. Nam si misceas fideles: nõ potest stare sententia. Que figura grece dicit Synecdoche: latine a toto partẽ Aspernabant ergo iudei dñm saluatorem: qñ dicebant Alios saluos fecit: seipsum nõ potest saluũ facere zc. Proprie aũt posuit labijs eos fuisse locutos. Tales enĩ ore non corde fabulant: quibus non puenit firma deliberatione sententia. Quid tñ isti labijs loquebant? Si filius dei est: descẽdat de cruce. Jstud enĩ animo discrepante videbant tñ labia personare. Nam vt per iracundiam: non per rationẽ proBefi.1. bares dictũ: adiecit mouerunt caput: quod minantes 1.Reg.26. facitũ: non iudicantes. [Sperauit in dño eripiat eum saluũ faciat eum/qm̃ vult eũ]. Hoc per figuram dictũ est a iudeis: que grece dicit Fronia: latine irrisio: aliud Matth.27. p̃ conak ostẽdens. Verba siquidẽ ista specialiter euangelij sunt. Dicebant enĩ iudei quãdo pendebat in cruce Sperauit in dño: liberet nũc si vult eum. O celestis integritas: nonne videmur hic euangelium recensere p̃ psalmum: quando tanta veritate completa sunt: vt non futura: sed transacta esse videantur? Merito: ne quid aut excusabile perfidis: aut fidelibus relinquere tur ambiguum. [Quoniam tu es qui † abstraxisti me Alt.extraxisti. de ventre: spes mea ab uberibus matris mee]. De vẽtre vtiq; virginali: qui iam tunc ab originalis peccati vicio sequestratus tanq̃ sponsus pcessit de thalamo. Jnde se dicit abstractũ: vnde humanitas tendebatur obnoxia. Siue illud accipiẽdum est: quoniã de vtero matris iure se a domino dicebat abstractum: vt ostenderet natiuitatem illam dominica virtute perfectam: ne incredibilis videret virginis partus: dum esset domini operatiõe completus. Et vt declaret perfectam humanitatem quam assumere atq; monstrare dignatus est: ab initio vite sue spem suã dicit in domino posuisse. Jterum hic quoq; incomprehẽsibilis sanctitas et singularis ostenditur magnitudo. Nam cui alij datum est diuinitatẽ agnoscere: quem adhuc potuerant vbera materna lactare? Jncipiens ergo etas dicebat ad qs alioqñ vix poterat peruenire maturitas. [Jn te

Alt.plect⁹. † lactatus sum ex vtero. De ventre matris mee: deus meus es tu.]. Ut hõ iste locutus est. Nã cũ se dicit lacratũ in dño: ostẽdit ab humana iniquitate fuisse discretũ. Quod aũt sequit Ex vtero matris: ad errorẽ pertinet synagoge: vnde eũ perfidia iudeoꝝ constat expulsum. Ceterũ sine deo nõ fuit nec ipsa cõceptio. Nã sicut hõ in iniquitatibus cõcipit: sic in ipsa incarnationis origine dñi xpi diuina substãtia humanitate iuncta atq; adunata declarat. Sicut z ab angelo marie semp Luce.1. virgini pphetatũ est Spũs sanctus supueniet in te: z virtus altissimi obũbrabit tibi: ppterea q̃ nascẽt ex te sanctũ vocabit filius dei. [Ne discesseris a me. Qm̃ tribulatio prima est: z nõ est qui adiuuet]. Metu mortis z ista plata sunt: q; dicturus erat Pater si fieri potest: trãseat a me calix iste. Tribulationẽ ẽo dicit mortis cogitationẽ: que longe post seculis immebat. Quã ideo denũciat primam: vt assumptio vere carnis tristiciã ostẽderet passionis. Siue q; illi initiũ nõ est omne quod venturum: sicut ppheta dicit Qm̃ mille annt Psal.89. ante oculos tuos sicut dies hesterna q̃ preterijt. Siue tribulationẽ dicit proximã: q; erat in sua carne passurus. Nam quicũq; dãna facultatũ/orbitates filioꝝ/ amissiones bonoꝝ/vel alia huiuscemodi sustinet: longinqua sibi mala cognoscik sustinere. Cum ẽo in carne sua quis patik: tunc illi prima tribulatio copulak. Qd aũt dicit Et non est qui adiuuet: puritas perẽtis z virtus diuinitatis ostendik: q; si deus nõ adiuuet: nullus est qui eripiat periclitantẽ. Consideremus ergo si debemus aliqñ ab ipso diuidi: qui nullius nisi ipsius tm̃ possumus miseratione saluari. [Circũdederũt me vituli multi: tauri pingues obsederũt me]. Oratione decursa: quã in passionibus suis semp premittit (sicut eũ fecisse tpe traditionis euangelistarũ dicta testãtur) ne se fidelitũ vota precipitare forsitan incõsulte presumerent: venit ad secundã partem: vbi per allegoricas cõparationes crucifixionis sue reuelat arcanũ. Et nota q; futura pro preteritis ponit: vt durissima corda iuSCIPE. deorum quasi peracta veritate cõtueret. Que figura dicik Prolepsis: latine preoccupatio: qñ refertur aliquid per tps preteritũ: qd adhuc credik esse venturũ. Totum factũ est ne periret incredulus: sed ipe sibi extitit reus qui se totiẽs cõtẽpsit admonitus. Uituli multi populi sunt: videlz iudeoꝝ qui ignorato dei iugo inconsiderata pcacitate lasciuiũt: simul petulantes z fatui: qui gressus suos nulla moderatiõe distinguũt: sed vagi z penduli ad iniqua cõsilia quibuscũq; salubribus eferũtur. Tauros pingues principes iudeoꝝ designat: qui inuicẽ tauri malicia superbiaq; suam erectis cervicibus inflauerũt: z innocẽtis sanguinem truculẽtis cornibus effuderũt. Apte ẽo addidit pingues. Tunc eni ipsum aial nimis reddit inquietum: qñ pinguedine multa refertũ est: z de mãsueto feroꝝ efficit: cũ presumptione luxuriãtis corporis aiatur. Quod si adhuc altius auctoritatis verba pensemus: circũdederunt: põt trahi ad eos qui illũ cum gladijs z fustib⁹ ambierunt. Obsederunt aũt ad illos qui sepulchrũ eius custodiEty. runt: ne a discipulis occulte raperet. Obsidio enĩ dicta est quasi hostium infestio. i. hostilis circũdatio. [Aperuerunt † in me os suum: sicut leo rapiens z rugiẽs]. Alt.Super SCIPE. Metaphora introducta est a consuetudine ferarũque aude os aperiũt qñ aliquid deglutire contẽdunt. Jn me aũt dixit cõtra me: cũ detestabili adunatione dicebant Crucifige crucifige. Os suũ. Reuera suũ qd non Luce.23. illis sapiẽtia aperuit: sed cogitatio scelerata reseruauit. DOB. Audiant vtrũq; pelagiani qñ iudei nequiciam locuti sunt: ipsi os suum aperuerunt. Jn bono autem legitur Dñe labia mea aperies: z os meũ annũciabit laudem Psal.50. tuam. Qd aũt dixit: sicut leo rapiẽs z rugiẽs. Rapies pertinet ad insanissimã seditionẽ: qñ eum rapiũ traxerunt ad tribunal presidis audiendũ. Rugiens ad blasphemas voces quibus clamauerũt Crucifige crucifige. Quod vtrũq; feris merito cõparatũ est: qñ insant populi consiliũ rationabile perdiderũt. [Sicut aqua effusus sum: z dispersa sunt oia ossa mea]. Cõparatio ista non minimum cõtinet sacramentũ. Dispersa sunt ossa eius. i. firmi ac fideles apostoli: qñ dixit eis Ecce Matth.10. ego mitto vos velut agnos in medio lupoꝝ: tunc illi sicut aqua effusi sunt. Aqua enĩ qñ funditur z rigat et abluit: sic illi ob dẽ terrarũ diuino imbre satiãtes: peccatoꝝ sordibus abluerunt. [Factum est cor meum tanq̃ cera liquescẽs in medio ventris mei]. Cor suũ volũtatem suã dicit: que in scripturis diuinis clausa tegebat: sed impleta passione eis veritas de aductu eius promissa reuelata est. Bene aũt legis mysteria cõparata sunt cere: que tunc splẽdorem redditi qñ in vsum luminis caloze liquefacta dissoluitur. Uentre ẽo suum: dicit ecclesiam catholicã: vbi recta verba predicantium veniente temporis plenitudine patuerunt. Jnde est z illud: q; velũ templi in passione dñi cõstat scissum. Reuelata sunt enim tali facto illa que tegebantur occulta. [† Exaruit velut testa virtus mea: z lingua mea ad- Alt.Aruit hesit faucibus meis: z in puluerẽ mortis † deduxerũt tanq̃. me]. Virtutem xpi teste nõ potemus incongrue cõpa Alt. deduxi ratam: q; sicut illa fornace duruit: z fortior redditur sit. igne decocta: sic passione dñi virtus eius solidata est: que prius quasi lutea videbat incredulis. Lingua ẽo suã significat predicatores apostolos: qui adheserunt faucibus xpi dñi eius mãdata custodierũt. Ille enĩ in faucibus dñicis manet: qui se diuino adiutorio in ipsa predicatiõe custodit. Sed quomodo se dicit in puluerem deductũ: cuius caro non potuit corruptionẽ? Sed hoc ad votũ intelligendũ est immanitũ iudeoꝝ: qui se putabant xpo morte dedisse cõmunẽ iã qua crederet vsq; in puluerẽ fuisse deductus. Siue magis a mẽbris suis. i. ab ecclesia dicat se vsq; ad puluerẽ fuisse perductum. Soris ista humane cõditioni videbãt esse cõmunis. [Qm̃ circũdederunt me canes multi: concilium malignantium obsedit me]. Hoc mirabili ppietate passionis sue sacramẽta describit. Canũ igitur natura talis est: vt nouis hospibus nullatenus acquiescat: sed importunis atq; assiduis latratibus arceat: quos noticia domestice conuersationis ignorat. Pio ergo fidei iustissime cõparant: qui nouã doctrinã dñi minime recipientes: cõtra eum ferocissimis vocibus oblatrabant. Doctrina ẽo nona est: sicut euangelista dicit. Manda- Joan.13. tum nouũ do vobis: vt vos inuicẽ diligatis. Qd etiam Jsa.65. Jsaias ppheta testat. Uetera trãsierũt ecce facta sunt noua oia. Patenter aũt describit actus ille iudaicus. Fuit enĩ concilium malignantium: quando cogitabant Jesum dñm dolo tenere mortiq; tradere. Malignan- Ety. tium quippe dicit: maligna cogitantiũ. Et merito se latetur obsessum: qi in ipso erat ciuitas hierusalẽ: quam hostes fidei christiane in eodem obsidere videbãtur. [Foderunt manus meas z pedes meos]. Sed anteq̃ ad passionis ipsius veniamus exordiũ: perscrutãdum est / cur talem elegerit sibi mortem qui dicit: Potestatem habeo ponendi animam meam: z potestatem habeo iterum sumendi eam? Primum q; crucis ipsa positio talis est: vt pars eius superior celum experat: inferior terras non deserat: fixa infernoꝝ ima contingat: z Joan.10. DOB.

velut quibusdã brachijs extensis latitudo eius totius partes appetat mũdi: iacẽs ꝯo quattuor cardines orbis designat. Sic in paruo posita: cũcta videt esse cõplera. De cruce dñi dico: que de penali malo pctõm facta est beata redẽptio. Postea tribuẽs salutis bonũ: que prudẽ dabat intertũ: patibulũ salutare mors indicãs vitã/humilitas diuinã proclamans summitatẽ: vt christũ in celo/xp̃m in terra/xp̃m per totũ orbem/xp̃m quoq; ad inferna per figuram crucis esse cognoscas. Quod si aut ferro trucidatus / aut ignib⁹ fuisser absumptus/aut lapidibus oppressus/aut fluctib⁹ demersus/ aut alia qualibet morte preuẽtus/ quo signo rogo diabolus pelleretur? Quo vexillo frons christianoꝝ tuta mansisset? Qua figura corporis z aie firmarek infirmitas? Nulla mors tante maiestati melius conuenire potuit: nisi que nobis perfecte salutis indicia dereliquit. Preuisum est etiã ad credulitatẽ nostrã: vt altius cõfigerek/viderek a multis/crederek a plurimis. Et ne deũ quispiã dubitaret: in cuius passione tot z tãta miracula cõuenissent: p vniuersum mundũ tenebre facte sunt: terra tremuit: petre scisse sunt: vt orbis passum euidenter suũ testaretur auctorẽ. Sic istã crucifixionẽ: totum mirabile habere debuit: que templiũ pij redẽptionis excepit. Qua propter merito a christo electa est crux: in qua z singulariter occũberet: et cõmuni sorte moreretur. Et cũius passionis dñice ad litterã simplex hic videak esse narratio: nã aliquid nobis z sobaliter sentiendũ actus iste significat. Manus xpi iudei violauerũt: qñ eius miracula nullatenus credere maluerũt. Manus enĩ significãt operationes: quas in diuersoꝝ languoribus medicus celestis exercuit: vt eoꝝ obstinata duricia signoꝝ virtutibus molliret. Pedes quoq; foderunt: dum eius aplos per quos fides christiana in gentibus ambulauit lacerandos esse putauerunt. Sic future cause in ista dñi crucifixione predicte sunt. Foderunt autem non transitorie debemus accipere: quia terra tunc varios fetus germinat qñ holm studio cognoscitur exarata. Quod cõtigit in corpore dñi salua-
DOG. toris. Illud enĩ clauis affixum: lancea perforatum fructum nobis intulit sine fine mã surũ. Qua propter iam non pertimescim⁹ dicere/ deũ carne passum/deũ mortuum pro salute cunctoꝝ. Unde pater Augustinus mirabiliter z solito more declamauit: dicens. Res vetusta erat: vt homo moreret. Quod ne semper valeret in hoie: res noua facta est vt deus moreret: sicut z Aplus
1.Corin.1. ait. Nos aũt predicamus christũ: z hunc crucifixũ. Et ne filiũ virginis (vt quidã demẽtiũ putãt) aliũ fortasse sentires: adiecit. Christum vtiqꝫ dei virtutem: z dei sapientiã: q; quod stultũ est dei: sapientius est hoibus: et quod infirmum est dei: fortius est hoibus. Quid enim tam stultũ/tam infirmũ videtur incredulis/ꝯ cum audiunt deũ dei filiũ crucifixum pariter z sepultũ? Sed placuit deo per stulticiã predicationis salvos facere credẽtes. Incarnatio siquidẽ dñi miseri cordie ipsius est mirabilis altitudo/inestimabile donũ/incõprehensibile mysterium: vnde aut rectis mẽtibus puenit salus/ aut peruersis sensibus generak interitus. [Dinumera-
Alt. inspexerunt. uerunt oĩa ossa mea. Ipsi ꝯo cõsiderauerunt z † conspexerunt me]. Forma crucis mira ꝓpietate depicta est: vt omne corpus in ea sic dicak extensum: quatenus eius ossa humanis oculis numerabilia viderentur: vt quod caro superducta celauerat: inimia tensione corporis appareret. Sed videamus vtrum pena dicenda sit an tribunal dãnationis an disceptatio: vbi quasi in regali solio constitutus: increpãtem reliquit reum: confitentem reddidit protinus absolutũ. Quo facto ille humani generis miserator eximius: quid sanctis suis prestaturus esset: in latronis subita confessione monstrauit. Dinumerata sunt etiam ossa eius. i. Apostoli: siue reliqui christiani: qñ persecutione facta truculentiũ iudeorumine in malorem numerũ conualescerent querebantur extingui. Sequitur etiam incredulitatis eorum detestabilis obstinatio: vt non aliquid transitorie aut casualiter fecisse videantur: sed dicit eos considerasse et conspexisse: z eorum lapideum/ tot miraculis non fuisse mollitũ. Petre scisse sunt: terra tremuit: sol amis- Matth.27.
ctu se tenebrosoꝫ ne tantum scelus videret abscondit: z prohdolor iniquitas in ipsorum oculis defixa in sacrilegio suo mansit immobilis. [Diuiserunt sibi vestimẽta mea: z super vestẽ meam miserũt sortem]. Quãuis tota passio dñi magna sacramẽta contineat: tñ hic nescio qd maius parturik arcanum: qp alis vestimẽta sua dicit esse diuidẽda: aliã vestem ad sorẽ nichilominus perducẽdam. Vestimenta illa que diuisa sunt: scripturas significãt prophetarũ vel reliquarũ celestiũ lectionũ: quas heretici prava interpretatione diuidẽtes. Pilati militibus scelerata se diuisione coniũgunt. Tunica ꝯo illa que venit ad sortẽ: que eius sanctitatẽ corporis ambiebat: quã dicit euangelista desuper fuisse contextam per totũ: catholica ꝓbatur eccla: que nullatenus humano discerpẽda dat arbitrio: sed integra atq; inuiolabilis quasi ex sorte vnicuiq; diuina semper largitate prestat. Ipsa est cõtexta desuper: quã nemo diuidit: nemo dirũpit: sed ꝑpetua stabilitate firmissima: in vnitatis sue robore perseuerat. De qua ipsa veritas
Matth.16. dicit Tu es Petrus z super hanc petrã edificabo ecclesiam meam: z porte inferi non preualebũt aduersus eã. Quod factũ z euangelista testat: dicẽs. Postq; cru- Matth.27
cifixerunt eũ: diuiserunt vestimẽta eius sorẽ mittentes. Uerũ ista sors in scripturis diuinis tam septius cõmemorak: vt magnũ nescio quid diuini iudicij gestare videatur arcanũ. Scriptum est enĩ in leuitico: vnã sortem dño dari z vnam apopẽpeo. i. transmissoi. Item
DOG. Moyses quibusdã tribubus trans iordanẽ terrã sortẽ diuisit. Iesus quoq; filius naue: terram repromissionis filijs israel sorte missa distribuit. Sors quoq; Jo- Jone.1.
nam perdidit latentẽ. Et in Salomone legit. Contradictiones cohibet sors: z inter potẽtes dirimit. In nouo quoq; testamento. i. in actibus apostolorũ: sors Ma- Act.1.
thiam designauit apostolũ. Paulus etiam ipse apostolus scribens ad Ephesios: sorte se dicit vocatũ sm ꝓ- Ephe.1.
positũ eius: qui oĩa operak sm consiliũ voluntatis sue. Necnon ad collocenses scribẽs dicit. Gratias inquit Col.1.
agẽtes deo patri: qui idoneos nos fecit in parte sortis sanctoꝝ in lumine. Sed cũ multa legank tam in veteri qꝫ in nouo testamento sortibus fuisse diuisa: nemo ausus est negare per eam diuinitus esse monstratũ: quod mens deuota petitione supplici postulauit. [Tu autẽ dñe ne † lõge facias auxiliũ tuũ a me: ad defensionem Alt. Elõga-
meã † aspice. Hic iam resurrectionẽ celerrimã depre- uerit.
cak: vt perfidoꝝ mala crudelitas superuenieñ rali gloria destruak. Auxiliũ enĩ ipsam significat resurrectionẽ que vtiqꝫ lõge facta nõ est: qñ triduana puenit. Sequit. Ad defensionẽ meam aspice. Sed quẽ sit ista defensio: cõsequẽter exponit. [† Eripe a framea † aiam Alt. Erue.
meã: z de manu canis vnicam meam]. Liberari se postulauit a morte quã subiturus erat: collato scil; resurrectionis auxilio. Framea enĩ synonymũ est nomẽ: significans siue hastam/siue gladiũ/siue quelibet arma per que voluit futurum crucis extrium competenter

aduertit: q; per ipsam motis plerũqꝫ succedit. Sed primo dixit Eripe aiam meã: modo petit liberari ecclesiã que est illi vnica/id est catholica: vt intelligatur doctrinas nouas et cõcilabula perditoꝝ vnitatis vocabulo repulisse: hereticos hic canib⁹ comparãs: qui domestica quadã feritate atrociter mãsuet: cũ de penetralib⁹ nris exeũt ecclesiã dei mordere ac lacerare festinãt. Et vt scias canes talibus holibus aptissime cõparatos: de manu canis dixit: qõ vtiqꝫ homo nõ canis habz. Siue (vt quidã volunt) manu canis significat prãte mundi istius: que ecclesiam dei lacerare mordaci ac subdola semp iniqtate festinat. Canes autẽ non in malo tm: sed
Alt. salua. etiã in bono ponit/frequẽtia exempla testant. [† Libera me de ore leonis: z a cornibus † vnicornioꝝ humilitatem meã]. De ore leonis: de potestate diaboli dicit: qui bene cõparak feris: qñ humanis semp delectak ex
Alt. vnicornium. rijs. Sed ne forte aliquibus scrupulus inde nascatur: quare frequenter vna res z optimis ꝓtis aptatur et pessimis? Dicendũ est qꝫ ad similes partes debeat applicari. Unãquãq; rem diuersas certũ est habere qualitates: vt leo de quo nunc sermo est: habet fortitudinẽ
DOG. propter quã beluaꝝ rex appellak. Habet z truculentã feuitiam: ꝓpter qõ ferox dicit. Qua propter fortitudo
Apoc.5. eiꝰ z ptãs christo merito cõparak: vt est illud. Uicit leo de tribu iuda. Ferocia vero ipsius: diabolo cõpetenter
1.Pe.5. adiungit: sicut petrus aplꝰ dicit. Sobrij estote z vigilate: q; aduersarius vester diabolus sicut leo rugiẽs circuit/querẽs quẽ deuoret. Ita fit vt vnum animal consideratis eius qualitatibus: rebus a se discrepãtibus ra-
IDI tionabiliter cõparek. Qñ genus locutionis: scripture diuine fortitã propriũ non inerito dixerimus. Sic z reliquas cõparationes huiusmodi: presentis expositionis ratio cõprehendit. A cornibus/id est a superbis de summitatũ suarũ potestate ferientiũ. Sed inspice qõ addidit vnicornioꝝ/id est se singulariter erigentiũ qui nimia elatione surgẽtes/cõfortes ferre nõ possunt: dñi solt faciendũ putãt quodcũqꝫ libuerit. Talia enim animalia que vno cornu armantur: multo fortiora sunt ab his quibus duplicia tribuuntur: que greci monoceron appellãt. Ab illa enim vnicornioꝝ superbia non ferenda humilitatẽ suam: que destituta opprimi facile possit erpi postulauit. [Narrabo nomen tuum fratribus meis in medio ecclesie laudabo te]. Post sacram passionem dicit gloriam diuinitatis toto orbe vulgandã. Narra-
ETy. bo enim dicit/id est narrare facio. Fratres autẽ dicunt: qui diligunt z diligũtur. Nã qui pati venerat pro salute cunctoꝝ: quem eoꝝ non diceret fratrem? De quo loco
Hebre.2. patenter ait aplꝰ. Decebat enim eum ꝓpter quẽ omnia z per quẽ oĩa: qui multos filios in gloriam adduxerat/auctorẽ salutis eoꝝ per passionẽ cõsummari. Qui enim sanctificat z qui sanctificak/ab vno oẽs. Propter quã causam nõ cõfundit fratres eos vocare dicẽs: Nũciabo nomẽ tuũ fratribus meis. Sic ait et in euãgelio
Matth.28. post resurrectionem: Dicite fratribus meis. Et alibi.
Matth.12. Qui fecerit voluntatẽ ꝑris mei qui in celis est: hic meus pater z mater z frater est. In medio ꝯo ecclie laudat dñm: q̃ se pia cõuersatione tractauerit. Ipsius eñ preconiũ est mortis sanctitas custodita: qñ nichil valet aliq̃d boni caro facere: nisi cui diuina misericordia ꝓbitatẽ noscitur prestitisse. In medio aũt dicit palam: z in cõuersatione multoꝝ: vbi recte mẽtis opatio reliquis fidelibus prestat exemplũ. [Qui timetis dñm laudate
Alt. glorificate. eum: vniuersum semẽ iacob † magnificate eũ]. Paulo latius dñi passione narrata: ne corda fidelitũ longa tristicia turbarẽtur: venit ad tertiã partẽ: vbi deuotos alloquitur vt dñi dispensatione recognita laudent eum z preconia ipsius generali exultatione celebrẽt: qñ per eius passionẽ prouenit salus fidelitũ z vita iustoꝝ. Nunc intendamus qã suauis in timore dñi declaratur affectus. Timor humanus non laudẽ parturit: sed vituperationẽ. Dei autẽ timor: q; iustus z rectus est: laudẽ generat/amorem tribuit/ardorẽ charitatis inflammat. Laudate ergo dicit qui timetis dominũ/id est qui reuerentiã habetis nominis eius: q; eum non meretur predicare: nisi qui cognoscitur z timere. Uniuersum in
parte bonoꝝ accipe: q; illos tm maunlt intelligi: qui fidei iacob deuotionicꝫ consentiunt: superantes per religionis affectũ veteris hois primã nattuitatẽ. [Timeat eum omne semẽ israel]. Semen israel nõ vnius nationis populus significak: sed cunctarũ gentiũ cognoscitur plenitudo: vnde ꝑstat ecctiam colligendã. Et q; superius dixerat: laudate q̃ timetis dñm nunc ad quos timor ptinere possit edicitur: ad israelitas vtiqꝫ/id est videntes dñm: q; nescunt timere deũ: qui heretica prauitate cecati sunt/vel idolis scelerata mẽte deseruiunt.
Alt. deprecationẽ. [Quoniã non spreuit: necꝫ despexit † precẽ pauperũ]. Qñ solent facere mũdi istius honore gloriantes/spernere paupes/despicere supplicantes/ causamqꝫ de habitus qualitate metiri: vt si tit vestibus nitidus verax putetur: si amictu sordidus mẽdacissimus habeatur. Sed apud deũ longe diuersum est: qui de veste nõ iudicat/qui opulentiã nõ honorat: sed ille ꝑces fidelis pauperũ exaudit/z adiunat egenos. Illi ꝑciosus est: qui tñ fuerit sanctitate ditissimus. [† Nec auertit fa-
Alt. nec. ciem suã a me: et cum clamarẽ ad eum exaudiuit me]. Intelligamus hunc versum: z deo gras inẽptum possimus deuota mente referamus. Nã cũ diceret generaliter agẽdas esse gras: q; pauper diuinitas exaudire dignak: se intulit dñs christus dicẽdo: Nec auertit faciẽ suam a me. Sic ergo causam omniũ suã fecit: sic peccata mundi corporis sui sanctitate deleuit: vt dum ad se infirmitatẽ humanã trahit: diabolus amitteret qõ tenebat. Quid autẽ clamauit? Quid se dicit auditum? Utiqꝫ vt mors nostra eius exitio finirek: vt peccatũ veteris hois redimerek precio sertissime passiõis. [Apud
Alt. in conspectu tuũ. te laus mea in ecclesia magna: vota mea dño reddam † corã timentibus eũ]. Apud te significat de te: in ecclesia magna catholica scilz que vniuerso terrarũ orbe diffusa est. Magna enĩ z amplitudine recte dicit z honore. Uota vero mauult intelligi sacramẽta corporis z sanguinis sui que illis presentibus redduntur: q; ei sancto timore subiecti sunt. Mentiꝫ vide qd sequit. [Edẽt pauperes et saturabuntur]. Hec sunt vota que supius dixit. Et considera: quia pauperes tñ posuit/qui mundi istius illecebras contẽptu ditissimo refpuerũt: nõ diuites qui secult huius felicitate referti sunt: sed pauperes/id est regnũ dei esurientes. Ideo enĩm addidit Et saturabuntur. Saturari enim non poterant nisi quos talis possidebat esuries. [Et laudabũt dñm qui requirunt eum: † viuit cor eoꝝ in seculum seculi]. Permãsit
Alt. viuunt corda. in superioribus dictis. Nã cum saturati pauperes fuerint: laudabunt dominũ. Pauperes dñm laudant: diuites semetipsos exaltant. Isti thesauraria terrena cõgerunt: illi celesti vbertate ditescunt. Facultas disparsed conscientia dissimilis. Isti denicꝫ locupletes sunt de mũdo: illi de deo. Qñ dissimilia vota sortiti sunt. Pauperes possident quod nunqꝫ perdent/diuites tenẽt qõ non solum mortui: sed etiam viui frequenter amittunt. Sequitur Uiuit cor eorum in seculum seculi. Uiuit cor id est spes eorum immobilis vegetatur. Illud enĩ ve-

Universidad de Sevilla Biblioteca

rcsiter viuere dicimus: quod in diuinitatis gratia persecerat. [Reminiscentur et conuertentur ad dominū vniuerse fines terre]. Reminisci proprie illos dicim⁹ quos post obliuionis iniuriam ad memorie constat redisse medicinam. Sed hoc de paganis quomodo posit intelligi qui nulla sacramenta fidei ante conuersionem suam vllatenus susceperunt? Sed et eos bene dicimus reminisci: quia omnis homo deum sibi confitetur auctorem. Sed quando deus omnipotens esse fideliter agnoscitur recte dicitur ab eis reminisci: vt ad illum veraciter redeant/quem prius peruersa voluntate neglexerant. Sequitur Conuertentur vniuersi fines terre. Prophetia est vniuersalis ecclesie: quam nunc constat toto orbe diffusam. [Et adorabunt in cōspectu eius: † omnes patrie gentium]. Ne quis putaret dubium quomodo esset ab vniuersis gentibus adorādus interposuit in conspectu eius: vbi nullus adorat nisi qui de sincera fide presumpserit. Conspectus enim illius non est: nisi supra fidelissimos et beatos. Dicendo Omnes patrie gentium: nichil excepit qui cuncta concluſit: vt per indigenas suos et ipse quoq; patrie credā tur esse deuote. [Quoniam domini est regnum: et ipse dominabitur gentium]. Intendamus quid iste versus prc posteratus ostendat intelligi. Deus dominabitur gentium: quoniā domini est regnum: quia non sunt gēntium regna: sed domini q̄ potestate sua z mutat reges et continet. Et necesse est ipsum debere vbiq; coli quē rerum dominum constat intelligi. De quo loco pater Augustinus in libro ad Honoratum presbyterum: more suo mirabiliter dixit. Ille irrisus: ille crucifixus: ille derelictus: hoc regnum acquirit et tradit in fine deo et patri: non vtiq; vt ipse amittat: sed vt q̄s in fide seminauit/cum venit minor patre: hoc perducat in speciem in qua equalis non recessit a patre. Probata est his dictis vniuersalis ecclesia. Desinant homines donatistarū vanitate confundi. Non potest prevalere plus fraus diabolica/q̄ religio christiana? Necessarium est enim iuēto loco: hereticorum confutare nequitias: quoniā dum illos (domino prestante) destruimus: catholice fidei sensum firmamus. [Manducauerunt et adorauerunt omnes † diuites terre]. Quid est hoc q̄ superius de corpore dñi pauperes dicit esse saturatos: hic autem diuites terre tm̄ manducasse z adorasse confirmat? Scilicet vt intelligas non humiles: sed superbos qui non habent in mansuetudine spem: sed in diuitijs presumptionem. Nam licet eadem predicationum sacramenta susceperint: tamen par non est in vtriq; deuotio. Illi enim vsq; ad saturitatem comedunt/id est vsq; ad perfectionē: isti sic manducant vt non magnis desideriis expleantur. Aliud est enim mediocriter aliquid velle percipere: et aliud toto mentis ardore perquirere. Et ideo hi non dicuntur pauperes christi: sed diuites terre. [In conspectu eius † procident vniuersi qui descendunt in terram. Et anima mea ipsi viuet]. Quia superius dixerat: diuites terre esse tepidos christianos: nunc dicit qui ante deum procidant/id est cadant: qui in terrenas concupiscentias carnis fragilitate descendunt: et hominibus apparere non possunt. Bene autem dictum est/descendunt: quia omne peccatum pars probatur inferior. Nam dum conuentus ecclesie omnes indiscrete suscipiat: ipsius conspectu noti sunt qui se meritorum qualitate discernunt. Animā vero suam dicit deo viuere: quoniā hunc mundum immaculata conuersatione transiuit. [Et semen meū seruiet ipsi. Annunciabitur domino generatio ventura].

Alr. vniuerse familie.

Alr. pigueo

Alr. cadent omnes.

Semē opera dicit que tempore incarnationis sue manifesta fecit in terris: vt populos instrueret/secreta religionis aperiret/predicatores apostolos istitueret: qui religionem sanctam sincera fide predicarent. Annunciabitur domino dicit: ab angelis (vt quidam volunt) qui preces humanas ad dominū referre memorantur. Scriptum est enim in libro Thobie. Ego obtuli memoriam orationis vestre ante dominum. Sed figuraliter dicitur Annūciabitur domino: scienti quippe z ois prenidēti. Scriptum est enim Scit enim pater vester: Matth.6. sit dominus: quid vobis necessarium sit priusq̄ petatis ab eo. Annunciēt ergo angeli domino/pio ministerio: non pio instructione. Generationem venturam dicit: que ex aqua z spiritu sancto erat dño largiente p creanda. Et vt ostenderet eam iustā: dicit dño esse ventura. Generatio enim malor: sibi videtur venire nō domino. [Annūciabunt celi iusticiā eius: populo qui nascetur quem fecit dominus]. Id est euangeliste predicabunt filium dei. Ipse enim est iusticia patris. Illi ergo populo predicāda est iusticia: q̄ creditur⁹ est deo: qui peccator⁹ morte derelicta venit ad vitā: qui sic beneficio dei ex fide nascitur: vt in eternum viuere mereatur. Qua propter nimis apte dictum est: christianū populum dñm fecisse. Creauit enim quando illum de vētre matris eduxit. Sed tunc eum a peccatis liberū fecit q̄s christianū per aquā regenerationis instituit. Animo vero condendū est: q̄s iste z alij psalmi qui de passione dñi loquuntur: in spe christianorum maxime terminantur: vt hac dispositione mirabili cognoscamus salutem credentibus tali mysterio contributam.

Conclusio.

¶ Iste psalmus est/quem nobis paschali munere solenniter decātare ecclesia: vt salutariter instruamur in humanis rebus etiam beatos temporaliter ex aliqua parte a dño derelinqui: cum tñ eos ad bona eterna tuitionis sue virtute perducat. Hunc feliciter flentes audiamus: per quē sic possimus reficiri: si defixo animo in eodem mereamur affligi. O dura corda iudeor⁹: o insensate mentes nunq̄ omo credentiū: nōne hic solus psalmus ad passionē credendā sufficere debuisset/quā sic euidēter de se veritas predicauit? Et ne aliqua corde durissimis excusatio relinqueretur: sequūtur inter aliquos de hac re psalmi: euidenti et manifestissima prophetatione conscripti: id est 34.54.68. et centesimusoctauus: vt nulli esse deberet ambiguum q̄ tantis preconibus cognoscit fuisse vulgatū. Cōtinet aūt psentis psalmi numerus z alia rerū facta celestiū. Nā cum ppha daniel trib⁹ hebdomadibus orationē suā dño iugiter immolasset: vt que essent israelitico populo futura cognosceret/ā geli voce rūsus est: ad primas pces se fuisse trāmissum: q̄ diabolica relictatiōe tardatū: vicesimo p̄mo die ad eū potuisse descēdere: vt votis ei⁹ satisfacere potuisset. Qua propter et hic psalm⁹ nō imerito tali calculo noscit collocat⁹: q̄ diaboli puersitate destructa/medicinalis passionis dona reserauit. Cuius bñficio humanū genus ab eterna morte liberatum: ad perpetue salutis dona perueniat.

¶ Explicit expositio in psalmum. ¶

¶ Psalmus Dauid. xxij.

Dominus regit me et nichil michi deerit: in loco pascue ibi me collocauit. Super aquam refectionis educauit me: animam meam cō-

uertit. Deduxit me super semitas iusticie: propter nomen suum. Nam et si ambulauero in medio vmbre mortis: non timebo mala quoniam tu mecum es. Virga tua et baculus tuus: ipsa me consolata sunt. Parasti in conspectu meo mēsam: aduersus eos qui tribulāt me. Impinguasti i oleo caput meū: et calix meus inebrians q̄ preclarus est. Et misericordia tua subsequetur me: omnibus diebus vite mee. Et vt inhabitem in domo domini: in longitudine dierum.

Apte pretermittitur: vbi nouī nichil est q̄ requiratur. Hoc tñ cōmonendū est: vt nomina tituli huius ad spiritualem (sicut prefati sumus) intelligentiā perducere debeamus. Loquit enim per totum psalmū psona dñi veritate deposita: regeneratus ex aqua et spiritu sancto fidelissimus christianus grās agens: q̄n de aridritate peccati ad locū pascue: z ad aquā refectionis domino sit largiēte perductus. Et notandum q̄ vt antea decalogū legis acceptū ita hic decem beneficijs se gaudet esse ditatū. Q̄s non singulis versibus vr: sed p comata succincte narratur. Diuisio.

Dauus quidē psalmus est: sed multis nosc̄itur partibus cōtineri. Aut diuisionē in personis non habet: sed in rebus. Idcoq̄ nos nō diuisiones vt in alijs psalmis: sed ceteras numeri per singulas qua sq̄ ptes fortitan competenter affirmamus. Expositio.

Dominus regit me: et nichil michi deerit]. Vir ille sanctissimus qui per gratiā baptismatis innouatus: pauperem se dñi abiecta seculi pompa nosc̄ebat/in conscientie cubili letus exultat/et a dño se ptegi: iocunditate dulcissima profitetur. Dicit enim regit se a dño vbi est defensio fortis z magna securitas: vbi nemo metuit inimicum: vbi iam nullus sua imbecillitate turbat. Addendo autē Nichil michi deerit: diuitias suas pauper ille nosc̄ebat: cum sibi a dño substantiā spiritualem crederet nichilominus cōferendā. Sed audiam⁹ in subsequētibus: q̄n sit diues ista paupertas que tātis bonis replet: quāta cōtineri regū thesaurarta non merentur. Que figura dicit Synatrismos: latine congregatio: quo tiens multa in vnum colliguntur: et velut pondere facto/audientiū animis offeruntur. Hoc schema siue in laudibus: siue in vituperationibus inter oratores violentissimum haberi solet. [In loco pascue: ibi me collocauit]. Primam partem munerum fidelis iste quē dixi mus gratāter exponit: q̄d tñ ad vniuersalem christi ecclesiam merito cognoscimus pertinere. Asserit se ergo in locis pascue cōstituti/non vsi caro corpusq; sagi netur: sed vsi aia celesti pabulo refecta/spūalis letitie nitore pingueſcat. Illa enim dei sunt pascua/que non ventris digestionib⁹ dilabuntur: vbi iterū iportuna non succedit esuries: sed aia cum semel cepit esse saturata: in idipm celesti munere psenerat. Locus autē iste qui dicit pabulor: diuina lectio est. Nā sicut pecudū corporibus pinguedine pstat ager depastus: ita z sermo diuinus animā nouit fideliter saginare meditatus. De his pascuis saturatus eructauit ille qui dixit deo. Quam dulcia faucibus meis eloquia tua: super mel et fauum oris meo: z his similia. [Super aquā refectiōis educauit me]. Sedz munus sue pfectionis ostēdit: dona diuina cōparans amenitatibus huius seculi: quibus multum humana gaudere solet infirmitas. Sed cōsideremus per istas cōparationes: q̄d magis velit intelligi. Aqua refectionis/est baptismi lauacrū: quo aia sterilis ariditate peccati ad bonos fructus inferendos diuinis muneribus irrigat. Et bene addidit Educauit: id est paulatim nutriuit/quasi paruulos z renatos: sicut Petrus ap̄s dicit. Tanq̄ modo geniti infantes rationabiles et sine dolo lac cōcupiscite vt in eo crescatis in salutē. 1.pe.2. [Animā meā cōuertit]. Ad gratiā tertiā venit: vbi animā suam diuino bñficio asserit esse cōuersam. Sed cōuersam dicit: q̄ post baptismū de peccatrice facta est iusta: de feculēta mūdissima: de ꝓtracta sine ruga: sicut ap̄s dicit. Vt exhiberet sibi ipse gloriosam ecclesiam: Ephe.5. nō habentē maculā/aut rugam/aut aliq̄d huiusmodi. Merito ergo aiam suā gloriat ad christū esse ꝓuersam: que diu sub diabolo ꝓbabat esse captiua. Sed tunc est salubris ista cōfessio: si non iterū incēttuis vicijs in peccata relabamur. Iterū istā ꝓfessionē vide q̄d sequitur. [Deduxit me super semitas iusticie: propter nomē suū]. Quartū beneficiū memorat: q̄d est sollicitius indagandū. Nam cum iusticie semitas ambulare supbe sit: cur sanctus vir illuc se gaudet esse perductū: q̄d dominicis regulis videbat esse ꝓtrariū? Sed hic sup taliter accipiendū est: quēadmodū si dicat positus est super populū corrigendū: quos debeat iusticie semitas edocere: sicut z alius ppheta dicit. Sup excelsa statuit me: vt vincā in claritate ipsius. Q̄s autē alt⁹ ꝓpter nomen suū/famulus christi gaudebat se ad illam scientiā gueniſſe: vt posset dñi iussa vulgare. Semite eñ iusticie/sunt duo precepta salutaria: in quibus lex et ꝓphetalis sermo cōcludit. Diliges dñm deum tuum ex toto Deuto.6. corde tuo: et ex tota anima tua: et proximū tuum sicut teipsum. Merito ergo sup semitas iusticie deductū se esse gaudebat: qui animi ꝓtemplatione ꝓfecerat. Addidit ꝓpter nomē suū: vt nemo diceret meritis suis collatum: q̄d diuina gra ꝓbabat esse cōcessum. [Nam et si ambulauero in medio vmbre mortis/non timebo mala: q̄n tu mecum es]. Quinta succedit gra: qua reuera constat vniuersis firmissimo catholico cōtributā. Dicit eñ: Et si inter hereticos z scismaticos ambulem qui recte vmbre mortis esse dicunt: q̄n exitij figuram portār cū ad iferna ꝓcuntur: nō timebo eor⁹ prauas insultationes: q̄a tu ꝑsentie tue me tuitione defendis: sicut scriptū est in ꝓphera. Nō te deserā/non te derelinquā. Josue.1. In isto quippe mūdo: ecclia iter iniquos ambulat donec iudicij dies bonorum malorūq; sequestrator⁹ aduenerit: sicut ꝓpheta dicit. Spūs inquit vultus nr̄i christus dñs sub cuius velamēto viuimus inter gētes. Sine vmbra mortis/absolute diabolus est: q̄ obscure nobis laqueos ponit: vt p nebulas ipsius deceptī: in eterne mortis precipitia corruamus. Sed hec nō timētur a vero fideli: z si in ipor medio diuina misericordia fretus ambulare presumpserit. Cur enim vir iustus illos timeat qui sanctos timēt: z inuicta illis voluntate deseruiunt? [Virga tua z baculus tuus: ipsa me consolata sunt]. Jam sexta largitate letat. Virga enim pertinet ad iusticiam et fortitudinem domini saluatoris: sicut in psalmo dicit. Virga equitatis virga regni tui. Ba- Psa.44.
culus ad adiutorium humanum respicit/quo z pes ipse caute defigitur: et totum corpus nisu desuper incūbentium sustinetur. Hoc vsi sunt patriarche. Dicit enim Gen.32.
Iacob: In baculo meo transiui Iordanem istum. Item Exod.12.
in Exodo ait dominus filijs israel. Renes vestros ac-

cingetis tenētes baculos in manibus: et comedetis festinantes. Qđ multis locis reperies in auctoritate diuina. Iste ergo duabus rebus fideles se asserit consolatum. Una est districtio que cōterit victosos: altera gubernatio que sustinet fideles christianos. Ipsa vero dum ponit numero plurali: virgā z baculum significat que superius dixit. Sed videamus quēadmodum vtrāq; nos cōsolari poterūt: cum res oino diuerse sint. Baculū quippe non est dubiū ꝓsolare: qui ad opem ferendam humane imbecillitati semp assumit. De virga quid dicemus que percutit/affligit/et vicia nostra iudiciaria seueritate castigat? Consolatur plane et ipsa fideles: quādo eos ad viam dei adhibita emendatione perducit. Nā recte cōsolari dicimus omne qđ adiuuat: et ad tempus nos pro sua districtione cōtristat. Unde
Hebre.12. dicit apls ad hebreos. Oīs omnis disciplina ad ꝑsens non gaudij videt esse: sed tristicie. in posterū aute multum fructū affert. [Parasti in conspectu meo mensam: aduersus eos qui tribulant me]. Septime gratulationis numerus adhibet: cum dicit Parasti in conspectu/id est prede stinasti altare sanctū: qđ cūcta videt ecclesia: qđ circūdat populus christianus. Mēsa eīn a mēse
ETy. dicta est: qr codē die cōmuni ritu gentiū exercebantur. Ecclesie ꝑo mensa est beata cōcatio/epulatio felix/saturitas fidei/esca celestis. Uerū istā mensam aduersus eos paratā esse manifestū est: qui in aliqua peruersitate demersi/ecclesiā dei suo grauiter errore cōtristant.
1.Corin.11. De ꝗbus apls dicit. Qui māducat indigne: iudiciū sibi māducat z bibit/non diudicās corpus dñi: datū scilicet ad remissionē peccatoꝝ: et vitā ꝑpetuā possidendā. Memēto aūt qr mēsa z in bono z in malo ponitur:
1.Corin.10. sicut dicit apls. Nō potestis cōicare mēse dñi: z mense demoniorū. [Impinguasti in oleo caput meū]. Et ctaua ponit munificētia. Caput fidelium christus est dño qui recte dicit impinguatus in oleo: qñ nulla siccitate peccatoris exaruit. Caput ergo suū in oleo asserit impinguarū: videlz vñ cetera mēbra letarent. Sed qđ est hoc qđ species ipsa benedictionis sancte frequēter adhibet: vnxit ꝓpheras/cōsecrauit reges? Non imeritor qr arbor ipsa pacis etiā prestabat indiciū: qđ eius specialiter munus nosciť esse diuinū: liquor arboreus/pinguedo letificās/magnarū gra dignitatū: cuius folia in viriditatis sue pulchritudine perseuerant. Hec etiam Noe per columbā nunciauit terris redditā sospitatē/
ꝑs.44. vr merito tante benedictionis capax esse videatur: que fructus sui magno decore simul et vtilitate perfruitur. De ipso enim et alius psalmus dicit. Propterea vnxit
Salvr me9 te deus deus tuus oleo exultatiōis pre cōsortib9 tuis.
Al. ꝑclar9. [Et † poculū tuū inebrians: qđ † preclarū est]. Nonū munus est sanguinis dñi: qđ sic inebriat vt mentem sanet a delictis ꝓhibens/non ad peccata ꝓducens. Hec vinolētia sobrios reddit: hec plenitudo malis euacuat Et qui illo poculo non fuerit repletus: eterna redditur egestate tenuis. Inuentur etiam et in malo positum: vt Ysaias ait. Et accepi de manu tua calicē ruine: poculum ire et indignationis mee. Addidit qđ preclarū est:
Joan.4. vtiq; cū talia conferat: vt ad celoꝝ regna perducat. De quo poculo in euangelio dī. Qui biberit ex aqua quā ego do/non sitiet vnq̄: sed fiet in eo fons aque salientis in vitam eternā. [Et misericordia tua subsequetur me: omnibus diebus vite mee]. Decima pars promisse donationis impleta est: vbi ad cumulum se leticie desideriū magnitudo satiauit. Nam cum misericordia domini semper precedat: hic dicit Subsequetur me. Subsquitur vtiq; ad iusticiam: sed precedit ad gratiam conferendam. Nam si solam sequerer: nemō donata perciperet. Si tm precederet/nullus poterat collata seruare. Gratuitores sunt enim insidie quas a tergo diabolus parat: et nisi domini misericordia subsequat: facillime fragilitas humana decipitur. Tunc enim quādo se aliquis vicium transisse credit: incauta magis ignoratione decipitur. Unde nimis necessarium est: vt semp nos et gratia dñi precedat: et misericordia subsequat. [Et vt inhabitem in domo dñi: in longitudine dierum]. Finis iste pendet de superioribus dictis. Ideo enim illa professus est sibi esse cōcessa: vt ad habitandum in domo eius glorie peruenirem. Ipsa est enim bonorū omnium completiua perfectio: sicut in alio psalmo dicit.
ꝑs.83. Beati qui habitant in domo tua: in secula seculorū laudabunt te. Domus quippe domini/futuram significat Ierusalē: que in longitudine dierum sine ambiguitate consistit. Ipsa est enim beatitudo ꝑpetua: z sine fine leticia. Memento autem qđ in priore versu psalmi huius: idem (dñs regit me z nichil michi deerit) breuiter dixit: qđ in subsequentibus latius enumerauit. Que figura dicit Epitrochasmos/id est dicti rotatio: cū succincte ea que sunt effusius dicenda pstringit. In hoc
SCIPE. autē versu finali/id est Ut inhabitē in domo dñi: in longitudine dierum. Epiphonem/id est acclamatio nobilissima nimis figura posita est: q̄ post narratas res breuiter cum acclamatione prorumpit: post omnia desinēs in exaggeratissimā summitatē. Sic psalmi istius principia/media z finis: decora diuersorum schematū luce radiantur.

Conclusio.

¶ Mente reponamus qđ celesti illa fistula decem virtutib9 compacta cecinerit: q̄ dulce melos anime salutari delectatione cantauerit: vt in hac festiuitate mysteri: non voluptas auriū: sed salubritas acq̄sita cognoscat alarum. Numerus quoq; psalmi huius significat pfectionem sapiētie. Siquidē .22. libros esse cognoscimus veteris testamēti: ꝑm litteras hebreoꝝ quas ad plenitudinē diuine scientie cōprehendendā cōstat humano generi tributas. Quapropter diuersis modis psalmo isti superna nosciuntur conuenire mysteria.

¶ Explicit expositio in psalmum .22.

¶ Psalmus Dauid prima sabbati. xxiij.

Domini est terra z plenitudo eius: orbis terraꝝ et vniuersi qui habitāt in eo. Quia ipse sup maria fundauit eū: z sup flumia ꝑparauit eū: Quis ascēdet in montē dñi: aut qs stabit in loco sancto eius? Innocēs manib9 et mundo corde: qui nō accepit in vano animā suā/nec iurauit in dolo ꝓximo suo. Hic accipiet bñdictionē a dño: et misericordiā a deo salutari suo. Hec est generatio querentiū eū: querentium faciē dei iacob. Attollite portas ꝓncipes vestras: z eleuamini porte eternales: z introibit rex glie. Quis est iste rex glorie? dñs fortis z potēs: dñs potēs in ꝓlio. Attollite portas ꝓncipes vestras z eleuamini porte eternales: z introibit rex glorie. Quis est iste rex glorie? dñs virtutū ipse est rex glie.

Velum presentis tituli/tuāte dño alacriter subleuem9: vt nobis penetralia psalmi clarius innotescāt. Prima sabbati significat diem dominicū que prima est post sabbatū: quo die dñs resurrexit a mortuis. Qui propter excellentiā tanti miraculi/ꝓprie dñi nuncupatur: siue qr in eo mundū cōdidit. Eo siqdem die isti seculo resurgēdo dñs subuenisse cognoscit: qñ cum z fecisse declarat. Sed qr totus psalmus post resurrectionē canitur: ideo et titulus iste ꝓmissus est: vt corda fidelium cōgruo moneret indicio. Diuisio.

Post resurrectionē dñi ꝓpheta letior effectus/humanum genus alloquit: qđ varia superstitione laborabat: Prima parte desiniens dñi vniuersum orbē esse terrarū: vt sicut se nullus ab ei9 imperio ꝓbaret exceptū: ita nec a fide crederet alienū. Secundo loco determinans quibus virtutib9 ꝑditi sint in eius ecclesia constituti. Tertio dementissimos superstitiosos alloquit: vt vero dño famulātes a noxia sibi puersitate discedant. Expositio.

Domini est terra et plenitudo eius: orbis terrarū z vniuersi q̄ habitāt in ea]. Quāquis terrā z in bono z in malo poni sepe nouerimus: hic tm ecclesiā debem9 aduerte re/q̄ dño specialiter pura mente famulak. Nā Ixoia ab ipso sint cognita: tm illud ipius esse ꝓprie dicimus: qđ ei9 veneranť auctorē. Et ecclia nō imerito fructifera bonoꝝ terra suscipit: qr nutriuit z cōtinet populū christi. Seqtur Et plenitudo eius: id est multitudo sancta/qua replet eccl'ia. Sz ne terrā quā superius dixi coangustatā putares aliquā fortasse regionē: nūc dicit orbis terraꝝ: hoc est vniuersalē ecclesiam: que totius mūdi ambitu cōtinet. Intēde vero qđ dicit: q̄ habitāt in ea/id est nō qui cōueniūt z recedunt: sed qui fixa mētis stabilitate perdurāt. Habitare enim manere
ETy. dicim9 qđ errantiū nō est: qđ mutabilitati nō cōuenit. Sed ille solus ecclam habitat qui vsq; ad obitū suum in fide rectissima pseuerat: sicut et alius psalm9 dicit.
ꝑs.22. Et inhabitē in domo dñi: oibus diēb9 vite mee. [† Ipe
Al.quia. sup maria fundauit eā: z sup flumina ꝑparauit eam] Quid est sup maria fundare: nisi supra vicioꝝ hui9 seculi tremulos fluct9 ecclesiā firmissima credulitate solidare: vt anchora fidei fundata/ꝓcellas cuiuslibet periculi non paueśat? Unde z apls dicit. Quā sicut anchorā habemus aie tutā atq; firmā. Simili modo: z sup
Hebre.6. flumia dicit esse ꝑparatā: qñ ad volūtates turbulentas psecutoꝝ aptatā cōstat ecclesiā: vt ei ꝓtinus voluntates nocere nō valeāt: q̄ huius ꝓtra eā insana mentium ꝑcipitatione consurgāt. [Quis ascendet in montē dñi: aut qs stabit in loco sancto eius?] Postq̄ docuit dicit
SCIPE. ter vniuersa dñi esse que cōdidit: nūc ꝑ interrogationē secundā ingredit partē: respondēs quales esse debeāt: qui se ipsius desiderāt nūcupari. Que figura dī Exetasmos/id est exq̄sitio: cū res cōplures diuisas: cū interrogatione exquirētes/singulis que cōueniunt applicamus. Premittit ergo interrogatiōes: vt apta responsio subsequat. Quis ascēdet? Quia dicturus erat montē/id est iusticiā: ceteraſq; ꝓtutes ad quas magno nisu tēdimus: qñ peccatis obuiantibus impedimur. Sed postq̄ dixit: quis ascendet/nunc dicit stabit: quia multo utilius est in sancto loco stare: q̄ ad eius fastigium peruenire. [Innocēs manibus z mūdo corde: qui non accepit in vano animā suā]. Ista est expectata responsio. Innocēs manibus z mundo corde. i. cuius opatio neminem ledit: sed quantū potest adiuuare contendit. Et ne putares posse sufficere Innocēs manibus: addidit Et mundo corde: qr frequēter disponimus ledere: sed iuuamus nolentes: z iterū bona volumus: sed ab eo rum operatione cessamus. Ideoq; nō dicit illic ascēde re: nisi in quo vtraq; potuerit inueniri. In vano Xoa accipit animā suā: qui putat desiderāda que sunt/vel trā sitoria/vel caduca. Ille aute in vano nō accipit/qui se nouit ad diuinitatis intelligentiā fuisse ꝓcreatū/ad iegem dñi custodiendā/ad cogitationes vite eterne: z ꝗd quid pōt supernā gram promereri. [Nec iurauit in dolo ꝓximo suo]. Dicēdo in dolo: videt sacramēta permisisse simplicia. Scriptum est enim Iuraut dño et non ꝑs.109.
pentebit eum. Legimus etiā patriarchas iurasse sanctissimos. Et quare dicit in euāgelio. Nō iurabitis neq; Matth.5.
per celū: neq; per terram z c. Ueraciter iurare in veteri testamento prohibitū quidē non est. Sed qr humano generi: de infirmitate mētis frequenter nascitur causa periurij. In nouo testamēto vtilius dicit esse omnimodis non iurandū: sicut z alia similia que non contraria: sed cognoscimus cautiora. In euangelio quippe ipse
Ibidem. dñs ait. Dictum est antiquis. Oculum pro oculo. Ego autē dico vobis: non resistere malo. Per dolū itaq; iurat quisquis aliter facturus est q̄ ꝓmittit: credens periturum non esse decepisse nequiter credentis errorem. [Hic accipiet benedictionem a dño: et misericordiā a deo salutari suo]. Premisit pias obseruationes: nūc dicit z premia. Accipiet benedictionē: nō a quolibet alio sed ab ipso dño. Ipse beneuolendicit qui iudicaturus est: ipse absoluit qui incōmutabiliter dānare potuisset. Merito ergo beneficij per magnitudinē voluit concedentis agnosci. Qđ argumentum inter oratores dicitur a ꝑsona. Sequitur Misericordia: vt illa beneditio non p
merita: sed per indulgētiam domini venisse videatur. Nullus quippe hominū est: qui sibi misereri nō egeat. Donantur delicta vt veniat corona: sicut dari non pōt libertas/nisi prius seruitus fuerit absoluta. Salutaris ergo noster est dominus christus: a quo z beatitudo tribuitur z peccata laxantur. Nec moueat qđ superius dixit: hic accipiet benedictionem a dño: et postea subiunxit Et misericordiam a deo salutari suo: dum in ordine rerum primo parcat peccatis nostris: z postea benedictionis ipsius munera subsequātur. Ihoc enim frequēter inuenis esse variatum: vt primo misericordia ponat: vt est illud. Deus misereatur nobis: et benedicat nos. ꝑs.66.
Iterumq; conuertit: Illuminet vultū suum sup nos: z Ibidem.
misereatur nobis. Que figura dicitur Anastrophe/id SCIPE.
est peruersio: quādo prominus ordine conuerso sententiam. [Hec est generatio querentium dominū: querentium faciē dei iacob]. Que singulariter superius dixerat: Quis ascēdet in montē dñi: ne putares hoc ad christum dñm solūmodo esse referendū: nunc z generatiōi christiane hoc cognoscitur applicare. Nā cum dicit: hec est: significat/talis est illa generatio que dominum requirit/id est que sacri baptismatis fonte renascitur: et fidem suā pia operatione cōmendat. Sequit Querentium faciem dei iacob. Quid est hoc quod z ipsum verbum repetit: et aliud subiunxit in fine? Primo dixerat generaliter querētium dominū: qui se non ambiunt ꝓponi: sed suo ordine suoq; fine contenti sunt: vt vel minimam partem in christi regno mereantur accipere. Sed quia sunt et alij nimio fidei calore feruentes: q̄ operum bonitate nonnullis ꝓponi se volunt: addidit Dei iacob: vt hoc in illis factat: qđ in iacob fecisse declaratur: qui posteriusnatus/primatum fratris semo-

Al. attollite. Al. principes vestras

[†Tollite portas † principis vestri]. Venit ad tertiam partem: vbi prophęta christiana religione declarata: cum magna exultatione imperat diuersis errantibus: quatenus prioribus clausūris cōgrua fide patefactis: ꝺm regem dominū in suis pectoribꝰ admittere mereantur. Auferre enim precipit portas mortis: que a principe diabolo posite comprobantur. Que ideo porte sunt appellate: quia per ipsas transeunt homines sua fctā pōtātes: ⁊ res victuales studiosissime deferentes. [Et eleuamini porte eternales: ⁊ introibit rex glie]. Cōtra portas mortis decēter eleuatas/portas dicit eternales: vt istas caducas ostēderet/illas sine fine mānras. Nā adam diabolo faciēte legē compendo reparauit. Eleuate sunt eē porte eternales/id est baptismatis gra/chrismatis honor/predicatiōis salus: ceteraq; que christo dño veniente concessa sunt. Merito autem appellate sunt porte eternales: per quas rex glorie dignatus est introire. [Quis est iste rex glorie: dñs fortis et potens: dñs potēs in plio]. Interrogat ꝓpheta ad conuincendā perfidiam iudeoꝝ. Quis est iste rex glorie? Respondet per tertiā speciem diffinitiōis: que grece dicitur peotes: latine qualitatiua: dñs fortis ⁊ potēs dominus potens in prelio. Qꝫ si discutias: soli christo probabit conuenire. Gloriosi enim possunt ⁊ terrarum principes dici: rex glorie nemo pōt nisi solus altissimꝰ inueniri. Illuic igitur interrogationi (sicut iam dictum est) subiuncta responsio est: vbi bene singulis verbis aggiutur iudaici populi nefanda presumptio. Fortis eē cōtra illud dicit: qꝫ eum cum gladijs ⁊ fustibus tenendum esse putauerūt. Potens/quem illi quasi impotentē pontio pilato tradiderunt. Additū est quoq; potēs in prelio: ne illi in cōcertatione sua aliquid preualuisse crederētur. Denīq; cum ad eum tenendū venissent/audierunt. Ego sum: et omnes (testante Joāne euangelista) retrorsum protinus corruerūt. Sic dñs saluator: p virtutes suas nobis euidenter edictus est: a cui proprio vocabulo panderetur. [†Tollite portas † principis vestri: et eleuamini porte eternales: ⁊ introibit rex glorie. Quis est iste rex glorie: dominus virtutum ipse est rex glorie]. Hic etiam schema pulcherrimum factum estqꝫ apud grecos dicitur Anadiplosis: apud latinos cōgeminatio dictionis: que fit/aut in versu/aut in repetitione verborum. Et qñ eadem reuoluta sunt: ex positio superior ⁊ hic abunde sufficiat. Nam vt iudeos confunderet/magnificentiā dñi superius singillatim vt cō petebat exposuit: nunc autem breuiter culmen totius laudis et veritatis adiecit: iam non solum fortē non potentē/non in prelio magnū: sed dñm ipsarum dicit esse virtutum. Rex autem est glorie: qui facit se glorificantes vtiq; gloriosos: sicut per Ysaiā dicit. Glorificātes me ego glorificabo. Qui vnicuiq; potestatē/virtutem ceteraq; dona tribuit vt vult. Gloria enim ꝺ celebre preconium: ⁊ frequentata laudatio. Sunt quidē dona te domino: ⁊ angeli gloriosi/potestates/thꝛoni/dominationes/⁊ alie potentissime creature: Sed nullus est rex glorie: nisi qui ipsas cōdidit: ⁊ cōtinet summitates. Stupenda laus: miranda cōclusio. Nec potuit ab alio quicq; dignū dici: nisi ab ipso qui solus suam preualet enarrare potentiā. Cognoscite magistri secularium literarum hinc schemata: hinc diuersi generis argumēta: hinc diffinitiones: hinc disciplinarū omniū ꝓfluxisse doctrinas: qñ in his litteris posita cognoscitis: que ante scholas vestras longe prius dicta fuisse sentitis.

Joan. 18.

Conclusio.

¶ Totus hic psalmus ad moralem ptinet disciplinā. Cōmonet enim vt supstitionibus derelictis: vero ⁊ pio dño fideliter seruiat. Quid enim iustius q̄ eum deserere qui nos in adaz fecit esse mortales? Quid beatius: q̄ illum sequi qui humanū genus infictam morte fecit euadere? Sed presta dñe: vt qui portas misericordie tue laua cro sancte regenerationis intrauimus: nullis inde peccatis impellentibus exeamus. Numerus autē huius psalmi ad. 23. litteras latinorum fortasse ptineat/que eloquentie propite dicta concludunt: vt apud hebreos viginti due: apud latinos vnde nunc sermo est. 23. apud grecos. 24. habeā tur: tamen in vnaquaq; lingua comprehendenda competens adhibetur quantitas/litterarum: sic et in isto psalmi calculo redolet beata perfectio.

¶ Explicit expositio in psalmum. 23.

¶ In finem psalmus Dauid. xxiiij.

AD te domine leuaui animaz meam: deus meus in te cōfido nō erubescam. Neq; irrideāt me inimici mei: etenim vniuersi qui sustinent te non confundēt̄ur. Cōfundantur oēs iniqua agētes: superuacue. Vias tuas dñe demonstra michi: ⁊ semitas tuas edoce me. Dirige me in veritate tua ⁊ doce me: qꝫ tu es saluator meꝰ: ⁊ te sustinui tota die. Reminiscere miserationum tuarum domine: et miserecordiarum tuarum que a seculo sunt. Delicta iuuētutis mee et ignorātias meas: ne memineris. Scōm miserecordiam tuam memēto mei tu: propter bonitatē tuam domine. Dulcis et rectus dominus: ꝓpter hoc legem dabit delinquentibus in via. Diriget mansuetos in iudicio: docebit mites vias suas. Vniuerse vie domini misericordia ⁊ veritas: requirentibus testamentum eius ⁊ testimonia eius. Propter nomen tuum domine ꝓpiciaberis peccato meo: multum est enim. Quis est homo qui timet dominum: legē statuit ei in via quā elegit. Anima eius in bonis demorabitur: et semen eius hereditabit terram. Firmamentum est dominus timentibus eum: et testamentū ipsius vt manifestetur illis. Oculi mei semper ad dominum: quoniam ipse euellet de laqueo pedes meos. Respice in me ⁊ miserere mei: qꝫ vnicus et pauper sum ego. Tribulationes cordis mei multiplicate sunt: de necessitatibus meis erue me. Vide humilitatē meam ⁊ laborem meum: et dimitte vniuersa delicta mea. Respice inimicos meos quoniā multiplicati sunt: et odio iniquo oderunt me. Custodi animam meam et erue me: non erubescā quoniā sperauī in te. Innocētes et recti

adheserunt michi: quia sustinui te. Libera deus israel: ex oibus tribulationibus suis.

Joan. 1. Hiere. 1. Job. 2.

QUoniā tituli verba tam nota sunt: ⁊ psalmꝰ iste hebreoꝝ primus alphabeto deest: de eius magis virtute dicendum est. Per totum igitur libum: duo istoriū genera sunt psalmoꝝ. Unum qō integrū alphabetum continere monstratur: vt est centesimus/decimus: cēteri nusquam decimus: et. 118. qui tustos (vt puto) indicant laudes domini ipso largiente perfecta meritorum deuotione cātare: vt fuit nathanael: de quo dñs dicit in euāgelio. Ecce vere israelita in quo dolus non est. Et hieremias ꝓpheta: de quo idem dñs ait. De ventre matris tue vocauit te: et in vulua sanctificauit te. Job quoq; similiter: domini voce laudatus est. Att enim Hunquid considerasti seruū meū Job: q̄ non sit et simlius in terra: vir iustus ⁊ simplex et rectus/timens deum/ac recēdēs a malo? Et ceteri q̄ tñ ipsi deo soli sunt noti. Sed cum ad eos peruentū fuerit/euidentius explanabitur. Aliud genus est: qō subtractis quibuscā litteris: ostendit tales in ecclesia psallere: quibus nō adeo omnium bonoꝝ operū arridet integritas: vt est presens psalmꝰ 33. 36. et. 144. de quibus suo loco latius distinctiusq; dicet. Nunc autē nouerimus hunc sextam ⁊ nonādecimā litteras non habere: reliquas vero in textu psalterij minio pingendas esse iudicauit: ne qua legētiꝭ confusa naceret obscuritas. Hec autem alphabeti littere: que verba significēt: Hieronymi patris breuiter labore collecte sunt: qō tñ scripturis diuinis non cognoscit insuetum. Nam et Hieremias captiuitatem hierusalem quadruplici alphabeti lamentatione deflenit: docens litterarū sacramēta etiā rerū nobis celestium indicare mysteria. Diuisio.

SCDE.

TOto psalmo p figurā Ethopopeiā: mirabili supplicatione deprecat ecclesia: ne aī conspectum dñi cōtemptibilis appareat inimicis. Primo mēbro deposcit: vt instituta dñi viasq; eiꝰ cognoscat. Que sectio continet supra memorati alphabeti litteras quinq;. Secūdo membro beneficia eius postulat: que sanctis patribus a seculo cōdonauit. Hoc etiā cōtinet sequentes litteras sex. Tertio loco dicit/custodientes precepta dñi eterna premia ꝓmereri: ꝓtestans se in eadē voluntate iugiter permanere: vbi reliquas habet litteras nouē. Sic totus psalmus memoratarū litterarū cōscriptione depictus est. Expositio.

Aleph. Beth. ETy.

ATe dñe leuaui aiam meā: deꝰ meꝰ in te cōfido non erubescā. Neq; irrideant me inimici mei]. Leuare: dicimꝰ sursum erigere. Ergo de terrena conuersatione vicijsq; carnalibus ad deū dicit ecclesia leuasse aiam suā: ad cōtemplationē scilz celestium rerū qua semp dñm pius animus intuet: qui facile humana despicit/qui diuina cōsperxerit. Erubescere est autē repētina animi ꝓturbatione ꝓfundi: subitoq; aliud respicere q̄ credebatur euenire. Petit ergo ne minor efficiatur in conspectu eius: que de ipsius pietate cōfisa est. Prudēt ꝺo intimici/qñ iustoꝝ cōfidentiā non vidēt esse cōpletā: ⁊ si aliter cedat q̄ securū esse ꝓdicebāt. Sperat ergo mater ecclesia: vt ꝓmissa sua prestet

DEF.

Bimel. Al. oēs inimici qui agētes supuacue.

dñs quatenus aduersarij eius: vnde eam irridere possint non habeant. Ridere enim plerūq; benigni arridere autem semper aduersarij est. [Etenim vniuersi qui sustinēt te: non cōfundent. Confundātur † iniqui facientes vana]. Expectare/est sub malorum patiētia deum viriliter sustinere: vt ille veniens in iudicio suo reddat/ qō deuoti animus expetebat. Sic ⁊ alius psalmꝰ dicit Expecta dñm viriliter age: ⁊ confortetur cor tuum ⁊ sustine dñm. Et respice: qꝫ per figuram Anadiplosin que latine dicit congeminatio dictionis: sermonē geminat ad decorē. In superiore quidē psalmo: in versibus factū est. hic autē in solis verbis est posita. Addidit Cōfundātur: ipsum verbū qō ꝓ fidelibꝰ in fine positum est: in parte iniquoꝝ fecit inimici. Sed illic optat ne veniat: hic petitur vt emergat. Faciētes vana/id est que a dño probātur aliena. Uanū enim dicimus: infructuosum atq; vacuū. [Vias tuas dñe † notas fac michi et semitas tuas edoce me]. Inter vias ⁊ semitas: nō parua distātia est. Vias enim dicimus: quas cōeantium generaliter licētia peruagat: que dicte sunt a vehēdo. Semite vero sunt que angusto calle dirigūtur: nec vulgo note sunt: sed occultis tramitibus ambulant. Dicta est enim semita quasi semi via. Qua propter vias dicamus ad vite ordinem ptinere: in quo ambulat ⁊ doctorū cōuersatio: ⁊ simplicij multitudo. Semitas autē legis intelligentiā debemꝰ accipere: que ⁊ paucis note ⁊ difficultate sut probant anguste. Sequit enim Edoce me. Qui sermo nō ad callem: sed ad legē magis noscit pertinere. [Dirige me in veritate tua et doce me: qꝫ tu es deus † salutaris meꝰ: ⁊ te sustinui tota die]. Singulis sermonibus: superiores sensus hic ꝓsus amplectit. Dirige me: ad vitā ptinet/doce ad sciam. Seqt Quia tu es deus salutaris meus: ⁊ te sustinui tota die: ꝓfecte breuiterq; nos imbuit. Que sicdē res sunt: que bonos efficiūt christianos. Prima: vt deū nobis salutarē credamus. Secūa: vt sub totius vite patiētia retributionē ipsius expectare debeamus. Tota die: ac si diceret: ob die scilz nō interpolato tpe: sed cōtinua vite significatione plarū. [Reminiscere miserationū tuarum dñe: et miserecordiarū tuarū que a seculo sunt]. Uenit ad secundū mēbrū pissima humilitate sua petens: quatenꝰ ꝺm cōsuetudinē eius misericordiā dñi consequat. Humano vsu ille dicit reminisci: qui nunq; potest aliquid oblitus fuerit. Nā qui sibi desiderat subueniri: largitore beneficij putat oblitum qñ aliqua fuerit dilatione tardatus. Subiunxit Et miserecordie tue que a seculo sunt. In his verbis preclara nimis et regularis nobis eluc cere videt sententia: qꝫ nullus suis meritis ad eiꝰ gratiā venit. Dicendo enī Miserecordie tue que a seculo sunt/ semp dñm miserecordiarū approbat largitorē: qui non ante merita hominū suscepit: ⁊ ꝓius sua dona concedit. Qēs quidē hereseos detestabili cogitatione reperte sunt. Pelagiani ꝺo malū qō sit ꝓnciosum: hinc dat itelligi qō tāta cognoscit assiduitate redargui. A seculo dicit/cū ceperit esse seculū: qñ administrari ceptꝰ est mundus. Seculū est enī mundi ordo decurrēs: qui ad futura tendens ꝓterita deserit. Hec aliq; in hebdomadis similitudine: septēnis annis determinādā esse putauerūt. Alij enī secula dicta eē volueruī: qꝫ in se iugiter revoluāt tpa. Et ne distinctiōes ꝓboꝝ ꝓtermittere videamur: miserationes attinēt ad operationes pias: misericordie vero ptinēt ad clementē naturā. Uñ rogat: vt vtrarūq; rerū suaꝝ memor sit dñs. [Delicta iuuētutis et † ignorātie mee: ne memineris. Scōm † magnā miserecordiā tuā: † memor esto mei deue]. Delictum quidā volūt leuꝰ esse q̄ petrā: dictūq; ab eo qꝫ via linquat eqtatis: nō tñ in summa criminū prauitate versek. Delictū est enī auidꝰ cibū sumere: ea chino incōpeten ter resolutioclosis verbis operā dare ⁊ cetera huiusce-

DEF. ꝺs. Al. saluator. Ihe. Al. ignoratias meas. Al. memēto mei tu. ETy.

modi que grauissima non videtur esse peccata: sed tñ cõstat esse prohibita. Iuuentutẽ vero nõ tñ floridam etatẽ posuit: sed precipitationis audaciã: que in illa etate facillima est: dũ calor animi modestiã cõuersationis excedit. Nã multi iuuenes mox grauitate maturi fiũt: econtra qdã senes leuitatis crimine maculant. Ignorantie autẽ dixit: qr multa facimus que mala esse nescimus. damusq; plerũq; ignari consilium: qs̃ ledat alterũ. Damus velut pro remedio egroto cibos: que vehemẽter affligũt. Ipsam quoq; legẽ frequenter offendimus ignorãtes: quã nõ licet ignorari dũ eam voluerit diuinitas a generalitate cognosci semp̃q; retineri. Alij autẽ dicunt delicta ignorãtie etiã ad paruulos ptinere cũ licet inualido sensu sopiti sint: tñ originali peccato probãtur obnoxii. Petit ergo vt delicta ignorãtie ad vindictã reseruare nõ velit: sed tanq; excedãt illimita ad iudicii non patiãt adduci. Ideoq; precat ecclesia: ne delicta meminerit: sed potius memor sit eius pĩe magnã miserecordiã suã. [Propter bonitatẽ tuam dñe]. Dicẽdo ꝓpter bonitatẽ tuã dñe fecit intelligi: nõ propter meritũ meũ. Unde nulli fas est aliq̃n presumere misi quẽ graviter contingit errare. Que figura dicit Emphasis: id est exaggeratio: sed hinc illa ei⁹ species est: que significat id qd nõ dicit. Mouetur ergo illius bonitas veraciter predicat: de quo scriptũ est. Nemo bonus nisi solus de⁹. [Dulcis & rectus dñs: ꝓpter hoc legem † statuet delinquentibus in via]. Dulcis est dñs: qr dum cunctos bñficijs preuenit: conuersionẽ tñ delinquẽtis expectat. Pluit eñ sup̃ iustos & iniustos: vitam tribuẽs his qui merebant extingui. Merito ergo dulcis dicit: a quo suauia dona prestant: sicut & alĩ⁹ps. dicit. Gustate et videte: qm̃ suauis est dñs. Dulcis eñ dictus est: ad similitudinẽ dulcium escarũ: quibus maxime delectat humanitas. Rectus est: qm̃ post frequentes increpationes: & longissimas expectatiões oblisit malis: humiliat supbos & impios: vt tandem aliq̃s sapiãt: & se errasse peniteãt. Dũ autẽ legem statuit: vtiq; dulcedinis & rectitudis fuit: qm̃ noluit errare quos maluit legis ꝓmulgatiõe corrigere. Sed ne ꝯ hãc districtionẽ crederet ex asperitate venisse: cõstituũ late legis exponit: id est bonitatis & dulcedinis. In via: id est in presenti vita vbi lex ponit: in qua recte viuere cõmonemur. [Diriget † mites in iudicio docebit † mansuetos vias suas]. Id est animo placidos: ad promissam facit beatitudinẽ puenire. Directus quippe dicit: q̃ de curuo rectus efficit. Dicẽdo autẽ mites: excludit supbos et elatos: sicut in euãgelio dicit. Beati mites: quia ipi possidebunt terram. Mansuetos vtiq; non superbos: qui cõtra iugum suaue: & onus leue noxia sibi libertate recalcitrãt: sed illos docebit: qui sine murmuratione faciunt que iussa cognoscunt. Inter mansuetos enim et mites: hec videt esse distãtia. Mites sunt: qui nulla furoris accẽsione turbant: sed in lenitate animi iugiter perseuerant. Mansueti autẽ dicunt: quasi manu consueti: hoc est tolerãtes iniurias: non reddẽtes malũ pro malo. Vias suas dixit: sed que sint vie dñi subsequẽter exponit. [Uniuerse vie dñi misericordia et veritas: requirentibus testamentum eius & testimonia eius]. Dum sint incõprehensibiles vie dñi: aptissime eas sub breuitate colligit. Quis enim ops eius enarrare sufficeret: quãta potentia celestia terrenaq; moderetur? Sed cũ ille non potuissent enumerari: sufficienter comprehensum est: vniuerse vie domini misericordia et veritas. Misericordia: quia preuenit cũcta bonitate. Veritas: quia omnia sub integritate diiudicat. Sed ne hoc putares cõmuniter conferendũ: sequit quibus possint talia conuenire: scilz requirẽtibus testamentũ eius: & testimonia eius. Quando singulari numero dicitur testamentum: aut vetus significatur: aut nouum. Hic ergo testamentũ nouum debemus accipere: testimonia ꝓ precedentiũ dicta ꝓphetarum. Testes enim fuerũt sacrarũ promissionũ: quas dñs aduentus sui manifestatione compleuit. [Propter nomẽ tuum domine propitiaberis peccato meo: † copiosum est enim]. Hoc bene ad personam refert ecclesie: cuius congregationem ex diuersis peccatoribus constat euenisse. Propter nomen tuũ dñe: q̃ Jesus dicendus erat: qđ lingua nostra saluator interpretat. Nomen siquidẽ ipsum salutis intelligitur esse ꝓfessio. Sequitur Copiosum est enim: id est cui nõ possis parcere propter se: sed ꝓpter tui nois sanctitatem. Sed dũ copiosum dicit peccatũ: abundãtissimum esse monstrat: quoniã cursu tẽporis semp̃ augetur: & nisi fuerit diuina miseratione subuentũ: ẽ tum vita protenditur: tantum humana fragilitate peccat. Et memoria recondet: qđ ecclesia dicit ꝓ parte membrorũ: copiosa sua esse peccata: vt qui se predicant esse mundos (sicut catheriste) intelligant se portionẽ cum sancta ecclesia non habere. [Quis est homo qui timet dominũ: legem statuit ei in via quam elegit]. Venit ad tertium membrũ: specialiter demonstratura qui sit qui timeat dominũ: aut quali munere gratulẽtur. Sed more suo interrogationẽ premittit responsura que competunt: Legem statuit ei. Ipse est quem volebat exprimere. Dicit hominẽ accepisse legem: qui ideo noluit metum adijcere: ne posset sub ignorantie securitate peccare. In via quã elegit: id est sanctitate propositi. [Anima eius in bonis demorabitur: & semen eius † hereditate possidebit terram]. Quia iustis hominibus exutis corpore: non statim perfecta beatitudo datur: que sanctis in resurrectione promittitur: animã tamẽ eius dicit in bonis posse remorari: quoniã et si adhuc ꝑmia illa suspensa sunt: que nec oculus vidit: nec auris audiuit: nec in cor hois ascendit: modo tñ futuri premij certissima spe delectatione pascũtur. Sequitur Et semẽ eius hereditate possidebit terram. Istud iam futurũ premium absolute significat: quando semen eius: id est opera bona in eterna securitate recipientur: & possessio eius nulla vlterius expulsione turbabitur. Qui eñ aliquid ex hereditate tenet: firmissima possessione gloriatur. [Firmamentum est dominus timẽtibus eum: & testamentum ipsius vt manifestetur illis]. In hoc vetsiculo diligenter credentium animos mentesq; roborauit. Primo: quia humana consuetudo mutabilis est: firmamentũ eius dñs dicit futurũ: vt de se dubitare non debeat: cum tali ꝓmissione solidat. Sed vide qđ dicit Timẽtibus eum. Ista eñ supbis & audacib⁹ nõ ꝓmittit. Et intuere quã vim habeãt verba disposita. Humanus timor diffidentiã tribuit: diuinus autẽ spei firmamẽta cõcedit. Scõm istud est amplectẽdũ nimitsq; necessariũ: vt lex eius ipius nobis munere declaret: sine quo nec intelligere qcq̃ boni possum⁹: nec pficere laudãda ꝓualem⁹. [Oculi mei semp̃ ad dñm: qm̃ ipse euellet de laqueo pedes meos]. Post antefata premia beatorum: nunc ꝓcreplationẽ suã fuisse dicit semper ad dominum. Pulcherrime aũt cognoscit hec fcrã diuersitas. Solet eñ q̃ ante pedes suos nõ ituek: in laqueos irruere: aut in foueaꝝ hiatus icidere. Hoc aũt mirabiliter & vere aciter dictũ est: qr si caute ambulemus: pedes q̃ nostros dirigam⁹: si ad dñm iugiter oculos eleuemus: qm̃ ille respectus ab omni nos offensione reddit alienos,

Phe. [Respice in me & miserere mei: qm̃ vnicus et pauper sum ego]. Egregia sibi cõparatione respõdet: qr superius dixit Oculi mei semp̃ ad dñm: nunc dicit Respice in me: quẽadmodũ ego ad te: et miserere mei. Nam qui ad illũ semper respicit: exigit vt eũ miseratus ipse respiciat. Addidit quoq; misericordie amplissimas causas: qm̃ vnicus plus amatur: pauperrimus plus doletur. Quod de persona christiani populi cõuenienter dicit eccl̃a qui vnicus est ei: qr solus veracis fidei sacramẽta custodit. Pauper qm̃ a mũdi illecebris segregatus: nulla seculi ambitione refertus est. [Tribulationes cordis mei † dilatate sunt: de necessitatibus meis † eripe me]. Dilatara est eccl̃e tribulatio: dum cogitationes suas per mũdi calamitates vbi est seminata distendit. Necesse est enim vt copioso fasce deprimat: qui ꝓ multis affligit. De necessitatibus enim dicit: quas persecutorũ atq; hereticorũ patiebat insidijs. Hi sunt enim qui necẽ inferre cupiunt christianis. Suas enim recte dicebat: quas studio charitatis assumpserat. [Vide humilitatẽ meam & laborẽ meum: et dimitte † omnia peccata mea]. Vide. i. propius respice: Humilitas est vt ecclesie: qm̃ indisciplinatos et prauos docendo sustinet: & tectos atq; latẽtes patitur diuino reseruare iudicio. Labor enim ipsius est: qr multis persecutionibus multaq; cõtentione fatigatur: & semper prauoꝝ obiectionibus lacessita: nulla hic optate pacis requie conquiescit. Merito ergo post tanta que patit remitti sibi peccata sua deprecat: qr pie tolerantie duriissimus labor clemẽtia iudicis semper expectat. [Respice inimicos meos qm̃ multiplicati sunt: & odio iniquo oderũt me]. Dicẽdo respice inimicos meos: pro ipsis orat vt redeãt: qr quos ille respicit sine dilatione cõuertit: sicut in euãgelio petrũ dñs respexit vt fleret. Addidit causam: qr perire non debeant: qm̃ multiplicati sunt. Pauci enim crederent forsitan contẽti. Multoꝝ ꝓ perditio: sine maximo dolore nõ poterat sustineri. Sequitur Quia odio iniquo oderũt me. Ecclesiã reuera iniquo odio oderãt: qr dũ pro ipsis orationẽ funderet: illi tñ eã psequi nulla intermissione cessabãt. Et ideo addit odio iniquo: qr esse videt & iustũ: sicut est illud ꝓperfecto odio oderã illos. [Custodi animã meam & eripe me: nõ † cõfundar qm̃ inuocaui te]. Fidẽ suã petit ecclesia rectissimam custodiri: vt seruata ab scismaticis: nulla queat puersitate cõfundi: sed sine macula & ruga spõso suo ornata: fidei virtutibus offerat. Subiũgitur causa ꝓbabilis: qua petitionẽ suã cõsequit: qm̃ inuocauit dñm. Reuera non meret erubescere: que spem suã cognoscit in tãta virtute posuisse. Ipsum enim elegit inuocare: qui nescit pie supplicãtes abijcere. [Innocentes & recti adheserũt michi: qm̃ sustinui te † dñe]. Innocentes quidã intelligũt paruulos sacro baptismate regeneratos: qui adhuc nullis mũdanis cõuersationibus polluunt: sed in ipsa sanctitate trãseunt quã suscipere meruerũt. Rectos aũt illos accipi volũt: qui iam matura etate cõuersi: diuino munere a peccatoꝝ sunt laqueis absoluti. Sed cũ dixerimus ecclesiam variis hoim moribus esse cõpletam: quomodo hic dicit tñ innocẽtes & recti adheserũt michi: quasi & illos nõ habeat permixtos qui im probis moribus polluũt? Sed cõsidera põdus verbi istius: vt innocẽtes & rectos adhesisse sibi dicat: tanq; illi fuerint sociati atq; cõglutinati: qđ ab vtraq; parte mox ꝓbitas videtur efficere. Reliqui autẽ cũ labore tolerati sint potius q̃ adheserũt. Sustinui ꝙ dicit: viriliter passa sum in hoc mũdo frequentes angustias: sed vna michi fuit consolatio: te dñm sustinere. Et inspice vim versus istius: qr innocẽtes & rectos ideo sibi adhesisse dicit: qm̃ sustinuit dñm. Alioquin si poterat tales amare remisi & ipsa de tãta videret firmitate presumere. [Redime † me deus israel: ex oĩb⁹ † angustijs meis]. Cum dicit Redime me: adiuentum dñi saluatoris expescit: cuius sanguine redẽpta de diabolica est captiuitate liberata. Deus israel id est deus te videntiũ: qr ipsos reuera gratos habet: quibus conspectũ sue contẽplationis indulget. Subiungendo enim ex omnibus angustijs meis: nullam in se maculã desiderat inuenire: qm̃ aliter christo nõ potest cõiungi sancta sponsa: nisi fuerit vt victum est sine macula & ruga. Conclusio.

Psal. 138. Sin. Al. erubescã qm̃ speraui in te.

Tau. Al. non hs.

Al. multiplicate.

Al. erue.

Rea. Al. vniuersa delicta.

Al. non hz. Al. tribulationib⁹ suis

¶ Audiamus quẽadmodũ adhuc in angustijs huius mũdi posita: per totũ psalmum ad liberatorẽ suũ clamet ecclesia: et desinamus tribulationes impatiẽter ferre: cum ipsam matrẽ constet ꝓ nobis grauissimas angustias sustinere. Portemus aduersa dño iuuãte viriliter: speremus de eius pietate cõstanter: qr si nos in sponse partibus permanemus: deo largitẽte cum ipsa simul ad eterna gaudia puenie⁹. Numerus iste etiã bto duodenus: mysteria nobis superna declarat: quod. 24. seniores indefessis vocibus: laudes dño suaui modulatione concelebrent: cõmonens vt ad similitudinem eorum et nos psalmũ istum frequentata deuotione cantemus.

¶ Explicit expositio in psalmum. 24.

¶ Psalmus Dauid. xxv.

Iudica me dñe: qm̃ ego in innocẽtia mea ingressus sum: et in dño sperans non infirmabor. Proba me dñe & tẽta me: ure renes meos & cor meũ. Quoniã misericordia tua ante oculos meos est: & cõplacui in veritate tua. Nõ sedi cũ concilio vanitatis: & cum iniqua gerentibus nõ introibo. Odiui ecclesiam malignantium: & cum impijs non sedebo. Lauabo inter innocentes manus meas: et circundabo altare tuum domine. Ut audiam vocem laudis: et enarrem vniuersa mirabilia tua. Dñe dilexi decorẽ domus tue: & locum habitationis glorie tue. Ne perdas cũ impijs deus animã meam: & cum viris sanguinum vitam meam. In quorum manibus iniquitates sunt: dextera eorum repleta est muneribus. Ego aũt in innocentia mea ingressus sũ: redime me & miserere mei. Pes enim meus steterit in directo: in ecclesijs benedicam te domine.

Cum psalmus significet in actib⁹ nostris cõuenientiam spiritualium rerum: Dauid autem manu fortis atq; desiderabilis: totus hic textus ad perfectum aptandus est christianũ: qui dño largiente diuersorum laude meritoꝝ in ecclesia eius constanti ajo perseuerans: diuinis se beneficijs cõsolat. Sed tñ cum talis hymnus dicitur: necesse est vt ad christum dñm intelligẽtie virtute referatur. Diuisio.

Sanctus iste quē dicimus: primo modo psalmi: innocentiā suā respici deprecat: q3 cū iniquis hoibus non habuit portionē. Secundo supplicat: ne hereticis aut scismaticis in iudicio dñi misceatur: quoniā domum eius se dilexisse testatus est. Expositio.

Al. ego. Iudica me dñe quoniam † in innocētia mea ingressus sum: ꝛ in domino sperans non infirmabor]. Periculosa quidem iudicij videtur esse petitio: sed sequestratio malo3: que fit in examine dñi: cognoscitur a bono merito cōpetenter optari. Qua propter non est hic detestabilis arrogantia meritorum: sed iusta petitio seruiētis vt sequestretur a pessimis: ne cum malis habeat portionem. Postulabat enī vir sanctus iudicia: q3 certus erat de eius misericordia: sicut dicit apostolus De cetero reposita est michi corona iusticie: quā reddet michi dñs in illa die iustus iudex. In innocentia ꝛo sua ingreditur: qui sicut inferius dicit sperat in dño: nec de suis quicq3 viribus: sed de diuina largitate presumit. Sequitur huius rei decora probatio: q3 in dño confidendo infirmatū se esse non asserit. Hec est enī innocētia quam superius dixit. i. in dñi virtute confidere: ne posset eū aliqua infirmitas peccato3 ingrauare. [Proba me dñe ꝛ tēta me: vre renes meos ꝛ cor meū]. Proba ꝛ tenta: non presumptiue dicit: sed hoc emundationis gratia fieri postulatur. Nam qñ ille perscrutatur ꝛ tentat: facit nos peccatū intelligere nostrum: ꝛ ad fructū penitentie peruenire. Alioquin: si nulla nos in hoc seculo aduersitate cōmoneat: sub neglecto relinquim⁹ ea pro quibus satisfacere deberemus. Ipse enī subsequenter exponit: cur se probari ꝛ tentari desideraret: vtiq3 vt vrerentur renes ꝛ cor eius: quatenus delectationes ꝛ cogitationes humane verbi dñi calore purgarentur. Qui more fornacū victorū sordes absumens: alias hoim ad emundationē perfectissimi decoris adducit. Perscrutādū est aūt cur hic petat se debere tentari: cum in euāgelica oratione sit positū Ne inducas nos in tentationē? Due sunt igit tentationes. Una dñi qua bonos tentat vt eos cōpetenter erudiat: sicut legit in Genesi Tentauit dñs Abraam. Uel illud quod dicit Moyses Tentat vos dñs deus vester. Altera ꝛo diaboli est que semper ducit ad mortē. De qua precamur: ne in eius partes cecis mētibus inducamur. Bene ergo ꝓpheta petit dicēs: proba me dñe ꝛ tenta me: in ista parte que dñi est: vt non in illam tentationem diabolicā inducereturis: vbi sequitur: sed libera nos a malo id est ab ipso diabolo. [Quā misericordia tua ante oculos meos est: et complacui in veritate tua]. Hoc erat: vnde tentationum pericula non timebat: q3 misericordiā eius non poterat obliuisci. Jugiter enī sibi subueniri facit: cui collatū beneficiū ante oculos semper assistit. Qua de re etiā dño cōplacuisse se dicit. Complacere est aūt: cum sanctis dñi eternā gratiā promereri.

2. Dim. 4.

DEꝰ.

Joan. 14. In veritate. i. in xpo tuo qui ait Ego sum via veritas et vita. Aliter enī patri non potest cōplacere: nisi qui tali fuerit credulitate firmatus. [Non sedi in concilio vanitatis: ꝛ cū iniqua gerentibus non introibo]. Cōplacuisse se dño egregia nimis narratiōe declarat. Innocentiā quippe nititur ostēdere: duobus versibus refugiendo que prava sunt aliis ꝛo duobus agendo que recta sunt. Quod argumentū in topicis vi ex contrariis. Concilia enī vanitatis: ꝛ congregatio innocētiū: olim cōtraria sunt. Enumerat enī nūc que dño largiente peregerit: vnde se cōplacuisse testatus est. Non sedit in concilio vanitatis: qui tractatibus iniquoꝝ nulla consilij sui participatione cōsentit. Fieri enī pōt: vt hō sanctus casu aliquo ad cōcilia veniat iniquoꝝ: vbi vel incōgrua vel vana referunt. Sed dum talia cognouerit, neq3 cum eis sedet, neq3 delectatione aliqua cōmoratur: sed prauis studiis, aut dissuadet, aut deserit. Quapropter cū se primo negasset sedisse cū malis: modo se ꝑfitet nō introisse cū pessimis. Ante enī tractatū ipsoꝝ vitauit: post ꝛ facta deseruit. Introitus enim ad scelus est: cū fieri aliquid audacter incipit. Introitus enī initiū significat operationis: qđ vir sanctus a sua cōscientia ꝑfiterur alienū. [Odiui † congregationē malignoꝝ: ꝛ cū impijs non sedebo]. Minus fuerat sancto viro malū vitasse concilium: nisi ꝛ congregationē odisset omodis subdoloꝝ. Odium enī significat diuisionē: sicut est in amore collegij. Et cū superius se dixerit in vanitatis cōcilio non sedisse: modo se profitet cū impijs se non sedere. Utrūq3 quidem erat oīno deserēdum. Sed alij sunt vani, alij impij. Uani sunt qui caducis inquisitionibus occupant: ꝛ in superflua tempus narratione cōsumūt. Impij aūt heretici qui questionibus perfidis scripturas diuinas deprauare contendūt: sicut Petrus apostolus ait Deprauantes eas ad suū interitū ꝛ perditionem. Hos ergo vitasse iure monet esse fugiēdos: q3 illi superfluitates diligunt: isti tela peruersitatis infigūt. [Lauabo inter innocentes manus meas: ꝛ † circuibo altare tuū dñe]. Potest talia loqui: qui caput suū sequitur xp̄m: qui terrena despexit ꝛ celestia cōcupiscit: sicut apostolus ait Nostra aūt conuersatio in celis est. Inter innocētes enī lauat manus suas: quisq3 facta ꝓpria studio bone conuersationis emūdat. Et bene addidit inter innocentes: q3 possunt lauare manus etiā ꝙ nocētes sunt: sicut fecit pontius pilatus: qui dum aiam suā nefanda dñi traditione polluere: manus suas seculi istius liquore mundabat. Sed spiritualiter manus lauat: quisquis actus suos lachrymabili satisfactione diluerit. Circuibo ꝛo dixit. i. frequenter iterabo: vt assiduitatem sanctissime deuotionis ostenderet. Altare enī ab altitudine dictū est: quasi alte are: vbi dño sacrificatur: vt cōspectibus populoꝝ misericordie ipsius dona pandātur. [Ut audiam vocem laudis tue: ꝛ enarrem vniuersa mirabilia tua]. Prouect⁹ ad celestia ideo illud spūali animo circuibat altare: vt concentū dñice laudis audiret. Forte illud dicat: qđ coram ipso indefessa voce precinitur. Sanctus Sanctus Sāctus dñs deus sabaoth. Qui cū audiret ꝛ deuotione maxima cognouisset: narraret populus vniuersa mirabilia: que hodieq3 in sanctarū celebratione missarū beata canit ecclesia. [Dñe dilexi decorem domus tue: ꝛ locū habitationis glorie tue]. Beatissimus ille quē dicimus: fm modum orationis ingreditur supplicans: vt cum decorem domus domini dilexit: illis qui ab eodem alieni sunt nullatenus misceatur: sed in eius ecclesia perseueret. Decorem domus dicit: non pulchritudinē parietū: aut ministeriorum pretiosissimos apparatus: sed ipsorum actuū beatissimam qualitatem: quibus cuncta gaudet ecclesia: id est in psalmorum tubilatione / in precū sanctitate / in christiani populi humillima deuotiōe. Paulo enim de vniuersali dixit eccla: nūc venit ad sanctos in quibus gloria dei habitare cognoscit. De quibus apls dicit Templum enī dei sanctum est quod estis vos. Dicendo enim habitationis locum / humani pectoris significauit arcanū. Mirabiliter subiungens glorie tue: quia vbicūq3 habitat gloria est. Gloriosum enī efficit quicquid inhabitare dignat: ꝛ ab hospitis merito crescit hospitij magnitudo. [Ne † simul perdas cum impijs † animam meam: ꝛ cum viris sanguinum vitam meā]. Juste rogat: ne cū impijs anima eius pereat in futuro iudicio: cū quibus hic cōmunē nō habuit actionem. Merito enī ab eis tbi se sequestrari petijt: a quibus hic se ipse diuisit. Sanguinū enī viri sunt: qui carnaliter viuūt: ꝛ nulla tussa celestia cōcupiscūt. Perēt ergo tales de futura hierusalē: qui pro sua impietate damnandi sunt. [In quoꝝ manibus iniquitates sunt: dextera eoꝝ repleta est muneribus]. Exponit qui sunt viri sanguinū: in quoꝝ consuetudine videmus esse nequissimas actiones. Manus enī nostre significāt ḡnales operationes quas gerimus in hac luce degentes. Hic dextera specialiter iudicis venalitatē pnunciat: quā ideo dicit repletā esse muneribus: q3 multarū peniarū elatione grauata sit. Et cōsidera qđ hic accipiētes iudices vniuersaliter exectat. Nam ꝛ qui iusticiā vendit muneribꝰ, dexterā replet: ꝛ qui nocētes absoluit: idē suā dexterā munerū acceptione cōpleuit. Sic vtrūq3 vr arbitror: ad virū sanguinū cōgruēter aptandum est. [Ego aūt in innocētia mea ingressus sum: redime me ꝛ miserere mei]. Schema synchysis est: cum causam suā quis ab aduersarijs nitit efficere meliorē. Nam cū illi accipitēdo fallaciter gaudeāt: dexterā suā muneribꝰ fuisse cōpletā se dicit ad innocētie introisse diuitias. Ingressus enī in thesauros spūales multoꝝ rius se cōsolatus est: cū illi sup mundanis diuitijs gaudere potuissent. Redime me. i. aduentus tui sanguine pretioso liberum redde: quo absolutus est mūdus qui peccatis tenebatur obnoxius. Et miserere mei: scilz in hoc mūdo: vbi fideliter supplicantibus parcis. [Pes enim meus stetit in † via recta: in ecclesijs benedicam † dñm]. Inter concutientes hereses: ꝛ mūdi grauiter seuientes angustias hoc bene vir catholicus ꝑfitet: q3 pes eius imobilis ꝑdurauit: qui ꝛs in portunis tribulationibus fluctuet: in parte fidei nescit quibusliber necessitatibus cōmoueri. Possunt enī tales ꝛ his similes hoc dicere: de quibus ipse dño testimoniū perhibet: vt est illud Reliqui michi septē milia virorū: qui nō curuauerunt genua ante baal. In via recta. i. in mādatis tuis que recta sunt: ꝛ rectos faciūt obedientes. Nā quotiēs plurali numero dicuntur ecclie: mūdi: istius christiani populi significant: qui de diuersis gētibus ꝑbant esse collecti. Futura est enī vna ꝛ pfecta Hierusalem: que malorum sequestratione purgabit. Dicit ergo beatus iste quem dicimus: nō in eccla: sed in ecclesijs se dño cantaturum: q3 per vniuersum mundū nomen constat esse catholicum. Conclusio.

Al. non hꝫ Al. deus.

3. Reg. 19.

Al. ecclesiā malignātiū

DEꝰ.

Jsa. 6.

1. Corin. 3.

Al. directo Al. te dñe.

Psal. 6. Psal. 17.

¶ Considerimus quale nobis fomā vite relinquat dñs in fine. Et bene addidit tradiderit. Dicit enī ideo se hic vitasse pessimos: ne in iudicio dñi cum malis possit esse sociatus: admonēs vt iniquoꝝ cōsortia fugiētes: fidelibus xp̄i spūali semp charitate iūgamur: q3 ex diutina horū cōuersatione: morū semp contrahimus qualitatē. Hoc enī ꝛ sextus psalmus admonet: cū dicit Discedite a me oēs qui operamini iniquitatē. Hoc ꝛ. 17. qui ait Cum sancto sanctus eris: ꝛ cū viro innocēte innocēs eris. Et cū electo electꝰ eris: et cū puerso subuerteris. Reuera vt cognoscerēt ingens malū: qđ tam crebro moueba esse fugiendū. Quapropter studiosissime queramus gloriosum nimis aprūq3 collegiū: qđ nos virtutibus eruditat: ꝛ desiderio diuine charitatis accendat: ne in retributione malorū meritō tangamur pessimis: qui collegiū hic habere noluimus cum malignis. Quod si diligentius perscrutemur: nec ēttas ipsius numeri vacat. Nā quinq3 porticus fuisse Salomonis in quibꝰ pertichantiū turba languebat euangelica nobis designat auctoritas. Aut calculus quinquies i se reductus: in vicesimaquinta summa pgreditur. Ut sic corda fidelium psalmi istius abysso recreentur: sicut in illis porticibus tacentium probatice piscine lauacro egra corpora sanabantur.

¶ Explicit expositio in psalmum. 25.

¶ Psalmus Dauid priusq3 liniretur. xxvi.

Dominus illuminatio mea ꝛ salus mea: quē timebo. Dñs ptector vite mee a quo trepidabo. Dum appropiāt sup me nocentes: vt edant carnes meas. Qui tribulant me inimici mei: ipsi infirmati sunt ꝛ ceciderūt. Si consistant aduersum me castra: nō timebit cor meū. Si exurgat aduersum me preliū: in hoc ego sperabo. Unā petij a dño hāc requirā: vt inhabitem in domo dñi oībus diebus vite mee. Ut videā volūtatem dñi: ꝛ visitē templum eius. Qm̄ abscondit me in tabernaculo suo: in die malo3 protexit me in abscōdito tabernaculi sui. In petra exaltauit me: ꝛ nūc exaltauit caput meū sup inimicos meos. Circuiui ꝛ immolaui in tabernaculo eius hostiā vociferationis: cātabo ꝛ psalmū dicā dño. Exaudi dñe vocem meā qua clamaui ad te: miserere mei ꝛ exaudi me. Tibi dixit cor meū exquisiuit te facies mea: faciē tuam dñe requiram. Ne auertas faciē tuā a me: ne declines in ira a seruo tuo. Adiutor meus esto ne derelinquas me: neq3 despicias me deꝰ salutaris meus. Qm̄ pater meus ꝛ mater mea dereliquerūt me: dñs aūt assumpsit me. Legē pone michi dñe in via tua: ꝛ dirige me in semita recta propter inimicos meos. Ne tradideris me in aias tribulantiū me: qm̄ insurrexerunt in me testes iniqui / ꝛ mētita est iniquitas sibi. Credo videre bona dñi: in terra viuentiū. Expecta dñm viriliter age: ꝛ confortetur cor tuum / ꝛ sustine dominum.

Istuli huius hystoria regum quidem voluntate latius indicatur. Nam cum Saul peccasset deo: per sanctum Samuelem ꝓphetam Dauid apud patrem suum est unctus in regem. Uerum hic titulus de ipsa unctione non loquitur: sed illam potius commemorare dinoscitur: quando post persecutiones Saulis voto populi est perductus ad regnum: cum ꝛ istum psalmum rerum ipsarum testificatione cum conscripsisse manifestum sit. Nam si illam primam unctionem velis aduertere: nullum ante ipsam psalmū legitur fecisse. Restat ergo vt istam secundam unctionem intelligere debeamus. Diuisio.

Cum frequenter ante regnum liberaretur ab inimicis suis acerrimis: per totū psalmū loquitur ꝓpheta In prima positione dñm se dicens metuere z nullum alterū formidare. Sed inter aduersa seculi vnū sibi testatur esse suffugium: vt ꝛ periculis corporalibus tactaretur ipse in domo dñi firmissima deuotione mētis habitaret. Scda positione multiplici clade liberatus: diuersis modis gratias agit z ꝓphete spiritu spem sibi future beatitudinis pollicet. Sciendū sane hūc psalmū scm esse illoꝝ qui per actus Dauid significāt christi dñi futura mysteria. Expositio.

Al. protector. Dominus illuminatio mea z salus mea: quē timebo. Dñs † defensor vite mee a quo trepidabo. Dum approprant super me nocentes: vt edant carnes meas. Qui tribulāt me inimici mei: ipi infirmati sunt z ceciderūt]. Hos tres versus paulo sollicitius audiamus. Sūt enī magne argumentationis formula cōprehensi: quam greci Epicherema: latini executiones vel approbationes vocare maluerunt. Hoc argumento vtimur: quotiens rem de qua agit: per exemplū aliquod probare contendimus. Causa enim hic proposita est in vno semis versiculo. Dixit enī Dominus illuminatio mea et salus mea quem timebo: dñs defensor vite mee: a quo trepidabo? In alio semis z vno versiculo subtūxit exēplum: qr minime trepidare debuisset: qñ illi magis cadūt: qui persequi ꝓbabant. Alt eni Dñs approprīat super me nocētes: vt edāt carnes meas: qui tribulāt me inimici mei: ipsi infirmati sunt z ceciderūt. Sic ille tius epicherematis breuiter forma pfecta est. Nunc ad exponēda verba redeam⁹. Propheta ergo dicit exultās se quēcḡ hoim nō timere: qñ a deo fuerat illuminatus ostendēs formidinē semp habere tenebras suas: qñ cōtra eam ponit illuminatio superna. Sequitur Et salus mea. In quo verbo cūcta cōclusit: z valitudinē corporis er ale sospitatē. Utraq; enī sunt indicia salutis: qñ sustinēt videlz gramissimas passiones. Quē timebo? Nullum hominum formidabo. Timor enī fecerat dñi: ne quēcḡ aliū timere potuisset. Sequit Dñs defensor vite mee: a quo trepidabo? Multi ꝑ⁹ iniquos: acceptā dñi munera perdiderunt. Quorū autem defensor fuit dñs nullatenus aliquid amiserūt. A quo trepidabo? Interrogatiue pronunciandum est. i. a nullo: sicut et superius posuit: quē timebo? Tales quippe interrogationes pro abnegationib⁹ accipiēdas esse nō dubiū est. Addidit Dñs approprīant sup me nocētes: vt edāt carnes meas. Truculentiū inimicorum hic vota panduntur qui non solum extinguere: sed etiam auiditate furoris: ipsas quoq; humanas carnes cupiunt crudeliter deuorare. Et ideo inimicoꝝ tanta feritas proditura: vt liberationis gratia duplicet. Adiecit Qui tribulāt me inimici mei: ipsi infirmati sunt z ceciderunt. Uersus iste pēdet de superiore sententia. Probatio est enī quomodo nullū timere debuisset. Nam si psecutores qui formidari poterāt subruerūt: quis rogo timor erit qñ poti⁹ illi cadūt qui ipugnare videbant? Consequēter aūt verba sunt posita. Prius fuit infirmari: post cadere. Et intuere qm hic fidelīs dūficia breuiter exponunt: vt nō illi qui passionibus premunt: sed illi magis corruāt: qui innocētū sanguinē deuorare festināt. [Si cōsistāt aduersum me castra: nō timebit cor meū]. Salutari ꝓbatione cōpleta: ꝓpheta letus exultat: decorā Emphasim. i. exaggerationem faciens: vt si aduersus ipsum solū castroꝝ coeat multitudo: stabilitas mentis eius non debeat cōmoueri: dum soleāt hostes plurimorum oppugnatione terreri. Castra enī valida munitio est: quā expugnare facile nō pōt ipetus irruētis. Sed hec oīa sibi dicit esse cōtēptibilia: cū vallet auxiliatione diuina. [Si exurgat † in me prelīū: in hoc ego sperabo]. Potuerāt castra cōsistere: z in prelio non cotre. Sed nūc ipm seuū certamē adiecit: vt nichil eoꝝ metuere videret: que terribilia putat humanitas. Si exurgat. i. si subita in me cōcertatio quasi feruēs ꝓcella ꝓsiliat: in eo potius sperabo victoriā. In prelijs enī cōcitatis: gloria vincētis semp apparet. Nā virtus ꝓbat latere: que nō fuerit explorata certamine: sicut supius dixit In tribulationib⁹ dilatasti michi. Et resplendū qr z ille versus sic hz in capite: sicut ille ꝓtor. Que figura dr Anaphora: quotiēs vnū verbū ꝑ comatū puncta repetit. Ꝺ z in capite psalmi constat effectū. i. dñs dñs. [Unā petij a dño: hanc requirā]. Unam rem quidē petisse se dicit a dño: quā exponit infertus. Sed videamus si vnā z nō magis oīa. Calculo quidē singularis est: sed rerū vtilitate numerosa. Angustia precatio: latū premiū. Breuiter queritur: sed grāditer impetrat. Bonorū ergo mos est domum dñi solā expetere: in qua bona oīa continent. Mali aūt terrena volūtate discissi: dum sanitatē corporis petunt: cū diuitias precant: cū inimicoꝝ delectiones expostulāt: petēdo fatigantur: z interdū peritura conquirūt. [Ut inhabitē in domo dñi: oībus diebus vite mee. Ut videā voluntatē dñi: z ꝓtegar a tēplo sancto eius]. Hec est vna supplicatio: quā superius expetebat. Et vide: qr nulla castra: nullū prelīū metuere debuit: qui tali se munitione vallauit. Que sunt enī ciuitates similes/qui sunt exercitus fortiores/cū habitare in domo dñi: vbi nichil humanū: nichil diabolicū certū est pertimescit? Et hoc nō paruo tēpore: sed omnibus diebus vite sue. Ꝙ rogo metuat: cui oīs vita secura est? Uider etiā voluntatem dñi/qui precepta eius intelligit/qui puritati ipsius tota se mente subdiderit. Propheta enī postulat protegar a xpi corporis tēplo: vnde z firmamētū fidei: z inuictū robur defensionis accipit. Ad illud enī peruenerat animi virtute: quod adhuc non videbat in specie. [Qm̄ abscōdit me in tabernaculo suo: in die malorum protexit me in abscondito tabernaculi sui. In petra exaltauit me]. Uersum hunc paulo diligētius perscrutemur. Alt enī Qm̄ abscondit me in tabernaculo suo: in die maloꝝ: significans illud tēpus: qñ Saule persequēte: multis locis per squalentes spelūcas z montiū secreta latitabat. Ꝙ illi reuera tabernaculum fuit: qr mēs ipsius nūcḡ a religionis pietate discessit. Sequit Protexit me in abscondito tabernaculi sui. Superius dixit abscondit: nūc dicit ꝓtexit. Abscōdi est querentiū oculis nō pateri. Protegi aūt ab omni metu periculoq; liberari. In abscōdito tabernaculi sui dicit. i. in diuinitatis secreto: ad qd semp deuoti animus festinabat: dñs ibi sibi esse videbat: vbi ei⁹ intentio pdurabat. Quod aūt dicit In petra exaltauit me: ad incarnationē dñi ptinet: qm̄ de eius semine natus est xp̄s: qui est lapis adunās pp̄los angularis. [Nunc aūt exaltauit caput meū: sup inimicos meos]. Postḡ dixit ꝑmia: q̄ de dñi erāt incarnatione vētura: nūc dicit de ꝓsentia: cum eū ab inimicis suis/siue carnalib⁹/siue spūalibus constat esse liberatū. Caput meū bene mētis oculum videmur accipere: qui reuera caput nostrum est: quo vegetante possumus cōtueri. Nam plerūq; illud dicimus caput: quod eminere monstrat. Super inimicos vitiosos significat appetitus: supra quos mens nostra

Al. circuiui et immolaui. Al. vocem laudis. Al. aduersum. Al. ponet. Al. visitem tēplū eius. Psal. 33. Al. exquisiui faciem meam. Al. faciem tuam. Exod. 14. Matth. 5. Al. eo tu. Al. tribulā tium. Joan. 14. Matth. 2. Rom. 8. Jaco. 1.

decenter erigitur: qñ diuino beneficio pura seruatur. [† Circuibo z immolabo in tabernaculo eius: hostiā † tubilationis cantabo/z psalmū dicam dño]. Decurso beneficiō que z de futuro z in presenti se cognouerat accepisse; nūc gaudium suum mirabili narratione describit. Circuibo dicit: hoc est animo perscrutabor: qua potētia celos fecerit/stellas fundauerit/maria determinauerit/terram stabiliuerit/totūcḡ mundum varia virtutum laude cōpleuerit. Et cum hec omnia animo circuierit: immolare se dicit in tabernaculo eius hostiam tubilationis. i. in ecclesia eius offerre sacrificium laudis. Subilationē quippe dicimus: eo ꝙ nos tuuat laudare: qñ delectantes cum summa iocunditate gratias referre cōtendimus. Dixim⁹ superius aliud esse cantare/aliud psalmū dicere. Cantare est sola voce laudes canere. Psalmū dicere ebonis operibus gloriam domini prediçare. Cantare enim et psalmum dicere: ipsa est hostia tubilationis. [Exaudi domine vocem meam qua clamaui ad te: miserere mei et exaudi me]. Uenit ad secundā positionem: in qua per gratiarum actionē: psalmodie munus qd promiserat exhibet: presentia superioribus iungēs. Clamauit enī cum diceret: vt inhabitem in domo dñi oībus diebus vite mee. Et cum superius diceret hostiā se tubilationis offerre: qr diuersa sit munera consecutus: nunc iterum rogat vt exaudiat. Nec desiderio suo adhuc satisfactum si hoc frequenti supplicatione rogauerit: scilz qr diuinarum rerū nulla satietas est: sed quāto gustatur dñs: tāto suauius appetitur: sicut z in alio. ꝑa. dicit Gustate et videte qm̄ suauis est dñs. [Tibi dixit cor meū: † exquisiui vultum tuum: † vultū tuum dñe requiram]. Cor desiderio tacitū prodit: qd plus audit diuinitas q̄ populorū tonātissimas voces: sicut Moysi dicitur Quid clamas ad me: cum locutus aliquid nō legatur. Fidelis itaq; vir cor suum dixit ad dñm loqui: quoniā hoc videbat qd cogitabat offerre. Uultum autem dñi querit: qui se sancta cōuersatione tractauerit. De quibus dictū est Beati mundo corde: quoniā ipsi deū videbūt. Geminat quoq; qd dictū est: vultū tuū dñe requirā. Una quidē res: sed frequentata precatio. Sciebat enī q̄ pciosum est: qd ardēti studio totiens expetebat. [Ne auertas faciē tuam a me: neq; declines in ira a seruo tuo]. Desideria sua caute decēterq; exequitur. Superiore quippe versu professus est vultū dñi se desiderāter exquirere: z qm̄ non est in potestate hominis sui obtinere desiderii: precatur ne auertat faciem suā dñs: quā ille magnopere postulabat. Ipsius enim muneris esse prestare fidelissimis contuendum. Sequit Neq; declines in ira a seruo tuo. Sepe diximus ira poni iudicij tpis: cū discernet malos a bonis. Illis enī irasci credit: qui infelici segregatiōe dānādi sunt. Rogat ergo ne tūc ab ipso declinet dñs: qñ factis vultum sue maiestatis indulserit. Homo carnalis deū timet ne peccatis ingrauātibus: aut substātiā ꝑdat: aut filios amittat: aut copia auri argētiq; minuat: sanctus aūt vir hoc tm̄ metuit: ne a vultu dñi reddat alienus. [Adiutor meus † esto ne derelinquas me: neq; despicias me deus salutaris meus]. Ubi sunt qui humanis meritis dicūt aliquid applicandū? Petit rex z ꝓpheta: plenus gratia z benedictione celesti: ne deseratur a dño. Scit enī qr si ille reliquerit: nulla se potestas regere prevalebit. Nec semel ei petisse sufficit: misi hoc ꝑm sub repetitiōe geminaret. Despici enī semp addictus est: nec securus reddi pōt: nisi quē iudicis serenus oculus intuet. [Qm̄ pater me⁹ z mater mea dereliquerūt me: dñs aūt assumpsit me]. Pater suū Adam primū hoiem dicit: mater vroré ei⁹ Euā: vnde gñatio humana descēdit. Ysti ergo reliquerūt conditione mortali: nec emittere valuerūt quādo de hac luce trāslati sunt. Quāuis istud de ei⁹ genitorib⁹ possit itelligi: qr domūs pris sui matrisq; tūc dereliquit: qñ a pp̄lis hebreis ad regni culmen euectus est. Sequit Dñs aūt assumpsit me: in loco scilz veri parētis est. Pater est/qr cōdidit/quia regit. Mater/qr fouet/qr infirmos z paruulos lactat. Assumpsit ꝙ dixit: hoc est de priuata cōditione in regno posuit. [Legem michi † constitue dñe in via tua: et dirige me in semita recta / ꝓpter inimicos meos]. Legē sibi statui illā potius dñi de precatōris saliatōris: qua debitores noscit liberasse per gratiam. Moysi enī lex illo tēpore iam data erat: dñi aūt sperabat esse ventura: quam sibi postulat debere constitui. In via tua. i. in christo tuo qui est via: veritas z vita. Illo enī ventēte iuste presumebat: eā z docere poterat z impleri posse prestabat. Semitā ꝙ iam diximus ad scripturaꝝ intelligentiā ptinere. Precat ergo ꝓpheta: vt veteris testamenti recte libros intelligat: z venturū in eis dñm esse cognoscat. Propter inimicos aūt dicit. i. hereticos: siue incredulos iudeos qui eos ntrebantur praua intētione subuertere. [Ne tradideris me in animas † persequentiū me: qñ insurrexerūt in me testes iniqui z mētita est iniquitas sibi]. Scm̄ hystoriā potest intelligi de Saule: qui eum acerrimo odio pseqbat. Sed qñ rex eratinec poterat solus agere qđ inbat: apte numerus pluralis hic positus est. Simul mō cum Doech idumeus eū ꝓdidisse legat plurali numero posuit: testes iniqui. Fieri enī potuit: vt qñ eum regi accusauit: per testes alios dicta sua probare voluisset. Quapropter cōgrue positus pluralis numerus aduertit: qñ psona talis per vnū tm̄ non facile pot erat accusari. Testes ergo iniqui fuerūt Doech idumeus: eiusq; similes qui eū pro diderunt Sauli a ꝓpheta achimelech fuisse susceptū: z gladiū illi sumptusq; datos: qđ rex sacerdotis atq; filioꝝ eius morte reseruit. Mentiti sunt enim dicentes: contra regem Saulem Dauid consilia fuisse data: deūcḡ pro eo fuisse deprecatū. Quod latius regū textus eloquitur. Pulcherrime autem dixit sibi: qr mēdacij sui penas recipit qui falsum testimoniū ꝓferre cōtendit. Siue vt alij dicūt: idioma est scripture diuine: vt ꝓ singulari pluralis numerus apponatur: z tterū pluralis pro singulari numero innuatur adiunctus: sicut de herode mortuo legit dicti Mortui sunt qui querebāt animam pueri. Uel Moysi de pharaone pronūciatum est Mula mortui sunt qui querebāt aiam tuam. [Credo videre bona dñi: in terra viuentium. Expecta dñm]. Postḡ multis modis dñm deprecatus est: ne persequentibus traderetur: ad confidētie sue redit auxiliū: sibiq; ipsi promittit: qr bona videat in terra viuentium: id est in futura vita: vbi bona sunt sempiterna. Et propīe dictum est terram illam esse viuentiū: quoniā ista morientium est. Qui statutus apud oratores dicit collectiu⁹: qñ ex scripto colligit id qđ scriptū nō est: vt per id doceat esse ac si scriptum fuisset. Ita z hic futura premia ex antecedentibus sibi beneficijs credit esse ventura. Terra aūtē viuentium: ꝓpīe scriptura cōmemorat diuina. Additum est Expecta dñm: scz qui ꝑmittendo nō fallit: qui prestādo non imputat: sicut Jacobus apl̄s dicit Qui dat omnibus affluenter: z non improperat. [Uiriliter age z cōfortetur cor tuū: z sustine dñm]. Qñ superiori versu crediderat videre se bona dñi: nunc dicit quē

admodum vidēre possit. Hoc autem verbum/viriliter non solum viri: sed ⁊ femine credamus esse mandatum. Nam ⁊ viri cum molliescunt animo femineo sunt: et mulieres virtiles efficiuntur cum in bono proposito mentis robore perseuerant. Sequitur Et confortetur cor tuū me quasi lassus immurmures: ⁊ tedio fatigante desperes. Sed confidēti animo atq; securo dic Expecta dominum: qui nescit subducere que promittit. Sustine ḡo ⁊ expecta: perfecto dicitur christiano: ac si admoneret: sustine que pateris: ⁊ quod credis expecta.

Conclusio.

¶ Inter multiplices ⁊ seuientes angustias: quid specialiter desideremus reuerētissimus propheta patefecit: et inhabitare christi ecclīam modis oībus appetamus. Hoc patulis auribus audientes: assidua supplicatione depiecemur: q; nec breuius quicq; potuit dicinec latius ipetrari. In numero aūt presentis psalmi: ⁊ quorūdā qui subsequunt: nequaq; potuimus calculoꝝ singularem reperire rationem: scz qualis creatura. 26. aut vicesimoseptimo: aut. 28. numero legak aptata. Sed studiosis relinquimus: vt ꝑm exempla que dicta sunt: qñ non inuenimus rationem in numero singulari: tunc aliquas similitudines in partito calculo/siue bis/siue tertio debeāt indagare. Verbi gratia: vt. 26. partiatur in viginti ⁊ senario numero: et iterum. 27. in ter nouem. Tunc facilius calculis diuisis: fortasse cōpetēs ratio potuit inueniri. Quid enim interest si binas aut ternas metretas capiāt vasa psalmoꝝ? Si ḡo nec ibi aliquid conuenienter agnouerit: credere cōuenit ceū terreq; creatorem operationes ⁊ dicta sua per diuersoꝝ calculoꝝ distribuisse sine ambiguitate virtutes: qui oīa sicut legit in pondere numero mensuraq; perfecit. Neq; enim quia gutte pluuiarum/stelle ceū/vel arena maris nobis numerabilis nō est: apud illum non constat esse sub numero. Nam ⁊ si nobis probātur occulta: diuine sunt tñ nota potentie. Restat vt illud quod dictum est est definitione maiorum credere debeam⁹: in numeris positis atq; definitis: virtutes omnium conuenire psalmorum.

¶ Explicit expositio in psalmum. 26.

¶ Psalmus ipsi Dauid. xxvij.

AD te dñe clamabo de⁹ meus ne silias a me: ne qñ taceas a me: ⁊ assimilabor descēdentibus in lacū. Exaudi dñe vocē oronis mee dū oro ad te: dū extollo manꝰ meas ad tē plū sctū tuū. Ne simul tradas me cū pctōribꝰ: ⁊ cū operātibꝰ iqtatē ne pdas me. Qui loquunt pacē cū primo suo: mala aūt in cordibꝰ eoꝝ. Da illis ꝑm opa eoꝝ: ⁊ ꝑm nequitiaꝝ adinuentionū ipsoꝝ. Scōm opera manuum eorū tribue illis: redde retributionem eorū ipsis. Quoniā non intellexerunt opera dñi: et in opera manuū eius destrues illos: ⁊ nō edificabis eos. Benedictꝰ dñs: quoniā exaudiuit vocē deprecationis mee. Dominus adiutor meꝰ ⁊ protector meus: ⁊ in ipso speraut cor meū ⁊ adiutus sum. Et refloruit caro mea: ⁊ ex volūtate mea cōfitebor ei. Dñs fortitudo plebis sue: ⁊ protector saluationū christi sui est. Saluum fac populum tuū domine: ⁊ benedic hereditati tue: ⁊ rege eos et extolle illos vsq; in eternum.

DIcimus dauid significare manu fortis. Et qñ tale nomen debuit poni: nisi cum passionis ducē gloriosa certamina referunt. Fortis vtiq; manu qui per tolerantiā suā prostrauit principē tenebrarum: qui mortem mortiendo superauit: qui humanum genus captiuum crucifixionis sue dispensatione liberauit. Ipsi aūt cū dicit: nullum alterū intelligi posse declarat: nisi ipsum mediatorē xp̄m dñm qui per hūc totum psalmū loquitur. Quāno ab humilitate suscepte carnis: persecutorū debitas indicās penas: nō studio malivolēcie: sed contestatione vindicte. Notandū est igitur hūc psalmum tertiū esse horū: qui passionē et resurrectionē dñicam sub breuitate cōmemorant. Diuisio.

PRima sectiō erat dñs christus per id quod homo est: vt eius audiat oratio futuro tēpore passionis. Scdo gratias agit: qñ exauditus est in his q̄ fieri postulabat. In fine psalmi subiungēs: vt sicut ipse suscitatus est potestate diuinitatis sue ita saluus fiat populus eius nomine crediturus. Expositio.

AD te dñe ꝑ clamauī: deus meus ne sileas a me]. Christus dñs clamat ad patrē tēpore passionis ne ab ipso sileat: hoc est ne patienti nō annuat: sed magis respōdeat. Pulcherrima quoq; verboꝝ est facta diuersitas. Clamat homo ne sileat deus: q; nostro silentio ille tacet: ⁊ nobis negligētibus in memoria nō habemur. Contra si dño prestāte respicimus respicit/ si clamamus exaudit/si diligimus amamur. [Et ꝑ ero similis descēdentibus in lacū]. Id est si silueris ero similis in mūdi huius profunditate versantibus. Lacus enim quidē hoc seculum est qui quasi delectabilis ac trāquillus creditur: sed quas ꝓfunditates ⁊ mersuras habeat ignorak. Lacus quippe ⁊: q; sub ipso terra lateat. Peccatur ergo humanitas verbi: ne similis esset bolbus ceteris: q; ⁊ si cōmunē cōditionē carnis assumpsit: excellentiā tñ oīm creaturarum deo vnita promerut. De qua dicit apls Cui aūt aliq̄ angelorū dixit: filius meꝰ es tu: ego hodie genui te? Siue lacū sepulchrum dicit: vbi peracta passiōe repositus est. [Exaudi dñe vocē ꝑ precationis mee dum oro ad te: dum extollo manus meas ad templū sanctum tuū]. Tempus significat sacratissime passionis: ⁊ orat vt eius audiat oratio: quod fecit anteq̄ traderet. Relictis enim discipulis: secessit ⁊ orauit: dicens Pater si fieri potest: transeat a me calix iste Uerūtamē nō sicut ego volo: sed sicut tu vis. Quod autē dicit Ad templū sanctum: vt michi videat illā consuetudinē hebrei populi fortasse mauult intelligi: cui preceptū fuerat: vt in qualicunq; esset positus regione: ad illā partē semper oraret vbi ihierusalē nouerat cōstitutā: sicut ⁊ Danielē apud babyloniē tertio in die legimus effecisse: quod necesse erat xp̄m dñm facere qui non venerat legem soluere: sed implere. Siue ad templū sanctū ad celū vult intelligi quoꝺ orātes homines facere cōsueuerunt. Nam desiderii postulātiū est: vt is vbiq; deū esse nō ambigant/de celo sibi auxiliū venire cōfidāt. Unde ⁊ in vnica ore dicim⁹ Pater noster qui es in celis. Nō est ergo absurdū tēplum accipi celū: qñ dñi sedes diuina lectione monstratur.

Alt. clamabo.

Alt. assimilabor.

ET.

Heb. 1.

Alt. oronis

Matth. 26.

Alt me. Alt non hz. [Ne simul tradas ⁊ cū pctōribus ⁊ aiam meā: et cū operātibus iniquitatē ne pdas me]. Quia morituꝝ se nouerat: merito petebat ne inferis tradita eꝰ ala cū pctōribꝰ miseret: aut cū opantibꝰ iniqtatē habere t aliquā portionē: ḡ oīno salutariter ista discretio ab illo petit: vt nſa spes ad vota talia cōcitet: qū revera impiōs hoīem a se fieri deprecak alienum. Ubi sunt illi q̄ xp̄m putāt aiam nō habuisse? Sed hec michi videnk/aut nō legere/aut q̄ legerit oīmodis obliuisci. [⁊ Cū his qui loquunk pacē cū primo suo: mala aūt in cordibꝰ eoꝝ]. Judeos cōmemorat q̄ el dicebāt tētates Scm⁹ q: a deo venisti magister. Joan. 3. Jn istoꝝ ergo labijs erat pax: sed in corde malicia.

SCDE. Que figura dr Pronia. i. derisio: quotiēs aliquid qū sub laude dr: intellectū vituperationis hr̄e mōstrat. Proximo suo de se dicit: q: eis carnis origine iungebat: qui iuste maledicebātur: q: primū malicios se pdere festinarūt. [Da illis ꝑm opa eoꝝ: ⁊ ꝑm nequitiā ⁊ studioꝝ ipsoꝝ]. Judei volētes operati sunt quidē malū: sed fecerūt nolētes bonū: vt mortem inferrent xp̄o: qua mors ipsa finiret. Sanguinē funderēt: quo mūdi crimina lauarēt. Ideo petit illis dari ꝑm opa ipsoꝝ. i. voluntatē: q: vnusquisq; hoc operak qū vult. Nam frequēter ⁊ presīt qui nocere cōtendit: vt diabolus facit: qui dū innocētibꝰ ingerit mortis penas: transmittit martyres ad coronas. Expressit quoq; q̄ supius dixit: dicēdo ꝑm nequitiā studioꝝ ipsoꝝ. i. am bitū malū: vt innocio nocerēt ⁊ qui ad eos saluādos venerat morti tradere maluissent. [Scōm ⁊ operationē manuū eoꝝ retribue illis: redde retributionem eorum ipsis]. Quattuor sunt species retributionū. Quarū vna est: cū tribuunt ab hoībus mala pro bonis: sicut iudei xp̄o retribuerūt: qui cū ad eos saluandos venisset: illi eum crucifigere decreuerūt. Altera cū retribuit bonū pro bono: qñ dicet deꝰ electis suis Uenite benedicti patris mei: percipite regnū qd̄ vobis paratū est ab initio mūdi. Tertia cum retribuet malū pro malo: qñ dicturus est impijs Ite in ignem eternum: qui paratus est diabolo ⁊ angelis eius: ꝑm illud Mensura qua mēsi fueritis in eadem remetiet vobis. Quarta cum retribuit qd̄ hic dicit bonū pro malo: vt qui p̄secutores extiterūt fiāt cōuersi postea laudatores. Uerū ista oīa que de inimicis suis predicit: nō sunt vota malicie: sed presciētia futurorū. Nā in euāgelio dicit Pater dimitte illis: non enim sciunt quid faciunt. Sed vtrūq; pium est. Hic enī cōminat vt terreat: ne scelera sua presumptione desperata p̄ficiant. Ibi aūt cū patik orat: vt ad penitudinē eorū corda perducat. Nec vacat q̄ totiēs sententiā ipsius terroris iterauit: vt corda lapidea magne cōminationis incēdio saluarent. [Quoniā non intellexerūt opera dñi: ⁊ in opera manuū eius ⁊ non cōsideraueruntdestrues illos ⁊ nō edificabis eos]. Superiorē excolit sensum. Dicit enim ideo debere illos reddi: q: non intellexerūt opera dñi. Opera siquidē eius fuit: vt doceret populū viam veritatis ⁊ fidei: et ex sacre incarnationis arcano reconciliaret hoīem deo: quatenus vbi nō poterat viciata natura cōscendere: dñice visitationis munere perueniret. Et ne filio dei vera docēti mens obstinata nō crederet: hoc quoq; miraculoꝝ ingētium virtute firmauit: vt qñ intelligerent iudei cōmunem hoīem non posse facere: hoc euidenter agnoscerēt potētiā diuinitatis implere. Sed illi demēres: dū tantūmodo hoīem credūt filiū dei indignissime pertulerūt. Sequit Et in opera manuū eoꝝ non consideraverūt. Utiq; si cōsideassent: exprauissent potius q̄ spreuissent: ploassent q̄ conspuissent: adorassent q̄ crucifixissent. Tale enī sacrilegiū aliis prouenire nō potuit: nisi illis qui veritatis intelligētiā perdiderūt. Deus enī altos destruit ad correctionem: altos deiecit ad ruinā. Paulū destruxit vt in melius cōstrueret ⁊ de persecutore apl̄m faceret: sed impiū Pharaonē cū tātis mirabilibꝰ nō crederet/ demersit altissimus vt periret. Sic ergo illos dicit destruit: vt non iterū debeāt edificari. Quod dictū sicut sepe monuim⁹ ad ꝓphetiā potius videt pertinere q̄ ad tractādie qualitatē. [Benedictus dñs: qñ exaudiuit vocē deprecationis mee]. Sciēs cōplenda esse oīa que petebat: partē scīe sectionis ingreditur: gratias agens q̄ vindicatus sit ab inimicis suis: dū adhuc nulla rerum exitus esset. Hec figura dr Prolepsis latine preoccupatio: qñ res secuture pro preteritis ponunt. Sed discutiamus quid sibi velit dispositio ista verboꝝ. Benedictus dñs qñ exaudiuit: qui est vtiq; ⁊ si nōn exaudiat ꝑdictus. Sed benedictū ꝓprie dicimus: cui gratias agimus. i. qñ ꝑdicim⁹. Apte ergo positū est benedict⁹: qui exaudire dignatus est. [Dñs adiutor meus ⁊ protector meus: ⁊ in ipso speraut cor meum ⁊ adiutus sum. Et refloruit caro mea: ⁊ ex volūtate mea ꝑfitebor illi]. Adiutor ad pericula vite priner: que ipo adiuuāte superauit. Protectorq; cū ab insidijs diabolicis sua defensiōe vallauit. Sed postq̄ ista facta sunt fideliter de dicit spe rasse de dño. Nam cū dicit cor meū ase designat arcānū: qd̄ sacrificiū ꝑstat esse iusticie. Addidit quoq; iterū adiutus sum: vt q̄tum impendebak pura deuotiōtātū ⁊ adiutorij cresceret magnitudo. Bene aūt dixit Refloruit caro mea: q: primo floruit. Quippe que ex virgine sine peccato: tanq̄ pulcherrimi floris singulare decus emicuit: sicut Jsaias dicit. Et flos de radice eius ascendet. Refloruit ergo significat resurrexit: quasi in ethereas auras admirabili decore prorupit. Sequit Et ex voluntate mea cōfitebor illi: post resurrectionem scz qñ humana natura fuerat a corruptione liberata: ⁊ ad inestimabilem gloriā perhanenis in verbi vnitate perducta. [Dñs fortitudo plebis sue: ⁊ protector ⁊ salutarium xp̄i sui est]. Uie uis magnaq; definitio: quid est Dominus fortitudo plebis sue: merito qñ aduersa cuncta ipso auxiliante superantur. Protector est etiam: qñ eos regit et liberat ab imminentibus malis. Salutarium: ac si diceret iustorum: quorum salus est dñs. Bene durē addidit christi sui: vt filiū dei debuisses aduertere. Christi enī dicebantur et ceteri: quos dut vnctio regalis/ aut sacerdoralis gloria decorabat. [Saluū fac populum tuū dñe: ⁊ benedic hereditati tue: ⁊ rege eos et extolle eos vsq; in eternū]. Orat humanitas verbi ꝓ populo christiano: ꝓpter quē ⁊ ꝑbatur assumpta: vt satisfactione fideli saluus fiat in hoc mundo: vbi exposita iudeoꝝ probabak esse pericula. Benedic aūt hereditati tuā: ad futurū iudicium pertinet: qñ dicendū est Uenite benedicti patris mei: percipite regnū: quod vobis paratum est ab initio mundi. Et vt charitatem suā quam precipit euidentius appiobaret: iterū petit vt in hoc mūdo benedicat populos regat/ne carnalia ꝑcupiscāt/ ne vias pravas eligāt: sed ipsius regimine illuminati nefeciant colegiū habere cū pessimis. Addidit Extolle eos: vt i intellectu scripturaꝝ: ⁊ in ope sctō laudabili intētione ꝓficiāt: quatenus a terrenis vicijs purgati ad eterna

Alt non hz.

Alt. saluationum.

SCDE.

Matth. 25.

premia perducank electi. Et hoc petiit debere fieri vsq; in seculū: scz per totū hūc mūdū: vbi secula sunt vsq; ad illud seculum eternū: cui nullū aliud pro sua perēnitate succedit. Conclusio.

Audistis: Psalmꝰ iste qua pietate cōclusus est. Rogauit ꝓ nobis q̄ orat ab angelis. Judex oīm creaturaꝝ aduocatus est noster: z vt a morte potuissemꝰ eripi: ipe magis elegit occidi. Impleta est in hoc. pe. pdicta regula passiōis. Qa uit añ traditionē suā de crucifixiōe ppria: z de resurrectiōe locuꝰ est. Postremo pro fidelibꝰ exorauit: vt qui ei meruerūt credere: ppetua debeāt bñdictione gaudere. Explicit expositio in psalmum .27.

Psalmus Dauid in consummatione tabernaculi. xxviij.

Afferte dño filij dei: afferte domino filios arietum. Afferte dño gloriā et honorē: afferte dño gloriā nomini eiꝰ/adorate dñm in atrio sctō eiꝰ. Vox dñi sup aq̄s: deꝰ maiestatis intonuit / dñs sup aquas multas. Vox dñi in virtute: vox dñi in magnificētia. Vox dñi cōfringētis cedros: z cōfringet dñs cedros libani. Et cōminuet eas tanq̄ vitulū libani: et dilectus quēadmodū filius vnicornium. Vox intercidētis flāmā ignis: vox dñi cōcutientis desertū / et cōmouebit dñs desertū cades. Vox dñi ꝓparantis ceruos z reuelabit cōdensa: z in tēplo eius oēs dicēt gloriā. Dñs diluuiū inhabitare facit: z sedebit dñs rex in eternum. Dñs virtutē populo suo dabit: dñs benedicet populo suo in pace.

Quoniam precedētia verba tam nota sunt: restat vt psummationē tabernaculi paulo diligētius pquirere debeam⁹. Cōsummatio tabernaculi pfectionē significat ecclie catholice: que tam p totū orbē pbat esse pstructa. Tabernaculi enī nose in hoc mūdo posita declarat eccla: que cōtra carnalia vicia bella gerēs: merito expeditionalis habitaculi nomē accepit. Quapropter hūc psalmū xpiani dogmatis honore pollentē: post pfectionē gnalis eccle in laude sūe sctī ppheta decūtat: vt q: tāta res per ppheras z aplos beata pdictione cōpleta est: cōpetēter eius laudib⁹ ornarek. Est enī totꝰ psalmꝰ spūs sancti laude plenissimus: z per varias allusiones preconia eiꝰ maiestatis exoluēs. Allē. Hoc est qđ oratores dicūt demonstratiuū genus: qñ per hmōi descriptionē ostēdit aliqs atq; cognoscit. Sed quid de illo a quoq; cōgrue poterat dicumus qđ de se ipse dignatur effari? Diuisio.

Cum btūs Dauid cognosceret totius mūdi terminos ad fidē catholicā p ppheras et aplos spūs sancti munere perducēdos: sicut Petrus aplus dicit. Nō enī volūtate humana allata est aliqñ ppheria: sed spū sancto coacti locuti sunt scti dei homines. Primo ordine alloq̄tur vniuersitatē: vt sacrificia ei deuota mēte persoluāt. Scdo septfaria narratiōe p varias allusiones eiusdē spūs sancti sub magno pconio ptutes enumerat qđ ad ipm spāliter ptinere frequēti lectiōe declarat. Sed vt vnā potētiā pris z filij z spūs scti esse cognoscerem⁹: tertio loco habitare dicit trinitatē in sancto baptismate: et virtutem z bñdictionē dare dñm qui ex eo renatus fuerit pplo xpiano. Expositio.

Afferte dño filij dei: afferte dño filios arietū. Afferte dño gloriā z honorē]. Cū multitudinē gentiū (sicut predictū est) ad credulitatē recte fidei spāliter ppheta vētura esse resp̄iceret: totius q̄ mūdi cōsociāda illis esset adunata cōfessio: dignū fuit tam quasi credētē ppm cōmonere: vt fidei sue affectū p sacrificia deuota mōstraret. Inuitat enī filios dei. i. qui p regenerationis gratiā facti sunt filij eiꝰ: vt ait Joānes euāgelista. Dedit eis potestatē filios dei fieri: his q̄ credūt in noīe eiꝰ. Sed Iz ois trinitas vnꝰ sit deꝰ: nec aliqua est in maiestate ipsiꝰ aut in natura distantia: diuersis tñ locis dr q̄ ad personas singulas ꝓbet aptādū. Hic aūt spīritū sanctū spāliter dñm debemꝰ accipere: quē istituit de tabernaculi perfectiōe laudare. Intēde aūt qđ in primis nō dicēdo quid afferāt: ipsi se iubent offerre. i. corda sua sctā puritate lucētia: qđ supra oē sacrificiū dño ꝓbat acceptū. Sequit Afferte dño filios arietū. Arietes aplī accipiendi sunt qui tāq̄ duces gregū in canlas dñi pduxerūt pplm xpianū. Filios aūt arietū offerēdos dicit: quos aplī recta predicatiōe genuerūt: non q̄ prauo dogmate ꝓbant extranei. Arietes autē bene sunt aplis cōparati: qm̄ alia ipa plurimū fröte valēt: z obiecta semp ipingēdo deiciūt: qđ pdicādo fecisse ꝓstat aplos q̄ diuersas superstitiones z idola firmissima celestis ꝓbi quadā fröte ruperūt. Aries enī dictus est quasi a fronte ruēs. Addidit Afferte dño gliam z honorē. Hic specialiter cōmonemur vt nullā sobs scrūo partā inuriā. Nā qui cū minore pfe vel filio dicit: gliam illi nō ꝓbat afferre. Nulli enī gloriosum est audire q: minor est. Offerim⁹ ergo dño deo nro. i. spūi sctō gliam puram: plenā: veram: cū eo z ꝓsubstantiale pri ac filio dicim⁹ et coeternū atq; oipotētē sine aliqua separatiōe pdicam⁹. Sic oēs hereses p diuersa loca scripture diuine spūs sancti pdicatione destructe sunt. [Afferte dño gloriā nois eiꝰ: adorate dñm in † aula sancta eiꝰ]. Supra dixit ipsi afferte gloriā: mō dicit nomini eiꝰ. Affert igit nomini sancti spūs gloriā: qui eū facit latius innotescere q̄n incredulorū corda cōuertit: mōēq; illius dilatat p multitudinē plebis turba sq; ppriorū: qđ magis ad docētiū videt ptinere cautelā. Sed nec illud iudices ociosum: q̄ afferte quarto repetit. Hec figura dr Epimone: latine repetitio creba sermonis que multa colligit vnius verbi iteratione decursa. Sequit Adorate dñm in aula sctā eius. i. colligite eū in cōsciētia vra mūdissima. Ipsa est enī aula regalis z habitatio spūs sancti: sicut dicit aplus Multa tēplū dei estis: z spūs dei habitat in vobis. [Vox dñi sup aq̄s: deꝰ maiestatis intonuit/dñs sup aquas multas]. Venit ad ordinē scdm quo p figurā Epimone: quā superius diximus: frequēter q̄ capita ꝓsiū vnū repetēs ꝓbū preconia spūs sancti septēnaria virtute cōcelebrat: qđ suis locis inuāte dño conabor exponere. Primus iste eiusdē rei ꝓsius est Vox dñi sup aquas. i. spūs sapientie. Ipe enī legē pdidit: qua credētiū turba regeret. Nā sicut tabule testamēti: digito dei scripte. Digitꝰ aūt dei spāliter intelligit spūs sctūs. Qđ Jo dixit sup aquas pplos significat: sicut et alter ps ait. Saluū me fac dñe: qñ intrauerunt aque vsq; ad alam meā.

Altario sancto.

Psal.28.

Apoca.15. Et in Apocalypsi legitur Ciuitas sedēs super aquas multas. Quapropter istis alluſiōibus hoc significari manifestū est spiritum sapiētie legem populis condidisse. Sequit Deus maiestatis intonuit. Hoc etiā pertinet ad spiritū sapiētie. Dicit cū quando ojem iudicit predicauit/cū gehēne penas inestimabili terrore pdixit: vt non tam loqui/q̄ intonare videret. Subiunxit etiā Dñs super aquas multas: id est sup populos gentiū diuersarū: quas ꝓphetarū atq; apostoloū predicatiōe lucratus est. Sic et in isto comate populos significauit: quos etiā intelligi supius maluit. [Vox dñi in virtute]. Miranda b̄ eius tria verba q̄ magnam expleuere sentētiam. Locē dñi in virtute/spiritū dicit intelligētie: q̄ aduersaria cuncta deiecit atq; psternit: sicut legitur. Et nō est qui possit resistere voluntati tue.

Hester.13. Merito ergo vox dñi in virtute esse dicitur: cui nullis obstaculis obuiak. [Vox dñi in magnificētia]. Hic spiritus cōsilij redolet. Quid enīz illo magnificētius qui corde illuminato sentiri facit: vt appetāt bona/z pessima queq; fugiank: prestatq; vt de impio ꝓficiat pius/de captivo liber/de seruo filius: Qđ illis ꝓuenire nō dubiū est: quos spūs sanctus potentia sue maiestatis inuisitat. [Vox dñi cōfringentis cedros: et confringet dñs cedros libani]. Hic spūs virtutis elucescit: q̄ confringit superbiam que in se cōfidit: z humilitatem erigit que de eius bonitate presumit. Cedros enīz superbiam debemus accipere: que se in altitudinē eleuans/ꝓceras huius arboris summitates imitak. Maxime: q: et lignū ipsum nō est vtile nisi succisuz fuerit. Nullus enī in sua radice manēs ꝓficuos generat fructꝰ: sicut nec elatio detestabilis que peccatū intulit mūdo. Hāc superbiam vox dñi refringet: dicēdo Deus superbis resistit: humilibus autē dat gratiam. Repetit quoq; Et cōfringet dñs cedros libani. Sed q̄uis superioribus hec similia videātur: tñ vno verbo addito libani/non parua videnk indicare distātiam. Cedri enī que alibi nascunk non omnino ꝓcere sunt. In libano autē tales inueniunk: vt omnes altitudines arborū superare videātur. Ergo mūdi istius nobiles ac reges/q̄ reliquos hoies tāq̄ humilia fruteta despiciūt: virtꝰ diuina cōfringit/quando paupes z humiles eligit. Isti enī virtute superank: illi inter diuitias suas aut cogitationibus gemūt/aut turpi ambitiōe soluunk. Ponūtur etiā cedri z in bonā partem: sicut in alio psalmo dicit: Cedri libani quas dñs plātauit. [Et cōminuet † eos tanq̄ vitulum libani: z † dilectū sicut filios vnicornium] Et hic quoq; versus ad spiritū virtutis pertinet. Vitulos autē libani sacrificijs frequēter antiquitas offerebat: qui ꝓpter luxuriam dulcū herbarū pingues erāt admodū et decori. Eos mauult mūdanis summitatibus cōparare: que sic cōminuende sunt tanq̄ illi q̄ sacrificijs videbant offerri. Nam z ipsi sunt victima: dū conuersi christo dño nitidis mentibus offerūtur. Sed ne sibi hoies duram legem quererenk imposītā: etiam dilectū filium dei dicit esse moriturū. De quo scriptuz est Hic est filius meꝰ dilectus: in quo michi bene complacui. Propter incarnationem eiꝰ factus est sicut filius vnicornioꝝ: id est iudeorum singulariter se extollentiū. Siue vnicornes appellati sunt iudei: q: vnum tñ videnk accipere testamentū. Sic ergo christum dicit carne moriturū/sicut z filios iudeorū: qui inestimabili pierate cōditionem nostrā in morte suscepit: vt nobis de nobis immortalitatem prestaret. [Vox dñi intercidētis flammā ignis]. Spiritū scientie significat: qui omne consiliū vel caloꝛem cōtrariū intercidendo: id est dividendo dijudicat. Ille enī iudeorū ignitos z flammeos tumultus scientia sue maiestatis extinxit: vt qđ scelerati fecerant velut ad solum hoiem negandū in humanā salutem z gloriā verteret. [Vox dñi cōcutientis † solitudinē: et cōmouebit dño desertū cades]. Hic spiritum pietatis demōstrat: qui fallaces cogitationes/z inepta hominū vota cōcutiens: ad veritatis studium correctos attrahit. Et bene errores eoꝝ solitudinem vocauit/qm̄ habitatorem nō habēt deū: nec ipsi in prauitatibꝰ suis diutius manere possunt: quando eas aut iamētabili morte deserūt/aut felici cōuersiōe derelinquūt. Sequit Et cōmouebit dño desertū cades. Hoc adhuc ad spiritū pertinet pietatis. Sed hunc locū narratio libri Exodi diligenter exponit: referēs cum Israeliticus populus in cades venisset/nimiaq; sitī loci ariditate laboraret/ Moysen iussu dñi pcussa petra subito illis aquarū copiam cōmisisse: miroq; modo facta est terra irrigua/ que arida siccitate iacebat squalida. Per hanc ergo similitudinem dicit pctōꝝ corda durissima in aquas sapiētie posse dissolui: iterumq; illud exēplū cades in humanis cordibus esse faciendū. Sepe enī desertum ponit/vbi et infideles populi conuenire noscunk: sicut in euangelio dicit Vox clamātis in deserto. Non enī Joannes predicare poterat in deserto/vbi nullꝰ audiret: sed desertū appellati sunt/ qui adhuc necdum fidei dona ꝓceperāt. [Vox dñi ꝓparantis ceruos z reuelabit cōdensa: et in tēplo eius omnes dicent gloriam]. Septimū dicit spiritū timoris dñi. Cerui enī sunt timidi quidem: sed venenosa fugientes. Et merito illis cōparati sunt: qui et diuinitatē timent/z cōtraria queq; deuorāt: nec ab eis possunt decipi vel nocere/qui aduersum ecclesiam dei fellita noscunk altercatione resistere. Cōsignatus est (vt superius diximus) spiritus septiformis: quem z supputatione facile colliges/z operatiōe cognosces. Sed hūc spiritum sanctū vnum atq; eundē debemus accipere: cuius has quas diximus (testante Ysaia) septem cōstat esse virtutes: id est spiritus sapientie/spiritus intellectus/spiritus cōsilij/spiritus virtutis/spiritus sciētie/spiritus pietatis/spiritꝰ timoris dñi: distribuēs vnicuiq; ꝓut vult. Hec moueat q̄ vbiq; vocem spiritus sancti dicit esse sermonē. Hoc enī verbū vniuerse trinitati cōstat aptatū. Nam patris legimus vocem: cū dicit Hic est filiꝰ meus dilectus in quo michi cōplacui. Ire filij dicētis Saule Saule quid me persequeris? Similiter z in actibus apostoloꝝ de spiritu sancto legit Segregate michi Paulū et Barnabam in opus qđ vocaui eos. Sed hanc cōmunionē verborū sanctissimus Augustinus ꝓtra Arrianos scribēs: in vno libro vtili adunatione collegit: vt equalitatem substātie/ vel potētie indiuidue trinitatis omnis pudēs possit agnoscere: quando et ipsa verba ꝓbat esse cōmunia. Reuelauit etiā timoꝛ dñi condensa: quando ignoratiōe depositā/ad intelligētiam diuine legis deuoti populi cōuenerūt. Pro qua re in ecclesia eiꝰ oēs referūt gloriam: put vnusquisq; prefati spiritus septiformis dona suscepit. Gloria enī (sicut dictū sepe meminimus) laus est facta celebratione multorū. [Dñs diluuium † inhabitat: et sedebit dñs rex in eternum. Dñs virtutē populo suo dabit: z † benedicet † populum suū in pace]. Decursis virtutibus spiritus septiformis: in tertio ordine ad trinitatis complexionē mirabili dispositione peruenit. Dicendo enīz in his duobus versiculis: tertio dño ostēdit sanctam trinitatem diluuio: id est aquis baptismatis inhabitare: sicut in

Pſ.103. Al. eas. Al. dilectꝰ quēadmodum filius.

Dñs.

Wat.3.

Dñs. Al. inhabitare facit. Al. dño. Al. ꝓpio suo

Mat.28. euāgelio dictum est Ītes baptizate omnes gētes in nomīe patris ⁊ filij ⁊ spiritꝰ sancti. Sed queramus cur hic diuinum ꝑ sacris fontibus positum est. Merito: qm illud qđ factum est sub Noe/baptismatis sacri gerebat imaginē. Nam sicut illud purgat alias sordibus peccatoꝝ:ita ⁊ illud diluuiū mundi crimina ꝓbrosa deleuit. Merito ergo ꝑ baptismate diluuiū positum est:ad cuius similitudinem cōstat effectū. Nam qꝫ tertio dñs repetit sine distinctione personarū licet intelligi. Primo dictuꝫ de spiritu sancto Dñs diluuiū inhabitat. Sequit Et sedebit dñs rex in eternuꝫ: hoc autē de filio recte intelligimus. Dñs virtutem populo suo dabit:de patre cōpetenter aduertimus. Populo suo/significat christiano: quē de sacri baptismatis munere cōquisiuit. Subiūxit etiam Et benedicet populū suū in pace. Nō dixit benedicent/sed benedicet: qꝫ vnus est dñs deus noster. In pace/ꝓpter illud euā Joan.14. gelij Pacem meā do vobis:pacem meā relinquo vobis. Ista est enīꝫ pax ⁊ patris/⁊ filij/⁊ spiritus sancti.

Conclusio.

¶ Memineriмus cū ingenti turba psalmus ille tonuerit:vt detractatores spiritus sancti nō possint ignoratie excusatiōe defendi. Nam potentia ipsius sepulcrorum distributiōe laudata est: vt nichil ibi inferius/ nichil cognoscereꝫ esse dictum: qꝫ sancte trinitatis vnitas in fine declarata est. Desinat hereticorum insana perfidia vanas cōmouere calumnias:legant Didymum/legant beatum Ambrosium:ceteroꝝ parres qui de hac re perfectissima disputatione dixerunt. Afferant individue trinitati gloriam ⁊ honorem. Nec faciant in equalitate distantiam:si perduci non eligunt ad ruinam.

¶ Explicit expositio in psalmum.28.

¶ Psalmus cantici in dedicationem domus Dauid. xxix.

Exaltabo te dñe quoniā suscepisti me: nec delectasti inimicos meos sup me. Dñe deus meus clamaui ad te: ⁊ sanasti me. Dñe eduxisti ab inferno aiam meaꝫ:saluasti me a descēdētibus in lacū. Psallite dño sancti eius: et cōfitemini memorie sanctitatis eiꝰ. Quoniā ira in indignatione eius: ⁊ vita in voluntate eius. Ad vesperū demorabitur fletus:⁊ ad matutinū letitia. Ego autē dixi in abundantia mea:non movebor in eternū. Dñe in voluntate tua:prestitisti decori meo virtutē. Auertisti faciem tuā a me: ⁊ factus sum conturbatus. Ad te dñe clamabo: ⁊ ad deū meū deprecabor. Que vtilitas in sanguine meo: dum descēdo in corruptionem? Nūquid confitebitur tibi puluis:aut annunciabit veritatem tuam? Audiuit dñs/⁊ misertus est mei: dñs factus est adiutor meꝰ. Cōuertisti planctum meū in gaudium michi:conscidisti saccum meum:⁊ circūdedisti me letitia. Ut cantet tibi gloria mea ⁊ nō cōpungar: dñe deus meus in eternum confitebor tibi.

Salmi cantici cognita significatio est: nūc cōsideremus cur posita sit domus dedicationis. Domus/significat Dñici corporis tēplū. Dedicatio ꝙo resurrectionē eiusdēꝫ dñi christi. Tunc em corpus eius in eternā gloriam/potestatēꝙ perductum est:sicut in euāgelio ipse dicit: Data est michi omnis potestas in celo et in Mat.28. terra. Dedicare quippe dicimus/cuꝫ nouitas domus DEF. alicuius in vsum celeberrimū deputatur. Domus autem Dauid/ꝓpter semen eius est posita: vnde saluator noster carnis traxit originē. Ista domus est/que nūc apertis foribus labiorum leta decūrat Exaltabo te dñe:que fabricata est nascendo:sed in sancta resurrectione cognoscitur dedicata. Diuisio.

Ex nostet dñs christus ꝓla narratiōe post resurrectionē gloriosaꝫ patri gratias egit: qꝫ eū de mūdi istius aduersitate liberauit: sanctis iubens laudem dicere dño: quādo vniuersa in eius potestate sunt posita. Se cūda se dicit a sua cōstantia non movendū: insup addens preconia diuinitatis a vitis potius/non a mortuis esse soluenda. Tertia redit ad resurrectionē suā letꝰ, ⁊ exultās:qm carnis fragilitate deposita/in eterna matestatis sue gloria perseverat: morte suo ꝓtertū dicens qđ nouerat esse vēturū. Expositio.

Exaltabo te dñe qm suscepisti me:nec delectasti inimicos meos super me]. Dño christus patri gratias agit:per dispensationē qua resurrexit a mortuis. Nā exal ETY. tabo dicit:latius innotescere facto/quod sancta verbi incarnatiōe/ gloriosaꝙ resurrectione cōpletum est. Quanti em est ante hoc tēpus dñm spiritualiter cognoscere potuerūt:nisi eius aduētu veritas ꝓmissa claruisset? Sed homo ideo exaltare valuit nomen altissimi: qm ab eodē constat assumptus. Nā quēadmodū potuisset aut occulta dei ꝓdere/aut iudicia dei futura narrare: nisi virtute celesti qua prevaluit sua/patrisq; secreta revelare? Sequit nōnulla questio. Nec delectasti inimicos meos super me. Quomodo em non sunt delectati inimici eiꝰ:quādo cū colaphizantes dicebāt:Prophetiza nobis chri Mat.26. ste:quis est qui te percussit? Et iterū stantes ante crucem:dicebāt Vah qui destruit templū: et in triduo re- Ibidē.27. edificat illud? Quemadmodum etiam non sunt delectati:quando super vestimenta eius miserūt sortem? Sed hec fugitiua/inanisq; letitia:in penitudinē illis/ tristitiamq; cōuersa est:dum eum post triduū viderūt resurgere: quē speraverūt cōmunē interitū reperisse. Delectasti vero posuit ꝓ delectari fecisti. Que figura dicit Hypallage:quotiens aut genus/aut verbi declinatio cōmutatur. Super me autē dixit/posiq; de hoc mūdo trāsiuit. Tunc em et inimici tristes effecti sunt: et devoti gaudio magno floruerūt. [Dñe deus meus clamaui ad te:⁊ sanasti me]. Quemadmodū sanatus est qui nō legitur egrotasse? Sed occulte ille egrotabat/quando vniuersum hoiem sua incarnatiōe suscepit:qui erat obnoxius ⁊ morbis/et mortibus. Sed qꝫ in illo sanati sumus:sanatū se ipse ꝓfitetur. Tunc em saluatus est dñs christus: quādo carnem fragilitatis nostre resurgendo/in eterne vite gaudia collocauit: ⁊ omnes salui facti sunt/q̄ in ipso fideliter crediderunt. [Dñe † abstraxisti ab inferis animā meā: saluasti me Alt.eduxisti ab inferno. a descēdētibus in lacum]. Quid dicimus de illis qui dñm christum animā habuisse non credūt? Ecce ipse toties clamat ad inferos se humana lege perductum

extendeq; animam suam potestate sue diuinitatis abstractam. Et vide:qꝫ abstractam dicit. I.qm claustris inferni diruptis/ad celum vsq; perducta est. Descendentes vero in locum sunt:qui in secuti istius iniquitate versant. Et bene dixit Descēdētibus:quasi in pfundum eūtibus: qui pressi pondere peccatoꝝ/altissima pfunditate devorantur. Sed quomodo saluatus est/ quē constat occisum? Saluatus est vtiq; a talibus: id est ab eorū cōmunione liberatus est cum resurrexit a mortuis/⁊ mors ei vltra nocere non potuit. [Psallite dño sancti eiꝰ:⁊ cōfitemini memorie sanctitatis eius] Post resurrectionem suam cōuenienter precipit sanctis psallere:vt resurgente capite membra letarētur: maxime cum spes eoꝝ tali dispensatione firmata sit: qm et ipsos constat in letitia resurgere/quos contigit eiꝰ predicationi credidisse. Memorie sanctitatis eius dixit: qꝫ nostri memor esse dignatus est qui in vmbra mortis quasi in dēsa peccatoꝝ caligine versabamur. Non em nos illius memores fuimus qui nos creauit: sed ille nostri potius quos creauit:sicut ipse in euāge Joan.15. lio dicit: Non vos me elegistis: sed ego elegi vos. Et ideo confitenda ⁊ glorificanda est memoria sanctitatis eius: que humanū genus in recordationeꝫ suā deducens/quod nos saluare potuisset effecit. [Qm ira in indignatiōe eius:⁊ vita in volūtate eius. Ad vesperum demorabit fletus:⁊ ad matutinū letitia]. Partibus suis intelligamus hūc versum:in quo malorū retributionē/iustorum premia/ passionis sue tristitiam/ resurrectiōis leta cōmemorat: eoq; fit vt cum fuerint distincta/nesciant cōfusionis iniuriam. Sed cū nostra ira(sicut legitur)morte operetur:in primo comate per TOP. tropologiam hoc de dño dicitur: qꝫ revera indignatio illius mors est vtiq; peccatoris. Dignatio enim est quando nos clemēter suscipit: indignatio/cū nos ratus abjcit: non qꝫ ille trascitur/sed de eius auersione DEF. mors euenit:que de ira humana ꝓcedit. Sequitur Et vita in voluntate eius. Nichil potest dici prestantius. Nam sicuti in indignatione mors/ita in voluntate eius vita esse dinoscitur: que tm̄ non in meritis nostris/sed TOP. in ipsius voluntate cōsistit. Hoc argumentū in Topicis dicitur ex cōtrario. Adiecit Ad vesperum demo DEF. rabitur fletus. Vesperum dicimus: cū peracto die sol occidit/⁊ noctis tenebre consequunt. Quod accidisse cōstat ecclesie: quando christus dñs noster est perem ptus. Tunc em vere demoratus est fletus:dum ꝙ triduum fidelium turba cōgemuit/⁊ mundi ipsius natura cōcussa est:vt ⁊ ipse orbis cum humano genere dñi DEF. lugere videretur exitium. Maturinum vero dicimus: quādo discedētibus tenebris crepusculū ceperit elucere. Quo tēpore resurrectio dñi(euangelio teste)vulgata est. De qua parte beatis creuisse cōstat sine dubitatione letitiam. Sic in vno versu tantarū rerū ingens explicata perfectio est. [Ego autem dixi in mea abundātia:non movebor in eternū]. Posiq; de resurrectione sua gratias egit:⁊ sanctis psalmodiā salutariter imperauit: secūda narratione redit ad passionis gloriosissimā causam:⁊ que illo tempore secū cogitauerit/pius doctor edicit. Nunc videamus que sit ista abundātia:per quam se nullatenus movēdū esse ꝓfitetur. Abundantia erat filio semper virginis Marie: Joan.1. quod verbum caro factum est / et habitauit in nobis. Quid em illa gratia copiosiꝰ:que habere meruit pleLoc.2. nitudinē deitatis? Sicut dicit apostolus: In quo habitauit omnis plenitudo diuinitatis corporaliter:id est verissime substantialiter atq; perfecte. Jure ergo dicebat in eternum se moueri nō posse:cui sua matestas cōsidentie dona prestabat. [Dñe in voluntate tua prestitisti decori meo virtutē. Auertisti faciem tuā a me: ⁊ factus sum cōturbatus]. Jn hoc versu eundēter exponit:vnde illa fuerit abundantia/que nō potuit commoueri. Virtutem quippe de se humana natura habuisse non dicit: sed desuper sibi asserit contributam. Nam decorem ipsius ꝓbat illud exemplum:Specto- Pſ.44. sus forma pre filijs hominū. Sed ista immaculata et sole clarioꝝ humanitatis pulchritudo copulata verbo virtutem accepit qua miracula magna faciebat:sicut in euāgelio ipse testatur dicēs:Sicut pater habet vi- Joan.5. tam in semetipso:sic dedit ⁊ filio habere vitā in semetipso. Sequit ꝓbatio sententie superioris. Auertisti faciem tuam a me:⁊ factus sum cōturbatus. Ac si diceret Tu michi dedisti fm̄ carnē que habeo: vt te aversō fuerim cōturbatus. Hec autē dicēs pernicioſas hominū elationes intercipit. Nam quemadmodū peccatoꝝ de se audeat presumere:cū immaculata sanctitas virtutē sibi/ac decorem a dño prestitum fateat? Hoc argumentū in Topicis dicitur a cōsequētibus. Nam TOP. cum auertit faciem suam diuinitas:cōsequens erat vt carnis turbaretur infirmitas. [Ad te dñe clamabo:⁊ ad deum meū deprecabor]. Qꝫ modo dixit dñe/modo deū:vna sententia est. Nā hoc est ad dñm clamare: quod deum fuisse deprecatum. [Que vtilitas in sanguine meo:dū descendo in corruptionē? Nūquid confitebitur tibi puluis:aut annunciabit veritatē tuam?] Jmmaculata verbi incarnatio ceptis precibus perfecerat. Ab ipsa em parte dicitur Si descēdero in corruptionem:id est ad putrefactionem:cui lege generali cūcta caro subiecta est: qualis erit spes fidelium/qui me sub triduana celeritate resurgere crediderūt? Petit ergo nō vt moriatur/ sed ne caro ipsius corruptione resoluta nullum signū ꝓmisse maiestatis ostendat: ꝓpter illud quod alibi dicit Non dabis sanctū tuū vi Pſ.15. dere corruptionem:⁊ incipiat non esse vtilitas mundi in salutifero sanguine dominice passiōis. Cōfessio vero hic laudem significat:quā vtiq; offerre nō possunt/ qui in puluerem cōmuni morte soluūtur. Sequit Aut annunciabit veritatē tuam. Illam videlicet/quā post Mar.16. resurrectionē discipulis dixit:Ite predicate hoc euāgelium omni creature. Et qui crediderit/et baptizatus fuerit saluus erit: qui autē non crediderit/cōdemnabitur. [Audiuit dñs/et misertus est mei: dñs factus est adiutor meus]. Venit ad tertiam narrationeꝫ:in qua iam de sua resurrectione gaudēs/eterne beatitudinis gratificatiōe mulcetur. Sed quemadmodū factus sit adiutor/ipse cōsequenter exponit: et ideo nostra verba non debent adjci:vt cursus ipse dictoꝝ ꝓpria magis expositione declaret. Hoc schema dicitur Ephe- SCHE. resegesis:latine explanatio:vbi pōsita dicta verbis subsequētibus exponunt. [Conuertisti planctum meū in gaudium michi:cōscidisti saccum meū/⁊ † precinxisti Alt.circūdemē letitia]. Planctus ad mortē attinet: gaudium ad disti. resurrectionē:quod iam vtrūq; constat impletū. Sac DEF. cus vero est textura grossissima atq; aspera:in humanos vsus/laboresq; deputata:qui carni humane congrueter aptatur. Cōscissus est ergo saccus:id est corpus ipsius:cum ꝓ nobis ipse mori dignatus est. Ante eius quippe exitiuꝫ moris nos tortuosis ligaminibus ambiebat:⁊ velut aliquod frumentū insolubili carcere tenebat inclusos. Sed vt intelligas saccū ꝓ tristitia mortis fuisse positū: cōtra hūc dicit de resurrectione Precinxisti me letitia. Perpēde verbū precinxisti.

Cingulū significat qđ ad iudicis pertinet dignitatez. Nam cuncta potestas in ipso vocabulo noscī cōstituta. Sic esī cinctū dicimus iudicem: quādo eī fasces/ honoresq; declaramus. Et vide: q; non dicit Cuncti: sed precinxisti: id est supra omnes potestates z virtutes eleuasti: ꝑpter illud apostoli Et dedit ei nomē: qđ est sup omne nomen. [Ut cāteī tibi gloria mea/et non cōpungar: dñe deus meus in eternum cōfitebor tibi]. De superioribus pēdet iste versiculus. Ideo em precinctū se dixit esse letitia: vt humanitas cātaret deitati/que est eius gloria. Cātare autē diximus ad mētis letitiam ꝑtie ptinere. Gloria vero christi/patris matestas est: a quo audiit Hic est filius meus dilectus: in quo mihi bene cōplacui. Et q; semel ꝑ mūdi salute cōpunctus: id est crucifixus est: nulli se vlteri⁹ subiacere memorat passioni: quippe q carnis fragilitate deposita in matestatis sue gloria pseuerat: sicut dicit apostolus. Christus surgēs a mortuis iam nō morit: mors ei vltra nō dominabit. Sed ne predictā cantilenā putares existere tēporalem: in eternū se cōfiteri dicit. Confitebor autē hic accipiendū est a parte membrorū: quasi cōfabor: id est cum sanctis eterna te voce laudabo. Quod absolute creditur esse venturū: cū illa ciuitas Hierusalem fuerit dedicata: quando iustis omnibus indeficiens ꝑmittitur psalmodia. Sic enim frequenter ꝑmittit se facere christus/ qđ facturus est populus vtiq; christian⁹: sicut est z illud Cōfitebor tibi dñe in ecclesia magna: in populo graui laudabo te.

Philip.2. Roma.6. ETY. Pā.34.

Conclusio.

¶ Paruus quidē psalmus/ sed celestis doctrine vbertate repletus est: habens in versibus gratiam breuitatis/ et in sensibus extensas omnino latitudines. Hic em sancte resurrectiōis gratia dicitur: hic passio dñi gloriosa memorat: vt nulla tribulatio passionis terreat/quos resurrectionis spes magna letificat. Et intuere ꝑpter gratiam nouitatis hic ordinē fuisse cōuersum: vt inciperet a resurrectione: quam post passionem dñi constat euenisse.

¶ Explicit expositio in psalmum. 29.

¶ In finem psalmus Dauid. xxx.

In te dñe speraui nō confundar in eternū: in iustitia tua libera me. Inclina ad me aurem tuam: accelera vt eruas me. Esto michi in deum protectorem/ z in domum refugij: vt saluū me facias. Quoniā fortitudo mea/ z refugium meū es tu: et ꝑpter nomen tuum deduces me/ et enutries me. Educes me de laqueo hoc quem absconderunt michi: quoniā tu es protector me⁹. In manus tuas commēdo spiritum meū: redemisti me dñe deus veritatis. Odisti obseruantes vanitates superuacue. Ego autem in dño speraui: exultabo et letaboꝛ in misericordia tua. Quoniam respexisti humilitatem meam: saluasti de necessitatibus animā meam. Nec cōclusisti me in manibus inimici: statuisti in loco spacioso pedes meos. Miserere mei dñe quoniā tribulor: cōturbatus est in ira oculus me⁹: anima mea z vēter meus. Quoniam defecit in dolore vita mea: et anni mei in gemitibus. Infirmata est in paupertate virtus mea: et ossa mea cōturbata sunt. Super omnes inimicos meos factus sum opprobrium vicinis meis valde: et timoꝛ notis meis. Qui videbant me foras fugerunt a me: obliuioni datus sum tanq̄ mortuus a corde. Factus sum tanq̄ vas perditum: quoniā audiui vituperationem multorū commorantiū in circuitu. In eo dum cōuenirent simul aduersum me: accipere animam meam cōciliati sunt. Ego autē in te speraui dñe/ dixi deus meus es tu: in manib⁹ tuis sortes mee. Eripe me de manu inimicorū meorū: et a persequētibus me. Illustra faciem tuam super seruum tuū: saluum me fac in misericordia tua: dñe non confundar quoniā inuocaui te. Erubescant impij z deducantur in infernum: muta fiant labia dolosa. Que loquūtur aduersus iustum iniquitatem: in superbia z in abusione. Quā magna multitudo dulcedinis tue dñe: quam abscondisti timētibus te. Perfecisti eis qui sperant in te: in conspectu filiorum hominū. Abscondes eos in abscōdito faciei tue: a conturbatione hominū. Proteges eos in tabernaculo tuo: a contradictione linguarū. Benedictus dñs: quoniā mirificauit misericordiam suā michi in ciuitate munita. Ego autem dixi in excessu mētis mee: iectus sum a facie oculorum tuoꝝ. Ideo exaudisti vocem orationis mee: dū clamarem ad te. Diligite dñm omnes sancti ei⁹: quoniā veritatē requiret dñs: z retribuet abundanter facientibus superbiam. Viriliter agite/ z cōfortetur cor vestrum: omnes qui speratis in dño.

Verba que titulus cōtinet/ ad dñm christū frequenter diximus esse referenda: cui totus psalmus aptandus est: quando eius passionem/ resurrectionēq; decantat. Lo qui ei ex nostra humilitate dignar⁹ est/ q etiā sustinuit humani coꝛporis passionē: ꝑ sua nos eloquia bonus magister erudiēs: vt et nos imitātes rerū celestiū disciplinā/ humiles ac deuoti nostri capitis dicta sequeremur. Intuendū est vero psalmū hūc quantum esse eoꝝ: qui de passione et resurrectione dominica breuiter faciunt mētionem. Diuisio.

Per vniuersum psalmū verba sunt dñi saluatoris. Primo ingressu precatur patrē/ vt de malis imminētibus liberet: ac deinde exauditū se indubitāter exultat. Secundo redit ad passionē suā: actūq; rei per allusiōes varias mirabili narratiōe describit. Tertio generaliter agit gratias pro se/ z populo fideli: qñ vniuersali ecclesie misericordie sue dona largitus est: commonēs etiā sanctos vt in charitate dñi perseuerēt: qui z bonorū premia/ z malorū retributiones superius audierunt.

Expositio.

Al. non hꝫ. In te dñe speraui non confundar in eternū: in tua iustitia libera me † z eripe me]. Persecutandū est quemadmodū frequenter similia dicta suaui varietate repetant. Quat christ⁹ patrem ex natura humanitatis assumpte: ne de sua spe detectus/ humane insultationis pariaꝝ opprobria: addēs In eternum: vbi eius cōtemplatio fixa/ et incōmutabilis permanebat. In tua iustitia: id est qua cōsueuisti subuenire rogantibus: q firmissime de tua matestate cōfidunt. Libera/ ad periculā huius mūdi pertinet amouenda. Eripe/ ad celeritatem respicit auxilij: ne illa resurrectio mūdo saluberrima tardaret. ETY. Eripe autē/ consilat a rapiendo compositum. Quapropter merito implorauit iustitiam dñi: q se nouerat per iniquos passurū. O vere mirāda z diuina cōmutatio Accepit necem: reddidit salutē. Pertulit iniurias/ tribuit honores/ dolorē sumpsit/ cōtulit sospitatē: z solus/ z summe pius qui dulcia ꝓstitit cū amara susceperit. [Inclina ad me aurē tuam: accelera vt † eripias me. Esto michi in deum ꝓtectorem]. Al. Eruas. Inclina dixit aurē tuam/ ꝓpter membrorū suorū humilitatem: vt qñ ꝑ naturā suā humana conditio ad diuinitatem non poterat attingere/ ad eam diuinitas inclinata descēderet: quod omnipotētis verbi incarnatiōe puenit. Unde merito petebatur/ qđ adhuc minime ꝓbabatur effectū. Sequit Accelera vt eripias me. Id est festina resurrectionem dare celerrimā: nō illam morosam quā generalitas adhuc noscitur sustinere. Hec autē frequētia petitionis docet nos ab oratione nō debere suspendi: etiā cū nobis credimus aliqua posse cōcedi. Petit quoq; vt ab hui⁹ seculi summa tumis insidijs diuina virtute ꝓtegat: ne pateat inimicis derelicta simplicitas: sicut scriptū est in Isaia pheta: Isa. 53. Sicut agnus coram tondēte se sine voce: sic nō aperuit os suum. [Et in domū refugij: vt saluū me facias]. Domus est refugij/ gloriosa resurrectio: posīq; tam nulla imbecillitate cōcutit/ sed incoꝛruptibili matestate perfruit. Nam tūc saluus fuit: cū moꝛs et vltra ꝓualere nō potuit. Ita qđ timet ex nobis: qñ confidit ꝓprie diuinitatis est. Domū quoq; refugij/ ad ecclesiā catholicā dicunt aliq primere: vbi a parte membꝛoꝝ petit se saluū fieri: qñ in ipsa reuera omnis christianus saluus efficit: sicut in arca Noe crescente diluuio/ soli salui facti sunt qui feliciter intrare meruerūt. Al. Fortitudo mea. [Qñ † firmamentū meū/ z refugium meum es tu: et ꝓpter nomen tuum † duxꝛ michi eris/ z enutries me]. Al. deduces me. Firmamentū pertinet ad tolerāda que passus est: refugium ad finem malorū: quādo istius seculi iniquitates gloriose mortis fine superauit. Sequit Et ꝓpter nomen tuū duxꝛ michi eris. Propter nomē suum dñs duxꝛ erat humanitatis: qñ illud latius ꝓ vniuersas gentes fecit agnosci saluberrima predicatione vulgata. Siue hoc a mēbris accipiendū: sicut supra iam dictū est. Duxꝛ em noster veraciter dicit: quando illū sequimur/ et predicationis eius vestigia nō vitamus. Addidit etiā emutritū se quousq; ad perfectionē catholica ecclesia ipsius munere pueniret. [Educes me de laqueo † isto quē † occultauerūt michi: qñ tu es protector me⁹ † dñe]. Al. hoc. Al. absconderunt. Occultatus est quidē ab inimicis laqueus: sed non qui christo esset occultus/ nec in morte deceptus incidit: sed sciens eam ꝓ nostra liberatione suscepit. Ergo laqueū occultauerunt iudei christo: q tñ hominē credētes/ occultis eum perdere machinabant insidijs. Unde se dicit educendum: id est resurrectiōis beneficio ad superna velociter eleuandū. Sed oīa consilia iudeorū dicit esse frustranda: q; dño ꝓtegēte) nulla potest aduersitas preualere. [In manus tuas cōmendo spiritū meū: redemisti me dñe deꝰ veritatis. Cōsideremus cur hic sermōes ipsi sint positi: quos eūāgelij textus eloquitur. Nam z ibi sic ait: In manus tuas cōmendo spiritum meū: et inclinato capite reddidit spiritū. s. vt z hic euꝫ cognoscēres fuisse locutū: qui post tot secula eadez erat in cruce positus verba dicturus. In manus tuas/ in veritate tua: qua benigna z iusta semꝑ operaris. Commēdat itaq; patri inestimabilem thesaurū: animā videlicet illam/ que voluntates ipsius pura intentiōe faciebat. Dignū ergo fuit: vt tanto susceptoꝛi talis commēdaretur spiritus. Redemptū se deinde esse testificans. Sed videamus quo precio: Filio. s. quo apls dicit Semetipsum exinaniuit formā serui accipiēs. Unde q; magnū preciū fuit/ vt matestatē suam vsq; ad carnē hominis inclinaret: seq; exinaniuit/ vt celestibus humana copularet. Sed vt istū dñm euidenter auerteres/ addidit quis esset: id est deus veritatis. Illoꝝ em specialiter deus est/ qui veritatem diligūt: nec in aliquia falsitate miscenī. [Odisti † omnes obseruātes vanitatem: superuacue. Ego autē in dño † sperabo]. Al. non hꝫ. Al. speraui. Illa redduntur semꝑ odiosa/ que ꝓbantur esse cōtraria. Juste ergo veritas oderat vanitatem: q; vanitas in falsitate versat. Cui reipse tribuit expositionē: dicēs Superuacue: que nō solum vacua/ sed etiā superuacua dicta est merito z quādo fructuosam intelligentiam tollens alienat a dño. Et quādo ꝓius dixit dñm odisse vanitatem: id est seculi istius desideria trāsitura/ nūc se dicit amare verissima. Que sunt ista verissima? Sperabo in dño: vbi michil vanum/ michil superuacuum est: sed totum fixum atq; integrū perseuerat. Uerū istam rem que causa consequit? [Exultabo/ z letaboꝛ in tua misericordia. † Quia respexisti humilitatem meam]. Al. Quīm. In hoc z superioꝛe versu iterum cathegoricus syllogismus enascitur: cuius definitionem/ partesq; in primo psalmo iā diximus: qui etiā hoc loco simili ratione colligit: id est Ego in dño sperani. Quis sperans in dño exultabit: z letabit in misericordia eius. Ego igit exultabo/ z letaboꝛ in misericordia ei⁹. Pulchrū plane dicēdi genus in breuitate cōplecti: qđ nulla possit aduersitate dirumpi. Nunc psalmi verba tractemus. Exultare/ est cū magni animi alacritate gaudere. Lerari/ est tēperata mentis affectiōe mulceri. Sed cōsideremus quotiens cōmonemur: in humanis viribus minime cōfidendum. Ita quemadmodū/ vt supra dictū est) quisq; de se debeat presumere: vnde sancta incarnatio legitur abstinere. Quapropter execrāda est pelagiane prauitatis intentio: dū illa tentat ꝓsumere que cognoscere debuit spiritum sanctum totiēs ante damnasse. Intendamus etiā qui dicit humilitatē suā fuisse respectā: ille videlicet qui celū terrāq; z creauit z cōtinet: cui potestates supne seruiūt. Sed ideo erat in altissimo humilitas: q; illi et humanitas veraciter adherebat ab ipsa conceptione perfecte. Alit nanq. [† Saluam fecisti de necessitatibus animā meā. Nec conclusisti me in † manus inimici †]. Al. saluasti. Al. manib⁹. Al. mei. Necessitas dicit ab eo quod in nece sit posita: id est i mortis angustijs constituta. Nam quādo peccatoꝝ laqueis innodamur: nec ab eis possumus nostra virtute solui/ necessitas appellatur. Ergo tunc de necessitatibus liberata est anima dñi saluatoris: cū a peccatis reddita est modis omnibus aliena. Sequitur Nec conclusisti me in SYL. DEŸ. ETY.

manus inimici. Ipsa erat necessitas quā superius dixit: si potestati diabolice delictis tradetur obnoxius. Conclusi sunt enī quasi carcere penali: qui illi⁹ seuissimi manibus ambūtur. Nec cōclusisti ergo dicit: q⁹ liber effectus est a potestate diaboli: sicut ipse in euangelio ait Ecce venit princeps mundi huius: et in me nō inueniet quicq̄. [Statuisti in loco spacioso pedes meos. Miserere mei dñe qm̄ tribulor]. Post liberationis fue decursam exultationem/ad secūdum venit ingressum: vbi de passione sua multa dicturus est: vt eā frequēti memoria pissimus cōmoneret/quā p omniū salute suscepit. Satuisti dicit: hoc est firmasti: quia ipsum sustinere nō poterat/qui mundi vitia non habebat. In loco spacioso: id est liberi: et a potestate diaboli semper excepto. Ipse enī liber locus est/quē hostis ille non insidet. Ipse spaciosus/quē ille non occupat. Et intende: q⁹ non dixit in via/sed in loco spacioso: id est in patria virtutū/in regione beatorū. Uia enī legitur angusta iustorū. Pedes autē suos dicit virtutes morales: p quas hunc mundū fixis gressibus ambulauit: quibus diaboli aduersitas impedire non potuit. Sed ḡuis mundū inculpabiliter ambularet/necessariū fuit vt eius infirmitatibus diuina gratia subueniret: ne imbecilla caro a celestis ꝓpositi integritate discederet. Ideo sequitur Miserere mei dñe qm̄ tribulor. Lege enī humani corporis tribulationi sue postulat subueniri: sicut et in euangelio dicit: Tristis est anima mea vsq̄ ad mortē: et his similia. Siue pedes suos apostolos dicit: qui in loco spacioso: id est p vniuersalem ecclesiam certissima stabilitate fidei cōstituūt. [Cōturbatus est in ira oculus meus: anima mea/ z venter meus]. Per hos quatuor versus figura Diatyposis est: que latine expressio dicitur: vbi rebus/psonis ve subiectis z forme ipse/et habitus exprimuntur. Incipit enī describere qualis fuerit periculi magnitudo. Ac si diceret Confulus est animus meus: cum me insequentiū furor appeteret. Iram siquidē posuit/inimicorū indignationē. Oculus autē/intellectū significat: quem semp cōturbamus atq̄ cōfundimus/quando imminētia pericula formidamus. Uenter vero noster aliq⁹ est: in quo edulia deglutita recōdimus. Qui apte memorie comparat: q⁹ sicut ille trāsmissas escas recipit/sic z memorie sinus notitias rerū competēter assumit. Conturbatū ergo dicit ventrem: id est memoriam suam: vbi habebat repositā/que illi dñs de sua clarificatiōe ꝓmiserat. Sed cum videret caro sibi imminere pericula: consequēs fuit eam trepidatione turbari. Et nota: q⁹ se cōturbatum frequēter dicit: desperasse nusq̄. Quod ideo ab ipso dictū est: vt nobis hāc imitandi formulam magister celestis ostēderet. Nam cōturbatio humanitate familiariter petit: diuine autem sanctitati desperatio ꝓuenire non potuit. [Quoniam defecit in dolore vita mea: z anni mei in gemitibus]. Hinc est illa cōturbatio/carnisq̄ mer⁹: q⁹ in doloribus vita defecerat. Uerbū autē ipsum defecit: longas z grauissimas significat passiōes. Deficere ei est paulatim minus facere: et ad finem perdēdo aliquas valitudinis minutias peruenire. Quod vite humane accidere posse manifestū est: que ad terminum mortis vsq̄ perducit. Superiora vero declarans/subiungit Et anni mei in gemitibus: q⁹ multitudinem significat vtiq̄ dierum. Considera q⁹ dixit In gemitibus: quia nō fuit leuis dolor vbi continuus gemitus insonabat. Siue hoc magis ad martyrū pertinet passiones: qui in capite merito intelliguntur: qm̄ ipsi mēbra sunt christi. Et cōsidera: q⁹ nō in vocibus/sed in gemitibus posuit: vt deo fieret amplius notū/quod hominibus videbatur occultum. [Infirmata est in paupertate virtus mea: z ossa mea cōturbata sunt]. Uirt⁹ animi infirmatur in paupertate: qm̄ omnibus bonis indiget humana fragilitas. Quid enī illa paupertas/que nichil idoneum de se habere cognoscit? Ossa vero fortitudo est: qua compago corporis sustinet. Quod vtrūq̄ pulchre positum est ad exprimēdam imbecillitatē humane substantie: q⁹ neq̄ in animi robore/ neq̄ in carnis spe vlla debet esse presumptio: sicut Propheta dicit: Maledictus qui cōfidit in homine/ z ponit spem carnem brachij sui: z a dño recedit cor eius. [Super oēs inimicos meos factus sum opprobrium: † et vicinis meis † nimiū: et timor notis meis]. Non vacat quod super omnes/z nō inter omnes ait. Super omnes inimicos meos/per modū exaggerationis dicitur: qm̄ dū essent illi vere opprobrij/christus dñs innocens atq̄ immaculatus inter eos habebatur opprobrij: qui se nefario scelere polluebāt. Sequit Factus sum opprobrium: non q⁹ ego vere opprobrium fui/sed qm̄ ab illis putabar esse qd nō eram: qui deceptis vanis persuasionibus errauerunt. Cōtra probum dicimus improbum: id est inhonestū/atq̄ indecorū. Opprobriū autē/significat valde abominabile facinus: quod dño saluatori inter inquos iudeos euenisse manifestū est: cum dicerent: Hic homo a deo non est/qui sabbatum non custodit. Et alibi: Samaritanus es/z demonium habes. Uicinos autē illos dicit/qui ei vicinitate fidei ꝓpinquabant: qui adhuc non crediderant/sed credere disponebant: sed videtes eum in cruce pependisse/a credulitatis vicinitate remoti sunt: dū pati videbant quem adorandum esse putauerant: ignari cum fideliter predicta necessario cernerent consecuta/tunc magis a firma credulitate suspensi sunt. Et nota q⁹ prius dixit Inimicos: deinde Uicinos: nūc accedendo peruenit ad notos. Notos autē/apostolos significat: qui passione ipsius omnino turbati sunt. De quibus scriptum est Percutiam pastorē: z dispergētur oues gregis. Sic figura Diatyposis per hos quatuor versus (sicut diximus) decenter impleta est. [Qui videbant me foras † fugiebant a me: † excidi tanq̄ mortuus a corde]. Et in isto/alteroq̄ versu qui sequitur: Figura est Metriasmos: que latine dicit mediocritas/ quotiens rem magnam mediocri relatione ꝓferimus. Dicit enim et nunc Qui videbant me foras fugiebant a me: sc⁹ qui minus scripturis credentes/dñm viderunt in cruce positum: foras a deitate ipsius exierunt: sperantes spem suam morte ipsius fuisse finitā. Sine hereticos significat: qui audiētes in ecclesia scripturas dūinas/videntesq̄ magnalia foras exesse ad iniquas predicatiōes fugiētes veritatem: in qua minime perseuerare patiuntur. Bene autē sequitur Excidi tanq̄ mortuus a corde. Nō enim a fidelibus mortuus dicitur: cuius deitas impassibilis veraciter estimat. Excidi a corde: id est a mente infidelitū: q⁹ solet illis contingere qui defunctos homines obmūdo/cum corpore simul eorum memoriā/ recordationemq̄ sepelīūt. [Factus sum † sicut vas perditum: quoniā audiui vituperationē multorū † circūhabitantium]. Uas perditum est/ quod fractum ad nullos vsus necessarium semper abiscitur: ita z Jesus mortuus quasi fractum vas abiscīdus putabatur a perfidis. Quid enim dici poterat mediocrius/q̄ vt illa mateias omnipotēs telis fragilibus equaretur? Sed hec sic a demētibus

Joan.14.

Wat.26.

Ps.lxxj.

Dēf.

Hiere.17.

Al.non hz.

Al.valde.

Joan.9.

Ibidem.3.

Zacha.13.

Al.tanq̄.

Al.cōmoratium in circuitu.

putata perpende. Leterū in illo semper fuit omnipotentia singularis: et diuina plenitudo mirabilis: sicut apostolus dicit In quo habitat oīs plenitudo diuinitatis corporaliter: id est substantialiter z manifeste. Diuinitas enim esse non potest corporalis. Sequitur Quoniā audiui vituperationem multorū circūhabitātium. Significat perfidos iudeos: qui synagogam circūhabitant/non inhabitant. Circum enim a circuitu/peccatores vult intelligi. De quib⁹ in alio loco ait: In circuitu impij ambulant. Merito ergo tales circū habitantes dicuntur: qui legem dei non spiritualiter/ sed carnaliter aduertere maluerunt. Sic per hec verba licentia tenebrosa facinora iudaici populi subtiliter indicant. [Jn eo dum † cōgregarētur † omnes simul aduersum me: † vt acciperent animā meam consiliati sunt. Ego autez in te speraui dñe]. Reddamus ordinem verborum: vt planius intelligātur sibi dicta coherentia. Dum simul omnes cōgregarentur aduersum me: in eo cōsiliati sunt vt acciperent animā meā. In eo cōsiliatam dicit partem maximā iudeorum vt dominū neci traderent: quando omne scelus grauius est/quod consilio geritur plurimorum. Nam dicendo Omnes simul/non vult paucos intelligi: vt sceleratā turbam illam vitio debita subsequatur. Ut acciperēt animā meā significat: vt adimerent/siue tollerēt. Mirabilis z sanctissimus ordo dictorū. Cum inimici circūhabitarent synagogam/et spem suam haberent in viribus suis/se dicit sperasse de dño: sciēs q⁹ potestas eorum nulla erat/et insidijs talib⁹ semetipsos magis interficere conabant. [Dixi tu es deus meus: in manibus tuis † tempora mea]. Dño christus dicit Tu es deus meus: sed a parte. s. humanitatis assumpte: que (sicut ait inferius) z temporis subiacebat/et morti. Nō enim quemadmodū inimici putabāt/eorum persecutione vitam suam finiēdam esse cōmemorat: sed in potestate poni dñi tempora vite sue. Ipso enim creante viuimus/ipso disponente vegetamur: eodem etiā iubente trāsimus. Unde necesse erat vt spem fixam haberet in dño: qui vitam/mortēq̄ suam in eius esse potestate noteſcebat. [† Libera me/z eripe me de manu inimicorū meorū: z a persequentibus me. † Illumina faciem tuam super seruū tuum]. Ipsum rogat qui potest aduersantium vitam cōfringere: hominūq̄ corda p̄ sua mirabili dispensatione cōuertere. Prius enī dixit Inimicorum: id est iudeorum: subiūgit Et a persequētibus me: hoc est paganis/vel a diuersis hereticis qui ecclesiam dei fraudulentis machinationibus insequūtur. Sequit Illumina faciem tuam super seruum tuum: id est fac videre: q⁹ super me dignaris intendere: vt sicut de morīēte desperant/ita de resurgēte confidant. Nec offendaris: q⁹ audis a dño dici Seruum tuū. Omnia siquidē verba talia humanitati sunt specialiter applicāda: sicut in alio loco dicit Ego seruus tuus/z filius ancille tue. Ubi sunt qui duas naturas dicere nolunt in dño saluatore? Nam quemadmodū aliter sibi conuenire potest ista diuersitas: vt in vna/eadem persona: et dominū intelligas celi/et obnoxium passioni. [Saluum me fac in tua misericordia dñe: nō confundar qm̄ inuocaui te]. Dicendo Jn tua misericordia saluum me fac/negat meritū suum. Ad instruēdos enī nos semper eadem repetit: nec de amabili cōfessione satiatur: q⁹ fastidium non habet dulcedo veritatis. Subiungit etiam Dñe non confundar: qm̄ inuocaui te. Mirabilis ac perfecta predicatio/ que habet et humilis supplicationem: z credentis inuiolabilem firmitatē. Rogat ergo ne preteriissus confundatur. Sed quomodo se credit audiri? Quoniam inuocaui te. Dominum siquidem fideliter inuocare meretur est/ non iniuria: quando nullatenus potest decipi/qui ab ipso se presumit audiri. [Erubescat impij/z deducantur in infernum: mutra † efficiantur labia dolosa]. Superiore versu dixit Non cōfundar: quoniam inuocaui te: hic optat cōuersa vice vt illi potius erubescāt qui inuocant idola: z ceteri qui se simili impietate commaculant. Ipsos enim conuenit erubescere/quos habet eterna pena torquere. Nam cum hic nō credunt promissum iudicium dei: dolosa labia/blasphema z garrula sunt. Quādo autem manifestatione resurrectionis agnouerint/seq⁹ rep̄exerint in graui periculo constitutos/velociter obmutescūt: nec iam in procacia dicta prosiliunt/que nimio terrore claudūtur. [Que loquuntur aduersum iustum iniquitatem: in superbia/z in † contemptu]. Illa labia exponit dolosa/que superius obmutescere dinoscentie virtute predixit: que in hoc seculo loquūtur aduersus iustum: id est christum. Dignum nomen/aptumq̄ vocabulum: qui merito iustus dicitur: q⁹ via/vita/z veritas comprobatur. Sed contra tale/tantūmq̄ nomen pulchre ponit iniquitatem. Nam sicut lux obscuritati contraria est: sic iustitie iniquitas videtur aduersa. Loquitur enim falsitas contra veritatem: quando iudei Messiam proclamant adhuc esse venturum: quando Arriani creaturam dicunt dominū creatorem: quando pagani Saturnū/Jouem/Uenerem: ceteraq̄ portenta stulte nimia profitētur esse celestia. Addidit Jn superbia et contemptu: scilicet quoniā disputant superbi de humilitate christi: cum dicūt dominū celorum carnis assumere nō potuisse substantiam. Contemptores autem despiciunt immortalis credere dñi passionem. Nam cum audiunt flagellis cesum/alapis verberatum/traditum manibus impiorū/ statim in blasphema verba prosiliunt: nequaq̄ intelligentes salutare cōsilium: non q⁹ minus potuit altissimus in pōpositis honoribus huius seculi gloriosissimus apparere: sed declinare decuit per que humanum genus suum nequiter contemnit auctorē. [Quā magna multitudo dulcedinis tue dñe: quam abscondisti timentibus te]. Ad tertium venit ingressum: vbi diuersis modis enumerat quāta beneficia dñs se timentibus largiatur: commonens vt omnes sancti diligant dominū: quoniam esse cōstat z nostrum iudicem/z in futuro beneficiorum omniū largitorem. Sed cōsideremus huius versus verba quid habeāt. Multitudo dulcedinis est: q⁹ multis premijs dñi suauitas indicatur. Dulcis est cum corrigit: dulcis dum parcit: dulcis cum credentibus eterna premia cōpromittit. Sed intellige q⁹ eis tantū dulcis est qui de ipsius sapore gustauerint. Leterū dulcedo ad eos non potest peruenire/ qui gustū eius minime contingere meruerunt: sicut z alius psalmus dicit Gusta te et videte: quoniam suauis est dñs. Sequit Quam abscondisti timētibus te. Non q⁹ sanctis ideo abscondita est vt eam minime cōsequerentur: sed q⁹ in futuro iudicio ꝓmittitur manifesta/que hic sentit⁹ absconditā. Recte autem intelligimus absconditam/vt eam desideria humana plus appetant: quia solet fastidiri omne quod sūbiacet: z vile plerūq̄ creditur/quod sine aliqua difficultate prestatur. Sed hoc q⁹ ait Absconditi/omonymon est. Significat etiam et negata: vt est illud: Gratias tibi ago pater domine celi et terre: q⁹ abscondisti hec a sapientibus et prudentibus: z

Fol.2.

Ps.11.

Al.cōueniret.

Al.non hz.

Al.accipe.

Ps.115.

Al.non hz.

Al.illustra

Al.fugerūt.

Al.obliuiōi datus sum.

Al.abusiōe.

Joan.14.

Ps.33.

Luc.10.

Alt.non hꝫ. Alt.eis qui sperant.

reuelasti eos paruulis. [†Et perfecisti † sperantibus in te in conspectu filiorum hominū]. Dulcedinem illam quam abscondebat timentibus se: perficit in illis qui constanti animo eam desiderater exquirunt. Hoc est enim vere sperare: si nos cōtingat aliquid firma mentis integritate presumere. Adiecit etiam In conspectu filiorum hominū: id est in illa resurrectione generali: quando sanctis suis premia promissa restituet: et faciet cognoscere vniuersas gentes tuos certissimos fuisse sermones. [Abscondes eos in † abdito vultus tui: a cōturbatione hominum. Proteges eos in tabernaculo tuo: a cōtradictione linguarum. Benedictus dñs: quoniam mirificauit misericordiam suam † in ciuitate † circunstantie]. Venit ad enumerationes beneficiorum: que sanctis suis dñs copiosa miseratione largitur. Quod schema nobilissimum dicitur Synatrismos: latine cōgregatio: vbi in vnum aut multa crimina: aut multa beneficia colligunt. Quod inter violentissimas figuras accipitur: quia cōgregatio rerum cause prestat augmentum. In expositiōe quippe dominice dulcedinis perseuerans: primo dicit Abscondes eos in abdito vultus tui: a conturbatione hominum. Secundo: Proteges eos in tabernaculo tuo a contradictione linguarum. Tertio: plenitudinem beneficij ipsius euidenti laude complexit dicēs: Benedictus dñs: quoniam mirificauit misericordiam suam in ciuitate circunstantie. Nunc ad exponenda verba veniamus. In abdito vultus dñi dicit: id est in illa resurrectione: quando omnes iusti contēplationis eius

Alt.abscōditō faciei tue.

Alt.michi. Alt.munita.

SCHE.

Mat.5.

premia cōsequentur: sicut legitur Beati mundo corde: quoniam ipsi deum videbunt. A conturbatiōe hominum: malorū scilicet: dicit etiam fidelissimos occulendos: quando tam in eterna beatitudine locabunt: vbi purissimā veritatem nemo fecilenta volūtate conturbat: sed bonitas rerum in suis splendoribus perseuerat. Et cū pulchre regalem conspectum dicit in abdito: reuera: quia cōtemplationem eius qua iusti perfruunt impij non videbūt. Homines enim hic: omnes persecutores et scismatici significantur: qui hic consueuerunt terrere populum christianum. Sed cum illuc peruētum fuerit supra dei famulos sceleratorum conturbationes locum dicit vlterius nō habere: quippe quos a se constat esse diuidendos. Illi enim mittuntur in eternam penam: iusti vocantur ad requiem sempiternam. Sed ne tñ futuri premij promissio fragilia corda turbaret: secūdo capite dicit eos esse protegendos. Nam per tabernaculum sepe diximus ecclesiam catholicam significari: que in isto mundo certamina sustinens: expeditionalis habitaculi noie vocitatur. Superius enim dixit Abscondes: hic protedes. Ibi enim abscondentur: vbi ab impijs nō videntur: hic vere proteguntur: vbi malorum improbitas minime nocere permittitur: quādo illese anime iustorum sub qualibet corporis afflictione seruantur. Tertio letatur homo celestis: qui † mediator est dominus Jesus christus gaudio spirituali: qr incarnatione verbi mundo salutaria dona prouenerunt. Ciuitatem circunstantie: hierusalem localem debemus aduertere: que in medio gētium constituta: quasi templum fidei probabatur existere. Ab hac enim circunlecte nationes christiani dogmatis regulas suscipere meruerūt: et velut purissimo fonte patefacto celestis vite sunt muneribus irrigati. In hac ergo ciuitate mirificauit dominus misericordiam suam: quando ibi et docere: ibi miracula facere: ibi † pati pro hominum salute dignatus est. Ibi quoq; gloriā sue resurrectionis ostendit: vt merito dictum sit: quia in hierusalem potētiam suam miram fecit: vbi declarare tam ingentia sacramenta delegit. [Ego autē dixi in † pauore meo: proiectus sum a † vultu oculorum tuorum]. Patri dicit mētis mee. filius a forma serui: sperauit: quia ne gratia tua desereret: cum passionis tristitia preualeret. In pauore vtiq; mortis: a vultu oculorum tuorum: id est a conspectu misericordie tue. Et pulchre vultum dedit oculis: quia ipsi maxime significant voluntates animorū. Vultus enim dicitur ab eo q̄ cordis velle per sua signa demonstrat. Sic oculi diuinitatis cum respiciunt suam gratiam politentur. [Ideo exaudisti vocē orationis mee: dum clamarem ad te]. A domino ideo se dicit exauditum: quia humiliter: non desperanter more humanitatis dicebat esse contemptum: cui non poterat tardari gratia: de quo vox paterna dictura erat Hic est filius meus dilectus in quo michi bene com placui. Dum clamarem ad te: quando in passione voce magna dixit Deus meus: deꝰ meus: quare me dereliquisti? Constat enim his clamoribus exauditum fuisse: quando et resurrectionis gloriam consecutus: et ad patris est videlicet dexteram collocatus. [Diligite dominum omnes sancti eius]. Pro collatis sibi beneficijs hymno decurso: sanctos cōmonet vt amēt dominum: quatenus auctorem tanti beneficij membra diligant: cum sibi in capite prestitum fuisse cognoscant. Diligite dominum dicit: nām tanq̄ amicis: non tanq̄ seruis. Seruorum est enim formidare: amicorum diligere: sicut ipse in euangelio dicit: Si feceritis que ego precipio vobis: iam non dicam vos seruos: sed amicos. Sed hoc precipit sanctis: quia ipsorum est amare dominū: qui non diligunt mundum. [Quoniam veritatem requiret dominus: et retribuet † his qui abundanter † facium superbiam]. Ne putaretur hereticorum blasphemias dominum posse negligere: dicit veritatē requiret dominus: quam illi nesciunt falsis errorib⁹ illigati. Sequitur Et retribuet his qui abundanter † facium superbiam. Ideo enim discutit vt vindicet: ideo requirit vt puniat. Et bene addidit Abūdanter: quia illis non retribuet qui se celeri emēdatione conuertunt. Illis autem superbis qui copiose delinquunt: et precepta domini iniqua presumptione despiciunt: in ipsis est sine dubitatione resecandū. Sed hic superbiam / non vnum vicium debemus accipere: quoniam ex superbia nascitur quicquid morū prauitate peccatur. Scriptum est enim Initiū omnis peccati superbia. Et merito cunctis vicijs tale nomen constat impositum: quia non solū in arrogantes vindicat: sed etiam in omnes qui regulam pie conuersationis impugnant. [Viriliter agite: et confortetur cor cor vestrum: omnes qui speratis in domino]. Hic virtus totius psalmi: et sacre colligit passionis vtilitas. Nam cum dixisset Diligite dominum sancti eius: qui capiti vestro et crucifixionem contulit: et gloriā resurrectionis attribuit: ad postremum per definitiuā sententiam dicit Viriliter agite: et confortetur cor vestrū omnes qui speratis in domino: scilicet ne predictis passionibus terrerentur: sed ad imitationem gloriosam fidelium se corda roborarent: quam sciebant ad mundi medicinam salutariter introductam. Hec figura dicit Epiphonema: id est acclamatio: que post narratas res breuiter cum exclamatione prorumpit. Quapropter exhortatio ista bonorum est: ne se a recto proposito carnis imbecillitate subducāt. Viriliter

Wat.5.

Wat.27.

Joan.15.

Alt.non hꝫ. Alt.facientibus.

Eccl.10.

SCHE.

agite: id est in bonis operibus constantissime perdurate: nec feminea mollitie deficiatis: qui corda vestra dño cōstanter offertis. Sic enim sustinentiū pectora roborantur: si spem suam in dñi virtute confirment. Hoc autem preceptū viris femineq̄ cōmune est. Viriliter enim omnis sexus agit: qui nescit mollissimis facilitatibus immutari. Et respice quemadmodum partes illas passionis sue in toto psalmo seruauerit. Primo dixit orationem: inde passio secuta est: ad postremum leticiam fidelium constantiāq̄ commonuit: ne tali munere suscepto: vlterius inimica fides possit preualere cunctatio.

¶ Conclusio.

¶ Peracta est tā magni psalmi salubris et decora prextio: vbi et imbecillitas humanitatis exprimit: et beneficia diuina monstrantur: vt cōsiderans fragilitatē suam nemo superbiat: respiciēs aūt misericordiā diuinā nullatenus expauescat. Numerus quoq; psalmi erecte supputationis culmē ostendit: premia quoq; fideli coniugio compromittit: vt cum se anima huic predicationi beata querentione sociauerit: trigenaria remuneratione ditescat. Huic etiā numero et alia sacramenta cōueniunt. Triginta siquidem annorū Joseph dñs legitur in egrpto constitutus. Triginta etiā annorū saluator: noster vitale baptisma intinctꝰ aquis Jordanicis consecrauit. Est quoq; in his decadibus sancta trinitas: que fidei nostre immolabilem regulam tribuit et salutem.

¶ Explicit expositio in psalmum. 30.

¶ Dauid intellectus. xxxi.

Beati quorum remisse sunt iniquitates: et quorū tecta sunt peccata. Beatus vir cui non imputauit dñs peccatuz: nec est in spiritu eiꝰ dolus. Quoniā tacui inueterauerunt ossa mea: dum clamarem tota die. Quoniā die ac nocte grauata est sup me manus tua: cōuersus sum in erumna mea dum configitur spina. Delictum meum cognitum tibi feci: et iniusticiam meam non abscondi. Dixi confitebor: aduersum me iniusticiam meam domino: et tu remisisti impietatem peccati mei. Pro hac orabit ad te omnis sanctus: in tempore opportuno. Veruntamen in diluuio aquarum multarum: ad eum non approximabunt. Tu es refugium meum a tribulatione que circundedit me: exultatio mea erue me a circundantibus me. Intellectum tibi dabo et instruam te: in via hac qua gradieris firmabo super te oculos meos. Nolite fieri sicut equus et mulus: quibus non est intellectus. In chamo et freno maxillas eorum constringe: qui nō approximant ad te. Multa flagella peccatoris: sperantem autem in domino misericordia circundabit. Letamini in domino et exultate iusti: et gloriamini omnes recti corde.

Cum omnes psalmi generaliter dicti sint ad intellectum: vt eos sensus noster agnoscere: ne viuendi regulas ignorare: Merito querendū videtur: cur in hoc titulo posuerit: Dauid intellectus? Primo meminit: Dauid: propter dñm Christum: qm̄ ad ipsum respicit quicquid penitens iste dicturus est. Deinde intellect⁹ ideo sequitur: quia nisi misericordia dñi suffragante peccata nostra intellexerim⁹: ad penitētie studiū venire non possumus. In alio psalmo quippe dicturi est: Delicta quis intelligit. Hoc est enim q̄ dicit: intellectus: vt cū nos intelligere diuinitas prestiterit peccata nra: pro eis diluendis studiosissime supplicem⁹. Non enim pro illo errore quis supplicat: que prorsus ignorat. Hā et cū dñs Christus in quarta parte locuturus sit: primo versu sic inchoat: Intellectū dabo tibi: vt istius penitētie merito intellectus in titulo premissus sit: cui etiā diuina voce p̄mittit. Sed licet sint et alij penitētiū psalmi: tamē p̄pter subtilitatē distantie diuersa titulorꝫ significatione notati sunt. Primus enim qui in sexto ponit⁹: ptinet: In finē in hymnis pro octaua Dauid: qm̄ ille totus ad futuri iudicij pertinet timorē. Iste vo merito tali est titulo prenotatus: qui se deteriorē tardius intellexit: q: peccata que et cōfestim prodi debuerant dño: se diutius tacuisse confessus est. Status aūt principalis hui⁹ cause cōfessio est: que cūctis penitentibus datur. Cōfessio est enim vbi aduersarijs oīa cōfunduntur: et per solas lachrymas supplices defenditur reus. Diuisio.

PSAL. 18.

SCHE. DEF.

In prima parte psalmi penitēs loquit peccatū suum euidenter agnoscens: penā sibi merito districtionis indicens: qm̄ noxia facinora credidit occulēda: vbi breuiter principiū et narratio cōtinet. In secūda parte sola correctio est. Nam cū se p̄pria confessione damnauerit: a dño sibi credidit esse parcendū. Tertia parte penitudinis bona cōmendans: etiam sanctos in hoc mundo asserit dño supplicare. In quo sibi merito testatur esse refugiū: vbi et penitētis istius verba finiuntur. Quarta: dominus Christus ad eius ꝓba respondens: sperantibus in se misericordiam pollicetur: ne supplicātis integritas negligi aliqua dissimulatione putaretur. Que quattuor partes interiectis diapsalmatibus diuiduntur: quas in diuisionibus sequi nostri constat esse propositi. Expositio.

Beati quoq; remisse sunt iniquitates: et quorū tecta sunt peccata]. Penitens iste propria facta cognoscēs: et ad exempla illius publicani: qui tunso pectore oculos nō leuabat ad celū: totis viribꝰ humiliato corde suspirans: nec inuocare maiestatē p̄sumpsit: sed beatos dicit eos quibꝰ remisse sunt iniquitates. Hic absolutionē desiderās peccatoꝝ: nec tamē audēs similia postulare. Merito ergo vocat eos beatos: qui hec ante meruerūt. Hec enim species octaue definitionis est: que grece dicitur ΑΚΤΑ ΑΦΑΙΡΕΣΙΡΤΟΥ ΕΥΘΥΤΟΥ: latine per priuantiā contrarij. Beato siquidē peccata contraria sunt. Et quoniā hic dicit remissa: cōpetenter sub hac formula definitionis beatū virū cōstat expressum. Inter iniquitates ꝓ o et peccata: sanctus Hieronym⁹ in hoc psalmo hanc differentiam facit: Iniquitates dicēs: que ante susceptā fidē: siue per ignorantiā: siue per scientiam cōmittuntur. Peccata ꝓ o hec esse definiens: que post cognitionē fidei vel gr̄iam baptismatis ꝓtrahunt. [Beatus vir cui nō

Al.spiritu imputabit dñs peccatu: nec est in † ore eius dolus]. Et hūc beatū eadē species definitionis amplectitur. Sed scire debemus Alios esse quibus peccata reputantur: vt Paulo dictū est: Saule Saule: q̄d me psequeris? Et adultere mulieri in euāgelio: Uade & amplius noli peccare. Alios aūt esse manifestū est: quibus peccata non reputat: vt Job. De quo dictum est: Nūquid considerasti seruū meū Job: q̄ non sit ei similis in terra: vir iustus et simplex et timens deū? Act.9. Joan.8. Job.2.

Et Nathanael? de quo ait: Ecce vir israelita in quo dolus non est. Quapropter illā partē votis suis elegit: in quo nulla sollicitudine mordeatur. Oēs tamē per gratiā diuine misericordie ad hec dona puenunt: sicut Joānes apl̄us dicit: Si dixerimus quia peccatū nō habemus: nosipsos seducimus: & veritas in nobis nō est. Sequit aūt: Cui nō imputabit dñs pctū: scilz in cuius ore dolus non est: Ut est qui nulla sibi remissione placuerit: et cū sit peccator: ipse se predicit esse sanctissimū: quo morbo maxime laborat humanitas: sed sua potius delicta cognoscēs: in humilitate satisfactionis iugiter p̄seuerat. Ipse enim dño placet: qui sibi displicet: quia dum nos culpamus veriloquium: cum nos volumus laudare mendacū est. Hactenus fuere principia: in quibus misericordiā boni iudicis p̄ humilitatē nimiaz desiderauit acquirere. Sed nos in parte ista diuisionē nō ponimus: quia diapsalmata sequimur: que silentio spirit⁹ sancti noscuntur esse diuisa: dū & illa seruare possumus: & ista minime preterimus. [Qm̄ tacui inueterauerunt oia ossa mea: dū clamarē tota die]. Peracto igit breuiter vt competebat exordio: nūc penitens iste ad narrationē compendiosissimā venit: quam bene quidā cor: quidā animā causarū esse dixerūt: qm̄ per ipsas agnoscit quicquid in negocioꝝ virib⁹ medullitus cōtinetur. Dicit enim: Qm̄ nō sum tibi p̄fessus delictū: omnis firmitas mea in infirmitate cōsenuit: more vulneris corporalis: q̄s si nō aperitur ad curā in putredinē seruatur occultū. Ossa enim (sicut sepe diximus) significāt animi firmitatē: que merito inueterasse dicunt: qm̄ vicus nō fuerat salutari medico publicatū. Sequit aūt: Dum clamarē tota die. Cū superius se dicat tacuisse: hic iterū se clamasse profitet. Sed tacuit diuinitati cui iugiter supplicare debuisset: clamauit qui p̄ spatia longi temporis de sua iustificatione locut⁹ est. Tacuit ergo q̄ loqui fas fuit: locutus est q̄ tacere debuisset. Sic factū est vtrūq; culpabile: q̄uis videat esse diuersum. Memēto aūt: q̄ tota virtus huius psalmi cōtra hoc execrabile humani generis vitiū probat opposita: ne quis dño putet absconditū: q̄s in p̄scientie sue penetralibus recōdit occultū. [Qm̄ die ac nocte grauata est sup̄ me manus tua]. Peccatori grauis manus est que flagellat: & ponderosa quevindicat. Die ac nocte cōtinū tēpus significat: vt merito sensa fuit grauis que a castigationis pondere nō recessit. Aliter enim feliciter non esset humiliatus: nisi eum manus diuinitatis imprimeret. Manus enim p̄ tropologiā operationē significat: q̄ hoīm vsus est manib⁹ operari. Diuinitas enim nō manib⁹ aliq̄d agit: sed volūtatis sue virtute oia disponit & pficit. [Cōuersus sum in erumna †: dum † p̄fringit † michi spina]. Hoc est q̄d superius dixit: Uulnerauit me. Erūnosus enim dicit valde ruinosus. Ruina q̄ppe appellata est: quasi repetens ima. Cōuersus ergo fuerat in erūna: qui ceciderat de superbia: vt qui ante clamauit per elationem: nunc cōfiteatur dño per humilitatē. Cui ideo

Al.mea Al.p̄figit Al.non hz ETY.

salutis spes rediit: qm̄ in suis operibus mortifera facta cognouit. Spina est enim: que totū corpus erigit atq; recōtinet. Hec p̄ superbia merito posita est: que p̄fracta nō deiecit ad interitū: sed erigit potius ad salutē. Hoc argumētū dicit a necessitate: quādo cause grauissime premittunt: vt ad p̄fessionē p̄ficuā conrectus animus adducat. [Delictū meū cognitū tibi feci & iniustitiā meā nō † operui]. Sicut superius dixerat vnde fuerat vulnerat⁹: ita nūc veniens ad secūdā partē: refert vnde curā dño largiēte p̄ceperit. Ingenuosa simplicitas: & mira tergiuersatorib⁹ cautio: puritas. Illi dicit delictū fuisse manifestatū: cui nichil occultū est: ad quē plus clamat causa q̄s lingua: qui et si ab hoīe nō audiat: certius oīa nouit q̄s ille qui facit. Sed hoc est cognitū facere: in cōfessione delicta perducere. Operire est autē vtile aliquid silentio tegere: aut cordis dissimulatione celare. Hoc faciunt stulti: qui putant deū ignorare posse q̄s agūt. Cōtra: Qui illū nouerūt res oēs habere manifestas: ad humilē p̄fessionē & penitētie vota descēdūt: ne iudicē patiant infensuz: qui p̄ pitiū habere poterāt aduocatū. Delictū p̄o quidā leue putauerūt esse peccatū: quasi negligentius derelictū. Iniustitiā aūt immane aliqd seuūq; cōmissuz. Sed hic puritas p̄fitētis ostēdit: vt nec illud passus sit celare: q̄s credebat forte veniale. [Dixi: † p̄nunciabo aduersum me † iniusticias meas dño: et tu remisisti impietatē † cordis mei]. Hic magna pietas diuinitatis ostendit: vt ad solā p̄missionē deuotionis subito peccata laxauerit: quādo sic iudicat pium votū: quēadmodū operationis effectū. Dixit enim in corde suo dño nō tacere que gesserat: & tanq̄ iam cūcta p̄derit: ita illi remissa sunt q̄ voluit confiteri: merito quādo aliquē sola voluntas aut absoluit: aut punit. Pronunciabo dicit: publice fatebor: vt alios ad imitationē trahat pia fidelisq; cōfessio. Sequitur de accusatiōe p̄pria salutare remediū: quādo pepercit iudex cum sibi nō parceret reus. Impietas autē cordis fuit: quia tacere decreuerat: vt illi se crederet celatū: qui anteq̄ fiāt oīa potest habere notissima. [Pro hac orabit ad te ois sanct⁹: in tēpore opportuno]. Peracto igitur principio: narratione vel satisfactione: venit ad p̄clusionē deprecationis sue: in qua sic cōmendat venie postulationē: vt eam etiā sanctis oibus dicat esse cōmunē: merito qm̄ q̄ nō est a peccatis alienus: in supplicationib⁹ debet esse permixtus. O medicina salutaris: p̄tra morbos omnū peccatoꝝ diuersa remedia p̄estant egrotis. Hoc vno antidoto si pura mente sumitur: delictoꝝ oīm venena vincunt. Addidit: In tempore opportuno: in ista scilicet mundi vita: vbi cōuerti fas est. Nā in inferno (sicut superius in sexto psalmo dictū est) nemo p̄ficue dño cōfitetur. [Uerūtamen in diluuio aquarū multarū: ad eum non approximabunt]. Cū superius sanctus iugiter orare testetur: nūc pietatē istā negat diuersis suppstitionib⁹ concedendā. Diluuium enim aquarū multarū: est error hominum pessimorū: qui variis p̄auitatibus fluctuantes: multiplices sibi doctrinas cōstituunt: quas a vero magistro nullatenus acceperūt. Que sententia maxime hereticos arguit: qui in diluuio peruersitatis sue tēpestuosas et naufragas excitāt questiones. Et hi ad eum nō approximabūt: qm̄ a vera religione discedūt. Que figura dicit Metaphora: id est trāslatio: cum mutatur nomen aut verbum ex eo loco vbi proprium est: in eum in quo aut proprium deest: aut translatū proprio melius est. [Tu † michi es refugiū

Al.abscondi.

DEF.

Al.p̄fitebor Al. iniustitiā meā. Al.peccati

SCHE.

Al.non hz

Trigesimusprimus

Fol.xlvi.

Al.meum Al.tribulatione Al.erue DEF.

† a † pressura que circūdedit me: exultatio mea † redime me a circūdantib⁹ me]. Refugiū est: ad q̄s cōfugitur vt pericula declinent. Sed iste non ad solitudines inuias: nō ad munita castroꝝ: nō ad hois auxilia cōuolauit: sed ad deū qui circūeuntes spirituales inimicos poterat dissipare. Deinde gaudiū suum dicit dñm: a quo sibi nouerat esse parcendū. Nam q̄s ait: Redime me: nūquid ille aurū dat vt liberet? Sed dedit sanguinē pretiosum: nullis diuitijs: nullis opibus conferendū. Sed paulo sollicitius indagemus: quid nobis verba ista denūcient. Nam cū dicit: Exultatio mea: accepti beneficij videt esse p̄fessio. Dū subiungit: Redime me: adhuc periclitātis indicat timorem. Sed quia tam gaudebat in spe: & adhuc timebat i re: cōgrue vtraq; subiūcta sunt. Possumus enim animo gaudere: cuz mala p̄sentia nouimus fine celerrimo terminānda. Addidit: A circūdantibus me: siue vitijs carnalib⁹: siue spiritib⁹ immūdis: qui nos pdere precipiti velocitate festinār. Finita est cōclusio penitētis in timore p̄sentiū: et spe futurorū. Uenite oratores qui negocia humana artificiosa subtilitate tractatis videte reū se lachrymis diluentem: audite peccatorē cōfessionib⁹ absolutū: intelligite sententiā principis: nō salutē hois impetere: sed potius peccata damnare. Ista sunt tribunalia q̄ nullus redimit: ista sententia que nichil sub ambiguitate decernit. Tali modo portus causas vestras defendite: qui negando veritatē cū criminibus consuestis delicta vestra miscere. Cōuertite ordine seculariū iudicioꝝ: oratione vestrā ab epilogis incipite: peruersas flebiliter narrate miserias: correctione p̄tinus veraciter intimate: & tunc meremini gaudentes concludere: q̄s flentes feliciter inchoastis. Hinc enim intelligetis quid differat ordo iste saluatoris: quādo nichil potest sustinere cōtrariū q̄s terminatur in gaudiū. Nūc videamus in parte finitima quid et dñs ipse respondeat. [Intellectū dabo tibi & instruā te in via hac qua ingredieris: firmabo sup̄ te oculos meos]. Uenit ad quartā partē: vbi sermo dñi quasi mellifluus imber irroret. Sed consideremus q̄s apte: q̄s misericorditer Christus introductus est loquens: vt ipso iudice promittente: spes penitentibus certior appareret. Sed quid dicit in primis? Intellectum dabo tibi. Uides quia peccatores nō habēt intellectū: nisi quādo eū dño cōuersis propitiatus indulget. Intelligere est enim bene agere: & ad mādata dei vota cōuertere. Ipse enim intellect⁹ est: quē tituli veritas indicauit: quē penitentibus potestas dñi clementer infundit. Addidit: Et instruā te: quasi nescientē docēa: quasi inermē gladio vite salutaris accingā. Ante enim cū dño culpas taceret fuerat cōsilio destitutus: nūc aūt instruitur quādo cōtra se p̄nunciare p̄estante dño cōmonet. O penitētie inestimabilis medicina: que non solū a peccatis absolut: sed etiā sanctoꝝ p̄mia beata p̄cedit. Via est enim quā ingressus fuerat seruire dño: p̄ioris actiōis p̄auitate damnata: via que nō habet errorem nisi cū ab ipsa recedit: via pacis & veritatis quā beate virtutes cōmeant: vbi nulla facies peruersitatis accedit. Sequitur: Firmabo sup̄ te oculos meos: id est dirigā in te lumē intelligentie mee. Nam qui recte sapiens est: et mādata dñi sincera mēte perfecerit: iuste eius oculos sup̄ se habere perhibet. Quapropter aduertam⁹ quali gloria penitētiū exaltetur humilitas: vt dñi oculos supra se firmatos audiant: cū ei satisfacere velle festinant. [Nolite fieri sicut equus & mulus quib⁹ non

DEF.

est intellectus. In freno & camo maxillas eoꝝ constringe]. Hic tam gñaliter humanū genus cōmonent ne vagis subdatur erroribus. Sed p̄scrutemur: quare iste cōparationes sint positē: Equus sine discretione sessoris seruit arbitrio: et a quocunq; fuerit ascensus excurrit. Mulus autē patiēter accipit sarcinas quib⁹ fuerit oneratus: & p̄ hoc vterq; intellectū nō habent: q: nec ille eligit cui obediat: nec iste quib⁹ oneribus ingrauet intelligit. Prohibet ergo huiuscemodi hoies diabolicis fraudib⁹ insidere: & vitioꝝ oneribus p̄egrauari: ne male obediendo superbie magis partib⁹ addicantur. Uerum istis talib⁹ quid dicit esse faciendū? Scilicet q̄d aliis imprudentib⁹. Hoc enim cōparationib⁹ stultos homines periculi subdidit inuitos. Nā q̄s ait: in freno: ad equū p̄tinet. Frenū enī a fero retinēdo dictū est. Ferū quippe antiqui caballū dixerunt. In camo ad mulū respicit. Ergo hec duo animalia supradicta cohibent ista retinacula: vt ad arbitrū inbētis incedant: ne suis voluptatib⁹ eiserantur. Maxille p̄o adminicula sunt aliorū: quib⁹ esca mandit: vt corporis vita p̄curet. Ipsas ergo maxillas: per figurā allegoricā dicit inobedientib⁹ debere constringi: id est copias victuales parcius dari: vt ieiuniorū necessitate cōclusi: creatoris subdant imperio. Allegoria est enim: sicut sepe iam dictum est: quando aliud dicitur: & aliud significat. Et q̄m diximus in hac parte dñm Christū loqui: Cōstringe dicit patri: quia sancte trinitatis vnū velle: vna potestas: vna cooperatio est. [Qui nō approximant ad te. Multa flagella † peccatoꝝ]. In predictis adhuc cōparationibus p̄seuerat. Necesse est enī vt animalia indomita & frenū accipiant et flagella patiant: donec recto tramite viam carpere cōsuescant. Quodo aūt verboꝝ talis est: multa flagella sunt peccatoꝝ: qui nō approximāt ad te. Sed dicēdo: qui nō approximāt: ostendit quosdā peccatores dño p̄pinquare: qui licet delinquāt imbecillitate carnis: a p̄fo tū p̄cib⁹ non recedūt. Illi enī qui cōtumacie spiritu a dño secesserunt: tanq̄ paescentes obiecta: nec volentes ire per semitas rectas: multa flagella sustinēt: vt q̄s nō faciūt sponte: plagis adhibitis cogantur implere. Sed ista flagella sunt: que nos celeriter sanant: que nos velociter liberant: & in viā veritatis adducunt. [Sperantes aūt in dño misericordia circundabit]. Uenera diuina iustitia: non sperantibus flagella: sperantibus aūt in se misericordiam pollicetur: sicut & Ezechiel propheta dicit: Ego dño qui non sum malorū memor: tū: vt se quertat homo a via sua maligna: et ab omnibus iniquitatibus quas fecit: & viuet. Et bene dixit: circundabit: vt non sit locus relict⁹ vnde possit ad eos diaboli hostilitas introire. [Letamini in dño & exultate iusti: et gloriamini omnes recti corde]. Hic potest fieri cathegoricus syllogismus: vt artis dialectice regule i quoddā diuinarū scripturarū seruitium: quasi fugacia mancipia reuocentur. Omnis iustus letatur in dño. Omnis qui letat in dño recto corde est. Omnis igitur iustus recto corde est. Meminerim⁹ aūt syllogismos vsurpandos non esse frequētius: quia diligens lector creberrime reperit in scripturis sacris: vnde eos si possit eicere: & in formā similitudinis quam prediximus collocare. Sufficit autē nos: q̄uis rarius ostendisse inter logicas artes hanc quoq; partem scripturas diuinas: & sic nō specie: virtute tamen p̄cludubio continere. Regulariter autem admonet: vt non in se iusti: sed letentur in dño. Nā qui in se gaudet: fallaci

SCHE.

SYL.

DOC.

sicut sepe dictū est presumptione decipitur: qui vo in
DEF. dño letatur: perpetua delectatione perfruitur. Letari est enim tacite mentis suauitate mulceri. Exultare est cōcitati animi feruore gaudere. Sequitur: Et gloriamini omnes recti corde. Et hic quoq; per figuram
SCHE. Apochinu; id est a cōmuni iungendū est: in domino gloriamini: scilicet vos ei esse subiectos: seruitumq; ipsius liberta; im vestram credite vel honorem: dum vos ipse nouerit is ad eterne beatitudinis pmia perducere. Considerandum est etiam q; gratia varietatis supra dixerit iusti: nunc recti corde. Omnes enim iusti & recti sunt corde: et rursus recti corde sunt sine dubitatione iustissimi. Qua propter cū hec diuidi nequeant: non est dubium causa varietatis apposita. Mater est enim saturitatis: eisdem verbis frequenter geminata repetito. Consideremus autē quid penitens iste meruerit: vt ipse illi manifesta voce responderet: cui totis viribus supplicauit. Ille pauloante prostratus: ille qui peccatorū fuerat mole compressus: inter iustos annumeratur: inter rectos corde recipitur: vt quāto pius satisfaciendo fuerat humiliatus: tanto post veniam videatur excelsus. Quapropter iam ipse beatus est: qui hic sententia pyssimi iudicis noscitur absolutus. Conclusio.

¶ Consideremus modo virtutē psalmi huius: qd decē versib⁹ supplicando diuinum meruerit sine aliqua dilatione responsum. Forte decalogi cōmonens operationem: vt sicut ille custoditus vocat ad premiū: ita & hec compuncto corde fusa precatio ad indulgentie nos vota perducat. Legam⁹ ergo seduli: & cordis cōpunctione plangamus. Quis enim maiore auiditate meditandus est: nisi in quo voce tanti iudicis peccata soluta sunt? Hoc enim iste pcipuū: iste cōtinet singulare: qd alij penitentiū in conclusione psalmi instinctu diuine compunctionis exultant: hic vo ipse misericordiam: ipse letitiā pmittit: cui cum magno desiderio supplicatur. Qua propter assidue nobis & grata importunitate rogandus est: qui etiā promissa nobis in euāgelio parabola pollicetur: Petite & dabit vobis: querite
Luce.11. et inuenietis: pulsate & aperietur vobis. Omnis enim qui petit accipit: & qui querit inuenit: & pulsanti aperietur. Unde quis iam rogo debet de fidelissima supplicatione diffidere: cum regalis pietas dignata nos fuerit trina promissione firmare?

¶ Explicit expositio in psalmum .xxxi.

¶ Psalmus Dauid. xxxij.

Exultate iusti i dño: rectos decet collaudatio. Confitemini dño in cithara: i psalterio decē chordarū psallite illi. Cantate ei cāticū nouū: bene psallite ei in vociferatione. Quia rectū est verbū domini: & omnia opera eius in fide. Diligit misericordiam et iudicium: misericordia domini plena est terra. Verbo domini celi firmati sunt: et spiritu oris eius omnis virtus eor. Cōgregans sicut in vtre aquas maris: ponens in thesauris abyssos. Timeat dominū omnis terra: ab eo autem cōmoueantur omnes inhabitantes orbem.

Quoniam ipse dixit & facta sunt: ipse mandauit & creata sunt. Dominus dissipat consilia gentium: reprobat autem cogitationes populorum: & reprobat consilia principum. Consilium autem domini in eternuz manet: cogitationes cordis eius in generatiōe & generationē. Beata gens cuius est dominus deus eius: populus quem elegit in hereditatem sibi. De celo respexit dñs: vidit omnes filios hominum. De preparato habitaculo suo: respexit super omnes qui habitant terram. Qui finxit singillatim corda eorū: qui intelligit omnia opera eoruz. Non saluatur rex per multā virtutē: & gygas nō saluabitur in multitudine virtutis sue. Fallax equus ad salutem: in abundantia autē virtutis sue nō saluabitur. Ecce oculi domini sup metuentes eum: et in eis qui sperant super misericordia eius. Vt eruat a morte animas eor: et alat eos in fame. Anima nostra sustinet dominū: quoniā adiutor & protector noster est. Quia in eo letabitur cor nostrum: et in nomine sancto eius sperauimus. Fiat misericordia tua domine super nos: quemadmodum sperauimus in te.

Hic titulus oīno not⁹ est: & ideo lector sequatur in eo expositionē priorē. Illud tū necessario cōmonemus: qz in hoc psalmo hortat pphet a per cōparationes quasdā ad psalmodiā ecclesiam fidelē: enumerās potētiā factaq; creatoris: vt ad laudes ei⁹ auidius festinet: cū virtutē ipsius pietatēq; cognoscit. Diuisio.

Est totū quidē psalmū prophet a loquitur: sed in prima sectione cōmonet iustos: vt in dño debeant tota mentis alacritate gaudere: qui creaturas suas mirabili potentia dinoscitur continere. Secūda sectione exclamat / beatū esse qui ad eius culturam meruit pertinere: significans tempora christiana: in quibus erat multitudo gentiū creditura. Expositio.

†Audete iusti in dño: rectos decet collaudatio]. Beatus Dauid ecclesiā catholicā ab hereticor cōtagione diuisungens: rectos cōmonet christianos: vt nō in terrenis delectationibus: sed gaudeant semp in dño: vbi gaudia cōtinua suauitate perfecta sunt. Nam cū presentis seculi afflictione deceant/dicit iustis: gaudete. Sed quo gaudio nisi illo quo dñs monet: Cum Matth.5.
vos persecuti fuerint homines: & dixerint oīne malū aduersum vos mentientes propter nomen meū: gaudete et exultate q; merces vestra copiosa est in celis. Sic & apls gaudendum nobis incessanter affirmat. Ait enim: Gaudete in dño: iterū dico gaudete. Nam Phil.4.
ista repetitio illud significat: vt & hic in afflictionibus gaudeamus: et in illo regno perpetua pace letemur. Unde & dñs in euangelio dicit: Iterū videbo vos: et Joan.16.
gaudebit cor vestrū: & gaudiū vestrū nemo auferet a vobis. Addidit q; : Rectos decet collaudatio. Sed qui sunt isti recti: in secunda parte dicturus est. Nam

quod ponit: rectos decet collaudatio: ostēdit prauos hereticos dicere nō posse: sicut & alius ppheta dicit:
Eccle.15. Nō est speciosa laus in ore peccatoris. Collaudatio
ETY. vo multor ore vna laudatio est: dictū ppter vnitatē ecclesie quā predicat vbiq; seruari. Cum dicit/decet: significat hoc aptū: hoc esse pueniens: vt q dñi laudē decantat: similiter illi et fidei rectitudine et actuum probitate cōplaceat. [Confitemini dño in cithara: in psalterio decē chordarum psallite ei]. Isti sunt iusti:
DEF. quos superius dixit: & qui sanctis actibus laudes dñi devota modulatione decantant. Cithara est (sicut in prefatione iā dictū est) lignei vētris in imo sita cōcauitas: que sursuz chordarū fila trāsmittēs: sonis dulcissimis percussa ploquit. Que ideo tale nomē accepit: qsi cita iteratione pcutitur. Ipsum merito comparantur opera que de terrenis reb⁹ ad supernā gratiā porriguntur: id est dū esurientē pascim⁹: dū nudū vestimus: dū egrotū visitamus: & cetera que licet videantur carnalia: diuinitatis tū amore peragunt. Citharizamus quoq; cū in passionib⁹ nostris: vel damnis securi aut leti dicim⁹: Dñs dedit dñs abstulit: sicut do-
Job.1. mino placuit ita factū est: sit nomen dñi benedictū. Psalterū vo decachordum esse diximus: qd ordine verso altū citharе in superiorib⁹ habet: vnde ad inferiorē partē canora fila descēdūt. Cui pcepta decalogi pertinēter aptant: qz vm formā instrumēti huius de supernis venientia dñi iussa suscipimus. Et ꝓsidera: qz solū est instrumentū musicū: qd pro excellentia sui decachordū dicat. Nō enim hoc de cithara vel de aliis huiusmodi instrumentis lectū esse meminimus. Decachordū vero psalterū: sicut veteres dixerūt: et illud nobis indicat sacramentū: vt referamus tria ad
Exo.20. deū: qui trinitas est: id est Primū qd ait: Non habebis deos alienos cora me. Secundū: Non facies tibi sculptile. Tertiū: Non assumes tibi nomen dei tui in vacuū: In quo iūgit & de sabbato. Septē vo que sequuntur ad dilectionē dixerūt primi pertinere: id est Honora patrē tuū & matrē: Nō occides: Nō mechaberis: Non furtū facies: Non loqueris ꝓra proximū tuū falsum testimoniū: Non cōcupisces domū proximi tui: Nec desiderabis vxorē eius &c. Sic totius decachordi psalterij virtus perfecta nobis & honorabilis indicat. Psallimus quoq; et decē chordis: quādo
DOC. in quinq; sensibus carnalibus: & in quinq; spūalibus pbabili nos cōuersatione tractamus. Verū ista que dicim⁹ nō sunt extra nos posita: sicut in musica disciplina. In nobis est cithara: in nobis est psalterium: Immo ipsa organa nos sumus: quādo ad similitudinem eor per gratiā dñi: actuū nostroū qualitatē tractamus. Hoc aūt & illo exemplo datur intelligi: vbi ait:
Ps.56. In me sunt de⁹ vota que reddā laudes tibi. Hec aūt et his similia sicut sepe diximus tropicis allusionib⁹ educuntur. [Cantate ei canticū nouum: bene psallite
Al. vociferationis ei in †iubilatione]. Nouū canticū dicit incarnationē dñi: qua mundus salutari exultatione completus est: qua angeli canoris vocibus personarūt: laudātes &
Luce.2. dicentes: Gloria in altissimis deo: et in terra pax hominibus bone volūtatis. Monet ergo vt nos eadē & dicere debeamus & credere. Sequitur: Bene psallite ei in iubilatione: id est bonis operibus deū invocate.
DEF. Jubilatio est enim gaudiū cum feruore animi & clamore indistincte vocis expressa. In qua iubilatione nō potest bene psallere: nisi qui bene studiū cōuersationis adiunxerit. Et inspice salutarē doctrinam: que nos ita premonet vt ante deū inoffense psallere debeamus: qui renes nostros & corda cognoscit: ne magis inde grauius possimus offendere: si scelerati atq; subdoli ad tāta mysteria videamur accedere. [†Quia Al. Quia rectus est sermo domini & omnia opera eius in fide]. Ille ctū est ꝓbū
Hic incipit per demonstratiuū genus laudes dñi diuersa relatione discurrere: vt oīa nobis opera ipsius et precepta dulcescerent. Rectus est itaq; sermo dñi: ad dirigēdos scilicet hoies. Veraciter enim rectus dicitur: qui rectos facit. Epitheton mirabile: veriloquū verbū. Per legē siquidē diuinā corrigimur: per ipsaz a nostra prauitate separamur. Et regulariter tūc viuimus: quādo eius tussionib⁹ obedimus. Hec quinta
DEF. est species definitionis: quā greci Cata antilexin: latine ad verbum dicimus. Una enim parte orationis definitum est quid sit sermo dñi: hoc est rectus. Subiungit: Et omnia opera eius in fide. Utiq; quando in illis operatur: qui ipsius dono fideles esse meruerūt: sicut in euangelio ait: Fides tua te saluam fecit. Non Luc.7.
enim opera dñi mulier illa meruisset: nisi precessisset fides per gratuitā largitatē. [Diligit misericordiā et iudicium: misericordia dñi plena est terra]. In hoc & sequentibus versibus: per tertiā speciē definitionis: que grece peotes: latine qualitatiua dicitur: dominū declarat narrādo que fecerit: vel que quotidie facit. Illas enim res dicimus diligere: quas sepius operamur. Ita hic de dño canitur: Diligit misericordiā et iudicū: quasi nō & prudentiā & temperantiā diligat. Sed quia istam nobis frequēter indulget: ipsam dicitur oīno diligere. In hoc ergo mundo diligit misericordiā: vbi eam longe lateq; disseminat: videlicet vbi sustinet peccatores: vbi blasphemos patiēter expectat: vbi vitam prestat indignis: & his similia: que pietati superne constat oīmodis applicanda. Diligit quoq; iudiciū: cum pios sequestrat ab impijs: et merita eorū equitatis qualitate discernit. Sequitur vbi illā quā superius dixerat misericordiā largiatur: cū misericordia dñi plena est terra. Isti vtiq; que miseros continet vbi diaboli oppugnatione laboramus: vbi a mandatis celestibus carnis imbecillitate subtrahimur. Tūc enim quā misericordiā postulare possumus: cum iam nullis necessitatibus ingrauamur: & hic ergo misericordiam queramus: de qua vniuersa terra impleta est. [Verbo dñi celi firmati sunt: & spiritu oris eius omnis virtus eor.]. Quānis et ad conditionem rerū versus iste pertinere videatur: tamē & spiritualiter decēter accipitur. Verbo dñi: hoc est a filio dei: celi firmati sunt: id est apostoli: siue sancti stabiliti sunt: qui orbē terrarū salutari pdicatione comperient. Sequitur: Et spiritu oris eius omnis virtus eorum. Utiq; quando ab spiritu sancto eorū doctrina veniebat. Virtus enim & ad miracula pertinet que faciebant: et ad legē dñi quā gentibus predicabant. Nam si diligētius perscrutemur: & sanctā hic significat trinitatem. Dicendo enim verbo/ filium declarat: adiungendo dñi/patrem dicit: spiritu oris eius: vtiq; spiritū sanctū vult intelligi qui ante tempora de patre processit: Et vt in tribus personis manifestam intelligeres vnitatē/eius dixit: non eor. [Congregans sicut in vtre aquas maris: ponens in thesauris abyssos]. Quod ait: Congregans sicut in vtre aquas maris: si ad ham velis aduertere: clausum significat mare littoribus. Nā si hoc spiritualiter velis agnoscere: ETY.
vter est exutū pecoris tergus: quod vsibus humanis deseruit ad liquores aliquos cōgregandos. Ille vter ecclesie comparatur: quia sicut iste susceptas aquas:

sue aliquid tale complectit: ita ꝛ illa adunatione populi credetis includit. Aque ꝯo maris: populū significant christianū: qui in mūdi salo fluctuante cōcutitur. Abyssum ꝯo dicimus nimis aliquid profundum: qđ altitudine sua humanos in se descendere nō permittit aspectus. Ergo in thesauris suis: id est sapientie ꝛ scientie posuit altitudines ꝓfundas: vt ꝓbet quis eius scripturas studio pietatis inḡrat. [Timeat dñm omis terra: ab ipso aūt cōmoueantur † vniuersi: ꝛ oēs † qui habitāt orbem]. Terra hic durū significat per ois peccatoꝝ: q̄ merito terra dicit: quia celestis gratie largitate fraudat. Ergo peccator iste terren⁹ qui amare nescit: timeat dñm: vt si nō desiderio premioꝝ a peccatis abstinet: saltē vindicte ꝓsideratione reuocetur. Dicēdo em̄ Ab ipso: indicat ꝛ a diabolo cōmoueri: de quo ꝛ Esaias dicit: Hic est q̄ cōmouebat terrā. Quapropter ꝓpheta petit a dño ois commoueri: q̄ oē qđ ei⁹ ordinatione disponit: reb⁹ semp vtilib⁹ applicat. Sed licet prius dixisset gn̄aliter ois: nūc descēdit ad hoīes. Nā q̄uis vniuersa ei⁹ imperio administrari egeāt: maxime humanū genus qđ a natura sua deprauatū surripientibus vitijs: culpis ꝓbat obnoxiū. [Qm̄ ipse dixit ꝛ facta sunt: ipse mandauit et creata sunt]. Reddit causam q̄re a dño debeāt ois cōmoueri: q̄ eoꝝ ipse creator est: ꝛ necesse est vtiliter administret existentias: qui eas dignatus est creare per gratiā. Dixit ꝛ facta sunt: significat initium rerū quādo vniuersa filij ipsius imperij iussa prouulerūt. Ipse mādauit ꝛ creata sunt. Per ꝓphetas vtiq; mādauit legē per quā fideles dño volēte creati sunt. Videos q̄ salubriter ꝓphēta a deo petyt ois cōmoueri: qui solus creaturarū suarum potest esse misericors. [Dñs dissipat cōsilia gentū: reprobat aūt cogitationes populoꝝ: ꝛ reprobat ꝓsilia principū]. Dissipat re uera cōsilia que mala vel pessima sunt: nā bona semp adiuuat atq; cōfirmat. Nimis apta suis causis verba iūguntur. Dissipauit ꝓsilia gentū: quādo eas in idoloꝝ cultura nō pmisit diutius pmanere. Reprobauit cogitationes populoꝝ: quia licet voluntas iudeoꝝ in nece dñi nefanda cōpleta sit: resurrectione tamen ipsius ꝓstat esse reprobata. Post etiā de principibus dicit: siue de tyrānis: qui legē dñi seuis persecutionibus impetebāt: siue de spiritib⁹ imundis: quoꝝ ꝓsiliū semp in malo est. [Cōsiliū † ꝯo dñi manet in eternū: cogitationes cordis ei⁹ in † seculū seculi]. Sicut hominū prāua consilia dixit esse frustranda: ita nunc in eternū dicit dñi permanere disposita. Peccator enim et mortalis homo caduca sapit: eternus dñs nulla re prehendenda cōstituit: sicut Esaias dicit: Omne consilium meū stabile erit: ꝛ omnia quecūq; cogitaui efficiā. Idē ꝛ Hieremias dicit: Si non esset testamentum meū in custodia die ac nocte: precepta celi ꝛ terre non dedissem. Cōsiliū ꝯo ipsius bene intelligimus incarnationis arcanū: qđ ad cōsulendū humano generi cōstat esse cōcessum. Hoc nulla etate dissolvitur sed in eternū manet: quia triumphalis mos⁹ dñi: diabolicū perenniter extinxit exitiū. Cogitationes aūt cordis eius: significat predestinationē in qua cuncta reposita sunt: que vel fuerūt: vel sequentibus seculis futura succedunt. Hic enim gestat ordinē rerum: qui permanet in seculū seculi. Cui sententie illi merito cedunt: qui vnā naturā in Christo dño mentiuntur. Nā si cōsiliū eius stabile est: ꝛ cogitationes cordis ipsius permanēt in seculū seculi. Cōstat aūt incarnationis arcanū: eius cogitationē eiusq; fuisse consiliū: necesse est vt forma humanitatis assumpte: vnus filij⁹ in duabus naturis distinctis: perfectis atq; adunatis sicut cepit in vnitate persone semp existat. [Beata gens cuius est dñs deus ꝛ eoꝝ: populus quē elegit in hereditatē sibi]. Venit ad scām membrū: in quo dicturus est qđ in primo versu ꝓposuit: qui sint recti: aut quos decet dñi collaudatio. Gentem itaq; dicit pertinentē ad Hierusalē celestē: quā adunatā cōstat ex oīm̄bus gentib⁹. Ipsa vtiq; beata est: a qua deus vere colit: ꝛ oīm dñs adoratur: id est qui eos protegit: ac gubernat. Hereditas quidē dicit ꝛ cū dimittit alteri et cū adit. Sed populus christianus hereditas est acquisitionis: nō dimissionis: quia eū auctor suus possidet: quē predicationibus sanctis ꝛ pretioso sanguine cōquisiuit. [De celo respexit dñs: † ꝛ vidit omnes filios hoīm]. Hic aduētus dñi futurus exprimitur: per figurā que grece Idea: latine species dicit: quando velut effigiē rei future oculis offerentes: animi votū ad audiendi studiū ꝓcitamus. De celo em̄ ꝓspexit dñs: quādo ꝓprij filij donauit aduentū. Non em̄ homo respexit ad dñm: sed dñs ꝓspexit ad hoīem. Prospicere est siquidē postea positū cōspicere. Qui reuera peccatis erat diuisus: ꝛ qđ dictu nefas est: reddit⁹ fuerat a suo creatore longinquus. Nam qđ ait: ꝛ vidit: gram significat misericordis. Illos enim videre dicimus: quibus ꝛ aliquid prestitū esse declaramus. Et ꝓsidera q̄ nō dicit visa peccata: sed filios hominū. Nā cū delicta respicit punit: cū hominē intuet absoluit: sicut in. 50. psalmo dicturus est. Auerte faciē tuam a peccatis meis. Et alibi: Ne auertas faciē tuā a me. Unde nobis intelligēda atq; retinenda est salutaris ista diuersitas. [De preparato habitaculo suo: respexit super oēs qui habitant † orbem]. De futuro corpore dñi tunc dicebat. Nam dum omnia que ordine veniente succedunt: in predestinatione fuerint cōstituta: quāto magis incarnationis eius miraculū ante secula ꝓbatur fuisse dispositū: qđ periclitanti mūdo quē disposuerat facere poterat subuenire. [Qui finxit singillatim corda eoꝝ: qui intelligit † in omnia opera eoꝝ. [Finxit corda: quibus intelligentie sue dona largitus est. Fingere enim dicimus chiroplastos: qui formulas quasdam ad operationis sue vota componūt. Sic et dñs mentes iustorum format atq; disponit: vt ad misericordie sue dona ꝓducat. Singillatim: id est diuisim atq; distinctim. Corda eoꝝ: scilicet sanctoꝝ: sub dñi timore viuentiū. Sequitur: Qui intelligit in omnia opera eoꝝ. Intelligit vtiq; quādo actib⁹ bonoꝝ premia digna restituit. Dicendo ꝯo: in omnia opera: significat cogitationes: dicta vel facta: quib⁹ bonū malūq; semper operamur. [Non † saluabit rex per multam virtutē: † nec gygas † saluus erit in multitudine † fortitudine sue]. Regē dicit hominē cōtinentē: qui q̄uis regat corpus suum miseratione diuina a vitijs carnalib⁹: tamē saluus fieri non potest dū de sua virtute presumpserit. Juste enim virt⁹ humana deserit: quando datū bonū atq; pfectū non largitori deo: sed propriis viribus applicatur. Idē gygantē vult intelligi: qui virtutū magnitudine roboratur: qui ꝓtra immanitatē diaboli assidua dimicatione confligit. Qui merito gygas esse dicit: a quo talib⁹ spiritib⁹ obuiat. Sed iste quoq; qui iam gratia dei suffragāte multos spiritus fugat: saluus esse non poterit: si velut gygas superbie vitio subleuatus (quo fragilis raptatur humanitas) de meritorum suorum virtute presumpserit. Sed q̄uis gygas latino sermone terrigena dicat tamen ꝛ in bono poni manifestū est. Legitur enim de Christo: Exultauit vt gygas ad currendā viā. [† Falsus equus ad salutē: in abundantia autē virtutis sue non † erit saluus]. Equū ponit ꝓ felicitate mūdana: que hoīes sic portat: tanq̄ si equinis gesticulationib⁹ peruehant. Hec aūt humana spes sic decipit: quēad modū falsus equus: qui cū iactando se gradit: ruinā subito quā non opinatur incurrit. Et quare sit falsus equus: exponit. Ille em̄ cū capos appetit: dū pedes prepropera festinatiōe prmiscet: salutē sessoris sui nō valet custodire: q; ferutda nimis incauta sunt: ꝛ q̄ sub modestia nō gradit: ruinosis casibus semp exponit. Falsus em̄ dict⁹ est equus: eo q; solet in se fallere presumētes. [Ecce oculi dñi sup † timētes eū: † sperātes in misericordia eius]. Oculi dñi ponunt ꝓ voluntate diuina: quia quos gratos habem⁹: ipsos sine dubitatione respicimus. Ecōtra ab illis aspect⁹ auertimus: qui nostris mentibus horruerūt. Ergo oculi dñi sunt sup timentes eū: q; pietas ipsius eos ꝓtegit quos se timere cognoscit. Sed qm̄ dixit de timentib⁹: oportune sequit de amantib⁹: quia vtrūq; in dñi dilectiōe ꝓiunctū est. Nā qui deū bene timet ꝛ amat: qui bene amat ꝛ timet. Res iste in humanis actib⁹ diuidūtur: ceterū in celesti deuotiōe sociate sunt. Qui sint enim timentes exponit: id est sperātes in misericordia ei⁹. Qđ argumentū dicit ab aduersis: Aduersū est enim timere dñm: ꝛ sperare in eo: Que res mutua ꝛ insolubili societate cōnectit. [Ut † eripiat a morte animas eoꝝ: ꝛ alat eos i fame]. Duo ista sunt vota fidelissimi christiani: vt in futuro iudicio eripiat a morte perpetua: ꝛ hic spiritualib⁹ alimonijs trā sigat. Eripit enim a morte animas iustoꝝ: cū eas tollit de potestate diaboli: cū per indulgentiā efficit liberos: quos peccati dñatio fecerat esse captiuos. In fame aūt eos alit: qui in hoc mūdo vbi bonarū rerū indigētia est: spūali cibo nutrire nō desinit quos redemit. Alimentū q̄pe dictū est: quasi mentis nutrimentū. In fame enim sunt positi: qui se celestiū rerū desiderio semp accendunt. O fames illa multū satura: ꝛ sine penuria ꝓbabiliter semp auida. Esuriunt em̄ beati: nō quia dñica dape ieiuni sunt: sed q̄rendo iugiter inardescūt: quia dñi appetitione ꝓficiūt: sicut euangelista dicit: Beati qui esuriunt ꝛ sitiunt iusticiā: qm̄ ipsi saturabūtur. [Anima † aūt nr̄a sustinet dñz: qm̄ adiutor ꝛ protector noster est]. Cum dicit sustinet: patientiam significat christiani: vt inuitati iusti: futuris ꝓmijs ꝓstāti animo perseueret. Sed intelligamus qualis ista virtus est: quā seruare totiēs cōuenimur. Patiētia est siquidē: que gloriosos martyres facit: que fidei nostre bona custodit: que oīa vincit aduersa: non colluctando sed sustinēdo: nō murmurādo sed gr̄as agendo. Hec deceptricē luxuriā cōprimit: iram feruidā vincit: vastatricē humani generis inuidiā tollit: mā suetos efficit benignis cōpetenter arridet: purgatoꝝ hoīes ad illa premia futura cōponit. Ipsa est que fecem totius voluptatis abstergit: ipsa est que limpidas alias reddit. Per ipsam Christo militamus: per ipsaz diabolū vincimus: per ipsam beati ad celoꝝ regna pueniunt. Scriptum est enim: In patientia vestra possidebitis animas vestras. Sequitur: Qm̄ adiutor ꝛ protector noster est. Adiutor est: dū ad eū ipsius gratia suffragante conamur accedere. Protector: dum resistimus aduersario. Securus ergo sustinet deū: qui tali promissione fulcitur. Et cōsidera: quia post oīa precepta patientiā ponit: vt viriliter cuncta toleremus: qui de tam magni premij largitione ꝓfidimus. [† Et in ipso letabitur † cor nostrū: ꝛ in nomine sancto eius † sperabimus]. Ne quis de predicata patiētia mussitaret: ne quis se rediosa volūtate ꝓfunderet: sequit magnifici ꝛ suauissimū munus: quia ipsa expectatio habet premiū suū: quādo ipse sustinens letat in dño. Addidit: Et in nole sancto eius sperabim⁹: id est in Christo qđ patienter sanctissimus ꝓphera sustinuit: et letabatur esse venturū. Sperabimus aūt: cōtinuū tēpus ostēdit: quia nō est fas ibi desinere: vnde semp potest anima fessa recreari. [Fiat dñe misericordia tua sup nos: † sicut speramus in te]. Hīs verbis incarnationem dñi desiderabat impleri: quā flagranti spiritu magnopere sustinebat. Sed mīrēde q̄s copiosum munus est qđ ditauit genus humanū: qđ angelorū choros leticie iocūditate compleuit: qđ etiā ipsa inferna sensērūt. Petit enim desideria sua debere fieri vt posset perfectissimus inueniri. Addidit In te: vt omnes superstitiones: omnes prauitates excluderet: cum ꝯo domino supplicaret.

Conclusio.

¶ Quam melliflue voces audite sunt: q̄s salubriter nobis psalterium celeste cantauit. Tales siquidē mandatoꝝ chordē sonuerūt: vt si eas interius auris⁹ recipiamus: ꝛ nos in eis dauitice lyre curatione purgabimur: fietq; nobis Saulis illa mundatio: vt fugatis imundis spiritib⁹: abluta mēte dño seruiamus. Habēt enim beati musicā suā: que anime fidelis intrat auditū: cuius nō deficit sonus: cuius nō lassat intentio. Relinquite ergo spectaculoꝝ amatores mortiferas voluptates: ad hec magis gaudia: ad hec mysteria cōuenite: vt cithara et organū virtutes exercitat: non desideria prauе voluptatis instigant.

¶ Explicit expositio in psalmum. 52.

¶ Psalm⁹ Dauid cū mutauit vultū suū coram abimelech: ꝛ dimisit eū: ꝛ abijt. xxxiij.

Benedicam dñm in omni tempore: semper laus eius in ore meo. In dño laudabitur anima mea: audiant mansueti ꝛ letentur. Magnificate dñm mecum: ꝛ exaltemus nomen eius in idipsum. Exquisiui dominū ꝛ exaudiuit me: ꝛ ex omnibus tribulationibus meis eripuit me. Accedite ad eum ꝛ illuminamini: et facies vestre non confundentur. Iste pauper clamauit et dominus exaudiuit eū: et de omnibus tribulationibus eius saluauit eum. Immittit angelus domini in circuitu timentium eum: ꝛ eripiet eos. Gustate ꝛ videte quoniā suauis est dominus: beatus vir qui sperat in eo. Timete dominum omnes sancti eius: quoniam non est inopia timentibus eum. Diuites egerunt et esurierūt: inquirentes autem dominū non minuentur omni bono. Venite filij audite me: timorem domini docebo vos. Quis est homo qui vult vitā: diligit dies videre bonos? Prohibe linguam tuam a malo: ꝛ labia tua ne loquantur dolum. Diuerte a malo et fac

bonum: inquire pacem et persequere eam. Oculi domini super iustos: et aures eius in preces eorum. Vultus autē domini super facientes mala: vt perdat de terra memoriā eorum. Clamauerunt iusti et dominus exaudiuit eos: et ex omnibus tribulationibus eorum liberauit eos. Juxta est dominus his qui tribulato sunt corde: et humiles spiritu saluabit. Multe tribulationes iustorum: et de omnibus his liberabit eos dñs. Custodit dominus omnia ossa eorum: vnum ex his non conteretur. Mors peccatorum pessima: et qui oderunt iustum delinquent. Redimet dominus animas seruorum suorū: et non delinquent omnes qui sperant in eo.

Quin hystoria tituli istius regū lectiōe panditur: superfluū est copiā fontis illius in hac breuitate derimere: me nobis totā areolam pagine vnius loci effusa relatio complere ac tegere videat. Sed rem cū oibus suis breuiter intimam. Cū Saul psequeret Dauid cōfugit ad achis regē: ibiq; dum esset inuidia faciēte suspectus: industrioſe mutauit vultum: ita vt salutis ora cōpleret: quatenꝰ inerguminus estimatꝰ: miseratione faciente dimitteretur illesus: que tñ sicut et alia per illū virū magni sacramenti qualitate pacta sunt. Significabat em saluas: hoc est scripturas diuinas in barba: id est in fortitudine magna decurrere. Sed propter significātias rerū: pro achis ad quē fugerat Dauid: mutatū nomen est: abimelech: qđ indicat patris mei regnū. Hoc ad dñm Christū bene pertinere manifestū est: per quē gloriosus pater seruitū mūdi sanctissima deuotione suscepit. Sed cū dicit: Dimisit eum: regē significat abimelech. Et abijt: hoc est ad alias partes se ꝓtulit: quia ibi cepat (vt diximus) esse suspectꝰ. Presens autē psalmꝰ: tertius est eorꝰ in qbꝰ p actus Dauid significanꝰ dñi Christi futura mysteria: cuius alphabeto secūdus esse noscat. Diuisio.

Per totū psalmū verba ꝓphete sunt: alphabeti hebraeas lras: excepto sextā: in capitibꝰ versuū per ordinē ponens. In prima parte benedicere se dñm cōmonuit: admonens mansuetos vt cum ipso in eius laudibꝰ perseuerent. Predicti autē alphabeti hec pars quattuor: litteras cōprehendit. Secūda: ad cōuersionē fidelium q̄ sint bene meritoꝝ premia nō tacenꝫ: que cōtinet lras sex. Tertia: quali filios admonet: a quibꝰ se delictis debeāt abstinere: hec habet litteras quattuor. Quarta iustos dicit de oibus tribulationibꝰ eruendos: et impios debitas penas esse passuros: ne i periculis suis aliqua dubietate mollescerēt. Hic etiā residue septē lre prenotantur. Et memēto: sicut in .24. psalmo tam dictū est: hunc alphabetum imperfectum illos indicare: qui laudes domini nequeunt plenissima operuꝫ integritate cantare. Expositio.

Benedicā † dño in oī tpe: semp laus eius in ore meo]. Tēpus hoibus nouimus esse diuersum: modo tribulationibus asperuꝫ: modo gaudio blandū. Ergo in oī tēpore bñdicendū dñm ꝓpheta denūciat: quādo et aduersa patimur: et collata felicitate gaudemus: sicut iusti fecerūt atq; faciunt dñi amore flagrantes. Sed cuius debitum atq; pficuū sit vt creatura suum semp laudet auctorē: tamē ꝓpter humanitatis diuersos actus: pene impossibile nobis videtur psalmodie laudes dño iugiter psonare: sed i ore hois iusti semp laus est deꝰ: quādo talia vel cogitat vel loquit: vt nulla redargutione culpet. Quicquid enim ex patiētia: ex charitate: ex simplicitate: ceterisq; virtutibus: vel loquimur: vel mente gestamus: iure diuinis laudibus applicat. Ipsius enim preconiū est: qui donat ore ac corde honesta meditari. Laus enim a lauro dicta est q̄ solebat coronare victores. Hec mystice salue sunt quas tituli similitudo predixit: hec ꝙba que scripturarū diuinarū virtutē videbant exprimere. [In dño laudabitur anima mea: audiant mānsueti et letentur]. Pulcherrime vno comate dilectio famulātis exprēssa est. Nō enim vel in se: vel in diuitijs: sed in dño suā animā dicit esse laudandā. Tūc enim gloriat fidelis seruus: qñ laudabilē dñm habere cognoscitur. Scit enim ad se referri bonū: cū dño eius fuerit multo rumore predicatus. Nā si quis hodie dño detrahat: deuotꝰ famulus quo furore succendit? Qua stomachatione cruciat? Datū est enim fidelibꝰ seruis: vt aut de fama dñoꝝ aduersa seuiant: aut de ꝓspera opinione cōgaudeāt. Sequit: Audiāt mānsueti et letentur. Non dixit lege doctꝰ: nō ieunātes: nō psallentes: sed mansueti letent: qui charitate precipua habere rerū oīm tēperantiā cōsueuerunt. [Magnificate dñm mecū: et exaltemus nomen eius in † unicē]. Utilitas ista carnalis singulariter perfrui desiderat: qđ delectatione auida cōcupiscit. Spiritualis autē gratia nō vult sola facere: qđ multis proficit ad salutē: ne inter officia sanctitatis detestabilis inuidia misceat. Qđ nūc versus iste explanat. Vocat em fratres: hortat populos obedientes: vt nomē dñi gloriosa societate magnificent. Sequitur: Et exaltemus nomen eius in unicē. Suauis cōmonitio: iustissima regula: vt ab oībus in vnū fiat: qđ sancte vnitati ꝓstat offerri. In unicē ꝙ: significat cōpositos choros: qñ et psalmodiā dñi alterna sibi successione respondēt. Que figura dicitur Energia: id est imaginatio: que actū rei incorporeis oculis subministrat. [† Inquisiui dñm et exaudiuit me: et ex oībus tribulationibꝰ meis eripuit me]. Ut inuitatus populus ad psalmodiā dñi festinaret: nūc dicit que sibi exinde bona ꝓuenerint. Inquisiui dñm: non spacio longo terrarū: nō per locoꝝ latitudines forte distentas: sed in corde vbi si maiestatē ipsius cogitamus: ibi cā presentē modis oībus inuenimus. Et intende quid dicat: Inquisiui dñm et exaudiuit me: qñ intellectꝰ eius vniuersa cōplectitur: nec corporalibꝰ sensibꝰ: sed spūalibꝰ virtutibꝰ operat. Sequit quātū deū quesisse ꝓfuit: qñ eū ex oībus liberauit āgustijs. Quis enim sufficeret particularū tāte petere: quāta iste simul meruit impetrare? Dicēdo enim Ex oībus: nichil relictū est qđ remansisse suspiceris aduersum. [Accedite ad eū et illuminamini: et † vultus vestri nō erubescent]. Prius laudes ꝓmisit: choros ordinauit: nunc in scā parte et ad ipsam cōmunicationē ppos hortatur accedere: vt ecclesie future ritū monstret spi fundenꝫ. ritualis infunderet. Accedite: non dicit ebriosis: non adulteris: nō superbis: sed sobrijs; castis atq; humilibus christianis: qui illuminari de sacra perceptione mereanꝫ: sicut apls de ipsa cōicatiōe testat. Quicūq; manducauerit panē aut biberit calicem dñi indigne: iudiciū sibi mādicat et bibit: nō diiudicās corꝰ dñi. Probet aūt seipm homo: et sic de pane illo edat: et de calice bibat. Studendū est ergo: vt qui ad eū accedit ita se humili satisfactiōe moderetur: vt illuminari possit et cecari posse videat. Vultus aūt (sicut sepe diximus) significat ꝓsentiam: que pōr mutato colore cōfusione parti; si et celestia munera subducant. Fideles ergo nō erubescunt: qm̄ impetrāt. Erubescere em deceptꝰ est: q̄ ad sua desideria nō valet puenire. Quidam hoc sic estimant sentiendū: facientes exinde non minimā questionē. Nā cū apls dicat Qui solus habet immortalitatē/et lucē habitat inaccessibilē: hic quomodo ponit accedite ad eū et illuminamini? Sz hoc compēdio ipsius veritatis absoluit. Inaccessibilis eⁱ lux dicit: quādo subst̄ātie ipsius singularis et omnipotēs natura declarat. Ceterū cuz se gratia sancte diuinitatis infundit: et ad eū accedit: et illuminatio beata ꝓcessit. Unde dictū est et alibi Qui illuminat omnē hominem venientē in hunc mundū. [Iste pauper clamauit et dño exaudiuit eum: et † ex omnibus tribulatiōibus eius † liberauit eū]. Dicendo iste/spiritualē pauperē designat: qui nō tm̄ mūdanis opibus/sed vitioꝝ vbertate vacuat. Iste pauper est/qui accedēs ad deū illuminat: iste cuⁱ⁹ vultus nō erubescit: qui quādo clamat ad dñm/salubriter et competēter audit: et tunc ꝓuenit vt liberet: nō ab vna tribulatiōe/sed ex omnibus mūdanis angustijs. Quod accidere solet iustis/quando in sancta cōuersatione alias reddunt: et de seculi istius clade confusa/ad securitatē perpetuam transferūtur. Perpēde etiā q̄ hic hebraei alphabeti sit littera trāsilita. Pro sexta ei septima posita est: Qđ ad illud (vt puto) referendū est: qđ supra memoratum: hunc psalmū significare quidē sanctos viros: qui tm̄ non totis operibus ꝓbātur esse perfecti. Ego em̄ non inueni patrum definitā de hac parte sentētiam. [Immitter † angelū dñs in circuitu timentiū eū: et eripiet eos]. Ne crederetur dñs fideles suos posse negligere: ipsenti eos oculo cōsolat. Et inspice medicinale verbū quod dicit Immittet. Nam ꝓpter infolētiam humane fragilitatis nō palam facit: sed occultis immissiōibus operat: vt te nescīēte ꝓ salute tua qđ expedire possit accipias Angelus aūt minister est volūtatis diuine. Qua propter si vis te angelum fieri/fac qđ precipit: vt liberes periclitantē/subuenias angio/eripias innocentē: et cetera que diuina iubet auctoritas. Tunc em̄ spiritu angeli sumus: quādo ministri superne voluntatis efficimur. [Gustate et videte qm̄ suauis est dñs: beatus vir qui sperat in eo]. Redit ad dñi sanctissimā cōmunicationē: nec desinit sepiꝰ dicere vnde nouit mortalibus ꝓpetue vite gaudia ꝓuenire. Gustate nō pertinet ad palatū/sed ale suauissimū sensum: q̄ diuina cōtemplatione saginat. Nam vt ipsuz gustū intelligeres/sequit Videte: qđ vtiq; nō ad os pertinet/sed ad inspectiuaz sine dubio qualitatē: vt cū tale corpus acciꝑimus/vte nobis cōcedi gratiam cōfidamus. Et vt ipsaz communicationē nō ad corpus cōmune traheres/dñm dicit esse suauē: qui in ea salutem hominibus ꝓ sua pietate cōcedit. Uita em̄ nostra que reuera deꝰ est: q̄ carnem sumptā ex virgine maria sibi vniuit/ eāq; ꝓpitiā fecit: viuificatricē eam esse ꝓfessus est: sicut ait in euāgelio Amen amen dico vobis: nisi māducaueritis carnē filij hois/et biberitis sanguinē eius: non habebitis in vobis vitā eternam. Que licet ex humana natura sumpta sit: nō tñ eamvt vnius hois ex nobis estimare debemus peccati alicuius cōtagiōe pollutā: sed odorabilem/salutiferā/viuificatricē: que peccata dimittit ꝓpter verbum cui adunata est (sicut in euangelio ipse dño dicit: Ut sciatis q: potestatē habz filius hominis super terram dimittēdi peccata) et ad ꝓpetue vite regna ꝓducit. Subiungit itaq; absolutam/firmāq; sententiam beatū esse virum/qui sperare nō desistit in dominū. Precipua res que tam frequēter iterat: vt nunc qđ illud desinamus expetere/qđ tanta cognoscit affidauitate predicari. [Timete dñm omnes sancti eius: qm̄ † nichil deest timētibus eum]. Timorē dñi omnibus sanctis imperat: ne quis qđ bene meritus a saluberrima intētione discedat. Sed quid vtilitatis timor ei⁹ habeat/consequēter ostēdit dicēs: Qm̄ nichil deest timētibus eū. O breuis sentētia/o immēsa ꝓmissio. Possunt aliquid egere: quibus diuitie/quibus salus corporis/quibus regna tribuuntur. Solus ipse nichil indiget/q̄ dñi timore ditatus est. [Diuites egerunt et esurierūt: inquirētes autē dñm non † deficient omni bono]. In vno versu terrarum diuites et pauperes christi magnifica cōtrarietate distinxit. Aut enim Diuites egerunt et esurierūt. Quādo egent diuites? Quando ndē nō habent rectam? Quando esuriunt? Quādo minime dñi corpore satiāt: Tales ergo diuites egent: et saturati ventre/spiritu semper esuriunt. Quid em̄ habeant qui deum nō habēt? Subsequitur Inquirētes autē dñm non deficient omni bono: q: nullo bono deficiunt/qui spiritali desiderio ꝓfruunt. Nā cum diligimus dñm/in ipso omnia reperimus. Unus est qui queritur: sed in quo omnia cōmentur. O lucrū mirabile/o compendiū singulare. Cur nos ꝓ diuersa fatigemus? Ad ipm ergo vnanimiter festinemus: post que cuncta bona vltra nō querimus/sed tenemus: sicut apls dicit: Scimus qm̄ diligētibus deum omnia cooperātur in bonum. Hoc argumētū dicit ex cōtrario. Contrariū est em̄ egere diuites: et pauperes nullo bono deficere. Argumentū est autē argute mētis iudicium: qđ per indagationes ꝓbabiles rei dubie ꝓficit fidem. [Uenite filij/audite me: timorez dñi docebo vos]. Peractis sollēnibus que ad sacramēta ecclesie ꝓtinebant: nunc venit ad tertiā partem vbi illos alloquitur/q̄ prima fidei rudimēta ꝓcipiunt. Dicendo em̄ Uenite: significat eos intra ecclesiā non fuisse. Quod etiam cōfitentibus nūc dicitur: quādo ad fidē venūt christianā. Uox paterna sonat/vox pietatis admonet vt vitro dicentē audiamus/quem tacētem exquirere deberemus. Sed qđ suauis/qđ vtilis timor est ad quē filius inuitat. Cum dicit Docebo vos: admonet ne patiscamur qđ audiuimus timorē. Nō est em̄ timor iste qui formidat: sed qui diligat. Timor humanus amaritudinē habet: iste dulcedinem. Ille ad seruitium cogit: iste ad libertatem trahit. Postremo ille claustra metuit: hic celoꝝ regna patefecit. Merito ergo timorem istū sic vtilem ꝓfessus est: vt auida mente discat. [Quis est homo qui vult vitā: † et cupit videre dies bonos?] Talis interrogatio ꝓposita est: quaz omnū sequat assensus. Quis est em̄ qui possit dicere: aut vitam nolo/aut dies bonos videre nō cupio? Sed vtinam sic vitā perpetuā quereremus: sicut in ista tēporali corda defigimus. Bonos aūt dies nō istos dicit/in quibus caduci delectatiōibus occupamur: sed illos qui vere boni sunt/et in summa sanctitate versant. [† Cohibe linguam tuā a malo: et labia tua ne loquāt dolū]. Hoc est velle videre dies bonos: si lingua nostra aliquid non loquat incompetēs. Malum est enim omne ꝓhibitū: et quicquid veritati repugnat/tali appellatione discernit. Intende vero subtilius: q: prius cohiberi dicit linguā: quā cū loqui volumus anterius

Aleph Al. dñm

Beth. Al. angelꝰ domini.

Thet.

Joan. 6.

Gimel Al. idipsuz

He Al. facies

1. Corin. 11.

Zai. Al. de- Al. salua- uit.

Caph. Al. minuēt.

Lamech.

Nun Al. Phibe.

Wat. 9.

Joth Al. non est inopia.

Roma. 8. Ps.

Dleſ.

Dleſ.

Mem. Al. diligit.

cõmonemus. Addidit Labia ne loquant dolum: que lingue motũ ꝓtinus cõsequũtur: z quasi quedã armonia sociata ẽmbotũ modulamine humanꝰ sermo peragit. Dolus est aũt/quando fallimus audiente: vt qũ credit ad auxiliũ inferre videatur incõmodũ. Quod merito ꝓhibetur: qz pure cõscientie constat semꝑ aduersum. [Diuerte a malo z fac bonũ: inquire pacem z ꝑsequere eam]. Ad videndos dies bonos no sufficit tm a malis actib⁹ abstinere: nisi nos pietas cõpellat z bona pagere. Haz primus virtutis gradus est/alienа nõ querere: sed ueterũ superiorũ/egestatibus ꝓpria non negare. In illo culpã refugimus: in illo pauperã pietatis acquirimus. Nam pupillo nõ nocuisse/aut pauperem non expoliasse abstinentia est: que ad premiũ sola non sufficit. In illa quippe iudicatione ioli audiũt Uenite benedicti patris mei: percipite regnum qđ vobis paratũ est ab initio mundi: qui gratiã dei ipso inspirante diuersa largitione mercati sunt. Videsne ergo necessariũ additũ Et fac bonũ. Ipsum est siquidez qđ nos liberat atq; cõmendat. Scies aũt ꝓpheta m hoc agone seculi cũ corpore pacem fidelissimos nõ habere: z cũ suis vitijs hic illis continuũ esse certamen: pulcherrime dixit Inquire pacẽ: vt qũis eam hic nõ habeãt: tñ semper ab eis studiosissime perquirat. Et nõ ꝓmisit qꝺ hic possit quoquo modo cõprehendi: sed imperat Sequere eã/quasi precedente. Hã quare sequeda est/nũ qz hinc fugit. In futuro autem sperãda est: qm ibi perpetua stabilitate cõsistit. Queramus ergo seduli/tequamur intẽtꝰ: qz illic eam inuenire non ponimus: nisi hic diligẽtius inquiramus. Que tunc cõprehendi dabit: quãdo ipsum cõspicimus pacis auctorẽ. [Oculus aũt dñi super iustos: et aures eius in ꝑces eorũ]. Uenit ad quartã partẽ: vbi vsq; ad finẽ duplici populũ predicatione confirmat: modo iustoꝝ premiũ narrãs: modo impiorũ peccata castigãs: vt abutraq; parte cõmonitus/ seruire discat dño populus acquisitus. Quod schema dicitur Paradigma/efficacissimũ plane figure genus: quando duplici vtilitate ꝑcipitur qđ sequamur. Cum enim dicit Oculi dñi super iustos/ continuã grattã diuinitatis ostendit: vt aspectus immobilis sup eos esse videatur. Subiũgit quoq; exaudition velocissimã celeritatẽ: quãdo aures dñi paratas in eorũ ꝑces esse cõmemorat. Que em illis ad obtinẽdũ fiat mora: cũ in ipsis qui exaudire possit inhabitat? Sed licet frequẽter exaudiat peccatores: iustis tñ multo amplius ꝓmittitur/quãdo in preces eorũ paratas aures habere monstrat. [Vultus aute dñi sup facientes mala: vt perdat de terra memoriã eoꝝ] Exposita iustorũ gratia: nũc conuertit ad penas malorũ. Et ne dicerent pessimi Justos attendit: nos aũt non respicit: secularia iam facimus qui ab illo conspici non meremur. Pronũciat vultum dñi: id est intellectũ esse supra malos. Quos sic attendit vt non respiciat: sic non respicit: vt tñ eorum facta cognoscat. Timeamus ergo malũ facere/quod eius scientiam nouimus nõ latere. Et cõsidera: qz in illis dicitur Sup facientes mala: vt falli non possit cõuncta vicinitas. Intellige vero qꝺ vtroq; videt: sed eos euentu dispari contuet: iustos vt audiat/peccatores vt perdat. De terra vero dicit: id est de futura patria: quã soli deo placiti possidebunt. Memoria eoꝝ peribit: qz non erit inquoꝝ inter iustos vlla cõmemoratio. Illos enim in memoria nos habere dicimus: quibus aliqua prestare desideramus. Iam qui de memoria dñi exeunt: ad eterna supplicia sine dubitatione perueniunt. [Clamauerũt iusti/z dñs exaudiuit eos: z ex omnibus tribulatiõibus liberabit eos]. Iterũ redit ad iustos: de quibus paulo ante dicit vt populos enarrata dona reficiãt: quos maloꝝ pena terruerat. Discutiamus quid sibi velit ista sententia. Justos dicit clamasse ad dñm: z semper ꝓfitetur auditos. Quid ergo de martyribus dicimus quos de suppliciis tyrannoꝝ minime cõstat esse liberatos: Liberati sunt plane: quãdo ad celorum regna ꝺducti/omnibus tribulationibus ꝓbantur exuti. Clamor em iustorum non solũ ad temporalẽ: sed maxime ad eternã vitalitatem semper auditur. [Juxta est dñs his qui tribulato sunt corde: et humiles spiritu saluabit]. Et ille versus pertinet ad dona iustoꝝ. Mos dñi z humana cõsuetudo diuersa est. Nam qui vult altioribus vicinus fieri erigitur: vt dẽcidat vt possit fastigia celsa cõmgere. Dñs em altissimus attingi non potest: nisi per humilitatem videlicet inclinatas: nec ad dulcia eius gaudia nisi per amaras lachrymas peruenitur. Siue vt alij dixerũt: Juxta significat nõ loco/sed auxilio. Inspiciendum est quoq; qđ dicit Qui tribulato sunt corde. Multi em tribulãtur/sed non ex corde: vt queruli fatui qui peccata nõ dẽflent/sed mũdana eos damna cõtristant. Illi aute corde tribulant/qui aliena mala suas faciunt esse miserias: qui mundũ lugentes/generalibus cladibus affligũtur. Ipsos itaq; saluabit: qui se humillimis cõuersationibus subdiderũt. Et intende: qz non dicit verbis humiles: quod habet pierũq; nequitia peccatorũ: sed spiritu/sicut in euangelio dicit Beati pauperes spiritu: qm ipsorũ est regnum celorũ. [Multe tribulationes iustorũ: et de his omnibus liberabit eos dñs]. Et hic z alter versus adhuc iustorum bona cõmemorat. Aptum em fuit plus de ista parte loqui: ne fragilia corda mortaliũ iterato sepius timore succũberent. Multe reuera tribulationes sunt iustorũ: qz eos diabolus validius insequitur z homines per inuidiam frequenter affligũt Deinde impiꝰ tribulari potest/si quid aduersum solus ipse patiat: iustus vero et ꝓpriis passionibus affligit/et aliis charitate compatit. Sed cum subiungit Et de omnibus his liberabit eos dñs: potentia creatoris ostẽditur: qz liberationẽ eius tribulationũ impedire non potest multitudo. Unde colligitur oẽm iustũ multis quidem tribulationibus onerari: sed de omnibus indubitanter absolui. [Dñs custodit omnia ossa eorũ: vnum ex his non conteret]. Ossa dixit fidelium firmitatem: id est patientiam/mãsuetudinem/et ceteras virtutes que perire in sanctis nequeunt: qz dñi custodia seruantur. Ipsa sunt em que cõmuni non possunt: cuius corporea ossa frangãtur. Nam si ad litteram cõsideres: nõ minima questio videtur oboriri: quomodo latrõis illius ossa cui dñs dixerat: Hodie mecũ eris in paradiso: non sunt cõfracta que a militibus legunt esse confracta: et multorũ martyrũ corporali cõditione reperis esse violata? Sed hoc omne neuz dubietatis excludit: si ossa virtutez fidei/z robur anime sentiamus. [Mors peccatorũ pessima: z qui oderunt iustũ delinquent]. Mortem peccatorũ illam dicit/que ab homine nõ potest intueri: quam non solũ malem/sed etiam pessimã ꝓfitetur esse. Reuera pessima: qm eam eterna pena comitatur. Nam si ad istam mortẽ respicias que nostris oculis patet: frequẽter inuenis diutẽ peccatorem pomposis apparatibus decenter efferri: quẽ sic familia plãgit/vt piũ fuisse humanis auribus mentiatur. Amici etiam cũ impẽsis lachrymis ꝑsequunt: vt reuera putes bonorũ aliquem ereptũ: qui magna

Alt. Oculi.

DEF.

Samech. alt. ꝑsequere

Wat. 5.

Ain. Alt. Oculi.

OCHE.

Phe.

Sade.

Alt. eorum.

Coph.

Mat. 5. Beo.

Luc. 23.

Sin.

cognoscitur lamentatione defletus. Quid de preciosis referamus odoribus: quibus et post mortem eorũ mansura corpora cõduntur? Quod tanto studio/tanto apparatu peragit: vt in funeribus ipsoꝝ superstitũ vita recreetur. Ubi est ergo Peccatoꝝ mors pessima? Scz in inferno vbi recepti penas patiuntur eternas.

Luc. 16. Quanta em pompa (vt credimus) purpuratus ille dies ad sepulchra perductus est: qui guttam aque frigide ab lazaro paupere postulauit? Et nota qꝺ in illo nomine asperitas mortis ipius explanatur. Pessima enim dicta est: quasi pessum data. Subiũxit quoq; Et qui oderũt iustum delinquẽt: id est qui dominũ saluatorẽ nefando odio habẽtes: mandata ipsius suscipere noluerũt. Nam z istorũ mors pessima est: sicut z illoꝝ de quibus superius dixit. [Redimet dñs animas seruorũ suorũ: et non ꝓ derelinquet omnes qui sperãt in ꝓ eum]. Quam bene in spe bonorũ psalmus iste finitus est: vt malorũ collegia deserentes/ad bona potius futura tẽdamus. Redimet dñs: scz sanguine pretioso: qm qui in ipso recte crediderit/a peccatoꝝ debita captiuitate redimet. Animas/frequẽter scriptura ponit pro hominibus: sicut in Exodo scriptum est:

Exod. 1. Descenderũt in egyptum anime septuagintaquinq;. Ai parte enim meliore bene totus homo suscipit. Sed vide: qz seruorũ suorũ dicit/non iniqua libertate venẽtium. Addidit quoq; Et non derelinquet scz tanq; pastor bonus q̃ oues suas sedula pietate custodit. Sed geminauit promissionis omnino cautelam. Nõ enim dicit nullum derelinqui: sed omnes qui sperant in eũ. Hã derelinquet illos qui spem suam aut in ꝓpriis viribus: aut in alicuiꝰ hominis presumptiõe posuerũt.

Conclusio.

¶ Peracta sunt psalmi huiꝰ sacrosancta mysteria: vbi sic missarum ordo completus est/vt eum cõscriptum putes temporibus christianis. Hic enim et hymnorũ ordo decursus est: hic ad cõmunionẽ deuotus populus iubet accedere: hic inuitant venire q̃ prima fidei rudimenta suscipiũt: vt nichil tante rei deesse sentias/cum tñ nullum horũ tunc ꝙuenisse cognoscas. Hic etiam genus humanũ et iustorum bonis inuitatur: z malorũ vitiõe terretur. Hoc est qđ titulus ille precinuit / quando dauid ante abimelech vultũ mutauit: vt z nos nostram voluptatem vtiliter cõmutantes/ad tutissimã dñi ecclesiã catholicam cõfugere debeamus. Est etiaz calculus iste qua dño etate passus est: in qua et nos lectione patrũ resurgere credimur. De qua pater Augustinus in enchiridion libro suo multipliciter (vt solet) diligẽterq; tractauit: vt nulli sit dubium psalmũ tãtis virtutibus cõsecratũ/ memorie nostre sacculis velut thesaurum celestem frequenti meditatione condendum.

¶ Explicit expositio in psalmum. 33.

¶ Ipsi Dauid. xxxiiij.

Iudica dñe nocentes me: expugna impugnãtes me. Apprehende arma z scutũ: et exurge in adiutoriũ michi. Effunde frameã et cõclude aduersus eos qui persequuntur me: dic anime mee salus tua ego sum. Confundanꝰ et reuereanꝰ: querẽtes animã meã. Auertantur retrorsum z cõfundantur: cogitantes michi mala. Fiant tanq; puluis ante faciem venti: et angelus dñi coartans eos. Fiant vie illorum tenebre z lubricum: et angelus domini persequens eos. Quoniã gratis absconderunt michi interitum laquei sui: superuacue exprobrauerũt animam meam. Ueniat illi laqueus quem ignorat: et captio quã abscondit apprehẽdat eum: z in laqueũ cadat in idipsuz. Anima aũtẽ mea exultabit in domino: z delectabitur super salutari suo. Omnia ossa mea dicẽt: domine quis similis tibi. Eripiẽs inopem de manu fortioꝝ eius: egenum z pauperem a diripiẽtibus eũ. Surgẽtes testes iniqui: que ignorabam interrogabant me. Retribuebant michi mala ꝓ bonis: sterilitatem anime mee. Ego aute cum michi molesti essent: induebar cilicio. Humiliabam in ieiunio animã meaz: et oratio mea in sinu meo cõuertetur. Quasi proximum/z quasi fratrem nostrũ sic complacebam: quasi lugens et contristatus sic humiliabar. Et aduersum me letati sunt et conuenerunt: congregata sunt super me flagella et ignorani. Dilpati sunt nec compũcti: tentauerũt me subsannauerunt me subsannatione: frenduerunt super me dentibus suis. Domine quando respicies/restitue animam meam a malignitate eorũ: a leonibus vnicam meã. Confiteboꝛ tibi in ecclesia magna: in populo graui laudabote. Non super gaudeãt michi qui aduersanꝰ michi inique: qui oderunt me gratis/z annuunt oculis. Quoniam michi quidem pacifice loquebantur: z in iracundia terre loquentes dolos cogitabant. Et dilataverunt super me os suũ: dixerunt euge euge viderũt oculi nostri. Uidisti domine ne sileas: domine ne discedas a me. Exurge et intende iudicio meo deus meus: z dominus meus in causaz meam. Judica me fm iustitiam tuam domine deus meus: z nõ supergaudeãt michi. Non dicant in cordibus suis euge euge anime nostre: nec dicant deuorabimus eum. Erubescant z reuereãtur simul: qui gratulãtur malis meis. Induantur confusione z reuerẽtia: qui maligna loquũꝰ super me. Exultent z letentur qui volunt iustitiam meam: z dicant semper magnificetur dominus qui volunt pacem serui eius. Et lingua mea meditabitur iustitiam tuã: tota die laudẽ tuam.

Non grauat breuiter interdũ dicta repetere: vt legẽtis animus ad memorie necessaria studia reuocetur. Dauid (sicut dixim⁹) duas significatiões amplectitur: manu fortis/z desiderabilis: qđ vtrunq; dño saluatori certum

Universidad de Deusto
Biblioteca

est cōuenire. Magnu fortis est: q; mortis nostre captiuitatem cū impio auctore pstrauit. Desiderabilis est: qm̄ aduentus eius nobis bona ineffabilia pollicetur. Lætatur ergo psalmus iste a persona dñi saluatoris: qui se petit ab inimicorum persecutiōe liberari. Ipsi enīz vbi cōmemorat in titulo: christum cōmonet intelligi. Qui congrue David dicit: qm̄ bene huic tota expositio istius nominis applicatur. Diuisio.

Er totū hunc hymnū verba sunt dñi christi a dispensatione qua passus est. Primo membro psalmi persecutoribus retributionē postulat debere restitui/ optans illis cōtraria: que tamen ad conuersionem eorū sint nichilominus pfutura. Secundo de resurrectione sua gaudet: z iudeop iniquitates exprobrās/actum propie passionis exponit. Tertio promittit se per vniuersum orbem terrarum in membris suis paterne potentie confiteri/qui eum ab inimicis suis resurrectionis beneficio liberauit: deprecans vt confundātur peccatores/z exultent in magna gloria fideles. Expositio.

Udica dñe nocētes me: expugna impugnātes me]. Assumpta pro nobis clamat infirmitas: vt damnetur nocentes: id est diabolus cum ministris: quod nouerat esse ventura. Malos eñ iudicari/damnare est: q; nequēt in disceptatiōe liberari/qui semp prauis actionibus pbātur implicīti. Sed hoc (vt dictū est) ad diabolum pertinet cum sequacibus suis: per quos puenit iudaice voluntatis iniquitas. Nam cum ipse precipiat Pro inimicis vestris orate: hominibus non potest cōuenire sentētia. Ihōs ergo petit debere dānari: quos virtute prescientie sue nouit ad penitudinis remedia non venire. Nam in subsequentibus vbi venit ad homines: cōuerti eos desiderat/non perire. Adiecit etiam Expugna impugnātes me. Qui impugnat superare cōrēdit: qui expugnatur omnino victus est. Merito ergo spiritus immūdi impugnatores dicunt: q; licet sanctos vincere nequeant: contendere tñ cum eis improba voluntate non desinunt. Expugnat antē dñs qui solus prevalet implere: cuius certamen triūphus est/z omnis pugna victoria. [Apprehende arma et scutum: et exurge in adiutorium mihi]. Arma ab arcendo dicta sunt: q; per ea hostes violentissimos arceamus. Et ideo hoc humana cōsuetudine dicitur que armat manū/vt opprimat inimicū. Ceterū arma z scutum sola voluntas est dñi: qua ptegit periclitantem/z expugnat aduersum. Hanc enīz tropologiam dicit z apostolus: Scutum fidei/et galeam salutis/et gladium spiritus. Scutū enīz dictū est quasi sculptū: quod in ipso antiqui sua facta signabant. Nam q; dicit Apprehendite: nūquid a deo sumit ad tēpus peregrina defensio? Semper illi paratus est exitus rerū qui pbatur omnipotēs: nec quasi de quiete exurgere creditur/qui nunq̄ iacuisse declarat. Arma igit pertinent ad indumenta ferrea: per que salus humana defendit: scutum ad repellēdos ictus inimici: vt frustrata tela cadant/que fuerant in exitiū hominis destinata. Precat ergo dñs christus a natura humanitatis sue: vt z salus eius muniri debeat/z inimici voluntas suis ausibus efferatur. [Effunde framea/z cōclude aduersus eos d me persequūtur: dic anime mee salus tua ego sum]. In scripturis diuinis framea multas cōtinet significationes. Intelligit eñ z gladius: intelligitur hasta regalis: intelligitur z dolus: intelligitur z vindicta: hic tñ vult accipi aliam suam: que reuera aduersarijs framea fuit. Per ipsam quippe gestum est: vt idolop cultus sacrilegus interiret: vt diaboli vinceretur iniquitas: vt mortis ipsius potestas percussa succūberet: cū ante toto orbe libera potestate regnaret. Nam z in alio psalmo iam lectum est Eripe aiam meā ab impio frameā tuam. Effunde ergo frameam: id est aiam meā dilata/munere tue pietatis indulto. Cōclude: hoc est passione mea/z lege tua cōpleta: quā prediceras per pphetas. Petit etiam anime sue a dño dici Salus tua ego sum: q; verba eius nouit sine aliqua difficultate cōpleri]. Confundant z reuereank † inquirentes animā meā. Auertank retrorsum: et † erubescant qui cogitant michi mala]. Hic iam vbi venit ad hominēs: nō maledictio funditur/sed correctio postulatur. Confundi est facta sua erubescere: z in meliorē sentētiam cōmutare. Nam z illi cōfusi dicuntur/qui cōuincunk ad penam. Sed vt magis hoc ad cōuersionē intelligere debuisses/addidit Reuereātur: id est emendati colāt quem persequendū esse putauerāt. Inquirētes animā meā in malam partem dicit: qui sic querūt/vt eam nō venerari velint: sed a corpore segregare festinent. Nam querit animā christi z in bonā partē positum est: vbi ait Periit fuga a me/z nō est q̄ requirat animā meā. Auerti autē retrorsum nō dicitur: nisi illis qui corrigendi iudicank. Nam z Petro apostolo qui salutez christi humanitus vindicabat: dixit Vade retro sathanas: nō vt periret/sed vt dñi voluntatē felici emendatiōe sequeretur. Ergo quos retrorsum redire vult: nō illos optat intentionē pessimā sue voluntatis efficere: sed potius se sequi vbi non pbank errare. Qui cogitāt michi mala: siue de iudeis/siue de hereticis/siue potest accipi de paganis. Omnes eñ male cogitāt: qui preter religionem catholicam asserere aliqua prava intentiōe festinant. [Fiant tanq̄ pulvis ante faciem vēti: z angelus dñi † affligens eos]. Pulvis terrena quidē: sed nimis arida/tenuisq; substātia est: que vento flante in sua sede manere nō sinitur/sed in auras liquidas eleuak. Ita voluntates peccatorū cū veritatis fuerint inspiratione cōmonite/a terrenis vitijs subleuāk: z ad virtutes ethereas (prestāte dño) perducunk. Sic ergo malis optak vt ad vitā celestem felici emendatiōe perueniāt. Angelū dicimus superne virtutis nūcium: per quem diuina iussa complenk. Iste ergo angelus conuersos affligit: vt in illā patriā felicem humilitatis munere perducank. Sed afflictio ista beneficiū est: quando in locum magni muneris vt emergat optatur. [† Fiat via eorum tenebre et lubrica: z angelus dñi persequens eos]. In contrarium verti peccatoribus omnia postulauit: vt via ꝓpa que illis videtur lucida vel fixa/cum in eadem delectabiliter commoratur: fiat illis tenebrosa quā horreant: z lubrica/vt in eadem diutius stare non possint: sicut et Hieremias ꝓpheta dicit: Et ꝓpter hoc facta est via eor lapsinosa in tenebris: z supplantabunk/z cadent in ea. Quod si adhuc in malis suis decreuerint immorari/virtus dñi persequatur: quatenus eos in sceleribus suis herere nō faciat/qui ad interitus sui vota festinant. O multarū contrarietatum magna felicitas: quātis votis hic petitur vt aduersitas ꝓsperrima preb eatur? [Qm̄ gratis absconderunt michi interitū laqueī sui: † vane exprobrauerunt aiam meam]. Gratis reuera: quibus nichil mali fecerat. Que figura dicit Synchrysis: cum cōparatione quadam iustionem causam nostram cū aduersarijs demonstramus. Illud

Psa.16.

Psa.141.

War.8.

al. coartão

Al. Fiant vie illorum

Hiere.23.

Al. supervacue.

Sch.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Alf.in iracũdia terre loquẽtes dolos. ⁊ † super iram dolose cogitabãt]. Predicitur iudeorũ nefanda dolositas: que nõ nostris/sed verbis euãgelicis indicet. Pacifice loqui videbant: quando dicebant Magister scimus q; verax es/ ⁊ viam dei in veritate doces: licet tributum dari cesari: an nõ? Sed potest dolum cogitare etiam qui non disponit occidere: vt si quis pecuniam/aut possessionem primo machinetur auferre. Sed addidit Iram: vt dolus eorũ extialis fuisse declaret. Hoc ad illud refertur: quãdo dolosam machinationem tractabant. Oportet vnum p
Wat.22.
Joan.11.
Alf.Et. omnibus mori. [† Dilatauerunt super me os suum: dixerunt euge euge viderunt oculi nostri]. Dilatauerũt
Luc.23. vtiq; os suum/ quãdo clamabãt Crucifige/crucifige: iam non annuẽtes oculis/non dolose cogitantes: sed aperta ⁊ libera voce damnantes. O scelestũ facinus. Negauit iudex fieri quod populus clamabat impleri. Sequũtur verba letaliter letantium iudeorum: ac si dicerẽt Bene/bene: videmus de te quod desiderabamus efficere: vt dissuasor plebis cum latrõibus in cruce penderes. En mira patiẽtia: in quo erat summa potestas. Nunquid nõ valuit ad cõfundendos inimicos viuus descẽdere de crucis patibulo: qui mortuus die tertia resurgere potuit de sepulchro? Sed nõ conueniebat diuine virtuti ad verba insultantiũ cõmoueri: vt amplius erubescerent/dum omnia predicta cõstarent. Sed q̃uis iudeos euge euge dixisse in euangelio nõ legatur: similia tamẽ insultationum verba locuti sunt: vt vna res per sermonum varietates veraciter
SLbE. ꝓbetur esse narrata. Euge euge/per figuram dictum est Epizeuxis: quãdo sine aliqua interpositiõe in vno versu verba geminant. [Vidisti dñe ne sileas: dñe ne discedas a me]. Ad hec ⁊ ista tria verba pertinẽt: que superius dinoscũtur esse narrata. Vidisti: hoc est probasti completa que cõtra me prouideras esse cogitanda. Sic enim dicimus/quando aliquid in memoriam reuocare desideramus: vidisti q̃ crudelis extitit michi: vidisti quanta in me fecerit latronis improbitas Ne sileas: id est non differas dare sentẽtiam: qõ vtiq; tacendo non potest fieri/ sed loquendo. Nam q; dicit Ne discedas a me: a parte accipiendum est humanitatis que subiacuit passioni. [Exurge † dñe/et intẽde
Alf.non hz. iudicio meo: deus meus/et dñs me⁹ in causam meã]. Sicut sepe dictum est ab humana cõsuetudine: exurge dicitur illi qui semper vigilat: semper intentus est. Et cum iugiter omnia respiciat: tunc tamen putat intendisse dũ vindicat. Judicio meo quod pertulit a iudeis: iudicium sine iure: coronã sine scelere: mortem sine peccato. Bene autẽ dixit meo quod reuera pertulerat. Pulchre siquidem dixit In causam meaz respice: non in penam. Pena enim sceleratis videbatur esse cõsimilis: causa vero talis cum nullo poterat esse cõmunis. Sed que est ista causa que a deo petebatur intendi? Scilicet vt qui dare venerat salutem humano generi: ab insanis ⁊ perfidis ꝓbaretur occidi. [Iu
Alf.iustitiã dica me dñe ꝑm † misericordiam tuam deus meus: et
Alf.supgau deãt michi. non † insultẽt in me inimici mei]. Quamuis haberet optimam causam qui peccata nõ fecerat: tamen se petit ꝑm misericordiã iudicari: vt nobis ostenderet precationis exemplũ/qui tale nõ poteramus habere negocium. Sequitur quoq; Et non insultẽt in me inimici mei: scilicet ne dicant quod insultantiũ potest habere nequitia: id est potuimus/fecimus/egimus: sed precatur vt mala sua potius salutariter tristes defleant/
Alf.deuora bimus. q̃ se extialiter implesse cõgaudeant. [Non dicant in cordib⁹ suis euge euge anime nostre: nec dicant † absorbuimus eum]. Expressit insultationem quam superius fecerat sentiẽdam. Non dicant euge euge: id est bene bene. Verba sunt enim ista scelerata mente letantium: que iam dicere non possunt/dum compũctionibus affligunt. Damnent ergo malam conscientiã suã ne possint penalem subire sentẽtiam. O ingens ⁊ immensa pietas creatoris/nõ patitur eos letos ꝑpetaliter relinqui: ne debeant eterna calamitate percelli. Absorberi est autẽ/in corpus alterius subita celeritate transmitti. Quod accidit illis qui aliquibus superstitiõibus deglutiti: a vere fidei vivacitate discedunt. DEF.
Sed hoc pertit ad informandos fideles: ceterũ ineffabili eius puritati talia non poterant euenire. [Erubescant ⁊ reuereanꝫ simul: qui gratulantur malis meis. Induantur † pudore ⁊ reuerẽtia: qui maligna loquũ Alf.ꝑfusione
tur aduersum me]. Digna vindicta/pena sufficiens. Alf.super.
Naz q̃ erubescit actus suos/ꝓpria estimatione dãnatus est: et se vltore torquetur/qui vinculo confusionis innodatur. Potest tamen aliquis erubescere/ ⁊ reuerentiam nõ habere. Hic autẽ addidit Et reuereantur simul: vt cõuersionis eorũ indicia declararet. Reuerentia est enim dñi timor cuz amore permixtus. Quod illis ꝓuenit/ qui voluntate sincerissima confessionis munera cõsequuntur. Sequit Induantur pudore ⁊ reuerẽtia. Quasi quodam cilicio penitẽtie/quasi veste lugubri pudorem cõtra audaciam ponit: quã habuerũt furentes: reuerẽtiam contra impudẽtiam falsitatis: vt duabus virtutibus curẽt/que duobus cõmisere criminibus. Magna enim dixit locutos: id est superba modum ꝓbitatis excedẽtia: sicut beatus Joãnes in apocalypsi cõmemorat Vidi os loquẽs magna aduersus Apoca.13.
dñm. [Exultent ⁊ letẽtur qui volunt iustitiam meam: ⁊ dicant semꝑ magnificetur dñs qui volunt pacẽ serui eius]. Postq̃ de ꝑsecutoribus sufficiẽter edictum est/venit ad partem fidelium: illos optans salubri penitudine cruciari: istos summa beatitudinis exultatione compleri. Et illud respice q; merita eorum/ipsa quoq; verba distinguit. Persecutores enim solẽt dicere Euge euge anime nostre: quod ꝑpetuale gaudium/ ⁊ fugitiua letitia est. Beati vero dicũt Semꝑ magnificetur dñs: qõ eternum/atq; perpetuum est. Illi animabus suis mũdanas conferũt voluptates: isti ad dominũ ꝓpria vota cõuertunt: ⁊ exultationẽ suam nõ in se/sed in eius laudibus ponunt. Q; autẽ dixit Serui ei⁹/ad humilitatis respicit formã: q; in assumpta carne humilitas est/in maiestate ꝑpotẽtia. Sic vtrũq; perfectum atq; verissimũ: vnus est dñs christus. Qui ergo volunt pacẽ serui eius: Scilicet qui a vitijs reddũtur alieni: ⁊ in cõtinentie bono/diuino munere animi tranquillitate versant. [Et lingua mea meditabitur iustitiã tuaz: tota die laudẽ tuam]. Lingua ipsius meditata est iustitiam: quando nouũ testamẽtum populis predicauit. Tota die (sicut sepe dictum est) vniuersiz vite tẽpus ostẽdit. Sed q; humanitati impossibile videtur deum cõtinuata voce laudare/ad intellectum nos bonorũ actuũ transferamus: q; semꝑ deum laudat/q̃ in omni volũtate sua diuina iussa cõsiderat.

Conclusio.

¶ Consideremus christum dñm per totum psalmũ quanta nobis dispensatione loqui dignatus est. Fecit enim ab oratione principium: sicut ⁊ in aliis similibus psalmis. Deinde passionis ⁊ resurrectionis sue ventura narrauit. Postremo finit in spe magna fidelium: vt dubium non sit et hunc psalmum prefata regula fuisse conclusum.

Quapropter gaudeamus in cladibus: exultemus in periculis. Nãz cur a fidelibus seruis debet refugi: qñ ille rerum dñs pro omniũ salute sustinuit? Notãdum preterea secundũ hũc esse psalmũ eorum qui passionem z resurrectionem dñi latius intimare noscuntur.

¶ Explicit expositio in psalmum. 34.

¶ In finẽ seruo dñi psalm⁹ Dauid. xxxv.

DIxit iniustus vt delinquat in semetipso: nõ est timor dei ante oculos eius. Quoniam dolose egit in conspectu eius: vt inueniatur iniquitas eius ad odium. Verba oris eius iniquitas z dol⁹: noluit intelligere vt bene ageret. Iniquitatem meditatus est in cubili suo astitit omni vie non bone: malicią autem nõ odiuit. Dñe in celo misericordia tua: z veritas tua vsq; ad nubes. Justitia tua sicut mõtes dei: iudicia tua abyssus multa. Homines et iumenta saluabis dñe: quemadmodũ multiplicasti misericordiam tuam deus. Filij autem hominum: in tegmine alaruz tuarũ sperabunt. Inebriabuntur ab vbertate domus tue: et torrente voluptatis tue potabis eos. Quoniam apud te est fons vite: et in lumine tuo videbimus lumen. Pretende misericordiam tuam sitientibus te: z iustitiã tuam his qui recto sunt corde. Non veniat michi pes superbie: et manus peccatoris non moueat me. Ibi ceciderunt qui operantur iniquitatem: expulsi sunt nec potuerunt stare.

Philip. 2. Isa. 42.

HEc omnia nomina bene intelligũt de dño saluatore. Nã et in finẽ ipsum significat. Et seruo dñi: de ipso dicitur q formam serui accipiens / factus est obediens vsq; ad mortẽ: sicut Isaias pphęta de ipso dicit: Ecce seruus meus: suscipiã eũ. Psalmus vero et Dauid frequẽter expositione iã nota sunt: que ideo ad personam dñi pertinere noscũtur: qñ et cõuenire ipsorũ nominũ expositio declarat. Diuisio.

TOtus psalmus a persona pphete dicitur. In primo membro cõtemptores legis vehemẽter accusat: eosq; dicit non habitare cum dño: cõmemorans eorũ impias voluntates. Nec moueat q; post tituli tale principiũ ab insipiẽtibus facere delegit initiũ. Commendat em̃ vehemẽtius bonorũ parte: quando prius premittit / quod grauiter horreat. Secũdo sub laude dñi collata beatorũ premia describunt: eosq; domus dñi vbertate cõplerí. Breuiterq; i ruina maloꝝ psalmus iste cõcluditur: ne quis putaret fortasse tentandũ / qđ tãta execratiõe nouerat accusatũ. Quapropter subtilitatẽ eius paulo diligẽtius pscrutemur. Est em̃ nõnulla difficultate cõtextus. Expositio.

DIxit iniustus vt delinquat in semetipso: nõ est timor dei ante oculos eius]. Duo sunt genera peccantium. Unum / q̃ credens legi: p infirmitatẽ carnis non valet que iussa cõplere. De quibus dicit Salomon: Corpus enim qđ corrũpitur aggrauat aiam̃: z deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitãtẽ. Aliud vero est audax / desperatus / blasphemũ: quod sibi proponit libera voluntate delinquere cõtemnens omnia: sibiq; remurmurans deũ putat non curare mortalia. Quapropter dixit iste talis apud se rem sceleratam / quam publice nõ est ausus pfiteri: z ideo ista cogitat / vt sibi ipse licẽtiam videatur tribuere peccandi: quatenus sub immensitate delinquat / qui metum iudicis abiciendũ esse decreuit. Sequitur Non est timor dei ante oculos eius. Cogitationẽ dicit imquorũ qui putant timorem dei nõ esse in conspectu eius: id est non curare deum vt homines eum debeãt formidare: sed (vt quidam errãtes philosophi dixerũt) mũdũ potius credũt casibus regi / q̃ supernis administratiõibus ordinari. Sme de iusto dicitur non esse timorẽ dei ante oculos eius: qui talia dicere sacrilega voluntate pręsumit. Deniq; sequitur. [Qm̃ dolose egit in cõspectu eius: vt † inueniret iniquitatẽ suam ad odium]. Sceleratus iste de quo dictum est: Non est timor dei ante oculos eius: neglexit operam legi dare: vt intelligeret persuasionẽ suam esse falsissimã. Sed contemnẽs dicta salutaria: veritatem studuit omnimodis ignorare. Io ergo dolose egit in cõspectu dei: vt suã iniquitatem ad odium refugeret inuenire: credẽs per ignorantiam pręcepti se posse defendi. Pulchre autẽ definitũ est peccata nostra esse iniquitatẽ z odium: qm̃ illa odisse debemus / per que ad eterna supplicia puenimus. [Verba oris eius iniquitas z dolus: noluit intelligere vt bene ageret]. Sermonibus imquorũ conuenienter data est finitiua cõplexio. Verba enim eorũ sunt iniquitas z dolus. Itaq; que numerare nõ poterat: duobus sunt sermõibus explicata. Iniquitas pertinet ad blasphemiã: dolus ad ,primum decipiendum. Sed quid rogo sibi residuũ faciat: qui peccare in deũ z in ,primũ non recusat? Cum vero dicit Noluit intelligere vt bene ageret: illos significat q̃ ex aliqua parte sapientie igniculum perceperũt: z a vero intellectu suo vicio decimãtes / quersis se erroribus polluerũt. Hoc z ad demẽtissimũ populum iudaicũ cõpetenter aptatur: ad quem dñs venerat: z ille sanari detestabili obstinatione cõtempsit. Nam imprudentie plerũq; venia datur: volũtario vero maleficio vltio semper iusta succedit. Quod argumentum dicitur ab ingenio: quando non per ignorãtiam / sed malicioſa voluntate peccatur. [Iniquitatẽ meditatus est in cubili suo: astitit omni vie non bone: malicium autem nõ oduit]. In exponendo adhuc viro pessimo perseuerat. Ait enim Iniquitatem meditatus est: id est errorẽ longa meditatione tractauit: libros scilicet faciẽdo peruersos: vt non tm̃ ipse delinqueret / verumetiam posteritas eodẽ auctore peccaret. In cubili suo: id est in corde proprio. Cubile enim a cubando dictũ est: vbi animus non ſter inhabitans bonum / malũq; meditatur. Astitit vero dicit omni vie non bone: id est seculi istius vitam / quã non transiuit vt reliqui confitentes: sed in eadem commoratus / atq; defixus est: ad cumulum quoq; intulit peccatorum / Malicium autem non oduit. Hoc malicium vult intelligi cũctorum criminum matrem: in vno verbo concludẽs / quod latius videbatur effusum. Hanc igitur affectare piaculum est: quã non solum vitare pręcipimur / sed merito eam odisse cõpellimur: quatenus tantum facinus perpetua execratione damnemus. Memento autem q̃ a capite psalmi huius per quattuor versus figurã posuit Synatrismos;

que vno tractu atq; circuitu crimina multa cõcludit. [Domine in celo misericordia tua: et veritas tua vsq; ad nubes]. Dinumeratis cogitationib⁹ hominũ pessimorũ: secũdo membro ad laudem dñi translatũ facit. Nam q̃ huius est in terra z in mari z vbiq; sit misericordia eius: hic tamen specialiter in celo dicitur id est in celestib⁹ creaturis z sanctis hominibus: vbi copiosius dona manauerũt. Veritatem etiam cõmemorat iustorũ: que in vltimo seculi agone versatur. Diximus enim supertus nubes prophetarũ predicationibus comparatas: quia sicut ille terris victuales aquas depluunt: ita z isti fidelibus animabus imbrẽ salutis emittunt: vt fructũ dent fidei que steriles fuerant ariditate peccati: vt ipsum reuera intelligamus celestibus virtutibus misericordiam facere: quem per apostolos z prophetas humano generi veritatẽ cognoscimus prestitisse. Et intuere laudem hanc: contra impiorum vitupperationem cõmuniter introductã: vt demonstratiuũ genus vtriq; partibus explicatis euidẽtius appareret.

Al. dei

Al. saluabis

[Justicia tua sicut montes † dñe: iudicia tua abyssus multa. Homines z iumenta † saluos facies domine]. Quãuis vsus habeat: Justicia tua sicut montes dei: multo tamẽ absolutior est Hieronymi fida translatio: que dñe magis q̃ dei posuit. Justicia tua beatos dicit apostolos: qui capaces dñi iusticie deuotis sensib⁹ extiterunt. Quos merito montib⁹ cõparauit: qm̃ summe veritatis lumen in ipsis primordijs hauritentes: humilibus populis sanctis predicationibus infuderũt: Sicut montes qui sole orto radios nouę lucis excipiunt: et ad cõualles terrarum refusa claritate transmittunt. Abyssus hic in bono posuit: profunditates eius diuitiis iudicijs cõparando. Abyssus est enim ,pfunditas aquarũ: quã nec metiri: nec intrinsecus et toto videre pręualemus. Quis enim magni pelagi: aut internã cõspiciat: aut spacia latissima cõprehendat? Sic diuina iudicia nec mẽte complecti possumus: nec ratione aliqua definire pualemus: sicut apls dicit: Quã incõpręhensibilia sunt iudicia eius: z inuestigabiles vie ipsius! Vis tamen oibus vnũ nomẽ appositũ est: abyssus: id est profunditas: que non valet apprehendi. Exponit etiã quare iudicia eius abyssum dixerit: merito quãdo peccatorib⁹ iumentoꝝ se inordinata volũtate tractantibus beneficia sue pietatis indulget. Hoc autem quemens: que ratio comprehendat: supplicationẽ penitentium ad premia trahire iustorũ? Cudes ergo dñi iudicia: profundis abyssis aptissime cõparata. [Quẽadmodũ multiplicasti misericordias tuas deus. Filij autem hominũ in † protectione alarũ tuarũ sperabunt].

Al. tegmie

Nũc latius per varias enumerationes exponit: quod superius breuiter dixit: Judicia tua abyssus multa. Quẽadmodũ: admirantis aduerbiũ est: id est q̃ subtiliter: q̃ potenter misericordias tuas largitaris mirabili ꝓtulisti: vt z peccatores ad premia venire faceres: et iustos sperare promissa dona sanctires. Et nota q̃ superius homines dixerit: nunc autẽ filios hominũ ponit. Homines plerũq; dicuntur: qui necdũ primi hominis vetustate depositam originalis peccati crimine perseuerant. Nam z ipse Adam qm̃ primus est / homo dicitur: non filius hominis. Filij autem hominũ sunt: qui gratiã baptismatis consecuti: in nouam progeniẽ prestante dño renascuntur. Nam z ipse christus filius hominis dictus est: vt reuera cuius premia suscipiũt: eius z nomine decorentur. Alle vero sunt domini pręcepta noui z veteris testamenti: in quorũ protectione iustos sperare cognoscitur: dum eis obedire monstratur. Hec similitudo tracta est competẽter ab auibus: quarũ pullis teneri spem suam in maternarũ alarum protectione ponere consueruntur. Quo exemplo z simplicitas sperantis ostenditur: z blãdissimi beneficij cautela declaratur. [Inebriabunt̃ ab vbertate domus tue: z torrente † voluptatis tue potabis eos]. Inebriabuntur: sermo tractus est a parte bonorum: de hominũ consuetudine vitiosa: qui vino nimio gurgitant mentis oppressione torpescũt. Sic ista celestis ebrietas memoriam intercipit secularium rerum: et carnalia ita facit a mente discedere: tanq̃ vini crapula: que humanos actus a nostris sensib⁹ alienat. Sequitur etiã vnde talis prouenire possit ebrietas: scilicet ab vbertate domus tue: id est ab euthetis spiritualib⁹ sancte matris ecclesie. Ipsa est enim domus que cõdita sua manuiter nescit expendere: que sic vniuerso mũdo sufficit: vt plena semper eruberet. Ebrietas sobria: vinolentia gloriosa. In qua potatoꝝ peccat: si eam potius ambire despiciat. Torrentẽ ꝓ diximus esse fluuium velocem: qui plurimarũ subita inundatione descendit. Cui bene cõparatur sapientia christi: quia subita est: z ita rapida vt ad finem quem vult sine aliqua tarditate peruenias. [Qm̃ apud te est fons vite: z in lumine tuo videbimus lumẽ]. Quã salutariter aperitq; potenter exponit quid sit illud qđ superius ait: inebriabuntur. Christo dño dicit: quoniã apud te est fons vite: id est initium omnium bonorũ z origo virtutũ: vnde perfectissime complemur / quãdo aliqđ minus ab eius pietate suscipim⁹. Nebriat etenim nos vita potabilis: cũ bone cõuersationis studiuz de sacris predicationibus hauserim⁹: sicut Esaias dicit: Hauritis aquas de fontibus saluatoris. Verũ in cõsuetudine mortaliũ / aliud est lumẽ aliud fons: imo z cõtraria sibi sunt: quia fons aque flãmarũ lumen extinguit. Apud deum ꝓ vnum est: quia quicquid dixerit o verũ est: z adhuc minus. Dicimus enim deũ lumen: quia omnẽ hominẽ venientem in hunc mundũ illuminat. Fontem / quia sitientem et inanẽ satiat. Montẽ / quia fortis z excelsus est. Uiã / quia rectus est. Magistrũ / quia doctor est vite eterne. Petram / quia fundamentũ et firmamentum esse probatur ecclie: z cetera que leguntur in litteris sacris. Verũtamen in his omnibus vnus intelligitur dominus Christus. Sed vt versum istum perfecte ac diligenter intelligere debeamus: sciendum nobis est hoc nomen luminis totius trinitatis esse cõmune. Legitur enim: Deus lux est: z tenebre in eo nulle sunt. Ergo quia pater z filius z spũs sanctus vnus est deus: recte animaduertimus de tota trinitate esse dictum: Deus lux est z tenebre in eo nulle sunt. Unde versus iste merito de saluatore dicitur: In lumine tuo videbimus lumen: patris scilicet et spiritus sancti: quia per ipsius predicationem factum est: vt tota nobis trinitas manifesta cõstaret. [Pretende misericordiã tuam † scientibus te: et iusticiam tuam his qui recto sunt corde]. Pretende dixit: id est preroga: prosemina: longe lateq; diffunde: vt possint scientes te in isto seculo tutius ambulare. Isti autem scientes dominũ: multipliciter intelligendi sunt. Sciunt enim dominũ: qui sanctã trinitatem corde firmissimo cõfitentur: qui regulas celitus datas nulla intellectus sui praualitate distorquent. Ad postremũ ipsi soli veraciter nouunt deum: qui catholice fidei non deserunt vnitate cõplerí. His rogat pretendi misericordiã: vt z in isto seculo sub dñi pietate degant: z in futuro iudicio premia digna recipiãt. Hoc enim significat iusticiã tuam his qui recto sunt

Joan. 1.

Esa. 12.

Al. voluptatis

DEF.

Al. sitientibus

corde: quia ibi iustissime ad dexterā collocabūtur: qui hic recta mente prestante dño viuere meruerūt. [Non veniat michi pes superbie: z manus peccatoris nō moueat me]. Orat vt gressus mentis a iusto tramite non recedat: ne in superbiam erectus cadat qui rutissima humilitate cōsiterat. Nec vacat q pedem hic singulari numero posuit. Certum est enim in vno nos pede cōtinue stare nō posse. Qui cōuenienter superbie damus est: qm elatum hominē diutius non prevalet continere. Pes aūt pro affectu mētis est positus. Nam sicut gradientes de loco ad locū transferimur: sic a dño separamur quando nos elata cogitatione diuidimus. Hoc enim maximū cōstat esse peccatū: vnde angelus cecidit: per qd Adā a paradiso pbatur exclusus. Manus ño peccatoris est: male suadentis opatio: que tūc nos a fidei firmitate mouet: cum iniqua disceptatione sollicitat. [Ibi ceciderūt qui operant iniqtatē: expulsi sunt nec potuerūt stare]. Ibi vbi superius dixit: pede superbie scilicet z prava suasione nequitie. Bene aūt posuit: Ceciderūt: ac si diceret: in profundā foueam corruerunt. In illo enim pede: non staturus sed cāsurus mittitur. Quis enim dubitet eos posse corruere: qui vno tm (vt supra dixi) vestigio sublevantur? Quē vel si nullus impellat: lassitudine sua fit pnissimus ad ruinam. Sed tamen hūc pedē nō vni dat vitio: sed oibus qui operant iniquitatē. Nam ḡtus alij ex crudelitate: alij ex libidine: alij ex cupiditate: alij ex invidia diaboli plabuntur: oēs tamē in superbie vitio cadūt: quia dñi iussa cōtemnūt. Hā sicut obediens dicitur: qui multis iussionib⁹ obsecūdat: sic multifaria dñi precepta contemnens: superbus verissime nūcupat. Vñ argumentum dicit a genere. Genus enim est superbia: vnde oia vitia exorta noscunt: sicut scriptura dicit: Initiū oīs peccati superbia. De istis aūt sequitur: Expulsi sunt: nec potuerūt stare. Expellunt vtiq: qm audiēt: Ite in ignē eternū. Nec potuerūt stare: qr nō illis licebit dñi iussa differre: sed illic statim precipitant ab angelis: vbi eis parata est flāma penalis. Conclusio.

TOP. Ecclē.10. Watth.25.

¶ Repetere libet superiora psalmi: quo decore prolata sint. Dicuntur enim quāta famulis suis gratia diuina prestiterit: vt vsq ad plenissimā sartetatē felici vbertate pueuerint. O laudabilē nimis ebrietatē: o votis oibus expetendā vinolentiā: vnde modestia nascitur: z plena mētis integritas obtinetur. Non hinc titubatio: non cōfusio: nō mētis alienatio: nō caligo tenebrosa succedit: sed rāto anima sanior redditur: qto illa ebrietate completur. Bibamus ergo hūc potū auidi: nequaq labijs carnalib⁹: sed purissimo cordis affectu: de quo non leticia tēporalis sumitur: sed eterne vite gaudia conquiruntur.

¶ Explicit expositio in psalmum.35.

¶ Psalmus ipsi Dauid. xxxvi.

NOli emulari in malignantibus: neq zelaueris facientes iniquitatem. Quoniā tanq fenum velociter arescent: et quēadmoduz olera herbarū cito decident. Spera in dño et fac bonitatē: et inhabita terrā z pasceris in diuitijs eius. Delectare in dño: z dabit tibi petitiones cordis tui. Reuela dño viam tuam z spera in eo: et ipse faciet. Et educet quasi lumen iusticiam tuam: z iudiciū tuum tanq meridiem: subditus esto dño z ora eū. Noli emulari in eo qui psperatur in via sua: in homine facīēte iniusticias. Desine ab ira et derelinque furorē: noli emulari vt malignetis. Qm qui malignātur exterminabuntur: sustinentes autē dñm ipsi hereditabunt terrā. Et adhuc pusillū z nō erit peccator: et queres locū eius z non inuenies. Mansueti aūt hereditabūt terram: z delectabuntur in multitudine pacis. Obseruabit peccator iustum: z stridebit sup eū dentibus suis. Dñs aūt irridebit eum: qm pspicit q veniet dies eius. Gladiū euaginauerūt peccatores: intenderūt arcū suū. Vt decipiant pauperē z inopem: vt trucidēt rectos corde. Gladius eoz intret in corda ipsoz: z arcus eorū confringatur. Melius est modicū iusto: sup diuitias peccatorū multas. Qm brachia peccatorū cōterentur: cōfirmat aūt iustos dñs. Nouit dñs dies immaculatorū: z hereditas eorū in eternū erit. Non cōfundentur in tēpore malo: z in diebus famis saturabuntur. Inimici vo dñi mox vt honorificati fuerint et exaltati: deficientes quēadmodū fumus deficient. Mutuabitur peccator z nō soluet iustus aūt miseretur z tribuet. Quia benedicentes ei hereditabūt terrā: maledicētes aūt ei disperibunt. Apud dñm gressus hominis dirigetur: z viā eius volet. Cū cecide rit non collidetur: quia dñs supponit manū suā. Iunior fui etenim senui: z nō vidi iustū derelictū: nec semen eius querens panē. Tota die miseretur z cōmodat: z semen illius in benedictione erit. Declina a malo z fac bonum: et inhabita in seculū seculi. Quia dñs amat iudiciū: z non derelinquet sctos suos: in eternū cōseruabuntur. Iniusti punient: z semen impioz peribit. Justi aūt hereditabunt terrā: z inhabitabūt in scl'm scli sup eā. Os iusti meditabit sapientiā: z lingua eius loquetur iudicia. Lex dei ei⁹ in corde ipsius: et nō supplantabūtur gressus eius. Cōsiderat peccator iustū: z querit mortificare eum. Dñs aūt nō derelinquet eū in manib⁹ eius: nec dānabit eum cū iudicabitur illi. Expecta dñm z custodi viā eius: z exaltabit te vt hereditate capias terrā: cū pierint peccatores videbis. Vidi impiū superexaltatū: z eleuatū sicut cedros libani. Et trāsiui z ecce nō erat: et qsiui eū: z nō est inuent⁹ locus ei⁹. Custodi inocētiā z vide eqtatē: qm sunt reliqe homini pacifico. Iniusti aūt disperibūt: simul

Heth al. irēderūt al. decipiāt

prelactitat. [Gladiū euaginauerūt pctōres: z † tenederūt arcū suū. Ut † deijciant inopē z pauperē: vt trucident rectos corde]. Gladius peccatoris est quilibet dolus appetēs lesionē. Nā z ille qui inopē spoliare cōtendit: querse cōsilij sui gladiū educit: z ille qui prava suasione desiderat decipere alias innocētes: ensem pessime cogitationis ostēdit. Euaginauerūt autē: significat nudauerūt: vt qs ante erat in cogitatione tanq in vagina recōditū: post eductū revelatis cogitationib⁹ appareret. Arcū enim tēdere: nō statim sagittare est: sed paratū atq intentū designat opert fraudulēto expectantes tēpus: quādo possint simplices innocentes decipere. Sequit: Ut deijciāt inopē z pauperē. Quid interest inter inopē z pauperē: non longe prediximus. Pulchre aūt dictū est vt deijciant: quasi stantē z fidei robore perdurantē. Deijciuntur enim: dū eis tenebrosus z morti similis error infundit. Addit: Ut trucidēt rectos corde. Hoc de martyrib⁹ potest intelligi: q recti sunt corde: sed carne trucidātur. [Gladius eoz intret in corda ipsoz: z arcus eoz pfringatur]. Bene dicitur gladius quicqd conat extinguere: qm ensis explettuū genus armoz est ad mortis effectū. Gladius em dicit qui sit ad hostiū clades. Et vt scias gladiū istū de cogitatione venisse: rectproca sententia dixit: Intret in corda ipsoz: vnde scilz venerat: z puersis grassabatur insidijs. Arcū dixim⁹ occultā designare malicia que cōtra innocētissimos parabat. Sed hāc pfringi dixit: quia nō erat fidelib⁹ in alc parte nocitura. Et respice: qm ipsa verba que in facinorib⁹ posuit: eadē z in vindicta geminauit: ppter illā scilz euāgelij sentētiā. In qua mensura mensi fueritis: in eadē remetietur vobis. [Melius est modicū iusto: sup diuitias peccatoz multas]. Pia mater quasi bonos filios osculans atq complectens: adhuc in eoz cōsolationib⁹ pseuerat: suadēs melius esse modicū iusto sup diuitias peccatoz. Sed intendamus quid sit modicū: quia ipsum est qd efficit magnos. Modicū hic sentiaf humilitas: in qua dū se animus noster cohibet: mūdi pciosa trāscendit. Contra: Diuitie sunt peccatoz multe: id est cōgestio criminū z abūdantia peccatoz. Unde cīrū sit melius: estimemus modicū istud iuste petere: z molē tantoz scelerū nō habere. Illud siquidē ad celoz regna pducit: istud aūt demergit in tartarū. Hoc argumentū tractū est ex ptrarijs. Cōtrariū est enim modicū iusti cū diuitie multe peccatoris. [Qm brachia peccatoz pterent: cōfirmat aūt iustos dño]. Brachia iniquoz: superbas significāt actiōes: in quib⁹ impij presumūt dū nulla rationis psideratione flectuntur. Et nō dixit: franguntur qd vno ictu poterat puenire: sed pterent: id est assidua tritura minuunt: dū semp grauius sit p partes iminui q subita clade consumi. Sed sicut impios tali interminatione debilitat: ita iustos bona pmissione cōfirmat. Confirmare enim est: in animi affectione positū pslatorio sermone roborare. Quod si bene respicias: tali dicto totius psalmi virtus expressa est. Justis enim omnibus sententijs agitur: vt z presumptio peccatoris deijciatur: et iusti animꝰ sublevetur. Que figura dicit

TOP. ETY. SCHE.

Paradigma: id est exemplū hortantis vel deterrētis. Quod hic quoq factū est: cū iustos imitat prosperis et peccatores terret aduersis. [Novit dño † vias immaculatoz: z hereditas eoz in eternū erit]. Immaculatoz vias humana ignoratia nō potest intuer: quia carni impspicabilis est via coangustata virtutū: dño aūt qui eas condidit integerrima qualitate et quantitate cognoscit. Sed hīs talib⁹ quid puenire possit exponit.

Joth Al. dies

Hereditas eorū in eternū erit. Hereditas eoz est celestis Hierusalem: eterna pace ditissima. Que merito rotiens pmittitur: vt vere pollicitationis ambiguitas auferatur. In eternū erit: ppter mundanas hereditates adiectū est: que eterne esse non possunt. Illa enim perpetua cōceditur: qm̄ sine fine prestatur. [Nō cōfundentur in tēpore malo: z in diebꝰ famis saturabūtur]. Malū rempus: significat diem iudicij: quādo omnis caro sollicita actuū suoꝝ retributionē compensationēq formidat. Sicut alibi dicit: In die quādo omnis caro reditua resurget et recipiet sm compensationē que formidat. Sed sicut alibi dicit: In die mala liberabit eum dñs. In isto ergo tēpore non cōfundenf immaculati: quibus per gratiā satisfactionis peccata dimissa sunt. Sequitur: Et in diebus famis saturabunf. Dies famis: tēpus hui⁹ mūdi significant: quādo beati esuriunt iusticiā. Nāq in resurrectione iustis non est tēpus famis: sed bonorū omniū eterna satietas. Ergo in hoc mūdo iusti possunt esurire: vel querere iusticiā: saturabuntur scilicet per scripturas sanctas: per exempla dominica: q retributiones sepissime repromissas: quibus epulis fideles satiat christianos. Quas propter devotis pmittitur pfecta securitas: vt in futuro iudicio nō erubescant: z in hoc mundo competentia dona percipiāt. [Qm peccatores peribūr. Inimici ño domini mox † honorificati fuerint et exaltati: deficientes † vt fumus deficiēt]. Cōsiderandū est quia in hoc versu vna pbatione posita: mox alia subsequit. Dicit enim: Qm peccatores peribunt. Et iterū: Inimici ño dñi mox honorificati fuerint: deficient. Que figura dicitur Epexergasia: quoties vni cause duas pbationes apponimus. In illo siquidem iudicio peribūt peccatores: quos cibo spūali minime cōstat esse completos. Nam hic a semetipsis satiari: z locupletes estimantur quoz omino ieiuna z inanis est: q̄uis copiosa satietas videlicet que vsq ad hoc perducit vt pereāt. Et nota quia peccatores perituros esse confirmat: id est in illa iudicatione dānandos. Nā inuenies impios qui pene toto vite sue tēpore mūdanis delectationibus pfruuntur: Cur ergo dicit mox? Qm̄ qui ruinosam altitudinem ascendit: statim a veritate cadit: quia tūc incipit perire cū mittitur ruitura cōscendere. Deficientes enim poterant z aliter deficere: vt indiciū eoz aliquod foraſſe remaneret: addidit: Tanq fumus: vt nulla pars actuū eoz residua esse noscatur. Nam sicut iste de flāmis egredientes: per aera extollitur sinibus cōglobatis: et q̄sto magis altius evolat: tanto celerius evanescit: sic peccata tenebrosa z leuia: q̄sto se amplius erigunt. tanto velocius dissipank. Qd aūt ait: Deficientes deficient: argumentū est qd dicta cōlugatis. Hec autē verba ex seipsa nascunf: z orta ab vno sibi cōsona similitudine deriuantur. [† Mutuak peccator z nō soluet: iustus aūt miseretur z † cōmodat]. Mutuak peccator qm̄ dei verbū audit: z non illud suis operib⁹ repsentat. Hoc est enim nō soluere: tussa minime diuinitatis implere. Mutuatur etiā qm̄ dei bñficia diuersa suscipit: z nullā gratiarū restituit actionē: sed cōtra proterue z tanq nichil acceperit semp ingratus est. Justi ño causa diuersa est. Hā q̄uis hic pauca suscipiat: pia devotione plura restituit largienti: in oibus gras agēs pauperatē sibi datā diuitias putat. Dolores quoq ipsos et calamitates amplectitur: qui spe futuri premij ptra ipsas quoq mortes patientia interueniente confligit. Et intende qd dicit: Miserek z cōmodat. Hoc ad elemosynas pertinet largiendas: vbi prius misericordia

TOP. Lamech Al. mutuabit Al. tribuet

Universidad de Sevilla Biblioteca

SCIBE. precedit: z post humanitas benigna subsequit. Et con
Al. Quia Al. ei here ditabunt Al. et dispe ribunt
sidera: qñ p figurā Diaphoresis: per quā fit differen
tia plonarū: inter iustū z impiū contrariā sibi distan
tiam facit. [† Qñ benedicētes † eū possidebūt terrā:
maledicētes aūt † illū disperiēt]. Sicut supertus per
figuram Diaphoresim peccatorū z iustorū voluntatē
divisit: ita z nunc per eandē figurā: eoꝝ retributiones
et premia segregauit: ne cōfusum relinqueret qō nul
la sibi victinitate cōgrueret. Nam qui benedicit dñm:
id est qui in oibus gratias referūt: z eius mandata cu
stodiunt: terrā illā viuentiū accipient possidendā: de
ps. 141. qua z alius psalmus dicit: Portio mea in terra viuen
tium. Maledicentes aūt z blasphemi: vel dei legibus
inobedientes ab illa patria submouentur: nō quia ipsi
nō erūt quos penalis flāma rorquebit: sed qñ a iusto
Wem Al apud dñz Al. dirigek Al. voler
rum ꝓmissa beatitudine disperibūt. [† A dño gressus
hominis † dirigenk: z viā eius † cupiet nimis]. Intel
ligamus ꝓpositā causam. Hominū gressus per se rec
tuosi semp z prauī sunt: quippe qui in iniquitatib⁹ cō
cepti z in delictis pgenti sumus. Sed tūc a patre lu
minū dirigimur: qñ fidei regulā in qua gradiamur ac
cipimus. Dirigimur plane: cū sine erroribus ambula
mus. Sed quo nos ducit ista directio? Videlicet vt ad
perfectā fidē et eterna premia veniamus. Verum ille
christianus qui tam corde directus fuerat: viā dñi cu
piet nimis: id est ipsum dñm saluatorem supra omnia
plus amabit: qui vere nostra est via: veritas et vita.
Al. non hz. Al. collidet al. supponit Al suam
[Cū ceciderit † iustus nō † cōturbabitur: q: dño † fir
mat manū † eius]. Cū ceciderit: non in peccatū intel
ligas: quia iustū dixit: sed in manibus peccatoꝝ: in ca
su aspero: qui frequēter sanctis diabolo insidiante con
tingit. Sed vt tibi satisfacere videar: considera quia
cū in eodez versu dicat ceciderit qō ad pedes respicit
subiungit firmandam manum cadentis: cuius magis
debuit confortari vestigiū vt post lapsum surgere va
luisset. Unde euidēter apparet: cadere illud esse: in im
ptoꝝ incidere dītione. Manū quippe huius: id est con
Nun Al. iunior Al. etenim Al. querés panem
siliū operationeꝝ cōfirmat: nec turbari potest captus
qui aduersa seculi huius subire decreuit intrepidus.
[† Juuenior fui † et senui: et non vidi iustū derelictū:
nec semen eius † egens pane]. Peruentū est ad tertiā
sectionē: vbi si vnum hominē loqui putes: breue z an
gustū tēpus ostenditur: nec dei laudib⁹ oīno sufficiēs:
sed magis introducte vox reddak ecclesie: que ab ini
tio seculi vsqꝝ ad finem verā nobis probat esse senten
tiā. Juuenior fuit: quādo initia legis in ipso ptoplasto
primeua suscepit. Senuit: id est ad honorabiliorē ve
nit etatē: quādo nouissimis temporibus suscipere me
ruit dñm redemptorē. Nam z euāgelista Joannes in
1. Joan. 2. epistola sua sic ait: Filioli: nouissima hora est. Sed per
hec tempora que retrius mūdi ambitus excurrit: iustū
se non dicit vidisse derelictū. Ita fit: vt longū tempus
per ecclesie verba designatū esse videatur. Quid igi
tur dicimus de illis iustis qui in latronū manibus in
ciderunt? de ipso quoqꝝ iusto iustorū: qui clamauit in
Watth. 27. cruce: Deus meus deus meus quare me dereliquisti?
Sed vt omnē nodū contrarietatis euadamus: iustus
derelictus nō est: sed spūalibus bonis nō tēporalibus:
vt putatur auxiliis: quibus tūc premia revera collata
Watth. 5. sunt: quādo tormēta seculi superare potuerūt: ipso te
stante: Beati qui psecutionē patiuntur ꝓpter iusticiā:
qñ ipsoꝝ est regnū celoꝝ. Simili modo dicit: nō se vi
disse semē iusti egens pane. Qđ si ad litterā accipias
nec hoc poterit ꝓstare qđ dicit. Legimus enim fames
causa Abrāā: Isaac z Jacob mutasse ꝓuincias. Unde
dubiū non est egutisse pane: quos ꝓpter penuriā loci
cōstat exteras expetisse regiones. Sed redeamus ad
interiorem hominē: z vera nobis sententia salutariter
apparebit. Semen vniuscuiusqꝝ hois operā esse dixi
mus: quam seminat z metit: siue bonā siue malā. Ergo
opera iusti pane nō indiget: hoc est ꝑbo dei quo satia
tur: quo reficitur: quo intus revera viuit et pascitur.
Sic fiet vt cōcordantia reddantur que sibi videbātur
esse cōtraria. [Tota die miseretur z cōmodat: z semē Samech
eius in benedictione erit]. Tota die dicit: toto tēpore
vite sue. Dies enim singulari numero frequenter ap
ponitur: vt totius vite tempora declarētur. Quale est
illud primi psalmi: Et in lege eius meditabitur die ac
nocte. Ita fit: vt cum pauca dicimus: plurima sentia
mus. Miseretur z cōmodat. Siue elemosynas dicit:
vbi ante misericordia tangit animū et sic aperit ma
num. Ipsa est enim perfecta elemosyna: que prius a se
inchoat: et sic ad alterī⁹ iuuamina venire festinat. Si
ne magis illum cōmodare dicamus spūalia bona: que
affluēter dei possidet pauper. Cōmodat plane iustus:
vnde oīno diues est: de doctrina: de pietate: de iusticia
de patientia: ceteriscz bonis quib⁹ ꝑfruitur mens illa
sanctissima. Sed ne crederes iustū interdū velle mu
tuari: posuit Tota die. O diuitie inestimabiles: que in
tota vita copiā suā affluentissime largiuntur. Merito
non deficit dare: qui a christo semp se nouit accipere.
Sequitur: Et semen eius in bñdictione erit. Similis
est z iste locus superioribus. Nam si semen velis filios
intelligere: multi sancti filios genuerunt luxuriosos z
impios. Sed semen dicit operā: que ab homine dono
superno velut frumentale semen aspergitur. Hec rec
pitur in bñdictione: q: seminata est in bona voluntate.
Nā semē opera nostra esse intellexit apostol⁹ cū dixit:
Gal. 6. Qui seminat in carne: de carne metet corruptionem: z
qui seminat in spiritu: de spiritu metet vitam eternā.
[Declina a malo z fac bonū: z inhabita in seculū sclī].
Duobus modis vitā nostrā pia mater instituit. Pri
mus est: vt mala declinemus: quia peccatori bonarū
rerū repente esse nō potest appetitus. Secūdus: vt bo
na faciamus: ꝓpter qđ a vituperabili actione cessa
mus. Declinemus ergo mala que nostra sunt: z facia
mus bona que christi sunt: quia dñs in iudicio iustos
suos nō vocat ad premiū quia pauperib⁹ nil tulerunt:
sed ideo coronat q: nudos vestierūt: visitauerūt infir
mos: z esurientes sitientesqꝝ pascere delegerūt. Videes
ergo: quia nō sufficit christiano a malis abstinere: nisi
etiam bonū nitatur quadā opatione ꝑficere. Verū hec
precepta qđ sequitur? Et inhabita in seculū seculi: vt
tali ꝓmissione cōfisus futura ꝓmia spe certissima tam
possidere videak. Seculū vero seculi: significat eternū
regnū qđ nulla successione mutabīt. [Quia dñs amat
iudiciū: z nō derelinquet sanctos suos: in eternū con
seruabuntur]. Audiens hoc verbū: Ama z tu iudiciū:
fac iusticiā: vt iuuāte dño recta voluntate cōtineas: vt
bonis tuis ipse congaudeas. Ille enim auctor iusticie
nō potest illos derelinquere: qui eius eligūt precepta
cōplere. Et intēde ꝓmissionē: q: nō dicit iustos in tem
poralib⁹ rebus nequaqꝝ deserendos: sed eos in eternū
cōseruandos esse ꝓnunciat. Hic enim visualiter cōser
uari nequeūt: qui tribulationib⁹ supplicijsqꝝ lacerank.
Audiant cupidi vite huius: qui sibi longeuos annos
postulare noscuntur: non in hoc seculo: sed in eternum
conseruandi sunt qui dño placere cōtendunt. [Innusti Alīn
pumentur z semen impioꝝ peribit]. Frequēter sensus
iste repetitur: vt amplius que sunt ventura credantur.

Diuina siquidem miseratio: dum nos mauult gehēne
penas euadere: dignatur sepius admonere. Et sicut su
pertus iustoꝝ semen: id est opera in benedictione dixit
esse mansura: ita hic impiorū actus pertre confirmat
Peribūt sane: quādo z ipsum delictū z locus noscitur
interire peccātiū. Nam perire opera infidelitū: nō tam
nostris verbis: qꝝ Salomone dicente ꝓbabimus. Dic
Sap. 5. turi sunt enim in iudicio: Quid nobis ꝓfuit superbia:
aut quid diuitiarū iactantia cōtulit nobis? Trāsierūt
omnia illa tanqꝝ vmbra. Videes perire quicqd hominē
perdit: z sola consistere que regno dñi faciunt perma
Al aūt he reditabūt
nere. [Justi † hereditate possidebunt terram: z inha
bitabūt in seculū seculi super eam]. Sicut assidue in
crepatur vt corrigat: ita frequenter munera polliceatur
vt erigat. Utraqꝝ enim sicut dixim⁹: efficacissima sunt
instrumenta doctrine: vt malos vindicta: bonos pro
Ety. missa premia subsequantur. Terra ergo ista appellata
est: eo qꝝ cōmeantiū pedibus atteratur. Ad cuius simi
litudinē z illa futura terra vocitatur: non quia teratur
que iugiter manebit illesa: sed vocabulum perdit: qñ
ipsa permanebit qualitatib⁹ immutatis: sicut z celum
et corpora nostra credimus innouanda: que licet noua
erunt: hīsdē tamē nominib⁹ appellabunt. Adiectū est:
Et inhabitabūt in seculū seculi sup eam: ne istam cre
deres que aliquādo deserenda est. Nec vacat: quia nō
dixit in ea: sed sup eā. Secretū enim videtur vt puta
mus ipsius habitationes exponere. Et ideo dictū est:
sup eā: quia spūali corpori nō erit necesse terrā graui
1. Thessa. 4 calcare vestigio. Sicut apostol⁹ dicit: Deinde nos qui
viuimus qui reliqui sumus: simul rapiemur cū illis in
nubibus obuiam christo in aera: et sic semp cum dño
erimus. [Os iusti meditabitur sapientiam: et lingua
eius loquetur iudicium]. Narratio hec per figuram
Scibe. Characterismon: que latine informatio vel descriptio
dicitur: tēpus beate resurrectionis ostendit. Nō enim
dicit: meditatur: sed meditabit de futuro. Os hic cogi
tatione debemus accipere: qua de lingua sequit quid
loquatur. Meditabitur ergo sapientiā: nō scripturarū
lectione: sed cordis purissima visione. Ibi enim nō li
teris sapientia colligitur: sed celesti largitate inelabo
rata prestak. Et lingua eius loquek iudiciū: quia sermo
ibi nequaqꝝ a cogitatione dissentiet: sed sicut cor medi
tabitur sapientiā: ita lingua loquetur per cuncta iusti
ciam. Hic est ille celestis z beatoꝝ modus: vt merito
in psortio angeloꝝ recipiantur: qui se nullo errore con
fundunt. Loquetur ergo iusti lingua iudiciū: cum veri
Ety. luminis fuerit manifestatione cōpletus. Judiciū enim
dictum est: quasi iuris dictū: qđ in eo tus dicatur. Non
enim sancti semp iudicabūt: dum constet vnū dñi esse
Sade iudicium: sed in eternū iuste locuturi sunt: quos reue
ra diuina virtus amplectitur. [Lex dei eius in corde
ipsius: et non supplantabuntur gressus eius]. Videes
quēadmodū nobis perfectio future beatitudinis indi
catur: vt nichil aliud homo in corde recipiat: nisi volū
tatē dei qua beatus efficitur: per quā ad tantū culmen
ascendit: cui gratias indesinēter acturus est. Dei eius:
significat qui eū de mundi istius clade liberauit. Hoc
enim ꝓnomen gram indicat dñi Saluatoris. Nam cū
sit olim deus: ipsius ꝓprie dicitur quē liberare dignak.
Cum dicit: In corde ipsius: sensum beati vniuersum
tali bono significat esse cōplerī. Hinc itaqꝝ gressus
supplantare nemo prevalebit: qñ tam z originale pec
catū desinet: z diabolus deciptendi licentiā nō habe
Ety. bit. Supplantare enim dicim⁹? plantis foueas preten
dere: ne possit incedens firmū reperire vestigiū. Hoc
ibi nullatenus constat esse faciendū: vbi secura z eter
na sunt oīa: sicut in. 55. ps dicturus est: Qñ eripuisti
ps. 55. aiam meā de morte: oculos meos a lachrymis: pedes
meos a lapsu. [Considerat peccator iustum: z querit
† perdere eum]. Adhuc ista dicunt de futuro iudicio.
Al. mortifi care Ety. Considerare est enim aliquid alta deliberatione cōspi
cere: z vsqꝝ ad rerū viscera puentre. Nam in die retur
rectionis peccator perpendet iustum: z dicet in corde
suo: Nonne iste est qui egebat: quem in contemptu ha
buimus z derisui: z modo eū cernimus sup nos electū:
et in summa gloria cōstitutū: Hoc est peccatorie iustū
cōsiderare. Querit autē perdere eū: ad consuetudinē
dicitur delinquentiū: quoniā z in illo seculo festinant
iustū perdere: vbi tam cognoscuntur nocendi licentiā
non habere. [Dñs autē nō derelinquet eū in manibus
eius: nec damnabit eum cū iudicabitur † ille]. Consi Al. illi
dera quēadmodū ordinē istum futuro seculo de puta
uit: vt dicat in potestate inimici iustum viterius non
esse tradendū. Quod in isto seculo frequēter euenit vt
martyres relinqueret persecutoꝝ manibus carnaliter
occidendos. Tunc enim famulos suos tam non dere
linquet arbitrijs impiorū: sed in eterna pace positos
possidebit ab oīni periculo liberatos. Nec damnabit
eum cū iudicabitur ille. Non damnat iustū: cum iudi
cat impiū: sed discretione meritorū iustum beatitudo
suscipiet: illū debita pena torquebit. [Expecta dñm z Coph
custodi † vias eius: z exaltabit te vt † inhabites terrā Al. viam
cum perierint peccatores videbis]. Superioribus re Al. hereditā te capias
bus diligenter expositis que ad eternā poterant bea
titudinē ptinere: redit ad iustū cōsolans eū z dicens:
Tu qui iam credidisti ad que bona euehi possis: con
fidenter expecta dñm: id est patienter age. Et qualis
sit ipsa patientia: nō tacet. Nō em ocioso dicit expecta
sed laboranti: qui vias dñi: hoc est sacratissima ꝑcepta
custodit. Ipse quoqꝝ sua reddidit suis. Terrā illam
nisi exaltatus non potest possidere: quia sic sancta: sic
magna: sic celestis est: quā nemo pualet nisi bene me
ritus adipisci. Sequitur: Cū perierint peccatores vi
debis. Duplici ratione iustoꝝ gaudia cumulank. Pri
mū cū senserint in quātis sint locūditatib⁹ collocādi.
Deinde cū viderint penas peccatorū: exultabunt am
plius ab eterno se supplicio liberatos. Tūc enim gra
tior fit qualitas muneris attributi: qñ cōspecta fuerit
penalis aduersitas. Ergo hoc dicit: videbis: hoc est qđ
nūc credis: tunc absolute cognosces: z letaberis illis
digne pereuntib⁹: te in summa beatitudine per gratiā
dei collocatū. [Vidi impiū superexaltatū: z eleuatum Res
† sup cedros libani]. Hic ꝓtra prauissimū morbū: ple Al. sicut
nissima medicina prestak. Dicunt enim quidā: Si deo
talia displicerent: peccatorib⁹ tanta felicitas minime
proueniret. Ideoqꝝ per Energiam (que actum rei in Scibe.
corporee narratiōe repesentat) vidisse se dicit impiū
creuisse nō ad honorē: sed potius ad ruinā. Eleuantur
enim hic tales supra iustos: quia illi sunt humiles: isti
superbi. Sed isti in iudicio cadent: illi feliciter erigēntur.
Et quia dixerat: Superexaltatū: ne putares eū tm su
pra humiles euectū: addidit: Et eleuatū supra cedros
libani: vt ipsis quoqꝝ ꝑceris cacuminibus celsior ap
pareret: cuius profectus ideo tm extollebatur: vt eius
irremediabilis ruina monstraret. Hoc etiā de diabo
lo intelligi fas est: de quo Johel ꝓpheta testak dicēs:
Et eū qui ab aquilone est effugabo a vobis: et ejciā in Johel. 2.
terra sitienti z deserta: et exterminabo faciem eius in
mare illud primum: z posteriora eius in mare nouissi
mum. Gratias agimus domine dispositionibus tuis.

Nam quis iste liber faceret: qui mundū religatus afligit? [Et transiui & ecce nō erat: & quesiui eum: & non est inuentus locus eius]. Duobus modis mūdus iste transitur: siue cū defertur meliori cōuersatione: siue cum a mortuis fine relinquitur. Ergo qui trāsierit ad deum sanctissima cōuersatione: potente iam nō videt peccatore: quādo infirma videt ola: de quib⁹ gloriatur humanitas. Quesiui enim dicit: hoc est in memoriam redurt: quia tunc iusti recordantur maxime peccatoꝝ: miseratione dñi in melius imutant: dolentes quia miseri ab eis malis actibus segregant. Locus enim peccatoꝝ mūdus iste dinoscitur: in quo & sceiera ꝓficiūt: et fugitiua felicitate cumulantur. Sed vtiq; locus iste cū eoꝝ ꝓsperitate dissoluitur: quādo totius orbis corAl. inocētiā ruptibilis gloria terminatur. [Custodi † veritate & vide equitate: qm̄ sunt reliquie homini pacifico]. Dum nos precipit custodire veritate: admoner ne in mūdanis rebus curā habere debeamus. Custodire etenim solet non nisi qui semper assiduus est: qui hoc cogitat: hoc loquitur: hoc retractat: nullo; mometo ab ea sollicitudine segregatur. Sed que est ista veritas? Atq; Joan. 14. deus qui dixit: Ego sum veritas. Ergo si deum custodias: ille te sine dubitatione custodit. Dicit etiam: Et vide equitate: dei videlicet. Nam que sit equitas: consequēter exponit. Alit enim: Qm̄ sunt reliquie homini pacifico. Intendamus quēadmodū hunc sermonem intelligere debeamus. Reliquie sunt homini pacifico: quādo spes eius dñi remuneratione peragitur. Reliquum est enim: vt post hanc vitā eterne beatitudinis ꝓmia cōsequat. Sūt ergo reliquie pacificoꝝ: quādo spem certissimā tunc habere incipiūt: cu ad percipteDEF. da dñi dona peruenunt. Pacificus aūt dicitur: qui in hoc mundo inter discordantes pacem facit: studioq; mansuetudinis: nec ipse indecoris certaminib⁹ implicatur. Et nota quia in beatoꝝ loco ponit: sicut hec viri⁹ domini reliquie imꝓtorum † peribūt. Sementie dantur Al. literibūt reliquie impiorum † peribūt]. Sementie dantur apte dispartibus. Nam licut tulit post hanc vitam spe maxima gratulantur: ita iniusti finita luce dilpereunt. Siue vt quidā volunt: reliquie significant memoriam bonoꝝ: quā iustus vir in hoc mundo post obitū derelinquit: dum de actuū suoꝝ ꝓbitate laudatur. Quod vtiq; martyribus ꝓtigit: qui ꝓ veritatis testimonio felices alios reddiderunt. Hoc mereri nullatenus possunt: qui nullū vestigium dignū memorie sue derelinquunt: qm̄ supueniente interitu eorū: falsa laus & tragilis vita dissoluitur. [Salus autem iustorū a dño: et protector eorū est in tempore tribulationis]. Sancta ecclesia redit ad solitas ꝓsolationes: ne putaretur austera: si & bone ꝓmissionis gaudia nō haberet. Pollicitatio firma: custodia fortis: iustorū saluté a dño non ab alia potestate venire cōmemorat. Quo loco alterPs. 22. ius psalmi sensus dicendus est: Si ambulē in medio vmbre mortis: non timebo mala qm̄ tu mecū es. Sequitur: Et protector eoꝝ est in tpe tribulationis. Tempus quidē tribulatiōis duplex est: sed longe dissimile. Nā & hic tribulatiões tēporales sunt: quas tñ dño a fidelib⁹ suis ex toto nō amouet: q̄ mordēt potius q̄ deuorent: cōpungūt q̄ ꝓcutiūt: affligūt q̄ minuunt. Illa vero tribulatio que i die iudicij impijs venit: mala q̄ eterna: tristis q̄ cruciat: vehemens q̄ districta est. In hoc ergo tēpore tribulationis ꝓtector est dño: quia ex ipsa eripit iustos. [Et adiuuabit eos dominꝰ & liberabit †: & † eripiet eos a peccatoribus: & saluabit eos: qm̄ Al. eos Al. eruet sperauerūt in eo]. De fidelibus famulis dicit quos in hoc mūdo efficaciter adiuuat: qñ colluctatiōe ꝓtraria fatigant. Liberat enim dum finē ipsoꝝ non sinit prauа suasione peruerti. Eripiet a peccatorib⁹: vtiq; a mūdi istius cōtrarietate seruat illesos. Addidit quoq; causam liberationis: qm̄ sperauerūt in eo: nō q̄ nō peccauerūt: sed qm̄ spem suā in dñi pietate posuerūt. Quod potest etiā & ad illud iudicii trahi: quādo sanctis suis eterna ꝓmia prestare dignabitur. Conclusio.

¶ Quam proficua verba spūs sancti dignatione ꝓlata sunt: q̄ mirabili virtute illa tunica dñi christi superna dispensatione cōtexta est: non filis sed versibus: non stamine sed compunctione: non lana sed gratia: scilicet que totū corpus ambiat: & mēbra ipsius in modū sacre vestis operiat. Quā non valuit diuidere militū insana ꝓteruia: quā nō potest heresicoꝝ tot seculis dū semp carpant scindere multitudo: sed in sua firmitate consistente: illos tm̄ protegit: quos dño placere agnoscit. Rogemus ergo inseparabilem trinitatem: vt hec vestis & nos ꝓtegat: atq; intra suos sinus gratuita dignatione concludat. Quo loco sedulij verba mutuāda sunt. Grandia posco quidem: sed tu dare grandia nosti.

¶ Explicit expositio in psalmum. xxxvi.

¶ Psalmꝰ dauid in cōmemoratiōe. xxxvij.

Domine ne i furore tuo arguas me: neq; in ira tua corripias me. Qm̄ sagitte tue infixe sunt michi: & cōfirmasti super me manū tuā. Nō est sanitas in carne mea a facie ire tue: nō est pax ossibus meis a facie pctōꝝ meoꝝ. Qm̄ iniquitates mee supgresse sunt caput meū: & sicut onus graue grauate sunt super me. Putruerunt et corrupte sunt cicatrices mee: a facie insipientie mee. Miser factus sum et curuatus sum vsq; in finem: tota die ꝓtristatus ingrediebar. Quoniā lumbi mei impleti sunt illusionibus: et nō est sanitas in carne mea. Afflictus sum & humiliatus sum nimis: rugiebam a gemitu cordis mei. Domine ante te omne desiderium meū et gemitꝰ meus a te nō est absconditus. Cor meū conturbatū est: dereliquit me virtus mea et lumen oculoꝝ meoꝝ: & ipsum non est mecum. Amici mei & proximi mei: aduersum me appropinquauerunt et steterunt. Et qui iuxta me erant de longe steterunt: & vim faciebāt qui querebāt animā meā. Et qui inquirebāt mala michi locuti sunt vanitates: & dolos tota die meditabantur. Ego aūt tanq̄ surdus non audiebam: & sicut mutus non aperiens os suum. Et factus sum sicut homo non audiens: & nō habēs in ore suo redargutiones. Qm̄ in te dñe speraui: tu exaudies me dñe deus meꝰ. Quia dixi nequādo supgaudeāt michi inimici mei: & dum cōmouētur pedes mei sup me magna locuti sunt. Quoniā ego

in flagella paratus sum: & dolor meus in cōspectu meo semp. Quoniā iniquitatē meam annunciabo: et cogitabo ꝓ peccato meo. Inimici aūt mei viuunt et confirmati sunt super me: et multiplicati sunt qui oderūt me inique. Qui retribuūt mala ꝓ bonis detrahebāt michi: quoniam sequebar bonitatē. Ne derelinquas me domine deus meus: ne discesseris a me. Intende in adiutoriū meum: domine deus salutis mee.

Dicendo enim in cōmemoratione: hoc nobis titulus iste ꝓnunciat: vt q̄ peccatum oīmodis effugere non valemus: certe ipsum delictū in cōmemoratione semp habere debeamus: quatenus dū culpe memores sumus: a delictoꝝ frequētia tēperemus. Sicut et in tricesimonō psalmo positū est Dauid intellectus: sicut & in cxlvi psalmo ipe ꝓfitet. Et peps. 50. catū meū contra me est semp. Sed licet ꝓpheta nomine sui testimonium dicat: q̄ maxime de futuris: tamē nec preterita derelinquit: que ad salutē fidelis populi ptinere cognoscit. Hic em̄ psalmus (vt q̄dā voluerūt) totus ad beati Job vitacissimā ptinet passionē: qui superator fuit vite mortalis/carnis sue debellator/trumphator ingentiū suppliciorum. f. vt penitentib⁹ onera sua reddat leuia dū grauissime tentationis referuntur exēpla. Consuetudo est enim scripture diuine: vt cū exercitatissimus miles Christi afflictus vr: tyronis inde animus efficacius imbuatur. Qua ꝓpter in afflictiōibus asperis gaudeamus: in carnis nostre cruciatione letemur: qm̄ hoc nos ab eterna pena liberat: q̄ hic ꝓpter dñm momētanea celeritate discruciat. Considerandū est etiā q̄ in his psalmis penitentiū nullus tanta legat esse ꝓpessus: vt merito ad mensurā malorū recipi credatur qualitas gaudioꝝ. Diuisio.

SCDE. Per figurā Ethopean ꝓsona introducit (vt dictū est) inflicti militis Christi vulnerū dolore cōfita/vermib⁹ scaturiens: insup exprobrationibus sauciata: & inter tot calamitates obsessa: sola fidei viuacitate sanissima. Quā merito beati Job: & nos credimus appliandā quādo huic & erumne similes exiterunt: & pene ipse sermo videt esse equalis. Qua ꝓpter per loca singula de libro ipsius testimonia dabimus: vt oīno passiones ipse sibi cōuenire ac cōgruere videantur. Psalmus ergo iste penitētis quadrifaria distinctione diuisus est. Primo continet exordium: in quo misericordiā mouet benigni iudicis vita penalis. Sequitur bipartita narratio: vbi et corpus suum diuersis penis afflictū cōmemorat: & animū refert amicorum amputationib⁹ grauiter sauciatum: vt cum nulla consolatio in vtraq; parte relinquitur: totis viribus dominus exoret. Tertio subiungitur cōsolatio medicine salutaris: qm̄ inter multiplices calamitates spem suam dicit se in dño posuisse. Mox autē deuotissimi famuli: paratū se quoq; ad flagella testatur: quoniam plus se adhuc mereri putat q̄ videatur esse perpessus. Post hec prouenit/que semper penitentibus datur exultatiua cōclusio: vbi iā a cladibus omnibus liberatus salutis sue deum ꝓfitetur auctorem: vt manifeste doceat in spe certissima collocatus: q̄ tanta letitie participatione vitatus est.

Expositio.

Domine ne in † ira tua arguas me: neq; in † furore tuo corripias me]. Vir iste sanctissimus (sicut de ipso dño dixit; simplex: rectus ac timens deum & recedēs a malo: cum tentationibus diaboli fuisset traditus ad ꝓbandum inter dolores anxius: non tantū de sua pena sollicitus/q̄tum de domini offensione suspectus: rogat ne tormenta que patiebat irato iudice sustineret. Verberatio enim que venit a quieta mente correctio est: sicut legitur Argue sapientem & amabit te. Que autē venit Al. furore. Al. ira. ab inīmico iudice rationabiliter formidatur. Illa enim emendationē prestat: ista exigit vltionem. Hinc est qō rogat vt non arguat in ira: nec in eum damnatione ꝑpetua vindicet. Sic em̄ metuēs & in libro suo dicit: Ira Prouer. 9. tus est cōtra me furor eius: & sic me habuit quasi hostē suum. De ira vero dñi: pater Augustinus in libro Enchiridion: pulchra brevitate disseruit dicens. Cum autē deus irasci dicit: nō eius significat ꝑturbatio qualis est in animo irascentis hois: sed ex humanis motibus trāslato vocabulo: vindicta eius que non nisi iusta est ire nomē accepit. De ira deniq; vel furore illa sufficiāt; que de talibus verbis in psalmo sexto iam dicta sunt. [Quoniā sagitte tue infixe sunt michi: & cōfirmasti super me manum tuam]. Secuta est causa probabilis: vt in illo iudicio tam nō debeat puniri: qui malis presentibus vehementer afflictus est. Dño enim cum hic vindicat/ibi parcit: qm̄ clementia ipsius in idipsum duas nō exigit vltiones: sicut scriptū est. Non iudicabit dñs Naum. 1. bis in idipsum. Sed cū fidelissimus famulus se cognosceret diabolica fraude vexari: sciebat tñ eum in se non potuisse ꝓualere: nisi licentiā diuinis iussionibus accepisset. Ideoq; ad illum loquitur in cuius potestate vniuersa sunt posita. Sagitte: & in bono & in malo accipiūtur. In bono vt est illud. Sagittas suas ardentib⁹ effe- Ps. 7. cit. Nam hic sagitte designat diabolicas potestates: q̄ tanq̄ tela vulnerant: quando domini permissione dirigūtur. Et bene dixit Infixe: quia doloribus eius requies esse nō poterat. Sic em̄ & ipse beatissimus dicit: Job. 6. Quia sagitte dñi in me sunt: quarum indignatio ebibit spiritū meū: & terrores dñi militāt ꝓtra me. Sequitur Et cōfirmasti sup me manū tuam. Cum diuina virtus fidelium salutē q̄ vitāq; semp operet: hic quasi manib⁹ eius imputat q̄ diu cladibus numerosis afflixit: non q̄ ipse filios eius extinxerat/facultatē lacerauerat: ipsumq; vlceris dolore ꝑcusserat: sed qm̄ tardabat diabolū remouere/qui talia ꝓbabat infligere. Ira & in ꝓpio eius libro positū est: Cur non tollis peccatū meum: et Job. 7. quare non aufers iniq̄tatē meam? Quod cōgruenter a potestate iudicis dicit: vt salutaris benuolentia cōparetur. [† Nec est sanitas in carne mea: a † vultu ire tue Al. Non. non est pax ossibus meis a facie peccatoꝝ meoꝝ]. Ab Al. facie. infirmitate quoq; ꝑsone sue misericordiam mouet: qm̄ caro eius bellū sustinere nō poterat/que tot ictibus ꝑcussa corruerat. Multꝰ est ire: timor future vindicte sub magno pauore cogitatꝰ. Unde a deo se petit ab ira futura liberari: qm̄ ab indignatione vētura oīno sic se dicit esse ꝑterritū: vt sanitatē corporis oīmodo nō haberet/more famuli verecundi: qui anteq̄ verbera patiat: futuris tam tormentis vehemēter affligitur. Qui vero mēte callosus est: nec ipsas penas dum infligūtur horrescit. Subiunxit etiā Non est pax ossibus meis. Qꝰ supra dixit sanitatē: nūc repetit pacē: merito q̄ sanitas est totius corporis/pax humoꝝ/& tēperata trāquillitas. Hic iam nimietas doloris exprimit: vt qui dixerat carnē suā esse non sanā: nunc dicit etiā ossa fuisse turbata.

Grauior enim pena est: que vsq; ad interiora descēdit: nec aliqd intactū relinquit: quādo ipa corporis firmamenta quatiuntur. Significabat enim quā patiebatur vermiū comessationē: que requiem sancto viro nō poterat dare: qi non cessabat absumere: sic ipe ait. Et qui me comedunt non dormiūt. Cerū supra illas corporales penas affligi se dicit a facie peccatoꝝ suoꝝ: more sanctissimi animi: qui dum recordatur iniqtates suas: grauiora se credit esse passurū. [Quīm iniquitates mee † sex posuerunt caput meū: sicut onus graue grauate sunt supra me]. Adijcit ad impetrandā benignitatē tertius modus: vt nō se iniuste pculsum dicat: sed peccatis suis videat imputare qđ patit. Nunc ad exponēda verba redeamus. Iniqtates nostre eleuāt se supra caput nostrum: quādo sibi amplius vēdicant: q̄ ratio iusticiaq; patiat. Caput enim nostrū ratio est: supra quā inter bona collata celsius nil habemus. Ipsa eīm duce (dño prestante) dirigimur: ipsa nos ad bonos actus pficuaq; pducit. Quā si iniqtas oppresserit: illa ptinus victaq; succūbit. Sed his iniqtatib⁹ ista vicissitudo tribuit: vt qui se leuitate erigūt in tumorē: grauissimis afflictionibus onerentur. Constructa sunt pulcherrima veritate principia: nunc parte narratiōis quēadmodū formata sit; debem⁹ exprimere. [† Cōputruerūt z deteriorauerūt cicatrices mee: a facie insipiētie mee]. Peruētum est ad narrationē que causis oibus vtiliter apponitur: qñ p eā animus accusati factūq; declarat. Hec duplici modo formata est. Nā per quinq; versus penas describit corporis sui: p alios quinq; qui sequunt violētas refert anime passiones: vt nichil videat exceptum: qđ duris calamitatibus nō pbet afflictū. Qđ argumētū dī a necessitate: qñ qđ premissis reb⁹ asperis: ad bonā partē correct⁹ adducit. In primo igit versu partis: hui⁹ Tapinosis figura cognoscit: qz nichil humilius: nichil pōt abiectius iueniri. Cicatrices eīm sunt precedentiū vulnerū sanata vestigia: quas grauius ꝓstat affligere: qñ eas cōtigerit ad trāfacta pericula remeare. Cicatrix ꝙ dicta est: ab eo qđ in se cecū vuln⁹ ostēdat. Frequēter ergo vulnerib⁹ tabefactū corp⁹ ostēdit: vt fugītes ille sui penetralia ptulerit: qualia solent exalata cadauera sustinere. Sic z ipse dicit: Solū michi sup est sepulchrum. Subiunxit A facie insipientie mee. i. a ꝓfentia stulticie mee. Facies eīm presentiā designat: q̄ nisi aut animo aut corpori presto fuerit: eius species nō valet apparere. Propter ipam eīm se dicit cōputruisse ne sanct⁹ vir diuinis ordinationib⁹ iputaret. Nā z ipse proprio ore sic memorat: cū dño rideret: Ideo insipiēter locutus sum: z que vltra modū excederēt sciētiam meā. [† Miseriis afflict⁹ sum z curuat⁹ sum vsq; in finē: tota die ꝓtristat⁹ ingrediebar]. Merito turbat⁹ est: qui tāt̄is doloribus videbat onerat⁹. Miseriis eīm affligit qui aliam suā doloribus fletuq; castigat: sicut ipse ḡtum ad ꝓsiderationē passionū ptinet dicit. Desperauimus quāq; vltra iam viuam. Parce michi dñe: nichil eīm sunt dies mei. Usq; in finem. Siue terminum vite significat; siue dominū saluatorē: qz tāditu fidelitū vnusquisq; turbat: donec ad ipm indulgētia cōcessa perueniat. Nā qđ sequtur Tota die ꝓtristat⁹ ingrediebar: continuationē doloris insinuat. Dicēdo enim Tota die: simul z noctes designat: que nō erāt a cruciatibus eius alienе: cuius cicatrices cōputruisse referunt. Sed iter hec ingrediebat tristis afflict⁹: z qđ est fidelibus famulare: neḡ; de dñi pietate desperans. [Quīm † aia mea cōplera est illusionibus: z nō est sanitas in carne mea]. Hinc erat q̄ tota die contristabat: qz diabolus qui cor puls susceperat ad affligendū: nō cessabat et alam eius vana imaginatione fatigare. Dicit eīm vicitis: quo maxime humana laborat infirmitas: vt modo in oratione ꝓstrati: supfluas res videamur appetere: modo psalmodiā dicentes terrena cogitemus. Sed de ista illusione quā patimur: sufficiēter dictū est in libro qđ de anima pro nra mediocritate cōscripsimus. Sed cū istud maxime ptingere soleat otiosis: dicit sibi quoq; pueniss qui sanitate corporis nō habebat: vt tanḡ; ciuitas obsessa infestātib⁹ inimicis vndiq; pulsaret. Nā cuius casto diuersis frangerek angustijs: originalibus tñ vicijs non credebat excepta. Ista est illusio que scīo dñi curatur aduētu: qñ z carnis vicijs caremus: z imissiones diabolicas vitra non patimur. [† Incuruatus sum et humiliatus sum † vsquaq; rugiebā a gemitu cordis mei]. Ipsa quidem ꝙba repetit: sed vehemētiora facta sunt: dū in vno ꝓfluo colligunt. Possum⁹ eīm corpore curuari: z animo nō humiliari. Sed hic ideo vtrūq; cōiunctū est: qz multiplex calamitas liberū nil relinquit. His etiam aliqd maius adiecit: Ā vsquaq; i. ex omni parte: ex ol ꝓsideratione: vt eum copiosa calamitas vndiq; probaret ambisse. Sequitur Rugiebaz a gemitu cordis mei. Rugire ꝓprie beluarū est. Hic autē vt gemitū ostēderet fortiorē: ipsis se cōparat: que validissimo fremitu suum velle declarant. Et vide qđ sequtur A gemitu cordis mei. Ut virtutē patiētie magne mōstret: in gemitū se asserit nō in ꝙba prorupisse. [† Et añ te oīe desideriū meū: z gemit⁹ meus a te nō est abscōdit⁹]. Tale fuit desideriū ei⁹: vt ante deū esse mereret. Nam qui peccatis suis veniam petit: qui omnia illa facit q̄ supius sunt decursa: ante deū ponit desideriū suū. Jam qđ ante ipm est: consuevit audire. Dño eīm quicqđ nō aspernat amplectit. Ille eīm gemit⁹ nō abscōdit deo qui ptus est: qui pro anime liberatione ꝓfluit. Nā multi gemunt pdentes diuitias: desideria turpia pquirentes: sed ille gemitus et ille fletus diuinitati pbatur abscōditus. Gemit⁹ eīm dictus est: pro exprimēdo magno dolore: q̄si geminat⁹ luctus. [Cor meū cōturbatū est † in me: z dereliquit me virtus mea: z lumē oculoꝝ meoꝝ † nō est mecū]. Corporeis eīm erūnis flebili allegatione decursis: nunc ad mētis venit grauissimos dolores: vt postq̄ caro multa ptulerat: mens quoq; beati viri vehemētius pbarek afflicta. Sed ꝓspice qđ apud se distributa ꝓba colluceāt. Ānū pēdet ex supioribus: qz deseruit fortitudo: conturbatū est cor. Fortitudinē suam dicit patiētie robur: que q̄diu pmanserit: voluntatem nostrā in sua firmitate custodit: si vero cesserit: mēs turbata succūbit. Maloꝝ itaq; abundātia mollitam in se dicit patiētie firmitatē. Sequitur Et lumen oculoꝝ meoꝝ non est mecum. Lumen oculoꝝ: est ratio imꝑturbata iudicij: quā secū habere nō poterat: qui ingētes molestias sustinebat. [Amici mei et ꝓximi mei: aduersum me appropinquauerūt et steterunt]. Amici sunt: a nro siquidē sanguine extranei: sed charitate coniuncti. Amicus eīm dictus est: q̄si animi equus: qz ei⁹ nobis volūtate cōiungit. Amicitia est eīm volūtas erga aliquē rerum bonarū illius: ipsius causa quē diligit cōpari voluntate. Proximi autē sunt: qui nobis parentela sociant. Hec eīm duo sunt: quoꝝ humanitas ꝓsuevit gaudere solatijs. Nunc aūt de illis dicit: qui ad sanctum virū cōsolandi gratia veniebāt: (sicut libri ipsius text⁹ eloquit) et magis crebris exprobratiōib⁹ eius animū sauciabant. Nunc autē venit sup te plaga: z defecisti: z tetigit te z cōturbat⁹ es z̄. Sed cōsiderem⁹ q̄ vehemens erat afflictio quando ab inimicis et proximis talia sustinebat: vt qui solent esse remedia calamitatū multarum: fuerint cumulus passionū. Merito ergo cū ipso lumen oculoꝝ suoꝝ non erat: qui inde venebat afflictio: vnde solet hominibus adesse remediū. [Et † ꝓximi mei a longe steterunt: z vim faciebāt qui querebāt animā meā. Et qui inquirebant mala michi locuti sunt † vanitates: et dolos tota die meditabantur]. Proximi quidē erant sanguine: sed longissimi reddebantur fetoris horrore: dum qđ ille colerabat in vulnere: illi sustinere non poterāt in odore. Nam z ipse de vrore sua dicit: Halitum meū exhorruit vxor mea. Quid rogo extraneoꝝ fastidia facerent: dum halationes eius vxoris charitas sustinere nō poterat? Nā z de proximis suis ita dicit: Fratres meos longe fecit a me: z noti mei q̄si alieni recesserunt a me. Cum enim dicit Et vim faciebant qui querebāt animā meā: diabolū cum ministris suis designat: qui quāto illum videbāt in dei amore ꝓsistere: tāto et morē animē nitebant inferre. Subiunxit Et qui inquirebāt mala michi locuti sunt vanitates: vxorē designat: que imundis spiritibus attacta: dū eū cupit liberari de pena: viro sanctissimo suadebat vt dñi loqueretur iniuriā dicēs. Dic verbū in dño: z morere. Meditabant quoq; supradicti dolos: qz dū se cōsulere corpori putabāt: animе contraria suggerebant. [Ego autē † velut surdus non audiebā: et sicut mutus † qui non aperit os suū]. Nichil pōt esse fortius: nichil egregius: q̄ audire noxia: z nō rīdere ꝓtraria. Nā z si locutus est iusta: ad illa tñ surdus erat: qui q̄si consolantiū inꝑas suggerebat. Addidit Et sicut mutus qui non aperuit os suū. Mut⁹ z si cū clamore aliqd nō dicit: interdū balbutiēdo remurmurat. Sicut mutus aūt qui nō aperuit os suū fuit: qui labia sua nullo sermone aspero: nulla ꝓtra deum remurmuratione cōmouit. Q̄ tranquillitas sancte mētis: fortis vermibus cōsumebat: intus ipassibilis erat: z tanḡ; assisteret altari: sic cognoscebāt diuinis laudib⁹ occupari. [Et facti⁹ sum sicut homo non audiēs: z nō habēs in ore suo redargutiones]. Sensus iste repetitur: vt nobis magne patientie validius inculcet exemplū. Habebat vtiq; veritatē cause sue: per quā mala suadētes potuisset arguere. Sed vir patiētissimus sibi reputās oia: ab illorum increpatiōe cessabat: sicut ipe dicit. Nōne dissimulaui? Nōne quieui? Nā cū eos posset arguere: q̄ falsis eum criminationibus impetebāt: sic elegit tacere: quēadmodū solet ille facere q̄ veritatē responsionis cognoscit non habere. Respice nūc singulis causis remedia cōtributa. Cōtra corporeos dolores supra dixerat Rugiebā a gemitu cordis mei: nunc aduersum iniquas suggestiones posuit. Ego autē velut surdus non audiebā z̄c. Sic narrationis istius textus gemina expositione finitus est. [Quīm in te † sperauit tu exaudies me dñe de⁹ meus]. Passionum suaꝝ narrationē cōpleuit: nunc venit ad medicine salutaris auxiliū: qñ inter calamitates asperas et⁹ cōfidētia nō defecit: sed semp sperauit in dño: qui pōt tristitiā in gaudiū cōmutare. Et ideo petitionē suam exaudiendā putat: qi se in dño sperasse cōfidit. Nā z ipse dicit Etiā si occidat me: in ipso spabo. Sic z tres pueri ꝓfitētur. Potens est deus de camino ignis liberare nos: qđ si noluerit notū tibi sit rex: qz dijs tuis non seruiemus. Talis eīm est scīoꝝ volūtas: tale fixa mēte cōsilium: vt non emolumento aliquo ꝑsentis rpis: sed tñ ipsius dñi amore c̄ piant. [Quia dixi nequādo † insultent in me inimici mei: z dum cōmouentur pedes mei † in me magna locuti sunt]. Nunc causas enumerat: cur eum dño dignetur audire. Nam inter grauissimos estus malorū: illā partē vir egregius magnope custodiebat: ne de lapsu ipsius insultaret inimicus. Insultāt eīm illi quādo hoiem ad nequitie sue vota cōuerterunt: dum fidelitū ruinā suā putant esse victoriā. Pedes eīm hic significant nostroꝝ actuū qualitatē: per quā in hac vita quibuslibā gressibus ambulamus. Sed isti dū fuerint humanitatis fragilitate cōmoti: statim impio inuenīt irrisores: qui magna in eos iuectione ꝓsurgunt: sicut alibi dicit⁹. Qui tribulant me exultabunt si motus fuero. Psl ꝙ econtra qđ faciunt: Affligunt casib⁹ alienis: psolatione lapsis: solatiū cuptunt afferre decepti: sicut ꝙpla dicit Fratres: si preoccupat⁹ fuerit homo in aliquo delicto: vos qui spūales estis instruite huiusmodi in spiritu mā suetudinis. [Quoniā ego in flagella paratus sum: z dolor meus † ante me est semp]. Ecce quare dño supplicē dignabak audire: qi dū fragilita tē suam nosset deliquisse: merito se ad penam videbak aptare. Sic sentiūt qui se semp addicunt: vt in illa indicatione possint absolui: qui hic meruerint propriis cōfessionibus accusari. Flagella eīm hic non verberationes loreas dicit: sed doloꝝ aspertimas passiones. Sequtur enim Et dolor meus ante me est semp. Dolor cōtra se erat viro iustissimo: cui a mādatis dñi declinasse videretur: vt salutarē innocētiā ꝓderet: z mortiferos accusset errores. Imitādus dolor: rectū iudicū cōtra se/tustū hoiem trasci: qi impius defensor factor sui ꝓbak exitij. [Quoniā iniquitatē meā † pnunciabo: z cogitabo pro peccato meo]. Aperuit vnde ille ꝑmissus dolor existere potuisset. Nā si de peccato suo minime doluisset: nequaq; puritas tāte cōfessionis appareret. Duobus eīm modis: pfecte penitētie virtus ostēdit. Primū est: vt peccatores nos dño pnunciemus: sicut dicit in libro suo. Peccaui: qđ faciā tibi o custos hominū? Ecce pnūciatio sancti viri: ecce vera pfessio que vitā non abstulit: sed salutis gaudia geminauit. Uerū ne crederes in pfessionibus hanc solā pnunciationē semp sufficere potuisse: addidit Et cogitabo pro peccato meo. i. talia te donāte facia que meum possint abolere peccatū. s. fletus adhibeā/elemosynas faciā: z ab hoc qđ deliqui/mādatorum tuorum me obseruatione purgabis. [Inimici autē mei † viuēt z confortati sunt super me: et multiplicati sunt qui oderūt me inique]. Inimicos suos spūales nequitias dicit: quas ad ꝙbationē sui ꝓmissu dñi vir sanctissim⁹ sustinebat. Uinēt cum dolore pnunciandū est: id est voluntatis sue libertate potiuntur: nec mortē metuunt/quā nos in corpore sustinem⁹. Cui non solū sufficit dicere viuēt/misi etiā addidisset: z cōfortati sunt sup me. Deinde qđ grauius horret: adiecit Multiplicati sunt. Hoc Schema dī Emphasis: qđ gradatim crescit ad motū animi concitandū. Multiplicati sunt vero qui eum oderāt inique: quādo supra ipsum spiritū immūdoꝝ numerus augebat. Unꝰ enim peculium vastabat/alter patrimonia lacerabat/filios quoq; ipsius alij trucidabant: z necesse erat vt ei inter tot calamitates hostes crescerēt: qz tam innumeris ꝙbat⁹ est pericula tolerasse. Inique vero additū est: qñ vir sanctissimus a prauis spiritib⁹ inuste semp horretur. Q̄ ad voluntatē. s. diabolicā ptinet exprimendam: non ad meritorum prauam inanēq; iactantiam. [Qui † retribuebāt mala p bonis detrahebāt michi: qñ † subsecut⁹ sum iusticiā]. Ad amicos laceratores redit/qui sanctissimo viro casus asperos imputabāt z detrahebāt: cum magis vtiq; patientiam eius laudare debuissent. Nā z vxor iusticie ipsius detrahebat: qñ dicebat Dic verbum in deum et morere. Bene autē se

Job.30.
Al. supgrefse sunt.
Al. putruerūt z corrupte sunt.
Al. Miser factus.
Job.7.
Al. lumbi mei impleti sunt.
Job.17.
Job.42.
Job.19.
Job.3.
Job.13.
Daniel 3.
Al. non hs.
Al. z ipm.
Al. afflict⁹.
Al. numus.
Al. dñe
Al. dñe
Al. q̄ iuxta me erāt de.
Al. vanitates.
Al. tanḡ.
Al. nō aperiens.
Al. supgaudeāt michi.
Al. super.
Pſ. 12.
Gal. 6.
Al. in conspectu meo
Al. animam meam.
Al. retribuebant.
Al. seḡbat bonitatem
Job. 2.
Job. 7.
ETy.
DEſ.
SCIbE.

talia sustinebat: vt qui solent esse remedia calamitatū multarum: fuerint cumulus passionū. Merito ergo cū ipso lumen oculoꝝ suoꝝ non erat/cui inde venebat afflictio: vnde solet hominibus adesse remediū. [Et † ꝓximi mei a longe steterunt: z vim faciebāt qui querebāt animā meā. Et qui inquirebant mala michi locuti sunt † vanitates: et dolos tota die meditabantur]. Proximi quidē erant sanguine: sed longissimi reddebantur fetoris horrore: dum qđ ille colerabat in vulnere: illi sustinere non poterāt in odore. Nam z ipse de vrore sua dicit: Halitum meū exhorruit vxor mea. Quid rogo extraneoꝝ fastidia facerent: dum halationes eius vxoris charitas sustinere nō poterat? Nā z de proximis suis ita dicit: Fratres meos longe fecit a me: z noti mei q̄si alieni recesserunt a me. Cum enim dicit Et vim faciebant qui querebāt animā meā: diabolū cum ministris suis designat: qui quāto illum videbāt in dei amore ꝓsistere: tāto et morē animē nitebant inferre. Subiunxit Et qui inquirebāt mala michi locuti sunt vanitatē/vxorē designat: que imundis spiritibus attacta: dū eū cupit liberari de pena: viro sanctissimo suadebat vt dñi loqueretur iniuriā dicēs. Dic verbū in dño: z morere. Meditabant quoq; supradicti dolos: qz dū se cōsulere corpori putabāt/animе contraria suggerebant. [Ego autē † velut surdus non audiebā: et sicut mutus † qui non aperit os suū]. Nichil pōt esse fortius: nichil egregius: q̄ audire noxia: z nō rīdere ꝓtraria. Nā z si locutus est iusta: ad illa tñ surdus erat/qui q̄si consolantiū inꝑas suggerebat. Addidit Et sicut mutus qui non aperuit os suū. Mut⁹ z si cū clamore aliqd nō dicit: interdū balbutiēdo remurmurat. Sicut mutus aūt qui nō aperuit os suū fuit/qui labia sua nullo sermone aspero: nulla ꝓtra deum remurmuratione cōmouit. Q̄ tranquillitas sancte mētis/fortis vermibus cōsumebat: intus ipassibilis erat: z tanḡ; assisteret altari: sic cognoscebāt diuinis laudib⁹ occupari. [Et facti⁹ sum sicut homo non audiēs: z nō habēs in ore suo redargutiones]. Sensus iste repetitur: vt nobis magne patientie validius inculcet exemplū. Habebat vtiq; veritatē cause sue: per quā mala suadētes potuisset arguere. Sed vir patiētissimus sibi reputās oia: ab illorum increpatiōe cessabat: sicut ipe dicit. Nōne dissimulaui? Nōne quieui? Nā cū eos posset arguere: q̄ falsis eum criminationibus impetebāt/sic elegit tacere: quēadmodū solet ille facere q̄ veritatē responsionis cognoscit non habere. Respice nūc singulis causis remedia cōtributa. Cōtra corporeos dolores supra dixerat Rugiebā a gemitu cordis mei: nunc aduersum iniquas suggestiones posuit. Ego autē velut surdus non audiebā z̄c. Sic narrationis istius textus gemina expositione finitus est. [Quīm in te † sperauit tu exaudies me dñe de⁹ meus]. Passionum suaꝝ narrationē cōpleuit/nunc venit ad medicine salutaris auxiliū: qñ inter calamitates asperas et⁹ cōfidētia nō defecit: sed semp sperauit in dño: qui pōt tristitiā in gaudiū cōmutare. Et ideo petitionē suam exaudiendā putat: qi se in dño sperasse cōfidit. Nā z ipse dicit Etiā si occidat me: in ipso spabo. Sic z tres pueri ꝓfitētur. Potens est deus de camino ignis liberare nos: qđ si noluerit notū tibi sit rex: qz dijs tuis non seruiemus. Talis eīm est scīoꝝ volūtas/tale fixa mēte cōsilium: vt non emolumento aliquo ꝑsentis rpis: sed tñ ipsius dñi amore c̄ piant. [Quia dixi nequādo † insultent in me inimici mei: z dum cōmouentur pedes mei † in me magna locuti sunt]. Nunc causas enumerat: cur eum dño dignetur audire. Nam inter grauissimos estus malorū: illā partē vir egregius magnope custodiebat: ne de lapsu ipsius insultaret inimicus. Insultāt eīm illi quādo hoiem ad nequitie sue vota cōuerterunt: dum fidelitū ruinā suā putant esse victoriā. Pedes eīm hic significant nostroꝝ actuū qualitatē: per quā in hac vita quibuslibā gressibus ambulamus. Sed isti dū fuerint humanitatis fragilitate cōmoti: statim impio inuenīt irrisores: qui magna in eos iuectione ꝓsurgunt: sicut alibi dicit⁹. Qui tribulant me exultabunt si motus fuero. Psl ꝙ econtra qđ faciunt: Affligunt casib⁹ alienis/psolatione lapsis/solatiū cuptunt afferre decepti: sicut ꝙpla dicit Fratres: si preoccupat⁹ fuerit homo in aliquo delicto: vos qui spūales estis instruite huiusmodi in spiritu mā suetudinis. [Quoniā ego in flagella paratus sum: z dolor meus † ante me est semp]. Ecce quare dño supplicē dignabak audire: qi dū fragilitatē suam nosset deliquisse: merito se ad penam videbak aptare. Sic sentiūt qui se semp addicunt: vt in illa indicatione possint absolui: qui hic meruerint propriis cōfessionibus accusari. Flagella eīm hic non verberationes loreas dicit: sed doloꝝ aspertimas passiones. Sequtur enim Et dolor meus ante me est semp. Dolor cōtra se erat viro iustissimo: cui a mādatis dñi declinasse videretur: vt salutarē innocētiā ꝓderet: z mortiferos accusset errores. Imitādus dolor: rectū iudicū cōtra se/tustū hoiem trasci: qi impius defensor factor sui ꝓbak exitij. [Quoniā iniquitatē meā † pnunciabo: z cogitabo pro peccato meo]. Aperuit vnde ille ꝑmissus dolor existere potuisset. Nā si de peccato suo minime doluisset: nequaq; puritas tāte cōfessionis appareret. Duobus eīm modis: pfecte penitētie virtus ostēdit. Primū est: vt peccatores nos dño pnunciemus: sicut dicit in libro suo. Peccaui: qđ faciā tibi o custos hominū? Ecce pnūciatio sancti viri: ecce vera pfessio que vitā non abstulit: sed salutis gaudia geminauit. Uerū ne crederes in pfessionibus hanc solā pnunciationē semp sufficere potuisse: addidit Et cogitabo pro peccato meo. i. talia te donāte faciā que meum possint abolere peccatū. s. fletus adhibeā/elemosynas faciā: z ab hoc qđ deliqui/mādatorum tuorum me obseruatione purgabis. [Inimici autē mei † viuēt z confortati sunt super me: et multiplicati sunt qui oderūt me inique]. Inimicos suos spūales nequitias dicit: quas ad ꝙbationē sui ꝓmissu dñi vir sanctissim⁹ sustinebat. Uinēt cum dolore pnunciandū est/id est voluntatis sue libertate potiuntur: nec mortē metuunt/quā nos in corpore sustinem⁹. Cui non solū sufficit dicere viuēt/misi etiā addidisset: z cōfortati sunt sup me. Deinde qđ grauius horret: adiecit Multiplicati sunt. Hoc Schema dī Emphasis: qđ gradatim crescit ad motū animi concitandū. Multiplicati sunt vero qui eum oderāt inique: quādo supra ipsum spiritū immūdoꝝ numerus augebat. Unꝰ enim peculium vastabat/alter patrimonia lacerabat/filios quoq; ipsius alij trucidabant: z necesse erat vt ei inter tot calamitates hostes crescerēt: qz tam innumeris ꝙbat⁹ est pericula toleraſſe. Inique vero additū est: qñ vir sanctissimus a prauis spiritib⁹ inuste semp horretur. Q̄ ad voluntatē. s. diabolicā ptinet exprimendam: non ad meritorum prauam inanēq; iactantiam. [Qui † retribuebāt mala p bonis detrahebāt michi: qñ † subsecut⁹ sum iusticiā]. Ad amicos laceratores redit/qui sanctissimo viro casus asperos imputabāt z detrahebāt: cum magis vtiq; patientiam eius laudare debuissent. Nā z vxor iusticie ipsius detrahebat: qñ dicebat Dic verbum in deum et morere. Bene autē se

dixit iusticiam subsecutum: q; illam non probatus est aut quãd reliquisse. Sic enim ipse testat. Non inuenietur in labijs meis iniquitas: nec in fauctibus meis stultitia psonabit. Iam professionẽ ex integra cordis puritate venisse testis est dominꝰ probata sententia: vbi ad amicos dei inuitat ipsius fine cõmemorat dicẽs. Iratus est furor meus cõtra vos: q; non estis locuti coram me rectũ sicut seruus meus Job. Finita est quã diximus in tertia parte collatio: que est pcꝰ dubio medicina salutaris: Nunc cõclusionẽ videamus totius termi-

Job.6.

Job.42.

Al.Non.

num dictionis. [† Ne derelinquas me dñe deus meꝰ: ne discesseris a me]. Penitens iste sanctissimũ indulgẽtia dñi de preteritis periculis absolutus iam lerꝰ exclamat ad dñm: ne ab ipso relinquat: quo fuerat prestante liberatꝰ. Grauior est enim bone pscientie metus errare post veniã: vt qui debet grataneter cõsurrat offensam. Vbi enim quãdo a nobis discedit ramos secamur errores: q; necesse est absente via rectissima semper errare. [Intende in adiutoriũ meũ: dñe deꝰ salutis mee]. Quis petit ne derelinqueretur a domino: nũc enim ius supplicat: vt in adiutoriũ eius dignetur intendere: qm cõtra illũ se mouerat certamen habere: qui dixerat Ponam sedem meam ad aquilonẽ: et ero similis altissimo.

Isa.14.

Multus enim viribus hostis ille tam imanissimus vincere: nisi ille intenderet quo respiciẽte poterat nõ parere. Et vt psolutam gratiarũ cognoscerem actionem: addidit Deus salutis mee: vtq; qui eum saluũ reddidit post tot vulnera passionũ: et sospitate cõtulit animę quã antiquus ille tyrãnus non possit eripere. Ecce regula penitentis impleta est: saluatꝰ exultat qui prudem vicerum rabe putrefecat. Sic ad victoriã peruenimus: cum dñi milites impetunt.

Conclusio.

¶Quam fortis: q; de se trũphalis factꝰ est Job iste dauiticus: vt inter tot acerbitates vulnerũ: modestiam nõ destituerit eructuare sermonũ. Iacebat corpore in sterquilinio: sed animo habitabat in celo. Contumebat vermibus qui spiritꝰ superabat immundos. Parua sunt que pertulit: sed consideres que recepit. Sic pro dño proficue seruitur: sic clemẽtia diuinitatis agnoscitur: vt cum et suas largitates offerimus: retributiones iterum copiosissimas exigamus. O penitentium beata securitas. O se humiliantiũ mirabilis altitudo: vt confitendo redeat ad gratiam: qui propria se estimatione damnauit. Certe intelligamus que sit dignitas penitentium: quando nec ille ab hac excipitur: qui tanti iudicis voce laudatus est.

¶Explicit expositio in psalmum .37.

¶In finem pro Jdithun canticum Dauid. xxxviij.

DIxi custodiam vias meas: vt nõ delinquã in lingua mea. Posui ori meo custodiã: cum cõsisteret peccator aduersum me. Obmutui et humiliatus sum: et silui a bonis: et dolor meus renouatus est. Cõcaluit cor meũ intra me: et in meditatione mea exardescet ignis. Locutus sum in lingua mea: notũ fac michi dñe finem meum. Et numerũ dierum meorũ qui est: vt sciam quid desit michi. Ecce mensurabiles posuisti dies meos: et substantia mea tanq; nichilum ante te. Verũtamẽ vniuersa vanitas: ois homo viuens. Verũtamen in imagine pertransit homo: sed et frustra cõturbatur. Thesaurizat: et ignorat cui congregabit ea. Et nũc que est expectatio mea: nonne dñs: et substãtia mea apud te est. Ab oibus iniquitatibus meis erue me: opprobriũ insipiẽti dedisti me. Obmutui et non aperui os meum: quꝝ tu fecisti: amoue a me plagas tuas. A fortitudine manus tue ego defeci: increpationibus: propter iniquitatem corripuisti hominẽ. Et tabescere fecisti sicut aranea animã eius: verũtamen vane conturbatur ois homo. Exaudi oratiõnẽ meã dñe et deprecationẽ meã: auribus pcipe lachrymas meas. Ne sileas qm aduena ego sum apud te: et peregrinus sicut omnes patres mei. Remitte michi vt refrigerer priusq; abeam: et amplius non ero.

Psalmus hic nouũ nobis titulũ nomẽ. Propterea que causa sit istius positionis: aut q̃d significet diligẽtius inquiramus. In pfatione iam dictum est: hos viros auctores nõ fuisse psalmoꝝ: sed qm excellẽtes cantores erãt: propter nominum significationẽ cõstat adhibitos: vt et pontificij officij sui honorem de tali cõmotione perciperẽt: et archana psalmoꝝ de nominũ ipsoꝝ interpretationibus pãderent. Jdithun enim hebraicũ nomen est: quod lingua latina dicit trãsiliens: non q̃ gressiõ aliq̃d trãsit: aut saltu corporis hiatus quisq; transcendit: sed qui supra mundi istius varietates in ea iam puritate cõsistit: vt future trĩ beatitudinis premia cõsequat. Ergo in hoc psalmo ps̃na introducit sancte cõuersationis: que humanas quidẽ illecebras transiliebat: sed adhuc gaudia futura poscebat. Et qm̃ vir sanctissimus enumerat aliquas affectiones suas: ne putares et hunc psalmum penitẽtibus applicandum: subiunxit canticum: quod vtiq; talibus non potest conuenire psonis. Cantare enim ierãtis est: interdũ et dolentis: nunq; vero penitentis.

Jdithun

Diuisio.

Jdithun iste quẽ diximus victor: nocẽtium trãsiliens: formã nobis tulit hoc prebens: In primo oratione psalmi contra insidiatores inimicos: in maxima se phibet vtilitate remedium q; tacuisse: peteꝰ vite sue finẽ debere cognoscere: si forte incarnationem dñi etiam corporeis oculis videre mereret. Secũdo post syllogismum quinquepartitũ: timorẽ vanum pbat esse mortalium: qm̃ sunt omnia in potestate dñi pstituta. Tertio rogat vt ei delicta noxia dimittant: quatenus vita eius prospero fine claudatur.

Expositio.

DIxi custodiã vias meas: vt non delinquam in lingua mea]. Consuetudo est humanitatis: vt cum se aliqs laudabili conuersatione tractauerit: calumniantiũ insidijs protinus appetat. Iste ergo Jdithun: qui de probabili opinione pessimoꝝ cõtraxit inuidiã: secum ipse deliberans dicit: melius esse silentiũ tenere: q; aliq̃d maliciose dicere. Quis enim hominũ sic cautꝰ fuit: vt si inter emulos loquat: nullũ ẽ eius incurrat aliquã q̃stionẽ: Nunc particulatim singula videamus. Dixi: hoc est apud me in corde meo: vbi sapientes ante deliberant q; loquantur: Custodiam vias meas. Non dicit a criminibus me abstinebo: quia iam sanctus erat: sed a fugitiuis verbis que raro põt vitare vel cõtinẽs: sicut Jacobꝰ apls dicit. Linguã enim nullus hominũ domare põt. Modicũ quidẽ mẽbrũ est: sed magna exaltat. Difficilis quippe res est lingua in lubrico fauciũ pstituta: veritatis rigide tenere mẽsurã. Cui si incaute frena laxentur: frequẽter prra se loq̃tur. Facilius enim tacẽdo culpa refugit: q; loquẽdo. [Posui ori meo custodiam: † dñ cõsistit peccatoꝝ aduersum me]. Figura est Ephegesis. Explanatio dicti superioris. Dicit enim causam quomõ delinquat in lingua sua. Lingue siq̃dẽ hostilũ os habes: et bene illa clausa seruabit: si eius ianua custodit. Salomõ quoq; dicit: Qui tuo facito hostium et serã: et verbis iugum atq; staterã. Sera eñ dicta est: q; sero hostis adhibeat. Sed ista tanta custodia quã premisit: seqtur quando maxime debeat adhiberi. s. qñ inuidus cuiq; consistit aduersus querens adire vñ calumniã possit efficere. [Obmutui et humiliatus sum et silui a bonis: et dolor meus renouatus est]. Prudenter decepti sunt insidiãtes: vt dum sermonẽ captiose quererent: silentium reperirent. Sed possunt et illi obmutescere: quoq; os frequẽter nimio furore cõcludit. Addidit Et humiliatꝰ sum: vt illud silentium nõ dolosum: sed itelligeres esse puritatis. Humiliatꝰ enim significat humi prostratꝰ. Siluisse quoq; se dicit a bonis predicationibus: ne doceret cõtemnentẽ. Sed q; cõsuetudo malorũ est: vt q̃uis bona audiant: nullatenus acq̃escant. Quapropter a bonis se dicit necessitate siluisse: q; salubrẽ cõmonitionẽ recipere non poterãt: qui ostentationi semina q̃rebant. Dominus eñ in euãgelio dicit: Ne miseritis margaritas vestras ante porcos. Nã cum dicit Renouatꝰ est dolor meus: significat sibi eum et ante fuisse: quãdo vota iniquoꝝ intelligentie virtute nosc̃bat. Modo aũt cũ videret iniquitates hominũ contra se potius exercitari: renouatꝰ est dolor eius pietatis intuitu: tribulationẽ suam faciens delictũ videlicet alienũ. [Concaluit cor meũ intra me: et in meditatione mea exardescet ignis. Locutꝰ sum in lingua mea]. Post silentium q̃ se ptulisse dicit inutilem: vt hominibꝰ predicare minime salubria potuisset: conuersus est magno estu charitatis locuturus ad dñm. Sed audiamus q̃ potẽter deliberationis ipsius ardor exponit. Cõcaluit dixit cor meũ. i. ab oi parte succẽsum est: vt motꝰ iste tã magnus ad cogitationẽ rerum celestium perueniret. Intra me: in hoc. s. interiore: vbi ratio tacita loquitur: et a dño dignanter audit. Sequitur Et in meditatione mea exardescet ignis. Ne putares ignẽ insanis motibus estuare: in meditatione mea posuit. i. in consilio: in deliberatione: vbi ardor mentis sub modestia prudenter accenditur: et illuminatã mentẽ disciplinalis flãma circumolat. Quid enim amplius q̃ charitas feruet: Sed feruor ille trãquillus est: mãsueta inflãmatio: motus iculpabilis: festinatio moderata. Quapropter vir iste sanctissimꝰ: q̃ pfectissimis accidit: et cõpetenter tacuit et apte locutꝰ est. Nã qui siluerat dolosis inimicis: veraci dño conscientie lingua proclamauit. Nec vacat q̃ dicit Lingua mea: hoc est que pura mente solebat dño cõfiteri et aduentũ eius studio pie dilectionis expetere. [Notũ fac michi dñe finẽ meũ. Et numerũ dierũ meorũ quis est: vt sciam quid desit michi]. Post illam tam magnã patientiã et inuicti animi robur eximium: absurdũ est credere sanctũ virum desiderio huius vite annorum sibi noticiã postulasse: sed plenus desiderio dñi saluatoris: quem tota mente decuit perquirere: scire voluit qui et iucis terminꝰ pararetur: si potuisset ad illam sanctã incarnationẽ quam gestabat mẽte: eius longeuitas puenire. Petit ergo vt finẽ suum noscat: id est dñm saluatorẽ. Ipse enim noster est finis: ad quem puenisse vita est: michi hominus sine fine: si tamẽ eum culpis sequẽtibus nõ reddamus infensum. Deinde numerum suoꝝ dierum desiderat aduertere: vt euidẽtius appareret si eius cõspectũ etiam corporeis oculis mereretur aspicere. Addidit etiã Vt sciam q̃d desit michi. Suo enim fine recognito: scire poterat q̃tum vsq; ad aduentũ eius restare potuisset. Et dñ addidit q̃d desit michi: q; reuera deesse sibi iudicabat ad vitã: si eius meruisset videre presentiã. Sic magni ardoris illius desiderii sermonis istius qualitate cõstat expressum. [Ecce † vetères posuisti dies meos: et substantia mea tanq; † nichil ante te est]. Videsmerito christi dñi psentiã postulare: anteq; veteres dies suos esse pfitet. Nã cuius deo placita se cõuersatione tractare: in veteribus tẽ diebus erat: quãdo necdũ ad grãm noue regenerationis aduenerat. Veteres eñ illo tpe fuerãt dies: qui humanũ genus ad defectũ mortis ptinus adducebant: nec erat in illis aliq̃d nouum vbi minime radiare rat dñi saluatoris aduẽtus. Cui prophete dicit. Veteres transierũt: ecce facta sunt oia noua. Seqtur Et substãtia mea tanq; nichil ante te est. Non dicit actꝰ suos nichil esse ante deũ: sed substantiã suam. Nã quomodo poterat fieri: vt qui mundũ trãsiliebat: superauerat carnis sue vitia: ante deũ haberet vt nichiliũ? Sed merito substantiã suã ante deũ dicit nichil esse: que Adã peccante damnata est. Cui nisi aliq̃d diuinitas ptulerit: de proprio non habet ope q̃ pfumat. [Verũtamen vniuersa vanitas: ois homo viues]. Cum trãsilitor iste vitiorum: veri se luminis inspectione cõplesset: et futurũ dñi saluatoris aduentũ cordis oculo peruidisset: ne quisq; crederet sanctos viros a tẽtationibus alienos: redit ad infirmitatẽ suã quã inter virtutes egregias carnis vtcio sustinebat: dicẽs. Magna sunt quidẽ ista que diximus: magna que credimꝰ: verumtamen q̃m in hac mortalitate versamur: vbi mentẽ nostrã fragilitas pulsat humana: nec est adhuc vnũ illud eternũ q̃ nos in sua faciat firmitate cõsistere: vniuersa vanitas ois homo viuens. Vanitas eterñ (sicut sepe diximus) mutabilitatẽ significat: quã ois homo preter christus sustinet q̃ hac carne vestitus est. Exprobrat eñ vir sanctissimꝰ mundane vite consuetudinẽ malã: ad illã eternã desiderãs puenire britudinẽ vbi se itelligebat habiturũ cum angelis portionẽ. [† Quanq; in imagine dei † ambulet homo: † tamẽ vane cõturbat. Thesaurizat et ignorat cui † cõgregat ea]. Q̃ vere sapiẽtibus inest. Postq; pba biliter tacuit et religiose locutꝰ est: venit ad ordinẽ scdz vbi q̃nquepartito syllogismo pbat pter dei spem atq; expectationẽ: post primi hois trãsgressionẽ humanũ genꝰ vanitati esse subiectũ. Sed dicendo Quanq; nescio q̃d amplius: nescio q̃d insigne vult itelligi: q̃ homo gestet: tũ vanis desideriis occupat. Sz q̃d sit illud excelsum consequẽter exponit. In imagine dei ambulet homo. Imago dei est illa: quã homo in rerũ cõditione suscepit: q̃m dictum est. Faciamꝰ hominẽ ad imaginẽ et similitudinẽ nr̃am. Hec sententia sic nobis breuiter diuisa pstabit: si primitus intelligamꝰ aliud esse imaginẽ: aliud similitudinẽ. Imago quippe habet similitudinẽ eiꝰ rei cuius imago est. Similitudo aũt nõ semp hz eiꝰ imaginẽ cui similis est. Et ideo iterior homo (qui sicut

Jaco.3.

Watth.7.

Isa.65.

Gen.1.

Al. mẽsura

Al. michilũ

Al. verũtñ

Al. ptrãsiit.

Al. hz et frubiliter

Al. congregabit.

1. Ioan. 4. dicit Apls: renouat de die in diem: in quo est intelligẽtia rationis: et veritatis agnitio: z imortalitas a diuinitate collata) merito dr habere imaginẽ dei: qñ p spiritualia actuũ suoꝝ dispositione prestantior est. Exterior vero homo: de quo idẽ dicit Apls: qui corrumpit z diuerso passionũ fasce pregrauat: habz tñ aliquã similitudinem creatoris: ex eo qđ viuit: qđ videt: qđ est: qđ ad mentẽ cõuertit se regentẽ: qđ inter creaturas reliquas valde dr bonum. Huius hec in deo lõge aliter summeqz sint: cñ in creaturis esse dicunt. Sed qđ dicã hoiem extorsisse? Cõparat illi z vermis: cõparat z leo: cõparat z lapidem dignitate substãtie: sed ex aliqua similitudinis parte. Sic ad imaginẽ z similitudinẽ suam fecisse hoiem recte intelligit deus: si suis partib⁹ diuisa reddãtur. Qđ pater Augustin⁹ in libro questionũ: titulo secundo: subtilius diligentiusqz tractauit. Sed Iz imago ista magna sit: z tanti auctoris aliqua similitudine glorietur: qđ viuit: qđ rõalis est: qđ immortalis est: homo tñ qz factus est peccatis obnoxius: z primi patris ante trãsgressionẽ puritati dissimilis: tñ caducis desideriis turbatur atqz profundit: modo victũ cogitãs: modo vestem tpis necessitate pquirens: vel alia nimis innumera: quibus in hoc mũdo subdita tenet humanitas. Et bñ dixit Cõturbat: qz puritatẽ mẽtis pdunt qui desideriis tẽporalibus occupant. Addidit Thesaurizat: z ignorat cui cõgregat ea. Hinc pbat stulta vanitas: qñ cupit peritura seruare: z transitoria custodire: maxime cũ possessio eoꝝ probet incerta. Nam qui se putat cariis filiis relinquere: ignorat si ea pottingat inimicissimos possidere. Et intuere: qz licet multa sint similia in quib⁹ hominũ mutabilitas accusẽt: auaricia tamẽ electa est cui hec potius imputẽtur: vt insigne malũ audirer: qđ sibi dictũ et vicia minora cognoscerẽt. Scriptum est enim 1. Timo. 6. Radix omniũ malorũ cupiditas. [Et nunc que est expectatio mea: nonne dñs: et substãtia mea † ante te est]. Predicta humani generis viciosissima vanitate: nunc redit ad psonã suam: pnunciãs expectationẽ sibi esse dñm christum: nec in caducis desideriis se habere aliquã presumptionẽ: sed illum expectare qui iam saluta riter mũdo cognoscit aduenisse. Potest autẽ hec expectatio z iudicium significare: in quo sancti noscunt perpetua gaudia promereri. Nam vicioꝝ trãsilitor egregius: necesse erat vt illud tempus expectare debuisset: qñ eum eterna premia coronarẽt. Substantiã pro suã: hic nõ illa Ade: quã ante duos pfius posuit dicit. Illa est in malo: ista in bono memorata est: qz nomẽ equino cũ est. Quapropter hic substãtiã in bonã partẽ debemus accipe. s. psciẽtie possessionẽ: qua sustẽtabat: qua pascebat: qua diues et pfamilias erat. Aũ te est: dixit non in seculis meis: vt supra de anaris est positum in conspectu tuo: nõ in occultis meis: vbi inextricabiles probant esse diuitie. Ne illa est que vitupabilis fuit dicta est: Tanqz nichilũ ante te est. De ista vero positum est: Ante te est: vbi esse nichil põt misi qđ gloriosa fuerit actiõe pfectũ. [Ab oibus iniqtatibus meis † eripe me: opprobriũ insipienti dedisti me]. Quãuis iste sanctus pbabili se deuotione tractaret: tñ rogat vt ab oibus iniqtatibus suis dñs miseratiõe liberet: vt agnoscamus neminẽ hic esse securũ: cũ is bñficia diuina peperit. Nã cũ dicit Ab oibus: significat iniqtatũ diuersas esse minutias: sicut in octauodecimo dictũ est. Delicta qs itelligit: Ab occultis meis munda me dñe: z ab alienis parce seruo tuo. Sequit Opprobriũ insipienti dedisti me. Stultor⁹ psuetudo talis est: vt illos magistrideat: quos bonis moꝝ⁹ studere cognoscit. Sanctus ergo vir opprobriũ erat stultis: qz sibi dissimilem respuebãt. Sola em̃ sceleratis laudãt: que videnꝫ habere cõmunia. [Obmutui z nõ aperui os meũ: qm̃ tu fecisti.] Redit ad superiora que dixerat: asserẽs nõ rndisse inimicis suis: hoc etiam addẽs (qm̃ tu fecisti. Ipse vtiqz fecit: qui patiẽtie dona cõcessit. Hoc tam salubre silentium non habuisset: nisi celestis largitas dedisset. [Amoue a me plagas tuas. A fortitudine † enim manus tue ego defeci. Premissa causa deuotionis Iduthũ cõpetenter venia petit: vt qui pcepta secut⁹ fuerat dñi: mereret audiri. Plage sunt correptiones que de flagello veniunt: quibus pro nris peccatis iustissime verberamur. Ipsas ergo sanctissimus vir desiderat amoueri: que culpis debebanꝫ admissis. Fortis manus graviter flagellat: z necesse erat quẽlibet illum deficere: quã manus excelsa pcuteret. [In increpationibus ppter iniqtatẽ corripuisti hoiem. Et tabescere fecisti sicut araneã animã eius: verũtñ vane pturbat ois homo † viuens]. Vbi pietas dñi euidẽter ostẽdit: qui nõ diligit increpationes nisi vt hoies corrigant. Iniqtas quippe mortalium: more putredinis sine fine vagaret: si eam medicinalis increpatio minime desecaret. Tunc em̃ cõuertimur: tunc a mala intẽtione discedim⁹: qñ nos pceptis dñicis arguí posse sentimus. Aranea pro corpus habz tenuem in terra nõ habitat: sed p loca altiora telas quasdã tenuissimas viscerũ digestione contexit: sicut z a quibusdã vermibus sericũ dr exfilari. Huic ergo exiguo corpusculo recte cõuersi z afflicti alia cõparat: qui longis observatiõibus vigiliisqz fatigat⁹ terrena deserẽs: subtilissimas oparum virtutũ diuino timore tabescatus efficit. Post hec reuertit ad illud sue pposition⁹ initũ: qz Iz increpet: licet tabefiat: tamẽ fragilitate humanitatis diuersarũ rerũ varietate cõfundit. Sed ab hac pturbatione ille solus excipit: qui ad diuinã contẽplationẽ pura mente transfert. Perfecta est: vt estimo rhetorici syllogismi qui Epicherema dr: quinquepertita pbatio: quã nunc mẽbris suis vt possumus versibusqz reddamus. Propositio ci⁹ est. Quanqz in imagine dei ambulet hõ: tñ vane conturbabit. Probatio ppositionis. Thesaurizat: z ignorat cui congregat ea. Sequitur assumptio ẽttuor versib⁹ pcedẽs. Et nũc que est expectatio mea: nõne dñs: Et cetera. Nec offendat qđ tam longa videt assumptio. Virim⁹ em̃ breuitates mẽbrorũ istor⁹ a magistris secularibus postea fuisse strictas. Hic autẽ quereda sunt partiũ ipsar⁹: non tã expressa qz designata vestigia. Adiuncta est assumptiõis pbatio. In increpationibus ppter iniqtatẽ corripuisti hoiem z tabescere fecisti sicut araneã animã eius. Prouenit (nisi fallor) expectata pclusio ppositiõis sue apte rndẽs. Verũtñ vane pturbat ois hõ viuẽs. Sic ẽnqueptiti syllogismi (sicut opinor) pacta pbatio est. [Exaudi † de⁹ orationẽ meã † z deprecationẽ meã: auribus pcipe lachrymas meas]. Idithun iste cñto plura mysteria dicerat: tãto se ante dominũ entra supplicatione fundebat. Venit ergo ad ordinẽ tertium: vbi humiliter z cõfidenter exorat remitti sibi peccata priusqz vitã finiat. Quapropter necessariũ est cõsiderare: vt ille qui dictus est mundi vicia trãsilisse: cur adhuc tã grauiter videat ingemere. s. qz nulli sufficit de vicijs acqsita victoria: nisi fugi fuerit supplicatione seruata. Primo itaqz orationẽ dixit: post deprecationẽ. Oratio est oris ratio: quã pni allegamus: vota nra pandẽtes. Deprecatio pro est: frequens z assidua supplicatio: que ab imo pectoris pfertur arcano. Audi em̃ qđ sequitur: Auribus pcipe lachrymas meas. Frequẽter dixim⁹: deum qđ videt audire: quod audit videre: qz nõ corpalibus mẽbris distingui tur: sed ojs virtutis sue diuinitate opat. Et ne putares supplicationẽ tm̃ adhibitã fuisse verboꝝ: lachrymas meas dixit: que violẽte sunt semp in precibus: z ad clementiã medicinalẽ animũ miserãtis adducũt. [Ne silueas a me: qm̃ ego † incola sum apud te † in terra: z peregrinus sicut oẽs pres mei]. Ne sileas dixit. i. audita te dicentẽ qđ euangeliũ testat. Remissa sunt tibi peccata. Siue qđ alio loco psalmus dicit Dic anie mee: salus tua ego sum. Siue illud Venite benedicti pris mei: percipite regnũ quod vobis paratũ est ab origine mundi. Quocirca cõuenit: dcẽda hoc sentire volueris. Incola pro dr: qui terrã colit ad tps supueniẽs extraneus: nõ qui in patrie sue regione cõsistit. Qđ of sancto euenit qui in diuina ciuitate recipit. Qñ em̃ nos peccatũ fecit extraneos: et i nefaria tenuit regione captiuos. Sz qm̃ nos misericordia eius suscipit incolę sumus: qm̃ illuc aduenimus. i. de Babylonia ad Ierusalem ipso attrahẽte trãsponimur. Ideo em̃ posuit apud te: vt nõ in diabolo: sed in dñi ciuitate incolatum fuisse sentiree. Subiunxit Et peregrin⁹ sicut oẽs pres mei. Expressit qđ superius dixit. Qis em̃ homo qui recipit in beatitudine peregrin⁹ dicit: qz icipit esse vbi nõ erat. Peregrinus em̃ dr: qui pergẽs longius. Et vt gñalem hanc cognoscerес fuisse sniam: dicit Sicut oẽs patres mei: ne qs ab hac conditione putarẽt exceptus. [Remitte mihi vt refrigerer priusqz † eam: z amplius nõ ero]. Virtutibus z veritatis ipsius illuminatiõe cõplet⁹: hic sibi petebat dimitti: vt certus ad futura iudicia pueniret: z quandã recreationẽ sumeret in psenti vita: illius regni securitate suscepta. Professus est enim estuãte se cura succedi: qui se postulabat timore misericordie tẽperari: sicut supra ipse de se dicit. Conclusit cor meum intra me: z in meditatione mea exardescet ignis. Merito ergo hic refrigerari sibi petebat: qui tãti desiderij calore flagrauerat. Addidit priusqz eã. i. anteqz de ista luce discedam. Et amplius non ero. Utiqz in hoc mundo: vbi peccatoꝝ facinoribus subuenit: dñs se a dño cõuersionis accepta humilitate cohorrerint. Siue dicit: amplius nõ ero: si desinas subuentre: qz nõ est esse in eternis afflictionibus pmanere. Esse em̃ proprie beati est. Merito ergo nõ se dicebat esse: si se habere cũ electis non intellexerit portionem. Conclusio.

Ecce vicioꝝ trãsilitor egregius: cñta nos beatis sime Institutionis salubritate cõmonuit: inter blasphemos z inquos habere lingue continentiã: noxia vitare certamina: rixas grauissima moderatiõe cõprimere. Silentiũ est quippe pbabiler qđ nos minime pdidit ad culpã: qđ sapientes pdit: qđ grauissimos facit: qđ cõsilium nutrit: qđ ipm quoqz gratissimũ ostendit esse sermonẽ. Quapropter hauriamus remedij huius saluberrimã potionẽ: vt qui sanctos tam pficue tacuisse cognoscimus: peccatorũ immoderatã lingue licentiam non amemus.

Explicit expositio in psalmum. 38.

In finem psalmus Dauid. xxxix

Expectans expectaui dñm: et intendit michi. Et exaudiuit pces meas: z eduxit me de lacu miserie: z de luto fecis. Et statuit supra petrã pedes meos: et direxit gressus meos. Et imisit in os meũ cãticũ nouũ: carmẽ deo nro. Videbũt multi z timebunt: z sperabũt in dño. Beatus vir cuius est nomẽ dñi spes eius: z non respexit in vanitates z insanias falsas. Multa feciſti tu domine deus me⁹ mirabilia tua: z cogitationibus tuis nõ est qui similis sit tibi. Annunciaui z locut⁹ sum: multiplicati sunt super numerũ. Sacrificiũ et oblationẽ noluisti: aures autem pfecisti michi. Holocaustum z pro peccato non postulasti: tunc dixi ecce venio. In capite libri scriptuz est de me vt facerẽ voluntatem tuam: deus meus volui: et legem tuam in medio cordis mei. Annunciaui iusticiam tuam in ecclesia magna: ecce labia mea nõ prohibebo: dñe tu scisti. Justiciam tuam non abscondi in corde meo: veritatem tuã z salutare tuũ dixi. Non abscõdi misericordiam tuam z veritatẽ tuã: a consilio multo. Tu aũt dñe ne longe facias miserationes tuas a me: misericordia et veritas tua semper susceperunt me. Qñ circũdederunt me mala quoꝝ non est numerus: comprehenderunt me iniquitates mee: z nõ porui vt viderẽ. Multiplicate sunt sup capillos capitis mei: z cor meũ dereliquit me. Cõplaceat tibi domine vt eruas me: domine ad adiuuandũ me respice. Confundantur z reuereantur simul qui querunt aiam meam: vt auferant eam. Auertantur retrorsum z reuereantur: qui volũt michi mala. Ferant cõfestim cõfusionẽ suã: qui dicũt michi euge euge. Exultẽt z letẽtur sup te oẽs querẽtes te: et dicãt semp magnificet dñs qui diligũt salutare tuũ. Ego aũt mẽdicus sum z pauper: dñs sollicit⁹ est mei. Adiutor meus z protector meus tu es: deus meus ne tardaueris.

Spe quidẽ dixim⁹ per finẽ: z Dauid christum dñm significat: cui iste psalmus aptãdus est. Sed in primordijs eius ecclesia loquitur: hoc est spõsa celestis: mẽbra christi fidelium multitudo. Deide venit ad caput nostrum dñm saluatorẽ: vt totius psalmi contextioni corpori congruenter aptetur. Diuisio.

Prima narratione gratias agit ecclesia q̃ venit ex gentibus: qz de mundi istius veternoso meroꝝ liberata: ad nouũ testamẽti meruit gaudia peruenire. Secũda ipse dñs loquitur christus sanctã incarnationem et iusticiã sue predicationis exponens: ob hoc patris auxilium deprecat: vt pericula possit a iudeis illata superare: confundi postulans inimicos: z letari omnes qui sperant in eum. Expositio.

Expectans expectaui dñm: et † respexit me. Et exaudiuit † deprecationẽ meã]. Ecclesia catholica que fuerat de totius mũdi partibus cõgregãda: patiẽtie virtutẽ predicat: quã inter summas laudes habere conuenit christianum. Quẽadmodũ enim aut tribulationes sub

Alt. intẽdit michi. Alt. preces meas.

Ibidem.

Alt. apud.

Alt. eruc.

Pñs. 18.

Alt. non hz.

Alt. aduena

Alt. non hz.

Luc. 7.

Pñs. 34.

Matth. 25.

DEF.

DEF.

ETy.

Alt. abeam

Alt. non hz.

Alt. Dñe.

Alt. non hz.

DYL.

ETy.

ferat/aut periculoꝝ pondus euadat:nisi diuino beneficio tolerātie roborē fulciatur? Sed considerandus est hic sermo geminatꝰ:q; supflua nō est tam decora repetitio. Expectare siquidē possumꝰ ⁊ ingrati. Expectantes autē expectamus:qñ mites aliq̄d cum magno desiderio sustinemus. Hoc argumentū ⁊ra coniugatis:qñ vnū verbū ortū ab alto varie cōmutamus:vt sapiēs sapienter/prudens prudēter/⁊ his similia. Resperxit:quia puenit omne bonū nostrū. Lumē quippe veritatis habere nō possumꝰ:nisi ab illius cōspicti claritate mereamur. Subiungit Exaudiuit me: vt pie atq; efficaciter expectasse videat. Deprecatio quoq; significat/vt dictum est/frequētissimā precē:qm̄ rarius orare nō poterat/qui sustinēs dñm sustinebat. [Et eduxit me de lacu miseriē ⁊ de luto fecis. Et statuit supra petrā pedes meos ⁊ direxit gressus meos]. Sicut duobꝰ modis operari precipit christianū: vt declinet a malo ⁊ faciat bonū:ita duplici ratione dñm dicit pfutura ꝓcedere. Primū est em̄ vt nos educat de mundi istius pfundissima calamitate:cuiꝰ apte designata est maligna latitudo lacus miserie lutuiq; fecitētus. Et vt exprimeret delictorū crassitudinē corpulentiāq; lutū addidit/q̄ lacu cōtinetur:ne petrā solis aḋs cognosceres ꝙuis densissimis cōparata. Nā sicut lutꝰ lacu fetidus atq; grauis est:ita et hominū delicta limosa sunt/que et fetoribus horrescunt/⁊ grauitate demergūt. Deide pedes nros supra petrā statuit:cū in christi dñi tussionibus ambulamus. Ipse est em̄ nobis spūalis petra:qui in se fixa non sinit demergi vestigia. Et respice:q; sicut pctā virtutib⁹ cōtraria sunt:ita ⁊ earū vie ꝓbant esse dissimiles. Illa em̄ sicut sunt mollia et dissoluta: in itineris sui cenositate volunt. Virtutes aūt quēadmodū rigide sunt ⁊ imobiles:sic habēt viā petralē vbi nō inq̄natis: sed mūdis pedib⁹ ambulāt. [Et imisit in os meū canticū nouum: ⁊ hymnū deo nro. Videbunt multi ⁊ timebunt:⁊ sperabunt in dño]. Superiora psalmi ad illud pertinēt: qm̄ de humanā genꝰ in mūdi istius cenositate demersum/ ad petre firmitatē/ad religionē videlz christianam. Qd̄ versus iste nūc aperit dicēdo. Et imisit in os meū canticū nouum. i. nouī testamēti fortissimā ꝓdicationē. Sed nouum hū dicit: q; incarnationē dñi corporeis oculis etas antea nulla cōspexit. Deo enim nichil nouū est: qñ ante cōstitutionē mundi dispēsationis sue vniuersa ꝓsciuit. Hymnꝰ autē grecus sermo est. i. laus carminū lege cōposita. Et qñ hymni erāt quos idolis suis etiā gētilitas ꝓsonabat: addidit Deo nro: vt qualē hymnū diceret/distincte potuissemus aduertere. Videbunt multi ⁊ timebūt. De mirabilib⁹ dicit/que tpe sancte incarnationis effecta sunt. Videres em̄ iudei talia timuerūt ⁊ Christi dñi ꝓdicationibus populoꝝ agmina crediderūt. Speranerūt autē in dño qñ christiani esse ceperūt: vt post illum timorē miraculoꝝ cōuersi/spem in dño firmissimā habere ꝓbarent. [Beatus vir cuius est nomē dñi spes ei⁹]. Bēs iste vir ꝓ sedam speciem diffinitionis exprimit: que grece Enneomatice: latine nouo nūcupat. Hec vnāquaq; rē per id qd̄ agit: nō p id qd̄ est conat ostēdere. Nā qui sit iste bēs: posita determinatione pfinit. i. cui⁹ est spes nomē dñi. Spes em̄ dicta est: q̄si stabilis pes. Nā ⁊ illi dicunt spem suam in dño ponere: q; ab eo dari sibi ⁊alia deprecant. Ibi videtur nō ꝓpter se diligere deū: sed ꝓpter illa que postulāt. Ille aūt veraciter habet spem nois dñi: qui solā cōplatione ei⁹ auidius cōcupiscit. Nomē ergo dñi iter cetera Saluator eternus est. Et ille spem suā ponit in eius nole qui se nō suis meritis: sed ab eo ꝙ eius gratiā credit esse saluandum. Dicti sunt ⁊ in euangelio octies beati: vt est illud. Beati pauperes spiritu: qm̄ ipoꝝ est regnū celoꝝ ⁊c. Et in Deuteronomio silr reperit: cum populus israeliticus terrā repromissionis intraret: qd̄ ideo multifarie dicit: q; diuersis modis bītudo ꝓstat. Sed hec ola ꝓ singulas species definitionū diligēter exprimere studiosus lector inueniet. [Et nō respexit in vanitates ⁊ insanias falsas]. Et hic ꝓphēta ꝓsus pēdet de supiori sententia. Exponit em̄ cui sit spes in noie dñi. i. qui nō respexit in vanitates ⁊ insanias falsas. Legit em̄ Nemo pōt duob⁹ dñis seruire. Qd̄ ⁊ loc⁹ iste cōmemorat. Nā q̄ ipē habet in dño rerū omniū potēte: respicere nō debet ad caduca. Vanitas est em̄ a sctā religione subita varietate mutari: ⁊ mentē fallaci illusione cōuertere. Insanie ꝙ false sunt/sanis formasse deū quē gentilitas adorauit: vbi futuroꝝ ordinē mēdaciter ingrebāt. Et est Epitheton insanie pulcherrimū. i. falsitas. Insanie quippe mentē fallunt: qm̄ a veritate dissentiūt. Pōt hoc et ad illos aptari: q̄ spectaculoꝝ fallacib⁹ delectatiōe capiuntur. Ideo em̄ plurali numero posite sunt insanie: vt p similitudines rerū latius discurrere debeamus. [Multa fecisti tu dñe deus me⁹ mirabilia tua: ⁊ cogitationibus tuis nō est ꝙ quis similis sit tibi]. Cū de operibus hoim loqueret insanis: apte itulit diuina miracula. Nā q̄ insāmantur ꝓtendētibus auriglē: qui pātomimisse saltationibus mollunt: quāto melꝰ si cogitēt celū ⁊ terram pulcherrima diuersitate formata/que habēt ⁊ aspectū decoꝝ ⁊ ꝯsiderationē olīo mirabile. Seqtur Et cogitationibus tuis non est q̄s similis sit tibi. Adhuc illas supstitiones elidit/q̄s sibi hoies/aut ad religionē quersam repererūt/aut in spectaculis celebrādis motū aliq̄ voluptate finxerūt. Sed nunq̄d tale est ꝓfunē currere pede suspēso: quale Petrum terga maris fixo pressisse vestigio? Nunq̄d tale est ignitis facib⁹ in theatro ludere: quale fuit camini in cēdia tribus pueris ambulasse? Nunq̄d tale est scenicas audire tragedias: q̄le est i choris ecclesie salutiferas cognoscere psalmodias? Istas res potius legētes spectare debemus: quas nec fatue querim⁹ et ꝓficue semp audimus. Dicēdo em̄ q̄s sibi tibi: malarū rerū arguit inuētores qui se neḡter inferentes: fallaciū artiū auctores esse gloriant. Ibi acten⁹ predicauit fctā mf ecclīa: nūc audiamus loquentē dñm saluatorē: vt qd̄ dictū est: q̄s similis tibi: manifestū nobis subsequēti expositione reddat. [Annūciauit et locutus sum: multiplicati sunt sup numerū]. Psalmi q̄dē est secunda narratio: sed per figurā Exallage: que latine appellatur imutatio: ex ꝓsona dñi mystica verba ꝓferuntur: vbi aduentū suū: ⁊ pias predicationes gēnib⁹ innotescit. Annūciare est em̄ vētura ꝓdicere: qd̄ fecit ore ꝓphetarū. Locutꝰ sum/id est cū inter nos cōuersat⁹ euā gelizauit: qñ sacrm̄ btē incarnationis assumpsit. Addidit Multiplicati sunt sup numerū. i. q; sup calculū beatoꝝ multiplicata est turba peccantium. De q̄b magnis em̄ populis q̄s pauci fideles sunt. Nō immerito: q; dū multi mūdi hui⁹ vanitatib⁹ occupant: raros poteris veraciter iuenire sapientes. Et vide qd̄ dicit Sup numerū. Designat enim illos tm̄ in libro viuentium supputatos: qui sūt hierusalē supne predestinati esse nouerunt. [Sacrificiū ⁊ oblationē noluisti: ꝙ corpus autē ꝑfecisti mihi. ꝙ holocausta etiā ꝓ delicto non postulasti]. Hic versus noui ⁊ veteris testamenti sacra cōplectit. Dicit enim Sacrificiū ⁊ oblationē: que in honorē dñi fiebāt ante pecoribus imolatis: vnde sacerdotes etiā vescebātur: deum postremo tpe respuisse. Prius quippe talia suscipere dignatꝰ est: qm̄ per illa sacrificia prefiguratio

Matth.5.

Matth.6.

Sibe.

Sibe.

Ety.

Sibe.

Ety.

Al. carmē.

Ety.

Al. qui.

Al. aures.
Al. holocaustū et ꝓ peccato.

quedam corporis xpi esse videbatur. Postq̄ ꝙ ipse messias qui est dñs xps ꝓdict⁹ aduenit: ⁊ se ꝓ oib⁹ nobis hostiā pietatis exhibuit: necessariū nō erat vt veritate cōpleta: adhuc illa figura ꝓcurrola gimaneret. Quos ꝙ sius ita exponit Aplūs hebreis scribēs.

Heb.10. Aufert inq̄t primū: vt seq̄ns statuat: vbi subaudiēdū est corꝑ in qua volūtate scrificati sum? ꝙ oblationē corporis xpi Jesu in semel: ⁊ cetera que ad causē hui⁹ pulcherrimā distinctionē ptinere noscunt. Sequitur Corꝑ autē ꝑfecisti michi. Hic sanctā incarnationē suā ꝑm Aplm euidēter ondit: vt corꝑ qd̄ ante fuit ꝙ sacrificioꝝ imagines ꝓmissum: nūc dicat aduētu ꝓprio futisse cōpletū. Addidit Holocausta etiā ꝙ delicto nō postulasti. Holocausta dicunt tota incensa: q̄ ꝓ delictis sacris ꝙponebant altaribus: ⁊ postea igne cremabant: vt deuoratio eoꝝ fieret abolitio pctōrū. Hec dicit tā dñm nō petisse merito: qm̄ illud a nobis expetit: qd̄ in q̄nquagesimo legit ꝑs. Cor contritū ⁊ humiliatū deꝰ nō spnit. Gildes eccham facter dixisse: ds sits tibi. [Tūc dixi ecce venio. In capite libri scriptū est de me]. Ecce: statim significat celeritatē ꝓmittēs: velocitatē modis oib⁹ polliceī. Et tu iudee cū ꝓpria sacrificia non habeas: quē deceptus expectas? Ille iā venit/ille ꝑdū caro factū est/ille mūdū salutari ꝑdicatiōe cōpleuit. Sed tu adhuc nescio qd in tuis cubilib⁹ somnias. Quid vlteri⁹ queris? Quid stupore defigeris? In libro isto psalmoꝝ: in capite de se dicit eē ꝓscriptū: vt credere debeas iā venisse beatū nr̄m: cui⁹ vitā sicut tam ꝓtigit: cōstat expositā. Ubi sunt q̄ se videānt: sicut hic ꝓmissus est sacrificia nō hre: et tāḡ sentētiā istā in codicib⁹ sacris non habeāt: sic stupefacti ad obiectos sermones ꝓbabiliter obmutescūt? [Ut ꝙ faciā volūtatē tuā: deꝰ me⁹ volui/⁊ legē tuā in medio cordis mei] Filij verba dirigunk ad patrē. Desiderauit enī ei⁹ facere volūtatē. Qui nō abijt in cōsilio ipoꝝ: ⁊ in via pctōꝝ nō stetit: ⁊ in cathedra pestilētie nō sedit. Nā qd̄ dixit volui: virtutē ꝓficiēte declarauit: vt diceret ꝓteritū qd̄ ꝓstabat esse vētūrū. Manebat etiā lex diuina ī medio cordis ipsi⁹: dū i lege dñi fuit volūtas ei⁹: ⁊ in lege ei⁹ meditatus est die ac nocte. [Bene ꝙ nūciauit iustitiā tuā in ecclīa magna: ecce labia mea nō phibebo dñe tu ꝙ cognouisti. Bā nūciauit iustitiā dñi: qñ dictū est Nō sic ipij non sic: sed tāḡ pulvis quē ꝓicit vētus a facie terre. In ecclīa magna: sicut sepe dixim⁹ catholicā dicit q̄ toto orbe diffusa est. De qua ibi dictū est: q̄ fructū suū dabit in tpe suo. Sequit Ecce labia mea non phibebo: dñe tu cognouisti. Loquit ꝙ id q̄ deo subiect⁹ est filij⁹. Nā q̄uis iter obstinatos piculosuꝫ fuerit ꝓdicare fitatē: dū mortē suā exinde nosceret eē vērūr: tñ nō destitit ꝓmonere ꝑm ꝓfoꝝ dicēdo Qñ nouit dñs viā iustoꝝ: ⁊ iter impioꝝ pibit. In qua pte patrē habuit testē quē iuocat: q; nulla pericula timuit qñ carnali ꝑplo spūalia bona ꝓdicauit. Sic primi psalmi ꝓssim⁹ textꝰ: nūc etiā dūica cōmemoratiōe videt eē repetit⁹. [Justiciā tuā nō abscōdi i corde meo: veritatē tuā ⁊ salutare tuū dixi]. Justi volūtas est: qñ pōt ꝓdesse nō abscōdere fitatē: qd̄ dñm Saluatorē fecisse nō dubiū est: qñ turbas arguebat: increpabat incredulos: ⁊ multa huiusc̄moḋi ꝓdicauit: q̄ euāgelij textꝰ eloquit. Fuit tñ ipse cū in passiōe tacuit: sicut scriptū est At iesus nichil rādit ei. Quippe cui pōt Pilatus dixit Michi nō loqueris? Veritatē dixit: qñ nūciauit Ego sum via ꝓitas ⁊ vita. Salutaris aūt ꝙ Symeonis cōfessione declarat: qui qñ eū vidit: dixit Nūc dimittis seruū tuū dñe in pace: q̄ vide rūt oculi mei salutare tuū: qd̄ parasti ante faciē oīm ꝓpoꝝ ⁊c. [Non ꝙ celauī miam tuā ⁊ veritatē tuā a ꝙ synagoga multa]. Adhuc exponēdis suis opib⁹ ꝑseuerat. Nō celauit miam ꝙs qñ dixit Si vos cū sitis mali nostis bona data dare filijs vrīs: Ḡtomagis pater vester celestis dabit bona petētib⁹ se. Veritatē quoq; dixit in synagoga multa. i. in ꝓpoꝝ congregatione densissima: qñ Jsaie libū legit acceptū: ⁊ dixit Hodie ꝙpleta est hec scriptura in auribꝰ vestris. Audis iudee incredule ꝓphetā aliq̄n tuū nro euāgelio cōsonantē? Quē vltra sustines: qui tam ꝑm dñm venisse cognoscis: si adhuc cor tuū noxio velamine nō tegaḟ [Tu aūt dñe ne longe facias ꝙ miserioꝝdias tuas a me: misia tua ⁊ veritas tua semp suscepērūt me]. Narratis sanctis opibus ad passionis sue gloriā venit. vt totius vite atq; viuificatricis mortis declararet integritas. Ubi merito patrē precat: ne lōge ab eo faciat miserioꝝdias suas q̄ ceter suscepti hoi veritate moriturꝰ: sicut ⁊ alibi dicit Deus deus me⁹ respice i me: quare me dereliqstiꝰ Miserioꝝdia enī fuit vt humanā naturā ꝓuaricationis vicio sauciatā sctā incarnatione saluaret. Veritas vt resurrectionis ꝓmisse bñficio sederet ad dexterā ꝑs: idevē turus iudicare viuos ⁊ mortuos. Susceperūt me. i. glorificādū receperūt. Illos enī in bonā ꝑtē suscipere dicimur: quos nostre grē ꝑstemur acceptos. [Qm̄ circūdederūt me mala quoꝝ nō est numerus: cōprehēderūt me iniquitates mee]. Hoc a mēbris suis dicit: quoꝝ ipse caput est xps: vt se pati ꝑsterek qd̄ turba fideliū sustinebat: sicut est illud Saule saule: quid me ꝙsequeris? Sequit Quoꝝ nō est numerꝰ: sez apd̄ hoies. Nā oia deo dinumerata sunt q̄ arenā maris ⁊ guttas pluuiaꝝ: stellarūq; multitudinē cōplexabili ḡritate cognoscit. Addidit Comprehēderunt me iniquitates mee. Eodē modo loquit: quo superiꝰ dixit Circūdederūt me mala. Dñs enī Saluator nec mala ꝓpetrauit/nec iniquitatibus patuit: sed hoc a parte mēbroꝝ apte ꝺ: a quib⁹ talia sustinētur. Pietatis enī nostri capitis fuit: vt qui de se multa dixerat: cōmemoratione quoq; fideliū facere dignaretur: ne se sequestratos putarēt cū ꝑteritos eē cognoscerēt. [Et nō potui vt viderē. Multiplicate sunt sup capillos capitis mei: et cor meū dereliqt me]. Hoc oīno ad mēbra referēdum est: ceterū in dño Christo nequeunt talia conuenire. Non potui vt viderem. i. circūdantibus me iniquitatibus meis: qd̄ vere citer potest fidelis edicere. Et q̄uis in homine capitis capitis videanḳ imumeri: tñ peccata eoꝝ calculum ꝓbank excedere. Nec frustra in cōparatione delictoum capilli deducti sunt. Nam in veteri testamento/ sacerdotes ipsa similitudine radebantur: vt tali emundatione purgati: carnis vicia deposuisse viderentur. Cor ꝙ nos derelinquit: qñ peccatis egrum ꝓfutura nō appetit. [Cōplaceat tibi dñe vt ꝙ eripias me: dñe ꝙ in auxilium meū respice]. Post enumerationes premissas: venit ad saluberrimā cōclusionem: vnde omnis impugnatur aduersitas: omnis nocentia destruunturꝰ: vt placeat dño eū eripere qui mūdi istius cōtrarietatibus cingebaḳ. Et intuere qd̄ dicit Complaceat. i. cōmuniter placeat. Concordia eni hic trinitatis ostendit. Nam qd̄ placet patri: hoc placet ⁊ filio ⁊ spiritui sancto. Addidit Tibi vt sanctā trinitatē vnū deū esse cognosceres. Sequit Dñe in auxiliū meū respice: vt intelligam⁹ respectū ipsius

Luce.2.

Al. abscondi.

Al. cōcilio multo.

Luce.11.

Luce.4.

Al. miserationes.

Psal.21.

Act.9.

Al. eruas.
Al. ad adiuuandum me.

Sibe.

Luce.22. nostrū esse presidiū: sicut est illud in euāgelio Respexit Petrū ⁊ flenit amare. Aliter enī liberari nō possumus: nisi nos diuinitas ꝓpiciata respiciat. [Confundant ⁊ reuereant simul: qui querūt aiam meā vt auferant eā]. Venit ad eā que supest narrationē: vbi confusionē ⁊ reuerētiam dñs Saluator optat ipsaz exultationē ꝺo ⁊ leticiā puentre petit deuotꝰ. Sed vide in ista depcatione quāta gerat studia pietatis. Confundant dixit: mirabilitū opatione turbent. Reuereant aūt resurrectionis gla cozrigant: vt illū ꝓfitent deū quē dudū putauerāt esse trucidandū. Simul. i. sicut psecuti sunt: ita et ꝑdestinati cōuersionis munere liberent. Sequit Qui qrūt aiam meā. Duobus modis aia querit, siue ad honorē, siue ad mortē. Sed vt hic illos ostēderet qui eā voto cōtrario perquirebāt: addidit Vt auferāt eā: nō vt diligāt, nō vt venerenk: sed vt a corpore meo interuētu mortis segregare ꝓtēdāt. [Auertank retrozsum ⁊ erubescāt: qui † cogitāt michi mala]. Frequēter dixim⁹ malis sic bene optari: vt retrozsum redeāt a voluptatibus suis: nec in malo ope ꝓseuerēt. Qui si ꝓfusionē patiātur euadūt: si mūdi leticia ꝓfruank pereūt. Nā retrozsum istudi bonā partē dicit euāgelij locus ille testat: vbi Petro vite huiꝰ se amore diligēti respōdit Redi retro sathanas. Nō aūt posuit Qui cogitant michi mala: iudeozꝝ significat ꝓbas volūtates: quozꝝ cogitationes nō erāt male dño: sed auctozib⁹ suis. Cogitationes enī a cogēdo dicte sunt. [Ferāt cōfestim cōfusionē suā: qui dicūt michi euge euge]. Ferūt ꝓfestim cōfusionē suā: qui vsqz ad illud puenīūt vt se nequiter errasse cognoscāt. Ferant dixit quasi pōdus immēsum. Cōfestim vt peccare ceperint: ne lōgi⁹ ꝓgredi ēdo periculosi⁹ mgrauenk. Cōfusionē suā. i. cogitationē prauā veritate ꝓiectā. Sequit Qui dicūt michi euge euge. Hic falsos arguit laudatozes qui plus nitunk adulādo decipe: q̄ possint vituperationib⁹ sauciare. Euge verbū q̄dē ꝓconiale est: sed cū recto aio nō ꝓferk: ad derisionē trahik inferendā. Que figura ꝺr Pronia. i. irrisio. [Exultēt ⁊ letenk † q̄ querūt re dñe: ⁊ dicāt semp magnificet dñs q̄ diligūt salutare tuū]. Sicut inimicos suos cōfundi petijt deū falsis laudationib⁹ irridebāt: ita deuotos optat veraciter gaudere qui spem suā noscunk in dñi mateſta te posuisse. Eos enī nō tm letari: sed ⁊ exultare depteat. Sed q̄ sit ista exultatio: cōsequēter exponit. i. Et dicāt semp: magnificet dñs. Hec est enī ꝓfessio que in eternū gaudentes efficit christianos: que q̄uis iugiter dicatur tm semp apperit. Me ista siquidē sententia pascebat et in isto seculo Job qui erat afflictione corporis grauiter sauciatus dicendo: Dñs dedit: dñs abstulit: sicut dño placuit ita factū est: sit nomē dñi benedictū. Exultabit qutppe: qm letabat in dño in quo reuera sunt oia ꝓfutura. Sed ne hanc exultationē quibuscūq̄ crederes cōcedendā: addidit Qui diligūt salutare tuū. i. qui me spūali charitate pquirūt: ⁊ mādatis meis suauiter obsequunk. [Ego ꝺo † egenus ⁊ paup sum: dñs † curā habet mei]. Posteq̄ dixerat leticie munerib⁹ esse cōpiēdos qui dilectatem verbi diligere voluissent: ne sibi quispiā meritoꝝ gloriā vēdicaret: dñs xps ex forma loquit humanitatis assumpte Egenus ⁊ paup sum. Egen⁹: q. humanitas subueniri sibi semp eget a dño. Paup: q. nisi diuina gra clarificet de se oino tenuis esse cognoscitur. Sed ne istā pauptatem vilē abiectāq̄ estimareꝰ: Addidit Watth.3. Dñs curā habet meu scilz de quo dicturus erat. Hic est filius meus dilectus in quo michi bene cōplacui. O paupertatē thesauris oibus ditiorē, ꝑ auper enī de nostro diues de suo est: qui ideo indigentiā humanitatis assumpsit: vt abūdantie sue nos faceret esse particpes. [Adiutoꝛ meus ⁊ † liberatoꝛ me⁹ † esto dñe: ne tardaueris]. De adiutorio ⁊ de ꝓtectione securus celeritatē necessariā petit: vt iam q. mozs vitari nō debuit: saltem resurrectio festina succederet. Cū enī dicit Adiutoꝛ ⁊ liberatoꝛ: ostēdit patiētiā diuersarū videlz passionū: vnde ⁊ ipse psalm⁹ fecit initiū. Qua ꝓpter totus virtuti patiētie merito deputat: qui ⁊ eodē fine cōcludit. Conclusio.

Alt. protector. Alt. tu es deꝰ meꝰ.

CMagnifica et suauissima ꝺba sensus nfos medullitus intrauerūt: qui ipm audituiꝰ docentē quē adoramꝰ auctorē. Nā lz vniuersos psalmos magno honore veneremur: nescio quid tñ dulciꝰ accipik: cū aliqd de sctā incarnatione proferk. Sic enī fidelis gratissime suscipit per quam noscik esse liberatꝰ. Et respice quo ordine psalmi huius cōtextio disponak. Primū loquit ecclia quasi rudes docēs: quasi trepidos cōfortans: quasi incōpositos preparās: vt sequētia verba dñi Saluatoris libenti aio salutariter populus preparatus audiret.

CExplicit expositio in psalmum. 39.

CIn finem psalmus Dauid. xl.

Eatus qui intelligit super egenū ⁊ pauperē: in die mala liberabit eū dñs. Dñs ꝓseruet eū et viuificet eū: et beatū faciat eū in terra: ⁊ nō tradat eum in aiam inimicoꝝ eius. Dñs opē ferat illi super lectū dolozis eiꝰ: vniuersum stratū eiꝰ versasti in infirmitate eiꝰ. Ego dixi dñe miserere mei: sana aiam meā qz peccaui tibi. Inimici mei dixerunt mala michi: qñ morietk ⁊ peribit nomē eiꝰ? Et si igrediebat vt videret vana loquebak coz eiꝰ: cōgregauit iniquitatē sibi. Egrediebat foras: ⁊ loq̄bak in idipm. Aduersum me susurrabāt oēs inimici mei: aduersum me cogitabant mala michi. Verbū iniquū cōstituerūt aduersum me: nūquid qui dormit nō adiiciet vt resurgat? Etenī hō pacis mee in quo speraui: qui edebat panes meos magnificauit super me supplantationē. Tu aūt dñe miserere mei ⁊ resuscita me: ⁊ retribuā eis. In hoc cognoui qñ voluisti me: qñ non gaudebit inimicus meus super me. Me aūt ꝓpter innocētiam suscepisti: et cōfirmasti me in conspectu tuo in eternum. Benedictus dominus deꝰ israel a seculo ⁊ in seculum, fiat fiat.

VErba ista frequēti vsu nobis iā debent esse notissima: sed vt breuiter dicta tāgamus: oia dirigunt ad xpm dñm. Magnificat aūt hunc psalmū quod in quadragenario numero noscitur collocatus: qui calculus emundationi ⁊ purificationi frequēter aptaꝝ. Quadraginta enim diebus fuso diluuio ab iniquitatibus hominū terra diluta est. Quadraginta quoq̄ diebꝰ

sanctus Moyses ab escis corporeis tēperauit: vt diuina colloquia mereret. Eodē mō Helias sufficio se corpozee refectionis abstinuit. Ipse quoq̄ dñs totidē diebꝰ ac noctibꝰ ieiunauit vt nobis foīmā dārē purificatiōis ostēderet quadragesimē: qnetiā ipsi⁹ exēplo ꝑmittik tēa abstinētie: vt deletis sordib⁹ pctōrū: ad resurrectionē dñi purisimētib⁹ accedam⁹. Quapropter hūc psalmū iter illa iudicem⁹ sacramēta repositū: que alias nras celesti purificatiōe mūdificāt: maxime qñ de elemosyna ꝓpheta dicturꝰ est: qua ꝓprie fieri noscik purgatio pctōꝝ. Legik enī Sicut aq̄ extinguit ignē: sic elemosyna extinguit pctm. Diuisio.

Eccle.3.

DIuino ingressu ꝓpheta loquit: beatū ꝺdicās elemosyne largitoꝛem: multiplici eū benedictione cōcelebrans. Secōo gliosam dñs suā memoīat passionē. Tertio ad confirmandā spem fidelium: idem Christus dñs predicit propriā resurrectionem. Expositio.

Syl. BEatus qui intelligit sup egenū ⁊ pauperē: in die mala liberabit eū dñs. Hic iterum hypotheticus syllogism⁹ hac rōne resplendet. Si ois beatus intelligit sup egenū et pauperē: in die mala liberabit eū dñs. Atqui ois btūs intelligit sup egenū ⁊ pauperē: in die igit mala liberabit eū dñs. Hypotheticus aūt. i. conditionalis syllogism⁹ est qui ex cōditionalib⁹ ꝓpositionibus habēs absolutā assumptionē colligit cōclusionē.

Def. Hūc sequētia videam⁹. Scīa est species definitiōis que grece epnecomatice ꝺr: latine notio nūcupatur. Hec de factis suis vnūquēq̄ ꝺd sit ostēdit. Dicit enī quomodo pcā ꝓpationes elemosynarū saluberrimas expienk: vt possit btitudo gliosissima reperiri. Suadebat nos equidē dignitas rei: p locū cōmunē aliqz facere digressionē: vt recōciliatricē humani generis elemosynā laudare deberem⁹. Sed qm̄ multorū patrū sctissimo atqz eloquētissimo oze celebrata est: sufficiat ad eoꝝ libꝛos audientiū corda remisisse: vt ⁊ illoꝝ desideriū vberi⁹ expleat: ⁊ nos ceptū opus iuuāte dño grauiter ipleamus. Sed lz multi patres de hac re plura cōscripserint: oīk tñ inter eos de hoc articulo nōnulla dissensio. Legit enī Omni petēti tribue. Scriptū est etiā Desudet elemosyna in manu tua donec ueniaꝰ iustū cui eam tradas. Sed si oēs iustos querim⁹: iperatā cōstringim⁹ largitatē. Verū hec cā in sola pia volūtate ꝓsistit: q. nō est nr̄m ꝓius motoꝛes discutere ⁊ sic indigentie subuenire. Sufficit nobis vt nos dare aliquid malis artib⁹ nesciam⁹ nec opiniōes hoīm captādo elati elemosynā largiamur sed operemur solo affectu subuenientis: qđ nos sup oia ꝺcipit diuinitas ituri. Qui sic dederit: ⁊ si iustis nō det: iuste tñ oib⁹ erogabit. Sed maioꝛ opa dāda est: vt sctis viris in aliqua indigētia subuenire debeam⁹ propter xpm dñm nr̄m: q̄ de paupib⁹ suis in iudicio ꝓpitio dicturꝰ est Qui fecit vni ex minimis istis: mihi fecit. Quid enī dici pōt sublimi⁹: quid ve gliosi⁹: qñ aut ipsi ꝑtermissi in ignē dirigūt: aut remunerati nos ad dexteram collocabūr? Sed aduerte qđ dicit Intelligit vt etiā nō petēti⁹ talib⁹ offeraꝝ. Nā q̄ petēti tribuit: bonū opus efficit: qui ꝺo tacētē intelligit: dubitatione sine aliqua dubitatione cōquirit. Addidit In die mala liberabit eū dñs: diē quidē iudicii significat. Sed aliquos mouet q. tā frequēter malā dicit Dies hō malū ⁊ formidabile iuste sibi deꝰ dicit eē iudiciū: q. pctōrib⁹ debita pena suspecta est. Nā ⁊ si eiꝰ misseratione liberamur: vigoꝛe tñ iudicij ipsius recte

Watth.25.

panes fim⁹. [Dñs cōseruet eū ⁊ viuificet eū: ⁊ beatū faciat eū: † ⁊ emūdet i terra aiam eiꝰ ⁊ nō tradat eū in † manꝰ inimici eiꝰ]. Petitio ista ꝑphete certa ꝓmissio est: q. sic fieri necesse est: si tñ egenꝰ ⁊ paup pio munere subleuet. Conferuet dixit. i. inter mala seculi pertre nō faciat: sed ad suā retributionē illesum sancta cōuersatione pducat. Viuificet aūt ꝓpie illi dicunk: qui se a xpiana fide nō diuidūt. Nā de illis q̄ in errōre versank dictū est Sine mortuoꝰ: sepelīāt mortuos suos. Ergo viuificet eū dicit: hoc est faciat illū inter electos in sua viuere portione. Addidit Et beatū faciet eū: vtiqz vt in resurrectione ad dexterā collocet: et in patriā illā brōz magni iudicis ꝓnūciatione mittat. Sed post illā superiorē quā dixerat: rē nimis necessariā tāgit: vt dū in isto mūdo ꝓsistit: pctōrum remissione mūdet: vbi venia optata suscipit: si devota supplicatione plāgat. Subiūxit etiā: ne in manibus inimici tradat. Inimicꝰ diabolus est manꝰ eiꝰ potestas iniqua est. Nā quas manꝰ habeat qui carnē nō hz? Ipsa ḡ ptās est: qua seruos dei multiplici tentatione castigat. Et ideo dicturꝰ quotiens in hoc ꝓsu Et posuit: vt figurā ꝓlysyntheton ꝓnunctiōis huiꝰ frequēti iteratiōe mōstraret. [Dñs opē ferat illi sup lectū dolozis eiꝰ: vniuersum stratū eiꝰ ꝓfasti in infirmitate eiꝰ]. Ne putares beatū illū in hoc mūdo incōcussam requiē possidere: dolozes eiꝰ mitigari depcat: vt multitudo malozꝝ tēperationis beneficio vinceret. Letus enī nobis datus est ad ꝺctē: in quo se holm festa mēbra refoueāt. Sic ⁊ ille q̄ primonū ꝓquirit: vxoīē sibi copulat: filios pcreat: qui amicitias parat: quasi in quodā lecto delectatiōis gra cōquiescit. Sed hoc frequēter seruis suis amara ⁊ doloꝛib⁹ plena dñs facit: ne spem suā ponētes in rpalib⁹ reb⁹: futura bona nō appetāt. Quapropter optat ꝓpheta: vt consolet dñs dolozē eiꝰ: q̄ in delectatione suis quasi quodā lectulo sauciat. Addidit Vniuersum stratū eiꝰ ꝓfasti in infirmitate eiꝰ. Causam excolit quā supiꝰ dixit: q. ꝓuidētia diuina ꝓficit: vt seruoꝝ dei mūdana delectatio i angustijs doloꝛibusq̄ ꝓfectū ꝑficiat. Quatenꝰ hic diuersis calamitatibꝰ afflicti eterne btitudinis requiē ꝓsequātursicut factū est i Job: cui seculi bona in infirmitate cōuersa sunt: sed inde felicioꝛ extitit: q. se illi ꝓsperitas mūdana subtraxit. Quocirca talibꝰ reb⁹ rogat opē ferre dñm: ne humana fragilitas duris laboribꝰ ꝑssa superet. [Ego dixi dñe miserere mei: sana aiam meā † qñ peccaui tibi]. Cū tribulationes fideliū diuino iudicio fieri cognouisset: exclamauit pie trepidus ꝓpheta: vt ⁊ ipse miam dñi cōsequat: qñ qui se peccasse cognouerat: rētationibꝰ tradi iure metuebat. Omne enī pctm moribꝰ est aiaꝝ: quo crescēte salus interioris hoīs dissipat. Sensit egritudinē suā q̄ clamauit ad medicū: sed intellectꝰ erat sanꝰ dū se cognouit infirmū. Aliam itaqz suā sanari desiderat: remissione scz pctōꝝ: Qi reuera sanamur cū strāgulātia pctā laxank. [Inimici mei dixerunt mala michi: qñ morietk ⁊ peribit nomē eiꝰ?] Dacten⁹ ꝓpheta de beatoꝝ afflictione locturus est: nūc sc̄o ingressu dñs saluator de sua passiōe dicturus est: vt cū famuli dei diuersis casib⁹ affligunk mō se a deo credāt eē derelictos: qñ xpm dñm talia ꝑtulisse cognoscāt: qui dixit Si me psecuti sunt: ⁊ vos psequēt. Si sermonē meū seruauerūt: ⁊ vestrū seruabūt. Inimici ꝺo dixerunt mala: qñ falsa locuti sunt. Necesse enī erat vt impij mendacia cogitarēt qui diaboli victoꝛ fremuerūt. Sequit Quādo morietk ⁊ peribit nomē eius? Verba

Luce.9.

Alt. non hꝫ. Alt. aiam.

Joan.8.

Alt. Quis

Ibide.n. sunt dementiū iudeoꝝ. Dicebāt enī Si dimiserimus
eū: venient Romani ⁊ tollēt nobis ⁊ locū ⁊ regnum.
Ubi supra. Irē caiphas ait Expedit vt vn⁹ hō moriat ꝓ oib⁹ et
nō tota gēs pdat. Perijt enī nomē ei⁹: sed ab ipsis q
Al. si ingre et credere noluerūt. [Et † ingrediebant vt videret
diebat vt vi vana locutū est coꝝ. coꝝ cōgregauerūt iniquitatē sibi.
deret vana † Et egrediebant foras ⁊ loquebant]. Tēpus illud
loqbat coꝝ dñīce passionis exponit: qñ iudas nō ad venerandū
eius cōgre dñm: sed ad pdendū potī⁹ dolosus intrabat. Nā qđ
gauit. pluraliter dictū est Ingrediebant: et illos significat
Al. egredie qui et manus inīcere ꝓsumpserūt. Vana ꝙ locuti
bat foras ⁊ sunt iudei: qđ de illi⁹ morte crudeliter tractauerūt: q
loquebat i oīm vita esse despexit. Sequit Cōgregauerūt iniq
idipsum. tatē sibi. Conuētus ipsoꝝ congregatio fuit vtiq; peccā
tū: qñ in vno facinore oīa scelera ꝓpetrata sunt: dū
rerū dñm crucifigere decreuerūt. Foras egressi sunt
qñ intus stare nō poterāt q̄ ab arcano fidei discrepa
bāt. Utrūq; miserū; vtrūq; pestiferū: ingressi sunt ad
facinus ꝓpetrādū: deinde foras a veritatis finibus
Al. aduer erūt. [† Simul ī vnū susurrabāt oēs inimici mei
sum me. aduersum me cogitabant mala mihi]. Susurratio
DEF. est oīs paruissim⁹ son⁹ sine aliqua vocis distinctiōe
cōfusus: sermo tractus ab auib⁹ quaꝝ vox plata su
surrus est. Qđ inter illos euenit q̄ in aurib⁹ suis mur
murare inuicē gestierūt. Cōsilia quippe sua detege
re nō ꝑsumūt q̄ sceleꝝ societate ꝑūcti sunt. Addidit
Oēs inimici mei aduersum me cogitabāt mala mi
chi. Expressit infamiā furētiū ĩsipiētiūq; ꝓpoꝝ. Solēt
enī pauci esse scelerū auctores. Hic oēs mala cogi
tasse dicti sunt: vt nemo sit min⁹ nocēs quos vna fa
cinoris dānat equalitas. Qđ aūt dixit Mala mihi:
si effectū ḡris sibi: si votū mihi. Justi siquidē pena
nō patiētis: sed faciētis iudicia est. [Verbū iniquū cō
stituerūt aduersum me: nūquid q̄ dormit nō adiiciet
vt resurgat? Verbū iniquū dicit: qñ clamabāt Pila
Joan.19. to Si hūc dimittis: nō es amicus Cesaris. Cōstitue
rūt. i. decreuerūt: aut etiā definierunt: vez qñ de dño
DEF. Saluatoꝛe sentētiā sibi sunt locuti. Dormire est aūt
a sensib⁹ carnis remissa mētis intētione recēscere: ⁊
iterū ad act⁹ vite nr̄e reparato animi vigoꝛe remea
re. Quod mortui dñice pulcherrime videt aptatū: q;
tāta celeritas resurrectionis fuit vt dormisse potius
q̄ mortu⁹ estimet: resurgēs fortissim⁹ qui vt ibecillis
occubuit. Et ne sibi heretici diutⁿ blandiant: audiāt
Joan.10. illū qui dormit ipm sibi adiscere ꝓtinus vt resurgat:
sicut ⁊ in euangelio dicit: Potestatē habeo ponendi
Al. spaui. animā meā: ⁊ potestatē habeo iterū sumēdi eā. [Et
Al. magni eni hō pacis mee i quo † sperabā: qui edebat panes
ficauit sup. meos † supplantauit aduersum me supplātatione]. Ho
minē pacis sue dicit discipulū iudā q̄ illi pacē dedit
qñ eū tradidit. Pacē siquidē dicim⁹: cū nos inuicem
osculamur. Nā si ad alie trāquillitatē referas: pax eē
in illi⁹ coꝛde nō potuit qui insidias blādiēdo ꝓparauit. Addidit Jn quo sperabā. i. in quo sperare putabar. Nā quomodo habuit in hoste pessimo sperare: q̄
illū potuit anteq̄ nasceret agnoscere? Nā vt intelligas fuisse prescitū; sic ipse dño dicit Nōne vos duo
Joan.6. decim elegi: sed vnus ex vobis diabolus est? Sequit
Qui edebat panes mecū: siue doctrinā meā audie
bat: vñ spūaliter epulamur: siue q; manū misit cū ipso in parapside: quēadmodū euāgelij lingua declarat. Et merito dixit Ampliauit: qñ ignorātibus quis
esset ipse mōstrauerat. O discipulū surdū; o idoctibili
DOC. coꝛde durissimū. Quis enī eū a tāta pietate aliquid
virtutis alo ꝓcepisse credat: qui tam crudelis extitit
parricida? [Tu aūt dñe miserere mei ⁊ resuscita me: et retribuā † illis]. Expositā passiōe: ad tertiū venit Al. eis.
ingressum in quo resurrectionis sue ꝓfā q̄ hō est fieri miracula deprecat. Quid erigis aures hereticē?
Quid te putas aliqđ inuenisse: qđ tuā possit excusa
re pfidiā? Si potestatē q̄ris: audi qđ in euāgelio di
cit Soluite templū hoc: ⁊ in triduo suscitabo illud. Hic Joan.2.
humanitas rogat: ibi diuinitas pollicet. Desine ca
lūnias facere. Utraq; enī q̄uenit in dño Saluatoꝛe
q̄ verbū caro factum est: ⁊ habitauit in nobis. Retri Joan.1.
buā illis dixit nō dolore vindicte: sed expectatiōe pa
tiētie. Nā hodieq; subsistūt nēdo illos: magnā partē coꝝ
demētie sue opatione ꝓcurrit. [Jn hoc cognoui q̄m
voluisti me: q̄m nō gaudebit inimicus me⁹ sup me].
Cognouisse se dicit in hoc dilectionē p̄ris: q; glosa
est resurrectio secutura. Q̄m voluisti me: subaudi glo
rificare exaltare. Possunt enī huic loco ⁊ hec ꝓba q̄
dicta sunt ⁊ his sīlia cōuenire. Addidit Q̄m nō gaudebit inimic⁹ me⁹ sup me. Hoc erat qđ dixit Q̄m vo
luisti me: scz q; inimic⁹ supra eū nō est gaudere ꝓmis
sus: qñ illa q̄ disponebāt: nullatenus ipleuerunt. Ad
hoc enī eū occidere voluerūt: sicut sup⁹ dictū est: vt
nomē ei⁹ penit⁹ de terra abrogarēt. Sed ecōtra vi
dēt ecclesiā xp̄i toto oꝛbe diffusam: nomē ei⁹ vbiq; ce
leberrimū eē cognoscūt: vt merito gaudere non pos
sint qb⁹ tā ptraria ꝓuenerūt. [† Propter innocētiā Al. me aūt
aūt meā suscepisti: ⁊ cōfirmasti me in cōspectu tuo in propter in
eternū]. Uere sctā innocētia/ vere simplicitas/ vere nocentiā.
humilitas btā: vt tot mala passus: nulla se ptētione
defenderet. Placato aio ibat ad crucē: trāquilla mē
te moriturus. Oia ꝓba q̄ dicta sunt p̄ pphetas: in
tegerrima ꝓbitate cōpleuit. Doluit cauſb⁹ psequētiū:
et i cruce posit⁹ pro inimicis suis clemētissim⁹ exora
uit: qñ hoc ⁊ a fidelib⁹ suis faciendū esse decreuerat.
Et merito dedit ꝓceptū q̄ ꝓmisit exēplū. Sequit Et
cōfirmasti me in ꝓspectu tuo i eternū. Hic tā btitudo
ipsi⁹ sctē incarnationis exprimit: q̄ moribūdi corpo
ris infirmitate deposita: hō deus ex duab⁹ ⁊ in duā
bus naturis distinctis atq; ꝓfectis ꝓmanet in glia
sempiterna: cui⁹ nomē sup oē nomē est: cui⁹ potestas Phil.2.
celo terreq; ipat: cui oē genu flectit: celestiū terre
striū et infernoꝝ. [Bñdictus dñs de⁹ israel: a seculo
† ⁊ vsq; in seculū: fiat fiat]. Expositis que ad passio- Al. non hs.
nē ⁊ resurrectionē dñi xp̄i ptinebant: pulchre secuta
est laudatiua cōclusio: q; oi rpe bñdici debet: q̄ spē no
strā glia sue dispēsationis ipleuit. Bñdictū dicim⁹ ⁊
hoiem cui bñdicit: cui tñ si bñ nō dicak bñdictus non
est: ⁊ quodāmodo ista bñdictio ex alieno celebrak ar
bitrio. De⁹ aūt bñdictus est ⁊ si oēs ta cēat: q; ille oē
bonū nō tacē extraneū suscipit: sed ab ipso ꝓgredit.
Nā qđ dixit A seculo: psentē mūdū significat ex quo
administrari cepta sunt oia. Et vsq; in seculū: futurū
vult intelligi: vbi tā oia eterna ꝓsistūt nec aliqua tē
poris mutabilitate dilabunt. Nā ly seculū istud desi
gnat: dei tñ bñdictio incōmutabilis perseuerat. Ad
didit Fiat fiat. Hoc verbū geminatū instāter ab oī
bus predicat esse faciendū. Non enī sic intelligēdū
est vt putet fiat bñdictus dñs: tanq̄ si nō laudet be
nedictus nō sit: sed hoc fiat: vnde nos ꝑficimus dum
iugiter eū laudib⁹ occupamur. Aliqui ꝙ expositoꝝ
ꝓ isti⁹ verbi nouitate qđ est hic: et in. 71. siue in. 88.
vel in cēteſimoquinto: in quinq; libꝛos psalterū di
uidēdū esse putauerūt. Sed eis nō esse ꝙsentiēdū in
prefatiōe nr̄a sufficiēter ostēsum est. Jn actib⁹ q̄ppe
apl̄oꝝ: vnus liber legit esse psalmoꝝ. Conclusio.

¶ Superiore psalmo Jn prima parte ecclia
sticā locuta est: ⁊ post dñi ꝏba se
cuta sunt: Jta ⁊ in hoc ꝓphēta precursoꝛ est. Jn ipo
quoq; principio beatus Dauid per elemosynas san
ctas moales nos docuit disciplinas. Sc̄do q; pas
sionē suā dño naturales semitas idicauit. Tertio re
surrectiōis miraculo inspectua nos claritate cōple
uit: vt celestis philosophie ꝓtas trib⁹ ꝓb⁹ narrata
cōstaret. Qđ si diligēter ispexeris: ⁊ i reliq̄s psalmis
positū frequenter inuenies. Hūc psalmi huiꝰ suscepto
bñficio magna exultatione dicēdū est. Benedictus
dñs deus israel: a seculo ⁊ vsq; in seculum: fiat fiat.

¶ Explicit expositio in psalmum. 40.

¶ In finem intellectus filijs chore: psalmus
Dauid xli.

QUemadmodū desiderat cer
uus ad fontes aquarū: ita de
siderat anima mea ad te de⁹.
Sitiuit anima mea ad deum
fontem viuum: quādo veniā
⁊ apparebo ante faciem dei?
Fuerunt michi lachryme mee panes die ac
nocte: dum dicit michi quotidie vbi est de⁹
tuus. Hec recordatus sum ⁊ effudi in me
animam meam: quoniam transibo in locum
tabernaculi admirabilis vsq; ad domū dei.
In voce exultationis ⁊ confessionis: sonus
epulantis. Quare tristis es anima mea: et
quare conturbas me. Spera in deo quoniā
adhuc confitebor illi: salutare vultꝰ mei ⁊ deus me⁹.

Ater verba vsitata filios chore nouiter in
troducit: que noīa cantoꝝ sunt: nō psalmi
graphoꝝ: sicut de idithun in. 38. psalmo iā
dictū est. Ubi enī a Dauid ad psalmodiam
fuerāt electi: sed ꝓpter significantiā noīm
congruēter titulis vident appositi; magno studio
debem⁹ inquirere: vt velut nobis cādidissim⁹ nucleꝰ
INTER. exut⁹ suo tegmine decēter appareat. Hebraice cho
re: dr̄ caluaria. Caluarie ꝙ loc⁹ est: vbi dñs Salua
toꝛ ꝙstat esse crucifixū. Qua ꝓpter filij chore me
rito dicunt: qui tanq̄ gloriosissimū trophēū celestis
regis. i. signa culū crucis suscipe meruerunt. Et ideo
psalmus hic omni cōuenit xp̄iano qui amoꝛe dñi fīs
ma dñice charitatis accendit: sine qua totū abiectū
est quicq̄d in humanis reb⁹ putak eximiū. De qua re
hic prim⁹ est ps qui. 83. ⁊. 84. subsequunt. Sed i his
nolō illud meminisse debem⁹: qđ beat⁹ Hieronym⁹
ait Oē psalterij sagaci mēte plustrās: nūq̄ inuenio
q̄ filij chore aliqđ triste cāuerint. Semp enī i psal
mis coꝛ lera sunt ⁊ iocūda: secularibusq; cōtēptis ce
lestia ⁊ eterna desiderāt: cōgruēs interpretationi
nom̄inis sui. Diuisio.

Situs chore (quē dixim⁹) crucis honore
signat⁹: Prima ꝑfessione psalmi hui⁹ oē
desiderū mētis sue ad dñm dicit eē trā
slatū. Jn secūda per quinq̄partitū syllogis
mū loquit aie sue: dicēs eam in hoc seculi
salo non debere turbarriq; de⁹ est ipsius fixa delibe
ratione refugium. Expositio.

Sicut † cervus desiderat ad fontes aquar: Al. quēad
ita desiderat aia mea ad te deus]. Hic figu modum.
ra est Parabole. i. rerū genere dissimilium
cōparatio. Cervo enī homo noscit assimila
tus. Quod argumētū cōparationis duc⁹ minore ad
maius. Sed nō incassum fidelib⁹ hoc aial cōparat.
Est enī primo innoxiū: deinde velocissimū: tertio de
siderio inardescēte ūticulosum. Serpentes naribus
trahit: quas vt vorauerit veneno estuāte permotus:
ad fontē aquarum quāta potest velocitate festinat.
Amat enī aqua dulcet purissimaq; sarīari. Huius de
coꝛa cōparatio nostrū desiderū ardēter instigat: vt
qñ venena antiqui serpētis haurim⁹ et eius faucib⁹
estuamus: ad fontē diuine mie ilico festinem⁹: quate
nus qđ peri aduersitate cōtrahim⁹ dulcissimi haustus
puritate vincak. Hec vacat qđ ad fontes aquarum
dicit: non ad aquas. Fons enī aquarum xp̄s est dñs:
vnde oia fluūt q̄ recūq; reficiunt. Fluēta enī plerūq;
siccari possunt: fons aut̄ aquarū semp irriguus est.
Unde merito dictū est ad liquoꝛē sacre origīis fest
nandū: vbi desiderū nostrū nunq; possit habere ieiu
nū. [Sitiuit aia mea ad deū † viuū: qñ veniā ⁊ ap- Al. fontem
parebo ante faciē dei]. Ut desiderū qđ ꝓmisit diuine
charitatis fuisse cognoscerem: aiam suā dicit conspe
ctū dñi sitiēter appetere. Quo ambitu ibecillis in ā
ime: inflāmak humanitas. Veniq; sic sequit. Qñ ve
niam ⁊ apparebo ante faciē dei? scz qñ rūc nobis ma
nifestus apparebit: qñ nos in iudicio suo dignanter
inspexerit. Dis igit reb⁹ edoctus duertimus habere
aiam sitim suā: cū desiderio celestis cōmota diuinos
fluuios expetit: quibus irrigua semper vbertate fun
dant aque copiosissime salutares: que non solum si
tim reꝛperant aiarū: sed etiā oēm indigentiā ibecil
litatis excludāt. Hec sitis in seculo beatis pectoꝛi
bus semp estuat: nec aliquo fine cōtēta requiescit: q;
ei in futura beatitudine dak inuenire qđ appetit: si
cut dñs in euāgelio dicit Beati qui esuriūt ⁊ sitiunt
iusticiā: qñ ipsi saturabunt. Qñ aūt cū pondere ꝓ- Matth.5.
nūciādā est: vt grauis ei videak esse dilatio. [Fuerūt
michi lachryme mee panes die ac nocte]. Audiant
hoc qui ꝏno flere nō appetūt: iuges lachrymas non
inediā: sed satietatē potⁿ ituisse. Hec imeritoꝝ: fle
tus ille cib⁹ est aiarū/ coꝛroboratio sensuū/ absolutio
peccatoꝝ/ refectio mētiū/ lauacra culpaꝝ. Per has
iuges lachrymas: significat afflictionib⁹ eruditi pos
se ꝑfici xp̄ianū. Die ꝑsperitatē debem⁹ accipe: no
cte ꝙ tristiciā. Per hec enī duo: oē tp̄s vite hois in
dicak. Dū dicit michi quotidie: vbi est Deus tuus?

Causam reddit filꝰ choze: quare inges lachrymas fudit. Hoc enī dicebat assidue psecutionis tpe xpianis. Nō est q̄ vos videat: sustinete pfecto q̄ volumꝰ: que subeamꝰ. Quis in ista afflictiōe nō fleret: habere cōsciētiā rectā z prauoꝝ subia cere cōuictis: qñ vltra oēs dolores est illū in sultātē cernere: quē cognoscis cōscientie p̄uaritate fordere: Et respice cōuentiā rerū: qñ sicut lachrymas suas assiduas designauit: ita z iputatiōes fuisse ꝓtinuas dicit: vt oia ꝓcordēt q̄ sacris lectionib⁹ ꝓtinent. [Hec recordat⁹ sum z effudi in me aiam meā: qm̄ † ingrediebar i locū tabernaculi]. Id est dū hec q̄ michi iputabant delicta cogitare: aiam meā quasi ex pleno ꝓceptaculo in lachrymas subita inūdatione pfudi: rogās deū ne diutius tali increpatione torq̄rer. Aiam ꝛo suā in se quodāmodo fundit: q̄ pleno desiderio ꝓcitatus deo se sincera supplicatiōe pstrauerit. Et nota q̄ ois effusio motu facto ad vicina loca pgredit. Aia ꝛo in se fundit: quotiēs cōpūctionis istinctu in semetipam reuertit. Sequit etiā cur in se effuderit aiam suā: scz Qm̄ igrediebat in locū tabernaculi: hoc est in ecclām pſentē. Ibi enī dū ingrederet amplꝰ plorabat: amplius gemebat adhuc differri illā Hierlm: quā sanctis suis dñs repromisit. Necesse est enī viuaciꝰ desiderare q̄ expectat: qñ eiꝰ q̄dā similitudo ꝓspicit. [Admirabilis vsq̄ ad domū dei. Invoce exultationis z pfessionis: sonus epulātis]. Hic reddendū est q̄ in suprioꝛe ꝓsa dixit: in locū tabernaculi. Ingrediebat enī admirabile tabernaculū: q̄ tā iniqs iputationib⁹ cedere nescibat. Dicebat enī illi Ubi est deꝰ tuus? Sz ille deū tātopere desiderabat: q̄to in eū insultatio nefanda surrexerat. De isto ꝛo tabernaculo vsq̄ ad illā futuri scī domū dei: pius incola festinabat: ne mundi huius desideria sctō viro vilescerētur accepta. Sed quomodo illuc ire sanctissimꝰ ambiebat? Invoce scz exultatiōis z pfessionis. Exultatio ad psalmodiā respicit: pfessio ad pcā deplorāda: q̄ duo adiūcta pfectū vtiq̄ efficiūt xpianū. Sequit Sonus epulātis. Desinitio breuis quid sit exultatio z cōfessio. i. sonus epulantis: q̄ sonus ipse aiam pascit: z epulas illi suaues delectatione ꝓcedit. Quid enī dulcius: quidue salubrius q̄ deū laudare: et se semp arguere? Finita est pars q̄ sitim habēdā dicit in dño: sed rursus in sequēti pte p magnas subtilesq̄ argumētationes hoc iterat: ne per tristiciā mētis cessare videret a desiderio qđ pbabili ardore cōceperat. [Quare tristis es alia mea: z quare cōturbas me? Spera i deo]. Hoc ꝑsus paulo sollicitius audiam⁹: q̄ nisi subtilius tractenf: obscuri sunt. Post illas iputatiōes quas audiuerat: vbi est deꝰ tuus: post effusionē aie sue quā nimia tribulatione pegerat: venit filꝰ choze ad scām partē: qui p quinq̄partiti syllogismi veracissimā pbationē vsq̄ ad finē psalmi loquit ad aiam suā: dicēs. Quare aia mea mimicoꝝ seuis iputationib⁹ sauciata pregrauaris? Quare me tua afflictiōe ꝓturbas? Necesse est enī vt illa tristis ac mesta infirmitas humana turbet. Seqt̄ aduersum hec salutare remediū. Spera in deo: q̄ spes eiꝰ oia cōmutat i melꝰ: z ad eternū gaudiū pducit quos scī sibi⁹ tristicia infricta ꝓcluserit: sicut scriptū est Bti qui lugēt: qm̄ ipsi ꝓsolabunf. Matth.5. Hec nouū videat q̄ ad aiam suā ꝑsona loquit introducta. Nā et alibi legit Bñdic aia mea dño. Et alibi Pō.102. Psal.145. Lauda aia mea dñm. Et in. 42. psalmo idem repetit Psal.42. Quare tristis es aia mea? [Am̄ † cōfitebor illi: salutare vultus mei]. Ne forsitan aia diceret Quemad- Al.adhuc.

DEꝰ.

modū possum sperare in dño: dū tua michi imbecillitas frequēter obsistat? Dicit filius crucis Spera in dño: qm̄ ego illi ꝓfitebor. i. de peccatis meis penitentiā gero: vt tue deuotioni ipedire nō possim. Sequit etiā cui cōfitebor. i. qui est salutare vultus mei. Salus enī vultus nostri xps est dño: qui in forma serui qua sumus absq̄ peccato venire dignatus est: sicut Ihieremias ꝓpheta dicit Spūs vultus nr̄i xps dño Threñ.4. cōprehēsus est: sub cuius velamēto viuim⁹ inter gētes. [† Deꝰ meꝰ. † A me ipso aia mea † turbata est: Al.Et. propterea memor ero tui † dñe: de terra Iordanis]. Al.ad me- Iste qui cōsiliū dabat aie: qui mentē suā rōnabiliter ipsum. corrigebat: ad ditionē hūanitatis reuersus cōfitet: Al. contur dicens aiam suā a se potius esse turbatā. Reuera: q̄ bata. nisi hoc vicia carnis facerēt: in sua trāquillitate mētis puritas pmaneret. Hanc aūt rōcinationē nimis cōpetēter arbitror introductā: vt hō cuiđeter agnoscaret ex qua diuersitate cōstaret. Sed filꝰ iste crucis quē ꝑfatus est titulus: ostēdit remediū quo possit vnusquisq̄ aie sue ꝓturbationes euadere: dicēs Propterea memor ero tui dñe de terra Iordanis. Propterea. i. ppter cōturbationes istas quibus aia mea vehemēter affligit: memor ero tui dñe Quasi diceret Ad te summa velocitate festino: vbi pueniſſe remediū est: z carnalīū malorꝝ cōpetēs ꝓbat exclusio. Dicit etiā vnde memor erit De terra scz Iordanis: hoc est de loco in quo prius dño baptismatis beneficia ꝓsecrauit. Nā z nomē ipsum Iordanis fluminis: JATEA. interpretat descēsio eoꝝ. Descendit enī in altitudinē fontiū qui se illo munere sacramenti desiderat innouare. Nā hodieq̄ de baptizato sic dicim⁹ Descēdit i fontē. Siue descensio ista humilitatē significat: quā baptizatū necesse est habere q̄ dñi nr̄i sequit institutā. Qua ꝓpter harū rerū dū memores sum⁹: supuenientiū malorꝝ nulla ꝓfusione turbamur. [Et hermonijm a mōte modico]. Hermonijm parnus mōs iuxta Iordanē est positus: sicut Deuteronomij lectiōe Deut.3. cognoscit. Accepim⁹ inquit in tpe illo terrā de manibus duoꝝ regū amorreoꝝ qui erāt secus Iordanē: a torrēte Arnon vsq̄ ad mōtē Hermon. Sed videamus q̄d nobis significātia etiā huiꝰ nois tradere videatur. Hermonijm vī Anathema. Qđ dicit hō dīa bolo: qñ ad deū venerit. Et bñ dixit A mōte modico: q̄ nō ex altitudine superbie deus querit: sed memoria eius in humilitatib⁹ modicis inuenit. Qua ꝓpter dū perceptū baptismū: dū humilitatē memorie recōdimus: suscepte fidei regulas donāte dño salubriter obtinem⁹. [Abyssus abyssum inuocat in voce cataractarū tuarū. Omia excelsa tua z fluctus tui: sup me trāsierūt]. Jordanis: hermonijm: abyssus abyssum inuocat: in voce cataractarū tuarū: figurā fecerunt Sardiſmos: que linguaꝝ semp permixtione formatur. Nam Iordanis z hermonijm hebrea sunt nomina. Abyssus abyssum z cataracte grecū est. Invocat in voce: latinū esse manifestū est. Sic ista figura: in hoc loco cōmixtione linguarū pulchre cōposita est. Duobus enī abyssis: duo testamenta significat. i. nouū et vetus que se vtraq̄ mutua attestatione confirmanti qñ vetus nouū predicit: nouū aūt cōmemorat testamenti veteris lectiones. Sic fit vt vtraq̄ se inuocēt: quādo ad alterutrum de sua confirmatione testant. Sic z alibi psalmista dicit Judicia tua abyssus multa. Profunda sunt enī testamēta dñi: q̄ in sinu sapiētie ipsiꝰ alta veritate ꝓsistūt. In voce aūt cataractarū tuarū: ꝓphetas et Aplos dicit: qñ sicut aquarū Psal.35.

multitudo per cataractas enomisita z de ore ipsoꝝ dñi fluēta manauerūt. Excelsa ꝛo z fluctus: ad scripturas scras cōpetēter aptam⁹. Ipse sunt enī quas superꝰ abyssos vocauit: vbi z parabolaꝝ quidā fluctus alludit: z altitudo sensuū pis pscrutatione grādescit. Hec ergo supra se dicit trāsisse iustꝰ: q̄ in eoꝝ noticia auidus se pscrutatoꝛ imerserat. [In die mā- Al.cāticū dauit dñs miam suam: z nocte † declarauit. Apud eius. me ofo deo vite mee]. Die ocioſum tps accipiamus: in quo dñi ꝓcepta discunf. Nam lex eiꝰ in spacio trāquillitatis ebibit. Tunc enī vacat discere: qñ non est qđ debeat ipedire. Sequit Et nocte declarauit. Illud vtiq̄ qđ discit in quiete: in tribulatiōe declarat. Ecclē.35. Prius enī ocioso tpe legis verba discunf: sed eoꝝ fructus in afflictione mōstrat: sicut legit Speciosa misericordia dñi in tpe tribulationis: ita fit vt nocte declarēt qđ in die discit. Addidit Apud me ofo deo vite mee. Ac si diceret. Intra me est sacrificiū qđ offerā deo. Qđ est illud sacrificiū? Oratio vtiq̄ quā deꝰ nō spernit: quā supra victimas eligit: cū tñ deuotione pura mētis offert. Sed iste dño Deus est vite nr̄e: q̄ dum pctis nostris facitib⁹ mortimur eiꝰ clemētie remissione saluamur. [Dicā deo suscepto: meus es. Al.oblitꝰ Quare † me oblitus es † quare me repulisti: z quare eos mei. cōtristatus incedo dū affligit me inimicus?] Filꝰ Al.non hꝫ. chore supra dixerat Apud me ofo deo vite mee: nunc ipsam ofonē quā superꝰ ꝓmisit ꝓfitet se dño esse dicturū. i. cū me in gratiā baptismatis susceperis tuis beneficiis in illa patria collocādum: quare me nunc pateris diuersis calamitatib⁹ diabolica fraude vexari? Senserat enī vir sanctissimus: quāta illi⁹ quietis dulcedo futura sit: z mūdi isti⁹ itinera cōfragosa vehemēter horrebat. Dicit etiā more humano: quare me oblitus es? Quia differebat adhuc illa ꝓmissio: quā in futura patria fetis suis dño pollicet. Quare me repulisti? Qm̄ ad illā quietē adhuc puenire nō poterat: quā feruētius appetebat. Et quare cōtristatus incedo dū affligit me inimicꝰ? Utiq̄ ꝓtristamur: qñ flagella in hoc mūdo suscipimus: qñ inimici fraudulēta surreptiōe tētamur: qñ carnis vicia inuito ac SCDE. repugnāte aio sustinemus. Hec figura vī Erotema: qñ sub interrogatione credita aliquid exaggeramus dolētes. [Dū ꝓfringunt ossa mea exprobrauerūt mi- Al.inimici chi qui tribulāt me †]. Ossa ad firmitatē mētis sepe mei. dictimus ptinere. Ergo dum patiētie nr̄e virtus affligit: quasi ossa frāgunt. Hoc irridēt videntes inimici: z velut pbrosum aliquē abominant: cui nulla felicitatē mūdi istius arridere cognoscūt. [Dū dicit michi p singulos dies: vbi est deus tuus]. Hec est illa exprobratio per quā quodā malleo ossa patiētie frāgebātur. Hoc enī habēt in ꝓsuetudine psecutores z irrisores afflictis dicere xpianis: vbi est Deus tuus? Quidicet te si pōt. Quotiēs enī hoc martyres audierūt? quotiēs cōfessores qui tormentis varijs cedere nequiuerūt? Nam vox ista celeberrima est: qñ illis assidue dī: qui p̄o xpī nolle patiuntur. [Quare tristis es Al.deo. aia mea: z quare cōturbas me? Spera in † dño: qm̄ Al.adhuc. † confitebor illi salutare vultus mei † deus meus.] Al.z Querendū est: quid significet repetitio ista verboꝝ: qm̄ in his litteris nichil supflui: nichil cōstat esse cōSYL. fusum. Videt aūt michi quicq̄partitā syllogismū forsitan hic reperiri: quē Cicero oratoribus estimat applicādū: vt cuiđeter apparеat imitatores eos fuisse: nō auctores talīū regularū. Nunc istius argumētationis distincte mēbra reddam⁹. Proposinp est enī. Quare tristis es aia mea: z quare ꝓturbas me? Spera in dño: qm̄ cōfitebor illi salutare vultus mei. Prō batio ꝓpositōis: quattuoꝛ versib⁹ qui sequunt ꝓcul dubio cōtinetur adiūcta. Deinde ꝓuenit assumptio. Dicā deo susceptoꝛ meꝰ eo: quare me oblitꝰ es? quare me repulisti: et quare tristis incedo dū affligit me inimicus? Sequit duob⁹ alijs versib⁹ pbatio assumptionis. Infert postremo sub repetitione primi ꝑsus propositi syllogismi decoꝛa pclusio. Quare tristis es aia mea z̄c. Que repetitio in lege quinq̄partiti syllogismi celeberrima etiā nūc habetur. Nec moueat qđ in ꝓpositione duob⁹ versib⁹ hec sentētia videt extensa: hic aūt sub vno versu cōstat esse cōstricta. Decuit enī vt in fine colligerem: qđ supra latius videtur esse ꝓpositum. Conclusio.

¶ Filius iste crucis in principio psalmi insigne volēs ostendere desideriū suū: exquisito se cōparauit exēplo: vt singulariter crederet diligere: q̄ nosceret tā ingēti voto dñm ꝓcupisse. Sed qñ hūano vsu bono ꝓposito malis semp moꝛib⁹ obuiat dū mēs iniqua quē p blādimēta decipe nō pōt: subdolis increpationib⁹ molit euertere: crebris insultationibus cōmotū se ad ꝓtinuas lachrymas dicit. Erne tristicia scīi eiꝰ animū occuparet: aut in despationis discrimina pueniret: ad aiam suā ꝓsolatoꝛia ꝑba faciēt: vt ꝓturbationē huius seculi fidelib⁹ inimicā a se depelleret: ne eū despationis tēdia possiderēt. Scriptū est quippe. Tristicia enī q̄ sm deū est: penitētiā 2.Corīth.7. in salutē stabilē opat: seculi aūt tristicia morte opat. Quapropt merito a se illud cōnatꝰ est expellere: vñ sibi ꝓpetuū exitiū nouerat immere. Et ideo hodieq̄ hunc psalmū boni desiderij sua sorē atq̄ institutoꝛē: baptizādis ꝓgrue decārat eccla: quatenꝰ a tristicia huiꝰ mūdi alienati: ad dīz tota mētis puritate suspirēt. Prestа bone rex: vt (qm̄ nō est vnus modus miserendi tue) sicut illos p aquā sancte regnationis ablues: ita et nos dono clemētie tue a pctoꝝ fece purifices.

¶ Explicit expositio in psalmum. 41.

¶ Psalmus Dauid. xliij.

Iudica me deꝰ et discerne causam meā: de gente non sancta ab hoīe iniquo et doloso erue me. Quia tu es deꝰ fortitudo mea: quare me repulisti: z quare tristis incedo dū affligit me inimicus? Emitte lucem tuam et veritatem tuam: ipsa me deduxerunt et adduxerunt in montem sanctum tuū et in tabernacula tua. Et introibo ad altare dei: ad deum qui letificat iuuentutem meam. Confitebor tibi in cithara deus deus meus: quare tristis es anima mea et quare conturbas me? Spera in deo quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei z deus meus.

Quāuis alij tituli multa: alij cōtineāt paucoꝛa: oēs tñ ad sugne ꝓsiderationis munera ꝓducunf: vt ipsa varietas nec fastidiū faciat: nec que sunt necessaria cōmonere desistat. Psalmꝰ ergo (sicut sepe dictū est) significat melos celestiū verboꝝ qđ desursum nobis resonare sentitur: sicut hic dicturus est Discerne causam meā pe gēte DEꝰ.

non sancta ꝛc. Dauid autē fortissimū ꝛ desiderabilē nobis indicat xp̄m: ad quē ex p̄sona fidelissimi christiani psalmus iste dirigit: cuius mens et intētio eius ad ipsum desiderāter aptat. Nam sicut ille superior docet ola contēnt: quatenus desiderū dñi singulariter appetat: ita hic p̄emonet ne mūdana possimus tribulatiōe cōfundi: sed in atris dñi dicit esse gaudē dum: egritudinibus nostris valde necessariam p̄bans quam totiens nobis pius medicus ingerit potionem. Diuisio.

Psalmum istū vnusquisq; fidelū sibi cōpetēter aptabit: qui in primo capite dñm deprecat: vt in aduentu nouissimo quo iudicaturus est mundū: ab infidelium cōsortio liberetur. Secūdo introiturum se ad dominī altare cōfidit: vbi tantūmodo beatis accessus est: et ideo in molestijs huius mūdi animam suam dicit non esse turbādam: que tam spe superni muneris gloriatur. Expositio.

Iudica me deus: ꝛ discerne causam meam de gēte nō sancta]. Dum vir fidelis huius seculi iniquitatibus angerek: ꝛ cū incredulis populis adhuc esset habitatione permixtus: subito erupit in vocē: vt in iudicio dñi causa eī⁹ sequestrarek ab ipsis: qñ agnos ponet ad dexterā: hedos aūt cōstituet ad sinistrā. Non enī petit peccata sua discuti: sed ab iniquoꝝ cōsortio liberari. Esset enī periculosum dicere Judica me: nisi addidisset: ꝛ discerne causam meā. i. divide p̄mixtionem meā quā in seculo isto sustineo: ꝛ aliqñ segregatum me ab ipsis in populi tui electione cōstitue. Addidit De gēte non sancta: hoc est de peruersis ac male viuētibus. Reuera sancta cōsciētia: qñ nec in altero cōtueri poterat que diuinis p̄ceptis p̄bābatur aduersa. [Ab hoīe iniquo ꝛ doloso † eripe me]. Bonum quidē desiderū: sed adhuc nō habet xp̄s. Hoc enim qñ modo a sancto isto querik: in futuro iudicio a fidelibus inuenīk. Sed talia ꝛ hic desiderāt qui pacti esse noscunk: vt ab inquietis moriḃ⁹ cupiant diutius possint aliqua p̄sumptuositate viciari. Ipse est enim iniquus ꝛ dolosus: de quo superius dixit: de gēte nō sancta. Iniquus est enim qui mala facit apertius. Dolosus qui occulta machinatione grassak: vt sunt oēs qui a mandatis dñi p̄bātur alieni. [Quia tu es deus † me⁹ ꝛ fortitudo mea: quare me repulisti: ꝛ quare tristis incedo dum affligit me inimicus]. Frequēter ratio causam p̄cedit: sepe iterum iuncta subsequit. Hic aūt p̄posita clamat in capite. Nam cū sit eius fortitudo deus: mirak quare ab aduentu dñi in quo iudicaturus est mūdū adhuc videak repelli quē p̄opter mūdi quas patiebak angustias magno desiderio sustinebat. Fortitudo est enī cōsiderata pericu lorum perpessio: ꝛ laboꝝ indefecta p̄obatio. Sciebat enī vir sanctissimus vlterius se cōtristari nō posse: si ad eternā futuri seculi requiē peruenīret. Hos enī desiderantiū est: ab illa re se putare depulsos: ad quā venire velociter nō sinunk. Eius quoq; rei explanatio decora subsequit. Et quare cōtristatus incedo dū affligit me inimicus? Utiq; in hoc seculo cōtristati incedūt sancti: qñ inimicoꝝ flagella seuissima patiunk. Nam cū ille dies iudicationis aduenerit: talia minime sustinebūt: qui inimicus cū suis sequacib⁹ absolute dānabitur. Qua p̄opter vir sanctus desiderāter expetebat tempora illa: in quibus sibi beatitudinem nouerat cōferendā. [Emitte lucē tuā ꝛ veritatē tuā: ipsa me deduxerūt et adduxerūt in mōtē sanctū tuū: ꝛ in † tabernacula tuū]. Hic reddit causam tristicie submouēde: vt pater mittat filiū ad iudicandū qui est lux ꝛ veritas. Ipse enī de se dixit Ego sum lux mundi. Et alibi Ego sum via veritas ꝛ vita. Hec enī cū venerit qđ est xp̄s dñs a sanctis eius ois timor cōfusionis abscedit: qñ eterne beatitudinis gloriā cōsequunk. Iste ergo fidelis quē superius diximus loqui: deducū ꝛ adductū se dicit in montē sanctū: hoc est ad firmā credulitatē dñi saluatoris: eī⁹ gñe cūcta p̄bēs nō aliquid suis viribus applicādo. Qđ aūt adiecit Et in tabernaculū tuū: ecclesiā catholicā significat in mūdi istius certamine cōstitutā: que adhuc mimici varia fatigatione vexak. Sed audimus tabernaculū: aduersarij caueamus insidias: qñ dū in tabernaculis sit eccl̄a: nos nequaq; possum⁹ otia possidere secura. Qđ tabernaculū exodi textus sic euidēti relatione depingit: vt nō solum auribus sed pene ipsis aspectib⁹ offerak. [Et introibo ad altare dei: ad deū qui letificat iuuentutē meā. Cōfitebor tibi in cithara de⁹ deus meus]. Venit ad sōm cassum putī sed dū ꝛ hic eccl̄a altare habeat: nō frusta dicit post tabernaculū positū Introibo ad altare dei. Est enī quoddā sublime altare: nobisq; nūc inuisibile: vbi solī iusti p̄bank accedere. Hā inter alia mēbra tabernaculi: que famulo suo Moysi dñs p̄cepit efficere: hoc quoq; euidēter ostendit: dicēs. Inspice ꝛ fac sm exemplar qđ tibi in mōte ostēsum est. Hic enī altare ecclie indiscreta turba circunspicit: ad illud autē ad qđ se in futuro dicit intrare: soli possunt deo placīti peruenire. Altare enī dictū est: quasi alte are/vel alta res. Sequit Ad deū qui letificat iuuētutem meā. Iuuentutem hic p̄o nouitate vite ponit p̄pter dñm Saluatorem: qui ola reparās de veritate defecta: credētibus iuuētutis reddidit validissimā firmitatē. Ecce ille cōtristatus cladibus mundi de bono intellectu fecit gaudiū sibi. In cithara p̄o cōfitetur: qui mūdi huius aduersa sustinens a laude dñi non recedit. [Quare tristis es anima mea: ꝛ quare cōturbas me? Spera in deo qm̄ † cōfitebor illi salutare vultus mei † deus meus]. Meminerimus hos versus et in psalmo superiore cōscriptos: vbi quinq; partitum eē diximus syllogismū. Sed cōsiderandū est q; istā tristiciā seculi fugiendā ꝛ frequenter admonet: ꝛ vehemētissime p̄suadet. Nec imerito qm̄ bonis reb⁹ semper aduersa est. Per hāc enī patientie robur frangit per hāc charitatis lumē extinguit: per hāc spei nostre desiderū virtusq; mollescit: ꝛ ois vita cōfundit vbi hec iniquitas maligna grassak. Illa p̄o tristicia vitalis bonarū mentiū pax: luge gaudiū beatoꝝ: votis est maximis expetēda: de qua dicit Aplus. Fratres gaudeo: nō q; cōtristati estis: sed q; contristati estis ad penitentiam: cōtristati enim estis sm deum. Unū quidē nomen: sed rerū diuersa p̄ditio. Hā sicut illa nutrit ad mortē: sic ista dirigit ad perpetuam salutem. Conclusio.

¶ In superiorib⁹ psalmis p̄pter perfectoꝝ animos ad virtutis culmē erigendos multas legimus introductas esse personas/modo ecclesiā/modo penitentē/modo p̄phetā/modo idithun/modo filios Chore: magna patientie virtute ploquētes: nunc aūt sermo mediocris ac lenior adhibet: qui ad deuotū pertineat christianū: vt nemo vel imbecillis de sua mediocritate diffidat: qñ vnusquisq; reperit ad qđ per dei gratiam p̄na mēte

Al. eruc.

Al. tabernacula tua

Ioan. 8.

Ibidē. 14.

Al. adhuc. Al. ꝛ

Exod. 25.

Ety.

Al. non hz.

Dez.

Dez.

festinet. Nam et isti desideranti ad atria dñi peruenire: quadragesimus secundus calculus cōpetēter aptatus est. Tali enī numero māsiones ille in heremo sacrate sunt hebreoꝝ. Quadragesima etiam secunda generatione ab Abrahā/dñs saluator aduenit: ꝛ mundū sua visitatiōe saluauit: vt merito ꝛ iste fidelis ad regnum dñi puēturus credak: qui pusillino illi numērō sociatus esse cognoscit. Qēs ergo hic ꝛtutes: oēs delectatiōes inuenit alia fidelis: vt cōsolari se ac recreare per dei gratiā possit dsquis igniculū illū diuine charitatis acceperit.

¶ Explicit expositio in psalmum. 42.

¶ In finem p̄o filijs chore ad intellectū psalmus Dauid. xliij.

Deus auribus nostris audiui mus: patres nostri annuncia uerūt nobis. Opus qđ opatus es in diebus eoꝝ: et in diebus antiquis. Han⁹ tua gētes disperdidit et plantasti eos: afflixisti pop̄los ꝛ expulisti eos. Hec enim in gladio suo possederunt terrā: ꝛ brachium eoꝝ non saluauit eos. Sed dextera tua et brachiū tuum ꝛ illuminatio vultus tui: quoniā complacuisti in eis. Tu es ipse rex meus ꝛ deus meus: qui mandas salutes iacob. In te inimicos nostros vētilabimus cornu: ꝛ in nomine tuo spernemus insurgentes in nobis. Non enim in arcu meo sperabo: ꝛ gladius meus nō saluabit me. Saluasti enim nos de affligentibus nos: et odientes nos confudisti. In deo laudabimur tota die: et in nomine tuo confitebimur in seculū. Munc autem repulisti et confudisti nos: et non egredieris in virtutibus nostris. Auertisti nos retrorsum post inimicos nostros: ꝛ qui oderūt nos diripiebāt sibi. Dedisti nos tanq̄ oues escarum: et in gentibus dispersisti nos. Uendidisti populum tuum sine p̄cio: et non fuit multitudo in commutationibus eoꝝ. Posuisti nos opp̄robrium vicinis nostris: subsannationem et derisum his qui sunt in circuitu nostro. Posuisti nos in similitudinem gentibus: commotionem capitis in populis. Tota die verecundia mea contra me est: et confusio faciei mee cooperuit me. A voce exp̄robrantis et obloquentis: a facie inimici et persequentis. Hec omnia venerunt super nos nec obliti sumus te: et inique non egimus in testamento tuo. Et non recessit retro cor nostrum: et declinasti semitas nostras a via tua. Quoniam humiliasti nos in loco afflictiōis: ꝛ cooperuit nos vmbra mortis. Si obliti sumus nomen dei nostri: et si expandimus manus nostras ad deum alienum. Nonne deus requiret ista: ipse enim nouit abscondita cordis. Quoniā p̄pter te mortificamur tota die: estimati sumus sicut oues occisiōis. Exurge quare obdormis domine? exurge et ne repellas in finem. Quare faciem tuam auertis? obliuiscēris inopie nostre et tribulationis nostre. Quoniam humiliata est in puluere anima nostra: conglutinatus est in terra venter noster. Exurge domine adiuua nos: et redime nos p̄opter nomen tuum.

Proxime in. 41. psalmo qđ significent filij chore sufficienter edictum est. Nunc aūt ad intellectū nouo quidē ordine: sed non ociose videk adiecisse: ideo vt cōmemorarer hunc psalmū diligētius inquirendū. Audituri sumus martyres siue confessores/id est filios crucis ediscere: dum patres nostri sine aliqua difficultate inimicos suos habuerūt deo p̄stante subiectos/se p̄ grauissimas martyrij penas diuino munere cōquisisse victorias. Sed hic est altior intellectus: vt facta dñi ad gloriosa consilia referamus. Primo enim maris rubri miracula: ꝛ diuersarū gentiū inelaborate victorie contigērūt: vt tam insigne miraculū ad credulitatē diuine potētie rudes populos inuitaret. Deide illius terra chanaan p̄missa est: qui erāt vtiq; sub lege. Nunc autē crescēte fide/martyrubus p̄speritas mūdana subtracta est: ne venturi seculi bona rep̄tidius imbecillitas humana perquireret. Ubi enim celestia regna p̄missa sunt: q̄ sub gra esse noscunk. Quapropter iste intellectus querēdus est: ista gra cōtuenda: qñ que nunc fiūt ab auctore rerū: p̄ salute cunctoꝝ occultis plerūq; modis ordinātur. Diuisio.

Sue martyrū/siue cōfessoꝝ verba susciptas considera psalmū mirabili constructione formatū. In prima parte dicūt patres suos dñi fauore collato per innumeras gētes visualiter egisse victorias: se autē p̄fitētur in dñi iudicatiōe vēturā de inimicis suis cōpetēter videre vindictā: vbi non arcu/aut gladio inimicus vincit: sed sola dñi discēptatione superak. Sic distincte genera bñficioꝝ vtraq; referunk: que seruis suis dño p̄stare dignak. Scdo loco diuersarū necessitatū que in isto seculo patiunk tormenta dinumerāt: nec tñ se mandata diuina p̄sistentur oblitos: quo minus in virtute patiēte p̄seuerent. Tertio p̄eank auxiliū: vt hic grauiter afflictis resurrectionis tēpore debeat subuenīri. Expositio.

Deus auribus nostris audiuimus: patres nostri annunciauerūt nobis. Opus qđ operatus es in diebus eoꝝ † in diebus antiquis]. Primo posuit Deus/q̄ initiū aut let⁹ homo facit: aut afflictione nimia sauciatus. Sed que dicturi erāt/ne putarent ambigua: audisse se p̄positis auribus dicūt: vt maior fides rei potuisset acquiri. Et cōsidera: q; nō iuuenes neq; adolescētes sibi dicūt retulisse que facta sunt: sed patres q̄ cōsideratione sui nois/affectū poterāt habere pietatis. Subiunctū est Nostri: q̄ suis oino certissima dicere potuissent. An nūciauerūt nobis/id est retulerūt bñficta que suis posteris ad laudē dñi voluerūt esse manifesta. Sed licet dei quotidiana sit opa/mundū suis bñficijs p̄tinere: vt ola p̄stituta lege decurrāt: tñ tunc dicim⁹ eū opatū qñ aliqđ signum nouitatis ostenderit. Patres ergo suos

Al. Et

retulisse testantur opus: qđ optatus est deus in diebus eoꝝ hoc est in diebus antiquis qñ israeliticũ populũ ille sum⁹ marꝭ rubri fluenta traduxit: et hostiũ suoꝝ sine labore ꝓpio fecit esse victores. Hoc argumentũ dicit a dictis factisq; maiorꝝ qñ testimonij pondus grauissima patrũ auctoritate firmatur. [Manus tua gentes disperdidit ⁊ plãtasti eos: afflixisti populos ⁊ expulisti eos]. Hinc enumeratio decora ꝓcedit: quãta israelitico populo virtus diuina prestiterit: vt bñficia dñi ⁊ in prosperis rebus ⁊ in aduersis que dicturus est manifestius eluceſcãt. Per manũ (sicut sepe dictũ est) significat potestas: qꝛ per tropologiã manu dñi gẽtes referũtur afflictę: p quã nos maxime solem⁹ opari. Exeuntibus enim ammonitoris: vel ceteris de propriis terris: hebrei in eoꝝ sedib⁹ legunt esse plantati. Plãtati plane: q̃ processu dierũ munere dñi cremẽtis iugibus augebantur. Afflixit autẽ populos aduersarios: cũ sacerdotum tubis canẽtibus muri hiericonta fragose vocis sonitu corruerũt. Quos de ciuitate cõstat expulsos: qñ tãtis miraculis obsistere nequiuerãt. [† Non enim in gladio suo possederũt terrã: ⁊ brachiũ eoꝝ nõ saluauit eos]. Ne putarẽt hebrei trib⁹ phatores suos se virib⁹ extitisse ꝓsitent illos non in suo gladio fuisse victores: nec terrã gentiũ sibi ꝓpria fortitudine vẽdicasse. Brachiũ pro bone dicit: qñ ipso dimicante pugnat. Sed istud brachiũ nõ eos ab inimicis liberare ꝓualuit: quos speciali ter ꝺtus diuina saluauit. Sic dñs hebreoꝝ act⁹ exponitur: humano generi ꝓficua doctrina prestat. [Sed dextera tua ⁊ brachiũ tuũ ⁊ illuminatio vult⁹ tui: qñ † cõplacuit tibi in illis]. Sed dextera tua ⁊ brachiũ tuũ et illuminatio vultus tui: cõiter reddendum est: saluauit eos. Dextera enim significat ꝓsperã partẽ: brachiũ fortitudinẽ: illuminatio consiliũ: que dño ꝓliantibus confert qñ victoriã donare dignat. Sed ne diceret patres vestri suo merito placuerũt: adeo sunt tanta a dño cõsecuti: intulit non meritis datũ: sed q̃ ita deo sit placitũ: cui⁹ est gratuitũ omne qđ prestat. Cõplacuit etiã in illis: qđ de toto mundo sola gẽs electa est: de qua saluator dñs adueniret. [Tu es ipse rex meus ⁊ deus me⁹: qui mandas salutes iacob]. Cum dixissent filij chore: hoc est populus beatoꝝ. Tu es ipe rex meus: id est dominus ⁊ saluator: cui nomẽ regis manifestũ est cõuenire. Addidit Et deus meus. Ne dubitares dñm Jesum christũ qui ⁊ patri nr̃o Jacob saluatẽ ꝓpicius trãsmisit: qñ eum fecit cũ angelo gloriosa concertatione luctari.

Deũ. 32. Mãdauit illi saluatẽ qñ audiuit p angelũ: Jam nõ dicetis iacob: sed israel. Nã qđlibet illud nostre voluntatis arbitriũ: non per nos: sed p aliã cõsiliu⁹ mãdare ꝓsonã. [Jn te inimicos nostros vẽtilabimus: † ⁊ in nomine tuo spernemus insurgẽtes in † nos. Venerunt martyres ad illud genus liberationis eximiũ: qđ iudicij tempore cõstat fidelibus cõcedendũ. Nã qui nimia fuerãt afflictiõe confecti: resumũt animũ: ⁊ futuris se ꝓsperis consolant dicẽtes. Jn te inimicos nostros vẽtilabim⁹. Jnimici vẽtilandi sunt diuino iudicio: qñ areã suã ventilabro discẽptationis saluator noster excutiens paleas sequestrat a frugib⁹. Sequit Et in nomine tuo spernemus insurgẽtes in nos. Tunc cõtemnũtur insurgẽtes id est spiritus immundi: qñ ledere nõ valebunt. Modo enim illi despiciũt: quos postea iusti spernẽdos esse iudicabunt. Illud enim qđ manus dñi gẽtes dispersit: qđ hebreos in sedibus eoꝝ plantauit: qđ eis donauit inimicos sine aliquo labore superare: ad istud ptinet tẽpus. Hoc vero q̃ vẽtilandi sunt inimici: q̃ hostis cõtemnẽdus antiquus ptinet ad iudiciũ futurũ: vbi talis est victoria faciẽda vt oĩa probentur subuisse certamina. [Non enim in arcu meo sperabo: ⁊ gladius meus nõ saluabit me]. Fide ⁊ humilitate consueta: dicit multitudo sanctoꝝ in armis se nõ speraturã esse terrenis. Arcus enim est presidiũ bellatoris: in quo mens humana confidit. Preliatores autem mũdani plus de gladio presumũt. Sagitta enim pierũq; incassum mittit. Ensis vero certissime mortis operat effectũ. Quapropter nec ipsum sibi auxiliũ ferre dicit: qđ in bello credunt hoies ad presidiũ plus valere. [† Liberasti enim nos ex affligẽtibus nos: ⁊ † eos qui nos oderũt cõfudisti]. Confidentia fidei futurã pro preteritis dicunt: qñ apud eos nõ est dubiũ qđ absolute nocere nequeunt esse vẽturũ. Liberandos ergo se dicũt in sẽcõ aduẽtu dñi a ꝓsecutiõe spirituum pessimoꝝ: qui eos hic multiplicibus insidijs afflictionibus nõ desistunt. Tunc enim plane liberãdi sunt: qñ ab eoꝝ potestate tollent: vt vlterius eis nõ liceat de innocentiũ fatigatiõe gaudere: qđ in isto certe seculo generaliter nõ pot prouenire. Confundunt etiã qui beatos oderunt: qñ illi eterna vltione dãnantur: iustos autẽ ceteroꝝ regna recipiunt. [Jn deo laudabimur tota die: ⁊ in nomine tuo cõfitebimur in † secula]. Qui dicunt laudabimur: in futuro sequit. ꝓfitẽtur esse predicãdos: sed sine arrogãtia designãt gloriã suam: qui se in deo testãtur esse laudãdos. Tota die ꝓpetuũ tẽpus ostẽdit: qđ non habet noctẽ: qđ in illa eternitate ꝓuenit: vbi iuge ꝑconiũ cognoscit esse beatoꝝ. Sed ne crederes otiosos futuros qui se in deo dixerũt esse laudãdos: ꝓfitentur se quoq; preconia dñi iugiter ꝓlonare: qñ ipsa est beatitudo iustoꝝ dñm laudare perpetue: satietas que nunq; nouit habere fastidiũ: fames que de abstinentia matre non nascit: auiditas que de ieiunio nõ creatur. [Nunc autẽ repulisti ⁊ cõfudisti nos: ⁊ non egredieris † deus in virtutibus nostris]. Post illam futuri seculi inenarrabilẽ retributionẽ: venerũt pij martyres ad secundã partẽ: dicẽtes per hos octo ꝓsus inferiores quas afflictiones presenti tẽpore sustinebãt: ⁊ nunq; a dñi veneratiõe vllatenus discedebãt. Que figura dicit Emphasio: id est exaggeratio: qñ rem aliquã multis in vnũ collectis doloribus allegamus: vt benuolentiam iudicis enumeratis calamitatibus impetremus. Dicendo enim Nunc autẽ: significat se de futuris tẽporibus pauloante dixisse. Et tuere: q̃ mirabiliter ordine cuncta decurrãt. Repulisti: significat dilationẽ quam sanctis prouenire nõ dubiũ est: qꝛ nõ hic sed in futuro illis perfecta beatitudo promittit. Cõfudisti. Illã dicit gloriosam cõfusionẽ quam martyres subeunt cum inuitis affligũtur: fustibus verberãtur: ⁊ velut criminibus obnoxij mortem non desinunt mãcipari. De talibus quoq; dicit apostolus. Quibus non erat dignus mundus. Sed respice q̃ in isto seculo martyres inter iniquos hoies cõfunduntur. Jmpij autẽ apud verũ iudicẽ eterni opprobrij põdera sustinebunt. Sed ista cõfusio perducet ad gloriã: illa ꝓ ad exitia sempiterna. Nunc autẽ de⁹ nõ egredit in virtutibus martyriũ: qñ eos tribulationibus subdit: et diuersis passionibus tradit. Tunc enim egrediebat in virtutibus hebreoꝝ qñ sine labore ꝓstrati sunt: qui se cõtra electũ populũ erigere tẽtauerũt. Mõ ad cõsolationẽ sancti populi ptinere non dubiũ est: ne q̃s ꝓfectus suos felicissimos grauiter ferret: cum ipse dñi ꝓmissionibus affligatur. [Auertisti nos retrorsum † ꝓ inimicis nostris: ⁊ qui nos oderunt diripiebant sibi]. Auersos se in hoc mundo ante inimicos suos esse testantur: qui insequentiũ discrimina vitauerũt. Auertitur enim hostem carnalem fugere: sicut ꝓceptum est. Si vos persecuti fuerint in hac ciuitate: fugite in aliam. Sequitur Et qui nos oderũt diripiebant sibi. Hoc solet fugatis emergere: vt in direptionem predamq; cadant: qui hostib⁹ minime resistere potuerunt. [Dedisti nos tãq; oues escarum: et in gentibus dispersisti nos]. Cum dicunt Dedisti: significant oĩa diuina potestate distribui. Ferunt enim traditos se gentibus tanq; lupis: qui mole pecus deuorare consueruntꝭ Esca enim luporum: est ouium mansueta simplicitas. Que martyribus merito cõparatur: qui a ꝓsecutoribus suis occidi sine concertationibus suis acquiescũt. Sequit Et in gẽtibus dispersisti nos. Diuersos significat fideles: quos modo martyriũ deflet pietas: qui gẽtibus traditi libertatẽ suã cũ patrimonijs pdiderunt. Mõ variis tẽporibus de christianis populis diuina dispẽsatione pfectũ est: vt ꝑ tribulationũ tẽpora alta gloriose beatitudinis bona consequantur eterna. [Vendidisti populũ tuũ sine ꝓcio: ⁊ non fuit multitudo in cõmutationibus eoꝝ]. Hoc nõ debemus accipere sub increpatione dictum: sed mystica vt solet allusione prolatũ. Precium enim videt accipere deus: cũ bene meritis populis subiugat infideles. Tradit enim irreligiosos: vt acquirat deuotissimos. Tunc autẽ quasi sine precio vendit deus: qñ alienigenis affligendũ tradit populum christianum. Mõ fit frequenter occulto iudicio: aut ad probationis meritũ: aut ad correctionis effectum. Et nota hoc genus locutionis inter propria diuine scripture cõnumerari: vt dicat venditũ vbi non cõstat precium datum. Addidit Et nõ fuit multitudo in cõmutationibus eorũ. Hoies qui cõmutant tradite rei paria cõsequunt. Hic autẽ deo nulla multitudo precij in tante rei cõpẽsatione ꝓuenit: qñ christiani sant traditi: dum ꝓsecutores eoꝝ dño nõ ꝓbent accepti. Quomodo enim vero deo poterãt esse grati: ꝓphanis superstitionibus inuoluti? [Posuisti nos † in opprobriũ vicinis nostris: † derisum ⁊ contemptũ his q̃ in circuitu nostro sunt]. Enumerant quãta fuerãt afflictione perculsi: vt inter erũnas multiplices deuotionis qualitas augerẽt. Grauis enim est afflictio quam patimur a vicinis: qꝛ nõ trãsitorie dicit: qđ a circũstantibus iugiter imputat. Nam qđ dicit Posuisti nos: ostendit immobilẽ passionẽ. Vbi enim diuturnꝰ q̃s esse creditur: vbi ⁊ positus approbat. Opprobrium cõtra probũ positũ est. Nã sicut omnia proba decora sunt: sic indecentia cuncta monstrant opprobria. Sed istud opprobriũ nõ erat ante cõspectũ dñi: sed ante oculos vicinoꝝ qui illa nouerãt iudicare: que deprauatus sensus docebat aduertere. Derisus vero vox est cõfusa letitie insultatione suam inmoderata hylaritate denũcians. Contemptus significat abiectissimã vilitatẽ: quã martyres dñi traditi diuersis passionibus sustinebant. Qui in circuitu nostro sunt: scilz infideles ⁊ pfidos exponit: qui quaquersum semp ambulãt: nec nobiscum recto dogmate gradiuntur. [Posuisti nos in similitudinẽ gentibus: cõmotionẽ capitis in † plebibus]. Respice per figuram Amphoriã: que latine reuelatio dicit: verbũ ipsum iteratum: id est posuisti: qđ in capite anteriorꝭ versus ita dictum est: vt frequẽs repetitio vim passionis exaggeret. Martyres enim in similitudinẽ christi: gẽtibus constat appositos: qñ eos cõparibus penis ⁊ cruciatibus affecerunt. Cõmotio ꝓ capitis inimicoꝝ: ⁊ martyrũ cõtingit que facta est in passione dñi saluatoris: sicut legitur: Locuti sunt labijs ⁊ mouerũt caput. [Tota die verecũdia mea cõtra me est: ⁊ cõfusio † vult⁹ mei operuit me]. Solet verecundia ad momentũ venire: ⁊ breui tẽpore sedata discedere. Jsta vero grauissima fuit: q̃ tugiter pmanebat. Erat enim ante oculos populi sancti inoderata verecũdia: vehemẽsq; cõfusio: qñ illos sibi iugiter insultare cernebat: quos impios esse cognouerat. Et intuere: descriptio verecundie q̃s decora cõsequitur. Nã quodã pallio ꝓfusionis vultũ suũ dicit esse coopertũ: dum nube sanguinea facies eius inflãmata rutilauit. Sed cum dicit Operuit me: non solũ pmutationẽ vultus: sed etiã totꝰ corporis indicauit horrorẽ. [A voce exprobrãtis ⁊ obloquentis: a facie inimici et persequẽtis]. Usq; ad istum versum: cõfusionis illius descriptio ꝓsequitur: nunc dicit vñ venit ille roseus amictus: qui nudã faciẽ coloris sue tegmine vestiebat. Exprobrare: est in faciẽ maledicere: quasi indecora crimina taculari. Obloqui est absenti detrahere: ⁊ doloso aliquẽ sermone mordere. A facie inimici: id est dñ primũ videt qui eum capitaliter odit. Et ne putares aduersarium leue: addidit Et ꝓsequẽtis: qđ odiũ ꝓbat acerrimũ: qꝛ non solum corpus extinguere: sed ipsas animas cupiant sua prauitate trucidare. [Hec omnia venerũt super nos † et obliti non sumus te: ⁊ inique non egimus in testamẽto tuo]. Venerũt filij chore ad professionis sue gloriosissimã firmitatem: vt ostẽdant nobis queuis mala nõ nos debere a christi gra segregare: sicut dicit apls. Quis nos separabit a charitate christi: Tribulatio: an angustia: an fames: an nuditas: ⁊c. Dicendo enim Hec oĩa: ad vnũ colligunt que tractu superiore direrũt: vt si dispersa leuius acciperenꝰ: in vnũ cumulum cõgregata grãdescerẽt. Mõ argumentũ dicitur a tormentis: qñ per tot mala nequaq; fidelium animus potuit imutari. Venerũt sup nos: quasi fera terribilis: q̃si fluuius turbulẽtus. Et qꝛ solet grauis tribulatio de animis abiscere qđ ante quis visus est credidisse: adiecit non se oblitus fuisse dñm inter tam multiplices erumnas: dum magis iniquoꝝ persecutione cõmotꝰ a domino iugiter auxiliũ postularẽt. Sequit Et inique nõ egimus in testamẽto tuo: Hoc est qđ dixerunt: ⁊ obliti nõ sumus te. Nam qui illum mente retinent: eius testamẽtum nescit oblisci. Sed cum latine locutionis sit: vt dicamus obliti non sumus tui: hoc ꝓpriũ diuine scripture est qđ ait: obliti non sumus te. [Et nõ recessit retro cor nostrũ: et declinasti semitas nostras a via tua]. Retro redit cor eorum qui de dñi bonitate desperant: ⁊ putãt illum rogatum non succurrere qui etiã non petẽtibus cognoscitur subuenire. Qđ isti minime fecerunt qui spem in dño habere probati sunt. Semitas ꝓ hic in malo posuit: dum ait: nostras quasi vmbrosos et voluptuosos calles quos fragilis terit humanitas. Jpos enim cõmeamus: quãdo a domini iussione traducimur. Via vero a violentia nuncupat: que merito christi dicitur: qñ et ab eius fidelibus (sicut ab ipo factum est) in erumnis et tribulationibus ambulatur. Quapropter aptissime dicunt humane semite a via superna diuise: qñ ille ducunt ad detestabilẽ mortẽ: hec cõfert sine dubio desiderabilem salutẽ. Vnde filij chore: reuera filij erant sanctissime crucis: cum talia sentiebãt. [Qñ humiliasti nos in loco afflictionis: et † operuit nos vmbra mortis]. Reddunt causam quare viam et semitas asseruerunt fuisse diuisas: propterea qꝛ se in loco afflictionis: id est in isto mũdo humiliatos esse testãtur: qui est fidelibus locus afflictionis: vnde compunctio nascitur: ⁊ plenitudo succedit. Sequitur Et operuit nos vmbra mortis. Vbi istius transitum dicunt: qui sanctis ⁊ peccatoribus ꝓbatur esse cõmunis. Ceterũ vera mors illa est: qua impij eterna dãnatione puniunt. [Si obliti sumus nomen dei nostri: et si expandimus manus

nostras ad deum alienum]. Ipse est intellectus quē titulus dixit absolute fidelium: vt deū nesciant alienum: nec obliuiscant eū: cuius nomini crucis impressione dicati sunt. Nā qđ addunt: Et si expādimus manꝰ nras ad deū alienū/oīantē describūt: qui tensis manibꝰ crucē ipam quā fronte recipit: corporis sui forma restituit. Hoc enim fidelissimi nō alieno: sed suo dño vtiq facie bant: vt perseuerātia illos fideles assereret: qui mutati tot aduersitatibus nō fuissent. [Nōne deꝰ requret ista? ipse em nouit absc̄dita cordis]. Nonne: cū pōdere ꝓnunciandū est: qm grauissimū est apud dūm: si in eius religione peccetur. Requirere aūt solemus/qñ illa desideramus agnoscere: que nostrā notitiam cōscientiā nō tenere. Deus aūt sciens requrit: nō vt ipse aliqđ nouum discat: sed vt nos faciat que sunt obliuiōe sepulta cognoscere. Sic et abrae dictū est. Nunc cognoui qñ times deū tuū/quasi ille aliquid ex tempore didicerit: qui ante secula cuncta prescivit. Sequitur Ista/id est que superius dixerat: si obliti sumus nomē dei nr̄i: et si expādimus manus nras ad deū alienū. Et qm̄ agebat de religionis affectu: qui nō solū devotiōe corporis: sz magis gerit cordis arcano: ad diuinitatis noticiā vbi olo festinat integritas cucurrerūt/ dicētes. Ipse em̄ nouit occulta cordis. [Qm̄ propter te mortificamur tota die/estimati sumus † vt oues occisiōis]. Exponūt illa beatissimi que occulta dixerūt: qz nō morlebantur pro aliquo facinore ꝑpetrato: sed amore diuino: vt credulitas trinitatis salubrima gētibus augeretur. Mortē vero aff̄x: est p longas passiones presentis vite extitū reperire. Mō pfecti faciūt christiani qui districtus observationibꝰ affligunt. Nā vt hoc magis deberes aduertere: addidit Tota die: qđ nō momētaneā mortē: sz per vniuersam vite tēpus protractū nobis fidelib⁹ declararet ex tum. Intende qđ sequit Estimati sumus vt oues occisionis. Quis qz nō hz arma resultatione: raptoribus suis ꝓbāt esse ēnibilis. Nō em̄ aut cornu valet/aut dente cōtendit/aut fuga psumit: hz manibus latronis patiēter acquiescit dum nulla se reluctatiōe defendit. Sic famuli christi: velut oues estimati sunt mori: qm̄ sine contentione aliqua videbānt occidi. [Exurge quare obdormis dñe: exurge z ne repellas † nos in finē]. Enumerata multitudine passionū/ venerunt filij chore ad tertiā partē: vbi tanto desiderio auxiliū querunt: vt etiā dñm obdormisse cōmemorār. Que figura Catachresis est/quā recte dicimus abusionē: que rebꝰ nomen cōmodat alienū. Non em̄ deo cōuenit exurgere: qui nunq̄ noscitur posse dormire. Sed illum humano vsu dormire dicim⁹: qñ expectatio nra divina dispēsatione differtur. Nā si potentiā manifestatio eius inquiras: habes euidentissimū dictū. Ecce non dormit neq̄ dormitat qui custodit israel. Repetitur Exurge: vt quibus videat pericula crescere: nō dissimulet subuenire. Sequitur Et ne repellas nos in finem: vt si adhuc hic estimas differendū/ne repellas in finē: vbi cōsistit muneris tui vniuersa pfectio: vbi sunt premia beatoꝝ: vbi martyrū⁹ corone ꝑparant. [Quare faciē tuā auertis obliuiscēris † inopiā nr̄am z tribulationē nr̄am?] Malis presentibus ingrauati: more beatoꝝ in flebili suppli catione pmittūt dicētes. Quare nos tādiu estimas differē dos: vt respicere non credaris cū subuenire distuleris? Sequitur Obliuiscēris inopiam nostrā: hoc est cui consueueras subuenire: quā sic in alijs amas vt te inopē dicas. Venisti em̄ dñissime: vt nostre indigentie subuenires. Addidit tribulationē nostram: cuius clemens semp inspector est: sicut in q̄nquagesimo pō. dicturus est. Cor cōtritū et humiliatum deus nō spernit. Pās.50.
Tales em̄ cause apud illū pium iudicē plurimū valēt qui humanis cognitoribꝰ, pbant esse temnibiles. [Anima humiliata est in puluere aia nra: † adhesit in terra venter noster]. Post morā exauditionis/pie mētes nō ad natuo est. Al. cōgiutt
desperationis audaciā: sed ad cōtinue orationis salutaria se vota verterūt. Hoc enim satisfactio assidue deprecationis exponit. Curuātur em̄ in puluere mi: qui cinere supra se sparso alas suas peccatoꝝ recordatiōe discutiant. Sequit Adhesit in terra venter noster. Mō vtiq facere solēt/qui longa ofone pstratī: tota corporis effusione tendunt. Adherere em̄ terre significat in orationibꝰ diutius imorari: p quas efficaciter peccata vincūtur. Magna em̄ contra diabolū arma sunt in suis virtibus fiducia nō habere: sed deū rogare qui aduersarius possit oppumere. [Exurge domine adiuva nos: † z libera nos ꝓpter nomē tuū.] Magnarū afflictionū suauissimus finis adhibet: vt perāt se resurrectiōis dominice gloria liberatis vbi omniū christianorum spes probat agnosci. Exurge aūt nō ad dormitionē: sed ad resurrectionē est ponus applicandū. Supra em̄ vbi eum quasi excitare voluerūt/dictū est: quare obdormis: hic aūt solūmodo exurge ponūt/vt illā resurrectionē intelligere deberemus: in qua destructa cognoscit humana captiuitas. Illo em̄ resurgente adiuti: illo ad celos ascendēte liberati sumus. Verū hec oīa nobis contulit non ꝓpter meritū nostrum: sed ꝓpter nomē suū. Ideo enim saluator dicitur: quia p gratiam pietatis sue salvat infirmos. Al. redime

Conclusio.

¶ Ecce nobis filioꝝ chore salutaria dicta fulserunt: ecce nobis ecclesiasticus ordo dño reuelāte lāpauit. Patres em̄ nostros ab inimicis suis p miracula visualiter liberatos re cognouim⁹: nunc aūt fideles per passiones corporꝝ: z tristicias alarū/ad eternā requiē puentre didicimus: vt tēpore suo vtrūq; factū humano generi cognoscerēt esse pficuū. Nec deberet aliqs queri cum se mūdanis erumnis cognoscerent ingrauari. Libertate quoq; innocētie cōsurgūt z martyrū voces vbi dormire z obliuisci dicit deꝰ. Mō dictū non increpatiue debet suscipi: sed affectuosa voluptate deprimi. Que etiā in libro Job/frequētissime reperiunt: vt nisi ea prudēti mi dagatiōe cōsperexeris/nō supplicationes intelligas: sz querelas. Verū ista moderata presumptio iustoꝝ: sinceri cordis videt depromere puritatē: vt simplicitas animi: pondus illate videatur exponere passionis. Sic in scripturis diuinis quotiēs tale dictū aliqđ inuenimus: z clementia dñantis ostēditur: z supplicantis puritas indicatur. Job

¶ Explicit expositio in psalmum. 43.

¶ In finem pro his qui commutabunturfilijs chore ad intellectum canticum pro dilecto. xliij.

RUctauit cor meū verbū bonū: dico ego opera mea regi. Lingua mea calamꝰ scribe: velocit scribētis. Speciosus forma p̄ filijs hoim: diffusa ē gra i labijs tuis: ꝓpterea bñ dixit te deus in eternum. Accingere gladio tuo: super femur tuum potentissime. Specie tua et pulchritudine tua: intende prospere procede et regna. Propter veritatē z mansuetudinē et iusticiam: et deducet te mirabiliter dextera tua. Sagitte tue acute: populi sub te cadēt in corda inimicorum regis. Sedes tua deus in seculum seculi: virga directionis virga regni tui. Dilexisti iusticiam z odisti iniquitatem: propterea vnxit te deus deus tuus oleo leticie pte consortibus tuis. Myrrha et gutta z casia a vestimentis tuis a domibus eburneis/ex quibus delectauerūt te filie regū in honore tuo. Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato: circundata varietate. Audi filia z vide z inclina aurem tuā z obliuiscere populū tuū: z domū patris tui. Et concupiscet rex decorē tuū: qm̄ ipse est dñs deus tuus z adorabūt eū. Et filie tyri in muneribus: vultū tuum deprecabūtur omnes diuites plebis. Omnis gloria eius filie regis ab intus: in fimbrijs aureis circūamicta varietatibus. Adducētur regi virgines post eam: proxime eius afferentur tibi. Afferentur in leticia z exultatione: adducētur in tēplum regis. Pro patribus tuis nati sunt tibi filij: constitues eos principes super omnē terram. Memorabunt nominis tui domine: in omni generatiōe z generationē. Propterea populi confitebūtur tibi in eternum: et in seculum seculi.

IDeamus quid hec ꝛba nobis singillatim discussa pturūt: qz titulus psalmi multorū nominū cōgregatiōe plurus est. In finē sepe dictum est pfectionē significare: hoc est dominū saluatorē. Pro his qui cōmutabuntur filijs chore hoc declaratur: filij crucis in ecclia pmanētes: de tristicia mūdi hui⁹ trālibunt ad gaudium sempiternū. Ad intellectū canticū textū psalmi significat/qui trahēdus est ad intelligentiā supnā: in qua futurarū rerū sacramēta spiritualia continent. Pro dilecto filio vult itelligi dñm christū: de quo pris vox insonuit. Hic est filius meus dilectus: in quo michi bñ cōplacui. Istius nunc spirituales nuptie referunt: istꝰ vota epithalamij laude celebrant: cuius virtus vltra oēs virtutes est: pulchritudo supra oēs decores/potētia inenarrabilis/pietas singularis. O beata spōsa/que tāte maiestati, pbaris esse cōiuncta/nō societate carnali: sed inuiolabili conjunctione charitatis qñ illi copulata esse cognoscēris: q̄ te suo splendidissimo lumie radiauit. Quapropter diuinitati deuotissime supplicem⁹: vt corde mūdissimo ad inspectiū limē eruecti: sancte spōse nuptias spiritualiter audiamus. Matth.3. INTER. Diuisio.

CElestibus epulis propheta saginat⁹: z future gratulationis qualitate cōpletus: pconis dñi se eructuaturū pmittit: vt vnde ipse fuerat celesti largitate satiatus: inde et fidelis populus abundātissime pasceret: epithalamiū quoddā supernū vt dictū est nuptiali exultatione concelebrās. Epithalamiū vero interpretat laus thalami: que sponso celesti cōsuetudine humanitatis offert. Prima pars eius quattuor modis sponsi continet laudes: id est dñi saluatoris. Scōa: similī numero q̄ttuor partibus mysticis virtutibus spōsa predicat ecclesia: scilz que in sanctoꝝ hominū adunatione cōsistit. Hoc quoq; sapientissim⁹ Salomō: in libro qui appellat canticū canticoꝝ/notissima lectiōe descripsit. Qñ z nos in psenti psalmo ꝓut locus expetit: libri ipsius exēplum gem⁹: vt hz pdicatores diuini sint tēporibꝰ: cōcordia tñ ꝓphetie vnū locuti esse videant. Expositio.

RUctauit cor meum verbū bonū: dico ego opera mea regi. Lingua mea calamꝰ scribe: velociter scribētis]. Cū intelligentiā suā ꝓpheta cognosceret diuini muneris charitate pfusam: magnitudinis ipsius gratulatione cōpulsus: qđ dicturus erat ante laudauit: nō elationis studio: hz morꝰ veritatis instictu. Eructuauit dicimus qñ satietas multa ciborum: digestiones saluberrimas evaporat. Sed q̄ magnis spiritualibus epulis fuerat vir iste cōpletꝰ: vt tā boni odoris eructuasset arcanum. Cor meū/sinū mētis itellige. Verbū bonū/filiū dei dicit: de quo ioānes euāgelista ait. In principio erat verbū: z verbū erat apud deū: z deꝰ erat verbū. Ipsa etiā de se veritas dicit: Nemo bonus nisi solus deus. Opa vero/id est opuscula ꝓpīe fuit psalmi huꝰ decora cōtēplatione ministerio sue vocis offerre: z p organū lingue ꝙbusdā calamis diuina ꝛba resonare. Hꝛāc em̄ p̄dicationē rei dicere gestiebat: quā de ek admirabili claritate ꝓceperat. Sz ne q̄s putaret aliqđ eū ex ꝓpria voluntate dicturū: linguā suā scribe calamo cōparauit/q̄ sic dictura est fideliter spiritꝰ sancti verba: quēadmodū sensus nr̄i vota calamꝰ describit in charta. Addidit Velociter scribētis. Quem nos magis notarium debemus accipe: qui velociter ꝛba suscipit: z citius auditā trāscribit. Considerandū vero: qm̄ hic ꝓphetie virtus ostēdit: que nō sub cruciatu humano cogitat: hz sine alt quo labore diuinitatis iussa diuulgat. Audiam⁹ nunc ꝓphetā epithalamij sine adulatione dicturū laudem: que nichil nisi exaggerat veritatē/que salua integritate blandit: z q̄uis magna dicat: non tñ ꝛba sufficiēter enumerat. [Speciosus forma pre filijs hominū diffusa est grā in labijs tuis: ꝓpterea bñdixit te deus in eternū]. Ymno prohemio z cōpetēter populus ad audiēdi studiū concitatus: facturū est de incarnatione dñi laudis initiū: vt per quā meruim⁹ diuinitatis arcana cognoscere ꝓ ipsam deberem⁹ z preconia tāte maiestatis audire. Que species laudis apud oratores/a forma dr. Sz cū in Ysaia legit: Vidim⁹ eū z nō habebat speciē neq; decorē. Sz species vult⁹ eius sine honore abiecta pre oībus hoibꝰ. Queri pōt: cur hic sup gen⁹ humanū speciosissimus describat: Nō qz forma eius decori lacteī coloris eluxit/aut flauo crine lāpauit/aut ligni statura prēminuit: sed veraciter humano genere pulchrior fuit: qz peccata nō habuit. Illud em̄ recte speciosus dr: qđ gra mūdissime puritatis ornat. Quāuis ꝑ Augustin⁹ speciē corporis ei⁹ dicat fuisse laudabilē. Sed exēplū Ysaie supra positū ad passionis eius retulit tēpus: qñ z colaphis cesus: z spinis coronat⁹ z sputis legit eē cōpunct⁹. Ecclia ꝛo que dñi saluatoris portat imaginē: sic legit in cātici scāticoꝝ. Fusca sum et decora/id est fusca corpore carnali: formosa celestibus meritis. Et ḡre speciosum dixerit/ pbat: qz loquēte christo: p gram deo reconciliat⁹ est mūdus. Quid ergo potuit in humano gñe eē simile/q̄ tām icarnatū ꝛpicere: per quē redēptiōis donū tot⁹ orbis accepit? Nā sic de ipso z ꝑdicit liber salomonis enunciat: Labia tua et loquela tua speciosa. Sequitur Propterea benedixit te deꝰ in eternū. Propterea dicit: propter predicationes eximias: et pietatē

Psa.50.
Al. eructauit opera mea regi. Lingua mea calam⁹ scribe: uit. velociter scribētis].
Joan.1.
Marci.10.
Cant.1.
Ibidē.4.
Isa.53.

omnimodis singulare: q; nulli quicq; pro meritis contulit: sed oia sua potius bonitate concessit. Benedict⁹ est enim in eternū: cuius regni non erit finis. Bñ autē dictū est a fōma serui: Bñdixit te de⁹ / que et passione ptulit z ad regna celorum puenit. [Accingere gladio tuo † circa femur † potētissime. Specie tua z pulchritudine tua]. Secundus intromittit modus laudis dñi saluatoris qui dicit a ptante. Ad nescio qd em gaudiū ppheta subuect⁹: precat dñm vt expectat⁹ gētibus tāde saluberrimus appareret. Dicit em Accingere gladio tuo. Metaphora a bellatore cōceptа: q; dimicaturus gladio cingit vt pternat inimicū. Sed hic gladiū / sermonē predicationis debem⁹ accipere: de quo ipe in euāgelio testat. Nō veni pacē mittere in terrā / sed gladium. Et apls dicit Et gladiū spiritus: qd est ꝟbū dei. Gladius aūt dicit sermo dei: q; corpulēta vicia corda hominū ictu sue virtutis irrūpit. Nec pōt imbecillitas humana resistere: vbi illa fortitudinis gloria dignatur intrare. Femur vero icarnatione significat dñi saluatoris: sicut in Geneli legit. Nō deficiet princeps ex iuda: nec dux de femoribꝰ eius. Ipso etiā mysterio: z abtā fecit iurare famulū suum: qñ et tacto femore p̄cepit: ne acciperet filio suo ysaac vxorē de filiabus chananeox. Bene aūt subiunxit potētissime: vt reuerendā tam incarnationē crederes: quā potētia diuinitat⁹ assumpsit.

Cant 3. Similiter z sapētissimus ille dixit: Gladius eius in femore ipsius. Addidit Specie tua z pulchritudine tua. Hic vtiq; natura posita euidēter agnoscim⁹: vt spēs optineat ad humanitatē / pulchritudo ad deitatē. Illa ei species bene dicit in qua mūdo salutaris apparuit: ista pulchritudo aptissime pronunciat: vñ oia pulchra venūt quecūq; decora sunt. [Intēde † et ꝓspere pcede et regna. Propter veritatē z māsuetudinē z iusticiā: et deducet te mirabiliter dextera tua]. Adhuc act⁹ sacratissime incarnationis exponit: z singulis q̄busq; ꝟbis miraculi ipsius potētia predicat. Intende dictū est: vt holem pereuntē de celo miserat⁹ aspiceret: sicut in tertiodecimo psalmo dictū est. Dñs de celo ꝓspexit sup filios hominū. Prospere: qñ erat humano generi liberationis beneficia prestaturus. Procede: velut sponsus de vtero virginali: sicut scriptū est. Et ipse tanq; sponsus procedēs de thalamo suo. Regna: hoc est in hominū credulitate potentiā tue maiestatis ostēde. Ceterū filius z ante mūdi ꝟstitutionē: cū patre z spiritu sancto sine dubitatione regnauit. Propter veritatē illud designat / vt veritas de terra oriret: que falsitatē nostrā sua illuminatiōe mūdaret. Māsuetudo vero mōstrata est: qñ in crucis affixione p ꝓsequētib⁹ exoranit. Justicia vero ad illud respicit: q; p̄cepta salutaria pius doctor infudit. Deducet te / id est p cursum tot⁹ vite / inoffensa cōuersatione custodit. Mirabiliter: q; extra mūdi ꝟpinabilē cōsuetudinē tertio die resurrectur⁹ erat a mortuis: qd miraculū partes tot⁹ orbis implenit. Dextera tua potētia verbi significat: qua vniuersa opat q̄ vult in celo z in terra. Audiant hoc verbū detractores ipius: Tua dextera dicit: hoc est propria voluntatis instinct⁹ Nam si oia sua potestate facit: sicut eum facere manifestum est: quēadmodū pōt habere maiorē? Sed contra hunc morbū: illa portio debet insanis mētibus adhiberi: Oia patris mea sunt: z oia mea patris sunt. Qa ei⁹ patris non haberet: nisi esset equalis eiusdēq; nature.

[Sagitte tue acute † potētissime: populi sub te cadēt in † corde inimicox regis]. Sagitte acute / sunt verba dñi saluatoris: hominū corda salutariter infigēta: que ideo vulnerāt vt sanēt: ideo percutiunt vt liberēt: ideo prosternūt vt erigāt. Sed videamus hoc telum: verbi dei qua similitudine cōparet. Sagitta / est lignū ferro armatū: cuius prima pinnata sunt. Sic verbū dei ex ligno crucis egrediēs: z fortitudinē penetrādi habet: et velocitatē quo voluerit pēuenīdi. Supra / gladiū posuit: qđ proxime vulnerat: hic sagittas que lōge dirigūtur: scilz vt incōprehensibilis potētia hac similitudine mōstraret. Acute / pertinent ad trāsformationis celeritatē: q; nulla illis materia ḋrus durissima ꝓbāt obsistere: qñ eis ꝟstitū est effectū sue voluntatis iplere. Populi sub te cadent: cōuersationes significat hominum: qñ credētes in humilitatē feliciter cadunt: qui prius vt icto presumptiōis erecti sunt. Sicut paulo apostolo cōtigit: qui vocis dñi sagitta penetrat⁹ in facie p̄secutor quidē corruit: sed ei cōtinuo apostolū dñi dextera subleuauit. In corde: Exponit qđ superius ait: cadēt, non pedibus q̄bus corpora sustinent: sed corde quo animē perfidia subleuat. Ibi em qui penitēs cadit resurgit: z de sua iniq̄tate delectus ad salutaria dñi mādata transfertur. Inimicox regis. Inimicos christi dicit: qui a lege superna contraria voluntate dissentiūt. Hoc est qđ titulus psalmi huius ꝓcinuit dicēs. Pro his qui cōmutabūtur filius chore. [Sedes tua deus in seculū seculi: virga † recta est virga regni tui]. Venit ad laudatiōis terniū modū: qui recte dicit causa iudicij. Ibi enim sedes dei ad iudicium ꝓtinet futurū: in quo oia veraciter eternus moderator: examinat atq; diiudicat. In seculum seculi: qñ uniq̄d cōstituerit / nulla poterit ꝓcepti successione dissolui. Virgā vero regulā diuine significat equitatis que veraciter recta ḋr: qi nulla prauitate curuatur. Virga ista iustos regit / impios percutit, cōtinet veraciter supplicātes. Sed hec virga non de cespite arboris egreditur: sed ab ipsius deitatis virtute pcedit. Fortitudo inuicta / eqtas rectissima / inflexibilis disciplina. De qua in alto quoq; psalmo dicendū est. Virgam virtutis tue emittet dñs ex syon: dñaberis in medio inimicorū tuorū. Hanc enim virgā regij honoris insigne sceptrū dicebat antiquitas: designās in ea virtutum regē dñm saluatorē. [Dilexisti iusticiā et odisti iniquitate: propterea vnxit te deus de⁹ tuus]. Ipa est virga recta: amare equitatē et odisse nequitiā. Nemo enim perfecte diligit iusticiā: nisi qui z actus pessimos execratur: qñ diuersis qualitatibus codē tēpore non est in vno locus: nec pōt ipso momēto ibi nigrū videri: vbi candor insederat. Nā z presentia lucis: noctis absentia est. Sic z veritatis amor est odiū falsitatis. Unde a quibusdā pulchre definitū est. Substātia est contrariorū capax: sed nō vno tēpore. Sed his rebus que premia sint reddita subter exponit. Propterea vnxit te deus de⁹ tuus. Unctus Christus: z regē significat z sacerdotē: qi dignitates iste sumebant p sacratissimas vnctiones. Nā z ipm nomē christi a sancto chrismate vocitatur. Sed ab illa parte vnctus ḋr: qua disp̄satione z natus: z mortuus: z resurrexisse veraciter ḋr: Christus. Ceteq; deitas eius nullo munere: nullo honore indiguit adiuuari. Repetitio autē ista: qua dicitur Deus deus / preconū magne dilectiōis ostēdit. [Oleo letitie pre cōsortibus tuis. Myrrha z gutta z casia a vestimētis tuis]. Duplici modo vnctione illā sanctā prouenisse significat. Oleū letitie / est peccati maculā nō habere: vnde se cōscientia semp exhylarat: qñ nulla recordationis asperitate mordetur. Pre consortibus tuis: pre filijs hominū dicit: quos z ipse in euāgelio fratres appellat. Ideo aūt dictū est: pre consortibus tuis: quoniā hanc benedictionem supra omne humanuz genus

cognoscitur accepisse: vt cunctos singulariter ceteros vngere debuisset. In illo enim fons est benedictionis: a quo prout ipsi visum fuerit: per vniuersos electos cōperenter emanat. Sed hec ola carni cōuenīūt: cui pissimum et gloriosissimū verbum vnitum est pro salute cunctorum. Sequitur Myrrha et gutta z casia a vestimentis tuis. Sepe diximus: species terrenarum rerū indicia nobis celestium demōstrare virtutū: quia non poteramus quicq̄ de illa maiestate cognoscere: nisi nobis de ipsa aliquid per mundanas similitudines appareret. Et ideo posteriora versiculi istius prima fronte declaremus: vt nota que precedunt clarius elucescant. Sanctū dñi corpus: quodā deitatis fuisse cognoscit vestimentū. Nam sicut vestibus cooperunt membra mortalium: ita z maiestas verbi: infidelium oculis carnis velamine videbatur abscondi. Ab hoc ergo vestimēto / id est incarnationis arcano: cōgrue venisse dicit myrrha gutta z casia. Myrrha morē significat quam pro hominū salute suscepit. Gutta vero que ḋr amoniaca: duricias curat ab aliqua necessitate ꝓtractas: q̄ pulchre incarnationi dñi comparat: q; duriciā cordis humani sancta predicatione dissoluit. Casia que a nostris fistula ḋr: redēptio generis humani p aquā baptismatis indicat: qñ hoc herbe genus aquosis locis dicitur inueniri. His rebus etiā odor inest suauis: vt merito sancte incarnationi z virtus herbarū z odoris suauitas cōparet: sicut in canticis canticox sponsa dicit. Post odorē vnguentox tuox curremus. [A domibus eburneis: ex q̄bus te delectauerūt filie regū in honore tuo] In quarto modo: a ꝓsona sponse laus sumitur christi. Dicit em ꝓpheta: vñ veniat sponse gloriosissima pulchritudo: que ad dñi dexteram locata cōsistit: id est A domibus eburneis: qđ significat ornata palatia: q̄ copioso ebore vestiuntur. Sed ebur: nō ad solas diuitias itelligamus aptatū: ex qñ elephas cuius hec ossa sunt nimie castitatis asseritur: qui inter quadrupedia z sensu plurimū valet: z tēperanter miscetur femine sue: z cōiuge secunda non vtitur. Hoc pudicis feminis decenter aptatū est: quia ille in domibus eburneis mansisse noscuntur: que per castitatē christi dñi precepta secute sunt. Hanc enim translationē ꝓbauerūt doctissimi patres: Augustinus z Hieronymus. Ex q̄bus te delectauerunt dicit / id est ad te non proprio cucurrerunt iudicio: sed tua delectatione perducte sunt. Filie regū / siue hominū fideliū qui regunt corpora sua et ꝓducunt filias que sacro baptismate generant / siue imperantiū: qđ frequenter cōtingit: vt relicto palatij dñatu fibulis principū eligant diuina seruitia. Ideo enim addidit In honore tuo: vt religiosam mentem talī designaret iudicio. Non enim in honore patrum suorū delectate sunt: sed in honore dñi saluatoris. [Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato: † circūamicta varietate]. Mirabili thoum relatione describit. Que figura dicitur characterismos: hec latine (sicut sepe diximus) descriptio vel informatio nōiatur. Ante oculos em intelligēte reddit: que aspectu corporeo non videntur. Prius enim sponsi pulchritudo laudata est: Postea virt⁹ eius asserta. Tertio sedes ipsius potestatisq; narrata est. Et quia nuptiale gaudiū agebatur: odoris suauissimi species sub mysticis interpretationibus noscunt adhibite. Quarto dicit ipsius quoq; regine vnde veniat mirabilis pulchritudo: tunc ad diuinā dexteram ornata: pretiosis virtutibus collocatur: vt eis anima fidelis in supnā contēplationē porrecta / celestia vota cōspiciat: sciatq; qualem illi in terris debeat exhibere reuerētiā quā in celo sic intelligit honoratā. Ipsa est regina que in canticis canticox dicit: Osculet me osculo oris sui: z cetera que mysticis enigmatibus ille text⁹ eloquitur. Et considera: q; sedē supius laudauit dñi saluatoris. hic aūt a dextris astitisse reginam dicit: q; dextera honorabilis pars est sponsi: quē caput cōstat esse ecclesie. Sequitur In vestitu deaurato. Aurum ad charitatis debemus aptare fulgorē: qua virtute circūdata sancta resplendet ecclesia. Et ne solam ibi itelligeres esse charitatē: In vestitu dixit deaurato / nō aureo. Deauratū em dicimus / qñ ductа species auri in aliqua materia glutinatur. Ideo aūt supra ꝟtutes alias gra charitatis apparuit: q; oia ei⁹ fulgor excellit. Addidit Circūamicta varietate. Perscrutemur cur ecclesia dei de vestis varietate laudetur: cui totum simplex conuenit atq; vnum? Sed hic varietatem / aut linguas multiplices significat: (quia omnis gens ꝓ suam patriā in ecclesia psallit auctori) aut virtutum pulcherrimā diuersitatē. Quia enim auro a apostolox / argento prophetarū / gēmis virginū / cocco martyrum / purpura penitentium. Ista est ergo varietas vnitatis: que oculis domini ex omnibus gētibus pia conuersatione placitura cōtexitur. [Audi filia et vide z inclina aurē tuam: z obliuiscere populum tuum z domū patris tui]. Spōsi laude cantata / nunc sponse preconia totidem modis: sed longe submissius atq; humiliter offerunt. Decebat em vel secundo gradu illaudatam non relinquere: que tali ac tāta meruit copulatione gaudere. Prim⁹ ergo istius laudis modus est a specie: sicut inferiore versu declarātur. Nunc ad exponenda verba veniamus. Stanti ergo ad dexteram domini vbi beatorum locus est: dicit Audi / id est prophetas: qui incarnationē domini veraci prof: ssione decinxerunt: quatenus audita crederet: et credita mox videret. Filiam vero merito propheta vocat ecclesiam: quia eius predicationibus sanctis gentibus est populus christianus. Et vide / sub gratulatione dicendum est: qm̄ sponsus qui tibi promittebat a duenit in quo est amor: gloria z gaudium tuum. Sequitur Et inclina aurē tuam. Nō oportebat ecclesiā facere: vt honorabiliter ꝓphete verba peciperet. Obliuiscere vero dixit populū tuum / id est desere: et a tuis animis aliena effice cōuenticula paganorum: siue superstitiones insanissimas iudeox. Domum Babyloniam significat que cōtra ecclesiā christi nequissimis figulis gaudet: z in hoc mundo possideno confuse plebis animum partem sibi vendicat patronum. Patris tui / diabolū dicit: qui reuera illam confusionis domum ꝑm nominis sui interpretationē nosci possidere. Sed cōsidera q̄ hec ecclesia tunc ibi morabatur: cum celestis sponsi gratiā non haberet: vnde fusca legitur. Tunc aūt nimia pulchritudinis decore pfusa est: quando eam dñs de gētibus est dignatus eligere. [† Quoniam concupiuit rex † speciē tuā: † q; ipse est dñs deus z adorabūt eū]. Hoc est modus laudis quē supius dixim⁹ ab specie. Rex ita q̄ iste saluator est dñs: qui cōcupiuit ecclesiā prenunciationis culpa in sorte diaboli constitutam: quā speciosam fecit ipse / non repperit: sed fedā erat. Fetebat / cum eam tenebat iuuenis: pulchra facta est / cum ad suū remeauit auctorem. De qua legitur Que est ista que ascēdit dealbata? Et considera q̄ hec sponsa quasi similli laudatur imitatione: sicut superius de sponso dictū est. Speciosus forma pre filijs hominum. Sed ille in specie sua habere dictus est pulchritudinem singularem: hec vero ideo pulchra est: quia sibi eam sociauit sponsus. Sic totum varie distinctēq; dicitur: Quis ipsius in-

Universidad de Navarra
Biblioteca

neis et sponsa laudatur. Sequitur Quis ipse est dominus deus tuus. Non ille quem patrem dicebas: nō qui te fecerit tenebrosam: sed iste est dñs deus tuus q̄ pristinam submouens feditatē: pulchritudinē tibi cōtulit nuptialē. Inferitur quoq; sententia salutaris: Et adorabunt eum/id est oēs populi qui te sua cōgregatiōe sanctam ecclesiā reddiderūt: ipsi adorabunt non te sed dominū: q; honor tuus in illo est: et beatitudo tua est eius gloria sempiterna. [† Filie tyri in muneribus: vultum tuum deprecabunt oēs diuites plebis]. Venit ad sextū modū in quo superius de sponso dicit: Intēde p̄spere procede et regna. Hic aūt dignitas est ecclē deuotos populos dño supplicare: et sicut ibi potētia sponsi describit: ita et hic gloria sponse de christi honore declaratur. Tyrus ciuitas est non longe ab hierosolymis constituta: sed filiarum istius vocabulo ciuitatis animas mauult significare fideliū. Non em̄ sola tyrus filias p̄tulit fideles: sed etiā totius mundi adunata diuersitas. Qua propter hoc schema dicitur A parte totum. Filie itaq; gentiū in muneribus vultū deprecant ecclesie: q̄s elemosynas pia voluntate distribuūt. Ipsa sunt enim munera: que diuinitati nimiū placent accepta. Tūc em̄ in vultū ecclesie/id est in christiani populi facie intēdimus: q̄s maiestatē christi pijs flentibus exoramus. Et ēo diuites plebis: tangendū est superioribus: vt sit istud ὑπερβατον/id est trāscēsio. Filie tyri: oēs que sunt diuites plebis in muneribus vultū tuū deprecabunt. Ordo em̄ hic verbor̄ preposteratis sermonibus explanatur. [Omnis gloria eius filie †regum ab intus: in fimbrijs aureis circūamicta varietate]. Utides quēadmodū in ecclesie preconio p̄seuerat. Gloria est siquidē ecclesie: q̄s filie principū/siue tustor̄ cōuertunt ad dñm: et secreta se cuptūt deuotiōe cordis offerre. Abintus em̄ significat secreta sensuum nō cōcrepantiā labior̄: vbi interior homo tacita cogitatiōe reuoluit: q̄s ad diuina mysteria p̄nere cognoscit. Sic enim et in canticis cāticorū de ecclesia dictū est: Introduxit me rex in cubiculū suum. Ista locutionē: filie regum abintus inter p̄pria legis diuine cōnumera/quam in cōmune non inuenis. Sequitur In fimbrijs aureis circūamicta varietate. Fimbrie sunt finitima vestium: que in stamine colligate tanq̄ capillorum segetes dependent: per quas hominum vita significatur extrema. Hec non deaurata (vt supra) sed nunc illi esse aurea p̄fitet: q; in fine tota p̄fectio est vbi charitas non tanq̄ deaurata conspicit: sed iam plenissima tanq̄ aurea reperitur. Circūamicta vero varietate dicit: p̄pter varias virtutes fidelium/quas superius cōstat expositas. Quibus diuersitatibus induta: necesse est discolori amictu catholica vestiat ecclesia. Hoc et vestis illa significauit aaron: que auro/purpura/byssо/cocco/hyacintoq; cōtexta est. [Adducentur regi virgines post eam: proxime eius afferētur tibi]. Sicut tertio spōsus a iudicio predicatus est: ita et hic tertio loco a membris suis sponsa laudat. Et vide q̄ potenter ordinē seruat. Adducentur regi virgines post eam/post ecclesiam vtiq; q; prius fuit vt eius vnitas diceretur; et post enumeratio partium distincta proueniret. Et intuere q̄d dixit Adducentur: vt domini gratia declareturqua nos ad se adducit/quādo nos miseratus aspexerit: sicut in euangelio dictum est. Nemo venit ad me nisi pater attraxerit eū. Sed que virgines ante conspectum dñi adducuntur? Fideles scilicet: et pudica se mente tractantes. Nam quid proderit cuiq̄ corpus intactum seruare: si contingat eam integritatē fidei non habere? Sequitur Proxime eius afferentur tibi. Afferētur tibi: deo dicitur. Proxime sunt autem ecclesie/id est vidue caste: que gradu inferiore iunguntur. Nam cum virginitas habeat centesimum fructum iste septuagesima vbertate gloriatur. Et vide in ipsis nominibus non minimam esse distantiam. Virgines dixit adductas: que corporis integritate robuste sunt. Uiduas afferri: que plerūq; fracte a diuersis sollicitudinibus: corporis imbecillitate fatigantur. [† In leticia et exultatione: adducentur in templum regis]. Ut copiosa munera sancte ecclesie conferenda mōstraret: dicit eam in leticia et exultatione angelorum ministeriis adducendam: et non solum ad conspectū: verūtamen in penetralibus regis/id est in Hierusalem futurā: vbi venisse beatum gaudium est: et gloriosa securitas. Merito ergo dictum est: Adducentur cum leticia et exultatione: quia sexus ille fragilis vicit grauissimas corporum passiones. [Pro patribus tuis nati sunt tibi filij: constitues eos principes super omnē terram]. Uenit ad quartum modum: in quo supra descriptum est a gradibus eburneis ecclesiam venisse: que ad dexteram regis ornata constiterit. Nunc autem potenter exponitur quanto incremento hec sponsa profecerit: vt pro antiquis patribus/id est idolorum cultoribus: nati sint illi filij apostoli: quos principes predicationis in toto terrarum orbe transmisit. Sed quantum sunt ista disparia: tantum laudatur ecclesia. Illi enim erant sedactores erroris: isti magistri veritatis. Illi seminabant exitia: isti hortabantur ad vitam. O laus dignantis leticie: quale fuit: hostes complexos fugere: et tonantis nuptias inuenire. Qui locus merito dicitur laus a prole: quoniam hic posteritas predicatur. [Memores erunt nominis tui † in omni generatione et † progenie. Propterea populi confitebuntur tibi in eternū: et in seculum seculi]. Memores dicit populos christianos: qui in eius predicationibus per diuersas hominum generationes pijs voluntatibus perseuerant. Mirabilis gloria summumq; preconium: inter hominum tam multiplices successiones nunq̄ finem laudis accipere. Sequitur Propterea populi confitebuntur tibi. Omnis enim christianus cum symboli sacramenta reddiderit: in ecclesie facie confitetur. Que confessio sit eterna: quia vera et pia est. Nam quod addidit In seculum seculi: futura significat quādo omnis aduersitas conquiescet: et regnat sola iustitia diaboli contra ietate deleta.

Conclusio.

¶Ecce epithalamium gloriosum: psalmi graphi exultatione completum est. Ecce sponsi laus sponsēq; admirabili varietate celebrata est spiritualis copula: coniugium in virginitatibus perseuerans/amor castus/charitas eterna/vinculum q̄ nullo fine dissoluitur. Hic prophetarum tympana sancta exultatione cōclamāt: hic apostolorum organa dulcissima societate respondent. Hic martyrum cithare/nō chordis: sed virtutibus canunt: hic sanctorum chorus spiritualibus fistulis gratissimum permulcet auditum: hic talis musica geritur: per quam humana letitia cuncta vincatur. Possit sumus o bone rex cōuiuio nuptiali deliciis celestes hauritentes: presta nobis sponse mirabilis: vt qui hic spe letati sumus: in futuro perfectissimo gaudio compleamur. Hunc etiam psalmum: et beatus Hieronymus ad principiam virginem scribens: mirabili vt assolet nitore tractauit. Quē ideo cōmorandū esse putauimus: vt q̄ a nobis minus fortasse declaratum est:

Alt. Et

Scdm.

Scdm.

Alt. regis.

Cantt. 2. Ioel

Joan. 6.

Alt. offerentur.

Alt. generatione. Alt. generationem.

filius viri doctissimi explanationibus suppleatur.

Explicit expositio in psalmum. 44.

¶In finem filijs chore pro arcanis Psalmus. xlv.

Deus noster refugiū et virt⁹: adiutor in tribulationibus q̄ inuenerūt nos nimis. Propterea nō timebimus dū turbabit terra et trāsferent montes in cor maris. Sonuerūt et turbate sunt aque eor̄: cōturbati sunt mōtes in fortitudine ei⁹. Fluminis ipetus letificat ciuitatē dei: sctificauit tabernaculū suū altissim⁹. Deus in medio ei⁹ nō cōmouebit: adiuuabit eā de⁹ mane diluculo. Conturbate sunt gentes et inclinata sunt regna: dedit vocē suā mota est terra. Dñs v̄tutū nobiscū: susceptor noster de⁹ iacob. Uenite et videte opa dñi que posuit p̄digia sup terram: aufe rēs bella vsq̄ ad finē terre. Arcū conteret et cōfringet arma: et scuta cōburet igni. Uacate et videte q̄s ego sum de⁹: exaltabor in gētibus et exaltabor in terra. Dns v̄tutū nobiscum: susceptor noster deus iacob.

Ad finem notū est quēadmodū ad dñm xp̄m possit referri: Filios aūt chore significari dicim⁹ xp̄ianos: ex quor̄ p̄sona psalm⁹ iste cānat. Pro arcanis p̄o aduentū dñi significat saluatoris: quē diuinitatis sue mirabili secreto pro hominū salute disposuit. Diuisio.

Filij chore qui fideles debēt intelligi xp̄iani primo mēbro psalmi nō se timere p̄fitent cōturbationes seculi: q; de⁹ refugiū eor̄ p̄bat et virtus. Scdo xp̄m dicūt apparere in medio ecclie sue qui eā in seipo tāq̄ in solidissima petra edificare dignatus est. Tertio credētium turba gḡaliter inuitat ad diuina magnalia cōtuēda: dicētes o⁹ potentē deū: arma nequicie cōfringere/bella remouere/et tristiciam fideliū in eterna gaudia cōmutare. Expositio.

Deus noster refugiū et virtus: adiutor in tribulationibus que inuenerūt nos nimis]. In ipso principio psalmi: cathegoric⁹ nobis syllogismus arridet. Dicit enī In tribulationibus que inuenerunt nos nimis: deus noster refugiū et virtus et adiutor est. In tribulationibus nō timebimus cū cōturbata fuerit terra. In tribulationibus igitur que inuenerūt nos nimis nō timebimus cū cōturbabit terra. Hūc minutatim dicta tractem⁹. Quā pulchra breuisq̄ cōplexio: quasi interrogarem⁹: quid est de⁹ noster? respōdent refugiū et virtus et adiutor. Hec species definitionis est quinta: que grece Cata antilexin: latine aduerbium vel ad verbū ō⁹: quotiēs vnāquāq; rem verbis singulis quid sit ostendimus. Additū est Noster ppter falsissimos xp̄ianos: quor̄ de⁹ non solet esse refugiū. Refugiū ergo fideliū est: q̄s eos de aie periculo liberat. Virtus q̄s stabiliter mētes eor̄ ab iniquo seculi errore custodit. Sequit Adiutor in tribulationibus. Hic misericordia superne maiestatis per diuersas

Scdm.

Def.

2. Corin. 7.

Act. 13.

Scdm.

Joan. 4.

diffinitiones exprimitur: que in tribulationibus et suscipit et defendit. Tribulatio p̄o pia deum nobis misericordē facit: reatū soluit: et tūc spectaliter subuenit cū nos de se cōfidere velle cognouerit: sicut dicit apostolus Tristicia enī que sm deū est: penitentiā in salutē stabilem operat. Et nc has tribulationes leues putaremus: addidit Que inuenerūt nos nimis: vt nichil mediocre crederemus: q̄d nimiū fuisse sentiremus. Conuenienter aūt pericula exaggerata sunt: vt eor̄ destructor potentissimus appareret. [Propterea nō timebimus dū turbabit terra: et transferentur mōtes in cor maris]. Tēpus illud predicte tribulationis exponit q̄s aduētu dñi saluatoris cū de nouitate tanti miraculi iudeor̄ corda turbata sunt sancti viri timere nō poterāt qui in eius noie ac virtute p̄sumebāt. Sequit Et transferent montes in cor maris. Hoc vtiq; factū est: q̄s montes. i. apti reiectis incredulis iudeis in cor maris: hoc est ad predicandū gentibus trāsierunt: ficut in actibus apl̄or̄ legit. Hodie quidē oportebat loqui verbū dei: sed q; repulistis illud et indignos vos iudicastis eterne vite: ecce cōuertimur ad gentes. Quo exemplo aduertimus: mōtes illos pio a culmine p̄eminentes: et fidei solliditate firmissimos in cor maris. i. ad fidē olim nationū fuisse trāslatos. Et inspiciēdum q̄ aride terre perfidiam iudeorum: a quibus falsis credulitatē gentiū cōparauit: vt illa corda in malum durata cognoscerem⁹: hec aūt euāgelio sale cōdita veraciter estimares. Cor eni non habet mare: sed holes. [Sonuerūt et turbate sunt aque eorum: conturbati sunt montes in fortitudine eius]. In superiori sensu permansit. Adhuc enī illa pertur batio exponit: que facta est de aduentu dñi xp̄i. Sonuisse dicit apl̄os predicatiōes suas: quasi alicuius fragoris robustissimam vocem: que nō tm̄ auribus: quārum mentibus insonaret. Que tēpore turbatas asserit aquas. i. seculi huius innumeras gentes: que de tali fuerūt admiratione perterrite. Hec figura ō: Parabole. i. comparatio: cum res genere dissimiles qualitatiua cōparatione sociamus. Sed intuēdum: q̄m hoc per decorem pulcherrime cōparationis dictum est. Tunc enī aque plurima confusione turbātur: q̄s in marinis visceribus cōstructor deiect⁹ multitudo: et grandē sonitū reddūt cum magno pōdere fluenta percusserint. Hoc vtiq; contigit: q̄s apl̄orum grandisona predicatione totus mūdus intremuit: et ad dñi se credulitatē limpidato postea corde reuocauit. Sequit Conturbati sunt montes in fortitudine eius. Hic alios mōtes dicit: hoc est seculi potestates. Nam et in bono accipiunt: et in malo: sed mōtes dei stabiles atq; decori sunt: mōtes p̄o diaboli mutabiles atq; squalidi. Potestates enī mūdane turbate sunt: q̄s p̄tra religionē dei leges pagani principes sacrilegas inferebāt. [Fluminis ipetus letificat ciuitatem dei: sctificauit tabernaculū suū altissimus]. Superius terrores habitos dixit: quos de predicatione noua mundus accepit: nūc beneficia que collata sunt eccle de aduentu dñi saluatoris edicuntur: vt merito diuisionē dia psalmatis immutatio sensus acceperit. Intuere que dicuntur qua p̄prietate distincta sint. Ciuitas dei impetu fluminis letificata requieuit. Et vt istū fluuium irrigatorem cognoscer̄es animarum: nō dixit satiasse: sed letificasse ciuitatem. Iste nāq; est fluuius: de quo ipsa veritas dicit Qui credit in me non sitiet vnq̄: sed fiet in eo fons aque saliētis in vitā eternā. Et bene dixit Impetus

fluminis ⁊ q̄ nichil paluſtre / nichil mozoſum curſus
eiꝰ ſuſtinet: cū ſe potētia diuinitatis infuderit. Adie-
ctū eſt Sctificauit tabernaculū ſuū altiſſimus. Ta-
bernaculū altiſſimi eſt / ſiue eccl̄ia / ſiue humani cor-
poris gloſa ſuſceptio: q̄ vtrūq; ꝓſtat eſſe ſctificatū:
Joan.1. q̄ ꝑbū caro factū eſt: ⁊ habitauit in nobis. [Deꝰ in
Al.mane diluculo. medio eiꝰ nō cōmouebit: adiuuabit eā deus † vultu
ſuo]. Nō ſic i medio eſſe dr deꝰ: quaſi loci alicui⁹ am
plitudine cōcludat. Ille enī ſpacio vllo nō cōcludit:
q̄n nō inequabili benignitate: ſed equaliter vbiq; to
tus eſt. Jdeo aūt i medio dr: q̄ fideles ſemp inhēdit.
Quapropter merito ꝑm iuſticiā ſuā in medio eccl̄ie
narrat eſſe deus: q̄ vniuerſos uolūtate equabili cō-
tuet. Nec aſpectu quis eiꝰ fraudabit: niſi qui ab eo ſe
reddiderit alienū. Nō cōmouebit: de eccl̄ia dicit: cui
Matth.16. ſingularis data eſt illa ꝓmiſſio. Tu es petrus: ⁊ ſup
hāc petrā edificabo eccl̄iam meā: ⁊ porte inferi non
preualebūt aduerſus eam. Cōmouet enī nō poteſt
eccl̄ia: q̄ i ſolidiſſima petra: hoc eſt dño xpo noſcit eē
fundata. Sequit Adiuuabit eā deꝰ vultu ſuo. i. pſen-
tia incarnationis ſue: q̄n vultus eiꝰ ſalutaris illuxit.
Adiuuabit enī dixit. i. ſeculi aduerſitate laborātem.
[Cōturbate ſunt gētes ⁊ inclinata ſunt regna: dedit
Al non hꝫ. vocē ſuā † altiſſimꝰ ⁊ mota eſt terra]. Conturbate
ſunt vtiq; gētes: q̄n cū eſſent idolis deuotiſſime: ſubi
to incognite ſibi religionis regulas audierūt. Mul-
tos enī miraculoꝝ opatio cōuertit: multos voce pre
dicantiū iudicij terꝛor afflixit. Et ꝗuis ꝓduceretur
ad bonū: non poterāt animū non habere turbatum.
Sequit Et inclinata ſunt. i. humiliata ſunt regna ad
adorādū nō ad cadēdū: q̄ tm̄ vnuſquiſq; erigit: quā-
tū in illa ſatiſſactione curuat. Adiecit Dedit vocem
ſuā altiſſimꝰ ⁊ mota eſt terra. Nō dixit vocē ſuā ꝓ tu
li⁹: ſed dedit / quaſi mirabile donū / quaſi ꝓmiale bñfi
ciū. Uocē ꝯo ſanctā pdicationē dicit: quā ⁊ ꝑ ſe ⁊ per
apl̄os tonitruali virtute ꝓuniuerſum mūdū oſpotēs
doctor ſonuit: ad quā neceſſe fuit tremefieri potēcies
qui terribilia iuſſa eterni iudicis audiebāt. [Dñs vir
DEF. tutū nobiſcū: ſuſceptor noſter deꝰ Jacob]. Breuiter
explanat quid ſit oſpotens xp̄s. i. dño virtutū. Uticq;
cui virtutes celeſtes ſeruiūt / cui oīs potentia famu-
lat. Audite duri / audite vecordes. Quid vultis fun-
ditus perire / qui in tāta p̄ſumitis maieſtate pecca-
re? Sequit Nobiſcū: q̄n aſſumpta carne habitauit
in terris. Additū eſt Suſceptor noſter deus Jacob.
Suſceptor eſt: q̄ alienis infirmitatib⁹ ſuā dignatur
adhibere potētiā. Propꝛie enī deꝰ oīm noſter dr eſſe
ſuſceptor: q̄n carnē ꝑ fideltū ſalute ſuſcepit. Noſter
enī bene dicūt filij crucis: q̄ tm̄ ipſoꝝ eſt qui ad eius
fidē venire meruēūt. Deꝰ aūt Jacob vult intelligi
tāta eū bñ credētib⁹ collaturū: quāta preſtitit ⁊ Ja-
cob. Nō enī deꝰ ſoli⁹ Jacob deꝰ: ſed oīm qui ſibi fide
deuoti ſunt. [Uenite ⁊ videte opa dñi: q̄ poſuit prodi
gia ſup terram]. Interpoſito diapſalmate: venit ad
tertiū mēbrū: vbi inuitat pp̄los videre magnalia dñi
ſaluatoris: q̄ fecit incarnationis ſue diſpēſatione mi
rabili. Uenite quippe dū dicit: hortat eos vt fide dño
proximēnt qui nō poterant videre lōginquū. Nā q̄
addidit Opera dñi: ad magnū neſcio q̄ ſpectaculū
vniuerſitas aduocat. Quapropter accedamus ala
cri animo: q̄ videtes talia fide cōcepim⁹ q̄ nos ꝓducāt
ad gaudia ſempiterna. Poſuit dixit: quaſi ſigna q̄-
dā collocauit que mūdus cōtuens ad ſalutis ſue re-
media feſtinaret. Prodigium dictū eſt: eo q̄ portꝛo di
ELY. cat bene ſignis aliquib⁹ vēture nouitatis oſtēſio de-
clarat. Que facta eſt in natiuitate dñi: q̄n virgo pe-
perit / ſtella magis apparuit / angelorꝝ chorus natiui
tatē ſui dñi pdicauit. [Auferēs bella vſq; ad finē ter
re]. Ecce illa opa dñi que ꝓmittebant edicta ſunt: ⁊
neceſſe eſt vt rāta pollicitatio magnū aliq̄d exponat
arcanū. Bellarū eſt cōtra deū: q̄n gētilitas ſculptilia
ſimulacra diuerſis ſupſtitionib⁹ adorabat: que dñi
aduētu cū ſuis cultoribus coꝛruerūt. Abſtulit ergo bel
la fidei vſq; ad fines terre: q̄ toto orbe gerebant: ⁊ in
ſuā pacē redegit: quib⁹ vere religionis munera con-
donauit. Siue hoc hyſtorica pōt ſitate cognoſci: q̄
natiuitate dñi regnāte Auguſto oꝛbis legit fuiſſe pa
catus: q̄d nō humanis viribꝰ: ſed xp̄i dñi coꝛpali pre
ſentia ꝓbat effectū. [Arcū cōteret ⁊ ꝓfringet arma:
et ſcuta cōburet igni]. Arcus inſidie ſunt infidelitā
que cōterent ſtrate ſtratis: q̄n ad nichilū inſana vo
ta redigent. Arma hic ſignificāt ſuperſticioſa certa
mina paganoꝝ: q̄ merito dicunt eſſe frāgēda: q̄n fi-
delitā cōcertatione ſupant. Scuta: defenſiones ſigni
ficāt pſidoꝝ: q̄ ad liberationē hoſis celeſtis ignis in-
cēdio cōcremant. Sed miles iſte diaboli eſt: cui⁹ ad
ſalutē arcus cōterit / arma frangunt / ſcuta incendio
cōcremant. Nō enī aliter potuiſſet euadere: niſi que
putabat ſua munimina pdidiſſet. Siue oīs q̄ dicta
ſunt (vt quibuſdā placet) ad ſcēnia vicia poſſunt re
ferri. Exue nos bone rex armis diabolicis: quib⁹ non
defendimur: ſed grauamur: ⁊ illo nos ſpūali gladio
precinge qui nobis ⁊ ſalutē cōferat ⁊ munimē. [Va-
cate ⁊ videte q̄n ego ſum deꝰ: exaltabor in gentib⁹ ⁊
exaltabor in terra]. Trāſlati filij chore pphetie ſpi
ritu inter ſua verba hūc verſiculū ex dñi ꝑſona ꝓ-
quunt. Que figura dr Apoſtrophe latine conuerſio: SCHE.
q̄n ad aliā rē ſubita ꝓmutatione ꝓuertimur. Merito
enī illis dr Vacate: q̄ mūdanis illuſionib⁹ armabant:
et militiā diaboli exitiali ſibi certamine peragebāt.
Deniq; audire nō poterāt: niſi neceſſimis armis de-
poſitis vacātib⁹ animis ⁊ dētis ad ſalutarē audien-
tiā ꝓuenirēt. Dicit enī Q̄n ego ſum deꝰ. Nō ille qui
vos armabat / non ille q̄ vos ad nefanda certamina
perducebat: ſed ego ſum deꝰ qui exaltabor in gētib⁹
cui⁹ eſt vera religio ⁊ nō fragilis altitudo. Et ne forſi
tan exaltādū tm̄ in aliq̄b⁹ gētib⁹ putares: nō etiā in
gente iudeoꝝ: quā terre ſuperi⁹ cōparauit: Addidit
Et exaltabor in terra: vtiq; in gēte iudeoꝝ: ſicut ꝓ-
miſit apl̄s Dico enī vobis vt nō ſitis vobiſipſis ſa- Roma.11.
pientes: q̄ cecitas ex pte iſrael ꝓtigit: donec plenitu-
do gētiū intraret: ⁊ ſic oīs iſrael ſaluus fieret. Uides
ergo exaltatū ⁊ exaltādū dñm: ⁊ in gētib⁹ ⁊ in natio
ne iudeoꝝ. [Dñs ſtutū nobiſcū: ſuſceptor noſter deꝰ
Jacob]. Recēſit filij chore ad ꝑſonas ſuas: ⁊ fit pſal
mi de repetitione ſſus decoꝛa cōclusio. Talē ſiquidē
pfeſſionē ideo ſcēo repetūt: vt ꝑ eā nobis liberatio-
nē preſtitā fuiſſe declararēt. Deus aūt Jacob ideo
frequēter apponit: vt xp̄iani populi victoꝛia decla-
ret: qui lz ſit tēpoꝛe poſterior: primū tm̄ populū fideli
deuotione tranſcendit. Concluſio.

¶Quam breuis ac remediabilis pſalm⁹ eluxit:
cuius ſi dño preſtāte cōfidentiā ſumt-
mus / ſpinoſa huius mūdi animi virtute tranſcendi-
mus / ſitiq; nobis q̄ legit: auxiliū de tribulatiōe. Eſt
enī hic oīs ſpes in aduētu dñi xp̄i per quem nobis ⁊
eccl̄ia fundata eſt: ⁊ miracula magna patuerūt. Ab
ſtulit enī ſuperſtitionū bella qui dixit Pacem meā
do vobis: pacem meam relinquo vobis. Joan.14.

¶Explicit expoſitio in pſalmum. 45.

¶In finē ꝓ filijs chore pſalmus. xlvi.

OMnes gentes plaudite manib⁹: iubilate deo in voce exulta
tiōis. Q̄m dñs excelſus terri-
bilis: rex magnus ſup oēm ter
ram. Subiecit pp̄los nobis: ⁊
gētes ſub pedib⁹ nostris. Ele
git nobis hereditatē ſuā: ſpeciem iacob quā
dilexit. Aſcēdit deus in iubilo: ⁊ dñs in vo-
ce tube. Pſallite deo nostro pſallite: pſallite
regi nostro pſallite. Q̄m rex oīs terre deus:
pſallite ſapiēter. Regnabit deus ſup gētes:
deus ſedet ſup ſedē ſanctam ſuā. Principes
pp̄loꝝ congregati ſunt cū deo abrāā: q̄m dij
fortes terre vehementer eleuati ſunt.

OMnia quidē noia tituli iſtius retinētur
expoſita: ſed hoc lector ſtudioſe ſemp in
tēde: vt ad cauſas pſalmoꝝ noīm iſtoꝝ ſi
gnificātias aptatas intelligas. Nā ſi
textū pſalmi diligētius intueaꝛis: nullū
ex eis verbū vacare poſſe deprehēdes.
Quapropter euenit: vt mō diuerſitas / mō ſimilitudo ti
tuloꝝ dñm ſaluatorē intēdere videat: ſed dum diuer
ſam eſt: faſtidiū releuat: cū vnū intelligentie nre actē
ſtabili firmitate cōſolidat: ſic vtrūq; noſcit eſſe pfi-
cuū: q̄s edictū conſtat ꝓ ſalute cunctoꝝ. Loquunt
aūt ē in hoc pſalmo filij chore: quos vexillo crucis
mater ſignat eccl̄ia. Diuiſio.

¶Uātis ex ꝑſona filioꝝ chore totus hymnus
iſte cantet: ſitq; gratiſſima breuitate ſuccin-
ctus: dia pſalmatis tm̄ interpoſitiōe diuiſus
eſt. Primo modo cōmonent gentes: vt dño
laudes debeant perſonare: q̄ populo acquiſitionis
cuncta ſubiecit: ⁊ in hereditate ſua pius arbiter col-
locauit. Scdo aſcēſio dñi ⁊ regnum eius ſub breui-
tate deſcribitur: quo ſancti ipſius ſunt nichilominus
ſine fine potituri. Expoſitio.

OMnes gētes plaudite manibus: iubilate
deo in voce exultationis]. Cū ſit pſcrutā-
do luxuriātū eliſis manib⁹ ꝑſonare: ⁊ in
auriū locūditatē ꝓeas meios quoddā ſi
ne officio ſermonis exprimere: plauſum
iſtū ſpūaliter debemus accipere: qualē ⁊ filij crucis
potuerūt dicere: ⁊ nos oꝛtz audire. Plaudunt ergo
manib⁹ / q̄ elemoſynas facīt / q̄ egrotis ꝓ miſera-
tione ſeruiūt / q̄ aliq̄d mādatū ꝑbis actionib⁹ operā
turi aliud ve tale q̄d ad dñi gratiā poſſit ptinere. Ju-
EXY. bilare ſo gaudere eſt. Qui ſermo dictus eſt a iuuan
do. i. delectādo: q̄n gaudiū noſtrū nō articularis ſer-
monib⁹: ſed cōfuſa voce ꝑficim⁹. Et ne in ſolis talib⁹
gaudiis hererem⁹: addidit Jn voce exultationis: ſig-
nificās pſalmodiā q̄ deo ꝓ nois ſui maieſtate pſol-
uit: pfectiſſime cōmonēs vt laudē dei ſic manus pa-
gat: quatenus gloriā eiꝰ humana lingua non taceat.
Decet enī vt p̄cepta dñi ſui et lingua canat ⁊ manus
Al.dño ex celſus. operē. [Q̄m † deꝰ ſummꝰ terribilis: rex magnus ſup
SCHE. oēm terrā]. Reddit cauſas: quare dño ⁊ plaudi de-
beat ⁊ iubilari. Que figura dr Ephexegeſis. i. expla
natio dicti ſuplorīs. Primū: q̄ ſummꝰ eſt deꝰ. Terri
bilis: q̄ ipſe iudicatur⁹ eſt mundū. Rex magnus: q̄n
rex regū ⁊ dño dantiū eſt. Ipſe eſt enī de q̄ ſcriptū
Mar.15. eſt in titulo paſſionis Rex iudeoꝝ. Uerū eſt q̄n ꝓpꝛie
rex fuit: ſed ⁊ cūctarū gētium: q̄ ⁊ creatoꝛ ⁊ admini
ſtratoꝛ eſt oīm. Et ideo ne tm̄ putarek fuiſſe iudeoꝝ
regē dicit oīm eē terraꝝ. Aduertāt iudei potētiā dñi
ab angustiis ſuis lōge latius diffuſam: ⁊ colere nō
deſinār eū: cui⁹ vbiq; eē audiūt pucipatū. [Subiecit
pp̄los nobis: ⁊ gētes ſub pedibus nr̄is]. Hoc ad vni
uerſos ꝓtinet xp̄ianos: q̄ diuīnā grāz dñe meruerūt.
Populos ⁊ gētes: ſignificat eos q̄ extra eccl̄iā lati
tare noſcūt. Qib⁹ enī iuſtis ſpūaliter ſubiecti ſunt: q̄
eoꝝ merita eāparare nō pōt. Sed hoc magis ſpūali
ter debem⁹ aduerterē: ne qua elatio (q̄d abſit) ſctōs
viros cōtingere videat. Pedes ſignificāt ſctiſſimas
pdicatiōes: q̄b⁹ pp̄l merito dicebāt eē ſubiecti: q̄n
regulis tenebant aſtricti: ſicut Iſaias ꝓpheta dicit Iſa.52.
Quā ſpectoſi pedes euāgelizāntiū pacē. [Elegit no-
bis hereditatē ſuā: ſpeciē Jacob quā dilexit]. Ele-
git nobis ſubaudiēdū eſt dare: vt q̄ venerat ad iſrae
liticū pp̄lm ſaluādū: hoc magis gētib⁹ pia largitate
ꝓcederet. Quā ſiquidē necēſſe eſt i mediō reuoca
re: vt rei ſtias cuidēr⁹ poſſit agnoſci. Eſau carnalis
cupiditate pellecer⁹: a fratre ſuo Jacob lēticulā po
ſtulauit. Cui ille rīdit ſic eē faciēdū: ſi eī a germano
ſuo ꝓmogenitoꝝ gīa cederet. Ille terrenarū rex a-
nitdus mſtroꝝ ceſſit honoꝛē ſuū. Eoꝝ facto ꝓtigit: vt
Jacob felici cōmercio carnalia offerret: ḡtes ſpūa-
lia ꝙquirere potuiſſet. Ipſa eſt enī ſpes Jacob: quā
dñs nimis dilexit: vt ⁊ fideles famulos ſuos eadē fa
cere vellet: q̄ ille ſequēda myſtica ſignificatiōe ꝓmo
nuit. Sic enī xp̄iani ſe dicimur: ⁊ offerētes terrena
celeſtia ꝙquiram⁹. [Aſcēdit deꝰ i † iubilatiōe: dñs in Al.iubilo.
voce tube]. Uenerūt filij chore ad ſcēs modūvbi ipſe
ſilis pia laude ꝓcelebrāt: q̄n coꝛpalib⁹ oculis aſcēſio
dñi gloſa ſtrate ꝙſpecta eſt. In iubilatiōe ſo ꝓpꝛea
dictū eſt q̄n ſtupētes ap̄l tale miraculū ineffabili co
dis leticia replebant: q̄rū felicib⁹ oculis datū eſt ad
celos cūctē videre dñm ſaluatoꝛē. Jubilationē ſo di
xim⁹: nimiā q̄dē eē leticiā: q̄z nō q̄ ꝓmonib⁹ explicat.
Uocē q̄z tube: ꝑba ſignificāt angelorꝝ: q̄ magno ſtre-
pitu pcuſſi aeris fragoꝛe tonuerūt. Cūc enī de talivi
ſiōe ap̄lis ſtupētib⁹ dixerūt āgeli Viri galilei q̄d ad- Act.1.
miramini: hic ieſus q̄ aſſumpt⁹ eſt a vobis: ſic veniet
quēadmodū vidiſtis eū eūrē i cēlū: vt mūdus firmꝰ
crederet: q̄b⁹ talib⁹ ꝓmiſſonaret. [Pſallite deo
nr̄o pſallite: pſallite regi nr̄o pſallite]. Non vacat q̄
totiēs iſte ꝓmo repetit. Agnoſcit enī q̄b⁹ vtilēq; ſalu-
tare ſit op⁹: q̄b⁹ tā crebra volut iteratione repetere.
Que figura dr Epēpaſis quotiēs ad decoꝛē geminā SCHE.
dū ꝑba repetunt. Pſallere enī eſt bonis actionibus DEF.
laudes ꝺo canere. Q̄d ſibi dñ exhibeat: ēt cū āgelis
nobis ꝑbat eē cōe: q̄ dei ꝓmia ingiter ſpūali exulta
tione ꝙcelebrant. Sequit Pſallite regi nr̄o pſallite.
Regi nr̄o. i. xp̄o dño dixit: nō alieno quē decet iſta lau
datio: q̄m ſolus eſt q̄ merito laudes accipiat: q̄n ipſe
et vniuerſa creat ⁊ creata ingiter adminiſtrat. [Q̄m
rex oīs terre deꝰ: pſallite ſapiēter]. Illoc ꝓpter illos
dicit: q̄ ſibi p ſingula loca diuerſa numina factebāt:
veneré in paphoſ / marté i rhtacia / Jouē in creta. Be
bet enī oīpotēs rex vniuerſaꝝ coli: q̄ ſolus creatoꝛ ⁊
liberatoꝛ eſſe ꝑbat cūctoꝝ. Adiecit Pſallite ſapien
ter: vt nō ſolū cātātes: ſed intelligētes pſallere debea
m⁹. Nemo enī ſapiēter quicq̄ facit: q̄d nō intelligit.
[† Regnauit dño ſup oēs gentes: deꝰ ſedet ſup ſedē Al.regna-
ſanctā ſuā]. Uenerūt filij chore ad ſeculi futuri ꝓpe- bit deus.
tuā felicitatē: vbi tam dicūt dñm gentibus regnatu-
rum. Nam Quis ⁊ nunc oībus regnet: tunc tm̄ ꝓpꝛie

regnare dicit: qñ in suis fidelibus manifestius habitare mõstrat. Sup oēs gētes ihrusalē celestē designat: quē ex olbus nationib⁹ adunat. Sequit Deus sedet sup sedē sanctā suā/dñm significat saluatorē: q̄ sedet ad dexterā patris: regnās per secula seculoꝝ. Et intuere q̄ ipsam sedem sanctā dicit: ne intelligeres aliqua insensata aut rōne carentia: sed virtutes et thronos quib⁹ ille gloriosus regnator insidet. Pōt hoc ꝛ de sanctis intelligi. Nā si quis habeat beneficiū bone q̄rsationis: ꝛ ipse fit sine dubio sella regalis. Qñ si altius intēdas: totū cōtra pfidos d⁹: vt auctra potestate succūbāt qui humanitatē eius putāt esse tenendā. [Principes populoꝝ † conuenerūt cū deo abraam]. Principes populoꝝ. i. primarij gentiū diuersarū: de quibus principiū psalmi canit. Omnes gentes plaudite manibus. Conuenerūt: ac si diceret crediderunt. Conuenire enī est ad vnum multos venire. Cum deo abraam: hoc est in christum qui deus est abrae. Expulsis enim infidelibus iudeis qui carne tm̄ nō operibus erāt filij abrae et plenitudinē gētiū intromisit ad illā promissionis beatitudinē possidendam quā promiserat abrae ꝛ semini eius. Filij enim ipsius per sanctā fidem facti sunt qui carnis semine non fuerūt. [Qñ dij fortes terre: † nimium eleuati sunt]. Sēsus iste pēdet de superiore versiculo. Jdeo enī principes pplorꝝ cōuenerūt cū deo abrahā: q̄ fortes terre qui erant ppli dei nimiū eleuati sunt. i. iudei quibus data fuerat virtus in gentibus erecti cōtra deum sceleratā mente tumuerūt: ꝛ facti sunt per superbiam extremi qui per humilitatem potuerunt esse precipui. Conclusio.

Alt. congregati sunt.

Ety.

Alt. vehementer.

¶ Intueamur textū psalmi istius verbis non virtutib⁹ breuē. Nam ꝛ numerus ipse grādia nobis sacramēta declarat. Quadragesimo quippe sexto anno: in mystica interpretatione templū dño Hierosolymis legimus fuisse perfectū. Anni aūt isti a veterib⁹ pro dieb⁹ sunt positi: qui series pfecto numero multiplicati efficiūt dies ducentos septuaginta sex: quātū in vtero virginali dñs noster ad similitudinē humani generis habitasse monstrat. i. a die octaua kalendarū apilium: vsq; in diem octauū kalendaꝝ ianuariarū. Merito ergo totus hic psalmus specialiter de dño dictus intelligit: qñ ꝛ ei⁹ numerus predicto modo ad sacramentū ipsius conceptionis ꝛ natiuitatis cōpetenter aptatur.

¶ Explicit expositio in psalmum. 46.

¶ Psalmus cantici filij chore secunda sabbati. xlvij.

Magnus dñs et laudabilis nimis: in ciuitate dei nostri/in mōte sancto eius. Fundatur exultatione vniuerse terre: mōs syon latera aquilonis ciuitas regis magni. Deus in domib⁹ ei⁹ cognoscet: cū suscipiet eā. Qñ ecce reges terre cōgregati sunt: conuenerūt in vnū. Ipsi vidētes sic ammirati sunt: cōturbati sunt/cōmoti sunt/ tremor apprehendit eos. Jbi dolores vt parturientis: in spiritu vehementi cōteres naues tharsis. Sicut audiuimus sic vidimus in ciuitate dñi virtutū in ciuitate dei nostri: deus fundauit eam in eternū. Suscēpimus de⁹ misericordiā tuā: in medio tēpli tui. Scōm nomē tuū de⁹ sic ꝛ laus tua in fines terre: iusticia plena est dextera tua. Letet mons syon ꝛ exultēt filie iude: ppter iudicia tua dñe. Circūdate syon ꝛ cōplectimini eam: narrate in turribus eius. Ponite corda vestra in virtute eius: ꝛ distribuite domos eius vt enarretis in progenie altera. Qm̄ hic est de⁹ de⁹ noster in eternū et in seculum seculi: ipse reget nos in secula.

Expositionem psalmi cantici in prefatione posuimus. Item de filijs chore frequēter dictū est. Nunc videamus quid significet scba sabbati. Sabbatū synagogam. i. collectionem debemus accipere iudeorum: que sabbatum obseruare videbatur. Scba ẜo eius ecclia catholica est. Jdcoq; verba psalmi huius sacerdotibus tribuunt ad christianos populos educēdos: quos ꝛ filios crucis haberi posse non dubiū est: et scōs esse tēpore post synagogā manifesta ratiōe cognoscimus. Divisio.

Cum docendus esset populus deuotus de fide ꝛ gradibus ecclesie custodiēdis: merito verba huius psalmi piis sacerdotibus dantur: qui in prima positiōe laudes dño dicunt/q̄ ecclesiā suam dilatauerit/ꝛ q̄ vniuersis regibus terrarum potentiam siue maiestatis ostēderit. Scba positione gratias agūt de aduentu dñi saluatoris: cōmonētes antistites futuros vt gradus in ecclia distribuāt: per quos deus dñs saluator possit agnosci: qui famulos suos eterna protectione custodit. Expositio.

Magnus dñs ꝛ laudabilis nimis: in ciuitate dei nostri in mōte sancto ei⁹]. Considerandū est quēadmodū hec verba per gradus certos admirande dispositionis ascēdāt. Quod schema dr Emphasis. Primo posuit Magnus dñs: additum est Laudabilis. Sed ne hoc quoq; putares mediocriter esse faciendū: ponit Nimis: qd̄ non habet terminū neq; finē: sed assiduitate sui semper augef. Magnus ergo: q̄ poterat ois fecit. Laudabilis: q̄ pulchra et mira fecit. Nec tñ sufficit dñm patrē nimis dixisse laudandum: nisi ꝛ vbi predicarer ediceret scz in ciuitate dei nostri. i. in ecclia catholica. Est enim et ciuitas nō dei nostri: vt Babylonia illa diaboli: vbi non de⁹ colitur: sed magis execrabili demētia blasphematur. Qua propter necessarie cōsecutū est vbi dñs laudaref: ne eū inter hereticas superstitiones: aut in synagoga veteri putaret aliquis esse predicādū. Sed ne vel illud dubitares: vbi esset p̄dicta ecclia cōstituta: intulit In mōte sancto ei⁹. Mons aūt sanctus xp̃s est dñs: fundamētū ꝛ culmē ecclie sue. Jste mōs sctūs est: de quo Daniel pphēta dicit. Creuit lapis ꝛ factus est mōs: ita vt ipleret vniuersam faciē terre. Cōsiderem⁹ q̄ hic magnū quidē dñm patrē dicat: sed magn⁹ quoq; filius nō tacef: sicut de ipo ad Titū scribēs dicit apl̄s Expectātes beatā spem: ꝛ aduētū glie magni dei: et saluatoris nostri iesu xp̃i. Magnus etiam legit spūs sanctus: sicut scriptū est in regnoꝝ libro. Ait dñs ad Heliā. Ecce dñs trāsiet ꝛ spiritus magnus ꝛ fortis. Erubescat arrianoꝝ insana persuasio. Qui est rogo minor: cū pater ꝛ filij ꝛ spūs sanctus magnus legat?

SCBE.

Daniel. 2.

Titum. 2.

3. Reg. 19.

Alt. Fundatur exultatione.

[† Dilatans exultationes vniuerse terre: mōs syon latera aquilonis ciuitas regis magni]. Ne predictū montē localē suscipe debuisse: dicit eū oi terre gaudia condonare. Quis est enī iste nisi dñs xp̃s qui per vniuersalē mūdi ecclīam valuit pfutura gaudia dilatare? Terrā hic in bono accipe. Significat enī iustos qui copiosa ꝛ eterna premia cōsequunt. Mons

JNTER. syon (sicut sepe dictū est) designat ecclesiam: que interpretatione ipsi⁹ nois: sancte speculationis virtute cōpleta est. Latera aūt aquilonis: significāt populos infideles in quib⁹ diabolī regnabat iniquitas.

Jsa. 14. Jpse enī dixit Ponā sedē meā ad aquilonē: et ero similis altissimo. Sed q̄: pcōres qui a diabolo tenebant obnoxij deo miserāte cōuersi sunt: modo mons syon: ꝛ latera aquilonis. i. natio iudeoꝝ: ꝛ ppli gētiū sancta est ciuitas regis magni: hoc est ecclīa catholica quā de vniuerso mūdo cōstat esse collectā. Ipsa est scba sabbati: quā ritul⁹ dixit. Dicunt q̄dē ꝛ terrā rū principes reges: magn⁹ aūt rex veraciter dici nō pōt nisi solus de⁹. Qd̄ aūt dixit Mons syon: et addidit Latera aquilonis ciuitas regis magni: figura est

SCBE. Alt. oēmibus. Exergasia. i. quotiēs aliquid breuiter ꝓponit: ꝛ subtiliter ac latius explicat. [Deus in † gradib⁹ eius dinoscet: cū suscipiet eā]. Futurū xp̃s magne illius iudicationis ostēditur: q̄ dñs ecclesiā suā suscipiēs: in gradib⁹. i. in mēbris suis sanctissimis atq; pbatissimis ipse cognoscit. Tūc enī deus dinoscet. i. potētia ipsius virtusq; declarabitur: q̄ ecclīa illi beatos vt eros offerre ipso largiēte mōstrabit: dū scōs gradus meritoq; sancta plebs ad dexterā collocat: sicut dicit

1. Cor. 15. apl̄s Stella ab stella differt in claritate: sic erit ꝛ resurrectio mortuoꝝ. Tūc enī in eternā beatitudinem suscipit: q̄n illi perpetua gaudia cōcedunt. Jbi deus dinoscit. i. potētia ipsius virtusq; declarat: cū ecclīe sue talia premia sub distinctionib⁹ donat: que nunq; finienda deperēant. Hic enī credit qd̄ ibi manifesta visione prestatur. [Qm̄ ecce reges terre cōgregati

Alt non hz. sunt: † ꝛ cōuenerūt in vnū]. Hec sunt latera aquilonis que super⁹ dixit: q: hz cōtra deū cōspirata mēte venerint: multi tñ eoꝝ credidisse noscunt. Reges terre: hoc loco significant principes iudeoꝝ quos heroides in vnum cōgregās: ab eis ppli uit vbi xp̃s dñs nasceret. Sed illi cōuenīēter ac cōsentiēter dixerunt

Alt. sic. sm̄ scripturas sanctas: in Bethleē eum esse modis oibus nasciturū. Congregati sunt ergo: vt dicerent quid legerūt. Conuenerūt in vnū: q: oēs vnā ꝓtulere sententiā. [Ipsi videres † tūc āmirati sunt: cōturbati sunt ꝛ commoti sunt]. Ipsi iudei scz qui Herodi dixerūt in Bethleē deū nasciturū. Audierant enī que in propheta legerāt ꝛ necesse erat: vt admiratio de tanta glia nasceretur. Sed ista admiratio nō leuis/non otiosa fuit. Conturbati sunt: q: se nouerant pctores. Cōmoti: q: de tāta maiestate cognoscere meruerūt. Illos enī cōmotos dicimus: quos ꝛ credidisse testamur. [Tremor apprehēdit eos. Jbi dolores vt parturientis]. Pulcherrime consequēs rerū ordo seruatus est]. Primo eos dicit vidisse: postea admiratos: deinde cōturbatos: ꝛ ad postremū tremore pcussos. Ipse enī vehemēs pauor est qui pduxit hoies ad tremorē: q: necesse est animū grauiter fluctuare: cuius corpus a tremore cōtigerit apprehēdi. Nec solū istud in tā magna causa sufficit: sed statim secuta penitentia est: vbi dolores cruciāt: rāch matres parturiētes. Grauis enī dolor est qui mulierib⁹ pro pena peccati cōstat indictus. Sed q: ꝓturientis audiuim⁹ fructū inde putemus cōfessione humili nasciturū. [In spiritu vehemēti: † conteres naues tharsis]. Actus ipse dūce narrat ans exponit. Nā vt quidā dicere voluerūt spūs vehemēs eratiq̄ herodes de suo regno sollicitus: magos miserat vt regē natū viderent: sibiq; cognitū nūciarēt. Sed illis nō ad se redeūtib⁹ necesse habuit vehemēti spū cōmouerī: ꝛ cōterere naues tharso cilicie: que pdictos magos occulte in suā prouinciā rā sposuisse credebant. Qd̄ fieri solet a regibus calūniātibus: vt qñ sua desideria implere nequeūt: per dāna humiliū toimēta q; discurrāt. Jnspice quātū increbuerit ista narratio: quo principio inchoata: ad quā peruenerit summitatē. [Sicut audiuimus † ita ꝛ vidim⁹ in ciuitate dñi virtutū: in ciuitate dei nostri]. Alt. sic. Decursis oibus q̄ facta sunt in natiuitate dñi saluatoris: sequit digna conclusio: ita fuisse visum sicut fuerat ante ꝓpheratū. Jta ẜo qd̄ dictū est: rerū fidē diligēter exp̃eisti: q: totū sic constabat factū: quēadmodū fuerat ꝓmissum. Additū est In ciuitate dñi virtutū: vbi ꝛ verū audiū: ꝛ ꝓmissum oē cōspicit. Repetit In ciuitate dei nr̄i: vt catholicā solā intelligeres: ne sibi hoc nomē ꝛ hereticoꝝ cōuenticula vēdicarēt. [Deus fundauit eam in eternū]. Ne istā ciuitatē dei tēporalē debuisses accipere: in eternū ecclesiā dicit esse firmatā: que sola veraciter ciuitas dñi nūcupat. Gaudēt xp̃iani: ꝛ tota mētis exultatione letent: q̄n audiunt a dño esse fundatā in qua se firmiter cōsistere posse non dubitāt. Nam hz seculi istius ꝓcella quatiant: nure nō metuit qd̄ transitoriū

Roma. 8. cōprobat: sicut apl̄s dicit Non sunt cōdigne passiones huius tp̃is ad futurā gloriā: que revelabit in nobis. [Suscepimus de⁹ misericordiā tuā: in medio tēpli tui]. Venerūt pij sacerdotes ad scōam partē: vbi magna letitia cordis exultāt. Suscepim⁹ nō debet generaliter accipiq; non oēs crediderūt: sed ad catholicos tm̄ ptinet qui ei⁹ pcepta secuti sunt. Misericordiā dicūt dñm xp̃m: qui exoribitanti mundo misertus est: ꝛ ad hoc tm̄ se voluit videri: vt oīs credēs posset absolui. Aptū nomen: certa ꝓmissio: vt ille misericordia vocaret: qui ꝛ saluator vere d⁹: ꝛ redēptor. In medio tēpli tui: synagogā volunt intelligi ad quā venerat liberādā: sed eo ppl̄o nō credēte: vocare gētes misericordie munera perceperūt. In medio tēpli dictū est: vt nō credēntū improbitas grauī arguat: qui contēpserūt sequi: quē in medio eoꝝ constat esse conspectū. [Scōm nomen tuū deus † ita ꝛ laus tua] Alt. sic. fines terre: iusticia plena est dextera tua]. Nomen dei in toto orbe terrarū sine dubio creditur adorandū. Possunt enī aliqui nescire quēadmodum sit colēdus: nullus tñ est qui isti nomini non se putet esse subiectū. Hoc enī dicunt: sicut in toto orbe terrarum reuerētia tui nois dilatata est: ꝛ in ecclesia que p totū mūdum distendit devotio tibi laudis offert. Se quit Justicia plena est dextera tua. Locū significat vbi isti sunt collocandi. Ad dexterā quippe ipsius venīunt quicūq; eterna premia consequent. Plena est ergo dextera eius iusticia: q: in illā partē recipiūtur qui ipsius munere iusti esse meruerint. [Letet mons syon ꝛ exultēt filie iudei ꝓpter iudicia tua domine]. Per montē syon: ecclesia catholica significat: que interpretatione ipsius nois in speculatione ppli nosci cōstituta. Hec oprat lerari: q: ex munere ipsius eterna gaudia possidebit. Filie iude: oēs sanctas feminas declarat. Per iudam enī iustarū femmarum genus ostendit: ꝓpter dñm christum qui ex ipsa tribu

camis propagatione descēdit: z has petunt exultare: vt in vtroq; sexu ecclesiā dñi gaudiurā esse mōstrent. Addūt propter iudicia tua dñe. Ipsa est enim magna causa letitie: vt propter iudicia dñi exultent: vbi se ad beatitudinē eternam cognoscunt esse venturas. [Circundate syon z cōplectimini eā: narrate in turribus eius]. Postq; vtriq; sexum pij sacerdotes cōmonuerūt: veniunt ad ecclesiasticos ordines: qui domum dei affectuosa deuotione circūdant. Circūdate ad honores pertinet adhibēdos. Complectimini ad charitatē que nomē dñi finibus cordis amplectitur. Additū est Narrate in turribus eius: vt a religione sermone cessare non debeāt qui sanctis ordinibus obsecūdant. Et qm̄ ecclesia ciuitas dei est: turres ibidem cōpetenter aptate sunt. i. altitudines et munitiones cōtra hostes hereticos. Sed q; incredulis narrari suadebant qui foris ab ecclesia morabant/non de domibus/nō de porticibus: sed de altis turribus dicunt esse predicādum: vnde populus audire possit extraneus. [Ponite corda vestra in virtute eius: z distribuite † gradus eius vt enarretis in pgenie altera]. Ne anime fidelium audiēdo leticiā et exultationē aliqua remissione lētescerēt: in ecclesie virtute corda dicunt esse reponenda. i. in charitate qua virtute nichil potest esse prestantius: sicut apostolus docet Manent aūt fides/spes/charitas/tria hec: maior aūt horum charitas. Distribuit aūt gradus eccle qui officia eius distincta ordinatione disponit. Sunt enim in illa lectores/sunt subdiaconi/sunt diaconi/sunt presbyteri/sunt episcopi. Et q̄uis vna sit ecclesia: officia tñ cōtinet honoꝝ varietate distincta. Hec ergo pij sacerdotes cōmonēt debere distribui: vt per eos in generatione altera magnalia dñi debeant predicari. Alteram enī progeniem: significat populum christianum qui ab hebreo quem primum dño elegit secundus esse dinoscitur. [Quoniā hic est deus deus noster in eternū z in seculum seculi: ipse reget nos in secula]. Hoc est quod p ordines ecclesiasticos sicut hodie fit: narrari voluerūt populo fideli. Sententia quidem breuis: sed que vniuersa concludat. Hic est deus deus noster: christū significant ostēdentes eum digito tanq̄ presentem Que figura dicitur Idea: latine species: qñ aliquid futurum velut oculis offerentes: motum animi concitamus. Hic enī pronomen articulare est: quod tūc ponitur quādo tensa manu aliquis indicatur. Ipse enī hic mōstratus est: qui z carnalibus oculis voluit apparere. De quo similiter Hieremias prophera dicit Hic est deus noster: z non estimabit alius absq; illo. Sequitur In eternū z in seculum seculi. Contra illos hoc dicendum est: qui sibi temporales homines deos esse inaniter somniabāt/martem/mercurium/ saturnum/ceteraq; portēta potius dicēda q̄ numina. Ergo deū immortalē sempiternū: sine fine potētissimum xp̄m dñm asserunt predicandum: qui in se credentes iugiter ptegit ac defendit. Infertur Et ipse reget nos in secula. Reget vtiq; nos: qi ipse rex noster pprie ac veraciter dicitur xp̄s. In secula significat sine fine: qm̄ ille quos regendos susceperit (si tamen ab ipso nō deuiēt) sub gloriosa perpetuitate custodit.

Conclusio.

¶ Paterna nobis z sacerdotalia dicta sonerūt: vt ab omni parte pulsati ad retā semitā mereamur adduci. Quanta tibi rex bone cura est hoim: quib⁹ tam multiplicē medicinā digna

ris ingerere iussionum? Non vis semel dicere quod humanitatem non pateris ignorare. Undiq; admones/vndiq; doces: z fidem nostram per introductas personas clamare facis: vt locus ignorantie fundit⁹ videatur abscidi. Merito sanctus tuus Job dicit Quid faciam tibi o custos hominum? Tu admones quod querere debeamus/ tu prestas quod nos merere posse nescimus. Job.7.

¶ Explicit expositio in psalmum. 47.

¶ In finem filijs Chore psalmus David. xlviij.

Audite hec oēs gentes: auribus percipite oēs qui habitatis orbē. Quiq; terrigene et filij hoim: simul in vnū diues z paup. Os meū loquet sapientiam: z meditatio cordis mei prudētiam. Inclinabo in parabolē aurem meā: aperiā in psalterio ppositionē meā. Cur timebo in die mala: iniquitas calcanei mei circundabit me. Qui confidūt in virtute sua: z in multitudine diuitiarū suarū gloriant. Frater nō redimit redimet homo: non dabit deo placationē suā. Et preciū redēptionis aie sue: z laborabit in eternū z viuet adhuc in finē. Non videbit interitū cum viderit sapientes morientes: simul insipiēs z stultus peribunt. Et relinquent alienis diuitias suas: et sepulchra eoꝝ domus illoꝝ in eternū. Tabernacula eoꝝ in pgenie z pgenie: vocauerūt noia sua in terris suis. Et homo cum in honore esset nō intellexit: cōparatus est iumētis insipiētibus z similis factus est illis. Hec via illoꝝ scādalū ipsis: z postea in ore suo cōplacebūt. Sicut oues in inferno positi sunt: mors depascet eos. Et dñabuntur eoꝝ iusti in matutino: z auxilium eorum veterascet in inferno a gloria eoꝝ. Verūtamen deus redimet aiam meam de manu inferni: cum acceperit me. Ne timueris cū diues factus fuerit homo: z cum multiplicata fuerit gloria domus eius. Qm̄ cū interierit non sumet oia: neq; descēdet cum eo gloria eius. Quia aia ei⁹ in vita ipsius benedicet: cōfitebitur tibi cū benefeceris ei. Introibit vsq; in pgenies patrū suoꝝ: vsq; in eternū non videbit lumē. Homo cū in honore esset non intellexit: cōparatus est iumētis insipiētibus z similis factus est illis.

Iruli huius verba (sicut sepe dictum est) cuncta trahūt ad dñm saluatorem. Ipse enī z per finem significat: z per filios crucis intelligit: z per psalmū sine dubio denunciat: vt merito ipsius voce venturam esse sentiamus: cuius tot indicijs lampabilis sermo promittitur.

Diuisio.

Et totū psalmū sunt .ij. hoīa oīpotētis filij. In prima sectione dicit: qualia locuturus vel que prestaturus sit fidelibus tpe incarnationis sue. Secūa memorat stultis z insipientibus quāta vētura sint. Tertia dicit: que iustos ipiosq; secutura sunt. Quarta cōmonet fideles: ne timeāt diuites terrā: qi oēm potentiā suā cū luce derelinquunt.

Expositio.

Audite hec oēs gētes: auribus percipite oēs qui habitatis orbē]. Admonet vniuersitas vt indiscrete veniat ad audiendū: q; deus sine vllius acceptiōe psone bonus est: nec vult paucis pdesse: z alios qui tñ cū puro corde requirūt sub dissimulatiōe negligere. Deinde q; tale sacramētū incarnatiōis dñice nō debuit nisi totus mūdus audire: vniuersale q̄ppe bñficiū gñalē nichilominus poscebat auditū. Sequit Auribus percipite oēs qui habitatis orbē. Hic iā studiosius cōmonenk: vt dicta deuotissime capiant: z in memorie sue sinib⁹ reponāt. Gentes enī accipiam⁹ paganos: habitatores aūt orbis xp̄ianos z iustos qui norūt orbē terrarū sic esse habitandū: vt in ei⁹ sceleratis nō implicenk erroribꝰ. Et cōsidera doctorē bonū: quomō ad audiendū oīm studia cōcitauit: vt ipse reddak ei⁹ qui sibi noluerit esse pficuus. Hoc rhetores ad suū studiū transferētes: iattētos iudices reddūt: qñ se dicturos aut noua aut ingentia pollicenk. [Auiq; terrigene z filij hoim: simul in vnum diues et pauper]. Adhuc in ipo studio dñs pseuerat: vt cōuētus audiē di fieret oīm: ne ds eū mediocre aliq̄d crederet esse locuturū. Terrigenas pctores oportet intelligi qui vicia terrena sectanf. Et isti in partē age primi hois merito reputanf: q; ille nō filius hois: sed ipse primꝰ hō fuisse declarak. Huic cōtrarium est q̄d dixit Filij hoim. Iustos enī tali dicto debem⁹ aduertere: qui in sortē xp̄i venīt: qñ z ipse xp̄s filius hois esse predicak. Et memēto q; cōtra Adā ipse semp opponitur. Merito qñ q̄d per illū periit isto veniēte saluatū est. Sequit Simul in vnū diues z paup. Ecce illa sentētia que superi⁹ pmittebak eluxit. De xp̄o enī dño ds Simul in vnū diues z paup. Diues q; de⁹. Paup q; hō: sicut dicit apl's. Memētote gr̄e dñi nostri iesu xp̄i qui ppter vos paup factus est cū esset dives: vt illi⁹ pauptate vos diuites essetis. Merito ergo tam magna pmissa sunt: cū tā precipua z salutaria dicta sequerenk. Superiꝰ dictoꝝ breuis explanatio est. Diues ptiner ad terrigenā: q; numerosis pctis probak opulentus. Paup respicit ad filios hoim: q; ambitu huius seculi pauperes sunt: vt futuras diuitias plenissime cōsequanf: sicut in euāgelio dicit Beati pauperes spū: qm̄ ipsoꝝ est regnum celoꝝ. [Os meū loquet sapiētiā: z meditatio cordis mei prudētiā]. Excolit q̄d superius cepit nō humanā: sed diuinā se sapientiā atq; prudentiā esse locuturū. i. dñm xp̄m. De quo dicit apl's Nos aūt predicam⁹ xp̄m dei virtutē z dei sapiētiā. Salomon quoq; testak: scire sapientiā z disciplinā: z intelligere verba prudētie. Sapiētia pertinet ad mysteria diuina declarāda. Prudētia ho ad mores pbabiles instruēdos. Sic oīs sermo diuinus duab⁹ his virtutib⁹ pleniss̄im⁹ indicat. Hinc enī que narraturus est inchoauit: q̄ sint verba sua mirabili prius cōplexione describēs: vt oēs desiderāter quererēt: q̄d pmissum sub tali pdicatiōe sentirēt. [Inclinabo in † similitudinē aurē meā: aperiā in psalterio ppositionē meā]. Postq; frutē eloquētie sue verus predicator duob⁹ dixit insignib⁹ cōtineri: nūc q̄d ad modū pcepta sua possint ab humano genere suscipi aurē inclinaturū se esse pmisit: vt cognosceret si predicationē ei⁹ pplo deuotus ipleret. Sed intendē piū magistrū similitudinem posuisse. Similitudo enī rei vere imitatio est: vt q̄d nobis ad exēplū datū est deuota emulatione dño prestāre faciam⁹. Sed vt oēs ad pcepta sua saluariter iplēda instituro: serenissimus inuitaret: a perire se dixit in psalterio ppositionē suā. i. declaraturū se pcepta diuinitatis sui pprij corporis sanctitate: vt nō tā verbo q̄ docere ppareꝝ exēplo. Psalteriū quippe (vt sepe diximus) corporis dñi decora sūtudo est. Nā sicut psalterio de summo sonat: ita z incarnatio dñi celestia mādata concelebrat. [† Ut quid timebo in die malo? iniq̄tas calcanei mei circūdabit me?] Versus iste sub interrogatione z responsione ppria legēdus est: q; totū sine timore suo fieri dicit: q̄d vēturū esse pnunciat. Ne figura vi: Pensis z Apocrisis: qñ interrogatione pmissa responsio apta subsequit. Dicit enī Ut quid timebo? Id est quare formidolosa cogitatione cōfundar? In die mala/in die scz passionis: que mala iudeis bona fidelib⁹ fuit. Ille enī timere debet vite finē qui peccatoꝝ recordatione mordek. Christus aūt mortē timere nō poterat qui peccata omnimodis nō habebat. Dicit enī Quare timeā in die mala? Nunquid iniquitas calcanei mei circūdabit me? Quēadmodū solet cōtingere pctōri: vt extrema eius scelerato fine claudant. Aliq̄ ho ppter excellētiā sancte incarnationis hoc magis a parte meliꝰ accipiendū esse dixerūt. [Qui confidūt in virtute sua † quiq; in abūdantia diuitiarū suarꝰ gloriant]. Hec pendēt de superiori versiculo quib⁹ iūgendū est: tales circūdank in iniquitate calcanei. Nam presumūt in virtute sua qui aliquid videnk possibilitate cōsidere: vt viribus corporeis valētes: animi roboꝝ z lingue disertitudine preminētes. Sed postq; dixit intrinsecus attributa: nūc venit ad diuitias que extrinsecus veniūt: per quas maxime inflatur humanitas. Raro enī diues sortem sibi cū pauperibus intelligit esse cōmunem. Et necesse est vt tales timeant finem: qui z deserere mundana nolūt: z peccatorum suoꝝ penas cōscientia teste formidāt. [Frater nō redimit: redimet hō: nō dabit † placationē suā]. Postq; de peccatoribus dixit: quoꝝ iniquitas calcaneū circūdat: venit ad genus curationis eximiū. Et hoc quoq; sub admiratione legendum est Frater nō redimit? Id est dñs xp̄s qui dixit in euangelio Ite nūciate fratrib⁹ meis. Et in psalmo Narrabo nomē tuū fratribus meis. Ipse si non redimat qui fudit sanguinem pretiosum: redēptur⁹ est homo. i. Adam qui humanum genus trāsgressionis vicio sauciauit? Non dabit negātis est: q; nulla oblatio/nulla placatio pōt cōpensare: q̄d nos diuinitas est dignata redimere. [† Nec preciū redēptionis aie sue: z † laborauit in eternum]. Pars ista prima versus huius ad sententiā respicit superiorē: q; hō liberar⁹ nō dabit deo placationē suā: nec pciū redēptionis aie sue. Preciū est enī alterius rei cōpēsatio. Homo aūt q̄d dabit in preciū qui totū q̄d offerre possit accepit? Sequit Et laborauit in eternum. De fidelibus dicit qui q̄uis preciū redēptionis aie sue dare nō possint: laborāt tñ in eternū dū hoc agūt q̄d eis ad premia vite eterne pficiat. [Et vivet † in finē. † qñ non videbit interitū]. De illis adhuc dicit qui laborant in eternum. Illi enī in fine viuentes. i. in dño

Universidad de Sevilla Biblioteca

saluatore:interitū nō videbūt:q; ex corpore morianf: eterne vite munere sunt ditati. Alij versus istos ira pctōribus estimant applicādos:dicētes. Laborant ineterijū qui perpetua vltione dānandi sunt:viuent in hoc mūdo in fine q̄ desperata libertate luxuriant. Qua propter in voluntate erit legentiū:eligere quid sequanf. Nos tū de fidelibus hactenus dictū esse p̄sperimus:nūc audiamus perfidi quāta passuri sint. [Cū viderit sapientes morientes:simul insipiēs ꝛ stultus peribunt. Et relinquent alienis diuitias suas]. Venit ad scām docendi modū:vbi peccatores cū sapientibus huius mūdi dicit esse perituros: ꝛ diuitias suas quas magno pere diligebāt nō suas: sed q̄s gratuo vieret extraneis successoribus definit esse relinquēdas:vt propter quas oia peccata cōmiserāt:nec possessione iparum/nec propio successore letarenf.

Sap.10. Sicut Salomon dicit In q̄s peccauerūt/nec latere potuerunt. Cum viderit pctōr vtiq; sapientes seculi istius ab interitu nō liberari:vt fuit Solon athenien sis:Philo lacedemonius:Aristippus:ꝛ ceteri q̄ mūdane sapiētie celeberrima laude viguerūt:sed videt eos cōmuniter mori:quos diuine sapientie p̄ticipes estimabat. Sequitur Simul insipiēs ꝛ stultus peribunt. Necesse est enī vt insipiens ꝛ stultus desperatione pereāt: cū suos sapientes cognouerint interire. Uerū vt hec magis spūaliter accipere debeam9: Insipiētes sunt qui predicationibus ꝓphetarū acquiescere noluerūt. Stulti aūt iure dicendi sunt: qui nec ipm xpm dōm venientē recipere maluerūt. Ht ergo simul peribūt:q̄m in futura iudicatione dānādi sunt. Reliquerūt aūt iudei alienis diuitias suas:q̄m spernentibus eis dōm saluatorē:ad gētes extraneas salutis eoꝝ premia trāslerūt. [Et sepulchra eoꝝ domus † eoꝝ in eternū. Tabernacula eoꝝ in † generatione et progenie: † inuocabūt noia † eoꝝ in terris † ipsorum]. Morientiū dimittū pōpa describit:qui sibi edificant sepulchra magnis tractatib9 exquisita. Videmus enī quedam mausolea pulcherrimis rentiere marmoribus: vt dom9 estimenf eterne magnis molibus fabricate. Post hec venit ad eoꝝ tabernacula: que copiosa largitate fulcita sunt:vt in longas gnationes ꝛ pgenies cōstanti pulchritudine perducank. Subiunxit etiā ritū quē gentilitas in parentalibus agere cōsueuit: q̄n fatua superstitiōe in terris eoꝝ.i. in sepulchris inuocant noia mortuoꝝ:ꝛ credunt hoc illis ꝓdesse q̄s eoꝝ videntur exhibere memorie. [Et homo cū in honore esset nō intellexit: cōparatus est iumētis insipiētibus ꝛ simil factus est illis]. De ipso adhuc loquit qui mūdi istius honore floruerunt. Nā q̄uis peccator in honore sit dum viuit:q; dei portat imaginē:recte vī dignitatē suā nō intelligere: dū talia facit que ab ipso creatore videnf oīmodis discrepare. Sequitur Comparatus est iumētis insipienti bus:ꝛ simil factus est illis. Similitudo dat digna vecordibus:vt qui se imaginē dei gestare nō intelligūt: congrue iumētis insipiētibus cōparenf. Nam cū ratione preceptā institionibus dñi mādatisq; nō exhibēt merito eā tanq̄ indigni tanto munere perdiderunt. Nā tolle hominī dei cōsiderationē:ꝛ oīno pecus insipiens est:presumptio vana ꝛ caduca superbia. Sed q̄uis de mortalib9 dicat q̄ homo cū in honore esset non intellexisset:possunt hic ꝛ prevaricatores angeli accipi qui de celo ꝓcecti sunt:q; nec ipsi intellexerūt honorē suū dum auctori subisse mōstrātur. Homo enī ꝛ ꝓto diabolo ponit:sicut in euangelio dōs testat

Inimicus autē homo qui seminauit zizania est diabolus. Matth.13.

Hec decima species est definitionis:qua̅ greci Hostipos:latini veluti appellāt:q̄n talis est alicuius rei complexio:vt non tm̄ vni rei de qua dicit: sed ꝛ aliis applicari possit:sicut ꝛ.35. psalmo iam lectum est Homines et iumenta saluos facies dñe. Psal.35.

Non enī dōs hec sola:sed ꝛ reliqua saluare cōsueuit. [Hec via † eoꝝ scandalum ipsis:ꝛ postea in ore suo † benedicent]. Hic iam enumerationes decurse velut dispersa grana in vnū cumulum colligunk. Nam post illa que dicta sunt sententialiter enūciatur Hec via eoꝝ. Uiam/vitā debemus accipere in qua in hoc seculo actuū nostroꝝ vestigijs ambulam9. Sed hec via quid malis faciat:nō tacek. Scandalū vtiq; auctoribus suis.i. stimulū atq; dolorem. Non enī ad securitatē suā quicq̄ peccator efficit:cui de sua puenit actione torqueri. Sequitur Et postea in ore suo benedicent. Hic describit ꝓsuetudo peccantiū:qui postq̄ votū nequissime dispositionis impleuerint:mox diuinitati gratias agunt: q̄n ad suū velle perducti sunt: nescientes miserrimi hoim: quia illo auctore tm̄ ad sancta desideria peruenik. Sed isti in ore nō in corde benedicēt:vnde ꝓcedit plerūq; simulata sententia: sicut Ysaias dicit Populus hic labijs me honorat: cor aūt eoꝝ longe est a me. [Sicut oues in inferno positi sunt:mors depascet eos. Et † obtinebunt eos iusti in matutino]. Uenit ad tertiā sectionem: vbi iustos ꝛ impios ꝓ suis meritis dicit esse reddendum. Pctōres enī in inferno positos: mors eterna depascit. Nam sicut oues lane sine amissione iugiter pseuerant:sic in illo semp sine iminutione substātie inuenit q̄s pena discruciet. Depascit enī a iumentis tractum:que herbas nō radicitus euellūt: sed abscidūt ipsas potius summitates. Sequitur Et obtinebunt eos iusti in matutino. Obtinebunt dixit superabunt q̄s vtiq; in illa resurrectione felicius est:vt malis premineant. Hic enī iustos obtinent peccatores:in illo vero iudicio iusti infideles modis oībus obtinebunt. In matutino: ac si diceret In albescēte die cum gloria resurrectionis illuxerit: quādo iam beatitudinis claritas aperiť: et inchoat esse dies qui nulla nocte finitur. [Et auxilium eoꝝ veterascet in inferno: † ꝛ a gloria † sua expulsi sunt]. Adhuc peccatoꝝ infelicitatem miseriaq; describit:quorum auxilia tanq̄ pāni putrefacti vetera sunt. Quid enim diuitie prestabūt mortuis? Quid presumptio humana defunctis: qui cuncta amittunt quibus hic delectati sunt: et in eternas penas peruentunt: quas se pati nullatenus crediderunt. Sequitur Et a gloria sua expulsi sunt:de mūdo scz in quo gloriabanf:vel de illis rebus in quibus decepti infelici sorte presumebāt: sicut in euāgelio diuiti dictū est Stulte hac nocte auferet a te aia tua:que autem preparasti cuius erūt? [Uerūtamen deus † liberabit aiam meā de manu inferni: cū acceperit me]. Post errores expositos peccatoꝝ: merito sentētia saluatoris infertur: vt sicut humana fragilitas terrore ꝓstrata est:ita spe futuri premij subleuata consurgat. Nam siue hoc dōs christus de se dicat: siue a parte mēbroꝝ suoꝝ vt assolet loquaf accōmodum est. Ipse enī descendens aiam suam ab inferno liberauit:sed simul ꝛ illoꝝ qui aduentū eius cōstanti animo crediderūt. De manu aūt inferi: dicit de potestate diaboli qui ante aduētum eius animas tenebat obnoxias. [Ne timueris cū dives factus fuerit homo: ꝛ cū multiplicata fuerit gloria domus eius].

Watth.13.

DEF.

Psal.35.

Al.illoꝝ.

Al.cōplacebunt.

Al.non hȝ.

Al.eoꝝum.

Luce.12.

Al.redimet.

Quarta pars psalmi exore veritatis egredit: vt nobis saluberrima medicina prestet. Nam tortus mūdi hec vna querela est:quare in hoc seculo floreāt homines quos a cultura dñi cognoscim9 alienos. Sȝ peccatoribus ista ꝓmissa sunt. Ideoq; pius doctor veros alloquitur christianos/ ne terrarū diuites pruescāt: q̄n bene generaliter pecuniosus pauescat/ cū et famulari hominū cupiditas estimak. Diues esī dictus est a diuo:qui quasi deus nichil creditur indigere. Hoiem hic impiū debemus accipere:qui se subiectis formidabilem facit/dū equitatis iura cōtemnit. Sequit Et cū multiplicata fuerit gloria domus eiꝰ. Jūge Ne timueris. Que figura dicit Apochinu:id est a cōmuni:quādo superiora ad inferiora respōdent. Et respice qua gratia cuncta ꝓficiant. Minus esī fuerat diuitem fieri:q; hoc frequenter inuenis in negociatoribus/ ꝛ in hominibus abiectis. Addidit Et cū multiplicata fuerit gloria domus eius:id est cū honoribus/cū possessiōibus: cum tota hominū fuerit laude celebrata:vt nichil sibi nisi solū deesse putet imperiū. Et vide q; domus eius dixit:vt non solū ipse/verūetiam omnes qui ad ipsum pertinēt/magna pompa florere videātur. Sed quare isti nō debeāt timeri:pulchre subsequit. Cū cū † morietur perient hec omnia:neq; simul descēdet cum eo gloria † domus eiꝰ]. Ecce ratio redditur quare timeri non debeat mūdi gloriosus. Cur esī timeamus diuites: qui monit pauper? Scandalū nostrū non est illi perpetuū:nec aliud secū valet portare/nisi vnde possit ardere. q̄s deformem in illa patria respicies:quem hic mundissimū ꝓciosa veste mirarīs. Et bene dixit descendere mortuos peccatores quasi in abyssos altas:quasi in ꝓfundissimam foueam:sed sine gloria seculari/sine turba satellitū/sine presumptione gazarū. Domus illa quā mirabaris remanet tota:sed onera q̄ nō videbas transmittit ingētia. [Quia aīa eius in vita ipsius benedicet:confitebit tibi cū benefeceris ei]. Hic benedicet/non ad sanctificationē pertinet impetrādam:sed ad luxuriantiū fauorabiles voces. Benedicetur esī dictum est ꝓpter linguā sarcinatū:qui inter garrulitates ꝛ epulas pastoꝝ suis bene optare consuerūt: quoꝝ aīa non de bono actu/sed ex delitiarum preparatiōe laudak. Sequit Confitebit tibi cū benefeceris ei. Mali tunc deū benedicūt/quādo rēporalia bona ꝓcipiunt: bonus aūt laudat dōm/ꝛ cum malorū fasce deprimik: sicut fecit Job/ꝛ ceteri sancti eius. Dicit ergo patri: Iste peccator cōfitebit tibi:sed quādo illi benefeceris:q̄ si aliquid contrarij patiatur/blasphemare non desinit. Et ideo cōsuetudo ista vitanda est/que in sceleratis sepius inuenik. Nos aūt pio cor de omni tēpore collaudemus dōm:qui salutē nostrā ꝛ in aduersis/ et in ꝓsperis semper operak. [Introibit vsq; in † pgenicm patrum suoꝝ:vsq; in eternū nō videbit lumen]. Qui patres pessimos imitank/eoꝝ societate damnādi sunt:ꝛ ideo peccatores dicit vsq; ad patrū suoꝝ pgenies introisse. Patres enī ipsoꝝ appellauit:nō tantū ex semine carnis/quantū quos morū imitatione secuti sunt: sicut in euāgelio dicit increduli:Vos a patre diabolo estis. Addidit Usq; i eternū nō videbit lumen: q; sicut peccata tenebrosa sunt/ita peccatores sapientie lumen auferūt. Et ideo dixit In eternū non videbit lumen: q̄n nec in isto mūdo illuminatus fuit:cuius cor noxij caligo erroris obsedit. Simili modo nec in eternū videbit lumē:quod hic vitio sue prauitatis habere non meruit. Lumen esī verū/quod illuminat omnē hominē venientē in hūc mū

Al.non hȝ.

Al.progenies.

Joan.8.

Joan.1.

dum Christus est dñs/quem solūmodo in deitate sua videre sanctoꝝ est. [† Et homo cuȝ in honore esset nō intellexit:comparatus est iumētis insipientibus/ꝛ similis factus est illis]. Positq̄ omnia que fuerant dicēda premonuit/ pulcherrimū psalmuȝ repetita versus parilitate concluſit: vt se peccatoꝝ a malo proposito remoueret/cum notatam deformitatem suam iterata increpatione cognosceret. Conclusio.

Legendus sepius psalmus et in thesaurario memorie reponendus: quando ipse in principijs admonet/vt cordis auriꝰ audiatur. Ipse enim testatus est eius meritum/qui cum monuit studiose ab vniuersis mundi partibus audiendū. Totum habet quicquid ad inspectionem:quicquid ad moralem pertinet disciplinam: sicut versus ille pollicitus est. Os meū loquetur sapientiam: et meditatio cordis mei ꝓudentiam. Resignauit nobis sancta veritas que promisit: faciat nūc sensibus nostris dulcescere/atq; inherere quod ꝓcipit.

Explicit expositio in psalmum.48.

Psalmus Asaph. Xlix.

Deus deorū dñs locutus est:ꝛ vocauit terram. A solis ortu vsq; ad occasum: ex syon species decoris eius. Deus manifeste veniet: deus noster et nō silebit. Ignis in cōspectu eius exardescet:ꝛ in circuitu eius tempestas valida. Aduocauit celū desursum:et terram discernere populū suū. Congregate illi sanctos eius: qui ordinant testamentū eius sup sacrificia. Et annūciabunt celi iustitiam eius q̄n deus iudex est. Audi populus meus ꝛ loquar/israel ꝛ testificaboꝛ tibi:deꝰ deus tuus ego sum. Non in sacrificijs tuis arguā te:holocausta aūt tua in conspectu meo sunt semper. Non accipiā de domo tua vitulos: neq; de gregibus tuis hircos. Mīi mee sunt oēs fere syluarū:iumenta in montibus et boues. Cognoui omnia volatilia celi: et pulchritudo agri mecū est. Si esuriero non dicam tibi: meus est enim orbis terre ꝛ plenitudo eius. Nūquid māducabo carnes tauroꝝ: aut sanguinē hircoꝝ potabo? Immola deo sacrificiū laudis:ꝛ redde altissimo vota tua. Et invoca me in die tribulationis:eruā te ꝛ honorificabis me. Peccatori aūt dixit deꝰ/quare tu enarras iustitias meas:ꝛ assumis testamentū meū per os tuū? Tu vero odisti disciplinam: ꝛ piecisti sermōes meos retrorsum. Si videbas furem currebas cū eo: ꝛ cū adulteris portionē tuā ponebas. Os tuū abūdauit malitia:ꝛ lingua tua concinnabat dolos. Sedēs aduersus fratrē tuum loquebaris: et aduersum filiū matris tue ponebas scādalū: hec fecisti et tacui. Existimasti inique q̄ ero tui similis:arguam te ꝛ statuā contra faciem

tuam. Intelligite hec qui obliuiscimini deū: ne quando rapiat vt non sit qui eripiat. Sacrificium laudis honorificabit me: & illic iter quo ostendam illi salutare dei.

INTER. TAsaph filꝰ Barachiel/ qui in paralipomenon legitur electus inter quatuor cātorum magistros: vt instrumētis musicis psalmos dño personaret: hīc ꝓ sui nominis signficatione in hoc titulo meruit adhiberi: nō auctor: psalmi (sicut & de aliis scriptum est) sed musicus egregius qui nobis pervocabulum suum aliquid indicaret. Hūius em̄ nominis significatio/ que apud hebreos semp est plena mysteriis indicat synagogā: que in hoc psalmo loquitur. Sed hic illa fidelis dñi synagoga intelligenda est: que & venturum christum credidit/ et aduentū eius gloriosa expectatione suscepit: in qua fuerunt patriarche/ ꝓphete/ Nathanael/ ipsi quoq; apostoli/ & reliqui sincera deuotione credentes. Sciendū plane q̄ hic psalmus primū aduētum dñi/ secūdum q̄ ꝓphetet: q̄uis & nonagesimusquint⁹/ & nonagesimusseptimus eadem predicare noscant: quatenus excusatio iudeis non credētibus funditus tolleret: quādo illa non suscipiunt/ que ipsa quoq; synagoga testatur. Quid rogo colunt: si etiam ipsam audire cōtemnunt/ quam se venerari dicunt?

Diuisio.

IN prima sectione fidelis synagoga loquit: q̄ nunc est in populis christianis: de primo & secundo aduentu dñi christi. Sequēti vero parte ipe rex loquit christus: cōmonens populos vt victimis peccudum derelictis/ sacrificiū laudis debeant immolare. Tertia sectione: iterū deuota (quā diximus) synagoga reloquit/ imputās peccatoribus nequitias suas.

Expositio.

DEus deorū dñs locutus est: & vocauit terram. A solis ortu vsq; ad occasum]. Nequis incarnatiōē dñi mediocri crederet estimatiōe pēsandam: potentia ipsius antre predicit: vt totius incredulitatis prauitas auferat. Dij dicunt homines/ q̄ bonis cōuersationibus gratiā sugne maiestatis accipiunt: sicut in alio psalmo ait Ego dixi dij estis: & filij excelsi omnes. Ira ergo filij dicuntur sicut et dij: q: vtrūq; gratia prestat vtiq; non natura. Deus autē deorū est deus christus. Ipse em̄ cū patre et spiritu sancto vere dicit deꝰ deorum: q̄ tū nomen nō omnino diuinitatis est ꝓprium/ sed humana lingua (sicut iā diximus) summitatē eius vltra hoc non potest indicare. Deus em̄ greca lingua dicit timor: & q̄m solus ipse timēdus est/ in vicē nominis verbū tale transiuit. Legit em̄ in Exodo Nomen meū Adonay nō indicaui eis: vt sciamus nomen esse secretū/ quod nec electis famulis cognoscit indicatū. Locutus est ergo per ꝓphetas/ ꝑ apostolos: et q̄ est potētius ꝑ seipsum. Sequit Et vocauit terrā. Terrā hic genus hominū debemus aduertere: q̄ per totum orbē terrarū videt esse diffusum: sed ꝓpter illud quod habitat positū est q̄ inhabitabat. Nam quemadmodū vocasset q̄ audire nō poterat? Hoc schema dicit Metonymia: quādo per id q̄ cōtinet/ hoc q̄ cōtinetur edicit. Addidit A solis ortu vsq; ad occasum. Per solis cursum/ vniuersum significat mūdū: q: omni terre orit & occidit claritas eius. Hoc em̄ fecit sancte incarnatiōis aduentus: vt vniuersas gentes prauis erroribꝰ sauciatas/ ad credulitatis sue remedia pīs medicus inuitaret: sicut ipse dixit Uenite ad me omnes q̄ laboratis & onerati estis: & ego vos reficiam. [Ex syon species decoris eius]. Hic Hierosolyma significatur intra quā ciuitatē mons iste puris mentibus velut aurea massa resplēdet. De hac em̄ vibe exeūtes apostoli speciem decoris christi annūciauerunt in toto orbe terrarū: sicut Isaias dicit: Ex syon exibit lex: & verbū dñi de Hierusalē. Veneranda vbs/ sanctū culmen: vt illud regis nostri insigne domicilū arcē merito dicamus esse terrarū. Et respice q̄ competēter edocemur. In superiori versu dixerat christū dñm vniuersas gētes euocare: nūc etiā designat vnde doctrina eis tāq; de purissimo arcq; effluentissimo fonte ꝓ spacia totius orbis effluxerit. His em̄ dictis euangelica verba coordinant: q̄ omnes gētes incipiētibus ab Hierusalem Inde em̄ predicari cepit christus: cuius species decora cognoscitur: testāte alio psalmo Speciosus forma pre filijs hominū. Ubi sufficiēter expositū est cur speciosus singulariter dicat. [Deꝰ manifeste veniet: deus noster & non silebit. Ignis in cōspectu eius † ardebit: et in circuitu eiꝰ tēpestas valida]. Synagoga fideliū descet. posq; de primo multa dixit/ venit ad secundū dñi salutaris aduentū: quē per figurā Ideam diuersis similitudinibus mirabili imaginatiōe describit: vt nō tam futurus/ q̄ presens esse videatur. Dicendo em̄ Manifeste veniet/ significat illum in primo aduentu cunctis non fuisse manifestū: q: maiestas eius carnea nube celata est: sicut et apostolus de infidelibus dicit: Si cognouissent/ nunq; dñs glorie crucifixissent. Manifeste vero tūc veniet: quando tam nō cruci affigendus/ sed iudicaturus est mūdum. Tractus sermo a sacrificijs: q̄ toto die festiuitati vacarēt. Manifeste enim dicitur quasi a mane dies festus. Repetit Deus noster: ne sīt infideles putarent esse cōmunē. Deus enī christianorū ipse est deus deorū: qui & manifeste veniet/ & non silebit. Silet em̄ modo cū mūdus iste peragit: cū blasphemas & sacrilegas voces sententie seueritate non damnat: sed ad cōuersionis medicinā sustinet peccatores. Tunc aūt nō silebit: quādo sceleratis dicturus est Ite in ignem eternū: qui paratus est diabolo/ & angelis eiꝰ. Inde & alibi dicit Tacui/ tacui: nūquid semper tacebo? Nam q̄ sequit Ignis in cōspectu eius ardebit: magni iudicis (sicut dictū est) ꝑclarus aduētus mystica virtute describit. Ignis em̄ preire dicitur: vt qui est palea se formidet arsurū. Addidit Et in circuitu eiꝰ tēpestas valida. Hec tēpestas nō vētis agitat/ nec ꝑcellis sentientibus excitat: sed diuina potētia vehemēs cōsurget spiritus/ vt area dñi equitatis eiꝰ sententia ventilet. Tunc frumēta sequestrabit a paleis: hoc est bonos discernet ab ipsis. Que iudicatio merito tempestas dicit: q̄m et improuisa veniet/ & in discēptatione suā nimia celeritate raptabit. Ualida quoq; decēter adiunctū est. Nam q̄ sit potēs hinc dak intelligi: vt omne genus hominū ꝑ suis meritis momenta nea celeritate discernat: sicut apostolus dicit In momēto/ in ictu oculi/ in nouissima tuba. Canet em̄ tuba & mortui resurgent. In circuitu eius tēpestas valida nō incompetēter aduerritur: q̄m cuz ipso iusti sedētes (sicut ꝓmittitur in euāgelio) iudicabunt. [Aduocabit celū desursum: & terrā † vt discerneret populū suum]. Hoc certe factur⁹ est in illo iudicio. Sed terra rationabiliter fortasse dicit sursum vocata: que nūc in imo loco noscitur cōstituta. Celum autē cum sit desup: vbi illud sursum vocauit? Sed celū hic/ omnē iustum debemus accipere: terram peccatorē: q: ille spiritualis secūsatiōe (dño prestāte) purificat: iste terrena vitioꝝ

Deut.32. Psō.81. Exo.6. Sclice. Mat.11. Mat.25. Psō.44. Sclice. 1.Cor.2. Sclice. Mat.25. 1.Cor.15. Sclice. Exod.3. Sclice. Mat.25. Sclice. Alf.discernere.

qualitate fordescit. Et vide: q: in prio aduētu omnes indiscrete vocauerat: vt admoniti in hoc mūdo se cōrigere debuissent: sicut in euāgelio dicit Et exierūt in exitus viarū: & vocauerūt quoscūq; inuenerūt malos & bonos. Jn fine aūt mūdi aduocat/ vt iam iustos discernat ab impijs: neviterius sicut hic cōfusis habitatiōibus misceātur. [Congregate illi sanctos eius: qui ordinant testamentū eius super sacrificia]. Hūc synagoga christi verba facit ad angelos: q̄ ministerio suo in fine seculi sanctos de vniuersō mūdo (sicut legitur) congregabunt. Dicit em̄ ipse dñs in euāgelio: Mittet angelos suos: & cōgregabunt ante eū omnes gētes: & separabit eos abinuicē sicut pastor segregat oues ab hedis. Sequit Qui ordinat testamentū eius super sacrificia. Ordinare dicimus testamētum eos qui actibus bonis restituūt ea que in testamenti serie cognouerūt: vt hospitē suscipere/ elemosynā dare/ charitati studere. Hoc em̄ supra sacrificiū pecudum dño constat acceptū: vt actuū illi magis ꝓbitas offerat. Siue (vt quidā voluerūt) potest hoc esse de iudeis accipi per Ironiā. i. per irrisionē: q̄si vilem rem laudando suggillat. Ac si diceret Eos dño cōgregate/ q̄ in officio sanctitatis cōmorāt. Ecōtrario ꝓ que impia sunt agūt: & in eo q̄ sacrificia deo cōsueta celebrant/ sanctificandos se esse dijudicant. [Et annūciabunt celi iustitiam eius: q̄m deus iudex est]. Sup̄iora excolit/ ꝓ celos significans viros iustos: quibus verbi celestis dispēsatio condonat. Addidit Q̄m deus iudex est. Ac si diceret Qui nescit falli: & sicut omnia manifeste nouit/ & ita sine reprehēsione discernit. Hoc est veraciter ac ꝓprie de deo dicit: cui nichil negat/ nichil supponitur: quē nec factū aliquod latet/ cui nec q̄ iudicet absconditum. [Audi populus meus & loquar: israel & testificabor tibi deus deus tuus ego sum]. Uentū est ad secūdam sectionē: in qua iā veritas ipsa ex ꝑsona ꝓpria loquit. Deꝰ em̄ qui verba sua nō vult incassum iuscipi: ne (vt legit) porci preciosa dispergāt: dicit ad populū Audit: hoc est deuote suscipe. Jlios em̄ audire dicimus/ qui precepta cōpleuerunt: sicut legit Qui habet aures audiendi audiat. Populus meus/ significat plebē deuotā. Et loquar: subaudi ꝓfutura. Q̄d si non audieris: cōsequit ad interitū tuū ta ceam. Jsrael vero/ frequēter diximus interpretari videns deū. Ergo si me vides/ audire nō negligas: q: cōtemplatio mea obedientiam tribuit audienti. Testificari vero/ est testimonium dicere. Quod vtiq; in iudicio facturus est deus: q̄n vniuscuiusq; facta discernet. Tunc em̄ fidelibus suis testimonū dabit: cū dicturus est Esurui: & dedisti michi manducare: eiscq; similia. Sequit Q̄m deus deus tuus ego sum. Hoc erat q̄ populū audire sub cōtestatiōe premonebat: vt deꝰ ille generalis & volentiū & nolentium esset ipsius ꝓprie qui eū pura mente diligeret. Nā cū dicit Tuus/ fidele sibi eū fuisse monstrauit. Repetitio em̄ ista Deꝰ deus/ mentē solidat: ne semel dicta laberent. Jstud vero sum/ ꝓpriū diuinitatis est verbū: q̄ tēpore non mutat: sed semp adest/ atq; eternū manet: sicut Moysi respōsum est Ego sum q̄ sum. Et rursum. Qui est misit me. Sed perscrutandū est cur istud nomen essentie solus sibi vēdicet deus? Tunc em̄ quando dictū est erāt angeli/ erāt celestia/ erāt terrena oia sicut esse decreta sunt. Sz q: illa sola est insecta & eterna natura/ nec aliq̄n cepit ex tēpore/ & in tribus personis deitas vna subsistit: merito solꝰ esse dicit deus: q: vt sit nullius indiget/ sed semp virtutis ꝓprie vigore cōsistit. Est ibi & aliud sacramentū: q̄ vna syllaba tribus litteris continet: vt sancta trinitas vnus deꝰ esse doceat. [Non † super sacrificia tua arguā te: holocausta aūt tua in cōspectu meo sunt semper]. Sic ioseph doctor & pfectissimus institutor: iudaicū populū voces a rebꝰ carnalibus amouere/ & ad spiritualia sacramēta pducere/ pecudū sacrificia tam nō dicit exquireda: nec eū exinde argui posse testat/ si mmme alia illum victimas immolaret: sed holocausta illa potius in conspectu suo danda cōmemorat/ q̄ humiliato corde ꝓpe altaribus offerunt. Holocaustia aūt dicta sunt facrificia: que posq; fuissent immolata/ ignis veniēs desup absumebat: que latine tota incensa dicunt. Hec christus veniens respuit: q: ipse vera victima fuit. Aliud est holocaustū q̄d dñs ante cōspectuz suum semp esse ꝓnūciat: scz q̄n mēs nostra diuino amore succēsa/ pecata sua tribulatione decoquit: & ad ultimo holocaustū similitudinē oīa vicia sua cructatu corporeo exusta cōsumit. [Nō accipiam de domo tua vitulos: neq; de gregibus tuis hircos]. Per hūc versum & duos alios qui sequūt: breuiter enumerat que se respuere ꝓfitek. Hec figura dicit Bracchylogia: id est breuis locutio: cū plura paucis amplectimur. Sed ne audito holocausto ad antiqua humana mens sacrificia recurreret/ aperte renuit consuetudinē priorē: vt spiritualiter intelligerek/ q̄d in similitudine ꝓmissa gerebat. Sed cuz hec duo respuit/ vniuersa primi tēporis sacrificia designat modis omnibus excludēda. Significat enīz a parte totū. [Q̄m mee sunt omnes fere ferarum: iumenta in montibus et boues]. Causam reddit quare ab ipso nō expectat quadrupedū immolatiōes: dicēs q: a te petere nolo/ q̄d meū esse cognosco. Quod forte paup nō habet: dū aut nō valuit capere/ aut minus potuit enutrire: sed petit fidē rectā/ cōfessionē q̄ deuotam: quā omnes dare ipso iuuāte prevalēt: et iam qui nulla terrena possessione gratulant. Sub hoc igit sensu ꝑ enumerationes reliquas currit. Addidit Jumēta in mōtibꝰ & boues: ne quis de facultate cōfisus minus cōscientie operā daret: duz se crederet pecudum immolatiōibus expiare/ q̄d iniqua mente deliquisset. Potest & alio modo intelligi. Fere sylvarū/ gentes significant: que in seculi istius nemoribus superstitiōe ferocissima versabant. Jumēta in mōtibus/ sunt simplices in ecclesia aliqua cōstituti: q̄ in cacumine fidei habitare noscunt. Boues indicāt apostos & ꝓphetas: qui in agro dñi assiduo labore versati sunt. Qua propter his allusiōibus cōpetēter apponitur: prefigurat ecclesiam catholicā de diuersis mūdi partibus colligēdā. [Cognoui omnia volatilia celi: & † species agri mecū est]. Cognouit nō ad infirmitatē noliram trahas/ que ex tēpore aliquid data opportunitate cognoscit: sed dñs cognouit anteqū faceret vniuersa: in cuius presentia erat omne q̄d potuisset existere. Quis em̄ oia celi volatilia potest nisi sola maiestas cognoscere? Quo versiculo cūcta cōplexus est: q̄m & omnia volatilia celi dinumeratiua quātitate cognoscit. Speciē agri secū se habere ꝓfessus est. Reuera secū/ q: vbiq; totus est: sicut de illo ꝓpheta dicit: Celum & terrā ego impleo. Sed debemꝰ spiritualiter ista tractare. Volatilia celi ꝓtinent ad supernas/ mirabilesq; virtutes: vt sunt angelice potestates: que motu celeri sancta volūtate spiritualiter träfferunk. Species aūt agri respicit ad gētes que erant christo dño crediture. Reuera species: q̄m per hominez bene accipitur decus omne terrarū. [Si esurirero non dicam tibi: meus est em̄ orbis terre & plenitudo eius]. Deus ille deorum (sicut frequenter

Alf.in sacrificijs tuis. Psō.49. Sclice. Alf.pulchritudo. Hiere.23.

dicimus) ꝓpter intelligẽtiam nostram velle suũ ꝙ humanas ꝓsuetudines dignak,exprimere:vt se dicat esurire/qui carnẽ pascit vniuersaꝝ:cuius cõtemplatio spiritalium substantiarũ suauissimus cibus est/ꝛ cõtemplatiua refectio. Sequit Meus est eñ orbis terre/et plenitudo eius. Hic curiositatẽ supfluam reddita ratione cõuincit:dicẽdo Cur a te petam sacrificia pecudũ:cũ totus orbis meus esse noscak? Plenitudo eius/ diuersitatẽ significat creaturaꝝ. Esset ergo hominũ sollicitudo supflua de pecudũ immolatione cogitare. Cui eñ rectũ nos sibi diuinitas mauult offerre:vñ et cognoscik deliquisse: quatenus qũ ante fuit peccatis delinquẽtib⁹ horridũ/salutari fiat emũdatiõe purissimũ. Et memẽto ꝙ per has allusiones predestinatorũ numerũ significat:non de sola synagoga iudeorũ/sed de cũctis gẽtibus esse cõplendum. [Nũquid mãducabo carnes tauroꝝ: aut sanguinẽ hircorũ potabo?] Ꝯ multis modis voluntatis sue dignak reddere rationẽ. Quomodo grata erũt:que nõ sunt necessaria? Nunquid deus tauroꝝ carnibus pascit: aut sanguine potak hircoꝝ? Sed possunt nobis hec repudiata ꝓficere cum hec acceperint indigẽtes/cum esuries pascak/fatiens potek:ꝛ in pauperibus de⁹ accipit/que sibi in sacrificijs nõ pmittit offerri. [Immola deo sacrificium laudis:et redde altissimo vota tua]. Hactenus dixit que respuit:nũc dicit illa que poscit. Angusta quidem in verbis sentẽtia:sed sensu multũ ꝑbak esse latissima. Nam quis immolat sacrificiũ laudis: nisi q̃ a terrenis vitijs fuerit segregatus? Qui mortk mundo:vt hostia fiat christo? Non eñ placet dño si laudes eius turpis ꝑsona decantet:actum videlicet querit ꝑbabilem/nõ dulcisonã vocem. Sacrificemus ergo dño laudando qua sapiẽtia cuncta disponat/qua pietate peccatoꝝ parcat/qua fortitudine diabolũ vincat. Non eñ solũ sacrificium dicẽdum est qđ pecudes mactat: sed omne sacrũ factũ qđ nos pia oblatio commẽdat. Vota quoq; reddit altissimo: q̃ ei talia immolãdo ꝓparat/qualia ꝓpitius ipse ꝓcipit. Addit Tua: vt non quereres fortassis extranea:aut hircũ pinguẽ/aut vitulorũ sanguinẽ: ꝛ cetera q̃ intra nos esse intellectualis ratio cõprehendit. Tua vero retulit ad cordis arcanũ: qđ in aie penetralibus iacet/qđ extra nõ queritur/qđ pauper ꝛ diues equaliter habẽt: vbi magis ditior egenus est:vbi ille multo celsior est/qui corde noscik inclinatus. Sed cõsideremus subtiliter:ꝛ inueniemus hic quoq; ꝓprie locutiõis esse genus/qđ eloquẽtia nõ potest habere cõmunis. Dicit eñ deus Si esuriero/nõ dicam tibi. Et paulo post nõ mutata persona idẽ ipse dicit Immola deo sacrificiũ laudis. In subsequẽti vero subiũxit. Peccatori aũt dixit deus. Nostre autẽ ordo locutionis poscebat vt diceret: Si esuriero nõ dicam tibi ꝛc̃. Et immola michi sacrificiũ laudis. Et peccatori dixit: quare tu enarras iustitias meas? Unde fit vt vnus atq; idẽ de se loquẽs: velut alterius ꝑsona videak immectere/qđ inter ꝓpria scripture diuine recte numerak. [Et invoca me in die tribulationis ✝ tue:ꝛ ✝ eripiam te/ꝛ magnificabis me]. Postq̃ dixit quali sacrificio placarek:nunc oblatiõis ipsius premiũ polliceꝁ. Ꝓcipit enim Invoca me: ne quis spem haberet in terreno solacio: vbi caduca sunt vniuersa/ ꝛ plus infirma solatia. In die tribulationis tue:id est quãdo te alter affligit:nõ cum inimicũ euasisse morderis. Nostra eñ tribulatio illa est/que ꝓprie salutis formidine generak: nõ que carnalũ rerũ timore cõcutik: sicut dicit apls. Tristitia eñ que fm deũ est/penitentiam in salutẽ stabilem operak:seculi aũt tristitia mortem operak. Eripiã te: quasi circũdatũ a satellitibus diaboli summa celeritate liberabo. Et magnificabis me. Magnũ me in eternũ ꝓnucies:quẽ ꝛ a pena libero/ꝛ in beata requie collocabo. Ibunc aũt versum ingẽti ꝓmissione ditissimũ/quidã volunt adytimũ vite nostre rẽpus aptare:cũ aia de hac luce transiens/spirituũ immũdoꝝ contentiõe turbak:sicut coꝝ⁹ Moysi legik obuiarũ. Ecce q̃ parua petit a nobis dño: tam ingẽtia prestaturus. [Peccatori aũt dixit deus:quare tu enarras iustitias meas:et assumis testamentum meũ ✝ in os tuũ?] Ulentũ est ad tertiam sectionẽ: vbi iteruꝝ Asaph:id est devota synagoga reloquik. Et q̃ superius dixerat dño laudes hominũ in vicem sacrificiorũ se posse suscipere: ne forte peccatores hac promissiõe cõfisi dicerent:sola laus et nõ ꝑbabilis nobis actio cognoscik imperata:hoc necessaria ratiõe declarat ꝓhibendo ne lingua eorũ presumeret deo laudes canere/quib⁹ turpis cõscientia poterat obuiare. Que figura dicik Percũctatio:id est que alterius ꝑsone nõ patitur expectare respõsuꝫ. Interdicik eñ sceleratis: ne se presumãt sermonibus miscere diuinis. Sed altius intẽde: q̃ de illis peccatoribus hoc dicit/qui inferius describũtur: de quibus aũt Intelligite hec oẽs q̃ qui obliuiscimini dñm. Ceterũ cõuersis ad penitẽtia laudes nõ interdicit diuina clemẽtia. Ibi eñ qui corde durati sunt/ ꝛ ab scelerũ suorũ ꝓuitate non desinunt/ꝓhibentur dñi narrare institias:id est vel cõmunt sermõe aliquid de illa maiestate ꝓferre. Qui os debet esse iustũ/qõ iustitias dñi enarrare presumat. Sequit:vt nec testamẽtũ ipsius indigna presumptiõe cõtractet:ne p os sceleratũ atq; blasphemũ sancta ꝛ veneranda verba ꝓgredi posse videank: sicut alibi scriptũ est Non est speciosa laus in ore peccatoꝝ. Testamentũ vero vetus ꝛ nouũ significat:qꝛ dũ vnũ suspẽse dicit/vtraq; memorank. Potest hoc et de hereticis doctoribus dici:q̃ legẽ dei docere presumũt. Assumere eñ/presumptionẽ significat indeuoti. Nã lectionẽ credẽtibus nõ videtur interdicere:in qua peccatores maxime dignaꝝ est cõmonere. [Tu vero odisti disciplinã:ꝛ iecisti sermones meos ✝ post te]. Incipit eñ enumeratio eoꝝ/quibus dei verbũ interdictũ esse cognoscit. Odit disciplinã/qui ad correctiões iustas in qua presumptiõe remurmurat:ꝛ nõ vult dñz in se vindicare qđ peccat. Tunc enim nobis ꝓuenit salutaris emẽdatio:si illũ quo corrigimur plus amemus. Melius est enim hic parũ per affligi/ Ꝯ in illa iudicatione damnari. Proiscit etiã sermones dei post se/q̃ diuina iussa cõtemnit: cui ante oculos nõ est/qđ semp connenit cõtuert. [Si videbas furẽ ✝ simul currebas cũ eo: ꝛ cũ adulteris portionez tuã ponebas]. Qui minora verat scelera/multo magis portiora cõdemnat. Nam furtũ ad homicidiũ quid est? Adulteriũ ad sacrilegiũ quantũ est? Sed ita debet accipi:vt in his duobꝰ ꝓhibitis ola crimina vetuisse videak. Hec figura dicitur a parte totũ:que in presenti psalmo et superius ꝓbak esse iam posita. Arguit eñ peccatorẽ:quare simul cũ fure currat. i. cur ad faciẽdũ sceꝰ sociata volũtate cũgak:vt qđ forsitan ille solꝰ implere nõ poterat ad effectũ sceleris isto auxiliante ꝓueniat. Qꝛ aũt dixit Et cũ adulteris portionez tuã ponebas:subtiliter ꝑscrutandum est:qꝛ si quis dãdo pecunias/aut cõsiliando/ aut laudãdo adminicula ꝓbet adultero:q̃b⁹ sua vota ꝓficiat/habere ibi sine dubio dinoscik portionẽ. Nã si cui facultas supperit/ꝛ a malo nõ reuocat exercẽdũ;

Iude.2.

Ak.per.

Ak.non hꝫ.

Ak.non hꝫ.

Ecclꝭ.15.

SCLbE.

SCLbE.

et ipse quoq; particeps ꝓbatur erroris: qꝛ debemus hanc cõsciẽtiam charitate: vt neq; nos/neq; alios perire patiamur. [Os tuũ abundauit malicia:et lingua tua ✝ cõcinnauit dolũ]. Primus de furto/atq; de adulterio arguit peccatores:nũc etiam de cõsciẽtie prauitate/ꝛ lingue subdolositatib⁹ accusank. Os hic cogitationẽ cordis ꝓbem⁹ aduertere:qꝛ postea de lingua dicturus est. Tunc eñ nequicia cogitationis abũdat qũ in istius seculi delectatiõibus menꝭ humana ꝓgredik/ꝛ per diuersa genera peccatorũ iniqua voluntate grassak. Sequit Et lingua tua cõcinnauit dolũ. Hoc multis modis debet intelligi. Nam ꝛ qui falso laudat dolũ facit:ꝛ qui maligna cõilia presiterit/in eadẽ iniquitate versak:ꝛ qui male agendo bene loquik/in hac prauitate fedak:ꝛ quicquid postremo verũ ac simplex nõ fuerit/dolosis partibus applicak. Aptissime autẽ positũ est Cõcinnauit: qꝛ decipientiũ mos est sic falsa cõponere:vt aliquo iepore verborũ audientiũ auribus blandiank: sicut in. 54. psalmo dicendũ est Mollierũt sermones suos super oleũ:et ipsi sunt iacula. [Sedes aduersus fratrẽ tuũ ✝ detrahebas: ꝛ ✝ aduersus filiũ matris tue ponebas scãdalum]. Sedere morãtis est:ꝛ ideo culpak grauius/qui in derogatione alterius nõ casu aliquo faciẽte dꝛ apsus est: sed diutin⁹ fratris sui detractor insedit. Fratrẽ hic/oẽm carne primũ debemus accipere:qꝛ ꝛ de ꝑsuasi dicturus est. Sed inspice hoc vitiũ qua execratiõe damnet:vt inter peccatores maximos haberi possit/qui se in tali prauitate miscuerit. Sicut ꝛ apls Jacob⁹ ait: Qui detrahit fratri/detrahit legi:ꝛ iudicat legẽ. Sequit Et aduersus filium matris tue ponebas scandalũ. Filiũ matris/iobolem dicit ecclesie: cui ꝓ regeneratiõis partũ/fraterna charitate cõiungimur. Ponit ergo scãdalum fratri suo:q̃ hereticas prauitates/vel alias interceptiões quibus innocẽs capiak excogitat. De talibus enim ipse vir sapiẽs dicit: Qui sophistice loquik/odibilis est huiusmodi. Et ꝓprie dixit Ponit/ꝓpter laqueos insidiosos: q̃ absc̃dunk arte verborũ:vt incauta simplicitas occultis nexibus obligek. [Hec feciste ꝛ tacui. ✝ Et existimasti ✝ iniquitatẽ q̃ ero tibi similis: arguã te/et statuam ✝ illam cõtra faciem tuam]. Cõsidera quemadmodũ hic in vna sentẽtia que latius fuerant narrata recolligit. Dicit eñ:cũ multa facerẽt peccatores/dñm iustũ nõ iniuste distulisse iudiciũ: vt cõuersionis tẽpus inuenirek/dũ damnationis pena suspendik. Sed de ista beniuolẽtia creatoris:q̃ opinio prauis mentibus nascak exponit. Dicit eñ Existimasti iniquitatẽ q̃ ero tibi similis. Usus iste mortaliũ est:vt quotiẽs mala cõmitti patimur/nec eis aperte resistimus:similitudine morũ illis cõsentire videamur. Hoc nũc iniqua mẽte de dño sentire cõfirmat:vt qꝛ differt vindicare/ꝛ ipsi credank scelera humana placuisse. Sed huic prauo intellectui dak iusta sentẽtia. Superius enim dixit verba sua post peccatoris tergũ fuisse ꝓiecta: nũc sorte cõtraria peccata dicit vnicuiq; ante faciẽ suã collocãda. Per hãc autẽ sentẽtiã futuri iudicij cognoscimus qualitatẽ:qꝛ ois peccator ante se videbit stare/qõ se putabat obliuiõis beneficio ꝓteriisse. Horror immẽsus/formidinestimabilis/illa hoies videre:ꝓ que se norũt ad eterna supplicia ꝓuenire. [Intelligite hec qui obliuiscimini ✝ dñm:nequã do rapiat/ꝛ non sit q̃ eripiat]. Ibic facta a postrophe/id est cõuersio: ad illos. s. peccatores quos superius verat dñi narrare ꝑconia. Dicit ei Intelligite:id est fideliter obedite. Et ne hoc oibus peccatoribus crederes dictũ: addidit Qui obliuiscimini dñz. Peccatores eñ q̃ supplicat/ꝛ se humili satisfactione castigat: nõ obliuiscit dñs. Et ideo de quibus hoc dictũ sit/diem cõplexionẽ mõstrauit immẽsum crimẽ. O negligẽtia nõ ferenda obliuisci deũ qui aias dedit/ carnẽ pascit:et fideles ab omni aduersitate defendit. Amẽtia est certe illum memoria carere/quẽ presentẽ semp constat existere. Sed qui obliuiscuntur dñm:nisi q̃ precepta ipsius iniqua ꝓsumptiõe cõtemnũt? Sequit Nequãdo rapiat/et nõ sit qui eripiat. Quãdo diabolus rapit/est qui eripiat ad salutẽ: quãdo dñs ad vltimã dictã trahit/nõ est qui liberare ꝓssit addictũ: quippe cum ꝛ ipse auctor criminũ eterna cruciatiõe damnek. [Sacrificiũ laudis honorificabit me: et illic iter ✝ est quo ostendam illi salutare dei]. Hoc contra illos ponik:qui indigni laudes dñi canere ꝓsumebant. Sacrificium laudis honorificabit me:no quale sceleratꝰ canũt/sed quale pura mens cõsueuit offerre. Ipsum eñ sacrificiũ laudis honorat dñm:quod puritate fidei/et actionũ ꝓbitate fuerit immolatũ. Sequit quoq; Et illic iter:appellat beatissimã psalmodiaꝫ. Sed hec via vbi ducat exponit: Quo ostendã illi salutare dei. Gloriosa semita que ducit ad celi/terreq; cruciatoꝝ. Uerũ illud iter(quod dictũ est)non pedibus:sed sanctis mẽtibus ambulatur. Qui puro corde gradiamur/ nos ducit ad christum:hic q; nobis illa scala que alcẽdentes perducebat ad celos. Conclusio.

¶ Proficuus omnino psalmus:si eũ vellet improbitas cognoscere iudeorum

In ꝓncipijs eniz de dñi incarnatiõe locutus:se quoq; Samaritor admonet vt victimas pecudũ deserentes/ cordis sacrificia populus deuotꝰ exoluat. Peccatorẽ vero qui christo nõ credidit:a predicatiõe dumtaxat exciuit. Deinde quale sacrificiũ laudis immolek ostẽdit. Postremũ quẽadmodũ peccator iudicek aperuit. Quid adhuc videt desipitis? Cur vestrũ interitũ non timetis? Audite synagogã de incarnatiõe dñi:ꝛ de futuro iudicio personãtem. Usum iam credite/qui predictus est aduenire:nõ sunt lõge remedia que petatis Sequens vos psalmus absoluit:si ad penitẽtie beneficia sustinetis. Quid vos a generali medela diuidit is? Ipsuꝫ ꝛ vos saluat:qõ ꝛ nos liberat. In cõmune dicamus Miserere mei deꝰ fm magnã misericordiaꝫ tuam. Baptismũ queritis: carnem quam crucifixistis assumite:sanguinẽ quem fudistis ebibite. Pia cõfessio potest absoluere/quod vota constat impia cõmisisse.

¶ Explicit expositio in psalmum. 49.

¶ In finem psalmus Dauid:cũ venit ad eũ Nathã ꝓpheta cũ intrauit ad Bersabee. L.

Miserere mei deus:fm magnã misericordiã tuã. Et fm multitudinẽ miserationũ tuarũ: dele iniquitatẽ meam. Amplius laua me ab iniq̃tate mea: et a peccato meo munda me. Qum iniquitatem meã ego cognosco:et peccatum meum cõtra me est semper. Tibi soli peccaui/ꝛ malũ cozam te feci: vt iustificeris in sermõibus tuis/ꝛ vincas cũ iudicaris. Ecce eñ in iniquitatibus cõceptus sum:ꝛ in peccatis cõcepit me mater mea. Ecce eñ veritatem dilexisti:incerta et occulta sapientie tue

Ak.ꝛcimabat dolos.

Ak.loquedaris.

Ak.aduersum.

Jac.4.

Ak.deum.

Eccle.37.

Ak.iniqua.

Ak.non hꝫ.

Ak.non hꝫ.

Ak.ꝛcruã te ꝛ honorificabis.

2.Cor.7.

manifestasti michi. Asperges me dñe ysopo et mūdaboz: lauabis me et sup niuē dealbaboz. Auditui meo dabis gaudiū z letitiam: z exultabūt ossa humiliata. Auerte faciem tuā a peccatis meis: et omnes iniquitates meas dele. Coz mundū crea in me deus: z spiritum rectū innoua in visceribus meis. Ne pjcias me a facie tua: et spiritum sanctū tuum ne auferas a me. Redde michi letitiā salutaris tui z spiritu puncipali cōfirma me. Docebo iniquos vias tuas: z impij ad te conuertentur. Libera me de sanguinibus deus deus salutis mee: z exultabit lingua mea iustitiā tuā. Dñe labia mea aperies: et os meū annūciabit laudē tuam. Qm si voluisses sacrificium dedissez: vtiq holocaustis nō delectaberis. Sacrificiū deo spiritus cōtribulatus: coz cōtritum z humiliatū deus non despicies. Benigne fac dñe in bona voluntate tua syon: vt edificentur muri hierusalem. Tunc acceptabis sacrificium iustitie/oblationes z holocausta: tunc imponent super altare tuū vitulos.

Oseę.1.

1.Coz.10.

Perep:ceū est hūc psalmū paulo diligētius pcrutari: vt virtutis pfunda mysteria (prestāte dño) cognoscere mereamur. Et q: se rex z ppheta (sicut regū resiat hystoria) humili satisfactione plraxit: z peccatū suū increpatus/publice nō erubuit cōfiteri. Merito eū sanctissimi patres honorādū figuratiōe sacratissima censuerūt. Inter alios siquidē beatus Hieronymus Bersabee figurā ecclesie/vel humane carnis habuisse demōstrat. Dauid Yo (sicut multis locis constat aptatū) dñi christi portasse imaginez. Et sicut illa dum in fonte cedron lauarek exuta vestibus suis Dauid placuit: et ad regios est cōpulsa venire cōplexus: maritusq ei⁹ principali iussione in loco/quo ab hostibus perimerek est ꝓtitutus: ita ecclesia. i. cōgregatio fidelium p lauacrū sacri baptismatis mūdatis sordidibus peccatoꝝ christo dño extat cōiuncta. Congruum siquidē fuit illis tēporibus/vt p actū humilmodi indicarent dñi futura mysteria: z spūaliter ad magnū sacramentū ꝓbaretur referri/ qō inter hoies culpabiliter videbat admitti. Nā z Diee ppbete iussit deꝰ vxorem sibi accipere meretrice: vt significarek ecclesia gētū peccatis suis sordida/cōiunctione dñi esse mūdanda. Hoc etiā in Juda et Thamar nuru eius/vel aliis similibus gestū esse figuraliter inuenimus: sicut apls dicit. Ola in figurā contingebāt illis. De hac etiaz figura Dauid z Bersabee sanctus Augustin⁹ in libris quos aduersuz Faustū manicheū scripsit: inter alia diligētissime dispurauit. Cāi sine ista similitudo/siue alia fuerit valde mūdo pfuit qō taliter factificatus erauit: vt de vni⁹ tēporali vulnere generalitas eternā sumeret sospitatē. Quāta rogo beato viro in agnitione culpe sue fuit humilitas: cui tāta est post ventam in satisfactiōe cōstantia? Peregrinū z insolitū illic adulteriz fuisse crimen ostēdit: qō tāta mētis intētiōe deflet. Larronis inuitat nos quidez repētina cōfessio. Petri lachrymas subito gaudemus esse respectas. Blādit nobis momētanea humilitas publicani. Dauid autē dū sua peccata nitit plixi⁹ detergere: dedit vnde se generalitas posset absoluere: fecit q vt lachrymē sue dū p posteriorū oia decurrūt/nulla tēporis plixitate sicenk. Cōsideremus aūt que fuerit humilitas in ppheta. Coz principis vox quasi pnata cōterruit: et tratus est potiꝰ sibi q se cognouit nulla obiurgatione culpari. Tam ingentū populoꝝ rectoz sibi erat vehemētissimus rectoz: exigēs a se penas/quas iussione vir ferre poterat aliena. Vulgo mos est pcā sua callidis allegatiōibus excusare: rex aūt potētissimus in cōspectu omniū se potius elegit addicere: cōstituens se reū/cuius cōsuenerat populus formidare iudiciū. Quapropter ideo a dño absolui merut: q: sua vitia nō defendit. O peccata in rebus letissimis plus cauenda: In Saulis persecutiōe numerosas virtutes exercuit/qui positus in regni securitate peccauit. Quo facto docemur felicitate mūdi istius non oportere pquiri: quando magis in afflictiōe pficitur/z in psperitate peccak. Wemmisse aūt debemus in hoc psalmo statū esse: qui dicit cōcessio. Cōcessio est em/cum reus nō id qō fecit aliqua cōcertatiōe defendit: sed vt ignoscak postulat absolute. Qō generaliter in omnibus psalmis penitētium reperiri posse non dubium est. Diuisio.

Alb. E. Dlff.

Olinqz mēbris hūc psalmū cōgrua numis respicimus dispositiōe formatū: vt sicut quinario sensu peccatū omne colligit/totidē partibus cōtracta iniquitas exptek. Prima est satisfactio pfectissime humilitatis. Secūda pfidēta misericordie dñi: quā fideles semp habere pficuuz est. Tertia petit vt a pctis ei⁹ suū dñs auertat aspectū: Is ipm potius sancta trinitas miserata respiciat. Quarta subiūgit oēs peccatores ad desideriū supplicatiōis magis ac magis alandos: si tā ingēs illi remitterek iniqtas. Quinta parte causa memoraf ecclesie: que p ei⁹ erat semen aduēru dñi cōstrucēda: vbi iam letus altari eius offerē dos vitulos pollicek. Sic z supplicatio deuota cōcludit: z vēture salutis gaudia nūciantur. Expositio.

Miserere mei deꝰ: sm magnā misericordiaz tuā. Et sm multitudinez miserationū tuarū dele iniquitatē meā]. Rex ille potētissimus/z multarū gentiū victoz egregius: cū se audisset a Nathā ppheta redargui/peccatū suū nō erubuit publice ꝓfiteri: nec ad noxias excusatiōes cucurrit/ad quas maxime festinat humanitas: sed repēte salutari humilitate ꝓstratus/ipsum se offerēs deo purpuratus penitēs pijs lachrymis supplicauit. Fidelis em seruus non assumit callosas inficias: ſ cito intelligit cōmissa delicta. Mirabile dictu. Dicēdo em iudici Miserere mei: locū examini cognoscit abstulisse. Coz ista nō discurit: sed sub trāquillitate semp audit. Solaqz res est p quā possimus rei sine aliqua ꝓrarietate defendi. Petebat quidē misericordiā quā diffinire nō poterat: sed tū pctis suis cā grandiozē oīmodis sentiebat. Quāta ei sit (vt dixerūt sanctissimi patres) quis enarrare sufficiat: vt mūdi creatozē de celo deposuerit/z terreno coꝛpore induerit cōditozē: eūqz q eternitate patri manet equalis mortalitate coequauerit/ z nobis formā serui mūdi dño imposuerit: vt ipe panis esuriret/fons vite sitiret/virtus infirmaref/ol potēs vita moreret? Que denigz maioꝛ misericordia: q̄ ꝓpter nos creatoꝛi creatoꝛez/ seruire dñatozē/ vēdi redeptozē/ humiliari exaltatozē/occidi vinificatoꝛem? Hec erat illa magna misericordia dñi quā sanctus vir explicare nō poterat: sed facile se per eā credebat absolui/p quā humanū genus iam tūc cognoscebat posse liberari. Qz aūt dixit Miserere sm magnā misericordiā tuā: argumentū est a cōgruitate.

Top. Miserēri em/a misericordie fonte descēdit. Sequitur Et sm multitudinē miserationū tuarū dele iniquitatē meā. Quid nō poterat dare: qñ se dñs rogabat ignoscere? Multitudo em indulgētie diuine/magnitudinē peccatoꝝ qualiber exupat: nec valebat delictū pcellere: contra qō petebat tanta misericordia subuenire.

Top. Qō argumentū dick a parte maioꝛe. Multo em maioꝛ est misericordia dñi: ꝗuis peccata nostra videant ingētia. Precak ergo in omnibus delictis suis pietatis multitudinē: q: p ꝓpbetā presentis nequicie iuscperat remissionē: vt z illa mererek euadere/que diuersis tēporibus se meminerat ꝓpetrasse. Prudētissime aūt delictis nullū volebat remanere vestigiū: qñ ille solus in libro vite cōscribit/cuius oia peccata delentur.

Alf. ampliꝰ Alf. iḡrate. Alf. pctō. [† Ulsqquaqz lauа me ab † iniustitia mea: et a † delicto meo munda me]. Studiose debet dilui/q ei imimū veneno obfuscatus est: q: curiose non abluit/qui tenebrosa infectiōe maculat. Ulsqquaqz/vndiqz/ab omni parte: vt et illa simul ignoscerez/que prius se nouerat admisisse. Poterā em aliquis sic lauare: vt tñ nō sit olno purissimus. Sed addidit Mūda me: quatenꝰ in eo michil remanere posset immundū. Sed istud lauacrū qō sic abluit maculas pctoꝝ: vt supza nullē possit deal bare qō foꝛdidus est/ salutiferi baptismatis cognoscit idicare puritatē: vbi tūc oia z originalia delicta/ z ꝓpa admissa mundant: vt illi nos restituat puritatē in qua primus Adam nosck esse ꝓcreatus. Sed vtinā cōseruarem⁹ tāti muneris dignitatē: ne nos iterū pulluiantia peccata fuscarēt. Petit ergo ꝓpheta in prefiguratione sacri baptismatis mūdari ab iniustitia sua: ne in securitate remissus/ ne gitges videret esse post ventā. Nā maxime debet cauere: ne finitima nostra reddant obnoxia: sicut Salomon dicit: In fine suo laudabitur oīs vir. [Qm iniquitatē meā ego † agnosco: et peccatū meū contra me est semp]. Sciens ppheta sic dñm piū/vt tñ z iustus esse nō delinat: equitatē suis supplicatiōibus admiscuit cōgruenter/vt facilius audiarur qō iustitia interueniēte deposck. Puniēdū quidez scit esse peccatū: sed ideo a dño dicit esse parcendū/qm a se cōfirmat esse dānatū: sicut Salomon dicit: Justus in principio sermōis accusator est sui. Intēdamus ergo qō dicit Ego agnosco. Peccata em illa sunt fortiora/que agnoscētes admittimus: nō aūt illa q̄ p ignorantiam ꝓpetramus. Sine illud scire oēs possunt peccata sua: sed solt illi ꝓbank agnoscere/qui ea videntur ꝓpria execratiōe damnare. Perfecta ei penitētia est/ futura cauere peccata: et lugere ꝑterita. Prio ei post ipm fuit scelus: qñ ꝓpheta interrogante rndit Dignū esse morte q̄ alienam ouē pauperis cōcupuit: tunc qñ peccatū suū nō credebat esse deflendū: modo aūt eū penitet/cū ꝓstratus humiliter ingemiscit: cōtra se fatere dicit delicta: quasi quandā figuratā imaginē semp adiecit: hoc est qō iugiter aspicit/ z cū oculos claudit. Sed respectus iste cōtinuus peccatoꝝ/ pseuerātiam pie supplicatiōis ostēdit. Naz quotiēs talia coꝛde respicimus: totiēs cōmissa deploramus. Dixit ei dñs in superiori psalmo Arguā te/z statuā illā contra faciem tuā: qō hic sibi vir sanctissimus ipse faciebat cuz dicit Et peccatū meū cōtra me est semp. Juste ergo se petebat absolui: qui iā hic formā illā vnus est sibi fecisse futuri iudicij. Hec figura dicit Procataleptis. i. occupatio. Hic em quasi iam in vēturo iudicio cōstitutus: delictoꝝ suoꝝ aspectus teterrimos ptimescit. [Tibi soli peccaui z malū coram te feci: vt iustificeris in sermonibus tuis/z vincas cū iudicaris]. Hic iterū Enthymematicus syllogismus apparet: quē in vigesimo psalmo iā diximus. Cuius ꝓpositio est Dñs iustificat in sermōibus suis: z vincit cū iudicat. Hinc subiūgit in cōclusiōe premissa sententia. Tibi igit soli peccaui: z malū coram te feci. Hoc i redde dis syllogismis sine culpa fieri moꝛe veterū cōstat esse ꝓmissum. Huc ad exponēda verba redeamus. De populo si quis errauerit: z deo peccat/ z regi. Nam qñ rex delinquit/ soli deo reus est: q: hoiem non habet/ q ei⁹ facta dijudicat. Merito ergo rex deo tñ se dicit peccasse: q: soli⁹ erat q ei⁹ potuisset admissa discutere. Et q: illū vbiqz esse nouerat/ iure coram ipo malū se fecisse deplorabat: arguēs demeriam iuā/qui nō expauit tāto iudice presente peccare. Sermones aūt dñi merito iustificari dicunt: qñ sine dubio semp eius dicta cōpleni: sicut ipe dicit Celum z terra trānsibūt: verba aūt mea nō preterībūt. Sequit Et vincas cū iudicaris. Deus tāte iustitie est: vt velit se cū hoibus iudicari. Ipse enim dicit Judicate inter me z vineā meā. Et alibi dicit Populeus quid feci tibi aut quid cōtristaui te? Rnde michi Unde nūc ꝓpheta cōfitek talem cōtra se dñm habere iustitiā: vt absolute superet cū fuerit iudicati. Sic et Hieremias ait Dicetis dño deo nostro: tibi iustitia: nobis aūt cōfusio vultus nostri. Erat quippe in aio eius qō ex passioꝛe rex fuisset effectus: qō regē dos populos acceperat? sine honoꝛe sui pfiderātiōe deliquerat. Necesse ergo erat vt in alieno iudicio ꝓpheta superaret: q̄ taz victus in ꝓprio examine noīcebāt. Aliqui hoc apiant z ad dñi passione cū iudicat⁹ vicit: z mūdū damnatus absoluit. [Ecce † in iniquitatibus cōceptus sum: z in † delictis peperit me mater mea]. Hic inuidia peccati innuit/qñ ꝓprīū crimen delictis generalibus cōparat: vt ipa multitudo z cōfessio peccatoꝝ miserationē boni iudicis cōmoueret. Ergo iste sensus est: quid dicā me modo fecisse que arguor/ q̄ iaz ex originali pctō in iniquitatibus ꝓboꝛ esse cōceptus: vt ante pcā cōtraxerim/ q̄ vite principia reperillem? Qō argumentū dick ab antecedētibus. Neqz em nouū est iiuū peccare q̄ in miq̄tatibus cōceptus/z in delictis esi genitus. Quid humilius/quid simplicius? Ō de vno peccato redargui: z simul oīa cōfiteri? Merito ergo illi sic facile videk indulti/qui post absolutiōis donum multis modis se nitik offendere criminolum. Audiāt pelagiani: z ire cōtra manifestā veritatem vehemēter erubescāt. Quemadmodū em potest fieri vt in qualibet etate paruula nō egeremus absolui/ qui hūc mūdū delictis grauātibus ingrediamur oneratī? Job quoqz simili voce ꝓfitet. Nemo mūdus ante te: nec infans cuius est vnius diei vita super terrā. Ulas etiam electiōis Paulus apls inter multa cōmemoraf dicens Fuimus z nos aliqñ natura filij ire sicut z ceteri. Et ipse Paulus apls: Per vnū hoiem peccatuz intrauit in mūdū: z per peccatū moꝛs: z ita in oēs hoies moꝛs pertrāsijt: in quo oēs peccauerūt. Ipsa etiā veritas in euāgelio testak definitiua sententia. Amen dico vobis: si quis nō renatus fuerit ex aqua z spiritu sancto/non pōt videre regnuz dei. Qua ꝓpter interrogo cur infantes a regno dñi reddūtur alieni: qui de cōmissa nequēt ꝓcaurare culpam? Re stat ergo vt originali peccato infantes teneank obnoxij: q̄ anteqz ꝓpria faciant primi hois secū ꝓbāk gestare peccata. Sūt et alie verissime ꝓbationes: si sibi humana ꝓtruta sacrilegos

Wat.24. Jsa.5. Michee.6. Baruch.2. Joan.3. Ephe.2. Roma.5. Job.15.

Alf. enim/ Alf. peccatis concepit.

Top.

Dyl.

nō exquirat errores. Superest eoꝝ fechda nequicia: qm liberū arbitriū sic in humanis viribus ponunt: vt absq; dei gratia hoies putent p seipos bonū aliquod posse concipere vel agere. Qđ si ita esset: cur ꝓpheta diceret Deus deus misericordia eius prueniet me? Cūte audis misericordia dñi preuētū: michi tuū ꝑcessisse
Pſa.58. dak intelligi. In alio quoq; psalmo dicit. Nisi dñs edificauerit domū: in vanum laborāt qui edificant eam.
Pſa.36. Jdē dicit. A dño gressus hominis dirigunt: z via eius
Pſa.145. cupiet nimis. Alio quoq; loco Psalmista testat. Dñs erigit elisos: dñs soluit compeditos: dñs illuminat ceecos. Cū audiatis preuenire/edificare/dirigere/z erigere dñm absoluere z illuminare nullis ꝑcedentibus meritis: quid ibi ꝓprium cepisse cognoscitis: nisi illud tm̄ vnde p vestra superbia iuste damnemini? Sed dicitis forsitan ꝓpheta Jsaiam sic arbitriū liberū com-
Jſa.1. probare. Si volueritis z obaudieritis: bona terre co-
Ezec.18. medetis. Et iterū Ezechiel: Facite vobis cor nouū/et
Pſa.94. spiritū nouū. Et iterū: Hodie si voce eius audieritis nolite obdurare corda vestra. Sed hec/z illis similia pessima intentiōe sentitis: vt credatis hoies a semetipsis bone volūtatis initiū sumere/z post adiutorium diuinitatis accipe vt(qđ dici nefas est) nos simus causa eius beneficij; nō ipse sui. Jam quomodo verū erit
Joan.1. qđ Joānes ait: De plenitudine eius nos oēs accepimus: z gratiā p gratia. Uel quēadmodū ipsa gratia dici poterit gratuita: si eā anticipet alicuius boni pre-
Rom.11. missa celeritas? Audite apl̄m: q dogma vestrū falsissi-
mū vera ꝑdicatiōe cōuincit dicens: Quis prior dedit ei: z retribuet illi? Qm̄ ex ipso/z p ipsum/z in ipso
Philip.2. sunt oīa. Jdē apls. A quo est z velle z ꝑficere p bona
Jaco.1. voluntate. Et Jacobus apis: Omne datū optimū: z omne donū ꝑfectū: desursuz est descendēs a patre luminū. Sequit alia vos multo peior absurditas. Si a nobis esset bone volūtatis initiū/nos magis poneremus fundamētū vbi edificaret dñs: qđ certe nulla potest mētis sanitas approbare. Qua propter desinite asserere q̄ nō potestis impiere. Jlli obediēter audiūt quos ipse facit audire: illi; ꝑficere cupiūt/q̄ munus diuinitatis accipiūt. Nam post vitiata humani generis naturā: liberi arbitrij salutiferā partē z dñs tribuit/z operatione ipsius sua pietate cōcedit. Hec quidē latī⁹ drūs Augustinus: hec doctissimus Hieronymus: hec ꝓsper cōsensu generalitatis diuino munere docuerūt. Sed nos hec cōtingere fecit heresis execranda: q̄ nimis saluti nostre ꝓbat esse cōtraria. [Ecce em̄ veritatē dilexisti: incerta z occulta sapiētie tue manifestasti michi]. Sicut superiori versu per cōmune delictū approbauit: q; nemo a ꝑtis redderet exceptus: sic iterū p suā confessionē sibi supplicat iubueni: q̄m in cōfitendo peccato veritatē dixit: quā deꝰ dñs supra sacrificia plus requirit. Non em̄ deus delectatur penis nostris: sed cōfessione querit errōis: sicut scriptū
Ezec.18. est. Nolo mortē peccatoris: sed vt cōuertatur z viuat.
Dſſ. Jncerta sunt que oīno discerni nō possunt: sed aliquibus ambiguitatibus colligūt. Occulta vero sunt que nec oculus cōspicit: nec mēs humana diiudicat. Hec duo nō solū sibi reuelata dicit/sed manifestata ꝑfecit: vt qđ fuerat vel suspicari arduū/ꝓueniret illi in declaratione manifestū. Et nota q̄ collata sibi munera pulchra definitione cōplectit. Dicendo em̄ Jncerta z occulta sapiētie tue manifestasti michi: ꝓphetia quid sit ostendit. Onus aliud addit reatui suo: vt cū beneficia numerat/culpa semp accrescat. Jncerta ergo z occulta sunt: q̄ deꝰ illi ut filij sui manifestatiōe reuelauit.

Primū vt agnosceret eius habere filiū: deinde vt ipm nosset ex suo semine in carnis assumptiōe venturū: vt passiōis quoq; futura p̄diceret/z resurrectiōis gloriā nūciaret: z inde nō se dicit debuisse peccare/cuz talia meruisset agnoscere. O sancta simplicitas: quis tan- DOM
tū sue defensiōi studere potuit: quātū ille in ꝓpria condemnatiōe laborauit? Qđ argumentū dicit a causis. LOP.
Dicit em̄ post tot collata beneficia/ad talia se nō debuisse puenire peccata. [Aspges me ꝑ hyssopo z mun- Aſ.dſie.
dabor: lauabis me z sup niuē dealbabor]. Superiori supplicatiōe ꝓstratus/in secundā partē misericordia dñi cōsilius erigit: ne qđ omnibus peccatis est grauꝰ/ de clemētia omnipotētis dñi desperasse videret. Hyssopus Ghus sit herba paruissima: radicibꝰ suis sexpr̄ fert viscera penetrare. Hec z interim hominū sanctis ꝓbatur accōmoda. Et in libro Leuitico immolato Leuit.14.
sanguine intincta/supra lepr̄osi corꝑ septies solebat aspergi: significās pretioso sanguine dñi Saluatoris maculas peccatorū efficaciter esse diluēdas. Hac similitudine supplicat se ꝓpheta liberari: vt christi sanguine salutari quē pio corde credebat esse ꝑcussū: absolutiōis munera mererek. Per hyssopū em̄ significat sacrameta que diximus: que nō solū inquinamēta detergūt/sed etiam sup niuem puritatem aīe relucentis ostendunt. Super niuem autē albū de corꝑoribus nil valet inueniri: sed ideo sup niuem dixit: q; spiritualis aīa longe supra corꝑora mūdara resplendet. Que figura dicit Hyperthesis: id est suplatio: cum aliquam SCHE.
opinionē omnīū notam/sentētia nostra exuperare cōtendimus. Tale est z illud: sicut iam in septimodecimo
Pſa.17. psalmo dictū est. Et volauit: volauit super pēnas ventorū. [Auditui meo dabis gaudiū z letitiam: et exultabunt ossa humiliata]. Hic iam pie cōfidentis diuinitatis ostendit: vt talia se auditurum dicat/que gaudium letitiaq; congeminēt. Gaudiū pertinet ad absolutionem: Letitia ad ꝓpetua premia possidēda. Hoc est autē audire gaudiū z letitiā/quod ꝓmittitur absWat.25.
lutis: Uenite benedicti patris mei: ꝑcipite regnuz qđ vobis paratū est ab initio mundi. Sequit Et exultabunt ossa humiliata: scz audita voce quam diximus. Qđ argumentū dicit a cōsequētibus. Necesse est em̄ LOP.
vt quando hec audita fuerint: letitia cōsequatur. Per ossa vero significāt animi firmamēta: que necesse fuerat omnino humiliari: q̄diu penitēs iste potuisset absolui. Humiliata em̄ dixit ꝓpter errōis sui conscientiam: que ꝑficue semp humiles facit. [Auerte faciem tuā a peccatis meis: z oīes iniquitates meas dele]. Uenit ad tertiā partē: rogans iudicem piū ne respiceret peccata/que ipsi quoq; videbant horrēda. Consydera vero ex cōtrarijs pulcherrime regulas datas. Si nos auertimus faciem a peccatis nostris noxium est: q; obliuiscimur z negligēter agimus/que cōtinuo fieri abuere deberemus: si dñs non auertit extinguit q; iudicat delicta q̄ respicit. Sic orat z alibi: Ne auer- Pſ.142.
tas faciem tuam a me: et ero similis descendētibus in lacū. Merito: q̄m si nos respicimur/misericordia Saluatoris absoluimur: sicut de Petro in euangelio dicit Et respexit Petrum: et egressus foras fleuit amare. Luc.22.
Sequitur Et omnes iniquitates meas dele. De duobus criminibus vocatus ad culpam: p vniuersis delictis prudētissimus precator exorat. Sciebat em̄ se fecisse plurima/q̄q̄ iustitia presentis tēporis arguebatra salutari compēdio quicquid accusari poterat/remitti sibi vna venia postulabat. Dele autē dum dicit/ dimitte significat: q; omne nostrum admissum quasi

quibusdā tabulis scribitur: cū diuina noticia ꝓtinetur. [Cor mundū crea in me deꝰ: z spiritū rectū innova in viscerib⁹ meis]. Subtiliter hos versus per verba singula debemus exquirere: vt nobis sensus possit euidentius elucere. Creare dicimus: nouū aliquid instituere: vt illud qđ nō fuit videat existere. Et quo modo dicam⁹ ante peccatū cor mūdū nō habuisse Dauid de quo dñs dixit: Jnueni Dauid filiū Jesse virū sm̄ cor meū: qui faciat oēs voluntates meas? Sed crea hic: restaura debet intelligi. Petit ergo ꝓpheta tale mundū cor sibi creari: qđ tam peccatis impellentib⁹ cōmoueri minime potuisset ad culpā: sed stabilitate defixū a bono non posset mutari ꝓposito. Hoc vtiq; sanctis post resurrectionē dabitur. Sed penitens iste bonorū quiduo: venturi premij amore succensus: q̄d in futuro eueniret potcrat: hoc sibi cōcedi presenti tēpore postulabat. Rectū spiritū dicit: filiū dei verbū: de quo i alio
Pſ.44. psalmo cōmemoratus est: Virga recta est virga regni tui. Que merito ex natura deitatis spiritū appellauit:
Joan.4. quia legit: Deus spiritus est. Jnnoua: per hypallagen
et.1.cor.3. figurā positū est: nō q̄ esset filius innouā dus: sed quia
Dſſ. Dauid peccatis veterē factū posse innouare per gratiam. Jlle enim nos innouat: qui antiqui hominis vetustate depositā in noua regeneratiōis sue dona commutat. Nā sicut per Adā veteres fuimus: ita Ghristi
Ephe.4. dñi beneficijs innouamur: sicut apostolus dicit: Depo-
Col.3. nentes veterē hominē cū actib⁹ suis: induite nouū qui sm̄ deū creatus est. Addidit: Jn viscerib⁹ meis: vnde nouerat adulteri detestabile crimē exisse. Utrisq; em̄ partibus remediū petebat: q̄m de vtroq; peccauerat. Et intuere quanta viuacitate se desideret expiari: vt intelligas eum nullū tale viterius cōmittere voluisse deiteri. Nā sicut in cōpegine ꝓpriē cōre nō possunt abscisa membra ita ad verū penitentē nequeūt pretereita redire peccata. Sit quibusdā vero placet: et aliter probatur exponi. Petit ꝓpheta cor mundū creare in
ETY. se deūnō aliud posceno qđ nō habebat: sed qđ iā erat mundū fieri postulabat. Creare quippe dicimus: z renouare. Dictū est enim z in alio loco de fidelib⁹: Ecce nunc noua creatura: non quasi de altera que non erat: sed qđ in ea que iā cōstabat illuminatio noua ꝓcesserat. [Ne proijcias me a facie tua: z spiritū sanctū tuū ne auferas a me]. Proijcitur a facie qui curari cōtemnitur. Et quid egrotꝰ faciat: si medicina se subtrahat? Sciebat enim ab illius facie sanitatē mentis z lumen venire sapientie: z credebat se inimico traditū a vultu dñi iudicaretur expelli. Hic enim se tantū vult respici quia peccata superius nō debere cōspici supplicauit. O mens prophete: et post humanos errores eximia: de potestate tacuit: de affectibus minime supplicauit. Solū spiritū ꝓphette sibi non auferri petijt: qđ ꝓtectum supra cuncta rex habuit. Sic enim et Hieremias propheta de ipsius virtute testatus est dicens:
Hiere.1. Extendit dñs manū suam ad me: z tetigit os meum: z dixit ad me: Ecce dedi verba mea in os tuū: ecce statui te sup gentes z regna: eradicare z demolire z ꝑdere z exterminare z edificare z circūplantare. Merito ergo conseruandū sibi petijt: qđ supra oēs diuitias magnificentius se habuisse cognouit. Et intuere q; nō dixit: da michi: tanq̄ non haberet: sed ne auferas posuit: scilicet quia talis actanta supplicatio nisi per spiritum sanctū non poterat euenire. [Redde michi letitiā salutaris tui: † spiritu principali ꝑfirma me]. Redit ad
Alet filium dei quē vt ostenderet Ghristū dixit: Salutaris tui: cuius natiuitate salus gentibus venit: z quod ante erat paucis per eximiam fidem cognitū: factum est in vniuerso orbe notissimū. Qua propter cū dicit: Redde michi letitiā salutaris tui: Ghristū significat: cuius contemplatione inter ipsas quoq; lacrymas letus erat: z prophetie sue munere inter penitentie sue tetrumia pascebatur. Redde dixit: quia sibi nescio quid gratie senserat imminutū: q̄m ab illa gratia salutari tantū quis recedit: quantum se reprehensibilit cōuersatione tractauerit. Nā cū dicit: Redde michi letitiā salutaris tui: gratiā se spūs sancti sine dubio amisisse cognouerat: quā fragilitas humana non potest habere cum peccat. Sequitur: Et spiritu principali confirma me. Rex ille sanctissimus z prophetā mirabilis: non putabat precipuum munus esse subiectis iura dictare: nationes exteras bello subigere: sed tota contemplatione translatus: curiosius expetebat in principali intellectu statui: q̄ in regni culmine contineri. Confirma me dixit: ne iterū peccem: ne a te anime mutabilitate discedam. Hec incassum putemus: quod vir sanctus et cordis illuminatione radiatus: tertio spiritū nominauit: nisi quia individue trinitati deuotus cōcedi sibi ab ea vemā postulauit. Spiritus enim quantū ad essentiā diuinitatis: z pater z filius z spiritus sanctus recte dicitur vnus deꝰ: sed ꝓ distinctione personarū est ꝓpriū patri q̄ naturaliter sine initio ante secula genuit filiū: ꝓpriū est filio q̄ naturaliter a patre generatus est: ꝓpriū est spiritui sancto q̄ a patre z filio ꝓcedit: que ineffabili charitate atq; cooperatione eorū confubstantialis eternitas z potestas omnia facit que vult in celo et in terra. Sed Ghristus hec incomprehensibilia atq; inexplicabilia ita vt sunt nobis nūc esse noscantur: tamen a nonnullis patribus corporalium et simul existentium rerum talis similitudo ꝓponitur. Inuenimus enim in sole tres istas ꝓprietates. Prima ipsa est substantia corporalis q̄ sol est. JDJ.
Deinde splendor eius qui in ipso ꝑmanet. Tertia calor qui ab splendore eius vsq; ad nos peruenit. Que hoc modo (si tamen tante rei potest similitudo aliqua reperiri) arbitror estimanda: vt quod est in sole substantia corporalis: ita intelligatur in trinitate quodā modo persona patris: z quod est in sole splendor eius: hoc sit in trinitate persona filij: sicut apostolus dicit:
Hebr.1. Splendor glorie eius. Quod autem est in sole calor: hoc sit in trinitate persona spūs sancti: sicut legitur:
Pſ.18. Quis se abscondet a calore eius? Datur etiam aliud exemplum incorporaliū rerum: hoc est de anima: que ad imaginem dei facta cognoscitur. Anima igitur est ipsa substantia incorporea rationalis: in qua nunc intellectus z vita est. Quod ergo est in anima substantia: hoc intelligatur (si dici fas est) in trinitate persona patris: quod autem est in anima virtus z scientia: hoc intelligatur in trinitate filius qui est dei virtus et dei sapientia. Et quod in anima viuificandi proprietas: hoc z in trinitate intelligatur spiritus sancꝰ: per quē viuificandi opus multis locis predicatur implert: sicut ait Petrus apostol⁹ in epistola sua: Mortificatos
1.Pe.3. carne: viuificatos autem spiritu. Item apostolus: Lit-
2.Corin.3. tera occidit: spiritus autem viuificat. Et in euangelio dominus ait: Spiritus est qui viuificat: nam caro
Joan.6. non prodest quicq̄. Hec autem que diximus tria singulariter sequestrata nullatenus inueniūtur: q̄uis intellectus noster ea distincta possit aduertere: sed ita naturaliter sunt vnita: vt dum vnum horum se abstulerit: simul tria semper occurrant. Sic per has similitudines: tante rei aliqua nobis imaginatio veritatis

Universidad de Sevilla Biblioteca

aperitur. Sunt ꝛ hec ꝛ talia patrū disputatione similia: sed que nisi carnis infirmitas ad liquidū verat intelligi: tunc multo prestantius poterunt cōprehendi: quādo in maiestate sua diuinitatem viderint quicūq; beati sunt. Nō qui desiderat plenius agnoscere: sancti Hylarij: siue sancti Ambrosij: ꝛ sancti Augustini libros trinitatis nō desinat lectitare. Hec enim res ad disputandū: cū magna: tam longa est. Nam ꝛ beatus Hieronymus aduersus hereticos in hoc psalmo luculēter et breuiter de trinitate disserit. [† Docebō iniquos vias tuas: ꝛ impij ad te cōuertentur]. Quartā partē supplicationis ingreditur: vbi cū fuerit auditus: que sit gloria pascentis ostēdit: vt ipse quoq; purgatissimus acquiratur: cū aliū ab infidelitate cōuerterit. Scriptum est enim: Quia qui cōuerti fecerit peccatorē ab errore vie sue: saluabit animā eius a morte: ꝛ cooperit multitudinem peccatorū. Duo sunt enim genera doctorū. Vnū quod instituit exemplis. Aliud quod verbis tm̄ nōscitur admonere peccātes. Quod hic vtrūq; deprehenditur sentiendū. Dicit itaq;: Mīn si prophete parcatur: delinquētibus spes remissionis maxima concedatur. Quis enim ad cuersionē non daret animū: vbi rex et ꝓpheta concesse sibi vente prestabat exemplū? Siue illum secundū intelligi potest: quia liberatus a magno exitio p̄dicare potuit gentib⁹ diuersa magnalia dñi: que sequentiū psalmoꝝ textus ostendit. Pollicetur etiā compendiū questuosum: vt quia ignouerat vni: multi per ipsum impij ꝓbarentur acquiri: qđ non elationis causa dicitur: sed prudentie virtute prophetatur. Quāri enim per ista verba dño supplicantes: ex reis redduntur liberi: ex obligatis feliciter absoluti? [Libera me de sanguinib⁹ deus deus salutis mee: et exultabit lingua mea iusticiā tuā]. Sanguinib⁹: cōtra latinā quidē linguā numerus pluralis videt assumpt⁹: sed quia hoc in grecis exemplaribus cōtinetur: trāslatoꝛ omo laudandus est. Elegit enim aliquid ꝓtra artē secularū ponere: cū a veritate posita discrepare. Nam si dicere ꝛ a sanguine: vnū forsitan peccatū videretur ostendere: sed cum pluralem numerū ponit: multa esse sine dubio confitetur. Quod idioma scripture diuine possumus nūcupare. Hec figura dicit Exallage: id est immutatio: quotiens ꝓtra ꝓsuetudinē: aut genus commutatur: aut casus. Liberari ergo se ꝓpheta petit de carnalibus delictis: vt tam desineret in ista fragilitate peccare. Sanguis enim: pro coꝛpore humano ponitur: quia inter ceteros humoꝛes eius ipse ꝓtior videt existere. Nam ꝛ in euangelio Petro dicitur: Non tibi reuelauit caro ꝛ sanguis. Deus salutis mee: significat dñm Saluatorē: per quē salus pie credentibus datur. Addidit etiam: Exultabit lingua mea iusticiam tuā: id est si me liberaueris de sanguinibus: quod intelligitur de peccatis: laudē tuā lingua mea iuste loquet: ꝓpter illud qđ in preterito psalmo dictū est: Peccatori autē dixit deus: quare tu enarras iusticias meas? Absolutus enim recte loqui potuit: vnde peccatoꝛem lex diuina suspēdit. Illud preterea videtur afferre nōnullis aliquā questionē: quare post absolutionem delicti: dixerit: Laudabo iusticiā tuam: ꝛ non magis qđ aptū erat posuit: laudabo pietatē tuam? Pietati enim gratias agere debet: qui precatus est indulgenter absolui. Sed si causam ꝓfunda ratione ꝓsidereꝛ: ꝛ iustīcie diuine fuit: vt audiret ad se clamantē: parceret supplicanti: susciperet cōfitentē. Siue quia due res iste in iudicio domini semp adiuncte sunt: sicut in centesimo psalmo dicturus est: Misericordiā ꝛ iudicium cantabo tibi dñe. Quod suo loco euidētius explanabimus. [Dñe labia mea aperies: et os meū annunciabit laudem tuā]. Labia ꝓphete que clausa fuerāt cōditione peccati: beneficio absolutionis aperienda pronūciat. In reatu enim positis ora dānata sunt: sicut ꝛ Esaias dicit: Ø miser ego: qm̄ immundus sum: qui cū sim homo ꝛ immunda labia habeam: in medio quoq; populi immūda labia habentis habitem. Os aūt dicit ꝛ cordis arcanū: vnde efficaciter laus diuina cantat. Merito ergo post absolutionē peccati: ꝛ labia sua aperienda esse pronūciat: et os suū dicit dñi annunciare posse preconia. [Mīn si voluisses sacrificiū dedissem vtiq; holocaustis † aūt non delectaberis]. Reū se culpa interueniente cognoscens humilis precatoꝛ: insinuat potuisse quippe regem facile sacrificia pecudum offerre: que adhuc illo tēpore pro peccatoꝝ expiationib⁹ pendebantur: si holocausta dño libenter assumeret. Nam qđ dicit: Holocaustis autē nō delectaberis: significat ritus sacroꝝ per imolationes pecudū: qui erāt aduentu dñi respuendi. Vnde cōstat ꝓphetā sic ad dñm tota mente translatum: vt non se sacrificijs que illo tempore gerebant crederet expiandū: sed illa magis oblatione quā dicit inferius. [Sacrificiū deo spiritus contribulatus: coꝛ cōtritū ꝛ humiliatū deus nō † spernit]. Postq̄ dixit que sacrificia deus respuit: nūc dicit illa que poscit. Illud enim dam⁹ sacrificiū deo: spiritū superbie cōfessionis humilitate mactatū: vnde non sanguis egreditur: sed lachrymarū fluenta decurrūt. Nā spiritus iste quando est letus nos obligat: quando est p̄m deū contribulatus/absolut. Dicit enim per quintam speciē definitionis (que grece Cata antiterin: latine aduerbiū dicit) qđ sit acceptius sacrificiū qđ offertur deo: id est spiritus cōtribulatus. Sequitur etiā sententie huius indubitata ꝓmissio: per quā tam non venia petitur: sed eā deo se humiliantib⁹ polliceꝛ: id est coꝛ cōtritū ꝛ humiliatū deus nō spernit. Contritū/dicit penitentie laboꝛibus vehementer afflictū. Humiliatū deo scilz: vt qđ ante fuerat elatione superbū: fieret pia cōfessione devotū. Et vide quēadmodū rerum ordo seruatus est. Non enim coꝛ potuerat humiliari: nisi fuisset frequēti tribulatione cōtritū. Nā qđ dixit: Deus nō spernit: iam sancte ꝓmissionis auctoꝛitas est: qui predicat magis q̄ postulat. Cōstat enim tales oblationes deū nō spernere: sicut illa cognoscitur ꝓtoꝛa sacrificia respuisse. Perquirendū sane videtur q̄ frequenter in scripturis diuinis ꝓ intelligentia coꝛ ponatur. Dicit in euāgelio: De coꝛde exeūt cogitationes male. Et Petrus apostol⁹ Symoni ait: Coꝛ enim tuū nō est rectū coꝛā deo. Esaias quoq; testatur: Induratū est coꝛ populi hui⁹. Et in quarto psalmo: Quousq; graui coꝛde. Et in septimo: Scrutans coꝛda et renes deus. Hic quoq; superius dixit: Coꝛ mundū crea in me deus: vt cūctis indubitanter appareat ibi esse cogitationū nostrarū fontē: inde bonū malūq; venire tractatum. Nā ꝛ particula ipsa coꝛporis nostri conoides est: quia ignis habet imaginē: vt merito tali sit possessione plasmatū: vnde nobis potest venire consiliū. [Benigne fac dñe in bona voluntate tua ſyon: vt edificētur muri hierusalē]. Quinta pars que superest introitur: in qua tam calamitatū anxietate deposita: memoꝛ p̄missionis diuine letus petit fieri qđ dñs dignatus fuerat polliceri. Supplicat itaq; vt qm̄ synagoga posita sub lege peccauit: per gratiā Christi succedens ſyon: hoc est catholica firmeq; ecclesia. Dicit ergo: In bona voluntate tua fac ſyon: quasi ille mons tunc non esset

Al. Docebo

Jaco. 5.

SLVE.

Matth. 16.

Psa. 49.

Psa. 100.

Esa. 6.

Al. non hs.

Matth. 15.

Act. 8.

Esa. 6.

Psa. 4.

Psa. 7.

Al. despicies

DEF.

effectus. Sed cōsidera quia in eo significatur ecclesia: per quā mundus scilicet potuisset ornari. Ø regio illa omniū patrona terrarū: Ø ciuitas magni regis que celestis patrie ꝛ imaginē portas ꝛ nomē: quis te audeat localem dicere: que totius orbis terminos sanctissima fide prophetis ꝓplesse? Nam si hystoriā velis aduertere: significat forte rēpora Theodosij: quādo Eudocia iugalis eius religiosissima feminarum: bene meritam ciuitatem ampliore ꝛ melioꝛe murorū circulo coronauit. [Tunc acceptabis sacrificium iusticie: oblationes ꝛ holocausta: tunc imponent super altare tuum vitulos]. Frequenter sic a sanctissimis viris aliquid aliigatur: vt subiungatur etiā votiua promissio: vt est illud: Quid retribuam dño pro his que retribuit mihi? Calicem salutaris accipiam ꝛ nomen dñi invocabo. Ita ꝛ hic dicitur patri: Tūc acceptabis sacrificiū iusticie: id est filij tui gloriosissimā passionem: qui se sacrificium pro omnibus obtulit: vt salutē mundus quā suis operibus nō merebatur acciperet. Pulcherrime autem definitum est: quid sit domini passio reuerenda: id est sacrificium iusticie. Sequitur: Oblationes ꝛ holocausta. Istud tam ad fideles pertinet christianos qui erant post aduentū dñi crediturī: significans immolanda coꝛda hominū viuentiū: non membra pecudum morituꝝ. Illa enim ignis consumptibilis absumebat: ista incendiū vitale discruciat. Illa redigebantur in fauillas: ista temporaliter animas tribulationibus exurendo ad ameni paradisi gaudia eterna perducunt. Sequitur: Tunc imponent super altare tuum vitulos. Sacerdotes scilz: quando ecclesia catholica fuerit dominī passione constructa. Nam cuz superius dixerit: Holocaustis autē non delectaberis: querendū est quare hic iterū vitulos immolandos esse ꝓmiserit. Dictū est per figuram Allegoricam: que aliud dicit / aliud significat. Vitulos quippe potuit: aut ꝓ innocentibus adultis: quoꝝ eras prima est: ꝛ a iugo peccati cerui ꝓbatur aliena: et ideo in tali verbo permansit: vt actum illū ꝓteritę legis indicaret fuisse rerum imaginē futurarū. Siue illos predicatoꝛes euangelij promittit: quoꝝ imaginē in vituli figura Lucas euangelista suscipit: qui non mugitibus aera verberarent: sed orbē terrarū dominice fidei predicatione complerent. Siue illos magis vitulos debem⁹ aduertere: qui animas suas in hostiā suauitatis sacris altaribus obtulerunt. Nam ꝛ pater Augustinus: cū de figuris illis euangelicis ageretur: quodā loco ipsum dñm vitulum dicit: qui se hostiam obtulit ꝓ salute cunctoꝝ. Quapropter/siue de adolescentibus: siue de predicatoꝛib⁹: siue de martyribus sentiatur: tales tamen ꝓpheta vitulos altaribus dñi potuit ꝓmittere: quos christiane religiōi nouerat cōuenire. Conclusio.

¶ Dulcissimus nimis emanauit psalmus: de amaro compunctionis fonte descendens. Sed quid lachrymarū israeliticū populum tunc profudisse credamus: vbi tanta princeps afflictione plangebat? Quis enim illo flente non fleret? Quis dolente nō gemeret: quādo ꝓ gēmato diademate rex cinere gestabat in coꝛpore: canus puluere non etate? Voluit enim se videri fortinsecus ornatum: qui se intus nouerat esse fedissimum. Pulchriꝛ sordidus suis: qui pompā seculi respuit in delictis. Doloꝛ vni⁹ coꝛdis: fuit nimirum correctio ciuitatis. Quando insame crimen incurrit: qui tunc letus esse presumpsit? Felix profecto ret quateroꝝ ciuitas: vbi ꝛ seculi dñs deo penitere meruit: et gloriam crucifixionis rex celestis accepit. Hinc est quod dñ in hoc libꝛo septem psalmi penitentiū esse docentur: ecclesiarū vsu receptū est: vt quotiens peccatoꝝ venia petitur: per istum magis dño supplicetur. Non immerito. Primū: qm̄ in nullo psalmoꝝ que penitentib⁹ maxime necessaria est: tanta virtutis humilitas inuenitur: vt rex potens ꝛ in ꝓpheteli culmine constitutus ranꝯ extremus hominū sua festinauerit peccata deflere. Deinde: quia post absolutionis ꝓmissionem tanta se constrinxerit necessitate lachrymarū: quas ei nimirum fuisset ignorum. Electum est plane temperatū ꝛ expeditū supplicationis genus: quod omnis etas vere sapiens debeat appetere: et ad subitum festinantē posset implere. Non enim hic vt in ceteris penitentib⁹ aliquid difficile dicitur: quale est illud in ferto psalmo. Lauabo per singulas noctes lectū meū: lachrymis meis stratū meū rigabo. Nec illud qđ in trigesimoprimo psalmo dicit: Grauata est super me manus tua: conuersus sum in erumna dū cōfigitur michi spina. Non illud qđ in trigesimoseptimo psalmo ait: Computruerūt ꝛ deteriorauerūt cicatrices mee ia facie inſipientie mee. Nec illud quod in centesimoprimo psalmo dicit: Quia cinerem tanq̄ panem manducabā: ꝛ poculū meū cū fletu temperabā. Non illud qđ in centesimoquinquagesimonono dicit: De ꝓfundis clamaui ad te dñe. Nec illud quod in centesimoquadragesimosecūdo. Quia persecutus est inimicus aīmā meam: humiliauit in terra vitam meā: Collocauit me in obscuro sicut mortuos seculi: et anxiatus est in me spiritus meus. Sed a ꝓpheta coꝛreptus ꝛ peccati sui agnitione perterritus: pertt rex a clementissimo iudice: vt per misericordiā ipsius ablutus sordibus omniū peccatoꝝ reddatur omino mundissimus. Sic magister optimus: ꝛ districtas alibi satisfactiones fortioribus viribus dedit: ꝛ infirmis ista temperata concessit. Que merito pia mater elegit ecclesia: vt filios suos ad gratiam blandissime confessionis modis oibus imitaret. Nam potest hic ꝛ illud forsitan intelligi: ideo eū in hoc psalmo dixisse: Docebam iniquos vias tuas: ꝛ impij ad te cōuertentur: qm̄ ꝓuidebat sequentes populos per istū psalmū coptosissime penitētie munera petituros. Illud plane videamus: quid est hoc qđ nos frequenti meditatione hunc psalmum licet iterare: nec nobis impedit ad honores ecclesiasticos expetendos? Si vero a sacerdote supra nos penitētie voto dicatur: qm̄ ex persona datur: iuste a canonibus vetamur vltra accedere. Quicquid enim in Christi nomine percipimus: inuiolabile nobis ꝛ definitiuum decet esse iudicium. Ita fit vt penitentiam vnūquēq; ꝛ apud se iugiter liceat agere: ꝛ quādo per sacerdotem data fuerit non nos permittat vlterius ad ecclesiasticos honores accedere. Iubilus aūt nec numerus vacat. Pertinet enim ad annum iubileum: qui apud hebreos contractus veteres obligationesq; soluebat: quem in leuitico dñs annū remissionis vniuersos habitatoꝛes terre vocare precepit. Pertinet quoq; ad penthecosten: quando post ascensionē dñi apostolis spiritus sanct⁹ aduenit: miracula factēs: ꝛ carismatū dona concedens. Sic ꝛ psalmus hic calculo quinquagesimo constitutus: si coꝛde puro dicatur: delicta dissoluit: chirographum nostre obligationis euacuat: et nos a debitis delictoꝝ tanq̄ remissionis annus prestante domino reddit immunes.

¶ Explicit expositio Cassiodoꝛi in psalmū quinquagesimū ꝛ vltimum prime Quinquagene.

SLVE.

Psa. 6.

Psa. 31.

Psa. 37.

Psa. 101.

Psa. 129.

Psa. 142.

¶ Cassiodori Clarissimi Senatoris Romani in secundam Quinquagenā Psalterij expositio incipit.

Titulus psalmi quinquagesimiprimi.

¶ In finem intellectus ipsi Dauid cum venit Doech idumeus et nunciauit Sauli et dixit illi: Ecce venit Dauid in domū Abimelech. li.

QUid gloriaris ī malitia: qui potens es in iniqtate? Tota die iniusticiam cogitauit lingua tua: sicut nouacula acuta fecisti dolū. Dilexisti malitiā sup benignitatē: iniquitatem magis q̄ loqui equitatem. Dilexisti oīa verba precipitationis: lingua dolosa. Propterea deus destruet te in finē: euellet te et emigrabit te de tabernaculo tuo: et radicem tuam de terra viuentium. Videbunt iusti ⁊ timebunt ⁊ super eum ridebunt et dicent: ecce homo qui non posuit deum adiutorem suū. Sed sperauit in multitudine diuitiarum suarū: ⁊ preualuit in vanitate sua. Ego autē sicut oliua fructifera in domo dei: speraui in misericordia dei in eternum et in seculum seculi. Cōfitebor tibi in seculū quia fecisti: ⁊ expectabo nomen tuum qm̄ bonum in conspectu sanctorum tuorum.

VT titulum nobis aperiat causa breuiter intimata: cum Dauid fugeret Saulem: venit ad sacerdotes Abimelech. Qui susceptus ab eo: ⁊ panes ꝓpositōis accepit: ⁊ gladiū quo occiderat Goliam. Panes ꝓpositionis significauerunt sacerdotem: gladius sacratus futurum potentissimū regem. Ibi casu inuentus Doech idumeus prepositus mulorum: nunciauit omnia regi Sauli. Tunc iratus Saul: Abimelech cum aliis sacerdotibus eiusdem ciuitatis ab ipso fecit interfici. Iste autē Doech per quē talia ꝓuenerunt: patriatico nomine cognominatus est idumeus. Que vtraq; verba coniuncta (sicut patrū tradit auctoritas) indicant motus terrenos: que significatio verboū antichristi actibus nō imerito deputatur. Doech idumeus enim Dauid aduersarius fuit: sicut Christo antichristꝰ erit Iste sacerdotes extinxit: ille facturus est martyres. Iste nominis significatione indicat motus terrenos: ille cunctū orbem moturus est: dum eum presumptione sacrilega ad culturā sui nominis coget. Quapropter per nomē Doech idumeiture antichristus intelligitur: cui tantis comparationibus similis approbatur. Et ideo totus hic titulus ad aduentū domini secundū per tēpus antichristi iure referendus est: quoniam oīa ad Christi manifestationem competenter aptantur: vt psalmo suo titulus non discrepare: sed potius congruere videatur. Diuisio.

SPiritu sancto illuminatus ꝓpheta: respexit ante iudiciū domini: antichristi consurgere abominabilem principatuz. Et vt fidelium corda roboraret: In prima parte psalmi facta in eum inuectione consurgit: ne se nimium in suis iniquitatibus extolleret: cui finis grauissimus immineret. Secūda parte: adhuc eum increpans dicit: ⁊ q̄ celeri fine rapiatur: ⁊ q̄ eū sanctis dñi non habeat portionem. Tertia: stupore dicit ꝓuenire sanctorum: quando diabolus qui in hoc seculo nimia presumptione grassatus est: in fine miserrimus abiectusq; videbitur. Quarta parte: propheta confidens de deo in futuro seculo cum sanctis habere se estimat beatissimā portionem. Aliqui vero hunc psalmū generaliter in peccatores dictum esse putauerunt. Sed cum pro talibus magis precipiatur orari: qui spem conuersionis minime perdiderunt: consequens est vt de antichristo magis et sequacibus eius accipiatur: qui tam obstinationis sue crudelitate noscit esse damnatus: maxime qui (sicut dicit inferius) in fine erit destruendus. Expositio.

QUid gloriaris in malitia: qui potens es in iniquitate? Tota die]. Cum scriptura diuina nec in bonis actibus dicat esse gloriscandū: sed precipiat vt qui gloriatur in domino glorietur: nūc propheta virum scelleratuz de sola se malignitate iactante: cū indignatione redarguit: cur velit de malis actib⁹ gloriari: vnde deberet potius conscientia teste cōfundi. Est aūt Energie pars: qm̄ absentē personā alloquit quasi presentē. Hunc enim per subsequētes versus facta inuectione mirabili ꝓpetate describit: vt per mores suos conspici videatur: qui post longū tēpus creditur esse venturus. Potens etiā in iniquitatibus ille est: qui in malo permissus valet implere quod nititur. Sed quantū in nequitia validus: tantū est improbis moribus execrandus. Sed ne hoc ad momentū fieri videretur: additum est: Tota die: quod vniuerse vite significat tempus: vt sine aliqua intermissione malū semper et operetur ⁊ cogiter. [Iniusticiam cogitauit lingua tua: sicut nouacula acuta fecisti dolum]. Pessimorum consuetudo mirabili breuitate describitur: qui nō ante cogitant: q̄ loquantur: sicut sapientissimus Salomon dicit: In ore stultorū cor eorum. Hic enim dicit linguā cogitasse non cor: vt illa que prudentū consilio famulari solet: in ipsis locutionib⁹ suis cogitasse videretur. Que ideo inconsulta protulit: quia ea premisso iudicio non limauit. Cogitauit enim lingua: vtrūq; declarauit: ⁊ facilem voluntatem leuissime mentis: et precipitationem inconsultissimam dictionis. Possumus enim interdum mala cogitare / et lingua non dicere. Hic vero prauī hominis pessima consuendo damnatur. Addidit: Sicut nouacula acuta fecisti dolum. Nouacula est in quadam subtilitate tensum latius ferrum: radendis pilis acutissimum preparatum. Quod licet barbe segetem metat impressum: corporis tamen substantiam relinquit illesam. Conuenienter ergo seuissimi hominis dolum acute nouacule comparauit: quia sicut illa dominē nō ledit: ita nec iste animā iusti sub quauis afflictione percellit. Potest enim radere omnia que sunt foris secus attributa quasi pilos: sed animē interna tunc magis efficit pulchriora: quando ei nititur auferre mundana. [Dilexisti malitiam super benignitatem: iniquitatem magis q̄ loqui equitatem]. Nunc⁊ malum dereliquit: qui cognoscitur amare qđ peccat. Illas enim res absolute deserimus: quas odio interueniente damnamus. Nam peccator iste nequissimus diligere dicitur vitia sua: qui execrabili morbo corruptus illud magis appetibile iudicat: quod boni mores semper accusant. Et vt culpis eius augmenta cōgeminet. Addidit: Super benignitatem: vt etsi animū eius aliquando benignitas tangeret: mox tanq̄ detestabile vitiū repudiata fugeret. Sequitur: Iniquitatē magis: q̄ loqui equitatē. Plerūq; homines qui peccata faciunt: per decorem se composite locutionis abscondūt. Nolunt in se deprehendi: quia norunt generalitatis execratione dānari. Iste autē sic ꝓfessus est malū: vt loqui non erubescat: que sapientiū vota repudiāt. Et respice quēadmodū multas res his tribus versib⁹ breuiter intimauit. Que figura dicitur Leptologia: ad est subtilis locutio: quando res singule minutatim ac subtiliter indicant. [Dilexisti oīa verba precipitationis: lingua dolosa]. Interposito diapsalmate: venit ad secundā partē. Sed q̄uis nobis sceleratissimū aliquē ꝓponamus: quis erit cuius tanq̄ de precipitio montis dolosa verba descendāt? Sed de antichristo vere dicit: qui ꝓposteratis moribꝰ atq; cōfusis diligit iniq̄tatē: currit ad oīa verba p̄cipitationis: iubet qđ nulli iuuat: ⁊ totū cū dolo loquitur a quo nulli ꝓfutura censentur. [Propterea destruet te deꝰ in fine: euellet te ⁊ emigrabit te de tabernaculo ⁊ suo: et radicē tuā de terra viuentiū]. Destruet deus in hac vita ꝓperrime quos iterū edificare decreuerit: In fine aūt qui destruitur eternis supplicijs deputat. Nā ꝓpter illa que superius dicta sunt: in fine seculi ore dñi tyrānus ille plectēdus est: vt tā ingens neq̄tia aduētu summi iudicis destruat. Cuius potētie tēpora Daniel quoq; definit dicens: Qm̄ in tempus tempoū: ⁊ dimidium tēporis in ꝓsummāda dispersione fient oīa hec. Sequitur: Euellet te: ⁊ emigrabit te de tabernaculo suo. Pena ingens: formidolosa damnatio: de amenissimo dñi tabernaculo euelli: ⁊ in perpetuis igneꝰ manci pari: vbi nec virere cuiq̄ datū est: nec florere concessum: sed tanq̄ arbor grādeua radicitꝰ eunlsa: eterna sterilitate siccabitur. Postea etiā quosdā mouere: q̄ ꝓba ista antichristo nequeāt ꝓuenire. Dicit enim Emigrabit te de tabernaculo suo: cū homo paganissimꝰ ibi nō videat esse plātatus. Sed hoc a mēbris ipsius potest accipi: q̄ in ecclesia quidē corpore videnī esse nō animo: q̄ sicut fideles mēbra sunt dñi saluatoris: ita et ille suos complices in vnā colligit nequitie societatē. Addidit: Et radicē tuā de terra viuentū. Radices erūt ātichristi ꝓsentanei ministriq; diaboli: Et ideo radicē ipsius cū ipso de terra viuentiū dicit esse euellendā: q̄ cū sanctis dñi nec diabolꝰ: nec antichristus nec sequaces eoꝝ habebūt aliquā portionē. Respiciat eiꝰ penā qui potentiā ipsius hic putauerit admirandā: ⁊ necesse est vt habeat vilissimū: cuius dominiū nō dubitat ampurādū. [Videbūt iusti ⁊ timebunt: ⁊ super eū ridebūt ⁊ dicent]. Venit ad tertiam partē: in qua ꝓphetie ꝓuidebat spiritu qđ adhuc datum est post longa tēpora prouenire. Sed q̄uis iusti iugiter deū timeant: ⁊ de eius potentia non desinant magnū aliquid arbitrari: tūc tamē talia videbūt que sup humanas cogitatiōes vehemētius expauescāt. Timebūt ergo: ad gloriā diuinā respicit: nō ad penē formidinē: Loquitur enim de beatis. Sequitur: Et sup eū ridebūt: ⁊ dicēt. In isto seculo iusti deflent potius quos errare cognoscūt: sicut apostolus dicit: Ut iugeū multos ex his qui peccauerūt: ⁊ nō egerūt penitentiā. Sed qm̄ in futuro iudicio penitētie non erit locus: merito supra eum iusti ridebūt: qm̄ sancta dñi patientia a ꝓfido iniqua volūtate cōtempta est. Sed ne risum ipsum (vt hic plerūq; ꝓuenit) leuissimū putaremus: subsequit que verba dicturi sunt: vt cū iudicio dñi beatorū cōsentanea voluntas possit ostendi. [Ecce homo qui nō posuit deū adiutorē ⁊ sibi. Sed sperauit in multitudine diuitiarū suarū: et preualuit in vanitate sua]. Ecce: dū dicit extēta manus peccatoris: soas nefanda monstrat: claret ad quid ꝓducta sunt opera: que gloriosa crudelissimꝰ estimabat. Diuitias ꝛo hic vniuersas pompas seculi debemus accipere: quibꝰ ille nefandissimus abundabit: sicut Daniel, ꝓpheta cōmemorat. Et dominabitur in occultis auri ⁊ argēti ⁊ in oib⁹ cupiditatib⁹ egypti. Non enim in auro locuples erit: sed ⁊ numerositate gentium ⁊ dñatione terrarū: miraculoꝝ quoq; ostēsione gaudebit. Honoris etiā prauī se elatione iactabit: ⁊ ceteris vitijs plenissimus erit: que egypti noie videnī intelligi. Sed hec oīa erūt vana: qm̄ a dño ꝓhanē aliena. Vanū eīn dicit qđ est inane: fragile vel caducū: et ab ipsa firmissima veritate discretū. Nā q̄uis principatui eius oia mundana famulari posse videanī: in vanū tamē preualuit: qui sibi, ꝓfutura nullateniꝰ acquisiuit. Sicut de ipso ⁊ doctor gentiū dicit: Extollens se sine causa inflatus amētia carnis sue: ⁊ nō tenens caput ex quo oīe corpus per ꝓiunctiones perductū et ꝓrectū crescit in cremētū dei. [Ego aūt sicut oliua fructifera in domo dei: sperauī in misericordia dei in eternū: ⁊ in seculū seculi]. Venit ꝓpheta ad quartam partē: in qua iam letus exultat: id est in aduentu longissime vicinitatis. Et merito se oliue comparat: q̄ de eius germine oleo Christus effloruit: qui spūali oleo perunctus est ꝓ ꝓsortibus suis. Sed hec oliua beatissima talē fructū intulit: qui oīe genus humanū peccatis aridū misericordie sue faceret largitate pinguescere. Addidit etiaz: In domo dei: vbi reuera fructus felicis istius arboris adoleuit. Sed ideo fructus illi mirabilis ꝓuenit: quia iste sperauit in misericordia dei. Antiq̄tus enim sperauit in multitudine diuitiarū suarū. Hoc aūt cōtra illud ponit: vt appareat qui fructus sit in diuinitate sperare: et qualis interitus spem in dño non habere. Qđ schema dicit Syndicasmos: id est collatio: quando res diuerse in ꝓtrariū sibimet cōparant. Et ne putaret ista ꝓfidentia ad tēpus fuisse iuscepta: subiunxit In eternū: qđ est in seculū seculi. Que res ideo repetita cognoscit: vt spem oīno firam in illa eternitate iudicet. [Confitebor tibi ⁊ dñe i seculū quia fecisti: ⁊ expectabo nomen tuū ⁊ qđ bonū ⁊ est ante ꝓspectū sanctoꝝ tuoꝝ]. Dum bona sue cōfessionis saluberrimus predicator enumerat: quēadmodū nos facere debeamus ostendit. Hic enim datus est confiteri: vt ibi mereamur absolui. Addiecit: Quia fecisti: vbi intelligendū est: per figurā Eclipsin: misericordiā in qua se superius sperasse testatus est. Sequit: Et expectabo nomen tuū: quoniam bonum est. Nomen eius expectat qui se in iudicio domini Saluatoris per misericordiam eius credit esse saluandū: dum vocabulū tale in se estimat esse complendū. Quod iure dicit bonū: vbi ⁊ spes salutis ⁊ totius vite palma suscipit. Additū est quoq; Ante cōspectū sanctoꝝ tuoꝝ: quādo tam gaudiū generale iustoꝝ est: ⁊ concordi exultatione laus domini sine fine cantabitur. Conclusio.

¶ Post illas quinquagesimi psalmi felices lachrymas ⁊ expiationem beatissimam peccatoꝝ: quā letus ꝓpheta in aduersarū dñi diuinitatis amore prorupit: deuotissime hostem regis sui persequitur qui peccatorū fuerat aduersitate

SCIbE. DEF. Daniel. xi. Alt. tuo SCIbE. 2. Cor. in. xi. Daniel. xi. Alt. suum SCIbE. Daniel. xi. DEF. Col. 2. Alt. non hz. Alt. quomā Alt. in conspectu SCIbE.

liberatus. Sed q̄uis diuersis locis et laus inueniat et vituperatio que pertinent ad demonstratiuum genus: in isto tamē psalmo pulcherrime partes vtrasq; complexus est. A principio siquidē vsq; ad illud vbi ait. Prevaluit in vanitate sua: partē vituperationis exequit. Inde vero que sequunt vsq; ad finē: laudatiue qualitatis forma monstratur. Sic perfectio demonstratiui generis: vtrisq; lateribꝰ cōstat impleta. Meminisse quoq; nos cōgruit: secundū hūc esse psalmū: qui antichristi pphetauit aduentū: mirabili sibi dispositione ꝓiunctū. Nam sicut per Heliā et Enoch: duobꝰ est viris sanctissimis in fine seculi destruēdus: ita et per hos geminos psalmos ne occultus terreat antichristus indicatur. Unde cōuenienter post quinquagesimū hic psalmus est positus: qm̄ filius iniquitatis de quo loquitur: terminū remissionis excedens nullam veniam habere cognoscitur.

Explicit expositio in psalmum. 51.

¶In finē ꝓ Amalech intellectꝰ Dauid. liij.

DIxit insipiens in corde suo: nō est deus. Corrupti sunt et abominabiles facti sunt in iniq̄tatibus: non est qui faciat bonū. Deus de celo prospexit super filios hominuꝫ: vt videat si est intelligens aut requirens deū. Omnes declinauerunt simul inutiles facti sunt: non est qui faciat bonū: non est vsq; ad vnū. Nonne scient oēs qui operantur iniquitatē: qui deuorant plebem meaꝫ vt cibū panis? Deum non inuocauerunt: illic trepidauerūt timore vbi nō fuit timor. Qm̄ deus dissipauit ossa eorum qui hominibus placent: confusi sunt quoniam deus spreuit eos. Quis dabit ex syon salutare israel: cum conuerterit deus captiuitatem plebis sue exultabit iacob et letabitur israel.

¶Cum psalmus iste magna ex parte similitudine versuū tertiodecimo cōuenire noscatur: intellectus ipsoꝝ q̄ maxime permutatus est diuersitate titulorū. Nam cum ille habeat: psalmus Dauid: iste continet: In finē ꝓ Amalech intellectus Dauid: ita nō mutatis versibus aliud ille: aliud iste pronūciat esse venturū. Ille enim ꝓtra iudeos pmitur: iste ꝓtra oēs peccatores insurgere generaliter indicatur. Ille de incarnatione dñi: iste de aduētu iudicij i fine psalmi dicturus est. Pulchrū plane dicendi genus: qō per figurā alle gorica ꝓuenit: idē dicere et aliter que sunt dicta sentire. Miroq; modo reperitur diuersitas in sensibus: vbi se non mutauit eloquiū. Nunc de tituli istius sermonibꝰ intimemus. In finē ꝓ Amalech intellectꝰ Dauid. In finē quid significet: frequenti expositione iam notum est. Amalech autē gens fuit: que ꝓtra dei populū acerrima nimis et frequēti certatione pugnauit. Huius nominis interpretatio talis est: p parturiente siue dolēte: qō nūc ad ecclesiā dñi competenter aptamus: que tanq̄ dolens ac parturiēs: populū cōmonet pfidoꝝ: vt a suis iniquitatibus cōquiescat. ne in diuina disceptatione dispereat: sicut apostolus ait: Filioli mei quos iterum parturio donec Christus formetur in vobis. Gal. 4.

Diuisio.

A primo mēbro psalmi ecclesia loquitur: increpans eos qui nolūt ad spiritualia bona sua corda cōuertere: sed imitatione mutua inuicē sordidis actibus polluunt. Secūdo loco dicit eos recepturos mala: que in plebē fecerunt christianā. Tertio: fideles populos monet equanimiter molestias seculi sustinere: donec iudiciū maiestatis adueniat: vbi oēs bti indubitāter bona recipient que dñs polliceturꝫ.

Expositio.

DIxit insipiēs in corde suo: nō est deꝰ. Corrupti sunt et abominabiles facti sunt i † voluntatibus suis: non est qui faciat bonum: † non est vsq; ad vnū]. Hinc iterū si volumus intueri: ita nobis cathegoricus syllogismus enascitur. Insipientes corrupti sunt et abominabiles facti sunt in volūtatibꝰ suis. Oēs q̄ corrupti sunt et abominabiles facti sunt in volūtatibꝰ suis: dicunt in corde suo non est deꝰ. Hunc ad ea que posita sunt / subtilius exponenda veniamus. Verbū dicere: ꝓpriū lingue nō cordis est. Sed q; cogitationes nras potentia diuinitatis intelligit: recte dictū est insipientis corꝫ dicere: qō ad aures dñi potuit peruenire: scilꝫ nō ad ignoscēdū: sed ad iudicandū: sicut dñs in Genesi dicit: Descendā et videbo vtrū clamorē qui venit ad me opere cōpleant ce. Nam qui oipotenti verbo aliqua occasione detrahit: nec catholicis regulis acquiescit: vtiq; insipiens est: q; vere sapiētie dona contempsit. Iste ergo in corde suo negat deū. Nā si vere deū crederet: nulla in eum pranitate peccaret. Et vt hūc insipientē per multiplices errores potuisses auertere: pluralē illi numerū decenter adiunxit. Dicit enim: Corrupti sunt et abominabiles facti sunt in volūtatibꝰ suis. Oēs heretici vno ꝓbo notati sunt. Nā deo recte non credidisse: corruptio est. Qm̄ a vitali sensu discedūt: qm̄ mortiferis persuasionibus implicantur. Illos subsequit pena iustissima: vt abominabiles in volūtatibꝰ suis fiant: qui corruptis sensibus obsecundāt. Addidit: Non est qui faciat bonū: nō est vsq; ad vnū. Hec figura dicitur Anaphora: id est relatio: quotiēs vnū verbū frequēti iteratione repetit. Hoc est enim qō dolorib⁹ plena parturiebat ecclesia vt in tanta multitudine perditoꝝ non sit qui bonum possit operari. Qō de illis rm̄ debet accipi: qui extra religionem positi: in detestabili obstinatione perdurant. Nam vt hoc de ipsis possis aduertere: inferius dicturus est: Qui deuorant plebē meā. Eos enim ibi designat: qui fidelē pplm̄ apertis fraudibꝰ psequunt. [† Dñs de celo ꝓspexit sup filios hominū: vt videat si est intelligēs aut requirēs deum]. Prospexit reuera dñs de celo: id est de vnoquoq; predicatore suo: quos tanq̄ celū insidet. Sup filios hominū: quando ab aplis et pphetis se fecit salutariter pdicari: vt quē gētilitas deū ignorabat esse: p eos manifesta pietate cognosceret. Et reuera filios hoim sub magna pietate prospexit: vt nō errātes pderet: sed penitentes pia pfessione saluaret. Sequit: Vt videat si est intelligēs aut requirens deū. Cū deꝰ occultoꝝ sit cognitor: et sciat ola anteq̄ fiant: hic dictū est: vt videat: id est videre faciat: sicut et alibi dictū est: Nunc cognoui qm̄ diligis dñm deū tuum. Que figura dicitur Hypallage: id est pmutatio: quotiens videre aut cognoscere dicimus eū q̄ videre vel cognoscere nos facit. Qō ideo dictū est: vt incredulis excusatio tolleretur: cū vniuersis gentibꝰ pdicatꝰ dñs Christus lōgis ante tēporibꝰ

Al. iniquitatibus
Al. non hꝫ Syr.
Gen. 18.
Sclbe.
Sclbe.
Al. Deus
Sclbe.
Sclbe.
Ps. 22.

noscēretur. [Omnes declinauerūt simul inutiles facti sunt: non est qui faciat bonū: nō est vsq; ad vnū]. Ne illis dicit qui corde durato in scelerato pmansere ꝓposito. Oēs enim et pro parte possumꝰ dicere: vt ad illos tm̄ ptineat qui nefarijs psuasionibꝰ excecantur. Pulchro autē ordine verba descendūt. Primo enim fuit vt declinarent: secutū est vt inutiles sibi fierēt. Addidit: Non est qui faciat bonū: nō est vsq; ad vnū. Dolor ille cogitationū tanꝫ erūpens partꝰ effusio est. Repetit verba: quia in obstinatis sensibꝰ fructuosum nō potuit inuenire remediū. Merito ergo ꝓ illis ecclesia pdit dolorē suū: de q̄bus fidelis populꝰ nō poterat habere pfectū. Usq; ad vnū dū dicit: oēs negant. Nā si aliquē bonū voluisset intelligi: non diceret vsq; ad vnum: sed preter vnū. Et intende qō tertiodecimi psalmi quinq; versus qui ad iudeos competēter aptant: subsequētes ademit: vt totū intellectū generaliter ad oēs incredulos populos absolute trāsponeret. [Nōne † cognoscēt oēs q̄ operant iniq̄tatē: qui deuorant plebē meā † sicut cibū panis. Deū non inuocauerūt]. Venit ad secundā partē: vbi ecclesia dei redarguit excedētes in populū christianū. Dicēdo esse: Nōne cognoscent: cognituros esse ꝓfirmat: q; facere nō debēt qō scelerata iniquitate presumūt. Nam et ipsum verbū: preposteratis syllabis patet. Intelligēdū est em̄: ne nō cognoscēt. Que figura dicit Anastrophe: latine puersio: quotiēs verba conuerso ordine ꝓferunt. Operant ꝙ iniq̄tatē: qui fideles dñi laniare ꝓtendūt: qui ꝓtra mādata eius viduas oppumūt: pupillos expoliāt. Qui deuorāt dixit: id est deglutiūt: tota q̄ scelerū velocitate consumūt. Nec illud vacat qō dicit: Plebē meā: vt ostenderet oia superiora se dixisse de pessimis: qm̄ eos in augmēto sceleris plebē suaꝫ deuorare testatur. Nam si illud generaliter de humano genere (vt quidā volūt) velis accipere: hic incōpetens facta videbitur esse discretio. Et vt auiditatē dilacerationis ostenderet: addidit: Sicut cibū panis: scilꝫ qui semp̄ desideranter in vsu est. Nam q̄uis singulis quibusq; tēporibus escarū diuersitate sattiemur: tugiter nobis tamen panis edulū est. Subiunxit etiā: Deū non inuocauerūt. Ad cōsolationes fidelium redit: qm̄ que a peccatoribꝰ cōtra dñi voluntatē fiunt: sine celerrimo dissipank: et quicqd̄ preter illū fuerit: velut fumus in auras euanescit ethereas. [Illic trepidauerūt timore: vbi nō † erat timor]. Peccatores mūdi istius bona cogitantes in isto seculo magis timent: ne adepta felicitate fraudenk: ne diuitijs minus ꝓfruant inuētis: me acquisitis priuenk honoribꝰ. Hic enim viut formidant amittere que se tamē nouūt humana cōditione relinquere. Illa enim nō cogitāt per que verissimo timore torquendi sunt: qm̄ illis erit fletus et stridor dentiū: et ideo subaudiendū est: vbi nō erat timor: scilꝫ iustus. [Qm̄ deus † dissipabit ossa † hominū sibi placentiū: confusi sunt qm̄ deus spreuit eos]. Versus iste non est dictus in tertiodecimo psalmo: sed nouiter hic ad ꝓfirmandū iudicij tempus apponit: q; totū de ipso dicturus est: Quod in illo (sicut dictū est) ꝓpter titulū diuersitatē nō videt posse cōgruere. Deus enim in futura disceptatiōe ipsoꝝ dissipat ossa: id est obstinationes durissimas quorū nouit atrociter indurasse ꝓteritā. Addidit quoq; sibi placentiū: quod sceleratoꝝ specialiter esse dinoscitur. Iustus enim vir sibi semper displicet: dū carnis sue vitia celesti ꝓsideratione castigat. Intelligit enim illā partē fouendā non esse: vnde se nouit ad eterna supplicia peruenire. In peccatoribus vero ꝓtra est: Amāt vnde pereāt: desiderāt vnde dampnentur: et placet illis malū per qō penas ꝓpetuas sustinebūt: sicut in decimo psalmo tam dictū est: Qui autē diligit iniquitatē: odit aiam suā. Addidit: Cōfusi sunt qm̄ deus spreuit eos. Istos tales qui sibi placent: necesse est cōfundi: qm̄ illos certū est a regno Christi omnipotentis arceri. [Quis dabit ex syon salutare israel: † dū cōuerterit † dñs captiuitatem plebis sue]. Venit ad tertiā partē iā lectio: mater ecclesia: ad textu reuertens tertiidecimi psalmi: vt sicut principiū posuit simile: ita finē illi termino cōcluderet cōsonantē. Quis dabit: addendū est: nisi tu dñe. Credentis enim verba sunt: non dubitantis. Ex ꝓsonullam dicit speculatione felicem: in qua dñs aspicitur: et maiestas ipsa vero lumine cordis hauritur. Hec est salutaris israel: id est que vitam prestat populo fideli deū videnti. Adiecit: Dū cōuerterit dñs captiuitatē plebis sue: hoc est dum adhuc in isto seculo plebs deuota tribulationū anxietatibus videtur esse captiua: quādo ad promisse libertatis necdū potuit peruenire remedia. Nam q̄diu fideles suos hinc liberat: ipse etiam hic dat ex syon salutare israel: cum labores sanctoꝝ suis beneficijs consolatur. [Exultabit iacob et letabitur israel]. Versus iste futuram cōmemorat felicitatē: quādo fideles domini plenissima libertate gaudebūt. Et respice quod in resurrectione generali: frequenter Jacob patriarcha nominatur: propter illud: Jacob dilexi: Esau autem odio habui. Congrue siquidem dilectus in tanta temporis cōmemoratione ponitur: vbi sine fine gaudetur. Intulit: Et letabitur israel. Israel interpretatur videns deum: quod tūc ecclesie sine dubitatione concēditur: quādo sicut illi promissum est: in eterna patria feliciter collocabitur.

Al. scient
Al. vt
Sclbe.
Al. fuit
Al. dissipauit
Al. eoꝝ qui holibus placent
Malach. 1.
Inter.

Conclusio.

¶Studiosissime nobis considerāda est varietas et partilitas ista psalmoꝝ: quādo in verbis cōsonantia et in intellectu ꝓbatur esse diuersitas. Absolutissime siquidē pdit diuini eloquij consciabile dignitatē: vt in hijsce sermonibus salua fide res diuersas intelligere debeamus. Nam si coloribꝰ gemmarū datū est varia luce radiare: si auibus quibusdā cōcessum est diuersis splendere coloribus: si cameleonte in vno atq; eodem corpore: modo prasinū: modo venetū: modo roseum: modo pallidum humani oculi cōtuentur: cur et diuina eloquia diuersitatis intelligentiā non haberēt: que frequēter et abyssis cōparantur? Nā motu tremulo varia pelagus luce resplēdet. Hinc est etiam q̄ orthodoxi patres de vno loco diuersa dicūt: et tamen oēs salutariter audiunt. Unde et quidam nostroꝝ ait: Margarita quippe est sermo diuinus: et ex omni parte foueri potest. Meminisse quoq; cōuenit: secundū hunc esse psalmū: qui de iudeoꝝ increpatione et cōuersione ꝓlati sunt. Qui sicut nunc per vtraq; testamenta increpantur assidue: ita residui in seculi fine saluandi sunt.

¶Explicit expositio in psalmum. 52.

¶In finem in carminibus intellectus Dauid cū venerunt Ziphei et dixerūt ad Saul: Nonne ecce Dauid absconditus est apud nos? liij.

DEus in nomine tuo saluū me fac et i virtute tua iudica me. Deꝰ exaudi oratiōnē meā: auribꝰ percipe verba oris mei. Qm̄ alieni insurrexerūt aduersum

Ps. 10.

me: ⁊ fortes quesierũt aiam meã: ⁊ nõ ppo
suerũt deũ ante cõspectũ suũ. Ecce enim de⁹
adiuuat me: ⁊ dñs susceptor est anime mee.
Auerte mala inimicis meis: ⁊ i veritate tua
disperde illos. Volũtarie sacrificabo tibi: et
cõfitebor nomini tuo dñe qñ bonũ est. Qñ
ex omni tribulatione eripuisti me: ⁊ sup ini-
micos meos despexit oculus meus.

DES. In finem/ Christũ significari notissimũ est. In carminib⁹: id est in psalmi ꝓsentis ope-re. Carmen quippe est: qꝺ metri alicui⁹ pe-dibus ꝓcedens statutis regulis cõtinetur: sicut ome psalteriũ in hebrea lingua cõstat esse formatũ. Istud ergo carmẽ Christi significat lau-des. Intellectus aũt Dauid: dñm denũciat Salvato-rem: quẽ ille ꝓspicue semꝑ intelligẽs: nimio deside-rio cupiebat salutariter aduenire. Sequitur: Cũ venerũt Ziphei: ⁊ dixerũt ad Saul: Nõne ecce Dauid abscon-ditus est apud nos? Hic iterũ hystoria regũ introduc-itur. Nã Ziphei a vico syrie in quo habitabat Ziph: dicti sunt Ziphei. Qui venientes ad Saul ꝓdiderũt Dauid apud se esse celatũ. Sed exerentes malitiã suã sancto viro minime nocere potuerũt. Nunc videamus quos populos nomina ista significent: vt sacramenta INTEB. huius psalmi euidentius innotescant. Ziphei: signifi-cantur florẽtes: qꝺ in isto mũdo peccatoꝝ⁹ datũ est. Dauid autẽ figurã gerebat dñi Saluatoris: per quem declarat populus christian⁹. In hac ergo similitudine decẽter exprimit hic ꝓfidos esse florẽtes ac liberos: ⁊ fideles absconditos atq; cõclusos. Unde nunc ꝓphe-ta a talib⁹ se liberari deprecatur: ne inimicoꝝ mamb⁹ eoꝝ proditionibus contradatur. Diuisio.

Saulis periculo ꝓpheta liberat⁹: per to-tũ psalmũ dño gras agit: quia eũ ziphęoꝝ non potuit nocere ꝓdicto. In prima parte deprecatur: ne eum inimici fortissimi gra-uare prevaleant. Secundo loco aduersa-rios suos spũali pietate supplicat debere ꝙuerti: quod omnẽ cõuenit petere christianũ: vt a florentib⁹ huius mundi ita debeat liberari: quatenus cõuersionis eius gratia non negetur. Expositio.

Deus in nomine tuo saluum me fac: ⁊ in vir-tute tua † libera me]. Figura hymnoꝝ: id est cõuenientia: que fit quãdo series oratio-nis tenorẽ suũ vsq; ad vltimũ seruat: totã hanc psalmi partem cognoscitur obtinere. Orat enim ꝓpheta: vt in nomine dñi Saluatoris a perse-quentiũ malignitate liberetur. Multi enim in hoc mũ-do saluari sibi videntur ad prelens: sed non in nomine dñi: vt si quis philacteriis vel incantatione sacrilega ꝓsentibus egritudinibus nonnullis appareat subleuatus: vt si quis corrupto iudice pecuniarũ molib⁹ a facinore cõmisso liberetur. Iste vero illã petit sibi tri-bui sospitatem que venit a dño: vt hic vtiq; fide since-rissima perseverans: a pestilentia mũdi istius cõcess mentis incolumitate saluet. Sequit: Et in virtute tua libera me. Supertius petit vt in hoc seculo in nomine dñi sumeret medicinã: nunc autẽ rogat vt in iudicio fu turo eius virtute liberetur: Nam sicut hic sub imbecil litate corporis venit: ita ibi in mateſtatis sue virtuti-bus apparebit. Sic in vno versu hec duo q̃ sunt a reli-giosis principaliter expetenda: completa sunt. Quod merito vnusquisq; fidelis: merito dicit populus chri-

Al. iudica SCIBE.

stianus. [Deus exaudi orationẽ meã: auribus percipe verba oris mei]. Repetit iterũ nomen omnipotentis vt cũ frequẽter deus imploratur: non tardetur auxilium. Sed quia poterat exaudire orationẽ ⁊ tacitã: addidit Auribꝰ percipe verba oris mei: vt iam nõ solũ cordis instinctũ: sed etiã vocis exaudiret affectũ. Insigniter aũt positũ est percipe: quia illa ꝓprie percipere di-cimur: que mentis arcano recõdimus. [Qñ alieni in-surrexerunt aduersum me: et fortes quesierunt aiam meã: ⁊ non ꝓposuerũt deũ ante cõspectũ suũ]. Causa nunc predicte oratiõnis exponitur. Sed cum Ziphei de tribu Juda fuisse noscantur: vnde ⁊ ꝓpheta traxit originẽ: quare alienos dixit aduersus se insurrexisse? Uerũ hic alienos non vult peregrini generis viros in-telligi: sed operibus a dño factos extraneos. Merito: quia dum ab illis auxiliũ defensionis quesierit: apud ipsos magis insidias ꝓditionis inuenit. Fortes enim Saulem vult intelligi cũ ministris: quem et potentia regalis erigebat: ⁊ liuor insane mentis armabat. Se-quitur: Non ꝓposuerũt deũ ante cõspectũ suum. Ille ꝓponit deũ ante cõspectũ suũ: qui credit eum vbiq; esse presentẽ: ⁊ facile agnoscere que voluntas nititur humana complere. Perditi aũt ideo non ꝓponũt deũ ante oculos suos: quia ignorare illũ credũt que scele-rata mente cõcipiunt. Hec est pia oratio quã desider bat audiri: ne illi ꝓmitterent suas voluntates efficere: quos cõstabat deũ ante oculos suos nõ habere. [Ecce enim de⁹ adiuuat me: ⁊ dñs suscepto⁹ est anime mee]. Uenit ad secundã partẽ: vbi post orationis devotissi-mam sanctitatẽ: auxilii sibi dñi spũali ꝓsumptione ꝓmittit. Adiuuat dixit: vtiq; laborantẽ: vt potuisset ferre que supra eũ nitebãtur impij cõgregare. Sequi-tur etiã qꝺ sit istud adiutoriũ: id est Et dñs suscepto⁹ est anime mee. Quẽ ille suscipit: non solũ in laboribus adiuuat: sed etiã a peccatis omnibus miseratus abso-lut. Et intuere quia dicit: Anime mee: vt etsi corp⁹ pe-riculis exponit: anime tamẽ salus illesa seruet. Ipsam quippe nouit in sanctis suis specialiter custodire: per quã in iudicio creditur hoiem larga pietate coronare. [Auerte mala inimicis meis: † in veritate tua disꝑde illos]. Cũ se dñi miseratione ab inimicoꝝ ꝓsecutione ꝓpheta cognosceret fuisse liberatũ: hanc hostiã bone volũtatis ꝓbatur offerre: vt pro inimicis suis nitatur oĩmodis supplicare: qꝺ diuina pietas cõsueuit libẽter accipere. Orat ergo vt mala voluntas remoueatur ab inimicis eius: vnde eos nouerat ingrauãdos. Sequit enim: In veritate tua disꝑde illos. Mali cũ ad verita-tẽ veniũt a pristina intentione dispereũt: ⁊ nisi aliquis a ꝓposito iniquitatis discesserit: locũ in bonis actib⁹ non habebit. Dispereãt ergo Ziphei ne ꝓdant celatũ: dispereat Saul ne ꝓsequatur innoxiũ. [Volũtarie sa-crificabo tibi ⁊ ꝓfitebor nomini tuo dñe: qñ bonũ est] Voluntarie sacrificat dño: qui pro inimicis suis studio pietatis exorat. Nam qui petit inimicoꝝ vindictam qui se vlcisci desiderat calamitatibus alienis: vel qꝺ propter alia mũdi desideria supplicat: voluntarie non sacrificat domino: quia non eius amore rogat: sed po-tentiam ipsius rerũ aliquarũ necessitate deprecatur. Sacrificare autem voluntarie domino est: puritatem DEF. bone volũtatis offerre: ⁊ propter hoc tñ illum colere: timere vel amare quod deus est: qꝺ creator: quod re-rum omniũ pius probatur esse dispositor. Sacrificant etiam voluntarie deo: qui inter angustias passionũ iu-giter gratias agunt: sicut vir sanctus Job fecisse me-moratur. Sequitur: Et cõfitebor nomini tuo dñe: qñ

bonum est. Congrue nimis ad superiora respondit: vt in cuius virtute saluus fuerat factus/ eius nomen ho-stiam confessionis offerret. Confiteri enim hic/ laudare significat: q; verbũ istud (sicut sepe diximus) omony-mũ est. Addidit Qñ bonum est. Illum enim velle lau-dare mestimabile bonum est: vnde et mens sancta re-ficitur/ et mundi istius aduersitas effugatur. [Qñ ex omni tribulatiõe eripuisti me: ⁊ super inimicos meos
al. despexit Al. meus. † respexit oculus † tuus]. Sicut in prima parte in fi-nem reddidit causas oratiõnis: ita nũc subiicit ratio-nem cõfessionis sue: vt cuius ille volũtarie sacrificasse dño videretur: deus tñ cõcesserat que ꝓfutura cogno uit. Ex oĩbus quippe tribulatiõibus virtute dñi ꝓphe ta se testatur ereptum: qꝺ vtiq; in mundo isto accide re non potest/ nisi eis qui in dñi dilectione persistunt. Super inimicos aũt eius Ziphęos respexit oculus dñi: quando eos cogitationes nefarias minime cõple re permisit. Frequẽter enim ꝓpitius deus iniqua nos nõ permittit efficere: vt cõpuncti debeamus de nostris er-roribus supplicare. Sicut est Saulus phibitus/ cum a sacerdotibus ad Damascũ mitteretur: vt ecclesiam christi feuissima persecutione vastaret. Magna siqui-dem prosperitate non est permissus agere: vnde po-tuisset ad eterna supplicia pervenire.

Conclusio.

¶ Supplicatio ista ꝓphetica/ ⁊ sancte depre-cationis devota simplicitas: vtilimum vite nostre tradit exemplũ: vt qñ a Ziphęis id est a mundi istius florentibus ingrauamur: non ad contentiões leuissimas incitemur: sed voluntarie dño sacrificantes/ eius beneficijs ab omni tribulatione li-beremur. Contẽdamus illi verissime confiteri: vt etiã ignari a nostris compedibus mereamur absolui. Ma-gna ꝓrsus forma petitionis expressa est: vt imminẽ-tibus quibuslibet periculis tranquillo ⁊ cõfidenti ani mo supplicemus: qñ nouit ille nos ex oĩbus tribula-tiõib⁹ eripere: si tñ hic nobis intelligit expedire. Nos eñ quid oremus sicut oportet nescimus/ quos ⁊ igno rãtie tenebrose circundãt/ ⁊ noxia peccata cõfundũt.

¶ Explicit expositio in psalmum. 53.

¶ In finẽ in carminibus intellectus Dauid. Luij.

Exaudi deus orationẽ meam/ ⁊ ne despexeris deprecationẽ meã: intende michi et exaudi me. Contristatus sum in exercitatione mea: ⁊ conturbatus sum a voce inimici/ ⁊ a tribu-latione peccatoris. Quoniam declinauerũt in me iniquitates: et in ira molesti erant mi-chi. Cor meũ conturbatum est in me: ⁊ formi do mortis cecidit super me. Timor ⁊ tremor venerunt super me: et contexerunt me tene-bre. Et dixi: quis dabit michi pẽnas sicut co lumbe: ⁊ volabo/ ⁊ requiescam? Ecce elonga ui fugiens: et mansi in solitudine. Expecta-bam eum qui saluum me fecit: a pusillanimi-tate spiritus ⁊ tempestate. Precipita dñe di uide linguas eorum: quoniam vidi iniquita tatem ⁊ contradictionem in ciuitate. Die ac nocte circundabit eam super muros eius ini quitas: ⁊ labor in medio eius ⁊ iniustitia. Et non defecit de plateis eius: vsura et dolus. Quoniam si inimicus meus maledixisset mi chi: sustinuissem vtiq;. Et si is qui oderat me sup me magna locutus fuisset: abscondissem me forsitan ab eo. Tu vero homo vnanimis dux meus ⁊ notus meus. Qui simul mecum dulces capiebas cibos: in domo dei ambula uimus cum consensu. Ueniat mors super il-los: ⁊ descendant in infernũ viuẽtes. Quo-niam nequitie in habitaculis eorũ: in medio eorũ. Ego autẽ ad deum clamaui: ⁊ dñs sal-uauit me. Uespere et mane et meridie nar-rabo ⁊ annunciabo: ⁊ exaudiet vocem meã. Redimet in pace aiam meã ab his qui ap-propinquant michi: quoniam inter multos erant mecũ. Exaudiet deus ⁊ humiliabit il-los: qui est ante secula. Nõ enim est illis com mutatio/ ⁊ non timuerunt deum: extẽdit ma nũ suã in retribuendo. Contaminauerũt te-stamentũ eius diuisi sunt ab ira vultus eius: ⁊ appropinquauit cor illi⁹. Molliti sunt ser-mones eius super oleum: et ipsi sunt iacula. Jacta super dñm curã tuã/ ⁊ ipse te enutriet: ⁊ non dabit in eternum fluctuationem iusto. Tu vero deus deduces eos: in puteum inte-ritus. Uiri sanguinũ et dolosi non dimidia-bunt dies suos: ego autẽ sperabo in te dñe.

IN finem quidem frequẽter dictũ est: quod tñ non pigebit repetere/ si hic et aliter po-tuerit explanari. Bene finis dicit christus: qñ quicquid recte ac fideliter agimus/ ad ipsum cõstat sine dubitatione referendum. Siue qꝺ-nit in tempor. fine: sicut apostolus dicit. Nouissime lo- Hebr. 1.
cutus est in filio. Hoc etiam significabat qꝺ Moyses dixit: Occideris agnum ad vesperã. In carminibus Exo. 12.
in laudibus dicit. Admonet enim nos siue in tristitia/ siue in gaudio ꝓcoma dñi iugiter ꝓsonare: vnde psal-mus iste dicturus est nec ab ea aliquãdo laude disce-dere. Nam paterno affectu quando castigat corrigit: quando cõsolatur refouet. Utrunq; ergo nobis ꝓficit si de ore nostro gratiarum actio nõ recedit. Sequitur Intellectus Dauid. Iste certꝰ intellectus est Dauid: vt sm carnem eum patrem dicamus dñi christi: sicut in euãgelio cecus exclamat Fili Dauid miserere mei. Luc. 18.
Scõm diuinitatez vero seruũ esse fateamur: sicut ipse in centesimo nono dicit Dixit dñs dño meo: sede a de- Pũ. 109.
xtris meis. Diuisio.

Per totũ psalmum duobus diapsalmatibus quasi gemmis oculis decenter appositis/ ꝓba sunt dñi saluatoris ex forma serui: quã integra ꝓprietate declarãs/ humilitatis no bis salubrime donauit exemplũ. In pri-ma parte petit ne in tribulatione positi despiciat ora-tio: deprecans liberationis celeritatem: quam ex car-nis infirmitate ꝓbatur expetere. Secũdo loco iudeo-rum destrui supplicat iniquitates: quoniaz in ciuitate

ipsorum erat cōtradictio veritatis. Tertio loco dicit que obstinatis iudeis pro suis sceleribus nouerat euenire. Post hec introducitur pia consolatio: ne quis fideliū audita seueritate iudicis terreretur.

Expositio.

EXaudi deus oratiōnē meā: t ne despexeris deprecationem meū]. Christus dñs qui ad nos venit pia miseratione saluandos/vite nobis formā tribuens t salutē: ex dispensatiōe/qua passus est in mundi perturbationibus voluntarie cōstitutus: primo comate exaudiri petit orationez suam. Deinde postulat ne eius deprecatio despiciat: sed hoc totum per illud dicitur/qđ homo deus esse dignatus est. Poterat enim t exaudiri pus: sed postea despici. Qđ euenit eis q̄ mū di istius bona desiderantes accipiunt que precātur: t tñ postea despiciūtur: q: nequaq̄ eterna premia que-
Alr. michi. sierunt. [Intende † in me et exaudi me. Contristatus sum in exercitatione mea: et cōturbatus sum]. Prius est intendere: deinde vocem supplicantis audire. Nemo em̄ auersus exaudit: sed cui aspectus tranquillus cōcedit/ipsi t aures placidissime cōmodātur: sicut in
Pō.12. alio psalmo dicit Respice t exaudi me dñe deus me⁹. Deinde reddit causa perfecte orationis. Cōtristatus sum in exercitatiōe mea: t cōturbatus sum. Pulcherrime dñi saluatoris vno sermone vite cursus exponit. Exercitationē quippe dicimus: que nulla remissione/ nullo ocio cōquiescit: sed intenta fugi laboze in virtutis gloria perseuerat. Exercitabatur nāq̄ miraculis/ exercitabat sanctitate doctrine: sed contristabatur eo maxime/q: fructū iustitie perfidi non ꝓbabant afferre: sicut euā gelista dicit: Et cōtristatus est super Ihe-
Luc.19. rusalem t flevit. O bonitatem pissimi creatoris: vt se contristatū t cōturbatum dicat: q̄ predicatiōibus salubberrimis obstinati populi vesania nō credebat. [A voce inimici/et a tribulatione peccatoris. Quoniam declinauerūt in me iniquitates: et in ira molesti erant michi]. A voce inimici/et a tribulatione peccatoris: subaudiendū est Libera me: vt possit nobis fm auctoritatem hebream versuum cōstare diuisio. A voce inimici petit se liberari: quando de ipso dicebat populus
Wat.27. iudeorū: Si rex israel est/descendat de cruce: t credimus ei. Petit ergo vt hec vox perfidorū cōspecta resurrectione vincat. Tribulatio vero peccatoris erat: quādo enim oze sacrilego cōspuebāt/cedebant alapis t flagellis/t exprobrationes illi supra verba gemnabant. Sequit Qm̄ declinauerūt in me iniquitatē: t in ira molesti erāt michi. Furētis populi imper⁹ quasi fluminis cursus exponit. Declinauerūt em̄ in dñm iniquitatem: q: nullam volētes recipere rationem/effusionē sanguinis innocētis expetebant. Et nota q̄ magne cause verbis singulis explicant. Judeos dicit vehemēter accensos: quos ira feruida p̄cipitabat ad facinus. Nam qđ ad se pertinet dixit Molesti erant michi: quod solet nobis cōtingere/quando peccatore superfina reddimur inquieti. Audiant insipientes iudei dño se tm̄ fecisse molestiā: sibi autē perpetuā ruinam. [Cor meū conturbatū est in me: t formido mortis cecidit sup me]. Hic iterum humilitas humanitatis exprimitur. Nam q̄uis lege carnis eius animus turbaretur: diuinitatis tñ sue presidio dolores corporis/tormēta q̄ vincebat. Nam si hoc in martyribus dei virtus operatur: quāto magis in illa dispensatiōe carnis sue tormēto⁹ sensus vehemēs nō poterat prevalere. Impleuit patiendo verum hominē: sed t per se vincē-
do talia idem ipse deū se esse declarauit. Addidit Et formido mortis cecidit super me. Sua suis apte reddunt. Consequens em̄ erat: vt cuius cor cōturbatum fuerat/eius t formido mortis inualeret. Inspiciamus qđ dicit Formido mortis cecidit super me. Reuera cecidit: quando supra eū venit viterius non valitura qđ potuit. Morte siquidem dñi momentanea/mors perpetua victa est: que sibi dominatū in humano genere
vendicabat: sicut apostolus dicit Absorpta est mors 1.Cor.15.
invictoria tua. Ubi est mors cōtētio tua? Ubi est mors aculeus tuus? [Timor t tremor venerunt super me: t contexerūt me tenebre]. Exitus nostri morte certissima ꝓprietate describit. Mortem em̄ prius timemus: deinde cōtremiscimus: q: separatio ista corporis/ anime sine cōturbatiōe maxima nō potest euenire. Sequitur Et cōtexerūt me tenebre. Ucina mortis tenebrarū premittebat aspectum: q: frequenter illa cōspicimus animo/de quibus nos ventura solet cōturbare formido. [Et dixi: quis dabit michi pēnas sicut columbe: t volabo/t requiescam?] Post cōturbatiōes mortiferas/et verissime humanitatis indigētiam: necesse fuit liberationē expetere/quam sibi nouerat conferendam. Ait enim: Quis dabit michi: scilicet nisi tu pater qui humanā naturam vsq̄ celozum regna perducēs/ ad tuam dexteram collocabis? Penne a pendēdo dicte sunt: que corpus auium in auras ethereas sublimitate suspendūt. Sed inspice q̄ pennas non aquile/ non accipitris/non hirūdinis: que his omnibus celerius volant sibi dari postulat: sed columbe. Columba enim dicta est quasi celle alumna: que vitam sine alterius grauamine peragit. Aues innocēs/māsueta: que in nullum animal fellica voluntate cōsurgit: nec escis sordidis vllatenus acquiescit. Merito ergo columbe pennas dñs christus expetit: in cuius specie supra eū baptizatus spiritus quoq̄ sanctus apparuit. Sequit Et volabo t requiescam. Volabo: id est celerrima me velocitate transponam. Significat em̄/quando molestias iudeorū vitauit: vt ab eorum iniquitate quiesceret/quod etiam sequens versus ostendit. [Ecce elongaui fugiens: t mansi in solitudine]. Illa loca euāgelii cōmemorat: quando crebris miraculis seditiones sibi concitauit omnimodis perfidorū. Ait enim War War.1.
cus: Et diluculo valde surgens egressus abiit in desertum locū: ubiq̄ orabat. Et paulo post sequitur Ita vt iam non posset manifeste in ciuitatem introire: sed foris in desertis locis esse. Elongauit enim a persequētibus: vt occasionem iracundie insanis mentibus abrogaret. Mansit in solitudine: vt imperturbati secreti puritate frueret. Tali facto nos cōmoneno: vt quando iniquitatis alicui⁹ falce deprimimur/in secreto cōscientie quiescere debeamus. Siue illud potest intelligi: qm̄ a iudeis perfidis recedēs/ in solitudine gentū mansit. Solitudinem vero gentes appellari ꝓpheta testatur dicens: Letare desertum sitiēs: t exultet de- Isa.35.
sertum/t floreat tanq̄ lilium: et floreant t exultēt deserta iordanis. [Expectabam eum qui saluum me fecit: a pusillanimitate spiritus et tēpestate]. Uenit ad secūdam partē. Intercedente enim diapsalmate mutauit et causaz. Dixerat quippe requieuisse se in solitudine: nūc autē ꝓnunciat patris se expectare presidiū/ qui eum poterat a corporea infirmitate saluare. Non enim se securum factum solitudine putauit/ qui adhuc presidia paterna sustinuit: prebēs nobis saluberrime institutionis exemplum: vt non in adiutorio cuiusq̄ alterius/sed in ipsius tm̄ liberatiōe presumamus. Et

q: dixerat se superius perturbatum: ideo nūc modici animi se fuisse testat. Hec em̄ t his similia ad humaETY. nitatis sunt referenda naturā. Pusillum em̄ a pugillo dictū est: parū aliquid atq̄ breuissimū ēstum vni⁹ manus capacitas cōstricta possit includere. Tempestatem vero dicit ꝓcellas seditionū: quas videt precipites similes fluctibus cōmouebant. [Precipita dñe et diuide linguas eor: qm̄ vidi iniquitatē/t cōtradictionem in ciuitate]. Hic iudeo populo salutariter impiecat/vt diuisione linguarū malitie sue nō impleret effectum: sicut in turri illa factū est/quā metu recentis diluuij in altum homines extendere tentauerūt: vbi primo linguarum facta est cōfusa diuisio. Ante em̄ mundus hebreis tm̄ (sicut putamus) sermōibus vrebatur. Sed specialiter mente cōdendū est: q: iratus linguas diuisit: ꝓpitius autez in suis apostolis adunauit. Ubi ne superflua vota complerēt: hic vt vniuerse gētes ꝓpriam linguam predicatione veritatis agnoscerēt. Precipita dixit: ne muniat cogitationes suas machinatione puersa. Diuide/ne in pernitiosam confluāt vanitatem. Sequitur Qm̄ vidi iniquitatem t contradictionē in ciuitate. Digne illos diuidi postulabat/quos iniquos fore in sacrilegis cōgregatiōibus presciebat. Et merito solitudines expetit: qm̄ iniquitatē in ciuitate eor: esse cognouit. [Die ac nocte circūdabit eam super muros eius iniquitas: t labor in medio eius/t iniustitia. Et nō defecit de plateis eius vsura t dolus]. In duobus istis versibus Hierusalez pristine triplici modo mores pessimi rationabiliter accusantur. Dicit em̄ Die ac nocte: id est omni tēpore circūdabit eā super muros eius iniquitas: vt ētum murorū machina in altum potuit crescere: multo magis ibidem malitia se ꝓterua distenderet. Sequit Et labor in medio eius t iniustitia. Prius muros dixit/vt cunctos habitatores includeret: nūc dicit Et mediū ciuitatis: designās nobilissimos t primates/qui honorabiles se videri volunt semp in medio cōstituti. Hos non lex/non ratio: sed labor et iniustitia possidebat. Labor/ respicit ad exercēdas oppressiones: iniustitia/ ꝓtinet ad nefanda iudicia. Subiūgit tertium modū. Et nō defecit de plateis eius vsura et dolus. Intendamus q̄ nō dixit occulte: sed in plateis talia fuisse cōmissa/que lex superna damnauit. De vsura em̄ dictum est Qui pecuniam
Pō.14. suam nō dedit ad vsuram. De dolo autē/Et labia tua
Pō.33. ne loquant dolum. Hec nō occulte gessit: sed quodāmodo libera iniquitate cōmisit. Omne em̄ malū execrabilius redditur: quando publica presumptiōe tra-
SCIBE. ctatur. Memēto autē illius schematis/quod A parte significat totū. Multi em̄ illic inuenti sunt/qui sacras predicationes deuotis mentibus acceperūt. [Qm̄ si
Alr. fustinuissem. inimic⁹ me⁹ maledixisset michi: † supportassem vtiq̄. Et si is qui oderat me super me magna locut⁹ fuisset:
Alr. abscondissem me forsitan. † absconderem me vtiq̄ ab eo]. In isto versu t duobus aliis qui sequunt/iudas pfidus exprobrat: q: cauere potuit/si publicus fuisset inimicus. Nam quomodo eū haberet suspectū: qui videbat esse discipulus? Dicit Qm̄ si inimicus meus maledixisset michi/ supportassem vtiq̄: q: reuera venisset aduersus iurgia tractanda. Et debet patienter accipi: qđ inopinatū non ꝓbatur assumi. Et intelligē q̄ humili verbo vsus est vt diceret supportassem: qđ cōsuetudo humanis calciamentis nomen imposuit. Nō est ergo insolitum vt ille diceret supportassem: qui se etiā scarabeis/t vermibus cōparauit. Que figura (sicut sepe memoratus
SCIBE. est) dicitur Metriasmos: id est mediocritas. Sequit: Et si is qui oderat me super me magna locut⁹ fuisset: abscōderem me vtiq̄ ab eo. Hinc quoq̄ mirabile patientie monstratur exemplū: vt inimicis magna: id est lingua loquentibus: non in cōtentiones erūperet/aut aliqua altercatione resisteret: sed locum verbis daret insanis. Et ne adhuc sanctā mentē malmolozū sermo sequeretur/se dixit abscondere: vt ꝓcacitas necessario desineret/cū aduersarium non videret. [Tu vero homo vnanimis: dux meus/t notus meus]. Hic t sequens versus increpatne quidē legendus est: sed consideren⁹ qua patēria. Adhuc vnanimis/adhuc dux/ adhuc not⁹ dicit: qui futurus hostis/et crudelissimus traditor: ꝓ omnia noscebatur. Unanimis/ad illud ptinet: q: inter apostolos fuit. Dux/qm̄ ad vicos t castella premissus est: vt predicatione verbi rudes animos imbuisset. Ducere vero bene dicimus itineris precursorem. Notus autem ad illud pertinet/qđ eius ꝓditio fuisse non ꝓbatur abscōdita: quando christus dñs tradidorem eum in cōmunt epulatiōe predixit. Et alio loco dicit: Nōne ego vos duodecim elegi: sed vn⁹ ex vo- Joan.6.
bis diabol⁹ est? [Qui simul mecū dulces capiebas cibos: in domo dei ambulauimus cū cōsensu]. Gradescit culpa: cū beneficia reputant extrema. Quod schema dicit Emphasis. Nam queuis malignitas ciborū SCIBE.
semp comestione mitescit: nec solet esse venus/qui dulcis mense gratificatiōe delinit. Congrue siquidē corporales cibos stulto homini cognoscimus imputatos quos ille tm̄ dulces poterat estimare. Nam si dogmaticos cibos quos ante ꝓceperat retinere voluisset: ad tantū sacrilegium nō veniret. De quibus cibis fidelibus dictū est Gustate t videte: qm̄ suauis est dñs. Se- Pō.33.
quit In domo dei ambulauimus cuz cōsensu: id est in templo Hierosolymitano: vbi inter eius videbat esse discipulos: vt simul vocatus incederet/simul eius collegia sequeret. Cōsensus em̄ perfidi hominis ad conuēticula ꝓcessionum pertinet: non ad ꝓpositi firmissimā sanctitatē. Et vt nobis absoluta verbor possit stare cōtextio: illi/et superiori versu iungendū est cur metradebas. [Ueniat mors sup † eos: t descendāt in in- Alr. illos.
fernū viuētes. Qm̄ nequitie in † hospitijs eor: in me- Alr. habita-
dio † ipsor: ū]. Cū de iuda superius singulariter sit lo- culis.
cutus: nunc per sentētiam cōmunis pene cōuertit ad Alr. eorum.
iudeos. Sz mouere potest quare dixerit Ueniat mors super eos: t subiūxit Et descendant in infernū viuentes: quod vtiq̄ fieri nō potest vt t moriatur aliquis/t viuus descēdat ad inferos? Sed hoc magis spiritualiter accipiendum est: q: more suo emendationem magis q̄ cōsumptionem venire postulat inimicis. Moris enim dicitur vite finis: t qui in meliorem partē cōuertitur/ occasum prioris cōuersationis merito reperisse iudicatur. In infernū autem descendunt viuentes (sicut paruitati nostre videt) qui cogitationes suas pessimas expauescunt: et ad melioris institutionis tramitem diuina gratia transferunt. Sic em̄ quasi in infernum viuentes descendimus: quando malorū nostrorum recordatione terremur. Tali siquidez intellectu predictam euadimus questionē. Juste quoq̄ illos petit conuerti: qui in suo pectore quasi in quodam hospitio nequitiam susceperunt. Et bene dixit hospitio: vt ostenderet maliciam non esse naturalem: sed aduētitia quadam hospitalitate susceptam. Qz autem dixit In medio/designat precordia eoruz: vt pernitiosissima cogitatio mōstrarek/que cor hominis obtinebat. [Ego autē ad deum clamaui: t dominus † exaudiuit Alr. saluauit.
me]. Malorū increpationibus vt decebat premissis:

nd sua desideria/votaq; remeauit:ex forma seruiverba deprimens. Clamauit enim tugiter ad deū/qui se diuina cōuersatione tractauit:z cōsequens erat illum exaudiri/q; maiestate sua nō poterat segregari. Nō schema dicit prophonesis/ iarme exclamatio: quotiens inter alia que loquimur / ad deum subito verba conuertimus. [Uespere z mane z meridie narrabo et annūciabo/z exaudiet vocē meā]. Intendamus animo:quia hec verba magna nobis denunciant. Uespere significat tempus traditionis:quandoq; eū iudas cohortibus nosciur prodidisse querentibus. Mane/cū ad pontium pilatum perductus est audiendus. Meridie/q; hora sexta(vt euangelista dicit)in cruce suspēsus est. Meridies quippe dictus est quasi medi⁹ dies. Hiis consequentia verba redduntur. Narrabo pertinet ad vesperam: q; omnia locutum cōstat que iudas nequissimus facere disponebat. Annunciabo ad mane respondet: quando dicēte pilato Tu es rex iudeorum. Annūciauit In hoc natus sum:et cetera que ibi dicuntur a dño. Jungit etiam Et exaudiet vocē meā: ad meridiem pertinet:quando in cruce dixit Consummatū est:z emisit spiritum. O mira brevitas. In hoc vno versiculo tam magnus actus ille narratus est:vt quod in illa latitudine cognoscit expositū/in hac brevitate pbaretur esse collectum. [† Liberauit in pace aiam meā ab his qui appropinquant mihi:qm̄ inter multos erāt mecū]. Hoc est quod superius exaudiā dicit vocem suam:vt resurrectionis beneficio/ei⁹ anima liberaretur in pace. Et a quibus liberaretur cōsequēter exponit. Ab his scilicet qui appropinquāt mihi. De illis dicit quib⁹ laudibus fictis reddere videbantur obsequium / et corde fauebant nichilominus inimicis: a quibus merito aiam suā dicit esse liberatam. Erat enim grauissimū inimicitie genus esse corde aduersarios/et lingua simulare devotos. [Exaudiet deus:z humiliabit † eos:qui est ante secula]. Exaudiet vtiq; superiora que dicta sunt : humiliabit eos scilicet ad credendū : vt qui per superbiam fidem declinauerant christianam/ per humilitatem iterum lumen veritatis agnoscāt. Nam qd additū est Qui est ante secula/verbum significatur coeternum patri: ne ex tempore aliquo extitisse videretur/qui secula creauit vniuersa. Tempus enim tunc cepit:quando mundus sumpsit initium. Designat ergo arrianorum insana temeritas creatorem temporū predicare sub tempore:dum coeternus patri/z consubstantialis cū sancto spiritu incōmutabiliter vnigenitus filius perseverat. [Non est enim illis commutatio:z non timuerunt deum]. Interiecto diapsalmate venit ad tertiā partem. Prius enim solita pietate converti optauit errantes:nunc virtute diuinitatis sue futura cognoscēs/sensum esse dicit incōmutabilem perfidorum : q; duritia mentis non poterant recipere veritatem. Commutationes vero duplici modo debemus accipere: siue istā que hic fit/ quando ad confessionē piam ab obstinata voluntate transitur:siue illam quam dicit apostolus. [Omnes resurgemus:sed non omnes immutabimur. Quapropter qui hic cōmutatus fuerit: ibi non potest immutari. Sed de istis talibus quare nō cōmutabuntur/causa subsequitur:q; non timuerunt deum. Nam qui timet deum a sua perfidia cōmutatur : duz iudicij pauore / et charitatis studio eligit dificis iussionibus obedire. Et nota q̄ in hoc/z in duobus aliis versibus qui sequuntur:pariter cōiū z vitiones dicit z culpas. [Extendit manum suam in retribuendo. Contamina

uerunt testamētum eius]. Ipsa nūc allegorice dicuntur : que in futuro iudicio sunt agenda cum perfidis. Manum hic virtutem/operationemq; significat:que tunc fit: quādo illa discretio bonorū/malorumq; prouenerit. Subiūgit etiam cur iudeos pena iustissima consequatur: q; mandata dñi prauis actibus polluerunt:dum hoc nec passi sunt credere/quod eis cognoscitur scripturarū veritas predicasse. Ille enim testamentū dei q̄tū ad se est cōtaminat:qui minime ipsius imperijs obsecundat. [Diuisi sunt ab ira vultus eius: et appropinquauit cor † eius. Molliti sunt sermones eius super oleum:et ipsi sunt iacula]. Hoc dicit quod in illa iudicatione futurū est. Diuidūtur enim perfidi a populo fideli:z tanq̄ arsure palee segregant a granis. Ab ira vultus eius iudicij tempus exprimit. Ira enim hic p vindicta ponitur:quam p suis actibus impij sustinebunt. Ceterum ille incōmutabiliter omnia/placideq; discernit. Addidit Et appropinquauit cor eius. Ipsum adhuc tempus exponit:quando cor dñi: id est volūtas eius ommbus innotescit. Illo em̄ tempore appropiauit cor eius:quando illud quod hic per pphetas suos precinuit/ z per apostolos predicauit/ generalitas manifestissime tunc videbit. Sed cur illa faciat que dicta sunt subsequēter exponit. Mollierūt sermōes suos super oleum:z ipsi sunt iacula. Mollierunt enim perfidi iudei sermones suos: quando dicebant:Magister scimus quoniā a deo venisti:z viā dei in veritate doces. In mundo enim quid lenius oleo? Sed exaggerationem nimiam supra oleum perfidorum sermones dicit esse mollitos:ne tanto sceleri par potuisset aliquid inueniri. Ipsi etiam fuerunt iacula: quando dixerunt Reus est mortis. Hoc enim sermones illi pbantur effecisse/quod iacula. O execrāda diuersitas potuisse homines mollia loqui:cū essent tam dura facturi. [Jacta † in deum cogitatum tuū/z ipse te enutriet: † non dabit in eternum fluctuationem iusto]. Cum de perfidis iudeis celestis iustitia loqueretur:saluberrimū consilium nostris infirmitatibus dedit. Cogitatio enim seculi nos semper affligit : quam si nō abiciamus atterimur:sicut Salomon ait. Quēadmodum vermis ligno/z tinea vestimento:ita tristitia viri nocet cordi. Sed quando iactatur in dominū non solum non nos consumit/sed etiam nutrit: vt que solet imminuere/ augmētum nobis videatur afferre. Sequitur Nō dabit in eternum fluctuationem iusto. Uera est dñi/immutabilisq; sententia : sed si eam qua dicta est integritate noscamus. Justis in isto solo/seculi non admit fluctuationes: q; hic eos temporaliter probat:vt ibi quos coronet inueniat. In eternum autem(sicut hic dicit) neminem permittit iustissimū fluctuare: quando iam perpetua pace cum ipsis cognoscitur in eternitate regnare. Ibi enim nequaq̄ excitabitur fluctus:vbi est semper tranquillissimus portus. [Tu vero deus deduces eos in puteum interitus]. Quia dixit de iustis: nūc dicit de impijs/qui in gehenne pfunditate mergēdi sunt. Puteus quidem dicitur hiatus patens in terre finibus excauatus:aquas continens humanis vsibus attributas. Sed ne hunc puteū vitalem intelligere potuisses:addidit Interitus. De quo alio in loco legitur Neq; aperiat sup me puteus os suum. Fouea mortalis/mersura terribilis:vbi nec spacium vllum conceditur/ nec ipsa miseris respiramenta prestantur : sed obscuritas teneb:osa circūdans/amenti luminis tollit aspectum. Et putei siquidem similitudine / gehenne tormenta nos admonet

Ps. lxxxvi. Ps. lxxxvii. Ps. lxxxvii. Ps. lxxxvii

periculis sit erepta: nec se dicit formidare mala q̄ cognoscit esse celeriter transitura. Tertio loco in futura illa beatitudine laudes se dicit dño iugiter cantaturam: qui eam de huius seculi aduersitate liberauit.

Alt.mei. Alt.ipugnās

Expositio.

IMserere † michi dñe qm̄ cōculcauit me homo: tota die † bellās tribulauit me]. Virgo mater ecclesia que fideles populos parit/nec a sua integritate discedit: celestem spōsum ipso lachrymis rogat/ ne se patiat ab inimicis opprimi: que adhuc in mūdi istius cognoscit calamitate versari. Cōculcauit/retulit quod in titulo dixit ad torcular: q: tantū vinū exprimit/quantū enixius vua calcat. Hoc enim hic significat absolute diabolū: sicut in euāgelio de ipso dño dicit: Inimicus autē homo qui superseminauit zizania/est diabolus. Sequit Tota die bellās tribulauit me. Describit quid in hoc mūdo sancta patiat ecclesia: q: sine aliqua intermissiōe diaboli cognoscit certamina sustinere: sicut dicit apl̄s. Non est nobis colluctatio aduersus carnē z sanguinē: sed aduersus principes et potestates tenebrarū harū. Bellū graue/q: occultū: pugna difficilis q: cum fortiore dimicat. Quale est em̄ cū hoste confligere: et eius insidias non videre? Aduersarius quoq; noster nec labore deficit/nec victus aliq̄n discedit: sed tāto atrocior redit/quantū eum per diuinā gratiā debellari posse cōgerit. Bellū vero schematice p̄ Antiphrasim dicimus: sicut lucum qui non lucet/et piscinam que nō habet pisces. Quapropter nulli se querātur fidelīū frequentissima diaboli machinatione vexari: q: si christi esse volumus/hic aduersariū semper diaboli sustinemus. [Conculcauerūt me inimici mei tota die: ab altitudine diei. † Qm̄ multi q̄ debellār me timebunt]. Grauissimū quidem genus iniurie est/vsq; ad pedum cōtumeliam quenire: sed inde p̄cedit quod sanctis altaribus offerat. Vinū em̄ non p̄fluit/nisi pedibus vua tundat: sic in mēbris suis ecclesiam cōculcat inimicus/vt sanctoq; inde merita gloriosa nascantur. Repetit quoq; Tota die: vt reuera intelligas in hoc seculo nullū rēpus omnimodis a talibus tēptationibus alienū. Hā q̄ dixit Ab altitudine diei: mūdum istū significat/vbi tumet altitudo superbie. Nam sicut christi regula humilitatē p̄cipit: ita diaboli cōsuetudo ruinose altitudinis culmina p̄suadet. Et vt graue pōdus sue cōpressionis exprimeret/ab altitudine superbie se dicit fuisse calcatā: vt nec leue pōdus crederes/qd̄ tanta mole premeret. Sequit Qm̄ multi qui debellāt me timebūt. Nonvacat q̄ multos dicit/z nō omnes timere: scz qm̄ ex ipsis qui ecclesiam debellāt/plurimi conuertunk ad dñm: z incipiunt eterna exitia nō timere/cū beatorū partibus aggregank. Illi autē qui in sua obstinatione p̄manserint/ omnes timebunt penale sibi iudiciū: qm̄ dñi declaratur aduētus. Felix cōmutatio: vt hic paruo tēpore caste timeam fideles/ z in illa penni exultatiōe securi sint. At contra infelicīū sors omnino durissima est: hic sub breuitate gaudere/z in illa ꝑpetuitate cruciari. [Ego vero in te speraui † dñe]. Dicit causam quare sic timere non debeat sicut impij formidabunt: qm̄ sperat in dño/qui nunq̄ in se decipit confidentes: sicut Salomon dicit: Quis speravit in dño/z cōfusus est? Aut quis permānsit in timore illius/z derelictus est? [In deo laudabo sermones meos † tota die: in † dño sperabo: nō timebo quid faciat michi † homo]. In deo laudat sermones suos: qui omne qd̄ bene loquitur nō sibi/sed diuinis cognoscit muneribus applicare. Suos em̄ ita intelligēdum est/nō qui ꝑpria ꝑferunt arbitrio: qm̄ semp mali sunt: sed qui dñi largitate cōcessi sunt. Nostra enim que nobis data sunt recte dicimus: si tm̄ eadem concessa nobis dñi munere sentiam⁹. Sed hoc tota die: id est vniuerse vite tēpore cōstat esse faciendū: z cum aduersis deprimimur/z cū ꝑsperis subleuamur. Sequitur In deo sperabo nō timebo quid faciat michi homo. Sententia ista nisi subtiliter querat: superioribus videt esse cōtraria. Hā cū se cōculcatam diceret/z debellatam ab hoie: et imminēta pericula metēs/misericordiam dñi postularet: hic iterū asserit se hominē non timere. Utrūq; verum: qm̄ ꝑius dum ꝑsentes calamitates id est seculi istius aspiceret/formidauit: nūc timorē cū futura contuck/adiecit. Quid enim poterat ab homine pati: qui spem suā posuerat in illa retributiōe iudicij? Seuiat licet carnificū manus/ ꝑparenk incēdia caminoq;: oia tormenta despicit ecclesia in mēbris suis: que expectat dñi munera saluatoris. [Tota die verba mea execrabant: aduersum me † omnia cōsilia eoq; in malū]. Venit ad secūdam partē: vbi sub dolore conquerk verba p̄dicationis sue cōtinue a perfidis execrata: q: cū vera diceret/detractiones abominabiles incidisset. Qd̄ ad hereticos/vel male latentes ptinet christianos: qui dū verba dñi audiunt/ salutaria dicta cōtemnunt. Sequit Aduersum me oia cōsilia eorū in malū. Consilia solent puidere que ꝑsunt: a cōsulendo em̄ dicta sunt. Sed vt intelligeres tractatus eoq; nulla bonitate subsistere: addidit In malu3: ne quid eos boni in illa crederes deliberatione tractasse. [Inhabitabūt et abscōdent: ipsi calcaneū meū obseruabūt. Sicut † expectauit aīa mea]. Isti ergo subdoli christiani habitare publice videnk ecclesiam/ z cōgregationes sequt: cōuentusq; populorū: sed virtus sue peruersitatis abscondunt. Hec palam ausi sunt prodere qd̄ sciunt apostolicas regulas nō habere. Malū intestinū/vulnus insanabile: qd̄ quanto plus tegit/tanto ampli⁹ incurabili putredine sauciat. Sequit Ipsi calcaneū meū obseruabunt. Nos iste diabolicus est/vel eoq; qui ministri ipsius esse noscunk: vt calcaneū: id est vltima nostra insidiosa calliditate respiciāt: sicut serpenti a dño dictum est Illa tuum obseruabit caput: z tu insidiaberis calcaneo eius. Scit em̄ diabolus finitima nostra iudicare: z ipsa vult euertere vt possimus ad reat⁹ discrimina puenire. Addidit Sicut expectauit aīa mea: id est sicut ante ꝑcuidi/sicut instructa fui sicut a dño regulā predicatiōis accepi. [Pro nichilo † facies eos: in ira populos cōfringes † deus] Illos quos supius dixit mediatores/et venenosa se simulatione celātes/hic per gratiam dñi facile ꝑmittit esse saluādos: vt de nullo ergo errantiū desperare debeat/quis culpabilem esse cognoscat. Hoc q̄ dicit Pro nichilo saluos facies eos: significat q: gratis ola sua pietate cōcedit: nec cuiusq; meritū exigit/vt possit ꝑpria labore saluari. Quid em̄ meruit latro: vt sic paradisum velociter introiret? Quid publicanus: qui repente de templo absolutus exiuit? Ipse dedit confessionis subitū votū/qui donauit et premiū. Constat ergo ꝑ nichilo peccatores saluos fieri: quando certū est cōuersionem gratuita largitate cōcedi. Sequitur In ira populos cōfringes deus. Prius dixerat maligna turbam esse liberādam: nunc quemadmodū saluari possit exponit. Iustitia dñi que putatur ira: confringit populos cōtumaces. Nam cum tribulationibus eorū corda quassauerit: z diuersarū angustiarum

Wat.13.

Ephe.6.

SCHOL.

Alt.qm̄ multi bellantes aduersus me Ab altitudine diei timebo.

Alt.non hz.

Eccli.2.

Alt.non hz. Alt.deo speraui. Alt.caro.

DOG.

Alt.oēs cogitationes

ETY.

Alt.suffinuerūt aīam meam.

Gen.3.

Alt.illos. Alt.non hz.

numerositate cōpleuerit: ab iniquitate reuocati/ compellunk dño confiteri: z per iram eius videtur fieri/cū tale placidus atq; immutabilis salutis nostre causas nosc̄ak operari. [† Utram meā annūciaui tibi: † posui lachrymas meas in cōspectu tuo. Sicut † in ꝑmissione tua]. Utram suā annunciat deo/qui peccata ꝑpria cōfitet: sicut fecit apostolus dicēdo: Pri⁹ fui blasphemus/z psecutor/z iniuriosus. Hoc est cū gloriaz deo dare: vt publice denūciemus quales nos dignat⁹ fuerit sustinere/z ad cōuersionem adducere: qui mereamur peccatis facientibus interire. Et inspice qd̄ dicit Utram meā: q: semp ꝑbatur esse culpabilis. Quādo em̄ non aut cogitando delinquimus/aut verbis offendimus/aut labil actione peccamus. Utā ergo suam sicut perfidi absconditur/ita fideles annūciant: non vt eam deo notam faciāt/ qui nullatenus potest aliquid honorare: sed vt se magis cōdemnantes mereank absolui: sicut ꝑpheta dicit: Dic tu pri⁹ peccata tua vt iustificeris. Sequitur Posui lachrymas meas in cōspectu tuo. Lachryme que in cōspectu dei ponunk locum semt: q: nō cruciat/sed a cruciatibus liberāt. Pias ergo lachrymas fundebat/qui pro inimicis rogabat: z ideo meruit obtinere/q: preceptum dñi ꝑbatur implesse. Addidit Sicut in ꝑmissione tua. Pollicitatio quippe dñi est vt pias lachrymas non refutet: sicut et in alio psalmo dicit Invoca me in die tribulationis tue z eriptam te: z magnificabis me. [†† Conuertenk inimici mei retrorsum. In quacūq; die invocauero te: ecce † agnoui qm̄ deus meus es † tu]. Conuertendos retrorsum dicit inimicos: ne in suo itinere ꝑseuerantes/ pessimos implere doceank errores. A malo em̄ qui retro redit/ꝑfidie sue culpanda derelinquit. Sic em̄ petro apl̄o dño dicit ꝑpritius: nō iratus: Vade retro Sathanas. Ipse em̄ quando errantibus cōtingit: errorē piissime p̄auitatis abscedit. Sequit In quacūq; die invocauero te. Hic clementiā dñi p̄nūciat/mirabileq; pietatē: vt in quacūq; die invocatus fuerit/semper se miseratus indulgeat. Quacūq; die/significat diuersi temporis satisfactiōes. Alter em̄ tota pene vita dñm supplicat/alter in media etate conuertit/alius in vite fine saluatur. Ipsum est em̄/in quacūq; die: q: dño clemēti patiētia quodlibet tēpus nostre cōuersionis expectat: et ideo culpabiles sustinet/expectat errantes dicēs Nolo mortē peccatoris: sed vt cōuertatur z viuat. Solum est em̄ vt in hac vita peccatū omne fatea mur: vbi z humana fragilitate delinquimus. Addidit Ecce agnoui qm̄ deus me⁹ es tu. Dulcis ꝑfessio z vera ꝑbatio: vt ipe cognosceret impletū/qd̄ magno desiderio nouerat exquisitū. Sequitur Qm̄ deus meus es tu: licet sit generaliter dño omniū nostrū: tm̄ confidēter dicimus Deus meus: qm̄ ab eo nos respici posse gaudemus. [In deo laudabo verbū: † z in dño † ꝑdicabo sermone]. Reuera orthodoxe dicta nosc̄unk ecclesie. In patre se ꝑmittit filiū laudaturꝫ: vt quicquid de illo dicit/de isto pariliter sentiat. Nam cū predicam⁹ eternū atq; omnipotentē patrē: eternū atq; omnipotētem filium sine dubio cōfitemur. Unum est em̄ in vtroq; preconium/qm̄ vna virtus amboꝝ: indiuidua gloria/quādo indiuisibilis est natura. Denīq; sic ipse in euangelio testatur: Ego in patre/et pater in me est. Quid rogo nō habeat filij: q̄ naturā omnipotētis filij habet? Aut quid nō habeat patris: q̄ naturā omnipotētis patris habet? Una est reuera substātia: q: nichil in eoꝝ essentia dissimile/aut discrepans reperik. Non hic amplius/minus ve reperis: nisi qd̄ sibi hereticus arriana cōfingit. Hec aūt regula vnitatis atq; equalitatis/ spiritum quoq; sanctū sine dubitatiōe cōsubstantialez patri/filioq; cōplectit: qm̄ sancta trinitas vnus est deus: nec potest vni gloriā dare/qui se nō intellexerit cōmuniter obtulisse. Sciēdū plane q̄ doctissimus Augustinus in lib.15. trinitatis ita dicit. Spiritꝰ sanctus fm̄ scripturas diuinas nec patris est solꝰ/nec filij solius: sed esse cōstat amboꝝ. Quapropter patris z filij charitas est vnica: cum tñ z ipse ꝑfecta sit charitas. Hoc etiaz multipliciter ꝑbat in expositiōe epistole sancti Joānis apertius homelia septima dicens: Quia q̄ charitatē nō habet fraternā: vtiq; nō habet spiritus sanctū. Sequit Et in dño predicabo sermonem. Hic iam venit ad dñm christum: qui vnus ex trinitate verbū caro factū est: z habitauit in nobis. Cuius sermones: id est predicatiōes merito se laudaturā ꝑmittit ecclesia: q: humano generi viuendi regulā prestitit et salutē. Reuera sermōes vbiq; predicādi: per quos mūdi salꝰ celesti potuit miseratiōe reparari. Hec em̄ duo sancta mater se predicaturā ꝑmittit: que nostre fidei eternā tribuūt solpitatē: scz potētiam verbi/z humanitatē eiusdē dñi christi. Sed ne aliquis pessimoꝝ ista noīa dei z dñi sub discretiōe aliqua suscipiēda iudicaret: vt patri z filio vocabulū istud dñi/non omnimodis diceret cōuenire/ in cēte simonono psalmo ꝑpheta testat dicēs: Dixit dñs dño meo: sede a dextris meis. [In deo † sperabo: non timebo quid faciat michi homo]. Reuera nō potest hoiem timere: q̄ se mundana nō formidat amittere. Quid ei potest inimicus auferre: nisi illud qd̄ sancta mater a sua mēte ꝑbatur abiicere? Hic em̄ homine (sicut superius dictū est) diabolū debemus accipere: q̄ sanctā ecclesiā iniqua semper volūtate persequik. Uersus aūt iste z in ꝑia parte finalis est (sicut et hic videt esse repetitus) vt quasi margaritarū quibusdā filis relucētibus/ paritas sibi partiū decoꝝ constaret]. In me sunt de⁹ vota: † q̄ reddā † laudes tibi]. Uenit ad tertiū mēbrū: vbi tam liberata de malis huius seculi/laudaturā se dñm ꝑstitetur ecclesia. Dicit em̄ in se esse vota laudatiōis: dei tñ munere cōtributa/que in illa ꝑpetuitate reddenda sunt: qm̄ tam sancti indefessis vocibus ꝑsoluēt laudis obsequiū. Ista sunt em̄ que cū deum diligimus/habemus semp intrinsecus/ que a nobis omnimodis nō recedūt: sed in illa ꝑpetuitate reddimus/cum semp solūmus z debemus. Nam de futuro nos z hūc versum debere intelligere sequētia demōstrant: q: huic mundo nequeunt vllatenus cōuenire]. Qm̄ eripuisti aīam meam de morte: † oculos meos a lachrymis: z pedes meos de lapsu]. Causam reddit cur vota laudis sit pijs immolatiōibus oblatura: scz q: eripuit aīmā ꝑpti fidelis de morte ꝑpetua. Que figura dicit Ethiologia: id est cause redditio. Et bene suā aīmā sancta mater a morte dicit ereptā: que filiorū liberatiōe gaudebat. Sequit Oculos meos a lachrymis: et pedes meos a lapsu. Singulis singula reddit: animam dicit ereptaz de morte/oculos a lachrymis/pedes vero de lapsu. Sed hec tria in futuro seculo prestabūt: qm̄ iam nec aīa peccādo moriek/nec oculi mala sua deflebūt/ nec pedes labenk. Nam hic cui beatoꝝ aufert lachrymas: cū ipse dicat Beati qui lugent: qm̄ ipsi consolabunk. Nec pedes iustorū in isto seculo a lapsu reddūtur alieni: q: dum in hoc mundo ambulant semp in lapsu sunt: sed diuina misericordia continenk: sicut legit Septies cadit iustus z resurget. [Ut placeā cora deo in lumine viuentiū]. Dicit quemadmodū dño placere

Joan.14.

Alt.non hz. al.laudabo

Joan.1.

Pś.109.

Alt.speraui.

SCHOL.

Alt.tua.

Alt.laudationes.

Alt.non hz.

Wat.5.

Prouer.24.

possit ecclesia in manifestatiõe sanctorũ: hoc est in lumine viuentium: in quibus ipsa pulchra/ipsa sine macula/ipa redditur sine ruga. Quicquid em in illis acciderit: in vultu illi⁹ illucescit. Sicut hominis sana vicera reddunt faciem pulchriorem: sicut Salomon dicit: Corde letãte vultus floret: ita oris sancte ecclesie decus aspergitur/quod in beatorũ meritis inuenitur. Ibidem.15.

Conclusio.

¶ Peracta sunt verba sancte virginis / et matris ecclesie. Illa enim nos incorrupta generat: illa casto vtero pfundit in perpetuam lucem. Sed vtinam quales ba prismate illas generat/ tales nos vite hui⁹ terminus inueniret: ne habeamus cum populo nefandissimo portionez: qui sicut titulus dicit A sanctis longe diuisus est: quinimmo torcular nos istius seculi gaudentes premat: vt copiosa de nobis vina pfundat. Afflicti ergo gratias agamus/contristati minime desperemus: quado illa tormẽta prosunt/que nos ad premia beata perducunt.

¶ Explicit expositio in psalmum. 55.

¶ In finem ne disperdas Dauid in tituli inscriptione cum fugeret a facie Saul in speluncam. Lvi.

MIserere mei de⁹ miserere mei: qm in te confidit anima mea. Et in vmbra alarum tuarum sperabo: donec transeat iniquitas. Clamabo ad deum altissimũ: deũ qui benefecit michi. Misit de celo z liberauit me: dedit in opprobrium cõculcantes me. Misit de⁹ misericordiam suam z veritatẽ suam: z eripuit animam meã de medio catulorum leonum dormiuit cõturbatus. Filij hominũ dentes eorũ arma z sagitte: z lingua eorum gladius acutus. Exaltare sup celos deus: z in omni terra gloria tua. Laqueũ parauerunt pedibus meis: et incurauerunt animã meam. Foderunt ante faciem meã foueam: et inciderunt in eam. Paratum cor meũ deus/paratũ cor meũ: cantabo et psalmum dicam dño. Exurge psalterium et cithara: exurgam diluculo. Confitebor tibi in populis dñe: et psalmum dicam tibi in gentibus. Quoniam magnificata est vsq ad celos misericordia tua: z vsq ad nubes veritas tua. Exaltare super celos deus: z super omnem terram gloria tua.

QEr finem/frequenter diximus dñm significari: qi ipsa est nostra pfectio ad ipsum feliciter puenire. Nam sicut cum terminũ alicuius itineris destinati/labore finito in loco desiderantissimo cõquiescis: ita cum ad dñm venerio vltius nil requires. Ne disperdas Dauid: phibetur Dauid a Saule disperdi: qui ad regnũ fuerat voluntate dñi preparatus: sicut factũ esse manifestũ est. Sequitur In tituli inscriptione. Hoc non Dauid/sed in passione christo dño puenisse manifestũ est: ne a põtio pfaro scriptus rituius mutaretur. Sz qi diximus personam dñi saluatoris portasse Dauid: hoc nũc de ipso dicitur/qđ erat in christi dñi passione faciendum: ne disperderetur Dauid de regno deputato: sicut nec illa dñi potuit tituli inscriptio cõmutari. Addidit Cũ fugeret a facie Saul in speluncam. Actus iste et Dauid/z dño multũ videtur esse cõsimilis. Nã sicut Dauid Saulẽ fugiens/in spelunca se abscondit: ita z dñs saluatoris deitas intra templum corporis sui iudeis perfidis fuisse pbatur abscondita. Sic singula que de Dauid z christo puenerunt facta: illis sunt sub hac allusione cõmunia. Que imagines rerum in hoc titulo ideo pludunt: qz totus psalmus de passione dicturus est. Sic enim ille truculentum Saulem: sicut iste indeos nequissimos pferebat. Oportet ergo memimisse psalmũ hũc quintum esse illorum/qui passionem et resurrectionem dñi sub breuitate commemorat.

Diuisio.

DOminus christus in primo ordine psalmi orat de sua passione sollicitus: pm id quod ppter nos homo fieri inestimabili pietate dignatus est. Factus enim (vt ita dixerim) humana tus de⁹: q etiã in assumptione carnis deus esse non destitit incõuertibilis manẽs: assumpto cõuertibili homine/naturã suam nõ mutãs: sed conditionẽ mortalitatis exaltãs. Unus enim atq idẽ est dñs christus: q z in dei forma operatus est miracula magna virtutis/z in forma serui subijt seruitiã passiõis. Secũdo ordine/resurrectiõis sue gloriã stupenda varietate describit. Tertio/post beatissimã resurrectionẽ laudes se patri dño cãtare pmittit: que membra dia psalmatũ quoq interpositiõe separãtur.

Expositio.

MIserere mei de⁹/miserere mei: qm in te cõfidit aia mea]. Christus dñs humanatus clamat ad patrẽ: ex eo qđ futuram metuit passionẽ: vt cuius voluntariam susciperet mortẽ anime sue declararet absolute formidinẽ. Misericordiã petit dei filius: qui miserek omnibus q tanta ad nos liberandos humilitate descendit: vt visũ ex fidelib⁹ clamare puteo: z creator: mũdi assumpte carnis infirmitate deprecatur. Nam cuz dicit Miserere mei deus/miserere mei: repetitio ista periculũ future mortis ostẽdit: vt sepe poscret resurrectiõis miraculum/qui subiturus erat discrimina passionis. Sequitur Quoniã in te cõfidit anima mea. Oratio ista forma fidelitũ est: vt qui ppter salutem nostrã talia pertulit/ precatiõib⁹ quoq nos suis pius doctor instrueret. Oravit ergo/vt regulã nobis sancte orationis ostẽderet. Passus est ppter nos / vt nullus pro ipso pati velle refugiat. Resurrexit/vt ad resurrectionẽ quoq ipsius spes se nostre infirmitatis extendat. Ille enim istarum rerum indignus non fuit: sed omnia causa nostre salutis excepit. [Et in vmbra alarum tuaruz sperabo: donec transeat iniquitas]. Intelligamus orationis istius purissimã sanctitatem. Primo versu misereri sibi dominũ ante omnia postulauit. Secũdo dicit quare debeat obtinere. Tertio quẽadmoduz possit ab imminenti persecutione liberari. Alarum enim vmbra/tecta materna sunt: que pullos teneros z blãdimẽto quodam fouent/z ab irruente tempestate custodiunt. Sed qi hec minima magnum auxilium materne pietatis ostendunt: talis comparatio frequenter in scripturis sanctis posita reperitur: sicut dño in euangelio dicit Hierusalem/hierusalem: quotiẽs volui cõgregare filios tuos sicut gallina pullos suos sub alas suas/et nolisti. Que figura dicitur Parabole: id est comparatio: quotiens sibi res genere dissimiles comparantur. Sequitur: Donec trãseat iniquitas. In ipsa comparatione permansit: vt sub eadẽ vmbra requiesceret: donec feruida iniquitas estuaret. [Clamabo ad deum altissimum: deum qui benefecit michi]. Magnus ordo pie predicationis ostenditur: ad altissimũ clamare: ad quem non voce valida: sed puritate conscientie peruenitur. Clamabat ille ab humanitate susceptaia quo sugne creature opem nõ desinũt postulare. Nã qđ dicit: Deũ qui benefecit michi: designat excellentissimũ incarnationis arcanũ: quod humano generi gratia diuina collatũ est. [Misit de celo z liberauit me: dedit in opprobriũ cõculcantes me]. Natura humanitatis vnita dei filio cõfitetur liberatã se ab humana imbecillitate: que post resurrectionẽ meruit celoz regna percipere. Misit aũt quod dicit: nõ significat angelũ: non aliquã creaturã. Illa enim per se seruire non liberare poruerũt: sed milit: intelligе auxiliũ superne potẽtie sue. Liberauit enim pater filiũ suum: sicut apostolus dicit: Propter quod z deus illũ exaltauit z donauit illi nomen qđ est super omne nomen. Liberare quoq se posse et filius ipse testatur dicens. Potestatẽ habeo ponendi animã meã: z potestatẽ habeo iterũ sumendi eam. Verũ iste locutiones cooperationem sancte trinitatis ostendũt: que vnũ vult: vnum semp operatur. Addidit: Dedit in opprobriũ conculcantes me. Opprobriũ persequentib⁹ fuit: quãdo illũ quẽ se credebant extinguere: viderũt fideles populos de ipsius resurrectione gaudere. Dedecus enim suum iudicat mala cõscientia: quãdo ppria nõ videt impleri posse disposita. [Misit deus misericordiã suã et veritatẽ suã]. Jamũ scde partis ingreditur. Nã quis in superiore versu similia verba dixerit: hinc tamẽ in gratiarũ actionẽ prumpit: vt spem credentiũ de sua prosperitate firmaret. Misit enim de patre dicit: quod ad humanitatẽ susceptã pertinet: sicut z in euangelio ait: Nõ sum missus/nisi ad oues que perierũt dom⁹ israel. Misericordia est ergo: quia humano generi i suscepta carne compatitur: dum clamat: Saule saule quid me persequeris: vel his similia. Veritas/qm vnicuiq sua facta retribuet. [Eripuit animã meã de medio catulorũ leonũ: dormiui conturbatus]. Crucifixo corpore: animã suã dicit ereptã: de qua maxime nos ẽcipit esse solliciros. Totũ enim in toto reddit: quãdo illa saluat. Resurget enim corpus ad spirituale gloriã: si illa non fuerit obstinationis vulnere sauciata. Catulos enim leonũ: plebẽ significat iudeoz: quã principes z sacerdotes ferali voluntate genuerũt: vt leones iint qui mala consilia de nece dñi tractauerũt. Catuli eoz populi qui perperã inuẽta secuti sunt. Addidit: Dormiui conturbatus. Mors dñi mirabili proprietate describitur: qui cõturbatus fremitu iudeorũ quiete altissima dormiebat: ostendẽs tam nichil fuisse pfectionẽ impioz vt occisus perduceretur ad somnũ. Dormire enim nõ est conturbari: nisi illius qui in cruce positus: spiritũ reddidit sua voluntate. [Filij hominũ dentes eorũ arma z sagitte: z lingua eoz gladius acutus]. Hec de illis dicit qui in nece dñi impia voluntate grassati sunt. Ipse enim exponit: qui isti filij hominũ sunt quorum dentes fuerunt arma et sagitte: eorũ scilicet qui sicut legitur: supra eũ dentib⁹ stridebãt: Quod per quintã speciẽ dicitur definitionis: que grece appellatur Catantilexin: latine ad verbũ. Singulis enim verbis definitur quid sint dentes hominũ furentiũ: id est arma z sagitte. Idem: Et lingua eorũ gladius acutus. Arma retulit ad cõsilia pessima: sagittas ad verba quidẽ volantia: sed ad operationẽ mortis emissa. Addidit: Et lingua eoz gladius acutus. Acuto gladio cõparantur voces ille que dicebãt: Crucifige crucifige. Nam sicut ensis acutus celerrimũ operatur mortis effectũ: ita z illa verba citã exitij compleuere sententiã. Uno enim impetu visi sunt peremisse: sicut arma solent acutissima desecare. Per que tamen subtiliter cõmonuit: quia et lingua seuiens possit occidere: sicut Salomon ait: Mors et vita in manibus lingue. [Exaltare sup celos deus: z † super omnẽ terrã gloria tua]. Dum in cruce talia christi paterentur humanitas: z dominũ celi iudei viderentur habere derisui: exclamat a forma serui quã pro nobis assumpsit: Exaltare super celos de⁹: vt qui pendis in cruce: cognoscaris semper in tua maiestate regnare. Non enim de⁹ supra se exaltari poterat: quia nõ est vltra quo crescat. Sed exaltabatur plane inter homines: quãdo gloria maiestatis eius cõuersis mentibus apparebat. Super celos aũt dixit: quia dño z virtutes supernas noscitur habere subiectas. Sequitur: Et super omnẽ terrã gloria tua. Hoc vtrũq̃ complerum esse. Exaltatus enim supra celos est: quãdo sedit ad dexteram patris. Glorificatus est supra omnẽ terrã: quãdo totũ mundũ catholica replet ecclesia: in qua laudes domino iugiter cõcinnuntur: sicut Ysaias prophęta dicit: Uiuo ego dicit dominus: z implebitur gloria mea vniuersa terra. [† Laqueos parauerũt pedibus meis: et incurauauerũt animã meam. Foderunt ante faciem meam foueam: z inciderunt in eam]. Judeos significat insidiatores: qui predicationib⁹ rectis dolos se annectere crediderunt: sicut euangelista de phariseis dicit: cũ ante eum statuissent aduleram mulierem dicentes: Hanc inuenimus in adulterio deprehensam: Moyses enim precepit nobis huiusmodi lapidare: tu autem quid dicis: et cetera huiusmodi que maligna interrogatio cõmouebat. Pedes aũt christi sunt increpationes maloz promissioneq̃ fidelitũ: quibus ille in hoc mundo euangelizans: quasi quibusdã pedib⁹ incedebat. Sequitur: Et incurauauerunt animã meam. Hic pietas dñi sanctitasq̃ describitur. Incurauauerunt enim animã christi: quãdo scelerati iudei credere noluerunt. Ipsis enim condolendo: sicut z alibi dicit: ieiunus z sterilis reddebatur. Anima enim eius in suis actibus curuari nõ poterat: que peccati maculam non habebat. Addidit: Foderũt ante faciem meã foueam. Bene dicitur fouea: sentẽtia mortis: que mittit ad foueam. In eius enim faciem dixerunt: Reus est mortis: et ideo dicti sunt foueam fodere: quia eum neci vili sunt tradidisse. Addidit sententiam generalem: Et ipsi inciderunt in eam. Omnis enim iniusta vox suos damnat auctores: et anteq̃ alteri noceat: se prius ipsa cõdemnat. Quod similiter z Salomon dicit. Qui fodit foueã incidet in eam. [Paratũ cor meũ deus paratũ cor meũ: cantabo z psalmũ dicam dño]. Postq̃ dixit malorum debitas penas: nunc venit ad tertiam partem: in qua post resurrectionem acturum se gratias politetur. Sed per illud gratias agit: per quod z resurrexit a mortuis. Ceterum deitas Christi cum patre coeterna semper prestat: semper omnipotens: semper equalis est. Nam cuius laqueos parasset inimicus: foueam aperuisset ingratus: Paratum se dicit ad agendas gratias: quia sibi sciebat resurrectionis gloriam modis omnibus affuturam. Sed in quo sit paratus: per verba sequentia declaratur: Cantabo et psalmũ dicam domino. Cantare diximus: vocibus

Universidad de Deusto
Biblioteca

Mat.15.

Act.9.

Ps.

Joan.10.

Phil.2.

Mat.15.

Joan.8.

Luc.23.

Prouer.18.

Ps. In omni terra

Ps. laqueũ

Watth.26.

Eccli.10.

DEF.

gratiã referre. Psalmũ dicere: ꝓdicabili dñm actione laudare. Que duo supiori geminationi merito vident aptata: qñ in vtroq; se ꝓfitek esse paratũ. Sed dũ illa de se dicit: nos quẽadmodũ ꝓfiteamur instituit. Nã & apostol⁹ Paulus sequẽs magistrũ paratũ se ꝓfitek dũ ait: Gloriamur in tribulationib⁹: sciẽtes qñ tribulatio patientiã operat: patiẽtia ꝓbationẽ &c. [Exurge glia mea: exurge psalteriũ & cithara: exurgã diluculo]. Per Tropologiã exurge dicit: quasi surge ad miraculũ faciendũ: sicut scriptũ est & in vndecimo psalmo: Nunc exurgã dicit dñs. Qui sermo ad potẽtiã diuinã ꝓpter exp̃imẽdas causas ab humana imbecillitate transl̃atus est. Geminat etiam: Exurge psalteriũ et cithara.

SCHE. Que figura dicit Epembasis: id est iteratio verbi: qũ etiam in superiore versu fecit vbi ait: Paratũ cor meũ de⁹ paratũ cor meũ. Hic enim natura assumpte humanitatis exp̃imit. Psalteriũ fuit: quãdo caro operabat diuina mandata: vt sancta se conuersatione tractaret. Cithara ꝙ: gloriosam significat passionẽ: que neruis tensio dinumeratisq; ossibus virtutẽ patientie intellectuali quodã carmine psonabat. Addidit: Exurgã diluculo: quod est inter tenebras noctis & diei claritatẽ: quo tẽpore eũ resurrexisse euãgelij lectio sancta testatur. Luc.24. Alt enim: Diluculo valde venit Maria ad monumentũ: & reliqua. [Cõfitebor tibi in pplis dñe: † psalmũ dicã tibi † inter gẽtes]. Illud iam dicitur a parte membrorũ: quia ipsum cõstat patri in populis cõfiteri: qui caput et dux ecclesie ꝓbatur intelligi. Nam quod ait: Psalmũ dicam tibi inter gentes: celestẽ significat actũ vniuersalis ecclesie: que per oẽs gentes linguis variis psalmodiã dño deuota mente persoluit. [Qñ magnificata est vsq; ad celos misericordia tua: et vsq; ad nubes veritas tua]. Ista est causa cõfessionis: ista ꝓmissio psalmodie: qñ magnificata est misericordia dñi vsq; ad celos: id est quia humanitas filij vsq; ad celoꝝ regna perducta est. Periclitãti quippe homini: qui peccatis tenebatur obnoxius fecit misericordiam suam: vt dispensatione mirabili faceret eximiũ: quem nefandi populi iudicio putabant extremũ. Sequitur: Et vsq; ad nubes veritas tua. Nubes significant prophetas: quos spiritus sancti irrigua veritas velut copiosius imber implenit. Merito enim nubes vocantur: quia celesti fonte satiati sunt: & supra steriles peccatores spiritualis copie dona fuderũt: que duo prepostero sunt ordine collocata. Veritas est tempore anterior: misericordia vero aduẽtu posterior. Que ideo cõmutata sunt: vt sine aliqua differentia in his potuisset vnũ decus / vnus auctor agnosci. [Exaltare sup celos deus: & super omnẽ terram gloria tua]. Hunc versum et in secunda parte tam dixit: fidem nostram tali promissione cõfirmans: quia super omnes creaturas eius nominis sit gloria regnatura. Conclusio.

¶Quis virtutẽ psalmi huius: ꝙs benivolentiã digne possit effari? Erat Christus vt nos doceat: resurgit vt nos erigat: laudes patri dicit vt nos instruat. Merito via nostra: merito redemptio: merito apud patrẽ noster legitur aduocatus. Amem⁹ clementẽ defensorẽ: ne patiamur seuerũ iudicẽ. Ultra omnẽ constat esse amentiã: eũ toto corde non expetere: qui nos ad eterna gaudia tam crebris admonitionibus cognoscitur inuitare.

¶Explicit expositio in psalmum.56.

¶In finem ne disperdas Dauid in tituli inscriptione. lvij.

IN FINEM

IN finem significat Christũ qui in hoc psalmo locut⁹ est. Ne disperdas Dauid in tituli inscriptione. Et Dauid sepe diximus Christũ significare: quia & rex erat: & nomen eius manu fortis: siue desiderabilis interpretat: quod & dño cõpetenter aptatur. Cõmonet ergo pontius Pilatus ne dispdat scriptũ titulũ: qui regẽ dñm declarabat: quia reddi non poterat incassum: qõ diuina noscebatur tustione cõscriptũ. Regem enim illum quis poterat abolere: quẽ cõstat esse celi terreq; creatorem? Quod adeo frequenter repetitur: vt excusatio contradicentibus auferatur. Diuisio.

DOminus Christus & virtutib⁹ Saluator: & monitis: In prima narratione psalmi iudeoꝝ cognoscitur exprobrare nequitiam. Sed dũ illis imputat que fecerunt: nos ne faciamus similia cõmonemur. Scda narratione: retributiones eoꝝ aptissimis cõparationibus declarat. Tertia qualis fiat correctio tustoꝝ de peccatoũ vitione memoratur. Expositio.

SI vere vtiq; iusticiã loquimini: † iusta iudicate filij hominũ]. Christus dñs iudeos inuehitur de his que longa post erãt etate facturi. Loquunt enim falso iusticiã legis: qui nõ sunt recta iudicaturi. Vere autẽ illi equabilia dicũt: qui iusta facturi sunt. Sermo enim rectus: vite debet esse ꝓsimilis. Voces ergo illas hic arguit iudeoꝝ: qñ captiose dicebãt: Magister scimus q̃ a deo venisti: & viã dei i veritate doces. Ista q̃dẽ iusta erãt: sed illi ea veraciter minime loquebant: qm̃ si tutissent certissima mẽte plata: irreprehensibilia eoꝝ poterant esse iudicia: nec postea dixissent pontio Pilato: Crucifige crucifige: quia se dei filium esse confirmat. Joan.19. Sic enim iudicauerũt: vt non recte sed ficte locuti iusticiam comprobentur. Hoc argumentũ in Topicis Top.

Matth.22.

Sap.5.

Psa.54.

1.Tim.5.

dicitur ex cõtrario. Cõtrariũ est enim recta loqui: & peruersa facere. Nõnulli ꝙ hinc faciũt qstionẽ dicentes. Luc.6. Hic quidẽ preceptũ esse: iusta iudicare: cũ legatur in euãgelio: Nolite iudicare me iudicemini. Sed ista sententia nõ nobis tollit in totũ licẽtiã iudicandi. Nã qđ dicit: Nolite iudicare: de illis factis vult intelligi que sensus noster nõ preualet intueri. Sũt enim q̃dã media q̃ ignoram⁹ quo animo fiãt: qi & bono & malo fieri possunt: de quib⁹ temerariũ est hominẽ iudicare. Hic aũt precipit nobis de his q̃ manifesta sunt iusta iudicare. Ita fit vt sentẽtie iste cũ discusse fuerint: nequaq̃ sibi ꝓrarie esse videant. Quẽ locũ pater Augustinus de sermone dñi in monte: libro scdo: lari⁹ diligentiusq; tractault. [Erenim in corde iniquitates operamini in terra: † iniquitatẽ manus vestre cõcinnant]. Hic si diceret: Quomodo potuistis de me iudicare: qui in corde vestro iniquitates operamini: vbi perfectũ crimen est anteq̃ fiat & omne malũ plectibile fit: quod desiderũ prave voluntatis accusat? In terra vero dicit: siue arcano pectoris: siue supra populũ cui p̃cipes & pharisei preesse videbãtur. Et vide q: supra cordis posuit iniq̃tates: nũc etiã per manus res significat actuales vt non solũ cogitatũ scelus: sed etiã completũ esse doceatur. Cõcinnant enim: ad iniq̃tates bene positũ est. Cõcinnatio autẽ significat quãdo ex multis partibus sibi cõuenit adunata puersitas. [Alienati sunt peccatores a vulua: errauerũt † a ventre: locuti sunt falsa]. Merito peccatores tanq̃ abortiuos ab vtero piectos dicit ecclesie: qui nulla doctrine confirmatione pfecti sunt: sed tanq̃ teneri pecudis fatuata mollicies: nõ ad lucem vitalẽ: sed in pfidie tenebras ꝓbantur abiecti. Juste quippe vterũ habere dicit ecclesia q̃ nos sacro baptismate pfundit in ppetuã lucẽ. Sed ve illis q̃ immaturi ab eius viscerib⁹ exierũt. Sequitur: Errauerũt a ventre: locuti sunt falsa. Errauerũt vtiq; a vẽtre: qui contraria matri dogmata sunt secuti: nec aliũ sanctũ pia deuotione venerant. Ipsi enim & falsa locuti sunt: qui ab eius scris traditionibus errauerũr. [† Ira illis Fm similitudinẽ serpentis: sicut aspidis surde & obturantis aures suas]. Ira iudeoꝝ per similitudinem nimis aptissimã definitur. Obstinatoꝝ quippe hoim ira irrevocabilis est: qui ne docentiũ predicationes exaudiant ꝓcurant sibi volũtariã surditatẽ. Cui malo consuetudo aspidis cõparatur: que ne verba incantantis exaudiat: sua sq̃ latebras derelinquat: vnã aurẽ caude sue inflectione dicitur obturare: alterã ꝙ in terrã deprimere. Cui merito iudei comparati sunt: qui cordis auribus obturatis: sancte scripture audire noluerunt saluberrimã tussionẽ. Obturare enim a sacerdotibus tractũ est: qui aures suas thure replebant: ne peregrinis verbis intercedentibus: cõfusa carminũ memoria turbaretur. [Que non exaudiet vocem incantantiũ: & † veneficia que incantantur a sapiente]. In exponẽda similitudine perseverat. Dicit enim de aspide que nõ exaudit vocẽ incantantiũ: vtiq; qm̃ auribus damnatis obsurdoit: nec passa est audire vocem que illã trahere potuisset ad lucẽ. O humanũ genus: nisi illuminetur misericordia divina cecissimũ est. Creatus ad imaginem dei: similitudinẽ vult habere sepẽtis. Sapientẽ vero hũc dicimus mũdane artis operatorẽ: qui ꝓpositam rem dño se iuuãte astuta cõpler industria. Nota igitur: qm̃ dicuntur sapientes & in malo: de quibus legitur: Ubi sapiens: vbi scriba: & his similia. [De⁹ conteret dentes eoꝝ in ore ipsoꝝ: molas leonũ confringet dñe]. Introitus scdẽ narrationis aperitur: in qua describitur que sint mala passuri qui cõtempserunt vt aspides diuina predicatione saluari. Primũ dicit: dentes eoꝝ specialiter cõterendos: qñ dolosa verba ipsoꝝ et captiose interrogationes deducebantur ad nichiliũ: sicut eis contigit quando subdole interrogabant: Lutinum cesaris pederetur. Sed tale a dño responsum recepere: vt vnde tentauerãt mordere: cõtritis dentibus viderentur abscedere. Ait enim: Reddite cesari que cesaris sunt: & deo que dei sunt. Sequitur: In ore ipsoꝝ molas leonũ cõfregit dñs. Hic nescio qã videt excrescere: quando & leones nominauit & molas: illos videlicet significans qui non tam captiosis verbis: sed beluino fremitu in necem dñi consurgere tentauerũt. Aspides erant quãdo ei insidiose dixerũt: Licet dare tributũ cesari? Leones fuerũt: quãdo cruento ore clamauerũt: Crucifige crucifige. Ita infanta eoꝝ nõ solũ veneno serpentis: sed imanib⁹ beluis cõparata describitur. In ore autẽ ipsoꝝ mole cõfringebantur: quando dictis nõ poterãt respondere verissimis. [Ad nichiliũ deuenient † velut aqua decurrens: intendit arcũ suum donec infirmentur]. Dixit aspides: dixit leones: nunc venit ad torrentes: qui hyemalib⁹ imbribus concitati subita inundatione descendũt. In hoc terribiles: quia impetuosi. In hoc periculosi: quia ꝓcipites. Sed mox vt impetu trãseunte quasi atrocia colla posuerint: sereno celo deficiunt: qui nubibus compluentibus intumescunt. Que figura dicitur Synatrismos: id est congregatio: vbi multas reo & crimina sub aliqua narratione colligimus. O inaudita feuitia iudeoꝝ: comparantur illis tot ingentia mala: vnde immania nouimus venire pericula. Addidit: Intendit arcũ suum donec infirmentur. Hic clemẽtia diuine virtutis ostenditur: cuius arcus tenditur ad salutẽ. Deus enim cõtra malos arma sue potestatis intẽdit: & tamdiu terret donec infirmati cedant: & ad confessionis salutem melioriata se mente cõuertant. [Sicut cera † liquefacta auferent que fluit sup eos † cecidit ignis et nõ viderũt solẽ]. Superius dixit de his quos cõuertendos esse dñi terroꝝ ꝓnunciat: nũc exponit eos qui perfidia facienteiu sua obstinatione durati sunt. Justis digna vicissitudo redderetur: vt illa cordis duritia sicut cera liquefacta dispereat. Auferentur dicit a conspectu dñi: quando in gehenne tormenta mittendi sunt. Deniq; sic sequitur: Sup eos cecidit ignis & non viderũt solem. Ignem dicit malemẽtis ardorẽ: quẽ in hoc seculo cecatis sensibus hauserũt: qui tenebrat potius q̃ illuminat: qui non aperit sed claudit aspectum. Talis enim ignis supra impios cadit: vt solem verum: id est dñm saluatorẽ videre non possint: sicut & ipsi iudicio futuro dicturi sunt: Sol nõ ortus est nobis: & iusticie lumen non luxit nobis. Illũ enim solem cõspicere nequeũt: nisi qui cum mundis & sanctis mentib⁹ intuentur. [Priusq̃ † producãt spine vestre † rhamnos: sicut viuẽtes † sicut in ira absorbet eos]. Rhamni spinarum genus est permolestũ: quod ꝓtius in herbam mollissimam pubescit: sed vbi adulta etate calluerit: ramusculos producit acutissimos: posteaq̃ eius sudes duresc unt in arboream firmitatẽ. Hoc ergo iudeis presens sentẽtia cõminatur: q̃ ꝓtius absorbeantur q̃s longa etate eoꝝ malitia cõualescat: sicut & in alio loco de talib⁹ dicit: Uiri sanguinũ & dolosi nõ dimidiabũt dies suos. Sequit celeritas perditionis eorũ. Sicut viuentes: sicut in ira absorbet eos. Bene dixit: Sicut viuẽtes: quia viuere videnr & mortui sunt. Quis enim peccato: in prauitate degens veritati moritur: sicut ait a postol⁹? Uidua q̃ in deliciis est: 1.Tim.5.

Alt.iniusticias

Alt.furor

ETY.

Alt. venefici incãtãtis sapientes

Alt.recte

Matth.22.

Joan.19.

Alt.que fluit

Alt.superce-cidit

Alt.intelligerent

Alt.rhamnũ

Alt.sic

Universidad de Deusto

vtuēs mortua est. Quod autē adiecit: Sicut in ira absorbet eos: illud significat: quia dñs tanq̄ iratus: peccatores videtur percellere non iratus: de quo scriptū est: Tu autē dñe virtutū cū tranquillitate iudicas. Nā quod dictū est: Absorbet eos: eorū subitū significauit interitum: quia quāta dño in sustinendo patientia fuit: tanta erit pcussio in celeritate iudicij. Et respice: quia sicut supius duobus versibus in peccatis Auxesim fecit: ita t hic p quattuor crescit in penis. [Letabitur iustus cum viderit vindictam † impiorū: manus suas lauabit in sanguine † peccatoꝝ]. Membrū tertie narrationis ingreditur: in quo iustorū letitiam: t sceleratorū etiam in ipso seculo dicit prouenire vindictū. Ut debit enim vindictā impiorū iustus: cum eos respexerit talia facere vnde semper debeant formidare. Dñe enim malū suam portat dum cōmittitur vitionē: quia torquente conscientia ipse in se probatur implere vindictam. Cōtra iustus letus est: cāuis molestiarū fasce deprimatur. Animo enim liber est: vnde vera letitia semp exurgit: si vtraq̄ genera hoīm qualitates suarū in se sustinent actionū. Sequitur: Manus suas lauabit in sanguine peccatorū. Quid est hoc quod ille qui precepit orare p inimicis: in peccatorū sanguine piorum manus asserit abluendas? Sed hoc si diligētius intuemur correctionis potius q̄ feuitie prestabit exēplum. Nam cū sanguis peccatoris effunditur: manus/ id est actus iustissimi contingunt. Impio enim peresite: cōmonetur innocuus cautius se diligēt⁹q̄ tractare. Ita fit vt manus iusti non crudeliter sed pie sanguis peccatoris emūdet: sicut Salomon dicit: Stulto pereunte sapiens astutior fit. [Et dicet homo si vtiq̄ est fructus iusto: vtiq̄ est deus iudicans eos in terra]. Cum iusta fiunt que supius dicta sunt: tunc fidelis intelligit atq̄ dicit: Si iusti etiam hic bonorū suorū premia cōsequuntur: manifestū est et in hac terra eis iudicare dominū qui eos degere infructuosa sanctitate nō patitur. Vult enim intelligi: quia nec malū in hoc seculo oīno a pena sunt liberi: cuius florere videantur: nec bona a beneficio sequestrati: licet mūdanis oneribus imprimantur. Quod argumentum dicitur a consequentibus: quando cum iusto dantur premia: iustus est dominus. Conclusio.

Sāp.11.

SLXX.

Al. non hz. Al. pctōis

Joan.8.

TOp.

¶ Ecce verus sol qui tenebras nostras caligineq̄ discutiens: quid in veritate sentire debeamus ostendit. Iam nemo sit dubius nemo remurmurer. Et in isto mundo deū occulte res humanas examinare cognoscimus: quod in hoc seculo facere manifestius comprobatur. Merito ergo istū solem verissimū diem dicimus: qui ad numerū horarū per duodecim nobis apostolos lumē sue veritatis intudit. Nam t ipse sic dicit: Abraam concupiuit videre diem meum: vidit t gauisus est. Dies iste bonarū mentium: dies iste iustoꝝ est: cui nec nubium caligo prepedit nec nox aliquando tenebrosa succedit.

¶ Explicit expositio in psalmum. lvi.

¶ In finē ne disperdas David in tituli inscriptione: quando misit Saul et custodiuit domū eius vt eum interficeret. lviij.

¶ Ripe me de inimicis meis deꝰ meus: t ab insurgentibus in me libera me. Eripe me de operantibus iniquitatem: et de viris sanguinuꝝ salua me. Quia ecce ceperūt animā meam: irruerunt in me fortes. Neq̄ iniquitas mea neq̄ peccatum meū domine: sine iniquitate cucurri t direxi. Exurge in occursum meum t vide: et tu domine deus virtutum deus israel. Intende ad visitandas omnes gentes: non miserearis omnibus qui operantur iniquitatē. Cōuertentur ad vesperā et famē patientur vt canes: et circuibunt ciuitatem. Ecce loquentur in ore suo: t gladius in labijs eorū: qm̄ quis audiuit? Et tu dñe deridebis eos: ad nichilum deduces omnes gentes. Fortitudinē meā ad te custodiā: quia deus susceptor meus es: deus meus misericordia eius preueniet me. Deus ostendit michi sup inimicos meos: ne occidas eos nequando obliuiscātur populi mei. Disperge illos in virtute tua: t depone eos protector meus dñe. Delictū oris eorū sermonem labioꝝ ipsoꝝ: et comprehendantur in superbia sua. Et de execratione t mendacio annunciabuntur in cōsummatione: in ira cōsummationis t non erunt. Et scient quia dominabitur iacob: et finiū terre. Cōuertentur ad vesperā et famē patientur vt canes: t circuibunt ciuitatem. Ipsi dispergentur ad manducandū: si vero non fuerint saturati et murmurabunt. Ego autē cantabo fortitudinez tuam: t exaltabo mane misericordiam tuam. Quia factus es susceptor meus: t refugium meum in die tribulationis mee. Adiutor meus tibi psallā: quia deus susceptor meus es: deꝰ meus misericordia mea.

IN finem iam dictum est/ sine fine. Ne disperdas david in tituli inscriptiōe: t hoc quoq̄ frequenter ponitur: vt passio domini p hec indicia declaretur. Irrite siquidem tentabat disperdere iudeoꝝ insaniam: quod diuina totiens interdixit auctoritas. Per huius enim tituli incorruptibilem inscriptionem: manifestat regni domini incōmutabilem firmitatem. Sequitur: Quando misit Saul et custodiuit domū eius vt eū interficeret. Hoc quoq̄ ad passionem dominī cōuenienter aptatur. Domus enim indicat monumentū: vbi triduana morte requieuit. Ad quod custodiendū miserunt principes iudeoꝝ ad gloriam nominis eius quasi disperdendā: ne per fraudem diceretur resurgere: qđ auditus fuerat christus antea predicasse: sed melius quod inimici per se maluerunt probare: vt totus mundus factum firmius potuisset agnoscere. Indubitatū siquidē testimonium est quod prestat ingratus. Et non potest gratiosum dici: quod confirmat ille qui reus est. Qua propter causas istas nullus ambigat ad passionē dñi pertinere: vnde psalmus iste dicturus est. Sed hoc sollicite debemꝰ intelligere: vt quando loquitur dño Christus quedam ab humilitate carnis: quedam ab excellentia diuinitatis eius accipere debeamus: nō duos filios putātes: sicut nestorei sacrilega somniatur iniquitas: sed in duabus naturis vnitis atq̄ perfectis permanere dñm christū: sicut doctissimoꝝ patrū sancte chalcidonensis synodalis testatur auctoritas. Ait enim: Vnū eundēq̄ filium dñm nostrū iesum christum cōfiteri consonanter omnes instruimur t docemur: perfectū eundē in diuinitate: t perfectū eundē in carne: deum veraciter hominēq̄ eundē: ipsum veraciter ex anima rationabili t corpore: homousion/ id est vnius essentie patri sm̄ diuinitatem: t homousion nobis eundē ipsum sm̄ humanitatē: per omnia nobis absq̄ solūmodo peccato consimilē. Ante secula quidē de patre natū sm̄ diuinitatem: in nouissimis autē diebus eundē ipsum propter nos t propter nostrā salutē ex maria virgine theotocon: id est dei genitricē sm̄ humanitatē: vnū eundēq̄ christū filiū dei dñm vnigenitum: in duabus naturis sine cōfusione: sine cōuersione: sine diuisione t sine separatione noscendū. Vnius q̄ naturarū differentiā per vnitatem penitus amputatam: magis autē salua proprietate vtriusq̄ nature t in vnam coeunte personam vnāq̄ subsistentiā: nec in duas diuisuz partitiq̄ personas: vnū eundēq̄ filiū vnigenitum deū verū iesum christum dñm confitemur. Sancta fides: inuiolata veritas: amplectenda predicatio: quā merito per spiritū sanctum cōuenienter effusam per totum mundum catholica profiteretur ecclesia. Diuitio.

Joan.14.

Al. salua

IAmo ingressu psalmi orat dominus christus non ex eo qđ de patre natus est deus: sed ex eo quod de maria virgine factus est homo ne et inimici ipsius nocere preualeant: ad instar luminis materialis ex imo surgens: ad resurrectionis sue paulatim conscendens excellentissimā summitatem. Secundo prosequitur: quēadmodū in fine seculi cōuertendi sint iudei: et pro eis oratio mirabili pietate deprimitur. Tertio designatur que facturi sint post cōuersionem: et se in sanctis suis gaudere testat. Que partes diapsalmatis termino diuiduntur: vt nō tam exquisite q̄ minus neglecte esse declarentur. Expositio.

¶ Ripe me de inimicis meis deus meus: t ab insurgentib⁹ in me libera me]. Dum humanitas domini saluatoris eripi se ab inimicorum spiritualium insidijs postularet: quib⁹ tamen non tenebatur obnoxia: sicut ipse dicit: Veniet princeps huius mundi: et in me non inueniet quicq̄: nobis quod necessarie petamus ostendit. Ille quippe sine macula peccatoꝝ diabolū vel ministros eius iudeos auerti a se proposita humilitate deprecatur: nos autē sic petimus: vt capti atq̄ noxij ab immundis spiritibus diuina misericordia liberemur. Caput nostrū hic quidem petit sed sine lege peccati: mēbra vero similiter rogant sed delictis obnoxia. Inimicoq̄ autē quattuor esse genera: per hunc t aliū versum euidēter ostēdit. Primū dixit eripi se ab inimicis tm̄: qui dispositū quidē nocendi habere poterant: non tamen vt cōfestim ledere et ardētius appetebāt. Addidit secūdū: Et ab insurgentib⁹ in me libera me. Ab insurgentib⁹ dicit: quasi iam iniquitatis sue tempestate cōmotis: t futuris cladibus animi indignatione preparatis. [Eripe me de operantibus iniquitatem: t de viris sanguinum † libera me]. Dicit tertium genus: vt illi qui insurrexerant mente durata: scelus etiam operatione complerent: nec cogitationibus tm̄ iniquitatē suā: sed opis quoq̄ ipsius cōsummatione monstrarēt. Sequitur: Et de viris sanguinum libera me. Venit ad quartū genus vt ipsi inimici non solas cōtumelias apperere viderentur: sed ipsuz quoq̄ sanguinē effundere festinarent. Hic aūt significat iudeos: qui innocentis sanguinē sacrilegio crimine damnauerūt: quādo dixerūt: Crucifige crucifixe. Et iterū: Sanguis huius sup nos: t super filios nostros. Qui merito viri sanguinū dicti sunt: qm̄ supra se iniuste mortis onera susceperūt. Petit ergo ab eis pro humana infirmitate eripi t liberari: qui totū tamen voluntarie sustinebat. Et intende quia per figurā ꝓsopopeiam: que iteratio nuncupatur: in his duobus versibus verba geminauit: Eripe me: t libera me. [Quia ecce † occupauerūt animā meā: irruerūt in me fortes. Neq̄ iniquitas mea neq̄ peccatū meū dñe]. Anima hic dicitur vita corporalis. Leterū animā dñi saluatoris nulla potuit aduersitas occupare: que vnita deo imaculata se cōuersatione tractauit. Sed cū dicit: aia occupata: tēpus ostendit passionis. Sequitur: Irruerunt in me fortes. Fortes diabolum significat cum ministris: sicut ipse in euangelio dicit: Nemo potest intrare in domū fortis et vasa eius diripere: nisi prius alligauerit fortem. Ipsi enim in corde iude ascenderūt: vt saluator morti traderetur. Ipsi populū pessimis instigationibus incitarūt: vt liberatorē humani generis perfida voluntate damnarent. Qui fortes ideo dicunt: quia mortaliū superant fragiles imbecillitates. Leterū potentie christi fortes esse nō poterant: qui eos diuinis virtb⁹ alligauit. Addidit: Neq̄ iniquitas mea neq̄ peccatū meū dñe. Quānis in dñm saluatorē diabolica fortitudo surrexerit: modo eum in pinna templi cōstituendo: modo offerēdo diuitias: tamen michil tale in eū presumere ausi sunt/ qualia nobis vitiorum tentamenta efficaciter ingerere consueuerunt. Iniquitas hic p maliuolentia intelligenda est. Peccatū vero pertinet ad sceleris operationem: que omni modis a domino fuere extranea. Natura enim humanitatis a dño assumpta ꝓbatur esse nō culpa: sed tamē ipsum fortē sustinuit tentatorē: quia carnē nostre fragilitatis assumpsit: nec aliter fieri potuit vt ius suum extitiū iuste perderet: nisi ad vite peruenisset auctorē. Sic triste frigus veniente tepore dissolui: sic nox tenebrosa discedit quādo claritas serene lucis aduenerit. Sed hec de se vere dicit caput nostrū: ceterū ista professio mēbris nō potest cōuenire subiectis. [Sine iniquitate cucurri t † dirigebar. Exurge in occursuz † mi chi t vide]. Potest q̄s currere t non dirigi: vt illi quorū vita tortuosis semitis irrotatur: nec ad rectū peruenīt iter qui nulla veritate diriguntur. Christus enim mūdanā vitā recto tramite trāscurrit: nec iniq̄tas illi obuiare potuit: q̄ actus semp humanitatis introiuit. De ipso enim. 18. psalmus ait: Exultauit vt gygas ad currēdā viā: a summo celo egressio eius: t occursus eiꝰ vsq̄ ad summū eiꝰ. Hoc est erat dirigi: vnde venerat vt rediret. Sed sic venit a patre vt non recederet a patre: sic discessit a mundo vt non desereret fideles: sicut ipse ait: Non vos dimittā orphanos. Et: Ecce ego vobiscum sum vsq̄ ad cōsummationē seculi. Sequitur: Exurge in occursum michi. Hic tam tropicis alluisionibus potentia resurrectionis expumitur: vt petat patrem sibi occurrere: ad se scilicet venientem: cum nec ille ab ipso aliquādo discesserit: nec iste ad eum ꝑtum ad supernam naturam pertinet facie nouitatis aduenerit: sed sic ipse in euangelio dicit: Ego in patre t pater in me est. Quod autem addidit: Et vide/ significat fac videri: sicut abrae dictum est: Nunc cognouī qm̄ diligis dominū deum tuum: id est cognosci fecī.

Al. direxi

Al. meum

Pō. 18.

Joan. 14.

Matth. 28.

Joan. 14.

Gen. 22.

Luc. 23.

Matth. 27.

SLXX.

Al. ceperūt

IDJ. Tropice est enim ista locutio: et in scripturis diuinis crebertima consuetudine seminatur. [Et tu dñe deus virtutū deꝰ israel. Intende ad visitandas oēs gentes: nō miserearis oibus qui operant iniquitatē]. Duo isti versiculi in vno exponendi sunt: qm̄ de se inuicem pendere noscuntur. Post resurrectionis igit mirabilē narrationē: pius aduocatus interpellat p nobis dicēs ad patrē: Et tu dñe deus virtutū deus israel. Aut nō putaris nisi deꝰ solius israel: id est vnius gentis: intende nūc ad visitandas oēs gentes: vt tibi credentiū copia crescat ex gentibꝫ: quia sterilitatē fidei in iudaico populo comperisti. Et respice q̄ oēs gētes dicat: qm̄ de vniuersis nationibꝫ erant dño iuuante creditur: sicut est illud: Et dabo tibi gentes hereditatē tuā: z possessionē tuā terminos terre. Ubi autē reuertit ad iudeos dicit: Non miserearis omnibꝫ qui operant iniquitatē. Hec oratio si bene cōspiciatur: preceptis eius in nulla parte dissentit. Dicendo enim: Non miserearis oibus: ostendit illis esse miserendū: qui puro studio supplicabant. Nā licet oēs homines operentur iniquitatē: illis tm̄ parcendū esse nō dubiū est: qui predestinati sunt z ad eā deuota mente cōfugiunt. [Cōuertentur ad vesperā et famē patientur vt canes: et circuibunt ciuitatem]. Uentū est ad psalmi ianuā secundā: in quo iudaici populi futura ꝓuersio declaratur. Significat ergo in fine mundi ex eis innumeros dño esse credituros: quod et apostolus dicit: Nolo vos ignorare fratres mysteriū hoc: vt non sitis vobismetipsis sapientes: quia cecitas ex parte israel ꝓtigit: donec plenitudo gentiū introiret: z sic omnis israel saluus fieret ꝛc. Uides z tibi ꝓmissum esse: vt q̄uis sera: tamē aliquādo salutifera cōuersione saluent: z ideo ad similitudinē dieī finis mūdi vespera cōpetenter edicit. Sequit: Et famē patient vt canes. Illius tēporis iudeoꝝ significat voluntatē: quia sicut nunc crudelissima obstinatione durati sunt: ita z tunc fidei auiditissima desideria patientur. Qui merito canibus cōparantur: qm̄ antichristū illū imanissimā belua fidei calore raptati: religiosis latratibus insequentur.

ETY. Canes enim a canendo dicti sunt. Meliores erūt tūc canes: q̄ nūc sunt hoies: quādo legē in qua modo delinquunt: tūc fideliter defensare ꝓtendūt. Nā qđ dicit famē: celestis verbi significat auiditatē: sicut ait ꝓphe
Amos.8. ta: Ecce induco famē super terrā: nō famē panis/neq̄ sitim aque: sed famem audiendi verbū dei. Addidit: Et circuibūt ciuitatē. In eadē comparatione permansit. Canum enim consuetudo est: illa loca defendere in quibus se nouit alimoniā reperire: ita z iudei tam conuersi ciuitatē: id est sanctā ecclesiā defendēt: quā correctis predicationibꝫ circuibunt. Canes enim fidelibꝫ comparatos: euāgelij scriptura testatur. Dicit quippe
Mar.7. mulier chananea: Etiā dñe: nā z canes edūt de micis que cadunt de mensa dnoꝝ suoꝝ. Hoc schema dicitur
SCHE. Enigma: id est obscura sententia: que z ipsa ptinet ad allegoriā. Aliud enim dicit: et aliud significat. [Ecce
Al. non hꝫ. † ipsi loquentur in ore suo: z gladius in labijs eoꝝ: q̄m̄ quis audiuit]. Loquentur plane tūc in ore suo qđ nūc habere nō merent in corde: alioq̄ ad bona cōuertent: que ipsi prius credere noluerūt. Sequitur: Et gladius in labijs eoꝝ. Erit vtiq̄ in labijs eoꝝ gladius celestis: qui legitur bis acutus: ex vtroq̄ testamento ferieno: z ad sanitatē felices animas sua vulneratione producens:
Ephe.6. de quo ait apostol⁹: Et gladiū spūs: qđ est verbū dei. Addidit: Q̄m̄ quis audiuit? Bene premisit in labijs eoꝝ esse gladiū: id est in ore ipsoꝝ predicationes frequentissimas: quoniā rarus gentilis auditurus est cū in sceleratā antichristi religione permanserint. Quis enim cum pondere proferendū est: quasi pene nullus: quasi oīno rarissimus. Significat enim hec syllaba frequenter nullū: vt illud: Quis similis tibi? Aliquando vnum: vt illud: Quis dabit ex syon salutare israel? Michee.7. pō.13.
[Et tu domine deridebis eos: † ꝓ nichilo habebis omnes gentes]. Irridendos eos pronunciat: qui predicationes rectas audire noluerūt: sicut est illud Salomonis: Meis autem increpationibus non intendebatis: sed irrita facietis consilia mea: ideoq̄ et ego in vestra perditione ridebo: gratulabor: quādo superuenerit vobis interitus. Derisui enim erunt: quando inanes et fatui ab eterni regni intromissione pellētur. Sequitur: Pro nichilo habebis omnes gentes. Gentes z in bono et in malo poni notissimum est. Hic tamen illos dicit: qui obstinatione crudeli in sua nequitia perseuerant. Ipsos enim pro nichilo habet dominus: qui eum creaturarū omniū non venerātur auctorem. Nam si hoc vniuersaliter dictū intelligas: vnde erit ecclesia domini cōstruenda? Sed mos est scriptu- IDJ.
re diuine dicere pro parte totum: sm illud dñi dictum. Luc.18.
Nam cum venerit filius hominis: putas inueniet fidem in terra? Quod z si hoc generaliter velis accipere: quibus dicendum est: Uenite benedicti patris mei Mat.25.
possidete paratū vobis regnum a constitutione mundi. Restat ergo vt hic oēs gentes eos intelligas: qui perfidia faciente damnandi sunt. Sunt enim ex oīnibus gentibus perituri: sicut iustos constat ex oīnibus nationibus congregari. [Fortitudinem meam ad te custodiam: quia deus susceptor meus es]. Superius fortes diximus esse diabolum cum ministris: qui fortitudinem suam in se ponentes: ab eterna celsitudine corruerunt. Sed dominus christus humane ignorantie formam veritatis ostendens: fortitudinem humanitatis sue / dominū dicit beneficijs applicandam: vt sicut per illum insidiatorem noxia didicimus: ita per verū redemptorē que sunt profutura noscamus. Nam quod ait: Ad te custodiam: mutata syllaba / significat per te custodiā fortitudinē meā: quod in scripturis diuinis septies inuenitur. Que figura dicit Prothesios SCHE.
paralliage: cū altera prepositio pro altera ponitur. Sequitur: Quia tu deus susceptor meus es. Merito illi suam fortitudinē pronūciat deputandā quē susceptorem suū esse nouerat. [Deus meus misericordia eius Al. non hꝫ.
preueniet me. Deus † meus † ostende michi † inter Al. ostēdit
inimicos meos]. Exponit quod superius dixit: Fortitudinē meā ad te custodiā. Nichil enim et dignū ob- Al. super
tulit humana conditio: vt mereretur muneris eius largitate gaudere. O vere pietas stupenda creatoris: de se nos docet quod in nobis intelligere z cuiustodire debeamus. Sed ve illis qui hanc regulam declinantes: in hominis putant arbitrio consistere: vt mereatur ad aliqua dei munera peruenire. Ipse enim donat vt bona velimus: ipse perficit vt ad eius premia peruenire possimus: qđ apostolus lucidissime declarauit. Quid 1.Corin.4.
autē habes quod nō accepisti? Si autē accepisti: quid gloriaris quasi nō acceperis? Delinat ergo pelagiana heresis: redimuas suscitare calumnias. Nichil boni ex nobismetipsis habere possumus nisi hoc a domino sumpserimus. Sequitur: Deus meus ostende michi inter inimicos meos. Secundū dicit munus beneficij: vt etiam inter inimicos ipsius virtus manifestatis eius possit ostendi: scilicet vt de blasphemis fiant religiosi: et de iniqua conuersatione iustissimi. [Ne Al. occidas
† occideris eos: nequando obliuiscantur † legis tue. Al. ppli mei

Al. depone Disperge illos in virtute tua: et † destrue eos ꝓtector meus dñe]. Hoc est qđ superius dixit: Ostende michi inter inimicos meos: qm̄ ab istis inimicis qui deo largiente crediturī sunt: ideo ira suspenditur: ne dñi legē vsq̄ in finem seculi ignorare videantur: z incipiant interire vt nullus ex eis possit bonos fructꝰ emergere. Obliuiscitur enim legē: qui eius precepta nō complet q̄uis aio verba ipsius tenere videat. Precat ergo ne gens iudeoꝝ funditus pereat: sed magis errasse se gloriosa satisfactione cognoscat. Addidit Disperge illos in virtute tua. De iudeis hoc dictū restatur eoꝝ facta dispersio: vt pene per totū mūdū diuisi dispertiq̄ declarent. Nā q̄uis iugo romano sint subditi: suo tamen more viuūt vbiq̄ dispersi. Hoc est: ne occideris eos. Nā si fuissent vt merebātur extincti: spes cōuersionis eorū funditus interisset. Dispersi ergo sunt iudei: siue vt ad cōuersionis prouocarent studia: seu sicut quidā volūt: vt inter cōtentiones hereticoꝝ ab inimicis suis veteris legis paratū testimoniū haberet ecclesia: dum illud mdubitanter credit quod aduersario suffragante firmatur. Sequitur: Et destrue eos ꝓtector meꝰ dñe. Adhuc in hūdē supplicationibꝫ pseuerat: vt destructi iudei in melius cōstruant: siq̄s saluatoris elcuatio postruīā. Non enim Paulus apostolus surrexerat ad salutē: nisi ad vocē dñi cadere meruisset. [† Delicta eius
Al. delictū eoꝝ † sermo labioꝝ ipsoꝝ: z cōprehendantur in superbia sua. Et de execratione et mendacio † euellentur].
Al. fmonē Delicta eius eoūs: id est cogitationū insanie fuerunt: quādo ꝓsilijs fecerūt vt nec traderent dñm saluatorē. Sermo quoq̄ labioꝝ ipsoꝝ detestabilis fuit: quando dixerūt: Reus est mortis. In superbia cōprehensi sunt: Matth. 26.
qñ idē dixerūt: Quis tibi dedit hanc potestatē? Et in Ibidē.21.
qua potestate hec facis? Captos enim ꝓstat in superbia sua: qñ viderūt postea resurgentē: quē prius facientē miracula respuerūt. Sequit: Et de execratione z mendacio euellentur: scilz qñ ab eis post cōuersionē dedecus amouef: qđ in cūctis gentibꝫ nūc habere noscunt. De mendacio idē euellenf: quādo scripturas diuinas veraci illuminatione cognouerint: quas nūc sub falsa interpretatione suscipiūt, f In ira ꝓsummationis z nō erūt. Et scient quia deꝰ dñabitur Iacob: z finū terre]. Ira dñi duobꝫ dicitur modis. Siue q̄uis vindicat ad sa- Hebr.12.
lutē: vt est illud: Flagellat enim oēm filiū quē recipit. Siue qñ mittit in ignē eternū: de quo alius psalmꝰ ait: Pō.6.7.37.
Dñe ne in ira tua arguas me: neq̄ in furore tuo corripias me. Abuliue quippe tractum est ab hoibus: quia quādo aliquā culpā vindicamꝰ: perperā factis trasc- mur. Ceterū deus omnia sub tranquillitate disponit: qui nescit ꝑturbationis sustinere cōfusa. Cōsummationē vero illā dicit: quā vnusq̄sq̄ patrū: qñ memor peccatoꝝ suoꝝ interna se castigatione discruciat. Non erunt vtiq̄ superbi: dū eos cōsiet ad humilitatis penitentiā esse venturos. Sequitur: Et scient quia deꝰ dñabitur Iacob z finū terre. Cū iudei fuerint ꝑfecta religione veraciter instituti: tunc agnoscent christum dñm esse Iacob patriarche sui: quod primitus nō credebāt. Et finū terre: id est catholice ecclesie: que toto orbe diffusa est: quod modo durato corde nō sapiunt. [Cōuertentur ad vesperā z famē patientur vt canes: z circuibūt ciuitatē]. Post secūdi diapsalmatis interiectionē ad ingressum tertiū venit: vbi iterū cōuersio iudeoū et resurrectio dñi saluatoris ostēditur. Et qm̄ presens
IDJ versus q̄ in secūda parte tā positus est hīdē ꝓbis: sed nō ipso intellectu repetit: qđ scripturis diuinis inesse sepe tā diximus. Ille enim primus ptinet ad finē seculi: iste ad dñi passionē. Sic enim vtroūq̄ sequentia manifestant: z ideo sm causas predictas eoꝝ est intentio pquirenda. In superiore enim diuisione vesperā diximus finē seculi significare: sed hic intrin ipsum ferre etatis ostendit qđ est vespera: quādo dñs saluatoꝝ mūdi saluator is aduenit. Sic enim de ipso dicit Moyses:
Occidetis agnū ad vesperā. Post cuius resurrectio- Exo.12.
nis miraculū: multitudo credidit iudeorū. Sequitur:
Et famē patient vt canes. Canis voracissimū animal atq̄ importunū: consuenit illas domos latratibus defendere: in quib⁹ edacitatē suā nouit accepto pane saciare. Hīs merito cōparantur iudei: qui christiane fidei munere saginati: ecclesiaꝫ dei clamosa predicatione defendere festinabūt: sicut Paulo apostolo cōtigit: vt qui ante fuit ꝑsecutoꝝ christiani nominis: postea diuino munere iungeretur apō. Addidit: Et circuibūt ciuitatē. Ciuitatem significat Hierusalē: que vniuersaliter per mundū nosc̄itur esse diffusa. Hanc ergo circuisse paulū / salutares generi humano testant epistole: que per vniuersas gentes velut sacra diuina tonuerunt. O canē istū beatū: qui populos persequitur infideles: fures abigit: et omnia sancta custodit: cuius latratus per totū mundū quasi grandisona tuba cōcrepuit. [Ipsi dispergentur ad manducandū: si vero non fuerint saturati z murmurabūt]. Isti ergo qui veram meruerunt habere doctrinā: ad manducandū dispergūtur cibū scilz spiritualē: vt cōuertantur gentes ad fidē catholicā venientes: sicut Petro apō in visione
dictū est: Macta z māduca. Sequit: Si ꝓ nō fuerint Act.10.
saturati z murmurabūt. Saturantur doctores: quādo predicationes suas viderint populos desiderāter assumere. Cōtra / ietunt murmurāt: si ꝓba sua fructificare nō cognouerint in mentibꝫ perfidoꝝ. Hos ergo verbi dñi distributores murmurare posse dicit: si no fuerint populoꝝ credulitate saturati: sicut ipse dicit z in.34.
psalmo. Retribuebāt michi mala ꝓ bonis: sterilitatē Pō.34.
anime mee. [Ego autē cantabo † virtutē tuā: et exal- Al. fortitu-
tabo mane misericordiā tuā. Quia factꝰ es susceptor dinem
meus z refugiū meū in die tribulationis mee]. Postq̄ de iudeorū conuersione locutus est: ad patrem subito cōuertit. Que figura dicitur Prophonesis: latine ex- SCHE.
clamatio. Ipse enim cantabit in sanctis suis: dū eius membra gaudebunt. Et quale est illud gaudiū de dñi semp cōtemplatione gaudere? Nā sicut virtus diuina nunq̄ deficit: ita nec gaudiū qđ de ipsius inspectione ꝓuenerit. Sequitur: Et exaltabo mane misericordiā tuam. Mane scilicet cū nox seculi istius obscura transierit: quando iam misericordia dñi in sanctorū remunerationibus elucescit. Ibi enim ipse exaltaturus est tanq̄ rex z dñs: vbi suū populū in se gaudere cōspexerit. Addidit Quia factus es susceptor meꝰ. Exposuit quare in christo dño exultauit humanitas: quia factꝰ es susceptor meus. Ipse enim suscipitur: quādo ecclesia cuncta saluatur: quale est illud: Si quis fecit vni ex Matth.25.
minimis istis michi fecit. Adiecit: Et refugiū meū in die tribulationis mee. Q̄ gratum est refugiū quādo tribulationis tempore condonatur. Omnis enim caro suspecta est q̄diu audiat: Uenite benedicti pris mei ꝛc. Ibidem.
Sed tunc eternum refugiū efficitur: quādo ad istā vocem desiderantissimā peruenitur. Hoc sicut z in superioribus diximus: accipiendū est a parte membroū.
[Adiutor meus tibi psallā: quia deus susceptor meus es: deus meus misericordia mea]. Diximus psalmum ad actualē pertinere virtutē: quā caro dñi saluatoris etiam in hoc mundo sancta et venerabili operatione

monstrauit. Repetit etiã frequẽter beneficia: vt nobis quẽadmodũ gras agere debeam⁹ ostẽdat. Susceptor enim humanitatis nostre verbũ est: quod eaz in marie virginis vtero sibi sociare atqz vnire dignatum est: nequaqz facta confusione vel permixtione substantiarũ: sed vnitate ineffabili atqz inenarrabili pmanẽte. Adicit: Deus me⁹ misericordia mea. Mirabilis z amplectenda sententia. Nam cum multa dixisset/ nec tamen fuissent omnia comprehensa: ad postremũ vno verbo complexus est: Quid est deus meus: id est Misericordia mea. Ibi omnia sunt beneficia: vbi vniuersa munera designata. Quid enim boni non sentitur: vbi misericordia donata cognoscitur? Conclusio.

Didicimus domine Ihuste q̃ multa in carne pertuleris: z quia p persecutoribus tuis semper orauerit. O vere iudicem pium: sub quo nulli est confitentium desperandũ. O par benignitas z potestas. Nam qui pro inimicis orat: quis tuoriũ possit formidare quod pereat? Dona facere que precipis: dona implere quod expedit: quia sicut nichil preter te sumus: ita tecum boni totum possumus implere quod mandas.

Explicit expositio in psalmum. lvii.

In finẽ p his qui cõmutabuntur in tituli inscriptione ipsi Dauid in doctrinam: cum succendit mesopotamiam syrie: z syriam sobal: et cõuertit ioab z percussit idumeam in valle salinarum duodecim milia. lix.

DEus repulisti nos z destruxisti nos: iratus es z misert⁹ es nobis. Cõmouisti terrã z conturbasti eã: sana contritiões ei⁹ qz cõmota est. Ostẽdisti pplo tuo dura: potasti nos vino cõpunctionis. Dedisti metuentibus te significationẽ: vt fugiant a facie arcus. Et liberentur dilecti tui: saluũ fac dextera tua z exaudi me. Deꝰ locutus est in sancto suo: letabor z partibor sichimã: z cõuallem tabernaculorũ metibor. Deus est galaad z me⁹ est manasses: z ephraim fortitudo capitis mei. Juda rex meus: moab olla spei mee. In idumeam extendã calciamentũ meũ: michi alienigene subditi sunt. Quis deducet me in ciuitatem munitã: quis deducet me vsqz in idumeam? Nonne tu deꝰ qui repulisti nos: z non egredieris deꝰ in virtutibus nostris? Da nobis auxilium de tribulatione: et vana salus hominis. In deo faciemus virtutem: z ipse ad nichilum deducet tribulantes nos.

TItulus hic: nisi compendiũ queramus: et interpretatione nominũ: z cõmemoratione bellorũ opus plurus est. In primo positũ est In finẽ hic qui cõmutabunt. Cõmutantur aũt in finẽ: qui veteris hominis errore deposito: dño saluatori pura mẽtis intentione famulant. De quib⁹ dicitur: Fuistis enim aliquãdo tenebre: nũc autẽ lux in dño. Quẽadmodũ vero possint immutari subter exponit. In tituli inscriptione: Dauid in doctrinam. Tituli inscriptio: Jesum christũ significat regẽ. Sic ergo mutentur vt deserentes diabolũ: regem sibi christũ esse cognoscant. Dauid enim sepe dixim⁹: dñm significare. In doctrinã: adde scilz christianã: quia nõ sufficit cuiqz illum regem suum dicere: nisi z eius quis studeat preceptis obedire. Sequit: Cũ succendit mesopotamiã syrie z̃c. Duas victorias postqz Saul successit in regno fecisse dauid regũ hystoria comprehendit: quas incongruũ videt sub hac cõcinnitate depromere: quãdo ibi latissime narrata noscũtur. Hoc tamẽ debemus aduertere bella ista figuraliter posita ꝓpter victorias dñi saluatoris: quas in totũ mundũ de paganis agit z perfidis: quoꝝ verba psalmus iste dicturus est: vt revera destructi a suppstitione veteri mereantur per gratiã nouꝰ hominis immutari. Diuisio.

POpulus ille qui erat pristcis erroribus illigatus: in nouam gratiam sancte religionis aduentens: Primo capite supplicat: vt post afflictionem quam satisfaciendo passus est: beneficij nouitate reparetur. Secundo: interpositione dia psalmatis collocata: idem populus rogat vt post tribulationes quas pertulit: deducatur a dño in munitissimã ciuitatẽ: petens auxilium sibi de tribulatione concedi: quod solt domino probatur esse possibile. Expositio.

DEus repulisti nos z destruxisti nos: iratus es z misertus es nobis]. Populus iste qui erat pristcis erroribus illigatus: repulsum se z destructum sub gratiarũ actione commemorat: vt strages illas debellatarũ gentium: quas titulus regem dauid fecisse precinuit: sicut dictũ est: manu fortis z desiderabilis: christus in vniuerso mũdo potius peregisse declaretur: non ferro: sed cõuersionis studio: non per ignẽ visibilẽ: sed per charitatis ardorem: quomodo diuinitas debellare ac vincere inuisibiliter cõsueuit. Qui populus supplicat: vt a vetere superstitione destruct⁹: z in sancto ꝓposito cõmutat⁹: noue regenerationis gratiã ꝓsequat. Nec mouent q̃ numerus pluralis adiunct⁹ est. Populus enim cũ dicitur: plures in eo significari posse non dubiũ est. Nã cũ dicũt Repulisti: ostendũt diuino munere ab studio scelerũ se fuisse reuocatos: ne in prauis dogmatibus eoꝝ vita finiretur. Sequitur: Et destruxisti nos. Merito ad gratiarũ actionẽ venit ista destructio: que sic euertit vt ꝓstruat: sic deponit vt erigat: sic humiliat vt ad celoꝝ regna ꝓducat. Hec enim verba: non ingratorũ suscipias: sed magis gaudentiũ esse cognoscas. Addidit: Iratus es z misert⁹ es nobis. Iratus: aduersatus debemus aduertere: quoꝝ suppstitiones z vitia iustitie sue virtute ꝓstrauit. Nimis cõgrue populus z iratum sibi dicit dñm cũ peccaret: et misertũ dum ad cõuersionis remedia confugisset. Sic vtraqz causas singulis sermonibus fecit intelligi. Que figura dicitur Emphasis: id est exaggeratio: latione pbens intellectũ q̃ verba p seipsa declarãt. Ira misericors: indignatio salutaris: captiuitas libera: aduersatio fructuosa. Ira tua est ergo: qñ suppstitiones eoꝝ subuertit. Misertus: qñ eos ad cultũ vere religionis adduxit. [Cõmouisti terrã z cõturbasti eã: sana cõtritiones ei⁹ quia † mota est]. Terrã/vniuersum peccatoꝝ cetũ debemus intelligere: qui aduentu dñi cõmotus est: sicut z in alio psalmo dicitur⁹ est: Vidit z cõmota est terra. Cõmoti sunt ergo peccatores: quãdo culturas suas deo cognouerũt abominabiles extitisse: qñ simulachra sua tandem aliquãdo itellexerũt esse lapidea. Anima duertũt etiã

SCDE.

Ephe. 5.

Al. cõmota

Psã. 96.

diuitias et honores: ceteraqz mũdi huius apud deum postrema: que ante putauere pcipua. Conturbati sunt quoqz: quãdo inter doctrinas alias audierunt. Apprehendite disciplinã/ne quãdo trascat dñs: z pereatis de via iusta. Et vide ordinẽ psalmi pulcherrimã narrationẽ dispositũ. Prius enim fuit vt cõmouerẽtur: post vt cõturbarẽtur. Sequitur Sana cõtritiones eius: qz mota est. Celesti medico produnt vulnera: vt ꝓtritis egris cõpetens medicina succurrat. Sed intelligamus q̃ diu eos dicit afflictos: vt vsqz ad contritiones peruenisse videantur. Ista est cõtritio/que nos efficit fortiores: ista debilitatio que reddit valẽtes. Cõterimur enim mente: quando ad humilitatẽ tota anim intẽtione descẽdimus: sicut in quinquagesimo psalmo dictum est. Cor contritum et humiliatuz deus non spernit. Et vt misericordiam clementissimi iudicis imperraret: addidit Quia mota est/id est a pristino errore translata est: vt tibi dño pareat qui ante idolis seruiebat. [Ostẽdisti populo tuo dura: potasti nos vino compunctionis] Post victorias salutares quas dño mundi istius recõciliatione pfecit per gratiã: dicit populo tuo/id est tibi subiugato atqz deuoto. Ostendit enim dura fidelibus suis: quãdo martyriũ cateruas seuis passionibus acquisiuit. Ostendit enim in hoc trãsituro mundo iustis suis dura: vt reddat in illa eternitate preciosa. Non enim iubet vacare famulos suos: nec de latitudie se otiosa tractare: sed vt duris laboribus exercitati: ad palmã eius misericordie mereantur adduci. Sic enim et Paulus dicit: Nemo coronat nisi legitime certatus fuerit. Addidit Potasti nos vino cõpunctionis. Vino comparata est virtus: que in bonũ propositum studiũ nostre voluntatis imutat: z facit recta sapere: postqz se inde meruerint hoies diuina largitate cõplere. Cõtra hoc humanũ poculum sanitatẽ mentis excutiens: itromittit verba vanitatis. Sed potus ille non otiosus: sed mẽtis est nec humana industria ꝓparat: sed diuina inspiratione cõceditur: sicut superius dictũ est. Et poculũ tuum inebrians q̃ preclarũ est. Nã qd sit istud poculũ: pulchre breuiterqz definitũ est/id est vinũ in quo non est vitiorum copia: sed compunctionis vbertas. [Dedisti metuẽtibus te significationẽ: vt fugiãt a facie arc⁹]. Dedit timẽtibus significationẽ: qñ ꝓ scripturas suas edocuit in hoc mundo passiones multiplices suos fideliss. moꝰ sustinere: sicut in euangelio dicit. Tradent enim vos ante reges z presides: et in synagogis suis flagellabunt vos: z eritis odio oibus gẽtibus ꝓpter nomen meum. Petrus quoqz apostolus dicit: Cẽpus est vt iudicũ incipiat a domo dei. Videt ergo q: significationẽ dedit timentibus se. Hec ideo fieri: vt futuri iudicij pena possit euadi. Ipsa enim causa subsequitur: Ut fugiant a facie arcus. Facies arcus dicẽ iudicij euidenter ostẽdit: vbi noui et veteris testamẽti quasi duobus insignis iugis ois populus iudicat. Sed ille ab isto arcu sagittam/id est sententiã nõ suscipit: qui se in humilitatẽ cõfessionis deuota intẽtione ꝓstrauerit. Agam⁹ ergo dño gras: qui per significationes predicationũ timeri fecit huncarcum: per quem in iudicio dñi ois pcutitur indeuot⁹. [Ut liberẽtur dilecti tui: saluũ † me fac dextera tua z exaudi me]. Populus ille fidelium diuinis iam virtutibus subiugatus: secundã partẽ supplicationis ingreditur: deprecans vt dei ꝓtus tribulationes eoꝝ in gaudij alacritatẽ cõuertat. Et bñ precat populꝰ iste vt salvus fiat dextera: qz in ipsa parte stituri sunt: qui ppetua felicitate gaudebunt. Poterat enim supplicare vt saluus fieret et in hoc seculo: sicut in languoribus petitur: sicut in tribulationibus postulat: sed dextera dñi saluum se fieri deprecatur: vbi eterna salus est z sine fine leticia. [Deus locutus est in sancto suo: letabor et † diuidã sichimã: et cõuallẽ tabernaculoꝝ metibor]. Deus pater locutus est in sancto suo/id est in Christo: qñ verbũ caro factum est: z mundi Saluator apparuit. Locut⁹ est autẽ significat euangelicã veritatẽ: per quã venit redẽptio fidelium z beatitudo sanctoꝝ. Addidit Letabor z diuidam sichimã. Juste letabat populus: ut prospere locutus fuerat dñs. Sed hec hebrea nomina: per hunc et alios tres versus qui sequuntur: mixta gregcis latinisqz sermonibus: figurã faciunt Sardissimos: q fit diuersarum cõmixtione linguarum. Nunc ad exponenda verba veniamus. Sichima interpretatur humerꝰ qñ ad onus portandum diuinũ: humeri decenter aptantur: Vnde dixit: Diuidam sichimã/id est onus deuotionis diuine: qñ vnicuiqz celesti distributione concedit tur. Hoc est onus qñ si defuerit cadimus: si portamus erigimur. De quo scriptum est. Jugum meum suaue est: et onus meum leue est. Letus ergo populus diuidere se dicit supra humeros suos gratiã seruitutis z fidei: quam nouit leuissimo fasce portare. Addidit Et cõuallem tabernaculoꝝ metibor. Patriarcha Jacob supellectili pecoribusqz ditissimus: cum se a Laban socero suo migrare decreuisset: venit ad conuallem Syrie vbi mansionẽ ponens oues eius quieuisse narrantur: loco ipsi ex habitatione sua tabernacula nomen imponens. Et quia oues Iacob hic iudaice plebi cõuenienter aptantur: populum qui typum sancte tenet ecclesie dicit metibor. Et cõuallem tabernaculoꝝ/id est de iudaica collectione habeo non minimã portionem. Cõstat enim de variis nationibus ecclesiã dñi quasi ex diuersis floribus in vna corone specie esse formatã. Conuallis enim dicta est: quasi cauata vallis. [Deus est Galaad et meus est Manasses: et † Effrem fortitudo capitis mei. Juda rex meus]. Discutiamus hec noia: qñ ea (sicut iam diximus) significationes rerũ ꝓtinere manifestũ est. Galaad interp: etat aceruus testimonij: qꝰ ad martyres referre posse nõ dubium est. Testes enim greca lingua martyres dicunt. Ergo aceruus iste testimonij qui celestium granoꝝ numerositate collect⁹ est: magnã significat esse martyrum congregationẽ. Acertius enim/de imo surgens ad summũ tendit. Qui iuste martyribus cõparat: qñ ad immortalia dona ꝓducti celesti summitate potiunt. Hũc ergo aceruum merito suũ fidelis populus dicit/ex quo cõstat effectus. Sequitur Et meus est manasses. Manasses interpretat oblitus. Inter illas enim ꝓsecutiones fidelũ magnum opprobrium videbat ecclesia sustinere: quando quicunqz christian⁹ inuẽtus fuisset: precepto principũ paganorũ capitali crimine damnabat. Hoc ergo opprobriũ iã probat abolitũ: z felici oblitione consumptũ/quando christianũ esse in orbe romano nunc gloria est. Merito ergo fidelis populus dicit oblitionẽ illam esse suam: q̃ erat de scelerum abolitione ventura: sicut Joseph dicit. Obliuisci me fecit deus doloꝛem: et domum patris mei. Addidit Et Effrem fortitudo capitis mei. Effrem fructificatio dicitur. Sed que sit ista fructificatio consequenter exponit. Fortitudo capitis mei. Quis alter nisi saluator est dominus: qui carne mortendo per gloriosissimam resurrectionẽ suam contulit spei nostre copiosissimum fructum? Sicut in euangelio dominus dicit. Nisi granum tritici cadẽs in terram mortuũ fuerit: ipsum solum manet. Si autem mortuum fuerit: multũ fructũ affert. Adiecit Juda rex me⁹. Juda Christus

Pss. 2.

Psã. 50.

2. Timo. 2.

Al. non hꝫ.

Psã. 22.

Matth. 10.

1. pe. 4.

Gen 49.

Joan. 12.

Universidad de Sevilla Biblioteca

significatur: qui ſm carnē de iude ſtirpe deſcēdit. Iſte ergo populus a tituli illius inſcriptione non diſcrepat: qui regē ſibi Iudam: id eſt ſaluatorē eſſe teſtatur. Et cum exultatione dicendū eſt. Juda rex meus: qm̄ hec eſt fideliū gloriosa cōfeſſio. [Moab olla ſpei mee. In idumeā extendā calciamentū meum: michi † allophili ſubditi ſunt]. Moab pro gentibus ponit: vnde congregandā predicebat eccleſiā. Olla ſpei tribulatio ſignificatur: ſed illa quā in hoc mūdo ſanctiſſimi ſuſtinēt chriſtiani: que ad ſpem vite eterne dño p̄ſtante porrigitur: ſicut dicit Apl̄s. Gloriamur in tribulationib⁹: ſcientes q̄ tribulatio patientiā opat: patiētia autē probationē: probatio ſpem: ſpes autē non cōfundit ⁊c̄. Olla ſpei decoctionis exeſtuat. De hac ſcriptum eſt. Olla ſuccēſa in aquilone: q̄s vtiq; diaboli ſignificat machinationes: qui dixit. Ponam ſedez meā ad aquilonē. Sequitur In idumeā extendā calciamentū meū. Idumea terrena ſignificat: q̄bus mūdus tenet obnoxius. Ad hec venit euāgelij: quando peccatoribus clemētia diuina ſubuenit. Calciamentū enim predicationē euāgelij cōueniēter aduertimus: q̄ ſicut pedibus noſtris munimina calciamentoꝝ: moleſtias ſpinarū aliaſq; iniurias repellunt: ita et vite noſtre gloriosiſſimum inſtitutum q̄ frequēter greſſibus cōparatur: euāgelica premunit autoritas vt tali beneficio cōmuniti: hunc mūdum ſine aliq̄bus leſionibus muniente dño trāſeamus. Scriptū eſt enim. Quā ſpecioſi pedes eoꝝ qui annūciant pacē: qui annunciant bona: ⁊ calciati pedes in preparationē euangelij. Hoc eſt ergo calciamentū q̄ nos munit cōtra victa. Hec defenſio que ſeculi huius ſpinoſa trāſcēdit: vt ledere non queant que acuminatis inſidijs prodantur armata. Adiecit: Michi allophili ſubditi ſunt. Hoc idē dicit populus chriſtianus: allophilos: id eſt alienigenas ſibi ſubditos: quos tam quidē conſtat eſſe cōfeſſos. Sed iſtos allophilos ficros vult itelligi chriſtianos: qui inter fideles aſſidua quidē frequentatione cōueniunt. Sed q̄m viuunt animo puerſo: nō ſunt regnaturi cum dño. [Quis deducet me in ciuitatē munitam: ⁊ aut q̄s deducet me vſq; in idumeā?] Deſiderio future beatitudinis fidelis populus exclamat ad dñm: Quis deducet me. i. nullus niſi tu ſolus deus. Ciuitatem munitam Jheruſalem futurā dicit: que ſic munita atq; perfecta erit: vt nulla vlterius p̄ſecutione quatiatur: nec allophilos habeat mixtos: quos nunc ſuſtinet patienter eccleſia. Sequitur Aut q̄s deducet me vſq; in idumeā? Idumea (ſicut ſuperius diximus) terrena ſignificat. Quis deducet me: ſub interrogatione legendum eſt: ipſe. ſ. deus qui dicit inferius. Deſiderat enim et illos populos ſibi applicari qui adhuc nō meruerūt eſſe p̄fecti: vt cōpleto numero predeſtinatoꝝ ſimul ad eterne beatitudinis gaudia queniret. [Nōne tu deus qui repuliſti nos? et nō egredieris deus in virtutib⁹ noſtris]. Dicēdo Nōne tu deus? oſtēdit de quo ſuperius q̄s dicebat. Tu reuera dñe q̄duces ad regna tua: qui nos feciſti dāmnare ſimulachra: vt proſit nobis te ſecutos: q̄ē euidēter agnouimus ſolū creatorē noſtrū: ſolum debere eſſe ppiciū. Dicit enim. Qui repuliſti nos: id eſt a malo p̄ſtituiſtine in noſtra voluntate verſaremur errore. Repulit enim dñs a religione puerſa q̄ē digna⁊ q̄ducere ad dogmata chriſtiana: ſicut ⁊ in ꝓmo verſu huius p̄ſalmi dictū eſt. Deus repuliſti nos ⁊ deſtruxiſti nos: iratus es et miſertus es nobis. Sequit. Et non egredieris deus in virtutibus noſtris. Senſus talis eſt: q̄uis in futuro de miſericordie tue ſpe magna letemur: tamen in preſenti ſeculo non ita nos cernimus adiuuari: vt aduerſarios noſtros te opitulante vincamus. Hec cum non fiant: ſed magis afflictionibus exponamur: eſtimāt inimici q̄ non egrediaris in virtutibus noſtris. Uerū iſta diſſimulatio ſalutaris ⁊ gloriosa probatio eſt: ſicut dicit Apl̄s. Jā enim q̄ in preſenti eſt momentaneū ⁊ leue tribulationis noſtre: ſupra modum in ſublimitate eterne glorie pondus operatur in nobis. [Da nobis auxilium de tribulatione: et vana ſalus hominis]. Poſtq̄ dixit ſancta congregatio ab inimicis ſe in hoc ſeculo minime vindicari: venit ad conſolatoriam oratorem vt de tribulatione mundi iſtius quā iugiter ſuſtinebat dominū proueniret auxilium: ſciens tanto vnumquēq; illic conſolandū: quanto hic p̄ eius nomine fuerit vehementer afflictus: ſicut in euangelio dicit. Beati qui perſecutionē patiuntur propter iuſtitiam: q̄m ipſoꝝ eſt regnum celoꝝ. Sequitur Et vana ſalus hois. Saluti preſtare non poteſt indignus ſalutiſte: ideoq; ſperare in hoie non debet qui propriis viribus p̄batur eſſe infirmus. Hinc eſt q̄ Hieremias p̄pheta dicit. Maledictus homo qui ſpem ſuā ponit in hoie: et a dño recedit cor eius. [In deo faciemus virtutē: ⁊ ipſe ad nichilum deducet tribulātes nos]. Populus beatoꝝ humana confidentia derelicta: in deo ſe dicit facere poſſe virtutē. Non enim cū diabolo incendio gladioq; certandū eſt: ſed illis virtutibus quibus Chriſtus ipſe pugnauit: vt ſuperbiam humilitate vincamus: diuitias mundi pauptate ſuperemus. Ad poſtremum ipſe in deo facit virtutē: qui in mādatis eius ingreditur pſeuerans: diabolicas tentationes eodē miſerante calcauerit. Sequitur Et ipſe ad nichilum deducet tribulantes nos. Quid tibi fideliſſime opus ſunt arma: q̄ habere talia probaris auxilia? Ipſe enim p̄ te pugnat: cui nullus reſiſtit. Ipſe inſequitur q̄ē nullus declinat. Ad nichilum quippe perducit inimicos fidelium ſuorum: q̄m delet eos de libro viuentium: vbi ſibi ſcripti videbantur elati.

Concluſio.

¶ Ecce mundi iſtius: ſi ſm dñi tolleret impetum beata contritio. Ecce humiliatē terrenis culminibus celſitorem: quādo non poteſt deficere cui venit auxiliū de tribulatiōe. Et in ipſo periculo beneficiū repperit: q̄s atterere conſueuit. Sine te enim deus: vniuerſus mūdi reus eſt principatus. Angia ſibi eſt quelibet poteſtas: et per te gaudet humilitas. Reconditi ſunt domine theſauri tui: aliud videt ad faciem: aliud facis itus habere veritatē. Quis poſſit enarrare magnificentiam tuam: qui noſti reponales tribulatiōes in gaudia eterna cōuertere? Et illud apud te eſt pretioſum: quod in hoc mundo ſceleratis hominibus videtur abiectum.

Explicit expoſitio in p̄ſalmum. 59.

¶ In finem in hymnis Dauid. lx.

Exaudi deꝰ deprecationē meā: intēde oroni mee. A finibus terre ad te clamaui dum anxiaret cor meū: in petra exaltaſti me. Deduxiſti me q̄ factus es ſpes mea: turris fortitudinis a facie inimici. Inhabitabo i tabernaculo tuo i ſecula: protegar i velamēto alarū tuarū. Qm̄ tu deus meus exaudiſti oratione mea: dediſti hereditatē timētibus nomē tuum. Dies ſup dies regis adijcies: annos eius vſq; in diem generationis ⁊ generationis. Permanet in eternum in cōſpectu dei: miſericordiam et veritatem eius quis requiret? Sic p̄ſalmū dicam nomini tuo in ſeculū ſeculi: vt reddam vota mea de die in diem.

Absolutum ⁊ breuiſſimum p̄ſalmum: latinitas et compendiū tituli euidenter inſinuat. Non enim vt ſuprā: nominibus obſcuris hyſtoriaq; cōpletus eſt: vt euidēter appareāt tituloꝝ indicia: reuera ſalutarium preconeſſe p̄ſalmoꝝ. In finē ſignificari dominū ſaluatorē nullus ignorat: enim hoc tam frequenti expoſitione clarueſcit. In hymnis/ grecū vocabulum eſt. Interpretat⁊ eñ in laudibus: quia totus p̄ſalmus Chriſti preconia perſonabit. Dauid autem ipſius ſignificat dñm ſaluatorē: cuius laudē decantat populus chriſtianus qui toto orbe diffuſus eſt.

Diuiſio.

In ꝓma parte p̄ſalmi/ a finibus terre deprecatur populus fidelis: vt eius audiatur oratio: quatenus in ſancta eccleſia pſeuerans: alarū eius velamine p̄tegā⁊. Secunda parte gratias agit: q̄ iuſtis hereditatem ſuam pius miſerator indulſerit: et nomen ſuum in eternā gloriam conſecrauit: ex qua re ſe laudes redditurum iugiter domino pollicetur.

Expoſitio.

Exaudi deus deprecationē meā: intende oration̄ mee]. Fidelis populus: qui tamen mēbra ſunt domini/ ſancta charitate ſuccenſus petit vt eius audiatur oratio. Sed conſideremus quid ſit hoc: q̄ exaudiri deprecationem ſuam ⁊ intendi orationi ſue: ſi qua hec poterimus ſubtilitate diuidere. Deprecatio: eſt aſſidua quidē cōmuniq; ſupplicatio/ quam ⁊ hominibus a quibus aliquid petimus frequēter offerimus. Hāc a domino deprecā⁊ audiri. Orationi vero ſue/ quam tm̄ ſancte trinitati iure perſoluimus: poſtulauit intēdi/ id eſt proſpici atq; miſereri: quoniā eam puriſſimā diuinis conſpectibus offerebat. Cuius talis virtus eſt: vt cum fideliter depoſcit probabile deſiderium obtinere monſtretur. [A finibus terre ad te clamaui dū anxiaretur cor meū in petra exaltaſti me. Deduxiſti me]. Congregatio ſancta iuſtorum que eſt hereditas dñi: depreſſa malis ſeculi in vniuerſis ſita gentibus congemiſcens clamat ad dominū: que et carnis neceſſitatibus ſubiacebat: et ab eius vicijs toto mentis deſiderio deſinere feſtinabat. Clamat enim a finib⁹ terre/ id eſt ab vniuerſo orbe terrarū: in quo eſt oiporentis dñi eccleſia cōſtituta. Sed non a ſolis finibus hoc clamat: verūetiam ab interioribus et vmbilico ipſo terrarum: ſicut in decimooctauo p̄ſalmo dictum eſt. In omnē terram exiuit ſonus eoꝝ. Clamat ergo iſte populus q̄ ſuperius dictus eſt. Exaudi deus deprecationem meam: intende orationi mee. Dicit enim quando iſte clamor velut ſacrificium deo fuerit immolatus in anxietate cordis: quando enixius clamat ad dñm: cum periclitanti anime neceſſaria remedia poſtulant. Sequitur clamoris exauditio: et premiū ſingulare iuſtoꝝ: In petra exaltaſti me. Petra ſignificat dñm ſaluatorem: ſicut dicit Apoſtolus. Petra autē erat Chriſtus. In hac petra ſe exaltatum eſſe pronunciat: in qua ois edificatus eſt chriſtianus. Conſtat enim exaltatum: qui ibi noſcit eſſe fundatus. Adiecit eſt Deduxiſti me: in illam. ſ. futuram requiē quam beatis ſuis dñs pollicetur. Nā q̄ dixit Deduxiſti me: vſus iſte ꝓphetie eſt: vt illa que vētura ſunt pro preteritis dicat: ſicut in vigeſimo primo p̄ſalmo ſam dictū eſt. Foderunt manus meas ⁊ pedes meos: dinumerauerunt oſſa mea. Que figura dicitur Prolepſis: id eſt occupatio futuroꝝ. [Quia factus es ſpes mea: turris fortitudinis a facie inimici]. Cauſa reddit quare ſit deductus ad premium: q̄ ſpem ſuam cōſtituerat ſibi dominū qui confidētes edificat: ⁊ in ſe preſumentes ſemp exaltat: ſicut dicit Apl̄s. Gloriamur in tribulationibus: ſcientes q̄ tribulatio patientiam operatur: patientia probationē: probatio vero ſpem: ſpes autem non cōfundit: ⁊ reliqua. Sequitur oīno magna cōparatio: Turris fortitudinis a facie inimici. Per turris ſimilitudinē: ipſum dñm ſignificat ſaluatorem. Turris enim ciuitatis muros vēdicat: ⁊ irruētes hoſtes ex alto vulnerat: ſic virtus dñi populū ſuum defendit: cum aperte inimicū eius oris ſui contradictione p̄ſtauerit. Sed turris illa ꝓtinus eſt plena non gladijs: pugnat verbo non ꝓelio: tubens oīa non decertans. Quā non aries quaſſat/ non aliqua machinamēta debilitāt/ nec localiter deleāt/ ſed per totū mūdum famulos ſuos inuicta protectione cuſtodit. [Inhabitabo in tabernaculo tuo in ſeculo: protegar in velamēto alarū tuarū]. Et hic quoq; cathegoricus ſyllogiſmus enaſcitur: qui eo modo colligitur. Juſtus inhabitat in tabernaculo dñi. Ois qui habitat in tabernaculo dñi in ſecula protegit in velamēto alarum eius. Juſtus igitur in ſecula protegit in velamēto alarum eius. Nunc ad exponenda verba redeam⁹. Mens ſancta dñi Chriſti: ſibi dñicia largiēda cōſtitit: quo in huius mūdi periculis in tabernaculo dñi tutiſſime pſeueret: ⁊ hoc nō ad breue tēpus: ſed quouſq; ſecula vite iſtius diuina adminiſtratione peragant. Ita enim fidelium populus decurſa ſibi etate ſuccedens in tabernaculo dñi per ſecula cōtinetur. Sed intēdamus q̄re frequēter velamentū alarū dñi ſacris defenſionibus cōparet. Primū: q̄ ale auiū in modū palmarum quaſi quedam coſte pulcherrime porrigūtur. Deinde: q̄ ſic defendunt vt onerare non poſſint. Tertio: q̄m eſtus ⁊ frigoris inclementia a dilectis pullis affectuoſa protectiōe depellunt. Ita deſenſio dñi ſi ad eum pie cōfugiamus: poteſtates aereas a nobis efficit alienas: vt nec furor eoꝝ incenſus nocearit nec venenū frigidū viperea qualitate gerat. Merito ergo protectio dñi alis noſcitur cōparata: q̄ne nec ſubiectos onerant: et leſionem totius cōtrarietatis emendant. [Qm̄ tu deꝰ † exaudiſti oratione meā: dediſti hereditatē timentibus nomen tuum]. Interpoſito diapſalmate: populus fidelis venit ad ſecundam partē letus: exultans quia orationē ſuam gloriaſ auditā: per figuram. ſ. Ethiologiā: cauſam rei rationēq; ſubiungit: cur in velamēto alarū dñi petitioneq; letet: imerito q̄m eius exaudita probaſ oratio. Sequitur Dediſti hereditatē timētibus nomē tuū. Hereditatē ſignificat futuri ſeculi regnū: q̄s beatis famulis pollicetur. Hereditas que nō morte relinquitur: ſed cū largitore ſuo ꝑpetuo munere poſſidet: que ſic venit ad filios vt a teſtatore minime deſeraſ. Hec hereditas non habet finem: ſed cum ſemel ſuſcepta fuerit: nunq̄ a nobis aliqua p̄mutatione diſcedit. [Dies ſup dies regis adijcies: annos eius vſq; in diem † ſeculi ⁊ ſecula]. Eternitatē ſignificat dñi ſaluatoris qui vere rex noſter dicitur: q̄m ab ipſo regimur: et eius virtute ſaluamur. Dies enim ſupra dies/ more humanitatis pfert: qui ideo plurimi dicunt: q̄m illis ⁊ noctes ſuccedere cōprobant. In illa

Aliengene. — Roma. 5. — Hiere. 1. — Jſa. 14. — IDUMEA. — Jſa. 52. — Al. non hz.

2. Corin. 4. — Watth. 5. — Hiere. 17. — DES — pſ. 18. — 1. Corin. 10. — Roma. 5. — pſ. 21. — SCIBE. — SYL. — Al. meus. — Al. generationis ⁊ generationis.

eterno eternitate vnus est dies: qui nullo termino finiet sicut in alio psalmo dicit: Quia melior est dies vna in atriis tuis super milia. Hoc etiam et de annis debem⁹ accipere: qm̃ dalla tropice dicitur de domino Christo.

Ps.83. Denicz t versus ipse sic sequitur: Ulcz in diem seculi t seculū: vt ostenderet vnū diem esse apud dñm qui seculū illa trāscendit. Picta sunt quippe secula: q̃ in se revoluunt tpa. [† Permanebit in eternum in cōspectu dei misericordiā t veritatē eius q̃s requiret † eoz:] Ecce illa diei eternitas euidenter expressa est: sed hoc iam a parte mēbroz cōgruēter accipit: sicut multis locis cōstat expositū: qm̃ que sequunt capiti cōuenire non possunt. Dicit enim Permanebit in eternum in conspectu dei: q̃s de populo fideli magis congruēter aduertitur. Hoc etiam t sequentia declarant. Adiecit Misericordiam t veritatē quis requiret eoz: Quare enim queritur misericordia: vbi nullus est miser? Quare veritas: vbi cuncti deum videbunt? Nullus siquidem eoz indignus erit bonorum talium: cum in eternū possideāt regna celoz: sicut ipse dñs apostolis suis dicit. Joan.16. Nunc q̃dē tristiciam habetis: rursum autē videbo vos t letabitur coz vestrū: t gaudium vestrū nemo auferet a vobis: In illa die non rogabitis me quicq̃. Sic fit vt nemo sanctorum misericordiam aut veritatē requirat: cū illius cōtemplationis inestimabili munere perfruantur.

Alt. psalmū dicam. [Sic † psallam nomini tuo deus in seculum seculi: vt reddam vota mea de die in diem]. Sic significat ita: quēadmodum in subsequentibus declarabit. Psallere enim se dicit populus beatoz sempiterno nomini: vel hoc non breui tempore: sed in seculum seculi significās deuotionem suam immutabili perennitate mansuram. Sequitur Ut reddam vota mea de die in diē. Hec eadem decoria diuersitate repetūtur. Nam q̃d significat seculum seculi: hoc declarat de die in diem: id est semp: vt hic vota nostra reddamus: t ibi laudes domini ppetua hylaritate cantemus. Vota enim sua se dño reddere compromittit: vt ei eternas gratias sufficienter exoluat: sicut t alius psalmus dicit. Ps.115. Vota mea domino reddam in atriis domus domini: in conspectu omnis populi eius in medio tui hierusalem. Reddamus ergo vota nostra in isto trāsitorio die: vt in illa perennitate laudes domini eodem prestante decantare meremur.

Conclusio.

¶ Audiant Monatiste a finibus terre ecclesiam clamare: t ipsi eā localē dicere ptm̃ conquiescāt. Cōtra vocē mūdi: quis possit audiri: Impudentissimū est aduersum trium testimoniū loqui: et cōtra generalē sententiā nō erubescunt impudēter armari: Cur nouis inuētionibus alas fatigāt? Accipiāt certe q̃ credant non q̃ sua iniquitate puertāt. Gaudeat fidelis populus a finibus terre: q: factꝰ est dño spes eiꝰ: posteaq̃ se auditū hymnica exultatione gratulat: qm̃ in conspectu dñi iugiter apparebit. Quid iam satisfaciat: si hoc nō faciat? Videmus quotidie fieri q̃ promisit: videmus mundū ad christiane fidei regulas cōuenire. Et prohdolor falsitas nititur abscondere: q̃ decreuit veritas indicare. Huius autem psalmi nec supputatio vacat. Sexagenarius enim numerus pertinet ad continentes et viduas: q̃ digitoz ipsorum mutua designat infictio. Unde psalmus iste fidelibus dñi sexagenaria premia pollicet: non q: ibi aut martyres aut virgines definit qui fructu centenario gloriātur: sed in cōgregatione multorum potest specialiter et continētes huiusmodi aliquos indicare.

¶ Explicit expositio in psalmum.60.

¶ In finē pro Idithū: psalmus Dauid. lxi.

Nonne deo subiecta erit anima mea: ab ipso enī salutare meū. Nā t ipse deus meus t salutaris meꝰ: susceptoz meꝰ nō mouebor amplius. Quo usq̃ irruitis in hoiem: interficitis vniuersi vos tanq̃ parieti inclinato et macerie depulse? Verūtamē preciū meū cogitauerūt repellere / cucurri i siti: ore suo benedicebāt t corde suo maledicebant. Verū tamē deo subiecta esto aīa mea: q̃m ab ipso patiētia mea. Quia ipse deus meus t saluatoz meus: adiutoz meus non emigrabo. In deo saluatore meū t gloria mea: deus auxiliꝰ mei t spes mea i deo est. Sperate in eo omis cōgregatio populi: effundite coram illo corda vestra: deus adiutoz noster in eternū. Verū tamen vani filij hominū: mēdaces filij hominum in stateris: vt decipiant ipsi de vanitate in idipsum. Nolite spare in iniq̃tate: t rapinas nolite concupiscere: diuitie si affluant nolite coz apponere. Semel locutus est deꝰ duo hec audiui: quia potestas dei est: et tibi domine misericordia: q: tu reddis vnicuiq̃ iuxta opera sua.

INTER.

Ter vba notissima tituli: repetit Idithum: de quo proxime in.38. psalmo iam diximus. Sub istius quippe nominis significatione: semper aliquid declarat eximium. Est enim eius interpretatio: transiliens eos/id est amatores huius seculi: quos miles Christi contēpta mūdi voluptate transcēdit. Sed quoniā ista transilitio beatū nobis videtur significare propositū: introducitur quidā sanctus qui t mundi desideria reliquerat: t in dño spe firmissima pmanebat. Talis enim premittit finē. i. dñm christum. Sequit quoq̃ psalmꝰ: hoc est pbabilis vita: que dñi regulis obsecundat. Coniungitur etiā Dauid: vt vita laudabilis ad dñm christum tendere videat: vbi est salutaris t absoluta perfectio.

Diuisio.

Transiliton iste/quē diximus secularium vitiorū: cū orbe terrarū plenū seuis videret erroribus: alios psecutores: alios hereticos: alios vanis desideriis implicari. In primo mēbio psalmi alam suā deo pfitet esse subiectā: q: per filium vnigenitū munus salutare suscepit arguens eos qui solo nomine se dici desiderāt christianos. Secunda parte iterū animā suam subditā dicit esse dño patri: q̃m per eius verbū salutarē patientiam cōquisiuit: cōfirmans plebē confessione fidei: vt toto cordis affectu sperare debeat semper in dominū. Tertio membio errātes populos monet: vt in deo magis q̃ in mūdi istius caduca debeāt felicitate confidere.

Expositio.

Nonne deo subiecta erit anima mea: ab ipso enim salutare meum]. Per totum psalmum/ prouniuersali parte sanctorum vnus introducitur fidelium: qui seculi vicia relinquēs soli deo se subditum esse cōmemorat. Hoc est enim dominō dici subiectū: a mundanis viciis esse vacuum t sancta credulitate cōpletum. Est enim increpatiuus modus: contra eos qui putāt eum nimia pperitate feriatum: et quasi in quadā quietis sue ociosum esse leticia. Nōne cōuertendū est: vt planius fiat. Dicamus enim Ne non deo subiecta erit aīa mea: Que figura dicitur Anastrophe: id est cōuersio. Subditus est vtiq̃ deo: qui semper humiliter atq̃ strēnue illud agit: q̃ ad eiꝰ mādata cognouerit ptinere. In ipso delectatur: in ipo reficit: t preter eum nichil aliud mens beatissima cōcupiscit. Erit infinitū tēpus significat: q̃ nullo fine claudendū est. Sequitur causa iustissima: quare deo patri subdita sit anima beati. Dicit autē Ab ipso enim salutare meū/id est vnigenitus filius: qui recte credētibus salutaris existit. Ab ipso enim cum dicitur: filius significatur. Hec enim propria vnus deus sancta trinitas habet: q̃ pater ingenitus/filius genitus: spiritus sanctus a patre t filio procedit. Hoc fides integra: hoc catholica profitet ecclesia. Bene itaq̃ Idithun/deo subditum te esse profiteris: a quo inestimabile beneficium te suscepisse testaris. Sed vt sanctū verbum vna atq̃ equabili veneratione coleretur: intende quid sequitur.

Alt. Nā et. Alt. non hꝫ. Alt. susceptor. [† Etenim ipse † est deus meus: et salutaris meus † adiutoz meus: nō mouebor amplius]. Dixerat superius: a patre genitum salutis auctorē nunc qui sit iste salutaris/trina confessione cōplectitur. Primo ne minorem crederes dicit: Ipse est deus meus: sicut supra de deo patre dicit. Equalitas enim summi nominis substantiā et potentiam vnitatis ostendit. Unde pater Augustinus in libro quintodecimo de trinitate ita dicit: Ratione etiam reddita intelligētibus: clarum est in substātia veritatis: non solum patrē filio non esse maiorē: sed nec ambos simul aliquid esse maius q̃ solum spiritū sanctum: aut quoslibet duos in eadē trinitate maius esse aliq̃d q̃ vnum: aut omnes simul tres maius aliq̃d esse q̃ singulos. Sic pfectā atq̃ singularem naturam sancte trinitatis mirabili veritate monstrauit. Repetit salutaris meus. Salus enim humani generis que in Adā perierat: reintegrata est per dominū Christū. Sequitur Adiutoz meus: q: in mundi istius cōcertationibus implicato solus adiutoriū prestitit vt mūdi vicia transcēdere potuisset. Non mouebor amplius: non supba professio est. Non enim moueri poterat: cuius deus et salutaris et adiutor erat dño Christus. Quo loco figuram

SCRIPT. possumus fortassis aduertere: que dicit Epidiorthosis latine superioris rei correctio. Nā q̃ adiecit Amplius significat aliq̃n se motū. Fuit em̃ tps quādo ille Idithun pregraua⁹ carnis ibecillitate titubauit: iz postq̃ veri dogmatis illuminatione complet⁹ est: moueri non poterat qui iuuante domino fidei firmitate constabat.

Alt. hoiem. Alt. vniuersi vos. Alt. depulse [Quousq̃ irruitis in † hoies interficitis † vniuersos: tanq̃ parieti inclinato: et macerie † impulse]. Postq̃ fidem suam trina predicatiōe vulgauit: ad psecutores christianoꝝ verba cōuertit. Dicit enim Quādiu agmine facto: supra hoies innocētes irruitis? Non vos reuocat timoz diuinus? vt ide magis seuiatis: quia culturas demonū cōtēptas esse cognoscitis. Et ne putares psecutionē istā: aut nuditatibus fieri: aut tormētis letibus actitari: addidit Interficitis vniuersos: vt vsq̃ ad mortē pduerent: quos deo deditos esse sentirent. Uniuersos autē/deuotos itelligere debemus. Sequitur aptissime cōparationes Tanq̃ parieti inclinato: qui et si non impellāt occumbit: q: in casum vergit quicq̃d a soliditate sua fuerit inclinatum. Addidit Et macerie impulse. Macerie est saxoꝝ sicca cōstructio: que sine aliquo ligamine impense in altum ducta componit. Et ne de ipsa nouitate habere eā crederes aliquā firmitatem/dicit Impulse: vt facile ad imum vergeret: q̃s aut vētoz flatibus: aut aliqua fuerat impulsione quassatū. Sed iste comparationes illum nobis sensum indicare noscunt: Putatis inse cutores sacrilegi: christianū populum defensoē firmissimū nō habere: quē sic passim impia volūtate trucidatis? [Uerūtū † honoē meū cogitauerūt repellere: cucurri in siti: ore suo benedicebāt et corde suo maledicebant]. Superior versus respicit ad paganos: iste autē ad iudeos t fictos ptinet christianos. Duobus enim modis laborat ecclesia: siue quādo eam gentilis error insequitur: sine quādo heretici praua cōtentione vilacerāt. Honor erat sancti viri: catholica t fidelis ecclesia. Christus ipse qui in mēbris suis t caput t dignitas est. Hūc infideles repellere cogitabant/quādo ne puro corde coleret: sacrilegis dogmatibus obuiabāt. Tunc sanctus vir cursum vite sue in sitis sterilitate peragebat: qi inuenire nō poterat quē potaret. Hoc enim sitis agit: vt foris positū humoē deliderat in sua mēbra trajicere. Inde est illud euangelicū Sitio: mulier da michi bibere: non vt ab illa aquā tm̃ modo peciperet postulauit: sed vt ei fidei potū quo ipsa fatiare ingereret. Sequitur etiā causa sitis: Ore suo benedicebāt. Quod illis accidit/qui legem dñi fallaci meditatione ptransēūt: t nō hoc operibus demōstrāt q̃ ore pmunciant. Additū est: Et corde suo maledicebant. Corde enim maledicūt: qui sanctas scripturas vitio querse nouitatis itelligunt. [Uerūtū deo subdita † erit aīa mea: qm̃ ab ipso † est patientia mea]. Post dita psalmatis pausationē: venit Idithun ad scōm mēbrū psalmi: similia repetēs que superius dixit: animā suam deo esse subiectam: vt ipsa repetitio mēti nostre robur credulitatis ingeret. Sz istud diligētius pscrutemur: q: causa gratulationis ōtium ad verba non videt esse cōsimilis. Ibi enim dicit Ab ipso salutare meum: hic ait. Qm̃ ab ipso patientia mea. Sed licet aliis verbis dicat: vnum tm̃ esse intelligimus si altius pscrutemur. Patiētia quippe nostra Christus est dñs: ppter quē t aduersa libēter patimur: t suscepte regule observatione gaudemus. Sic enim in.70. psalmo canitur. Quoniā tu es patiētia mea dñe. Nā vt eundē in hoc sermone possis aduertere: aperte sequētia declarare noscuntur.

Alt. Quia Alt. non hꝫ Alt. salua tor. [† Etenim ipse † est deꝰ meus t † salutaris meus: adiutoz meus non emigrabo. In deo salutare meū t gloria mea/deꝰ auxiliꝰ mei: t spes mea in deo est]. In his duobus verbis Christus dñs indicatur: de quo supe rius dixit: Patiētia mea. Et tanq̃ si et dicerel: Que est ista patientia tua: rūdit Ipse est deus meꝰ et salutaris meus: q: reuera anime sue salutē iam tunc p incarnandum verbū puenire nosebat. Addidit Adiutoz meꝰ: ne suis applicaret virtutibus q̃ euasit. Sequitur Nō emigrabo. i. de hac credulitate quaz teneo: sicut in decimo psalmo iam dictū est. Ps.10. In dño confido: quomodo dicitis aie mee trāsmigra in montē sicut passer. Quapropter non se mutaturū dicit esse sentētia: q: hoc sibi vtile cognouerat q̃ tenebat. Congemmat in deo salutem non vt gentū dii ppetuam mortē. Adiecit enā Et gloria mea: vt non solum salus: sed etiā illi credidisse sit gloria. Ponit quoq̃ Deus auxiliꝰ meus: ne sibi aliq̃d humana deputaret infirmitas. Ad postremum quod cuncta cōcluderet: dixit Spes mea in deo est: vt t illa preterita que perceperat dño deputaret: t futuram suam beatitudinē sanctꝰ vir ipsi modis omnibus applicaret.

DEF

Alt. preciū.

Joan.4.

Alt. subiecta esto. Alt. non hꝫ.

Ps.70.

Ps.10.

Alr.eo ois cõgregatio populi.

[Sperate in † eum omnis conuentus plebis: effundite coram illo corda vestra: deus adiutor noster † est].

Alr.ieternũ

Postq̃ fidei sue sacramẽta vulgauit/cõuersus ad plebem que varia superstitionum vanitate laborabat: cõmonet vt spem suam debeant in dominj virtute reponere. Dicit enim Sperate in eum: in illum. s. quẽ sibi z deus professus fuerat z salutem: vel cetera que sunt dicta superius. Dio conuẽtus plebis. Alloquẽdo plebem non excipit potẽtes: q; mos est scripture divine sic ad partẽ loqui vt nec reliquos pretermittere videatur. Adicit Effundite coram illo corda vestra. Effundit ante dominũ cor suum: qui peccata sua vberrimis lachrymis confitetur. Cor enim aliter effundi non potest nisi creberrimo imbre lachrymaꝝ: sicut in quadragesimoprimo psalmo dictũ est. Hec recordatus sum et effudi in me aiam meã: qđ inter ꝓpria scripture divine non immerito cõputamus. [Verũtamẽ vani filij hominũ/mẽdaces filij hominũ in stateris: vt decipiant ipsi de vanitate in idipsum]. Secundo diapsalmate decurso: venit ad tertiũ mẽbrum: exprobrãs hominibus nequitias suas: ꝓpter qđ salutaris huius psalmi sacramenta vulgata sunt: vt prauas psuasiones suas emẽdata in melius voluntate relinquerẽt. Dicit enim sententiam frequenter iteratam. Verũtamẽ vani filij hominũ: vt vicium suum cognoscens humanitas: ad auctorẽ salutis atq; veritatis celerrima supplicatione festinet. Sic enim in trigesimooctauo psalmo dictum est. Verũtamen vniuersa vanitas ois homo viuens. Qđ et sapiens ille frequenter repetit dicens: Et ois vanitas vanitatũ. Non nullos autẽ mouere solet: cur et in psalmis legat Vani filij hominũ: z in Salomone: Vniuersa vanitas. Nunquid celestia z terrestria que deus creauit: z ois valde bona/cuncta in vanitate consistunt? Non vtiq; sed cõparata potioribus illa minora nimis et inania iudicãtur: sicut ait beat⁹ Hieronymus. Lucerna lampadis cõparatione ꝓ nichilo est. Lũa pro stelle cõparatione non lucet. Stellam lune confer/z ceca est. Lunam solis tunge/nõ rutilat. Solem christo cõfer/et tenebre sunt: Sic omnia vana siunt: que dum melioribus cõparantur fulgore proprio minuũtur. Sic hoies cum ad comparationẽ supne veritatis venerint: vt vana rationabiliter esse dicũtur. Sed huic rei addidit vicium quo maxime laborat humanitas: Mendaces filij hominum in stateris: siue illos tangit qui ponderibus iniquis ementium decipiunt simplicitatẽ: siue q̃ homines sibi placentes iustj atq; imobiles videri volunt: cũ sint deceptrici mutabilitate fallaces. In stateris eñ hoc significat/quasi in libra iuste collocati/non credunt amare fallaciã. Sequitur Ut decipiant ipsi de vanitate in idipsum. Poterant enim non decipere si eorum posset nequitia deprehendi. Sed cum iusti esse credantur: facilius tecta peruersitate decipiunt in idipsum. s. in eẽdẽ quam falso habere psidi homines estimant. [Nolite sperare in iniquitate: et † in rapinis nolite cõcupiscere]. Ipsos adhuc monet/quos detestabili probauerat psuetudine viciatos. Nocet ne sperare debeãt: vbi fructus boni desiderij non potest inueniri. In malicia enim qui sperat/sepsum decipit: quia nulla vtilitas inde nascitur: sed potius eterna pena procuratur: sicut in alio psalmo tam dictũ est. Qui autẽ diligit iniquitatẽ odit animã suam. Venit etiam ad pauperes: qui necessitate victus furtiuum aliquid concupiscunt. Dicit eñ Et in rapinis nolite cõcupiscere. Non enim potest crimen rapine indigentia tollere/nec quod vindicte subiacet excusare: sed potius continet nos ille qui piuꝰ sꝑ iustos et iniꝓbos: qui dat escã omni carni. Nimis ergo ineptum est creatoris potentiam relinquere: z ad spem criminũ conuolare. Sed ne solos pauperes crederes fuisse cõmonitos/sequẽti versu venit ad diuites: vt introducto salutari moderamine ne iste ambiat/nec ille superbiat. [Diuitie si affluãt nolite cor apponere]. Non damnat largas diuitias quibus dispẽsatio modificata prestatur. Nam si cor eis non apponitur: vt in ipsis singularis felicitas iudicetur: profecto necessarie sunt. Inde enim egentibus subuenit: inde reficiuntur egroti: inde pauperũ nuditas operit: inde plures ad celoum regna queniunt. Nam contra: qui diuitijs apponit cor suum/aurum nõ vult expẽdere sed celare/patrimonia cupit semp augere: z dum ibi spes tota reponit/fames earum rerũ semp augetur. Merito ergo ꝓcipit diuitibus non amare qđ possident: sicut Apostolus dicit. Precipe diuitibus huius mundi non sꝰpe sapere: neq; sperare in icerto diuitiaꝝ: sed in deo viuo qui prestat nobis oia ad fruendũ. Diuites sint in operibus bonis: facile tribuant zc. [Semel locutus est deus duo hec audiui: quia potestas dei est et tibi dñe misericordia: quia tu † reddes singulis sm opera eorũ: sicut legit ꝑ Pater non iudicat quenq̃: sed omne iudicium dedit filio. 1. Timo. 6.

Conclusio.

¶ Respiciamus in hoc psalmo sententiarũ lumina: quasi quasdã recebeat christianus populus intuer i: ne mundi istius tenebris obcecatus recte fidei tramitem non sequatur. Abscedat gentilis error: hereticorum murmura conquiescant: vanitas hominum fallaciaq; deseratur. Nõ in ingeniis non in seculi dogmatibus presumatur: sed in vera sapiẽtia ponatur spes: que talia solet dare: qualia nullus possit arguere. Fac domine et nos vicia trãsilire: vt ad te possimus purgatis mẽtibus peruenire.

¶ Explicit expositio in psalmum Sexagesimum primum.

¶ Psalmus Dauid cum esset in deserto Idumee. lxij.

Deus deꝰ meus: ad te de luce vigilo. Sitiuit in te aĩa mea: q̃ multipliciter tibi caro mea. In terra deserta inuia z inaquosa sic in sancto apparui tibi: vt viderem virtutẽ tuam z gloriã tuã. Quĩ melior est misericordia tua sup vitas: labia mea laudabũt te. Sic benedicã te in vita mea: et in nomine tuo leuabo manus meas. Sicut adipe z pinguedine repleatur aĩa mea: z labijs exultationis laudabit os meũ. Sic memor fui tui sup stratum meũ: in matutinis meditabor in te: q; fuisti adiutor meus. Et in velamẽto alarũ tuarũ exultabo: adhesit anima mea post te: me suscepit dextera tua. Ipsi vero in vanum quesierunt aiam meam: introibunt in inferiora terre/tradentur in manus gladij: partes vulpium erunt. Rex vero letabitur in deo laudabuntur omnes qui iurant in eo: quia obstructum est os loquentium iniqua.

Psalmus z dauid: frequẽter indicãt dñm christũ/frequẽter ecclesiã: q; Christus in mẽbris suis est: z mẽbra in suo capite cõtinent. Nam si qđ patiat caput/mẽbra cõpatiunt. Et iterũ si mẽbra verẽtur: caput sine dubitatione cõpatitur. Et sicut Apostolus ait. Si qđ pattitur vnũ mẽbrum cõpatiunt oia mẽbra: siue glorificatur vnũ mẽbrum congaudẽt oia mẽbra. Quapropter ecclesia que in hoc psalmo locutura est: merito ꝓposita sunt verba que significant dñm saluatorẽ. Hec igitur in deserto Idumee habitat. i. in huius seculi ariditate: vbi sitit: vbi desiderat: vbi misericordia domini expetit ambienter: donec ad illã eternã gloriam venire mereat. Idumea eñ locus est: vbi Dauid fugiẽs ꝑsecutionem Saulis latuisse cognoscitur. Nominis eñ ipsius interpretatio est (sicut iam sepe diximus) terrena: vt euidenter intelligamus desertum illud significare terrenos actus: qui bonis spiritualibus omnino nudati sunt. Hinc est quod diluculo ad dominum vigilat ecclesia: deprecans ne mundi huius erroribus implicetur. 1. Corin. 12. INTER.

Diuisio.

Sponsa illa spiritualis/que mẽbra continet domini saluatoris. Primo modo insatiabili desiderio se dicit esse raptatã: vt virtutẽ dñi cernere potuisset/optãs vt eius anima bonoꝝ omniũ pinguedine repleat: quatenꝰ eius digna possit laudibus inueniri. Secundo modo gratias agit: quia sub velamine alarum domini mundi istius procellas euaserit: animicosq; suos in superiora terre asserens esse damnandos: regem vero Christum in deo patre cum sanctis predicat esse letaturum.

Expositio.

Deus deus meus: ad te de luce vigilo. Sitiuit in te aĩa mea]. Primum ipsa repetitio veneradi nominis affectũ pie deprecationis ostendit. Dicendo enim Deus deus meus: suum quodãmodo dicit esse: vt eꝰ se magis tali desiderio possit ostẽdere. Addidit Ad te de luce vigilo. Ad ipsum vigilatur: quotiens in mundi ambitiõe dormit. Nã illa sic cõsequimur: si ista deserere festinemus. Bene autẽ adiecit Diluculo: quando tẽpus dñice resurrectionis eluxit: vt tunc eius laudes cãneret: quãdo genus humanũ exẽplo sue resurrectionis animauit. Sequit Sitiuit in te aĩa mea. Sitiuit: ꝓpter aquam positum est/quam in euangelio dicit: Mulier si scires donum dei z qs est qui a te aquam petit/tu petisses ab eo: z dedisset tibi aquã viuam. Sitit ergo aĩa fidelis deũ: quãdo mãdata eius et virtutes eximias concupiscit: quando ipsum desiderat videre a quo bonorũ omniũ fluẽta cõstat emanare. Ipsa est ergo aĩa que culta rebus celestibus desertũ estimat mundũ: que semp eresuat/semp sitit: donec ad fontẽ illũ misericordie dilecte peruenire mereatur. [Quã multipliciter tibi caro mea. In † deserto et in inuio z inaquoso]. Superius dixit in deũ sitisse animã suã: nunc z carnẽ multipliciter simile desiderium habere testat: vt sicut vtrarũq; rerum auctor est deꝰ: ita ab vtrisq; partibus expetat. Sed intendamus qꝑ multipliciter dicẽdo: plus dicit sitisse in deo carnẽ: vt quãto fragilior est/tanto ardentius piũ medicum appetisse videat. Sitit ergo aĩa populi beati ꝓtutes quas sancta scriptura cõmendat: sed iterũ innumerabilia sunt que caro sibi a deo cognoscit postulare. Utraq; enim indigẽt saluari: sed caro plus eget cibo/potu/vestitu/ vehiculo/ somno/tẽperie humoꝝ/ salubritate aeris/sumptu: ceterisq; ꝗbus aĩa non indiget. Sed hec necessitas corporis expetere declarat. Addidit vbi multipliciter sitiret caro eius. s. In deserto: sicut z titulus dixit: hoc est in mũdi istiꝰ indigẽtia: z sterilitate leiuna. Sequr Et in inuio: q; mundus in se nõ habet viã nisi dñs saluatorẽ qui iter est cecoꝝ: et ꝑ se errantiũ rectitudo salutaris. Addidit Et inaquoso: id est sterili atq; infructuoso. Aquosum enim dicimus qđ aquis abundat irriguis. Inaquosum ꝙ aridũ atq; infertile: vt merito eius anima nimia siccitate durescat. Unde ꝑ hec tria noiã mũdi istius necessitas indicatur. [Sic in sancto apparui tibi: vt viderẽ virtutẽ tuam et gloriam tuam]. Sustinendo sitim quã dixerat carnis et aĩe: in deserto z in inuio z inaquoso: qđ ad huiꝰ mũdi sterilitatẽ ꝓtinere cognouimꝰ: tũc apparuisse se dicit ecclesia in sancto fideliqꝫ ꝓposito: qñ christũ verũ deum esse cognouit. Intẽdamus autẽ qđ dicit Apparui tibi vt viderẽ virtutẽ tuam: qi nemo veritatẽ vidit/nisi deo ꝓius apparere potuerit. Nã si sol iste nos videre facit qñ lumine sue claritatis infulserit: quãto magis virtus diuina sine qua nichil bonũ/nec accipe possumꝰ nec tenere. [† Quia melior est misericordia tua sup † vitã: labia mea laudabũt te]. Misericordiã dicit dñi ꝓmittque sanctis suis larga pietate promittit: que longe potior est a vita ꝑsenti. Ista enim innumerabiles ꝰmne possidet/illã tranquillitas eterna comitat: que tantum distat a mũdiali luce/q̃tum tormẽta possunt ab eterna requie discrepare. Hinc est qđ z martyrũ caterue mortem huius seculi libẽter affectãt: qi nouunt ꝓ isto interitu tꝑali perpetue se esse victuros: sicut dicit Apls. Non sunt cõdigne passiones huius tꝑis ad futurã gloriam que reuelabit in nobis. Sequr Labia mea laudabunt te. Post bñficia que ꝓmisit/ devote laudis obsequiũ polliceꝰ: qđ deo nouerat esse gratissimũ: sicut in euangelio dñs dicit cum decẽ curasset. Nonne decẽ mundati sunt: et nõ est inuẽtus qui reuerteret et daret laudẽ deo nisi hic Samaritanus? Sancta enim mens dissimulare nõ potuit: quod cognouerat accusandum.

Alr.rapias. Alr.terra deserta iuta et inaquosa Alr.quonia Alr.vitas. Joan.4. Joan.10. Joan.5. Roma.8. Luc.17.

Universidad Biblioteca

[Sic benedicam te in vita mea: & in nomine tuo leuabo manus meas]. Sic/ad superiora respicit que dixerat. Melius est misericordia tua super vitam. Sermo breuis in syllaba: sed ingens in quantitate promissio. Quid enim magis homo dare potest: q̄ cum creatori suo libēter animam probatur offerre? Benedicit enim vnusquisq; in vita sua pfecte deū: quando bonis operibus in hac luce versatur. Addidit Et in nomine tuo leuabo manus meas. In nomine dñi leuat manus suas: qui operibus sanctis insistēdo tensis manibus orat ad dominū: vt ipa oratio sancte crucis designet effigiem.

Exo.17. Sepe enim cōmonemur taliter exorare. Nam & Moyses quādo cōtra Amalechitas pugnauit: tensis ad celum manibus supplicabat. Legit & in alio psalmo: Expandi manus meas ad te. Et Apls dicit: Leuātes puras manus sine ira et disceptatione. Et intelligē: q̄ in hac manuū extensione cōmonemur operā debere nos habere sanctissimā/quam & sancta fides cōmendet: et actionū fēditas nulla cōmaculet. [Sicut adipe & pinguedine repleatur aīa mea: & † labia exultationis † laudabunt nomē tuū]. Scripturas diuinas nouimus per similitudines terrenas plerūq; celestia sacramēta mōstrare. Adipes igitur/sunt viscerum crassa velamina: que interna tecōis operiunt atq; cōcludunt. Pinguedo xo est saginati pecudis nutrita cibis obesitas. Ipa fuit sacrificijs digna & imolationib⁹ cōgrua. Qua similitudine pene ecclesia aiam suā virtutū pinguedine saginari: vt digna dño possit offerri. Pinguis enim aia esse nō potest/nisi a deo pasta nituerit. Sed pinguedo aie/diuinarū rerū scientia est/recta fides/incōcussa patiētia: & cetera vnde seculi istius macies ieiuna supat.

Alr. labijs. Alr. laudabit os meū. DEF

Sequit Et labia exultationis laudabunt nomen tuū. Sicca enī labia aridītate peccati: diuinis nō poterant

Pō.49. laudibus occupari: sicut & in alio psalmo legit. Peccatori autē dixit de⁹: ūre tu enarras iusticias meas? & cē.

Alr. Sic. Sed cum pinguedine misericordie dīi anima deuota pceperit nomē eius digna exultatiōe laudabit. [† Si memor fui tui super stratū meum: in matutinis meditabor in te]. In isto & inferiore versu: isto modo hypothēticus nobis syllogismus apparet. Si memor fui tui super stratū meum: et in matutinis meditabor in te: quia factus es adiutor meus: et in velamento alarum tuarū exultabo. Attamen memor fui tui sup stratum meum: et in matutinis meditabor in te: quia factus es adiutor meus: in velamento igitur alarum tuarum exultabo.

SYL. Huius itaq; secuti difficultatibus enumeratis: quasi deserto & in inuio & inaquoso sancta ecclesia tolerauit: venit ad scōm modū: vbi securitatē suam dño asserit esse subiectā: q̄ sub velamēto alarū eius inimicor⁹ potuit vitare versutias: significās & in tribulationib⁹ ipm experti debere: et in securitatibus nomini eius esse psallendum. Nam cum dicit Si memor fui: ostendit se recordationem dīi semp habuisse: nec in rebus pīsperis oblītā fuisse: quādo solent humana corda collata beneficia in memoria non habere. Per stratū enim significat quietem: vbi solemus in somnos corpora nostra remittere: et ad refectionis gaudia puenire. Aptandum est rebus prosperis & quietis: quando deum in memoria vix habemus. Redit enim ad illud q̄ supius dixit: Ad te de luce vigilo. Recte siquidem fidelis in matutinis vigilat: q̄n nec inter prospera sua obliuisci poterat lucis auctorem. Hūc Apostolus dicit. Vos estis

1. Thes. 5. filij lucis et filij diei. [Quia † factus es adiutor meus. Alr. fuisti. Et in velamento alarum tuarū exultabo]. Versus iste continet beneficia: que illi facta erant domino largiente collata. In periculis quippe ei fuit adiutor: cum esset in deserto: et in inuio et inaquoso. Sub vmbra alarum eius exultat ecclesia: quando est supra stratum suum/id est in prosperis collocata. Sic intentionem totius psalmi: vnius versus breuitate cōclusit. [Adhesit anima mea post te: me suscepit dextera tua]. Respiciam⁹ votum desiderantis/vt non se vicinam: sed adhesisse domino dicat ecclesia: quod verbum congiutinationem quandam cognoscitur indicare: vt nunq̄ recedat a bono proposito que adheret domino. Quod nimia charitas/nimius facit affectus vt ita diligamus: quatenus adherentes deo/semper esse possimus: sicut et

1. Corin. 6. Apostolus dicit. Qui adheret domino vnus spiritus est. Addidit Post te: quia peccauit Petrus apostolus/cum preire voluit: dictumq; illi est a domino. Be-

Marci. 8. di retro me Sathanas. Quod proprium scripture diuine est: vt quos dominus liberare maiult/post se redire precipiat: vbi nullus locus erroris est. Sequitur

IDI Me suscepit dextera tua. Dextera patris Christus est dominus: qui suscepit ecclesiam alarum suarum velamine protegendam. [Ipsi vero in vanum quesierunt animam meam: introibunt in inferiora terre]. Ipsi cum dicit: illos significat qui cōtrarietatibus scelestis Christum extinguere tentauerūt: in quo omnes sanari: omnes viuere probatissime comprobantur. In vanum quesierunt animam ipsius: quando falsis criminationibus sanguinem eius effundere decreuerunt: qui post triduum resurrecturus erat in gloriam sempiternam. Sequitur pena peccantium: Introibunt in inferiora terre: quia non ad celos cuecti sunt: sed deorsum eos terre viscera sorbuerunt. Male siquidem cogitationes in ima terre vergunt: quia de ipsis exeūt: et in eandem iterum cenositatem voluuntur: quod iudeis euidenter accidit/cum in blasphemijs: et in innocentis cruore versari sunt. [Tradentur in manus gladij: partes vulpium erunt]. Tradita est in manus gladij gens iudea: quando eam principes Romanorum Uespasianus et Titus/ cede incendioq; vastauerunt. Uulpis enim iter feras animal est omnino subdolum: quod et fraudibus cibum querit: et salutem suam callida illusione custodit. Iūis merito dolosi homines cōparantur: qui simulata versutia iniquitates suas efficere molluntur. Quod bene ad Herodem refertur: de

Luc. 13. quo dominus dixit. Ite et dicite vulpi illi: non apprehendet prophetam extra Hierusalem. Et in canticis

Canti. 2. canticorum ait. Capite nobis vulpes exterminantes vineam. Quod bestiole genus in malo frequenter ponitur: quonīa nimia (sicut diximus) callidītate est versutum. Judei enim celestia credere noluerunt: et partes vulpium facti sunt: id est in subdolorum maliciam transierunt. Siue partes vulpium erunt: illud significat: quando illa hierosolymitana vastatione cadauera iudeorum esca fuerunt vulpium ferarūq; reliquarum. Uel sicut alijs visum est: iudei partes vulpium dum se dolosis et fraudulentis prava voluntate coniungunt.

Alr. deo. [Rex vero letabitur in † domino: laudabuntur omnes qui iurant in eo]. Regem dicit dominū saluatorē: Ipse enim est rex in eternū. Ad ipsius specialiter conuenire indicauit/incōmutabilis tituli passionis. Nā et ipse interroganti pilato de se dixit: Ego in hoc natus sum.

Joan. 18. Dicit etiā Letabit⁹ in dño/id est in patre: sicut ipse testatur. Ego in patre/& pater in me est. Addidit Laudabuntur oēs. Cū sancti dei christū laudāt: ipsi fiunt sine

Ibidē. 14. dubitatiōe laudabiles: quia nō possunt preconia eius digne narrare: nisi qui ad palmā indulgentie meruerint peruenire. Addidit Qui iurant in eo. Non dicit qui iurant per eū: ne iusiurandū crederes imperatū:

Matth. 5. q̄ alibi verisse cognoscit. Ipse enī dicit Nolite iurare/neq; per celū/neq; per terram &c. Sed iurāt in eo qui ei mētis obsequium inuiolabile cōpromittūt. Nā & alibi: dbū istud significat pmissionē fidelē: sicut

Psal. 131. et in alio psalmo legit Iurauit dño Dauid veritatē: et non frustrabit eū. Jurare quippe diuinitas p alīū non poterat que similē non habebat. [Quia obstructum est os loquētium iniqua]. Reddit causam letitie vnde rex letetur in dño: & laudētur oēs qui et promissionis sue deuotionē fideliter impleuerūt. Quia obstructum est os loquētium iniqua. In isto mundo non oino cōticescunt qui iniquis locutionibus studere monstrant. Sed melius tempus illius iudicationis aduertitur: q̄n generaliter conuicta oīs iniquitas obmutescet: & vlterius nō loquetur: quod nullatenus sibi pdesse cognoscit. Et intēde q̄ in binis superio: ib⁹ versibus petōrum vindicte relate sunt: et sanctorum cū domino beatitudo narrata est. Quod

SCHE. schema grece dicitur Syndicasmos: latine collatio: quod hic estimo competenter a ptandum: quonīa diuersarum partium bona malaq; collatione facta referuntur. Conclusio.

TO vere sancta mater eccla: que fideles deo sacris nutris vberib⁹: & facis sine dolore ferre: que te in mundi istius colluctatione libenter asseris pertulisse. Dicis etiā gratias dño semper esse referēdas: vt nunq̄ tribulatio demergat: cum in ipsis nobis quod amare possimus exponas. Deinde quod malis/q̄ bonis prouenire possit ostēdis: quatenus omni dubitatiōe detersa: vero principi totius deuotionis nisibus seruiatur. Cōcede rex eterne: vt qui nunc sancte matris predicatione gaudemus: indulgentie tue futuro munere perfruamur.

¶ Explicit expositio in psalmum. 62.

¶ In finem psalmus Dauid. lxiij.

EXaudi deus oratiōnē meā cū deprecor: a timore inimici eripe aiam meam. Protexisti me a conuentu malignantiū: a multitudine operantiū iniquitatē. Quia exacuerūt vt gladium linguas suas: intenderunt arcū rem amaram vt sagittent in occultis imaculatum. Subito sagittabunt eum & non timebunt: firmauerunt sibi sermonem nequam. Narrauerunt vt absconderent laqueos: dixerunt quis videbit eos? Scrutati sunt iniquitates: defecerūt scrutātes scrutinio. Accedet homo ad cor: altum: & exaltabit⁹ deus. Sagitte parulorum facte sunt plage eorū: et infirmate sunt contra eos lingue eorum. Conturbati sunt omnes qui videbant eos: et timuit oīs homo. Annunciauerunt opera dei: & facta eius intellexerunt. Letabitur iustus in domino & sperabit in eo: et laudabuntur omnes recti corde.

Jtulihuⁿ ꝑba (sicut sepe dictū est) absolute referunt ad dōm xp̄m qui per totū psalmū locuturus est. Sūt enī sine aliqua hystorie narratione conscripta: vt ipa claritas tituli lucē nobis vēturi psalmi videat affare. Est enī dño de suis passione dicturo: q̄ mundo vitā pstitit: & lumen credulitatis infudit. Audiamus ergo intētis animis: q̄ iz sepe repetat: nouā tñ vtilitatē ex ea semp accipim⁹. Qui psalmus sextus esse cognoscit hoc qui passionē resurrectionēq; dñicam breui relatione contingūt. Diuisio.

REx et caput nostrum dñs xp̄s verū hoiem se assumpturū esse declarās: Prima positione orat: vt a populi iudaici timore liberet: dolos eoīū factaq; ipia quasi iam fuerint trāsacta cōmemorās: docēs illos defecisse in psecutionibus suis: se autē ad resurrectionis gloriā peruenisse. Secūa positione irridet seuitiā iudeor⁹: q̄ magis ipsi turbati sunt de sceleribus suis: q̄n resurgēte dño et annūciata est fortitudo. Tunc enī leticia iustor⁹: & rectē fidei virtus apparuit. Expositio.

EXaudi deus oratiōnē meā cū † tribulor: a timore inimici eripe aiam meā]. A parte hūanitatis assumpte in qua passurus erat postulat dñs xp̄s vt in tribulatione positi eius exaudiat oratio: q̄n totis viribus petit q̄ prodesse sentit. Sed quid petat diligētius audiamus. Subdidit enī A timore inimici eripe aiam meā. Nō postulat vt minime pro olīm salute moriat (vnde Petrū arguit dicentem Propitius tibi esto dñe non erit tibi hoc) sed vt a timore ppī persequētis aia erepta sancte dispensationis sue cōplear passionē. Sic enī ppositā bona ad effectū perueniūt: q̄n pseq̄ntes nō timeā. Nam si humana cedat infirmitas nō vincitur: sed potius aucta roborat. [Protexisti me a cōuentu malignantiū: a multitudine operantiū iniquitatem]. Consideremus quēadmodū se ptectū dicat esse qui passus est: & non doleam⁹ morte quā fidelib⁹ dñi sceleratoꝝ volūtas inferre tentauit. Protectus est plane a pcētu malignantiū: q̄ dū illi eū crederēt cōmuniter mortue surrectionis ei⁹ glīa ꝑbantur esse cōfusi. Protectus est denīq; virtute diuinitatis suē q̄ filiⁿ erat hoīs: & idē filiⁿ dei in duab⁹ naturis vna sine aliqua dubitatiōe pſona habēs in potestate ponendi ajam suā & iterū sumēdi eā. Protect⁹ est itaq; q̄ malignorū insidias potēte sue virtute superauit.

Joan. 10. Addidit A multitudine operantiū iniq̄tatē. Supra dixit A cōuētu malignātiū: qb⁹ ad cōsilia pōt referri nūc A multitudine operantiū iniquitatē: vt actū exprimeret ꝑprie passionis. [Quia exacuerūt vt gladium linguas suas: intēderūt arcū rem amarā]. Per hos quattuor versus vsq; ad diuisionē: per diuersas allegorias: iudeor⁹ significat persecutionē. Sed hic reddit causa iustissima: quare protectus sit a multitudine operantiū iniquitatē. Nam quantū illi linguas suas velut mortiferū gladiū exacuebant: tñ eor⁹ iniquitas frangebat: vt in se potius mala cōuerterent que cōtra innocentis sanguinē preparabāt. Iste enī peccantiū mos est: vt primū sibi noceāt: qui alterum grauare festināt. Sed respiciamus quod dixit. Linguas suas exacuerūt: illud scilz ꝑs ostēdens q̄ vna voce clamauerūt. Crucifige crucifige. In vicē quip

Luce. 23. pe facti est sceleris ꝑbata sentētia. Nec interest qui occidat: si innocentē aliquis occidēdū esse pronunciet. Sequitur Intenderunt arcum rem amaram: id

est occultas insidias: que vt illi putabāt minime sentirent. Perhūd siquidē Judam datis triginta argēteis sollicitauerūt vt fieret traditor: qui eis videbat fuisse discipulus. O res amara z omni felle deterior cōiuīa ad pditionē/discipulū ad necē/conseruatorē pecunie premio subito fuisse corruptū. [Ut sagittent in occultis imaculatū. Subito sagittabūt eū z nō timebūt]. De superioribus pēdet iste versiculus Intēderūt arcū vt sagittēt in occultis imaculatū. In occultis sic accipiēdū est: vt iudei putauerūt. Ceterū actus eoꝝ occultus esse xpo nō potuit: qui frequēter predictus est anteq̄ fieret. Immaculatū duob⁹ dicimus modis. Sunt isti cōmunes imaculati: qui misericordia dñi abluti reddunt oīno purissimi: sicut in quinquagesimo psalmo dictū est. Lauabis me z sup niuē dealbabor. Immaculatus aūt solus vere dicit Christus: qui nullā cōtraxit maculā pctōrum: sed celesti puritate mūdissimus ab omni delicto pbak alienus. Merito ergo se significās dicit Ut sagittēt imaculatum: quatenus iudeis timor maior cresceret qui innocētis sanguinē fundere festinarūt. Sequit Subito sagittabūt eū z nō timebūt. Subito z hic ita accipiendū est: sicut iudei demētissimi putauerunt. Nā quomodo credēdū est subitū: qđ discipulis pstat esse predictū? Sicut in euāgelio legit Ecce ascendimus hierosolymā z filius hois tradet vt crucifigat: z his similia que de sua passiōe predixit. Nam quod dixit Sagittabūt eū z nō timebūt: ostēdit maligne cogitationis effectū: vt nō solū tractatū scelus: sed etiam implerū esse videret. [Firmauerūt sibi † verbū malum. † Disposuerūt vt abscōderent laqueos: dixerūt quis videbit † nos]? Verbū malum firmauerūt sibi qñ dixerunt Deus est mortuus. Siue qñ confessi sunt Sanguis eius sup nos z sup filios nostros. Firmauerunt vtriq̄ dictū est: obstinatione durissima nō veritatis munimine solidata. Sequit Disposuerunt vt abscōderent laqueos: dixerūt quis videbit nos? Hic describit cōsuetudo peccātium. Omnis enī qui dolū parat: hominē se putat fallere: vt possit ad suas nequicias peruenire. Sic iudei scelerata mēte confusi Christū tantūmodo hoīem putātes: maligntatem suā nō credebāt agnosci: cui cuncta celestia vel terrena veracius patēt/q̄ sibi ipa sunt cognita. [Scrutati sunt iniquitates: defecerunt scrutantes † scrutiniū. Accedet homo ad cor altū: z exaltabit de⁹]. In his duab⁹ sentētijs: versus iste diuisus est. Dicit enī quē admodū se cōsilia prava confundant: z in opere cogitatiōis sue maligna deficiāt. Cōtra: bona volūtas z illuminatus sensus quē pfectū habere videat ostēdit: vt quāto se deo primat: tanto diuinitatē sibi exaltatā esse cognoscat. Scrutati sunt iudei iniquitates: quas vtiq̄ pretermittere debuissent: dum nullum ibi fructū salutis sue poterāt inuenire. Dixerūt enī Si dimiserimus eū sic: veniēt Romani z tollent nobis z locū z gentē. Perscrutati sunt etiā iniquitates. Cum enim dīm audissent dicentem paralytico Dimittunt tibi peccata tua: illi ptimus eū blasphemare putauerūt. Quib⁹ ait dīs Quid cogitatis nequā in cordibus vestris? Perscrutati sunt quoq̄ iniquitates: sicut euāgelū dicit cū interrogationes diuersas insidiātes adhibebāt: vt inuenirēt qua ex causa accusarēt eū. Sequit pena peccantiū Defecerūt scrutātes scrutiniū: q: semp in cogitationib⁹ suis deficiunt qui ad res pessimas peruenire cōtendūt. De quibus et alio loco dictū est Infirmati sunt nec fuit qui adiuuaret eos. Consequitur pars scīa sentētie. Accedet homo ad cor: altū z exaltabit deus. Cū dicit Accedet homo ad cor: altū z exaltabit: illos significat qui res diuinas pia intētione perquirunt. Cor enī altū tūc est: qñ celestia cogitat z terrena deuitat. Iste non deficit sicut illi qui scrutinū pscrutant: sed magis magisq̄ crescit: z vsq̄ ad hoc peruenit vt ab eo summus atq̄ oīpotens deus esse credatur: nō q deus altior fiat: sed q: in corde sancti hois semp diuinitas cōsiderata grandescat. Et nota q: superius de perfidis iudeis dictū est: q: defecerūt in cogitationibus suis omne aūt de apīs dr: cunctisq̄ fidelibus in quoꝝ corde tantū exaltatus est deus: quātū cogitationes veras atq̄ sanctissimas puris mentib⁹ intrauerūt. [Sagitte parulorꝝ facte sunt plage eoꝝ]. Post enumerationē iudaice prauitatis quā in necē dñi peragere tētauerūt: venit ad secundā positionē: vbi fremitus eoꝝ z dura consilia aptissima cōparatione deridet. Que figura dr Ironia. Quid enim letius/quid ve inanius/q̄ verū iudicē falsē adiudicare/q̄ occidere velle qui mortuos suscitabat/q̄ ligatū tradere qui mūdi vincula dissoluebat? Parulorꝝ siquidem sagitte inania tela sunt: qui ludendi studio fragiles cānas in sagittarū pfuetudinē iacere cōsueuerūt. Sic iudeoꝝ vota inefficaci malignitate scutissima nō intulerūt flendā mortē: sed potius gloriosissimā passionē: tales q̄s plagas dederunt: quibus mors ipsa moreret: z pmissa mūdi salus velociter ipleret. [Et infirmate sunt contra eos lingue eoꝝ. Conturbati sunt oēs qui videbāt eos]. In hoc versu ordinis est sequēda trālatio: vt nobis constare possit absoluta sentētia. Infirmate reuera sunt lingue iudeoꝝ: qñ dixerūt Sibilius dei est descēdat de cruce. Et videbit postea resurgētē de sepulchro: quē de cruce descēdere non credebant posse patibulo. Ubi est iudei infidelitas vestra? Adhuc de vivo dicebatis Si rex israel est descēdat de cruce. Cōsipsos cōsulo/vosipsos iudicū peto/quāto mirabilius est mortuū posse resurgere/q̄ adhuc viuū de cruce velle descendere? Parua pestis: dū maiora pueneriut. Sed infidelitas vestra nō potuit sanari signis multo fortioribus q̄ petistis. Additū est Cōturbati sunt oēs qui videbant eos: reos scīz atq̄ cōfusos: contra quoꝝ linguas resurrectio Christi gloriosa prouenit. O nouam mentis z admirāda callositas. De illoꝝ confusione turbabant alios: z illoꝝ pteritas ad penitudinem non poterat inclinari. Conturbati sunt enim ex illis quidam credētes: qñ ad apīos venerunt et dixerunt Quid faciemus viri fratres? A quib⁹ salutaria monita pcipiētes: per sanctū baptisma dilui meruerūt a damnatione perpetua. [Et timuit oīs homo. † Et annunciauerunt opa dei: z facta eius intellexerūt]. Frequenter diximus generalitatem pro parte poni. Omnis enī homo hic intelligendus est: non ille vniuersalis: sed qui iudicium futurum considerata domini potestate formidat. Nam vt intelligas de fidelibus tantū dici: vide quod sequitur Et annunciauerunt opera dei: scilicet gloriam resurrectionis/agnitionem in cōfractione panis/ascēsionem in celis/varijs linguis locutos fuisse discipulos: z cetera que p apostolos suos post resurrectionem suam dominus Saluator ostendit. Ista enim annunciauerunt predicando diuersis: et prohdolor: gētes auditis credidere miraculis: quib⁹ illi noluerūt animū pbere nec visis. Additum est Et facta eius intellexerūt. Utiq̄ intellexerūt esse diuina: q: talia implere nō poterat humana fragilitas. [Letabit iustus in dño z sperabit in eo: z laudabūtur oēs recti corde]. Audiuimus promissionē dñi z sententiā verissime iudicātis. Justum in futuro dicit esse letaturum: q: hic discipulos suos nouerat diuersarū passionū afflictionib⁹ ingrauandos: sed letabunt qñ sedebūt in iudicio iudicantes duodecim trib⁹ israel. Contristati sunt ad pēnas letabunt in eternū: q: maiora sunt premia dñi/q̄ que illi a fidelibus munere tū ipsius pbant offerri. Sed ne crederes solis apīs dictū sequit sententia generalis Et laudabūtur oēs recti corde. Corde recti sunt qui per rectas semitas dñi gradiuntur. Ab illa enim regula qui pedē voluerit amouere distortus est: nec potest quisq̄ rectus dici/ nisi qui illi veritati predicationiq̄ ꝑsentit. Tales enī reddunt semp laudabiles q: z dīm laudant z ab ipsa veritate laudant. Quid enī laudabilius q̄ ab ipso iudice in cōspectu omniū angeloꝝ gloriose z desiderāter audire Uenite benedicti patris mei: z reliqua que nos euangelij textus edocuit. Matth.25.

Conclusio.

¶ Finis proficue nos ex ꝑsona sua dño xpo instruxit: vt ipse exponeret passionē suā cuius nemo pōt refutare sententiā. Nā cū iudeis dicimus Ecclia catholica loquit: illi fortasse negligenter accipiūt. Cū eis obijcim⁹ pphetā suū: illi michilo minus ad falsas interpretationes recurrunt: vt aliquod argumentū pueniat excusationi de assumptione mēdacij. Nūc quid dicturi sunt obstinati qui ipm dīm audiūt de se futura ploquentē? Cui presumpserunt ingerere crudelissimā passionem: cuius resurrectionē inter eos factā mundus agnouit: qui debitas penas incredulis/fidelib⁹ aūt eterna premia cōmittit. Supplicate iudei dum tps est iuste querite dñi protestis inter agnos potius ad dexterā recipīne ad sinistram cum hedis vos contingat expelli.

¶ Explicit expositio in psalmum .63.

¶ In finem psalmus Dauid canticum hieremie et ezechiel de populo transmigrationis cum inciperent proficisci. lxiij.

Te decet hymn⁹ deus in syon: et tibi reddetur votū i hierusalē. Exaudi orationē meaz: ad te oīs caro veniet. Verba iniquorū prevaluerūt sup nos: z ipietatibus nostris tu propitiaberis. Beat⁹ quē elegisti z assumpsisti: ihabitabit i atrijs tuis. Replebimur in bonis domus tue: sanctū est templū tuū mirabile in equitate. Exaudi nos deus salutaris noster: spes oīm finium terre z in mari longe. Preparans montes in virtute tua accīctus potētia: qui cōturbas profundū maris sonū fluctuū eius. Turbabūtur gentes z timebūt qui habitāt termios a signis tuis: exitus matutini z vespere delectabis. Visitasti terram et inebriasti eam: multipli casti locupletare eam. Flumē dei repletum est aquis: parasti cibum illoꝝ qñ ita est pre parario eius. Riuos eius inebrians multiplica genimina eius: in stillicidijs eius letabit germinans. Benedices corone anni benignitatis tue: et cāpi tui replebunt vbertate. Pinguescent speciosa deserti: et exultatione colles accingentur. Induti sunt arietes ouiū: et valles abundabunt frumento/clamabunt etenim hymnum dicent.

In finē ps Dauid: verba iam nota sunt: restat vt sequētia dicere debeamus. Cū populus hebreoꝝ ꝑpter inobedientiā suā captiuus a chaldeoꝝ gente duceretur: hieremias et ezechiel pphete dixerūt eos post septuaginta annos in suā patriā esse redituros: euersamq̄ ab hostib⁹ hierusalē: meliore statu reparaturos. Addidit De pplo trāsmigrationis vtriq̄ hebreo qui in babyloniā ciuitatē migratus est: qđ spūaliter significat qñ peccatis facientibus in diaboli potestate traducimur. Babylonia quippe (sicut sepe memoratum est) interpretat cōfusio quā specialiter ad vitia bolum manifestū est ptinere. Iste ergo populus qui babyloniā deserens post captiuitatē ad hierusalem ciuitatē dñi festinabat: illos respicit qui mūdi istius cōfusione dānata: ad ecclesiā xpi venire cōrendunt. Quibus auctoritate patrum tonus iste psalmus aptandus est: quoniā qñ iste populus reuertebatur ad hierusalem: Hieremias et Ezechiel morte prevenisse sunt. Sed vt nodū questionis huius cuitemuet alio nobis sit ordo verboꝝ. In finē ps Dauid canticū de populo trāsmigrationis: per prophetā Hieremie z Ezechiel cū inciperēt pficisci. Sic recte intelligit: vt verba magis ad populū/q̄ ad Hieremiā z Ezechiel pertinere videantur. Diuisio.

Populus iste qui secult peccata deseruit: reuertens ad dīm Saluatorem: primo ingressu psalmi/ auctorem suum liberatus agnoscēs/oratiōnem suam postulat debere cognosci: definiens solum illū beatum esse qui ad eius atria meruerit peruenire. Scīa sectione spem dicit dominum omnium finium esse terrarum: diuersas laudes ipsius potentiāq̄ allegorica cōparatione describens: sanctoq̄ eius hymnica in ipsum exultatione gaudere. Expositio.

Te decet hymnus de⁹ in syon: z tibi reddetur votū in hierusalē]. Reuersa plebs ad dīm de captiuitate peccati in magna exultatione prorupit: asserens solum deū dicere hymnum non demonū turbas: vt putabat ante gentilitas. Habuerat enim carmina que immūdis spiritibus idolisq̄ fundebat: sed ad lumen veritatis adducta: ipsum solum dicit debere laudari qui creator omniū ꝑbatur agnosci. Nec tñ alibi nisi in syon: id est in contemplatione. Sed ista contēplatio recte fidei lumen declarat. In ipsa enim verus hymnus dicitur domino: disciplinabili carmine non lingue clamore peruerso. Sed vt hoc expressius intimaret adiecit. Et tibi reddetur votum in Hierusalem. Ab infidelibus vota reddebantur et marti z veneri ceterisq̄ demonibus: vt si quis fuisset de prelio liberatus sacrificabat gradiuo: si quis ad fedum adulterium peruenisset: adorandam deam libidinis estimabat. Hunc autem veritate recognita: de bonis operibus in Hierusalem deo soli votum dicit

Universidad de Navarra Biblioteca

esse reddendū que est visio pacis: in qua manet fixa immobilisq; felicitas. [Exaudi oratione meā: ad te omis caro veniet]. Iste ppls qui prius dixerat Te decet hymnus de⁹ in syon: nūc ad dñm hymnica supplicatiōe pclamat: dicēs. Exaudi oratione meā: vt ipse prius faceret: qđ ceteris faciendum esse prędixerat. Ipse ppls oratione suā exaudiri petit: quē supius diximus. Sciens enī se esse moriturum: illū rogabat ad quē se post hāc vitā venturū esse noscebat: vt hic 2. Corin. 5. et parceret: ne ibi de ipso iudicaret. Sic enī de illo tu dicio dicit Aplus. Omnes enī stabim⁹ ante tribunal Christi: vt recipiat vnusquisq; ppria corporis: vt gessit: siue bonū siue malū. Hic enī carnem nō solū sanctos: sed oēm hominem debemus aduertere: q; oēs ad eum cōstat esse venturos / siue dānandos / siue in IDI. eternā requiē collocādos. Et nota q; in scripturis diuinis frequēter ꝛ sola ala: ꝛ sola caro pro hoīe ponitur: vt est illud in Genesi. Et intrauerūt in egyptum Gen. 46. cū Jacob aie septuaginta quinq;. Et hic Ad te ois caro veniet. Quo loco vtilimū est Synecdoche schema memmisse: que significat a parte totū. [Verba iniquor⁹ preualuerūt super nos: ꝛ impietatib⁹ nr̄is tu propiciaberis]. Preualuerūt quidem verba iniquor⁹: qñ pagani parentes persuasērūt filijs suis antiquos ritus et sacrilegia que colebāt. Tracti enī per infantiā: illud vidētur secuti qđ rudibus animis imbiberūt. Preualuerūt super nos dictū est tāq; ali quod altissimū mare: qđ abūdantia fluēt⁹ obiecta queq; submergit: ꝛ enatare nō sinit quecūq; vorauerit. Sed his erroribus pietas diuina subuenit: qñ salutē mundo aduentu dñi Saluatoris indulsit. Perscrutandum est aūt quid velit propiciatus intelligi. Aut dicimus hoc de sacerdotib⁹: quotiēs per immolata sacrificia peccatis nr̄is ppiciā facit⁹ diuinitatē: vt ira que debebat delictis: cōuertat in gratiā salutis: ꝛ qui erāt factis suis iustissime reꝰ: reddātur diuinitatis muneribꝰ absoluti. Sic diuinitas ppiciata est humano generi: qñ nobis ꝛ sacerdotē ꝛ hostiā 2. Corin. 5. ipsum ꝓtulit xp̄m: sicut dicit Aplꝰ Deus erat in xpo mundū reconciliās sibi: non reputās illis delicta eorum. [Beatus quem elegisti ꝛ assumpsisti: inhabitabit in † tabernaculis tuis]. Quidam versum hunc Al. atrijs. aptandū estimant dño Saluatori: sed nos illū magis ad cōmunē beatū dicimus esse referendū. Dixerat enī supius. Impietatibus nr̄is tu ppiciaberis: nūc sequitur Beatus quē elegisti ꝛ assumpsisti: vt non hoc de illo singulariter imaculato: sed de peccatore absolute dixisse nosceat. Beatus est igit quem elegit dñs. Sed vide quid ait Elegisti: vt hāc electionem nemo suis meritis applicaret: sicut ipse i euāgelio dicit Joan. 15. Non vos me elegistis: sed ego elegi vos. Assumi est aūt in eternā requiem collocari: quā sanctis suis dñs pius cōpromittit. Sed quid talibus cōtingit: ipse subsequit. Inhabitabit i tabernaculis tuis. Inhabitare dicimus eos: qui adeptū locū nulla permutatione derelinquūt. Sed qualis sit ista habitatio: in alio psalmo dicit Concupiuit ꝛ defecit anima Psal. 83. mea in atria dñi. Ibi enī habitare iam premium est: quia nequēūt illuc introire: nisi quos celestis misericordia dignat eligere. [Replebimur in bonis domꝰ tue sanctū est templum tuū]. Si bona domus dei. i. hierusalem future ad liquidum valuerit perscrutari mens humana: non sufficit: de quibus dicit Apostolus 1. Corin. 2. Quod oculus nō vidit / nec auris audiuit / nec in cor hois ascendit: que preparauit deus his qui diligunt eū. Sed q; fas est ꝓ parte audita loqui: domus eius bona sunt / tricenarius / sexagenarius / ꝛ centenarius fructus: quē ibi sanctis suis fidelibꝰ dñs polliceꝰ. Sūt etiā ꝛ hic bona domus eiꝰ: que dicit Apostolus Alijs enī dat sermo sapiētie / alijs sermo sciē- 1. Corin. 12. tie / alij fides in eodē spiritu / alij gratia sanitatū / alij genera linguarū / alij interpretationes sermonū ꝛc. Et intuere qđ dixit Replebimur: quasi ad mēsuram nostrā quātū possum⁹ capere porabimur: significās illud qđ idē Aplꝰ dicit. vnicuiq; aūt nostrū data est Ephe. 4. gratia ꝓm mensurā donatiōis Christi. Sequit Sanctū est templū tuum Sine hoc pertinet ad domum dei que est eccl̄ia / siue ad incarnationē dñi: sicut legitur in euāgelio. Destruite tēplū hoc: ꝛ in triduo ediJoan. 2. cabo illud. Et paulo post ait euāgelista Hoc enī dicebat de tēplo corporis sui. [Mirabile in equitate. Exaudi nos deus salutaris noster]. Quod dixit Mirabile in equitate: ad templū respicit predictū. Multis enī modis potest esse mirabile. Sed addidit In equitate: vt illū aduentū ipsius debuisses aduertere: cū bonos segregat a malis: et vnicuiq; digna retribuet. Uerū vt hoc de ipso intelligere deberemus: sequitur Exaudi nos deus salutaris noster. Ipse enī deꝰ Saluator noster est: qui mūdo salutē contulit: ꝛ humano generi sua pietate subuenit. [Spes oim finiū terre: et in mari lōge]. Postq; ppls ille cōuersus oratione suā simplici corde pfudit: bonitaq; dñi se asserui esse cōpletū: venit ad secundā sectionē in qua laudes dñi virtuteq; describit. Nam sensus iste iudeoꝝ persuasiones: hereticorum prauo dogmata false veritatis abscidit. Spes enī dñi nō est localis: neq; vnius gentis sed oim fideliū terre: qñ illi per vniuersum orbem humilia vota funduntur. Aut merito oim spes est: qñ fidelibus cūctis eterna premia cōpromisit. Sed ne hoc tm̄ de sola terra intelligeres: quā magnamvocant: addidit Et in mari longe. Siue ad insulas respicit: quas non videbat terre finibus inclusisse: siue ad mare longum. i. totius seculi habitationem: de quo ꝛ alibi dicit Hoc mare magnū ꝛ spaciosum manibus. Longum est enī: qm̄ habitatio eius innumeras cōtinet nationes. Nam mare mundū debere intelligi dñs quoq; testat. Ait enī discipulis suis Faciam vos piscatores hoim. Ubi enī pisces maxime: Matth. 4. nisi in mare sunt? Mari quippe iste cōparat hic mūdus: qi salsitatibus amarus est: fluctibus diabolicis quatitur: ꝛ viciorum tempestatibus commouetur. Preparans montes in virtute tua; accinctus potentia]. Uersum istum: paulo diligētius perscrutemur: Est enim verboꝝ subtilitate profundus. Quod enī dictum est Preparans montes in virtute: ad terrenas altitudines omnino nō pertinet. Preparare ꝓpono dicimus: nisi quod ad cōpetentes alios vsus necessaria qualitate prouidetur. Et ideo preparatos montes Apostolos per allegoriam decenter accipimus: qui ad verbum predicationis electi sunt: fortitudinem habentes fidei: ꝛ altitudinem sanctitatis: humiles cōuersatione: sed merito celsiores. Hos dominus preparauit in virtute sua: qi per eos fecit magna miracula: vt ꝛ magnitudine verbi credulos cōuerterēt: ꝛ factoꝝ admiratiōe durissima corda molirēt. Sed qđammodū hec preparauerit: psequēter exponit Accinct⁹ potentia. i. indutus matestate sua. Humanitas enī dñi verbi potestate precincta est: vt qđ homo nō habuit virtus diuina prestaret. Accingimus enim nos honore baltheo: dum tamen alia sit

dignitas cinguli cū natura cingētis. Sic ꝛ in psalmo Psal. 44. quadragesimoquarto dictum est. Accingere gladio Ps. 129. tuo circa femur potentissime. Et alibi Precinxisti me leticia. Hec enim ꝛ talia duas naturas indicāt dñi DDS. xpi: plenissimas atq; pfectas in vna eadēq; psona: sicut ois catholica cōfitet eccl̄ia. Aut cōturbas ꝓ Al. non hz. fundū maris: sonū fluctuum eius † quis sustinebit? Turbabunt gētes]. Postq; p allegoriā mōtiū dixit Aplos esse preparatos: nūc exponit quid p eos dñs fuerit operatus. Turbauit enī apostolis predicantibus nō solū superficiē maris: sed fundū maris. i. gentiliū corda demersa pfundius. Nam cū sua numina cōticuisse cernerēt: ꝛ annichilata esse sentirent: merito crediderunt sunt: qñ spes suas ad nichilū peruenisse nosceb̄at. Nam cū seculū mare dicat: congrue fundo maris cōparata sunt corda demētium. Inde enī inuitus surgit: qđ fluctus excitat pcēp. Inde venit inopinata cōmotio: que innocentiā verberat: sanctoq; defatigat. Sequit Sonū fluctuū eiꝰ: qui⁹ sustinebit? Hic significat psecutores: qui iz ipsi velut fluctus altissimi concitenī: sonos eoꝝ. i. dicta crudelia nullatenus ab hoibus sustinentur: nisi diuina gratia concedēte eoꝝ ꝓteruia fracta superet. Quis sustinebit quantū ad hoim pertinet fragilitatē / dicit. Nam dono dñi suffragāte: martyres eoꝝ violentiā superare potuerūt: vnde maxime cōturbate sunt gētes: qñ fidelissimos cernebāt ꝛ vitos facere virtutes: ꝛ mortuos supplicantiū vota cōplere: cōtra sua numina et eoꝝ potentiā pauescere ꝛ responsa denegare. Tunc enī ꝛ delphicus apollo cōticuit: tūc a delphis diana discessit: tūc Lytherea venus erubuit. Sed quid rogo gētes facere poterant: qñ sua numina formidare Al. non hz. cernebant? Et timebūt † omnes qui habitāt † fines Al. termi- nos. terre a signis tuis exitus matutini ꝛ vespere † delec- Al. delec- tabis. taberis]. Hic tpa significat quo a postoli diuersa signa faciebant. Necesse enī erat vt vniuersitas contremisceret que orbem terre habitare videbatur: qñ talia signa cernebat: que nec lectio eoꝝ prodideratī nec visio vlla monstrauerat. Ipse enī dixit: vnde timor: ille concipi potuisset. i. a signis tuis. Additit Exitus matutini. Exitus matutini est: quando aliqs ex mundi istius felicitate ad dñm conuertitur Saluatorem. Matutinum enī tempus semp' claresceꝰ: et processu diei gratiā illuminationis acquirit. Quod aūt dixit Et vespere delectaberis: significat quando gratia patientibus semper obscurum est: sed tamen ad dñm veniunt creatorē qui meroꝝ eorum cōuertit in gaudiū. Tranq; vtrarūq; rerum exitus delectabit dñs: q; vndiq; deuotos per abundantiā sue largitatis acquirit. [Uisitasti terram ꝛ inebriasti eā: multiplicasti locupletare eam]. Terram hic genus humanum debemus accipere: quod satiatū atq; refectum est: qđ dño aduenire dignatus est. Sed vnde ista terra debilata sit: alter psalmus exponit: dicēs. Psal. 22. Et poculū meū inebrians: q̄ preclarum est. Ebrietas felix: satietas salutaris: que quāto copiosius sumit: IDI. tāto sobrietatē mētib⁹ donare dignat. Qua ꝓpter hoc genus locutionis in scripturis diuinis est ppriū qñ in bono plerūq; ponit. In scripturis aūt secularibus vel in communibus fabulis: ebrietas in bona parte penitus nō habet. Subiūgit Multiplicasti locupletare eā. Uerba ista inexplicabilē modū donationis ostēdūt. Nā qui multiplicat locupletare: quātum sit non videt exprimere: sed in immensum ducit ETY. qđ verbis talibus pollicet. Locuples enī dicit: locupletura tenens. Ipsa est terra quā dignatus est assumere non quām humanitatis more calcauit. Istam siquidem quā terimus non locupletā dam legimus: sed potius immutādam: sicut Isaias dicit Erit celi Isa. 65. nouum ꝛ terra nouā. [Flumen dei repletū est aquis: paraſti cibū illoꝝ: † ita est preparatio † tua]. Bene Al. qñ. misericordia dñi plenissimo fluuio cōparat. Non est Abeius. aliqua siccitate potest imminui qui pora ꝓnibus crebris nescit expendi. Mundialis aqua / aut imbribus accipit augmentū / aut siccitate defectum: dei ꝓ fluuius semp̄ plenus / semper equalis est. De quo dictū est Fluminis impetus letificat ciuitatem dei. Et ipse Psal. 45. dñs in euāgelio ait Aut biberit aquam quā ego do Joan. 4. ei non sitiet vnq;: sed fiet in eo fons aque saltantis in vitam eternā. Nec moueat quod alibi singulari: alibi plurali numero flumina sunt posita. Unitatis enī virtus est multa cōplecti. Nam cū dicamus ecclesias pluraliter: vnām tm̄ constat esse catholicā: quod innumeris vicibus cognoscit esse mellioratum. Sed postq; de potu fluminis dixit: de cibo spirituali subiecit: ne conuiuiū dñi copiosissimū amicos suos relinqueret ex aliqua parte ieiunos. Dicit enī Parasti ei Psal. 77. buum illoꝝ. Cibus iste non dentibus mandit: sed anime quiditate deuoratur. De quo dictū est Panē celi dedit eis: panē angelorꝝ manducauit homo. Sic totum ad cōmunionem sacram conueniēter referturi quādo ꝛ eius sanguinem bibimus: ꝛ de eius corpore sagināmur. Et ne aliquid casualiter factū putares: sicut arbitratur irrideṅda gētilitas: subdidit Quia ita est preparatio tua. Sic enim oīnia contigerūt: quēadmodū sunt ab ipso dispositā: sicut ipse in euangelio dicit Nonne quinq; passeres veneūt dipondio: Luce. 12. et vnus ex illis non cadet super terram sine voluntate patris vestri? [Riuos eiꝰ inebria multiplica † ge- Al. genimi nationes eius: in stillicidijs eius letabitur † cum na. exoriet]. Riuos etiā hic dicit apostolos vel alios Al. germi- fideles qui de illo dei semper repleto flumine bibe- nans. runt. Sed ne potum ipsorum crederes esse tenuissimum: dicit riuos ipsos inebriandos: vt ad tātam satietatē perueniant: quāta ꝛ ipsis abunde sufficiat: ꝛ alijs profutura concedat. Uedit igitur ad singularē numerum: quem ecclesiastice vnitati diximus conuenire. Dicit enim Multiplica generationes eius. illius scilz riuū qui de flumine sancto prosiluit: vt per generationes succedentes predicatio beata nō deficiat: sed multiplicet: vnde catholica semper crescat ecclesia: vt qui modo imbuunt sacro dogmate: post alios docere videantur: qđ quotidie fieri euidēter cognoscimus. Dictum est de riuis qui pertinent ad perfectos: nunc dicit de stillicidijs qui ad inchoātes respiciunt christianos: quādo angustata primordia latissima non pōt introire doctrina. De quibus dicit Aplꝰ Non potui vobis loqui quasi spiritualibus: sed quasi carnalib⁹. Quasi parvulis in Christo 1. Corin. 3. lac vobis potum dedi: nō escam. Stillicidia enī sunt DEF. gutte que de rectis cadūt non pondere: sed assiduitate penetrantis: que quātum distent a riuis etiam vsualis nobis ratio parefacit. Ergo in primordijs suis letabitur omnis fidelis: cum exoriet ex aqua ꝛ spiritu sancto: quando vere renascimur: ꝛ glorie dñmi ipsius dignatione preparamur. Est enim nobis tunc magna leticia: quādo antiqui hominis vetustate deposita: in noue regenerationis gaudia cōmutamur. Sed iz hec dei munera alio modo in auctoritate posita videantur: cōuersa tm̄ prouectus nostri ordines

videnť mostrare certissimū. Primo enī ariditas fidei quibusdam stillicidijs alak: post riuis afflučtib⁹ irrigamur: deinde sicut ꝓfluis superiora ad fluminis illius plenitudinē iuuāte dño peruenimus. Sic ꝓhec tria diuini muneris ordo declarak. [Benedices † coronā anni benignitatis tue: z cāpi tui replebunt vbertate]. Corona anni: hic totus mūdus conuenienter aduertit ꝓ quē catholica dilatak ecclia. Benedicit enim dñs: quos vere fecerit xpianos/ flumine/ riuo/ stillicidio: quetiam superius dixit. Deniq; vide quid sequit. Et cāpi tui replebunt vbertate. Campos dicit fideles hoies atq; iustos: qui equalitati campoꝝ equissimo pectore cōparank. Tales enī vbertate replenť: qr fructū tricenariū z sexagenariū vel centenariū dño largiēte prestabūt. [Pinguescēt † fines deserti: et exultatione colles accingent]. Fines deserti ppli gentiū sunt: ad quos nullus ꝓpheta fuerat destinatus: sed toti in iudea natione prophetabāt. Isti ergo fines deserti: pingues magno munere diuinitatis effecti sunt: qñ ad eos aplor predicatio sancta peuenit: z gra dñi p fidē decori facti sunt: quos prudem incredulitaꝫ macies horrēda rurpabat. Prima denīq; satio per ꝓphetas in iudea natione ꝓuenit: sc̄da in gētib⁹ per aplos lōge lateq; diffusa est. Sed plus de istis finib⁹ deserti frumentū virtus dñi cōquisiuit: q̄ de illis terris que culte videbātur apparuit: sicut ꝓphera dicit Letare sterilis que nō paris: erūpe z exclama q̄ non parturis: qr multi filij deserte magis q̄ eius q̄ habet virū. Colles ꝓo copiosos martyres debemus accipere: qr ipsi sunt post aplos celsiores. Hoc enī significat Exultatione accingent: qr ꝑfate dño puenīt ad eternū gaudiū p tolerātiā passionū. [Indutti sunt arietes ouiū: z † cōualles abūdabunt frumēto: ereni clamabunt z hymnū dicent]. Indutti sunt illā vestē nuptialē significatiqua arietes ouiū. i. apli z sancti reliqui vestienť: qui doctrine bone duces extiterūt ꝓpło christiano. Sequit Et conualles abūdabūt frumēto. Cōualles ꝓplos significat hūiles: qr nichil his humilius q̄m quadā terre ꝓcuitate descēdūt. Isti ergo humiles abūdabunt frumēto: sicut ille publicanus qui nec oculos audebat ad celum erigere: nec aliqua meritoꝝ presumptione cōfidere abūdabit frumēto. Nam qr humilis conuallis fuit erectus est: qr presūate dño se ipse detecit: z ideo fortior factus est: qr vires suas inualidas esse cōfessus est. Adiecit Clamabunt z hymnū dicēt. Finalis ista cōclusio: ostēdit nobis allusiones illas quas superius dixit mystica siłitudine suscipiendas. Neq; enī fines deserti clamabūt/ nec conualles/ nec arietes ouiū/ nec cetera q̄ dixit anterius: sed clamabunt illi z hymnū dicēt: ad quos res iste cōprobabit similitudine referunt. Dixit enī prius clamabūt: z ne clamorē ipsum crederes esse cōfusum: addidit Et hymnū dicēt. i. laudē que rationabilibus creaturis noscitur cōuenire suauiter. Conclusio.

¶ Intelligamus populū illū beatum qui venit ad dñm Christū: qualis suauitate letatus est: et sciam⁹ inestimabile esse beneficiū qd tanta legit exultatione celebratū. Hymnum quoq; eius qué primo versu psalmi ꝓmiserati ꝗta gratia diuersitatis ornauit: laudem incarnationis eius mirabili breuitate describēs: z quid mundo prestiterit fidelis institutio: edocuit. Ad postremum in resurrectione ventura: vniuersos sanctos et⁹ hymnica in eo dicit exultatione gaudere: sicut et in presentia mirabili breuitate narranit: z ad spem maximam cōcitandam futura nobis premia cōpromisit. Tribue rex celestis: vt z nos erepti ab ariditate peccati flumine misericordie tue copiosius irrigati pinguescere mereamur: vt hymnū cum sanctis tuis tibi iugiter decantare possimus.

Explicit expositio in psalmum. 64.

¶ In finem psalmus Dauid canticū resurrectionis. lxv.

IUbilate deo oīs terra psalmū dicite noi ei⁹: date gloriā laudi eius. Dicite deo q̄ terribilia sunt opera tua dñe: in multitudine virtutis tue mētient tibi inimici tui. Ois terra adoret te z psallat tibi: psalmū dicat noi tuo. Venite z videte opera dei: terribilis in consilijs sup filios hominum. Qui cōuertit mare in aridā: in flumine pertransibunt pede ibi letabimur in ipso. Qui dominatur in virtute sua ineternū: oculi eius super gētes respiciūt: qui exasperant nō exaltentur in semetipsis. Benedicite gētes deū nostrū: et audirā facite vocē laudis ei⁹. Qui posuit aiam meā ad vitā: z nō dedit in commotionē pedes meos. Qm̄ ꝓbasti nos de⁹: igne nos examinasti sicut examinat argētū. Induxisti nos in laqueū: posuisti tribulatiōes in dorso nostro: imposuisti homines sup capita nostra. Transiuimus per ignē et aquā z eduxisti nos in refrigeriū. Introibo in domū tuā in holocaustis: reddā tibi vota mea que distinxerūt labia mea. Et locutū est os meum: in tribulatione mea. Holocausta medullata offerā tibi cū incēso arietū: offeram tibi boues cū hircis. Venite audite z narrabo oēs qui timetis deum: quāta fecit anime mee. Ad ipsum ore meo clamaui: z exultaui sub lingua mea. Iniquitatē si aspexi in corde meo: non exaudiet dominus. Propterea exaudiuit deus: z attendit voci deprecationis mee. Benedictus deus: qui non amouit orationem meā z misericordiā suā a me.

QUāuis hec nomina que in capite tituli sunt posita: premissa expositione videank esse notissima: nō non erit importunum scientibus interdum ipsa repetere: vt intētio totius inscriptionis cuidētius possit agnosci. In finem quod dictum est respicit ad dominum Saluatorem: sicut dicit Apostolus Finis enī legis Christus ad iusticiā omni credēti. Psalmus ipsum sine ambiguitate denunciat: quia psalmus ex superioribus sonat: sicut opera eius dictaq; tonuerūt. Dauid enī dictū est interpretari desiderabilis z manu fortis: q̄ verba specialiter ꝓtinent ad regē nr̄m dñm xpm. Restat nunc vt sequētia dicere debeam⁹. Cāticū istud gñale: qd dicī de dño Salvatore premissa nomina docuerūt:

Roma.10.

INTER.

de gloriosa ipsius resurrectione predicat: per quod ecclesia gētes admonet quas per gratiā dñi prescie bat esse crediturās: vt cōmuniter gaudeāt que erāt in suo capite reparande. Sed qm̄ gens iudea se tm̄ ad beate vite premia putabat esse venturā: qr inter ceteras nationes que adhuc idolis dedite seruiebāt sola legē veri dñi habere videbak: sed erat infidelitatis sue vicio peccatura: ꝓphetico spiritu canticum istud sancta ꝓfudit ecclesia asserens spem illā resurrectionis non solū fideles ex iudeis: sed vniuersitatē de cūctis gentib⁹ habituram: sicut ꝓphera dicit Ultro ego dicit dño z implebitur gloria mea vniuersa terra. Deniq; et psalmus iste sic inchoat. Jubilate deo omnis terra. Diuisio.

CONtra persuasionē iudeoꝝ qui se dicebāt solos ad beatā vitam pre oībus pertinere: mater ecclia spem generalis resurrectionis interpositis tribus diapsalmatibus lega decantat. Primo ordine hortās vniuersitatem: vt de dñi resurrectione cōgaudeat: que cunctis erat fidelibus eterna premia prestatura. Sc̄do ordine inuitat oēs vt veniant ad dei opera cōsiderāda: quatenus vna credulitas iungat quos vnū premiū expectare videbak. Tertio iterū monet gentes vt dñm benedicant qui nos ꝫ diuersis ꝓbet tribulationibus: tm̄ ad requiem sue miserationis adducet. Quarto ordine iterū inuitat vniuersitatē: vt cōmunita exēplo liberationis sue: amplius confidat in domino benedicens eum: qm̄ orationem eius exaudire dignatus est. Expositio.

IUbilate deo oīs terra: psalmū dicite nomini eius/ date gloriā laudi ei⁹]. Sancta ecclesia (sicut diximus) omni terre dixit esse gaudendū: que erat Christo dño creditura. Jubilate enī dicitur exultatio cordis: que imēsitate sui verbis nō pōt explicari. Unde merito a tali verbo sumpsit initium: vt magni beneficij incōprehēsibilis probaret esse letitia. Nam cū dicit Omnis terra: nō humū sed fideles significat ac devotos qui de tali poterāt gaudere miraculo. Que figura dicit Metonymia. i. trā smutatio: quotiens per id qd cōtinet id quod cōtinet edicit. Judeos enī tali predicatione cōuincit: qui spem beate resurrectiōis sibi tm̄ estimabāt esse pollicitā. Sequit Psalmū dicite nomini eius. Post illā inexplicabilē tribulationē cōgruū fuit vt ad psalmodiā crediturос pplos hortaret: quatenus qd alo cōceperat: de ꝓpriis laudibus explicaret. Illud enī soli deo cognitū: istud fuerat z ab hoib⁹ audiendū: sicut legit Corde credit ad iusticiā: ore aūt cōfessio fit ad salutem. Qd aūt dicit Nomini eius: significat dñm Saluatorē: cui⁹ aduentu mūdi vulnera probank esse curata. Intendamus quoq; qd dictū est Date gloriā laudi eius: z antidotū celeste siticulosis animis hauriamus. Dat gloriā laudi ei⁹: qui preconia dñi frequētata exultatiōe cōcelebrat: vt totū ipsi deputās nichil hūanis estimet virib⁹ applicādū. Utandū est enī et omni studio fugiendū: ne fragilitas humana laudib⁹ suis ambiat erigi: que magis debet iusta increpatione culpari. [Dicite deo q̄ terribilia sunt opera tua † in multitudine virtutis tue mētient tibi inimici tui]. Audiamus quid ecclia gētes vno comate docebat dicere: et magnā causam religionis sub breuitate concludere. Quā terribilia sunt opa tua. Quāuis opa dñi dicat esse terribilia: tm̄ ꝗtū terroris habeāt nō edixit. Sed opera dñi hac ratione arbitror esse metuēda: vt cōsideremus quid nobis possit accidere: si illa maiestas que mundū miserata respexit: peccatis nostris faciētibus reddak infensa. Deus enī pro nobis dignatus est homo fieri: sicut papa Leo ad flauianū scribens: doctor apostolicus dicit Creator angelorum vnus passus est esse mortalem mortaliū inuisibilis in suis visibilis est factus in nostris: incōprehensibilis voluit cōprehendi: ante tpa manens esse cepit ex tēpore. Uniuersitatis dño seruilē formā obumbrata maiestatis sue immēsitate suscepit. Impassibilis deus non est dedignatus homo esse passibilis: z imortalis mortis legib⁹ subiacere. Hec si cōsiderem⁹: terribilia sunt nobis opa dñi: qñ tante dignationi nec illud possumus exhibere: quod pro nostra salute dignak nos celestis pietas admonere. Sic enī et alibi legit Ysie audiui auditū tuū z timui: consideraui opa tua et expaui. Sed timor iste affectuosus z pius est: dulcedinē habēs nō amaritudinis qualitatē: spem generans nō diffidentiā creās/ desideriū cumulās/ nō ardorē charitatis extinguēs. Sequit In multitudine virtutis tue mentient tibi inimici tui. Multitudo virtutis erat: quod curabat homines diuersa infirmitate laborantes. Sed in hac virtute mentiebant inimici eius: qñ dicebant Hec signa in beelzebub facit. Mentiti sunt etiam in multitudine virtutis eius: qñ dixit Videbitis filium hominis venientē in nubibus celi. Et illi dixerunt Blasphemauit: quid adhuc egemus testibus? Ad postremum mentiti sunt in multitudine virtutis eius: qñ post resurrectionis gloriam data pecunia custodibus dicebant Dicite qr venerunt nocte discipuli eius: z furati sunt eū nobis dormientibus. Sic venerabilis mater sub cōpendio brevitatis future sancte incarnationis mysteria declarauit. [Omnis terra adoret te: z psallat tibi/ psalmū dicat nomini tuo † altissime]. Quia superius mentitos fuisse dixit inimicos: nunc generalitas admonetur vt veraciter adoret dominū Christum. Addidit Et psallat tibi: qd reuera diuinis decet frutib⁹ exhiberi. Subsequitur Psalmū dicat nomini tuo altissime. Prius dixerat Psallat tibi: post iterū pene ipsa verba repetijt. Sed bene perquirentibus longe diuersa sunt. Prius enī psalmodiā intelligi voluit: hic ꝙo operam sanctitatis admonuit. Nam cū dicit Nomini tuo altissime: significat (sicut supra dictū est) domino Saluatorē: qui altissimus iure dicit: qr michil supra se altius: sicut pater z spūs sanctus quicq̄ habere cognoscit. Qd nomen positū est ad cōuincendā spectaliter superbiā iudeoꝝ: qui sic abiectū esse crediderūt: vt eum crucifigere nō pauerent. Simul et ita hoc nosse cōuicti sunt arriani. Nā qui est altissimus in deitate sua: nō pōt habere maiorē. [Venite z videte opera † dñi † q̄ terribilis in ꝓsilijs sup filios hoim]. Sponsa regis eterni ordine secūdo gentes inuitat: vt miracula veteris testamēti deuotis possint mētibus intueri: quatenus qd hebreo ꝓpło in figura cōtigit: in se cognoscant verissime fuisse completū. Propter ꝙo dictū est Venite: quasi adhuc longe positos: quasi adhuc in Babylonia ciuitate morātibus. Videre positum est. i. lumine cordis cognoscite. Ceterū carnalibus oculis videre non poterāt: que constabant esse preterita. Opera dominī: non ista dicit que omnes pariter vidēt celum/ terram/ mare z oia que in eis sunt; sed illa inuitat eos specialiter intueri: que fidelissimi spiritualiter agnouerunt: hebreis fugientis-

Ab. corone

Ab. speciosa.

Isa. 54.

Ab. valles.

DEF.

SCDE.

Roma. 1.

Ab. dñe.

Abachuc. 3.

Matth. 12.

Ibidē. 26.

Ibidē. 28.

Ab. non hs.

Ab. dei.

Ab. non hs.

bus diuisum mare patuisse: quadragita annis populos ad satoritatē pastos in heremo: siccis pedib⁹ trāsitū Jordanis fluēta pbuisse: et cetera que iudeis figuraliter cōtigerūt. Subiecit q̄ terribilis in cōsilijs sup filios hoim. Filios hoim fecit terribiles atq; meuēdos: cū per eos miracula magna mōstrauit. Verum q̄ sint ista opa q̄ vult gētes adhuc rudes agnoscere: sequētia declarabūt. [Qui conuertit mare in aridā: † z flumina pertrāsibunt pede: ibi letabimur in † ipsum]. Ista sunt opa dñi que superior⁹ vsus admonuit. Conuertit mare in aridam: qñ hebreū populū per medios fluctus iter fecit habere terrenū. Flumina pertransiuit pede: qñ Jordane dextera leuaq; diuiso: in terrā repromissionis iudaicū deduxit exercitū. Sed querendū est ad quid plurali numero flumina posuerit: dū legamus in Jordane tātūmodo contigisse? Non immerito: q̄ Iz in ipso solūmodo cōtigerit: frequēter tū ibidē accidisse mōstrat. Nam et Helie illic talis trāsitus fuit: vt discipulo ipsi⁹ recedēti similiter fluminis ipsius fluēta paruerint. Siue q̄ scripture diuine mos est: z vnū pro plurimis dicere: et plurima vnitatis nole vocitare. Sequit Ibi letabimur in ipsum. Hic tā sacramēta illoz operū festinat ostēdere: q̄ in eoz prefiguratione veraciter post letatus est pp̄s christianus. Nam q̄ gēs iudea per maria trāsiuit: sequēs Christi baptisma nunciabat. Quod flumina sine altitudinis periculo siccis pedibus trāsmeauit: mūdi huius significabat fluēta secure posse trāsire: z ad penitentiā tutissimā peruenire. Unde necesse fuit vt ecclesia cū sanctis viris in idipsum se diceret esse leraturā: vbi est gaudij nostri fons z salutis eterne ozigo preparata. Quod ꝓ ait ibi In idipm inter ꝓpria scripture diuine cōnumerādum est. [Qui † dominabit in virtute sua in eternū: oculi eius super gētes respiciūt]. Exposuit q̄d dixerat Letabimur in idipsum: scz qui dominat in virtute sua in eternum. Dominari eni possunt z principes terrarū: sed non in virtute sua: neq; in eternū. Quapropter hec duo addita sunt: vt ois potentis regis virtus possit ostēdi. Et ne promissiones predictas manes putaret adhuc ceca gēilitas: addidit Oculi eius super gētes respiciunt: vt q̄s ille per se videre nō poterant: a spectu vere luminis intuerent afflate. Dñs eni quos respicit illuminat: quos visitare disponit et liberat. [Qui † in ira prouocant nō exaltentur in semetipsis]. Consuetudo fragilitatis nostre congrua breuitate descripta est: q̄ dū talia facimus vnde ad iram dñm ꝓuocemus: exaltamuur in nobismetipsis peccata nra magis cupientes defendere. Sed hos prohibet in seipsos exaltari: quos opz humiles inueniri. Fideles enim non in se: sed in Christo exaltari oportet: vbi altitudo firma est z nūq̄ ruiturus ascēsus. [Benedicite gētes deū nostrū: et † audite vocē laudis]. Uenit ad tertiū membrū in quo gētes monet: vt deum verū consona predicatione glorificent. Sequit Et audite vocem laudis eius. i. que dicit pater de filio: fidelt credulitate suscipite. Uox eni laudis ipsius est Hic est filius meus dilectus: in quo mihi bene cōplacui. Quā purissimis ac deuotis mētibus oportet audiri: vt vnus atq; idē credat dño ipo qui ante secula ex patre ꝓgenitus est cōsubstātialisq; se ex Maria virgine ꝓcreatus nobis dignatus est fieri in assumpta humanitate cōsimilis. Sancta eni ecclesia in hac fide viuit: in hac fide ꝓficit: vt in dño Christo nec sine vera deitate humanitate diuinitas. [Qui posuit aiam meam ad vitā: z non dedit † cōmoueri pedes meos]. Nunc enumerat quibus ex causis misericordia dñi predicet. Duo sunt ista sacramēta liberationis nostre. Primum q̄d nos per munus baptismatis ducit ad vitam. Non eni illuc nostris meritis peruenimus: sed ipsius beneficio miserationis attrahimur. Deinde ne nos exinde permittat expelli: quī grauibus vicijs probamur onerati. Ipse eni nos ponit ad vitā qui dixit Ego sum via veritas z vita. Ipse gressus nostros non sinit cōmoueri: qui manū suā Petro ne mergeretur extendit. Et ne crederes ociose ista dicta quibus periculis liberata fuerit: subiter enumerat. [Quoniā ꝓbasti nos deus: igne nos examinasti sicut † igne examinatur argentum]. Hacte nus singulari numero prophetasse videtur ecclesia: nūc pluraliter loquit ex mēbris suis: q̄ hos tres versus exponēs fideles dñi cōtra tribulationibus affligantur. Probari nos facit deus: qñ per diuersa genera tentationū ꝓ sui nois cōfessione tolerantiā beate passionis indulget. Non eni ille nos ꝓbando nouit: sed prescīendo cognoscit. Sequit diuerse martyrum pene. Igne eni charitatis examinat beata conscientia: q̄ tūs Christi dñi amoze succendit: vt vrentiū flāmaq; tormēta vincant. Sz iste ignis nō cōsumptorius sed purgatorius est. Dak eni argēti exēplū: qō igne ideo decoquit: vt purius inde reddat. Faceret eni massa argenti cū sordibus suis: nisi magni caloris beneficio natiua inquinamēta deponeret. [Induxisti nos in laqueū: posuisti tribulationes in dorso nostro]. Induxisti nos in laqueum. i. intrare nos fecisti custodie catenas: quas martyres sustinere meruerunt. Laqueus qui non deciperet sed probaret: qui corpus quidem necteret: sed anime vincula dissoluere: qui nō ad reatū perduceret: sed absolutionis dona prestaret. Addidit Posuisti tribulationes in dorso nostro: videlz verbera que z Paulus pertulit: z reliqua fidelium turba sustinuit. Ad hoc verberibus humiliati: vt diabolicā superbiā cū mundi ipsius delectatione respuerēt. Nā cū dicit Posuisti tribulationes in dorso nro: significat corporeos dolores quos de illatis verberibus sustinebāt. [Imposuisti hoies sup capita nostra. Trāsiuimus per ignē et aquā: z † induxisti nos in refrigerū]. Imposuisti dicit: vt ois ipsius voluntate facta fuisse constaret: sicut dicit dñs pilato Nō haberes potestatem in me: nisi tibi data fuisset desup. Sequit Hoies vt intelligeres pctōres quippe qui psecutiōibus seuis sanctos martyres diuersis cruciatib⁹ affligebāt. Sup capita nra: hoc est vt dares eis potestatē capitalē i nos ferre sentētiā. Addidit Trāsiuimus p ignē et aquā: qō vtiq; factū est qñ altos martyr⁹ ignis absumpsit: altos aqua deuorauit: z per diuersa elemēta mors eoz ꝓbat ipleta. Sequitur seculi illius beata ꝓmissio Et induxisti nos in refrigerū: vt ista ois que in mēbris suis patiebat ecclia non ad detestabilem penā: sed ad quietis beatitudinē cognoscerēs esse collata. Refrigerium est eni post gurentes curas delectabilis z amena securitas: quam in illa retributione suscipiūt qui pati ꝓ dñi nomine meruerūt. [Introibo in domū tuam in holocaustis: reddam tibi vota mea]. Hic redeūt membra Christi ad numerū singulare. Dicit eni corpus eius: in domo ipsius se feliciter intraturum. i. in illa futura hierusale: vbi non holocausta pecudum: sed puritas querit animarū. Et intende quoniā sicut

Alt. in commotionem.

Joan. 14.

Matth. 14

Alt. non hz.

Alt. eduxisti.

Joan. 19.

DEF.

tribus versibus superioribus penas martyriū diximus nūc alijs quattuor vsq; ad finem diuisionis cōmemorat bona beatorū: vt fideles in duris afflictionibus roborarer: quibus tāta premia polliceretur. Holocaustum eni dixit totū incēsum. Et q̄ se supius examinatū igne diperat sicut argentū: iuste se holocaustū oblatū dicit: hoc est purgatā delictis aiam suā. Sequit Reddā tibi vota mea: id est vt laudes tuas sub ꝓpetuitate decantē: z cū angelis z potestatibus/thronis z dñationibus: hymnū misericordie tue semp edicā. Hec sunt eni vota fidelium hec desideria simplicium christianoꝝ: vt in illa societate recipiant: qui se fidet et operū sanctitate iunxerunt. [Que distinxerunt labia mea. Et locutū est os meum in tribulatiōe mea]. Illa vota exponit/que superius dixit: id est que distinxerunt labia mea. Fideles enim ꝓbus in afflictione sunt positi (sicut Job fuit) dñm laudant: z se semp accusant. Ideoq; ꝓbatur distinguere vota labijs suis: q̄ dubiū nō est diuisum esse q̄d humanitati imputat: z diuinitati semp offertur. Et respice beatā tolerātie sanctitatem: vt illa se vota laudis dicat reddere post resurrectionē/que in tribulatiōe cōtinunt: qñ frequenter carnis imbecillitate peccatur: et doloribus victa plerūq; nō sinitur aia ꝓbabilia cōpiere disposita. Hic aut̄ dei munere tanta copia charitatis ostēditur: vt aduersa oia superasse mōstretur. [Holocausta medullata offeram tibi cum incenso † et arietibus]. Adhuc ipsa vota que superius memorauit exponit. Holocausta medullata sunt sacrificia: que puro et q̄ intimo corde diuinis cōspectibus damus. Nā qñ inuicē holocausti cōtritionē cordis offerimus: oportet vt intus habeat puritissimam fidem: intus habeat opera fidet que ad vicē medulle oblationē pinguissimam reddant/ne sit aridū atq; vacuū q̄d diuinis conspectibus imolamus. Quapropter talia se holocausta promittit offerre: que firmitatē habeant medulle z pinguedinem fidei salutaris. Addidit Cum incenso z arietib⁹. Incenso significat orationes: que ad instar tymiamatis diuinis conspectibus offeruntur: sicut alibi legitur: Intret oratio mea sicut incensum in conspectu tuo. Arietes vero significant apostolos: qui duces christiano populo pisa predicationibus extiterunt. Et respice quomodo vtrūq; cōiunxit dicēdo: Cum incēso z arietib⁹. Ipsum reuera incensum suauissimū est dño: q̄d apl̄or⁹ traditionibus ꝓbat adiunctū. Memēto aut̄ q̄ hic ꝓfus et sequēs allegorice ꝓferūtur. Per significatiua enim aialium declaratur oblatio deuotoꝝ. [Offerā tibi boues cū hircis]. Boues intelligūtur ꝓdicatores: d̄ pectora humana feliciter exarātes: eoꝝ sensibus celestis verbi semina fructuosa condebant. Hirci ꝙo intelligūtur: qui diabolicis prauitatibus studentes: hispidis vicijs vestiunt. Hircus eni dictus est/quasi hirsut⁹. Sed et eos cū bobus offert eccl̄ia: qñ cōuersi christo dño cōfitētur. Hircus eni fuit latro ille qui pēdebat in cruce: sed mox factus est bos qñ ad cōuersionē veritatis dño respiciēte puenit. Dixit enim Memento mei dñe cum veneris in regnum tuum. [Uenite † et audite z narrabo † vobis oēs qui timetis † dñm: q̄ta fecit aie mee]. Uenit ad quartā positionē vbi non iam rudes: sed fideles aduocat ac deuotos: iam nichil de passionib⁹ suis cōmemorās: sed totū de aie sue liberatione locutura. Audiamus quāta fecit aie ipsius: vt z nos discam⁹ expetere q̄d matri nře cognouerim⁹ dñm cōtulisse. [Ad ipsum ore meo clamaui: et exaltaui sub lingua mea]. Uotis duabus rebus diligenter impletis pfectus efficit christian⁹. Primū: vt ad dñm clamet ore suo/id est recta cōscientia non voluntate peruersa. Sic eñ de his dicimus qui aliqua rōne fallunt. Mentē suam nō hz: sunt aliena que loquitur. Ergo ore suo clamat/qui dño pure supplicat: q̄ illud non nostrū: sed oino diabolicum est q̄d cognoscitur esse peruersum. Secundū sequitur Et exaltaui sub lingua mea. Sub lingua dicit in cōscientia: q̄ cor nostrum sub lingua nostra est: vbi tacita cogitatione laudamus: z exaltare nobis illum videmur q̄ semper ꝓbatur altissimus. Et vide ordinē rerū. Primo dixit oris clamorē: Deinde venit ad puriss̄imū cordis affectum vñ z taciti solemus audiri. [Iniquitatē si † cōspexi in corde meo: non exaudiat † deus]. Nō dixerat Exaltaui sub lingua mea: ipsum diligēter exponit. Nā qui deum laudat in corde suo: non debet sensum varia imaginatione cōfundere: nec aliquā iniquitatē conspicere: sed totam illi mentem vigilantissime deputare vt locum in eo diabolus nequeat inuenire. Sic enim puritas orantis accipit: si nullis cogitationum sordibus polluatur. Dicit enim Si hoc feci non exaudiat deus: ostendens q̄s qui talia faciunt inambus illusionibus illudūtur. [Propterea exaudiuit † me deus: et † intendit voci † orationis mee]. Quia non cōspexerat iniquitatē in corde suo: propterea se dicit auditum. Ille enim clamor⁹ ascēdit ad dñm: qui pollutionē rerū non habet humanarū. Intrēdentes enim ad ipsum/talem recipimus vicissitudinē: vt z ille nos misereatur intrēdat. Nemo q̄ hoc sequit Et intendit voci orationis mee. Supplicemus ergo vt donet nobis orationē puriss̄imā: quatenus fideliter exoratus z ille nos plenissime de sacrario sue pietatis exaudiat. [Benedictus † dominus qui nō amouit † deprecationem meam: et misericordiam suā a me]. Duo ista cōtra sunt/quando deus deprecationem non amouet: misericordiam suam sine dubitatione concedit. Nā cum oratio nostra suspenditur: z illius misericordia ꝓlatur. Consideremus etiā quarte partis initium: qua fuerit veritate cōceptum. Dixit enim Uenite et audite quāta fecit anime mee. Secutus est in fine veracissime promissionis effectus: q̄ nec deprecationem eius amouisse cognoscit: nec misericordiam suam suspendisse monstratur.

Alt. aspexit. Alt. dominꝰ

Alt. non hz. Alt. attēdit. Alt. deprecationis.

Alt. deus Alt. ofone

Conclusio.

¶ Pedissequa quidē expositione psalmꝰ iste decursus est: sed modo nobis est eius adunanda contextio: vt virtus huius cantici euidenter possit agnosci. Primum salutariter gentes allocuta est sancta mater ecclesia: vt generaliter in domini laudibus occupentur: quatenus supnum desiderium mundi nobis tollat affectum. Deinde mutat eas vt discant miracula veteris testamenti ad prefigurationem illius potius visa fuisse concedi: quatenus ad spem maximam sequens populus concitetur: quando que veteri populo sunt prestita: future regenerationis beneficia nunciabant. Docuit nos etiam quomodo de diuersis cladibus quas hic populus sustinet christianus: domini miseratione libereturr: et ad illā felicem patriam ipso largiente perueniat. Promissio singularis/sponsio desiderabilis/et hic ipso protegēte custoditi: et ibi eodem largiente in eterno premio collocari. Hoc si fixo animo semper intendimus: nunq̄ mūdi istius pericula formidamus: sed cum leticia summa cantabimus: quod in huius psalmi fine conscriptū est. Benedictus dominus qui non amouit deprecationē meam: et misericordiam suam a me.

Explicit expositio in psalmum. 65.

¶ In finem in hymnis: psalmus cantici Dauid. lxvi.

DEus misereatur nostri et benedicat nobis: illuminet vultum suum super nos: et misereatur nostri. Vt cognoscamus in terra viam tuam: in omnibus gentibus salutare tuū. Confiteantur tibi populi deus: confiteātur tibi populi omnes. Letentur et exultent gētes: quoniam iudicas populos in equitate: et gentes in terra dirigis. Confiteantur tibi populi deus confiteātur tibi populi omnes: terra dedit fructum suum. Benedicat nos deus deus noster benedicat nos de⁹: et metuant eum omnes fines terre.

DES

HYmnus ⁊ canticum: hec duo nomina nisi subtiliter inspiciātur: vnum videtur propemodū indicare mysteriū: q⁹ vtrq; laudē dñi significare monstrātur. Hymnū diximus carmē esse/metri alicuius lege compositum: sicut omnes psalmos in hebrea lingua ꝓstat esse formatos. Vbi quotiens soli ponūtur in titulis: significātur organis et tympanis fuisse ꝓlati. Sed iste hymnus quem nunc prophēta canit: ideo premisit in finē: q⁹ tota oratio ad dñm christū sine dubitatione dirigit. Psalmus vero cantici est: qui sola humana vocis modulatione canebat. Sed nunc p hec noīa vtrūq; deprehēdit potuisse cōiungi: vt ꝙ instrumētis musicis ⁊ humana voce caneret: ⁊ ideo ois cantus ⁊ hymnus est: nō ois hymn⁹ et cantus est. Hā hoc nobis distinctiōis huius prebet indiciū: q⁹ psalmi qui canticū nō habēt: poterāt per sola musica instrumenta cantari. Ruffino.

POst sexagesimū quintū psalmi canticū resurrectionis: mirabili ordine deprecatione sua ꝓphēta subiungit: vt benedicti ad diuinam cognitionem deduci mereamur: ad quam nostra non possint merita peruenire. Prima ergo parte fidelibus loquens supplicat: vt benedici cum ipsis mereatur a domino: quatenus illuminati corde: in cunctis gentibus christum dñm predicandū esse cognoscant. Deinde conuersus ad dñm/ꝓphetie spiritu confitendum illi dicit a populis: quia gentes iudicat in equitate. Tertio eundem versum repetit quem superius dixit: hoc mysterium adijciens: quia fructum suum terra iam ꝓtulit: et ideo frequentato verbo postulat nos debere benedici. Expositio.

Alt. nobis
Alt. nostri.

DEus misereat nostri ⁊ bñdicat † nos: illuminet vultū suum sup nos: et misereatur † nobis]. Supplicationem suam ꝓpheta dirigens ad necessarij nois cucurrit auxiliū. Bene enī prius misereri petijt: qui de meritoꝝ suorum ope non ꝓsumpsit. Prius enim fuit vt misereret errantibus: et postea bñdictionis sue dona prestaret. Nam bñdictio dñi semp augmentat/siue cū illū bñdicimus: nos absolute ꝓficimus/siue cū nos ille bñdixerit: aie nostre ꝓfectura cōcedit. Sed quęramus quā benedictionē postulat: quia multe sunt q̄ largiēre dño cōcedunt. Bñdixit adā ante peccatū dicēs ei. Crescite ⁊ multiplicamini: ⁊ replete terram: et dñabimini eis. Bñdixit abrahā cū dixit. Benedicēs bñdicā te: et multiplicās multiplicabo semen tuū sicut stellas celi: ⁊ sicut arenā que est ad oram maris. Bñdixit etiā terras in varios fructus: vt indigentiam nostre fragilitatis excluderet. Sed hic illā benedictionē petijt/quā subter exponit: vt tenebras nostre mentis excludens: claritate nos dñi saluatoris illuminet. Sequit quippe Illuminet vultū suum super nos. Hec erat petitio bñ dictionis: vt illuminaret vultū suū sup eos: q⁹ eum videre non poterāt qui in suis viribus luminis beneficia non habebāt. Illū enim humanus videre non pōt sensus: nisi qui splendoris ipsius fuerit claritate perfusus. Reperit ¶Et misereatur nobis. Necessaria iteratio: qñ et a misericordia dñi ꝓficere incipimus: et in bona ipso largiente seruamur. ¶Que figura dicit ¶Epembasis: id est repetitio crebra sermonis. [Vt cognoscamus in terra viam tuam: in omnibus gētibus salutare tuum]. Euidenter expressit qđ superius dixit. Benedicat nos et illuminet vultū suū sup nos. Ad hoc enī ista ꝓficiūt vt in hoc mūdo cognoscamus viam illam veritatis/id est dñm saluatorem: qui nos ducit ad vitam: in qua nemo errare poterit/nisi qui ab eo⁹ regulis deuiare presumit. ¶Et ne nos ꝓbare hoc exemplis aliis egeremus: quis esset via/consequēter exposuit. In oibus gentibus salutare tuum: vt nec vnius loci via ista crederet: et quale esset beneficium mūdi testimonio nois sui potuisset agnosci. ¶Quod nomen ipsi Christo dño cuidenter aptatū est: qñ beatus ille Symeon eum in manib⁹ accipiēs dixit. Nunc dimittis seruum tuum in pace: q⁹ viderunt oculi mei salutare tuum: quod parasti ante faciem omnium populorum ⁊c. Luc. 2.

SCHE

Considera etiam q⁹ in primo versu loquitur ad populum fidelem: et subito conuertitur ad dominū christum/non iniuria: qñ hoc est membris loqui qđ capiti. Hec figura dicit ¶Prophonesis/id est exclamatio: quotiens inter alia que loquimur ad dominū subito verba conuertimus. [Confiteantur tibi populi deus: confiteantur tibi populi omnes].

SCHE

Postq̄ fidem ꝓtulerit populis exorauit ꝓpheta: venit ad secundam partem dicens ad dñm: Confiteātur tibi populi deus. Confiteantur: verbum equinoctij est. Nam et laudes ⁊ peccatorum deplorationes nosci indicare confessio. Sed hic vtrūq; debet intelligi: vt ⁊ peccata sua confiteantur populi: ⁊ gloriam dñi predicare non desinant. Dentq; verbum ipsum in vno versu nosci esse geminatum: vt ad fidelem populum totū cognoscere esse faciendum. Nam quod addidit ¶Omnes/ donatistarum prauitates elisit: qui putāt ecclesiā domini in orbe terrarum non esse diffusam. [Letentur et exultent gentes: quoniam iudicas populos in equitate: et gentes in terra dirigis]. Querēdum nobis est: quare moneat gentes letari ⁊ exultare: cum iudicii dominū dicat esse facturum. Metuere enim potest rea cōscientia: cum audit veracem dñm iudicaturum. Sed de illis dicit: qui iam confessi peccata formidare nequeūt ventura iudicia. Illis enim non iudex: sed aduocatus est Christus: qui se ꝓpria confessione damnauerūt. ¶Qua ꝓpter exultent gentes et gaudeant: que faciem eius in confessione preuentre meruerūt. Sequitur causa letitie: quia misericordi iudici ꝓbantur esse confessi: qui nouit humilium corda sanare: et superborum colla concidere. Nam vt illam confessionē (quā diximus) debuisses aduertere: dicit Et gentes in terra dirigis: vtiq; in hoc mundo: vbi eas facis delicta ꝓpria confiteri: vt diabolico nequeant erroꝛe subuerti. [Confiteantur tibi populi deus: confiteantur tibi populi omnes]. Venit ad tertiam narrationem: in qua versum

Ps. 1.
Ibidem. 2

quidē secunde partis repetijt: sed oīno rem aliā subter adiecit. In superiori enim versu posuit Letentur ⁊ exultent gentes: nunc autē dicit Terra dedit fructum suum: vt ⁊ si vnū intrū sonet: non tamen sensus ipse ꝓpter sequētia ad causas similes rēdere videatur. Istos vero populos quos frequenter repetit: quidā eos duodecim tribus intelligere voluerunt: que in illo iudicio remunerationis gratiā cōsequētur. [Terra dedit fructum suum. Benedicat nos deus deus noster]. Terra dedit fructū suum scilz cōfessiones populoꝝ: qđ superius prouenire necessaria repetitione memorauit.

Reuera suum quē pia dñi largitate ꝓcepit: nō quē diabolo semināte generauit. Dedit etiā terra fructū suū: quādo dñm saluatorē diuersay gentiū turba suscepit. Illa enim que erat peccato Ade spinis ⁊ tribulis plena: vitalem fructum intulit/cum dñi iussionibus obediuit. Tūc enī apostoloꝝ fides in varias linguas sancto spiritu replēte ꝓrupit: Tunc virtutes inestimabiles mundus agnouit: Tunc reuera fructū suū terra ꝓtulit: qñ spinas diaboli tribulosq; deseruit. Et q⁹ fructū ꝓuenire potuit: iuste bñdicto postulat. Dicit enī Bñdicat nos deus de⁹ noster. Dixerat semel de⁹: sed ne gentilium dñs putaret: q⁹ ipsi deum se dicunt colere: ꝙus vanis erroribus implicentur: addidit tñ Deus noster: vt reuera ipse solus colendus deus credat: quē sancta catholica colit et cōfitet ecclesia: hoc est patrē ⁊ filiū ⁊ spiritū sanctū. [Bñdicat nos deus: ⁊ metuāt eum omnes fines terre]. Geminat Bñdicat nos: qđ sepe repetendū est: ⁊ sine fine cōstat optandū: q⁹ semper necessarium: semp ꝓbat esse proficuū. ¶Que figura dicit Tautologia/id est eiusdem sermonis iteratio. Intueamur etiā quēadmodū timor dei inter magna munera postuletur: qñ post bñdictionē petitā metus cōcedi terre iubet exorat. Est enim inter prima dei munera: quoniā qui illum timere nouerunt/⁊ amare nō desinūt. Sic enī ⁊ Salomon dicit: Initium sapiēte timor dñi. Et in alio psalmo: Timeat dñm ois terra. Sed timor iste non ex humana trepidatione cōtingit: sed diuina inspiratione prestat. Hunc ergo timorē/terre finibus ꝓpha miseratus optauit: vt ⁊ credere inciperēt: ⁊ credita cauta sollicitudine custodirent. Conclusio.

Eccli. 1.

¶Quam latissimos fidei cāpos sub breuitate suauissima psalmus iste cōplexus est. Supplicauit enī dño christo: vt aduētu suo benedicere nos larga pietate dignet: quatenus salus mūdi expectata gētibus innotescat: ⁊ fructū misericordie ipsius de plenissima religiōe ꝓpiāt. Sit ergo nobis ⁊ sub breuitate dulcissimus: et ꝓphetie sue dignitate preclarus/qñ illud ante tot secula predixit: qđ iam salutariter mūdus agnouit. Prestā rex eterne: vt sicut te i humilitate carnis venisse cognouimus: ita et in deitatis potentia concessum nobis clementem iudicem sentiamus.

Explicit expositio in psalmum. 66.

¶ In finē psalmus cantici Dauid. lxvii.

SUrgat deus et dissipentur inimici eius: ⁊ fugiāt qui oderunt eum a facie eius. Sicut deficit fumus deficiant: sicut fluit cera a facie ignis sic pereant peccatores a facie dei. Et iusti epulēt tur et exultent in conspectu dei: et delectentur in leticia. Cantate deo psalmum dicite nomini eius: iter facite ei qui ascendit super occasum: dominus nomē illi. Exultate in cōspectu eius: turbabuntur a facie eius patris orphanorum et iudicis viduarum. Deus in loco sancto suo: deus q̄ inhabitare facit vnius moris in domo. Qui educit vinctos in fortitudine: similiter eos qui exasperant qui habitant in sepulchris. Deus cum egrederēris in conspectu populi tui: cum pertransires in deserto. Terra mota est: etenim celi distillauerūt a facie dei sinai/a facie dei isrł. Pluuiam voluntariam segregabis deus hereditati tue et infirmata est: tu vero perfecisti eam. Animalia tua habitabunt in ea: parasti in dulcedine tua pauperi deus. Dominus dabit verbum: euangelizantibus virtute multa. Rex virtutum dilecti dilecti: ⁊ speciei dom⁹ diuidere spolia. Si dormiatis inter medios cleros: penne columbe deargentate: et posteriora dorsi eius in pallore auri. Dum discernit celestis reges super eam nix dealbabuntur in selmon: mons dei mons pinguis. Mons coagulatus mōs pinguis: vt quid suspicamini montes coagulatos? Mons in quo beneplacitum est deo habitare in eo: etenim dominus habitabit in finē. Currus dei decem milibus multiplex milia letantium: dominus in eis in sinai in sancto. Ascēdisti in altum cepisti captiuitatem: accepisti dona in hominibus. Etenim non credentes: inhabitare dominum deum. Benedictus dominus die quotidie: ꝓsperū iter faciet nobis deus saluatorium nostrorum. Deus noster deus saluos faciendi: et domini domini exitus mortis. Verūtamen deus confringet capita inimicorum suorum: verticem capilli perambulantiū in delictis suis Dixit dominus ex basan conuertam: cōuertam in profundum maris. Vt intingatur pes tuus in sanguine: lingua canum tuorū ex inimicis ab ipso. Viderunt ingressus tuos deus: ingressus dei mei regis mei qui est in sancto. Preuenerunt principes cōiuncti psallentibus: in medio iuuencularum tympanistriarū. In ecclesijs benedicite deo domino: de fontibus israel. Ibi beniamin adolescentulus: in mentis excessu. Principes iuda duces eorum: principes zabulon et principes neptalim. Māda deus virtuti tue: confirma hoc deus quod operatus es in nobis. A templo tuo in hierusalem: tibi offerent reges munera. Increpa feras arundinis congregatio taurorū in vaccis populorū: vt ex-

cludant eos qui probati sunt argento. Dissipa gentes que bella volunt/venient legati ex egypto: ethiopia preueniet manus eius deo. Regna terre cãtate deo: psallite domino. Psallite deo qui ascẽdit sup celũ celi: ad orientẽ. Ecce dabit voci sue vocẽ vtutis: date gloriã deo super israel: magnificẽtia eius et virtus eius in nubibus. Mirabilis deus in sanctis suis: deus israel ipse dabit virtutẽ et fortitudinẽ plebi sue/benedictus deus.

Joan. 8.

VIm nominis istius hinc debemus aduertere: quia dñi finis dicat/in initio semp apponi tur. Significat enim rerũ caput et eternale principiũ: sicut ipse in euangelio dicit. Ego sum principiũ ꝓpter qđ ꝛ loquor vobis. Sequitur psalmus cãtici qui humana tñ solet voce cãtari. Dauid autẽ ipsum dñm designat: quẽ ꝛ finis ille pnunciat. Cõgus psalmus/ꝛ ad fastidium releuandum: quinq; diapsalmatibus prenotatus: per que nos diuisiones cõpetenter impressimus. Nam licet has in aliis psalmis ẽctum aspirat dñs humana pscrutetur industria: iuste tñ mctiones absolute sequẽde sunt: quas ꝓ dia psalmata diuina fecit auctoritas. Sciendũ est autẽ toto psalmo ꝙ mysticas similitudines psalmigraphus loquit: qui sacramentis euangelicis oĩno repletus est: ꝛ ascẽsionis christi descriptione deuota monstratur esse precipuus. Diuisio.

PRouidentie spiritu ꝓpheta cõpletus/que inmicis domini accidant: vel que fidelibus in futura iudicatione contingant: per optatiuũ modũ. Primo ingressu psalmi huius conuenienter edicit: vt ꝛ perfidos de pena terreat: ꝛ famulos domini promissa remuneratiõe letificet. Secundo ingressu virtutes significat/quas cõtulit populo iudeorum: ac deinde dicit quẽadmodũ ex his perfecit ecclesiã. Tertio per montis speciem significat dñm saluatorem/asserẽs que beneficia prestiterit ecclesie: qñ eã resurrectionis sue munere subleuauit. Quarto inimicoꝝ dñi superbiam conquassandã esse ꝓnunciat: ꝛ conuersionẽ et martyria ab vtroq; sexu etiã ex pessimis dicit esse faciendã: cũ aduentus dñi mundo salutaris illuxerit. Quinto dicit in ecclesijs dñm debere benedici: vbi apostoli ꝛ christi ipse ꝓdicauit/supplicãs vt dona que dedit fidelibus suis/cõseruare dignet. Moner etiam vt velociter ad dominũ veniant: qui in hoc mũdo tanq; in egypto ꝛ ethiopia cõmorãtur. Sexto ingressu: vniuersitatem monet vt psallat dño christo: qui iam resurrectionis sue miracula patefecit: ac deinde psalmum dominica laude concluſit. Expositio.

SUrgat deus et dissipent inimici eius: et fugiãt a facie eius qui oderunt eũ]. Confidenter ꝓpheta videt optare: qđ nouit esse vẽturum. Petit eñ resurrectionẽ christi: qua dissiparetur aduersi sciz iudei: qui resurrectionis eius videndo potentiam: sceleris sui facinora formidabant. Ultio quippe eorum vno verbo descripta est. Non enim in vnã gentẽ populus ipse collectus est: sed per orbem terrarũ effusa charitate dispersus est. Sequitur inestimabilis pena maledicti: vt ab eius facie fugiant: cuius vbiq; constat esse presentiam. Quale est enim semper fugere: ꝛ infensi iudicis presentiam nõ vitare: Addidit Qui oderunt eum: vt eos significaret q̃ in sua pertinacia constiterunt. Odii enim illis reb⁹ debemus: quibus nos acquiescere nullatenus posse prositemur. [Sicut deficit fumus deficiant: sicut fluit cera a facie ignis: sic pereant peccatores a facie dei]. In istis duobus versibus sub cõparatione gemina peccatorũ pena predicitur. Fumus est eñ ex flamma ista corruptibili surgens: tenebrosa conglobatio. Que ẽtum plus extollitur: tantũ ꝙ inania tenuat. Hunc peccatores merito cõparant: qñ ex flãma nequicie sue producunt fumiferas actiones: que licet ad altiora superbia fatiente cõsurgant: necesse est vt sua magis velut fumus elatiõe deficiant. Sequitur eoꝝ alta cõparatio: Cera est ex fauis collecta tenera molliscq; substantia/que sic ignis calore resoluit: vt eius corpulentia penitus absumatur. Huius similitudo delinquẽtibus competenter aptatur: qñ in iudicio dei a facie ipsius sic dissipabunt peccatores: quẽadmodũ cere deliquatitudo proximo igne consumit. Et intuere ꝙ hic peccatores in substãtia sua/non dicit posse cõsumi: qui perpetuo igne torquendi sunt: sed dicit eos a facie dei esse perituros: qnãq; ad gratiã ipsius beneficiaq; vẽturi sunt: sicut q̃dã errantium dicere tentauerunt. Et nota ꝙ in his versibus figura est ꝓparabole: id est rerum dissimilitũ comparatio. Peccatoribus enim fumus ꝛ cera comparata noscuntur. [Et iusti epulentur ꝛ exultent in conspectu dei: † delectentur in leticia]. Sicut superius dicta est pena peccatoꝝ: ita nunc iustorũ remuneratio ventura narratur. Epulas dicimus exquisitas et abundãtes copias ciboꝝ: quibus ꝛ corpus reficit: et plerũq; desiderii edacitatis augetur. His cõparant pabula fidelium: fagina iustorũ/qui saturati adhuc desiderant: et de celestibus delitijs merepletur faretur. Sed vbi reperiãtur iste delitie: subsequenter adiungitur: scilicet In cõspectu dei: vbi semp est desiderabilis ꝛ vera leticia. Quale est enim exultare sub conspectu tanti iudicis: vt illũ quẽ hic iuste metuimus: ipsius munere liberati sub eius presentia gaudeamus? Addicit Delectentur in leticia: vt hoc ipsum illos possit delectare qđ leti sunt: quia dum leticiã suam nullo nouũ fine claudendã: suauius in ea delectãtur: quã se amissuros esse nõ sentiũt. Sic beatitudinis illius ventura felicitas: sub lucẽtibus q̃dam modulis indicatur. [Cantate deo psalmũ dicite nomini eius: iter facite ei qui ascẽdit sup occasum dominus nomen † est ei. Exultate in conspectu eius]. Postq; pessimoꝝ penas: iustorũq; premia vẽtura narrauit: hortatq; populos ꝓpheta vt in his que audierãt fidelli mẽte presumẽtes: laudes deo hymnica exultatiõe concelebrent. Cantat enim deo: qui contemplationem eius puro ac fideli semp animo contuet. Psalmũ dicit nomini eius: qui opera efficit que ille precepit. Sequitur Iter facite ei: id est corda vestra purificata preparate: que dignetur sanctus dñs introire: siue predicatiõibus beatis cunctos imbuite: sicut Ysaias ꝓpheta dicit. Parate vias domini: rectas facite semitas ei⁹. Sy cui fiat istud iter edicitur. Qui ascẽdit super occasum. Ascendit vtiq; dñs christus super occasum a mortuis resurgendo: vt captiuã duceret nostrã captiuitatem: et mors relinqueret liberos: quos peccatis alligantibus tenebat obnoxios. Necesse enim fuit vt occasus tenebrosus cederet: sup quem sol iusticie ꝓbabatur exortus. Et ne quis ambigeret q̃ ascẽdit sup occasum dicit Dominus nomen est ei: vt nemo dubitaret deum esse dñm saluatorẽ/quẽ nefandi iudei velut cõmunem hominẽ trucidandũ esse putauerunt. Sequitur Exultate in ꝓspectu eius: non in ꝓsentia hominũ vbi est caduca

DES

DES

SCHOE

Al. et

Isa. 40.

Al. illi.

leticia: sed in cõspectu eius vbi lugiter se puritas mentis oblectat: ꝛ qua libet hic erumnas patiaꝝ considerata tione futuri premij semper erigitur. [Turbabunt a facie eius patris orphanorum ꝛ iudicis viduarũ. Deus in loco sancto suo]. Postq; dixit in conspectu dñi beatis esse gaudendum: nunc a facie ipsius predones atq; impios asserit esse pellendos: qui orphanos ac viduas seua cupiditate dilacerant. Turbati eñ ꝛ nimiũ formidantes a facie dei rales expellunt: qñ audierint Ite in ignẽ eternum qui paratus est diabolo et angelis eius. Sed qui sit iste a cuius facie pellunt exponit: id est Patris orphanoꝝ ꝛ iudicis viduarũ. De quo et alibi legitur: Pupillo ꝛ vidue tu eris adiutor. Quid ergo deprecator: eorum pati poterit: qui iudicis sui susceptos impia laceratione contriuit? Patris autẽ ꝛ iudicis genitiuos posuit casus: vt qđ sit deus: his cõplexiõibus posset ostẽdi. Addidit quoq; Deus in loco sancto suo: subaudiendũ est: qui immutabilẽ seruat firmamoꝝ sententiã: sicut de ipso a patre Augustino dictum est. Mutas tẽpora nec mutas consilia. [Deus qui † habitare facit † vnanimes in domo. Qui educit vinctos in fortitudine]. In hoc versu et duobus alijs qui sequũtur ꝓ duodecimã speciem diffinitionis: que grece Catapenon: latine per laudẽ dicit: declaratur quis sit deus/id est q̃ habitare facit vnanimes in domo: sicut legitur in actibus apostolorũ. Multitudinis credentiũ erat coꝝ vnũ et anima vna: Siue qz prophete et euãgeliste in domo dñi vnũ sentientes verbũ veritatis consentanea predicatione locuti sunt. Et alibi ipse dicturus est: Quã bonum ꝛ qñ iocundũ habitare fratres in vnum. In domo essi illius illi habitãt: qui se mutua charitate consociãt. In domo vero ecclesiã significat. Sequitur Qui educit vinctos in fortitudine. Hic humanũ genus significat: qđ vinctum lege peccati fortitudinis sue robore liberauit. Alligato enim diabolo/eduxit vinctos quos tenebat ille captiuos. Bene autem dictum est. Eduxit: quia ab inferno liberãs ad gaudia regni celestis leuauit. [Similiter eos qui † in iram prouocant/qui habitant in sepulchris]. Enumerat adhuc quos educit vinctos in fortitudine sua. In iram enim prouocant dñm: blasphemi ꝛ pessima se cõuersatione tractantes. Ipsi sunt quippe qui viui habitant in sepulchris: id est q̃ in fetida et carnali actione sepulti sunt. De quibus et in alio loco dictũ est. Sepulchrum patens est guttur eorum. Nam licet mortuos visualiter suscitauerit: humanum tñ genus de sepulchris eripuit: qñ eis per veram fidem vite gaudia votiua restituit. [Deus cum † egreris in cõspectu populi tui cũ ptrã sieris. Iungendũ est huic versui cognoscetis. Adhuc eñ in opationis eius laudibus pseuerat. Egressus est quidẽ deus coram populo israelitico: dum in colũna ignis apparuit: dum in deserto eos manna largitate satiauit. Sed hoc melius ad populum respicit christianũ. Egreditur enim coram populo: qñ educit vinctos in fortitudine sua: qñ resuscitanꝫ qui in sepulchris habitant. Ipm enim cõtuek fidelis: qñ in operibus magnis eius pietatẽ potentiãq; cognoscit. Trãsgressus est etiam in deserto qñ ad gentes venit: ad quas ꝓpheta nullus accessit: que velut heremus desolata a verbo dñi reddebant aliene. [Terra mota est etenim celi distillauerũt a facie dei: † mons sina a facie dei israel]. Interiecto diapsalmate: venit ad scõm ingressum: vbi enumerat que israelitico populo virtꝰ diuina pcessit. Terra mota est/id est terreni homines videndo tam magna miracula crediderunt. Celi distillauerũt a facie dei: qñ inuicẽ stillicidiorum manna descendit a facie dei: quia per columnã ignis ac nubis presentia ipius noscebat. Mons quoq; sina a facie dei fumauit: qñ ibi moysen in duabus tabulis legem beatus accepit. Nã ꝛ in exodo ita scriptũ est. Totus autem mons sina fumabat: eo q̃ dñs descẽdisset super eum. [Pluuiam voluntariã † segregãs deus hereditati tue et infirmata est: tu vero perfecisti eam]. Exponit illud qđ superius dixit: Celi distillauerũt. Ipsa est enim pluuia voluntaria: quam tunc comedendi auida gens iudea promerut. Nam vt voluntati eius satisfieret: ne experta miraculum mundus accepit. Pluuia siquidem illa voluntaria fuit: non ista que generaliter vbiq; diffunditur. Deniq; sic segregans deus hereditati tue: qz non hoc dñs alijs gentibus dedit: qđ tũc hebreo populo miseratus indulsit. Hereditas enim ipsius fuit populus hebreoꝝ: sicut legit. Et facta est portio dñi populus eius Jacob funiculus hereditatis eius israel. Hec si ad tẽpus infirmata est dño saluatori minime credendo pfecit hereditatẽ suam: qñ gentes reliquas in supplemẽtum credulitatis admittit. [Animalia tua habitabunt in ea: parasti in dulcedine tua pauperi deus]. Quia superius dixerat de hereditate dñi. Tu vero pfecisti eam: nunc adiecit vnde eam pficeret. Alialia fuerunt gentes vera religione vacuate: sed cum ad dñm venerũt facte sunt ei⁹ que iam nichil indigeãt sed rationabili ac pleno lumine cõpleantur. Hec habitabunt in ecclesia: cũ vere religionis cultũ ipso miserãte pceperint. Iterumq; que sint ista a alia: consequenter exponitur. Dicit eñ Parasti in dulcedine tua pauperi deus. Parasti significat predestinatos: qui ab origine mundi ipso miserãte preparati sunt. In dulcedine tua/non seculi huius vbi amara patiuntur: sed in illa suauitate i qua pauperes dei reges ditissimos antecellunt. [Dñs dabit verbum euangelizantibus † virtutes multas]. Uersus isti⁹ ordo talis est. Dñs dabit virtutes multas euangelizantibus verbum. Dedit enim virtutes multas apostolis: qui verbum eius venerãda confessione predicabant: qñ eis languentiũ turbas sanare concessum est. Nam ipsum quoq; euangelium multarũ constat esse virtutũ. Quid enim fortius q̃ animas saluare: que errorum suoꝝ vicijs poterãt interire? Sicut iacobus apostolus dixit. Scire debet q̃s: qz qui conuerti fecerit peccatorẽ ab errore vie sue/saluat animam eius: ꝛ operit multitudinẽ delictoꝝ. [Rex virtutum dilecti: † et species domus dimidere spolia]. Uersus iste sollicitius inquirat. Est enim verboꝝ subtilitate perplexus. Hic enim dilectũ/filiũ patris debemus accipere: sicut ipse in euãgelio dicit. Hic est filius meus dilectus in quo michi bene cõplacui. Mõ schema dicitur Antonomasia/id est vice nomis posita: qñ sic aliud nomen ponitur: vt tñ illud qđ necessarium fuerit sentiatur. Dilecti ergo patet: rex angelorum ꝛ potestatũ est: qui virtutibus imperat. Quod ꝛ de filio conuenienter accipitur: de quo alius psalmus dicit. Dominus virtutum ipse rex glorie: quod tamen sancte trinitati certum est conuenire. Hic tamen patrem vult intelligi: qi dilecti positus/id est Christi. Sequitur Et species domus dimidere spolia. Pulchritudo domus diuine cognoscitur: quando spolia diaboli/id est homines scelerati in domũ ecclesia transferuntur. Spolia siquidem diaboli/sunt populi quos dominus alligatos forte liberauit: sicut in euangelio ipse dicit. Nemo intrat in domum fortis et vasa eius diripit: nisi prius alligauerit fortem: et tunc domum illius diripiet. Dum enim spolijs domum sue potestatis ornauit: ecclesiam sanctã gaudere fecit:

Al. exasperant.

Al. inhabitare.

Al. vnius moris.

Act. 4.

Psa. 132.

Al. sinai.

Exo. 19.

Al. segregabilis.

Al. virtutes multa.

Jaco. 5.

Al. dilecti: et speciei.

Matth. 3. Sl. hoc est

Psa. 23.

Marci. 3.

quoniam ferocis inimici vota frustrauit. [Si dormitis inter medios cleros penne columbe deargentate: z
Al. pallore posteriora dorsi eius in † specie auri]. Subaudiendū: suscipient vos. Hic dormire nō stuporem somni significat/aut oblationē rerum quam pati cōsueuimus dormientes: sed dormientes dicit in preceptis domini quiescentes: z in idipsum requiem habentes. Cleros enim auctoritate patrum/duo testamenta debemus accipere: inter que mōnet continere atq; quiescere christianos. Sensus ergo talis est. Commonet fideles si dormitatis inter duo testamēta: hoc est si animam vestram in scripturis diuinis victima dormitiōe reponatis.
Joan.11. Dormitionem vero pro morte ponit: dominus in euangelio testatur dicēs. Lazarus amicus noster dormit: sed eamus vt a somno suscitem eum. Sequitur Penne colū be deargentate. Per hec comata (sicut superius diximus) subaudiendū: suscipient vos. Penne significant claritatem/que nos in illam patriam ducunt: si hic in lege domini quiescere mereamur. Columbe deargentate: ecclesiam significant. Que merito columba deargētata dicit: quia innocentiam habet columbe: et diuinis eloquijs argenteo candore resplendet. De qua scriptū est. Una est columba mea: vna est dilecta mea. Huius columbe posteriora/id est victima in specie auri clarificata resplendent: q; postq; de hoc mūdo discesserit: supra aurū eius gratia relucebit. Et respice q; in hoc mūdo argento comparata est. In illa resurrectione aurī eam specie dicit ornandā: sicut in.44.psalmo tam dictum est. Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato: circumamicta varietate. [Dum discernit celestis
Pō.44. reges super † terram: niue dealbabuntur in selmon].
Al. eam. Post dia psalmatis silentium: venit ad psalmi tertium membrum: vbi enumerat dona que contulerit ecclesie resurrectionis gloria contributa dominus celestis. Reges sunt apostoli sanctiq; pontifices: vel ceteri fideles
ETy. qui phabiliter regere corpora sua diuino munere meruerunt. Rex ergo a regendo vocat⁹ est. Et merito hoc illis nomen impositum est: qui cupiditates seculi refrenare diuina virtute potuerunt: sicut apostolus quosdā
1. Corin.4. increpans dicit: Sine nobis regnatis: z vtinam regnaretis: vt et nos vobiscum conregnaremus. Hos ergo reges dum sup eam columbam/quam superius dixit discernit concorditer dominus atq; distribuit. Super nue dealbabunt in selmon/id est supra candore nubis eluceſcunt: qui ecclesiam regere fideliter atq; ordinare nosc̄unt. Q̄ autē dictū est In selmon: nomen hui⁹
JNTER. montis vmbra interpretat̄: que hic congrue diuina virtus intelligitur. Ipsa enim ab estu viciorq; nos defendit et reficit: ipsa nobis celestia dona concedit: sicut sancte
Luc.1. marie angelus annunciauit. Spiritus sanctus superueniet in te: et virtus altissimi obumbrabit tibi. Et alibi.
Pō.16. Sub vmbra alarum tuarum ptege me. Hec est vmbra que in bono ponit. Deniq; laudē montis sequēti versu dicturus est. Dealbabunt autē ponitur z in malo: sicut
Act.23. in actibus apostolorū legitur. Percutiet te deus paries
Matth.23. dealbate. Hoc z euangelium quoq; testatur. Similes estis monumētis dealbatis: que plena sunt ossib⁹ mortuor. [† Montem dei montem vberem. Mons coagu
Al. Mons dei mons pinguis. latus mons pinguis]. Per quintam speciem diffinitionis: que grece Cata antifrin latine verbum dicitur: exponit prophetа qui sit mōs ille selmon quem superius
DEF dixit. Ac si diceret Mōtem dico/id est ipsum dominū
Isa.2. saluatorem: de quo Isaias prophetа cecinit. Erit in nouissimis diebus preparatus mons domus domini in verticem montium: z elevabit̄ super colles: z ibunt ad eum oēs gentes. Addidit Et montem vberem: ex quo perpetua et suauis fluēta descendūt: qui aquas habet irriguas z celesti suauitate cōditas. Subiungit Mōs coagulatus: scilz ꝓpter paruulos enutriendos: qui nō esca corpulenta: sed coagulato lacte potādi sunt. Addidit etiam Mons pinguis: qi fertilitate sua semp̄ vberrimus est. O mons breuiter quidem laudatus: sed celestium rerum qualitate copiosus: ex quo aque viue decurrunt/lac in paruulorum salutem preparatur pingue do spiritualis cognoscitur: et quicquid summe bonum creditur: in montis istius est gratia constitutum. [Ut
Al. suspica mini montes coagulatos. quid † suscepistis nos montes vberes. Mons in quo beneplacitum est deo habitare in eo]. Dixit superius: montem debere intelligi dominū saluatorē: sed nunc reprehendit prophetа: ne quis debeat mōtes istos intelligere qui a apostolor⁹ eminētie cōparantur: Quis et ipsos per dei gratiam vberes esse noscamus. Addidit enim Mons in quo beneplacitum est deo habitare in eo. Sed quem montem deberemus aduertere: euidenter designat. Christus est enim solus mons qui patri
DOS. complacuit vt in eodem habitaret: sicut ipse testatur.
Matth.3. Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene complacui. Nam quod dicit Habitare in eo: et patri z filio
Joan.14. vtriq; cōmune est: sicut ipse in euangelio dicit. Ego in patre: et pater in me est. Cum ergo dicit: In quo beneplacitū est deo habitare in eo. In quo/z in eo: quia cōmuni lingue non conuenit: proprium hoc scripture diuine esse dicamus: sicut in.65.psalmo dixit. Dbi in idip
JDJ sum. [Etenim dominus habitabit † vsq; in finem]. Al. non hz. Illos montes quos dixerat non debere intelligi: quia de domino saluatore loquebatur qui est mons montium: et sanctus sanctorum: z rex regum: z dōs dominantiū.
Al. ascendit Redit ad salutis auctorem dicens: montibus illis/id est apostolis inhabitare dominū christum vsq; in finē: scilicet vsq; ad manifestatio sue ꝓfectissimum terminū/
Al. cepisti. quiesti finis sine fine: et bonorum omnium perfecta plenitudo. [Currus dei decem † milium multiplex: milia
Al. milibꝰ, Al. eis letantium dominus in † illis in sina in sancto]. Consuetudo est scripture diuine allegorice loq̄: vt cū aliud dicat/aliud velit intelligi. Quod in hoc psalmo positum frequenter inuenies. Unde hic currus significatur hominum iuncta copulatio: quia ita sanctos charitas vincit: sicut iouis et iugis animalia sociantur. Unde et dominus ait. Jugum meum suaue est: et onus meum leue est. Sanctorum ergo vnanimitas currus est domini: quem ille velut auriga insidet: et ad voluntatis sue ministerium salutari lege moderatur. Sed vt istum currum ostenderet/non equis deditum: sed humanis cogitationibus attributum ait. Decem milium multiplex. Quod bene ad inumeros populos: nō ad equos noscitur pertinere. Subiunxit Milia letantium: quod vtiq; de fidelibus debet intelligi. Et vt ostenderetur letitie plenitudo: ait Dominus in illis qui magne exultationis est cumulus: z bonorum omnium dulcedo mirabilis. Sequitur In sina in sancto. Sina mōs est de-
JNTER serti in quo moyses legem accepit/interpretaturq; mādatum: vbi reuera dominus requieſcat: quoniam in sanctis mandatis eius solet presentia contueri. [† Ascen
Al. ascendit dit in altum captiuam † duxit captiuitatem.] Quam pulchre per Jdeā figuram: triumphatoris actus de-
Al. cepisti. scribitur. Judea est enim species: cum rem futuram velut oculis offerentes motum animi concitamus. Ille enim crucifixus descēdit ad inferos: et liberatos a captiuitate perduxit ad celos. Necesse enim fuit mortē perire: cui⁹ regnum vita peruasit. Hec sunt spolia illa

que superius dixit: vnde sancta ornatur ecclesia: vnde domini complenda sunt castra. Ascēdit ipse/vtiq; qui propter nos descendit eruditos. In altum: videlicet supra celos celorum. Et quod super omnes altitudines/atq; honores esse dinoscitur: sedet ad dextram patris. Quis iam fidelium de concessa libertate dubitet: cum sit extinctus interitus z captiuata ca-
Al. accepisti. ptiuitas? [† Dedit dona † hominibus. Etenim † qui
Al. in Al. non credentes. non credunt: inhabitare dominum deum]. Adhuc in illa triumphi similitudine perseuerat: quādo ad immensa gaudia concitanda festiuitas indicitur z dona prestātur. Dona enim dñi fuerūt super apostolos: spiritus sancti concessa magnalia/siue qđ doctor gen-
Ephe.4. tium dicit: Unicuiq; autem nostrum data est gratia: ſm mensuram donationis christi. Sequitur Etenim qui non credunt inhabitare dominū deum. Hic subaudiendum est eos conuertit: vt nobis possit verbis integris constare sententia. Nam qui non credunt inhabitare: id est qui ad domini negligunt penetralia peruenire: vt in domo eius cū fidelibus habitare prevaleant: dñs deus eos conuertit qui fidem suam humano generi miseratus indulget. Ipsa enim est gratia que gratis datur: quia nos ipsius bona preuenit/
Al. die quotidie. dum et ipsum quoq; bonum velle conceditur. [Benedictus dñs † die in diem: prosperum iter faciet no-
Al. saluta rium nr̄or. bis deus † salutaris noster]. Post triumphalem illā descriptionem: breuis quidē sed magna dicitur laus. Benedictus dñs de die in diem/id est cūctis diebus: omniq; tempore benedicendus est: qui ascendit in altum captiuam duxit captiuitatem/dedit dona hominibus: ipse etiā prosperū iter faciet nobis. Iter quippe curſum vite significat/qui iam prosper effect⁹ est: quoniā redemptor̄ suum mundus agnouit. Adiecit Deus salutaris noster: vt nullus de prospero dubitaret itinere: cui dux salutaris est dominus Christus. Dicant michi quos spectacula humana delectāt: qd tale in editionibus pompose cōsulum videant? Huc animos: huc ora deflectant: illud salutariter corde respiciant: vnde non ad fugitiuam letitiam: sed ad exultationem destinentur eternam. [Deus noster de⁹ sal-
Al. domini. uos faciēdi: et domini † exitus mortis]. Post dia psalmatis incisionem/ad quartū venit ingressum: vbi dicit quemadmodū morte sua nos saluos effecerit. Ait enim Deus noster deus saluos faciendi: subaudiam⁹: hic habet potestatem saluos faciendi nos. Quapropter ipse nos saluos fecit/qui est dominus noster Jesus christus: qui pro nobis mori dignatus est: qui ascēdit in altum: et fecit illa que dicta sunt. Deniq; sic sequitur: Et domini exitus mortis. Exitus mortis q̄ domini fuit: ipse nos liberat: ipse a morte perpetua facit exire. Quod pulchre arbitror esse subiunctum: ne humana causaretur infirmitas: quare mori or? quare deficio? Adhibita est q̄relis nostris magna curatio: Domini exitus mortis. Exitus mortis est dominus: hoc est resurrectio votiua fidelium. Revera exitus ille singularis ac mirabilis fuit: quia et ipse ab inferis egressus est: et inde suo nos munere prestitit exire. [Verumta-
Al. ꝓfiget men deus † conquassabit capita inimicorū suorum: verticem capilli perambulantium in delictis suis].
Ne mala pertinacium multa esse crederētur dicit: Verūtamen deus conquassabit capita inimicorum suorum: quatenus supra perfidos et pertinaces vindictā quoq; peruenire cognoscerēs. Capita inimicorū/sunt auctores iudaice quidem seditionis: sed et hereticorū sine dubitatione doctores. Illi enim in carne christum persecuti sunt: isti autem crudeliores in ipsa etiā (si dici fas est) deitate deserunt. Sequitur Verticem capilli perambulantium: id est qui tales sibi calumniarum minutias querunt: vt ipsos quoq; vertices capillorum perambulare ac perscrutari posse videantur: significans versutias inanium questionum: que profutura deserunt: et non necessaria detestabili disputatione perquirunt. Et vt eorum studia inania comprobaret: addidit In delictis suis. Ubi cogitatio insipiens fuit que perduxit ad culpas: vt sunt manichei/priscillianiste/donatiste/montani: et ceteri qui se damnosi dogmatis fetoribus miscuerūt. [Dixit dominus ex basan conuertam: conuertam † de profun-
Al. in ꝓfundum dis maris]. In hoc versu auctoritas nobis doctissimi Hieronymi absolute sequenda est: qui translatio ei⁹ lucida cunctam nobis abrogat questionem. Dixit dominus: Queramus qđ dixerit: q̄ nescio que magna promissio est/quaz dominus pollicetur. Interpretat
JNTER basan/siccitas/que humanum genus possederat arditate peccati: sed eam dominus conuertit ad viriditatem suam dum illi fluuios salutis infudit: et germinare fecit vite fructum que prius inferebat exitium. Adiecit Conuertam de profundis maris: scilz populos quos de mundi istius profundo liberauit. Mare enim mundum istum debere suscipi frequēti lectione tam notum est/qui et gustu amarus est: et viciorū fluctibus inquietus. [Ut intingatur pes tuus in sanguine: lingua canum tuorum ex inimicis ab ipso]. Illum populum quem supertus conuertendū direrat ex ꝓfundis maris: nūc ad quid perducatur exponit. Utiq; vt pes eius/id est actio boni propositi: vsq; ad sanguinem gloriosi martyrij peruenire. Nam qui ante gradiebatur in voluptuoso mari: post ambulare fecit in sanguine: qđ est durum iter carni: sed beata via est anime quam ipso miserante transimus: si in eo spem nostram coidaq; reponimus. Addita est obscura quidem: sed nimis complectenda sententia. Lingua canum tuorum ex inimicis ab ipso. Canes/et in malo ponuntur: sicut apostolus ait. Videte canes: videte
Philip.3. malos operarios. Et in bono: sicut hic positū est. De quibus ait in euangelio chananea. Utiq; dñe: nā z ca-
Marci.7. tules edunt de micis que cadunt de mēsa dominorum suor̄. Et in alio psalmo dictum est. Conuertentur ad
Pō.58. vesperā: z famē patiētur vt canes. Isti eīn canes pro dño latrare non desinūt: domūq; ei⁹ cautissima sagacitate custodiunt. Hic ergo dicit: Lingua canū tuor̄ ex inimicis ab ipso: q: prius inimici fuerant/qui postea clamosis latratibus ecclesiam domini vendicarūt. Sed hoc ipsum a quo fieri potuisset adiecit: id est ab ipso. Ab ipso vtiq; dño/qui amara mutat in dulcedinem/tristiciam vertit in gaudium/egritudines detestabiles in salutem. [† Uisi sunt gressus † tui deus:
Al. Videbꝰ ingressus dei mei regis † qui est in sancto † ipsius].
Al. tuos. Al. mei. Totus hic versus incarnationem significat dñi saluatoris. Dicit enim Uisi sunt gressus tui deus: siue per
Al. non hz. assumpti corporis formam/siue vestigia predicationis: quibus innocenter ille in hoc mūdo sanctis gressibus ambulauit. Et vt dominū saluatorem euidēter ostenderet: adiecit Ingressus dei mei regis: quia ipse rex in hoc mūdo specialiter ingressus est: de quo scriptum est in titulo passionis: Rex iudeorum. Nam et
War.15. corpus ipsius euidenter expressit dicens. Qui est in sancto ipsius. Sanctum enim templum corporis fuit dñi christi. In eo eīn erat plenitudo diuinitatis: quā perfidi videre non poterant. [Preuenerūt principes

Al'. iuuen larum.

contenti psallentibus:in medio † iuuenum tympanistriarum]. Principes apostolos significat:qui z principes sunt credentium populorum: z preuenerūt oēs in sanctitate doctrine. Et ideo duces effecti sunt: qi ipsos sunt postea populi subsecuti. Addidit Cōtenti psallentibus: ne crederes paucos fuisse. Contineam quoq; multitudinē psallentium cōuenienter adiunxit: qui tam laudes dō non voce tm: sed et bonis actibus personarent. Sequitur In medio iuuenum tympanistriarum. Ne sexum femineum crederes esse contemptum: in medio dicit istum actum iuuenū tympanistriarum/id est iuuencularum prima etate florentium que tympana sua: hoc est corporis tensionē ad domini laudes gloriamq; verterunt: macerantes se teiunijs:carnisq; magis afflictione gaudentes:qđ hodieq; in multis virginibus diuina virtus operatur.

Alij vero tympanistriarum: ecclesiarum intelligi voluerunt: quarum atria velut quidam tympanus: laudes dño populorum iubilatione concelebrant:de quibus sequenti versu dicturus est. [In ecclesijs benedicite † deum: dominū de fontibus israel]. Interiecto diapsalmate/ad quintam psalmi trāsitus est sectionem:in qua dicit vbi dño debeat benedici. Ait enim fidelibus: In ecclesijs benedicite deum dñm: q: non per diuersa conuenticula paganorum;neq; hereticoꝝ speluncas: sed in ecclesia catholica dominus benedici debet:vbi recta fides est:z vera confessio. Vbi enim iuste laudatur: vbi non maledicitur. Nam quomodo ab illo laudem suscipiat:qui se impia superstitione cōmaculat? Sequitur De fontib⁹ israel:de doctrina scilicet christiana/quam gentibus apostoli infuderunt.

Al'. dominio.

Al'. deo:do

ETy.

Al'. adolescētulus in mēte excelsu.

Al'. Et. IDJ

Fons enim religionis inde per ceteras nationes emanauit. Fons quippe a fouendo dictus est: q' corpora nostra labore fessa refoueat. [Vbi beniamin † adolescētior in pauore. Principes iuda duces eorum: principes zabulon † principes neptalim]. Hunc modum locutionis propium scripturarum diuinarum esse diximus:quādo hebrea nomina ad aliquod mysterium significationis interserit. Dubium quippe nō est omnes prophetas euangelice predicationis beatū tempus optasse:qđ nūc psalmigraphus vehementer affectans per nomina tribuum:et dñm christum: z ipsos indicasse probatur apostolos. Vbi beniamin adolescētior in pauore. Vbi scilz in templo hierusalē: vbi verba dñi paulus audiuit:qđ et textus actuū apostolorū euidēter enarrat. Siue vt quidam volunt:ubi in ecclesia:vbi dixit psallendum esse. Beniamin: Paulū destinat apostolum:qui fuit de tribu beniamin. Ipse enim dicit: Nam z ego israelita sum ex semine abraham:de tribu beniamin. Adolescentior in pauore:q; licet etate fuerit adolescens sicut in actibus apostoloꝝ:in passione beati stephani Lucas dicit. Et falli testes deposuerūt vestimenta sua secus pedes cuiusdam adolescētis nomine saulī. Qui q̄uis esset adolescēs etate:adolescentior extitit in pauore: quādo ad vocem dñi corruit: qui ei miseratus intonuit. Saule saule: quid me persequeris? Adolescens autem ab adolendo:id est a crescendo dictus est. Principes iuda dominum significat saluatorem:qui de tribu iuda descendit:sicut Joannes in apocalypsi dicit. Vicit leo de tribu iuda: radix dauid. Addidit Duces eorum:id est populorū qui erant in ecclesia constituti:qđ non solum ad Paulum vel ad dominū: sed z ad illos aptandū est: quos dicit iferius: Principes zabulon: principes neptalim Zabulon z Neptalim:tribus fuerunt iudaico populo constitute: vnde reliqui apostoli trahere leguntur originem. Et hi omnes principes bene appellati sunt:qa eos honore ac primatu dignissimos fidelium turba sequebatur. Dicuntur enim principes z qui reges nō sunt sicut in exodo legitur: in dedicatione tabernaculi: quomodo obtulerint dona duodecim principes singuli de singulis tribubus israel. Congruit autem ipsorum quoq; nominum significationes edicere:quoniam et ipse probantur ecclesie conuenire. Judas:confessio dicitur: Zabulon:habitaculū fortitudinis. Neptalim dilatatio mea. Que si diligenter inspicis:ecclesie catholice competenter aptabis. [Manda deus virtuti tue: confirma hoc deus quod operatus es in nobis]. Post illam de aduentu domini beatissimam predicationem:quasi eam inestimabili accepto munere: ad patrem propheta conuertitur dicens. Manda deus virtuti tue. Virtus enim patris: Christus est domine: sicut apostolus dicit. Christum dei virtutem z dei sapientiam. Manda: ad personarum pertinet distinctionem. Nam vnum velle illis est: vnum posse potestue. Quid autem mandetur edicit: Confirma hoc deus quod operatus es in nobis. Magna petitio: vt confirmet deus in nobis fidem suam quam donare dignatus est. Opus enim domini fuit: vt ceca gētilitas lumine veritatis afflata: verum dominum saluatorē cognoscere potuisset: sm illud Apostoli. Benedict⁹ deus et pater domini nostri Jesu christi: qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in celestibus: in quo et elegit nos ante mundi constitutionē vt essemus sancti et immaculati in ipso. [A templo tuo † qđ est in hierusalem: tibi offerent reges munera]. Lum soleant in templo munera offerri: hic a templo hierusalem dicit nichilominus offerenda. A templo ergo Hierusalem offerunt reges munera: qui in ecclesia dei recta conuersatione viuentes/ sui cordis offerunt puritatem: c ādo iam ventur ad premiū:quando grana segregantur a paleis: et vna fit hierusalem mater omnium qui sub Christi lege vixerunt. Reges vtiq; possumus accipere:quia z ipsi imperatores offerunt seipsos deo munera/siue fideles homines: qui suum corpus per christi gratiam regere meruerunt.

Et respice q' Hierusalem tantum dixit domini templum:vbi et visio pacis est: et discordantium hereticorum non miscetur aduersitas. [Increpa feras † syluarum: concilium taurorum † inter vaccas populorum]. Ut illa sancta credulitas confessionis munimine firmaretur:dicit propheta. Increpa feras syluarū/ id est argue superbos homines et feroces qui in prana persuasione consistunt:vt istorum inuerecto fidelū sit solidata munitio. Pro iniquis enim hominibus vel diabolo feras ponit: sicut in alio psalmo dicitur. Exterminauit eam aper de sylua:et singularis ferus depastus est eam. Addidit Concilium taurorum inter vaccas populorum. Subiungit nichilominus increpandum:hoc est hereticos indomitos:qui erecta cervice seducunt animas innocentes:z ad suum gregem trahunt quos infelici persuasione decipiunt. Vacce quoq; populorum/sunt mulieres ductili voluntate lenissime: que perfidie doctores tanq̄ tauros sequuntur: de quibus dicit Apostolus. Ex his enim sunt q̄ penetrant domos: et captiuas ducunt mulierculas onerantes peccatis: que ducuntur variis desideriis semper discentes:et ad scientiam veritatis nunq̄ peruenientes. Cur ergo tales debeant increpari:subter adiunctum est. [Ut † non excludantur hi qui probati

INTER.

Al'. arsidis cōgregatio

Al'. ivacci

ps. 79.

Ephe. 1.

Al'. non hz.

2. Timo.

Al'. excludant eos.

Al'. dissipa.

sunt argēto. † Dissperge gētes que bella volūt]. Ut illaras illius increpationis ostēsa est: qi dū falsitas argutie:nichilominus veritas cōprobat. Oportet enim feras syluaq; increpare/ tauros abijcere/vaccas populoq; inuehere:vt hi qui probati sunt.i. quos charitas spūalis decoctis sordibus vicioꝝ:velut argentū mundissimū:ad ipse puritatē vsq; perduxit: corroborentur atq; pficiant. Addita est quoq; sentētia que dissiparet hereticos. Ipsi enī sunt gentes que bella volunt.i. que contentionib⁹ non profectū aie tendūt: sed vt peruersis suasionibus captiuēt alias innocentes. [† Offerunt velociter ex egypto: ethiopia festinet manus dare deo]. Congruat z hunc versum sm trāslationē patris Hieronymi recipere: qui z ꝑpter hebraicā veritatē sequēdus est: z nexū nobis ambiguitatis absolut. Egyptus z ethiopia pro incolarū suoꝝ tenebrosa nigredine semper in malo ponūtur.

Al'. Veniēt legati ex egypto ethiopia p̄uenient manus ei⁹ deo

SLIJE.

Que figura ō: Synecdoche.i. a parte totū. Significat enī mundū qui densis tenebris vicioꝝ a diabolo premebatur obnoxius. Hic dñi clarificatus lumine ad eterne vite meruit munera peruenire. Cōmonet ergo ꝓphera gēium populos: vt offerant velociter ex egypto deo munera: hoc est alias sua mundana sorde purgatas. Ethiopia quoq; festinet manus dare deo. Metaphora a bellātibus tracta qui ne crudeliter intereant manus suas victoribus dedunt: vt armis depositis periculum mortis euadant: sic ethiopia cōmonet ne se tardet deo tradere: quatenus victa floreat q̄ in sua libertate sordebat. [Regna terre cātate deo:psallite dño]. Hanc quoq; parrē pulchra exhortatione cōclusit:dicens enī Regna terre: omne genus humanum significare voluit: qi ls sint gentes que nō habeant regem:ñ hoc verbo concluditur quicquid gentiū esse sentitur. Quod dicit Cantate ad anime respicit puritatē Psallite ad operas sanctissimas que dño ꝓbant accepte. [Psallite deo qui ascendit super † celos celorum ab oriente. Ecce dabit † vocē suam:vocem virtutis sue]. Post quinti diapsalmatis interpositionē: ꝓphera venit ad sextā partē admonēs fideles vt deo psallāt qui resurrexit a mortuis. Nam cui deo psalleret exponit. Qui ascēdit super celos celoꝝ: dñs vtiq; Iesus qui de celo descendit ad liberandā infirmitatis nostre naturā: ipse etiā super celoꝝ celos ascendit: qui sedet ad dexterā patris. Considerandū aūt est q' frequēter in scripturis diuinis plurali numero celos dictos inuenies: dū legat In principio fecit deus celum et terrā: cum ñ pluraliter dicti: z celi legant z terre. Modus enī iste locutionis latius patet: vt abusiue singularia plurali numero dicamus: z pluralia singulari. Ab oriente vero qđ dixit: hierosolymā euidēter ostendit que est in orientis partibus collocata: vnde dñs apostolis videntibus ascēdit ad celos: terra multis plena miraculis: vbi fidelium credulitas plus aspectibus q̄ lectionibus eruditur. De qua pulchre ac vere Leo pater apostolicus dixit. Et qđ alibi non licet non credi: ibi non potest nō videri. Quid enim laboras intellectus: cui est magister aspectus? Et cur lecta vel audita sunt dubia: vbi se z visui z actui tota humane salutis ingerūt sacramenta? Unde nec illud quoq; iudicio trāseundum: qđ illi triūphali ascēsioni: illā quoq; imaginē tabernaculi in epistola ad hebreos beatus apostolus Paulus mirabiliter applicauit: dicens. Christus aūt assistens pontifex futurorū bonorum: per amplius z perfectius taberna culū non manufactum. i. non huius creationis: neq; per sanguinē hircorum et vitulorū: sed per propriū sanguinē introiuit semel in sancta eterna redēptione inuenta. Et iterū Non enī in manufacta sancta Jesus introiuit exemplaria verorum: sed in ipsum celū vt appareat nunc vultui dei pro nobis. Sic igit actus iste magnificus qui nūc per gaudia preclara describitur: illo tabernaculo congrue prefiguratus esse monstrat. Sequitur Ecce dabit vocē suā vocē virtutis sue. Hoc multis modis intelligi potest. Dedit vocem suā qñ paralytico dixit Surge z ambula: qñ lazarum suscitauit: qñ demonibus vt obsessos relinquerēt imperauit. Dabit etiā vocem virtutis suę qñ in nouissimo die vt resurgat humanū gen⁹ edixerit. Quid enī fortiꝰ q̄ revocare fauillas ad corpus mobile viuāq; substātiā et naturā illā mortalitatis ad eterne vite dona perducere? Sicut in euāgelio legitur Uenient hora z qui sunt in monumētis audient vocem eius z procedēt. [Date † honorem deo super israel: magnificētia eius et virtus eius in nubibus]. Adhuc in ipsis exhortationibus perseuerat. Cum enī dicit Date honorem deo: ipsi magis vt honorētur hortatus est. Nam qui deo dat laudes se facit esse laud abilem: sic z qui illi dat honorem sibi conquirit sine dubio dignitatem. Super israel dum ō: ecclesia catholica significatur in qua deus vere conspicit: dum recta fide sentitur. Israel enī interpretat vir videns deū. Quapropter alibi non potest videri: nisi ibi vbi et probatur verissime populus confiteri. Sequitur Magnificētia eius et virtus eius in nubibus. Magnificētia pertinet ad illud: quia semper magna facit. Virtus quoniā imperio eius famulatur effectus. Omnia enī facit quę vult in celo z in terra. Sed ista magnificentia z virtus domini in nubibus esse dicit: non in istis visibilibus: que aut aquas deplunt / aut copulēta qualitate densant. Sed aliquas potestates designat sup na ratione pollentes: que iussis dñi intellectuali conditione famulant: de quibus dictum est Mandabo nubibus meis ne pluant super eam imbrem. Multis enim significationibus sermo iste repletus est: quod etiam respicit ad apostolos z prophetas. [Mirabilis deus in sanctis suis: deus israel]. Ecce ne nubes illas intelligeres aereas: dicit Mirabilis de⁹ in sanctis suis/siue in angelis/ siue in hominibus qui eius iussionibus obsecūdāt. Iterum geminat Deus israel: vt in hominū cordibus mfigeret: vbi deus mirabilis appareret. [Ipse dabit virtutem z fortitudinem † plebis sue: benedictus deus]. Ne quis de humana imbecillitate diffideret: nec se crederet ad tanta premia peruenire veraci promissione firmatur: quia dñs dabit fidelibus suis virtutem patientie et fidei fortitudinē: vt possint ad eterna premia peruenire. Et vt designaret euidētius qui posset dare que superius dixit: addidit Benedictus deus. i. qui omnium ore semper debeat benedici: vt sicut nūq̄ beneficijs cessat: ita z benedictiones semper accipiat. Non enī duobus verbis laudem eius credamus breuiter explicandā. Nam z qui scripturas eius meditatur benedicit dominum: z qui iussa ipsius sancta operatione cōpleuerit benedicit dominum: et qui ei fideliter confitetur benedicit dominum. Sic fit vt breuis ista laudatio: totius vite nostre tempore sub assiduitate soluatur. Conclusio.

Al'. celsi ce li ad orientē

Al'. voci sue.

IDJ.

Gñe. 1.

Heb. 9.

Al'. glorię.

Joan. 5.

Al'. plebi.

Isa. 5.

Cucurrit copiosus psalmus ingentium morę fluuiorum: qui quātum plus tet

ras occupant tanto amplius agros fecūdant. Fluuius quinon ore sed magis auribus hauriatur/ fluuius qui potetur mēte non corpore/ fluuius qui sine aliquo humore semper irriguus est puros sensus mebrianꝫ: t peccatis ebrios ad sobrietatem mētis adducens. Aqua que simul sitim tollit t famē que non digestionibus effunditur: sed percepta semper auget tur. Siem⁹ vt iste nos fluuius sine intermissione possideat. Non etimus arena sterilis: sed ager fecūdus si beneficio dñi alueus eius nos semper teneat occupatos. Memento tñ q hic psalmus ascensionem domini mirabili pre ceteris fulgore descripsit.

Explicit expositio in psalmum. lxvi.

¶ In finem pro his qui cōmutabuntur Dauid. lxviij.

SAluum me fac de⁹: qm intrauerunt aque vsq ad animam meā. Infixus sum in limo pro fundi: t nō est substantia. Veni in altitudinē maris: t tēpestas demersit me. Laboraui clamās rauce facte sunt fauces mee: defecerunt oculi mei dū spero in deū meū. Multiplicati sunt super capillos capitis mei: qui oderūt me gratis. Confortati sunt qui persecuti sunt me inimici mei iniuste: que non rapui tunc exoluebā. Deus tu scis insipiētiam meā: et delicta mea a te nō sunt abscondita. Non erubescāt in me qui expectant te dñe: dñe virtutū. Non cōfundant super me: qui querūt te deus israel. Qm̄ ppter te sustinui opprobriū: operuit confusio faciē meā. Extraneus factus sum fratribus meis: t peregrinus filijs matris mee. Qm̄ zelus domus tue comedit me: t opprobria exprobrantiū tibi ceciderunt sup me. Et operui in ieiunio aiam meā: t factū est in opprobrium michi. Et posui vestimentū meum ciliciū: t factus sum illis in parabolā. Aduersum me loquebant qui sedebāt in porta: t in me psallebāt qui bibebant vinū. Ego vo orationē meam ad te dñe: tēpus beneplaciti deus. In multitudine misericordie tue: exaudi me in veritate salutis tue. Eripe me de luto vt nō infigar: libera me ab his qui oderunt me et de profundis aquarū. Non me demergat tempestas aque: neq absorbeat me profundum neq vrgeat sup me puteus os suū. Exaudi me dñe qm̄ benigna est misericordia tua: fm multitudinem miserationum tuarū respice me. Et ne auertas faciē tuā a puero tuo: qm̄ tribulor velociter exaudi me. Intende aie mee t libera eā: ppter inimicos meos eripe me. Tu scis ip̄roperiū meū t pfusionē meā: et reuerentiā meam. In conspectu tuo sunt omnes qui tribulant me: imp̄roperiū expectauit cor meum t miseriam. Et sustinui qui simul contristaret t non fuit: t qui consolaretur t non inueni. Et dederunt in escā meā fel: et in siti mea potauerunt me aceto. Fiat mensa eor coram ipsis in laqueū: t in retributiones t in scandalum. Obscurentur oculi eorū ne videāt: t dorsum eorum semper incurua. Effunde sup eos iram tuā: et furor ire tue cōprehendat eos. Fiat habitatio eorum deserta: et in tabernaculis eorū non sit qui inhabitet. Qm̄ quē tu percussisti persecuti sunt: et sup dolorē vulnerū meor addiderūt. Appone iniquitatē sup iniquitatem eor: t non intrēt in iusticiā tuā. Deleant de libro viuentiū: t cum iustis non scribantur. Ego sum pauper t dolēs: salus tua deus suscepit me. Laudabo nomen dei cū cātico: et magnificabo eū in laude. Et placebit deo super vitulum nouellū: cornua producentē t vngulas. Videāt pauperes t letētur: querite deum t viuet aia vestra. Quoniā exaudiuit pauperes dñs: et vinctos suos nō despexit. Laudēt illum celi t terra: mare t oia reptilia in eis. Quoniā deus saluam faciet syon: et edificabuntur ciuitates iude. Et inhabitabūt ibi: t hereditate acquirēt eam. Et semen seruorum eius possidebit eam: t qui diligunt nomen eius habitabunt in ea.

IN finem ad dñm respicere saluatorem nullus ignorat: qui in hoc psalmo suam narraturus est passionē: ita vt eius verba t euā gelica refletur auctoritas: t de eo apls fu mere doceatur exemplū. Legitur enim in euangelio Et dederūt in escam meā fel: t in siti mea potauerunt me aceto. Et alibi Zelus domus tue comedit me. Apostolus quoq paulus ait Fiat mensa eorum coram ipis in laqueū: t in retributionem: t in scandalum. obscurentur oculi eor ne videant: t dorsum eor semper incurua. Quos versus hic positos: memor lector inuenies. Qm̄ quis dubitare possit hūc psalmū passioni dñice cōuenire: cuiusmodi ac tanta in hūc intellectū suffragatur auctoritas? Sequit Pro his qui cōmutabūtur. Ista igitur cōmutatio significat populos christianos: qui veteris hois prauitate depositā: in noue regenerationis sunt munere cōmutati. Pro his aūt qd dictū est intelligendū est: qm̄ reuera passio dñi pro cunctis fidelibus collocata monstrat. Dauid quoq subiunctū est: vt t finis et initium dño ipo cōgrueret: sicut ipse de se dicit Ego sum alpha t o/initiū t finis. Sic totius psalmi virtus titu- Apoca.i.
li huius dispositione declarat. Memento aūt quartum hūc esse psalmū: qui passionem resurrectionēq dñicam latius eloquuntur. Diuisio.

HActenus diapsalmatum beneficio diuisiones intrepidus annotauit: sciens segregationem ibi merito poni: vbi silentia diuina prouenerunt. Nunc autē oremus dñm: vt qui donat in terra viā: ipse in abyssis cauta prestet itinera. Per totū psalmū (sicut dixim⁹) ex forma serui loquit christus. Primo capite deprecat: vt saluus fiat a patre: qm̄ gratis a iudeis multas tribulationes insectionesq perpessus est. Secdo capite postulat a patre mēbror: ne decipiat spes fideliū in ei⁹ resurrectione cōfisa: oia se dicens equanimiter sustinuisse: que iniqui videbant ingerere. Tertio precat: vt ipsius exaudiat oratio: quatenus de luto huius seculi ei⁹ conuersatio imaculata liberet. Scire nāq dicit deū quātis mimicor appetat insidijs: vt vsq ad passionis exitum machinato discrimine peruenirent. Quarto virtute prescientie sue que cōtingere poterāt inimicis vētura pnunciat. Quinto a forma serui se pauperē pfitet: vnde et laudes se dicit redditurū paterne clementie: hortans fideles vt in dño debeāt confidere qui ecclesiam suā de mundi istius aduersitate liberauit: et sanctis suis in ea perenni felicitate prosperit.

Expositio.

SAluū me fac deus: qm̄ intrauerunt aque vsq ad aiam meā]. Dicitarē xp̄i impassibilē cuncta mētis sanitas cōfitet: sed assumpsit infirmitatem nostrā q subiacere potuisset exitio Ex ipsa nūc dispēsatione clamat Saluū me fac deus: vt q: morte refugere nō debuit quā volūtarie sustinebat resurrectionis auxilium humanitas eius exposcit: vt celerius fieri salua potuisset. Passus est enī ille q: voluit: patiunt̄ martyres t nolētes. Sic enim ipse dño Petro dixit apko Joan.21.
Cum senueris alius te precinget et ducet quo tu nō vis. Hunc causa reddit quare se saluū fieri postulabat: scz qm̄ intrauerunt aque vsq ad aiam meam. Aquas p̄o seditionibus plebis motuq populor debere suscipi scriptura diuina testat: sicut est Ps.123.
illud Forsitan velut aqua absorbuisset nos. Et sequitur Torrentē pertrāsiuit aia nostra: forsitā pertransisset aia nostra aquā intolerabilē. Quapropter populus ille iudaicus vsq ad aiam dñi saluatoris intrauit: iqñ eū crucifigere scelerata mēte presumpsit.
Alt.limo. [Infixus sum in † limū pfundi: t non est substantia. Veni in altitudinē maris: et tēpestas demersit me]. Primo sciēdū est schema esse Characterismos: que latine informatio vel descriptio nuncupat. Passione quippe suā vēturam quibusdā allusionibus dño describere cōprobatur. Sed hūc versum subtiliter inquiramus: q: nō parue pfunditatis esse dinoscit. In illa conditione rerū de limo quidē terre hoiem deus creauit: sed non de pfundo. Facti sunt autē homines limus pfundi: qñ et originali et quotidianis peccatis tenentur obnoxij. Per hunc limū pfundi infixus est dño: qñ dementiū turba iudeorū clamabat Crucifige crucifige. Quor caro originali peccato dedita limus erat: sed scelerata calliditas pfundi sibi nomen adtecerat. Limus enī dictus est: quasi ligās humū. Sequit Et non est substātia. Omne malū substantia non est: q: substātia dici non pōt que a dño creata nō est. Non enī subsistit sed accidit: nec extrinsecus manet sed tñ videt esse dum puenit. Vere ergo negat substantiam fuisse viciatā naturā quā a se nouerat non creatā. Sic t in alio psalmo legit Et substantia mea tanq nichil ante te est. Non illa vtiq quam deus creare potuit: sed que diabolo suadēte viciata succubuit. Siue illud simpliciter debemus aduertere crucifixus sum iniquitate iudeor: t nō est carnis virtus euadendi mortiferā passionē. Addidit Veni in altitudinem maris: t tēpestas demersit me. Ille qui super maris fixis gressibus ambulauit: qui pedes dexteram ne mergeretur extēdit: quēadmodum se tempestate dicit esse demersum? Hic altitudo maris: copiosam ppli significat infamiā. Idē tēpestas est seditio cōcitata demētiū. Ipsa enī demersit dñm saluatorē: qñ eū peruenire fecit ad crucē. [Laborauit clamans rauce facte sunt fauces mee: defecerunt oculi mei dum spero in deū † viuum]. Querendū est Alt.meum.
quēadmodū hic dicit Laborauit clamās: dū legat in euāgelio Non respōdebat eis verbū. Quod Ysaias Isa.53.
quoq dicit Sicut ouis ad occisionē ducet est: et sicut agnus coram tondēte se sic nō aperiet os suum. Utrūq verū: vtrūq cōpletū est. Hā t tacuit cū traderet: vt eius dispositio ad mundi salutārē terminū peruenirent. Et olim clamabat: cū dicebat Pater iuste mūdus te nō cognouit. Vel illud Pater si fieri Joan.17.
potest trāseat a me calix iste. Et iterū Pater ignosce illis: q: nesciūt quid faciunt. Nam t illo tpe laborans Matth.26.
clamauit qñ dicebat Ve vobis scribe t phariset. Ve Luce.23.
mūdo ab scandalis: t his similia. Laborabat ergo Matth.23.
clamās: qñ nō audiebat a perfidis. Labor enī mandatū significat clamorē: q: laborare illos nō dicim⁹: Ibidē.18.
quos votū suū impleuisse testamur. Merito sic sequitur Rauce facte sunt fauces mee. Raucedo qñ fauces nostras possidet: verba nostra ad alienas aures cōfusa puenīt. Merito ergo dicit fauces suas raucas esse factas: q: dicta ei⁹ nequaq sacrilegus populus audiebat. Adiecit Defecerūt oculi mei dum spero in deum meū. Oculos istos carnales defecisse credamus dño qui morte cōclusi sunt: q: cordis oculos in sua detrate semp intētos habuit qui nūq carnis lege peccauit. [Multiplicati sunt super capillos capitis mei: qui oderūt me gratis]. Scim⁹ capillos nostros ad decorē capitis esse cōfessos Sic ecclesie apli sunt tributi: vt sicut ceseries ornat caput: ita et oēs fideles decorare pbeāt ecclesiā. Ergo vt ostēderet plus esse numerū infidelium q deuotor: dicit multiplicatos esse perfidos iudeos supra numerū capillor. i. recte credentiū. Qd si ad litterā velis accipere: per Aurelium dictū est: vt per hoc turbam iudaice SLIBE.
multitudinis indicaret. Sequit Qui oderūt me gratis. Gratis plane qñ illū persecuti sunt quē ppticium optare debuerūt. Gratis enī tunc odisse dicimur: qñ quēptam sine aliquibus offensionibus execramur: sicut t in.34. psalmo tam dictū est Qm̄ gratis absco- Psal.34.
derūt michi interitū laqueī sui. [Confortati sunt inimici met qui † me persequuntur iniuste: que non rapui tunc exoluebā]. Superius dixit sup capillos ca- Alt.pfecuti sunt.
pitis multiplicatos inimicos: et ne crederes tñ eos innumeros non etiā noxios fuisse: addidit Confortati sunt qñ id qd conabant efficere probāt implesse. Et vt illos inimicos sua culpa cognoscerēs excitatos: adiecit Qui me persequunt iniuste: hoc est qd superius dixit: gratis. Revera iniustū fuit: vt qui venerat ad iudaicos populos saluādos: eos potius inuenisset inimicos. Subiunxit Que nō rapui tunc exoluebam. Rapuit Adam suasus a diabolo: qñ hoc qd ille preceptū inhibuerat presumpsit attingere. Et merito morte dānatus est: q: vite delegit cōtēnere preceptor. Christus aūt peccata nō rapuit: delicta nescivit: t tñ crucē quasi aliqd delictū ppertasset excepit: t soluit p̄o nobis qd p̄o se iuste nō pertulit: t vt nostre mortis chirographum vacuaret: ipe tot⁹ culpe p̄soluit debitā quārtatē. [Deus tu scis insipiētiā meā: t delicta mea a te nō sunt abscōdita]. Venit ad scm caput: vbi iam loquitur p̄o parte membrorū.

1. Corin. 1. Insipiens enim esse non põt xp̃s. De quo dicit ap̃s. Dei virtutẽ z dei sapientiã. Sed insipientiã habere pro illis qui sicut ait titulus: cõmutari esse nos scimur. De insipiẽtibus enĩ facti sunt vere sapientes: qui recte religionis gratiã post magna crimina pceperũt. De quibus idẽ dicit ap̃s. Que stulta sunt huius mũdi elegit deus vt cõfundat sapientes. Simili modo pro suo corpore caput loquit xp̃s: dicẽs Delicta mea a te nõ sunt abscõdita. Certũ est enĩ qd deo manifesta sunt cuncta q̃ agimus: z nobis plerũq; ignota sunt que culpis surripiẽtibus perpetramꝰ. De humana quippe ignorãtia dictũ est Delicta quis intelligit? Merito ergo ad illos referẽda sunt delicta ista qui absoluẽdi sunt debitis suis. Dñs aũt xp̃s peccata non habuit: sicut ipse dicit Ecce veniet princeps mundi huius: z non inueniet in me quicq̃. De quo z Isaias dicit Peccatũ nõ fecit: nec dolus inuẽtus est in ore eius Sed magis: sicut dicit ap̃s Eum qui nõ nouerat peccatũ: pro nobis peccatũ fecit. i. pater filiũ suũ hostiã pro peccatis cõstituit imolãdum. Vñ pater Augustinus in libro enchiridion subtiliter cõprehẽdit atq; disseruit. Qua propter insipiẽtiam vel delicta a parte mẽbrorũ posita debemus accipere.

1. Corin. 1. — Ibidem. — Ibidem. — Psa. 18. — Joh. 14. — Isa. 53. — 2. Corin. 5.

SCHOL. Que figura vi: Tapinosis. i. humiliatio: cum verbis humillimis rei minuit magnitudo. [Non erubescãt in me qui te expectant domine † deus virtutũ. Non † reuereanꝰ sup me: qui † requirunt te deus israel].

Alt. dñe. Alt. pfũdãt Alt. querũt

Ecce versus iste declarauit a membris dictũ: qũ superius ait. Precatur enim Jesus christus ne de ipso erubescãt qui resurrectionẽ eius gloriosũ desiderio sustinebãt: quam carnalibus oculis non poterãt intueri: sicut ipse dñs dixit Multi pphete z iusti cupierunt videre que vos videtis: z audire q̃ auditis. Petit ergo infirmitas carnis: ne aliter eueniat q̃ spiritus sanctus predixerat per pphetas. Cum enĩ dicit Vñe deus virtutum: ostendit impossibile nichil esse omnipotentie ipsius. Nam qui virtutibus imperat: non est qđ nõ pro sua volũtate perficiat. Et intende quẽadmodũ ad resurrectionis mysteriũ transferat. Dicit enĩ Non reuereanꝰ sup me q̃ requirũt te deus israel. i. non humanas insultationes diuinus de mea dormitione sustinebant: qui te requirere comprobantur. Et bene addidit Deus israel: vt qui diuinitatem eius poterant intueri: non seducerentur infirmitate carnali. [Quoniã propter te † supportaui impropериum: operuit † reuerentia faciem meam]. Redit ad personam suam per hos sex versus pene vsq; ad finem diuisionis: enumerãs diuersa cõtraria que pertulit a iudeis. Quod schema dicitur Synatrismos: latine cõgregatio: vbi multas res ad inuidiã faciendam in vnũ cumulum congregamus. Supportauit enĩ impropериum: cũ ei dicebãt a iudeis In Beelzebub eiicis demonia. Et alibi Ecce homo vorax et potator vini: publicanorũ z peccatorum amicus. Et alibi Nonne hic est fabri filius? z his similia. Sequitur illud qđ solet euenire in bono negocio laceratis quos tanto amplius cõstat ad tempus tristes efficit quãto in se cognouerint iniqua cõfingi. [Extraneus factus sum fratribus meis: z † hospes filiis matris mee]. Judeos hic appellat fratres qui erant et sanguinis vicinitate coniuncti. Quibus extraneus factus est: qñ et credere noluerunt. Nam cum ipe esset de semine abraã ꝑm carnem illi malis operibus abdicati a patriarche sunt origine segregati: sicut ait in euangelio Si filij abrae essetis opa abrae faceretis. Adiecit Et hospes filiis matris mee. Hospitem dicimus quẽlibet domum nostram ad tẽpus habitãtem qui non noie cõsanguinitatis: sed tanq̃ peregrinus excipit. Matrem ꝑo suam synagogam dicit: de qua ortus est cum in iudea gente nasci dignatus est. Filios ergo matris ipsos dicit: quos superius dixit z fratres. Sed isti filij si fuissent veri non vt hospitem habuissent: sed vt fratrẽ charissimũ suscepissent dominũ christũ. [Qñ zelus domus tue comedit me: et opprobria exprobrãtium tibi ceciderunt super me]. Ipsa est sententia quam euangeliste cõmemorant. Quapropter nullus ambigat hũc psalmũ passionis dñice predicere veritatẽ: qñ et incarnatus dei filius ipsa verba locutus est. Comedebat enim eum zelus domus dei: qñ funiculo facto cathedras vendẽtium colũbas z nũmulariorꝰ mẽsas euertit: docens aliud esse templũ sanctũ: aliud negociationis officiũ. Sed istum zelum qđ fuerit consecutũ patenter adiungit. Et opprobria exprobrantiũ tibi ceciderũt super me. Nam postq̃ indigni salutarib⁹ monitis increpabantur opprobria supra eum quasi cõferta tela miserũt: vt pro admonitionibus sanctis vicissitudinem redderent iurgiorꝰ. Vicebant enim Nõne hic filius marie est z ioseph? Et in alio loco Hunc aũt nescimus vnde sit: z his similia que insana iudeorum turba loquebatur. Sed quod dixi Exprobrantiũ tibiq̃ cẽdum est quare dicat patri exprobratum: dum non legamus a iudeis tempore passionis dñi christi tale aliquid perpetratũ? Sed exprobratum est patri ab eis: sicut in. 77. psalmo dicturus est. Et male locuti sunt de deo z dixerunt: nunquid poterit deus parare mensam in deserto? Vel qñ insani de formato vitulo dicebãt Hi sunt dii tui israel: qui te eduxerũt de terra egypti. Unde nunc recte christus dominus dicit cecidisse supra se opprobria que deo patri anterioribus temporibus exprobrabant: vt ex consuetudine magis ipia: q̃ hoc noniter aliquid putares effectũ. Sequitur Ceciderunt super me: vt effectum mortis ostenderet: quem crucis dignatione suscepit. Tunc enĩ cadunt super nos mala: qñ ea vitare non possumus. [Et operui in ieiunio aiam meã: et factũ est in opprobriũ michi]. Jeiunũ dicimus quoties a cibis carnalibus abstinemus: nec esurtem nostrã aliqua comestione satiamus. Ad quã similitudinẽ ieiuna ꝑsona se dicit dñs xp̃s: qi hoim fidẽ quam valde esuriebat minime poterat inuenire: sicut et in. 34. psalmo dictũ est Ego aũt cũ michi molesti essent induebam me cilicio: z humiliabã in ieiunio aiam meã. Eodem modo z sitire se dixit: qñ ad samaritanã venit z aquã petijt: dicens. Sitio da michi bibere. i. vt fidẽ ab ea quã querebat agnosceret. Sed qi ieiunium istud ab humana indenotione trahebat: Operui dixit aiam meã: quasi aliquo pallio tristicie circũdedi. Sequit Et factũ est michi in opprobriũ. Semper boni malis opprobrio sunt: qi minime eoꝝ sceleribus acquiescunt: cũ illis studiose detrahunt quibus nulla societate iunguntꝰ. Testantur enĩ ista opprobria/alapas/flagella/cõsputa/que Jesus saluator ab insana plebe perpessus est. [Et posui vestimentũ meũ cilicium: z factus sum illis in parabolam]. Per cilicium tristicia significat et lachrymꝰ: qñ dñs humani generis imbecillitate per motus suscitaturus Lazarum ficuit. Nusq̃ enim legit dñm vsum fuisse cilicio. Factus est quoq; iudeis in parabolã: qñ per similitudines quasdam carnaliter populum docere videbatur: sicut in

Matth. 12. — Ibidẽ. 11. — Matth. 13. — Joan. 8.

Alt. fustinuit opprobrium. Alt. cõfusio SCHOL.

Alt. pegrinus.

Psal. 77. — Exod. 32. — DEF. — Psal. 34. — Joan. 4.

Psal. 77. DEF. — Luc. 24. — Joan. 1. — Luc. 4. — Joan. 9. — Psal. 77. — 2. Corin. 6. — Psal. 50.

euangelio legit Dixit dñs parabolã ad turbã. Et in alio psalmo. Aperiã in parabolis os meũ. Parabola est enĩ natura discrepãti rerũ sub aliqua similitudine facta cõparatio more quidẽ fuerit vt qui celestia capere nõ poterant ꝑ terrenas similitudines audita percipere potuissent. [Aduersum me loquebanꝰ qui sedebãt in porta: z in me psallebãt qui bibebant vinũ]. In portis sedent qui cõuentibus hoim seducula curiositate miscent. Nam sicut per transeuntiũ z redeuntium turbas porta excipit: ita diuersa triuia vel platee populoꝝ numerositate cõpientur. Porta quippe dicta est q̃ inde portẽtur oia. Dicit enĩ passione suã gẽtis iudaice fuisse fabulã: vt nullus exciperet qui a tali collocutione rederet alienꝰ. Celtis est huius causse ille locus euangelij: vbi Cleophas a dñoꝰ necdũ reuelato interrogatus est: z ille respõdit Tu solus peregrinus es in Hierusalẽ z nõ cognouisti que facta sunt in ea in diebus his. Omnes enĩ ciues eandẽ fabulã habuisse mõstrant: qñ peregrinus dicit qui huius causse putabatur ignarus. De opprobriis ac cõuitijs iudeoꝝ hactenus est locutus: nunc q̃tum michi videt de fidelibus dicit Et in me psallebãt qui bibebãt vinũ. In deo psallũt qui actione ꝑbabili diriguntꝰ: z operibus reddũt que monitis celestia mãdata suscipiant. Nam vt hoc de fidelib⁹ intelligere deberemus: ait Qui bibebant vinũ. Vinũ nõ ebrietatis: sed illud spirituale: de quo legitur Poculũ tuũ inebriãs q̃ preclarũ est. Ipsi enĩ psallebant: qui per intelligẽtiã supernã salutari nectare potabanꝰ. Alij hoc iudeis perfidis applicãt: qui quasi impleta cogitatione sua de nece dñi temulentissime garriebant. [Ego ꝙ oratione meã ad te dñe: tps beneplaciti de⁹. In multitudine misericordie tue]. Venit ad tertiũ caput: vbi cõtra maledicta iudeoꝝ orationis sue exposuit sanctitatẽ celestis doctor: insinuãs turgijs hoim non inflãmatis ritu: sed pijs orationibus obtundũ. Videamus nũc quid sit tps beneplaciti. Illud tempus est beneplaciti: qñ incarnationis sue beneficio periclitãtem mundũ ab imminenti liberauit exitio. Hoc tẽpꝰ est beneplaciti: de quo z apostolus ait Ecce nunc tẽpus acceptabile / ecce nũc dies salutis. Tẽpus quod vicit oĩa secula / tẽpus qđ mundum reparauit labẽtem / tẽpus quod eternitatẽ cõtulit z salutẽ. Sed hoc tempus quomodo puenerit decenter exponit. Ait enĩ In multitudine misericordie tue. Nam si multitudinis misericordia non fuisset: nequaq̃ redimi poteramus obnoxij. Non enim parua misericordia fuit: que tam ingẽtia peccata superauit. Multitudo quidẽ fuit delicti: sed multo numerosior misericordia illa que vicit: sicut z. l. 50. psalmo dictũ est. Et ꝑm multitudinẽ misericordiaꝝ tuarum dele iniquitatem meam. [Exaudi me in veritate salutis tue]. Commemorato tempore misericordie quo passione sua salutem mundo prestitit: consequens fuit: vt et resurrectionẽ sibi euenire precarek quã in veritate pollicitus fuerat per pphetas. Precatur ergo patrẽ non natura diuinitatis qua et semper equalis est: sed infirmitas assumpti hois in qua minor est patre. [Eripe me de luto vt non † inhereã: libera me † ex odiẽtibus me z de † profundo aquarum]. Per assumpte carnis infirmitatẽ: in qua miseria iaceat genus humanũ potẽter exponitur. Docemur enĩ vt hisdem verbis z nos deũ rogemus: quibus caput nostrũ exorasse cognoscimus. Hoc plane subtiliter pscrutandũ est: quare se superius infixũ limo dixerit: z hic ne in ipo herere possit exorat. Infixus vtiq; limo fuit: qñ suscepte carnis infirmitate tenebatur: vnde etiã morẽ crucis accepit. Hic aũt cõpetenter exposcit vt aia eius a desideriis luteis. i. huius mũdi cupiditatibus reddat aliena. Vñ bene suscipit a parte mẽbrorum: qi ille luto inherere non poterat qui peccati maculã nõ habebat. Libera me ex odientibus me. Jstud ad iudaicũ populũ manifestum est pertinere: qi resurgẽte christo eoꝝ odia frustra euanuerũt. Nam qđ dixit De profundo aquarũ ad populũ ipsum non est dubiũ pertinere: qui z profundus erat malignitate consilij z seditionibus turbulentus. [Non me demergat tẽpestas aque: neq; absorbeat me profundũ / neq; vrgeat super me puteus os suũ]. Similitudo z ipse versus ponit: quẽadmodũ z ille superior. Dicit enĩ in secundo versu psalmi Uent in altitudinem maris z tempestas demersit me: z hic rogat ne demergatur a fluctibus. i. a seculi istius tẽpestate seuissima que in modũ maris alas obruit: qñ eas vicio prauitatis inuoluerit. Deniq; ꝑ totum tractatũ hoc decẽter ait Neq; absorbeat me profundũ. Profundũ vtiq; peccatorum est qui vorat citare quadã deglutit alias impioꝝ: vt ad penitudinem redire nequeant: qui de actuũ suorum iniquitate desperant: sicut legit Peccator cũ venerit in profundũ malorũ spernit. Repetit iterũ eundem sensum alijs verbis q̃ superius dixerat. Neq; vrgeat super me puteus os suum. Puteus enĩ est terre altius excauata ꝓfunditas. In quem per allegoriam vere incidunt peccatores: qñ se a viciosa voluntate nõ abstrahũt: vrgetq; super eos os suũ concludere cũ vsq; ad mortis sue tẽpus in pessima voluntate persistũt. Hoc ergo totũ a se effici petit alienũ: quoniã peccati cõragia non habebat: vt mẽbra sua cognoscerent quantis periculis subiacerent: nisi clementissimi dñi munere respirarent. Que figura dicit Metabole. i. iteratio: qñ vna res repetitur sub varietate verboꝝ. Legitur etiam puteus in malo: vt in libro Geneseos Ysmahel autem syluestris habebat puteos multos bituminis. Jn istos sacrilegi prophanique mittuntur. Sunt etiã z in bonã partẽ memorati: qui scripturas diuinas repositas in altissima ꝓfunditate significãt quales fuerũt patriarche Abraã / Jsaac / et Jacob. Vel ille de quo Moyses in heremo hebreũ populũ domini tussione satiauit. Sic vtiq; puteis vnũ quidem nomẽ: sed causa diuersa est. Illi enĩ in tartarũ dirigũt: isti ad celorum regna transmittũt. [Exaudi me domine: quoniã benigna est misericordia tua: ꝑm multitudinem † miserationũ tuarum respice † in me]. Periculis hũane fragilitatis vt oportebat expositis voce membroꝝ ad illam salutarẽ reuertitur deprecationem. Dicit enĩ Exaudi me dñe: causamq; quare exaudiat adiũgit: non q̃ meretur humanitas sed q̃ misericordia dñi est benigna semꝑq; ad benefaciendum parata: cum ñ pie peritur z ei purissime supplicat. Et vt ipsam benignitatẽ pius doctor exponeret: adiecit Scõm multitudinem miserationũ tuarum respice in me. Ad ipam semper redit: quam debilibus scit patronam: cui omnia peccata cedunt q̃ta numerosissima cõprobentur. Et intuere quod vbi pietas postulatur semper homo respici dicitur. Nam si peccata respiciat: nos sine dubitatione condẽnat. [† Ne auertas faciẽ tuam a puero tuo: quoniam tribulor: velociter exaudi me] Suscepti hominis forma seruatur. Nam sicut in se respici orauit:

1. Corin. 6. — Psal. 50.

Alt. infigar Alt. ab his qui oderũt Alt. pfũdis

Prouer. 18. — DEF. — SCHOL. — Psal. 68. — Alt. misera tionum. Alt. non ꝺ̃s. — Alt. z

tra nūc ne auertat faciē suā a puero suo deprecatur. Puer enī frequēter legit dñs xps ab innocētie puritate. Cui simplex etas hoc beneficiū largit: vt vicis
Matth.19. mūdi malicijs nō diligat: sicut ipse testatus est. Talis enī est enī regnū celoꝝ. Legit enī ꝑm illud Ecce puer
Isa.42. meus quē elegi/ dilectus meus in quo cōplacuit aie
Ibidem.9. mee. Et alibi Puer natus est nobis: et filiꝰ datus est nobis. Iuste ergo remediū petit: q̄ se positū in tribulatione cognoscit. Totis enī viribꝰ salus poscit cum tpe necessitatis optat. [Intēde aie mee ⁊ libera eā: propter inimicos meos eripe me]. Intende aie mee dicit vt reuera cōpos fiat liberationis cū eam diuinitas ꝑpiciata respexerit. Sequit quoꝝ causa quare debeat intendi: scilz ꝑpter inimicos meos eripe me. Propter inimicos enī celerrimum petit resurrectionis auxiliū: vt qui contēpserāt crucifixum: tertio die resurgēri credere debuissent: quatenus tali beneficio liberatus perpetua dānatione redderentur exAlt. non hz. Alt. ⁊ cepti. [Tu † enim scis impropериū meum: † cōfusio
Alt. mea et reuerentiā nem † ⁊ verecūdiam meā. In cōspectu tuo sunt oēs qui tribulāt me]. Improperiū cōfusionē ⁊ verecundiā pro humano genere: sic suscepit dñs Saluator vt morē. Non enī ista pro suo reatu sustinuit: sed oia hec innocēs pertulit: vt nos bonus magister in talibus rebus positos exēplo sue patiētie miseratus instrueret. Improperiū quippe pertulit: q̄ dicebāt tu
Matth.26. dei Blasphemauit/ quid adhuc egemus testib⁹? Cōfusionem cum plebs insana iudeoꝝ clamaret Alios
Ibidē.27. saluos fecit: seipsum saluū facere non pōt. Verecundiam q̄ a lapis flagellisq̄ cedebat: ⁊ pontio Pilato immaculatus agnus tāq̄ reus traditus est. Sequit In cōspectu tuo sunt oēs qui tribulant me: scilz qui talia faciebāt: ante cōspectum diuinitatis erant tam positi: cuius ad rpa iudicij adhuc nō viderentur adduci. Hoc ad mutādā ꝓtinet excitādā: vt nefariū scelus ꝑsente maiestate cōmitterent. [Improperiū expectauit cor meū et miseriā. Et sustinui qui simul
Alt. qui pso contristarer ⁊ nō fuit: ⁊ † cōsolantē me ⁊ nō inueni]. laꝛetur. Improperiū ⁊ miseriam expectauit cor eius: q̄s iniquitates iudeoꝝ: ⁊ diuersa que passus est pro sua voluntate sustinuit: ⁊ consideratione humani periculi passionē suā benignus excepit: sicut in euangelio legit Desiderio desiderauī hoc pascha māducare vo
Luce.22. biscū. Aliter enī ista crucifixio ꝓuenire nō potuit: nisi illius desiderū fuisset. Contra cuius desiderū voluntatēq̄ iudeoꝝ insania minime ꝓualere potuisset. Sequit Et sustinui qui simul cōtristaretur ⁊ non fuit. Si passionē dñi queras ⁊ discipulos eius cōtristatos inuenies: q̄s tradit⁹ est Pilato: et multos alios fidelīū q̄s ducebaḳ ad crucē. Sed hic nō istam contristationē fidelīū debemus accipere: q̄s illi eam
War.8. modis oībus habuerūt: pro qua Petrus audiuit Redi retro sathanas: sed hic magis persecutoꝝ tristitiam debemus aduertere: quā indeuote mētes concoꝝiter respuerūt: q̄s leti scelus suū videbaṅ ipleLuce.23. re: pro quibus etiā dñs in passione positus exorabat Pater ignosce illis q̄: nesciūt quid faciunt. In illoꝝ enī tristicīā socium nō habuit: quos scelus peragere obstinata mēte cernebat. Adiecit Et cōsolantē me ⁊ nō inueni. Doctoꝛes sanctos ille populus cōsolaḳ in quo predicationū verba ꝓficiūt. Sed q̄ iudeoꝝm pertinacia resistebat dño Saluatori: iuste dicit nō se inuenisse qui eius animū cōsolaret. [Et dederunt in escā meā fel: ⁊ in siti mea potauerūt me aceto]. Iste versus est qui cōsummauit venerandā dñi passionē. Matthēus enī refert cū dñs dixisset Sitio: oblatū illi fel cū aceto permixtū: vt reuera facta iudeoꝝ amaritudo potionis ipsius et austeritas indicaret. Ille enī dixit Sitio: q̄: fidē in ipsis desideratā nō poterat inuenire. Isti obtulerūt amarissimos moꝛes suos: q̄ nulla cōpunctione cōuersi sunt. [Fiat mēsa eoꝝ coꝝa ipsis in laqueū: ⁊ in † retributionē ⁊ in scandalum]. Alt. retribu Postq̄ in oratione sua futurā exposuit passionē: ve- tiones. niens ad ꝛtū modū nō maledicēdi voto: sed q̄d erat emersurū predicēs per totā diuisionē iudeis digna factis ꝓnunciat esse ventura. Mensa dñi est vtriusq̄ legis intellectualis epulatio in qua cōuiuarum more pascunt qui delicias dñi auiditate mētis esurīūt: et sancti spiritus saluberrima ebrietate cōplentur. Ipsa mēsa est quā apostoloꝝ corona precingens: dapes celestis muneris absumebat. Mensa enī ⁊ in bono ⁊ in malo ponitur: sicut dicit apostolus Non po- 1. Corī.10. testis mēse dñi participes esse ⁊ mense demoniorū. Illam ergo sanctā habuerūt iudei: q̄s mandata dñi sub integritate coluerunt. Postq̄ ꝛo a fide ieiunare ceperunt: mensa eoꝝ coram ipsis gentibus tradita est: vt grauius doleret ipsis videntibus adempta felicitas: sicut eos in euangelio dñs increpat: dicens Auferetur a vobis regnū dei: ⁊ dabitur genti faciMatth.21. enti fructū eius. Sed ne quem moueat q̄d dicit Mensa eoꝝm: que reuera dñi esse cognoscit. Similiter ipse dñs in euangelio dicit In lege vestra scriptū est: nō Luce.10. quia iudeoꝝ erat: sed q̄: ipsis constat fuisse ꝓlata. Sequitur In laqueū: scilz vt de littera in qua iudei alios astringere conabaṅ: ipsi in eam potius caderent obligati. Additum est In retributionē: q̄: subtracta illa mensa ⁊ gentibus tradita malorum retributio fuit: quippe quādo in ea epulari nolētes ab eo merito videtur excludi. Adiicitur Et in scandalum: quia deserētes pacis auctoꝛē: ipsi sibi ⁊ rixas ⁊ prava studia concitauerūt. Vindicta grauis/ vltio vehemens/ humani generis refectionē ieiunis faucibus amisisse. [Obscurentur oculi eoꝝ ne videant: et dorsum eoꝝ semper incurua]. Constat hanc penā atrocium fuisse iudeoꝝ: vt obscuratis oculis solē verissimum nō viderēt. Nam qui intendere noluerunt: ipsa illis optaḳ pena ne videāt. Adiscit Et dorsum illoꝝ semper incurua. Hoc illis euenit qui nimio delictoꝝ pondere pregrauati: cerulcē suam in terram cernunt semp incuruāt: nec eis ad celum respiciēdi possibilitas datur: qui grauati sunt onere peccatoꝝ. Dorsum enī dictū est quasi descēdēs deorsum. Nam q̄d dixit ELy Semp: significat impios: qui nulla satisfactione conAlt. furoꝛ uersi sunt. [Effunde sup eos irā tuā: et † indignatio Alt. cōpie- ire tue † apprehendat eos]. Cum dicit Effunde/ magnitudo ire significat: que in moꝛem fluminis copiohendat. sa descēdit. Hoc etiā designat Super eos: vt nō tm eos possit cōtingere: sed etiā ꝓbet obruere. Sequitur Et indignatio ire tue. Indignatio est ire: q̄s vindicta vehemens in peccatoꝛis necē cōsurgit: ⁊ illud consequit q̄d timeḳ. Adiscit Apprehēdat eos: quasi dānatos ⁊ territos quibusdā manibus apprehēdat: vt non liceat effugere quod datur pro sceleribus sustinere. [Fiat habitatio eoꝝ deserta: ⁊ in tabernaculis eoꝝ non sit qui inhabitet]. Hoc vtrūq̄ iudeis cōtigisse manifestū est: cū ciuitas illa Hierusalem frequēti captiuitate deleta est. Factū est enī vt ⁊ dom⁹ priuate fierēt deserte: ⁊ tabernacula. t. dñi templum vel regis palatium sine cultoꝛe remanerēt. Et nota q̄ in domibus priuatis habitationem posuit in dñi

templum inhabitationē. Ibi enī habitamus mansione coꝛporeꝝ: hic aūt inhabitamus vbi frequētamus deuote mētis aspectu. [Cū quem tu percussisti persecuti sunt: ⁊ sup dolorē vulnerū meoꝝ addiderūt]. Inter infidelīū iustissimas penas: causa ponitur dūice passionis: q̄: percussum ꝓsecuti sunt sibiq̄ traditū detestabili feritate necauerūt: sicut ipse dicit Nō habeJoan.19. res in me potestatē: nisi tibi data esset desup. Legit Roma.8. etiā Qui ꝓprio filio nō pepercit: sed pro nobis oibus tradidit illū. Scriptū est quoq̄ absolutius: q̄: deus frequēter petit ad salutē: vt est illud Deuteronomij Deuț.32. Ego occidā ⁊ viuere faciā / percutiā et ego sanabo. Qua ꝓpter percussum se dicit dñs iesus xps a dispensatione qua passus est. Sed hinc iudei detestabiles exti̇terūt: q̄m q̄d opoꝛtuit pro mūdo fieri p ipsos crudeli voto ꝓbaḳ impletū. Sequit Et sup dolorem vulnerū meoꝝ addiderūt. Eodem modo dicta est ⁊ ista sentētia. Dolor erat vulnerū pro dño: cur nō de infideli ꝓplo sitim suā esurīēq̄ satiabaṅ? Addiderūt iudei gloriosam quidē dñi: sed sibi ꝓnciosissimā passionē: vt illi detestabile inferrēt exitiū qui venerat pro salAlt. eoꝝm te cunctoꝝ. [Appone iniquitatē sup iniquitatē † ipsoꝝ: ⁊ nō intrēt in tuā iusticiā]. Iniquitas prima fuit iudaice nationis: vt ꝓpheras ad se missos extingueret. Apposita est aūt iniquitas sup iniquitatē ipsoꝝ: q̄s ipsum quoq̄ dñm nostrū iesum crucifigere maluerunt: q̄d in euāgelio colonoꝝ ⁊ vinee parabola dicta Watth.21. restaḳ. Quidā habuit vineā ⁊ sepe circūdabat eam vsq̄ ad illū locū vbi aīt: ⁊ ciscitēres eū extra vineā occiderūt. Sic enī ꝛ: Appone iniquitatē / per tropicā Exod.10. locutionē/ quēadmodū lectū est. Indurauit dñs coꝛ Pharaonis: nō q̄: rem malā dñs apposuit: sed q̄: fieri ꝓmisit: q̄d saluti multoꝝ expedire iudicauit. Additur pena peccati Ne intrēt in iusticiā dñi. t. ne participes xpo fiant in illo regno iusticie. Illi enī ad iusticiam: hoc est ad regnū dñi peruenīūt qui hic cū sereno mētis lumine contuenḳ. Q̄ perfidis accidere nō pōt: qui coꝛdis obstinatione cecati sunt. Vel sic Appone iniquitatē coꝛ: q̄m occiderūt ꝓpheras: et dñm necauerūt. [Deleanḳ de libro viuentiū: ⁊ cum iustis non scribanḳ]. Verba talis per tropicā locutionē de deo dici frequēti lectione notissimū est. Nam delere et scribere ⁊ libri habere: datū est homini causa memoꝛie: vt q̄d mētis infirmitate retinere non poterat adiumēto scripture cū res poscꝛet potuisset agnoExod.32. scere. Sic enī ⁊ Moyses dicit ad dñm Si huic ꝓplo non parcis: dele me de libro viuentiū. Sed liber iste noticie dñi est inuiolabilis firmaq̄ sentētia. Dicitur ergo de iudeis Deleanḳ de libro viuētiū: nō q̄: scripti erāt: sed q̄ ascriptos se esse iudicabāt. Ibi enī quod scribi deleri nō pōt: q̄ totū in predestinatione solidatū: ⁊ nullus euētus mutare poterit q̄d illa prouidentia superna decreuit. Sequit Et cū iustis nō scribaṅ. Idem ipe locutionis est modus: vt scribere dicat deum: q̄d est in illa iudicatione facturus: sicut in Luc.10. euāgelio dicit. Sed potius in hoc gaudete: q̄ nomina vestra scripta sunt in celis. Hoc enī accidere negat eis qui nō sunt (sicut titulus ait) ꝓpꝛie satisfactionib⁹ imutati. [Paup ⁊ dolēs ego sum: ⁊ salus † vulAlt. non hz. Alt. tua. tus † tui deus susceꝑit me]. Postq̄ iudeis que fuerāt emersura ꝓphetie predicatione cōpetēter optanit: venit ad quintā partem vbi multis modis exponit a dispēsatione incarnationis sui ꝓpositi sanctitatem. Dicit enī Pauper ⁊ dolēs ego sum. Pauper si2. Corīn.8. cut dicit apꝰs Qui pro nobis pauper factus est cum esset dives: vt illius inopia nos diuites essemus. Dolens q̄: sicut Ysaias dicit Infirmitates nostras ipse Isa.53. portauit: ⁊ pro oibus dolet. Et quare dicit Ego sum: dum multi pauperes sint dolētes? Sed ideo sibi dāc ꝓpꝛietate deputauit: q̄: nemo alter hūc dolorem pro totius mūdi culpa sustinuit. Sed hoc q̄ Sextā d: Wettria sīnō. i. mediocritatē: q̄n rem magnā dum/ mito voto deiscimus. Quod persone dñi xꝝ frequēter aptaḳ. Sequit Et salus vultus tui deus suscepit me. Suscepit vriq̄ humanitatē oipotēs verbū: q̄n mundū deo recōciliare dignatꝰ est. Salus vultus tui/ forma vnigeniti filij/ in qua equalis est patri: que saluteris recte ꝛ: per quā fidelibus medicina confert. Suscepit ꝛ: a parte qua minoꝛ est patre: vt collocatus ad dexterā eiꝰ ⁊ pauptatē deponeret ⁊ dolorē. [Laudabo nomen dei cū cantico: ⁊ magnificabo eū in laude]. Hoc bene potest intelligi ab his qui cōmutati sunt. i. a parte mēbroꝝ. Laudat enī in ecclesia nomē dñi caput nostrum cum cantico: q̄n hymnica exultatione fit adunatio magna fidelīū. Ipse enī in nobis et laudat ⁊ magnificat: q̄d nos veraciter laudare cognoscit. Nam si nobis esurīētib⁹ esurit: si nobis sitiētibus sitit: quēadmodū ⁊ nobis laudātibus: non ipe collaudat? [Et placebit deo sup vitulū nouellū: cornua ꝓducentem ⁊ vngulas]. Hic psalmodie virtus exponit: q̄: multo acceptioꝛ est laus pura coꝛde fusa deo: q̄ potest pecudū placere mactatio. Iste enim prioris oblationis mos fuit: vt pro peccatis offerret nouellus vitulus. Significabat enī hec victima innocētis ac noue vite munera secutura: que defensionē haberet in coꝛnibus: pedū ꝓ munimē in vngulis per quas seculi istius aspera cōuersatione sanctissima calcaremus. Producentē q̄d aīt cornua illud significat: q̄: christianoꝝ populus per dies singulos virtute dñi semp augeḳ. [Videāt pauperes et letenḳ querite deum ⁊ viuet aīa vestra]. Postq̄ dixit plus esse sacrificia laudis: q̄ pecudū immolationes: cōuertit ad pauperes suos cōmonēs vt debeant letari: q̄s iam nō in solis facultatib⁹ oblatio posita est: sed mētis affectu vbi ⁊ paup pōt esse ditissim⁹. Nolite ergo diuites gloriari qui potestis habere vitulos cornua producētes ⁊ vngulas: q̄: deus ista respuit ⁊ mūdissimum coꝛ requirit: q̄s illi magis habēt qui diuitias vestras a obnoxia mente nō querūt. Sequit Querite deum ⁊ viuet aīa vestra. Pauperes monet: vt escamentis querāt nō coꝛporis: ⁊ illū panē desiderēt angeloꝝ vnde pottus aīa saginet. Respiciamus q̄d dicit Viuet aīa vestra: dū peccatoꝝ viuat anima. Sed illud ꝓpie viuere dicimus: q̄d in beatitudinis locū ditate cōsistit. Illud aūt ly viuat: mori iuste putam⁹ q̄d perpetua tristicia ⁊ grauissimis doloribus oncratur. [Cū exaudiuit pauperes dñs: et vinctos suos
Alt. desperit. nō † spreuit]. Exaudiri quidē pauperes gratāter audimus: sed qui sint isti pauperes diligētius inquiramus. Pauperes sunt christi (sicut sepe diximus) qui mūdi istius diuitias voluptatesq̄ despiciunt: et eligunt indigētiā humanarū rerū: vt spiritualibus epulis farciaṅ. Hos exaudiri dicit dñs christus: qui indigentia mundi repleti sunt: ⁊ tanq̄ si totū possideāt sic paupertatis sue securitate letantur: sicut apostolus monet. Tanq̄ nil habentes ⁊ omnia possidētes. 2. Corīn.6. Nam quod dicit Et vinctos suos non spreuit. Omnes quidem cōmuniter vincti sumus lege peccati: et quibusdam cōpedibus irretiti: q̄: desideria humana perquirim⁹. Sed dñs vinctos suos nō spernit: id est

qui fuis legib⁹ vinciunt. Ipsos enī liberat a laqueis carnalibus: quos fuis regulis connexos agnouerit.
Al.filium. Al.reptilia. [Laudēt † eū celi † terra: mare ⁊ oia † q̄ i eis sunt.] Pak magnarū rerū breuis ⁊ absoluta sentētia: vt in celi cōmemoratione oia eū debeāt laudare celestia: terre quoq; terrestria: maris vniuersa natātia. Et vt fieret pfecta cōclusio dictum est Et oia q̄ in eis sunt. Sic ad dñi laudes inuitat quicquid creaturarū esse cognoscit. Sic ⁊ apls cōplectit: dicēs. In noie Jesu
Phil.2. omne genu flectat: celestiū terrestrium ⁊ infernoꝝ: ⁊ ois lingua cōfiteat quia dñs Jesus xps in gloria est dei patris. [Qñ de⁹ saluā faciet syon: ⁊ edificabunt ciuitates iude. Et inhabitabunt ibi ⁊ hereditate acquirēt eā]. Quale opus sit dñi in eccle sue cōstructione ex laudū ipsarū magnitudine potēter aduertit: qñ celū terra mare et oia que in eis sunt laudare dñm cōmonent: q: saluā faciet syon: que hic multis
INTER persecutionib⁹: multis fatigat angustijs. Syon enī Hierosolymitano tēplo coheret: paruus oino colitculus: sed nois qualitate grādescēs. Significat enī speculationē: qua sola respicit deus in qua dirigunt corda fideliū: ⁊ olm creaturarū rationabiliū vna felicitas si dñm cōtēplent auctorē. Edificate sunt enī ciuitates iude: qñ eccla catholica per humilitatem pīā toto orbe diffusa est. Non enī in edificijs parietū gaudet dñs: que sunt vtiq; vetustate peritura: sed fidelīū deuotione: hoc est lapidib⁹ viuis: vnde Hierusalē futura construit. Et bene dictū est Ciuitates iude. i. dñi saluatoris qui ex origine iude carnis ppa-
Apoca.5. gatione descēdit: sicut de ipso legit Vicit leo de tribu iuda. Sed ne tñ ciuitates: nō etiā habitationes futuras aduerteres: dicit Et inhabitabūt ibiq; est p̄ pte fidelīū inhabitare vbi cōstanter mētis puritate versant. Hanc aūt ecclesiā hic habitant christiani. Hereditate ꝑo acquirent eā: qñ ad Hierusalē illam eternā dñi miseratione peruenerunt. Hereditas enī ipsa est: que sicut iam dictū est nō morte: sed testatore in eternū viuēte prestabit. [Et semen seruoꝝ eius
Al.habitabunt. possidebit eā: ⁊ qui diligunt nomen eius † inhabitabunt in ea]. Terminū psalmi: cuius promissio beata cōcludit: sed quātū grāde est premiū: tantū adhibere intelligētie debemus admissum. Semen hic operā sanctā non carnis pgeniem debemus accipere. Nā illos reprobatos cōstat esse: qui se ex abrae descēdere gloriabant origine: quibus dictū est a dño. Si filj
Joan.8. abrae essetis/ opa abrae faceretis. Q̄z si semen bonos actus (vt in multis locis dictū est) velim⁹ aduertere: integra nobis poterit cōstare sentētia. Nā quicūq; imitatores eorum sunt: qui deo factoꝝ ꝓbitate placuerūt: ipsi possidebūt terrā futurā: que nullo tē fine mutanda est: regnū scz dñi q̄b sanctis suis fideliter pollicet. Et ne forsitan semē istud detraheres ad carnis originē: vnde iudei maxime gloriant: preceptum addidit generale Et qui diligunt nomen eius inhabitabūt in ea. Ipsum est q̄b supērius dixit seruoꝝ: q̄b hic qui diligūt nomen eius. Inhabitabūt in ea dixit: perpetua felicitate potiētur terra: que tam nō spinas tribulosq; producit: que hoies labore non pascit: que venena nō parturit: que nunq; suos incolas perdit: que nō vicissim sole atq; astris: sed q̄b est felicius lugiter de propitio auctore lucebit. Et nota q̄ ordine suo psalmus iste cōclusus est. Primum q̄b ex persona dñi christi: platus est. Deinde incho ait ab oratione. Tertio passionis dñice gesta memorauit. Quarto verbis euangelij assona veritate cōsen-

sit. Quinto in spe fidelis populi dicta conclusit. Sic quartus iste psalmus est: qui passionē dñi predicta lege prophetauit. Conclusio.

¶Audituimus Psalmū celesti dispensatione mirabilē: vbi quāta est in diuinitate potestas: tāta in humanitate constat humilitas. Assumpsit sanctū verbū naturā nostre imbecillitatis: sicut titulus ait: pro his qui cōmutabunt: vt p indebitā mortē suā liberaret nos a morte iustissima. Intrauit inferni claustra: vt panderent inferna. Victus est interitus saluatoris aduētu: ⁊ ppetuas tenebras iure pdidit postq̄ eternū lumen accepit. Debellauit diabolū per humanā naturā quā tenebat obnoxiā: et p imbecillitatē carnis superatus est fortis: qñ supra vniuersas rōnabiles creaturas extulit: q̄b oibus spūalibus infirmius fuit. Cui enī dixit angelo
Heb.1. rū: sicut apls ait Sede a dextris meis: Nā quelibet alia natura non est vnita christo: sed sola carnis nostre glorificata susceptio. Reuera oipotens: Reuera misericors: qui dānata beauit/ perdita restituit/ obnoxia liberauit/ miserias nostras a nobis fecit alienas: ⁊ prestitit hominē per suā mortem viuere: quem creatū immortalē diabolus fecerat interire. Conce de oipotens de⁹: vt qui pro nobis carne dignatus es pati: dones nobis quod coronare digneris.

Explicit expositio in psalmum. 68.

¶In finem Dauid in rememoratiōe ꝙ saluum me fecit dominus. lxix.

Deus in adiutoriū meū intēde: dñe ad adiuuandū me festina. Cōfundant ⁊ reuereant: qui querūt aiam meā. Auertant retrorsum ⁊ erubescāt: qui volūt michi mala. Auertant statim erubescētes: q̄ dicunt michi euge euge. Exultēt ⁊ letent in te oēs qui querūt te: ⁊ dicant semper magnificet dñs/ qui diligūt salutare tuū. Ego vero egenus ⁊ pauper sum: deus adiuua me. Adiutor meus ⁊ liberator meus es tu: domine ne moreris.

Finis ⁊ dauid: vt septus dictū est: significat dñm saluatorē ad quē dirigunt hec verba fidelīū: q: totus hic psalm⁹ ex pso na martyrū ō: q: varia q̄dē persecutione laborabant: sed spem fixā habere in dño minime desinebant. Adiectum est Jn rememoratione. Duobus enī modis memores sumus: cum peccatoꝝ recordatione supernā iusticiam formidamus: ⁊ iterum dñi cōcessa beneficia purissimo corde retinem⁹. Jn tricesimoseptimo itaq; psalmo vbi hec verba posita sunt: metus est futuri iudicij: ⁊ recordatio pctoꝝ: hic aūt spes liberationis: ⁊ futuri ꝑmij p̄missa securitas sustinet. Nam vt hanc recordationē ostenderet: adiecit Q̄ñ saluū me fecit dñs: vt non de metu hec memoria: sed de accepto beneficio probaretur esse cōcepta. Congruū quippe fuit: vt qñ in superiore psalmo passionē suam narrauerat dñs xps: spēq; resurrectiōis addiderat: post caput suū similiter ⁊ membra loquerent: quatenus ⁊ passiones suas fideles ediscerent: ⁊ spem vtique resurrectionis assimerent.

Diuisio.

Martyrū cōfessorumq; populus qui multiplici quidē, sed felici clade laborabat: Prima positione dñm deprecat: vt a psequentium periculis liberet: ⁊ irrisiones eoꝝ irritas faciat/ quatenus cōuersi dicta sua salutariter erubescāt. Secūda parte supplicat: vt magnificans dominū exultet turba fidelium: quoniā ipse pauperes ⁊ egenos suos iuuare/ ⁊ liberare dignatur.

Expositio.

Deus in adiutoriū meū intende: dñe ad adiuuandū me festina]. Pia cōfessio iniuriam sumit a dño: vnde nouit pericilitātibus venire presidiū. Et vt erumnas suas beatissimoꝝ martyrū cetus ostēderet: dicit Jn adiutoriū meū intēde. Tunc em adiutorū poscimus/ quādo periculis subiacemus: vt aliquo remedio subleuati/ calamitates diuersarū possim⁹ vincere passionū. Intēde dicit/ ppitius respice: q: oia dño etiā cum non rogat agnoscit. Sed mos iste pericitantium est: vt ita liberari credant/ si se a dño respici posse cognoscant. Et ne longius ꝓtraheretur beneficiū quod sciebat venturū esse: adiecit Dñe ad adiuuandū me festina. Sic dicit festina/ quasi misericordia diuina tardaret/ ⁊ per morā aduentus eius fieret tormēta grauiora. Festina dicit ergo dño/ q festinabat de huius seculi clade liberari. Nam illi cōiuncta est volūtas/ ⁊ accelerata pfectio: dñi omnia creatori seruiunt: qñ eoꝝ imperio cūcta famulant. Sic in vno versiculo multa cōclusa sunt. Que figura dicitur Epitrochasmos. i. dicti
Sclve. **rotatio: cū ea que latius sentienda sunt breuiter explicant. Sed nō sequendus in omnibus generaliter hūc locum facūdissimus Cassianus/ in decima collatione plurima de eius vtilitate disserēs/ tanto honore cōcelebrat: vt quicquid monachi assumpserint/ sine huius versiculi trina iteratione nō inchoēt. Quem repetita**
Al.non hz. **septies laude cōgeminans: numis vtilē ꝓbat esse eius memoriam. [Confundant ⁊ reuereant † inimici mei: qui querūt aiam meā. Auertant retrorsum ⁊ erube-**
Al.volunt. **scāt qui † cogitāt michi mala]. Jmitator capitis sui populus martyrū/ emendationē inimicoꝝ suoꝝ exposculans dicit: Cōfundant et reuereant inimici mei. Confundi est/ quādo voluntates suas iniqua cōscientia studio veritatis agnoscēs: de facti sui peruersitate turbat. Reuereri est/ quādo iustitiā lesam nostra operatione cognoscimus: ⁊ p his rebus penas nos incurrere formidamus. Quod illis accidit/ qui puersitate damnata/ ad pietatem dñi conversionis studio redire festinabāt. Sequit Qui querūt aiam meā. Bene singulari numero aiam suaz posuit turba fidelīū: quibus**
Act.4. **est/ (sicut scriptura dicit) aia/ ⁊ cor vnū. Querebāt ergo inimici aiam fidelīū non ad venerationē/ sed vt satisfacientes odijs suis/ eā a corpore segregarēt. Quod factū est in martyrū passionibus: quādo eos trucidabat psecutor infensus. Legitur et in bono querit: sicut**
Ps.141. **est Perijt fuga a me: et nō est qui requirat aiam meā. Et q: hoc verbum omonymū est: addidit Vt auferant eam: quatenus istud in malū positum intelligere debuisset. Subiunxit Auertantur retrorsum/ et erubescant qui cogitant michi mala. Auertitur retrorsum: qui (sicut sepe dictū est) a prauo cogitatiōe descēdens dñi iussa subsequitur. Sensus ergo talis est: Qui cogitant michi mala/ hāc retributionē suscipiāt: ne in sua iniquitate persistāt. O pia sanctorū etiā ipsa que putat aduersitas. Melius optabant inimicis: q̄b subipsi petere videbātur in ꝑperis cōstituti. [Auertant sta-**

tim erubescētes: q̄ dicunt michi euge euge]. Prioris sensus exultio: vt a suo ꝓposito erubescētes/ velociter se compellant abscedere: qui fallis laudationibus cognoscūtur fidelissimos increpare. Euge em/ sermo laudātis est. Sed hic sub ironia. i. sub irrisiōe dictum aduerti debet: qm ab inimicis videtur esse ꝓlatū. Sive illos increpat q̄ afflictiones martyrū/ penasq; collaudār: ⁊ nō ad auctoris gratiā referunt/ qb eis est larga pietate cōcessum. Nā vtrūq; vitiosum est: aut alterius calamitatibus illudere/ aut hoies de sua possibilitate laudare. [Exultēt et letent in te oēs qui querūt te † dñe: ⁊ dicāt semper magnificet dñs/ qui diligūt salutare tuū]. Posteq̄ de psequentiū iniquitate/ ⁊ cōuersione locutus est/ secūda positiōe deprecat vt exultēt ⁊ letent omnes qui diligūt dñm christū. Jllis em̄ confusio ⁊ verecūdia: istis exultatio ⁊ letitia pennis optatur: sicut in euāgelio dño dicit Et ibunt hi in supplicīū
Al.non hz. Mat.25. **eternū: iusti aut̄ in vitam eternā. Sed hūc veracis letitie modū competēter insinuat. Dicēdo em̄ Jn te/ fatetur caducā esse letitiam: que humana presumptione gloriatur. Adiūctum est Oēs qui querunt te dñe. Nō suis viribus/ sed tua pietate requisiti. Nā vt te quererent genus humanū: tu illud de celo ꝓspiciens: misericorditer inquisisti. Ipse em̄ ad nos venit/ vt ad eū redire mereremur. Jsti tū qui dñm querūt/ quid debeāt dicere salutariter admonent: id est dicant Semp magnificetur dño. Semp/ cōtinuū genus ostēdit: q: nūq; debet a laude dñi cessari. Et vt nobis sensus iste manifestius elucescat/ verborum ordo reddēdus est: hoc est Dicant semp qui diligunt salutare tuū: magnificetur dño. Intelligamus hoc verbū ab humana cōsuetudine fuisse mutuatū. Magnificat enī ille qui laudibus crescit: q̄ bona opinione grandescit. Ceterū deus nō habet incrementū: q: ipse in se totus singularis/ et ineffabilis intelligit plenitudo: nec aliunde potest crescere/ q̄ cōsueuit creaturis oīibus incremēta ꝑstare: sed magnificādo nos inde ꝓficimus: ⁊ cū laudes deo sancta mente ꝓsolimus/ nostra cōscientia semper auget. [Ego vero egenus ⁊ paup sum: deus adiuua me]**
Al.moreris. **Adiutor meus/ ⁊ liberator me⁹ es tu: dñe ne † tardaueris]. Turba fidelium cū dñice passionis imitaretur exemplū: ipsa quoq; verba eius ad suā trāstulit psalmodiam. Dicit em̄ ex persona sua dño in alio psalmo**
Ps.39. **Ego vero egenus ⁊ paup sum: dñs curam habet mei: sicut et hic dictū est a persona beatorū. Sed dñs dicit Ego vero egenus ⁊ paup sum: significat illos diuites fuisse mūdanos: de quibus dicit Confundant et reuereant inimici mei qui querunt aiam meā. Sed videamus cū sit celesti thesauro ditissima: vbiq; se egenā et pauperē dicit gloriosa pauptas: vtiq; q: mundanas copias nō habet: ⁊ intus vbi est diues semper ambit/ semper desiderat/ semp accipit: sicut apls dicit: Fra-**
Philip.3. 1.Cor.8. **tres ego me nō arbitror apprehendisse. Et iterum. Si quis existimat se scire aliquid: necdū cognouit quēad modū eū oporteat scire. Vides merito dici tales egenos/ tales pauperes: qui cōtinue acquirere gratiā diuinitatis exoptāt. Egeni em̄ sumus/ quādo iugiter indigemus. Pauperes/ dū semp ad beneficia ipsius audā mēte ꝓperamus. Sequit Deus adiuuat me: id est in tribulatiōe mūdana: vbi cū vitiorū aduersitate pugnamus/ vbi ⁊ spūs immūdos hostes patimur: et dñi liberatiōe liberamur. Addidit Vtrūq; iuūctū: vt adiutor sit dñs in necessitatib⁹/ ⁊ de hac seculi clade liberator. Et intende q: dicit Tu dñe: vt rota spes nostra ad eū debeat fixa respicere. Sequit Ne tardaueris.**

periclitantiū mos est tardum iudicare: cui⁹ celerrimū p̄sidium. Ille em̄ competenter ⁊ mēsurate facit omnia: sed nos tardum putamus/ qđ deside rio magno requirimus. Conclusio.

¶ Totus hic psalmus celestis philosophie luce resplēdet. Est enīz moz̄ali ꝓbitate formatus: petens in afflictionibus remediū/ ⁊ inimicoꝝ saluberrimam cōfusionē: vt erubescētes mala sua deserant/ qui p̄ua actibus obsecūdant. Deinde bonorum letitiā eterna gaudia cōp̄omittit: ⁊ qđ est in afflictiōe summa p̄sidiū/ celerrime dñm venire deprecatur: qui huius mundi p̄egrauātis angustias aduētus sui visitatione submoueat. Illo enīz viso diabolus corruit superbia: que olim impia dñatione regnabat. Religatus est qui mundū peccatoꝝ vinculis illigabat ⁊ eoꝝ dñi virtute perductus est: vt nūc sanctos paueat/ qui prīdē humano generi nequissimus imperabat. Unde desiderāter ⁊ sepe dicendum est Adiutoꝛ meus ⁊ ꝓtectoꝛ meus es tu dñe: ne tardaueris.

¶ Explicit expositio in psalmum. lxx.

¶ Dauid psalmus filiorum Jonadab et p̄iorum captiuorum. Lxx.

IN te dñe speraui non cōfundar in eternū: in iustitia tua libera me/ ⁊ eripe me. Inclina ad me aurē tuaz: et salua me. Esto michi in deum ꝓtectorem/ ⁊ in locū munitū: vt saluū me facias. Quīm firmamentū meū: ⁊ refugiū meū es tu. Deus meus eripe me de manu peccatoris: ⁊ de manu cōtra legē agentis et iniqui. Quīm tu es patientia mea dñe: dñe spes mea a iuuentute mea. In te cōfirmatus sum ex vtero: de vētre matris mee tu es ꝓtector meus. In te cantatio mea semper: tanq̄ ꝓdigiū factus sum multis: ⁊ tu adiutoꝛ fortis. Repleatur os meū laude/ vt cātem gloriam tuam: tota die magnitudinē tuam. Ne p̄oiicias me in tēpore senectutis: cū defecerit virtus mea ne derelinquas me. Quia dixerūt inimici mei michi: ⁊ q̄ custodiebāt aiam meam/ cōsilium fecerunt in vnū. Dicentes deus dereliquit eū/ persequimini ⁊ comprehendite eū: qꝛ non est qui eripiat. Deus ne elōgeris a me: deus meus in auxiliū meū respice. Confundātur et deficiāt detrahētes anime mee: operiantur cōfusione et pudore/ qui querūt mala michi. Ego autez semp sperabo: et adijciam super omnē laudem tuam. Os meū annunciabit iustitiam tuā: tota die salutare tuū. Quīm nō cognoui litteraturam introibo in potētias dñi: dñe memorabor iustitie tue solius. Deus docuisti me a iuuētute mea: ⁊ vsq̄ nūc ꝓnunciabo mirabilia tua. Et vsq̄ in senectam ⁊ senium: deus ne derelinquas me. Donec annūciem brachiū tuū: generationi omni quē ventura est. Potentiam tuā ⁊ iustitiā tuā deus vsq̄ in altissima que fecisti magnalia: deus quis similis sit tibi? Quantas ostendisti michi tribulationes multas ⁊ malas/ ⁊ cōuersus viuificasti me: ⁊ de abyssis terre iterum reduxisti me. Multiplicasti magnificentiam tuam: et conuersus consolatus es me. Nam ⁊ ego cōfitebor tibi in vasis psalmi veritatē tuam deus: psallam tibi in cithara sanctus israel. Exultabūt labia mea cū cantauero tibi: ⁊ anima mea quā redemisti. Sed ⁊ lingua mea tota die meditabitur iustitiam tuam: cum confusi et reuereriti fuerint/ qui querunt mala michi.

QUid ⁊ psalmus assidua iteratiōe notissima sunt. Qui autē dicit Filioꝝ Jonadab ⁊ p̄iorū captiuoꝝ/ virtutē psalmi ꝓ hystoricas causas insinuat: in vestibulo monēs/ qđ in penetralibus inquirat. Ihieremias ei ꝓpheta refert Jonadab fuisse dei sacerdotē: qui filios suos p̄cepit in tēplo degere/ ⁊ ꝓbabili se sobrietate tractare: qđ eos cōstat fecisse/ ⁊ obediētie sue apud deū magnā gratiam cōperisse: qui nunc ꝓ fidelibus ac deuotis ponunt. Nam ⁊ ipsum nomē indicat causam. Jonadab quippe interꝓetat dñi spōtaneus id est q̄ deo incoacto desiderio seruiebat: sicut scriptū est Uoluntarie sacrificabo tibi. Sequit Et p̄ioꝝ captiuoꝝ. Hanc hystoriā regum textus enarrat. Nam cum Israeliticus populus diuina mādata cōtemneret: prime/ secūde/ ⁊ tertie captiuitati decretus fuerat subiacere. Sz vt agnoscēs ad supplicationē dñi conuerta mēte remearet/ anteq̄ p̄ria captiuitas ꝓueniret/ ꝓ ꝓpheram eis hic malū denūciauit esse venturū: sed illi cōsueta nequitia in sua obstinatiōe manserūt. Jsti ergo nūc in loco cōtumaciū ponūt: qui frequēter admoniti corrigere noluerūt. Cōmonemur ergo in hoc titulo/ vt deuotionē habeam⁹ filioꝝ Jonadab: nō contumaciā iudeoꝝ/ qui captiui esse meruerūt. Psalmus em̄ tot⁹ ad hoiem ꝓtinet fidelē: q̄ mūdi spem renuēs/ in dño pura deuotione confisus est/ gratiā diuinitatis tota nobis intētione cōmendans: per quā peccatoꝝ nostroꝝ nexibus possimus absolui. Diuisio.

SCIDE. Er figuram Metopetiam introducit persona generalis: que peccatoꝝ captiuitate liberata/ diuinis mādatis adherebat: p̄dicans nobis christi dñi eximiā charitatem: q̄ nullis meritis p̄cedētibus gratis semp impēdit. Hec in prima parte psalmi ab humanis iniquitatibus iugiter se petit liberari: vt dño gratias referre mereat. Secundo loco supplicat/ ne in senectute eius beneficijs priuetur: cuius auxilio in iuuentute ꝓtecta est. Tertio loco dona eius enumerans/ iugiter se agere gratias ꝓmittit. Expositio.

Al. In te dñe spaui. SYL. †Eus in te speraui dñe nō cōfundar in eternum]. Hic iterum hypothetici syllogismi facies nobis decora subridet eo modo. Si deus in te speraui dñe nō cōfundar in eternū: attamē deus in te speraui/ nō cōfundar in eternū. Nunc que sequunt (dño iuuāte) tractemus. Eligitur quidam fidelium: qui et p̄mis tēporibus fuit/ ⁊ in p̄senti esse nō desinit/ ⁊ vsq̄ ad finē seculi perfecta in dño meritis soliditate cōsistit. Hic totam spem suam in dño ponens/ gratie nobis diuine sacramenta

cōmēdat: ne falsa in nobis p̄sumētes/ muneris eius ꝓspectate vacuemur. Intelligamus quid est q̄ se petit non cōfundi in eternū. s. in illa iudicij retributione: vbi ꝓfundi omnino penale est. Hic em̄ frequēter ꝓspere cōfundimur/ quādo a pessima intētione reuocamur: et in bonam partē traduci ꝓbabiliter erubescimus/ q̄ prīdē de nostro scelere gaudebamus. Premisit ergo causam quare cōfundi non debeat in eternū: scz qm̄ speauit in dño. [In tua iustitia libera me/ ⁊ eripe me. Inclina ad me aurē tuā: ⁊ † libera me]. Cū dicit In tua iustitia/ misericoꝛdiā petit diuinaz. Illius quippe est iustitia/ parcere supplicāti. Sic em̄ equitati ipius placitū est hominē remittere: qui sua noscit facta dānare. Libera/ ab imminētib⁹ ꝓculis dicit. Eripe a potestate diaboli: ne cū eo sub eternitate damnemur. Cum em̄ dicit Inclina/ humiliē se facere ꝓfitetur q: nisi diuina gratia ad hominē se liberādū inclinauerit/ ad illam misericoꝛdiā suis meritis non potest peruenire quā cupit. Nō est em̄ cuiusq̄ meritū qđ ad illum attingat: nisi ipe misericors ad peccatores ꝓnus aduenīat. [Esto michi in deū ꝓtectoꝛem/ ⁊ in locū munitum: vt saluū me facias. Quīm firmamentū meū/ et refugiuz meū es tu]. Potest aliquos nisi bene inspiciat offendere: q̄ supra ꝓtectionē diuinam munitū locum noscit addidisse: quasi vero locus defendat/ quez virtus superna non vendicat. Sed prima sententia rogat vt ab inimicis spiritualibus eius alia ꝓtegatur: deinde petit etiā coꝛporis sospitatē/ que ab inimicoꝝ telis ac gladijs loco munitissimo vēdicatur. Metaphoꝛa a castellis tracta: q: tūc aduersarios euadimus/ quādo locis munitissimis vēdicamur. Sed locus iste diuina ꝓtectio est: sicut in alio psalmo dicit. Sub vmbra alarū tuarū ꝓtege me. Quīm em̄ cum christo sumus/ nullas diaboli insidias formidamus: qm̄ fraudak nequissimus ille ꝓpio voto vbi est diuina defensio. Et videt sua suis q̄ pulchꝛe sunt reddita. Firmamētū pertinet ad ꝓtectionē: refugiū ad locū munitū. Que duo merito sibi a dño venire credidit: q: nichil suis viribus ap̄plicauit. Estimo hic et aliud sentiendū: vt firmamentū in hoc seculo dño dicak/ vbi ⁊ patientia queritꝛ: refugiū in illa beatitudine eterna/ vbi iam aliquod periculum non timek. [Deus meus eripe me de manu peccatoris: ⁊ de manu cōtra legem agentis ⁊ iniqui]. Clamat homo ille generalis: q: captiuus fuerat lege peccati: sed per diuinā gratiā se cōfidebat absolui: vt eripiat a potestate noxia peccatoris: qui semp illud affectat facere/ q̄ nec diuine legi/ nec equitati certum est cōuenire. Sed q: peccatoꝛē vniuersaliter direxerat: nūc eum partibus duabus exponit dicēs: De manu cōtra legē agentis ⁊ iniqui. Cōtra legē agit/ qui accepta lege facit cōtra regulas mādatoꝝ: vt sunt iudei qui inter reliquas gentes legem suscepisse noscunt. Iniqui vero sunt pagani: q̄uis ⁊ iudei q̄ nulla dñi legē refrenank: sed moꝛe ferarū faciunt quodcūq̄ libuerit. Sic omnē peccatoꝝ duab⁹ his partibus ꝓbak amplexus Roma. 2. Jta ⁊ apostolus loquit de genere vtroq̄ peccātium. Qui sine lege peccauerūt/ sine lege peribunt: ⁊ qui in lege peccauerūt/ per legē iudicabunt. [Quīm tu es patientia mea dñe: † spes mea a iuuentute mea]. Dicit Al. dñe. quapropter de manu peccatoris eripi debuisset: scilz q: patiētia ipsius dño erat: vt cū ad ipsum intēderet/ ⁊ per eū se saluandū crederet/ omnia libenti alo sustineret. Patientia est em̄ honestatis aut vtilitatis causa: rerum arduarū ac difficiliū/ voluntaria ⁊ diuturna ꝓpessio. Sequit Spes mea a iuuentute mea. Premisit patiētiam: ⁊ spes eius digne secuta est sicut ⁊ apostoꝛ dicit. Tribulatio patientiā operak/ patiētia ꝓbationem/ ꝓbatio autē spem. Prius est em̄ vt cū dei gratia per patiētiam ꝓbemur: ⁊ tūc illā fructuosaz spem ipso donāte habere merebimur. Nā q̄ addidit A iuuētute mea illā etatez significat/ in qua dño credidit. Nā quocūq̄ tēpoꝛe ad ipsum veniak/ merito iuuētus nostra dicitur: q: in ipsa plenissimo roboꝛe solidamur. Sive illud a iuuētute mea significat ex quo cepit contra diaboli pugnare versutias. Ipsa em̄ etas est/ que ad certamē dirigit: ⁊ ad colluctationes arduas aptissima viuacitate ꝓparak. [In te cōfirmatus sum ex vtero: de ventre matris mee tu es ꝓtector meus. In te † decātatio mea semp]. Hūc versuz paulo sollicitius pscrutemur: ne nobis aliqua obuiare possit absurditas. Dixit em̄: Spes mea a iuuentute mea. Nunquid cōfirmatio eius in deū esse potuit/ quādo in materno vtero nulla fultus ratiōe vegetatus est: maxime cum legak: Ecce em̄ in iniquitatib⁹ cōceptus sum: ⁊ in delictis peperit me mater mea? Sed hic vterū sancte matris ecclesie debemus accipere/ vbi primū fidei rudimento cōcipimur: deinde ex aqua ⁊ spiritu sancto generamur. Tunc em̄ cōfirmatio nostra potest esse dñs quando ad eū fidei munere venerimus. Addidit: Tu es ꝓtector meus: vtiq̄ qm̄ aduersus diaboli nequitias ipse nos ꝓtegit ac defendit: et in hoc mūdo prestat euadere: ne peccatis possimus onerātib⁹ interire. Sequit retributio premioꝝ: vt sicut semp beneficia/ ita et psalmodia debeat esse cōtinua. Nam si tēpus a muneribus nō vacat: quare se quispiā ab eius glorificatione suspēdat? Significat em̄ ⁊ p̄ : sens seculum ⁊ futurum. Hic em̄ illi ꝓ liberatione cantamus: ibi aūt gratias ꝓ eterna remuneratione peragimus. Ita fit vt dñs laudari semp debeat: q: continuū est omne qđ prestat. [Tanq̄ ꝓdigiū factus sum multis/ et tu adiutoꝛ fortis]. Prodigiū in hoc seculo fit fidelis: quando alia secta q̄ pōt amare peccātium multitudo. Querūt illi diuitias/ iste pauperiem: querūt illi epulationes iste ieiunia: querunt deniq̄ illi gaudia/ iste tristitiam. Quēadmodū ergo non potest videri ꝓdigium: qui se cōtra multoꝝ cognoscit tractare cōsensum? Hoc est Al. dñe. qđ oratores humilis cause genus esse dixerūt: qđ sic cōtemptibile credit/ vt potentū potius estimet. Sed negligēde sunt humane imputationes: quādo diuine nobis ꝓbantur fauere virtutes. Laducū est em̄ omne cōtrarium: vbi aduitoꝛ ꝓbatur esse fortissimus. Sed cum dicit Adiutoꝛ/ admonet vt dei gratia suffragāte nos quoq̄ ad bonū nitī/ ⁊ cōtendere debeamus: ne diuinis bñficijs inueniamur aduersi. [Repleak os meū laude † tua: vt † possim cantare gloriā tuam tota die Al. non hꝫ. † magnificēt iam tuā]. Dixit hactenus humano genēri q̄ diuersa beneficia cōtulisset: nunc quoq̄ ⁊ hoc petit a dño/ vt possit ei gratias agere cōpetēter. Nam si Al. cantem. ille os nostrū non repleat: nec lingua mouek/ nec desideria honesta flammank. Magna si cōsideremus/ nostra felicitas est totū petere: nec petendo semp horrere. Creatoꝛ noster inde magis offendit: si a pia supplicatiōis importunitate cesset. Sequitur causa cur repleri desiderauerit os suū laudibus christi: scz vt possim cantare gloriā tuā. Gloria est multoꝝ ore celebrata laudatio. Sed huic bono addidit ꝓpetuitatē. Az cum ponit Tota die/ nūquid noctibus a laudibus dñi dicit esse cessandū: maxime cuz se illo tempoꝛe laudibus dñi catholica cōsolet ecclesia? Tunc em̄ vesperti ni/ tūc nocturni/ tunc matutini pagunk: cum populus DEF. Al. magnitudinem.

fidelis inuigilat. Sed dicēdo Diem/cōclusit z nocte: sicut z in Genesi legit: Factum est vespere: factum est mane dies vn⁹. Que figura dicitur Synecdoche. i. a parte totū. Magnificētiam vero dicit: q magna prestitit: vt aurez suam ad humilē inclinaret/vt ptegeret periclitātem/vt eriperet de manu peccatoris/vt eum cōfirmaret ex vtero/de ventre matris ptegere decreuisset. Sic vno magnificētie nomine predictoꝝ beneficiorū laus cūcta cōclusa est. [Ne proicias me in tempore senectutis: cum defecerit virtus mea ne derelinquas me]. Venit ad secūdam partem: in qua vehemētius supplicat/ne tēpore senectutis sue proiciat a dño: quādo fessa virtus corporis plꝰ indiget adiuuari. Sz hanc senectutē non solū etatē finitimā debemus accipere: sed etiam cū tribulatiōibus crebris arcꝝ martyrijs robur aie cōsenescit. Hoc em̄ significat: Cum defecerit virtus mea. i. quādo patientie firmitas quassata mollescit: nec sustinere potest viribus suis onus tribulationis impositū. Cūc se ergo petit nō debere derelinqui: q cum ipso totū poterat sustinere. [Quia dixerūt inimici mei michi: z qui custodiebant aiam meā consiliū fecerunt in vnū]. Redditur causa cur ad subuenīēdū pietas dñi debeat puocari: qm̄ debilitate captata insidiantiū feruor accēsus est: dum credūt facile decipi/a quo nō potest defectis viribus obuiari. Et ne crederent leues inimici aie sue: dicit aduersus eos qui custodiebant eum: ad decipiendi. s. studiū/non ad salutis votū. Sequit Consiliū fecerūt in vnū. Truculentior semp est inimicorū adunata collectio: et qđ nō diuiditur grauius vno fasce portat. Nam cuiusmodi sit istud consiliū subsequenter exponit. Ait em̄. [Dicētes deus dereliquit eū: persequimini z comprehēdite eum: q non est qui eripiat z eum]. Deus est qđ vir ille fidelissimus siue in afflictiōibus positus: siue in senili etate meruebat. Hostes enim carnales mundana potius cōtientes/cū viderint hominē crebra calamitate fatigatū: credunt a deo desertū/qui diuinam putāt gratiam in solis corporeis viribus cōstituram. Persequimini eū dixerunt: q fugere non poterat. Comprehendite: q reluctari violentissimis non valebat. Et eo em̄ a dño derelictum arbitrati sunt: q cum truculētie sue traditū esse senserunt. Quod quidā z dño saluatori applicandū esse putauerūt. Sed decentior ordo est dictiōis: ne personam quam in mediū deduximus/incōgrua subito varietate mutemus. Sequit Quia nō est qui eripiat eū. Dementes prorsus qui hoc estimabant potius qđ videbant: quasi deus deserat premissos quos exponit iniuriose: et non magis coronare velit/quos pbari debere pmittit. Sic deliberat qui ad oculum iudicat. Negauit presentē dñz/qui fidelibus suis visus leuentre nō putauit auxilium: dū credidit nō existere/ quē arbitrabatur humanis cōspectibus nō adesse. [Deus ne elongeris a me: de⁹ meus in † adiutorium meū respice]. Humana putat infirmitas elōgare deum: quādo ei venire tardat auxiliū. Ille enim nec motu pgreditur/nec de loco ad locū transfert: sed oia ineffabiliter replens/ vniuersa volūtatis sue virtutibus administrat. Petit ergo ne gratia eius ab ipso discedat: z gratuitibus iniquoꝝ exponat insidijs. Addidit De⁹ in adiutoriū meū respice. Quia se noverat affligendū: orat vt per adiutoriū dñi et digna patientia tribuat. Nam quē ille adiuuat/ malorū cōtritione non deficit: sed tūc spe potius erigitur/quādo tribulationū fascē pregrauat. [Confundant z deficiāt detrahentes aie mee/operiant confusione z pudore/q quererūt mala michi]. Venit ad increpatiōes saluberrimas quales catholica facere cōsuevit ecclesia. Cōfundantur em̄ dicit: cū tua viderint dispositā nō mutari. Deficiāt detrahentes aie mee: id est obloquētes inaniter: qui institutum rectū moribus derogationibus solent oblatrare. Admonet em̄ tales patiētie virtute superari/quos tantū precepit sustinere: vt ipsi magis in suis oblocutiōibus deficere videātur: quatenus saltē cessent sua nimietate fatigati/ si nequeāt desinere ratione cōuicti. Sequit Operiant cōfusione et pudore. Pulcherrimis verbis depingit iniquoꝝ ventura correptio. Operiant dixit: quasi quodā velo roseo verecūdie eorū facies obtegant. Quod solet accidere his qui actiones pristinas vita meliore cōdemnant. Addidit Qui querūt mala michi: sicut illa mulier pericli tanti Job ppio viro dicebat: Dic verbū in deū/z mo rere. Quod plaut solent facere sua fauores: q blandimēto salutis carnee occulto vulnere aias vident impetere. [Ego autē semper † in te sperabo: et adiiciā super omnē laudem tuā]. Decursa emēdatione quā peccatoribus est deprecatus accidere/ad sua delectationē bonūꝝ conuertit: vt sicut illi de diuina potētia desperabāt/ita iste sperare se semp dicat in dño. Que figura dicitur Synchisis: id est collatio: quādo quis melioē causam suam/cū aduersarij esse demōstrat. Sequit Et adiiciā sup omnē laudē tuā. Hoc plane nisi diligētius intueamur obscurū est. Nam cūis diuinis laudibus nichil possit adiici/quādo augmentū nō recipit admiranda pfectio: tamen est qđ ab hominibus possit noua predicatiōe celebrari. Nam cū dixero verbum patris fecisse celum z terrā/z oia que in eis sunt: perfecta dñm deuotione laudaut. Sed cū adiunxero incarnatū esse p salute cunctoꝝ/ adieci cumulum laudibus plenis. Sic em̄ inferiora testātur: q ista laudis adiectio ad incarnationē omnipotentis verbi absolute ptineat. [Os meū † pnunciauit iustitiam tuā: tota die salutare tuū. † Quia nō cognoui † negociatiōes]. Justitia patris saluatoꝝ est dñs: quem se pnūciaturū gentibus pollicet. Et ne forte aliam crederes esse iustitiam: addidit Salutare tuū. Quid em̄ aliud denūciare potuit fidelis: nisi vñ fides christiana surrexit? Unde ecclesie in toto orbe fertiles pullularūt? Unde salus mūdi gloriosa incarnatione puenit? Tota vero die (sicut sepe dictū est) continuū tempus ostēdit. Sequit Quia nō cognoui negociationes. Pars ista versus (nisi bene requirat) recipere cognoscit questionē. Nam si omnis negociator omnino damnādus est: nec illi hāc penam refugiunt/qui artes reliquas exercere noscūtur. Quid est em̄ aliud negociatio: nisi que possunt vilius cōparari/carius velle distrahere? Deinde in vitas patrū Paphuntium illum sanctissimū virum per revelatiōnē negociatoꝝ legimus comparatū. Et inuenimus hodieqꝝ in ecclesia dei tractātes quidem mercimonia: sed summa fide pollētes. Actꝰ em̄ pessimus nō res honesta damnak. sicut z diuitem legimus non introire in regnum celoꝝ: cum tū Job/Abraam Ysaac/Jacob patriarche facultatibꝰ ꝯꝑ fuerint affluētes. Negociatores ergo illi abominabiles estimātur: qui iustitiā dñi minime considerantes/p immoderatū pecunie ambitū pollnūtur: merces suas plꝰ perturis onerando ꝯ precipis. Tales dñs etecit de tēplo dicens: Nolite facere domum patris mei domū negociationis/speluncam latronū. Ergo sensus iste taliter complectēdus est vt putamus: Os meū pnunciauit iustitiam tuam: q nō cognoui negociationes: illas. i.

Gen. 1.

Alc. non hz.

Alc. auxiliū.

Job. 2.

Alc. non hz.

Alc. annunciabit.

Alc. Om.

Alc. litteraturam.

Joan. 2.

Alc. potentias.

que malis actibus inquinātur. [Introibo in † potentiam dñi: dñe memorabor iustitie tue solius]. Potentiam holes estimāt per negociationes acquirere: et in hoc mundo fieri prominētes. Iste beatus neglecto tali ꝓposito/introire se dicit in potentiā dñi: id est ad regna celestia: vbi reuera peruenisse certa felicitas est. Introibo aūt dixit: vt ostēderet Hierusalem supnam clausam pfidis/apertam esse fidelibus. Et quid ibi facturus sit subsequēter enarrat. Dñe memorabor iustitie tue solius: illo scz tempore: cū agnos sequestrat ab hedis/ cū totos gētium populos momētanea equitate discernit/cū impios in gehennam/ fideles mittit in requiem sempternā. Tunc em̄ vere memor erit iustitie solius dñi: qm̄ eam z mirabilē/et singularē esse cognoscit. [Deus docuisti me a iuuētute mea: z vsqꝝ nūc pnunciabo mirabilia tua]. Juuentutē diximus debere accipi/ex quo cepert homo ad diuinā gratiaꝝ peruenire: q: tunc aie viribus firmus/tunc incipit esse robustus. Docuisti aūt/siue ad iubōs pertinet diuinos: siue ad infusam celitus fidē. Et ne tm̄ hanc sententiam in primordijs crederes acquisitā: dicit qđ beatis mētibus solet accidere. Et vsqꝝ nūc: vt per spacia temporū eius doctrina creuisse videret. Sequit: Pronūciabo mirabilia tua. Utiqꝝ mirabilia fuerūt: vt doceretur indoctus/vt ex perfido fieret deuotus/vt ex peccatore iustissimus. Hec ergo se predicaturū esse pnunciat que in ipso fecerat diuina clementia. [Et vsqꝝ in senectam z senū: deus ne derelinquas me. Donec annunciem brachiū tuū generationi]. Apud grecos duo nomina ista diuersa sunt. Senectam grauitatem vocāt: senū etatem finitimā. Sed q: latinitas hec duo diffinātia sibi nō habuit: hic etates due quasi simili nomine nūcupant. i. senecta z senū. Sensus ergo talis est: Ut q: se diceret a iuuētute sua doctū/vt solum dñi iustitiam predicaret: nunc petit vt neqꝝ in matura/neqꝝ in senili etate deserat a dño: quatenꝰ eius fortitudine roboratus/vsqꝝ ad finem suum laudes possit debitas explicare. Sed videamus etates iste quibus sunt assignāde tēporibus. Juuētus fuit ecclesie: quando dñs crucifixus est christus: quādo martyrū turba diuicauit: z morientibus fidelibus ecclesie virtus apparuit. Senectā vero dicimus etatē/que nunc agitur/ prima finit: quādo pficit fides/et per vniuersas ecclesias dei populus augek/cuꝝ mūdi istius tempora fugitiua decrescant. Senium autē tempus illud occiduū intelligendū puto: quando z senius ille tyrānus aduenīet/et turba martyrū hancvitam optato fine cōcludet. Sequit Donec annūciem brachiū tuū generationi. Homo ille fidelis loquit introductus: petēs a dño vt vsqꝝ ad senectā z senium in ecclesie cōgregatione permaneat: donec brachiū patris. i. dñm saluatorē succedēti generationi hominū debeat predicare: sicut legitur Et brachium dñi cui revelatum est? vt religio christiana totius mundi deuotione dilatet: maxime cū in fine seculi sanctorū predestinatus numerus compleatur. [Omni que vētura est. Potentiam tuā/z iustitiā tuam deus vsqꝝ in altissima. Omni que vētura est: ad superioris versus extrema iungendū est. i. generationi. Et ne forsitan putares illis tm̄ denūciandum fuisse brachium dñi: id est dñm christum: qui eodē tempore fuerunt/cum ille p nobis incarnari dignatus est: addidit Que ventura est: vt hanc predicationē vsqꝝ ad finem seculi cognosceres esse faciēdam. Sequit Potentiam tuam/z iustitiam tuam deus. Hic quoqꝝ reddendum est/donec annūciem. Nam potentia ad gratiā incarnationis respicit: per quā hominē liberare dignatꝰ est. Justitia ad iudiciū: in quo Adam inobedientis mortem adduxisse cognoscit. Hec moueat quod ordine preposterato dicta sunt: cū hoc frequenter in scripturis sanctis inuenias. Utiqꝝ in altissima vero illud declarat: q virtuosq; mirabile/virtuosq; gloriosum est: reparatū hominē per gratiam: qui prius fuerat per iustitiam iure damnatus. Tēdamus etiā intellectum vsqꝝ in altissima: q: deus homo sedet ad dexteram patris: regnās cū eo/z spiritu sancto q infinita secula seculoꝝ. [Que fecisti magnalia: deus quis similis † tibi:] Postqꝝ gratiam creatoris/et iustitiam eius vsqꝝ in altissima dixit esse pgressam/venit ad tertiam partem: vbi hymnica exultatione cōcelebrat quātam iustitiam peccātibus ostenderit/et cōuersis iterum clementiam sue pietatis induserit. Adam quippe inobedientē primus paradisi voluptate priuauit: latronē confitētem ad eius amena velociter intromisit. Hec sunt magnalia que dñs fecisse testatur: qm̄ z ad iudicandū singulariter fortis ostendit/ et ad liberādum nullus ei similis inuenitur. Quod cū admiratione legendū est: q: nullus comprehendere/nullus sufficit digne laudare. Magnalia em̄ a magnitudine vocitātur: que stupore humanis mentibus per suam videntur facere grauitatem. Intulit quoqꝝ Quis similis tibi? Quia ex operibus suis cognoscit singularis. Magnitudo siquidē facti potētiam testatur auctoris. [Quantas ostēdisti michi tribulationes multas z malas: z puersus vuificasti me]. Quātas item/sub admiratiōe legēdū est: quasi innumerabiles passiones. Intende etiā qꝝ dicit Ostendisti: q: fidelibus ad presens duras tribulationes ostendit. Et ꝯ huius male/vel multe esse videant: in bonum tamē recidunt: q: pdesse cōtendunt. Multas ergo quātitatē: malas indicāt qualitatem. Sequit Et conuersus vuificasti me. Si naturā verbi consideras: semp inconuertibilis/semper pbatur immobilis: sed conuersus dicit per tropologiam: id est cōuerti me fecisti: q: displicitus fueram lege peccati. Fidelium quippe tribulatio ducit ad vitam: sicut in euāgelio dicit Beati qui lugent: qm̄ ipsi consolabunt. [Et de abyssis terre iterū reduxisti me. Multiplicasti † iustitiā tuā: et cōuersus † exhortatus es me]. Abyssos quidem legimus altitudines diuini sensus: sicut i alio loco Psalmista dicit Judicia tua abyssus multa. Sed hic ideo Terre additū est: vt pfundas mēsuras z voragines debuisses intelligere peccatoꝝ: vnde se frequēter ad vite gaudia reuocatū esse pfiteur. Sed aduertamus quid sibi velit hoc qđ Iterū dicit. Iterū positum est p frequentiꝰ eo q multipliciter aliquid iterek. In sexto quippe psalmo auctoritatē secuti maiorū: diximus septem modis remissionem nobis dñm concedere peccatorum. Primo per baptismū: secūdo per martyriū: tertio per elemosynas: quarto cū debitoribus nostris debita laxamus: quinto per cōuersionem fratrū: sexto per abundantiā charitatis: septimo per penitētiam. Forte adhuc z alijs remissiōibus nostra fragilitas subleuetur. Sciendum tm̄ ideo Iterū dictū: vt medicina eius frequētio indicek. Nam q dicit Multiplicasti iustitiam tuam: superiorem sensum pbatur exponere. Quia iustitiam suam multiplicat/quando nobis per diuersas causas afflictionū subuenire dignatur. Justitia enim dñi sepe dicitur/cum misericordiā facit: et iterū misericordia ipsius iustitia nūcupak: q: sibi semper vtrūq; conūctum est: sicut in centesimo psalmo legitur Misericordiam et iudicium cantabo tibi dñe. Sequitur

Isa. 53.

Alc. magnificentiam.

Alc. cōsolat⁹.

Ps. 55.

Dds.

Ety.

Mat. 5.

Ps. 100.

Universidad de Biblio

uersus exhortatus es me. Hoc verbum q̄ paternū sit debemus aduertere: vt famulos suos q̄uis premissa districtione castiget / tamen tristes permanere nō patitur / dum scripturarum diuinarum eos sancto alloquio consolet. Exhortatio/cōsolatio debet intelligi: que animos cōponit/afflictionem releuat/et mentē sanat diuersis languoribus sauciatam. [†Ego autem confitebor tibi in vasis † psalmor̄: veritate tuā]. Alt. nā t ego Alt. psalmi.

Cum dño fidelibus suis per exhortationes pias premia eterna pmiserit / hic tā iustus ille generalis letus veritatem se psallere cōfitet: id est q̄ dñi pmissa complenda sunt: dum nescit fallere/q̄ eterna veritas policetur. Pulchre autē definitum est psalmos vasa esse veritatis: quasi spiritualia dolia vnū dñi incorrupto sapore seruantia. [†Psallam tibi deus in cithara: sanctus israel]. Frequēter diximus fidelium christianorum duas maximas esse virtutes: spiritualez ad bene credendū/actualem ad bene agendū: quas hic se per VBI. species musicas vtraq; dño oblaturum se esse pmittit. Nam q̄ ad spiritualem virtutem pertinet/in superiore versu psalmū se cantaturū esse policitus est: q̄ ad actualē in cithara laudare se dñm dicit. Psalmus em̄ (sicut sepe dictum est) de superioribus sonat: cithara de inferioribus: melos ad superna trāsmittit. Sed cui psallatur vel citharizetur: dicit Sancto israel: nō quem gētilitas putabat erroneū/ sed quem patribus Alt. Exultabunt. nostris vera fides ostēderat. [†Gaudebūt labia mea dum cantauero tibi: t anima mea quā redemisti]. Labia/os interioris hominis dicit. Habet em̄ t mes vocem suā/qua tacite clamat ad dñm. Nam vt hoc spiritualiter intelligeres: adiecit Anima mea quā redemisti. Ipsa ergo gaudet in labijs suis interna: que se redēptam esse cognoscit. [Sed t lingua mea tota die meditabit iustitiam tuā: cum confusi t reueriti fuerint qui querunt mala michi]. Sicut superius dixit Psallam veritatē tuam in vasis psalmorū t cithara: significare volens ale/corporisq; virtutes: ita et labia corporis sui cantatura pmisit. Nunc autē adiecit linguam meditaturā esse iustitiam dei. i. corporis sui substantiā: que tunc plenissime laudes dñi meditabit/ quādo regnum eius in illa resurrectione perceperit. Sed vt in finem seculi debuisses aduertere: sequitur Cum cōfusi et reueriti fuerint qui querūt mala michi. Q̄n vtiq; plenissime tunc fiet: quādo a dextris iusti/et a sinistris impij fuerint collocati. Duobus em̄ modis cōfundun tur t reuerentur inimici: quādo aut hic penitētiam gerunt / t se errasse cognoscunt: aut certe in aduentu saluatoris dum illa que fieri non credebant / suis oculis manifesta cōspexerint. Tunc ergo secure exultatiōis tempus est sanctis/quando iam locum dominationis impij non habebunt: et letabūtur iusti/cum malorum omnū terminus aduenerit / t bona dñs sine fine concesserit: in qua christianor̄ pmanet indefecta petitio.

Conclusio.

¶ Cum totus hic psalmus gratiā dñi que gratis datur/summa intētione commēdet: admonet etiā nos incarnationē verbi: p quam sal⁹ humano generi puenit felici vicinitate declarandam: more solis qui prima luce cōsurgens/roseā premittit auroram: vt gratiā preclari splendoris preparatis possit oculis intueri. Patres em̄ nostri psalmorū numerū in veteris ac noui testamenti sacramentis ita crediderunt esse diuidendū: septem. s. decades ponentes in sabbatū: quod ad primā illam pertinet sine dubitatione culturā: octo vero nostro tempori deputantes: qui resurrectionē dñi per singulas hebdomadas die octaua veneramur: t ideoq; per vtraq; supputationem vetus t noui testamentū sacratus iste numerus dinoscitur cōtinere psalmorū. Q̄ est em̄ centū quinquaginta possunt in numero singulorū: hoc valent significare quindeciz decades in ordine denariorum: eoq; fit vt calculus iste psalmorū nouo t veteri testamento competēter aptetur. Sciendum est plane q̄ in prima parte veteris testamenti t nona misceat sacramenta mysterij. Dicit em̄ in septennario numero t passionem dñi christi: t in octauo calculo multa ponit de veteri testamento: vt vtrūq; culture nostre cōuenire modis omnibus sentiat. Meminisse aut̄ debemus arithmeticam / vel alias disciplinas psalmos cōmemorare frequenter: quas in subsequentibus pur fuerit opportunū / de ipsis perstrictim aliquid cōmemorare curauimus: vt q̄uis breuiter dicta / non tū videātur esse preterita. Tantum est vt astrologiam sacrilegā summa intentione fugiamus: quam etiam nobilium philosophorū iudicia damnauerunt. Qua propter presenti operi terminuz ponamus: quatenus t quies parūper adhibita / lectoris reparet studium: t futura para digesta psalmorū de significantia noui testamenti sumat competenter mitium. Amen. ARGU.

¶ Explicit expositio in septem Psalmorū Decades: Testamentum vetus representantes.

¶ Incipit Expositio in octo Decades nouo testamento conuenientes. Prefatio.

Explicatis septē Decadibus (sicut dictuz est) in figuram veteris testamēti: nūc ad reliquas octo veniamus: quarum numerus plenissime nobis resurrectiōis dominice cognoscit indicare mysteriū: vt his partibus diligenter inspectis / reuera liber psalmorū totius scripture diuine thesaurū cōplexus esse videat. Nam licet sint ola spiritualibus plena duitijs / t magnis illustrata luminibus: pene nullū th ex his (vt arbitror) volumen inuenies / qui tātis rebus celestibus doceat esse complet⁹. Nec mone at q̄ pars illa quā diximus / ad sacramentū testamēti veteris ptinere: a beatitudine dñi saluatoris sumit initiuz: t iterū in subsequētibus psalmis inuenies / q̄ primis constat temporibus actitatum: que omnino nō debēt aduersa iudicari: q: t vetus testamentū de nouo plenū est / et nouū facit plerūq; veteris mentionem. Nūc ad titulum ventamus: qui interpretatiōe nominis sui ad nouū testamenti noscitur pertinere mysterium.

¶ Titulus psalmi septuagesimiprimi.

¶ Inscribitur enim septuagesimusprimus psalmus in Salomonem.

Deus iudicium tuum regi da: et iustitiam tuam filio regis. Judicare populū tuum in iustitia: t pauper tuos in iudicio. Suscipiant montes pacē populo: t colles iustitiā. Judicabit pauperes populi / t saluos faciet filios pauperū: et humiliabit calumniatorē. Et permanebit cum sole: t ante lunam in generatiōe et generationem. Descendet sicut pluuia in vellus: t sicut stillicidia stillātia super terrā. Orieꝫ in diebus

eius iustitia: t abundantia pacis donec auferatur luna. Et dominabit a mari vsq; ad mare: t a flumine vsq; ad terminos orbis terrarum. Coram illo procident ethiopes: t inimici eius terram lingent. Reges tharsis et insule munera offerent: reges arabū et saba dona adducent. Et adorabunt eum omnes reges: omnes gētes seruient ei. Quia liberabit pauperem a potente: t pauperem cui nō erat adiutor. Parcet pauperi t inopi: t animas pauperū saluas faciet. Ex vsuris t iniquitate redimet animas eorū: et honorabile nomen eorū coram illo. Et viuet / et dabitur ei de auro arabie / et adorabunt de ipso semper: tota die benedicent ei. Erit firmamentum in terra in summis montiū: superextolletur super libanum fructus eius: et florebunt de ciuitate sicut fenum terre. Sit nomē eius benedictū in secula: ante solem permanet nomen eius. Et benedicētur in ipso omnes tribus terre: omnes gentes magnificabunt eū. Benedictus dñs deus israel: qui facit mirabilia solus. Et benedictum nomen maiestatis eius in eternum: et replebitur maiestate eius omnis terra: fiat / fiat.

INTER Salomon / interpretatur pacificus. Quis est autē reuera pacificus / nisi dñs christus: qui hominē diaboli seruitia deceptum / ad creatoris sui reuocauit obsequium: fecitq; colere salutis principez / qui sequebat miserimus mortis auctorem? Ipse em̄ mediator dei et hominū hodieq; interpellat p nobis. Qué reuera dicere nos recte pacificum / ipsius verba testantur cuz dicit: Pacem meā Joan.14. do vobis: pacem meam relinquo vobis. Sed pax ista non est quam bella disturbēt / non est quam inquietudo vlla cōcutiat: sed imperturbata semper / atq; eterna manens / nullius inimici contrarietate dissolnitur. Ipsa est de qua Propheta dicit: Dabo vobis solatiū verum: pacem super pacem. Diuisio.

Est totū psalmū pphęta loquens: aduentū significat dñi saluatoris. In vna / eademq; pſona modo humanitatez et⁹ / modo diuinitatez alternis partibus euidēter ostēdens. In pria parte verba facit ad patrē / iudicū filio petēs ad populos iudicādos: q̄ th predestinatū ante secula esse cognoscit. Secunda / in iudicio dñi filios pauperū dicit esse saluādos: t humiliandā diabolī sine dubitatiōe superbiam. Nā t ipsuz quoq; virginis partū p quasdaz similitudines mirabiliter cognoscit indicare. Tertia parte / refert que bona cōtigerint de spū sancto: t Maria virgine nato dño christo. Quarta / ab oībus regib⁹ dicit adorandū: q: humanū genus a diaboli potestate liberauit. Quinta / pnūciat / qm̄ humanis oculis visus firmamentū fuit credentiū: t pectus sine dubitatiōe iustor̄. Sexta / eterno dño totius mūdi cōsensu laudes phibet esse soluēdas. Septima hymnū dño christo iocūdissima deuotiōe psoluit. Sic noui testamenti clarū / manifestuq; initium per huius psalmi seriem cōstat expressum. Expositio.

Deus iudicium tuum regi da: t iustitiā tuam filio regis]. Cum dicit Deus: non videt hoc nome aliquā designasse personā. Sed q̄m sequit Da filio: certissime pater invocat⁹ esse cognoscit. Istud em̄ nomē relatiuum est: et hoc q̄d non dicit indicat: sicut seruū appellatiōe sentit t dñs. Scire aūt debemus ad distinguēdas / declarādasq; pſonas sancte trinitatis sola hec nōia posse sufficere. Nam cū dixerit Deus pater / deus filius / deus spūs sanctus: plenissime sancte trinitatis vsus ea declarasse pſonas. Hec em̄ nōia in sancta trinitate sola sunt ppria: cetera vero. i. natura / potestas / eternitas / omnipotētia: et his similia pbāt esse cōmunia. Qua propter beatissimus pphera desiderio gloriosō flam matus: petit a patre iudiciuz dari filio: q̄d sciebat esse vētur̄: sicut in euāgelio legit Pater nō iudicat quēq̄: Joan.5. sed omne iudiciū dedit filio. Judicium em̄ dictum est ELY. quasi iuris dictū. i. q̄ in eo ius dicat. Et vt vera cisiuna pbaretur esse petitio: eadē iterū sequenti comate geminauit. Hoc est em̄ q̄d dicit: Et iustitiaz tuā filio regis: q̄d superius ait Judicū tuum regi da. Nō in scripturis diuinis ad exprimēdam causaz frequēter inuenis esse repertū: sicut est illud Qui habitat in celis irridebit eos: t dñs subsannabit eos. Et illud Celi enarrant gloriā dei: et opera manuū eius annūciat firmamentū. Nā et sequēs versus eodē modo depromitur. Que figura dicit Epimone. i. repetitio crebra sententie: quotiens vna res ad inculcādam causam diuersis sermōib⁹ iterat. Memīsse aūt debemus: quotiēscunq; aut ipse dñs christus sibi petit dare: aut alter vt ei concedat expostulat / naturā humanitatis euidenter ostēdi. Ceterū / verbū omnipotēs cū totū habeat patris / michil sibi indiget dare: sicut ipe in euāgelio dicit Joa patris mea sunt. [Judicare populū tuū in † tua Joan.16. iustitia: t pauperes tuos in iudicio]. Exponit causam Alt. non hz. qua repetierit filio iudiciū dari. s. vt iudicet orbē terrarū p iustitiā patris: quā th et filij esse non dubiū est. Nā ideo dicit patri In tua iustitia: ne quis ausu sacrilego discrepari sibimet in aliquo sanctā estimet trinitatē. Sequit Et pauperes tuos in iudicio. Dicit etiaz pauperes patris: dū t christi dñi esse declarēt: vt ides intelligat in illa maiestate nichil potestatis esse diuisum: sicut ipe in euāgelio dicit: Oia que hz pater mea Ubi.s. sunt. Pauperes ergo dei sunt: q̄ mundana superbia derelicta / humiliterati se p oia tradiderūt. Nā t si pauper superbiat / nō est dei pauper: t si locuples humiliterat̄ diligat / nō est seculi diues. Voluntates em̄ talium sunt inspiciendę non nōia. [Suscipiant mōtes pacē populo † tuo: t colles iustitiā]. Per mōtes significari frequēter diximus apſos et pphetas: qui ad supna firmiter Alt. non hz. eleuati / celesti gratie p̄mīā. Isti ergo tales pacem: id est christū suscipiāt fideli populo predicādū. Ipse est em̄ dñi populus: q̄ ei credidit / et spūali se cōuersatione tractauit: Sequit Et colles iustitiam. Colles, dicit inferiore gradu ceteros beatos: qui recte dñi videt predicare mādata. Nā t pacē (q̄d superius dixit) dñm significat saluatorē: t iustitiā / eū ipsuz sine dubitatiōe designat: sicut et alibi legitur Justitia et pax osculate PS.84. sunt se. Pax em̄ vere dicit: q: p ipsam homo reconciliatus est deo. Justitia / qm̄ orbē terrarū sub equitate iudicabit: qui etiā diabolū per iustitiā magis / q̄m portētie virtute superauit. [† In tua iustitia iudicabit pauperes populi: t saluos faciet filios pauperū: et humiliabit calumniatorē]. Hacten⁹ optādo locutus est: nūc Alt. non hz. ventiēs ad secūdam partem pphetie virtute / que sint

adnetu dñi pñtiã da: diuersarũ parabolarũ pulcherrima varietate cõmemorat. Nam cũ superius dixerit patri Jn tua iustitia: nũc dicit de filio Jn sua iustitia: vt firmiter teneas nichil ibi esse aut discrepãs aut diuisum: sed quę est patris/ipsa est ⁊ filij sine dubitatione iustitia. Nam ⁊ aliter põt intelligi. Pauper christi seculi isti⁹ iudicio esse ꝓbant abiecti: dũ ⁊ testimonijs remoti sunt/⁊ a cõsensu honorabili submouent. Deus autẽ pauperes nõ in humana/sed sua iustitia iudicabit: q; ipos magis elegit/quos mortalitas supba deseruit. Addidit quoq; Populi: vbi subaudiẽdũ est fidelis. Nõ em quoscũq; pauperes dñs elegit: sed quales ipse dicit Beati pauperes spiritu: qm ipsor est regnũ celor. Sequit Et saluos faciet filios pauperum. Pauperes christi/sunt apli vel ꝓphete: q; mũdi istius opulentiam electa dñi paupertate tẽpserũt: de quo scriptũ est Qui cũ dives esset: paup factus est ꝓpter nos. Quor filij sunt populi christiani. Eor em predicatione generati sunt: quibus docẽtibus credere meruerunt: sicut apls dicit: Filioli mei quos iterũ parturio/donec christ⁹ formet⁊ in vobis. Et iterũ. Jn christo Jesu p euãgeliũ ego vos genui. Vos ergo saluos faciet/quos filios aplor esse cognonerit. Adiecit Et humiliauit calumniatorẽ. Calumniatorẽ/diabolũ significat superbũ/crudelẽ/insatiabilẽ/malor oim principẽ. Discutiamus el quare dict⁹ est calumniator. Ir. litterã iudices antiqui dãnatiõib⁹ affigebãt. Et qm crudelis impugnator cõdemnatiõibus fauet alienis. Ir. littere/militẽ calumniatorẽ appellare voluerunt. Calumniator⁊ itaq; est/q; innocẽtiã alienã in reatũ mittit exquisita machinatiõe producere. Vũ diabolo cõgrue videt apratũ: qui humanũ genus suis fraudib⁹ tot seculis ꝓbak impetere. Quid em pl⁹ calumnioslz/q; auctorẽ esse criminũ: ⁊ culturaz sibi velle vendicare terrarũ: Hũc em spũalem tyrannũ humiliauit dñs: qũ illo cũ pfidis damnato/fideles viderint regnare cum christo. [Et pmanebit cũ sole/⁊ ante lunã: in † seculũ seculi]. Hic honor setẽ incarnatiõis exponit: q; pmanet vnita cũ verbo. Sedet em ad dexterã patris: regnãs in gloria sempiterna. Sol quippe legit verbum patris/filij⁹ det: q; deus homo vn⁹ ex duabus/⁊ in duabus naturis distinctis/atq; pfectis pmanet christus. De ipo ei dicturi sunt impij Sol nõ ort⁹ est nobis: ⁊ iustitie lumẽ nõ luxit nobis. Sequit Et ante lunã in seculũ seculi: subaudiẽdã q; dixit supius pmanebit. Permanet vero christus ante lunã. i. ante cõspectũ eccle: quẽ cordis semp luminibus cõtuet. Luna em ecclesie merito cõparat: que natiuũ nõ hz splendorẽ: sed a sole certis modis suscipit lumẽ/quos astronomi inter alia diligẽter exponũt. Mirũ ꝓtius er alt⁹ stupẽdũ tot siderũ cursus/tã ingentiũ rerũ arduas/subtilesq; mẽsuras munere creatoris vsq; ad humanam potuisse puenire notitiã. Sic ergo ecclesia a vero illo creatore mẽsurate suscepit lumẽ/que modo psecutiõib⁹ videt imminui: iterũq; tranquilitate recepta/claritatis lumini hylaritate cõplet. Nã q; dixit Jn seculũ seculi: tẽpus indicat oino perpetuũ: sicut legit Et regni ei⁹ non erit finis. [† Et descẽdet sicut pluuia in vellus: ⁊ sicut stillicidia stillãtia sup terrã]. Hic ipsum mysteriũ gloriose natiuitatis exponit. Nã dñs illeuirtutũ/ante cuius faciẽ terra tremefacta cõcutit/eis creatura turbat: cũ nõ põt vllatenus sustineri/qũ se mauult manifesta potestate cognosci: voluit leniter in vtero virginali sine aliquo strepitu tanq; pluuia in vell⁹ agne descẽdere: vtvirtutẽ suã hinc magis ostẽderet/si illã ineffabilem potẽtiam tẽperasset: sicut dicit apls: Qui cũ in forma dei esset/non rapinã arbitratus est esse se equalẽ deo: sed semetipm exinauit formã serui accipiẽs/in similitudine hominũ factus/⁊ habitu inuẽtus vt homo. Sz ꝓsideremus tãte rei/qualis similitudo sit posita. Vellera lane sunt outũ: que sic aquã recipiunt/vt nulla diuisione rumpant: ⁊ iterũ sic reddũt/vt in suis integritatibus ꝓseuerent. Audite si qui adhuc estis incredulj: et pudeat hoc de summa diuinitate non credere/qũ videtis minimas creaturas indicare. Sequit Et sicut stillicidia stillantia super terrã: sc; que in modũ rorис summa lenitate descendũt. Hec si pura mẽte cõsideres: hesitatiõẽ de partu virginis nõ habebis. Illud em ingens miraculũ vt sine aliqua dubitatione credi possit: exemplo duplici cõprobabit. Hinc Ambrosianus ille quedam ecclesie cãdela mirabilem fulgorem lampauit dicẽs: Veni redẽptor gentiũ: ostende partũ virginis: mirek omne seculuz: talis decet partus deũ. Unde etiã beatissimi pape Leõis/cõuisco similis sermone resplenduit. Ait enim Conceptus quippe est de spiritu sancto/intra vterũ virginis matris: que illum ita salua virginitate edidit/quẽa admoduz salua virginitate cõcepit. Digni patres/⁊ pontificatus arce pollentes: quorũ suauissima doctrina sermonũ tantũ valuit declarare miraculũ. [Orietur in diebus ei⁹ iustitia/et abundãtia pacis: donec † extollat luna]. Nunc venit ad tertiã partem: in qua per ordinẽ describũtur in ortu suo dñs qualia/quãtaq; prestiterit. Intelligamus ergo q; dixit Oriet iustitia: quasi ante non fuerit que semp adorãda maiestate regnauit. Sed orietur dicit ex tẽpore sancte incarnatiõis: quãdo erat partu virginis nascitura. Justitia em verbum patris est: qũ omnẽ creaturam ⁊ tẽpora fecit vniuersa: de quo legitur Veritas de terra orta est: ⁊ iustitia de celo ꝓspexit: Addidit Et abundãtia pacis donec extollatur luna. Et hic quaq; subaudiendũ est Oriet. Abundantia ergo pacis est: dũ religio christianorũ toto orbe dilatatur. Donec extollatur luna dixit: id est quãdiu ptẽdatur et augeatur ecclesia: aut cõstitutus predestinatorũ numerus compleat. [Et dominabit a mari vsq; ad mare: et a flumine vsq; ad terminos † terre]. Dominabitur dixit/cultu religiõis lati⁹ innotescit vtiq; dñs christus: de quo superiora canunt/⁊ inferiora dictura sunt. Jstud autẽ ad Salomonẽ filũ Dauid omnimodis nõ potest pertinere: qui tm in gẽte idea rex fuisse cognoscit. Ware em occeanum debemus aduertere: qui areã totius terre/(sicut quidã dicũt) lumbo suo circũactus includit. Naz si maria ista nostraria velis intelligere: totius mũdi ambitũ/quẽ versus iste significat/nõ ꝓualebis aduertere. Sequit Et a flumine vsq; ad terminos orbis terre. Pulchra quidẽ breuitas: sed ingẽtia nobis sacramẽta ꝓfudit. A flumine/a Jordane dicit: vnde p totũ orbẽ terrarũ saluberrima regula sacri baptismatis emanauit. Hoc autẽ per figurã ꝓpe riphrasis dictũ est. i. p circuitũ totius mundi ambitũ: per maria/fluuiũq; significans. [Coram illo ꝓcident ethiopes: ⁊ inimici eius terrã lingent]. Ethiopes/peccatores populos debem⁹ aduertere. Naz sicut illi terrimo corio vestiunt: ita aie delinquẽtiũ sceleruũ obscuritate tenebrãt. Ergo isti ethiopes q; sunt peccatores ante illum ꝓcidunt: quãdo se penitẽtie humilitate ꝓsternũt. Adiecit Et inimici eius terrã lingent. Illos quibus est dñi miseratiõe parcẽdũ: cora ipso dixit ꝓcidere. Jsti autẽ iudet ptinaces inimici nominant: qui in sua obstinatiõe mãsuris sunt. Que ergo illis est pena:

Philip. 2.

Ps. 84.

Septuagesimus primus

Fol. Lix.

Terrã lingũt: id est terrã sapiũt. Hoc enim sapit vnicuiq; quod lingit: quib⁹ in modũ serpentis humus est esca penalis. Hoc ad humilitatẽ ipsius iuste dicimus esse referendũ: qm qui Thusiũ deũ credere noluerunt tali vitione damnandi sunt. [Reges tharsis et insule munera offerent: reges arabũ ⁊ saba dona adducent].

Al. auferat

Al. non hz.

Tharsis (referẽte patre Hieronymo) interpretat contemplatio: qũ ad fideles referendũ esse non dubiũ est: qui in diuina contemplatione desixi sunt. Reges ergo Tharsis: id est dominatores vitior: dona offerũt dño: quãdo ei ꝓbantur animo seruire deuoto. Insule vero sunt: qui circũfluentia mũdi vitia a suis corpoib⁹ excluserũt: nec dñatur in eis mare mũdanũ: q; perfidor cordib⁹ cõstat insulum. Insula enim dicta est eo q; in salo sit posita. Ipsi sunt ergo puri peccatoris munera: que diuinis altarib⁹ offerunt: ipsum sacrificiũ q; dño suaniter assumit oblatũ. Sequit: Reges arabũ ⁊ saba dona adducẽt. Arabia ponit ꝓ hoibus suaui ⁊ terrena se delectatiõe tractãtib⁹. Nã sicut illa patria diuersis aromatib⁹ sensum nariuz mulcetita isti ad delectationes mollissimas illecebris secularib⁹ inuitant. Reges ergo arabie sunt: qui blandimẽta corpor rigide subiciunt disciplinę. Similiter saba: vnde sabei dicti sunt: quãuis corporali delectatiõe ꝓualeat: ⁊ locũdis odoribus sit referta: suauiora tamẽ cõuersi ei⁹ ꝓpũ offerũt dona virtutũ. Nõ aũt dicit: Adducent: ad ipsos respicit offerẽdos: quia posi aduentũ dñi pecudũ sacrificia cessauerũt. [Et adorabũt eũ oẽs reges † terre: oẽs gẽtes seruient ei]. Uenit ad quartũ membũ: vbi adorandum dñm a cunctis gentibus dicit: ⁊ beneficia ipsius subter exponit. Per oẽs reges: cunctas nos voluit intelligere nationes: quia nulla gens est que in parte populi sui ꝓpriũ nõ adoret auctorẽ. Et ideo ne tm de regibus aduerteres dictũ: addidit: Oẽs gentes seruient ei: sciliz que p vniuersum mundũ: ⁊ linguis diuiduntur ⁊ patrijs. Sic Donati pfidia noscitur esse cõuicta: qui localẽ putat ecclesiã quã per totũ orbẽ cõstat esse diffusam. Et intuere quia dixit: Reges adorabũt qui putantur adorãdi: gentes aũt seruire que terrenos dños habere noscuntur. [Quia liberauit pauperẽ a potente: et † inopem cui non erat adiutor]. Causam reddit quare dño Christo ab vniuersis gentib⁹ seruatur: quia pauperẽ: id est fidelẽ populũ a potente diabolo liberauit: quẽ supra calumniatorẽ dixit. Hũc alio loco fortẽ nominat: sicut est illud euangelij: Nemo intrat in domũ fortis vt vasa eius diripiat: nisi prius alligauerit fortẽ. Que vocabula malitiã ei⁹ significant nõ honorẽ: nefandã astutiã non laudabilẽ principatũ. Sequitur: Et inopẽ cui nõ erat adiutor. Et hic subaudiendũ est a cõmuni liberauit. Inopẽ vero dixim⁹ plus esse q; pauperẽ: qui opẽ nõ habet vite: nec sua prevalet facultate subsistere. Hos ergo liberauit dño Christus: dum veniens in hũc mundũ diaboli iustissime pressit astutiã: et inopie humane spũalis affluentie gratis dona concessit. Merito ergo subiũxit: Cui nõ erat adiutor: quia humanũ genus ad sdoloz culturã execranda se superstitione ꝓtulerat. Et quid ab eis adiuuari poterat: qui vel sensum pecudũ non habebant? [Parcet pauperi ⁊ inopi: ⁊ animas pauperũ saluas faciet]. Cũ dicit Parcet: generaliter oẽs holes pctões ostẽdit. Illis enim parcitur: qui in aliquo reatu detinenk. Parcet ergo ⁊ electis suis: qui licet sancta cõuersatione resplendeãt: aliqua sibi tamẽ egent dimitti. Sed ne putaretur vsq; ad hoc tm dñm parcere: vt a tormentis debitis pauperes liberaret: addidit: Animas pauperũ saluas faciet: vt quibus dimittit peccata: eis ⁊ premia futura concedat. Ipsi enim salui fient: qui regnũ dei possidebunt. Unde nec illud potest cõgruere Salomoni: vt animas saluas faceret: quod soli diuinitati certũ est cõuenire. [Ex vsuris ⁊ iniquitate † liberauit animas eor: ⁊ † preclarũ nomen eor cora † ipso]. Usure/ab vsu appellate sunt: que credite pecunie procurant semp augmentũ. Sic in peccato versantib⁹ vsura crescit maloz: quãdo qũ in tẽpora li cõuersatione delinquũt: in eterna calamitate recipiũt. Ab istis ergo vsuris vel ab ipsa obligatione peccati liberantur fideles anime: quãdo p penitentiã redduntur diuinis muneribus absolute. Sequitur: Et preclarũ nomen eor cora ipso. Reuera preclarum nomen vt christiani dicank: vt de suo rege resplendeant: et accepta vocabuli dignitate gloiemk. Quod tamen Esaias increpãs iudeos: prectnuisse dinoscitur dicens: Interficiet vos dñs de⁹: et seruos suos vocabit nole alio: vtiq; christiano. Addidit etiã: Cora ipso qm ante ipsum ⁊ in ipsi⁹ regno victuri sunt. Felix presentia ante deũ semp esse: quẽ iã nõ formides offendere. Adde: qũ tale premiũ est illum videri ad quẽ nullo modo possit nunc vel ipsa cogitatio peruenire. Sic in istis paucissimis verbis: felicitatis illius q; tuto rectũ: aliqũ tamẽ nobis designat iudicũ. [Et viuet ⁊ dabit ei de auro arabie: ⁊ adorabũt de ipso semp tota die benedicẽt † eum]. Ecce iam predicte visionis quint⁹ est modus: vbi presentiã dñi contulisse dicit fidei votũ ⁊ firmamẽta terrarũ. Nam cũ dicit: Et viuet: eternitatẽ eius maiestatis ostendit: sicut in veteri testamẽto crebro legitur: Uiuit dño. Uiuit ergo: nõ creature cuiusq; vita qua vel angeli potiunk: sed beatitudine singulari qua sola trinitas sancta ꝓfruitur. Sequit: Et dabitur ei de auro arabie. Aurũ arabie pre ceteris terris fertur esse purissimũ: ⁊ summo splendore preciosum. Nõ bene ad sapientiã referetur: qm legimus: Accipite prudentiã sicut argentũ: et sapientiã sicut aurũ probatũ. De ista ergo sapientia que p aurũ arabie significatur: dabik dño munus: cũ ad eũ devoti purgatissimo corde puenerint. Siue magorũ munera fortasse significat: q; merito auro arabie cõparank: qm puritate cordis oblata sunt. Antiqui aureũ colorẽ pulcherrimũ vocauerũt. Et ideo aurũ ab aura dictũ esse voluerũt: quod nimis gratissimo colore resplendeat. Nã hodieq; aureũ dicimus: qũ pulchrũ volumus estimare. Sequitur: Et adorabũt de ipso semp. Hoc ad humanitatẽ ipsius cõstat referri: quãdo ore ꝓprio quẽadmodũ oarek instituit. Notũ est enim dñice oationis bificiũ quo vtitur semp ecclesia: quã sanctissim⁹ pater Cyprian⁹ cartaginensis antistes ⁊ martyr ꝓm⁹ exponẽs: breuitatẽ illã profundissimã: mirabili eloquentie decore dilatauit. Adiecit: Tota die bñdicent eũ. Tota die: totius vite nostre tẽpus ostendit: q; merito dies dicit: quia fidelitũ vite nullis tenebris obcecank. [† Et erit firmamẽtũ in terra in summis montiũ: supertollet sup libanũ fructus eius]. Summa montiũ: excellentiã significat ꝓpheta: quos frequẽter dicimus accipi debere ꝓ montibus. Firmamentũ aũt istor montiũ est vtiq; dñs Christus qm qũ per illos de ipso predictũ est: eode veniente cõstat impletũ. Sequit: Supertollet sup libanũ fructus eius: q: superius sanctos dei montib⁹ cõparauit: ⁊ ipse est mons montiũ: hic electus est mons: cui⁹ fruct⁹ comparek dño Christo. Jn libano siquidẽ (sicut sepe diximus) cedri nascunk eximij: summaq; ꝓceritate pollentes. Sed qd potest fructibus dñi simile reperiri: a quo sancti ꝓducunk excelsi? Neq; em tale est cõpulo ꝓcerpo

Prouer. 8.

Esa. 65.

arbores in ℞libet altitudinem crescere vel nubila tangere: quale beatos ad celestis regni gaudia puenire. [Et florebūt de ciuitate sicut fenum terre. Sit nomen eius benedictum in secula]. Nonnullam videtur facere questionē: quia fenum terre nunc eterne vite simile facit: qđ frequenter impijs legitur comparatū. Qđ oino nō debet permouere. Sicut enim dicitur Christus leo quia potēs rex ferarū est: ex alia ꝑte parte diabolus intelligit leo: quia ferox ⁊ truculentus esse dinoscit: ita ⁊ fenū quia pumittuus terre fructus est: virēs atq; gratissimus: sanctis dñi nō incōgrue comparatur. Et illa vero parte qua cito arescit atq; succidit: peccatoribus iure similat. Ita fit vt diuersis qualitatib⁹ inspectio: vna eadēq; res diuersimode cōparetur. Florebūt ergo de ciuitate iusti: id est ecclesia dei: sicut fenū terre: cui⁹ non etas sanctis: sed decora viriditas comparatur. Et inspiciendū quod dicit: De ciuitate florebunt: non in ciuitate: quia de ista ciuitate huius seculi: in illa florebunt beatitudine sempiterna. Hic enim tribulationibus afficiuntur: vt ibi perpetua gratulatione coronentur. Sequitur: Sit nomen eius benedictum in secula. Posiq; descripsit beatitudinē sanctorū: reuertitur ad laudē dñi: qua illi beati sunt. Ac si diceret: In eternū glorificet de⁹: qui eternā glorią prestaturus agnoscit. [Ante solē permanet nomen eius. Et benedicentur in ipso omnes trib⁹ terre: oēs gentes magnificabūt eū]. Janua sexte partis aperitur: vbi eternitas dñi significatur: ⁊ terrarū omnū generale seruitiū. Et ne sanctū dei filiū tēporalē aliquis blasphema cogitatione sentiret: ante oēm creaturā nomen eius ꝓmanere ꝓfessus est: sicut euangelij dicit: In principio erat verbum: et verbū erat apud deū: ⁊ de⁹ erat verbū: hoc erat in principio apud deū. Ecce nomen eius: qđ ꝓmanet in eternū. Nam vt illud verū intelligas: qđ est positū Ante solē. Sequitur: Omnia ꝑ ipsum facta sunt: ⁊ sine ipso factū est nichil. Video ergo nomen eius extitisse ante creaturas vniuersas: quippe qui creator est omnium.

Joan.1.

ETY. Nomē enim dictū est: q⁹ notā rem faciat. Hic solē pro oibus creaturis ponit: quia ꝓspectibus nostris gratior

SCHOL. elucescit. Hec est enim species schematis Synecdoche: que significat a parte totum. Sequitur: Benedicentur in ipso omnes trib⁹ terre. In ipso: dño Christo

Gen.22. dicit: sicut ⁊ Abrae dictū est: In semine tuo bñdicentur oēs tribus terre. Et quia tribus noluit: ne hoc detur oēs tribus terre. Et quia tribus noluit: ne hoc detur oēs gentib⁹ intelligere potuisses: que sub hoc nomine populū habuerūt diuisum: addidit: Omnes gentes magnificabūt eū. Magnificabunt cū dicit: laudabūt vtiq; significat. Nā illū qui potest facere grandiorem: cui omes virtutes summitatesq; deseruiūt? Sed illū predicando nos magnificamur: quia ipsius laude ꝓficimus. Hoc enim ad ꝓcontū veritatis ei⁹ dici: nulla potest diuersitas diffiteri. [Benedict⁹ dño de⁹ israel:

Al.non hz qui facit mirabilia † magna solus]. Septima ꝑs pars que superest introit: vbi decursis oibus: dño Christus magna exultatione laudat. Quādo dñm predicamus benedicere quidē illū dicimus: non q⁹ per nos aut sanctificetur aut crescat: sed cū nos ille sua benedictione sanctificat: tunc ⁊ tuitio prouenit ⁊ augmenta proce-

DEF. dūt. Et qui sit iste dño: per quintā speciē definitionis euidēter insinuat: deus israel: id est de⁹ vniuerse terre: sicut alius ꝓpheta dicit: Qui eruit te de⁹ israel: ipse deus vniuerse terre vocabitur. Addidit: Qui facit mirabilia magna solus: quia nullo indiget adiutore. Nā licet et angeli et multi iusti miracula faciant non solū: sed domino iuuante perficiunt. [Et benedictū nomen maiestatis eius in eternū: † et in seculū seculi: ⁊ replebitur maiestate eius omnis terra: fiat fiat]. Superiore uersu deū dicit esse benedictū: secūdo nomen maiestatis eius: scilz quia de Christo dicti sunt christiani: qđ vocabulū totius orbis terminū sacra veneratiōe compleuit. Nam sicut ipse eternus est: ita ⁊ nominis eius preconia perseverāt. Nā quod sequitur: Et replebitur maiestate eius ois terra: sanctos dicit: qui ipsius claritatione repleti sunt. Terrā enim hic/omnē fidelē debemus accipere: qualem reuera dño replere dignatur. Adiecit: Fiat fiat. Optantis est quidē dicere fiat: sed nimiū desiderantis ipsum repetere. Quod magis ad mysteriū aliquorū psalmorū positū debemus aduertere: nō sicut aliquibus visum est: ubi vnitatē ad multas perducere sectiones. Magnificus psalmus: quem geminata vota secuta sunt. Aduentus enim dñi oino debuit desideranter optari. Conclusio.

Al non hz

¶ Perpendamus adiutores eximij: contra Eutices et Nestorij bella nefaria olim nobis arma recte fidei fuisse prouisa: vt in duab⁹ naturis verissimis atq; perfectis: in vna persona existere ⁊ permanere credatur dei filius dominꝰ Jesus christus: ne ad eos cōprimendos laborare possimus: qui tāte auctoritatis robore cōmonemur. Nam cum vtrāq; naturā in hoc psalmo reperiamus expressam: Eutices prauum dogma vnam naturā defendentis expellitur. Cum vero vna persona Christi dñi predicatur: Nestorij venena damnantur: quia cū hic psalmus duas operationes dicat: vnā tamen dñi Christi cognoscitur predicare personā. Non enim quicq̄ plurali numero dixit: quia vnū filium credi voluit. Ipse est enim qui ex patre ante secula natus est: qui in vtero virginis carnem nostre mortalitatis assumpsit: homousion patri ꝑm diuinitatē: homousion quoq; nobis ꝑm humanitatē. Inuisibilis deitate: factus est humanitate visibilis. Pati homo propter nos dignatus est: per se impassibilis de⁹: non summittatē diuinitatis imminuens: sed humilitatē carnis exaltans. Hoc sancta prophetia dicit: hoc euangelicus frequēter textus insinuat: hoc per totum mundū beata canit ecclesia: vt a catholica fide ille cognoscatur extraneus qui tali non fuerit stabilitate fundatus. Memento preterea: q⁹ hic quartus est psalmus ex his quos de duabus naturis locuturos esse prediximus.

¶ Explicit expositio in psalmum. lxx.

¶ Defecerunt laudes Dauid filij iesse: psalmus Asaph. lxxij.

Quām bonus israel de⁹: his qui recto sunt corde. Mei aūt pene moti sunt pedes: pene effusi sunt gressus mei. Quia zelaui sup iniquos: pacē pctōr̄ videns. Quia nō est respect⁹ morti eorū: ⁊ firmamentū in plaga eorū. In laboze hoim nō sunt: ⁊ cū hoibus nō flagellabunt. Ideo tenuit eos supbia: operti sunt iniquitate ⁊ impietate sua. Prodūt quasi ex adipe iniq̄tas eorū: trāsierūt in affectū cordis. Cogitauerūt ⁊ locuti sunt nequitiā: iniq̄tatē in excelso locuti sunt. Posuerūt in celū os suū: ⁊ lingua eorū trāsiuit in terra. Ideo cōuertetur popul⁹ me⁹ hic: ⁊ dies pleni inuenientur in eis. Et dixerūt: quomodo scit de⁹ et si est sciētia i excelso? Ecce ipsi peccatores et abundātes in seculo: obtinuerūt diuitias Et dixi: ergo sine causa iustificaui cor meū: ⁊ laui inter innocētes manus meas. Et fui flagellatus tota die: ⁊ castigatio mea in matutinis. Si dicebā narrabo sic: ecce nationē filioꝝ tuoꝝ reprobaui. Existimabā vt cognoscerē: hoc labor est ante me. Donec intrem in sanctuariū dei: ⁊ intelligam in nouissimis eoꝝ. Verūtamen ꝓpter dolos posuisti eis: deiecisti eos dū alleuarentur. Quomodo facti sunt i desolationē subito defecerūt: perierūt ꝓpter iniquitatē suā. Velut somniū surgentiū: dñe in ciuitate tua imaginē ipsoꝝ ad nichilū rediges. Quⁱ inflāmatū est cor meū: et renes mei cōmutati sunt: ⁊ ad nichilū redactus sum ⁊ nesciui. Ut iumentum factus sum apud te: et ego semper tecum. Tenuisti manum dexteram meā: et in voluntate tua deduxisti me: et cū glia suscepisti me. Quid enim michi est in celo: et a te quid volui sup terram? Defecit caro mea ⁊ cor meū: deus cordis mei ⁊ pars mea de⁹ in eternū. Quia ecce qui elongant se a te peribūt: perdidisti oēs qui fornicantur abs te. Michi autem adherere deo bonum est: ponere in domino deo spem meam. Ut annūciem omnes predicationes tuas: in portis filie syon.

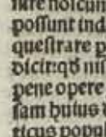

Olim in titulis superioꝝ⁹ Dauid tm̄ videtur ascriptus: hic addidit filius Jesse: scilz vt filium Dauid patrē Salomonis intelligere debeamus: qđ ad psonā exprimendā ꝓphete cōpetenter adiectū est. Hec nona

DEF. est species definitionis: quā greci cata hypotyposin: latini per quandā imaginē dicūt: quādo noiata matre vel patre ad intelligentiā indiuidue ꝓsone sensus noster adducitur. Congregantur etiā multe res ad psonas comiter exprimēdas: vt est illud: Socrates filius Sophronici: cui⁹ mater est phenarete: caluus: vērrutissimus. Hec enim oia solū Socratē indicare ac dēfinire noscuntur. Sed in hac re tāta ponēda sunt: quāta possunt induidui de quo queritꝰ ab oībus ceteris sequestrare psonā. Laudes ergo istius Dauid defecisse dicit: qđ nisi gscrutemur oino cōtrariū est: vt in medio pene opere ꝓphete dicat preconia defecisse. Sed causam huius dicti ab origine perquiramus. Luz israeliticus populus de terra egypti: per miracula humanis oculis apparentia liberaretur: pro collatis beneficijs deo laudes per sacrificia pecudū ⁊ instrumentoꝝ musicoꝝ consonatione reddebat: que in figurā facta sunt ꝓsq; ad plenitudinē tēporis quo Christus dño aduentet. Iste ergo laudes temporales que ꝓ diuinis beneficijs reddebantur: defecerūt atq; mutate sunt: quia nūc ecclesia catholica imolatione corporis et sanguinis Christi sanctā peragit psalmodiā. Sequit: Psal-

INTER mus Asaph. Asaph significare synagogā: hebrea lin-

gua testatur: que dñm quidē colebat: sed videndo florere malos: in pessimas cogitationes inciderat: ex cui⁹ persona in hoc psalmo ipse Asaph loquitur: qui in suo nomine synagoge ꝑtinet significationē. De gentibus enim populis ⁊ de his qui legē dñi fuscepērut: multa dicturus est: que ad emēdationē nostrā vtiliter dicunt: ne talib⁹ cogitationib⁹ polluamur. Diuisio.

Sicut diximus: Asaph ex typo synagoge per totū loquitur psalmū. In prima parte zelasse se dicit felicitatē mundi: pacē contuens peccatorum: admirans cur inimicis dei ⁊ paganis ꝓsperitas tanta prouenerit: vt os suū vsq; ad ceū extollere viderentur. Secunda parte: reuertitur dicit populū suū ad salubre cōsiliū: et pristine cogitationis erubescere prauitatē: donec vltima impioꝝ intelligere atq; cōspicere mereatur. Tertia parte: propter dolos suos mala impijs prouenire testatur: quia sanctos viros felicitate sua scandalizare videbantur: se tamē beneficio dñi de his malis asserit esse liberatū. Quarta dicit: quomodo ad pfectū intellectū dño miserante peruenerit. Expositio.

Al.hic qui recto sunt

Quām bonus de⁹ israel † rectis corde]. Recordatus Asaph qm̄ illius seculi felicibus inuidisset: et vsq; ad nimiam tristiciā inde peruenerit: quia dño peccatores in hoc seculo florere paterētur: se ipse condemnans eructauit verā suauēq; substantiam dicens: bonū esse deum: sed his qui recto sunt corde: id est qui operas eius studio pietatis intelligant. Unde aduertitur prauis distortisq; mortalibus dispositionem eius sacrilegis cogitationibus displicere. Sic sanis oculis serenissimus sol refulget: ecōtra obscurus videt illis quorum lumina infirmitate detinentur. [Mei autez pene moti sunt pedes: pene effusi sunt gressus mei]. Ut intelligeres sanctū virum contra se superiore protuliſſe sententiā: quod familiare semper est iustis suum profitetur errorem: vt pene lapsum se diceret: cui administratio domini irrationabiliter displicebat. Scriptura frequenter per tropologiam appellat pedem arbitrium mentis: quo fixa voluntate consistit. Hunc dicit pene fuisse cōmotū: quando a vero intellectu eius animus discrepabat. Nam cū dicit pene: cito se ad viam veritatis redisse cōmoniat: vt damnaret errorē qui surripere festinabat. Sequitur: Pene effusi sunt gressus mei. Gressus significare diximus actus humanos quib⁹ per vite nostre semitas ambulamus. Ergo gressus isti bone cōuersationis pene in aliam partem fuerunt dilapsi: quādo sub ingratitudine animę videbantur impijs tanta concedi. Et respice: quia pene effusos dicit gressus suos non lapsos: vt intelligas vigorem mentis nostre tanq̄ liquidum elementū dispergi posse: cū a vera cogitatione ceperit discrepare. Unde intelligimus ⁊ sanctis viris cogitationes prauas frequenter surripere: sed iterum in sanitatem pristinam eos reuerti: quando a semetipsis fuerint celeriter domino prestante correcti. [Quia zelaui † in peccatoribus pacem peccatorum videns]. Secuta est causa cur gressus eius viderentur effundi: quia peccatoribus sic fuit inuidus: vt eos grauiter ferret quietos. O incongruum zelum inuidere peritūris: et eos putare felices: quos eterna certum est damnatione percelli. Sequitur: Pacē peccatorū videns. Revera quia pax ista non intelligitur sed videtur ꝓspectus nostros eludens: sed in sua nece grandescens. Nam cū peccatores videnꝭ locupletes: multisq; dominari populis:

Al.super iniquos

et in mūdo nō esse qō timeant: putantur habere pacē. Sed pax illa cū cōscientia semp litigat: rixatur intrinsecus: z cum hostem non habeat secum ipsa decertat.

Al. respect⁹ [Quia non est † declinatio morti eorū: z firmamentū in plaga eoꝝ]. Adhuc dicit de ꝓsperitatib⁹ impiorū. Ait em: Quia non est declinatio morti eoꝝ: id est quia in morte citius nō declinant: nec die ꝓtinus vigentur extremo: sed cū eis ad penitendū detur spaciū vite: illi magis scelera ꝓbantur augere. Sequitur: Et firmamentū in plaga eoꝝ: subaudiendū nō est: quoniā vel si eos hic cōtingat aliqua aduersitate perstringi: diutina illis nō videtur ꝑmanere tristicia: z ideo ad medicū non recurrūt: quia nequaq̄ in mundanis languoribus longo tempore lacuerūt. [In † laboribus hominū nō sunt: z cū hominib⁹ nō flagellabuntur]. Homines: hic sanctos viros intelligamus: qui z labores in hoc seculo sustinēt: et diuersarū afflictionū flagella patiuntur: vt correcti ad dōm redire mereantur. Istud peccatorib⁹ obstinatis nō ꝓuenit: qō ad salutē datur deuotis. Si vero dictū ꝓtra spirituales nequitias estimamus: potest de ipsis ꝓuenīre aduerti: qui in hoc mūdo scelerib⁹ suis cōgruas nō recipiunt vltiones. Nec cū hominib⁹ flagellant: qui cū sequacib⁹ suis diuina tussione damnandi sunt. Tribulatio siquidē istius seculi fidelibus votiua correctio est: quā impij non accipiunt: qñ a futuris munerib⁹ arceduntur. [Ideo tenuit eos

Al. non hz. superbia † eoꝝ: operti sunt iniquitate z impietate sua]. Intendamus quo ꝓuenerit peccatoꝝ resoluta securitas: et desinamus illoꝝ gaudijs inuidere: quos in foueam cognoscimus irruisse. Malorū quippe liberras cōfert absolutā superbiā: dum cōtemptū semp nutrit impunita ꝓteritas: z subiectū se malis esse nō credit: qui nichil quod obniare possit expauerit. Tenuit aūt dixit: id est quasi quibusdā manibus apprehendit: vt elabi nequeant cū iam tenentur astricti. Superbia eorū dixit: que reuera diaboli est. Ipso enim auctore hoc facinus extitit: qō eū eterna cruciatione damnauit. Se-

DOS. quit: Operti sunt iniquitate z impietate sua. Si dixisset amicit: esset illis forsitan vel liberū caput: sed cum dicit opertos: totos eos intelligamus esse demersos. Iniquitas enim potest esse mediocris: sed addidit impietatē: que maloꝝ oim ꝓbatur extrema. Et cōsidera: qm hic versus z subsequentes: maloꝝ scelera moresq̄ describit. [Prodiit quasi ex adipe iniquitas eoꝝ: transierunt in † dispositionē cordis]. Et macie ꝓuenit malicia: quādo scelus aliquod quisq̄ mundanis opibus desolatus excogitat. Ex adipe aūt ꝓcedit iniquitas: quādo hi qui affluentia ꝓsentis seculi dōo prestante repleti sunt: quicq̄ in diuinā detractionem deliniunt.

Al. laborē Pinguē est enim validūq̄ peccatū: quod arbitrio magis q̄ necessitate cōmittit. Nā vt exaggeretur culpa: in abundantia rerū eos dicit deliquisse: q̄ aliqō scelus inopie excusatione cogitasse. Addidit: Trāsierunt in dispositionē cordis. Transierūt: quasi a rectis semitis errauerūt. Nā hodieq̄ sic dicimus: Trāsiuit nos: quādo ab aliqua veritate sensus noster errauerit. Peccatores enim in dispositionē cordis transierunt: id est errauerūt: quādo sorte teterrima rationabiles homines insensatis idolis seruiebant. [Cogitauerunt z locuti sunt nequitiā: iniquitatem in excelso locuti sunt]. Duplex malū est nequitiā cogitāre: eāq̄ tanq̄ bonum aliquid palā proferre. Nam quē decuerat ꝓpter cogitationē sceleris penitere: culpā geminat dum facinora cogitata diuulgat. Illud maxime qō sensisse nefariū est: dixisse sacrilegiū. Sequitur: Iniquitatem in excelso locuti sunt: Hoc est qō mens perfida parturiebat: vt ꝓtra suū auctorē blasphema verba loqueret: vt illū quē laudare nemo digne sufficit: ad iram ꝓuocet iniuriosa loquacitas. [Posuerūt in celū os suū: et lingua eoꝝ transiuit † sup terrā]. Ponit in celū os suū: Al. in terra qui Iouem: Mercuriū: ceteraq̄ ꝓtenta q̄ numina: DOS. deo putat esse similia. Ponit etiā in celū os suum: qui res humanas tyrannica volūtate transgressus: maloꝝ suoꝝ nullū foꝛe putat vltorē: sed potius supba iniquitate subiectus: deū credit nō cognoscere quod differt in tempore vindicare. Sequitur: Et lingua eoꝝ trāsiuit sup terrā. Sup terrā vtiq̄ transeūt: qui vltra mensuram humanitatis loquuntur: z dum sint ipsi imbecillitate fragiles: renere se immortales estimant dignitates. [Ideo † reuertetur huc populus meꝰ: z dies pleni Al. ꝑuertet inuenientur in eis]. Postq̄ maloꝝ licentiā descripsit populus et ꝓsuetudines pessimoꝝ: nūc veniens ad sequēdā partem ad viam veritatis ideo reuersurū populum dicit: meꝰ hic qñ dñi illuminatione cōplendus est. Sed quia illos reuersos dicimus: qui de locis patriotici exierūt: congruum est illos hic populos aduertere qui aliquando in accepta dñi lege manserunt: sed per varia desideria mūdana dispersi sunt: z iterū correcti ad dñi precepta redierunt. Quapropter Alaph hunc populū ad se redisse dicit: qui ad agnitionē veritatis dño prestāte reuersus est. Sequitur: Et dies pleni inuenientur in eis. Dies pleni sunt: quando Christus dōs in plenitudine temporis qē prophete cecinerūt aduenire dignatus Gal. 4. est: sicut apostolus dicit: Cū autē venit plenitudo temporis: misit deus filiū suum. Tunc ergo dies pleni iudaicū populū perfidia sua vacuatū repperetūt: quando inter eos aliqui corde reuelato Christum dominū Al. scit conspicere meruerūt. [Et dixerunt quomodo † scuit deus: z si est scientia in excelso]. Illos quos superius reuersos esse memorauit: nūc ex qua cogitatione transeant euidenter exponit: vt domini misericordia declaretur: qui de blasphemis facit iustos: et de insipientibus populis ꝓudentes efficit ac deuotos. Dubitauerunt enim scisse deum tot mala sceleratissimos commisisse: quibus videbant omnia mundi secunda prouenire: nescientes penas eos grauiores incurrere: qui tamdiu ex peccatis in sua ꝓbati sunt obstinatione manssisse: sicut z nonagesimus septimus psalmus dicit de talibus. Et dixerunt non videbit dominus: nec intelliget deus iacob. Sequitur: Et si est scientia in excelso. Blasphemus iste sensus est: et in insipienti voluntate conceptus: dubitasse scientiam esse in eo qui sapientiam humano donat ingenio: qui z angelos ipsos et potestates celoꝝ prouidentie luce locupletat. Scitus enim dictus est: quasi scire citus. Unde supra memoratus psalmus dicit: Qui plantauit aurē non audiet: qui finxit oculum non cōsiderat: qui corripit gentes non arguet. [Ecce ipsi peccatores et abundantes in seculo: obtinuerūt diuitias]. Proditū est / quod insipientium corda fatigabat: quorum ratiocinatio est sine ratione: tractatus sine consilio: cogitatio sine sapore: vt ideo non putaret deū scisse quod agitur: quia peccatores diuitias possidebant: quasi illis iustis ac fidelibus talia sit pollicitus: z non magis pauperes in mundo esse voluit quibus celoꝝ regna promisit. [Et dixit: ergo sine causa iustificaui cor meum: z lauī inter innocentes manus meas]. Asaph se quoq̄ fatuis cogitationibus profitetur illusum: sicut superius dixit: Mei aūt pene moti sunt pedes: pene effusi sunt gressus mei: vt cū se profitetur talia repudiasse: in nostris

sensib⁹ cogitationes non sinat vllaten⁹ introire. Quapropter increpatiue pronūciandū est: Ergo sine causa iustificaui cor meū: quasi inani spe aliquis se puter illusum: si in hoc sibi mundo fructū iusticie non sentiat esse collatū. Causa enim a casu dicta est: q̄ sepe bona sit: sepe mala. Hoc gen⁹ cause ab oratoꝛib⁹ anceps dicitur: qō maxime in deliberationib⁹ ꝓuenit: quādo dubius est animꝰ quid sequat. Addidit: Et lauī inter innocētes manꝰ meas. Adhuc ipsum qō cepit exequi. Ac si diceret: Quid michi profuit ꝓbabili me cōuersatione tractasse: si diuitias possident qui vitia nō relinquūt: Lauat enim inter innocētes manus suas: qui pias operas laudabili peragit instituto. Nam Pilat non lauit inter innocentes manus suas: quādo flagellatū dōm cruci tradidit affigendū. [Et fui flagellatus tota die: et † inder meus in matutino]. Quasi penas suas adhuc cōmemoꝛat: quas vt illi videbat irrite sustinebat: vt iste flagellatus pauper esset: cū impius securus suas diuitias possideret. Pessima reputatio: sed vicina correctio. Sicut egrotis fieri solet: q̄ tūc diutino languore liberantur: quādo in egritudinis fine eos coptosio: febrū flāma succēderit. Sequitur: Et inder meꝰ in matutino. Ecce iam ad tēpertē sanitatis redijt: qui morbosis calorib⁹ estuabat. Indicē dicit sibi dōm Christū: qui nobis vīa veritatis euangelicis predicationibus indicauit: et tēpore matutino resurgēs: spem nostram de isto mūdo auferens: ad celoꝝ regna protendit. [Si dicebam narrabo sic: ecce nationē filioꝝ Al. repro-baui tuoꝝ † cui disposui]. Jam vicina veritate cōmonitus: secū ipse deliberat: z ad tantā rem perductus: cogitatione multiplici fluctuat. Dicebat enim: Si annūciauero plebi deū mortalia non curare: occurrere sibi putat pdicationes priores quas israeliticis ante pdixerat: vt deū colerent celi terreq̄ creatorē: qui per suam sapientiam vniuersa disponit: bonis malisq̄ pro suoꝝ actuū qualitate restituens. Quomodo ergo poterat aliter narrare: qui talia visus est ante docuisse? [Existimabā vt cognoscerem: hoc labor est ante me]. Primus gradus est scientie: quādo ceperimus intelligere minime nosse qō ante nos scire putabam⁹. Prius eñ persuaserat sibi deū non curare mortalia: qm̄ peccatores videbat diuitias possidere: modo autem existimat esse querendū: vt veritatē rei mereaꝛ agnoscere. Constat ergo repudiatū priorē sensum: q̄ alter vt agnoscaꝛ exquiritur. Sequitur: Hoc labor est ante me. Revera estuanti laboriosum erat tantā rem lucida veritate cognoscere: vt z ꝓsperitates peccatoꝝ despiceret: z dñi pattētiā veritatis ipsius ꝑsideratione laudaret. Ante me qō dixit: fortitudinē difficultatis ostendit. Quis enim molē istā ignoꝛātie: nisi per gratiā possit diuinitatis ꝑrumpere? Sicut z in alio psalmo legitur: Et in ps. 17. deo meo transgrediar murū. [Donec intrē in sanctuarium dei: z intelligā in nouissimis eoꝝ]. Aduertit aliquādo Asaph qō intelligere festinabat. Repetit enim predicte questionis aliter veritatē se non potuisse cognoscere: nisi legē diuinā qō est sanctuariū dei cōtēplando intelligeret nouissima peccatoꝝ: quomodo in futuro iudicio felicitas humana damnabitur: que hic ad tempus florere monstratur. Quo remedio hesitatio cūcta sublata est: quia nō debet pius animꝰ offendi: cū se magis reb⁹ talib⁹ sentiat edoceri. Quod genus oratiois Bde. deliberatiuū dicitur: quādo z partes ponunt: que nos dubios reddūt: z eligitur sententia que z vtilitati cōueniat z decori. Dixit enim qō eis scrupulū cōmouebat: Si dicebā narrabo sic. Occurrebat vtiq̄ illa feda variet as: ꝓpter increpatiue pronūciandū est: Ergo sine causa iustificaui cor meū: quasi inani spe aliquis se puter illusum: si in hoc sibi mundo fructū iusticie non sentiat esse collatū. Causa enim a casu dicta est: q̄ sepe bona sit: sepe mala. Hoc gen⁹ cause ab oratoꝛib⁹ anceps dicitur: qō maxime in deliberationib⁹ ꝓuenit: quādo dubius est animꝰ quid sequat. Addidit: Et lauī inter innocētes manꝰ meas. Adhuc ipsum qō cepit exequi. Ac si diceret: Quid michi profuit ꝓbabili me cōuersatione tractasse: si diuitias possident qui vitia nō relinquūt: Lauat enim inter innocētes manus suas: qui pias operas laudabili peragit instituto. Nam Pilat non lauit inter innocentes manus suas: quādo flagellatū dōm cruci tradidit affigendū. [Et fui flagellatus tota die: et † inder meus in matutino]. Quasi penas suas adhuc cōmemoꝛat: quas vt illi videbat irrite sustinebat: vt iste flagellatus pauper esset: cū impius securus suas diuitias possideret. Pessima reputatio: sed vicina correctio. Sicut egrotis fieri solet: q̄ tūc diutino languore liberantur: quādo in egritudinis fine eos coptosio: febrū flāma succēderit. Sequitur: Et inder meꝰ in matutino. Ecce iam ad tēpertē sanitatis redijt: qui morbosis calorib⁹ estuabat. Indicē dicit sibi dōm Christū: qui nobis vīa veritatis euangelicis predicationibus indicauit: et tēpore matutino resurgēs: spem nostram de isto mūdo auferens: ad celoꝝ regna protendit. [Si dicebam narrabo sic: ecce nationē filioꝝ Al. repro-baui tuoꝝ † cui disposui]. Jam vicina veritate cōmonitus: secū ipse deliberat: z ad tantā rem perductus: cogitatione multiplici fluctuat. Dicebat enim: Si annūciauero plebi deū mortalia non curare: occurrere sibi putat pdicationes priores quas israeliticis ante pdixerat: vt deū colerent celi terreq̄ creatorē: qui per suam sapientiam vniuersa disponit: bonis malisq̄ pro suoꝝ actuū qualitate restituens. Quomodo ergo poterat aliter narrare: qui talia visus est ante docuisse? [Existimabā vt cognoscerem: hoc labor est ante me]. Primus gradus est scientie: quādo ceperimus intelligere minime nosse qō ante nos scire putabam⁹. Prius eñ persuaserat sibi deū non curare mortalia: qm̄ peccatores videbat diuitias possidere: modo autem existimat esse querendū: vt veritatē rei mereaꝛ agnoscere. Constat ergo repudiatū priorē sensum: q̄ alter vt agnoscaꝛ exquiritur. Sequitur: Hoc labor est ante me. Revera estuanti laboriosum erat tantā rem lucida veritate cognoscere: vt z ꝓsperitates peccatoꝝ despiceret: z dñi pattētiā veritatis ipsius ꝑsideratione laudaret. Ante me qō dixit: fortitudinē difficultatis ostendit. Quis enim molē istā ignoꝛātie: nisi per gratiā possit diuinitatis ꝑrumpere? Sicut z in alio psalmo legitur: Et in deo meo transgrediar murū. [Donec intrē in sanctuarium dei: z intelligā in nouissimis eoꝝ]. Aduertit aliquādo Asaph qō intelligere festinabat. Repetit enim predicte questionis aliter veritatē se non potuisse cognoscere: nisi legē diuinā qō est sanctuariū dei cōtēplando intelligeret nouissima peccatoꝝ: quomodo in futuro iudicio felicitas humana damnabitur: que hic ad tempus florere monstratur. Quo remedio hesitatio cūcta sublata est: quia nō debet pius animꝰ offendi: cū se magis reb⁹ talib⁹ sentiat edoceri. Quod genus oratiois deliberatiuū dicitur: quādo z partes ponunt: que nos dubios reddūt: z eligitur sententia que z vtilitati cōueniat z decori. Dixit enim qō eis scrupulū cōmouebat: Si dicebā narrabo sic. Occurrebat vtiq̄ illa feda varietas: Ecce natio filioꝝ tuoꝝ cui disposui. Ad postremū eligitur sententia que cuncta saluaret: Hoc labor est ante me donec intrē in sanctuariū dei z intelligam nouissima eoꝝ. Sic deliberatiuū genus: partibus suis regulari obseruatione completū est. Sciendū est sane: de topicis oia quidē argumēta ꝓcedere: sed quādo generaliter dicuntur: ad dialecticos ptinent: quādo autē particulatim z specialiter exprimunt: oratoꝛib⁹ cōuenire non dubiū est. [Verūtamen ꝓpter dolos posuisti eis † mala: detecisti eos dū alleuarētur]. Asaph venit Al. non hz ad tertium membrū: vbi peccatoꝝ cōmemoꝛat vitiones: quas superius eis dixerat in futurū grauiter infligendas. Et ne oīno in mūdo mali putarentur impuneꝛ aut scelera sua crederenf habere modis oībus ipunita dicit: Posuisti eis mala: vt quāuis mundana felicitate potiant: reatū in se gestent qui nō potest deserere oīno criminosos. Nam tales etiam hic frequenter incurrūt ruinas: quas eoꝝ vel suspicio non habebat. Sequitur: Detecisti eos dum alleuarentur. Detecisti dum dicit: ex alto significauit elisos. Et vt hoc intelligeres: addidit: Dum alleuarenturid est dum in comu superbie amplitudine ruinosa cōscenderēt. Et ꝑpende: q̄ ipsuꝫ tempus eleuationis significat quod ruine. Non enim dixit: postq̄ eleuati sunt: sed dum alleuarentur: quoniā ergi cadere est: et subleuare demersio: quoniā ad illā summitatē tendunt que subita precipitatione dissoluitur: sicut tam z in alio psalmo dictū est: Vidi impiū ps. 36. superexaltatū: z eleuatū sicut cedros libani: z transiui et ecce non erat: et reliqua. [Quomodo facti sunt in desolationem: subito defecerūt: perierunt ꝓpter iniquitatē suaz]. Quomodo: admiratis est: vt subito desolatus appareat qui tanta felicitate pollebat. Desolatus: vtiq̄ desertus ab illis rebus que eū tanq̄ numerosa familia circuibāt. Hoc eñ cōtingere malis posse nō dubiū est: quādo debitū pauende mortis incurrūt. Sequitur: Subito defecerūt. Exponit etiā qūadmodum ad desolationē puenerint: qui prius felicia malis euenisse mirabātur. Nam qō dicit: Subito defecerūt: significat repētine mortis aduentū. Et ne illos crederes cōmuniter mori: addidit: Perierūt ꝓpter iniquitatē suā: quia mali sic in hoc seculo deficiūt: vt tamē iterū in illa damnatione perpetua clade moriantur. [Velut somniū † exurgētes: dñe in ciuitate tua imaginē † eoꝝ Al. surgētiū ad nichilū rediges]. Pulchra comparatio. Talem dicit esse felicitatem malorū: quale somniū euigilantiū. Al. ipsorum Prestigijs enim quibusdā illusi: frequēter ad illa nos peruenire somniamus: que nimia cupiditate perquirimus. Pauper enim subito diues efficit: criminosus honorabilis inuenitur. Fruitur alter optato coniugio: nōnull⁹ desiderato potiꝛ imperio. Et his oībus subito derelictis: patentib⁹ oculis nō respicimus que clauso lumine cernebamus. Ecce illa admirāda felicitas impioꝝ: ꝓuenit ad somniū. Sic enim tā mortui diuitias possidere nō possunt: sicut euigilātes sua gaudia pdiderūt. In hoc aūt comate distinctio plena figenda est qm̄ de superioꝛib⁹ pendet. Sequitur: Dñe in ciuitate tua imaginem eoꝝ ad nichilū rediges. Hic iam dicit quēadmodū in illa Hierusalē celesti impij diuinis nō possint apparere conspectibus: sed sicut in isto seculo imaginem in se dñi polluerūt: ita in illa futura patria eoꝝ effigies nō videbit: qui in gehēne sequestratione mittendi sunt. Peribit ergo imago: quādo se eis ipsa veritas alienata subtraxerit. Nec similitudinem retinere possunt de cuius beatitudine nil habebūt. Imago enim est alicuius rei existētis similitudo formata. DEF.

Universidad de Sevilla Biblioteca

Al.inflammatum Al.cõmutati

[Quia † delectatiũ est cor meũ:et renes mei † resoluti sunt]. Superius pphetauit impios a regno dñi submouendos: nũc causam reddit:quia q ipsos factũ fuerat vt cor eius noxia delectatione mũdanis felicitatibus inuideret. Unde apparet grauissimũ esse peccatũ: qñ aliqs occasionẽ pbuerit: vnde alterius sciẽtia polluatur: sicut nec ipsa praua est: que iuuante dño bonis prestat exemplũ. Addidit: Et renes mei resoluti sunt. Renes: frequẽter dixim⁹ p mentis cõstantia poni. Nã sicut ist⁹ cor⁹ ptinẽt: ita ale stabilitatẽ ẽ illa custodit. Renes enim suos dixit esse resolutos: quia mũdanarũ

Al.non hz. rerũ felicitatẽ incauta volũtate quesierat. [Et † ego ad nichilũ redactus sum: ẽ nescius. Ut iumentũ factus sum apud te]. Merito ad nichilũ redact⁹ fuerat: qui talibus desideriis inherebat: vt peccatorib⁹ inuidendo: auctori suo facere videret iniuriã. Ad nichilũ em̃ puenit: qui fructu vere intelligẽtie vacuat⁹ agnoscitur. Et hoc quoq; nescisse se dicit. Ipsa est enim pfunda ignorantia: nescire q̃ pecces. Unde in alio psalmo dicitur

pã.18. est: Delicta quis intelligit? Sequit: Ut iumẽtũ factus sum apud te. Iure se iumentũ dicit: quẽ carnalis emulatio quasi irrationabile animal insidebat. Apud deũ enim in vice sunt pecudũ: qui eius preceptis resistũt: ẽ aliud sentire volũt: q̃ sanctis regulis ptinetur: sicut in

pã.31. alio psalmo dictũ est: Nolite fieri sicut equus ẽ mulus quibus nõ est intellect⁹. [Et ego semp tecũ. Tenuisti manũ dexterã meã]. Cũ dicit: Et ego semp tecũ: ostendit se ab idolis alienũ: auctori dño pura mente credidisse. Sed in hoc errabat: quia de pctõr felicitate dñi iudicia discernere nesciebat. Qua pp̃ hic distinctio plena est: qm̃ est cõpleta sentẽcia. Sequitur: Tenuisti manũ dexterã meã. Dixit: Tenuisti manũ. Et ne putares sinistrã: q ẽ ipse pars habet corporis manũ: addidit: Dexterã meã. Cuius enim hec pars a dño tenet semp soluitur atq; liberat: sicut Petro mergẽti: dexterã tenuit dñs: eũq; fecit elementũ liquidũ firo calcare

Al.et Al.suscepisti. vestigio. [† In volũtate tua deduxisti me: et cum gloria † assumpsisti me]. Hic quoq; gratia dñi significatur qua redemit peccatores. Non enim dixit meritis meis: sed volũtate tua deduxisti me: ad intellectũ scilicet saluberrimũ: ad quem post mortiferas cogitationes tanq̃ de loco sepulchri: dño viuificante reuersus est. Sequitur: Et cũ gloria assumpsisti me. Hic denunciat dñi incarnationẽ futurã: in qua hominẽ assumere pietate sua dignat⁹ est. Quid enim mirabilius: q̃ mortalẽ naturã incarnatione verbi ad patris dexterã collocatã: et eã viuos ẽ mortuos iudicaturã: q̃ post delictũ primi hois diabolicis tentationib⁹ subiacebat? Unde etiã pbatissime atq; expresse Joannes pstantinopolitanus ep̃s ait: Cognoscamus que natura est cui dixit:

Gen.3. Al.est Esto mee pticeps sedis: illa natura que audiit: Terra es: ẽ in terrã ibis. [Quid enim michi † restat in celo: ẽ a te quid volui sup terrã]? Postq̃ dixit quẽadmodum a prauo sensu voluntate dñi fuerit absolutus: ad quartũ venit ingressum: vbi tam bonã misericordiam ipsius liberat⁹ enumerat. Nã cũ dicit: Quid restat in celo: subaudiendũ est: quid amplius petã: id est q̃ qs mũdo daturus es? Beneficiũ scilz sancte incarnationis tue: vt deus homo ex duab⁹ ẽ in duab⁹ naturis distinctis atq; pfectis: vn⁹ christ⁹ appareat: ẽ damnatũ lege peccati per gratiã redemptionis absoluat. Increpatiue autẽ cõtra se dicit qõ sequit: Et a te quid volui sup terrã: quasi diceret: Ego veritatis ignarus: qualia sup terrã sperabã: vt pctõr bona cupere habere cola eũ tu bñficia putares in eternitate mansura? Iste sunt potius diuitie quas saluberiter cupere debemus: ista felicitas de qua se christianus gaudeat esse locupletẽ: vt sit pauper in hoc seculo: diues in celo. [Defecit caro mea ẽ cor meũ deꝰ cordis mei: ẽ pars mea deꝰ in † se- Al.eternũ cula]. Defectus dictus est: qñ deest illi effect⁹. Et iure ETY. cogitatio carnalis defecerat: que se errasse noscebat. Sed illi confitetur cui culpã revelare remediũ est: delicta pfiteri securitas. Et nota q̃ in vno versu: cor ẽ in bono ponit ẽ in malo. Defecit cor: vtiq; mala cogitatio. Deꝰ cordis: bonũ intellectũ significat: cũ se erraſſe tam salubriter sentiebat. Illud quoq; notandũ est: q̃ frequẽter scriptura diuina de corporis istius parte dicit emanare ꝓuilia: sicut scriptũ est: De corde hois pce- Matth.15. dũt cogitationes male: ẽ quis aliqui dicant in cerebio esse sapiẽtie sedẽ: sed illi pottus dicẽti de corde nostro credendũ est: qui corda nra formant. Sequit: Et pars mea deꝰ in secula. Illius hois pars deꝰ est: q̃ se maiestati ipsius ẽ credulitati cõsociat: ẽ pbabilit actione cõmẽdat. In secula ꝓo q̃ addidit: semp se ipsi adherere pmisit. Qui reuera pfector est nunq̃ ab illo velle discedere: sine quo cõtingit semp errare. [Quia ecce q̃ elongant se a te peribũt: perdidisti omnes qui fornicantur abs te]. Illorum memor est de quibus superius dixit. Subito defecerũt: perierũt ꝓpter iniquitatẽ suã. Illi enim se elongauerũt ab eo: q̃ idolis seruiẽtes: deo vero nulli reuerẽtiã reddiderũt. Iste enim credẽs deo: paulisper recesserat vt rediret: qñ sicut sepe dictũ est: cogitatiões pravas de peccator⁹ felicitate cõtraxerat. Sequitur: Perdidisti oẽs qui fornicant abs te. Fornicari est a dño qñ adulterinis cogitationib⁹ ab eius amore casto deuiam⁹: ẽ luxuriã seculi ꝓponẽtes ꝓceptor⁹ celestiũ nõ recipim⁹ disciplinã. Qui illos facere manifestũ est: qui culturas idolor⁹ vanasq; superstitiões impietatis affectãt: ẽ quicũq; postremo cõtra catholicã fidẽ credit: pollutis sensib⁹ fornicat. [Michi aũt adherere deo bonũ est: ponere in † deo spem meã. Ut annunciẽ Al.dño oẽs † laudes tuas in portis filie syon]. Ecce declara- Al.predi- tus est sensus ille quẽ dixim⁹: q̃ iz praua se cogitatiõe cationes polluerit: ñ a cultura dñi nõ receſſit. Dicit enim bonũ sibi esse adherere dño. Ja em̃ diuinitati adheret: qui se illi vera fide atq; pbitate operũ conjũgit. Nã sicut impios dixit elongatos: ita se adherere dño ꝓfitet: vt illis ẽtraria faciendo disparẽ vicissitudinẽ remuneratiõis inueniat. Sequit: Ponere in deo spem meã. Exponit ꝓbũ qõ superius dixit. Ille em̃ adheret deo: qui spem suã ponit in dño: q̃ nichil potest esse beati⁹ q̃ illi ola cõmittere: qui nouit suis cultorib⁹ cõgrue ꝓuisura ẽ stare. Addidit: Ut annũciẽ oẽs laudes tuas in portis IATER. filie syon. Syon: frequẽter dixim⁹ montẽ esse Hierosolymis ꝓstitutũ: qui nostra lingua speculatio interpꝛtat. Iste ergo cõtemplationis filiã: catholicã ꝓstat esse eccleſiã: vbi reuera laudes dño reddit: qui pura mente crediderit. In portis: ipm̃ ingressum manult christianitatis intelligi: quãdo ad verã fidẽ ꝑcipiendã populus noue regenerationis adducit. Conclusio.

¶Quam mirabiliter Asaph iste: cuius nomen indicat synagogam: ẽ preteritos errores respuit: ẽ future bona credulitatis assumpsit. Deliberauit em̃ sapiẽter: elegit eximie: vt nõ immerito post illã superioris psalmi de aduentu dñi salutifera promissione: septuagesimi secũdi psalmi: ei numerus cõuenisse videatur: quando vtraq; cogitationum partes: velut iusta libra discernens: equabili totum moderatione pensauit. Completa est his admonitionibus institutio christiani: vt nec cogi-

tationib⁹ malis delinquat: qui se dño cõmendare festinat. Preſta dñe: ne nos talibus inuidere facias: quos tua veritate condemnas: sed erecremur quos horres: et amemus certe quos diligis: quia tecũ nequeunt habere portionem: nisi qui voluntates tuas mente deuotissima subsequuntur.

¶Explicit expositio in psalmum. 72.

¶Intellectus Asaph. lxxiij

VT quid deus repulisti in finẽ: iratꝰ est furor tuus sup oues pascue tue? Memor esto congregationis tue: quaz possedisti ab initio. Redemisti virgã hereditatis tue: mõs syon in quo habitasti in eo. Leua manus tuas in superbias eorum in finem: quãta malignatus est inimicus in sancto? Et gloriati sunt qui oderunt te: in medio solẽnitatis tue. Posuerunt signa sua signa ẽ non cognouerunt: sicut in exitu super summũ. Quasi in sylua lignorum securibus exciderunt ianuas eius in idipsum: in securi ẽ ascia detecerunt eam. Incenderũt igni sanctuarium tuum in terra: polluerunt tabernaculum nominis tui. Dixerunt in corde suo cognatio eorũ simul: quiescere faciamus omnes dies festos dei a terra. Signa nostra non vidimus: iam non est propheta ẽ nos non cognoscet amplius. Usq;quo deus improperabit inimicus: irritat aduersarius nomen tuum in finez? Ut quid auertis manum tuam ẽ dexteram tuã: de medio sinu tuo in finem? Deus autẽ rex noster ante secula: operat⁹ est salutẽ in medio terre. Tu confirmasti in virtute tua mare: contribulasti capita draconum in aquis. Tu cõfregisti capita draconis: dedisti eum escam populis ethiopũ. Tu dirupisti fontes et torrentes: tu siccasti fluuios ethan. Tuus est dies ẽ tua est nox: tu fabricatus es auroram ẽ solem. Tu fecisti omnes terminos terre: estatem et ver tu plasmasti ea. Memor esto huius: inimicus improperauit domino: et populus insipiens incitauit nomen tuum. Ne tradas bestijs animas confitentes tibi: et animas pauperũ tuorũ ne obliuiscaris in finem. Respice in testamentum tuum: quia repleti sunt qui obscurati sunt terre domibus iniquitatum. Ne auertatur humilis factus cõfusus: pauper ẽ inops laudabũt nomen tuũ. Exurge deus iudica causam tuã: memor esto improperiorum tuorum que ab insipiente sunt tota die. Ne obliuiscaris voces inimicorum tuorum: superbia eorũ qui te oderunt ascendit semper.

INTER

DIntellect⁹/significat ispectionẽ diuinã: quã psalm⁹ iste studio pietatis omodis intuet. Asaph (sicut sepe iã dictũ est) interpꝛtatur cõgregatio: q̃ nunc vocat eccliã. Ista futuras clades ciuitatis hierusalẽ miserãda lamentatione deplorat. Mira pietas: stupẽda clemẽtia: malũ futurũ pscrẽ sibi facere pcrũ: ẽ sic dolere ventura quasi iã ꝓbenk esse suscepta. Qõ gen⁹ dictionis charitate plenũ: ꝓtimq; dilectiõe cõpunctũ: ẽ in hoc psalmo: ẽ in septuagesimooctauo: ẽ in cẽtesimo tricesimoserto reperies fuisse cantatũ. Scire aũt debem⁹ qd interſit iter penitẽtes ẽ lamẽtantes: qñ sunt tristes lachryme vtriq; cõmunes. Penitẽtes ꝓ suis pctis: aut ꝓ gñalitatis excessib⁹ rogant: vt dñs delicta dimittat: ne puniat errata cũ iudicat. Lamẽtantes ño pietatis intuitu dolent ciuitatis ruinas: ẽ interitũ suoꝝ ciuũ: quẽ aut iã passi: aut certe passuri sunt. Qñ moner apl⁹: Rom.12. charitatẽ ꝓximi ꝓsuadẽs: gaudere cũ gaudẽtib⁹: flere cũ flentib⁹. Respiciamus nũc ordinẽ ipm̃: positionẽ qz psalmoꝝ. Septuagesimus ꝓtim⁹ psalm⁹ ꝓmisit incarnationẽ dñi esse venturã. In septuagesimo sẽdo postpositis erroꝛib⁹: Asaph elegit qd sequat. In psenti autẽ ciuitatis subuersio deplorat: vt durissim⁹ animꝝ iudeoꝝ vel ipsius ciuitatis sue calamitatib⁹ terreretur. Torũ fecit medicus bon⁹: si sanitatẽ recipere voluisset egrotus. Meminerimus aũt qõ ecclesiastica tradit auctoritas: his diebus vastata hierusalẽ: qñ Christũ dñm crucifixit plebs crudelissima iudeoꝝ: vt non sit dubiũ qõ rẽporis malũ receperit ꝑsumptionis excessus. Nũc ad reliqua transeamus. Diuisio.

ISraelitarũ popul⁹: qui figurã cõtinet deotissime synagoge: ꝓ totũ loquit psalmũ. In prima sectione deplorat: cur traditi fuerint gentib⁹: ita vt sanctuariũ inimicorũ ꝓphanasset audacia: memorãs quoriũdã iudeoꝝ cor impenitẽs dñi ꝓuocasse censurã: et quib⁹tñ in fine seculi cõuertendos esse ꝓphetat. Secũda dicit: aduentu Christi supstitiones ẽ iniquitates hoim fuisse destructas: enumerãs diuersa eũ fecisse magnalia inter que petit vt iudeis errantib⁹ subueniret. Terna sectione rogat: vt memor ꝓmissionũ suarũ ab interitu semen eriꝑat abrae: ẽ ad ipsum ascendat superbia romanoꝝ: qui se immaniter extulerũt. Que psalmũ solliciti mẽtibus audiamus. Est enim in excidij hierosolymitani lamentatione mirabilis. Expositio.

VT quid repulisti de⁹ in finẽ: iratus est furor tuus sup oues † gregis tui]. Introducitur Al.pascue populꝰ iudeoꝝ deo supplicãs: vt auerteret tue ab israeliticis qõ imminebat exitiũ. Ut quid? querẽtis est nõ imputãtis. Merito em̃ territus querebat: cur sanctuariũ dñi passurũ esset nefandissimã vastitatẽ: timẽs ne quia ꝓmissa est tẽpli vastatio: iudaicus quoq; populꝰ funditꝰ interiret. Nã quis tam reseruari creditur: quãdo sanctis locis reuerentia nõ habetur? Repulisti/abiecisti est: quasi alienos a tua defensione fecisti. In finem hic: interitum significat ẽ captiuitatẽ quã hierusalẽ rẽporibus Uespasiani atq; Titi principib⁹ a Romanis legitur ꝑtulisse. Sequit: Irat⁹ est furor tuus sup oues gregis tui. Oues dicit populũ iudeoꝝ: vt noiatus grex pij pastoris misericor- al. mẽor esto diã cõmoueret. Addidit Tui: quia semp in eis temperantius vindicamus: quos aliqñ nostros fuisse meminimus. [† Memento cõgregationis tue: quã † creasti al. possedisti ab initio. † Liberasti virgã hereditatis tue: † montis al. redemisti syon in quo habitasti †]. Intuere sollicite quot modis Al.mons Al.in eo

SLbE. benſuolentiã iudicis querat: vt oratoꝛ argumẽta hinc inueniãs fuiſſe progreſſa. Preſtita enim dona numerantur: vt ad bñficia ꝓſueta animus boni iudicis inuitetur. Qua ꝓpter rogat: vt ſua potius bñficia in eis: ꝙ eoꝝ cõſiderare velit errata. Congregatio enim iudeoꝝ euidenter ipſo adiuuante preualuit: cũ eos ſub egyptio ꝑſlo creſcere faciebat: ꝛ quãdo placuit miraculis inſignib⁹ liberare dignatus eſt. Nã cũ oẽs creet atq; diſponat: iudeos quaſi ſpecialiter creaſſe dicitur: quibus ꝛ legẽ dedit: ꝛ prophetas contulit: ꝛ miracula magna rẽceſſit. Ab initio dixit: fidei ſcilicet cultureq; plate: quã ꝑ Moyſen populus accepit hebreus. Sequit: Liberaſti virgã hereditatis tue. Hereditas dñi fuit populus iudeoꝝ: quãdiu et puro animo ſeruiebat. Hanc hereditatẽ virgã appellauit propter Moyſen famulũ eius: cui inſſum eſt per virgam magnalia facere: vt diuina fortitudine roboꝛati: de terra egypti egrederenk intrepidi. Per hanc enim virgã Pharaonis eſt quaſſata duritia: per eã mario rubꝛi fluenta diuiſa ſunt: per ipſam de ſicco lapide flumina manauerũt. Et merito hereditas iſta vocata eſt virga: que tanta valuit implere miracula. Hec ideo in commemoratiõe venit: vt per eam quanta preſtitiſſet oſtenderet. Addidit quoq; cumulũ pfectionis inſignẽ: id eſt montis ſyon in quo habitaſti. Illa enim que preceſſere miracula: vſq; ad montis huius munera peruenerũt. Dubiũ quippe nõ eſt: omnia veteris teſtamẽti ideo fuiſſe facta: vt noui veritas ꝓmiſſa ſequerek. Nã quod dicit: Montis ſyon in quo habitaſti: Hieroſolymam vtiq; ſignificat ciuitatẽ: in qua iſraeliticus populus inſidebat: vbi habitaſſe declarat Chriſti dñi pſentiã coꝛporalẽ: vt hec loca non ſineret incurrere teterrimã vaſtitatẽ: in quib⁹ humanis oculis apparere dignatus eſt. Fulgẽs plane terra miraculis: dñica viſitatione venerabilis: vbi datũ eſt oculis carnalibus videre quod eſt ſumma beatitudo vel credere. Qũ argumentũ dicit a laude ret leſe: vt tãto plus hoſtibus creſceret inuidia: quãto loca ſancta fuerãt eoꝝ preſumptione vaſtanda.

TOP. Alt. leua manus tuas in ſuperbias Alt. ſancto

[ꝛ Leua manũ tuã in ſuperbia eoꝝ in finẽ: quãta malignat⁹ eſt inimicus in ſanctis tuis]. Hec verba non ſunt tracti: ſed remediũ magis correctionis optantis. Preualuit reuera iſraelite petitio. Vbi enim amplius religionis chriſtiane cultus efflouit: ꝙ in romana vrbe: que pre ceteris terris ſuꝑſtitiones ſibi ante gentiũ vendicauit? Leuata eſt ergo in ipſis potentia domini quãdo ſuperbiam eoꝝ humilitatis gratia cõmutauit: perducens eos in finẽ: id eſt ad dñm ſaluatoꝛẽ. Quãta enim nefandiſſima illic ſunt ſigna temploꝝ? Quot eccleſiarũ celeſtiũ ꝛ beatoꝝ martyꝛũ dona micuerunt? Ut vtriſq; cõſpectis: reuera potentia intelligatur domini Chriſti: qui ex tam ſuperſtitioſa plebe reddidit ſanctiſſimã ciuitatem. Sequitur: Quanta malignatus eſt inimicus in ſanctis tuis. Inimicum ſignificat populũ romanoꝝ: qui illo tempoꝛe (ſicut dictum eſt) inſignis idoloꝝ cultoꝛ habebatur. Qui malignatus eſt in locis ſanctis eius: quãdo ſacerdotes totaq; miniſteria templi in predã miſſa patuerũt: cũctaq; gens hebreoꝝ: aut gladio ſubiacuit: aut captiuitati ſubiugata ſeruiuit. Hoc enim nimis acerrimũ bellũ: Ioſephi hyſtoꝛia ſeptẽ libꝛis celebꝛata deſcꝛibit. [Et gloriati ſunt qui te oderunt: in medio ☨ atꝛio tuo. Poſuerunt ſigna ſua ſigna: ꝛ non cognouerũt]. Hinc tam per contemptũ ſacratiſſimi templi: maioꝛ in ꝓfumentes creſcit inuidia: vt ipſam quodãmodo diuinitatẽ cõtempſiſſe videatur qũ ſancte religionis violatoꝛ arguit. Sed cũ omne ſcelus debeat ſubſequi penitudo: hic poſitũ eſt Gloriati ſunt: vt nõ ſolũ peccaſſe: ſed ipſum quoq; malũ ad gloriã ſuã traxiſſe viderẽtur. Addidit etiã: Aute oderũt: vt patienter non debeat ſuſtineri: qũ ab inimicis cognoſcatur ꝓpetratũ. Sequit: In medio atꝛio tuo. Hoc ad magnũ cõtemptũ ꝓtinet exꝓmendũ: vt non extremo aliquo loco: ſed in medio atꝛio ſacrilegiũ cõmiſiſſe dicatur. Quod aũt addidit: Signa ſua ſigna et non cognouerũt: ſcilicet aquilas/draco̅es: ceteraq; quib⁹ in prelio vti ſolebat romanus exercit⁹: aut certe ſtatuas monimenta victoꝛie: quas imperatoꝛes ſuꝑpoſuerũt: quas fomices portarũ in ſuis laudibus erigebãt. Sequitur etiaꝫ cũ dolore dicta ſigna: vt ipſa repetitio ad vindictam celeꝛẽ iuſtũ iudicẽ cõmoueret. Que figura dicit Epembaſis: quotiens ad auxeſim faciendã de vicino eadẽ verba geminank: oſtendens q; humanitas eſt virtibus applicatũ: qđ diuina fuerat diſpenſatione ꝓmiſſum. Nã vt hũc ſenſum intelligas eſſe ꝓceptũ innuit: Et nõ cognouerũt. Qđ ſi cognouiſſent: tibi vtiq; reddidiſſent ſacrificia: non aute elegiſſent ad demoniũ redire culturas: que captiuitas vel ruina longis poſt tẽporibus facta eſt: ꝙ cognoſcitur eſſe ꝓphetata. Tunc enim quãdo iſta dicebank: tẽpli adhuc hieroſolymis non erat ꝛſtitutũ: quippe qđ a Salomone filio ipſius legik fabricatũ. Unde reuera celeſtis ꝓphetie magna virt⁹ apparuit: vt ante ipſius euerſio predicꝛetur: ꝙ eius cõſtructio ꝓuenire potuiſſet. [Sicut in ☨ via ſup ſummũ. Quaſi in ſylua lignoꝝ ſecurib⁹ exciderũt ianuas eius in idipſum: ☨ bipenni ꝛ aſcia detecerũt eã]. Quantũ plus inimicoꝝ cõtemptus exꝓmitur: tantũ venire vindicta celerius poſtulatur. Nã in his duob⁹ verſiculis dolẽtis animũ vehemẽter inſinuat: vt dicat ſic poſuerunt ſigna in templo tuo: qũeadmodũ ſolent ſtatue principũ in plateis per loca edita collocari: vt viantiũ memoria vilio talibus inſtruatur. Quid enim execꝛabilius? ꝙ vt hoc auderent facere in penetralib⁹ tẽpli: qđ a ſacrilegis preſumik in plateis? Sequik alia cõparationis miſeranda cõqueſtio: vt ita dicat tanuas illas tẽpli reuerẽtiſſimi ſecuribus cõminutas: quẽadmodũ excꝛſoꝛib⁹ lignoꝝ ſylue ſolẽt prebere licẽtiã: vbi nullus cuſtos: nullus ꝓtrarius inuenitur. Antiquitus aũt ianuas a tẽpo dictas eſſe volueruñ: q; ꝑ ipſum anni vt putabãt ꝓberetur igreſſus. Addidit quoq;. In idipm in templo ſcilicet: vt facti qualitas de loci reuerentia plus doleret. Sequitur: Bipẽni ꝛ aſcia delecerũt eã. Bipennis: eſt in plagas lignoꝝ: ferrũ ab vtraq; parte formatũ: qũ in excidẽdis trabib⁹ competẽter aꝑtatur. Dicta eſt aũt ab eo: q; bis acuta ſit. Primũ enim: antiqui acutum dicebant. Aſcia: id eſt ferrũ in obunci naſi more curuatũ: per quã manus artificis diligẽtius ꝓſequik qđ cõſtat minutius abſcidendũ. Ergo vt ciuitatẽ illã oſtendat funditus fuiſſe vaſtatã: ꝑ hec inſtrumẽta fabꝛilia: ꝛ magnas res ſimul et paruiſſimas dicit eſſe delectas. Quicquid enim aut bipennis excidere: aut aſcia plequi potuit: man⁹ truculenta delecit. Quo loco ad exꝓmendũ doloꝛẽ: prophete Hieremie ſensus ille ponendus eſt. Videte: ſi eſt dolor ſm dolorẽ meũ qui factus eſt michi: dedit me dñs in manib⁹ ꝛ non potero ſtare. [Incenderũt igni ſanctuariũ tuum: in terra polluerunt tabernaculũ nominis tui]. Creſcit dolor: vbi calamitas euerſionis augek. Potuit enim bipẽnis et aſcia ſola ligna cõcidere: ſed ad poſtremũ igne contigit ſimul omnia deuoꝛare. Sed quid rogo de priuatis domibus fieri potuit: vbi furoꝛ hoſtilis ſanctuario dñi non pepercit? Quod autẽ dicit: Igni incenderũt:

SLbE. in ſeculanibus litteris ſchema dicik Pleonaſmos: vbi ꝛ ſuperfluũ aliquid ponꝛ kas eſt. In ſcripturis vero diuinis (vt michi videtur) hec figura non cõuenit: vbi totum vtile/totũ neceſſariũ/totumq; perfectum eſt: ſed magis per hũc modũ locutionis dictuꝫ debemus aduertere: ſicut vſu dicimus Auribus meis audiui/oculis meis vidi: cum tñ nec aliꝛis videre oculis/nec auꝛib⁹ audire poſſit extraneis. Sequit In terra polluerũt tabernaculũ nominis tui. Tabernaculũ nominis eius/ tẽpliũ fuit qđ Salomon mirabili edificatiõe con
3. Reg. 8. ſtruxit: in cuius dedicatione oꝛans ait: Ego aute edifiui domũ nominis eius ꝛc. Illud ergo tabernaculum qđ viſitabat virt⁹ celeſtis/manus polluit vaſtatoꝛis: et vſq; in terram dedꝛuxit culmina: que ad laudem dñi ꝓbabant eſſe cõſtructa. Et nota q; in his quatuoꝛ verSLbE. ſibus ſchema illud nobiliſſimũ ponitur Auxeſis: que latine augmentũ nuncupak. Creſcit em̃ ſubinde atrocitas facti: vt tam immaniter excedẽtib⁹ ab omnipotenti iudice debeat obuiari. Qđ ſiue in laudibus/ſiue in vituperatiõibus vtiliter nimis ac decẽter apponik:
Roma. 5. ſicut fecit apls dicens: Scientes q; tribulatio patientiam operaꝛtur/patientia aute ꝓbationẽ: ꝓbatio vero ſpem/ipes aũt nõ cõfundit ꝛc. [Dixerũt in corde ſuo
Alt. ſik quieſcere facia mus oẽs dies feſtos dei. cognatio eoꝝ inter ſe: venite ☨ cõpꝛimamus oẽs ſolẽnitates dñi a terra]. Potuiſſent mala ſuperius enumerata miſericoꝛdiam dñi cõmouere: niſi adhuc fuiſſet in iudeis obſtinata ſuperbia. Nam ſicet talia perpeſſi ſint/a blaſphemijs eoꝝ animus non receſſit. Dixerũt em̃ in corde ſuo. Et ne pauci viderenk eſſe/addidit Cognatio eoꝝ inter ſe: vt impenitẽti coꝛdi merito non fuerit ſuſpẽſa calamitas. Sequit Venite compꝛimamus oẽs ſolennitates dñi a terra. Hic verba referunk iudeoꝝ/qm̃ viderant euerſam ciuitatẽ ſuã: ꝛ dei ſanctuaria ꝓphanata: inſipienter et furioſe dixerunt Abijciamus legem dñi/qui nos vindicare cõtempſit: nõ eſtimantes multo eos grauioꝛa potuiſſe mereꝛi/ q̃ crucifigere niſi ſunt dñm chriſtũ. Talia em̃ Aſaph ex ſua perſona dicere nõ poterat: quem premiſſus rituli intellectus ornabat. [Signa noſtra nõ videmus: iam non eſt ꝓpheta: ꝛ nos nõ cognoſcet amplius]. Demẽtiſſimi hominũ qui talia ſibi putabant poſt reatum ſigna poſſe preſtaꝛi: qualia videbank ante culpam tam immaniſſimã ꝓmereꝛi. Uenebat vtiq; illis in animũ quãtas gentes patres eoꝝ dño iuuante ꝓſtrauerint: que regna mometanea cõcertatione ſubdiderint: ꝛ in reatu maximo cõſtituti/ipſa ſibi ſubtracta dicebãt ſigna/que patribus ſuis tũc deuotis nouerant eſſe collata. Sequik Jam non eſt ꝓpheta: ꝛ nos non cognoſcet amplius. Adhuc ipſa ſunt verba deſperantũ iudeoꝝ. Nam quotiẽs antiquis tẽporibus iſraelite aliqua calamitate premebãtur/ eunteꝫ ad ꝓpheras inſtruebank ab eis iuſſu dñi quid facere debuiſſent: quibus tñ eoꝝ duritia obedire cõtemnebat. Sed cũ eos cõpleto aduentu dñi non haberent/dicebant a dño ſe fuiſſe derelictos: quando eos per quos admoneri conſueuerant nõ videbant. De talibus enim ſcriptum eſt
Prouer. 16. Peccatoꝛ cũ venerit in ꝓfundum malꝝ ſpernit. Hec omnia dici nõ potuerunt niſi a populo iudeoꝝ: q; romanis iſta cõꝛaria erãt/qui tunc nefandis idolis ſeruiebãt. Reuera Aſaph intelligẽs/et ſanctitate preclꝛuus: fudit ꝓ iudeis mirabilem ſupplicationem. Sed ne inclemẽtia diuinitatis puraꝛetur q; ꝑ ipſis nõ ꝓdebak anditus: ſubiũxit culpas/deſperationeſq; iudeoꝝ: vt debitas vltiões ſuſceperint meritoꝝ in quibus nulla fuit inter tam multa crimina cõgrua penitudo.

[Uſq; quo deus improperabit inimicus: irritat aduerſarius nomen tuũ in finem?] Clamat tanq; qui aduꝛtoꝛem petit: gemit quo modo vulneratus qui medicũ querit: dicẽs dño ꝙ diu tuas improperatiões iuſtitiis/quas iudeus tibi mouet incredulus? Non vt eos pderet/quos flendos eſſe iudicabat: ſed vt confeſſionis beneficio mutaret in melius. Sequit Irritat aduerſarius nomen tuum in fine. Hoc exponit qđ ſuperius dixit Tandiu dño murmuratiões patiuꝛ ꝓfidoꝝ: donec aduerſarios ſuos ad cõfeſſionẽ ſui nominis miſeratꝰ adducat. Ille em̃ poteſt eſt ſic coꝛrigere derogãtes: vt qui prius moꝛtifere locuti ſunt/poſtea predicare ſalutariter audiank. Irritat em̃/a canibus tractum eſt: quoniã latꝛantibus. R. littera plurimũ ſonat. In finem/ſignificat mũdi veſperam: quãdo gens iudeoꝝ ꝑ maxima parte creditura eſt. [Ut quid auertis ☨ facies tuam/ꝛ dexteꝛã tuã: de medio ſinu tuo in finem]. Quaſi offenſo: quaſi irato dño dicit: q; nolit peAlt. manũ. catoꝛes populos intueꝛi: vt adhuc in ſua videãt perſeuerare nequitia. Ille em̃ quos diſpenſatione mirabili placatus attenderit coꝛrigit: quos ꝓpitius intueꝛtur/emẽdat. Sequit Et dexteꝛam tuam de medio ſinu tuo in finem. Aliud ſacramentũ tangit veteris teſtamẽti. Nam ſicut Moyſi datũ fuerat ꝑ virgam miExo. 4. racula facere: ita illi preceptũ eſt vt dexteꝛaz ſuam in ſinum mitteret: exindeq; plata leproſa conſpecta eſt. Juſſumq; illi eſt vt iteꝛũ manum in ſinu mitteret: ſtatimq; curata eſt/ſignificãs q: populus iudeoꝝ exiens a dño chriſto immũdus fieꝛet: ad eum vero cõuerſus/ recipeꝛet priſtinam ſoſpitatẽ. Quod factũ ideo cõmoꝛat: vt iudeoꝝ populum in antiquã redire predicꝛet ſoſpitatẽ. Hoc argumẽtum dicik ab eucitu: quãdo TOP. ad illud ſupplicatio tendit/ad quod ret oꝛdinẽ gueniꝛe cognoſcit. Sed ne in talꝛ relatiõe diutius moꝛaꝛet/ ad laudes dñi feſtinus accedit: vt omnia poſſibilia dicat illi qui tam ingẽtia cognoſcitur operaꝛi. [Deꝰ autem rex noſter ante ſecula: operatus eſt ſaluti in medio terre]. Uenit ad ſecũdam ſectionẽ intellectus ille Aſaph (quẽ titulus pcmebat/et ſpiritu ꝓphetie dñm ſaluatoꝛẽ predicit eſſe venturũ) enumerans ꝑ demonſtraꝛtiũ genus oꝛationis quãta miracula fecerit in celo/et in terra. Et q: de eius erat incarnatiõe dicturus ne quis eum dñm crederet tẽpoꝛalem/ante cõſtitutionem mũdi regem eum iam fuiſſe teſtatur: ſicut ipſe in
Joan. 18. euãgelio ait Ego in hoc natus ſum. Secula em̃ dicta ſunt: q; in ſe reuoluant tẽpoꝛa. Sequik Operatus eſt LETY. ſaluti in medio terre. Quãuis hoc ꝛ de factis miracuSLbE. lis poſſit intelligi/ que coꝛã hoibus viſualiter cognoſcitur operatus: tñ melꝰ hoc de animaꝝ ſalute ſuſcipiamus: quã operatus eſt predicatiõe vitali in medio terre: cũctis ſeꝛ cernẽtibus populis/quos ꝑ terre vocabulum dak intelligi. Que figura dicik Metonymia Alt. contribulaſti. quãdo ꝙ id qđ continet/id qđ continek oſtenditur. [Tu Alt. in aquis cõfirmaſti in virtute tua mare: ☨ cõtriuiſti capita draconoꝝ ☨ ſup aquas]. Ut reuera oſtenderet qđ ſuperius dixit ante ſecula fuiſſe regem dñm ſaluatoꝛẽ: qui ꝙ nobis pati dignatꝰ eſt: vt moꝛtẽ moꝛtẽdo deſtrueret/captiuis libertatẽ/reis premia cõdonaret: referꝛ miracula que quondã fecit in gente iudeoꝝ. Confirmauit em̃ rubꝛi maris liquidas abyſſos: quãdo in duob⁹ lateꝛibus ſic aqua defixa eſt/vt mare nauigeꝛũ iter faceꝛet eſſe terrenum. Sequik Cõtriuiſti capita draconũ ſuper aquas. Myſteriũ ſupeꝛioris miraculi decenter exponit: q: illa ꝑfiguratio trã ſitus maris rubꝛi aquas ſancti baptiſmatis indicabat: vbi capita draconũ: id

Universidad Biblio

SCIBE. Al. capita. Al. non hz. Al. pplis.

est ſpirituū immūdoꝝ perducunt ad nichilū: qñ aias quas illi peccatoꝝ ſordibus inquināt, ſons ſalutaris emūdat. Et nota q̄ in hoc, z alijs quatuo: verſibus p figuram Synatrilmos ſingulas cōgregat laudes: vt enumeratio ipſa virtutū animū offenſi potētiſſimi u dicis tēperaret. [Tu cōfregiſti † caput draconis: deciſti eū † in eſcam † populo ethiopū]. Cum ſuperius dixerit plurali numero capita draconū ſignificare voles nequitias ſpūales: modo ſingulari numero ponit draconē, vt ipſum ſathanā indicare videat: qui ſi tum fortior, tanꝝ nequitior: et cū ſingulari numero ponit: inter malignos ſpūs habere ſimilē penitus abnegat. Confractu eſt em caput eius, qñ ſupbia ipſius de celo dejecta eſt: z naturā claritatem retinere nō meruit, qui ſe volūtaria obſcuritate maculauit. Addidit Deciſti eū in eſcam populo ethiopū. Ethiopes, bene peccatores aduertimus: qui ante fuerāt tenebroſa mēte teterrimi. Sed ad dñm cōuerſi, eſcam ceperūt habere diabolū: cū de eius detractiōe ſatiant. Nā hodieq̄ quē peſſimū intelligi volumus, diabolū nūcupamus. Omnibus em culpis exufflat admiſſis: totus dicit actor erroris. Et ſicut ille chriſtianos inſequitur: ita ab oibus execrabili horroꝛe diſcerpit. Sic fit, vt q̄ paganis ante venerabilis: nūc a chriſtianis detractionum morſibus coꝛrodat. Siue cōuerſi tam fideles, eſcam poſſunt habere diabolū: qñ per ipſius machinamēta tentatiōeſq̄ pficiunt. Ipſo em perſequēte martyres fiūt: ipſo affligēte patiētie munere coronāt. Quapropter merito diabolus illoꝝ eſca dicit, quos fatigationibus crebris ad deſideria votiua ꝓducit. [Tu dirupiſti fontes z torrētes: tu ſiccaſti fluuios ethan]. Hoc totū per allegoriaz de peccatoꝝ dicit: Fontes illos appellat, quoꝝ mala iugiter influebat. Torrentes q̄ ſubito cōcitati, rapidis excurſibus irruebāt. Hec em duo genera peccantiū dñs dirūpit: cum eos a diaboli famulatione diuiſerit. Sequit Siccaſti fluuios ethā. Priore excolit ſenſum: vt fluuios: id eſt inundationes diabolica iniquitate collectas, non ſolum dirūpat ac diuidat: verūetiaz deſiccet z auferat. Fluuius em qñ ſiccat: ad nichilū ſine dubitatiōe ꝓducit. Qđ tūc contingere manifeſtū eſt: qñ donans multitudinē peccatoꝝ, diaboli cōſtat mundātia peruſe cōſilia. Ethā hebraea lingua fortis interpretat: qđ ſepe diabolū ſignificare tā diximus. [Tuus eſt dies, z tua eſt nox: tu † feciſti ſolem z lunā]. Aerſus iſte et ſequēs, oībus ad literā patent. Cunctarū quippe rerum creator eſt dñs. Sed aperius videt: ſi ſpūaliter exquirunk. Diem, ponamus iuſtos viros: quibus ſemp ſapientie lumen irradiat. Noctē, poſuit terrenos: qui peccatis facientibus obſcurank: ſicut in alio pſalmo dictū eſt Dies diei eructuat verbū: z nox nocti indicat ſcientiam. Sed cū dicit Tuus eſt dies, z tua eſt nox: ſignificat qñ in veriſq̄ deus miracula magna facit: vt et illū munere ſue pietatis illuminet: z iſtū peccatis emundatū, regni ſui faciat eſſe participē. Addidit Tu feciſti ſolem et lunā. Hec oīa noīa per exēpla magis planius exponunk. Sol, ſapientē ſignificat. Luna, ſtultū: ſicut ſcriptū eſt Sapiēs ꝑmanet ſicut ſol: ſtultus aūt ſicut luna mutat. Pulchra narratio: vt p ſimilitudines rerū omnipotētis ſtupēda magnalia declarenk. In oībus tū intelligēdū eſt creatoꝛē dñm ſolitā nimis, z copioſaz oſtēdere pietatē. [Tu feciſti oēs terminos terre: eſtatē, z ver † tu feciſti ea]. Memor eſto hui⁹ † creature tue]. Nō incōgrue terminos terre dicimus oēs apoſtolos z ꝓphetas. Nā ſicut termini agroꝝ funes diſtinguūt

JNTER. Pſ. 18. Eccli. 27. Al. plaſmaſti. Al. non hz.

ita z ꝓdicatores chriſti vere fidei iura cuſtodiūt. Sequit Eſtatem z ver tu feciſti ea. Per hec tēpora ſignificat fideles diuerſa mor̄ qualitate polletes. Alij eſt ſunt tanꝝ eſtus, fidei caloꝛe feruentes ad martyrium vſq̄ ꝓducti. Alij manſuetudine temperati tanꝝ ver: equabili dño deuotiōe famulantes. Omnia em z iſta et talia ipſe fecit: cuius gratia concedit, qđ in hominū bona volūtate monſtrat. Addidit Memor eſto huius creature tue. Reddit cauſam cur enumeratio illa premiſſa ſit: ſcz vt q̄ facere cōſueuit magna, indeis quoq̄ delinquētibus miſeratus indulgeat. Et vt benivolentiam pij dñi ꝓuocaret, beneficia eius frequenter enumerat: vt memor eſſe dignek eoꝝ quos creare dignatus eſt. [Inimicus impꝛoperauit dño: z populus inſipiens † exacerbauit nomen tuū]. Illoꝝ verboꝝ meminit: que ſuperius dixit Uenite cōpiemamus omnes dies feſtos dñi a terra z̄. Inimicus fuit vtiq̄ ille iudeoꝝ: qui talia dixit in dñm: vt illi videret exꝓbrare cui vel ex aliqua parte gratias agere nulla pōt creatura ſufficere. Sequit Et populus inſipiēs exacerbauit nomen tuū. Inſipiēs vtiq̄ q̄ agebat indigne: vt illa patiēter audiret, que debuiſſet omino refugere. Et ex hoc dñm ad iram ꝓuocauerūt: qi nō p ſuis peccatis talia ſibi accidiſſe dixerūt, ſed putauerunt inultū deum: qui quaſi nō merētibus dñari ꝓmittebat interitum. Cōſideremus igit ordinē ſaluberrimū ſupplicātis: ſic p culpabilibus rogat, vt coꝛ ſemp confiteatur errata. Hoc ſi iudei feciſſent mente deuota: potuerāt generaliter debita vitare ſupplicia. [Ne tradas beſtijs alas cōfitentes tibi † alas pauperū tuoꝝ: ne obliuiſcaris in finem]. Aſaph venit ad tertiam ſectionē: cui merito ꝓmiſſus eſt intellect⁹, qñ ſic peccata populi ſuperius cōfeſſus eſt: vt tū deuotos dño liberandos eſſe ꝑſumat. Supplicat em vir ſanctus quod ſciebat eſſe venturū. vt fidelium alas nō tradat: ne diabolus ad ſua vota pueniat. Erant em in illo populo et tūc vaſa miſericordie: ex quibus fuit Symeon, Nicodemus, Nathanael: de quo dñs teſtimoniū perhibet dicens: Ecce vere iſraelita in quo dolus nō eſt: z reliqui q̄ dño coꝛdis puritate placuerūt. Beſtias enīz poſuit diabolū cū miniſtris: quoꝝ capita (ſicut ſupius dixit) contruit ſup aquas. Sequit Et alas pauperū tuoꝝ: ne obliuiſcaris in finē. De illis dicit q̄ ſuperbia mūdi repudiata, ad humilitatē ſe ſanctiſſimā cōtulerūt: organo vt eis dñi ſaluatoꝛis beneficia nō negenk: ſed qi pauperes eius facti ſunt, ipſius largitate ditēſcant. [Reſpice in teſtamētū tuū: qi repleti ſunt q̄ obſcurati ſunt † terre domoꝝ iniquitatū]. Reſpice dixit: vt digneris implere, que cognoſceris ante ꝓmiſiſſe: ſicut ſcriptū eſt Ecce dies venient dicit dñs: z cōſummabo domui iſrael, z domui Juda teſtamentū nouū: nō ꝑm teſtamētū qđ diſpoſui patribus eoꝝ. In illo em pollicitatiōes tēporales ſunt: vt fuit terra repromiſſiōis inimicoꝝ ſubiectio. Talia enim rudi populo debuit cōcedere: vt ad ſpūalia intrepidus poſſet z ſubinde feſtinare. In nouo aūt teſtamēto promittit impertur babilis vita, regnū cui⁹ nō erit finis, beatitudo perpetua, z dñi cōtemplatio gloꝛioſa. In hoc ergo teſtamēto reſpicere dicit dñm debere: vt cito errāti populo deberet ꝓfutura ꝑſtare. Reuera itelligēs fact⁹ eſt aſaph q̄ talia petit, vñ tot⁹ mundus potuiſſet abſolui. Et vide qua ſapiētia cūcta diſcurrit: qi nō erant bona, que delinquentis ꝓpꝛi cōmemoꝛare potuiſſet: meminit, promiſſiōis dñice que ſemp implek. Sequit alia cauſa miſerēdi: que dicit qualitas abſoluta: qi repleti ſunt qui

Al. deus. Al. non hz. Al. inimicorum tuoꝝ. Al. non hz. Al. incitauit. Al. Et. Al. dominus. Hiere. 23. Joan. 1. DOM. Lucæ 23.

obſcurati ſunt: id eſt peccatores q̄ ignoratie obſcuritate demerſi ſunt: ſicut z ipſe ꝑ eis in cruce poſit⁹ ſup plicauit dicēs: Pater ignoſce illis: qi neſciūt quid faciūt. Sed repetamus hūc verſum: vt cōtextio verboꝝ facilius debeat apparere. Dixit Reſpice: qi repleti ſunt q̄ obſcurati ſunt. Repleri em fuerāt iniquitatibus: et neceſſe erat vt eos ſequerek obſcuritas, q̄ meritō tenebris cōparantur: qñ lumē ſapientie pdiderūt. Addidit Terre domoꝝ iniquitatū. Iſti ſunt terre domoꝝ iniquitatū: id eſt terreni de domo iniquitatū. Et ne forte hic terrā in bono voluiſſes accipere: pulchre deſſinitū eſt quid ſit coꝛ⁹ infidelū: hoc eſt domus iniquitatū: qi cūcta vitia velut quodā hoſpitio recipiūt, qui malis actibus polluunk. [Ne auertat humilis factus cōfuſus: pauper et inops laudabūt nomen tuū]. In loco eoꝝ qui offendere videbant, ponit eos q̄ gratiā dñi habere conſueuerūt: vt dilectio deuotoꝝ odiū cōtumacium tēperaret. Qđ argumētū nimis accommodū eſt: qñ ꝑ aliquo deteſtabili ponit ꝑſona gratioſa. Confundi aūt nō eſt humilis, ſed ſupbi: qui dei gloriam nō agnoſcēs humanis meritis applicat, ſi quid boni (dño preſtāte) ſuſceperit. Cōtra, humiles deū iugiter laudant, ſe ſemp accuſant, intelligētes diuinitatis eſſe qđ ſapiūt: ꝓprium vtiq̄ qđ delinquunt. Illos rogat nō debere ꝓfundi: qñ quicquid boni ꝓceperint dñi muneribus intelligūt applicandū. Sequit Paup z inops laudabūt nomē tuū. Videamus q̄ ſit illa gloriola pauptas, q̄ felix ꝓbek inopia: que dñm etiā iacte laudat, et de patiētie ſue frute cōcelebrat. Mutus eſt, ſi pſallat ſupbus. Paup z inops laudāt dñm: z cū videnk habere ſilentiū. O ineſtimabile bonū: ſi ꝓpendak intrinſecus: paup dei dicit, diues ſeculi nūcupak. Iſte eſt regis eterni, ille tēporis vtiq̄ fugitiui. Nō ſibi habet q̄ foris diues eſt: iſte potius idoneus dicēdus eſt, q̄ in theſauris aie, ꝓbatur virtutes eximias condidiſſe. [Exurge † dñe iudica cauſam tuā: memor eſto improperioꝝ tuoꝝ: † eoꝝ q̄ ab inſipiēte ſunt tota die]. Poſt cūcta q̄ dixit, nūc facit iudicis cauſam: vt eū efficacius cōmoueret, cui negocij ſui qualitas intimatur. Hūc ad ipſum dñi verba cōuertit: expetēs vt cauſam ſuā cōtra illos diſiudicet, q̄ nō deſinūt prauis murmuratiōibus inſonare. Judicat em cauſam ſuā: dū errātes facit manifeſta cognoſcere: vt cōuerſi ꝑdicent, qđ ſtultis cogitatiōibus abnuebāt. Sequit Memor eſto improperioꝝ tuoꝝ: illoꝝ ſcz q̄ ſupius dicta ſunt. Jam non eſt, ꝓpheta: z nos nō cognoſcet amplius. Addiecit Eoꝝ que ab inſipiēte ſunt tota die. Et hoc de ſupioꝛibus pēdet: qñ iſta oppꝛobria ab inſipiēt⁹ dicta venerūt. Et ne putarētur ad tēpus effuſa: addidit Tota die: vt ipſa cōtinuatio manſuetudinē patiētiſſimi iudicis incitaret. [Ne obliuiſcaris voces † querētium te: ſuperbia eoꝝ qui te oderūt aſcēdit ſemp † ad te]. In primo comate miſcuit iterū vota fidelium: ne abiſciat ꝑces eoꝝ qui ad ipm toto coꝛdis affectu clamare noſcunk: vt inuentāt quē querūt, z mereāk certe qđ expetūt. Sequit Supbia eoꝝ q̄ te oderūt aſcēdit ſemp ad te. Hoc congrue dictū de romanis aduertim⁹: de quibus ſuperius ait In medio atrio tuo poſuerunt ſigna ſua: vt cōtra hoſtes hierlm omnipotentē iudicē vehemētiſſime cōmoueret. Supbia eſt em, quā dñs ſpecialiter execrat: ꝑ quā z angel⁹ coꝛruit, z primi hoīs beatitudo diſceſſit. Et cōſidera q̄ ꝓdeſſet acerrimū vitū in fine poſituꝛ eſt: vt poſt oia diceret, qđ memorie ſimbus cōderek. Sic deploꝛāt ſimpliciter z prudēter q̄ pura dño mēte deuoti ſunt: ſic ꝑ doloꝛē ꝙtus nimiū falli neſciūt, qui piſs regulis obſequūtur. Cōcluſio.

¶ Cognouiſtis auditores egregij q̄ ſuauia ſint fideliſſimis viris officia pietatis: quēadmodū nolint primos ſuos triſtitia ſuſtinere: vt de futuris eoꝝ cladibus tantis lachrymis affligāt. Hec eſt reuera charitatis ſancta ꝓfectio: ꝓeſentare futura ſibi pericula, que primis formidantur eſſe ventura. Quid ageret iſte de cōſpecta clade: quā futurā ſic cognoſcit cōpūcto coꝛde doluiſſet: Reſpiciamus ergo ſcripture ſancte quali ſibi veritate cōlentiant: vt ante aſaph adhuc floꝛente hieruſalem deploꝛauerit, quā poſt tot annos Hieremias pacta captiuitate defleuit. Utrūq̄ pium, vtrunq̄ gloꝛioſum: ſed plus iſte neſcio quo pacto miſericoꝛis fuiſſe cognoſcitur: qui adhuc in ꝑperis cōſtitutus, amariſſimo dolore noſcit eſſe ꝓculſus. Quapropter cōſiderare nos cōuenit: qđ refugiēte varietate cōtextus, modo letantiū tubilatiōe, modo penitentiū gemitu, modo inſtitutiōe ſalutari, modo lamentātiū doloꝛe, modo ſalutari incarnatiōe predicta, modo pollicitatiōe premioꝝ, modo terroꝛe penarū, modo laudib⁹ dñicis cūctus pſalterij textus ornat⁹ eſt: vt ſicut coꝛona ſuauiſſimis conferta floꝛibus ſpiramen efficit gratioſum: ita et hic liber diuerſis virtutum fragrare ſentiatur odoꝛibus.

¶ Explicit expoſitio in pſalmum. 73.

¶ In finem ne coꝛrūpas: pſalmus Aſaph cantici. Lxxiiij.

CONfitebimur tibi deꝰ: cōfitebimur et inuocabimus nomē tuum. Narrabimus mirabilia tua: cū accepero tēpꝰ ego iuſtitias iudicabo. Liquefacta eſt terra, z oēs q̄ habitāt i ea: ego cōfirmaui coluīnas eiꝰ. Dixi iniquis nolite inique agere: z delinquētibꝰ nolite exaltare coꝛnu. Nolite extollere in altū coꝛnu veſtrū: nolite loqui aduerſus deū iniquitatem. Quia neq̄ ab oꝛiēte, neq̄ ab occidēte, neq̄ a deſertis mōtibus: quū deus iudex eſt. Hūc humiliat, z hūc exaltat: qꝛ calix in manu dñi vini meri plenus mixto. Et inclinauit ex hoc in hoc: verūtamen fex eiꝰ nō eſt exinanita: bibent oēs pcōꝛes terre. Ego aūt annūciabo in ſeculū: cantabo deo Iacob. Et oia coꝛnua pcōꝛ cōfringam: z exaltabunk coꝛnua iuſti.

VErba tituli huius miſi oꝛdine ſuo cōſiderentur: obſcura ſunt: Aſaph (ſicut ſepe dixim⁹) ſynagoga ſignificat: id eſt cōgregatio que credidit: non que obſtinata peꝛmāſit. Nam poſt reſurrectionē dñi cōfeſſa legimus multa milia iudeoꝝ: ſicut inter alia teſtank actus apoſtoloꝝ. Quapropter hunc populum Aſaph iſte nūc admonet, ne fidem ſuam coꝛrūpat in finem: id eſt in dñm ſaluatoꝛem: qui z credulitatē accipere meruit, et fructū ſalutis inuenit. Iſta em munera q̄diu nō diſperguntur, manemus illeſi: quando fuerint vitiata, a conſpectu regis reddimur alieni. Pſalmū cāticum vero dixim⁹ eſſe, cū res actuales ſpirituali cōtemplatione diſcernimus: quod totum in hoc pſalmo diligēs lector inueniet. Diuiſio.

Primo ingressu fideles iudei dicturos se oia eius mirabilia ꝓfitentur. Secūdo rex ipse loquit Jesus christus iustitiaꝫ se iudicaturum ꝓmittens: cū tempus generalis resurrectionis aduenerit. Commonet etiam ne quis audeat aliquid contra diuina mādata ꝓsumere: et eum possit eterna pena torquere. Expositio.

Alt.non hꝫ. Alt. Narrabimus. Alt.non hꝫ.

Confitebimur tibi deus/cōfitebimur † tibi: et inuocabimus nomē tuum. † Narrabo † oia mirabilia tua]. In hoc vno versu ꝓ oī dine regula sancte deuotiōis exponit. Nā populus ille iudaicus/qui erat christo dño crediturus/quē titulus monet: Ne corrūpas in finem erūpit in vocē: et in confessionē suam deuotissime pollicet. Confiteri est(sicut sepe diximus)multorū confatione aliquid ꝓfiteri. Nā et ipsius cōfessio dicat alijs iam in fide ꝑcedentibus/vel subsequētibus cognoscit esse sociatus. Sequit iterū Cōfitebimur tibi. Solidtatē ꝓmissiōis repetitio ipsa testat: que nunq̄ trāsitorie ponit/nisi vbi mētis firmitas indicat: sicut est illud

Ps.56. Paratū cor meū deꝰ: paratū cor meū: et hys sika. Tibi dictum est vt aliorū cultura negarek: q̄ illa est vera deuotio: que solū iustissime venerak auctorez. Et illud inspiciamꝰ: qm̄ mortē plerūq̄ generat/vel semel terreno iudici crimina cōfiteri: deo autē frequētata confessio nō parturit periculū/sed salutē. Pulcherrimus currit ordo verboꝝ. Prius se dicit cōfiteri: id est pecca ta deflere: postea inuocare nomen dñi. Sic em̄ dignū est/vt ipsius munere prius corda nostra cōfessiōe purgemus: et sic ad auxiliū suscipiēdū nomen dñi inuocare debeamus. Nam ad quos venire poterit: nisi quos tā ꝓpios esse cognoscet? Q̄ si eū inuocet indeuotus iudicium sibi videt postulare non venā. Premittēda sunt ergo ralia: vt cōfidenter diuinā possimus inuocare clemētiam. Adiecit Narrabo oīa mirabilia tua. Cū superius plurali numero dixerit Cōfitebimur: hic singulari dicit Narrabo: q̄ ꝓpio dei vtrinq̄ conuenit et singulariter dicere: et de pluralitate sentire. Sz ista narratio/vox introducta est fidelitū: q̄ nō merenk magnalia diuina reuoluere / nisi q̄ se cognoscūt pura deuotione deo seruire. Sic em̄ in alio psalmo legit Peccatoꝛi aūt dixit deꝰ: quare tu enarras iustitias meas? Sed quis possit oia mirabilia superna narrare: nisi ille q̄ sanctā trinitatē diuiter rerū omniū confitek auctorē: et indutue volūtati eiꝰ applicat quicquid in celo/et in terra ineffabili administratiōe pagit? Cū accepero tēpus/ego † iustitias iudicabo]. Mutatio ꝓsone fecit nobis alterā partē. Sed hinc dak intelligi quēad modū asaph prio versu ꝓfecte religiōis regulā cōprehēdit: vt tā cito mererek audiri. Loquit ei dñs christꝰ: Cū accepero tēpus dicit/ꝙ id qđ facꝰ est homo: sicut ait in euāgelio Dedit ei potestatē iudiciū facere: qm̄ filius hois est. A natura vero deitatis audi quid dicat: Mea q̄ hꝫ pater mea sunt/et mea patris sunt. Sz et illa natura q̄ accipit illa q̄ dat/vnꝰ est dñs christus: sicut dicit apls Et vnꝰ dño iesus christus: ꝙ quē oia/et nos ꝙ ipsum. Sequit Ego iustitiā iudicabo: vt compūcta corda mortaliū ante tēpus iudicij in hoc se mūdo studiosiꝰ ꝑcarenk absolutione veniētes in futura illa discussiōne inopinatā iudicis sniam sustinerēt. [Liquefacta est terra/et oēs † habitātes in ea: ego ꝑfirmaui columnas eius]. Dicit dño ante aduētū suū terram esse genus humanū: q̄ ab illa soliditate veritatis/in peccatoꝛū labe resolutū est: q̄ppe q̄ derelicto auctore nefandis idolis seruiebat. Sz quēadmoduz salutari incarnatiōe subuenerit terre liquefacte: subsequit Ego cōfirmaui colūnas eiꝰ. Columnas/apl̄os debemꝰ accipere: q̄ cōfirmati sunt resurrectiōe/cū in dñi passiōe mitauerunt. Nā et ipse eos cōfirmauit: q̄n Petro apl̄o dixit: Petre quotiēs expetiuit vos sathanas vt cribraret sicut triticum: et ego rogaui ꝓ te ne deficeret fides tua: et tu aliq̄n cōuersus/ꝑfirma fratres tuos. Et respice verboꝝ aptissimā cōtrarietatē. Liquefacte est terre cōfirmate columne merito subuenire potuerūt. Columnis em̄ merito apl̄i comparant: q̄ terrena vitia in imo deprimūt/et supne virtutes ad gratiā regni celestis extollunt. [Dixi iniquis nolite iniq̄ agere/et delinquētibus nolite exaltare cornu]. Hoc est q̄ superius dixit Ego cōfirmaui colūnas eius. Dixit em̄ ꝓphetas atq̄ apl̄os/monita noui et veteris testamēti: ne sceleratꝫ male agerēt/ sed ad dñm cito se humili satisfactiōe cōuerterēt. Pius reuera medicus obseruātiam salubritatis dedit: nevsq̄ ad mortbos noxios humana infirmitas ꝙueniret. Sequit Et delinquētibus nolite exaltare cornu. Subaudiēdum est et hic quoq̄ dixi. Sed ꝓ iniquis ait: vt oia peccata cōcluderet. Hūc venit ad maximū vitiū excusatiōis: quo valde labor at humanitas: vt cū se quis nō patik dicere culpabilē ad excusandas excusatiōes ꝑ peccatis/ pegrinas quascūq̄ sibi causas excogitet in suo delicto: mō diabolū arguēs/modo suasoris verba dilacerās/q̄ commūsuū videk erigere: q̄ peccatū ꝓprīū ꝙ alias nitik excusare. Quaꝓpter tales ad venīā redire non possunt: q̄ ꝓfessiōis remedia ꝑdiderūt. [Nolite extollere in altū cornu vestrū: nolite loqui aduersus deū iniquitatē] Repetita cōtestatio formidinē magne vltiōis ostēdit: q̄ semꝑ grauius vindicak/qđ iterata iussiōe precipik. Nā cū dicit Nolite extollere in altū cornu vestrū/suadet vt a blasphema cogitatiōe cesset: q̄n ille in altum erigit cornu/q̄ cōtra deū cōcepta iniquitate remurmurat. Naz vide quid sequit: Nolite loqui aduersus deū iniquitatē. Adhuc in excusatiōis curādo vitio ꝑseuerat. Loquit em̄ ꝓtra deū iniquitatē: q̄n aliquis sic estimat cōstitutū/vt petā minime declinare potuisset: dicēs: Nō culpa sua/sed necessitate stellarū ad aliq̄d se flagitiū ꝙuenisse: vt hoc magis imputet conditoꝛi/qđ ꝓpa volūtate peccauit. Sed quāto veraciꝰ/quātoq̄ vtilius/vt suū cōfiteak scelus: q̄ cū nefariū ꝓpetraret facinus vt liberarek a crimine/ invocare neglexit oīm redemptoꝛē. [Quia neq̄ ab oriēte/neq̄ ab occidēte/ neq̄ a desertis mōtibus]. Uersus iste aliquid expetit subaudiēdū vt eius nobis lucida possit apparere sentētia. Dicit em̄ Quia neq̄ ab oriēte/neq̄ ab occidēte/ neq̄ a desertis mōtibus: addēdū Deest dñs: vt te non possit agnoscere/cū eū totū vbiq̄ cōstet esse ꝓsentē: sicut alibi legit Spūs dñi repleuit oꝛbē terraꝝ. Que figura in secularibus litteris dicit Eclypsis: id est defectus: quotiēs pleno intellectui verba aliqua subtrahūt. Sz hoc factū est nō indigētia sermōis: sed vt studiosius querak/ q̄s fuerit necessaria taciturnitate suppressum. Quaꝓpter desinant blasphemi sacrilega verba cogitare/q̄n se iudex ꝓfitetur esse ꝓsentē: cui subiacet oia sub veritate cognoscere. Et ne aliquis mirek in cōplexione mūdi duas tm̄ partes positas fuisse hoc meliꝰ spūaliter si possumus exponamus. Orientē/ponamus hoīes tā diuina claritate cōspicuos. Occidētē/pctoꝛes quibꝰ adhuc lum̄ veritatis absc̄dit. Desertos mōtes/falsos ꝓdicatoꝛes forsitā debemus aduertere: q̄ licet mōtiū: id est ꝓdicātiū sibi vsurpēt locū/tū veritate deserti sunt: sicut sunt oēs heretici/vel

Luc.22.

Luc.14.

Sapien.1. Sclbe.

pagani. Ergo cū oibus generibꝰ hoim deus ꝓsens/ et cognitoꝛ esse monstret: michil tale quisq̄ debet ꝓsumere: q̄s cū possit in illa iudicatione dānare. [Qm̄ deus iudex est. Hūc humiliat/et hunc exaltat]. Ecce oīs questio de medio ꝓphana sublata est. Qm̄ deus iudex est. Et cum sit iudex/iustū illū esse nō dubiū est. Judex em̄ dū dicit/equissimus sine dubitatiōe sentik. Et vt hoc in isto verbo declarek inclusuz/causa reddit sincera iudicij. Hunc humiliat/et hūc exaltat. Humiliat vtiq̄ superbū/exaltat humilē: q̄ ille in se/iste cōsidit in dño. Sic et in euāgelio legit Omnis q̄ se exaltat humiliabit: et qui se humiliat exaltabit. Uides ergo iustum iudicē congrua partibus ꝓferre sentētia. [Quia calix in manu dñi vini meri plenus † est mixto. Et inclinauit ex hoc in hoc]. Sepe diximus calicem mēsurā esse potabilē/qua egra siti corꝑa reparank: dicta a calida potiōe/qua frequēter vrimur cōibentes. Ira lex dñi pulchre calix dicit: que ambiēter ebibita/ atq̄ recōdita: iasabus ꝑstat suauissimā sospitatē. Sequit Vinī meri plenus est mixto. Vinū in diuinis scripturis significat celeste mysterīū: sicut in illis hydrijs factū est/quas dñs aqua fecit impleri: vt latices fontiū rubore vini mutata qualitate susciperēt/ quē natura nō habuit. Qm̄ beatus Ambrosiꝰ in hymno sancte epiphanie mirabiliter declamauit splēdidissima luce verboꝝ. Q̄ aūt dixit Meri/sinceritatē designat: qđ semꝑ purū/semꝑ est limpidū. Naz refectos boles ad gliam virtutis/nō ad vitiū ebrietatis adducit: sicut in alio psalmo dicit Et poculū meū inebrians q̄ ꝑclarū est. Plenus est mixto vtiq̄ dñi calix. Qm̄ quis mgiter bibak: nunq̄ tm̄ expendit. Q̄ aūt dixit mixto: nouum/ veruscp significat testamētū: que vtraq̄ ꝓmixta/alarum efficiūt saluberrimā potionem. Judei em̄ vinum biberūt/sed nō mixtū: q̄ noui testamēti noluerūt recipere sospitatē. Jtēq̄ manichei nō biberunt mixtū vinum: q̄ nouū testamentū ex parte recipiētes/veteris legis sacramēta ausu temerario respuerunt. Addidit Et inclinauit ex hoc in hoc. Hic duos populos absolute significat: iudeoꝝ scz et gentiū: q̄m ex oꝛe tulit nō credētium iudeoꝝ: quod potādum cōuersis populis gētiū inclinauit. Felix et secura refectio/ab illo calicē salutis accipe: qui semp nouit ꝓfutura ꝓstare. Hic modus locutiōis ꝓprīꝰ est in litteris sacris: q̄m in scripturis secularibus (vt arbitroꝛ) vix prevalet inuentri. [Uerūtamen fex eius nō est exinanita: bibent † ex eo omnes pctoꝛes terre]. Feces dicunk: reliquie vini considētes in densissimā crassitudinē: ad quas solet puenire/q̄n liquoꝛ ille supioꝛ ꝑbak expēsus. Sed q̄: anterius plenū calicē diximus: iuste hic negauit fecē eius exinanitā: ad quā puenire nō potuit: q̄m cūctis potantibus eius plenitudo nō deficit. Feces em̄ hic nō fordes: sed ima illa/atq̄ vltima vini debemus accipere. Naz quomō feces habere potuit: qđ merū/atq̄ purū ante declarauit? Sed vt ad istā fecē cognoscendā minime fuisse puentū: redit ad poculum plenū dicēs: Bibēt ex eo oēs pctoꝛes terre. Hic significat (qđ sepe diximus) iudeos in fine seculi cū alijs pctoꝛibus de isto calice bibituros: q̄n credere meruerint/ecp ecclie catholice adunata fide cōiunxerint. Omnes em̄ ad illā partē pertinent: que credere (dño prestāte) meruerint. Multi em̄ peccatoꝛū in sua obstinatiōe manseruri sunt.

Jdj.

Alt.non hꝫ.

Alt.annunciabo in seculum.

[Ego autem † in secula gaudebo: cātabo deo iacob]. Gaudebo et cātabo/christus dicit de mēbris suis: qui gaudet dū ab eis gaudet/qui cātat deo iacob dū psalmodiam dicit ecclesia. Quecūq̄ em̄ mēbra bene ge-

rūt: hec (sicut sepe dictū est) capiti ratiōabiliter applicāt. [Et oia cornua peccatoꝝ cōfringā: et exaltabūtur cornua iusti]. Ecce vox iudicis: ecce vox omnipotētis insonuit. Nā qui ante psallebat in membris suis: modo ꝓfringit cornua pctoꝛis. In illa quippe iudicatiōe oīs potestas humiliabit impioꝝ: et cōfracta disperēsut que hic magnis sublimitatibus eriguntk. Respiciāt ergo supbi q̄ sit hic turpe mutilū pecus: et erubescāt se inde pferre/ vñ futura illis deformitas cognoscik imminere. Sequit Et exaltabūt cornua iusti. Que figura dicit Catachresis: id est abusio: quotiēs aliena rerū nois nō habētibus cōmodant. Cornua ei iusti/munera sunt futuri iudicij: q̄ reuera firmiter erigūt: qm̄ in eterna pulchritudine ꝙmanebūt. Peccatoꝛū hic cornua videmus: q̄ ibi nō erūt: iustoꝝ hic nō cernimus/ q̄ ibi ꝓpetuo munere ꝓcedunk. O humilitas eximie decorāda: q̄ hic cerneris destituta. Qm̄ magꝰ preciū habere poterit deꝰ tuū: q̄ vt ille eaz hic assumpserit/de quo cūcta beatitudo sine fine gaudebit? Cōclusio.

Slbe.

Exo.19.

¶ Audiuimus verba dñi: non de altitudine celi/ sed de sancta scriptura psalteri: cui tāto libentius pareamus/quanto nos cōmuniter monuisse dignatus est. Nam cum dñs moysi locutus est: fulgura micuerunt: cōcrepuerunt tonitrua/ mons quoq̄ sina totus fumauit/cūctos terroꝛ mortis inuasit: et vitale mādatū sic ꝙuenit ad populos/vt magno se putarēt discrimine perituros. En beneficia dñi saluatoꝛis/si intelligātur mgiter admirāda: linguam ipsius quotidie gestamus in manibus. Volūta dñica pater nobis litteris cōprehēsa diuinis/ et ꝙ corporalem prestat aspectū: vt intus cordis oculos salutariter instruak. Hunc̄q̄ tacet: si eū in scripturis suis cōsulere festinemus. Semp ad salutaria respōsa paratus est: nec absens aliq̄n redditur/si eum puris mentibus appetamus. Quaꝓpter abiciamus (vt psalmꝰ monet) supbiam/que sceleratos ab ipso diuidit: amemus humilitatē/que sanctos illi celesti charitate cōiūgit.

¶ Explicit expositio in psalmum. 74.

¶ In finem in laudibus psalmus asaph canticum ad assyrios. Lxxv.

Notus in iudea deus: in israel magnū nomen eiꝰ. Et factus est in pace locus eius: et habitatio eiꝰ in sion. Ibi confregit potētias: arcū/scutū/gladiū et bellū. Illuminās tu mirabiliter a mōtibus eternis: turbati sunt oēs insipiētes corde. Dormierūt somnū suum et nichil inuenerūt: oēs viri diuitiarū in manibꝰ suis. Ab increpatiōe tua deꝰ iacob: dormitauerūt qui ascēderūt equos. Tu terribilis es et quis resistet tibi: ex tūc ira tua. De celo audituꝫ feciſti iudiciū: terra tremuit et quieuit. Cum exurgeret in iudiciū deus: vt saluos faceret omnes māsuetos terre. Qm̄ cogitatio hominis cōfitebit tibi: et reliquie cogitationis diem festū agent tibi. Vouete et reddite dño deo vestro: oēs qui in circuitu eius affertis munera. Terribili/et ei qui aufert spiritū ꝓncipum: terribili apud reges terre.

INTER. OMnia verba huius tituli ex precedentibus expositionibus debēt esse notissima. Restat ergo qđ nouū intulit/ ad assyrios explanare. Assyrij/dirigentes mte pretarit: qui iam fidei regulis docti/ rectis semitis ambulare cōtendūt. Hos alloquitur Asaph/laudes dñi mirabili varietate decantans. Diuisio.

Asaph/cuius vocabulū interpretari diximus synagogā. In prima parte dirigēres id est fideles alloquit iudeos:designās vbi nomen dñi factum sit virtutū declaratione notissimū. Secūda parte dicit admiranda que gesserit. Tertia omes deuotos admonet: vt deo terribili munera offerre nō desinant/ qui spiritū principū salutari emendatiōe purificat. Que partes diapsalmatū sunt interpositione diuise. Expositio.

Notus in iudea de⁹:in israel magnū nomen eius]. Potest hic versus nonnullam facere questionē/cur dictus sit in iudea notū deū: vbi magis christum dñm cōstat esse crucifixum. Sed quid sit iudea debemus inquire re: vt nobis possit veritas sentētie relucere. Quāuis etenim in duodecim tribubus iudeorū fuerit populus distributus:a Juda tm filio Jacob iudeos cōstat esse vocitatos:ex cuius genere reges sibi diuina dispēsatiōe creauerūt: vt vena illa regalis origine carnis puenret vsq ad principis celestis aduētū. Quapropter in INTER. deā veram christi cōstat esse ecclesiam. Judea em cōfitēs interpretat:credēs in illū regem/qui p virginem Mariā venit ex tribu iuda. Nam illi indei ppie nō dicunt/q se a christo/id est a iude genere extraneos reddiderūt:vnde eis nomen cōstat impositū. Ipsi enim in Joan.19. dñi traditione dixerūt Nos regem non habemus/nisi cesarē. Unde ergo iudei veraciter dici possunt:qui nō regem christū/sed cesarem se habere pfessi sunt. Se- INTER. quit In israel magnū nomē eius. Israel interpretari diximus vir videns deū. Et quomodo sibi illud nomen rationabiliter vendicare possunt:qui deū nō agnoscētes/tangq hoiem crucifigere decreuerūt. Sicut dicit 1.Cor.2. apls: Si cognouissent/nūq dñz glorie crucifixissent. Amiserūt ergo z illud nomen/q manifestari ei⁹ nequaq credere voluerūt. Miserrimi hominū:qui cū muneribus sacris simul z noīa perdiderūt. Ad illos ergo(vt diximus)hic psalmus loquitur:qui vero lumine radiati/a perfidoz iniquitate discreti sunt. Quibus reuera magnū nomen est dñi:quādo eum puro corde cōfiteri tur regem regū:z dñm dñantium. [Et factus est in pace locus ei⁹:z habitatio eius in sion]. Mirabilis/brevisq sentētia: quādo locū dñi pacem esse pfessus est: qz nescit in alio requiescere:misi q se nouit(dño prestāte)tranquilla cōuersatiōe tractare: sicut scriptum est Super quē requiescit spiritus meus:misi sup humilē/ z quietū/z tremētem verba mea. Sed ille pacē phak habere cū dño/qui aduersum mādata ei⁹ cōtraria voluntate nō litigat:q sequit iussa dominātis/et ad omne preceptū diuinū suū flectit arbitriū. Pax em vera est cōcordiam habere cū moribus pbis:et litigare cū vitiis. Inspiciendū quoq q locū dño dedit:qui loco nō claudit. Sed cū vbiq sit totus/nec aliquibus spacijs ambiat: localiter tm inesse dicit/quib⁹ ppiorius adesse INTER. dignat. Sequit Et habitatio eius in sion. Sion/(sicut sepe diximus)mons est hierosolymis cōstitut⁹: cui nominis interpretatio est speculatio:p quam deus fidelium corde pspicitur. Nam cum se oculis carnalibus deitas reuerēda non pādat: cogitationi tē purissime se diuinitas summa nō denegat. Ex ipsa em visu videl parte/vnde ei⁹ portamus imaginē. Nam z ipse mons fit sion:qui eū meruerit sincera mente cōspicere. In illo ergo habitat/a quo pbatur intelligi: mirocq modo in sanctis tm mentibus requiescere dicit/qui omnē locū spaciosa largitate cōplectit. [Ibi confregit † cornua Alf. potentias. arcuū/scutū/gladiū/z bellū]. Ibi/in illa pace scilicet z in illa cōtemplatione deitatis quā supius dixit. Nā vbi dño pacis habitare dignat/ista frangūt: nec possunt talia pualere: nisi vbi se humana cōcertatio pbatur accedere. Cornua arcuū/significant malitiā superborū:ex quibus venūt innoxijs vulnera z nefanda discrimina. Scutū/hic accipiendū est ad cōcertationes inquissimas:z diabolica fraude pūmptas. Gladius ad periculosa/atq manifesta vulnera. Postremū intulit bellum:qđ absolute paci mōstrat esse contrariū. Hec ola notū est cōfracta/atq minuta discedere: vbi ventre certum est pacis auctorez. Que figura dicitur SCHEM. Energia:id est imaginatio: que actus rei in corporeis oculis subministrat. [Illuminās tu mirabiliter a mōtibus eternis]. Venit ad secūdam partem:vbi diuersa dñi miracula cōsequēter exponit. Et ne quereretur ista illuminatio vñ puenire potuisset:addidit A montibus eternis:id est pdicatoribus: q vere montes eterni sunt:q perpetua et incōmutabili sublimitate consistunt. Terreni em mōtes/tēporales z inanimati sunt: tali munere dñi semp sapientes nouunt esse ppetui. Et pulchre veritatis ordinē custodiuit. Illuminare dixit dñm per montes eternos:q ipse pphetis atq apostolis dedit/qđ per totū mundū predicatiōe sancta vulgatū est. Et memoria recōdet:q p hoc epitheton eternis: veros pdicatores a falsis sequestrauit hereticis. Illi em eterni dici non possunt: qui quersitatis caduca docētes/cum suis dogmatibus abolent. [Turbati sunt omes insipiētes corde. Dormierūt somnū suū: z nichil inuenerūt omnes viri diuitiarum in manibus suis]. Superius dixit fideles a dño illuminatos esse per mōtes: nūc insipientes corde turbatos posuit atq cōfusos. Nō immerito:qm de predicatiōibus sanctis vñ illuminati sunt iusti/insipientes inde turbati sunt:et recedentes a vero lumine/ tenebrosa mūdi desideria sunt secuti. Isti dormierūt vigilantes/somnū q in bonis actibus habuerūt:qui cōfusis semp turbabant errorib⁹. Bene aūt somnū appellauit infidelitū vitā: qz vigilare nō est pfutura negligere/z caduca pquirere. Et bene addidit Suū:vt eos a beatoz cōsortio quiete discerneret. Nā iste somnus fallax/atq deceptor est:vt modo se gaudeant diuitias acquisisse/modo nobilissimo coniugio copulatos/modo claris honoribus fruisse subiectos. Sed vide qualis eos cōfusio subsequat. Et nichil inuenerūt viri diuitiarum in manibus suis:vt soli hominū perdāt/qđ minime posse derūt: fiat q illis in amissione luctus/q non habuerunt fruendo letitiā. Et intē de quēadmodū auaros designat/atq definit. Dicit em Viri diuitiarū:sz qui permissis suis captiua mē te deseruīt. Sequit pulchra Emphasis: vt adhuc in SCHEM. manibus suis querāt/cū se nichil tenuisse cognoscāt. Emphasis quippe est exaggeratio duplex. Una/que plus significat qđ dicit. Altera/que demōstrat etiā id quod nō dicit. Sed hic illa pars eius est/que significat etiā quod nō dicit. Nam ponēdo viros diuitiarū/ totius mūdi desideria eos habuisse designat: vt p similitudinē somni diuersa desideriī sui pceptiōe luderent. [Ab increpatiōe tua deus iacob:dormitauerūt qui ascēderūt equos]. Cū soleat increpatio strenuos

vtros cautos/atq vigilantes efficere:hic ab increpatione dñi/q est de⁹ iacob dormitasse dicit incredulos: vtiq/q sancta monita negligēter/atq stupidis mentibus audierūt. Sed q sunt isti q dormitauerunt:cōsequēter exponit. Qui ascenderūt equos:id est qui in superbiā crescētes quasi equis currētibus/mūdi istic illecebras quagāt. Et si causam tāte precipitatiōis excutias: feruor ille dormitat/ festinatio sterrit/ actusq ipse tam pceps somno sepult⁹ est. Talis fuit ille pharao: q ascendēs currus atq equos/ increpatiōe dñi obstinata mēte contēpsit:z dormitādo puenit ad eternum somnū:vbi nulla requies inuenit. [Tu terribilis Alf. Ex. es:z quis resistet tibi † tūc † ab ira tua:] Paulo antē Alf.non hz. tius intuemur quid versus iste pnūciet. Supius dixit increpare dñm eos q ascendūt equos:id est qui ad superbiam psiliunt. In ilia aūt iudicatiōe cūctis dicit esse terribilē:quādo in gloria maiestatis sue venies superbos addixerit/z humilibus corde ppetuā contulerit dignitatem. Hic em multi resistūt preceptis eius: quādo illa magis appetūt/ q ipsius monitis inhibēt. Tunc aūt quis resistet tibi/Hoc negative legēdū est: q: nemo tibi potest improborū resistere/ vbi cognoscūt dñm ola scelerata damnare. Tūc em dicit:id est tēpore iudicij: q etiā dies ire dicit et furoris:q: nichil vtiq p patientiam dissimulabit/qñ iam in impios vindicat. [De celo † iudicū iaculatus est: terra tremuit et Alf. auditū fecit iudicium. quieuit]. Hic virtus ipsa iudicatiōis exponit:q: de illa summitate potētie: sic descēdit iudicij tāq fortissima/certaq manu iaculū destinatū. Sz lācea ista plagam efficit tēporalem: illud aūt iudicium impios eterno vulnere sauciabit. Sequit Terra tremuit et quieuit. Terra(sicut sepe dictū est)hic significat corpulentos grauissimos peccatores: q diuine sentētie auctoMat.25. ritate damnādi sunt. Hi tremefiunt:cū audierint Ite in ignem eternū. Quiescūt/cuz in ppetua damnatiōe recipiūt. Sed quies ista sine requie est. Quiescūt em a malis operibus: sed in supplicio nō quiescūt/ quippe q eterna flamma cruciandi sunt. [Cū exurgeret in Alf. mansuetos. iudiciū deus:vt saluos faceret omes † quietos terre] Versus iste ad superiora iūgendus est. Dicit em Terra tremuit z quieuit:cū exurgeret in iudiciū de⁹. Bene aūt dicitur exurgere in iudicio suo:qm hic quietus ola putauit/cū iudicatus est christus:cuius z ibi cuncta sub trāquillitate dijudicet. Sz exurge/tractū est a iudicibus mūdi: q qñ aliquid districta seueritate censuerint/dicunt exurgere:q: cōmoti vident cōmissa crimina vindicare. Et ne iudiciū illud ad solā damnationē malor⁹ crederes esse faciēdū: addidit Et saluos faceret oēs quietos terre. Quieti terre sunt/q nullis vitijs mūdi hui⁹ inflāmata volūtate rapiunt:sed equabili se moderamine tractātes(sicut supius dictū est) pacem mētis pbant habere trāquillā. Hi salui fiūt/cū dono Alf.qm. dñi premia pmissa recipiunt. [† Quia cogitatio hois Alf.cogitationis. cōfitebit tibi: z reliquie † cogitationū diē festū agēt tibi]. Venit ad tertiā partē:monens vt q: solus est dño cui festiuitas summa debeat:reddāt vota deo terribili/q superbiā principū cōuertere pōt ad humillimā sanctitatē. Cogitatio vero nostra primū confitet deo:qđ pterita humili satisfactiōe dānauerit. Sz q: fragilitas humana semp debz lugere qđ peccat/addidit Et reliquie cogitationū diem festū agēt tibi. Reliquie cogitationū sunt post effusas lachrymas/ z assiduam ptritionē cordis/ pteritoq criminū recordata pnicies Hic dño aget diē festū:qñ se ab illo interitu peccatoz sentit esse liberatum. Hinc est qđ hebrei emūdati soDibus peccatoq festiuū munus dño tubent offerre:qđ z quinquagesimus psalmus michi videt tangere. Nā cū dicit Asaph quaq⁹ laua me ab iniustitia mea/et a delicto meo mūda me:preriti tēporis pnicies metu vēturi iudicij dño confitet. Quo etiā audire agentē pphetā in spū diem festū:post multa cōsequit. Tūc acceptabis sacrificiū iustitie/oblatiōes/z holocausta:tūc imponā sup altare tuuz vitulos. Sic beata germanitas psalmoz mutua sibi veritate cōsentit. [Vouete z reddite dño deo vestro: oēs qui in circuitu ei⁹ offertis munera † terribili]. Cum ola pcepta dñi nos implere cō uenīat/sitq nobis necesse vocē eius iussionis audire: hic admonet et Asaph vt primū vouere/ postea reddere debeamus. Nō immerito:q: sunt multa q etiam nō pmittētes debeamus exoluere:vt est illud Nō occides/nō mechaberis/nō furtum facies:z cetera delicta que veramur efficere. Alia sunt q nisi voueamus/ implere nulla lege cōstringimur: vt virginitatē seruare/heremū petere/ z quotidiana nos maceratiōe iemnijs cōstringere. Talia ergo muitat pmitti: q nisi polliceamur/omnimodis nō debemus. Licet em z coniugū querere/z in sancta ecclesia cōmorari/z cōpetenti refectiōe gaudere:sed tm his meliora cū pmitta fuerint uber esse reddenda:sicut dicit apls. Qui matrimonio iūgit virginē suā/bene facit: z q non iūgit/me- 1.Cor.7. lius facit. Addidit Deo vestro/vt significet fideles: q cultura sancte trinitatis exuitāt. Sequit Deō q in circuitu eius offertis munera. Isti sunt oēs quibus dixit Vouete z reddite:nō hereticis vtiq/nec paganis:sed eis q altari eius munera reddere catholica institutione festinat. In circuitu quippe res agit:cū munera fidelitū sacratissimis altaribus offerunt. Nā q ait Terribili/specialiter respicit ad deuotos:quibus etiā suauis esse dinoscit:sicut legitur Seruite dño in timore:z exultate ei cū tremore. Nā prauis z contemptoribus Ps.2. terribilis nō est. Nā si dñm metuerēt vtiq honesta se cōuersatiōe tractarent. [† Et ei qui aufert spiritū principū/terribili apud reges terre]. Adhuc magnificen- Alf. Terri- tiam dñi fidelis predicator exponit. Dicit em vouendum illi terribili/q aufert spiritum principum:id est superbie/vel tumoris. Et vt cōuersos deberes aduertere/intulit A pud reges terre: vtiq q corpus suū regere/ac moderari dñi munere meruerūt. Hic em superbie spiritu vacuatos reges intelligamus:non potestate pretumentes:q: magis in ista parte miraculum est q superba tumidi non sunt puniti:sed potius indulta conuersione liberati. Conclusio.

¶ Ecce ille Asaph q in titulo dictus est commonere dirigētes/ vsq ad dñi christi sacramēta peruenit: terribilem regibus pnūcians/quē crucifigendum hebreorū clamauit insania. Quapropter intelligite pertinaces: q: dirigentes nō estis/sed potius errātes: qui audire noluistis tam saluberrimū per cūcta monitorem. Et ideo dispersi per aliena regna viuitis/sacrificia non habetis: qui sceptrū noluistis patrioticum diligere/sed romanū. Nam dum confitentes latino sermone dicātur iudei: quem admodū sic appellari potestis tam grauiter obstinati? Cur ergo vltionem tantam non aduertitis:qui ipsum quoq nomen post omnia perdidistis? Dimidiatus est hic textus psalmorū/z quantos dñi largitate transiuimus: tanti nobis ad finem superesse noscūtur. Oremus vt qui nobis gratiā prestitit in preteritis: ipse nobis auxilium concedat efficaciter in futuris.

¶ Explicit expositio in psalmum. 75.

C In finem p Jdithun psalmus Asaph. Lxxvi.

VOce mea ad dñm clamaui: voce mea ad deū/et intendit michi. In die tribulationis mee deū exquisiui manib⁹ meis nocte cōtra eū: et nō suz decept⁹. Renuit cōsolari aīa mea: memor fui deī/et delectat⁹ sum: et exercitat⁹ sum et defecit spūs me⁹. Anticipauerūt vigilias oculi mei: turbat⁹ sum/et nō suz locutus. Cogitaui dies antiquos: et annos eternos in mēte habui. Et meditatus sum nocte cuz corde meo: et exercitabar et scopebam spiritū meū. Nūquid in eternū pjciet deus: aut nō apponet vt cōplacitior sit adhuc? Aut in finē misericordiā suaz abscidet: a gñatione in gñationē? Aut obliuiscet misereri de⁹: aut ꝓtinebit in ira sua misericordias suas? Et dixi nūc cepi: hec mutatio dextere excelsi. Memor fui operū dñi: qz memor ero ab initio mirabiliū tuoꝝ. Et meditabor in oibus opibus tuis: et in adinuētionibus tuis exercebor. Deꝰ in sctō via tua: quis deꝰ magnus sicut deꝰ noster: tu es deus q̄ facis mirabilia. Notā fecisti in populis ꝓtutē tuā: redemisti in brachio tuo populū tuū: filios iacob et ioseph. Viderunt te aque deus: viderūt te aque et timuerūt: et turbate sunt abyssi. Altitudo sonit⁹ aquaꝝ: voce dederūt nubes. Etei sagitte tue transeūt: vox tonitrui tui in rota. Allūxerūt coruscationes tue orbi terre: cōmota est/et ꝓtremuit terra. In mari via tua/et semite tue i aquis multis: et vestigia tua nō cognoscent. Deduxisti sicut oues pplz tuū: in manu moysi et aaron.

Alt. voce.

IN finem/notū est significare dñm saluatorem. In Jdithun quoq; transilientes eos/in suptoribus titulis diximus nomen istud q̄d debeat indicare. Asaph cōgregationē appellari manifestū est. Sic illoꝝ nomiū expositione tractata/cōgregatio debet aduerti: que vitia istius seculi gloriosis passibus transiliit: et ad illū finē peruenit/cui nichil potest simile reperiri. Totus ergo psalmus hic a fideli congregatione cantabitur: que Asaph nomine cōtinetur. Diuisio.

SCIBE.

ASaph iste quem diximus vitioꝝ transilitorem In prima narratiōe psalmi ad dñm se clamare testatur: et tribulationibus suis (qs̄ solet fidelibus accidere) se magis instruat eruditum. Secūda narratiōe cogitationes enumerat: que solēt pullare in hoc mūdo corda laboriātium. Tertia/beneficio diuinitatis in meliorē sensum se asserit pmutatū: vt operā/potentiamq; dei fixa mēte cogitaret: quibus rebus cognoscit assidua exercitatione pfecisse. Quarta narratione psequitur quēadmodū per dñm saluatorem facta sint in populis diuina miracula. Expositio.

Mat. 6.

Ps. 38.

Abachuc. 3

Ps. 118.

Ps. 76.

Ps. 72.

Isa. 22.

Alt. ptra eū
Alt. renuit.
Alt. anima mea.

Alt. non hz.

Alt. cōplacitior

Alt. non hz.

nos ceperit gratia diuina satiare. Sequit: Exercitat⁹ sum et defecit paulisper spūs meus. Exercitatū se dicit in illa cōtemplatione diuina: cū tractaret qua sapiētia cuncta disponat: quali potentia vniuersa cōtineat: ola simul faciēs et tā multa mirabili ordinatiōe dispēsans Et necesse erat vt intellectus eī⁹ deficeret: cū se in vna retractatiōe tā innumerabilia: tā ingētia ꝓgregassent sicut alibi legit: Considerauī opa tua et expaui. Bene aūt posuit Paul⁹ per: qm̄ et si ad tēpus vitus est defecisse: paulo post intellexit potuisse recreari. [Anticipauerūt vigilias oculi mei: turbat⁹ suz et nō suz locutus]. Venit ad scām narrationē: in qua cogitationū suarū estus enumerat. Dicit enim oculos suos ātecipasse vigilias: quas in dei laudib⁹ soleniter exhibebat. Jtas/ vsus noster ꝓsuevit vocare nocturnos. Hoc enim illis necesse est ꝓtingere: qui ad spūales cogitationes semp intēti sunt. Reddit enim cura pugiles sensus: nec somnū captūt: nisi qui vniuersa sollicitudine vacuank. Sequit: Turbatus sum et nō sum locut⁹. Ostendit reuera tps fuisse nocturnū: qm̄ ipse homo recogitās animi sui secreta pquirit. Turbat⁹ est q̄ppe recordatiōe peccatū: q; humanū genus in delictoꝝ pcipitia coruebat: et pio dolore p alios cructabatur: qui tā vitia mūdana trāscenderat. Tacuit ergo: qm̄ pfunda nocte nō habebat solatiū humani colloquij: quo tpe cautius cogitat quicq; deliberat. [Cogitaui dies antiquos: et annos eternos]. Ingredit deliberatiuū dicēdi gen⁹: qs̄ suis mēb⁹ diligēter explicitū: in hui⁹ partis fine mōstrabimus. Dicit ergo quare turbat⁹ est: qm̄ dies cogitauit antiquos: Ade videlz: quib⁹ humanū gen⁹ pctis tenebat obnoxiū. De quib⁹ et alio loco dicit: Ecce veteres posuisti dies meos. Sed isti tpales atq; caduci sunt: et labili vartetate fugitiui. Sed ꝓtra dies antiquos/ annos ponit eternos: qi sicut isti momēto pereūt: sic futuri penni longeuitate cōsistūt. In istis moꝝ dñatur: in illis regnat vita ꝑpetua. Isti edaci tristicia corrodenk in illis iusti secura felicitate gaudebūt. In istis denicq; fugit omne qd venerit: in illis stabit quicq̄d accesserit. Sed q̄d est hoc: q̄ iste vir tā deo dedit⁹ cōtra dies antiquos eternitate ponit annoꝝ? Cogitabat em̄ cur labētes dies et quos tenere nemo possit: tāto opere deside ret et q̄rat humanitas: et illos eternos q̄ soli nobis sunt specialiter appetēdi negligam⁹: cōtēnam⁹: nec credamus esse: dū eos in ꝑsenti nō valeam⁹ aspicere. Merito ergo turbat⁹ est: qui tā prauis ꝓsuasionib⁹ peccatores cognouerat subiacere. [Jn mēte habui. Et meditatus sum nocte cū corde meo: et exercitabar et vētilabā in me spūm meū]. Caput istius versus superiori iūgendū est. Est enim: ita et annos eternos in mēte habui: nō sicut stulti: q̄ hoc qd audiūt nec credūt nec; in sua memoria reponūt: sed oblutioni mandāt qd negligentius acceperūt. Jste em̄ in mēte habuit annos eternos: qm̄ credebat esse vēturos. Meditat etiā cū corde suo: qui aīam suā facit aliq̄d cū ratione tractare. Cū illa enim loq̄mur tacitī: cū illa exercemur quieti: nec soli sumus qm̄ cū ipsa suscepta altercatione cōfligimus. Sequit: Exercitabar et vētilabā in me spūm meū. Proprie actus ipse deliberationis exprimit. Exercemur enim qm̄ q; re tractatiōes innumeras estuam⁹: et quasi in palestra aie spūali cōcertatione fatigamur. Ventilat aūt spūs: cū huc atq; illuc in vēti more celerrima cogitatione trāsferk. Spūs em̄ virt⁹ est aie: q̄ intentiones eius implere ꝓuēdit. [Et dixi: nūquid in eternū pjciet de⁹: aut nō apponet vt ꝓplacitū sit et adhuc]. Cū iste Asaph transilitor vitioꝝ totius mūdi cogitaret angustias: et spūs ei⁹ diuinis meditationib⁹ exercere: dixit: Nūq̄d de⁹ in eternū pjciet genus humanū: vt nō ei aduenīt⁹ sui miseratione ꝓspiciat? Ille em̄ tā būficia dñi futura sentiebat: qui de celestis misericordie pmissa pirtate tractabat. Sequit: Aut nō apponet vt būplacitū sit ei adhuc? Jstud Nonne quaq; negātis: sed potius affirmantis est. Apponet em̄: id est pstabit: vt ei būplacitū sit genus humanū: qn̄ dignabit incarnatiōis sue declarare mysteria. Nō aūt ait Adhuc: expectātis est: non dolētis. Nā q̄uis fieri posse crederet: emergere tamē subsequēti tpe ꝓfidebat. [Aut in finē misericordiā suā abscidet a ꝓ seculo et gñatione]. Misericordia dñi est: q̄ de maria ꝑgine nasci ꝑm carnē p nīa infirmitate dignatus est. Hāc dño nō abscidit: quā p hoim salute p ꝓphetas cecinit esse vēturā. De quo loco: Stephan⁹ epūs mēcyclis ad Leonē principē scribens mirabiliter dicit. Jndur⁹ est fili⁹ tunicā corporis: hoc est integrū hoiem de scta ꝑgine: quā sctūs ipūs texuit ineffabiliter in ingressu inenarrabiliter: in egressu cōprehēsibiliter. Ingressus est inuisibilis: egressus ē vilibilis. Ingressus est de⁹ verbū: egressus est idē et homo. Jn finē ꝓ significat plenitudinē tpis: qn̄ venire dignat⁹ est. De quo tpe Joānes ap̄l's dixit: Filioli nouissima hora est. Addidit: A scło et gñatione. A scło: in quo decretū fuerat vt veniret. A generatiōe: iudaica scz: quos carnis cognatiōe etiā fratres appellare dignat⁹ est. Ōpmissio gloriosa: o ꝓceptio salutaris: si agnoscere meruissent: qd eis singulari munere pstabat. [† Nunq̄d obliuiscet misereri deus: aut cōtinebit in ira † misericordiā suā]. Obliuiscī illud possumus qd nobis accedit et recedit. Deo aūt cui mia substāt aliter inest: quē admodū potest obliuiscī qd ab ipso nō ꝓbat auferri? Hinc ergo ꝓnūciabat misereri deū: q: ei⁹ puidebat aduentū. Ha q̄ fortior mia: q̄ vnde mūdi clades cognoscit esse sublata? Sequit: Aut ꝓtinebit in ira misericordiā suā. Respice q̄ mirabili ordine aduēt⁹ iste descript⁹ est. Ubiq; misericordia ponit: q: miseris res tā ta prestat. Facilū est em̄ dño ꝓtinere irā: q̄ ab ei⁹ trāquillitate cognoscit aliena. Sed magis ad misericordiā ꝓnus esse credak: que nunq̄ ab ei⁹ maiestate diuidit: sicut p Esaiā dicit: Nō in eternū videꝝ in vobis ero: neq; p oē tps irascar vobis. Quapropter nō in ira ꝓtinebit misericordiā: sz in misericordia trā port⁹ abstinebit: si tū in hoc sctō cōuersio deuota ꝓueniat. Et memento q̄ ira in dño abusiue nō ꝓprie dicak. Peractū est deliberatiuū dicendi gen⁹: cui⁹ mēbra suis ꝓfib⁹ apta reddam⁹. [Cogitaui ipsius habuit dies antiquos et annos eternos suos q̄litatib⁹ et efficētijs cōparare: q̄s partes i sua mēte reposuit: et in eis spūm suū diuinis fluctuationib⁹ vētilauit: elegit tū tertie partis (sicut in deliberationib⁹ fieri solet) certā absolutāq; sniam. Dixit em̄: Nūq̄d in eternū pjciet de⁹ vt nō apponat vt būplacitū sit et adhuc? Et reliquos duos ꝓsius qui in ꝓdictā videnk cōuenire sententiā. [Et dixi nūc cepi: hec mutatio dextere excelsi]. Interiecto diapsalmate secūdo: venit ad tertiā narrationē: vbi post cogitationē bonoꝝ: trāslat⁹ ad saluberrimū sensum: cōpetēter se asserit imutatū. Dicit enim primo: Nūc cepi: quasi sapere: quasi intelligere: q̄si ad lumē splēdidissimū puenire: quippe q̄ letatur⁹ erat in operib⁹ dñi. Sz q̄d sit istud Nūc cepi: sequēti sentētia declarak. Que figura dicit Eph exegesis: id est explanatio dicti suptoris. Dicit em̄: Hec est mutatio dextere excelsi. Mutatio: nomē equiuocū est. Nā mutati dicimur: qn̄ in pessimā partē errore aliquo faciente delabimur. Sed ne tale hic aliq̄d sentiret: cōmutationē in

Abl. et Alt. scopebam

Abl. generatione in generationē

Ps. 101.

Joan. 2.

Alt. aut obliuiscetur
Alt. sua misericordias suas

Abl. scie

SCIBE

se dicit facta: quã dextera dñi ꝓfecit opari. Dextera enim excelsi, christus est dñs: p quẽ sic sum⁹ cõmutati: vt de cõditõe seruili mereamur etiã ei⁹ filij nũcupari. Hãc in se cõmutatiõne fieri sentiebat: quã cõcedi christiano pplo qñq; gaudebat. [Memor fui operũ dñi: q; memor ero ab initio mirabiliũ tuorũ. [Cõmutationẽ de se factam in sua dicit gmanere memoria: q; meliora mereat suscipere: q; collata bona de corde nõ ꝑdat amittere. Sed ne tñ de se exultare videret: sequitur: Quia memor ero ab initio mirabiliũ tuorũ: vtiq; q̃ humano generi piꝰ miserator indulsit. Primũ: q; Adam fecit ũã imaginẽ z similitudinẽ suã. Deinde: q; obliationẽ abel iussit suscipere. Q; in arca noe crescẽte diluuio: in ministeriũ ecclesie aialia diuersa saluauerit. Ut abrahã filiũ suũ offerẽte: typũ sui aduẽtus celesti pietate monstrauerit. Postremo: q; ipse ad liberãdũ hoiem venire dignatus est. Hec erant ab initio credo mirabilia que sanctũ virũ sua recordatiõe mulcebãt. [Et meditabor in oibus operib⁹ tuis: z in † obseruationib⁹ tuis exercebor]. Cognoscamus quo puenerit mũdi istiꝰ trãsitor egregius. Promittit enim se misericordia dñi suffragãte in ei⁹ operibus. i. in scripturis diuinis assidua cogitatiõe meditari: vbi nullũ tediũ: nulla satietas est: sed q̃tũ quis plus hauserit: tãto amplius dulcia sensa ꝙquirit: vnde centesimus octauusdecim⁹ psalm⁹ multa dicturus est. Sed q; fidelibus nõ sufficit solũmodo legere: nisi etiã bonoꝝ operũ fructꝰ sedula pietate monstrare: dicit: In obseruationib⁹ tuis exercebor: id est in ꝑceptis tuis salutarib⁹: humili deuotiõe ꝓfabor. Exercitatio enim bene nra dicit: q̃ tussa dñi ipso miserãte peragimus. [De⁹ in scto via tua: q; de⁹ magnus sicut de⁹ noster]? Uenit ad laudes dñi: quib⁹ fortitudine ei⁹ mansuetudinẽq; cõmemorat: vt benivolentiã pissimi iudicis facilius impetrarẽt iterata preconia. Apparet quippe sanctũ virũ certissima fuisse politicũ. Cõstat enim z libris eũ z operib⁹ eruditũ: q̃ ad paternas laudes deuota exultatiõe ꝓrupit. Dicit enim: De⁹ in scto via tua. Sctũs: christꝰ est dñs: sicut ipse dicit: Custodiam meã q̃m sanct⁹ sum. Idẽ ipse viã se dicit: vt est illud: Ego sum via veritas z vita. Sed cũ fidẽ hoibus ꝑbuit qua pater ꝓfectissime nosceret: via ꝓis iuste vi quia q ipsum quẽadmodũ trinitas coleret accepim⁹. Ipse enim dixit: Ite baptizate oẽs gẽtes: in nole ꝓis et filij z spũs scti. Sequit: Quis de⁹ magn⁹ sicut de⁹ noster: Ã quasi eruditꝰ in spũ sancto let⁹ exultat: potentiãq; dñi vniuersis ꝓferẽs simula christo: que falsa persuasione in terra colebantur: illa enumerans vilissima/infirma/despiciendaꝝ: dñs aũt noster magn⁹: fortis et terribilis: ola facies quecũq; vult in celo z in terra. Ergo hic versus ꝓtra illos increpãdos dicit: q; adhuc superstitionũ errore cecabant: vt infelices agnoscãt quẽ refugiunt/q̃s sequunt. Hoc schema vi Syndicalmos: q̃ latine interpretat collatio siue ziunctio. Fit aũt ex cõparatione cõtrariorũ: q̃ aut ꝑsone aut cause: siue in cõtrariis siue in simile cõparant. [Tu es de⁹ qui facis mirabilia † solus. Notã feciſti in pplis virtutẽ tuam]. Cũ dicit Tu es de⁹: essentiã diuine maiestatis ostẽdit: sicut ipse dicit: Ego sum q̃ sum. Esse eñ ipsi ꝓprie cõuenit: q; vt sit nullius adiutorio ꝓtinet: sed nature sue potẽtie semp magn⁹: semp excelsus: semp incõmutabilis ꝑseuerat. Quapropter ipse est q̃ facit mirabilia solus. Ã licet hic z scripturis suis facere sepe ꝑhibeatur: sol⁹ tñ est qui mirabiles opatiões ad effectũ sue volũtatis adducit. Sed videamus quare dixerit Solus: cũ z filius z spũs scꝰ cooperent in oibus? Solus dixit: q; trinitatẽ sctãm vnũ dñm: vnũ deũ veraciter ꝓfitemur: sicut ipse dicit: Audi israel: dñs de⁹ tuus de⁹ vnus est. Sequit: Notã feciſti in pplis ꝓtutẽ tuã: id est cũ in hũc mũdũ misit dñm saluatorẽq; sicut dicit apls: dei virt⁹ z sapiẽtia. Notũ enim fecit: q̃n eũ z illi notũ habuerũt q̃ factetenus sciebãt: et illi altius ꝓplant sunt qui eũ ꝓtus filiũ fideli mẽte crediderũt. Notus ergo factus est pplis infidelib⁹ solũmodo corꝑe: fidelib⁹ aũt et diuinitate: sicut in euãgelio dicit: Bti mũdo corde: q̃m ipsi deũ videbũt. [† Liberasti i brachio tuo ppl'm tuũ: filios † israel z ioseph]. Sẽsum excolit superiorẽ. Dicit enim q̃d ꝓsiterit humano generi paterna clemẽtia: q̃m in brachio suo: id est in dño saluatore liberauit ppl'm suũ: sicut legit: Et brachiũ dñi cui revelatũ est? Et ne haberes ambiguũ quẽ populũ liberauit: sequit: Filios israel z ioseph. Populũ sepe dixim⁹: intellectu pluralẽ numerũ ꝓtinere: cuius singulariter ꝓlatus esse videat. Qua ꝓpter filios israel: iudaicã plebẽ que tñ credidit debem⁹ accipere. Joseph: alterã que venit ex gẽtib⁹. Sed siue q̃ credidit de indeis: siue que de gentiũ vocatione collecta est: vnus est dei ppls: cuius rpe credulitatis sue diuisus esse videat: sicut in euangelio dicit: Sũt aũt oues q̃ nõ sunt ex hoc ouili: oportet me et eas adducere vt sit vnum grex z vn⁹ pastor. Nã noie Joseph: gẽtiũ fidẽ nõ incõuenienter aduertim⁹: q; ille Joseph: cuius filij fuerit Jacob: qui primo vocat⁹ est israel: tñ q; tradit⁹ est a fratrib⁹ z puenit ad gẽtes: vbi honorabilis habebat z potens: ita vt ei⁹ arbitrio egyptior terra regeret: rõnabiliter ei⁹ nole gẽtes indicant q̃ dño saluatori devota mẽte crediderũt. Nã z ipm nomen Joseph: indicat crescẽs: q; gentibus cõuenienter aptat: ex quib⁹ christus ecclia semp augebat. Ergo sensus iste est: q; z de pplo israelitarũ: z de gentiũ cõgregatiõe liberauit eos i brachio suo: id est in dño saluatore: q; et credere puro corde maluerũt. [Uiderũt te aque deus: viderũt te aque z timuerũt: z † turbate sunt abyssi]. Uenit ad quartã narrationẽ: vbi tam letus refert quas virtutes christi dñi mateſtas effecerit. Nã de quo dixerat psal⁹. Notã feciſti in pplis ꝓtutẽ tuã: nũc dicit de ipso: Uiderũt te aque deus. Per aq̃s pplos significare freqnter scriptura diuina testat: q̃n eas z videre cõmemorat z timere. Ipse sunt eñ aque: que sensu rõnabili dñm cognoscere vel metuere potuerũt. Nã vide quid addidit: Uiderũt te aque z timuerũt: q̃n vtiq; in bruto elemẽto nõ poterat euenire vt tantã miraculoꝝ manifestationẽ cognoscerẽt z timerẽt. Sequit: Et turbate sunt abyssi. Id est pplos z in hoc sermone debem⁹ numerosiores aduertere: q; more hũdi elemẽti: vitioꝝ flatibus cõmoueñt. Sed feliciter tũc turbati sunt: q̃n ad ꝙuersionis studia puenerũt. Et intẽde q̃d subsequẽtia vsq; ad finẽ psalmi: p figurã parabolen dicunt q̃n res genere dissimiles sibimet comparant. [Multitudo sonitus aquarũ: vocem dederunt nubes. Etenim sagitte tue † ptransierũt]. Multitudo sonitus aquarũ est: q̃ psalmodia dulcis offertur: q̃n gemitꝰ⁹ ac lachrymis culpa diluit: q̃n gre p suscepto munere referunt: z quasi mari ꝓfragosum: ita in scto ecclesijs resonãt diuersa vota pplorũ. Sed quare sit factus sonitus: multitudines aquarũ pulchre subiecit: q; vocẽ dederũt nubes. Nubes ꝑdicatores significare sepe tã dixim⁹: de q̃bus scriptũ est: Mandabo nubibus meis ne pluant sup eã imbrem. Qui vocẽ suã magnã dederũt: cũ ꝑcepta dñi vulgauerũt in toto orbe terrarũ: sicut z alius psalmus ante prediceuit. In omnẽ terrã exiit sonus eorũ: z in fines orbis terre verba eorũ. Hinc sonitus venit aquarum: hinc turbate sunt abyssi: quia verba ista predicationũ errantibus populis devotiora studia cõtulerũt. Sequitur: Etenim sagitte tue pertrãsierũt. Sagittas hic euãgelistas decenter aduertimus: qui predicationibus suis devotos pplos vsq; ad cordis intima medicinaliter transfoderunt non inflicto vulnere: sed salute. [Uox tonitrui tui in rota. † Illuxerũt coruscationes tue orbi terre: cõmota est z contremuit terra]. Et hoc quoq; comparatiue dicitur: quia tonitrui vox tota revoluitur: quasi de rotis ventre perstrepentibus audiatur. Sic enim cum de summo funditur spacio celorum volubili murmuratione pertranseunt: vt rotatus atq; sinuosus ipse sonitus sentiatur. Siue magis in rota orbem terrarũ debemus accipere: qui in speciem rote absoluta rotunditate concluditur. In rota ergo: id est in mundo: vox tonitrui eius egressa est: quando predicatores christi circulum totius orbis verbis tonantibus impleuerũt. Sed ille nubes: illa tonitrua: sequitur quid fecerũt. Illuxerũt coruscationes tue orbi terre. Dignis comparationibus beneficia diuina narrantur: vt res celestes supernis similitudinibus exponantur. Illuxerũt coruscationes: diuina precepta dicit veritatis lumine radiantia que tenebras hominũ p totũ mundũ salutari illuminatione fugauerunt. Dicit enim: tonitrua z coruscationes iste quid egerint: vt terra id est corpora nostra cõmouerentur z contremiscerent audito tãto miraculo. Cõmotos quippe z tremefactos illos dicit: qui verbũ dei fideliter audientes: ad cõuersionis studiũ christi munere puenerũt. [In mari via tua: z semite tue in aquis multis: z vestigia tua non cognoscentur]. Si ad litterã hoc velis accipere: in mari fuit via eius: quãdo super dorsa pelagi visualiter ambulans: Petrũ apostolũ vt ad se veniret euocauit. Siue magis illud intelligendũ est: In mari via tua: in cogitationib⁹ hominũ: que velut mare persidũ fluctuãt: vbi tamen ille vias habet: quãdo eos sibi larga pietate subdiderit: Atque multe: cõuersionũ est turba gentilium: vbi sunt semite dñi: id est vie ipsius: dum ad eos venire dignatur. Sequitur: Et vestigia tua nõ cognoscentur. Hoc cũ imputatione legendũ est: vt cũ palam venerit: tantisq; se demonstrauerit miraculis: non sit tamen cognitus ab infidelibus iudeis. Merito ergo illis exprobrat: qui tante mateſtati: z tam presentibus beneficijs credere noluerũt. Uestigia siquidem significant presentiam corporalẽ. Nam vestigium est plante signũ: quod facimus ambulantes. [Deduxisti sicut oues populũ tuũ: in manu moysi z aaron]. Cum hoc miraculum nulli alteri possit aptari: sine dubio z illa imputatio que precessit: quia non cognouerũt vestigia eius: ad populũ ꝓtinet hebreorũ. Deducti enim sunt in Moysi z Aaron manu: id est operatione: quã diuersorũ miraculoꝝ nouitate faciebãt. Et bene dixit: Sicut oues: non tamen oues: quia non credendo facti sunt hedi. Hic enim Sicut/veritatem non significat: sed imaginationẽ. Moyses aũt interpretatur assumptus: quoniã de flumine collectus est a filia Pharaonis. Aaron fo fortitudinis mons. Que nomina ipsas quoq; virtutes quas fecerũt videnꝫ exprimere. Moyses enim inter alia tubente dño in aquis est operatus: quando in mari rubro hebreos viam fecit habere terrenam: significans per baptismatis bonũ liberandum esse populũ fidelem Aaron ecclesie tenebat imaginẽ: quã bene monti fortissimo comparauit: que z honore sancto preminet: z fidei solicitate consistit. Isto enim ductibus israelitarum populũ diuina virtute legimus

esse liberatum.

Conclusio.

Eo idithun egregie: qui psalmũ mirabilis institutione cantastin tribulationibus exercitatus: negasti te vllo modo consolatũ. Deinde: deliberatio tua ad perfectã noscitur peruenisse sententiã. Tertio: sentis te iam feliciter immutatũ: nec tamẽ prosperis animũ relaxas. Sed cum te semper intentũ ad magnalia dñi profiteris: augmẽto quodã sapientie: tugiter profecisse cognosceris. Quarto: miracula christi sub magna exultatione celebras: et cũ diuersa percurris: institutionẽ christiano populo qua salutur ostendis. Presta dñe: vt solita nos tuãs pietate purgari: quatenus qui sumus actuum qualitate dissimiles: clementia tua faciat esse consortes.

Explicit expositio in psalmum. 76.

Intellectus Asaph. lxxvij.

Tendite populo meus legẽ meã: inclinate aurẽ vestrã in verba oris mei. Aperiam in parabolis os meum: loquar ꝓpositiões ab initio. Quanta audiuimus z cognouim⁹ ea: z patres nostri narrauerunt nobis. Non sunt occultata a filijs eorũ: in generatione altera. Narrates laudes dñi et virtutes eius: et mirabilia eius que fecit. Et suscitauit testimonium in iacob: et legem posuit in israel. Quãta mãdauit patribus nostris nota facere ea filijs suis: vt cognoscat generatio altera. Filij qui nascentur z exurgent: z narrabũt filijs suis. Vt ponant in deo spem suã: z nõ obliuiscantur operũ dei z mandata eius exquirant. Ne fiant sicut patres eorũ: generatio prauа z exasperãs. Generatio que nõ direxit cor suũ: z nõ est creditus cũ deo spũs eius. Filij effrem intendentes et mittentes arcũ: cõuersi sunt i die belli. Nõ custodierũt testamẽtũ dei: z in lege eius noluerũt ambulare. Et obliti sunt bñfactorũ eius: z mirabiliũ eius que ostendit eis. Coram patrib⁹ eorũ fecit mirabilia in terra egypti: in campo thaneos. Interrupit mare z perduxit eos: z statuit aquas quasi in vre. Et deduxit eos in nube diei: z tota nocte in illuminatiõe ignis. Interrupit petram in heremo: z adaquauit eos velut in abysso multa. Et eduxit aquam de petra: z eduxit tanq̃ flumina aquas. Et apposuerũt adhuc peccare ei: in ira excitauerũt excelsũ in inaquoso. Et tẽtauerũt deũ in cordib⁹ suis: vt peterent escas aiab⁹ suis. Et male locuti sunt de deo: dixerũt nunquid poterit de⁹ parare mensam in deserto? Qm̃ percussit petrã z fluxerũt aque: et torrentes inundauerũt. Nũquid z panẽ poterit dare: aut parare mensam ppl'o suo? Ideo audiuit

dñs ⁊ distulit: et ignis accensus est in iacob et ira ascendit in israel. Quia nō crediderūt in deo: nec sperauerunt in salutari eius. Et mandauit nubibus desuper: et ianuas celi aperuit. Et pluit illis manna ad manducandum: ⁊ panem celi dedit eis. Panem angelorū manducauit homo: cibaria misit eis in abundantiā. Transtulit austrū de celo: ⁊ induxit in virtute sua africū. Et pluit sup eos sicut puluerē carnes: ⁊ sicut arenā maris volatilia pennata. Et ceciderunt in medio castrorū eorū: circa tabernacula eor̄. Et manducauerūt ⁊ saturati sunt nimis: ⁊ desiderio eorū attulit eis: non sunt fraudati a desiderio suo. Adhuc esce eorū erant in ore ipsorū: et ira dei ascendit super eos. Et occidit pingues eorum: et electos israel impediuit. In omnibus his peccauerūt adhuc: et non crediderūt in mirabilibus eius. Et defecerunt in vanitate dies eorū: ⁊ anni eorū cum festinatione. Cū occideret eos querebāt eum: et reuertebantur et diluculo veniebāt ad eum. Et rememorati sunt quia deus adiutor est eorū: ⁊ deus excelsus redemptor eorum est. Et dilexerūt eū in ore suo: ⁊ lingua sua mentiti sunt ei. Cor autē eorū non erat rectū cū eo: nec fideles habiti sunt in testamento eius. Ipse autē est misericors ⁊ propitius fiet peccatis eorū: ⁊ non disperdet eos. Et abundauit vt auerteret iram suam: et non accendit omnē iram suā. Et recordatus est quia caro sunt: spiritus vadens ⁊ non rediens. Quotiens exacerbauerūt eum in deserto: in ira concitauerūt eum in inaquoso. Et conuersi sunt ⁊ tentauerūt deū: ⁊ sanctū israel exacerbauerunt. Non sunt recordati manus eius: die qua redemit eos de manu tribulantis. Sicut posuit in egypto signa sua: et prodigia sua in campo thaneos. Et conuertit in sanguinem flumina eorū: et imbres eorū ne biberēt. Misit in eos cynomiā ⁊ comedit eos: et ranam ⁊ disperdidit eos. Et dedit erugini fructus eorum: et labores eorum locuste. Et occidit in grandine vineas eorū: et moros eorū in pruina. Et tradidit grandini iumenta eorū: ⁊ possessiones eorū igni. Misit in eos iram indignationis sue: indignationem ⁊ iram ⁊ tribulationē: immissiones per angelos malos. Viam fecit semite ire sue: non pepercit a morte animarū eorum: et iumenta eorū in morte conclusit. Et percussit omne primogenitus in terra egypti: primitias omnis laboris eorum in tabernaculis cham. Et abstulit sicut oues populū suum: et perduxit eos tanq̄ gregem in deserto. Et deduxit eos in spe ⁊ non timuerunt: ⁊ inimicos eorum operuit mare. Et induxit eos in montē sanctificatiōis sue: montē quē acquisiuit dextera eius. Et eiecit a facie eorū gentes: ⁊ sorte diuisit eis terram in funiculo distributionis. Et habitare fecit in tabernaculis eorū: tribus israel. Et tentauerunt ⁊ exacerbauerūt deū excelsum: ⁊ testimonia eius non custodierūt. Et auerterunt se ⁊ non seruauerūt pactū: quemadmodū patres eorū cōuersi sunt in arcum prauū. In iram concitauerunt eum in collibus suis: ⁊ in sculptilibus suis ad emulationē eum prouocauerūt. Audiuit deus ⁊ spreuit: ⁊ ad nichilū redegit valde israel. Et repulit tabernaculū silo: tabernaculum suum vbi habitauit in hominibus. Et tradidit in captiuitatē virtutē eor̄: et pulchritudinē eorū in manus inimici. Et cōclusit in gladio populū suū: et hereditatē suam spreuit. Iuuenes eorū comedit ignis: et virgines eorū non sunt lamentate. Sacerdotes eorū in gladio ceciderūt: ⁊ vidue eor̄ non plorabantur. Et excitatus est tanq̄ dormiens dominus: tanq̄ potens crapulatus a vino. Et percussit inimicos suos in posteriora: opprobriū sempiternū dedit illis. Et repulit tabernaculuz Joseph: ⁊ tribum effrem non elegit. Sed elegit tribum iuda: montē syon quem dilexit. Et edificauit sicut vnicor̄nis sanctificium suuz: in terra quam fundauit in secula. Et elegit dauid seruum suum ⁊ sustulit eū de gregib⁹ ouium: de post fetantes accepit eum. Pascere iacob seruum suū: et israel hereditatem suam. Et pauit eos in innocentia cordis sui: ⁊ in intellectibus manuum suarum deduxit eos.

QUotiens intellectus inuenitur in titulis: magni cuiusdam rei nobis significantia declaratur. Nam cum intellectum generaliter dicamus: quicquid nos aduertere bonum malūq̄ facit: hic tamen intellect⁹ ponitur quando sensus noster pfecta intelligentia tendit ad dñm. Asaph vero diximus hebrea lingua signi ficare synagogam: latine collectionem. Sed quia intellectum premisit: fidelem hic synagogam loqui declarauit. Exprobrare enim malis nequeunt: nisi corda fidelium. Ditisio.

QUanto psalmus hic probatur esse longissimus: tanto studiosius debet numerosis distinctionibus aperiri: vt et per distinctionem melius eluceat: et ipsa partium sectione fastidiū longinquitatis abstergat. In prima parte psalmi: duo tm̄ versiculi persone dñi pbantur aptari: vt reuerentia cresceret sequentiū dictorū:

vbi ipse rex facere videbatur inimicū. Secūa partem latius loquitur Asaph: imputans iudeis q̄ tantis beneficijs dñi ertitisse, pbarent ingratitudi tñ prauitate distorti: cor suū neq̄q̄ dñi iussionibus admouerūt. In tertia vero numerātur quāta munera israelitico populo virtus diuina prestiterit: nec tamē illi a murmurationib⁹ cessauerūt. Quarta dicit: qualis in eis vindicta puenerit: ⁊ quē admodū sit miseratione dñi mollita sententia. Quinta parte: ꝓpter murmurationes eorū vindictā in eis est: sed iterū ad supplicationē dñi cognoscētes eius magnalia redierunt. Sexta: denuo illi dolose locuti sunt: et errores solitos sunt secuti: misericordia tamen dñi nō eos passa est dissipari: quod malis eorū iuste potuisset infligi. Septima dicit / quēadmodum dñs cōctauerint in deserto: cū tamē ꝓpter ipsos decē plagis egyptior̄ populus fuerit vehemēter afflictus. Octaua: beneficia dñi referunt: ⁊ iudaice obstinationis iterū culpa subiūgitur. Nona: virtus grauissima subsequitur: ita vt captiuitati populū tradiderit: ⁊ tabernaculū silo / in quo habitare inter homines videbat abiecerit: postea q̄ elegit montē syon: ⁊ dauid seruū suum: de cuius semine christus dñs nasceretur: qui mūdo salutaris medicus aduenret. Sic ꝓ hūc psalmū ab initio electionis gentis hebraice: vsq̄ ad aduentū dñi saluatoris facta descriptio est. Expositio.

Al. populeATtendite † populus meus legē meā: inclinate aurem vestrā in verba oris mei]. In hoc principio loquitur de⁹: qui p Moysen legē dedit hebreis. Et dum dicit: Legem meā attēdite: nō tātū vult qđ dicit auribus percipi: quantū veritatem dicti cordis oculis intueri. Attendit enim audita: qui res dictas deuota mēte reseruerit. Dum dicit autem: Populus meus: illos profecto significat: qui eius mādatis obedientes fuerūt. Non enim aut ꝓphete: aut alij iusti a nostra fide dici potuerunt alieni: q̄ actus illos primi tēporis spūaliter
1. Corin. 10. acceperūt: sicut dicit apostolus: Nolo enim vos ignorare fratres: quia patres nostri oēs sub nube fuerūt. Et paulo post: Et oēs eundē cibū spūalē māducauerūt: et oēs eundē potū spūalē biberūt. Sequitur: Inclinate aurē vestrā in verba oris mei. Hic affectus precipitur audiendi: qm̄ qui toto corde vult audita pcipere: aurē suā cognoscitur inclinare: vt humilis ac paratus accipiat: quod de ore sancte potestatis emanat. Sed nota q̄ tam inter fideles accipitur: cut auscultādi tanta cura delegatur. [Aperiā in parabolis os meū: loquar ꝓpositiones ab initio]. Attentū sibi reddit auditorem: cū se parabolis dicit esse locuturū: vt non remisse possit audiri qui se tam granditer ꝓmittebat effari. Parabola enim greco vocabulo dicit similitudo: quando illud qđ intelligi volumus: per cōparationes aliquas indicamus. Sic enim ferreū quēpiā dicimus: quando durū ac fortē desideramus intelligi. Cū velocē: vētis aut auibus comparamus. Et intuere q̄ dñs os suum dicit Asaph: qui est inferius locuturus. Unde merito eū intellectus precessit: cui tam magna erat testimonij gratia cōferenda. Sequitur: Loquar ꝓpositiones ab initio. Loquitur vtiq̄ ipse: qui loqui facit. Nam cuius alieno ministerio sermo depromat: spiritus sanctus loquitur: cuius pcepta vulgant: sicut dicit apls Petrus.
2. Pe. 1. Non enim vnq̄ voluntate humana allata est prophetia: sed spiritu sancto acti locuti sunt sancti homines dei. Propositiones autem obscuras ⁊ abditas significant questiones: que adhibita disputatione soluende sunt. Has suo loco positas: cōpetentius admonemus. Ab initio videlicet veteris testamenti dicit: sicut Asaph infra locuturus est. [Quanta audiuimus et cognouimus ea: ⁊ patres nostri narrauerūt nobis]. In persona dñi psalmi huius honorabili capite cōsturio: venit ad secūdā partē: vbi Asaph introducitur loquēs: cui⁹ nō tanq̄ humana verba: sed celeste debem⁹ suscipere iussione. Quāta: multitudinē rerū demonstrat. Audiuimus pertinet ad pphetas. Cognouimus ad nouum respicit testamētū. Audita sunt enim: cū pphetarent. Cognita: dum implerent per dñm christū. Sequitur: Et pres nostri narrauerūt nobis. Patres suos Moysen dicit ⁊ alios prophetas veteris testamenti: qui de dñi aduentu multa locuti sunt ⁊ illuminati predicauerunt: quod ⁊ iste fieri preuidebat. Justi enim nō essent nisi pbarentur credere que dicebār. [Non sunt occultata a filijs eor̄: in generatiōe altera]. Hec que refert: patres suos de aduentu dñi predicasse dicit: nec a filijs eor̄ abscondita fuisse magnalia: id est ab spiritualibus filijs: qui eor̄ imitatores fuerūt. Nam qđ dixit: In generatione altera: iam non hebreor̄ sed gentium significat cōgregationē: quia ex aqua ⁊ spiritu sancto individue trinitatis beneficio regenerātur: vnde ⁊ illi intelligētie vero lumine sunt repleti. [Narrantes laudes domini ⁊ virtutes ei⁹: ⁊ mirabilia eius que fecit]. Modo verborum talis est: Annūciauerunt nobis patres nostri narrantes laudes dñi. Facta quippe domini narrare / laudasse est: cuius dum opera referuntur: gloria semp augetur. Virtutes eius / significat liberationes: quas fecit in pplo iudeor̄: quādo eos de Pharaonis impia potestate liberauit. Mirabilia Fo. q̄ eos in deserto magnalibus pauit: q̄ eis gentes potentissimas leuissima concertatione subiecit. Addidit: Que fecit: vt non tm̄ ꝓmissa: verūetiā completa esse viderentur. Hec autem cuncta ex testamenti veteris referuntur hystoria. Hystoria est enim preteritarū rerum DEF. fida cōmemoratio / ab etatis nostre memoria remota. [Et suscitauit testimoniū in Jacob: ⁊ legem posuit in israel]. Venit ad illud qđ superius dixit: Loquar ꝓpositiones ab initio. Initiū quippe vetus est testamētū vnde inferius dicturus est. Illud fortasse cōmemorat DOS in Jacob testimoniū suscitatū: quādo cū angelo colluctans in prefiguratione futuror̄: tactus vno femore claudicauit: significans israeliticū populū: parte fidei firmitate cōstare: parte a sua potius salute discedere. Hoc enim fuit populi erraturi vel credituri testimoniū: quod Jacob ꝓcertatio illa predixit. Suscitatū autē dixit: quasi in lucē redditū: quod somno ignoātie videbatur oppressum. Ipsum est quod superius ꝓmisit: Aperiā in parabolis os meū: scilicet qm̄ ab illo initio erat locuturus talia. Sequitur: Et legē posuit in israel vt eos vtiq̄ deuotos esse suo dño cōmoneret: ne vana volūtate permissi in deuios laberentur errores. Propte dictū est Legē posuit: quasi peccatoribus iugū: letibus pondus: erraturis vero cōtestationis exemplū. Unde alio loco ait: Quia iusto lex non est posita. Hoc 1. Tim. 1. est qđ superius dixit: Loquar ꝓpositiones ab initio. Sed hoc ꝓgrue suis locis diligēs lector: aprabis: quia vbiq̄ ista cōmemorare fastidiū est. [Quanta mandauit patribus nostris nota facere ea filijs suis: vt cognoscat generatio altera. Filij qui nascentur et exurgent: ⁊ narrabūt ea filijs suis]. Uersus isti significant per generationes hominum mandata dñi fuisse transmissa: ne quis putaret vni datū: quod oibus cognoscitur attributū. Acceperunt enim iudei: qđ ad christianos non est dubiū peruenisse. Ideo enim additū est:

Universidad de Navarra Biblioteca

ēt cognoscat generatio altera: non vtiq; iudaica: sed quā de gentibus cōstat electā. Altera enim hic extraneos significat non ppinquos. Nam qđ sequit: Filij q̄ nascentur z exurgent: z narrabūt ea filijs suis: vult intelligi sine dubio christianos: qui p̄dicatiōes sanctas: ad alarū salutē cōferendā suis posteris vtiq; tradiderūt. [Ut ponant in deo spem suā z nō obliuiscantur operū dei † sed z mandata eius exquirant]. Utilitas paterne predicationis hic euidēter expressa est: vt posteri eoꝝ spem suā nō ponāt in lege que punit: sed in gra cōcessa que redimit. Sequitur: Et nō obliuiscant operū dei sicut fecerūt pfidi iudei: qui oblito auctore suo ad culturas se demonū trāstulerūt. Addidit: Et mandata eius exquirant. Ipsa est enim dei summi vera recordatio: si mādata eius deuotis mentib⁹ impleamus. [Ne fiant sicut patres eoꝝ † genus prauū z peramarū. Genus quod nō direxit cor suū: z non est creditus cū deo spūs eius]. Hic versib⁹ duobus sub definitionib⁹ pulchris notat pfidia iudeorū. Dicit enim: Ne fiant sicut patres eoꝝ: qđ fuit genus prauū z peramarū. Genus prauū: qꝝ veritatē recipere noluerūt. Necesse est enim distorti remanēre: qui regulā rectā nō sequunt. Peramarū dixit: id est supra cūctas acerbitates asperrimū: vt qui ad eos venerat saluādos: in eius potius armarentur exitiū. Sequit: Genus quod nō direxit cor suū: hoc est qđ superius dixit: prauū. Nā si vtiq; direxisset cor suū: nec exiterat prauū: nec a deo redditū fuerat alienū. Ille enim dirigit mentē: qui ad diuinas se corrigit lectiones: nec aliquid superbia humane presumptionis excogitat: cū regi ola diuinitatis administratione cognoscit. Nā quod repetendo dicit Genus: ad illos tm̄ respicit: qui in sua obstinatione mānerūt. Ceterum fuerunt ex iudeis: qui dño pura mente famulari sunt. Addidit: Et non est creditus cum deo spūs eius. Illius spiritus non credit esse cū deo: qui operas eius visuales nō intelligit mysterijs spūalibus applicādas sed torū ad illud vult referre qđ cernitur. Sicut iudei fecerūt: qui tm̄ miraculis presentib⁹ intenti: nichil ad spiritualem intelligentiam salubriter retulerūt. [Filij effraim intendētes arcū: z mittētes † sagittas cōuersi sunt in die belli]. Effraim interpretatur frugifer: siue vbertas. Hic filius fuit Joseph iunior: quem Jacob auus suus primario loco p̄posteratis manib⁹ benedixisse legitur in veteri testamento. Eius filij abundātes muneribus diuinis: et pollentes paterna benedictione: defectu fidei corruerūt. Intenderunt enim arcū: z miserūt sagittas: qñ admonēte Moyse dixerūt: Quecūq; locutus est dñs de⁹ noster faciemus z audiemus. Conuersi sunt aūt in die belli: qñ aaron dixerūt: Fac nobis deos quos adoremus. Uides oīa parabolis z propositionib⁹ explicari. Nam iste sensus ad illos pertinet: qui aliquid precipitata festinatione p̄mittūt: nec tñ in ea cupiūt p̄severare sententia: sicut Petro apl̄o cōtigit: qui ter negauit eū / cū quo se p̄miserat esse moriturū. [Non custodierunt testamentū dei: z in lege eius noluerunt ambulare. Et obliti sunt bñficiorū eius z mirabiliū eius que ostendit eis]. Causa redditur: quomodo filij effraim cōuersi fuerint in die belli: scilz quia nō custodierūt testamentū dei: z in lege eius noluerūt ambulare: z obliti sunt bñficiorū eius z mirabiliū eius que ostendit eis. Hoc sic planū est vt expositione non egeat. [Coram patrib⁹ eoꝝ fecit mirabilia in terra egypti: in campo thaneos]. Uenit ad tertiā partē: in qua post transitū maris rubri: beneficia collata describit. Isti sunt quos superius dixit: genⁿ prauū z peramarū. Narrat enim coram patribus eoꝝ facta miracula: id est Moyse, Aaron, alijsq; senioribus: vt manifestis rebus constantius credere debuissent: cū patrū dulcia ac firma soleat esse relatio. Et vt omnē scrupulū dubitationis adimeret: et prouinciā dixit z locū vbi noscuntur facta que dicta sunt. Sed nec hoc vacat: qđ dicit In campo thaneos. Thanais enim significat humile mā datū: quod in terris positus christus docuisse cognoscitur dicens: Discite a me quia mitis sum et humilis corde: z inuenietis requiē animabus vestris. Hoc etiā coram patrib⁹ fecit: qñ noui testamēti mādata predicauit. [Interrupit mare z pduxit eos: † statuit aquas quasi in vtrem]. Cū sit mare liquidū elementū: ruptum potius maluit dicere: qꝝ diuisum. Quia reuera ruptū est: quādo in geminū latus peregrina sibi soliditate permansit: vt nō tam pelagus qꝝ rupes putarentur excise. Perduxit eos: ad promissam scilicet terre securitatē: vbi tam cōmuni sorte sine metu pelagi videretur incedere. Hā quod sequitur: Statuit aquas quasi in vtrē: hoc ad illud ptinet quod dixit: Interrupit mare: vt sic staret immobilis: tanqꝝ inclusa fuisset in vasis. Et nota quēadmodū resignant p̄missę parabole. [Et † eduxit eos in nube diei: z tota nocte in illuminatione ignis]. Exponit qđ superius dixit: Et pduxit eos i nube diei. Siquidē diei: significat dñm christū: quia cū ipse esset verus dies: tñ pfidis carnis sue nube celat⁹ est. Unde mirabile genus locutionis eluxit: sic antiqua facta narrare: vt magis que sunt vētura videatur exprimere: vt aliter audiendū: aliter sit nichilominus sentiendū: in nullo tñ dubia: quia sunt vtraq; verissima. Ibe sunt p̄misse parabole celesti integritate deposite: hec iudicia certissima veritatis. Sequitur: Et tota nocte in illuminatione ignis. Hic euidentius significat christianos: quos in hac nocte seculi luminis sui claritate custodit. Omnia enim iudeis in figura cōtigisse testatur apostol⁹ dicēs: Nolo enim vos ignorare fratres: quia patres nostri omnes sub nube fuerunt: z omnes mare transierunt: et omnes in moyse baptizati sunt in nube et in mari zc. Unde a nobis magne semp gratie referende sunt: quia miraculis predixit tantis ac talibus: que nobis erat in meritis premia largiturus. [Interrupit petrā in heremo: z adaquauit eos velut i abysso multa]. Considerem⁹ qꝝ ex contrarijs rebus fuerint ostensa miracula. Undam maris fecit primitus quasi saxeam pendere rupem: nūc dicit petrā manasse fontes irriguos: vt ostenderet vniuersas creaturas eius tussionibus obedire: licet cōtraria naturaliter videant existere. In heremo dum dicit: collati muneris gram duplicauit: vt ibi faceret tale miraculū: vbi non erat aliud in necessitate remediū. Adaquauit aūt posuit: vt iumenta magis videretur significare nō homines: qui tantis bñficijs gratias agere nescierūt. Qđ aūt dixit: Uelut in abysso multa: coptam largissime vnde declarauit: que velut de abysso pelagi ita multa profluxit. Et nota: qm̄ abyssum fm̄ grecos: generis ponit vbiq; feminini. [Et eduxit aquā de petra: et deduxit tanqꝝ flumina aquas]. Hoc ad gratiam inculcandam magne admirationis iterauit: vt de illa re aqua prodiret: que naturali siccitate duruerat. Et ne putares parum aliquid emanasse: addidit. Tanqꝝ flumina: que de vberibus montiū copiosa inundatione procedunt. Significauit enim nobis de petra: id est de christo aquam prodire: que nulla imminutione deficeret: sicut ipse in euangelio dicit: Qui biberit ex aqua quam ego dabo ei: non sitiet vnqꝝ: sed fiet in eo fons aque

Alt. non hꝫ.

JNTER

Watth. 11.

Alt. et

1. Corin. 10.

Exo. 19.

Ibidem. 32.

Watth. 26.

Alt. beneficiorum

Alt. generatio prauа z exasperans. Generatio q̄ nō

WOH.

salientis in vitam eternā. Petra vero significat christum dicit apostolus. Bibebāt enim de spirituali consequente eos petra: petra autem erat christus. [Et apposuerunt adhuc peccare ei: in iram † concitauerunt excelsum in † siccitate]. Apposuerunt: dicit adiecerūt vt inter tanta miracula nō crederent: cū etiā ipsoꝝ elementoꝝ cōuersa natura p̄clamaret. Peccare dixit: nō credere: qđ nimis improbū ꝓstat esse delictū: a deo bñficia petere: eiusq; perceptis debitas gras nō referre. Sequit: In irā cōcitauerūt excelsum in siccitate. Sepe dixim⁹ tropicas esse istas locutiones que dño verba tribuūt infirmitatis humane: vt res ardue nostreq; cōceptioni difficiles: possint euidētius explanari. In irā cōcitauerūt: qđ eū nō credebāt difficilia sibi facere quē videbāt tam ingentia posse cōplere. Hoc enim in deo grauissimū ꝓstat esse peccatū: vt quicq; illi impossibile dicatur: qui summe valet efficere qđ decernit implere. Bene aūt dictū est: In siccitate: non tm̄ terre qꝝ mentis: qui tot miraculis cōpluti pfidie sue sterilitate siccati sunt: quia torū carnalib⁹ deliciis applicātes: ventre tm̄ nō sensib⁹ explebantur. [Et tentauerūt deū in cordib⁹ suis: vt peterēt escas animab⁹ suis]. Aliud est petere tentando: aliud ꝓfitendo. Isti vtiq; tentādo petierūt: qui postea qꝝ acceperūt indigna locuti sunt. Tentare enim dicim⁹: aliq̄d dolosis sermonib⁹ postulare: vt simplicitas videat in ꝓbis cū sit in corde malicia. Isti ergo animab⁹ suis: nō spūales sed carnales escas subdole poposcerūt. Sic enim dicimus egrotis dare escas: ppter ajas in corpore retinēdas: nō quia pabulū sit animarū: sed quia p̄ ipsas videtur in hac vita vigor corporis cōtineri. [Et male locuti sunt de deo: dixerūt nūquid poterit deus parare mensam in deserto: Utiq; male: quia falsa locuti sunt. Quid aūt dixerint: subsequēter explanat. Nūquid poterit de⁹ parare mensam in deserto? Nūquid imputative legēdū est. Positū est enim pro nō. Nefarium scelus deo oipotenti nō credere que quotidie passim ꝓbatur efficere. Scriptū est em̄: Quecūq; oīa dixit in celo et in terra]. Quid dat escā oīm carni. Quid ergo illi tā cōtrariū: qꝝ vt nō credak implere qđ iusserit? Et ideo vehemēs cui pa: q: talis diffidētia supnā tangit iniurtā. Mēsa vero significat passionē: in qua reficimur esurientes: z dum dicit parare in deserto: quasi qđ solet in copia fieri: nō potuisset in rerū solitudine ꝓcurari. Stulta nimis absurdaq; vecordia: humanā impossibilitatē ad diuinā trāstulisse virtutē. [Em̄ percussit petrā z fluxerūt aque torrentes inundauerūt. Nūquid et panē poterit dare: aut parare mēsam pplo suo]? Almis fatua cogitatio: exemplū magni miraculi dare: et eius auctorē in reliquis arbitrari posse deficere. Nam qui de petra iussit aquas effluere: cur nō faceret escas aerē esurienti populo ministrare? Quasi vero illa iustus: aliquo adminiculo poterit facere: ista solus nō potuisset implere. Sed hāc vecordie culpā paulo post sequitur vindicta iustissima: ne quis post hec talia cogitare presumeret. [Jdeo audiuit dñs z distulit † et superposuit: z ignis accēsus est in iacob z ira ascendit in israel]. Uenit ad quartā partē: vbi per figurā Synatrismos: que latine dicit cōgregatio: iudeoꝝ crimina colligunt. Deꝰ enim cogitationes murmurantiū etiā lingua quiescente cognoscit: q̄ solus potest internū tacitūq; tractatū: tanqꝝ clamorē magne vocis audire. Sed inrēde quod pius dixit: Distulit: nūc addidit: supposuit: ne si vindicaret ad presens: crederetur murmurantes minime sattare potuisse. Sed distulit vindictā: vt ostēderet patientiā Suppositū aūt mortis: vt manifestaret potētiā: z tūc cōperenter vltus est culpas: qñ incredulas mētes rerū ipsarū pfectione cōuicit. Sequit: Et ignis accēsus est in iacob. Jacob significat supplantatorē: qui frequēter a parte ponit gentiū: q̄ venientes ad christū israeliticū pplm̄ supplāntasse mōstrant: qñ illius introeuntib⁹ astos cōstat expulsos. Ergo in gētib⁹ istis quas dixim⁹ Jacob nomine significari: ignis charitatis accensus est: et ḡcto illi murmuratione, pplanati sunt: tanto ab illi cōfessionis ardore pfecerūt. Addidit: Et ira ascendit in israel. Sicut in Jacob charitatē accensam dicit: ita in israel irā ascēdisse pnūciat: vt illi accederent ad gram: isti pducerent ad culpā. [Quia non crediderūt in deo † suo: nec sperauerūt in salutari eius]. Jdeo superius dixit: Ira ascendit in israel: vt ostēderet ptinaces: inflexūr causa ipsius obstinationis exponit. Dicit enim nō eos credidisse i deo suo. Et ne alterū putares esse deū: sequitur: Nec sperauerūt in salutari eius: id est in dño saluatore: vt non solum eis illa murmuratio iniudicium faceret: verūetiā durritia mētis post secuta damnaret. [Et mandauit nubibus desup: z ianuas celi aperuit]. Hec sub parabolis z propositionibus dicti initio ipse testatus est: Jdeoq; q̄uis per hystoriā facta videank: oportet tamē referri ad dñm saluatorē: vt nobis cōstet predicta sententia. Mandatū est enim nubibus: id est predicatoribus: per ianuas celi: hoc est scripturas sanctas predicatio gloriosa: aduētū saluatoris dñi nūciare: qui vere māna sumitur: quādo adorabili cōmunicatione gustatur. [Et pluit illis manna † manducare: panem celi dedit eis. Panem angelorū manducauit homo: † frumentationē misit eis in abundantia]. Caput primi versus istius de superioribus pendet. Dixit enim: Ianuas celi aperuit: z cōsequitur: Pluit illis manna manducare. Pluit dixit: vt ostenderet esce nimiā largitatē: que tanqꝝ pluuia de celo descendit. Et ne dubitares que fuerit illa pluuia: sequitur: Manna manducare. Manna interpretatur quid est hoc: qđ sancte cōmunicant decenter aptamus: quia dū admirādo cibꝰ iste pquiritur: corporis dñici munera declarant. Addidit: Panē celi dedit eis. Quis est alter panis celi: nisi christus dñs: vnde celestia spūalē escā capiūt z delectatione inestimabili pfruuntur? Dentq; sic sequit: Panē angelorū mānducauit homo. Panis ergo angelorū bene dicit christus: q: revera ipsi⁹ laude pascant. Neq; em̄ corporalē panē angeli mānducare credēdi sunt: sed illa cōtēplatione dñi qua sublimis creatura reficitur. Uerum hic panis in celo repler angelos: nos pascit in terris. Illos cōtemplatione delectans: nos sancta visitatione reficiens. Addidit: Frumentationē misit eis in abundantia. Adhuc in superioribus pseuerat: manna illud frumentationē dicēs: non frumentū: vt illā copiā exprimeret: que auiditatē populi preualuit superare. Deinde sic sequit: In abūdantia. Illud enim abūdat: qđ nō potest aliqua auiditate cōsumi. [Transtulit austrum de celo: et induxit in virtute sua africū. Et pluit super eos sicut puluerē carnes: z sicut arenā maris volatilia pēnata]. Quantū ad hystoriā ptinet hos ventos tanqꝝ vehicula dicit esse ꝓuratoꝝ: q̄ iussam copiā ad destinata castra pducerent. Sed quia sunt z spūaliter exponēdi: nūc eos positos sub qbusdā figurationibus inquiramus. Austrū: z africū: vētos scimus esse meridianos: qui a parte lucidiore z feruentiore proueniūt: quib⁹ flatib⁹ pigrū frigus expellitur: z aeris temperamenta prestantur. Sic ergo z verba dñi charitatis igne flagrātia: in austri similitudine atq; africi: mūdo salutarē tēperantiā p̄stiterūt: pluerūtq; sup pplos

1. Corin. 10.

Alt. excitauerunt Alt. inaqso

Psa. 135.

Alt. non hꝫ.

SCRIPT.

JNTER

Alt. ad mādu candum: et Alt. cibaria

JNTER

Alt. non hꝫ.

pabula: vnde fidelīū anime satiarentur vberrime. Panis enim hic significat intelligētie subtilitatē: que ad supernas cogitationes cōmota semp ascendit: arena vero / innumerabilē prudētie copiā salsi maris sapore cōdītā. Volatilia pēnata: celestia desideria quibus aia deuota velut carnib⁹ referta pinguescat. Arena vero maris: epitheton est decenter appositū: qm̄ z fluuiorū esse potest: qui nō habēt hūc saporē. [Et ceciderūt in medio castroꝝ eoꝝ: circa tabernacula eoꝝ]. Ut ipsam quoq; difficultatem capiendi cibi murmurationibus abrogaret: non solum circa tabernacula: verūetiam in mediis castris eoꝝ dicit cecidisse: quod magno desiderio requirebāt. Castra enim: a castitate dicta sunt: qō bellis exercitus occupatus fedo luxui nō vacaret. Nobis autē significatur: qō intra septa sancte ecclesie oia supna munera possumus accipere: si expieri bona desideria nostra diuino munere postulemus. Unde inestimabilis virtus sermonis est: z hystorie fidē cōpiere: z spūalibus reb⁹ intelligēda cōtradere. [Et māducauerūt z saturati sunt nimis: z desiderio suo attulit eis]. Ecce cōuicti sunt qui deo aliquid difficile putauerūt. Expleuerūt desiderio carnis ratione ieunii: vetre pleni: sed mente vacuati. Hoc figura dicit Synchysios: id est cōcessio: quotiens aliqua importune desiderantib⁹ cōceduntur: que ad vtilitatē illoꝝ ptinere nō possunt. [Non sunt fraudati a desiderio suo. Adhuc esce eorū erant in ore ipsoꝝ: et ira dei ascendit sup eos. Et occidit † plurimos eoꝝ: z electos israel impediuit]. Uenit ad quintā partē: hoc est em̄ qō dixit supertus. Distulit z suppositū: vt non fraudarent desiderio suo: ne impotentia dei quā sacrilega mēte coceperāt: p difficultatē desideriꝝ sui forsitan cōprobarēt. Fraudati a fraude venit. Fraus enim dicit quasi fracta fides. Satiati sunt ergo ad suā rumā: nō vt inde viuerent: sed potius interirēt. Hā vide quid sequit: Adhuc esce eoꝝ erant in ore ipsoꝝ: scilicet dum manna z coturnicū carnibus vescerent. Esca enim ab edendo dicta est. Addidit: Et ira dei ascendit in eos: z occidit plurimos eoꝝ: et electos israel impediuit. Hic illā exodi hystoriā tangit. Absente quippe Moyse qui legem dñi suscipiebat in monte: z ra Aaron populus surrexit insanus: et perēptos deos sibi debere fieri: illicur eis videbatur habere gentilitas. Factūq; est tunc / vt vitulus ille nefandus existeret: cuius cultura ipsi erāt mugituri. Tūc iratus deus dixit Moysi: grauiter peccasse populū indeorum: quo descendente: facto cōuentu: viginti tria milia eorū legūtur extincta: z Aaron qui erat electꝰ dñi: propter eos cecidit in reatū. Sic enim dixit: Percussus est populꝰ propter peccatū vituli: quem fecit aaron. Quorū pessima murmuratio z ipsi quoq; moysi impediuit: quādo dixit: Nunquid de petra hac vobis aquam poterimus elicere? Propter qō verbū phibitus est in terrā promissionis intrare. Sic ergo factū est: vt electis israel peccantiū pteritas ipediret. [In oibus his peccauerūt adhuc: z non crediderūt in mirabilibus eius. Et defecerūt in vanitate dies eoꝝ: z anni eoꝝ cum † festinantia]. Illa potius peccata exaggerāt deū: que augmentio grauibus semp accrescunt. Et qm̄ nec mirabilibus eius credere voluerūt: dies eorū defecisse dicit: quasi languida tabe cōsumptos. Dies enim peccatorū cum festinatione transeunt: sicut z alibi scriptum est: Uiri sanguinū z dolosi non dimidiabūt dies suos. [Cū occideret eos † tunc † inquirebāt eū: z † cōuertebantur ante lucē z veniebant ad eū. Et † memorati sunt quia deus adiutor eoꝝ est: z deus excelsus † liberator eorū est]. Non ipsi inquisierunt deū quos dicit occisos: sed exemplo taliū turba reliqua supplicauit. Justoꝝ itaq; consuetudo est: siue ante; q̄ mala patiantur: siue cū patiuntur: deū fideliter querere. Scelerati autē tunc ad ipsum mestimabili volūtate cōcurrunt: quādo aliqua necessitate turbantur. Judaicus itaq; populus tūc timuit irā dei: quādo socios suos cernebat extingui: eo scilz rēpore: cū ignis de celo descendēs (sicut in numerorū libro legitur) 14. milia septingentos occidit: qm̄ Moysi z Aaron ꝓpter interitū Chore sociorūq; eius seditiones intuitissimas cōmouebant. Nam qō sequitur: Et cōuertebantur ante lucē z veniebant ad eum: z memorati sunt quia deꝰ adiutor eoꝝ est: z deus excelsus liberator eoꝝ est: illud significat: qō dño irascente iudaici populi extrema castroꝝ diuino igne cōsumpta sunt: quo facto Moysen rogauerūt vt pro eis dño supplicaret. Pius ergo in luce rogat: impius ante lucem: sicut scriptū est: Jnuanū vobis est ante lucē surgere. Sed hoc p formidine videntur fecisse periculi non timoris superni: qm̄ infernus adhuc de eoꝝ infidelitate dicturus est. Et nota: q̄ hic legitur liberatorē patrem. Liberat quoq; z filius: sicut in euangelio legitur. Si vos filius liberauerit: tunc vere liberi eritis. Liberat etiam spiritus sanctus: sicut apostolus dicit: Spiritꝰ vite in christo iesu liberauit me a lege peccati et mortis. Unde dubium non est: sanctā trinitatem equaliter posse: equaliter impiere quod vult. [Et dilexerūt eum in ore suo: et lingua sua mentiti sunt ei. Cor aute eorū non † est rectum cum eo: nec † fides habita est illis in testamēto eius]. Uenit ad sextā partē: vbi iudeos iterū ad culpas redisse cōmemorat: deū tū misertū illis esse declarat. Dicit enim: Et dilexerūt eum in ore suo: et lingua sua mēntiti sunt ei. Sic cōtingit eis: qui se putant per solum credere timorem. Nam si deus mixto amore non metuat: toto corde nō queritur. Hoc enim peccatū cōstat acerrimū: vt lingua se illi cōfiteri dicat dū cordis ima dissentiāt. Quasi vero ille nō omnia cognoscat q̄ agunt intrinsecus: qui sicut legit: scrutator est cordis z renum: z more humanitatis illud solū audiat: qō lingua pclamat. Nā qui eis⁹ testimonijs fideliter credit: ipse eū veraciter diligit. Fides enim dicta est: ab eo qō fiant dicta. Sic etiā dñs ipse testat dicēs: Populus hic labijs me honorat: cor aūt eoꝝ longe est a me. De quib⁹ merito Esaias ꝓpheta testatur dicens: Et nervus ferreus colli tuum: z frons tua erea. [Ipse autē est misericors z ꝓpicius † fit peccatis eoꝝ: z non disperdet eos. Et abūdauit vt auerteret irā suā: z non accendit omnē irā suā]. Illud hic exemplū nō incōuenienter apponitur: quādo Moyses p transgressore populo supplicās dixit ad dñm. Obsecro dimitte peccatus populi huius: sinautē dele me de libro quē scripsit manus tua. Quasi p ipsis in cruce positꝰ z dño christus: Pater ignosce illis quia nesciūt quid faciūt. Sic istis supplicationib⁹ actū est: vt dñs in eis ira placaretur. Et ꝓpicius enim factus est pctis eoꝝ: cū ad ipsius satisfactionē nō quidē oēs: sed multi ex his redire meruerūt. [Et † memoratus est quia caro sunt: spūs vadens z nō rediens]. Movit pīū iudicē fragilitas cōsiderata peccantiū: q; carnalis cecitas lumē celestis sapientie nō videbat: z ideo expectādos dicit: quia si cōfestim fuisset eoꝝ spūs abrogatus: locū penitētie ptidissent. Caro aūt dicta est: q; cara sit alie sue. Mirabili aūt brevitate diffinit mors hois: id est spūs vadens z nō rediens: subaudiendū in hoc mūdo: qm̄ ad suū corpus in resurrectione cōstat esse rediturū. [Quotiens

Ps.77.

Numeri.16

Ps.105.

Joan.8.

Rom.8.

Exo.32.

Luc.23.

ELy.

Esa.29.

Ibidē.48.

Exo.32.

ELy.

exacerbauerūt eum in deserto: in ira cōcitauerunt eū in † terra sine aqua. Et cōuersi sunt / et tētauerūt deū: z sanctū israel exacerbauerūt]. Uenit ad septimā partē: in qua breuiter obstinatione eoꝝ / acerbitatēq; designat. Consequēter em̄ enumerans ōia illius in heremo / vel apud egyptios virtus diuina presiterit: ostēdens q: dū delinquētibus semp presiet / immemores tū beneficiorū peccare nō desinūt. [Nō sunt recordati manus eius: die qua † liberauit eos de manu tribulantis]. Tribulatio fixam solet habere memoriā: sed infidelibus nec ipsa recordatio stare potuit: quam validissime nostris cordib⁹ tristitia semp affigit. Recordari em̄ / dictū est revocare ad cor. Pulcherrime vero positū est manus dñi / z manus tribulātis. Hoc enim noīe operatio significat ambor̄. Sed q̄ longe dispāria sunt / que vnū videntur habere vocabulū. Illa populū liberare prevaluit: ista in suā necē retinere tentauit. [Sicut posuit in egypto signa sua: z ꝓdigia sua in cāpo thaneos]. Una rem duobus noibus designauit. In egypto em̄ signa fecit q̄ inferius ipse dicturus est. Sed et ꝓdigia ibidē demōstrauit in campo thaneos. Thanais em̄ ciuitas est egypti: vbi sunt facta ꝓdigia que legūtur. Signa vtiq; fuerūt in egypto duris coꝝdibus: quasi characteris impressa vestigia. Prodigia vero quasi porro dicentia: id est que ꝓfigurabant esse vētura. Omnes em̄ ille plage ad aliquam significantiam pūcis tēporibus cōtigerūt. Merito ergo signa z ꝓdigia sunt appellata: q̄ in egypto facta mōstrant. Thanais / humile mandatū diximus interpretari: qō in isto seculo necessariū nobis / ac salutare cognoscit: vbi humiles ac ꝓstrati esse debemus / qui venie semp suffragia postulamus. Cūc aūt erecti erūt iusti: quando in illa resurrectione ingiter dona māsura suscepe= rint. [† Cōuertit in sanguinē flumina eoꝝ: z † pluuiales aquas eorū ne biberēt]. Hinc ꝓia plaga inchoat egyptiorū. Nam sicut aqua in vinū cōuersa in euāgelio legitur: que populoꝝ permutatione significauit in melius. Jta hic in sanguinē cōuersa / denūciat rerum spūalium causas peccatores sentire carnaliter. Sanguis em̄ ad carnem pōnit exprimēdam: qō iudaicum populū respexisse non dubiū est. Dicit etiaz z flumina et plumales aquas eorū in sanguinem cōmutatas: ne predicationē celestē spiritualiter intelligerent / q̄ erāt carnalibus sensibus occupati. Hec z sequētia ad literam omnino manifesta sunt: que in egypto cōtigisse divine hystorie textus ostēdit. [Misit in eos † muscā caninā / et comedit eos: z ranā et † exterminauit eos. Et dedit erugini fructꝰ eorū: z labores eorū locuste]. Musca canina est imp:roborū petulātium vindex datus acule⁹. Rana est / loquacissima vanitas hereticoꝝ que cenosis sensib⁹ cōmorata / improbis clamoribus garrire nō desinit. Erugo est amor: turpis / honestatez occulta imminutiōe cōsumēs. Locusta est / maliuola atq; assidua detractio: ac⁹ alienos inuida oblocutione corrodēs. [Et occidit in grādine vineas eoꝝ: z moros eorū in pruina. Et tradidit grandini iumēta eorū: z possessiones eorū igni]. Grando / est cōminatio dñi: qua verberat cōtumaces / eosq; vindictis sue delectatiōis expoliat. Pruina vero est precurrens / antichristi pālq; malicia: que alienos labores puenire nō pmittit ad fructꝰ. Sequit Et tradidit grādini iumēta eoꝝ. More pecudū / stultorū significat occasus: q̄ malis, innumeris cesi / tanq; vilia iumēta fundunt. Addidit Et possessiones eorū igni. Ignis quidē et in bono pōnit / z in malo. Sed qz hic ꝓ indignatione cōstat inflictus ignē cupiditatē ignobilē debemus accipere: qui possessionē nostrā: id est meritis statū execrabili ambitiōe deuastat. Restat decima de ꝓmittis (quā suo loco dicemus: qm̄ duoversus ad exaggerationē malī sequentis interpositi esse noscūt. Notandū est aūt q̄ he tres plage: id est erugo / pruina / et ignis (quas hic dixit) in exodo penitus non legant. Ignem em̄ ibidem mixtū descendisse cū grandine vt fructus lederet: non vt possessiones eorū incēdere potuisset. Pro illis vero tribus alie ibi tres sunt posite: scynifes / vlcera / et tenebre. Nō in litteris diuinis ꝓ cōgrua intelligētia rerū frequēter inuenis esse variatū: vt est tituli tricesimi tertij psalmi. Dicit em̄ Psalmus Dauid: cuz mutauit vultū suū coram Abimelech: z dimisit eū / z abijt. In regum em̄ volumine Abimelech palestinorū rex non legit fuisse / sed Achis: que nota (vt diximus) ꝓ sacrameto= rū qualitate mutata sunt: qō hic quoq; similiter debemus accipere. Nam z in concordia euangelioꝝ patrem Augustinū similia collegisse manifestum est. [Misit in eos iram indignationis sue: indignationē z iram / z tribulationē / immissiones p angelos malos]. Quidō vindicte veritissima descriptione narrat. Primus em̄ dño peccatis nostris irascit / quando nulla cōpunctione cōuertimur: ac deinde malitiā hois in sua indignatiōe / z ira / z tribulatiōe derelinquit: vt ꝓprijs aduersitatibus affligant / qui diuinis misericordijs obedire cōtemnūt: sicut scriptum est: Propterea tradidit illos deus in desideria cordis eoꝝ in immūditiā: vt faciāt que nō cōuenit etc. Scelerati quippe hois indignatio pertinet ad tumidam superbiam: ira ad audaciā nefandam: tribulatio ad confusam desperationē. Tunc p angelos malos ad immissiones ꝓcipitant illicitas: z quasi nudati defensione diuina / in predā cadūt pernitiosissimā bestiarū. Perscrutandū est etiam q̄ dicit immissiones factas per angelos malos: quasi z p bonos angelos nō delebit peccatores. Per bonos enim angelos sodomā subuertit z gomorā: quos Abraam z Loth suscipere suis hospitijs meruerūt. Tentatus est etiā transgressor p angelū malū: sicut in regū volumine dicit Et introuit spūs dei malus in Saul. Justi quoq; tētati sunt a diabolo: vt Job / z Paulus apostolus: z cetera huiusce modi. Constat em̄ cuncta que creata sunt: creatoris aut ꝓmissioni / aut imperio subiacere. [Etiam fecit semite ire sue / z non pepcit a morte † aiabus eorū: z iumenta eorū in morte conclusit]. Cum dicit viam fecisse dñm / qua posset ad vindictam infelicius peruenire / ostēdit non esse ad eos veniendū: nisi dñi fuerint defensione priuati. Ira em̄ dñi p Troꝓologiā dicit: sed ipa est quā superius dixit: immissiones p angelos malos. Ista enim non licet diabolo: nisi cum dñi voluntate ꝓmittitur. Quid aute ista ira fecerit / cōsequēter exponit. Et non pepcit a morte aiabus eorū. Q̄ dixit Aiabus eoꝝ / p hoibus accipiēdū est: quos in illa clade cognoscit occidisse. Nam p toto hole solam aiam pon̄t (sicut iam dictū est) Exodi scriptura testat dicēs. Omnes ergo aie que egresse sunt de femore Jacob: aie. 70. Unde p figuram Synecdoche puenit ista locutio: que significat a parte totum. Sequit Jumēta eorū in morte cōclusit. Respice quēadmodū cūcta que vel advictū humanū / vel ad solatiū pertinēt dicit esse vastata: vt impijs / atq; duris digna indicent puenisse supplicia. [Et percussit omne primogenitū in terra egypti: primitias † laboris eorū in tabernaculis cham]. Ecce decima illa plaga primogenitorū / qua ira dei per angelos malos minabatur;

Ps.105.

Exo.1.

Gen.19.

1.Reg.18.

Ps.77.

Exo.12.

Universidad de Biblioteca

exponit. Talis eñ tanta q̄ fuit: vt israeliticū populū quē noluerant egyptij ante dimittere/ vitro potius exire cōpellerent. Primogenita sunt/que primo loco sensibus nostris reuerēter occurrūt: vt est illud mandatū summū Deū ex toto corde diligere: primi quoq; habēdam modis oīibus charitatē. Hec quādo pereūt primogenitoꝝ amissione pcutimur: z in ipa ple rationis ordamur. Respiciam⁹ plane q̄ populū egyptioꝝ decē plagis affixerit/hebreorū gentē decalogi munere decorauerit: vt hoc sacramēto numeri z vltionē data reperias/z gratiā prestitā fuisse cognoscas. Sequit Primitias laboris eorū. Hoc est q̄d supius dixit oīne primogenitū. Primitie quippe laborū ad totū ptinet quicq̄d humana possibilitas habere potuerit. Et sicut supra dixit In terra egypti: ita et hic repetit In tabernaculis Cham. Cham q̄ppe fuit pater Chanaan: cuius posteritas terrā ipsam possedisse cognoscitur. [Et abstulit sicut oues populū suū: et perduxit eos tāq̄ gregē in deserto. Et † eduxit eos in spe/et nō timuerūt: z inimicos eorum operuit mare. Et induxit eos in montē sanctificatiōis sue: montē † hunc quem acquisiuit dextera eius]. Uenit ad octauam partem: vbi dñi beneficia referūtur/z iudaice obstinatiōis culpa subiungit. Sed q̄uis superioribus videāt esse cōtēcta: hic tñ ostendit quid illa decima plaga cōpleuerit: scz vt populus dñi ab impia seruitute liberat⁹/ad terrā repromissiōis incolumis puentret. Sed pōt hic nōnulla questio suboriri: q: non illos quos abstulit de terra egypti/ eosdē in montē sanctificatiōis adduxit. Significat eñ sion montē: vbi constat Hierosolymā cōstitutam. Sed dū agerēt de populo iudeorū: ipsos notū est ad hanc ciuitatē fuisse pductos: q̄ suis patribus succedētes: z nomen/z gentē hebreoꝝ cōtinuisse nosc̄it. Significat tñ sic reuera factū est: q: multi eoꝝ ad ecclesiam catholicam quā maiuit hic intelligi: cōuersionis beneficio puenerūt. Ipsa est eñ quam christus noster q̄ est patris dextera cōquisiuit. Patet enīz vt et figurate supiores versus intelligere debeamus. Nā q̄ dixit Oues z gregē/significat populū christianū: qui in hoc seculo tanq̄ in deserto pascit: si mundanarū rerū desideria nō sequat. Educti aūt nos sumus in spe a terra egypti. i. a tenebris peccatoꝝ q̄ fidei lumē accepimus: z inimicos nostros: hoc est diabolum cū ministris suis operuit mare/dū nos sancte regeneratiōis lauacra diluerūt. Sic illis in figura facta sunt (sicut dicit apls) que nostre salutis indicia nunciabāt [Et eiecit a facie eorū gētes: z sorte diuisit eis terram in funiculo distributiōis. Et habitare fecit in tabernaculis eorū: tribus israel]. Ejicit a facie nostra gentes: quādo barbarici z immites a nobis fugātur errores. Diuidit aūt nobis terram illam repromissionis: cū p sua dignatiōe vnicuiq̄ beatam dederit portionē. Funiculus aūt distributionis/tractus est ab illis q̄ terrā tenso fune diuidebāt. Sequit Et habitare fecit in tabernaculis eorū tribus israel. Diuine nobis scripture tradiderūt in eorū loco/ vel numero electorū populū cōgregandū: vnde superbi angeli ꝓbant expulsi. Ergo tribus israel. i. videntibus deū dabit tabernacula: que ante supbie ruinā adhuc innocentes angeli possidebant. [Et tentauerūt/et exacerbauerūt deū excelsum: et testimonia eius nō custodierunt. Et auerterūt se/z nō seruauerūt pactū quemadmodū patres eoꝝ: † z cōuersi sunt in arcū prauū]. Nūc dicit cōtumaciā iudeorū/z quid eis irato dño cōtigerit cōsequēter exponit: vt talia inobedientes debeāt exempla metuere.

Al. deduxit.

Al. non hz.

Al non hz.

Arcus puersus est malicia peccatoꝝ: que nō eminus vulnera iaculat/sed in se magis spicula directa cōuertit. Nō vtiq; dolosos pati manifestū est: que duz alijs ingerere nitūt plagas/in se cōuertere suas potiꝰ pbātur insidias. [† Et in ira cōcitauerunt eum in collibus suis: z in sculptilibus suis † emulati sunt eū]. Colles supbas/ac tumidas significat cogitationes hominū: quib⁹ semp dñs inuenit aduersus/ quādo in culturas demonū iniqua presumptione p̄siliunt. Emulati sunt quippe eū: cū honorē dñi simulachris detestabilibus cōtulerūt. Emulatio eñ ista in malā partem minō in bonam debet intelligi. Nam vide quid sequit. [Audiuit † dñs z spreuit: z ad nichilū redegit † nimis israel. Nona pars que supest introit: in qua vindicte genera numerant/z post aduentus dñi saluatoris edicit. Solet autē inter nōnullos facere questionē: quare cū peccata fuerint aliquoꝝ: ille tñ in omnibus vindicasse dicat q̄ religiosis mētibus scrupulū nō debet inijcere. Nā z si gentē captiuitati tradidit/tñ sibi placitos cōscientie integritate seruauit: sed eos magis in tribulatiōibus exercuit/quos eterno honore coronādos esse decreuit. Nā si veritatis intima pscrutemur: captiuitatē passi nō sunt q̄ animo liberi fuerūt. Nec interno hosti sunt traditi/quoꝝ cōscientia nō potuit a diuinitate subduci. [Et repulit tabernaculū silo: tabernaculum suum † in quo habitauit † inter homines]. Silo ciuitas erat vbi arca dñi fuisse legitur cōstituta: vnde p sacerdotes supplicātes/hebrei diuina responsa capiebant anteq̄ tēplū esset hierosolymis fabricatū. Hoc ergo tabernaculū repulisse dicit dñs: in quo inter homines habitare dignatus est: sicut in alio ꝓpheta legitur Uide quid feci silo: vbi erat tabernaculū meū. Sed metuēdum est nobis ne offensus corporis nostri tabernacula deserat/q̄ spiritus sanctus cū dei munere bene nos tractam⁹ inhabitat: sicut dicit apls. Templū enīz dei sanctū est: qđ estis vos. [Et tradidit in captiuitatem virtutē eorū: z pulchritudinē eorū in manus inimici]. Illud tēpus memorat/quādo ab allophilis hebreivi cti sunt: z cedibus eorū/direptionibus q̄ patuerūt. Quapropter virtutē z pulchritudinē/ significat arcā testamēti: per quā sibi inter gētes videbant inuicti/z summa decoris laude ꝓciput. [Et cōclusit in gladio populum suū: z hereditatē suā spreuit]. Consequēs fuit vt populus gladio caderet turpiter in ruinā: cui arce dignitas ꝓbabat ablata. Ille eñ quos spernit annichilat: nec quisq̄ potest subuenire/cui se ꝓbant solatia diuina subtrahere. Spreuit eñ hereditatē suā: quando populū quez inter multas natiōes elegerit/p scelerū suorū immanitate piecit. Hereditas quippe ab hero dicta est: qñ eā iure legitimo dñs noscitur possidere. [Iuuenes eorū comedit ignis: z virgines eoꝝ nō sunt lamētate]. Ignē hic/iram bellantiū debemus aduertere: eque traditos sibi tāq̄ cōsumptrix flamma deuorauit. Sequit Et virgines eoꝝ nō sunt lamētate. Lamētari eñ vacātis est. Nam cū omnes imminētia pericula formidarēt: nulli licuit alteri⁹ funeri iusta psoluere. Lamēta enim dicta sunt intra laris monumēta: sicut antiquis sepelire mos erat. [Sacerdotes eorū in gladio ceciderūt: z vidue eorū non plorabant]. In ipsa igit captiuitate filij Heli sacerdotis ab Allophilis gladio legūtur extincti: quoꝝ vnus vxor vidua facta/post subitum partū morte pcuēta est. Inta cōtigit vt eius vidua minime plorarēt: dū vniuersos communis interitus occupasset. Naz talia in illo populo multis accidisse credenda sunt: qñ pluralem numerū

Al. non hz.

Al. ad emulationē eū ꝓuocauerunt.

Al. deus.

Al. valde.

Al. vbi.

Al. in hominibus.

1. Reg. 3.

Ps. lxxv.

Ps. lxxv.

auctoritas sancta memorauit/que nichil noscit referre supfluū. [Et excitatus est tanq̄ dormiens dñs: tanq̄ potēs crapulatus a vino]. Cōsuetudines istas hominū diximus ꝓpter res explanādas sepe dño cōtributas. Dicit eñ a persona demētium/q̄ ita putant qñ periclitātibus nō subuenit: quasi vino esse crapularū. Sz ille tñ negligētibus atq; infidelib⁹ dormit: q̄ nulla psalmodia/nullis bonis opibus excitant christum. Et iure ab ipis reddit alienus: qui eū sibi quasi dormire demēter intelligūt. Excitat etiā ad vindictā malis actibus ꝓuocatus: cuius patiētia dormisse credebat/ qđ magis hic agnoscimus sentiēdū. Excitauerūt enīz eū allophili: qñ arcā testamēti et⁹ inter simulachra posuerūt. Et sequit q̄ illis tali facto puenerint. Discutiēdum est aūt q̄ dixerit Tanq̄ potēs: q: tūc sunt homines ad trā faciles/z ad virtutē potētes: qñ post crapulā vini de somno surgere cōsuerūt. Deniq; beatus Hieronymus inter alios veridic⁹ interpres: p potēte fortis posuit. [Et percussit inimicos suos in posteriora: opprobriū sempiternū dedit illis]. Hoc in pmo libro regū legitur: q: p sacrate arce iniuria allophili in posteriora pcussi sunt: vt etiā viui a sortitib⁹ execrabili sorte rodere̊t. Nō opprobriū eis ꝓmanet sempiternū: q: nullus alter taliter punitus est. Sic peccatores in posteriore vita pcutit/qñ eis sua debita nō derelinquit: z quasi a sortitib⁹ cōsumunt/dū eos diaboli cohors inimica valauerit. [Et repulit tabernaculū Ioseph: z tribū † effrē nō elegit: sed elegit tribū iuda mōtē sion quē dilexit]. Iudicia dñi ipsoꝝ quoq; nominū astipulatione declarātur. Joseph/significat augmentū: qđ z in malo/z in bono ponit. Sed modo in cōtrariū accipiēdum est: q: constat esse repudiatū. Effrem/frugifer siue vbertas. Juda/cōfitens siue glorificās interpretat. Memoria quoq; condendū est q̄ ꝓ hebrea nosa scriptura sancta causas nobis sepi⁹ declarat occultas. Nō genus locutiōis sacrarū litterarū ꝓpriū esse nō dubiū est: qñ tale aliquid mūdanis litteris minime continet. Repulit ergo tabernaculū Joseph: z licet ipse fuisset iustus/ tñ eius posteri q̄ ad semen carnis ptinuerūt augmēta mūdana/z puectū carnalē desiderasse noscunt. Tribū quoq; effrē nō elegit: q: in fruge seculi hui⁹ carnali vbertate ꝓsumebāt. Tribū aūt iuda merito delegit: que z cōfessiōe fuit humilis/z cōuersatiōe laudabilis: vñ nobis fm carnē dñs saluator aduenit. Sequit Montē sion quē dilexit. Ecclīa catholicā significat: de qua in canticis cāticoꝝ dño dicit Una est colūba mea: vna est dilecta mea. [Et edificauit sicut † vnicornīū sctificationē suaz: in terra quā fundauit in secula]. Unicornium/significat vnā spem habētiū in sanctissimā trinitatē: ad quā fideliū sacrate mētes humiliter erigūt/z tanq̄ validissimo cornu fidei firmitate cōsistunt. Sequit In terra fundauit eā in secula. Quāuis in secula hierusalē predestinata cōsistat: in terra tñ. i. in hoibus sanctis spe eternitatis ꝓbat esse fundata: sicut in eāgelio Petro dictū est Tu es Petrus: et sup hāc petrā edificabo ecclesiā meā: z porte inferi nō ꝓualebūt aduersus eā. Ecce quō in terra sub eternitate cognoscit esse fundata. Nā et alibi de ecclīa legit De⁹ fundauit eā in eternū. [Et elegit David seruū suū: z sustulit eū de gregibus ouiū: de post fetātes accepit eū. Pascere Jacob ꝓpm suū: z israel hereditatē suā]. Aptissima nimis introducta est et decora narratio: vt q: dixerat Elegit iudā: nunc diceret David: q̄ ab humanitate susceptā/christo dño ꝓmabat. Sed melⁱ⁹ hoc de ipso suscipiⁿ⁹ dño saluatore. Naz in eāgelio ceci clamauerūt Fili David miserere nobis. Et q: cōsidentes vidisse dicerāt: sub celeritate sanari sunt. Sequit Et suslulit eū de gregib⁹ ouiū: de post fetātes accepit eū. Per istā similitudinē David filij Isse: sicut z in alijs locis dñs saluatoris nobis sacramēta pādunt. Nā ille sublatus ab ouib⁹ puenit ad regnū: dño noster functⁱ⁹ officio pastoris/sedet ad dexterā patris: q̄ est vere rex regum/z dñs dñantiū. Necvacat q̄ dixit oues ei⁹ fuisse fetosas Dñi ei grex spūali gratia fecūdus/filios nosc̄it habere copiosos: sicut in cāticis cāticoꝝ de ecclesia legitur Dētes tui sicut grex detōsarū ascendēs de lauacro: q̄ oēs gemnos creāt/z sterilis nō est i eis. Addidit Pascere Jacob ꝓpm suū: z israel hereditatē suā. Hoc tā manifesti⁹ aduertim⁹ dictū de dño saluatore: q̄ gregē suū sol⁹ valuit celesti pane satiare/z hereditare suam maxime a piculis aiaꝝ cūctis eripe. Jacob eñ/possumus intelligere ꝓpm christianū: q̄ hic degit in terris Hereditate vero israel/futurā cōgregationē: que dñi cōtemplatiōe pascēda est/qđ ad tpoꝝ ale regē omnimodis nō pōt pertinere. [Et pauit eos † sine malicia cordis sui: z in † sensu manuū suaꝝ deduxit eos]. Absolute totū ad dñm ptinet saluatorē. Solus eñ fuit q̄ peccata nō habuit. Dicēdo eñ Sine malicia: ostēdit q: ita sint dicēda pcta. Illa eñ puritas/illa sanctitas illa e celo veniēs maiestas: hoc ꝓbata est docuisse qđ gessit: hoc gessit sine dubitatiōe qđ docuit. Pauit eñ pceptoꝝ egregius quos docere dignatus est: sicut ipe testat: Non in solo pane viuit hō: sed in omni ꝙbo dei. Sine malicia cordis: sicut alibi dicit Nec est in ore ei⁹ dolus. Sēsus vero manuū/actualē significat sctitatē ad quā fideles suos ꝓpit ipe tribuit/gtiosa imitatione ꝓduxit. Sed nec illud David rēpozali regi pōt vllatenus cōuenire: sed cū ad dñm christum referūtur/cuncta sibi decora paritate cōsentiunt. Conclusio.

Al. effraim

Jnter

Jdj.

Al. vnicornis sanctificium suum

Wat. 16.

Wat. 20.

Lanc. 4.

Al. in innocentia.

Al. intellectibus.

Wat. 4.

Isa. 53.

¶ In nōnullis psalmis solemnis exquirere qđ nobis admoneat celestis auctoritas. Hic tale fecit mutum: vt expositio magis q̄ principiū psalmi esse videat. Dixit eñ parabolis se z ꝓpositiōib⁹ esse locuturū: vt vnusq̄sq; velociter agnoscere faciē psalmi/cū forma ipsius expressa fuerit dictionis. Quapropter sic p suis delictis expulsos hebreos/z intromissos asserit christianos: vt vtriusq; legis intentionē quasi in vnius faceret botri decore pēdere. Amemus ergo plitatē ei⁹: in quo dū hystoria refert/nouū testamēti gratia declarat more abyssi fluctuātis: que tot lumina reddit/quot tremores efficit. Modo eñ ibi claritas lampat/modo vmbratilis imago circūuolat: z in eodē elemento videntur esse varia cum nichil illic coloris accedat/nec recedat. Sic psalmi huius admirāda diuersitas z hystoriam narrat/ z longe alia que spiritualiter sentiantur insinuat: cuius similitudinem celestimus quartus quoq; subsequitur. Et sicut in David actibus declarantur dñi futura mysteria: ita z per miracula que iudeis cōcessa sunt/christiani populi sacramenta panduntur.

¶ Explicit expositio in psalmum. 77.

¶ Psalmus Asaph. Lxxviij.

Deus venerūt gētes in hereditatem tuā: polluerūt templū sanctū tuū: posuerunt hierusalē in pomorū custodiam. Posuerūt mortalia seruorū tuorū escas volatilib⁹ celi: carnes sanctorū

ruoꝝ bestijs terre. Effuderūt sanguinē ipoꝝ
rangꝫ aquā in circuitu hierusalē: ⁊ non erat q̄
sepeliret. Facti sumus opprobriū vicinis no
stris: subsannatio ⁊ illusio his qui in circuitu
nostro sunt. Vsqꝫquo dñe irasceris in finem:
⁊ accendet velut ignis zelus tuus? Effunde
iram tuā in gentes que te non nouerunt: ⁊ in
regna que nomē tuū nō inuocauerūt. Quia
comederūt Jacob: et locū eius desolauerūt.
Ne memineris iniquitatū nostraꝝ antiqua-
rum / cito anticipēt nos misericordie tue: q̄
paupes facti sumus nimis. Adiuua nos de⁹
salutaris noster: et ꝓpter gloriā nois tui dñe
libera nos. Et ꝓpitius esto peccatis nostris
ꝓpter nomen tuū: ne forte dicant in gētibus
vbi est de⁹ eoꝝ? Vt innotescāt in nationibus
coꝝā oculis nostris: vltio sanguinis seruoꝝ
tuoꝝ q̄ effusus est. Introeat in cōspectu tuo
gemitus compeditoꝝ. Scōm magnitudinē
brachij tui: posside filios mortificatoꝝ. Et
redde vicinis nostris septuplū in sinu eoꝝ:
improperiū ipoꝝ q̄ exprobrauerūt tibi dñe
Nos aut̄ populus tuus et oues pascue tue:
cōfitebimur tibi in seculū. In generatione ⁊
generationē: annūciabimus laudem tuam.

Sicut sepe diximus: hic significatio nois ad
actus illos pertinet: q̄ ad mandata dñi / gra
tiamq̄ referunt. Asaph vero significat sy-
nagogā: que tñ catholice possit cōuenire ec
clesie. Neq̄ ei christianis alieni credēdi sunt: q̄ gratie
dñice claritate fulserūt. Adde ꝓphetas / patriarchas
et ꝓpm illū tā christo deuotū ante tēpora christiana.
Est ergo ⁊ iste psalmus tot⁹ in lamētatiōe positus: si-
cut ⁊. 73. q̄ futura tēpora velut ꝑterita deplorat: et ꝓ-
pter duriciā cordis sui gēri grauiter affligende pieta-
tis studio precat christum dñm subuenire. Diuisio.

Riusq̄ de diuisiōe dicamus: oportet gesta
rum rerum breuiter insinuare notitiam: vt
dum causa premittit / textus psalmi intelli-
gibilis⁹ audiat. Machabeoꝝ nobis primus
liber insinuat Antiochū regem cū Hiero-
solymā venisset: hostiliter ciuitate opibus emudata / in
templo dei idola posuisse: hebraeosq̄ dum diis suis sa-
crificare cogeret multos martyres effecisse. Quapro
pter Asaph (quē diximus figurā gestare fidelitū popu
loꝝ) per totum loquitur psalmū. In prima parte di-
numerās quāta temporibus predicti regis Antiochi
ptulerit Hierusalē / populusq̄ iudeoꝝ. Secūda par
te dñm rogat: vt supra potētes inimicos irā sue indi-
gnatiōis effundat: ⁊ peccatis seruoꝝ suoꝝ dignetur
esse ꝓpit⁹. Tertio ꝓphetie spiritu postulat vindicari:
nō emptiōis voto / sz correctiōis studio. Expositio.

Deus venerūt gentes in hereditatē tuam].
Quātus longis ante tēporibus Dauid fue
rit / q̄ rex existeret Antiochus: ossa tñ more
suo quasi trāsacta refert / que spū sancto re
pleto prenūdebat esse vētura. Hinc est q̄
Asaph deflens subito clamabat ad dñm Venerūt gē
tes: tangꝫ iam muros erū perent / ⁊ formidata captuit-
tas introiret. Bēs em̄ dicta est: q̄ sit vno genere pro-
creata. In hereditatē / hierusalem significat: vbi erat
hereditas dei in sanctis hoibus cōstituta: qualis fuit
Mathathias / Eleazar / septē fratres cuz sancta matre:
quales fuerūt mille qui ne sabbatū violarēt / omnes se
passi sunt ab hostib⁹ quietis manibus interire: ⁊ cete-
ros quos notitia minime cōprehendit. Addit Quam
vt excitaret iudicis animū contra aduersarios trucu-
lētos: dicēs eos venisse ad lesionē rei que ad iudicem
ptinebat. Hec oratores latius / copioseq̄ dixerūt: cuz
aduersarijs suis odiū face / inuidiā q̄s niterēt. [† Coin-
quinauerūt templū sanctū tuū: posuerūt hierusalem
† velut pomoꝝ † custodiarū]. Atrocissime sancto viro
sacrati tēpli primus occurrit iniuria: vt hoc inter initia
desleret / q̄s ad diuinam nouerat contumeliā ptinere.
Coinquinauerūt / dicit polluerūt: q̄m illo tempore nō
est cuerstz sanctuariū dñi: sed impie gētes in sanctissi
mis locis simulachra nefanda p̄sumptione posuerūt:
vt vbi colebat verus deus / ibi immūdus adoraret spi
ritus. Sic em̄ de Antiocho in Machabeoꝝ libro le-
gif. Jussit coinquinare sancta / ⁊ sanctū populū Israel:
iussit edificare aras / et tēpla / et idola: vt immolarent
carnes suillinas ⁊c. Sequit dolēda nimis ⁊ iniuriosa
cōparatio. Posuerūt hierusalem velut pomoꝝ custo-
diarū. Q̄s scema dicit parabole: q̄n res sibi genere
cōparat. Custodiaria siquidē pomoꝝ dicunt rusticuria:
que sibi horroꝝ cultores ad depellēdam solitis iniuriā
⁊ ad custodiēdas furū improbas manus frōdibus / fo
lijsq̄ cōmunit: que mox vt pomorū tēpus absces̄erit / tāq̄
inutilia derelinquūt. Qua propter gētes que
Hierosolymā vastauerunt / illam tēpli pulchritudinē
singularē sic cōtēptibilē putauerūt tangꝫ casellulam
pomoꝝ: que vilis / atq̄ despecta trāsacta estate dese-
rit. Unde ⁊ Isaias dicit Relinquet filia sion velut vin
bracullū in vinea: ⁊ sicut tugurū in cucumerario. [Po
suerūt † mortalia seruorū tuoꝝ escas volatilibus ce-
li: carnes sanctorū tuorū bestijs terre]. Postq̄ de di-
uini tēpli est conquestus iniuria / venit ad hominū ne-
ces: vt eos post sacrilegij culpas / homicidij reat⁹ ar-
gueret. His tñ aliquid mai⁹ adijcit: vt crudeli imma-
nitate trucidatos / feris etiā abijcerēt insepultos. Cō
temptus siquidē corporū mortuorū non ad paruā re-
fert inuidiā. Nam si sepelire est pietatis officiū: vola-
tilibus celi abijcere magne crudelitatis cōstat exem-
plū. Dicēdo aūt Seruorū tuorū / martyres significat:
qui in illa captiuitate copiosa p̄secutione floruerunt:
sicut in libro ipso legit Multi de populo israel obtinue
rūt / ⁊ cōfortati sunt in eis vt nō māducarēt immūda:
⁊ elegerūt mori magis / q̄ cibis a dñovettis coinqui-
nari. Sequitur Carnes sanctorū tuorū bestijs terre.
Una res duplici varietate describit: vt diuersitas cru
delis facti audituz possit iudicis exaggerare pissimi.
Non em̄ sufficerat mortuos volatilibus tradere: nisi
et feras ꝓmitterent eorū corpora laniare. [Effuderūt
sanguinē † eoruz sicut aquam in circuitu hierusalem:
et nō erat q̄ sepeliret]. Adhuc in ipsa exaggeratione
remorat: ne cito trāsiret ab alio / q̄s atroci cōmissum vi
debat exēplo. Dicēdo em̄ Sicut aquā / crudelibus fa
ctis auget inuidiā: vt ita sibi crederet humanū sangui
nem effundere licuisse: quēadmodū solet aqua sine alt
cui⁹ culpa decurrere. Nā q̄ addidit In circuitu hieru
salem / et nō erat q̄ sepeliret: nefandissimā copiā scele-
rate cedis ostēdit: vt nō solū intra vrbē / verūetiam cir
ca muros ciuitatis tātū / peuenisset exitiū: q̄ten⁹ deuo-
tione sepulture null⁹ implere valuisset: dū par cōditio

ETY.

RHyE.

Alt. polluerunt.

Alt. in.

Alt. custodiam.

SCHyE.

DEY.

1. Macha. 1

Isa. 1.

Alt. morticina.

1. Mach. 1.

Alt. ipsoꝝ
tangꝫ.

cūctos inuolueret: sicut in anteriore psalmo dicit Ju-
uenes eorū comedit ignis: ⁊ virgines eorū nō sunt la-
mētate. [Facti sum⁹ opprobriū vicinis nostris: † deri
sui et cōtemptui his qui in circuitu nostro sunt]. Glo-
riam illam hierosolymorū toto orbe mirabilē vsq̄ ad
opprobriū dicit venisse vicinorū: vt quāta prius nobi
litate resplēduit / tāta postea abominatione fordaret:
sicut ⁊ Hieremias in lamētationibus ait: Quomodo
sedet sola ciuitas que abūdabat populis: facta est vt
vidua que multiplicata erat in nationibus: princeps in
regionib⁹ facta est in tributo. Et paulo post. Hec est ci-
uitas que dicebat corona gñe / iocūditas vniuerse ter-
re. Sequit Derisui / et cōtemptui his q̄ in circuitu no-
stro sunt. Eadem repetita diuersitate cōgeminat: vt il
lud q̄s dixerat opprobriū / clarius mōstraretur. Dicit
em̄ hebraeos fuisse derisui: q̄ prius fuerāt dñi deuotiōe
reuerēdi. Contemptui vero tūc sunt habiti / q̄n eos ca
ptiuitati traditos videbāt: q̄s⁹ prīdē tot regna cessisse
cognouerāt. Nec vacat q̄ additū est Qui in circuitu
nostro sunt: quia ꝑ grauiora sunt opprobria q̄ vicinitas
nouit dū assidua reputatiōe suscipit / q̄s longinquita-
tis beneficio minime sustinet. Sic totus iste textus a
principio crescēs: Schema istud nobilissimū facit / q̄s
vocat Auxesis: latine vero nuncupat augmentū. Ubi
sunt oratores q̄ ad artē verisimilē veritatis officia trā
stulerūt? Ecce quibus argumētis agit simplicitas in-
geniosa: nō malicios calliditas. [Usqꝫquo dñe irasce
ris in finē: accendet velut ignis zelus tuus:] Venit ad
secūdam partē: in qua piū iudicem rogat / nevsq̄ ad fi
nem irascat genti iudaice: q̄s se venturū ꝓpheratū sa
cris predicatiōib⁹ indicauit. Sāct⁹ em̄ vir q̄uis ma-
la paterent / sciebāt se a dño minime deserēdos: sicut
alius psalmus dicit Castigans castigauit me dñs: et
morti nō tradidit me. Prophetie quoq̄ spiritu denū-
ciat fieri que puidebat esse vētura. Tēpore siquidem
ipius captiuitatis Mathathias vnus hebraeoꝝ zelo pa
terne traditiōis incēsus: q: videbat ad idoloꝝ culturā
ciuitū populum trahi / collegit reliquos fideles: atq̄ in
exercitū regis Antiochi cum filijs suis tāta indigna-
tiōe ꝑsiluit: vt se ⁊ a iugo seruitutis exueret / ⁊ impata
sacrificia gloriosissime respuisset: intantū vt quēdam
iudeū idolis immolantē / supra ipsas aras amore san-
cte deuotiōis extingueret. [Effunde irā tuā in gentes
que te nō nouerūt: ⁊ in regna que nō inuocauerūt nomē
tuū]. Postq̄ narrauit hebraice gētis grauissimas
calamitates: nūc petit a iusto iudice vt vastatores eo-
rū afflictiones sustineāt / qui nomen eius omnimodis
nesciebāt. Effunde irā tuā dicit: id est supra aduersa-
rios indignationē tua abundāter emitte: vt sicut nos
illi cōprimunt / ita tuis virtutibus obruātur. Sciebat
em̄ humanā victoriaz tādiu posse ꝓualere: q̄diu diui-
na potētia pmisisset. Et cū dicit Que te nō nouerunt /
culpas mitigat iudeoꝝ: q̄m ⁊ si multi deliquerāt / erāt
tñ inter eos q̄ dñicis iussiōib⁹ seruiebāt. Istos em̄ di-
cit merito ꝑsequēdos: qui nomē dñi omnimodis igno
rabāt. Sic culpa q̄ excusari nō potest: supplicijs crimi-
nis collatione leuiat. Hec vacat q̄ ante dixit In gen-
tes: postea In regna. Prius em̄ populis imprecatus
est: deinde ipsis regnis q̄ talia fieri crudeliter impera
bāt. [Quia comederūt Iacob: ⁊ locū eius desolauerūt]
Pro gēte q̄ peccauerat gratissimi patriarche nomen
obiectū est: vt recordatio sanctissimi viri ꝓpi delicta
mitigaret. Que figura dicit Antep⁹ posopon: quādo p
hoie ingrato ponit ꝑsona gratissima. Dicēdo em̄ Co-
mederūt / significat comedi fecerūt. Seuitiam impie

Alt. subsannatio et illusio.

Alt. iniquitatū nostrarum nimis.

Alt. antici-

Alt. forte.

Alt. in gentibus.

Alt. vltio sanguinis.

Apoc. 6.

Universidad Biblio

dñi no iudicio vindicenk. Que vindicta accipiēda est ad modū quē dixim⁹: q̄ beati viri crudeliter se nō expetūt vindicari: cū acceperint monita: Orate p inimicis vestris: benefacite his qui oderūt vos: ꝛ hīs sīlia. Ad postremū ipse dñs preceptoꝝ suoꝝ potētissimus executor in cruce posit⁹ ait: Pater ignosce illis: q̄ nesciunt quid faciūt. [†Intret in cōspectu tuo gemitus compeditoꝝ. Scūm magnitudinē brachij tui: possidē filios † mortē punitorū]. De illis dicit/quos p nomine dñi vinxerat irreligiosa gētilitas: qui crebris gemitibus omnipotēti dño supplicabāt/ vt eius ecclesia in fratribus nō deficeret: etiā si ipsos imminēs pena consumeret. Sācti em̄ viri talia semp petūt/que ad fidei augmenta pficiunt. Sequit Scūm magnitudinē brachij tui possidē filios mortē punitorū. Nimis pia subornit ꝛ affectuosa precatione filios eoꝝ dñs a sua possessione pisciat/qui p eius religiōe mortē puniti sunt. Innumera em̄ tūc ibi turba martyrū fuit: quoꝝ posteros dñs desiderāt possidere: ne aliquo errore vitient. Ille siquidez qui nos possidet/diabolica in nobis iura nō prevalent. [†Redde vicinis nostris septuplū in sinu eoꝝ: improperiū ipsoꝝ qd̄ exprobrauerūt tibi dñe] Tale est Redde: quale qd̄ superius ait Vindica: qd̄ et si afflictionē tribuit corpoꝝ: salutem tñ efficit aiarum. Vicinos/finitimos dicit: de quibus superius ait Facti sumus opprobriū vicinis nostris. Septuplū/pfectionem significat muneris celestis: qd̄ accipimus/qñ spiritus sancti illuminatione complemur. De quo ꝛ alio loco dictū est Argētum igne examinatū terre purgatū septuplū. Quod ad cōversionem ipsoꝝ non est dubiū ptinere: qñ sic recipiūt/ vt in bonis partibus commutenk. In sinu eorum/vtiq; in aiarum secreto debemus accipere: vbi semp fit gloriosa cōversio. Sequit Improperiū ipsoꝝ qd̄ exprobrauerūt tibi dñe. Fecerunt iniurias/dicāt laudes: fuerūt increduli/sint deuotiexteriterūt superbi/fiant humiles. Tunc em̄ dño gloriose vindicatus agnoscit: qñ maledicoꝝ ore laudat. [Nos autē populus tuus/ꝛ oues † gregis tui: cōfitebimur tibi in † secula]. De illis (sicut arbitror) dicit reliquis: qui Mattathie studio cōgregati/legem dñi custodire meruerūt. Iste revera sunt oues dñi: que eius gloriam cōfitēres/in fidei firmitate manserūt. Potest aūt hoc ꝛ generaliter accipi: vt tibi mixtus videatur ꝛ populus christianus: qñ (sicut sepe dictum est) ex duobus populis cōgregatio facta est vna sctoꝝ. Intuendum autē est lamentationē suam qua suauitate cōclusit: vt dñi dicat esse gregē/ p quo deuotissimus supplicabat ne diuti⁹ trascerek eis/quos suos esse meminneret. [†Et in seculū seculi narrabimus laudē tuam] Hic illam tāgit futuri seculi beatissimā psalmodiam: quā chorus sanctorū sine cessatione dicturus est: non vt alios instruat/ q: ibi nullus erit indoctus: sed vt honorem debitum reddētes/ preconioꝝ ipsorum suauitate pascantur.

Alf. pascue tue.
Alf. seculū.
Alf. in generatiōe ꝛ generationem annūciabimus tibi.

Conclusio.

¶Secundus iste iam psalmus est: qui honorabilem hierusalem pia lamentatione defleuit. Sed sciēdum q̄ septuagesimus tertius captiuitatē cōtinet: quā pertulit sub Romanis: iste vero Antiochi regis deflet sacrilegam/ꝛ crudelissimam vastitatē. Considerandū quoq; ꝛ alta mente cōdendum est: qd̄ charitatis studio cōmonemur ecclesie de bonis letari/ ꝛ iterum calamitatibus eius vehemēter affligi. Legitur enim Felices qui gaudēt in pace tua: et felices omnes qui contristabunt̄ in omnibus flagellis tuis. Quapropter cōuenit vt qd̄ vnicuiq; fidelium

puenerit/ad nostros dolores primitatis studio trāsferamus: sicut apostolus dicit: Si quid patitur vnum membrū/compatiunt̄ omnia membra: siue glorificatur vnum membrū/cōgaudent omnia membra. Hinc enim charitas illa precelsa conquirit: hinc predicata vnitas inuenitur. Et si causam boni istius altius perscruteris: hinc ꝛ illa celestis affectio gignitur/que dñi ecclesiam locupletari monstratur. 1. Cor. 12.

¶Explicit expositio in psalmum. 78.

¶In finem p his qui immutabūtur: testimonium Asaph. Psalmus. Lxxix.

QUi regis israel intende: q̄ deducis velut ouem ioseph. Qui sedes super cherubin: manifestare coram effraim/ beniamin/ et manasse. Excita potētiam tuaz ꝛ veni: vt saluos facias nos. Deus conuerte nos/et ostēde faciē tuā: ꝛ salui erimus. Dñe deus virtutū: quousq; irascēris sup oratiōne serui tui? Cibabis nos pane lachrymarū: et potum dabis nobis in lachrymis in mēsura. Posuisti nos in ꝯtradictionē vicinis nostris et inimici nostri subsannauerunt nos. Deus virtutū cōuerte nos: ꝛ ostende faciē tuam et salui erim⁹. Vineā de egypto trāstulisti: eiecisti gētes/ꝛ plantasti eā. Dux itineris fuisti in cōspectu ei⁹: ꝛ plātasti radices eius/ꝛ impleuit terrā. Operuit mōtes vmbra ei⁹: ꝛ arbusta ei⁹ cedros dei. Extēdit palmites suos vsq; ad mare: ꝛ vsq; ad flumē ppagines ei⁹. Ut quid destruxisti macerią eius: et vindemiāt eam omnes qui pretergrediūtur viam? Exterminauit eam aper de silua: ꝛ singularis ferus depastus est eā. Deus virtutū cōuerte: respice de celo et vide/ et visita vineam istā. Et pfice eam quā plantauit dextera tua: ꝛ sup filium hois quē cōfirmasti tibi. Incēsa igni ꝛ suffossa: ab increpatiōe vultus tui peribūt. Fiat manus tua sup virū dextere tue: et super filium hois quem cōfirmasti tibi. Et nō discedimus a te viuificabis nos: ꝛ nomen tuum inuocabimus. Dñe deus virtutū conuerte nos: ꝛ ostēde faciē tuā/ꝛ salui erimus.

DOctis viris et in auditorio christi salutariter eruditis: si quis vsitata repetere conek offendit. Nam cuz omnia tituli istius verba iam nota sint: restat vt hoc qd̄ nouiter dixit Testimonium Asaph perquirere debeamus Iste Asaph ante trepidus/ante sollicitus: qui p synagoge peccatis visus est psalmis priorib⁹ exorare: tanta nūc presumptione completur/ vt iam cōmutatis in melius testimoniis cōversionis prebere videatur. Dicit em̄ de primo aduētu dñi saluatoꝝ: qui holem deterioratum lege peccati/ad sanctē cōuersatiōis dona perduxit: translatāq; vineā de egypto potētie sue radice solidauit. Hoc est qd̄ dicit Testimonium p his q̄ immutabunk. Cantatur ergo hymnus iste de aduētu

viri agricultoris/ꝛ vinea dñi: vt iam non obscuris/sed manifestis p̄cibus eius postulek aduentus. Qui psalmus eiusdē rei secundus esse dinoscitur. Divisio.

ASaph iste qui titulus precinuit cōmutatū In prima sectione dñi deprecak aduentū. Secūda testatur quemadmodū vinea que est ecclia/toto orbe sit dilatata. Tertio loco incarnatiōis eius beneficio p similitudinē vinee visitare deprecak ecclesiaz: seqs dño postulat adherere.

Expositio.

Alf. ouem. Alf. manifestare. DES.

QUi regis israel intende: qui deducis velut † oues ioseph. Qui sedes sup cherubin † appare]. Per secundā specie definitiōis que grece Epicomatice dicit: latine nostro nuncupat: magno desiderio venire christus dñs postulat: vt per id qd̄ facit/planissime indicatus esse videatur. Nam ista species definitionis nō per substātiam: sed p actus suos vnūquēq; personam indicare cognoscitur. Recte igit dicit regi celi et terre Qui regis israel: cuius arbitrio ꝛ creata sunt/ꝛ administrant vniuersa. Sed quis oia in eius potestate sint posita: illa tñ regere dicit/ que se tractare celesti querelatiōe nouerūt. Ideo em̄ subiunctū est Israel: q: ipsos ppitius regit qui eū puro corde respicūt. Israel em̄ interpretatur (sicut sepe dictū est) vir mente videns deū. Intēde: ac si diceret: Supra nos lumē tue pietatis infunde: vt q̄ per nos sumus tenebrosi/aspectus tui reddamur claritate cōspicui. Sequit Qui deducis velut oues Joseph. Joseph/fidelem populū debemus aduertere: q̄ sic in caulas dñi deducit: quasi oues ad pascua cōgregauit. Nam ꝛ ipsum nomē Joseph/significat sine opprobrio: qd̄ deuoto populo certū est cōuenire. Et nota ppria verba singulis data fuisse p̄sonis. Regit qui israel est: deducit qui Joseph est. Addidit Qui sedes sup cherubin appare. Cherubin/plenitudo sciēte interpretat: in qua christū dñi insidere manifestum est. Sz qñ adhuc in secreto sue maiestatis erat/ rogat vt beneficio sancte incarnatiōis appareat: quatenus fideles suos firmissima credulitate consolider. Et vide q: trina inuocatiōe versus iste cōtextus est: vt ola cooperari sanctā significet trinitatem. [Coram † effrem/ beniamin/et manasse. Excita potētiam tuā et veni: vt saluos facias nos]. Ista nola constat esse gentis hebraice: ante quos vt appareat/spūali virtute deprecat: hoc est vt (sicut promissus fuerat p ꝓphetas) ex iudeoꝝ gente nascat. Sed qñ non incalium hec nomina more scripture diuine videk aptata: interpretationes eoꝝ studiosissime requiramus. Effrem/significat fructificatio. Beniamin/filius dextre. Manasses/oblitus. Has virtutes inesse cōstat dño saluatori. Fructificauit em̄: qñ ad tēpus corpore trucidato/ad perpetua celoꝝ regna surrexit. Filius dextre: id est filius omnipotētis patris. Oblitus/illud indicat: quādo iniuriarum suarū oblitus/in cruce positus p iudaico populo supplicauit. Orabat ergo vt in his virtutibus veniret quas euz facturū esse nullatenus ambigeret. Sequit Excita potentiam tuam ꝛ veni: vt saluos facias nos. Quātam nobis vtilitatē p incarnatiōe dñi nouerat esse tribuendam: tanto studio deprecak vt excitet potentiam suā/ꝛ veniat ad pctā humani generis abluēda. Quod em̄ desiderū/que preces/quevota sufficiāt illud expetere/qd̄ mundū possit a sua impietate saluare: Deus † virtutum cōuerte nos: ꝛ ostēde faciē tuam ꝛ salui erimus]. Qm̄ credebat in se mirabilia facienda/iuste deū inuocauit virtutuz: qui solus prevalet de

INTER.
INTER.
Alf. effraim.
IDI.
Alf. non hz.

incredulitatis morte liberare. Et q: se nouerat esse diuinitū: cōuerti se magnopere postulauit. Hoc enim cuique cōuenit facere: nisi virtutū dño qui solus potens est que vult vniuersa cōplere? Post cōversionis aute beneficiū apte sequit Ostende faciem tuā: q: solet diuinitus homines tam cōuerso corde respicere. Vnde et addidit Et salui erimus: euidēter significat dñm saluatorē cui⁹ reuera sumus incarnatiōe saluati. [Dñe deus virtutū: quousq; irascēris † in oratione serui tui?] Hoc de illo tēpore sentiēdū est: quo Asaph venire dñm postulabat. Et q: p dispensatione divina erat aliquatenus differendū: dicit Quousq; irascēris in oratione serui tui: vt nō illa tam puenire facies/que p̄misisse cognoscēris? Et intuere pietatē ac desiderū supplicantis. Irati sibi dñz credebat: qñ humano generi subuenire tardabat. [Cibabis nos pane lachrymarū: et potū dabis nobis in lachrymis in mēsura]. Posiq; se differri posse presensērat: enumerat mala que passurus erat populus hebreoꝝ. Dicit em̄ Cibabis nos pane lachrymarū: significās eos sub afflictiōe victuros. Panis em̄ lachrymarū: vita est plena doloribus: sed tñ in ea dñi miseratione cibamur: quādo cladibus eruminisq; nō extinguimur: sed potius crudimur. Sequit Et potū dabis nobis in lachrymis. Pus dixit panem: mūc dicit et potū. Ista em̄ duo sunt quibus vuit ois humanitas: vt panem p qualibet esca ponas/potum p omni potione. Nam qd̄ tēpus a lachrymis cessare poterat vacui: quibus ꝛ ipsa refectio videbat esse pioratio? In mēsura/in distributo modulo dicit: sicut ait apls. Fidelis deus q̄ nō patietur vos tentari supra id qd̄ potestis: sed faciet cum tentatiōe etiā puentū vestrū vt possitis sustinere. [Posuisti nos in cōtradictionem vicinis nostris: et inimici nostri † deriserūt nos]. Contradictio gētilis illa cogitāda est: que aduersum predicatores christi prauis cōtentiōibus erigebatur: credēs illa se posse defendere/q̄ in templis suis videbat adorare gētiles. Sine magis illud tēpus commemorare videk/qd̄ in superioribus dixit: q: sub rege Antiocho dū aliqui iudei sacrificarēt idolis: cōtradicebant his q̄ legem dñi custodire videbant: ꝛ ideo vicinos parētes debemus aduertere/qui eis primitate generis adherebant. Sequit Et inimici nostri deriserūt nos. Merito inimici deridebāt: inter quos tā nefariū videbāt esse certamen/vt pars eoꝝ in pristina religiōe cōstaret: pars aūt idolis coacta seruiret. [Dñe † deus virtutū cōuerte nos: ꝛ ostende faciem tuam/ꝛ salui erimus]. Repetit versum qui iam superius ante hos tres posuisse monstrak: q: desideratis mos est frequēter repetere/que magnis precibus postulat adueniri. Ipa est ergo facies: id est presentia christi: p quā salui facti sumus. Ipsa/per quā laqueos mortis euasimus. Ipsa denig; que ꝛ indignis/ꝛ cōfitentibus celoꝝ regna largit. [Vineā † ex egypto transtulisti: eiecisti gētes/ꝛ plātasti eam]. Venit ad secūdam sectionē: in qua per mysticas figuratiōes que fuerint gesta cōmemorat. Quod schema dicit Metabole: vnde ret frequens iteratio subvarietate verboꝝ. Per hos em̄ sex versus vsq; ad tertiam divisionē: vinea ista describitur. Vineam em̄ dicit hebreoꝝ gentē: quā posita in typo cōstat ecclesie: vnde fidelium nata est cōgregatio populoꝝ. Vinea quippe a vitibus dicta est. Hanc ex egypto deduxit magnis/notisq; miraculis/ꝛ expulsis gentib⁹: id est ammoreis/cetheis/iebuseis: ceteris q; aliis finitimis eoꝝ: tanq̄ mirabilis plātaut agricola. Hoc est testimoniū redditum de immutatis hebreis:

Alf. super.
Alf. subsannauerunt.
Alf. non hz.
Alf. pe.
SCRIPT.
ETY.

qꝫ continet in titulo. Vinea siquidē ecclesie ⁊ hic pulcherrime cōparat: qm̄ sicut illa inter solita caduca necessarios infert fructus: sic ⁊ ista inter turbas vmbratiles peccantiū omnak fruge sanctop: q̄ seculi hui⁹ afflictione tangꝫ torcularibus preſſa, fa pozē nozūt emanare dulcissimū. Sine q: fossa pius ꝓficit, ⁊ potata multiplicat: qꝫ soli merito dak ecclesie, que solet passiōis falce crescere: et ꝓsecutionū plagis in sancto populo semp augeri. Sed hec vinea quemadmodū ꝓmuersum mundū dilatata sit: subter edicit. [†Uitā fecisti in cōspectu eius: ⁊ plantasti radices eius, ⁊ † repleta est terra]. Isti vinee fructuose que mūdi spacia cōprehdit, viam fecit dño: dū eius cōspectibus apparere dignatus est. Ipsa em̄ ꝓficiendi fuit causa: vt suū videret agricolam, et ab eo imbrē predicatōis acciperet: quatenus fructus suauissimos perearet. Sequit Et plātasti radices ei⁹: ⁊ repleta est terra. Radices eius sunt ꝓphete celestis regis opatiōe plātati: ex quibus illa felices palmites tendēs, vniuersum mundū quasi amenis fideiumbraculis occupauit. [Operuit mōtes vmbra eius: et arbusta eius cedros dei]. Latitudo et altitudo istius vinee decēter exponit. Illos em̄ nouit operire quos nutrit: qm̄ eius vmbra fructificat: ⁊ amplius facit crescere, q̄ magis tegere cōprobatur. Sed qualis est ista vinea que mōtes operit: Utiqꝫ superna qm̄ quelibet altitudo terrarū cuncta sub celo est. Sequit Et arbusta ei⁹ cedros dei. Quia cedros dixit, bene arbusta posuit. Uites em̄ qm̄ in arbores ascendunt arbusta nominank. Sed q̄nis m. 30. psalmo cedros ꝓ superbia designāda positas diximus: rn̄ qm̄ hic est additū Dei, martyres debemus aduertere: q̄ in ecclesia christi inter altissima sunt cacumina constituti. Et hos ecclesia ꝓtegit: qm̄ in eius esse gremio cōprobantur. [†Extēdisti palmites † eius vsqꝫ ad mare: ⁊ vsqꝫ ad flumen ꝓpagines eius]. Palmites, significāt discipulos dñi: quibus ipse in euagelio dicit Ego sum vitis vera, ⁊ vos palmites. Mare, cunctarū gentiū vult intelligi sanctissimā credulitatē. Extēdisti em̄ dicit: qm̄ ab Hierosolymis hec vinea ꝓ apkos predicatiōes in cūctas mūdi partes extēsa est. Accipere em̄ localem nō possumus: de qua ā dictū est: Plātasti radices ei⁹: et repleta est terra. Propagines aūt eius filios regeneratiōis dicit, q̄a flumine Jordane manauerūt: vbi dñs in exemplū nostre salutis baptizari dignatus est. [Ut quid † deposuisti maceriā eius: ⁊ vindemiāt eam oēs q̄ † transeūt viam]. Istius vinee que a vdaico populo vncit originē, mirak cur fuerit euersa munitio: hoc est dñi subtracta defensio. Maceria est em̄ de solis lapidib⁹ cōstructa custodia: que solet vineas defensabiliter circuire. Et merito tali ꝑbo in supiore trā slatione ꝓmansit. Sequit Et vindemiāt eā oēs. Hic vindemiāt, in malo positū debemus accipe: sicut ⁊ Hieremias dicit Uide dñe ⁊ cōsidera, q: vindemiasti nos: sacerdos ⁊ ꝓpheta de sanctuario tuo defecerūt. Uindemiāt ergo dicit: diripiūt atqꝫ cōculcāt: qꝫ a trāseūntibus fieri solet, qui predicti di studio labozes auferre nitunk alienos. Uindemia dicit, qm̄ vua viti demitk: qꝫ etiam isti vinee deus ꝓ Isaiam ꝓpheram minat. Destruā maceriā eius, ⁊ erit in direptionē: et destruā parietē eius, ⁊ erit in cōculcationē. Addidit Qui transeūt viam. Uētes significat, que viam. i. christum dñm transeūtes: in idolozū sacrificijs iugiter ꝓmanebant. [Exterminauit eā aper de sylua: ⁊ singularis fer⁹ depastus est eā]. Exterminauit, extra terminos atqꝫ patriam suā vbiqꝫ dispersit: qꝫ in gente cōtigit iudeozū.

Hoc est qꝫ superius ait Undemiāt eā. Aptū Uespasianū fozsitan debemus accipere: qui illis extitit ⁊ fortis, et seuus. Per hoc aūt nomen significatur indeis fuisse cōtrariū: qui hoc animal inter cetera habere videbank immundū. De sylua. s. de gētibus: que merito syluis squalidis cōparāt: qui adhuc insiti de fructuoso germine non fuerūt. Aper enim dictus est ab eo qꝫ in locis asperis commozet. Singulare aūt ferū, Titū eius filiū memozat: qui reliquias belli tanta populatiōe cōtriuit: vt gentē, et ciuitatem quasi herbarum pabula terribili depastione cōsumeret. Necesse enim fuit hoc vinee cōtingere: cuius maceria videbatur esse deposita. Spiritualiter aūt a per ꝓpter ferocitatem ⁊ fozsitudinē nimiā, diabolus intelligi potest. De sylua aūt dixit: q: cogitatiōes eius agrestes, aut eqꝫ semper exiſtunt. Et nota qꝫ his sex versibus qui predicti sunt: vinea ista describik per quartā speciē definitionis: que grece Hypographice, latine descriptionalis appellak. Hec adhibita circunstiōe dictozū, factozūq; rem de qua queritur, competēti significatione declarat. [Deus virtutū cōuertere: respice de celo ⁊ vide, ⁊ visita vineā istam. Et ꝓfice eam quā plantauit dextera tua: ⁊ super filium hominis quem cōfirmasti tibi]. Relatis omnibus que superius cōtigerunt, Asaph venit ad tertiam sectionem: in qua rogat vt omnipotēs agricola visitet vineā dissipatā, quam plātare dignatus est: ⁊ respiciat super filiū hominis quē cōfirmauit sibi. Cōmutatus quippe in melius, hoc singulare remediū rebus omnibus expetebat: vt christo dño supplicaret. Cum dicit Deus virtutum conuertere: petit eum vt supplices suos serenus aspiceret, ⁊ periclitantibus subueniret. Sequit Respice de celo et vide: scilicet quibus fluctib⁹ laboret humanitas, quibus peccatis ad inferna rapiak: et delectetur vitijs vnde eam perpetua morte constat extingui. Cum autē dicit Uisita vineā istam, et dirige eā quam plantauit dextera tua: aduentū sancte incarnationis exposulat: vt presente cultoze suo vinea plantata ꝓficiat: sine quo nec fructus inferre poterat, nec ꝓficuam habere culturā. Addidit Et super filiū hominis quem cōfirmasti tibi. Omnino declaratum est qꝫ superius dixit Uisita. Filius quippe hominis christus est dño ex Maria virgine genitus: a patre natus ante omnia secula. Quinqꝫ cōfirmatus est: quando de ipso veritas paterne vocis insonuit dicēs: Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene complacui: ipsum audite. [Incensa igni, ⁊ † effossa † manu: ab increpatione vultus tui peribunt]. Incēsa igni, ⁊ effossa manu: humana vitia significata debemus aduertere. Incenditur quippe aliquis igne cupiditatis, siue caloze supbie: quādo crimina nefanda cōmiserit. Effossa vero manu sunt: cum per operationē sceleratam alijs preparamus insidias: ⁊ decipe revolumus nesciētes, dū nos in ipsam magis foueam cozruimus. Hec ergo peccata ab increpatiōe vultus dñi peribunt: quando illis dicēdum est Ite in ignem eternū: qui paratus est diabolo, et angelis eius. Non em̄ vlterius visuri sunt: quem ꝓpter sua scelera perdiderunt. [Fiat manus tua super virum dextere tue: et su per filiū hominis quem cōfirmasti tibi]. Grande sacramentū, grande munus diuinitatis exponitur: qꝫ tādiu fozsitan dubitari potuit q̄ Israel saluus fieret, donec salutaris dominus aduenret. Illo em̄ veniente ꝓmissio tota completa est: nec vlterius ab ipso discedit ecclesia, que sponsi sui spirituali dilectiōe conjuncta est. Nam cum dicit Fiat manus tua sup virum

dextere tue: operationē sancte incarnationis exposcit.

Ps. 43. Ipse est enim dextera patris: de quo alio loco dicit: Non enim in arcu meo sperabo: et gladius meus non saluabit me: sed dextera tua ⁊ brachiū tuum ⁊ illuminatio vultus tui. Deinde more suo ꝓpter explanationem repetit quod superius dixit: Et super filiū hominis. A cōmuni tungendū est. Fiat manꝰ tuanda est operatio sancta ad effectū ꝓmissa perducat. Filius enim hominis: idēipse est dño Ihesus qui etiam dextera patris est. Sequitur: Quē cōfirmasti tibi. Confirmatus est vtiqꝫ apud homines: sicut iam dictū est: quādo

Wath. 3. de ipso vox paterne veritatis insonuit dicens: Hic est filius meꝰ dilectus in quo michi bene cōplacui: ipsum audite. Quod nō piget eiusdē exempli iteratione declarare: quando ⁊ in auctozitate eadem verba constat esse repetita. [Et non discedimus a te: viuificabis nos et nomen tuum inuocabimus]. Ad superiora respicit pars ista vocabuli. Dicit enim. Fiat manus tua super virum dextere tue: id est vt mittere digneris filiū tuū: qui reum mundū liberet a crimine peccatozū. Et non discedimus a te: id est quē semel mente concepimus: cozdis oculis iugiter intuemur. Nec a te deuotionem: nostram possumus amouere: cuius aduentre filiū magnopere cognoscimus expetisse. Et que sit vtilitas ab ipso non discedere: consequenter exponitur. Uiuificabis nos ⁊ nomen tuū inuocabimus. Uiuificabis nos: quando peccatozum morte deposita ex aqua ⁊ spiritu sancto renascimur. Nomen autem eius inuocabimus: hoc significat quomā dñi Ihesu institutione salutari in oratione quotidiana nomen patris iugiter inuocamus. [Deus deus virtutū cōuerte nos: ⁊ ostēde faciē tuā ⁊ salui erimus]. Que suauitas: q̄ sit vtilitas verficult huius hinc datur intelligi: qm̄ in hoc psalmo triplici eum repetitione memozauit: vt quasi prati florifert planicie tensaꝫ per ordines certos iocūditas roset colozis ornaret. In ista siquidem breuitate: regulā totius religionis exponit. Primū est enim: vt nos dño cōuertat. Deinde: vt ostendat facie suā. Tertio: vt saluos efficiat. Non enim anteq̄ cōuertat ostendit faciē suam: nec saluat nisi nos prius lumine sue pietatis inspexerit. Quapropter versus iste mēte cōdendus est: quia per ipsuꝫ sub breuitate petimus quicquid nobis expedire monstratur. Conclusio.

Uimus Asaph istū cōmutatū cōstat in melius: qui vineā Ihesu dilatatā toto orbe cōspexit: ⁊ palmites ei⁹ mōtes obūbrare vidit ⁊ cedros. Spectaculū reuera beatū cuius amenitas ipsa cogitata refectio est: vt toto mundo vna vinea vmbrā faciat suis frondib⁹: ne q̄s fideliū reddatur sole fuscatus. De

Ps. 120. quib⁹ scriptū est: Per diē sol non vret te: neq̄ luna per noctē. Uerū ista vinea ꝓ botris mustuosis scīos infert fructꝰ: martyres creat: ꝓphetas educit: apkos gignit: fideles edit innumeros: et quicquid in ecclesia sancta gloriose geritur: isti simulitudini decenter aptatur.

Explicat expositio in psalmum. 79.

In finem pro torcularibus Asaph quinta sabbati. lxxx.

Exultate deo adiutori nostro: iubilate deo iacob. Sumite psalmum ⁊ date tympanum: psalterium iocundum cum cithara. Buccinate in neomenia tuba: in insigni die solennitatis vestre. Quia preceptuz in israel est: et iudicium dei iacob. Testimonium in Joseph posuit illud: cum exiret de terra egypti linguā quam non nouerat audiuit. Diuertit ab oneribus dozsum eius: manus eius in cophino seruierunt. In tribulatione inuocasti me et liberaui te: exaudiui te in abscondito tempestatis: probaui te apud aquā contradictionis. Audi populus meus et contestabor te: israel si audieris me nō erit in te deus recens: neq̄ adorabis deum alienum. Ego enim sum dominus deus tuus qui eduxi te de terra egypti: dilata os tuum et implebo illud. Et non audiuit populus meus vocem meam: ⁊ israel non intendit michi. Et dimisi eos sm̄ desideria cozdis eozū: ibūt in adinuentionibus suis. Si populus meus audisset me: israel si in vys meis ambulasset. Pro nichilo fozsitan inimicos eozū humiliassem: ⁊ sup tribulantes eos misissem manum meam. Inimici domini mentiti sunt ei: et erit tempus eozum in secula. Et cibauit illos ex adipe frumenti: ⁊ de petra melle saturauit eos.

Ro torcularibus: ecclesiam significari superiozib⁹ est titulis indicatū. Sed quomā ibi hanc prefigurationem in vuarū expressione posuimus: nunc in vuarū vindemijs explicemus. Cum tunsus acernus oliuarū subiectus fuerit agricolarū arte ponderibus: nimia q̄ ceperit pressura torqueri: ⁊ amurcā cenosam ⁊ olcum pinguissime puritatis emanat. Quod in ecclesie persecutionibus fieri posse non dubium est: quando ⁊ deo puras mentes declarat: ⁊ fecilentas conscientias euidenter assignat. Quinta vero sabbati: significat a sabbato quintū diem: quando dominus in conditione rerū ex aquis creauit animalia: sicut Genesis lectio decursa testatur. Dixit deus: pducant aque reptilia ānt- Gen. 1. marum viuarum. Hoc ad baptismatis gratiam similitudine decoza cōiungitur: Que reuera animalia vna sua fecūditate producit: dum sanctificate aque immaculatos reddunt: quos pollutos propijs sceleribus acceperūt. Sed vt partibus res expositas in vnā sertem colligamus: intentio tituli talis est: vt in finem designet dominū Ihesum: Pro torcularibus ecclesiam: Asaph congregationem: Quinta sabbati baptizatos. Unde colligitur psalmum in ecclesia domini regenerate congregationi esse locuturum. Hic enim Asaph ad hystoriam quidem loquitur iudeis: sed melius spiritualiter intelligitur de populo christiano.

Diuisio.

In prima parte psalmi loquitur Asaph fidelibus: vt per organa diuersa musicorū laudes debeant domino personare: quoniam multa beneficia suo populo prestare dignatus est. Secūda verba sunt dominū cōminantis ne idola colantur: sed ipse solus adoretur qui prestare ꝓfutura munera cōsuenit. In tertia parte: Asaph ex sua iterū persona reloquitur: arguens infideles cur fallaces exiterint: cum eis dona domini

coptosa largitate collata sint. Expositio.

EXultate deo adiutori nostro:iubilate deo iacob]. Asaph iste quē sepe diximus significare synagogam:populos cōmonet fideles vt non delinat cū summa leticia deo laudes dicere: qui eos a seuissimis periculis est dignatus eripere. Adiutori autē qō dixit:verus deꝰ tall verbo declaratur:quia ficticius deꝰ non est adiutor: sed elisor:nō sanās sed vulnerās:non subleuans sed valde demergens. Nostro enim dñi dicit: deuotos se cōmonere testat. Jubilate dictū est a iuuādo:id est delectādo:vt quibꝰ non poterat exultatio verboꝝ sufficere: in abundantissimā atq; inexplicabilē leticiā psilirēt:dolens gaudentibꝰ animis dño debere gratias agere:nō cōfusos aliqua anxietate cantare. Hā si terrena despicimus:semp ex illo letissumus:ad quem mens incerta atq; titubans nō potest quentre. Jacob / significat populū christianū:cui anteriꝰ synagoga consentit:dum ad istū per gratiā translatū est:quod illi cōstat ablatū. Hi sunt quos dixit Quinta sabbati:qui de sacra scitz regeneratione nascūtur. [Sumite psalmū z date tympanū:psalteriū iocundū cum cithara]. Organa quidē ista vtraq; musica sunt:sed causas continere ꝓbantur egregias. Dicit enim: Accipite psalmū z date bonas operas. Psalmus enim ad diuina ꝺba ptinet intimanda: qm̄ cōformatio ipsius canorū ventrem (sicut sepe diximus) habet in capite: qō merito ad psalmū referꝝ. qui semp resonat supna mysteria. Tympanū est:quod tenso corio quasi supra duas (vt ita dixerim) metas sibi ab acuta parte copulatas solet resonare percussuꝝ: sicut hominū corpus: dum pro dño tribulatione quatitur: ad supna mādata dulcius reꝑatur. Hoc ergo cōmonet:vt accipientes diuina verba dño debeamus offerre terrena:quia tunc deo bene damus tympanum dū elemosynas facimus:cū teuuijs corpus affligim⁹: cū vitia seculi cū suo auctore nichilomin⁹ despicim⁹. Addidit: Psalteriū iocundū cum cithara. Admonet etiā z hec duo ꝺ iocūdissime copulari: vt z verba dei que in psalterio continentur: et cithara que humanos actus significare cognoscitur an vnā societatē debeāt cōuenire: qr vtrūq; melos sibimet copulatū:dño probat acceptū. Psalteriū enim:idē significat qō psalm⁹. Cithara: qō tympanū: sed diuersitate nominū easdē res sub breuitate cōclusit. Nam quēadmodū cithara cōtra psalteriū cōformata sit: frequenter expositū est. In hoc aūt z sequenti versu iterū nobis enthymematicus:id est rhetoricus syllogismus eliceſcit eodē modo. Canere preceptū est in israel z iudicū deo iacob: Cantandū est igitur in mitio mēsis tuba in die insigni solēnitatis eoꝝ. Modo reliqua ꝑscrutemur. [†Canite initio mensis tuba: in die insigni solēnitatis vestre]. Preceptū fuerat inter alia iudeis:vt a primo die septimi mensis:septem diebus canerent: quod hodieq; carnaliter faciunt:nō intelligentes ideo fuisse iussum:qm̄ spiritus sancti gratia septiformis baptizandis erat toto orbe predicanda. Unde nunc fideles admonet christianos: vt laudes dñi precentali debeant voce cantare:cum noue regenerationis fuerint gaudia cōsecuti. Tuba enim cū ponitur:grandisonis aliquid predicari clamoribus indicatur. Sed z alius ꝓphēta dicit: Exclama z exalta sicut tuba vocē tuam. Cōsiderandū est quoq; q per organa musice discipline et psallere dño et die precipimur solēnitatis implere: vt sicut illa rediguntur ad dulcisonū melos et in vnā cōuenientiam suauiter colliguntur:ita ois actus noster redigatur ad

SYL. Al. buccinate in neomenia

dñm:z iocundissima modulatione eius auribꝰ offeratur. Est em̄ discipline ipsius magna vis delectabilisq; cognitio: quā doctores secularū litterarū (largiente deo qui cōcedit omne quod vtile est) fecerūt doctrinabili lectione cognosci:que in rerū natura prius tenebatur abscondita. Prima ergo huius discipline partitio est: armonica:rhythmica: metrica. Secunda partitio instrumētoꝝ eius est:in percussionalia: in tensibilia in flatilia. Tertia diuiditur:in symphonias sex. Quarta diuiditur in tonos quindecim. Sic totius virtus pulcherrime istius discipline talibꝰ pulcrorū distinctionibus explicat:per quos modos in secularibꝰ libris multa quidē legimus ostensa fuisse miracula. Sed vt fabulosa forte taceamus: per citharā canorū Dauid legimus a Saule fugasse demonū:muros hiericho clangentibꝰ tubis ꝓtinus corruisse:lectio diuina testatur: vt dubiū non sit musicos sonos:iubente tamen ac permittēte dño: magnas plerūq; fecisse virtutes. [Quia preceptū in israel est:z iudicū deo iacob]. Dicit causam quare debeant tuba canere: quia lex data est per Moysen in israelitico populo:qua cognita nullus peccare debuisset. Judicium autem deo iacob:id est deo christianoꝝ. Ipse enim rationalē creaturā celesti veritate iudicauit: sicut in euangelio ait: Pater non iudicat quēquā: sed omne iudicium dedit filio. Hac ergo dispensatione mirabili: dñm constat esse laudandum: qui z legē dedit z iudicū futurū sue maiestatis innotuit. Jacob enim diximus significare ꝓpm̄ sequentē: qui adoptatus per gratiā Christi pme districtionis ꝓcepta superauit. [Testimonū in ioseph posuit: † cū exiret de terra egypti: linguā quā non nouerat audiuit]. Joseph:significat augmētatio:cuius nominis interpretatio testimonū est hebrei populi: qui de terra egypti multiplicatus exiuit. Sed hoc ad nostram generationē cōpetenter aptatur. Hā sicut ille per maris rubri vndas saluatꝰ electus est: sic nos a terra egypti: id est a vitijs carnalibus absoluti sacra vnda regenerante renascimur. Nec nomē ipsum maris vacat: quia sicut illud rubrū ꝓstat dictata z hec aqua rubra potest nuncupari: que vna cū sanguine de latere dñi Saluatoris exiuit. Sequitur: Linguā quā non nouerat audiuit. Linguā hic:nouū testamenti precepta debemus aduertere. Hā si sermones intelligas: quomodo linguā quā non nouerat populus hebreus audiuit: dum Christū dñm locutū cōstet hebraice? Hoc ergo dicit: quia ꝑ euangelū audierūt linguā:id est ꝓcepta: que ꝓtinus eoꝝ noticia non habebat. Siue illud significat tempus:quādo apostoli spiritu sancto repleti:linguis ignotis et variis sunt locuti. [Diuertit ab oneribus dorsum eius: manus eius in cophino seruierunt]. Et hoc quāuis ad hystoriā dicti videatur:quando in egypto iudeoꝝ populus diuersis necessitatibus seruiebat: modo vt lateres faceret: modo vt terram cophinis exhiberet: tamen illud christianoꝝ partibus diligentius applicamus: a quorum dorso auertit deus onera peccatoꝝ: quando se felici humilitate prosternunt: sicut ipse dicit: Venite ad me omnes qui laboratis z onerati estis z ego vos reficiam. Cophinos aūt dicimus: per quos sordium purgamenta proijcimus: vt loci puritas eluceſcat. Manus ergo suas in eis tenent: qui peccatorum immunditijs occupantur. Sed de hac seruitute liberamur a domino: quando sceleꝝ nostroꝝ sordibus exclamat. [In tribulatione inuocasti me et liberaui te: exaudiui te in abscondito tempestatis: probaui te † ad aquam cōtradictionis]. Al. apud

Matth. 11.

DEF.

Joan. 5.

Al. illud

Jam quidē dñi Saluatoris verba referuntur: z poterat esse diuisio: nisi post versum istū diapsalma sequeretur: vbi magis cōpetentius credimus esse faciendū.

SLYE. Sed qm̄ persona mutata est: hoc schema dicit Ethopeia: quotiens aliquē introducim⁹ ad loquendū. Imputantur enim nobis beneficia: vt grauior estimetur offensa. Ipse enim nos de tribulatione liberauit: ipse in abscondito angustiā nostre tempestatis exaudit: Sed ꝓbat nos in cōtradictionibꝰ hereticoꝝ: quando aliquibꝰ altercationibꝰ velut venti flatibꝰ excitamur. Nam si ad hystoriā referas: aquā cōtradictionis dicit: quando in deserto fluenta israeliticus populus incredulis mentibus expetebat. [Audi populꝰ meꝰ † et loquar israel et † testificabor tibi: israel si me audieris non erit in te deus recens: neq; adorabis deū alienū]. Intertecto diapsalmate qō nobis est in diuisionibus magnopere custodiendū: venit ad secundā partē. Sed cū sit anterius loqui q̄ audire: hic prius positū est Audi: vt advertas ad intelligentiā potius dictū: nō ad auriū transitoriū sonū. Dicit enim: Populus meꝰ: vt illā sequestraret amurcā: que torcularibꝰ ecclesie tanq̄ pars fecilenta ꝓiicitur. Ille est enim populus dei: qui nescit cū malis aliqua morū permixtione cōfundi: sed in olei pinguedine ac puritate in Christi gratia mūdissimus perseuerat. Sequitur: Israel z testificabor tibi. Cum hic ante iudicē soleant testes produci: ipse dñs iudicij testē se dicit esse veritatis: vt nullus de factoꝝ suoꝝ cōpensatione dubitaret: vbi talis astipulator existeret: Quod tamē cōsequenter exponit. Testificatur enim dñs: qñ in illo iudicio maiestatis sue vnicuiq; dederit ꝓ factoꝝ suoꝝ qualitate sententiā: vbi testibus opus non erit vt iudicetur: sed ipsum iudicij actuū nostroꝝ testimonij habit. Dicturus est enim iustis: Esurini z dediſtis michi māducare: sitiui z dediſtis michi bibere: z reliqua. Impijs aūt q talia nō fecerit imputabit: ita fit vt iudicij eius nō sine testimonio esse videatur. Addidit: Jsrael si me audieris: non erit in te deus recēs. Repetit israel: vt se familiarē intelligat: z ad iussa dñi obedienter vota cōuertat. Magnū enim sacramētū vno verbo cōcludit: vt tā tūc vētura hereſis veritatis sententia vinceretur. Dixit enim: Non erit in te deus recens: ne verbū patris quisq; putaret esse sub tēpore.

DOC. Hā ille recens est: qui antiquioꝛē habet. Quapropter si recēs nō potest dici: coeternū debet mentis sanitas cōfiteri. Et ne possit aliqs deū Christū recentē dicere quē de Maria virgine natū esse cognoscit: cui⁹ humanitas facta ꝓbatur esse sub tēpore: dicit: Non erit tibi deus recēs: qm̄ ipse est qui ante oīe principiū genit⁹ de patris substātia equalis cū eo coeternitate consistit: regnās per infinita secula seculoꝝ. Unde mirabili sanctoꝝ cōpendio patres nostri duas naturas ꝑmanere in vno dño Christo vnitas atq; perfectas dici z credi maluerūt: vt omniū hereticoꝝ morbosa ac fetida eructuatio tanq̄ hiatus pestifer salubri remedio clauderetur. Jn te aūt quod dixit: significat in corde tuo: vbi debet veritas nō falsitas inuentri. Adiecit: Neq; adorabis deū alienū. Cū supra interdixerit coli recentem deū nō debere: hic adorare deū vetuit alienū: vt nempe sit scelus recentē deū putare: z nefanda idolis deuotione seruire. Intelligant ergo arriani quibꝰ sociati sint: qui se a catholica sanitate disiungūt. [Ego † sum dñs deus tuus qui eduxi te de terra egypti: dilata os tuū z imple illud]. Redduntur iuste cause quare deus adorari nō debeat alienus. Primū: q deꝰ noster immutabilis atq; eternus est: qui de se dixit: Ego sum q̄ fuz. Deinde: vt omnia intelligeremus ad ipso fieri quecūq; nobis profutura succedūt: Ait: Qui eduxi te de terra egypti. Que scḋa species diffinitionis grece Enneomatice dicit: latine notio nuncupatur. Hec ista modo semp efficitur: cū vnusquisq; de factis ꝓpijs iudicat: que z ipsi tm̄ nō z alijs videant accidere. Sed hoc cū iudeis ad hystoriā dicit: christianoꝝ generalitas commonet. Educit enim nos de terra egypti: q̄ p regenerationis gſam a peccatis teterrimis liberat: quibꝰ tenebamur obnoxij: cū manus nostre (sicut ait superius) in cophino seruiebāt. Sequit: Dilata os tuū: z implebo illud. Dilata/diuulga/dissemina ꝓfitendo vtiq; vel admonendo: vt illa velis loqui que digna videant auditu. Tūc enim sensus spirituali gratia repleꝝ: quādo in laudes dñi os dilatatū esse cognoscitur: vt hoc per ipsius gratiā inchoemus: z eius munere cōpleamus: sicut dicit apostol⁹: Dilatamini z vos: nolite iugū ducere cū infidelibus. [Et nō audiuit populus meꝰ vocē meā: z israel nō intendit michi. Et dimisi eos ſm † desideriū cordis eoꝝ: z ibūt in † volūtatibꝰ suis]. Quāuis impleuerit dñs prophetarū ora dilatata: dicit eos auditos non fuisse ab israelitico ꝓpło: dū eius minime iussa cōpleuerit. Jlle enim sue plebi tanq̄ oleo loquebatur: sed amurca non poterat audire: que erat velut inutilis respuenda. Addidit: Et dimisi eos ſm desiderīū cordis eoꝝ: z ibūt in volūtatibꝰ suis. Sequit vltio digna peccati: Non enim dimittit impunit⁹ qui a dñi tuitione deserit. Jlle enim quos reliquit affligit: quia maloꝝ olim retributio est tanta bonitate fraudari. Putat enim peccator genus esse beneficij: dū suis voluntatibꝰ ꝙmittatur expleri: dū dicat apostol⁹: Tradidit illos deꝰ in cōcupiscentias cordis eoꝝ in immūditiā: z reliqua. [Si † plebs mea audisset me: israel si in vijs meis ambulasset. Pro nichilo † inimicos eoꝝ humiliassem: z super tribulantes eos misissem manum meā]. Querendū est quare plebē dixerit suā: que eū nō erat auditura? Suā dixit: qi ei legē dixit: miracula magna monstrauit: vt culpa creſceret cū in eum plebs electa peccasset. Et nota quēadmodū se in hoc primo versu subsequētia verba declarāt. Quod dixit Plebs mea: hoc significat ꝓ israel. Quod ait Audisset me: hoc vult intelligi: Si in vijs meis ambulasset. Jlle enim z audit dñm z in vijs eius ambulat: qui mandatis ipsius non reperitur aduersus. Et vide ordinē fuisse seruatū. Primo enim est docere nos: ac deinde audita complere. Sequitur premiū quod mereri non potuit indeuotus. Ad nichilum inimicos eoꝝ humiliassem: z super tribulantes eos misissem manum meam. Generaliter sunt accipienda que dicta sunt: quia tūc ille resistit inimicis nostris: quando ei fuerimus humili satisfactione deuoti. Nam si deo male agēdo resistimus: ille iterum nostris non contradicit inimicis: nec manum defensionis super eos ponit qui se ab ipso superba reluctatione subduxerint. Unde intelligere debemus quando a nobis auertitur: non esse pietatis defectum: sed magne vltionis aculeū. Suspenditur enim interdum a defensione sanctoꝝ: quando tribulationibus et afflictione tentantur. Sed iustos sic tentari patitur: vt non deserat. Impios autem sic tribulari permittit: vt se ab eis reddat alienum. [Inimici dominī mentiti sunt ei: et erit tempus eoꝝ in † eternum]. Post verba dominī redit Asaph ad tertiam partem: inimicos eius digna execratione redarguens. Mentiuntur enim: qui bonis se pollicitationibus obligantes: in pessimos iterū relabuntur errores. De paganis

2. Corin. 6.

Al. desideria

Al. adimmēsionibus

Rom. 1.

Al. populus meus

Al. forsitan

Al. secula

Exo. 3.

enim dici non potuit qui nulla fuerāt dñi promissione cōstricti. Et ne forsitan quod eos florentes in hoc mūdo vides: crederes iam relictos: addidit In eternum erit tempus eox: scilicet punitionis: quādo illis dicet
Matth.25. Esa.66. Ite in ignem eternū. De quibus etiā legitur: Vermis eox non morietur: z ignis eox nō extinguetur. Quod
SCHE. schema Eclipsis grece: latine defectus dicitur: sed nō qui per ignorantiā deficit: sed qui se vt potissimū quaAl. Et
Al. illos ratur abscondit. [†Cibauit † eos ex adipe frumenti: et de petra melle saturauit eos]. Hic pietas creatoris exponitur: vt inimicos: id est ingratos beneficijs suis
DEF. repleuerit quos superi⁹ dixit fuisse mētitos. Ex adipe frumēti: siue māna significat: siue corpus dñi Ihesu. Adipem quippe dicimus animalū pinguedinē corpulentiā: quod nomen ad frumentū abusiue translatū est: vt significaret ei interi⁹ aliquā inesse bonitatē. De petra melle: hoc est de sapiētia Christi: qm ipse petra est: de quo superne doctrine mella manauerūt. Saturauit eos dixit: id est sancta predicatione compleuit: sed perfidi ieiuni fuerunt fide: qui auribus aggrauati audire noluerunt. Conclusio.

¶ Redeamus nūc ad sententiā superiorem: z more apū dulcissimis floribus insidētes assidua repetitione suauia mella carpamus: qz res salutaris quotiēscūqz repetit: necessaria semp inde sumūtur. Qua propter studiosissime pquiramus quare sit dictū: Non erit in te de⁹ recens: si reuera volumus esse Israel. In hoc enim verbo fidei totius virtꝰ sanctissima cōtinetur. In hoc sermone ineffabilis illa maiestatis natura declarata est. Nā si deus recens nō accipit: coeterna sibi sancta trinitas sine dubitatione sentit: qz iunior ibi nō est vbi senior nō ꝓbatur. Eternus est igit pater: eternus filius: eternus spūs sanct⁹. Distinctio enim in psonis: vnitas cognoscit in natura. Omnipotēs pater: omnipotēs filius: omnipotens spūs sanctus: trinū quidē nomen: sed vna virtus: vna potētia. Filius a patre incomprehensibiliter genitus: spiritus sanctus a patre z filio ineffabiliter ꝓcedens: potestas non accidēs: sed individua manēs. Sūmitas soctabilis: regnū sine fine: gloria sempiterna: quę sola creat: sola peccata dimittit z celoz regna cōcedit. Sequitur:
DEF. Neqz adorabis deū alienū. Deus alienus est: qui in scrilegas culturas demētiū hominū prauitate puenit: non essentiā deitatis habēs: sed honorē falsę maiestatis accipiens: nō qui homines creauit: sed q̄ est ab hominib⁹ fabricat⁹. Alienus reuera: qm alienata mente repert⁹. Hoc si vtrūqz refugimus: veri dei gratiā promeremur: qui nouit de se male sentientes abijcere: et recte credentibus beneficia digna prestare.

¶ Explicit expositio in psalmum. 80.

¶ Psalmus Asaph. lxxxi.

DEus stetit i synagoga deoz: in medio aūt deos diiudicat. Usqz quo iudicatis iniquitatem: z facies peccatoz sumitis? Judicate egeno z pupillo: humilē z pauperē iustificate. Eripite pauperem: et egenū de manu peccatoris liberate. Nescierunt neqz intellexerūt in tenebris ambulant: mouebuntur omnia fundamēta terre. Ego dixi dij estis: et filij excelsi oēs. Vos aūt sicut homines moziemini: z sicut vnus de principib⁹ cadetis. Surge deus iudica terram: qm tu hereditabis in omnibus gentibus.

DIctū est in prefatione: psalmos vniuersos esse dauticos: sed hos qui vocabuloz diuersitate prenotantur: ꝓpter intelligentiā nominū suoꝝ in titulis fuisse perscriptos. Ponit enim hic Asaph: qđ indicat synagogam: que dñm Saluatorē corporea quoqz psentia meruit intueri: qm dignatū est verbū caro fieri: z in gratia nostre viuificationis occidi. Meniqz psalmus ipse sic inchoat: deum stetisse in synagoga deoꝝ. Nec illud omittendū esse dijudico: quare synagogā antiqui vocitauerint: quā nūc ecclesiā christianis tēpoib⁹ nuncupamus. Synagoga est generaliter dicta cōgregatio: non satis exprimens hominū cetū. Ecclesia vero cōuocatio nuncupatur: que de diuersis gentib⁹ aggregata colligitur. Cōuocari enim ad illos pertinet qui ratione precellunt: vt intelligamus ecclesiā dei z nomine creuisse semper z meritis. Diuisio.

ASaph: quem pro significatione sui nominis in titulo cōstat appositū: ꝓtra iudeos de Christi aduētu: per totū loquitur psalmū. In prima parte cōmonēs eos in eox medio cōstitisse: ideo nō debere illos consortiū suscipere peccatoꝝ. Secūda parte admonet: vt intelligāt ipsum esse Christū qui in assumptione carnis pauper z egenus esse videbatur. Tertio loco dicit eos honoratos vt filij dei fierent: sed ipsos in mortis laqueos suo vitio corruisse. Expositio.

DEus stetit in synagoga deoꝝ: in medio autem deos † discernit]. Uno verbo Jesus Christus mirabili nobis brevitate declaratur. Ipse enim de⁹ stetit in synagoga: qui z sedet ad dexterā ptis. Situs enim isti corporales sunt. Nā si maiestatē eius intendas: vbiqz totus: vbiqz plenus est: nec potest dici a natura deitatis stare vel sedere: qui nulla loci determinatiōe cōcludit. Sed iste Asaph in spectatione illuminatus: deū clamat Jesum christū in synagoga stetisse: cui nisi est impiorum turba restitere: vt affectu paterno corrigeret: quos in seipsos potius cognouerat insanire. Sic enim de ipso z Joānes baptista dicit: Medius autē vestrū stat quē vos nescitis. Addidit etiā Deoz: vt euidentius de hoibus dictū aduerteres: inter quos corporaliter habitasse cognoscitur Christus: sicut Ihieremias ꝓpheta ꝑdixit: Post hec in terris visus est: z cū hominibus cōuersatus est. Nā hoc de hoibus dictū septuaginta. Unde z ad moysen dicit: Cōstitui te deū pharaoni. Et inferius psalm⁹ ipse dict⁹ est: Ego dixi dij estis z filij excelsi oēs. Sic enim z filios dei: hoies vocamus. Quod si ad naturā deitatis referas: vnū est verbū quod veraciter ac ꝓprie sic debeat nuncupari. Dicimus nōnunqz abusiue deos z superas potestates sicut ait apostolus. Et si sint qui dicant dij: siue in celo siue in terra: nobis tamē vnus est de⁹ pater. Sequitur Jn medio aūt deos discernit. Ecce adhuc incarnatio eius situ corporeo declarat. Nā cū dicit Jn medio: locale spaciū significat: qđ turbis ambigētib⁹ cingebat. Discernere enim ad presentiā ptinet intellectūqz diuinū: qui nos de massa peccati eripit: z ad celoz regna pducit. Unde etiā apostol⁹ dicit: Quis enim te discernit? [†Quousqz iudicatis iniqtatē: z facies † peccatiū sumitis]? Dicendo Quousqz: prauā consuetudinē
Matth.25. Joan.1. Baruch.3. Exo.7. 1.Corin.8. 1.Corin.4. Al. Usqz q̄ Al. pctoꝝ

longi temporis accusauit. Suscepte siquidē legi durissime restiterunt: directis prophetis mortes pessimas intulerūt: vehemētē dei filiū crucifigere q̄ honorare maluerūt: vt merito sit dictū Quousqz: cū etiā z ipsum creatorē quātū ad volūtatē eox attinet inficere decreuissent. Facies autē sumitis peccantiū: dictū est ꝓpter eos qui se in illa seditione crucifixionis discernere noluerūt: sed cū furentib⁹ furierūt: cū insanientibus clamauerūt: factę illā peccantiū terris vultibus induerūt. Nā si facie fuissent diuisi: z acrib⁹ quoqz poterant segregari. [Judicate pupillo z egeno: humilē z pauperem iustificate]. Intersecto diapsalmate: venit ad secundā partem in qua cōmonet eniztus iudeos vt debuissent intelligere quē videbāt z aduerterēt humilem ꝓpter se factū cui celoz potestates dominationesqz deseruiunt: Pupillū fuisse qui rector est omniū: Egenū qui donādo nescit expendi: Pauperem cuius sunt oia que in celo z in terra creata sunt. Ipsum ergo
DOB. cōmonet iustificari: quē iudeoꝝ ꝓteruia desiderabat extingui. Pulcre autē dictum est Pupillo: cui pater carnalis humana solatia non prebebat. Nā sicut ante mundi cōstitutionē verbū sine matre fuit: ita tempore incarnationis sue idem ipse dñs Christus exiuit sine patre terreno. [Eripite pauperē z egenū de manu peccatoris liberate]. Ad illos hec verba fieri sentiuntur qui manus suas quidē in nece dñi minime miscuerūt: sed contra sceleratas presumptiones obuiā ire noluerūt: vt z illū a pernicie corporali liberarent: z se a consensu prauitatis exuerent. De quibus et alibi dicitur:
Esa.56. Canes muti nescierūt latrare. Ipsi ergo cōmonentur ne desinant intuitu traditū eripere: qui erant iniquo facinore peccaturi. Nam cū possis obuiare peruersis: si desinas aduersari: cōsensus erroris est. Pauperē vero et egenū de dño Saluatore dici posse frequēter expositum est: qđ ipse dicitur dei filius: sicut est illud:
Pō.2. Dñs dixit ad me: filius meus es tu. Omnes autē filij eius vocantur: qui sanctis iussionib⁹ acquiescūt: sicut
Joan.1. in euāgelio legitur: Quotquot aūt receperūt eū dedit eis potestatē filios dei fieri. Intende vero qđ per ternamdecimā speciē definitionis: quā greci Cara analogian: latini iuxta rationē dicunt: homines dicuntur
Pō.68. Pauper z dolens ego sum. [Nescierūt neqz intellexerunt in tenebris ambulant: mouebuntur omnia fundamenta terre]. Uera cōclusio breuisqz sentēcia: nō illos intellexisse auctorē luminis: q̄ in tenebris ambulabāt.
1.Corin.2. De quib⁹ dicit apostolus: Si enim cognouissent: nūqz dñm gloie crucifixissent. Sequitur: Mouebūtur ola fundamenta terre: vt veraciter de quo dicta sint superiora possis aduertere. Signū dicit qđ in crucifixione dñi constat euenisse: sicut euangelij doctrina testatur:
Matth.27. Terra mota est: petre scisse sunt: z reliqua. Hoc enim si in causas alias transferatur: si cui ꝑdi iudet voluntas: nullatenus poterit cōuenire. Terra vero mota: potest et spiritualiter accipi: quia illo tempore multi peccatores: id est terreni homines viso tanto miraculo crediderūt: ex quibus Centurio exclamauit dicēs: Uere filius dei erat iste. [Ego dixi dij estis: z filij excelsi oēs] Uenit ad tertiā partē: ad apostolos z iustos reliquos verba cōuertens. Hoc enim honorabile nomē solis fidelibus datur: de quibus superius dixit: De⁹ stetit in synagoga deoꝝ. Promissiones ergo tales acceperāt: vt si mandatū dñi custodirent: filij vocarentur excelsi: per gratiā vtiqz non natura. Solū enim verbū est: qđ substātialiter z ꝓprie dicitur dei filius: sicut est illud:
Ibidem
Pō.2. Dñs dixit ad me: filius meus es tu. Omnes autē filij eius vocantur: qui sanctis iussionib⁹ acquiescūt: sicut
Joan.1. in euāgelio legitur: Quotquot aūt receperūt eū dedit eis potestatē filios dei fieri. Intende vero qđ per ternamdecimā speciē definitionis: quā greci Cara analogian: latini iuxta rationē dicunt: homines dicuntur
DEF. dij z filij dei: que tunc exoritur quādo maioris rei nomine res diminutur inferior. Hoc etiā argumentū com
LOP parationis: referitur a minore ad maius. Minores sunt enim hoies q̄ dij. [Vos autē sicut homines moziemini: z sicut vnus de principib⁹ cadetis]. Superiorē versum dixit ad iustos: nūc ꝑba deflectit ad ipsos. Increpat enim incredulos: qui mori potius per superbiā q̄ per obedientiā viuere maluerūt. Dicēdo enim: Sicut homines: significat vtiqz peccatores: q̄ nullo precio sunt redempti: nec de obnoxijs facti sunt liberi. Adiecit: Et sicut vnus de principibus cadetis. Unū de principibus significat diabolū: qui de celo proiect⁹ corruit: et penā sue peruersitatis inuenit. [Exurge de⁹ iudica terrā: qm tu hereditabis in olbus gentibus]. Cui dicitur Exurge: nisi illi qui previdebatur occidi? Judica terrā: eidem ipsi dicitur: de quo scriptū est: Cū autē
Matth.25. venerit filius hominis in maiestate sua: et omnes angeli cū eo: tunc sedebit super sedem maiestatis sue: et cōgregabuntur ante eum oēs gentes: Hereditabis in gentibus: terrā scilicet quā superius dixit: illā quā beati possidebunt: z eternā iocunditatem magne felicitatis accipient. Conclusio.

¶ Audite iudei de aduētu dñi: Asaph iste locutus est. Quid colitis si prophetarum vestroz dicta nescitis? Uenite ad catholicos sacerdotes: a quib⁹ aperientur
DOB. aures vestre vt possitis dono dñi diuturnam euadere surditatem. Hos quoqz psalmi huius primo versu curamini: qui nestoni z cuticis pestifero vapore feruetis De quo enim dicitur: Deus sterit in synagoga deoꝝ? Et sequitur: In medio autem deos discernit. Stetit vtiqz ab humanitate: discreuit a deitate vnus atqz idē dominus Christus: vtrūqz verum: vtrūqz perfectum est. Talis enim error est: duas naturas diuisas scīm duas personas in Christo dño profiteri: qualis vnam confusam credere quāuis in vnitate persone. Uobis enim Sedulij versus ille dicendus est. Ambo errore pares: q̄q̄ diuersa sequātur. Nam si hominē ad celos non extulit: dicite quem redemit? Formam siquidem serui assumptam legis: non absumptam. Nulli autem datū est tunc perire: quando ne aliquando perire possit accepit. Nam si iam vna natura sub cōfusione magis vestra: o Euticiani facta est vt putatis: quomodo filius hominis ad iudicandum predicitur adhuc esse venturus? Aut quomodo videbunt impij in quē compunxerunt? Deniqz vt hec persuasio funditus tolleretur: post resurrectionē Thome dubitanti ipse respondit: Mitte manum tuam z vide: quoniam spiritus car
Joan.20. nem z ossa non habet: sicut me videtis habere. Considerate etiam que vos sequatur absurditas. Nam cuz ex duabus naturis vnam factā dicitis: aut confusionem prouenisse creditis: aut vnam perisse sine pudore firmatis: quid refugitis confiteri/ quod patribus nostris spiritu sancto reuelante compleuit? Certe si nō vultis duas naturas inconfusas: immutabiles: indiuisas: inseparatas q̄qz credere: dicite duas substantias: dicite duas formas: sicut apostolus ait: Qui cum in
Phil.2. forma dei esset: non rapinā arbitratus est esse se equalem deo: sed semetipsum exinaniuit formā serui accipiens: z habitu inuentus vt homo. Tantum est ne refugientes dogma salutiferum: exitium vobis preparetis eternum. Sciendū vero est: q̄p hic psalmus quintus est eoꝝ: quos de duabus naturis domini Ihesu conscriptos esse prediximus.

¶ Explicit expositio in psalmum. 81.

Universidad de Sevilla Biblioteca

¶ Canticum psalmi Asaph. lxxxij.

DEus quis similis erit tibi: ne taceas neq; cõpescaris deus. Quoniã ecce inimici tui sonuerũt: ⁊ qui oderũt te extulerunt caput. Super populũ tuũ malignauerũt consiliũ: ⁊ cogitauerũt aduersus sanctos tuos. Dixerunt venite ⁊ disperdamus eos de gente: et non memorabit nomẽ israel vltra. Quoniã cogitauerunt vnanimiter simul aduersũz te: testamentum disposuerũt tabernacula idumeox ⁊ ismahelite. Moab ⁊ agareni: gebal et ammon ⁊ amalech: alienigene cum habitantibus tyrum. Etenim assur venit cũ illis: facti sunt in adiutorium filijs loth. Fac illis sicut madian ⁊ sysare: sicut iabin in torrente cyson. Disperierunt in endor: facti sunt vt stercus terre. Pone principes eorum sicut oreb ⁊ zeb: ⁊ zebee ⁊ salmana. Omnes principes eorũ: qui dixerũt hereditate possideamus sanctuariũ dei. Deus meus pone illos vt rotam: et sicut stipulã ante faciem venti. Sicut ignis qui comburit syluã: ⁊ sicut flamma comburens montes. Ita persequeris illos in tempestate tua: et in ira tua turbabis eos. Imple facies eorũ ignominia: ⁊ querẽt nomen tuum dñe. Erubescant ⁊ conturbent in seculũ seculi: et confundantur ⁊ pereant. Et cognoscant quia nomen tibi dñs: tu solus altissimus in omni terra.

¶ Antici psalmi significantiã in pfatione posuimus: et per titulos vbi locus exegit frequẽter edixim⁹: qñ nominũ istox virtus ad illum nos intellectũ trahit: vt in rebus actualiũ ad diuinã ptemplationẽ animos iugiter erigamus. Asaph vero: congregationẽ latina lingua resonare nõ dubiũ est. Sed iste Asaph quotiẽs in medium deducit (sicut tã diximus) non est auctor: ipse carminis: sed ppter nos sui significationẽ virtutesq; psalmox apte titulis videt appositus. Diuisio.

IN Saph qui multa iam in superioribus psalmis de dñi incarnatione predixerat: nunc in primo membro de aduentu eius secũdo dicturus est: experens vt qñ in fine seculi inimici eius p antichristũ nimis erigendi sunt: ipsius cito debeat venire iudicium: ne grauissimi hostis diuturna licentia cunctam vastare possit ecclesiam. Secũdo membro: in eos p similitudines quasdã nominum supplicat vindicari: correctionis voto non maledictionis instinctu. Expositio.

SCIBE. DEus quis similis erit tibi ⁊ ne taceas neq; compescaris deus]. Hec figura dicit Epinalepsis: id est verbi in principio versus positi in eiusdẽ fine repetitio. Considerandũ est quid sibi velit istud initiũ: qñ summa breuitate magnarũ rerũ sacramenta concludit. Quis enim similis erit illi qui celũ ⁊ terrã vel cuncta que in eis sunt momentanea celeritate perfecit? Nam licet dñs Christus qui inter iudeos cõuersatus est: a pfidis homini tantũmodo credit⁹ est esse similimus: intãtũ vt eũ ⁊ flagellis cederent ⁊ sentẽtie prauitate damnarent: ipse tamen vir egregius qui Christũ potentie sue magnitudine ꝓtuebat: merito nullũ ei similẽ esse pfitetur qui carnis veritate vestit⁹ diuinitatis sue iura non minuit: sed cũ patre semp manẽs nobiscũ habitare dignat⁹ est. Ueraciter ergo positũ est: Quis similis erit tibi? Sequit: Ne taceas neq; cõpescaris deus. Sic tã potẽtia illa futuri declarat aduẽtus: qñ nec tacet q̃ iudicat: nec cõpescit qui virtutis sue manifestatione declaratur. Talia enim in primo aduẽtu nõ fuisse manifestũ est: qñ sicut ouis ad occisionẽ ductus est: ⁊ sicut agn⁹ coram tondẽte se: sic nõ aperuit os suũ. Cõpescuit ertiã virtutẽ suã: qñ se passus est quasi reũ teneri: ⁊ pontio Pilato sine aliqua reluctatione cõtradi. Ista enim in futura iudicatione cessabũt: vbi potẽtia diuinitatis eluescet. [Qñ ecce inimici tui sonuerũt: ⁊ q̃ oderunt te extulerũt caput]. Singula singulis reddit. Nã ꝓtra illud qđ ait: Ne taceas: subiũgit: Qñ ecce inimici tui sonuerũt. Contra illud aũt qđ dixit: Neq; cõpescaris: causam reddit: Et qui oderũt te extulerũt caput. Sed hoc totũ ad antichristi magis tẽpora cõpetẽter aptatur: quãdo inimici dñi tumultuosis seditionib⁹ insonabũt. Et bene nõ posuit locuti sunt: sed sonuerũt: vt eis hominũ meritũ negarent⁹ verba: qui voces rationabiles non habebant. Intende ertiã quod plurali numero dixit: Qui oderũt. Et sequitur: Extulerũt caput: dum capita dicere potuisset: sed olbus iſanis vnũ est caput antichristus. Qđ ideo dicit elatũ: qz multa potestate gloriabit: vt se ertiã deũ dicere pſumat excelsum [† In plebem tuã astute cogitauerũt cõsiliũ: et cogitauerũt aduersus sanctos tuos]. Astoria potius q̃ dolẽda conquestio: contra plebẽ dñi cogitasse perituros: ⁊ astuta fallitate: id est dolosa voluntate nisos esse decipere: quos phantur veritatis studia cõmunire. Sed vt amplius eox leuitas exponerek: addidit: Aduersus sanctos tuos: vt nõ solũ mediocribus dolũ: verũ ertiã ipsis quodãmodo celestib⁹ viris inferre conarentur extitiũ. [Dixerũt: venite disperdamus eos de gente: ⁊ nõ memorek nomẽ israel † amplius]. Refert inanta ꝓba dementiũ: q̃ merito superius sonuisse posuit q̃s locutos. Hinc em̃ intẽtione facienda est antichristi pſecutio illa seuissima: vt christianũ nomen de orbe terrarũ: quasi malũ aliqđ fundit⁹ abrogek: nesciẽtes quia dñs seruos christi necare cupitũ: sanctox numerũ assidua persecutione cõplebũt. De gente aũt qđ posuit numero singulari: significat pplm christianũ. Nã quãuis de multis gentib⁹ doceak esse collectus: merito gens dicit vna: q̃ de vno fonte baptismatis noscit esse ꝓcreata. Siue il le pſecutor vnã gentẽ dicere potuit: quos in vnã voluntatem sociatos esse cognouit. Seu p figurã Exallage potest accipi: id est p mutationẽ: qñ p numero plurali ponit singularis. [Qñ cogitauerũt † ꝓsensum in vnũ aduersum te testamẽtũ dispposuerũt]. Testamentũ in diuinis scripturis nõ solũ dicit mortuox: sz etiã pactũ inter viuos habitũ: qñ mẽtes pacisceẽtiũ interueniẽs scriptura testat. Sic em̃ laban ⁊ Jacob fecisse legim⁹ testamẽtũ: dũ aliqua inter se viui pepigisse doceantur. Pactũ em̃ quodã modo ⁊ pditi fecisse dicunk: qñ adunato studio pſequunk eos qui ab eox errore dissentiũt Et inspice qñ dicẽdo Cõtra te: aduersarios fecit inutiliã. Qđ argumẽti genus oratores ad sua studia trãsferẽtes: animos iudicũ solũti sunt oimodis cõmouere.

Al. ismahelite. [Tabernacula idumeorũ et † ismahelitum. Moab et agareni: gebal ⁊ ammon ⁊ amalech: ⁊ alienigene cum habitantib⁹ tyrũ. Etenim assur † simul venit cũ illis: facti sunt in † susceptionem filijs loth].

Al. non hꝫ. Enumeratio istox nominũ quã hi tres versus amplectunk: Christi declarat inimicos.

Al. adiutorium. Quox significatiões aperiam⁹: vt oĩa tẽpoibus antichristi cõgruere videant. Idumei interpretantur vel sanguinei: vel terreni. Ismahelite: obedientes mũdo: non dño. Moab: ex patre: quod tali modo significat peccatorẽ: vt ad patrẽ Adã ei⁹ inobediẽtia referatur. Agareni: id est aduene. Gebal: vallis vana. Ammon: popul⁹ turbidus. Amalech: populus lingens: id est fallaciter blandiens. Tyrus: angustia. Assur: pro ipso diabolo positus est: qui reuera simul cũ eis venit ad oppugnationẽ fidelium. Loth: declinãs: interpretatur. Unde merito tale nomẽ in fine positũ est: ac si diceret: Omnes declinauerũt: simul inutiles facti sunt: non est qui faciat bonũ: non est vsq; ad vnũ. Hec enim turba perditox que sub antichristo cõgreganda est: allusione talium nominũ euidenter expressa est: vt merito tot malox vocabula: in illa intelligeres plebe cõgesta. Meminisse aũt debemus hos versus p figuram Polysyntheton fuisse decursos: quos si sollicite relegas: reperies eos multis cõiunctionib⁹ esse copulatos. [Fac illis sicut madian et sisare: sicut iabin in torrente cyson. Disperierũt in endor: facti sunt † sicut stercus terre]. Uenit ad secundã partẽ: vbi prophetes spiritu eis retribut depreeak pm ordinẽ futurox. Et q; superius mores eox per nomina collecta descripserat: nũc quoq; retributiones eis per similitudines gentiũ fieri deprecak: quas israelitcus populus dño iuuante superauit. Madian: interpretatur declinans iudiciũ. Sisara: gaudij exclusio. Jabin: sapiẽs: sed iste mũdanus de quo a postolus ait: Ubi sapiẽs: vbi scriba: Aut oẽs in torrente cyson: ⁊ in endor fonte perierũt: facti q; sunt stercus terre: dum cadauera eox corporali putredine soluerẽtur: sicut legitur: Terra es ⁊ in terrã ibis. His igitur qui in sua pertinacia manserũt sunt similis optak occasus: q; sicut illi cõtra israeliticũ populũ: ita isti bellabũt contra fidelissimos illius temporis vriq; christianos. [Pone principes eorũ sicut oreb ⁊ zeb et zebee ⁊ salmana. Oẽs principes eorũ]. In eisdẽ enumerationibus perseuerat: vbi sola nominũ explanatio necessaria est. Ceterũ ad quas causas posita sunt: prime nos dixisse retinemus. Oreb: siccitas interpretak. Zeb: lupus. et Zebee: victima. Salmana autẽ: umbra cõmotionis. Hec omnia exercitui optat antichristi: qui nulla cõuersione saluãdi sunt: quox in ipsis quoq; nominibus tenebrosis detestabilis iam eorũ sentitur interitus. Quod genus locutionis ꝓpriũ dicim⁹ esse scripturarũ diuinarũ: vt per interpretationes nominũ virtutes possimus sentire dictox. [Qui dixerũt hereditate possideam⁹ † nobis sanctuariũ dei]. Ipsum est quod ⁊ superius dixerat: Uenite disperdamus eos de gẽte: ⁊ nõ memorabit nomẽ israel amplius. Hic enim principes malox ꝓsilioꝝ significãtur auctores. Hereditate possideamus: ꝓtra illud ponitur: quia dñi dicit hereditas vt illi magis hereditatẽ inuadere niterenk: quã iure sibi dñs vendicauit. Sed que sit ista hereditas cõsequenter exponitur. Sanctuariũ dei: id est populus christian⁹: de quo apostolus ait: Templũ enim dei sanctũ est quod estis vos. [Deus meus pone illos vt rotã: ⁊ sicut stipulã ante faciẽ venti. Sicut † ignem qui cõburit † syluas: † velut flãma cõburẽs montes].

Al. ⁊ sicut Hos duos versus ppter similitudinẽ rerũ iunximus: in quib⁹ multiplices calamitates pdicuntur increduli. Impij enim dũ in mala cogitatione uoluuntur: rotis fiunt similes: que posteriorib⁹ eleuatis anteriora sua trãsmittere videntur ad tergus: nec quicq; pficiũt dũ suis rotationibus atterunt. Sequitur secũda comparatio: vt leuitas peccãtiũ quasi vẽto meabili trãsferatur: ⁊ huc atq; illuc volitans incerta semp volutate moueak. Uenti aũt facies pſentia ipsius veri ponitur. Non enim vẽtus aliqua figuratione pnotatur: sed corporeũ in hoc tm̃ sentimus: qđ eius impetu ⁊ transcurrionib⁹ verberamur. Ignẽ quoq; ⁊ flãmã: posuit iudicij tẽpus: quãdo ⁊ syue densissime peccatox: ⁊ mores fugbie cremabunt. [Ita pſequeris † eos in tẽpestate tua: ⁊ in ira tua † cõturbabis eos]. Ita pſequeris eos: respicit ad illa que superius dixit: vt sic debeant exterminari: quẽadmodum comparationes antefate cõmemorant. Adducunk alie similitudines. In tempestate tua: ⁊ in ira tua ꝓturbabis eos. In tẽpestate tua: id est iudicij tempore. Quod tempestati merito cõparatur. Primũ: q; improuisum est. Deinde: qđ subito fragore cõturbat: ⁊ locũ tollit cõsilij repẽtina periculi magnitudo. Tẽpestas enim imbrũ: aeris est quedã cõcitata seditio: in qua vehementer terremur: dum aquarũ nimietate veramur. Sequitur: Et in ira tua cõturbabis eos. Sepe iam diximus iram diuinitati nõ posse congruere: sed ab hominibus tractũ est: qui quãdo sceleratos iudicãt feruore animi cõmouenturi nec aliter ad damnandũ homines ventũr: nisi de cõmissis eox criminibus excitentur. [Imple facies eox ignominia: et querent nomen tuũ dñe]. Hactenus futuras penas illis peccatorib⁹ ꝓphetauit qui in suis remanserũt sceleribus ptinaces: nũc ad illos cõuertitur qui sunt dño prestãte crediturꝝ. Nam illox facies impletur ignominia: qui peccatox suox non inuenerint laudatores: sed potius eis in pseuti reputak: qđ in mala actione gesserunt. Istos plerũq; opprobriũ corrigit: dũ se viderint a generalitate culpari. [† Cõfundantur ⁊ cõturbentur in seculũ seculi: et † reuereank ⁊ pereant]. Redit iterũ ad ptinaces: qui dei munera non habebunt. Possunt enim aliqui in hoc seculo salutariter confundi et erubescere: quãdo cõuersionis dona percipiunt. Confunduntur autẽ ⁊ cõturbantur in seculũ seculi: qui eterna vltione damnandi sunt. Sequitur: Et reuereantur et pereãt. Ipse sensus est quẽ superius dixit: quia ibi reuerendo non pficiunt sed perẽũt: qui ad eternũ supplicium destinantur. [Et cognoscant † quoniam nomen tibi dñs: tu solus altissimus in oñi terra]. Cognoscãt: ad genus respicit vtrũq; peccantiũ: siue qui obstinatione sua periturꝝ sunt: siue qui adhibita satisfactione liberantur. Omnes enim cognoscunt omnipotentiam domini: quia ipse solus est altissimus: dum ipsum cognouerint ⁊ cõuersis parcere et obduratos eterna vltione damnare. Conclusio.

¶ Meminerimus hunc Asaph non frustra vndecim psalmis supioribus introductum: vt corda durissima iudeorum frequenti synagoge ipsius voce verberata molleserent: crederentq; vel ipsi nomini cui videbantur esse deuoti. Quapropter adest cura predicantium: si sibi non impediat obstinatio perditorum. Omnia de domini incarnatione perfecta: omnia de gentium credulitate manifesta sunt: iudicij tempus restat quod omnes generaliter sustinemus. Sed ante oportet credere: ne ibi possit impios vltio predicta damnare.

¶ Explicit expositio in psalmum. 82.

Al. turbabis

Al. Erubescant.

Al. confundantur.

Al. quia

Universidad de Navarra Biblioteca

¶ In finē pro torcularibus filijs chore psalmus. lxxxiij.

QUā dilecta tabernacula tua dñe virtutū: cōcupiscit ⁊ deficit aīa mea in atria dñi. Cor meū ⁊ caro mea: exultauerūt in deū viuū. Etenī passer inuenit sibi domū et turtur nidū: vbi ponat pullos suos. Altaria tua dñe virtutū: rex meus ⁊ deus meus. Beati qui habitāt in domo tua dñe: in secula seculoꝝ laudabūt te. Beatus vir cuius est auxiliū abs te: ascensiones in corde suo disposuit in valle lachrymarū in loco quē posuit. Etenim benedictionē dabit legislator: ibunt de virtute in virtutem / videbitur deus deoꝝ in syon. Dñe deus virtutū exaudi oratiōnē meā: auribus percipe deus iacob. Protector noster aspice deus: ⁊ respice in faciem Christi tui. Quia melior est dies vna in atrijs tuis: super milia. Elegi abiectus esse in domo dei mei: magis q̄ habitare i tabernaculis peccatoꝝ. Quia misericordiā ⁊ veritatē diligit deus: gratiā et gloriam dabit dñs. Non priuabit bonis eos qui ambulant in innocentia: dñe virtutum beatus homo qui sperat in te.

QUid significat in finē: frequēter expositū est. Et cū superioub⁹ titulis pro torcularibus: dixerim⁹ ad ecclesiā pertinere: congruit tamē diligēter inspicere cur ecclia visa est tale nomē accipere. Una pendēs atq; intacta ⁊ oliue bacca in arbore constituta: suauissimi saporis sui non indicāt dignitatē: sed cum ad torcular vtraq; peruenerint: nimioq; pondere compressa demumuerint: tunc fructus dulcissimi liquoris emanāt qui in follibus suis reconditi non patebant. Sic ecclesia dei: cum afflictionibus persecutionibusq; conteritur: declarantur merita sanctoꝝ: que quietis temporibus cognita nō fuerūt. Istius ergo torcularis pressura sanctificat: cōtritio melioratiuus labor celestis fructus est: et pena presens requies sempiterna. Hec illud vocat: quod in octauo ⁊ in octogesimo: ⁊ hic tm̄ pro torcularib⁹ positū est. Significat enim ad sanctā trinitatē hoc mysteriū ecclesie pertinere: quod in trini numeri repetitione sacratū est. Chore vero caluū interpretari supra iā dictū est. Cuius nominis interpretatio denunciat calvarie locū: vbi Christū dñm cōstat esse crucifixum. Et ideo filij chore: christiani modis oīnibus indicantur: ex quoꝝ persona psalmus iste cantatur. Et intende quod de pretiosissima charitate dñi: psalmus iste secūdus est: que nos supra omnia gratie diuine consociat. Diuisio.

FIliorum chore quos per significationē calvarie ad Christuz dñm diximus pertinere: vna introducitur persona generalis: que in prima fronte psalmi inestimabile sibi desiderium demonstrat ecclesie. Secūdo modo: beatū esse pfitetur cui dño prestat auxiliū: eiq; ad cōfessionis facit gratiā peruenire. Tertio: multo prestantius dicit esse in domo domini abiectum habitare: cū peccatorum tabernacula cum quibuslibet mundanis honoribus intrare. Expositio.

QUam ⁊ amabilia sunt tabernacula tua dñe virtutū]. Filius chore spirituali fecunditate regeneratus: ⁊ torcularib⁹ ecclesie cōpetenter expressus: ad futurā Hierusalē desiderat puenire: in qua iam nulla sint pondera tribulationū: sed beatitudine secura imperturbata felicitate potiat. Vicēdo Quā: magnitudinē rei exprimere nō potuit: sed dedit hoc infinitissime sentiendū. Quis em̄ possit cōprehēdere quo ambitu aut afflict⁹ requiē: aut eternitatē cōditio mortalitatis exposcat? Hā qd̄ dicit: Dñe virtutū: nescio quā ibi magnā sensit inesse potentiā: vt cūctis tale munus nō potuisset ꝓbis exponere: aliqd̄ tñ ibi bonū ingēs esse mōstraret. Que figura dicit Emphasis: que plus in intellectu reliquit vtiq; q̄ dicatur. [Cōcupiscit ⁊ deficit aīa mea in atria dñi. Cor meū ⁊ caro mea exultauerūt in deū viuum]. Quicquid contra humanas vires assumitur: defectus ibi pro rerū magnitudine reperitur. In illud enim necesse est deficiat: quo mens directa ad presens nō potest puenire. Cogitabat quippe vir iste sanctissimus dñi virtutes ⁊ pmia: beatitudines illas celestes ⁊ gaudia Hierusalē ex mortalib⁹ pplis imortaliter letantē: et necesse erat vt in suis gaudijs sensus ipse succūberet: qui ad rem desiderata euestigio nō poterat peruenire. Sed q̄ robustus sit iste defect⁹ q̄ fortissima lassitudo: consequēter exponit dicendo: Cor meum ⁊ caro mea exultauerūt in deū viuū. Quātus em̄ vtraq; ptinere videaīk ad carnē: cor tamē ad intelligētiā referri posse nō dubiū est. Hā cuius sapientiā pferre volum⁹? eius cor sine dubitatione laudam⁹. Utraq; enim quid⁹ cōstat humanitas: id est cor pus ⁊ aīa: in celestem dicit erupisse letitiam. Sed aduertendū est: vir iste quanta fuerit sanctitate pclarus: vt nō solū etuo aia: verūetiā caro que plus puarications vitio pbatur obnoxia: in exultationē dñi felici sorte proruperit: preuidēs bona futuri seculi: que eius se credebat largitatib⁹ adipisci. [Etenim passer inuenit sibi domū: ⁊ turtur nidū ⁊ sibi vbi ponat pullos suos]. Cū superius animā corpusq; dixerit in dñi exultatiōe gaudere: hic aūtū ista duo genera ad quādā similitudinē cōmendandā posuisse dinoscitur. Passer est nimia velocitate celerrim⁹: qui in syluis habitare nō patitur: sed domū sibi in parietum foraminib⁹ desiderāter exquirit: quā dum inuenerit nimio gaudio letus exultat: q; se diuersarū aduersitatū vlterius patere nō credit insidijs. Sic aia locūdak: dū in celoꝝ regna mansionē suā senserit esse preparatā. Turtur vero abstinentie moderatione castissimus est: qui vna tm̄ copulatione ptentus: filijs suis nidū edificare cognoscitur. Qui non vt passer preparatā domū reperit: sed nouā sibi de quibuslā particulis fabricare cōtendit. Huic caro nostra nō irrite cōparak: que operas suas in domini gaudet posuisse mādato. Per hāc enim euenit: vt iesunioꝝ sacrificia suauiter offerantur: vt cibū pauperib⁹ demus: ⁊ sepeliam⁹ defūctos: egrotis seruiamus: positos in carcere visitemus: et cetera pietatis officia que corporalib⁹ noscuntur ministerijs explicari. Alij turturē sancte applicauerūt eccle: qm̄ preter Christi dñi alterius nescit habere ꝓsortū. [Altaria tua dñe virtutū: rex meus ⁊ deus meus]. Uersus hic ad superiora respondet. Ait enim: Altaria tua dñe virtutū: vbi iungēdū est qd̄ in primo ꝓsu psalmi dictū est. Quā amabilia sunt. Que figura dicit Apochinu: id est a cōmuni: quādo dicta superius ad inferiora respondēt. Sed qm̄ anterius dixerat domū passeris / et turturis nidū: quid in eis intelligere debuissem⁹ ostendit. In his em̄ altaribus quasi in domū gratissimā fidelis aīa frituniit: in his altaribus carnis opera / que tm̄ sunt sancta reponūt. In illo altari spes firmissima collocatur: in quo beatoꝝ anime velut in quodā perhenni prandio cōuiuio celestibus epulātur: vbi satietas magis incitat / nec beata esuries aliquando discedit. Addidit etiā Rex meus / ⁊ deus meus. Rex a regendo dicit. Deus videlicet a creādo: cuius ⁊ rumorē tale nomen indicare monstrek. [Beati qui habitant in domo tua dñe: in † seculū seculi laudabūt te]. Quid muneris conferant altaria illa predixit. Hā si beatus hic habeak / cui ad tēpus omnia secunda ꝓcedunt: nec aliqua aduersitate concutik: quid de illa beatitudine sentiamus: cui nec in qualitate / nec in ꝓhennitate quicq̄ simile reperik? Sed q; humanis verbis hoc bonū nō potest explicari: tñ vnde ꝓuenīat non tacek. Dicit em̄ Laudabūt te. Inde est quippe illa beatitudo mirabilis: quā vt eternā intelligeres / subiecit In seculū seculi. Sed qualis rogo illius seculi vētura letitia est: vbi dabik copiose gaudere / ⁊ nūq̄ ab ea posse discedere? [Beatus vir cui⁹ est auxiliū abs te ⁊ dñe: † ascēsiones in corde † eius]. Decursa cōtemplatiōe felicitatis future / venit ad secundū modū vbi dei famulū etiaq; hic ostēdit beatū: ne putarent fidelibus pmia vel hic in totū fuisse subtracta. Dicendo em̄ Auxiliū abs te dñe ꝓdidit hic labores / colluctatiōesq; difficiles. Adiecit Ascēsus in corde ei⁹. Utiq; illi beato cui est auxiliuz a dño / ascēsus est in corde: q; semp ꝓficit / semp ascēdit: ⁊ quantū dñs prestat auxilium / tāto altius eleuak ad celū. Tale est em̄ (verbi causa) qd̄ dicimus: cū vicerit quis auxilio dñi libidinē / ascendit primū gradū. Cum dominatus fuerit superbie / salit alterū. Dū superauerit auaritiā / subit tertiū. Et tot gradibus euehit / quot vitijs fuerit absolutus. Sic ꝓ quintā speciē definitionis: que grece Cata antilexim / latine ad verbuz dicit: beatificata definitio est. Complectik em̄ quis sit beatus: cui est auxiliū abs te dñe. [Dispositi in † cōualle lachrymarū / in † locum quē disposuit. Etem̄ benedictionē dabit † qui legē dedit]. Cōuallis lachrymarū penitētie humilitas est. De qua tantū quis ad superiora cōscendit: quantū in illa satisfactione descenderit. Sed ne forsitan quereres vbi ascenderek: subiūxit In locū quē disposuit. Locus vtiq; ille dispositius / regnū dñi significat futurū: quē cōtingere felici sorte merebimur / si ad eū puenire dispositis a dño regulis apperamus. Ipe em̄ disposuit gradus / qui ordinauit ⁊ locū: qui vult accipere premiū / audiat quid iubek. Sequit: Etem̄ benedictionē dabit qui legem dedit. Cū ꝓphetie tempus esset sub lege dñi constitutū / nec adhuc venisset gratie donū / eundē dicit benedictionez daturū: id est gratiā suā / qui legis dedit ante iustitiam: docēs dñm christū vtriusq; testamenti cuidenter auctorē: cū dicit Benedictionē dabit qui legē dedit. [† Ambulabunt de virtute in virtutē: videbik deus deoꝝ in sion]. Uirtus primū erat in lege: nūc est virtus in gratia. Sz iocūdior que redimit / q̄ illa que iudicat. Prestat ipse qui vtriq; dedit: vt q̄m̄ bona per legē peccatores suscipere nō meremur / absolutionē nobis ꝓ gratiā conferre dignek. Intelligat tm̄ christian⁹ de virtute in virtutē sibimet ambulandū: ne se remittat ad ociū. Sequik Uidebitur de⁹ deoꝝ in sion. Ecce duas illas virtutes in vnā dicit christi cōuenire personā. Ipse enim visus est hierosolymis in sion monte: qui legem dedit et gratiam. Deum vero deorū quemadmodū debeamus aduertere / prime in octogesimoprio psalmo iaz dictū est: q; ⁊ sanctos viros scriptura diuina deos appellare nō desinit. Sic em̄ dicitur Deus deorū: qui ad modū rex regū / sanctus sanctorū / dñs dñantium. Uidebik dixit / non intelligik: q; illud erat omnū / istud vero paucorū. [Dñe deus virtutuz exaudi † precē meā: auribus percipe deus Iacob]. Ut reuera vnū deū intelligeres illarū esse virtutū quas superius dixit: Ambulabūt de virtute in virtutē: exclamans ipe quoq; profitius est Dñe deus virtutū. Et quis est iste deus virtutū: Deus Iacob: id est dñs christus: qui inimicoꝝ suorū clementissimus supplātator / agnoscik: quādo eorū prauas nequitias ad virtutū semitas facit puenire directas. Siue illud mauult intelligi: vt sicut Iacob fecit Israel vocari: q; viderat deū: ⁊ istum quoq; fidelissimū qui hic loquit / faceret maiestatis sue eternaz gloriam cōtueri. [Protector noster aspice deus: ⁊ respice in faciem christi tui]. Uenit ad terrium modū: vbi deprecatur innotescere mūdo dñm saluatorē. Hoc non tanq̄ dubitās vir sanctissimus optat: sed postulat cito fieri que noverat esse ventura. Et q; per redemptorez nostrum mundū sciebat esse saluandum / petit vt sic aspiciat genus humanū: quaten⁹ in facie christi sui respiciat pater: nō q̄ ille aliquādo eum non respicit / sed vt presentia incarnatiōis gentibus illū innotescere faceret / d̄ eis facie ꝓbatur incognitus. Hec figura dicitur Hypallage: latine pmutatio: quoties dicik respici ma gis ille d̄ respicit / vel his similia: que in scripturis diuinis frequēter adhibenk: vt est illud Dñs de celo ꝓspexit super filios hominū: vt videat si est intelligēs / aut requirēs deū. Ut videat em̄ dixit: id est videre faciat. Simile est et illud Intellige clamorē meū: non q̄ ille deprecatus intelligat / qui nouit omnia sicuti sunt: sed intelligi faciat ab his q̄ ignorare noscunk. [Quia melior est dies vna in atrijs tuis super milia. Elegi abiectus esse in domo dei † : magis q̄ habitare in tabernaculis peccatorū]. Ipsa sunt atria dñi: in quibus superius cōcupisse se / et defecisse testatus est: in quibus vna dies iuste desiderak: q; semper eterna est: que solis aduetu nō orik / nec eius finik occasu: quā nō sequik crastina / nec ꝓcedit hesterna: sed immutabilis manēs cōstat vnitate ppetua. Sup milia / mundū istū significat: vbi milia dierū sustinent finē: et ab vno illo vincik quicquid in istoꝝ multiplicatiōibus aggregak. Merito ergo talib⁹ desideriꝫ querik: cui nichil simile reperik. Hec figura dicit Parison: id est equatio sententie: quādo due res ediuerso ponūk: sed vna magis eligik: sicut ⁊ hic / ⁊ superius fecit: ⁊ inferius ipse factur⁹ est. Sequit Elegi abiectus esse in domo dei: magis q̄ habitare in tabernaculis peccatorū. Uir sapiēs nō iudicabat ad carnis oculum / sed ad ipsius veritatis aspectū: vt esset abiectus in domo dñica / q̄ in gloria seculi viuere criminosa. Abiectio illa pulchra ⁊ sublimitas ista fedissima. Ipsa est sz q̄ superius dicit cōualles lachrymarū / palatijs omnibus sine dubitatiōe superior: vbi ⁊ si ad tēpus plangik / inde tm̄ sine fine gaudek. Abiectus em̄ dicik: q; humana estimatione habetur extremus. Sed apud deū ille magis honorabilis iudicak: qui ꝓpter nomen ipsius inter homines videk esse despectus. [† Misericordiā ⁊ veritatē diligit † dñs deus: gratiā ⁊ gloriā dabit dñs]. Causa reddit quare domus dñi plus debeat diligi / q̄ tabernacula Peccatoꝝ. In ecclia em̄ / ipsius ꝓmū misericordia est;

Al. dilecta

ETY.

Al. secula seculoꝝ.

SCHOL.

Al. non hꝫ.

Al. non hꝫ. Al. ascēsus Al. suo.

DOM.

DEF.

Al. valle. Al. loco. Al. legislator.

INTER

Al. mel.

SCHOL.

Al. Ihunt.

Al. quia Al. non hꝫ.

SCHOL. IDI.

SCHOL.

q: de peccatoribus efficit iustos/ꝛ veritatē sūus p:o-
1.Tim.1. missi p:ientū non negauit: sicut dicit aplꝰ. Qui p:ius
fui blasphemus/ac persecutor/ꝛ iniuriosus:sed mise-
2.Tim.4. cordiam cōsecutus sum. Et paulo post. Bonū certa-
mē certaui/cursum cōsummaui/fidem seruaui/super
est michi corona iustitie:quam reddet michi dñs in il-
lo die iustus iudex. Ecce vtrūq; complexus est:ꝛ mise
ricordiam dñi/ꝛ veritatē. Subiungit etiam Gratiam
et gloriam dabit dñs. Ne solam gratiam in hoc seculo
sanctis putares esse collatā. Sequitur Et gloriam
dabit dñs. Hic enīz p:imo p:estat gratiam: vt pecca-
tor conuertat ad vitam:in futuro dabit gloriam:vt di
uino munere iustificati/angelorum mereātur esse con
sortes. Gratia enīz dicitur datis grata:sicut ait aplꝰ.
Si aūt gratia nō ex operibus:aliquin gratia iam nō
est gratia. Ipa est quippe dñi christi gratia:q̄ nos pre
parat/aduuat/corroborat/et coronat. [Nō p:ouabit
Alk.eos qui ambulant. bonis:† ambulantes in innocētia]. Malorū tm̄ pena
est a munere diuinitatis arceri. Innocētiā vero plenā
dei cōstat esse muneribus:sed hec innocētia sū debet
vocabuli fine cognosci. Ipse est enī innocēs/qui nulli
nocet. Talis ergo nō potest p:iuari muneribus dei:q̄
iam hic dona beate cōuersationis accepit. Innocens
aūt est/qui hic displicuit in cōualle lachr;marū: q̄ ele
git abiect⁹ esse in domo dei/ magis q̄ habitare in ta-
bernaculis peccatorū: et his similia que supius dixit.
Alk.non hz. [Dñe † deus virtutū: beatus homo qui sperat in te].
Tot bona explicare nō potuit/q̄ sanctus suꝰ animus
sentiebat. Et ideo sub admiratiōe legendum est Dñe
deus virtutum:qui tāta facis/quāta noles referre nō
possunt. Ad postremū intulit aliquid aliud q̄ p̄misit.
SCIPE. Beatus homo q̄ sperat in te. Qđ schema dicit Para
prosdocia:latine inopinatus exitus: hoc est cuz aliud
DOS. p̄ponit/et aliud subiūgitur. Intelligamus ergo quā-
tū possumus sensum diuinū q̄ multiplici decore relu-
ceat:vt illud quod multis verbis explicare non pote-
rat/in paucitate cōcluderet. Beatus est enī qui spem
suam in eterna felicitate posuerit. Beatus cuius bo-
na non occidunt. Sed postremū perfecte beatus est:
cuius spes in dño iugiter perseuerat. Conclusio.

Mirabilis psalmus/ꝛ omni mūdana suauta-
tate iocūdior: qui sic nobis eccle
sie torcularia fecit omnino dulcescere: vt optabilius
habeamus tali fasce deprimi/q̄ hui⁹ felicitatib⁹ sub-
leuari. Unde iā merito dicimus Concupiscit/ꝛ deficit
ala mea in atria dñi. Sz sanctā petimus trinitatez:vt
quēadmodū sensus nros dulcedo p̄fitis lectiōis affi-
cit:ita iugiter i nobis maneat/q̄ ipe miserat⁹ infudit.

Explicit expositio in psalmum. 83.

In finem filijs Chore ps. Lxxxiiij.

Benedixisti dñe terram tuam: auertisti captiuitatē Jacob. Remisisti iniquitatez plebis tue:operuisti oīa peccata eorū. Mitigasti omnē irā tuam auertisti ab ira indignatiōis tue. Cōuerte nos deꝰ salutaris noster:ꝛ auerte irā tuā a nobis. Nunquid in eternū irasceris nobis: aut extendes irā tuā a generatione in generationē? Deꝰ tu cōuersus viuificabis nos:ꝛ plebs tua letabit in te. Ostende nobis dñe miam tuā:et salutare tuū da nobis. Audiam quid loquatur in me dñs deus: qm̄ loquet pacem in plebem suā. Et super sanctos suos:ꝛ in eos qui conuertunt ad cor. Verūtamē p̄pe timētes eū salutare ipsius:vt inhabitet gloria in terra nostra. Misericordia et veritas obuiauerūt sibi: iustitia ꝛ pax oscula te sunt. Veritas de terra orta est: et iustitia de celo p̄spexit. Etei dñs dabit benignitatē ꝛ terra nostra dabit fructū suū. Justitia ante eum ambulabit:ꝛ ponet in via gressus suos.

Finem/ dñm saluatorem significare con-
stat in titulis:sicut dicit apostol⁹. Finis enī Rom.10.
legis christus ad iustitiā omni credenti. Fi
lius chore.psalmus. Quid significet chore:
sepe iam diximus. Hoc tm̄ in summa cōmo
nere sufficiat hūc psalmū de illis dici/qui iam dño salua
tori sincera mēte crediderūt de cuius primo aduē-
tu presens psalmus tertius approbatur. Divisio.

In prima parte psalmi ꝓpheta dño breui-
ter gratias agit: qm̄ de illa antiquitate iu-
daice nationis p̄uenit populus ad culturam
dñi saluatoris. Secūda parte refert quēad
modū iram suam dño in populo iudeorum
mitigare dignat⁹ est/expetēs aduētum christi: in quo
humana cecitas euidentissimū lumē credulitatis acce
pit. Tertia parte ad seipsum verba cōuertit:ꝛ ꝓphe
tie spiritu incarnati verbi p̄dicat euidenter aduentū.

Expositio.

Bene dixisti dñe terram tuā:auertisti ca
ptiuitatē Jacob]. Prouidens psalmista futu
ra miracula/tanq̄z de p̄terito letus exultat
aduētu dñi benedictam terram esse pnun-
ciās:id est carnem virq;/quā ipse est dignatus assume
re. Per Jacob enī patriarchā frequenter diximus si-
gnificari populū fidelez:qui liberatus est a captiuita-
te diaboli/quādo meruit dñi miseratione saluari. Di-
cendo Auertisti captiuitatē/ostendit eam p̄ humanis
quidē iniquitatibus fuisse crassatam:sed diuina mise-
ratiōe submotā. [Remisisti iniquitatē plebis tue:ope
ruisti oīa peccata eorum]. Remittere/est debitū re-
laxare:nō cause alicuius interuētu/sed pietatis intui-
tu. Sic dñs remisit culpam:dum reos peruenire fecit
ad veniaz. Hoc est qđ superius dixit Auertisti captiuitatem Jacob. Captiuitas enīm peccati fuit:quādo
mundus idolis seruiebat obnoxius:sed veniente dño
saluatore tecta esse/id est oblitterata non dubium est:
cuius aduentu ꝛ libertas nostra caput extulit/ꝛ superbia
diaboli cōfracta succubuit. Sequit Operuisti omnia
peccata eor. Propitiatio dñi sic euidēter agnoscitur:
quādo peccata nostra cooperta esse monstrant. Illo-
rum enīm abominatio nostra absolutio est:et tūc securi
reddimur/quando illa ad iudicium non vocant. Hoc
humano generi cōstat esse collatū:cum salutaris dño
dignatus est aduenire. Et inde q̄ per hos duos ver SCIPE.
sus figura sit Homeoteleuton:q: similibus litteris di
ctiones plurime terminantur. Dixit enī Benedixisti/
auertisti/remisisti/operuisti. [Mitigasti oēm irā tuā:
auertisti ab ira indignatiōis tue]. Interiecto dia psal
mate/venit ad secūdam partem: referens quēadmo-
dum iram suā dñs mitigare dignatus est:ꝛ salus pue
niret quibus desperatio p factorū suorū qualitatibus
imminebat:sicut in euangelio ipse testatur: Non sum Mat.15.
missus nisi ad oues que perierunt domus Israel. Sed

inspice qua mēsura sit positū Mitigasti. Prosequitur
iterū culpas:quas in dñm saluatorē iudeorū nefanda
pteruia studio puersitatis exercuit. Ab ira aūt indi-
gnatiōis sue/subaudiendū est: qm̄ iudeorū auertit in-
teritū: dū ad egrotos medicus/ad pestilentia plenos
auctor salutis aduenit. Quod non solū advnam gen-
tem:sed ad beneficiū totius orbis aptandū est. [Con
uerte nos deꝰ salutaris noster: ꝛ auerte iram tuā a no
bis]. Cū superius dixerit Operuisti oīa peccata eor:
modo quasi nomine petit Auerte iram tuam a nobis.
Sed vtrāq; cōueniunt:si cōsideremus tempora pec-
catorū. Pro illis itaq; iniquitatibus que ante fecerat
populus iudeorū/primo gratias egit:qm̄ aduentu dñi
oīa ꝓbantur esse mitigata. Hic aūt p futuris cul-
pis iterū rogat:q: eos in passione dñi crudelia scelera
p:euidebat iterū esse facturos. Denīq; hoc dicit Con
uerte:vt de p̄secutoribus defensores fiāt:de blasphe-
mis p̄dicatores/de cōtradictoribus discipuli. Dicē
do aūt Nos: pconam populi de quibus loquit sumit.
Similī modo accipiēdū est Auerte iram tuā a nobis:
Alk.nunqđ. ne gētem iudaicā debita possit pena pcellere. [† Non
Alk.irasce- in eternū † irascaris nobis:neq; † extendas irā tuam
ris. a † pgenie in pgenies]. Sciebat dñi patiētiam im-
Alk.exten- pia hominū sustinere peccata: ꝛ ideo rogat vt nō eos
des. eterna damnatiōe pcellat:sed inuitando demulceat/
Alk.gñatio- sustinendo lucret/commonēdo corrigat:qđ tñ eum fa
ne in gene- cturum esse noscebat. Perscrutandū est aūt q̄ duas
rationem. pgenies posuit. Prima est enī/(vt quibusdam placet)
ab adam vsq; ad christū. Secūda que per gratiā ba-
ptismatis:vsq; ad finem seculi pacta cōcluditur. Pe-
tit ergo: vt q: priori generatiōi p pertinacie sue qua-
litate iuste iratus est dñs:ne secūde generationi idem
velit irasci:que ꝛ si a peccato immunis esse nō potest:
tñ per gratiā baptismatis/ꝛ satisfactionē cōfessionis:
culparū suarū sordibus desiderat expiari. [Deus tu
Alk.cōuer- † cōuertes vivificabis nos:ꝛ plebs tua letabit in te].
sus. Mirabili dñm pietate deprecat:ꝓbans q: conuersio-
nē nostrā de mei itis nō habemus:sed eiꝰ munere pue
nit:quādo p se aliquid animus salutariter cōcupiscit.
Dicit enī Deus tu cōuertens viuificabis nos:id est q:
tu premittis cōuersiōis votū:vt ad vite puenire possi
mus introitū. Qđ cū donaueris: tūc illa plebs p̄spe
re letabit in te/que infeliciter gaudebat in se. Hoc enī
puenit cōuersis:quando suscipere ceperint beneficia
saluatoris. [Ostēde nobis dñe misericordiā tuā:ꝛ sa-
lutare tuū da nobis]. Sciebat quidē dñm esse ventu-
rū:sed rogat vt hec bñficia non tm̄ oculis carnalibus
videat(sicut ceteri nō credentes)sed purissimo cordis
intuear aspectu. Misericordia enī patris/saluatoris est
dñs: quē sibi illuminatiōe vere fidei cohors beata po
scebat ostēdimō tm̄ carnis velamine cooperti/sed po
tētie sue claritate cōspicui. Nam idē cū de ipso dice-
ret:addidit Da nobis:id est cōcede salutare tuū:qua-
si amplectēdū/quasi possidēdū/ quasi munere eterne
glorie pfruendū. Perfidis enīm tm̄ apparuit:nō etiam
datus. Da ergo dicit:vt cū in mente nostra celesti do-
no recipiꝰ/ nullis tentatiōibus auferat. [Audiā quid
loquat in me dñs deus: qm̄ loquet pacē in plebē suā.
Et sup sanctos suos]. Venit ad tertiam partē:in qua
pulcherrimo schemate predicat dñi saluatoris aduē-
tum. Nam postq̄ deprecatus est vt ei dñs appareret
quasi petitiōis sue cōpos subita illuminatiōe comple
tus/dicit Audiam:id est nō michi loquēdo osciā:qui
JDS. iam sentio me accepisse qđ credā. Qđ genꝰ locutiōis
scripture diuine ꝓprium esse cognoscimus:quādo nu-
chil tale(vt arbitror)in libris secularibus inuenit. Vi-
des ꝓphetie potētiam hoc dicto fuisse reuelatā. In-
tus enī loquit dñs:id est spūs sanctus:vt psalmista fo
ris fari posse videat: intrinsecus audit/vt extrinsecus
audiat. Dicit tacitus ꝓphete: qđ verberato aere po-
pulus possit audire. Sequit Qm̄ loquet pacē in ple-
bem suā:et sup sanctos suos. Pax dei/christuꝰ est dñs:
quā locuturū dicit spiritū sanctū:qm̄ est de eius incar
natiōe dictus. Plebi dixit/sed sue: nō indenote:id est
sanctis qui deo dño ꝓbabili cōuersatione placuerūt.
Illis enī pax est dño christus: infidelibus aūt scanda-
lum/ꝛ stultitia:qui bellū in sacrilega mente patiūtur:
q: pacis auctorē rectis semitis nō sequunt. Sed hūc
versum paulo diligētiꝰ pscrutemur:qm̄ scelestas men
tes veritatis ipsius attestatiōe cōuincit. Hinc enī eui
denter expressum est quid sit spūs sanctus: id est dñs
deus. Ubi sunt q̄ dicūt spiritū sanctū patre ꝛ filio esse
minorē/ꝛ ita esse subiectū: vt putet volūtatis sue iudi
ciū nō habere? Audiamus spiritū sanctū:qui in ꝓphe
ta suo sponte loquebat dñm esse deū. Nā ꝛ in actibus
Act.5. aplorꝫ de ipso aperte legit deū esse spiritū sanctū: di-
cēte Petro: Anania cur tētauit sathanas cor tuū mē
tiri te spiritui sancto? Et post paululū ostēdere volēs
qui sit spūs sanctus:dicit Nō es mētitus hominibus/
1.Pet.1. sed deo. Nam idē Petrus in epistola sua dicit Spiri-
tu sancto misso de celis:in quē cōcupiscūt angeli ꝓspi
cere. Aut si equalis non esset/ nō in baptismo in noie
deitatis patri ꝛ filio reuerentissimo honore coequaret:
sicut ab ipa veritate platum est Ite/baptizate omnes Mat.28.
gentes in noie patris/ꝛ filij/et spūs sancti. Qđ solum
testimoniū debz humano generi valde sufficere:q: vbi
vnum nomē deitatis dicit: ibi aut nature/aut potētie
diuersitas non habet. [Et in eos qui conuertunt ad † Alk.cor.
ipsum. Verūtamen ꝓpe timētes eum salutare ipsius:
vt inhabitet gloria in terra nostra]. Qui cōuertitur
ad ipsum/significat penitētes: q̄ mūdi pestifera liber-
tate derelicta/felicia eius eligunt subire scruitia. Nā
cū orbis vniuersus idolorū turpissima deuotione fla-
graret/soli indei putabant ꝓpe timere dñm: q̄ p moy
sen lege suscepta/vni deo videbātur esse deuoti. Sed
ideo dictū est Prope timētes: q: carnaliter omnia ge
rētes/diuersis eū culpis cōtumaciter irritabāt. Non
est timere/sed ꝓpe timere dicti sunt:qui legem ipsius
carnaliter/non spūaliter acceperūt. Ut autem hoc de
ipsis dictum intelligas:sic ꝛ aplꝰ ait. Et veniēs euan Ephe.2.
gelizauit pacē vobis qui eratis longe:et pacē his qui
ꝓpe. Sed q̄uis tales fuissent:tñ dñs saluator de ipso-
rum elegit carnaliter gente ꝓcreari. Inde enīz virgo
Maria que peperit christū. Ibi conuersatus est dñs:
ibi miracula que a fidelibus et legunt/ꝛ credunt:effec-
ta sunt. [Misericordia ꝛ veritas obuiauerūt sibi:iusti-
tia ꝛ pax † cōplexe sunt † se]. Hoc schema dicit So- Alk.osculate
matopeia:id est corporis attributio:quādo reb⁹ incor- Alk.non hz.
poreis corpora tribuūtur. Nā cū misericordia ꝛ veri- SCIPE.
tas/pax ꝛ iustitia incorporea sint:duab⁹ gressuz/duā-
bus dedit amplexū: qđ vtiq; constat esse corporeum.
Postq̄ vero dixit ex qua gente esset dñs nasciturus: DOS.
nūc que prestiterit aduētus sancte incarnatiōis expo
nit. Ipso quippe prestāte: duo testamēta in vnius se-
riem copulationis adducta sunt. In nouo enī miseri-
cordia est:in qua p gratiā liberat genus humanū. In
veteri veritas:vbi lex/ꝛ ꝓpheratum annūciatio con-
tinetur:sicut in. 70. psalmo iam dictū est. Hec autem
duo sibi obuiauerūt: non ad exercēdam contrarieta-
tem/ sed ad gratiam ꝓmisse perfectionis implēdam.

Unit quippe cōstat factum: quod tēporibus pbat esse diuisum. Et vt genus ipsius fideris euidēter exprimeret/hoc ipsum varia nominū iteratiōe geminauit: amplexu quodā dilectionis duas res: id est iustitiā/z pacem in mutuā ptinus venisse cōcordiam. Qđ fieri solet: quādo ex hoies post longū tempus videntes/nexu brachioꝝ studio/charitatis astringūt. [Veritas de terra orta est/z iustitia de celo pspexit]. Veritas de terra orta est: quādo ex Maria virgine verbū caro factum Joan.14. est: sicut ipse dicit Ego sum via/veritas/z vita. Justitia de celo pspexit: quādo humano generi periclitāti filius dei mirabili dispēsatione subuenit. Potest et aliter hic sensus intelligi. Veritas de terra oritur: quādo cōfessio peccatoris offertur. Justitia de celo pspicit/quādo fit remissio peccatoꝝ: qđ in publicani illi⁹ oratione puenit. Veritas ēm de terra orta est: quādo ima respiciēs/cōfitendo peccata sua deū rogabat. Justitia vero de celo pspexit: cū descēdit iustificatus publicanus magis qꝫ ille phariseus. [Etenī dīo dabit benignitatē: z terra nostra dabit fructū suū]. Et iste quoꝫ versus ad penitētie humilitatē competēter aptatur. Ipse ēm sua benignitate donat cōfessionis affectum: id est imbrem pspernū lachrymarū: vt caro nostra pijs fletib⁹ irrigata/pmia possit afferre copiosa. [Justitia ante eū ambulabit: z ponet in via gressus suos]. Pari etiā modo z hūc versum ad illos aptādū esse dicimus: q supplicatiōibus pijs a dīo corrigunt. Justitia quippe ambulabit ante eos: quando maloꝝ suoꝝ veritate recognita: remitti sibi humiliter petūt/quod sceleratis auibus ppetrarūt: z qđ gaudentes male ligauerūt/p beneficia pie lamētationis absoluūt. Tūc ēst vere ponūt in via: id est in christo gressus suos: qui ante semitis detestabilibus errauerunt. Conclusio.

¶ Audiuimus beate Dauid quid intus tibi locutus fuerit dīo. Par ista z super nos veniat/que in tuo corde regnabat. Ecce verū regē/quē virtus talis regebat: tēpus iustitie/palatiū pietatis/thesaurariū misericordie. Jure tibi subiacebunt terrena: cui talis dīo imperabat. Ecce qđ vltra omne imperiū/supra oīe posit esse preconiū: de tuo semine omnipotens verbum carnem sumpsit: p quod humanū genus salutare donū redemptionis accepit.

¶ Explicit expositio in psalmum. 84.

¶ Oratio Dauid. Lxxxv.

Inclina dīe aurē tuā/z exaudi me: qm̄ inops et paup sum ego. Custodi aiam meam qm̄ sanctus suz: saluum fac seruū tuū deus me⁹ sperātem in te. Miserere mei dīe qm̄ ad te clamaui tota die: letifica aiam serui tui/qm̄ ad te dīe aiam meā leuaui. Qm̄ tu dīe suauis z mitis: z multe misericordie oībus inuocātibus te. Auribus percipe dīe orationem meam: z intēde voci deprecationis mee. In die tribulatiōis mee clamaui ad te: qr exaudisti me. Non est similis tui in dijs dīe: et nō est fm opera tua. Omnes gentes quascūqꝫ fecisti venient/z adorabunt coram te dīe: z glorificabūt nomen tuum. Qm̄ magnus es tu/et faciēs mirabilia: tu es deus solus. Deduc me dīe in via tua/z ingrediar in veritate tua: letetur cor meū vt timeat nomen tuū. Cōfitebor tibi dīe deus meus in toto corde meo: et glorificabo nomē tuum in eternum. Quia misericordia tua magna est sup me: z eruisti aiam meaz ex inferno inferiori. Deus iniqui insurrexerūt super me: z synagoga potētium quesierunt aiam meā: z non ppoſuerunt te in conspectu suo. Et tu dīe deus miserator et misericors: patiens et multe misericordie et verax. Respice in me et miserere mei: da imperiū tuū puero tuo/et saluum fac filium ancille tue. Fac mecū signum in bonū videāt qui oderunt me et confundant: quoniā tu dīe adiuuisti me/z consolatus es me.

ETY. OVatio/nomen omonymū est: cuius etymologia est oris ratio. Que quando inter humana iudicia dicit/ a disertis artificiosa nimis subtilitate cōponit: quādo deo fundit/simplici atqꝫ humili supplicatione pfertur. Sz hec humilitas/ atqꝫ puritas deprecatiōis sancto verbo sic conuenit: si duas naturas in christo dīo (vt mater docet ecclesia) cōfiteamur pfectas/atqꝫ verissimas/id est dei z hois. Tunc ēm veraciū verboꝝ nulla cōtrarietate turbabimur: si sanctis ꝓpetatibus aptā reddamus. Hā si vis nosse potētiam deitatis eius: audi euangeliū In principio erat verbū/z verbum erat Joan.1. apud deum/et deus erat verbū: hoc erat in principio apud deū. Omnia p ipsum facta sunt: z sine ipo factū est nichil. Et si vis infirmitatez hois cognoscere: audi Phil.2. Paulum ap̄m dicentem In similitudinē hominū factus/z habitu inuētus vt homo: humiliauit semetipsum factus obediēs vsqꝫ ad mortē/mortē aūt crucis. Et ideo qñ a parte humilitatis sue loquit: diuinitatis fragilitas non putetur: qr sic humana extulit/vt nullatenus diuina minuerit. Idē ergo atqꝫ vnus dīs christus oratur: qr filius patris est. Orat/qr filius hois est. Inde creator/hinc creat⁹. Inde dīs/hinc seruus. Hinc mortalitatis nostre particeps/inde mortis ipsi⁹ interēptor. Hinc est qꝫ per libros diuinos/ aptissimis locis duas orationes suas semp ostēdit. Qz si hoc deuot⁹ lector fideli mēte seruaueris: oia veraciter tibi cōstare posse cognoscis. Illud ꝑterea debem⁹ agnoscere/firmoqꝫ animo cōtinere: qꝫ oratio quādo a dīo christo fundit: institutio est sancta fidelium/forma bonorū/sincere humilitatis exemplū: cū a subiectis agit satisfactio delictorū/cōfessio criminū/lauacra culparū. Ibi magisterium est docētis/hic abolitio postulat errōris. Nā sic innocēs orauit: quemadmodū z crucē sine aliqua culpa sustinuit. Lazarū plorauit: vt nobis ꝓximi ostēderet charitatē. Persecutores fugit: vt nobis audaciaz incōsulte temeritatis auferret. Hec ēst/z his similia ꝓuidens doctor effecit: quatenus et veritatem sancte mearnatiōis ostēderet: z futuris manicheis/ceterisqꝫ talib⁹ obuiaret. Dauid autē qđ positū est/dīm significat saluatorē: siue qr interpretatio ei⁹ (vt sepe dictū est) manusortis/ac desiderabilis habet: siue qr ex eius generatiōe descendit. Humanitate ēm eius est filius: diuinitate dīs et creator. Qz si hoc gubernaculū imprudens nauta religīs/in asperrimas cautes nauim tue fidei sine dubitatione cōstringes. Et nota qm̄ hic psalmus secundus est/q orationis titulo prenotatur.

¶ Diuisio.

DEr totum psalmū orat dīs christus. In prima sectione dicens/que ipsi rm̄ ꝓbabantur aptari. Secūda ꝓ membris suis: quoꝝ ipse caput est humilius deprecat. Tertia ex sua iterū persona reloquitur: quod ad eum specialiter intelligas ptinere. Sed hec omnia vnus/atqꝫ idem deus homo loquitur christus. Expositio.

Al. inops. INclina dīe aurē tuaz ad me/et exaudi me: qm̄ † egenus et paup sum ego]. Ex forma serui (sicut pfati sumus) christus omipotēti supplicat patri: vt eius exaudiatur oratio: Nam q̄ dicit Inclina/ ostēdit q̄ se ad ipm extēdere nō poterat humana cōditio: nisi ipse suā mataſtatē pyssimus inclinaret. Aurem ēm dicit: nō istam corporeā/sed auditū illū spiritualem: quo petētū vota cognoscit. Nam ꝓ Tropologiam talia de deo dici SCIbE. frequēti expositiōe iam nota sunt. Exaudi aūt me/significat vt mea desideria compleant: quatenus resurrectiōe ego quoqꝫ salnus fiam: cui⁹ mōrte mundū constat esse salnandū. Dicendo ēm egenū se esse z paupē/cōditionē quā susceperat humanitatis ostēdit: que ex se nichil habere potest: nisi qđ largitate diuinitatis acceperit. Audiāt egeni et paupes: suoſqꝫ alios talibus consolent: quādo rerum dīs hoc de se dicit/qđ pusillanimes frequēter applicandū putant esse miserijs. Sz nec illos excludit/q̄ in diuitijs suis pura dīo mente famulant. Egenus ēm z paup dei est: qui quis meruerit mūdi ist⁹ ꝑsuitate vacuari. [Custodi animā meā qm̄ sanctus sum: saluus fac seruū tuum deus meus sperantē in te]. Potēter exequit qui sit egenus z paup: scz dīs christus: q̄ se veraciter sanctū dicit/q̄ mūdi istius illecebras celestis vite cōuersatiōe calcauit. Audiant apollinariste habere aiam dōm christū/ z pfecti hois sumpsisse naturā: q̄ non poterat nō habere eā/ad quā specialiter ꝓbatus est venisse saluandam. Nemo ēst liberat qđ de peruasoris potestate nō eripit: z si nō sit apud defensorē qđ vindicat/captiuitatis suscepte conditio pseuerat. Et respice qꝫ salutaris nobis forma ꝓposita est. Ille qui se veraciter dixerat esse sanctū/z a mūdi illecebris alienū/saluū se a diuinitate fieri deprecat: vt nos instrueret salutem nō esse in humanis viribus cōstituram: sicut z ꝓpheta Hiere Hiere.17. mias dicit Maledictus homo q̄ spem suā ponit in homine: z a deo recedit cor eius 2c. [Miserere mei dīe: qm̄ ad te clamaui tota die]. Unus/atqꝫ idē deus z homo christus Jesus misericordiā petit: q̄ misericordiā donat: docens pseuerātia deprecatiōis pietatem dīi modis omnimodis impetrādam: sicut ipse in euāgelio docet Bonū ēst orare/z nō deficere. Audiāt hunc Luc.18. locū/qui penitētiā agere in vite sue termino prava voluntate desperāt: z se ad excusandas excusatiōes impia volūtate cōuertunt/cū in euāgelica lectiōe cognoscant latroni affixo iam cruci momentanea celeritate subuētū: et cetera similia/que textus scripture diuine ad spem nutriēdam mortaliū mirabili benignitate cōcedit. Semp supplicare nos decet: qui frequēti culpa delinquim⁹. Ineſtimabile malū ēst ipsos hoies spem sibi saluberrimā tollere: cū diuina clemētia sine cessatione nos sibi iubeat supplicare. Petamus hoc z etate florida: petamus in iuuētute positi: petam⁹ z in occidua senectute pducti. Tunc̄ cessare debet a precibus/q̄ puniēda prauitate peccauit: ne dū tempus supplicatiōis querimus/misericordiā dīi nobis tali persuasiōe tollamus. Nam cū dicit Tota die/totius vite tempus ostendit: vt per multa tēpora/annosiꝫ curricula quasi vnius diei cōtinuus clamor esse monstret. Magna ꝗuidē voce ille clamat ad dīm: qui ꝙuis lingua taceāt/ bonis tū operibus pseuerāter exclamat. [Letifica animā serui tui: qm̄ ad te dīe leuaui animā meā]. Jocundari petit animā suam fons hylaritatis z origo letitie: ab illa scz parte qua seruus ēst. Seruū se ēm merito dicit: qm̄ ex virgine Maria nat⁹ ēst: que se ꝓfitetur ancillam. Nam dum ei angelus ex ipsa nasciturū christum dīm nūciaret: illa respondit Ecce an Luc.1. cilla dīi: fiat michi ꝑm verbū tuum: sicut z in alio psalmo dicit Ego seruus tuus/z filius ancille tue. Letifi- Pſ.115. cari ergo petit animā suam: q̄ non eam deorsum inclinauit ad terram/sed leuauit semp ad dīm: vbi ēst vera letitia/et sine fine securitas. Sic caput ecclesie referens gesta ꝓpria/membris ceteris donauit exēpla. [Qm̄ tu dīe suauis ac mitis † es: z copiosus in mise- Al. z multe ricordia oīnibus inuocātibus te]. Non substātialiter: misericordie qđ nulla potest creatura comprehēdere/sed ꝑ quintā speciem definitiōis: que grece dicitur Cata antiexim: DEF. pulcherrime nobis ostēditur quid sit deus. Suauis/ q̄ post amaritudinem huius mūdi dulcis est ad se recurrēntibus. Mitis/q̄ diu sustinet peccatores. Copiosus in misericordia: q̄ licet sint nostra numerosa peccata: multo abundātior est pietas/q̄ tot relaxat offensas. Restat vt ei iugiter supplicemus: quādo eum audiuimus oīnibus inuocātibus se nō negare presidiū. [Auribus percipe dīe orationem meā: et intende voci deprecationis mee]. Intueamur qꝫ cōuenienter orationis istius ordo decurrat. Primus ēm fuit vt vox supplicatiōis accederet: ac deinde rogat⁹ audiret. Percipere vero cuz dicitur/non aliquid trāslitorie postulatur: sed in illius mansuetatis similibus mauult recodi: quēad modum per aures ab homine memorie ꝓbatur infigi. Additum ēst Intēde voci deprecatiōis mee: vt intentus animus aperiret auditū. Quod totū per allegoriam dicitur: vt potētia diuinitatis per humanas consuetudines intimetur. [In die tribulationis mee clamaui ad te: † qm̄ exaudisti me. Cum superius dixerit Al. quia. Clamaui ad te tota die: hic quoddam facere videtur magne petitionis augmentū: dicendo In die tribulatiōis mee clamaui ad te. Nam licet a sanctis viris iugiter a dīo supplicet: in tempore tñ tribulationis enixius petitur: quādo subuenire necessarie postulatur. Considerandus ēst autē hic modus locutionis: qui in JDJ. scripturis diuinis frequētissime reperit: vt ideo se dicat clamasse/qm̄ exaudita ēst: dū clamor precedat vt deus possit audire. Que figura dicit Anastrophe: id SCIbE. est peruersio: que fit quotiens aut sensus/aut verba ꝓ aliquo decore vertūtur. [Non est similis † tibi in dijs Al. tui. dīe: z non est fm opera tua]. Magna laus breui definitione cōclusa ēst. Dicendo ēm Nō est similis tibi in dijs/idola significat paganorū: que adhuc in mundo nefanda deuotione colebātur: sicut et alibi dicit Qm̄ Pſ.95. omnes dij gētiū demonia. Potest hoc et ad homines aptari: qui dij vocati sunt. Sed inspice q̄ non dicitur quid sit deus: sed et similis abnegat. Que species definitiōis grece dicit κατα αφαιρεσιν του ειναι τινος: latine per priuātiam cōtrarij eius qđ definitur. Addidit quoqꝫ Et nō est fm opera tua: id est similis. Et hoc quoqꝫ coma sub illa quam superius dixit definitiōe cōprehensus ēst. Quis enim (vt ille fecit) celū/terrāqꝫ/vel omnia que in eis sunt momentanea possit celeritate perficere: aut eorum existentias continere? [Omnes gētes quascūqꝫ fecisti venient/et adorabūt

Al.glorificabunt.

coram te dñe:et † honorificabũt nomen tuũ]. Cũ adhuc sola esset gẽs iudaica que vnum deũ colere videbat: predicat omnes gẽtes que idolis tenebant obsequie ad cultũrã eius esse venturas:q; patrem vere colit qui honorat et dñm christũ:erroꝛem eoꝝ omnino destruẽs/qui putãt per vniuersum mundũ religionẽ dñi nõ esse diffusam. Dicẽdo eñ. Omnes gẽtes quascũq; fecisti/absolute ꝓbat vniuersitatem:q; nulla gens existit/nisi quã ipse plasmauit. Sicut alibi dicit. Qui fecit celum ⁊ terrã:mare ⁊ omnia que in eis sunt. Addidit quoq; Et honorificabũt nomen tuũ. Cum deo dicit Et honorificabũt nomen tuum/figuraliter significat honoraturos deuoti ex nomine tuo:q; cultus hominũ non facit honorabilem deũ/quem cõstat bonorum omnũ ꝑculdubio largitoꝛem. [Qñ magnus es tu/⁊ faciẽs mirabilia:tu es deus solus]. Hymnũ deitatis quẽ superius inchoauit/istius versus finem concluſit.

Ps.145.

Jsa.14.

Ham ⁊ diabolus magnũ se putauit:quãdo dixit Ponam sedem meã ad aquilonẽ/⁊ ero similis altissimo:⁊ superbi hodieq; cũctis se estimant grãdiores. Sed magnus dicit vere non põt nisi deus solus:cuius potestati nullatenus valet aliquid cõparari/ qui nulla mutabilitate cõuertit: sed semp in nature sue gloꝛie ꝑseuerat. Addidit Et faciens mirabilia tu es de⁹ solus. Cũ legamus ⁊ magos pharaõis miracula posse efficere. Ideo loquũ dictũ:si qualitatẽ rei verbi ipsius veritate pensemus. Illa eñ vere nequeũt dici miracula/que ad nullam vtilitatẽ simulata/deceptis oculis blandiũt. Solus eñ dictũ est:q; sancta trinitas vnus est deus ꝓnis tm distincta/non nature discretiõe separata:sicut

Deut.6.

et alibi dictũ est Audi israel dñs deus tuus dñs vnus est. Sic ⁊ Jsaias dicit Qñ iustus es:⁊ nõ est de⁹ preter te. [Deduc me dñe in via tua:⁊ † ambulabo in veritate tua:letẽt cor meũ vt timeat nomẽ tuum]. Oratiõe decursa/ ⁊ laude dulcitatis cõpetenter impleta/ venit ad secũdam sectionẽ:in qua ꝓmẽbris suis oꝛat vt eis dñs ꝓfutura concedat. Dũ dicit Deduc me dñe in via tua:adhuc ibi nõ fuisse mõstrat:⁊ hoc dño christo nõ potest cõuenire:cũ ipse dicat Ego sum via/ veritas/⁊ vita. Sed hoc magis cõgruenter accipit a parte fidelium:quoꝝ caput est dñs:qui nisi deducant in viã id est in christũ an veritate videlicẽ ambulare nõ possunt. Sequit Letetur cor meũ vt timeat nomẽ tuum. Quid sit timoꝛ dñi/mirabili oꝛdine declarat. Nã in timoꝛe isto mũdano ꝑcdit ꝓius causa periculi/aut alicuius angustie:in timoꝛe aũt dñi ꝓmittit letitia coꝛdis:vt aliquis ad eius timoꝛis dulcedinẽ venire mereatur. Et reuera talem decet habere introitũ/quẽ ad salutẽ suã humanitas sentit indultũ. Hunc iudicẽ q; fortidauerit reus est:illum qui timuerit sanctus est. Et ideo vtraq; miscẽda sunt: vt ⁊ sub spe timeam⁹/⁊ sub

Ps.2.

timoꝛe letemur: sicut i alio psalmo legit Seruite dño in timoꝛe:et exultate ei cũ tremoꝛe. [Confitebor tibi

Al.glorificabo.

dñe deus me⁹ in toto coꝛde meo:⁊ † honorificabo nomen tuũ in eternũ]. Hoc competẽter de omni dicitur christiano:q; illa est vera cõfessio/que toto ꝓmit mentis arcano: sicut et lex docet:Diliges dñm deũ tuũ ex

Deut.6.

toto coꝛde tuo:⁊ ex tota alia tua. Sz ⁊ ille ex toto coꝛde confitet/qui totam spem suã ponit in dño:nec in caducis seculi solatijs ꝑsumit/cũ se ad dñm vniuersa mẽtis integritate transtulerit. Nã q; addidit In eternũ: illud significat qñ inter sanctos ei⁹ laudes dño tugiter ꝓsonabit:dum in illa beatitudine ꝓmia ꝓmissa receperit. [† Qñ misericoꝛdia tua magna est sup me:⁊ † eripuisti aiam meã ex inferno inferioꝛi.] Et cõfessio laudis offert:⁊ misericoꝛdie causa subiungit. Dicẽdo eñ Qñ magna est misericoꝛdia tua super me:beneficiũ magnũ nescio qõ edicit. Subiungẽdo aũt Eripuisti aiam meã ex inferno inferioꝛi:causa beneficij declarat. Sed cõsideremus:q; cũ dicat infernũ inferioꝛem infernũ demõstrat esse supius. Argumẽta talia in topicis dicũt cõiugata:que oꝛta ab vno nolie/varie commutant:vt hic positũ est infernũ inferius. Jnfernũ vero nõ irratiõabiliter fortitã arbitramur esse sub terris cũ in veteri testamẽto de Dathan et Abiron legatur Aperuit se terra/⁊ deglutiuit eos:⁊ viui descenderũt ad inferos. Sed quo itinere illuc aie transferãtur:qñ th auctoꝛitate diuina nõ legit/habemus incertũ. Jnfernũ autẽ habere inferiorẽ partẽ euangelij locus ille testat:qui dicit: cũ impiũ diuitẽ vltrix flamma torqueret:leuasse oculos suos/⁊ in sinu abrae vidisse lazarũ. Unde apparet vtroq; apud inferos fuisse/vt se videre valuissent:⁊ illum ex inferioꝛe loco ad superiora oculos eleuasse. Sed licet vtriq; apud inferos esse viderentur: ꝓ meritoꝝ tñ discretiõe superiorẽ locum sanctis/inferiores peccatoꝛibus doctoꝛ Augustinus estimat deputãdũ. Unde nũc gratias agẽs fidelis populus/dicit aiam suam ab inferno inferioꝛi:id est penali esse liberatã. [Deus † immisti insurrexerũt super me:⁊ synagoga potentũ † inquisierũt aiam meã:⁊ nõ ꝓposuerũt † deũ ante cõspectũ suũ]. Uenit ad tertiam sectionẽ: vbi passionis sue mysteriũ/⁊ gloriam resurrectiõis exponit. Loquit eñ deus homo ex forma serui ꝙ id qõ de virgine natus est. Cũ dicit Jniustos/significat iudeos:qui ei reddiderũt mala ꝓ bonis. Q; aũt ait Sup me:vt reum sez diceret innocentẽ:regẽq; suũ plebs insana trucidaret. Synagoga vero potẽtium/ cõgregatio supboꝝ est: que beluino fremitu/⁊ dolosa machinatiõe cõsilij insitiã abijciẽtes:alam ei⁹ admere quesierũt. Addidit qõ sceleratis solet semp mentibus ꝓuenire. Quia nõ ꝓposuerũt deũ ante cõspectũ suũ. Nã quicũq; facinus ꝓpetrat:deũ ante conspectũ suũ omnimodis nõ ꝓponit. Qñ si illũ credat ꝓsentẽ: ꝓtin⁹ a cogitato facinoꝛe reuocat. [Et tu dñe deus miseratoꝛ ⁊ misericoꝛs:patiẽs ⁊ † multũ misericoꝛs:⁊ verax]. Per singula verba laudis maiestas paterna definit. Que species duodecima definitionis est:quã greci Cata epenon/latini ꝓ laudẽ dicunt. Miseratoꝛ eñ est/q; singulis reb⁹ misericoꝛdiã facit. Misericoꝛs q; semp pia est ipa natura deitatis. Patiẽs/q; peccatoꝛes sustinet:et ad votũ cõuersionis inuitat. Sequit Et multũ misericoꝛs. Nõ ideo tale verbum adiecit:q; imbecillitas nostra ipam plus semp accipit/cũ eã frequẽti remissiõe ꝓmeretur. Jntulit Et veraꝛ:q; nescit ꝓmissa sua aliqua imbecillitate subducere. Qñ tñ de patre sic dicit: vt totũ inesse ⁊ in filio/⁊ in spũ sctõ sentiamus. [Respice in me ⁊ miserere mei:da † potestatẽ puero tuo/⁊ saluũ fac filiũ ancille tue]. Misericoꝛdẽ patrẽ/⁊ patientẽ/et veracẽ:a parte qua passus est filius/rogat vt respiciat in eũ: ⁊ celerrima illi resurrectione subueniat. Sic eñ misertus est/vt in ipo illam naturã moꝛtalẽ in gloriã resurrectionis ⁊ eternitatis eueheret: qõ tñ sic a patre postulat fieri/vt a se factuꝝ esse declaret. Jn euãgelio quippe sic ait: Soluite templum hoc:⁊ in triduo edificabo illud. Qñ ne aliter potuisset intelligi:euangelista subsequit. Hoc autẽ dicebat de tẽplo coꝛporis sui. Sequit Da potestatẽ puero tuo:illã sez quã ipse testat Pater nõ iudicat quẽq;: sed omne iudiciũ dedit filio. Puer autez in scripturis

Al.eruisti.

Top.

Al.non hz. Al.bonũ.

Num.16.

Luc.16.

Wat.12.

Al.tniqui. Al.ẽsierũt Al.te in cõspectu tuo

Al.multe mie.

DEſ.

Al.imperium tuũ.

Joan.2.

Joan.5.

sacris ꝓpter innocẽtiam mẽtis sepe ponitur christus vt Jsaias dicit:Qñ puer natus est nobis/et filius datus est nobis. Et iterũ. Ecce puer me⁹/suscipiam eum: electus meus cõplacuit sibi in illo alia mea. Addidit Et saluũ fac filiũ ancille tue. Ancille vtriq; qui de maria semp virgine erat veraciter/et ꝑpe nasciturus: q̃ (sicut supius diximus)angelo sibi partũ annũciante/ dñi se ꝓfitek ancillam. [Fac mecũ † dño signũ in † bono:vt videant qui me oderũt/⁊ confundantur: qñ tu dñe adiuuisti me/⁊ cõsolatus es me]. Signũ dicit ab eo ꝙ ventura significet:⁊ ex hoc qõ videt quiddã nos aliud sentire cõmoneat. Et ideo illum euentum Jone possumus hic fortassis aduertere: qui triduo in vẽtre ceti demoꝛatus/ad similitudinem dñice resurrectiõis est in littoꝛe saluus euomitus. Nam et in euãgelio ita dictũ est:Generatio mala et adultera signũ querit:et signũ nõ dabitur ei/nisi signũ Jone ꝓphete. Uides ergo aliud esse negatũ: sed hoc tm modo cõpromissum. Possumus ⁊ hoc signũ quod fieri postulauit/ad resurrectionem eius competẽter aptare:maxime cũ sequatur Jn bono. Quid eñ illo bono ꝑfectius:quo virtus diuina declarata/⁊ spes credentũ veraci pollicitatione firmata est? Sequit Ut videant q̃ me oderũt/⁊ confundantur:iudei scilicet qui oderunt christũ:quos petit resurrectionis miraculũ videre: vt eoꝝ duritia se debeat immutare. Confundãtur eñ/ad bonum respiciat:qñ qui hic de suo malo cõfunditur/in melioꝛe parte sine dubitatione transferk. Jn isto quippe seculo si cõfundimur emẽdamur: qui autẽ fuerint cõfusi/in illa iudicatione damnant. Addiecit Qñ tu dñe adiuuisti me/⁊ cõsolatus es me. Ibi oꝛdo verboꝝ talis est: vt videant qui me oderunt:qñ tu dñe adiuuisti me/et cõsolatus es me: ⁊ cõfundantur sez quando me viderint esse gloꝛiosuz/quẽ illi despicietũ esse putauerũt. Adiuuisti/pertiner ad cõtradictionem altercãtium/⁊ ad iniusta certamina iudeoꝝ: in quibus illi semp veritatis testimonio superabant. Cõsolatus es/ad persecutiões seuissimas insanoꝝ:quas ille velut tempestatis impetũ patientissime sustinebat. Conclusio.

Consideremus dñi saluatoꝛis a ꝓte qua passus est q̃ humilis ad patrẽ fundat oꝛatio:q̃ oñmodis peccata nõ habuit: sz informãs imbecillitatẽ nostrã/eripi se ab huius seculi periculis postulauit. Quapropter erubescat hũana temeritas esse supba:q̃ se nõ dubitat reã. Christ⁹ ꝓ inimicis oꝛauit/moꝛte patienter excepit:et nos iniurias nostras vlcisci volumus:si detrahẽtiũ sermõib⁹ appetamur. Det ipe patiẽtie mun⁹ q̃ donauit exẽplũ:vt ei⁹ vestigia sequẽtes/mortiferos vitare valeam⁹ errores.

Explicit expositio in psalmum. 85.

Filijs chore ps cantici. Lxxxvi.

Fundamẽta eius in mõtibus sctis: diligit dñs portas sion sup oĩa tabernacula Jacob. Gloꝛiosa dicta sunt de te: ciuitas dei. Memoꝛ ero raab et babylonis scientiũ me. Ecce alienigene ⁊ tyri⁹ ⁊ ppls ethiopũ: hi fuerunt illic. Numq̃d sion dicet hõ ⁊ hõ nat⁹ est in ea:⁊ ipe fundauit eã altissimus? Dñs narrabit in scripturis pploꝝ ⁊ principũ: hoꝝ q̃ fuerũt in ea. Sicut letantiũ omniũ:habitatio est in te.

Propter memoriã reparandã breuiter commoneamus que sepe iaz dicta sunt:q; penem nullam vtilitate putat esse narratũ quicquid fuerit in abolitionem trãmissum. Filij choꝛe/significant fideles christianos:quibus ppheta ciuitatẽ dei predicat/vt eis tãte gloꝛie maioꝛ augeat affectus. Nã cũ dicit Filijs choꝛe/ostẽdit ipis dicẽdũ:nõ ipos esse locuturos. Sequit Psalmus canticũ: vt de huius seculi tabernaculis/ad intelligẽtiam supne ciuitatis eleuemur. Psalmus ei de supioꝛibus sonãs/cõmonet nos celestia cogitare:⁊ in eis hymnica exultatiõe gaudere. Diuisio.

Reuis quidẽ psalmus:sed duob⁹ diapsalmatibus cognoscit esse diuisus:quam nos ꝓpositi nostri memoꝛes suis quodãmodo diuisionem terminis explicamus. Jn prima parte ꝓpheta loquitur ad fideles: celestẽ predicãs ciuitatem. Secũda dñs saluatoꝛ eã diuersoꝝ nominum allusiõe credituram esse ꝓnunciat: increpans synagogã quare ipsa nõ cognouerit deum dum et fides gẽtium deuota crediderit. Tertia parte ꝓpheta vno versu futuri seculi beatitudinem tangit: sic distincta ꝑmutatio psonarũ caliginem nobis cunctam cõfessionis abstergit. Expositio.

Fundamẽta eius in mõtibus sanctis]. Consuetudo humane cogitatiõis est:vt cũ se copiosa ꝑscrutatiõe collegerit/in aliquã partem sue deliberatiõis erũpat. Tale eñ huius psalmi videk initium:vt cũ adhuc ꝓpheta de ciuitate dei nulla premiserit: ita de fundamẽtis ei⁹ disserere videat:quasi aliqua de culmine ipsius ante iã dixerit. Nouus oꝛdo sactus est laudis eximie:vt de fundamẽtis ciuitatis supne ꝓpheta sumere videret imitũ:quatenus magna soliditas totius culminis appareret/cuius ꝓius fundamẽta laudata sunt. Nõ immerito:qñ fundamentũ eius christus est dñs: q̃ sic ecclesiã suã cõtinet/vt nulla possit quassatiõe tituba-

1.Cor.3.

re:sicut dicit apls. Fundamẽtum eñ aliud nemo põt ponere/preter id qõ positũ est:qõ est christus Jesus. Merito ergo ab ipo sumplit exoꝛdiũ:quẽ rerũ omniũ cõstat esse principiũ. Josephus quoq;(sicut a quodã dictũ est)vernaculus iudeoꝝ:in libꝛo. 8. antiquitatũ:titulo.3. multa de tẽpli cõstructione locutus est:qõ a salomone fabricatũ esse dinoscik. Nos ei ⁊ tabernaculũ qõ ei⁹ imago ꝓmitus fuit:⁊ templũ ipm fecimus pingi/⁊ in pãdecte nostro coꝛpoꝛe grãdioꝛe legim⁹ collocari:quatenus qõ scripture diuine textus de ipsis eloquik/oculis redditũ clarius pãderet. Jn mõtibus aũt sanctis/significat apl̃os ⁊ pphetas:q̃ soliditate fidei/ ⁊ excellẽtia sanctitatis montes vocank. Merito ergo tali vocabulo nũcupati sunt: in quibus est vera dei ecclesia cõstitura. [Diligit dñs portas sion:sup omnia tabernacula iacob]. Ecce iam de illa ciuitate loquitur: cuius ante fundamenta laudauit. Que figura dicitur Anastrophe:id est inuersio:quoties ea que supius dicẽda sunt ponunk inferius. Dicit eñ Diligit dñs portas sion. Sion(sicut sepe diximus)mons est hierosolymitanus/interꝑtatus specula:ꝓ quez hierusalem illa futura deceter aduertit. Cui⁹ portas diligit dñs: id est fidẽ/charitatẽ/baptisma/penitẽtiã: et quicquid in illã ciuitatẽ acquisitos ppls intromittit. Siue(vt quidã volũt)duodecim apl̃os significãt:quoꝝ sancta ꝑdicatio fidelibus eterni regis palatia reserauit. Studiose vero ꝙrirẽdũ est ꝙ addidit Sup oĩa tabernacula iacob. Tabernacula iacob/significãt ecclesiam

SCHOL.

JHLEM.

catholica: que modo cōstruitur. Hec cōtra seculi hu-
ius aduersitates expeditionali semp exercitatiōe con
fligit. Et qm̄ ista future illi⁹ hierusalē portat imaginē:
vbi est beata vita/eterna felicitas: merito supra istam
illa spūalis diligi dicit: in qua taz nichil cōfusionis/ni-
chil perturbatiōis esse declaratur. Et intuere q: illa sic
plus amari predicit: vt z ista sine dubio diligi sentiat.
[Gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei]. More suo fi-
tura p preteritis ponit. Nā ista ciuitas in secūda par-
te (dm̄ attestante) laudabit: de qua merito gloriosa di-
cta referunt: que creatoris sui cognoscit voce predicā-
da. [Memor ero raab z babylonis: † scientibus me.
Ecce alienigene z tyrus z populus ethiopū: hi fuerūt
† in ea]. Secūda pars psalmi huius velut quedā nu-
bes aperit: de qua dm̄ ronans/fidelibus recordatio-
nis sue munera pollicet: significans per allusiōes no-
minū eos de varijs gētibus colligēdos. Raab mere-
trix fuit: que exploratores Jesu naue ad hiericoventē
tes occulte suscepit: z p aliam partē ne deprehēderen
tur emisit. Cuius vocabulū significat superbiam: que
diuina largitate cōuersa, dm̄ meruit impetrare clemē
tiam. Hec ergo figuram gestat ecclesie: que suscipiēs
alias sup̄bie vitio periclitātes alto trinere: id est humi
litatis z patiētie dimittit ad vitā. Babylon quoq; ci-
uitas est mūdi: que cōfusio interpretat. Indicat ei se-
culi istius populos/qui p̄brosis idolis cecatis mentti-
bus seruiebant: sed misericordia dm̄i illuminati/facti
sunt christiani. Hoc ergo dicit raab z babylōis se me-
more: id est mūdissimus populos: qui tm̄ ad ei⁹ se cultu-
ram humiliter transtulerūt. Sic phariseis sup̄bienti-
bus in euāgelio ipse respōdit Amen dico vobis q: pu
blicani/z meretrices precedēt vos in regnū celoz. Se
quit: Ecce alienigene z tyrus z popul⁹ ethiopū: hi fue
runt in ea. In sensu eodē perseuerat. Alienigene sunt
a iudaico populo quidez extranei: sed illis nō credēti-
bus/in penetralia ecclesie sunt recepti: sicut in actib⁹
aplorū dicit: Vobis quidē oportebat loqui verbū dei,
sed q: repulistis illud/z indignos vos iudicastis eter-
ne vite: ecce cōuertimur ad gētes. Tyr⁹ significat an
gustiā: que de penitētium afflictiōe p̄creat. Populus
ethiopū/qui peccatoz fuerant obscuritate terrenit:
sed in ista dm̄i ciuitate collecti sunt/de quibus refulgē-
tiū sanctorū numerus in illa patria cōpleat. Ecce ipa
sunt que p̄dixit versus ille superior Gloriosa dicta sunt
de te ciuitas dei. Nā quid gloriosius q̄ vt tanta fedi-
tas prius errātium populoz in vnam sancte ciuitatis
pulchritudinē cōueniret: Et memēto q̄ gen⁹ istud lo-
cutiōis scripture diuine p̄prium esse iam diximus: sez
vt p nominū interpretatiōes voluntas possit intelligi
dictiōis. [†Mater sion dicet homo/z homo † fact⁹ est
in ea: z ipse fundauit eā altissimus]. Ecclesie catholi-
ce matrē synagogā forsitan hoc loco nō incōuenienter
aduertimus: quā per sion montē frequenter intelligē-
dum esse iam diximus: que ex maxima parte populo-
rū solū hoiem dicebat dm̄m saluatorē: q: deū nec cre-
dere/nec intelligere merebat. Et hic figēda est media
q̄m illud q̄d sequit/sensum alterū videlicet intromit-
tit. Sequit quippe Et homo fact⁹ est in ea: q̄d tā con-
firmatiue legendū est. Non esset hic sic dicit hominē fa
ctū: sicut superius synagoga dixit. Ille esset errādo so
lum hoiem putauit: nūc autē dm̄s de se cōfirmat dissmt
tiua sententia. Et homo fact⁹ est in ea: q̄m reuera assum
pta carne deus factus est homo: sicut z euāgelista di-
cit Verbum caro factū est: id est filius dei factus est ho-
mo: nō vt diuinitati aliquid immineret/sed vt huma-

Alr. scientiū.

Alr. illic,

JNTER.

Wat.21.

Act.13.

Joan.1.

nitatis naturā quā liberare predestinauerat/dignan-
ter eueheret. Et ne forsitan dm̄z christū crederes tem-
poralem: addidit Et ipse fundauit eā altissimus. Ille
scz qui tm̄ putabat homo Jesus christus: synagogaz
ipse sua dispositiōe fundauit. Et non solū legē p moy
sen dedit: verūetiā ante mundi initiū ipse nosci fuisse
principiū: sicut ipse in euāgelio testat Ego sum princi- Joan.8.
piū: ppter qd̄ z loquor vobis. Merito ergo dictus est
altissimus: vt nulla heresis patrē diceret esse maiorē.
[Dns narrauit † scripturas populorū z principū: ho Alr. in scri-
rū qui fuerūt in ea]. Illa prenūciat que sit ipse tēpo- pturis.
re incarnationis de scripturarum veterū cōmemora-
tione dicturus. Cōmonet em̄ frequenter in euangelio
que de ipso p̄dixerit moyses/que pphete: vt z minus
credētes instruerent/z se earū auctorē esse mōstraret.
Ipsi sunt em̄ principes: moyses/z pphete qui fuerūt
in synagoga: quoz erat testimonū narraturus. Et ne
alios principes fortassis aduertere⁹: dicit illoz qui
fuerūt in ea: id est in synagoga. [Sicut letātū omnū Alr non hz.
† nostrum habitatio est in te]. Venit ad tertiā partē:
in qua iterum pphēta loquitur: quā in vno versu z ce
pit/z finit: breuiter cōprehēdens qd̄ sermōibus q̄uis
longis non poterat explicari. Que figura dicit Brac SCHOL.
chyologia: id est breuis locutio: cū plura paucis am-
plectimur. Ubi em̄ audire q̄s sit incōprehensibilis illa
letitia: dicit apostolus q: nec oculus vidit/nec auris 1.Cor.2.
audiuit/nec in cor hois ascēdit: que preparauit deus
diligētibus se. Qua propter pulchre hic dictū est Si-
cut letātium: q: non erit ipsa letitia qualis hic agitur:
vt modo filiorum suscepione letemur/modo diuitia-
rum z honorū munere gaudeamus: z cetera que exul
rationem facūt/quādo magnis nisibus temporaliter
acquirunt. Sed illud tanto est maius: vt istius mundi
q̄uis plenissimū gaudium vix aliqua imago/aut simi
litudo futuri seculi esse dicatur. Addidit Omnū no-
strum habitatio est in te. Omnū nostrū/significat fi-
deles: qui dominū christum aut venturum/aut venis-
se crediderunt. Habitatio est in te/ad hierusalem lo-
quitur: cui superius dixit Gloriosa dicta sunt de te ci-
uitas dei. Sed in hac habitatiōe iustorū cessauit affli
ctio. Orare nō sit: sed laudare succedit. Perpetua se-
curitas manet: q: peruersitas nulla miscet. Eterna le
titia perseuerat: qm̄ nequaq̄ cōtrarietate aliqua con
stat esse violandam. Conclusio.

Laudata est demōstratiue genere ciuitas il
la fidelium: nō temporalibus bonis/
sz eterna felicitate mirabilis. De qua pauca visa sunt
dicti: z tm̄ omnū animi p̄bant supore cōpleti. Hec si-
quidē laus non extendit argumentatiōe verboū: nec
humana crescit industria/sed magna potius breuita-
te constringit: vt vel aliquid exinde capi posse videat.
Beatus nimis qui illuc dño ducente puenerit/ vbi co
gitatio cūcta vincit: quelibet desideria superant: z qd̄
est dulcissime securitatis genus: talis ibi felicitas ac-
cipit/que nulla cōtrarietate perdatur. Presta dne: vt
qd̄ hic verbis explicare non possumus/ibi te donante
cernamus. Ista quoq; hierusalē que adhuc in terris
est/z typū gerit illi⁹ celestis arcani: in secūda diuisio-
ne laudata est: merito vbi est tantarū rerum domicilii
visuale virtutū. Ibi em̄ piscinam natatoriam in figu-
ra sacri baptismatis vt curaret infirmos/descendens
angel⁹ cōmouebat. Ibi siloa (imperāte dño) ceci tene
bras lauit: et dānatis oculis lucis dona restituit. Ibi
mensa christi celestib⁹ plena delitijs spūal⁹ saturabat
aplos: et ne nos ab illa cena relinq̄remur impasti/sa-

cer calix z cōmunicationem nobis prestitit z salutem.
Ibi lapis purissimus: vestigia pij redēptoris ostendit
quādo ante Pilatū iudicē cōstitit audiendus. Ibi co
lūna religati in se dm̄i flagella testatur. Ibi spinea co-
rona cernitur: quā ideo salutari dño constat impositā:
vt totius mūdi aculei collecti frangerentur. Ibi arun
do seruatur: que caput dm̄i pcussit: vt ipsum esse inimi
cum terris oibus nūciaret. Ibi crux illa salutis z glo-
rie loci reuerentiā consecrauit. Ibi manet lancea que
latus dm̄i transfoxauit: vt nobis illius medicina suc-
curreret. Ibi credentes hodie ipsius sepulchra visiti
cant. Ibi resurrectionis locus ad celos euehit corda
fidelium. Ibi syon ille montium precipuus: vbi residen-
tibus discipulis i cenaculo clausis ianuis mirabiliter
saluator intrauit: z cetera que dines illa patria domi-
ni passione promeruit. Sed cum tot miraculis decora
resplendeat: et in modū stellarū alterū possideat celū:
quis eā audeat parua dicere: que sanctissima fide or-
bis terminos p̄batur impleße? Ibi siquidē humanū
pascit aspectum: quod est credere beatorum.

Explicit expositio in psalmum. 86.

Canticum psalmi filijs chore: in finem pro melech: ad respondendū intellect⁹ eman israelite. lxxxvij.

Omine deus salutis mee: in die clamaui z nocte coram te. Intret in cōspectu tuo oratio mea: inclina aurem tuam ad precem meam. Quia repleta est malis anima mea: et vita mea inferno appropinquabit. Estimat⁹ sum cum descendentib⁹ in lacum: factus sum sicut homo sine adiutorio inter mortuos liber. Sicut vulnerati dormientes in sepulchris quorū non es memor amplius: et ipsi de manu tua repulsi sunt. Posuerunt me in lacu inferiori: in tenebrosis z in vmbra mortis. Super me confirmatus est furor tuus: z omnes fluctus tuos induxisti sup me. Longe feciste notos meos a me: posuerunt me abominationem sibi. Traditus sum et non egrediebar: oculi mei languerūt pre inopia. Clamaui ad te domine: tota die expandi ad te manus meas. Nunquid mortuis facies mirabilia: aut medici suscitabunt z confitebuntur tibi? Nūquid narrabit aliquis in sepulchro misericordiam tuā: z veritatē tuam in perditionem? Nunquid cognoscentur in tenebris mirabilia tua: z iustitia tua in terra obliuionis? Et ego ad te domine clamaui: z mane oratio mea preueniet te. Ut quid dne repellis orationē meā: auertis faciem tuā a me? Pauper sum ego z in laboribus a iuuentute mea: exaltatus autē humiliatus sum et conturbatus. In me transierunt ire tue: et terrores tui conturbauerunt me. Circundederūt me simul. Elongasti a me amicū z prōximum: et notos meos a miseria.

Cum memoriā tuam studiosissime lector frequenti expositione formarā retinere nō ambigam: quid significat canticū psalmi: filijs chore: in finē: restat vt que nona sunt huius tituli sequētia pscrutemur. Melech: interpretatur chorus/diuina verba decantans. Subiecit: Ad respondendū: significās organa musica puemisse: et chorū respondisse solēniter. Sequitur: Intellectus eman israelite. Eman interpretat frater eius. Quo vocabulo dns christus appellat eos q̄ ei⁹ preceptis operibusq; deuoti sunt: sicut ait in euāgelio: Ite dicite fratribus meis. Israelite: deū videntes: q̄d vtiq; illis accidere manifestū est: qui p obedientie mysterium sancta dm̄i luce radiant. Sed cū de passione regis christi sit psalm⁹ iste dicturus: z ad imitationis exemplū trahat fidelissimos christianos: ideo premissus est chorus ad respondendū: vt sicut illi ex multis vocib⁹ vnū pcentū faciūt: sic christo dño respōdeat deuotoz adunata collecto. Ibi sunt etiā israelite: qui eius fratres nūcupari celesti largitate meruerūt. Diuisio. JNTER. Watth.28.

Et totū psalmū dns saluator eloquitur ad dispensationē qua passus est. In prima narratione patris deprecat auxiliū: per similitudines varias cōtemptū suū refert: quem illi illaturus erat populus iudeoz. Secundaq; sit passurus enumerat: asserens mortuos non esse a medicis suscitandos: vt possint dño cōfiteri. Tertia narratione negat misericordiā dm̄i sepultos edicere: aut p̄ditos laudes dm̄i pfonare: propterea resurrectionem sibi celerrimā venire deprecat. In orationis sue vero tramite perseuerans: loquitur a parte membroz diuersas cōmemoratiōes passiones: quas tam ipse ptulit q̄m eius plebs deuota sustinuit. Expositio.

Omine deus salutis mee: in die clamaui et nocte coram te]. In octuagesimoquito psalmo diximus orasse christū: per id quod de maria virgine natus est: designans humilitatē imbecillitatis humane quā est digna tus assumere. Qui simili modo etiā hic cū patre precatur: nobis quēadmodū supplicare debeamus ostendit. Nam qui salutis sue deū p̄fitetur auctorē: omnia que oportuerāt dici plenissime ac breuiter explicauit. Sic magister optimus frequenter admonere non desinit: quod humano nouit generi p̄futurū. In die autē letitiā significat: z nocte aduersitatē declarat: vt q̄m vtrūq; tempus humanā vitā complectitur: iugiter se ad dm̄m clamasse declararet. [Intret oratio mea in cō spectu tuo: inclina aurē tuā ad precem meam † dne]. Magna virt⁹ hic sinceritatis orationis ostenditur: vt verba veracia non in auras tenues dissipent: sed quasi quedā persona ad conspectū dm̄i introire videantur: z mandatū opus agere: quo caro nostra nō valet peruenire. Inclinat autē aurem suam dns: cum misericors dignatur audire: non ex parte corpulentie sue quā es frequenter diximus non habere: sed virtutis sue operatione mirabili. [Quia repleta est malis anima mea: et vita mea inferno † appropiauit]. Considerandū est q̄ nouo modo ideo se postulat audiri: quoniā animā suam malis dicit esse completā. Malis vtiq; non suis: qui peccata non habuit: sed delictis mundi quibus laborabat humanitas. Hec enim pius miserator ad ani me sue molestiā traxerat: dū omnibus cōdolebat: sicut Alr. appropinquabit

pā.34. et in.34. psalmo dixit. Retribuebant michi mala pro bonis: sterilitatē anime mee: nō quia ipse sterilis erat: sed q; de illoꝝ incredulitate se phibebat esse tetunū. Potest ꝛ ad hyius ꝓpriā tristiciā trahi: si hoc ꝛbū ad illas iniquitates referas: quas ei iudaicus populꝰ inferebat. Sequit: Et vita mea inferno appropiauit. Hoc ad tēpus gloriose pertinet passionis: sicut in euāgelio Matth.26. dicit: Tristis est anima mea vsq; ad mortē. Nā ꝓpter nos doluit: ꝛ mortē nostrā propter nos excepit. [Estimatus sum cū descendētibus in lacū: factus sum sicut homo sine adiutorio]. Culpat eos qui putabant eum mortuū fuisse cōmuniter. Que figura dicit Parabola id est rerū genere dissimiliū comparatio. Multū enim discrepans fuit illā singulare ꝛ mirabilē passionē morientiū reliqs hoibus cōparare. Hō schema multos versus inferiores amplectit. Lacū em dixit: vel sepulchri locū: vel inferni altissimā ꝓfunditatē. Sequitur: Factus sum sicut homo sine adiutorio. Factus sum: apud eos scilz qui dettatē eius insanis mentib⁹ nō credebant: qui putabant eū cum reliquis mortalibus interisse. [Inter mortuos liber. Sicut vulnerati dormiētes † piecti in † monumētis quoꝝ nō † meministi amplius: ꝛ ipsi de manu tua † expulsi sunt]. Hic specialiter designat pſonā suā. Solus em inter mortuos liber fuit: q; ipsa quoq; mortis claustra cōfregit. Ipsius em mortis libera: quia ꝛ volūtaria fuit: qui potestatē habebat ponendi animā suā: ꝛ iterū sumēdi eā. Sed cū ille esset inter mortuos liber: estimat⁹ est tā a dementibus: sicut vulnerati dormientes. Vere aūt dictus est dñs liber: qui humanum genus liberare dignatus est. Adhuc enim de illis vanissimis dicit: q; putabāt dñm lancea vulnerasse: occisum pariter ꝛ sepultū: sic quasi vnū ex hoibus sceleratis generali cōditione transisse. Sed ad discretionē suā addidit: Quoꝝ nō meministi amplius: id est de quibus nō habes curā: qm̄ pctis facientib⁹ a te reddunt aliena. Hō etiā in alio psalmo de pā.9. impijs dicit: Perijt memoria eoꝝ cū sonitu. Addidit: Et ipsi de manu tua expulsi sunt. Justa redditur pena proteritie: vt qui dñm christū sine adiutorio diuinitatis esse putauerūt: ipsi a manu dñi ꝓharentur expulsi: dū a gubernatione eius peccatis facientib⁹ reddebantur extranei. [Posuerūt me in lacu inferiori: in † tenebris ꝛ in vmbra mortis]. Adhuc estimationes referūtur dementiū iudeoꝝ. Lacus enim: ꝛ ꝓ inferno ponit: et ꝓ sepultura foueali: ꝛ ꝓ mūdi istius ꝓfundissima calamitate sentit. Quod hic voluit intelligi: quia eum psecutores sui in abiectā mortis cōditionē posuerunt vt Ꝗus iniuste ꝓbarent mortuū non crederent vindicandū. In tenebris: id est sub oblitionis cecitate derelictū atq; preteritū: quē nemo requireret: nemo saluaret. In vmbra mortis: peccatoꝝ indicat locū: quia moris delinquentiū vmbrosos ac tenebrosos patit manes: dū eis gaudiū nō relucet qui ꝓpetua tristicie sue obscuritate demersi sunt. Umbra vero ponit: et in bonis: vt est illud. Sub vmbra alarū tuarū. Et alibi: Viuemus in vmbra eius. Et ideo ꝓ locoꝝ qualitate: verbū hoc multipharia significatione variat. [† In me confirmat⁹ est furor tuus: et omnes fluctꝰ tuos induxisti super me. Matth.27.

Sic lege. plissimas indignationes: qñ eū ptulit crucifigi: mortē illā putantes penalē: cū dispensationis eius gloriā nō viderent. [Longe feciſti notos meos a me: posuerunt me abominationē sibi. Tradit⁹ sum ꝛ nō egrediebar]. Uenit ad secundā narrationē: in qua per augmentum molestiarū: actū sue memoriat passionis. Nā cū superius dixerit persecutoꝝ suoꝝ nefandissimū cōtemptū nūc dicit fugatoꝝ: significās apłos. Notos em ipsos appellat: qui eū ꝓspicuis sensib⁹ conspicere meruerūt. Ille em oēs notos habuit virtute diuinitatis sue: ipse aūt sciebatur a paucis. Isti ergo noti longe facti sunt: qñ ipsius passione dispersi sunt: sicut legit. Percutiā Zacha.13. pastorē: ꝛ dispergent oues gregis. In abominationē vero tunc positus est: qñ pretereūtes scribe ꝛ pharisei crucifixo imputabāt dicētes: Vah qui destruit tēplū: ꝛ Matth.27. in triduū edificat illud ꝛc. Sequitur: Traditus sum: ꝛ nō egrediebar. Mirabilis subtilisq; sententia. Traditus est a tuda cohortibus insanoꝝ: sed se permittente dētib⁹. Sustinuit infirmas potētissimus dñs. Ligatus est vinculis: q; loco nō potest claudi. Audiuit execrandas iniurias: quē angeli cum tremore collaudāt. Uerūtn non est egressus de illa nube corporis sui: nec apparere voluit qd posset: q; totū ptulit qd crudelitas iudaice prauitatis ingessit. Non est enim egressus qñ minime qd prevaleret ostēdit. Siue de custodia dicit: in qua eū ponti⁹ Pilat⁹ quasi hoiem retrusit invalidū. [Oculi mei † infirmati sunt: pie inopia. Clamaui ad te Al.lāguerūt dñe: tota die expandi manus meas ad te]. Cū oculos corporales christi dñi nusq; infirmatos fuisse legerimus: multo magis nec interiores eius egrotasse putādi sunt: qui semp sanctitate micuerunt. Restat vt oculos christi apłos intelligere debeam⁹: qui in corpore ei⁹. i. in ecclesia tanq; oculi celesti lumine viguerunt. Hi ꝛ infirmati sunt pie inopia: quia necdū acceperant spūm sanctū: quo ꝓfortati postea nullatenꝰ humana formēta timuerūt. Inopia enim dicitur ecōtrario: vbi nulla copia est. Additum est: Clamaui ad te dñe tota die. Hic distinctio ponenda est: vt ista continuatio totius diei ad clamorē: id est orationē: ꝛ bonorū actuum operam debeat pertinere. Expandi manus meas ad te: more suo operas mauult intelligi: quas bonis semper actibus tetendit ad dñm. Nam si hoc cruci (vt quidā volunt) putauerimus esse iungendū: que sequuntur ostimodis discrepabūt. [Nunquid mortuis facies mirabilia: aut medici † resuscitabūt ꝛ confitebuntur tibi]. Al.suscitabunt Hoc sub negatione legendum est. Sed perscrutandum quid dicit: Mortuis non facies mirabilia: dum constat resuscitatos innumeros? Sed mortuis: id est non credentibus mirabilia nequaq; fecit: dum eos ad cōuersionē perducere non potuit infidelitas sua. Mirabilia enim illis fiunt: qui magnalia domini sub credulitate conspiciunt. Sequitur: Aut medici resuscitabunt et confitebuntur tibi. Et hoc dicitur negative: quia medici quos credit humanitas artis bñficio salutē dare languentibus: mortuos resuscitare non possunt: vt domino debeant cōferri: quāuis sine dei munere nec ipsam corpoream prevaleant egris tribuere sospitatem. Siue hoc magis subtilius intelligendum est: quia medici dum corporibus adhibeant curam: animas tamen peccatis mortuas resuscitare non prevalent: vt confessione verissima vitificentur: quos infidelitatis sue vulnera pertulerunt. [Nūquid † enarrabit aliquis in sepulchro misericordiam tuam: † aut Al.narrabit veritatē tuā in perditione]? Uenit ad tertiā narrationem: vbi per illū versum ꝛ alterū qui sequitur: figurā Al.et ETy.

Sic lege. Emphasim ponit: cui⁹ illa pars hic intelligēda est: que aduerti facit id qd non dicit. Aut enim: Nūquid enarrabit aliquis in sepulchro misericordiā tuā ꝛ hoc negatiue legēdū est: vt illud possit intelligi: quia vini homines ꝛ fideles misericordiā eius narrare consuerūt. Sepulchrū enim significat infidelitū mētes: de quib⁹ pā.5. supra dictū est: Sepulchrū patens est guttur eoꝝ. Et merito sepulchrū dicit: vbi alia peccatis mortua cōtinentur: id est illos vult intelligi: qui non sunt dño creditūri: quia nullus eis misericordiā dñi videtur narrasse quā nō voluerūt devota mente percipere. Illic enim puenisse dicimus actū: vbi aliquē audiens prestat affectū. Tale est ꝛ illud qd sequitur: Aut veritatē tuā in perditione: quia nemo putat veritatē dixisse: quā videtur negligens pretermittere. Perditio quippe iuste vocata est: vbi veritas nō admittitur: sed sola obstinatio custodit. [Nunquid cognoscent in tenebris mirabilia Al.et tua: † aut iustitia tua in terra obliuionis]? Sub eodē ordine variatis sermonibus cuncta descendūt: vt negando que nō sunt: ecōtrario sentiantur illa que sunt. Nā mirabilia dñi a tenebrosis mētib⁹ nō vident: quia ꝓtermittēdo deū sapiētie lumina ꝓdiderūt. Nec iustitia ei⁹ potest in terrena oblitione cognosci. i. in corporis crassissima cecitate: que spiritalia monita deserit: dū eius desideria carnalib⁹ vitijs occupant. Memento vero q; hec omnia ideo dicta sunt: ne in inferno eius anima relinqueret: sed ei celerrima resurrectio ꝓueniret: quatenus laus dñi per bñficia eius posset agnosci. [Et ego ad te dñe clamaui: ꝛ mane oratio mea preueniet te]. Cōtra illa q; superius dicta sunt: dñs christus cū fidelib⁹ suis p id quod resurrecturus erat: clamare se dicit ad dñm: enumerans tribulationū diuersarum gloriosissimas qualitates: vt talibus institutis cōmoniti: firmarentur populi vtiq; christiani. Dicēdo enim Et ego: significat cū membris suis se clamasse: quoꝝ ipse caput est christus. Nā quādo ipse clamat ꝛ ecclesiam docet: quādo cū fidelibus orat: vnū corpus ostendit. Memēto ergo q; vsq; ad finem psalmi: varias calamitates enumerat: quas in martyribus suis ipse sustinuit. Sic lege. Ubi Synatrismos figurā arbitro: apponēdā: quādo multe res in vnū ꝛ multa pericula colliguntur. Sequitur: Et mane oratio mea preueniet te. Solicite verba ista tractanda sunt: ne regule illi veracissime: qd dñi gratia cuncta preueniat aliquid videatur esse contrarii. Oratione suā: corpus ecclesie: que mane: id est bonis diluciscit operibus: preuenire sōm aduentū dñi dicit: hoc est die iudicij: que tamen oratio domino prestāte donata est. Merito ergo dictū est preuenisse orationē suā: quādo ante multa secula sub assiduitate petebatur: qd adhuc expectamus esse vēturū. Veniet em ille tēpore cōpetenti: sed nostrū desideriū flagrantibus peritionib⁹ oportet ostendi. Nō enim nos suos esse ꝺiudicat: si nō votis maximis a nobis expetitus aduenīat. Sed cū de ipso clarissime dicat: ipse ex sua persona istud nō potest loqui: nisi hoc dictū a mēbris Al.repellis ecclesie velimus aduertere. [Ut quid dñe † repulisti Al.auertis orationē meā: † auertisti faciem tuā a me]? Hic de se desideriū sanctissime mētis exprimit: quia impatienter sustinebat differri: vnde mundus poterat iure saluari. Repellere enim putatur petitionē nostrā: ꝛ auertere facie suā dño: quādo vota nostra distulerit: ꝛ quāuis ille profutura faciat: nos tamē grauiter dilata contristant. Sed ꝛ hoc cōgruenter a pſona martyꝝ dicit: qui talibus desideriis in hoc mundo fatigantur. Differuntur enim ad augmentū suū: peraſtinant ad gloriā: quia non tantū prodest audiri: quantū expedit ꝓmeruisse augmentatione differri. Sic ignis flatu venti repellitur: vt vivacius animetur. [† Egens sum ego ꝛ in Al.pauper laboribus a iuuentute mea: exaltatus aūt humiliatus sum et † confusus]. Hoc merito dicit ecclesia: que in Al.ꝓturbat⁹ egestate mundi: ꝛ in laboribus a sua iuuētute fatigatur: sicut in alio psalmo legitur: Sepe expugnauerūt me a pā.128. iuuētute mea. Hec crescit ꝓfectionib⁹: pressura tempoꝝ subleuat: humilitate semp extollit. Cuius longioꝝ etas nō est debilis lassitudo: sed matura ꝓfectio. Sequit: Exaltat⁹ aūt humiliat⁹ sum ꝛ cōfusus. Hoc specialiter mēbris ꝓbatur cōuenire: nō capitī. Exaltatus dicit: quādo prius vnusquisq; fidelium reos humanas timido corde cogitabat. Humiliatus sum: quādo ad cōfessionis meditabile donū divina gratia misericorditer peruenit. Confusus: quādo illa que male gesserat: penitentie professione damnauit. O beata confusio: que eternū tollis opprobriuꝝ. Nam quicquid in reatū venerit penitentiū: perpetuis seculis redditur absolutū. [In me † transierūt ire tue: ꝛ terrores tui cōturbauerunt me]. Pulchre dictū est: Pertransierūt: quasi non manſure diutius cōtigerūt. Nā quādo fidelis se affligit iram dñi castigatus euadit. In me aūt dicēdo: affectionē fidelitū: more suo illatā sibi esse testatur. Sequitur: Et terrores tui conturbauerūt me. Terrores vtiq; vēturi iudicij: quos omnis caro peccatrix formidare dinoscitur. Quod idē solis mēbris cōuenire manifestū est. [† Circuierūt me sicut aqua tota die circū- Al.circūdederūt me simul]. Delicta vtiq; que legis districtiōe damnantur: hec velut aqua hominem circuēūt: quādo vndiq; scaturire noscuntur. Ex quo enim latere nō credamus venire pecc̄ta: que nec mōētis horarū a nobis recedunt aliena? Merito ergo aquis comparata sunt: que nos copiosissima inundatione concludunt. Quod apte totū accipit a parte mēbroꝝ. [Elongasti a me amicū ꝛ proximū: ꝛ notos meos a miseria]. Hec frequenter pijs martyribus contigerūt: a quibus terrore mortis officia humana subtracta sunt. Amicos enim significat: qui honestis studijs morū vicinitate coniuncti sunt. Proximos: qui nobis parētele ordine sociantur. Notos: qui nec⁹ amici nec⁹ proximi sunt: sed sola nos opinione vel visione didicerūt. Que genera hominū frequenter longe fecit a fidelibus seruis formidata calamitas passionis. Conclusio.

¶ Ipse chorus est christi: qui ꝓmissus titulus ꝓ melech nominis interꝓtatione prenunciat: quādo fidelis populus eius secutus sanctissimā passionē gloriosa nimis imitatiōe respondit. Hinc enim cōfessores tenuit carcer inclusos: hinc martyrū purpura et bysso pretiosior sanguis emanauit: hinc apostoloꝝ per totum orbem dicta tenuerūt: hinc ranq; sol purissimus fides sancta processit: hinc ad tēporales mortes hodieq; cōcurritur: vt eterne vite premia cōquirantur. Qua propter nullus paueſcat miserias que faciunt beatos: Nullus tormenta formidet que donant perpetuā sospitatē: Nullus timeat tristiciam que gaudium tribuit sempiternū. Quantū est enim tēporaliter mori: vt perpetua vita possit acquiri: Quantū humanā sustinere sententiā vt absolutionē mereamur impetrare diuinā? Quis aūt erubescat penas quas christus dño pferre dignat⁹ est? Quis putet opprobriū quod elegit creator sustinere cunctoꝝ? Quocirca pro eo subeamus mundanā calamitatē: si cum eo habere perennē volumus portionem.

¶ Explicit expositio in psalmum.87.

Universidad de Sevilla Biblioteca

¶ Intellectus ethan israelite. lxxxviij.

Misericordias domini: in eternum cantabo. In generatione ⁊ generationē: annūciabo veritatem tuam in ore meo. Quoniā dixisti in eternū misericordia edificabitur in celis: preparabitur veritas tua in eis. Disposui testamentum electis meis: iurauī dauid seruo meo vsq; in eternū preparabo semen tuum. Et edificabo in generatione et generationē: sedem tuam. Confitebuntur celi mirabilia tua domine: etenim veritatē tuaz in ecclesia sanctorū. Quoniā quis in nubibus equabitur dño: similis erit deo in filijs dei? Deus qui glorificatur in consilio sanctorū: magnus ⁊ terribilis super omnes qui in circuitu eius sunt. Dñe deus virtutū quis similis tibi? potens es dñe ⁊ veritas tua in circuitu tuo. Tu dominaris potestati maris: motum autez fluctuum eius tu mitigas. Tu humiliasti sicut vulneratū superbū: in brachio virtutis tue dispersisti inimicos tuos. Tui sunt celi et tua est terra/orbem terre et plenitudinem eius tu fundasti: aquilonem et mare tu creasti. Thabor et hermon in nomine tuo exultabunt: tuum brachium cū potentia. Firmetur manus tua ⁊ exaltet dextera tua: iusticia ⁊ iudicium preparatio sedis tue. Misericordia et veritas precedent faciem tuā: beatus populus qui scit iubilationem. Dñe in lumine vultus tui ambulabūt: et in nomine tuo exultabūt tota die: et in iusticia tua exaltabūtur. Quīa gloria virtutis eorū tu es: ⁊ in beneplacito tuo exaltabitur cornu nostrum. Quia dñi est assumptio nostra: ⁊ sancti israel regis nostri. Tunc locut⁹ es in visione sanctis tuis/⁊ dixisti: posui adiutoriū in potente: et exaltaui electū de plebe mea. Inueni dauid seruum meum: oleo sancto meo vnxi eū. Manus enim mea auxiliabitur ei: ⁊ brachiū meum confirmabit eū. Nichil proficiet inimicus in eo: et filius iniquitatis non apponet nocere ei. Et concidā a facie ipsius inimicos eius: ⁊ odientes eum in fugam cōuertā. Et veritas mea ⁊ misericordia mea cū ipso: ⁊ in nomine meo exaltabitur cornu eius. Et ponā in mari manum eius: et in fluminibus dexteram eius. Ipse inuocauit me pater meus es tu: deus meus et susceptor salutis mee. Et ego primogenitum ponā illū: excelsum pre regib⁹ terre. In eternū seruabo illi misericordiā meā: et testamentū meū fidele ipsi. Et ponam in seculum seculi semen eius: ⁊ thronū eius sicut dies celi. Si aūt dereliquerint filij eius legē meā: et in iudicijs meis non ambulauerint. Si iusticias meas pphanauerint: ⁊ mandata mea non custodierint. Visitabo in virga iniquitates eorū: ⁊ in verberib⁹ peccata eorum. Misericordiā aūt meā nō dispergā abeo: neq; nocebo in veritate mea. Neq; pphanabo testamentū meū: ⁊ que procedunt de labijs meis nō faciā irrita. Semel iurauī in sancto meo si dauid mentiar: semen eius in eternū manebit. Et thronus eius sicut sol in ꝓspectu meo: ⁊ sicut luna pfecta in eternū et testis in celo fidelis. Tu vero repulisti et despexisti: distulisti christum tuū. Auertisti testamentum serui tui: prophanasti in terra sanctuariū eius. Destruxisti oēs sepes eius: posuisti firmamentū eius formidinē. Diripuerunt eum oēs transeuntes viam: factus est opprobriū vicinis suis. Exaltasti dexteram deprimentiū eum: letificasti oēs inimicos eius. Auertisti adiutoriū gladij eius: ⁊ nō es auxiliatus ei in bello. Destruxisti eum ab emundatione: ⁊ sedē ei⁹ in terra collisisti. Minorasti dies temporis eius: pfudisti eū confusione. Usq; quo dñe auertis in finem: exardescet sicut ignis ira tua? Memorare q̄ mea substātia: nūquid enim vane cōstituisti oēs filios hoim? Quis est homo qui viuet ⁊ non videbit mortē: eruet animā suā de manu iferi? Ubi sunt misericordie tue antique dñe: sicut iurasti dauid in veritate tua? Memor esto dñe opprobrij seruorū tuoz: quod cōtinui in sinu meo multarū gentiū. Quod exprobrauerūt inimici tui dñe: quod exprobrauerūt cōmutationem christi tui. Benedictus dñs in eternum: fiat fiat.

In tam ſm ordinem tituli: q̄ ad commoditatem intelligentie exponenda sunt verba que posuit: vt facilius nobis rei veritas elucescat. Ethan interpretatur robustus. Israelita: videns deum. Et quia psalmus iste erat laudes et promissiones domini narraturus: ideo illi tale nomen constat appositū: vt fidelitū verborum indicaret incōmutabilem firmitatem. Intellectus enim (vt sepe diximus) ad signa referendus est: vbi reuera recte intelligens tendit mentis intuitū. Est enim de christianoz spe: ⁊ de magnificentia dñi multa dicturus: per que nemo deckpit si supplicātis animus in istius ethan ꝓstantissima volūtate roborek. Divisio.

Ethan iste quē diximus indicare robustū: tanta mentis illuminatione cōpletus est: vt israelita verissime nuncupetur. Primo ingressa psalmi dicit se misericordias domini cantaturū: quoniam multa promisit fideli populo ꝓfutura. Secūda parte: diuersis modis laudes domini potentiāq; describit. Tertia: in christū

dñm paternas pollicitatiōes enumerat. Quarta/dñs christus ꝓpter passionē quā ptulit traditus inimicis esse memoratur. Quinta/fragilitati humane postulat subueniri: quia non inuanum filios hominum ab ipso asserit esse plasmatos. Sexta rogat dominū vt pmissiones suas impleat quas dauid seruo suo fecisse declaratur: et memor sit qualia serut eius ab impijs opprobria sustinebant. Expositio.

Al. non hz. Al. dominī Al. generationez annunciabo

Misericordias † tuas † domine in eternum cantabo. In generatione et † ꝓgenie pronunciabo veritatē tuam in ore meo]. Jure robustus dicit qui tam firma dicturus est. Iste enim ethan domini est misericordias cantaturus: que ⁊ eterna semp stabilitate consistunt: et perpetuis sunt celebrāde preconijs. Fecit enim mirabilem in humano genere pietatem vt quod perierat requireret: et vulnerata saluaret. In generatione vero et ꝓgenie quod addidit: duos significat populos iudaicum scilicet ⁊ gentiū: quibus se veritatē pronūciaturum esse testatur: quā dicit inferius. Sequit: Et veritatem tuam in ore meo. Reuera: vt quā sensu perceperat: ore loqueret. Et bene dictū est: In ore meo: quia qđ ex ore progreditur cito dilabit: qđ vero in ore versatur diuina deuotione celebrat. [Quoniā dixisti in eternū misericordia edificabitur: in celis ꝓparabitur veritas tua †]. Ipsa est veritas quā vir sanct⁹ se pnūciaturum esse predixerat. Et merito illam confidenter predicabat: quando eā dñs absolute promiserat. Non enim potest failli: q̄ sequit verba veritatis. Sed videamus quid significet: In eternuz misericordia edificabitur. Sūt enim edificationes que ꝓsurgere nequeūt: nisi eis fuerit premissa destructio: vt idolorū cultores: vt pessimarū consuetudinū sequaces. Isti enim nisi a malis suis fuerint destructi: in bonum nequeunt edificari: sicut dictum est Hieremie: Ecce posui te vt edifices ⁊ destruas. Ista vero misericordia nō destruitur: sed semp viget: semp augetur. Sequit: In celis preparabitur veritas tua. Celi (sicut sepe diximus) significant apostolos: quoz predicationibus actū est: vt inculcaretur gentib⁹ religio christiana. Verū hec omnia vsq; ad diapsalma medijs subdistinctionibus protrahenda sunt: quia totū ad illud respicit quod ait: Qm̄ dixisti. Que figura dicitur Apochinu: id est a cōmuni: qñ superiora ad inferiora respondent. [Disposui testamentum electis meis: iurauī dauid seruo meo]. Hunc verba domini refert: que superius eum dixisse memorauit. Nam quāuis oibus denūciare videatur: electis tamē suis tm̄ ista disposuit qui et dono ipsius credere maluerunt: ne ad promissionē talem et illi tenerentur qui de dauid semine se descēdere carnaliter ꝓferebāt. Addidit: Jurauī dauid seruo meo. Diuinū sacramentum promissionis noscit esse securitas: quia solus iuste diffinitiue promittit: cui subiacet implere quod dixerit. Humana enim fragilitas ideo phibetur sacramentoū se pmissionibus obligare: quia nō est in potestate ipsius que pollicet efficere. Jurat ergo iustissime de⁹: cum iure suo promittit omnia. Nam et ipsum nomen iudicat causam. Jurauit enim dicimus: iure orauit: id est iuste locutus est. [Usq; in eternū preparabitur veritas tua †]. Perventum est ad illa que pater promiserat seruo suo dauid. Preparat⁹ est enim dñs christus: qui ex semine ipsius descenderet carnis origine: vsq; in eternum rex regū ⁊ dñs dominātiū. Sed qđ dixit: Preparabo: ad humanitatē eius pertinet: non ad deitatē qua consubstantialis: omipotens ⁊ coeternus est patri. Sequitur Et edificabo in seculū seculi sedē tuā. Pollicitatio ista tota pertinet ad dñm saluatorē. Ipsi enim tunc sedes promittebatur: que postea in sanctorum erat facienda pectoribus. Sedes enim est dñi omnis sanctus: quem quasi splendidissimū thronū dignatione sue maiestatis insederit: sicut ⁊ de ipō sancto legitur: Et apparuerunt illis dispartite lingue tanq; ignis: sedit aut̄ supq; vnūquēq; eoz: ⁊ repleti sunt oēs spiritu sancto. [Confitebuntur celi mirabilia tua dñe † et veritatem tuā in ecclesia sanctoz]. Venit ad secundā partē diuine potentie sacramēta dicturus. Confitebunt enim celi qui sunt veri predicatores: quātis miraculis dñs mundū ꝓuit ipsi placitum fuerit administret: quēadmodum omnis creatura eius imperijs obsecūdet: cōuersionesq; rerū non casualiter agi: vt quidā vanissimi putauerūt: sed eius ineffabili virtute predicāt cōtineri. Addidit: Et veritatem tuā in ecclesia sanctoz. Mirabilia dixit vbiq; predicāda: veritatē aūt in sanctoz ecclesia confitendā: vbi creditur verbū caro factū: vbi sancta trinitas sic suscipitur: vt vnus sicuti est de⁹ dñs cunctoz ore laudetur. [Quoniā quis in nubibus equabitur domino: † aut qđ similis erit deo † inter filios dei]. Nubes frequēter dixim⁹ verbi dei esse predicatores: qui per spiritū sanctū populos diuina gratia cōpluebant: sed tamē erant obnoxij lege peccati: potētes quidē in miraculis: in predicatione terribiles. Sed quis eoz esse poterat christo similis: cui q̄ ⁊ ipse carnis velamine tegeretur? Aliud est esū qui de ꝓprio potest: aliud qui de altero clarus est. Simili modo nec inter filios dei habere poterit equalē: qm̄ ille ꝓ naturā est filius: sancti vero per gratiā. Ille sine aliquo peccato: fuit per ipsuz a peccatis ꝓbantur exuti. Que ideo dicta sunt: ne qđ illum tm̄ hominē sacrilegis ausibus estimaret. [Deus qui glorificat in cōsilio sanctoz: magnus er † metuendus super omnes qui in circuitu eius sunt]. Exponit qđ superius dixit: quia similē habere non poterat qui oia cōtinebat. Ipse em̄ dñs christus q̄ predicat a sanctis: magnus dicit ꝓpter qđ deus est: metuendus a potestate mirabili. In circuitu eius sancti scilz quos superius dei filios dixit: qui dono ipsius gratie ꝓmantur. Sed iure supra eos ille ꝓbatur excelsus: per quē oēs noscuntur esse glorioſi. Cōsidera vero q̄ ꝓ duode cimā speciē definitiōis: que grece Cata eponom: latine per laudē dicit: vsq; ad diuisionē subiectos versus decurrit: ⁊ per diuersa preconia quis sit iste dñs indicat. [Dñe deus virtutū quis similis tibi: potens es dñe ⁊ veritas tua in circuitu tuo]. Post illa q̄ superius dixit aptissima est sententia subsecuta: Quis similis tibi: id est: quia virtutū es dñs. Sancti enim ditantur virtutibus: nō dominant. Tu aūt illis reb⁹ imperas quib⁹ illi te prestante ꝓclari sunt. Merito repetitū est: Quis similis tibi. Tu ex te potens es: illi de te. Illi veritate tua illuminati sunt: tibi autem veritas tua indutaque semp inest. [Tu dñaris potestati maris: motum aūt fluctuū eius tu mitigas]. Hūc dicit enumerationes ꝓ quas singulare potestatē dñi euidenter ostendat. Potestas maris huius seculi honor est: qui frequenter in martyres christi rapido tumore surrexit. Sed tamen ne putaret̄ volūtas illa ex sua potestate grassari: dicit etiā his tu dñaris: qñ feroces motus ꝓ sctoz vtilitate cōuertis: sicut ipse in euangelio dicit: Non haberes in me potestatē nisi tibi data esset desuper. Et quia dixerat Dñaris: sequit digna ꝓbatio: Qm̄ fluct⁹ eius ipse mitigat. Et cōsidera: quia mitigat dixit: non tollit: qm̄

Al. in eis

Hiere. 1.

SLDE.

ETY.

Al. gñatiōe ⁊ gñationē

Al. terribilis

DEF.

Joan. 19.

Universidad Biblio

n eam funditus adimeret: coronā martyres non haberent. Quod etsi hystorice malis aduertere: ōsim migare fluctus maris euāgelij locus ille testat: quando periclitantibus discipulis vēto vt quiesceret: mari vt tranquillū fieret imperauit. [Tu humiliasti sicut vulneratū superbū: † er in virtute brachij tui dispersisti inimicos tuos]. Alij sunt qui humiliantur ad ruinam: alij qui inclinantur ad gratiā. Sed vt hoc in malo dictum debuisses aduertere/ posuit: Sicut vulneratum superbū. Diabolum enim significat: qui elatus supra id quod poterat: humiliatus est suo vitio intra illud quod per naturā non erat: percussus mente non corpore. Sic ille iniquissimus tanq̄ vulneratus de celo corruit in hāc aeria densissimā crassitudinē: sicut in euangelio dñs dicit: Videbam sathanam sicut fulgur de celo cadentem. Inimicos aūt dicit infideles iudeos: qui per innumeras gētes christi dñi virtute dispersi sunt: quē patrio brachium (sicut sepe diximus) auctoritas diuina testatur. [Tui sunt celi & tua est terra: orbem † terrarū et plenitudinē eius tu fundasti]. Quia superius gemina dixerat facta miracula: nūc ea istius versiculi probatione cōfirmat. Ideo enim triumphauit in celo de superbo diabolo: ideo in terra de perfido iudeo: qm̄ ipsius erat vtriq̄ cellī et terra. Cur enim diabolus aut iudeus in alienis rebus superbirent: dum vtraq̄ habere suū pbarentur auctore? Sequitur: Orbem terrarum & plenitudinem eius tu fundasti. Hec increpatio adhuc pertinet ad iudeos. Sensus ergo talis est. Cur voluerūt stulti in te seuire in hoc mūdo: cui⁹ tu christe fundator es? Ut nimia demētia videantur talia presumere: que humanas vires probantur excedere. Orbis terrarū: pertinet ad totius spatiū mundi. Plenitudo eius: ad oēs scilicet creaturas que in eo esse noscūtur. Sic per cōmemorationes talium rerū breuiter cūcta complexus est. [Aquilonē & mare tu † fundasti. Thabor et hermon: in nomine tuo exultabunt]. Aquilonem: adhuc diabolum significat: qui dixit: Ponam sedem meā in aquilone: et ero similis altissimo. Mare: secuit huius elatas & iniquas hominū potestates competenter aduertimus: que ptra dñi mādata sacrilegis volūtatibus eriguntur: non vt proficiant: sed vt vehementer occumbant: increpans vtroq̄ presumptionē in se ponere nō debere: dum eos a dño suo constat esse plasmatos. Creatura enim superbire non debet auctori: que ab eo vt existere potuisset accepit. Sequitur Thabor & hermon in nomine tuo exultabūt. Thabor et hermon: montes sunt syrie prouincie: quorū nomina ingentia sacramenta parturiūt. Thabor enim dicitur veniens lumen: quod specialiter ad aduentū pertinet dñi saluatoris: de quo dictū est: Erat lumē verū quod illuminat omnē hominē venientem in hunc mundum. Hermon/ significat anathema eius: id est diaboli: quā a christianis dño veniente suscepit. Signū enim fuit: vt presente lumine tenebrosus diabolus vinceretur. Isti ergo exultabunt in nomine dñi: sicut alibi fideles dicunt: Non nobis dñe non nobis: sed nomini tuo da gloriā. [Tuum brachium cū potentia. Firmetur manus tua: & exaltetur dextera tua]. Brachiū/ frequēter quidē legimus humanā significare virtutē: sicut propheta dicit. Maledictus homo qui ponit carnē spem brachij sui: et a dño recedit cor eius. Sed non potest habere potentiā: nisi quanta ei pro tempore fuerit attributa. Hic aūt vt significaret dñm saluatorē: dictū est: Brachiū tuum cū potentia: hoc est/ illi esse quod posse: nec aliquādo potentia eius repelcit: qui iugiter omnia facit que vult in celo et in terra. Addidit: Firmetur manus tua: & exaltetur dextera tua. Manus et dextera si subtiliter inspiciamus: longe diuersa sunt. Rogat enim vt manus: id est operatio firmetur in superbos: quatenus inclinati tribulationibus celerrime ad cōuersionis studia pducant. Exaltetur aūt dextera tua: hic forsasse dictum est: id est clarificetur numerus predestinatorū qui est ad dexterā collocādus. [Justicia & iudicium preparatio sedis tue. Misericordia & veritas † precedūt faciē tuam]. Sedes quidē dñi semp eterna est: sed tūc nobis apparebit preparata: quando ipsum cernimus iudicare iusticiā. Eo liquidē tempore sancta nobis equitas patescit: & verus iudex ostenditur: quo angelorū mysteria videbuntur. Fit preparatio sedis eius: quando hec ab hominibus in generali resurrectione cernentur. Sequitur: Misericordia & veritas precedūt faciē tuā. Hoc ad tempus istius mundi / non incōpetenter aptatur. Faciē enim ipsius: id est declarationē iudicij: misericordia & veritas precedūt. Misericordia est: quia parcit cōuersis. Veritas / quia promissa restituit. Sic vtrūq̄ tempus euidenter hic sermonibus indicatur. [Beatus populus qui † intelligit iubilationem. Dñe in lumine vultus tui ambulabūt]. Ethan ille sanctissim⁹ quē titulus premisit: posq̄ dei visus est predicasse mysteria: beati populi multipharias laudes aggreditur: per id quod rhetores: demonstratiuū dicendi genus appellāt. Exclamat enim beatus populus qui intelligit iubilationē: id est qui imensam leticiā suā: nō in ppriis viribus: sed in dei cognoscitur virtute posuisse. Jubilatio est enim copiosa mētis exultatio: que verbis non potest explicari. Hanc ergo pscrutari cordis archano beati est populi: quā sic feliciter aduertimus: si auctorē eius pura mēte fateamur. Est etiā oīno vtilis: si & sic intelligatur dicta sententia: quia ille beatus populus est q̄ laudes dei non solū ore cantat: sed etiā lumine mentis intelligit. Jntelligere autē est: si scripturas sanctas catholicis regulis pscrutetur: si dicta patrū salutari dogmate comprehendat: totisq̄ ad pietatē recte fidei trahat: q̄ hereticorū prauitatibus acquiescat. Addidit premiū quod tales consequitur viros. Dñe in lumine vultus tui ambulabūt. Populus ille beat⁹: quē dixit intelligere iubilationē: in lumine vultus eius ambulat: cū in contemplatione sancte trinitatis iugiter perseuerat. Ambulat enim/ significat viuit: quia tempus illud vite nostre quadā cōmeatione peragitur. [Et in nomine tuo exultabunt tota die: & in tua iusticia exaltabuntur]. Adhuc in illo premio pseuerat quod datur huic populo qui itelligit iubilationē. Nam cū dicit: Dñe in nomine tuo exultabunt: vetat in ppria psumptione gaudere: ne decepta mortalitas ibi ponat leticiā suā: vbi omnia sunt caduca. Sequitur: Tota die. Totius vite tēpus ostendit: quia nō decet aliquādo inde desinere: vnde cōstat ppe tua & copiosa gaudia puenire. Quod cū ita factū fuerit: euenit vt exaltentur in dñi leticia: quādo in illa resurrectione ad dexterā fuerint collocati. Ecce qualia dona parata dicit intelligentib⁹ iubilationē. Quapropter negligentiā noxiā proiiciamus: & ad intelligentie beata studia concitemur: vt et hic donante dño suauitate exinde epulatione pascamur: & ibi perpetue leticie munere perfruamur. [Quia gloria virtutis eorū tu es: & in beneplacito tuo exaltabitur cornu nostrum]. Merito cornu eorū: id est potestas exaltabitur: qui in dño salvatore: de quo dicit pater: Hic est filius meus dilectus: in quo michi bene complacuit: virtutē suam gloriāq̄

Al. in brachio fortis tue.

Luc. 10.

Al. terre

Al. creasti

Esa. 14.

Joan. 1.

Pō. 113.

Hiere. 17.

Matth. 3.

posuerunt: quia dum ad illum refertur omne quod datum est: ipse sit laus nostra & perfecta leticia. Et nota q̄ in hoc loco cornu/ in bono posuit: alibi vero in malo vt est illud: Et a cornib⁹ vniconiorū humilitatē meā: quoniā data potestas bona malaq̄ facit. [† Quoniā dñi est assumptio: † et sancti israel regis nostri]. Expo

Al. Quia Al. nostra

suit quare exaltetur cornu in ipsum credentiū: quoniā assumptio: id est gīa illa incarnationis a sancto israel pbatur impleta: in qua oēs spem habētes de pfundo peccati sursum erigimur: dū ipsius misericordia subleuāte in eterna gaudia collocamur. Ecce expolita sunt munera que promittuntur populo intelligenti iubilationē. Peracta est demonstratiui generis admiranda laudatio: vt in singulis nobis & potentia ipsius narretur: & quis sit iste dñs euidentius approbemus. Nunc aliquid de tertia diuisione noscamus. [Tunc locutus

Al. visione sancti⁹

es in † aspectu filijs tuis et dixisti: posui adiutorium † sup potentē: & exaltaui electū de plebe mea]. Hactenus ethan a sua psona locutus est: Nunc venit ad tertiam partē predicās verba patris: q̄ dicta sunt de dño saluatore: vt superior laus indubitata doceretur: quā paterna etiā firmauit auctoritas. Sepe diximus sanctos appellari filios dei: non natura sed gratia. Jstis ergo filijs: id est pphetis & predicatorib⁹ verbi locutus est dñs in aspectu: dum eos fecit cōspicere que dicebant. Per hoc enim verbū illud ostendit: quia quicquid prophete dixerūt: non ignoranter locuti sunt: sed in cōtemplatione certissima constituti viderūt mente quod ore predicauerūt. Hinc est q̄ etiā videntes prophete nūcupantur. Sequitur: Posui adiutorium super potentē. Jam qui adiutorij querit potens nō est: qui potens est nō indiget adiuuari. Sed hoc dictū: aut de generali corpore ecclesie possumus non incōperenter asserere: q̄ potens & electus esse nullus ignorat. Et

Al. nostra

quis dicit adiutorij christū dñm datū: qui de se i scō psalmo dixit: Ego aūt cōstitut⁹ sum rex ab eo sup syon montē sanctū eius. Aut certe si hoc de christo dño velimus aduertere q̄ ait: Posui adiutorium sup potentē: ita intelligendū est: ac si diceret: Pater perhibuit testimoniū potenti: id est filio: sicut in euangelio vox ad eū facta testatur dicēs: Et clarificaui & iterū clarificabo. Hoc est enim fortasse quod dicit: adiutorium positū sup potētē. Adiecit: Exaltaui electū de plebe mea. Electū dicit dñm christū. Esaias pphēta cōmemorat dicens: Ecce puer meus suscipiā eū: electus meus cōplacuit sibi in illo anima mea. Exaltatus est autem: sicut dicit apostolus: Propter quod & deus illū exaltauit: & donauit illi nomen quod est sup omne nomen: vt in nomine Jesu omne genu flectatur/ celestiū/ terrestriū/ & infernoꝝ. De plebe mea: significat gentē iudeoꝝ: vnde natum pstat dñm christū. [Jnueni dauid seruū meū: † in oleo sancto meo vnxit eum]. Quod dicit: Jnueni dauid: ipsum christū euidēter insinuat: quē superius dixit potentē. Hoc enim nomen frequēter cōstat ad ipsum referri: quia & manu fortis dicit: & desiderabilis inuenitur: maxime cū talia sequantur: que neq̄ dauid: neq̄ alteri cuiquā iusto preter dño saluatori possint vllatenus cōuenire. De ipso enim in alio psalmo tā dictū est:

Esa. 42.

Phil. 2.

Al. non hȝ.

Pō. 44.

Al. confirmabit.

Hoc schema dicitur Characterismos: quod latine informatio vel descriptio nominatur: quando personam absentem quibusdam indicijs velut presentē facimus indicari. Hec ergo figura totā partē diuisionis huius decora varietate complectitur. [Nichil pficiet inimicus in † eum: et filius iniquitatis non † nocebit eum]. Istud certe ad dauid quēadmodū pertinere poterit: qui & inimicos fortiores pertulit: & diabolo instigante peccauit? Sed hoc veraciter de christo animaduerti necesse est. Nam licet in eum seuierit diabolus qui est proteruus humanitatis inimicus: licet iuda filius iniquitatis nocere presumpserit: nullus tamen eorū qui peccatū q̄ sine accusare potuisset inuenit: sicut ipse dicit: Ecce venit princeps huius mundi: & in me non inueniet quicq̄. [Et concidam inimicos eius a facie ipsius: et odientes eum in fugam cōuertam]. A facie christi cōciduntur inimici: quādo eius presentia conversionis beneficio a proprijs criminibus culpisq̄ separantur. Nam facies ipsius cuz peccatores dignata fuerit inueri: a suis prauitatibus cōcidunt: nec consensum vlterius tenebrosis delictis prebere possunt: qui ad presentiam veri luminis dño miserante perueniunt. Odientes aūt eum cōuertuntur in fugā: quādo impia vita derelicta: ad eius cepterint festinare remedia. Peccati enim memores sua facta refugiunt: & ad beneficia dñi saluberruma se festinatione conuertunt. Felix itaq̄ fuga criminū: dñi queq̄sse refugium: sicut in alio psalmo iam dictū est: Tu es michi refugium a pressura que circūdedit me. [Et veritas mea et misericordia mea cū ipso: & in nomine meo exaltabitur cornu eius]. Pater dicit de filio: Veritas mea & misericordia mea cum ipso est: vt intelligamus nichil esse diuisum: sed virtutes quas habet pater habere simul & filium: sicut ipse testatur: Omnia patris mea sunt: & mea patris sunt. Veritas pertinet ad iudicium: in qua iudicaturus est mundū. Misericordia vero ad pietatē: qua peccata dimittit: & omnia que prestat / gratuita largitate cōcedit. Sequitur: Et in nomine meo exaltabitur cornu eius. Cornu hic significat inuictissimā potestatem: de qua ipse in euāgelio dicit: Data est michi oīs potestas in celo & in terra. [Et ponam in mari manum eius: et in fluminibus dexteram eius]. Mare significat vniuersas gentes: in quibus saluator noster gloriā dominationis accepit: quādo eius nomini humiliter deuotis mentibus crediderūt. In fluminibus: fontiū fortitan fluenta significat: vbi dño saluatori populus regenerationis acquiritur. Siue iordanē fluuiū pro fluminibus ponit: in quo sui baptismatis dño cōsecrauit exemplū. Sic & celos dicimus p celo: et terras p terra: & maria pro mari: & si adhuc velis querere athenas/ thebas/ nicenas: & his similia. [Ipse invocabit me pater meus es tu: deus meus & susceptor salutis mee. Et ego primogenitū ponā illū: excelsuz pre regib⁹ terre]. In his duobus versib⁹ absolute debellatur iniquitas iudeoꝝ. Quid enim euidētius: quid planius: q̄ vt esse credatur filius qui invocat patrē: & rursum credat esse pater qui appellat filiū? Nam quāuis hec duo nomina relatiua sibi sint: vnūq̄ sufficiat dici/ vt amborum virtus posset intelligi: tamen vt omnē scrupulū ambiguitatis excluderet: vtraq̄ posuit: vtraq̄ firmauit: et adhuc non desinit iudeoꝝ insana deuiare preteritia: dum erroris causa fuerit sublata. Hec enim quartadecima species definitionis est: quam greci κατατου προσωπου: latini ad aliquid vocant: quotiens vnum nomen sic dicitur: vt aliud ex eo intelligi posse videatur.

Matth. 28.

Joan. 14.

Joan. 17.

SCHE.

Al. eo

Al. apponet nocere ei.

DEF.

Sequitur: Et ego primogenitū ponā illū: excelsuz pre regib⁹ terre. Perscrutandū etiā nobis est: quare dixerit Primogenitū: quasi vero pater sic genuerit substātialiter filiuz vt subsequeretur z alius. Sed hoc locutionis genus scripture diuine constat esse ꝓpriū: sicut est z illud in euāgelio de Joseph z Maria vbi ait: Et nō cognouit eā donec peperit filiū suū primogenitū.

Nūquid cōsequēs erit: vt virgo semp maria post dñm Iesum christū alterū peperisse credatur? Sed bene dicitur primogenitus: cuius solus ꝓbetur ex patris substantia genitus. Ipse enim dicit: Ego sum alpha et o: nouissimus z primus: initiū z finis: princeps z origo dauid: vt merito sermo iste questionē habere non debeat: quādo ipsum z principiū esse cōstat z finē. Ponā cōstituā dicit: sicut in scō psalmo ait: Ego aūt cōstitutus sum rex ab eo. Excelsum pre regibus terre: sicut in septuagesimoquinto psalmo dictū est: Et adorabūt eū oēs reges terre. [In eternuz seruabo illi misericordiā meā: z testamentū meū fidele ipsi]. Et hoc a forma dicitur serui: quia misericordiā patris eterno videlz honore suscepit: cui ꝓpetua data est potestas in celo z in terra. Testamentū vero fidele est illi: quādo quecūq; ꝓphete de ipso ꝓdixerunt: integerrima fidē cōpleta sunt. [Et ponā in seculū seculi semē eius: z thronū ei⁹ sicut dies celi]. Seculū seculi: significat eternitatem. Semē vero dauid: christus est dñs: qui in eterna glia collocatus regnat cū patre z ꝓpū sancto per omnia secula seculoꝝ. Thronus aūt eius: potestas est futuri iudicij: que tāta veritate peragēda est: vt sanctis oībus celesti claritate prefulgeat. Sciendum sane altos esse dies istos qui sibi vicaria reuolutione succedunt: z illū futurū qui cōtinua luce perpetuus est: de quo in octogesimotercio psalmo dictum est: Quia melior est dies vna in atriis tuis sup milia: vt merito dies celi sit dictus: qui obiectu telluris tenebras non potest habere nocturnas. [Si † dereliquerint filij eius legē meā: et in iudicijs meis non ambulauerint. Si iustitias meas ꝓphanauerint: z mandata mea nō custodierint]. Hos duos versus dicit de ppho christiano: qui vere dicunt filij sponsi: qm̄ ecclesia matre ex aqua z spiritu sancto regenerātur. Isti si legē dñi derelinquāt: si in iudicijs eius nō ambulent: si iustitias ipsius ꝓphanauerint: si mādata ei⁹ nō custodierint: in subsequēt⁹ digna eis ꝓmittitur euenire vindicta. [Visitabo in virga iniquitates eoꝝ: et in verberib⁹ pctā eoꝝ]. Venit ad sententiā quā superiora minabant. Visitat in virga: qñ districte vindicat. Sic z apls scribēs corinthijs dicit: Quid vultis: in virga veniā ad vos: an in charitate z spū mānsuetudinis? Visitat quoq; in verberib⁹: quādo in nobis letius vindicat. Aliter enim in virga pcutit: aliter flagella reuerberant. Quod vtrūq; fieri manifestū est in populo christiano ꝓ qualitate peccati: quib⁹ tamē ꝑ fit ad salutē: sicut Salomon dicit: Quē enim diligit dñs increpat: flagellat aūt oēm filiū quē recipit. Nam vide quid sequit. [Misericordiā aūt meā nō dispergā ab eo: neq; nocebo in veritate mea]. Cū superiora de mēbris dixerit: nunc redit ad caput. Dicit enim pater misericordiā suam nō se a christo dispergere: sed totā plenitudine ꝑdonare: sicut apls dicit: In quo habitat oīs plenitudo diuinitatis corporaliter: id est substantialiter atq; manifeste. Siue qm̄ in corpore dñi plenitudo diuinitatis habitare dinoscitur: vnde z in trigesimo psalmo iā dictū est. Sequit: Neq; nocebo in veritate mea. Promiserat enim in superiorib⁹ pater. Manus enim mea auxiliabit ei: z brachiū meū cōfortabit eū. Et quomodo poterat nocere: cui talia visus est ꝓmisisse? Et intuere qd dictū est: Neq; nocebo in veritate mea. Nam z si inimici permissi sunt nocere: in veritate patris nō est Iesus filius: cuius passio totū mundū glorificata cōpleuit. [Neq; ꝓphanabo testamentū meū: aut que ꝓcessit de labijs meis non faciam irrita]. Hoc est quod superius dixit: Neq; nocebo in veritate mea: qm̄ omnia veritatis ordine cōstat fuisse cōpleta: quia nec testamentū suū mēticndo ꝓphanauit: sed rerum fide honorabile fecit: dum que de labijs eius prōgressa sunt: id est per sanctos ꝓphetas predicauit: nulla falsitate destructa sunt. Competenter enim ꝓphete labia dicti sunt dñi: per quos ipse loqui dignatus est. [Semel iuraui in sancto meo: si dauid mentiar]. Hominū consuetudo est frequēter iurare vt eis possit aliquis credere. Deus enim semel iurat: quia nulla varietate tēporis immutat. Jurare aūt illius diximus esse: ventura ꝓmittere. Nam cuius se religione cōstringat qui nō habet fortiorē? Dicit etiā: In scō meo: id est in christo qui dixit. [Custodi animā meā qm̄ sanctus sum]. Addidit quoq;: Si dauid mentiar. Si/negatiue positū est: qd etiā vsus cōmunis habet. [Semen eius in eternū manebit. Et thronus eius sicut sol in cōspectu meo]. Semen christi sunt oēs qui ei mēte fideli crediderūt: quia in ipsius futurū regnū seminatū est: qd ventura messis ostēdat: sicut z in vigesimoprimo psalmo ipse dicit: Semē meū seruiet illi. Manebit ergo sancti in eternū: qui in excellentia ꝑ beata conuersatione demorantur. Unde illos ꝓprie manere nō dicimus: qui a regno dñi respuuntur. Thronus aūt ei⁹ hic intelligendus est anima fidelis: in qua reuera insidet: quādo eā maiestatis sue illuminatione cōpleuerit. Sic enim scriptū est: Sedes sapīētie anima iusti. Addidit: Sicut sol in cōspectu meo erit: scilz anima illa iusti quā sedē diximus dñi saluatoris. Dicendo aūt: Sicut sol: cōparationē rerū visibiliū facit. Nam si magnū est de creatura clarescere: multo melius de creatore lucere. [Et sicut luna perfecta in eternū: et testis in celo fidelis]. Superius dixit de sole: qd ad animā iusti ditrim⁹ pertinere: nunc de luna dicit: que humano corpori hic cōuenienter aptatur: quia ꝓ varias etates attenuatur et proficit. Sed ideo addidit ꝑfecta: vt in illo spirituali corpore iam nō tēporale aliqd intelligeres: sed de sola plenissima eternitate sentires. Nā z ipsum corpus nostrū in eternū sic claritate complebitur vt luna perfecta: que luna/id est cōpago corporis nostri testis erit fidelis: vtiq; in qua promissa cōplentur. Sed vide quid posuit: In celo/id est in sancto vtro. Ipsoz enim corpora sic lucebunt: quoniā z anime diuina illuminatione resplendent: sicut Salomon ait: Fulgebūt iusti: et tanq; scintille in arūdineto discurrent. Frequenter enim luna/ecclesie comparatur. [Tu vero repulisti et † spreuisti: et distulisti christi tuum]. Hactenus christus paterna voce laudatus est: nunc venit Ethan ad quartā partem: in qua iam ex sua persona velut aduersa superiorib⁹ dicit. Ibi enim christū ab inimicis suis pater asserit vindicandū: quod ētiā iurisiurādi ꝓmissione confirmat: hic autem spretus z traditus esse memoratur. Quod duplici modo intelligēdū est: vt illud aduertamus ad resurrectionis gloriā pertinere. Siue magis quod pater Augustinus inuenit: illud ptinere dicamus ad dñm saluatorem: hoc aūt ad dauid seruū eius: qui multis calamitatibus ꝓbatur afflictus: quādo z christi nomē quod ab vnctione venit: vtiq; certum est cōuenire. Repulisti pertinet: vt michi videtur:

Jer

Matth.1.

Dom.

Apoca.21.

Ps.2.

Ps.71.

1.Corin.4.

Prouer.3.

Col.2.

Ps.83.

Alf.autem

ad illam parabolā quaz ei Nathan ꝓpheta dixit. In qua repulsus a dignitate regia: cuidā iniusto cōparatus est/qui oīem pauperis deuorauit. Bene ergo dictus est repulsus: qui etiam ꝓprio iudicio constat esse damnatus. Spreuisti aūt dixit/cōtemptibilē esse feci sti: quādo de regno eiect⁹ a filio Absalon fugiēs nudis pedibus ambulauit: et increpationes filij gemini sub durissimis opprobrijs sustinebat. Distulisti/nō ad 2.reg.12. veniam pertinet: cui statim ꝓpheta respondit. Et dñs abstulit peccatū tuū: sed dilatus est in tribulatiōibus suis/q̄diu regnat repararet innuasum. Christū tuū/significat vnctū: qm̄ illo tēpore principes hebreoꝝ vngebant in regē. [Auertisti testamentū serui tui: ppha Alf.sancti nasti in terra † sanctitatē eius]. Hoc tam ad gentem uarij. pertinet iudeoꝝ: qd vsq; ad finem diuisiōis exequit. Humanitatis eñ more dicit. Auertisti. id est in aliam partē transtulisti: vt qd iudeis fuerat ꝓmissum/ad vtilitatē gentiū vtiq; ꝓueniret. Non eñ eis remansit sacerdos/nō tēmplū qd cōstat esse subuersum: sed christiani oia sunt plenissime cōsecuti. Merito ergo dictū est Auertisti: quando perfidis ablatū/fidelibus ꝓbatur esse cōcessum. Testamētū dixit serui tui: nō q: David testatus est/sed cui fuerat ꝓ testamentū natiuitatis dñi dignitas cōpromissa. Sequitur Prophanasti Ety. in terra sanctitatē eius. Prophanū dictū est irreligiosum: qd porro a phano: id est a templi reuerentia peiebat. Immolatio siquidē pecudū/et obseruātia sabbatoꝝ: que ꝓprius figuraliter agebant/veniēte veritate submota sunt. In terra eñ qd dixit/intelligere debemus in toto orbe terrarū: vbi est ecclesia catholica Alf.sepes. cōstituta. [Destruxisti omnes † macerias eius: posuisti † munitiōes eius † in formidinē]. Macelia est/que Alf.firma loca ad aliquā vtilitatem preparata/defensionis causa cōmunit. Hec non cōmixtione rei alterius edificatur: sed in parietis modū saxoꝝ rām adunatiōe constrūit. Ad cuius similitudinē ponit simplicē illam/inuictāq; defensionē diuinā: quam necesse fuit amouerit vt gens iudeoꝝ potuisset hostium incursione vastari. Pulcherrime aūt dictum est Munitiōes eius posuisti formidinē: vt culpis facientibus/ipsum dñm formidarent: cuius solebant munitiōe vallari. Et nota q; ꝓ hos tres versus in similibus sonis exierunt verba diuersa. Dixit eñ Repulisti/spreuisti/distulisti/auertisti ꝓphanasti/destruxisti/posuisti. Que figura dicit Hbo Solbe. moteleuton: cuz similibus litteris dictiones plurume terminant. [Diripuerūt eum oēs transeūtes viam: factus est opprobriū vicinis suis]. Status ille regni iudaici z fide noscitur direptus/z opibus. Nā per eū transeuntes/sublatis facultatibus eius religionis copias ad se violētissime transtulerūt: illi magis credentes ad quos corporaliter dñs non venerat cōmonen- Jsa.29. dos: sicut ipse dicit. Populus quē non cognoui/seruiuit michi: obauditu auris obaudiuit michi. Merito ergo iudei facti sunt vicinis opprobriū: qui in dñm gloAlf.depri rie credere noluerūt. [Exaltasti dexteram † inimicomētiū eū. rū eius: letificasti omnes inimicos eius]. Ista sine dubio cōtigerunt: quando iudei hostibus suis traditi/direptiones z cedes vastissimas pertulerūt. Tūc enim letus efficitur inimicus: quādo eius voluntatibus humiliat aduersarius. [Auertisti adiutoriū gladij ei⁹: et non es auxiliatus ei in bello]. Merito ei gladius ille adiutoriū non prebuit: qui fortitudinē diuinitatis amisit. Nam licet ferrum humana videatur esse defensio: tamen nichil prevalet/nisi eum dextera superna corPs.43. roboret: sicut in alio psalmo iam dictum est: Nō enim in arcu meo sperabo: z gladius meus nō saluabit me. Sic ergo populus ille armatus inermis effectus est: vt cū pauci plures vicerant: nec plures paucis resistere valuissent. [Dissoluisti eum ab emūdatione: et se- Alf.Destruxidem eius in terra collisisti]. Frequenter emūdat diuisti. nitas quos flagellat: vt purgatū recipiat/que peccatis sordidum respuebat. Quos vero ab emūdatione dissoluit: id est remouit: hos iam z damnare decreuit. Quapropter illos hic significat iudeos/qui obstinatione mētis christū ꝑnere maluerūt. Sedes quoq; eoꝝ in terra collisa est: quando respuentes regē dñm saluatorē/nequaq; de gente sua principē viterius habere meruerunt. Sedes enim ꝓ regno posita est. Que merito dicit in terra collisa: quando diuisus populus atq; cōfractus/particulatim toto orbe dispersus est. [Minorasti dies † temporū eius: perfudisti eum con- Alf.tēporis. fusione]. Status ille quem diximus regni iudaici: cui ꝓmissa fuerat si dño seruiret eternitas/minoratus est vtiq; dieb⁹ angustis: q: pollicitatione Abrae ꝓmissaz obtinere nō meruit. Et merito in breuitatez redactus est/qui sibi irrite lōgam seriem ꝓmittebat annorum. Addidit etiam Perfudisti eum cōfusione: q: sordes illas incredulitatis sue in facie sustinet: hodieq; dū inter gentes oīes abominabili horroꝝ cōfusus/in vultu suo gestat opprobrium. Hec quidem ethan ille robustissimus mirabili veritate narrauit: sed in his oībus nō agnouit dñm fuisse mentitū. Ille eñ qd ꝓmisit Dauid: id est christo suo: omnibus christianis exhibuit. Hec habent iudei que iuste murmurent: q se maluerunt a ꝓmissione veritissima segregare. [Usquequo dñe auertis in finem: exardescet sicut ignis ira tua]. Ethan venit ad quintam speciē: vbi dñm breuiter rogat vt iudaico populo miseratus indulgeat: q: nullus est qui animā possit ab inferno liberare. In finem hic seculi terminū debemus aduertere: quādo (sicut sepe dictū est) expectat innumera conuersio iudeoꝝ: propter illud quod ait apostolus. Quia cecitas ex parte Roman.11. israel cōtigit/donec plenitudo gentium intraret: z sic omnis israel saluus fieret. Rogat ergo ne in finē auertatur: quādo expectat fidelis agnitio iudeoꝝ. Addidit. Exardescet sicut ignis ira tua. Jrascimur mediocriter: quando aliquē iermone corripimus. Exardescimus aūt ira: cū vindicare disponimus. Adiecit etiaz Sicut ignis: qui obiecta cōsumit. [Memorare † dñe Alf.non hz. que mea iustitia: † nō enim vane cōstituisti † filios homi- Alf.nūquid. num]. Ille ethan mentis firmitate roboratus: rogat Alf.omnes. dñm vt istā carnem peccatis obnoxiam/aduentus sui gloria liberare dignet: q: non est ad hoc creata/ vt eā permitteret quasi vanū aliquid interire. Nam cū memor fuit substātie nostre/z a morte filios hominū eripuit: et in spem magne beatitudinis collocauit. [Quis est homo q̄ viuit/z non videbit mortē? † aut quis eruet Alf.non hz. animā suam de manu inferi?] Quis est/interrogatiue legendū est. Que figura dicitur Erotema: id est inter- Solbe. rogatio: vbi subaudiendū est nullus. Omnes eñ homines sine iusti/sine iniusti/sine peccatores mortē vidēbunt: que primo homini inflicta est lege peccati: sicut apostolus dicit: Propterea sicut per vnum homi- Rom.5. nem in hunc mundū peccatum intrauit/et per peccatum mors: ita in omnes homines mors pertransiit: in quo omnes peccauerunt. Que nūc ideo cōmemorat: vt calamitatibus suis misericordiā creatoris mereatur humana cōditio. Unde qui originale peccatū mala presumptione credere nolunt: quanto se liberos ab hac cōditione dicunt/ tanto amplius miserabili sorte

estringitur. Sequitur Aut quis eruit animā suā de manu inferi? Et hic quoq; subaudiēdū est nullus. De manu:id est de potestate inferi. Nam cū omnes homines mori cōtingat/ necesse est vt ipsi animas suas de inferni potestate non auferant:nisi per illū qui nos de dominatione diaboli eripuit/ z morte moriendo pstrauit. [Ubi sunt misericordie tue antique vbi:sicut iurasti Dauid in veritate tua:]Venit ad sextam partē:vbi dñm deprecatur:vt genti afflicte z humana conditione fragilissime debeat subuenire/ z impleat promissiones:quas se Dauid fecisse noscebat. Ubi sunt:nō sub dolore dicitur/ sed quasi tardans dñs postulat. Nam quem admodū de illo dubitat:et cui dicit In veritate tua? Scilicet vt cito prestet qđ eū nouerat esse facturū. Antiquas ol misericordias illas dicit:quas abrahe patriarche fecisse retinebat. Antiquas enim non diceret: nisi ante Dauitica tempora factas esse cognoscerat. [Memor esto † opprobrij seruorū tuorū:quod cōtinui in sinu meo multarū gentium]. Ubi verborum talis est: Memor esto opprobrij seruorum tuorum: id est multarū gētium:quod cōtinui in sinu meo. Illi dicitur Memor esto: cui transacta/vel futura presentia sunt. Sed more humanitatis hoc dicitur:qz dñs dum prestare differt/obliuisci fuisse iudicatur. Opprobrium vero cōtigit seruis dei:quando gentibus idolorū amore raptatis erant p crimine christiani:z insectiōe dignos iudicabant/quos noue culture studiosos esse cognouerant. Hoc erat in sinu christianorū:id est in secreto mentis affectu: qz palam timebant loqui/vnde pbabantur extingui. [Quod exprobrauerūt inimici tui dñe:qđ exprobrauerunt commutationē christi tui] Exponit qz supertius dixit Opprobrium multarū gentium. Exprobrauerunt enim sub imputatione legendū est:id est imputauerunt:qđ magis credere/ac predicare debuissent. Sed ne haberes ambiguum a quibus ista dicerentur:addidit Inimici tui dñe:id est idolorum cultores:qui predicationibus sanctis aduersari re modis omnibus festinabāt. Repetit quoq; Quod exprobrauerunt/ad exaggerationem sceleris eorū: vt commutationē christi fidelibus imputarēt/ quā summa colere veneratione debuissent. Commutatio vero christi est:qz veterem hominem in nouam gratiam regenerationis euocauit/ z de tenebris peccatorū ad veram fidei lumē vsq; perduxit:qz mortali homini perhennis vite gaudia preparauit:z his similia/ q̄ dñs noster christus peccatoribus donare dignatus est. Ipsa est cōmutatio christi:q̄ obstinatos deserit/z fideles dono sue pietatis ascuit. [Benedictus dñs in eternum: fiat/fiat]. Post illam felicissimā/sanctissimāq; cōmutationem/dignum fuit vt laus dñi subderetur/qui eas immeritis agnoscitur cōtulisse mortalibus. Pulchre autem contra maledictiones gentilium temporales positum est Benedictus dñs in eternū: qm̄ que dicūt illi caduca sunt. Laus enim dñi permanet in eternū: qui talia donare nouit/que nullo fine claudūtur. Sequitur Fiat/fiat: vt de tantis pmissionibus nemo dubitaret vbi cōfirmatio iterata succederet:et tāq; subscriptio boni principis sacris iussionibus adderetur. Sed hoc magis ad psalmorū laudem debemus accipere:non(sicut quibusdam visum est)ad libri aliquam sectionem. Conclusio.

Alt.dñe.

O vere robustum illum Ethan non corporis valitudine/sed animi firmitate constantē:qui preceptum nobis vite suscriptum de illis sacris altaribus tanq; fidelissimus humani generis procurator explicuit. Nūc oremus vt quod auribus percepimus mente cōdamus. Sic enim victoria nostra peragitur: si post talia sacra non aduersum extraneos/sed cōtra nostra vitia litigemus: z respuentes que sunt terrena queramus sine aliqua cunctatione celestia. Interpretatio enim istius nominis/fideles z patientes commonet christianos: vt nulla diuersitate frangantur(sicut apostolus ait)huius maximū virtutis exemplum. De se em̄ dicit In laboribus plurimis/in carceribus abū dantius/in plagis supra modū/in mortibus frequentius. A iudeis quinquies quadraginta vna minus accepi. Ter virgis cesus sum/semel lapidatus sum/ter naufragium feci/nocte z die in pfundo maris fui. Sequuntur etiam cetere passiones:que istum Ethan opere magis q̄ nomine compleuerunt. En beate apostole/honoris tibi vicissitudo tributa est:vt sicut sanctam predicationem tuam psalmorum attestatione firmasti:ita z psalmi de tuis operibus exponantur.

2.Cor.11.

¶Explicit expositio in psalmum.88.

¶Oratio Moysi hominis dei. Lxxxix.

DOmine refugiū factus es nobis:a generatione in generationem. Priusq̄ montes fierent/aut formaretur terra et orbis:a seculo z in seculum tu es de⁹. Ne auertas hominez in humilitatē: z dixisti cōuertimini filij hominū. Quoniam mille anni ante oculos tuos: tanq̄ dies hesterna que preteriit. Et custodia in nocte:que p nichilo habentur/eorum anni erunt. Mane sicut herba trāseat/mane floreat z trāseat: vespere decidat/induret/z arescat. Quia defecimus in ira tua:et in furore tuo turbati sum⁹. Posuisti iniquitates nostras in cōspectu tuo:seculū nostrū in illuminatiōe vultus tui. Qm̄ omnes dies nostri defecerūt:et in ira tua defecim⁹. Anni nostri sicut aranea meditabūt:dies annoz nostrorū in ipsis septuaginta annis. Si aūt in potē tatibus octoginta anni: z amplⁱ⁹ eorū labor z dolor. Qm̄ superuenit māsuetudo:z corripiemur. Quis nouit potestatē ire tue:et pre timore tuo irā tuā dinūerare? Dexteraz tuā sic notā fac: z eruditos corde in sapiētia. Cōuertere dñe vsquequo:z deprecabilis esto super seruos tuos. Repleti sumus mane misericordia tua:exultauim⁹/et delectati sumus in oibus diebus nostris. Letati sum⁹ p diebus quib⁹ nos humiliasti:annis quib⁹ vidimus mala. Respice in seruos tuos/et in opa tua:z dirige filios eorū. Et sit splēdor dñi dei nostri sup nos:et opera manuū nostrarū dirige sup nos/et opus manuū nostrarū dirige.

ATon est dubiū (sicut sepe diximus) talia nomina titulis adhiberi:que textū psalmorū interpretatiōe sua videantur aperire. In primis oratio posita est: per quam ira dñi

suspendit/venia pcurat/pena refugitur/ et premioꝝ largitas impetrat. Cuz dño loquit/cū iudice fabulat: presentē sibi facit quē videre non prevalet: z illū p eū placat/quē suis actibus vehementer exacerbat. Hec dñi quodāmodo prestat secretū/ pbet suggestionibus locum: ad penetralia iudicis peccator admittit/z nullus inde respuit:nisi q̄ in eo tepidus inuenit. Qđ mault petit:supra q̄ meret acquirit. Tristis ad eam venit:sed letus abscedit. Oratio quippe sancta sic deuotos saluat:vt beatos reddat/dū criminosos accipiat. Innumera sunt huⁱ⁹ bonitatis exēpla: sed illud sufficiat: qđ ipse quoq; dñs exēpla nobis vitalia tribuens orare dignatus est. Unde merito tali/ac tāto vitio prelocutore dignatus est. Unde merito tali/ac tāto vitio premissa est oratio:qui frequēter indignantē dñm mirabili supplicatiōis placauit exemplo. Hunc aūt psalmū tertiū esse nouerimus eoꝝ:qui orationē in titulo suo

DOG. cōtinere mōstrant. Moysen em̄ illū celeberrimū virū per quē dñs legez israelitico populo dedit:manifestū est ministrum fuisse testamēti veteris/z pphetam noui. De ipso em̄ in euāgelio dicit:Si crederetis Moysi

Joan.8. crederetis z michi:de me em̄ ille scripsit. Et q: vtraq; psalmus iste cōiunxit:merito illi tale nomen appositū

INTER est:qđ duo sacramenta vi sui nobis indicaret. Moyses quippe interpretat assumptⁿ:eo q̄ de aqa filia Pharaōis fuerit eleuatus:qđ pter mare rubrū israelitas significat:pter gratiam vero baptismatis ptinet ad populū christianū. Additū est etiā Nobis dei:ne alterum fortasse cogitares:nisi eoꝝ qui diuinis colloquijs honoratus meruit esse primarius:vt tam non seruus/ sed homo ipsius esse diceretur. Hoc em̄ non de famulis/sed de liberis dicimus z amicis:sicut etiā Deuteronomio legitur: Loquebat autē dñs ad Moysen facie ad faciē:sicut loqui solet homo ad amicum suum.

Exo.33.

Diuisio.

MOyses vir sanctissimus z operibus mirabilis/z colloquio diuino reuerēdꝰ. In prima sectione inchoat a laude iudicis beneficia eius breuiter/ potestatemq; cōmemorans. Deinde infirmitati nostre: quam et ipse multis modis ostēdit/postulat subueniri. Tertio exorat aduentum dñi saluatoris celerius immolescere: quē sciebat humano generi pfutura prestare. Expositio.

Alt.in generatiōē. DOmine refugiū factus es nobis:a generatione † z pgente]. Moyses ille venerabilis in typo sancte ecclesie/ quā prefiguratione gestabat/ dño fusa oratione gratias agit:q̄ in hoc seculi salo factus fuerit eius insigne refugium. Primum q̄ inter hebreorum filios est vt moreretur abiectus. Deinde q̄ regis egyptiorum pertulit nefanda certamina. Tertio maris rubri inaudita miracula. Postremū murmurātis populi cōtumaciā formidādam. Sed in his oibus factus est illi refugiū:cū ab vniuersis discriminibus noscit esse liberatus. Merito ergo periculorū suoꝝ recordatus/tale cognoscit fecisse principiū. Uerū vt hoc nō tm̄ de vno hole: sed de vniuersali ecclesia debuissemus aduertere: Nobis posuit/non michi:qm̄ cuncte ecclie q̄ in hac seculi tēpestate versat/tutissimū refugium semper est dñs. Nam vide quid sequit: A generatione † pgene.

Alt.aut A generatiōe/ significat ex quo generari ceptū est genus humanū. Progenie vero dixit vsq; ad finē seculi/ cū pgenies sibi humani generis per etates singulas

Alt.terra † orbis. reparata succedit:ac si diceret semp. [Priusq̄ fierent mōtes † † formaret † orbis terre:a seculo/et † vsq; in

Alt.nō hz. seculū tu es†]. Quia in primo versu dixerat Refugiū

Alt.deus. factus es nobis: ne tēporalem aduerteres esse deitatē:nūc de eius eternitate disseruit. Sed vt hanc phenitatē apertissime possimus aduertere: mōtes hic ponamus non aliquid terrenū/sed celorū potestates eximias:qm̄ de vniuersa terra subsequit:vt revera dicat dño cōgruenter Tu es anteq̄ celestia/ terrena q̄ formareꝰ. Istud em̄ prius nō habet principiū:sed immē sum/atq; incōprehēsibile esse declaratur: qm̄ ab ipsis quoq; principijs prius esse dinoscit. Sequit A seculo z vsq; in seculū tu es:quasi ante seculū/aut post seculum nō est deus. Sed hic A seculo z vsq; in seculum/ eternitatē debemus aduertere. Hinc enim codices/ DOG. Eternitatē habēt:qđ patres nostri A seculo/z vsq; in seculum transtulerūt. Tu es/cōpetenter dicitur deo: qz nō habet preteritū/nec futurū. Sic em̄ z ipsi Moysi dictū est Dices filijs israel: Ego sum q̄ sum:z qui est Exo.3. misit me ad vos. Unde merito vir sanctus posuit Tu es:qđ ab ipso se audisse meminerat. Sed hoc ad patrē/hoc ad filiū/hoc ad spiritū sanctū pertinere nō dubiū est. Essentia em̄ indiuidue trinitatis que ab eo qđ est esse veraciter et pprie dicit: presentia semp habet que inter nos aut preterita dicimus/aut futura. [Ne auertas hoiem in humilitatē:et dixisti puertimini filij hominū]. Uenit ad secūdam partē:in qua ille vir sanctus a dño petit/que illum precepisse cognouit. Dicit em̄ Ne auertas hoiem in humilitatē:id est ne in mūdi istius cōcupiscentiam/ambitionēq; pjicias. In humilitatē quippe/ hic terrenā cōcupiscentia debemus aduertere:que apud deū abiecta/atq; cōtemptibilis est nō illā gloriosam/qua peccata nostra dño cōfitemur. Hoc ergo vir sanctus deprecat qđ diuinitas iubet:ne voluntas hominū a celesti sublimitate deiecta/amare mūdi permittat humillima: humilia vtiq;/que sua humilitate foedescūt. Sequit. Et dixisti cōuertimini filij hominū. Hic Et/p q: positū est: vt vnū nobis sensum aperiat adunata sententia. Uides q̄ sit pbabilis superior illa petitio:qz cū dñs preceperit filios hominū cōuerti/ipso debeat miserāte saluari. Quis em̄ aliter pōt a mundi ambitu liberare: nisi is q̄ docuit fideles celoꝝ regna pquirere? Merito ergo petit ne deserant homines in lubricis lapsibus: quibus dictū est Conuertimini. [Qm̄ mille anni añ oculos tuos:tāq; dies hesterna q̄ preteriit. Et † sicut custodia in nocte]. Cau- Alt.non hz. sa redditur quare seculi ambitio debeat declinari:qm̄ mille anni nō solū pauci sunt ante oculos dei/z tanq; hesterna dies habeant omnino pteriti. Que figura dicit Lapinosis:id est humiliatio:qm̄ cuiuslibet rei magnitudo minuit in exiguā paruitatē. Non em̄ vel ipsi vni diei psenti/ sed preterito cōparat tam lōgissimus orbis seculoꝝ. Mille em̄ finitū p infinito posuit/et ratē veterū fortasse designās:q̄ magna lōgeuitate repleti sunt. Sequit Et sicut custodia in nocte. Ut illos mille annos(quos superius dixit)annulatos esse cognoscere:nō iam vni diei preterito/sed iam nocturno tēpori brevissimo cōparauit. Custodia em̄ nocturna/q̄ humanas assolet exercere vigilias/ternis horis excubātibus deputat: vbi sibi succedētiⁿ turmis nichil longinquū agit/nec morosum. Pulchre aūt humanā vitā nocturnis cōparauit excubijs:vbi totū sub obscuritate z trepidatiōe geritⁱ/qm̄ meus homo virtus carnalibus circūdata pulsat. Huic aūt versui subdistinctiones ponēde sunt: qm̄ subsequitur plenitudo sententie. [Que p nichilo habent/anni erunt eorū. Mane sicut herba trāseat]. Hoc erat qđ de versu superiore pēdebat: qm̄ sicut duo illa que superius dixit:hoc est diem

preteritū ⁊ custodiā nocturnā: que ꝓ nichilo habētur intulit. Anni erunt eoꝝ. Et ideo sicut paulo ante dixit supplicādum est: Ne auertas hominē in humilitatem addidit. Mane sicut herba transeat. Adhuc illa fugitiua ⁊ trāsitoria/vite hominū comparat. Frequēter em herba intra momentū/aut pastu animaliū/aut aliqua tritura cōsumit: sic sunt anni hominū/ qui ꝓ nichilo habent. Mane: id est in tpa vita: qua fruūt/trāseūt/atq; peragunt: nec de longmquitate eoꝝ potest esse satietas: vbi terminꝰ festina celeritate suscipit. [Mane florear/⁊ ꝓ pretereat: velpe decidat/induret/⁊ arescat]. Bene carnis infirmitas fugitiuis herbarū eratibus cōparat. Mane/significat rotā hominis vitam: in qua ⁊ florere/⁊ pterire dinoscit. Vespere aūt/qō indicat lucis occasuꝫ: tēpus dicit quo trāsit homo de seculo. Mox em in morte decidit/post durescit in cadauer/ac deinde crescit in pulueres: qō ⁊ herbis/⁊ coꝛporibus humanis noscit esse cōmune. Sed hic mane et vespere/(vt michi videt)nō vnū diem debemus aduertere. Partes em iste nō sunt tūgende: qꝛ singule ꝓ brevitatis intellectu sunt posite. Hec aūt ideo diligentius excolunt: ne quis sibi hominū de vita lōgissima blandiat. [† Mm defecimus in ira tua: ⁊ in furoꝛe tuo † cō turbati sumus]. Cir sanctus memoꝛ actuū prioꝝ illū furoꝛē dei recoꝛdat: quem ꝓ iudaica murmuratiōe sustinuit: qō ei dīs dixit. Cerno: q populus iste dura cervice sit: dimitte me/vt irascat furoꝛ meus cōtra eum: ⁊ deleam eos/faciāq; te in gentē magnā. Quapropter formidabili recoꝛdatiōe turbatus est/ d ꝓ tali populo supplicabat. Defecimus em/dictum est humana infirmitate fatigati. Cōturbati sumꝰ/mortis cogitata foꝛmidine: quā metuebant ꝓpter debitas vltiones. [Posuisti iniquitates nostras in cōspectu tuo: seculum nostrū in illuminatiōe vultꝰ tui]. De seculo trāsacti tempoꝛis dicit: qō iudaicus populus ⁊ miraculis visitabatur/et penis. Non credendo em que videbant/vltoris iudicis patiebant aspectū. Nā in alio loco dicit Beati quoꝝ remisse sunt iniquitates: ⁊ quoꝝ tecta sunt peccata. Illa em tegebant/que ad veniā ꝓmebāt: hec aūt illuminabant/que ad vindictā primus sustinebāt. [Mm omnes dies nostri defecerūt: ⁊ in ira tua defecimus. Anni nostri sicut aranea meditabūtur]. Breuitatē vite humane dicit per iram dīi ꝓuenisse: qm̄ longioris vite presumptiōe peccabāt. Ad quā em breuitatem puenerint post illam numerositatē prioris seculi infra dicturus est. Nam q dicit Omnes dies nostri defecerunt/ad annos ꝓtinet imminutos. Q vero sequit Et in ira tua defecimꝰ: ad tribulatiōes/erūnaſq; respicit: quas in tpa vita paruissima sustinemꝰ: qm̄ insolēcia nostra aliter nō poterat coꝛrigi: nisi q flagella dīi ꝓbaremur affligi. Sequit nimis apta cōparatio. Anni nostri sicut aranea meditabūt. Maligniratē vite nostre/posita similitudo declarat. Aranea enim est animal debile/ac tenuissimū: qō transeūtibus muscis ad escam sibi ꝓcurādam quedā retia dolose cōtexit. Sic anni eoꝝ qui sceleratis opibus dediti sunt: tinantibus/⁊ subdolis machinationibus occupant. Aranea est dicta est: q sit arida/minisq; subtilis. Et vide quēadmodū actus ipsius positū verbū declarat. Meditabant dixit/non operabant: vt ostēderet eos sine aliqua vtilitate transisse: qui sub nullo fructu bonoꝝ/sed sub ancipiti meditatiōe vixerūt. [Dies annoꝝ nostroꝝ: in ipsis septuaginta anni. Si aūt in potentatibus octoginta anni: ⁊ † plurimū eoꝝ labor/et dolor]. Si annos istos ad litterā velimus aduertere: multos hominū ⁊ nonagenarios bene vigentes inuenies: et iterum neccū septuagenarios debilitare cōfectos: vt qō hic dicitur/cōstare minime posse videat. Sed numerū septuagenariū legi potius decenter aptamus: que sabbbatum diem septimū obseruādum esse precepit. Octogenariū vero populo christiano aptissime deputamus: qui octauū diem resurrectiōis dnice sancta festiuitate veneraſ: vt duo testamēta/(sicut in septuagesimo psalmo iam diximus/ vbi opus istud diuisimus) per hunc numerū significasse videatur. Ipsa sunt em precepta: in quibus fideles anime saluberrima mētis valitudine regūtur. Octogenario vero numero addidit In potētatibus: qꝛ tūc reuera cepunꝰ habere potētiam: quādo nobis dīs saluatoꝛ apparuit. Isti sunt ergo dies annoꝝ nostroꝝ: qui nobis ꝓbabilis vite cōferunt claritatem: vt merito dies dicātur/per quos dīs in verbis suis illuminata mente cōspicimus. Et intende qō sequit: Et plurimū eoꝝ laboꝛ/et dolor: id est qui hec duo testamēta transcēderit: laboꝛibus maximis/⁊ doloꝛibus implicat. Non est enim illic aliquid (sicut heretici facūt) plus/minusve sentire vbi celeste regulam seruat moderata distinctio. [Mm suꝑuenit mansuetudo: ⁊ corripiemur. Quis nouit potestatē ire tue: † aut pre timoꝛe † iram tuā dinumerare?] Quia dixerat Plurimū eoꝝ laboꝛ/⁊ doloꝛ: nūc ipsum excolit dicēs non debere legis precepta transcēdi: qꝛ superuenīēs Jesus christus/qui est mansuetudo pfectos corripit et emēdat: si testamēta eius cōtumaciter negligamus. Et qm̄ dixit Corripiemur/premisit mansuetudinē: vt intelligamus omnes emendationes dīi fidelibus pietatis intentione ꝓuenire. Sequit Quis nouit potestatem ire tue: aut pre timoꝛe iram tuam dinumerare? Merito ille Moyses/qui expertus fuerat quāta dīs peccanti populo reddidisset: dum eum crebris murmuratiōibus incitasset/ exclamat nullius cōsideratione ad vindicte eius peruenire mēsuram: nec dinumerare posse quāta ille prevalet iratus efficere. Et nota q in vtraq; parte predicat virtutis immensitas. Nam sicut premia dīi plenissime nequeūt intelligi nec vindicte mensura prevalet apprehēdi. Bene aūtē addidit Pre timoꝛe: sicut et alius ꝓpheta dicit Cōsideraui opera tua/⁊ expaui. [Dexteram tuam † dīne norā fac † nobis: ⁊ eruditos coꝛde in sapiētia]. Vir ille sanctissimus/⁊ vtriusq; testamenti intellector egregius venit ad tertiam partem: in qua deprecatur patrem: vt Jesus christus iudaico populo/⁊ gētibus salutariter appareret. Nam vt vtriusq; populum complecteretur/plurali numero posuit Nobis: sicut et in primo versu psalmi iam factū est. Dexteram enim/dicit ipsum dominū saluatoꝛem: de quo alibi scriptū est Dextera manus tue dīne confregit inimicos: petēs vt ipse illis notus efficiatur/per quem omnia ꝓfutura discuntur. Sequit Et eruditos coꝛde in sapientia. Desiderio ipsius nō sufficit aduentū dīi postulare: qꝛ multi eum coꝛporaliter videntes/ deum minime crediderunt: ideoq; addidit Eruditos coꝛde in sapiētia: id est intellectū habentes in dīm christum. Eruditus enim dicitur quasi ex omni rude elicitus. Ipse enim virtus/⁊ sapientia patris quē hic postulat: nō coꝛporeis oculis/sed eruditos coꝛde cognoscere: qꝛ hoc ꝓfuit revera illum videre/qui esū meruerunt illuminata mēte cōspicere. [Conuertere dīne † aliquantulum: ⁊ deprecabilis esto sup seruos tuos]. Consuetudinē suā vir sanctus operatur: qui dicit in exodo: Esto placabilis super nequitia populi tui. Ipso affectu/ipa gratia rogat

Ps. 31. Alt. tu Jseat. Alt. Quia. Alt. turbati. Exo. 32. Ps. 31. Alt. amplius DLEF. ETY. Alt. et. Alt. tuo. Abachuc. 3 Alt. sic. Alt. non hꝫ. ETY. Alt. vsqꝫ. Exo. 32.

dīm: vt iustitiaꝫ suā aliqua lenitate retemperet: quatenus exoꝛari possit a peccatoꝛibus/quibus iuste noscebatur tratus. Intuēdum est autem q non dixit ex toto cōuertere/sed aliquā tulum: qꝛ hoc magis nobis expedit/ quādo nos aliquis stimulꝰ tribulatiōis affligit: vt sepe cōmoniti/saluberrima conuersione valeamus peccatoꝛum veniam ꝓmereri. [Repleti sumus mane misericoꝛdia tua: exultauimus/⁊ † letati sumus in oībus diebus nostris]. Misericoꝛdiam dicit dīm saluatoꝛem nullus ignoꝛat: qui miseris datus est: vt q ipsum viuerent/ qui ꝓ se cognoscebantur omnimodis interisse. Repleti se ergo dicit hac misericoꝛdia mane: id est lucida contemplatione: quoniam vir sanctus christi dīi ꝓuidebat aduētum: ⁊ necesse fuit vt eius coꝛ exultaret in laude: delectaretur in cōtemplatione omnibus diebus vite sue: cuꝰ anima tali munere repleta/celesti exultatione gaudebat. Que figura dicitur Jdea: cum rem futurā velut oculis offerentes/motum animi vmaciter incitamus. [† Delectati sumus ꝓ diebus quibus nos humiliasti: annis † in quibus vidimus mala]. Tribulationes quas hominibus ꝓpudentia diuina concedit q veraci estimatione perpenderat: vt delectatum se in eis diceret/per quas humiliandi populum saluatoꝛiter sentiebat. Sciebat enim fidelibus viris noxiam esse superbiā: et inde dīo gratias agit/vnde credentes ꝓfecisse cognouit. Quapropter in illis annis se delectatū esse ꝓfiteꝛur: in quibus viderat mala: mala scilicet que grauia putabat/dum pateretur humanitas. Nam viro sancto/⁊ cōtemplanti veritatem: non solum grauia non fuerunt/sed etiam suauia sibi extitisse profitetur. [Respice in seruos tuos/⁊ in opera tua † dīne: et dirige filios eoꝝ]. Sancta cōscientia nō desinit facere in opere alieno/ quod exercebat in ꝓꝓio. Quibus enim oꝛatiōibus ꝓ israeliticis supplicauerit dīo: omnino notissimū est. Nunc eadem simili fine concludit: vt peccātibus iudeis parcat/⁊ filios eoꝝ sancta credulitate recoꝛrigat: quatenus si illi (iniquitate sua facīente) dispersi sunt: saltē eoꝝ soboles in fine seculi conuersa/ad veniam peruenire mereatur. Quod ꝓphetie spiritu (sicut sepe diximus) nouerat esse faciendum. Et considera quibus verbis pietatem boni iudicis imitauit: vt primo diceret Jn seruos tuos: deinde Jn opera tua: quatenus ⁊ si factis suis veniam nō mererentur accipere/eā creatoris opera valde laudabilis imperraret. Quod argumētum apud rhetoꝛes dicitur a laude iudicis. [Et sit splendoꝛ dīi dei nostri sup nos: et opera manuum nostrarum dirige super nos †]. Splendoꝛ dīi super nos est/quando crucis eius in pressiōe decoꝛamur/et vexillum triūphi ipsius in fronte portamus: sicut apostolus dicit: Michi autē absit gloriari: nisi in cruce domini nostri Jesu christi: per quem michi mundus crucifixus est/et ego mūdo. Hinc et in alio psalmo dictū est Signatum est super nos lumē vultus tui domine. Sequitur Et opera manuum nostrarum dirige super nos. Operam nostram dirigit super nos/quando nobis donauerit veniam peccatoꝛum: vt cum fuerimus peruersi/efficiamur eius coꝛrectione rectissimi.

Ps. 4. Alt. letati. Alt. non hꝫ. Alt. ⁊ opus manū nostrarū dirige. Gal. 6. Ps. 4.

Conclusio.

¶ Consideremus viri prudentissimi q̄ multa nobis legis diuine mysteris per diuersos numeros indicent: q̄ hic vitas hominum septuagenarij ⁊ octogenarij numeri suꝑputatione recolligat: q̄ cunctus oꝛdo psalmoꝝ mystico sit calculo comprehensus: q̄ omnes libꝛos diuinos numerus arcanus includit: q̄ et alia legis diuine mysteria multifario calculo continētur: arenam maris/ piscium guttas/ hominū capillos leginus esse sub numero. Et vt breui cōpendio discipline ipsius laudem/ virtutemq; noscamus: Salomon ait Omnia in mensura/⁊ numero/⁊ pondere deum fecisse: vt cunctis indubitāter appareat aritheticam discipinam vbiq; esse diffusam. Hanc auctoꝛes secularium literarū diligentius perscrutāres/ in multis partibus diuiserūt: id est in pari/⁊ in impari: in perfecto/et in imperfecto: in superfluo/et in minuto: ⁊ ceteras que in ipsis auctoribus euidentissime continentur: quas studiosis legere/⁊ sana mente tractare: nostri quoq; permisere maioꝛes. Deum tamē in ommbus rogemus: vt sensus nostros aperiat/⁊ ad veram sapientiam sua nos illuminatione perducat. Quicquid enim legeris/ quicquid excogitaueris: ita dulcescere poterit tibi: si sapoꝛe superni muneris condiaris.

Sap. 11. ARJTlb.

¶ Explicit expositio in psalmum. 89.

Laus cantici ipsi Dauid. &c.

QUi habitat in adiutoꝛio altissimi: in ꝓtectione dei celi cōmoꝛabitur. Dicet dīo susceptoꝛ meus es tu: ⁊ refugiū meū deus meus perabo in eum. Quoniā ipse liberauit me de laqueo venantium: et a verbo aspero. Scapulis suis obūbꝛabit tibi: et sub pennis eius sperabis. Scuto circundabit te veritas eius: nō timebis a timoꝛe nocturno. A sagitta volante in die a negocio perambulante in tenebꝛis: ab incursu/⁊ demonio meridiano. Cadent a latere tuo mille: et decem millia a dextris tuis: ad te autem non appꝛopinquabit. Verūtamen oculis tuis considerabis: ⁊ retributionem peccatoꝛum videbis. Quoniam tu es dīne spes mea: altissimū posuisti refugium tuum. Non accedet ad te malum: ⁊ flagellum non appꝛopinquabit tabernaculo tuo. Quoniam angelis suis mādauit de te: vt custodiant te in omnibus vijs tuis. In manibus poꝛtabunt te: ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. Super aspidem ⁊ basilicum ambulabis: et cōculcabis leonem ⁊ draconē. Quoniam in me speauit liberabo eum: ꝓtegam eum quoniam cognouit nomen meū. Clamauit ad me ⁊ ego exaudiam eum: cum ipso sum in tribulatione: eripiam eum/⁊ glorificabo eū. Longitudine dierum replebo eum: ⁊ ostendam illi salutare meum.

QUando laus cantici dicitur: nō cōmune aliquid sentiatur. Laus intelligi potest ⁊ humana ꝓdicatio: sed laus cantici antiquitus non potest: nisi diuina laudatio. Dauid autem hic ipsum ꝓphetam debemus aduertere: qui prima ꝓtem huiꝰ psalmi suaui relatione dicturus est. Amenus admodum et ipsarū ꝓmissionum varietate dulcissimus: cuius vndecimū/⁊ duodecimū versum diabolus ipsi

dño saluatori cum eũ tentasset obiecit. Hunc hymnũ demonibus pia cõfidentia semp opponimus: vt a nobis potius inde vincantur: vnde cõtra creatorẽ suum dolose aliqua dicere tentauerunt. Diuisio.

In prima parte psalmista ꝓfitetur omnẽ fidelissimum diuina protectione vallari. Secũda/laudem decantat dño saluatori./Tertia/verba sunt patris ad omnẽ fidelem: quez in se deuotissime sperare cognoscit: et in mũdo isto defensionem/z in futuro illa premia compromittens. Expositio.

SYL. Qui habitat in adiutorio altissimi: in protectiõe dei celi cõmorabitur]. Hic denuo ca regoricus syllogismus ita subleuat caput Just⁹ habitat in adiutorio altissimi. Dis qui habitat in adiutorio altissimi/ in protectione dei celi cõmorabitur. Justus igitur in protectione dei celi cõmorabit. Nũc verba psalmi tractemus. Posito sancto Dauid in cõtemplatiõe celesti/talis subito psona mõstrata est: que tota mentis puritate deuota superna iugiter protectione gauderet. Cui multa beneficia diuinitus asserit esse collata: vt ad deuotionem dñi mens nostra ardentius incitet/quando fidelibus spes magna ꝓmittitur. Que figura dicit Diaty posis: id est expressio habit⁹: vbi rebus/psonisve subiectis z formas ipsas/z habit⁹ exprimimus. Qui habitat/cõfirmatiue pnunciandũ est: id est q iugiter commoratur. Habitare eñ permanentis est/nõ discedentis: qui totam spem suam non in ꝓpriis viribus ponit sed in altissimi volũtate cõstituit. Sequitur absoluta pmissio: qñ talis vir modis oñibus ꝓtegatur a dño. Et inspiciẽdũ est q dicit In adiutorio. vt designet intentionẽ verissimi christiani laboriosa dño cõtentione seruire. Et intuere quemadmodũ singulis verbis res magne resignate sunt. Dicit enim qui hic habitat/illic cõmorabit: id est qui in isto seculo ab ipso nõ discedit/ in illa semp perhennitate mansurus est. [Dicet dño susceptor meus es ⁊: refugium meũ deus meus sperabo in eũ]. Hoc dicit ille qui de animo suo noxias presumptiões abijciẽs: solum sibi credit vtile/qõ dignatur pietas superna prestare. Nam qui dicit Susceptor meus es/totum se cõfirmat in eius beneficia ꝓiecisse: vt de felici quadã familiaritate gloriet. Item q dicit Et refugiũ meũ deus meus/nullũ sibi aliud esse ꝓfitetur auxilij: sed quãdo hui⁹ seculi tempestatibus quatitur/ad portum diuine misericordie se cõfugere velle testat. Et ne crederes post susceptionẽ beatam/z refugiũ salutare non esse iam aliquid expetendũ: sequitur Et sperabo in eũ: ne quis in se fragilissimo debeat aliquando presumere: sed in illo semper qui ꝓbatur oĩa cõtinere. Hoc si Adam fuisset secutus: nec sibi cõquisisset reatum/nec suis posteris trãsmisisset interitum. [Qm ipse liberabit me de laqueo venantium: ⁊ a verbo aspero]. Causam dicit diuini muneris: q: ipse nos ab inimicoꝝ siue spiritualiũ/ siue carnalium potest liberare versutijs/cõparatione facta venãtium: qui ad capiendas feras/retium laqueos ponũt: vt ignorantes possint dolosis insidijs irretire. Sequit Et a verbo aspero. Verbũ asperũ/est omne dictũ qõ cõtra regulas diuinas/tanq̃ letiferũ poculum ꝓpinat. Nam z si per iniurias/aut irrisiões a bono ꝓposito diuertamur: verbum est vtiq; asperũ/suaq; acerbitate durissimũ. Et iterũ si audiat⁹ sermo blandus fellito melle cõditus/acerbe illud debemus suscipere: q: diuinis pbatur institutionibus obuiare. Nam frequẽter illa plus decipiũt/que mollissimis sermõibus intimantur. Ab hac ergo asperitate grauissima/ et amara dulcedine liberat dño nos: quãdo invia ipsi⁹ gradimur: nec dextera leuaq; diuertim⁹: vbi a diabolo positos laqueos esse cognoscimus. In via enĩ: id est in ipso christo ausus nõ est ponere: vbi fideles nõ prevalet sauciare. [Scapulis suis obũbrabit tibi: z sub pennis eius sperabis. Scuto circũdabit te veritas eius]. Per hunc versum z duos alios qui sequunt/persone illi sanctissime quã ꝓpheta superius introduxit/q̃ pulcherrimis allusionibus dñi beneficia cõpromittit: vt cuius ꝓs mores pbauerat/ eiꝰ premia digna narraret: que nos debet curiositas indagare: si tñ ipsius gratia suffragãte dignus possumus aliquid inuenire. Scapule dñi/sunt operationes mirabiliũ: per quas velut quibusdã humeris/ virtus diuina mõstratur. Penne/sunt monita ꝓpheratum: que si pura mente recipiant⁹/fideles animas ad celos vsq; perducunt. Queres forsitan quid ista prestabit obumbratio: vt per diem sol nõ vrat te/ neq; luna p noctẽ/ Item quid penne dñice conferãt/ Utiq; ꝓtectionem dñi: quam velut maternã pietatem inter mũdi pericula te habere cognoscas: sicut et alibi scriptũ est Hierusalem/hierusalem: quoties volui congregare filios tuos sicut galluna pullos suos sub alis suis: z nolusti⁹/Scuto circũdabit veritas eius. Scutum istud humanã illam partẽ tm̃ ex qua opponitur tegit: clypeus vero diuinus vndiq; nos murali munitiõe circũdat/atq; defendit. Veritas autẽ incarnatio christi dñi aduertẽda est: sicut legit Veritas de terra orta est: que nos z scapulis obumbrat/z sub pẽnis suis sperare facit: z scuti ꝓtectione custodit. [Nõ timebis a timore nocturno. A sagitta volante ⁊ p diẽ a negocio perambulãte in tenebris/ ⁊ a ruina z demonio meridiano]. Sicut dixit supius genera defensionum: ita nũc in his duobus versibus denũciat periculoꝝ modos: q: multo gratior salus fit/cũ cuncta cognoscit discrimiñ multitudo. Timor⁹ nocturnus/est hereticoꝝ tenebrosa suasio. Sagitta volãs per diem/ manifesta persecutio tyrannoꝝ. Negociũ in tenebris cũ prauo studio perquirit: vnde bene credentium cordis oculus obcecat. Demonium meridianũ est immane periculũ feruore persecutionis accẽsum: vbi ruina plerũq; metuitur/quãdo infirmitas humana superatur. Ruina enĩ dicta est: quasi repetens ima. Sed per has omnes allusiões/diffinitionesq; rerũ illud euidẽter ostendit: q: nichil horũ metuere possumus/quãdo dño ꝓtegente saluamur. [Cadent a latere tuo mille/ et decem milia a dextris tuis: ad te nõ appropinquabit]. Cum de viro fidelissimo in prima parte loqueretur: qm̃ mẽbra capiti suo cõnexa sunt. Jn secũda parte venit ad dñm christũ: vt illos quos dei famulis insidiatos esse dixerat/peccatorum suoꝝ retributionem subituros esse mõstraret. Sed hũc versum paulo sollicitius inquiramus. Non eñ possunt a latere dñi/vel a dextris eius cadere: qui iam in beatoꝝ numero predestinati esse nosc̃unt. Sed hoc de ꝓsumptoribus bene dicitur: qui illud se cõsequi credũt/qõ minime promerẽtur. Cadent dixit/quasi ab alta beatitudine corruent: quam sibi temeraria/nõ fidelis ala ꝓmittebat. Latus autẽ est dñi saluatoris corona iustoꝝ: que cum ipso (sicut ꝓmisit apostolis) in resurrectiõe iudicabit. Nã hodieq; quando iudices petimus ab imperatore vel rege: sic eis dicimus Mittite a latere vestro: id est qui vobiscum habet fidelissima deuotione consilium. Latus enim dictum est: eo q; sub brachio latet: at, Et

Wat.23.

Ps.84.

Al.in die.
Al.ab incursu.

ETy.

ETy.

quia spes hominũ inaniter sibi frequẽter ꝓmittit excelsa: ex illa gloria eos dicit esse casuros/q̃ sibi supra merita sua talia policent⁹. Et qm̃ isti rari sunt qui tantam/ac talẽ spem habere nosc̃unt: mille a latere eius asserit esse casuros: ab illa scz summitate iudicatiõis. A dextris aũt: q: multi putãt se ad dexterã collocandos/decem milia restant inde ruituros: qm̃ et ipsi falsa opinione cõceperant/qõ in suis meritis nõ habebãt. Hec autẽ sententia illos specialiter verberat/q̃ aliquo bono ꝓsperitatis inflant: z sanctos se putãt esse cum nõ sint. Mille aũt/z decem milia: finitũ p infinito numerũ ponit. Sequit Ad te autẽ non appropinquabit hoc est quodlibet ex ipsis qui sibi regnũ dei fallaciter pollicẽtur: qui reuera longe erũt a dño: qm̃ dum spem habẽt in meritis suis/ad satisfactiõis remedia nõ recurrũt. [Verũtamen oculis tuis cõsiderabis: et retributionẽ peccatorũ videbis]. Oculis tuis dixit diuinũ illũ lucidũ/perspicabilẽq; cõspectũ: quo hominũ merita iudicanⁱ. Justitia eñ diuina cõsiderantur boni: qui sunt ad sinistrã/vel ad dexterã collocãdi. Sequit Et retributionẽ peccatorum videbis: hoc est qõ superius dixit Oculis tuis cõsiderabis. Illa eñ cõsideratio erit retributio meritorum. Ulidebis: id est videri facies: sicut est illud Dñs de celo ꝓspexit sup filios hominum: vt videat si est intelligẽs/aut requirẽs deum. [Qm̃ tu es dñe spes mea: altissimũ posuisti refugium tuum]. Cũ supra de peccatoꝝ retributione loqueret: subito intulit Qm̃ tu es dñe spes mea: qõ sensus superior nõ habebat. Que figura dicit Paradoxon: quando exitus inopinatus/vel nõ expectatus ingerit. Intendamus autem sollicitius quid sit qõ dicit ꝓpheta: Qm̃ tu es dñe spes mea: q: resurgẽte dño spem resurrectiõis mẽbra reliqua perceperũt: que erãt posita in morte peccati. Precesserit eñ in capite: qõ corpus reliquũ in se sperare debuisset. Nec ista spes resurrectionis sancto viro ideo facta est: q: z ipse dño saluator ꝓpter id qõ mortuus est/ refugiũ suum nosc̃it in altissimo posuisse: sicut in trigesimo psalmo iam dictũ est Ello michi in deum ꝓtectorem/z in domũ refugii: vt saluũ me faciας. Unde merito sequit illius exemplũ: per quẽ se in eternũ nouerat esse victurũ. [Non ⁊ accedent ad te mala: z flagellum nõ appropinquabit tabernaculo tuo]. Hic beatitudo assumpte humanitatis potẽter exponit: q: dum in hoc mundo a iudeis z cõtia ꝓtulerit/z flagella: dicit tabernaculo eius: id est sctõ corpori nichil mali appropinquare potuisse. Merito/q flagellũ est vltio diuina: qõ solet humana crimina resecare: sicut alibi legit Multa flagella peccatoꝝ. Hoc ergo supra illũ verissime dicitur non venisse: q; ꝑbatus est immaculata cõuersatione tractare. Hic enim flagellũ positum est qõ delicta castigat/qõ improbos actus vlciscit: z ideo negatum est per flagellũ christo dño primasse peccatum. Quod genus locutiõis schema dicit Hypallage: que z in secularibus frequenter inuenit⁹ voluminib⁹/z diuinis. [Qm̃ angelis suis mãdauit de te: vt custodiant te in omnibus vijs tuis. In manibus portabũt te: ne ⁊ vnq̃ offendas ad lapidem pedẽ tuum]. In his duobus versibus verba sunt que dño christo diabolus de eius diuinitate dubitans/ cũ eũ tentare presumpsisset obiecit. Sed vbi ille cecidit nos sollicite gradiamur: qm̃ cautela sequẽtis est precedens lapsus alienus. Sepe diximus in dño saluatore duas naturas: id est dei z hominis: vnitas/atq; psonetas: in vna/eadẽq; permanere ꝓsona: ita vt vnus esse dei filius z predicet⁹ ab omnibus/z credatur: sicut z patres nostri veritatis ipsius illuminatiõe docuerũt: dicentes: solus ex trinitate filius formã serui accepit: que forma illi ad vnitatẽ persone coaptata est: id est vt filius dei/z filius hominis vnus sit omnipotens Jesus christus: ne non trinitas/sed (quod absit) quaternitas predicet⁹. Hinc est q; quando humilia de ipso dicũtur humanitati sunt sine dubio deputãda: quãdo aliquid potentius tonat/ diuinis virtutibus cõuenit applicari: qõ hic/z inferius vtrũq; seruatũ est. Nam q; iegitur angelis mandatũ vt eum debeãt custodire: infirmitatis humane est: sicut euangelium quoq; testatur. Apparuit aũt illi angelus de celo cõfortans eũ. Et vt ipam hominis natura perfectissime declararet: adiecit Ne offendas ad lapidem pedem tuũ: id est ne in lege que in lapideis tabulis scripta videbatur incurreret: quã venerat gentes edocere/eiusq; plenitudinem salutari infirmitate firmare. [Super aspidẽ z basiliscũ ambulabis: z cõculcabis leonem z draconem]. Hic iam diuina virtus exprimitur: que tantis rebus iemẽtibus imperauit. Nam omnia ista nomina diabolo cõgruenter aptantur. Aspis est/dum occulte percutit. Basiliscus/cum palam venena disseminat. Leo/dum persequitur innocẽtes. Draco/cum negligentes impiavo racitate deglutit. Uerum hec omnia gloriosa aduẽtu dñi pedibus ipsius ꝓstrata iacuerũt. Solus eñ tam ferocia valuit subdere: qui patri coeternus/z consubstantialis fm̃ diuinitatẽ ꝓbatur existere. Hec si diligẽter sanctorũ patrum predicatione tractemus: nec aliqua demẽtũ heretica prauitate turbemur: omnia nobis ficta sunt/absoluta veritate cõstabũt. [Qm̃ in me sperauit ⁊ liberabo eum: ꝓtegam eum qm̃ cognouit nomen meũ]. Uenit ad tertiam partẽ: vbi dño pater iustissimo illo viro/qui in prima parte nosc̃it introductus/clementi dignatione respondit: vt corda fidelium tali ꝓmissione roborarent. Hunc ergo beatum qui habitat in adiutorio altissimi/liberaturuꝝ se a malis seculi istius cõpromittit: qm̃ spem suã in ipsius virtute reposuit. Sequitur Protegam eum qm̃ cognouit nomen meũ. Expositum quomodo eum liberãdum esse ꝓmiserit: scilicet vt ꝓtectus ab omnibus insidijs diaboli reddatur alienus. Causam quoq; pie liberatiõis adiũxit Qm̃ cognouit nomẽ meũ. Cognoscit nomen patris/qui filiũ non putat esse minorẽ/nec creaturam existimat (vt quidam demẽtissimi volunt) sed creatorem potius mentis integritate ꝓfitetur. [Invocauit me z ego exaudiam eum: cũ ipso sum in tribulatione: eripiam eum/ et glorificabo eum]. Beatus ist⁹ qui in ipsius ꝓtectione cõfidit/singulare premiũ dñs cõpromittit: vt eũ invocatus exaudiat/z duplici modo ꝓtura cõcedat. Dicit enim Cum ipso sum in tribulatione: qõ ad istum respicit mundũ/vbi feruentius angustijs mens deuota tribulat. Sic z ipse in euãgelio ꝓmittit Ecce ego vobiscum sum vsq; ad cõsummationem seculi. Et vide quid sequitur: Eripiam eũ/z glorificabo eum. Ereptus vtiq; ex hoc mundo glorificandus est iustus/ quando in illa beatitudine collocatur: vbi iam locum tribulatio nõ habebit. [Longitudine dierũ ⁊ adimplebo eũ: z ostendam illi salutare meũ]. Adhuc exequitur premia que ꝓmittit beato. Longitudo enĩ dierum/vita eterna est: quem nullus terminat finis: sed in firmamẽto suo stabili roboꝛe perseverat. Sequitur totius premij finis/qui non habet finẽ. Et ostendam illi salutare meũ. Hoc est enim qõ fidelibus in summa remuneratione ꝓmittitur: q: saluatorem christũ dñm contuenⁱ. Apparẽs eñ ille et cordis

Mat.28.

Al.non hꝫ.
Al.replebo.

illuminatione cōspectus: totam spem tuitorum/desiderioq; complebit. Sic se t ipse in euāgelio bene credentibus polliceturꝫ Ostēdam meipsum illis. Hoc eñ (vt quidā volunt) ipsi christo non poterat dicq; t saluatoris est dñs/t spes desiderata credentiū: sed melꝰ (vt frequēter dictū est) intelligat potius a parte mēbroꝝ. Joan.14.

Conclusio.

¶ Mirabilis virtus psalmi huius: que immundos spiritus fugat. Nā vnde tentare diabolus voluit: inde a nobis supatus abscedit. Memor est enim iniquus psumptionis sue: memor est diuine victorie. Ipse quippe t in nobis vincit: qui eum in se ꝓpria virtute superauit. Dicatur ergo a nobis/ post omnes actꝰ diei noctis aduentu: cognoscat nos ipsius esse/qui se recolit antecessisse. Nec frustra tanta gloriam psalmi huius in tali numero estimo collocatam: que ter trina reuolutiōe denarij ad omnipotentē/atq; indiuisibilem cognoscitur rēdere trinitatē.

¶ Explicit expositio in psalmum. 9o.

¶ Psalmus cantici in die sabbati. Xci.

BOnū est confiteri dño: t psallere nomini tuo altissime. Ad annunciandū mane misericordiam tuā: t veritatem tuā per noctē. In decachordo psalterio: cū cantico in cithara. Quia delectasti me dñe in factura tua: t in opibus manuum tuarum exultabo. Quā magnificata sunt opera tua dñe: nimis ꝓfunde facte sunt cogitationes tue. Vir insipiens non cognoscet: t stultus non intelliget hec. Cum exorti fuerint peccatores sicut fenū: t apparuerint omnes qui operātur iniquitatē. Vt intereāt in seculum seculi: tu autē altissimus in eternū dñe. Quīa ecce inimici tui dñe: quīa ecce inimici tui peribūt: t dispergentur omnes qui operanē iniquitatē. Et exaltabit sicut vnicornis cornu meū: et senectus mea in misericordia vberi. Et despexit oculꝰ meꝰ inimicos meos: t ab insurgentibus in me malignātibus audiet auris mea. Justus vt palma florebit: sicut cedrus libani multiplicabit. Plantati in domo dñi: in atriis domꝰ dei nostri florebūt. Adhuc multiplicabūt in senecta vberi: t bene patientes crūt vt annūcient. Quoniā rectus dñs deꝰ noster: et nō est iniquitas in eo.

PSalmus cantici cōmonet nos: vt in vniuersis actibus nostris diuinitati gratias referre debeamus. Psalmus ei/ sicut sepe dictū est) significat opus spirituales: que sursum tendūt ad dñm christū. In his eñ cantare debemus/et gratias semper agere: qñ eius beneficio reddimur liberi/ qui per nos sumus peccatoruꝫ nexibus obligati. Ipse eñ cantat in psalmo: qui omnē vitam suā in gratiarū actione cōstituit. Dies aūt sabbati/requies interpretat: per quā cōmonemur ab omni prana actiōe cessare/ et feriatos animos a vitijs reddere operū celestiū sanctitate. Hāc recte iudei nō colunt: cū obseruātia eius ad intellectū littere transtulerunt. Sz illis est in die sabbati requies: qui precepta dñi ad nouū testamēti significantia ducūt: et veraciter intelligūt/ quod in ꝓfiguratione dictū esse cognoscūt. Et ideo verba ecclesie in hoc psalmo debemus accipere: que nobis per diem sabbati futuram requē cognoscitur intimare. INTER.

Diuisio.

PRimo ingressu ecclesia loquitur/ bonū esse cōmemorans laudes dño dicere: qđ insipiētem/t irreligiosum ꝓfitek modis omnibus ignorare. Secūdo peccatores sicut fenum velociter asserit esse perituros. Tertio dicit iustos florere vt palmā: crescere aūt sicut cedros libani: vt t ptinaces metꝰ corrigat/et deuoti felici pollicitatione cōgaudeant. Expositio.

BOnum est confiteri dño: t psallere nomini tuo altissime]. Sācta mater ecclesia dicit bonū esse dño cōfiteri: vt in ipso capite bñe iter ꝓfutura cēseret. Confitemur autem (sicut sepe dictū est) duobus modis. Quādo peccata nostra damnātes/ misericordiaz dñi iugiter postulamus. Confitemur etiā/ cū beneficia que suscipimus/ et semp muneribus applicamus: nec meritoꝝ nostroꝝ esse dicimus/ qđ ipsius miseratiōe prestiat. Quapropter quicquid hoc fiat: bonū est dño cōfiteri. Deinde cōuersa dicit ad dñm: Et psallere nomini tuo altissime. Al cōmuni intelligendum bonum est. Psallere enim significat ꝓpis opibus dñi mādata pergere. Vt sicut psalterū de supioribus sonat: ita operatio nostra ad aures diuinitatis ascendat. Quapropter vniuersiculo cōprehēsum est: qđ sanctas t multiplices cōcluderet actiones. [Ad annūciandum mane misericordiā tuam: t veritatem tuam per noctem] Mirabiliter vita nostra duobus est sermonibus cōclusa. Mane/ significat gaudiū: nox aūt cognoscitur indicare tristitiā. Et ideo quādo in beneficijs eꝰ leti sumus/ misericordiā ipsius annūciare debemus: qꝛ ꝓfiat indignis t malis/bonus est. Per noctem vero: id est per tribulationē: quādo nos asperitates alique castigare noscūtur/ veritatem ipsius similiter annūciare debemus: qꝛ merito patimur/quod delictis grauātibus sustinemus. Ita fit/ vt vtroq; tēpore iustissime debeamꝰ laudes dñi confiteri. [In decachordo psalterio: cum cātico † t cithara]. Decachordū psalterū decem precepta legis significare manifestū est: qꝛ ipsa chorde sunt/quas si bonoꝝ actuum qualitate tangamus: salutare melos efficiūt/t ad celoꝝ regna perducunt. Scire aūt debemus cur iste numerus tāte rei videatur adiūctus. Ipse est quē pithagorici tetradazathin vocant: id est quatemitatē diuinam: qñ breuiter cōprehendit/qđ per infinitas summas nosci posse dilatari. Unus eñ/ duo/ tres/ t quatuor facit decē: qui semp reuolutus/atq; repetitus in extēsas/t infinitas supputatiōes egredit. Nec ei in quibuslibet summis vltra istū ordinez noui aliquid reperit: sed ita ꝓbatur esse cōpositus: vt ipe fiat semper numerabilis/cū nullis nouitatibus immutet. Merito ergo talis calculus totius redēptionis nostre cōtinet formā/qui per obliquas lineas charactere suo sancte crucis imitat figuram: t in digitis decori circuli rotūditate cōcluditur. Addidit Cum cātico t cithara. Canticum t cithara/ est gaudium boni operis: id est elemosynarū iocunda prebitio: sicut ait apostolus. Hylarem datorē diligit deus. Cithara vero res indicat actuales: que licet cū labore/et tensiōe fiāt: tñ habebūt fructum maximū: si lucro gaudio compleant. Ipse eñ cantat cū cithara: Alt.in. DOG. 2.Cor.9.

qui opas bonas ꝓficit sine asperitate tristicie. [Quia delectasti me dñe in factura tua: t in operibus manuū tuarū exultabo]. Intuere hanc regulā veritatis vbiq; seruari: ne humanis viribus applicetur: quod diuina fuerit largitate collatū. Tunc enim elatio noxia ꝓuenit: tunc supbia deo inimica turgescit: quādo aliquid infirmitas humana de sua possibilitate psumpserit. Quocirca delectatā se dicit mater ecclesia in factura domini: qñ quicquid boni acceperat: ipsi sancto ꝓposito modis oibus applicabat: et vt predicte regule integritas seruaretur: nō in sua felicitate sed in ipsius operibus se exultare profitetur: sicut t apostolus ait: Ephe.2. Ipsius enim sumus figmentū: creati in operibus bonis. [Quā magnificata sunt opera tua dñe: nimis profunde facte sunt cogitationes tue]. Omnia quidē opera dei humanis sensibus profunda noscuntur: et quodcūq; eoꝝ quesieris altissimum sine dubitatione cognoscis: sed melius est per verba ipsius predictas operationes cognoscere: ne peregrinū aliquid in medium videamur adducere. Posiq; dixerat: Mane misericordiam et veritatem annunciandā esse per noctē in decachordo psalterio cum cantico et cithara: ipsa opera domini: ipsa miracula dispositionis vehementius obstupescit: et magnificentiam eius cum summa admiratione prosequitur: vt tali imitatione formati: mūdi istius discrimina salutariter possimus euadere. Jn qua re nimis ꝓfunde sunt facte cogitationes eius: vt sicut diabolus per superbiā corruit: ita humanū genus humilitatis bñficio possit absolui. Dicendo enim: Nimis ꝓfunde: significat tanto plus hāc estimationē altescere: quando de ipsa potuerit aliquis sedule vehementiusq; tractare. Quapropter illud hic perfecte scientie genus est: nosse deū talia tantaq; prestare que humanꝰ sensus non possit attingere: sicut in Abachuc Abachuc.3 propheta legitur: Conspexi opera tua et expaui. [Vir insipiens non cognoscet: t stultus non intelliget Alt.hec † ea]. Diuersis cantis apta redduntur. Nam sicut de se dixit: Quia delectasti me domine in factura tua: et in operibus manuū tuarum exultabo: reliqua: ita incredulos ꝓfitetur beneficia domini non posse cognoscere. Que figura dicitur Parison: id est equatio sententie: que sepe paribus: plerūq; constat imparibus. DLIDE. DEF. Insipiens est: qui celesti sapientia vacuatus: humanis versutijs probatur esse plenissimus. Iste vtiq; nō cognoscet opera dei: quia casuale credit esse quod geritur: sicut quidam philosophi dixerunt. Adiecit: Et stultus non intelliget ea. Stultus vtiq; est: qui nec diuina cognoscit: nec ipsos seculi actus intelligit: quos vulgo brutos vocamus. Merito ergo isti non intelligunt ea que superius dicta sunt: quia superne cōtemplationis nulla ratione flāmantur. [Cum † exorientur Alt.exorti fuerint peccatores sicut fenum: t apparuerint omnes qui operantur iniquitatem. Ut intereant in seculum seculi]. Uenit ad ingressum secundū: in quo peccatores in isto quidem seculo sub breuitate temporis sicut fenum dicit florere: sed in illa iudicatione vbi factis digna reciptunt eos asserit celeriter interire: sicut Hieremias Esa.40. propheta dicit: Omnis homo fenum: et omnis claritas hominis vt flos feni. Nam quod dicit: Et apparuerint omnes qui operantur iniquitatem: futurū iudicij tēpus ostendit. Hic enim t si intelliguntur multorum criminū rei: omnes tamen nobis apparere non possunt qui operantur iniquitatem: maxime quando spiritus imundos hic videre non possumus. Ubi enim cum ad iudicium venerint: humanis cōspectibus apparebunt. Sequitur causa quare appareant non vtiq; ad gloriam: sed ad ruinam: id est vt intereant in seculum seculi. Et pulchre exposita est pena damnatoꝝ. Non enim sic pereunt: vt esse iam desinant: sed in seculum seculi pereunt: qui nunq; a suis afflictionibus exuuntur. [Tu autem altissimus in eternum domine]. Subaudiendum permanebis: non vt iudei putauerut tanq; hominem solum communi sorte trucidandum. Aptum est enim hoc de domino saluatore sentire: vt econtrario cōtineatur ꝓfidia nefanda iudeoꝝ. [Quoniam ecce inimici tui domine peribunt: et dispergentur omnes qui operantur iniquitatem]. Inimici dei: sunt demonū cultores: vel quicūq; preceptis eius obuiare monstrantur. Hec inimicitia dei quidē dicitur: sed resistenti potius noxia cōprobatur. Se enim persequit: qui domini iussa non sequitur. Ille enim nescit pius creatoꝛ i a sci: nisi quādo nobis existere videmur aduersi. Denq; subiungit qui sunt isti inimici: id est qui operantur iniquitatem. Ibi dispergentur: quando a grege domini fuerint segregati: quando regnū eius non meruerint introire: quia illic congregari nequeūt nisi qui domino deuotissima intentione placuerunt. [Et exaltabitur sicut vnicornis cornu meum: et senectus mea in misericordia vberi]. Unicornis: interdum superbiam indicat: sicut in alto psalmo iam dictū est: Et a cornibus vnicornioꝝ humilitatem meam. Hic Ps.21. autē exaltationem significat vnitatis: qua merito dicit ecclesiam in fine seculi exaltandam esse: quando fideles munera probantur digna recipere. Illa autem vnitas/ fortitudo sublimis est. Et sicut in hoc seculo cornua ornant iumenta: ita ibi sanctoꝝ gloria decorat ecclesiam. Exaltabitur enim dixit: quia peccatoribus in tartarum humilitatis: illius sublimitas celsior apparebit. Sequitur: Et senectus mea in misericordia vberi. Senectus candidum caput habet: que similitudo vt arbitroꝛ hic iuste datur ecclesie: quoniā omnia merita sanctoꝝ tanq; cani capitis puriissima luce fulgebūt. Nec incassum addidit Mea: quia senectus humana morbis grauissimis sauciata tedit ad finē: querelis onerosa: colore deformis est. Cōtra: senectus ecclesie ad vitam ducit perpetuam: ad beatitudinem mirabilem: ad pulchritudinem singularem: vt luceant sicut angeli dei qui meruerunt in illa congregatione numerari. Subinxit etiam: In misericordia vberi: vt et multa intelligeres dona t beneficia sine dubitatione perpetua: quod totū cōtra seculi istius senectutem dicitur: que malis ingrauantibꝰ oneratur. [Et † respexit oculus meꝰ inimicos meos: et † insurgentes in me Alt. desperit Alt.ab insurgentibus † malignantes audiuit auris mea]. Inimici scilz sunt ecclesie: quos superius dixit operarios iniquitatum. Alt. malignā tibꝰ audiet Tunc aperte in illa iudicatione videbuntur: quando qui hic celati sunt: ibi cum suis operibus apparebūt. Quos tunc iratus respicit: quando in sinistrā partem segregatos esse cognoscit. Sequitur: Et insurgentes me malignantes audiuit auris mea. Insurgetes sunt malignantes diuites huius seculi: qui hic paupertatē ecclesie impia elatione despiciunt. Hos audiūt aures olim fidelium: quādo increpationibꝰ ꝓphetis sua desideria factaq; cōdemnāt. Dicturi sunt enim (sicut Salomon dicit) Quid nobis ꝓfuit supbia: aut quid diuitiarū iactantia ꝓtulit nobis? &c. Ibi enim audiuntur sua vota damnātes: qui se in hoc seculo beatissimos estimabāt. Sap.5. [Justus vt palma florebit: vt cedrus libani multiplicabitur]. Ad ingressuꝫ tertiū sancta venit ecclesia: vbi sic per cōparationes memoratꝰ ꝓmia beatoꝝ: sicut su-

pertus dixit damnari posse facta peccātiū. Feno enim cōparati sunt peccatores: qđ delectabili quidē viriditate orit: sed celerrimo fine siccat. Justū vero dignissime cōparat palme. Palma enim dicta est: quasi pactus alma: quę p̄mū est in agone vincētib⁹: sicut apls dicit Phil.3. Hūc tendo ad palmā superne vocationis. Hec supra terrā hispida est: z quibusdā tumoribus inequalis: sed vbi ad superna processerit: dulcissimoq; fructuū suauitate cōplet: z quasi quibusdā radijs ornata dīcēditur. Sic iustor cōuersatio in hoc mūdo duris est laborib⁹ plena: sed in supnis p̄batur esse pulcherrima. Sequit cedri secūda cōparatio: que multo palmis probat excellior: Lignū bene olens ad pondera portanda fortissimū: qđ licet p̄cerū vbiq; nascatur: in libano tamen monte celsius inuenitur. Ita iustus multiplici laude celebratus: z cedri p̄ceritatē: et pulchritudinē dictus SLhyE. est habere palmas. Que figura dicit Jsonid est equalitas: qñ res aliq̄ paritate similes / adhibita laude vel detractione iunguntur. [Plantati in domo dñi: in atrijs domus dei nostri florebunt]. Qñ iustos viros electis arboribus comparauit: nunc amenitatē z pulchritudinez ecclesie catholice breuissima cōmemoratione designat: in qua dū plātatio dicitur: predestinatio dñi significat: quia nisi qs in ea plātatus fuerit: cremētū felicissimū nō habebit. Cōsidera etiā q̄ plantatos in domo dñi in atrijs florere manifestat: scilz qñ qui in ista ecclesia per gratiā dñi plantantur: in illo ingressu Hierusalē modis oibus florebunt. Atriū enim intrīū dicitur mansionis: domus autē interiora mēbra designat: et vtrūq; simul vni rei non potest cōuenire. Hic enim iustus bene dicit plātatus: qui radicib⁹ virtutū terrenis visceribus firmiter cōtinetur. In atrijs eñ merito floriet: quādo in illo resurrectionis initio: Matth.25. auditi meritis felicitate gaudebit: id est Venite benedicti patris mei: p̄cipite regnū quod vobis paratū est ab origine mundi. [Adhuc multiplicabuntur in senecta vberi: z bene patientes erūt]. Senecta hominū arida atq; sterilis est: ecclesia vero tunc magis incipit esse vberrima: quādo ad finē seculi fuerit dño miserāte perducta. O senectus viridis: z floribus cōparata matūritas apparet: qñ domus ista celo tegitur: in qua homines plantantur vt floreant. In fine liquidem seculi sanctorū numerus crescit: et persecutionibus crebris agitur: vt cito predestinatoꝝ numerus impleat. Sic z superius dixit: Et senect⁹ mea in misericordia vberi. Addidit: Et bene patientes erūt: q̄ beatoꝝ passiones celorū regna cōquirunt. [Et annunciēt: Qñ † iustus Al.rectus dñs deus noster: et non est iniquitas in eo]. Sancti quos superius dixit bene patientes erunt: dum ceperint p̄mia diuina suscipere: annunciabūt: qñ iustus est dominus: id est qui seruis suis p̄missa dona compleuit. Et non est in eo iniquitas: vt in hoc mūdo pro se non pertulerit pericitari: quos ibi oblabit corona martyrij. Conclusio.

Cōmonuit nos sancta mater ecclesia: quem admodum peccatores vt fenum pereant: z iusti vt palma floreant. Dixit etiam qua vicissitudine gaudeāt qui hic crebris afflictionibus ingruantur. Ipsa est dies sabbati qđ titulus predixit: in qua iusti sub exultatione laudes dñi celebrabunt: z liberati a mūdi huius persecutionibus fertata securitate gaudebunt. Ne desperemus bona p̄mīsit: ne peccemus grauiter cōminata est. Sic tortū pro nobis agitur: quod nos admonere dignatur.

Explicit expositio in psalmum.91.

Claus cantici ipsi Dauid: in die ante sabbatū: quando terra fundata est.

Dominus regnauit decorem indut⁹ est: indut⁹ est dñs fortitudinē z p̄cinxit se. Etenim firmauit orbē terre: q̄ non cōmouebit. Parata sedes tua ex tūc: a sclo tu es. Eleuauerūt flumina dñe: eleuauerūt flumina vocem suā. Eleuauerūt flumina fluct⁹ suos: a vocibus aquarū multarū. Mirabiles elationes maris: mirabilis in altis dñs. Testimonia tua credibilia facta sunt nimis: domū tuam decet sanctitudo dñe: in longitudine dierū.

Antiqū / ad laudē diuinitatis sepe diximus pertinere. Nam quod addidit: Ipsi dauid: christo dño p̄batur aptatū: qui vere dicitur manufortis ac desiderabilis: qñ z solus potest prestare que vult: et a suis cultorib⁹ vnica affectione desideratur. Sequitur: In die ante sabbatū: sexta feria significatur: que sabbarū sine dubitatione precedit. Sed dū legāt in genesi: tertio die aridā Gen.1. apparuisse: inquirēdū est cur terrā sexto die dicat esse fundatā: Sed hic hominē debemus accipere: qui per terrā cōgruenter aduertitur: sicut est illud: Terra es z Ibidem.3. in terrā ibis: quē inter initia rerū sexto die creatorē legimus cōdidisse. Et sicut eū sexta luce fecit: ita illum venies eadē etate reparauit. Prima enim etas auctoritate patrū: ab Adam vsq; ad Noe legit cōprehensa: secūda a Noe vsq; ad Abraam: tertia ab Abrahā vsq; ad Dauid: quarta a Dauid vsq; ad trāsmigrationē babylonie: quinta a trāsmigratione babylonie vsq; ad predicationem Joannis: sexta vero etas a predicatione Joannis agit vsq; ad finē seculi: in qua dñm saluatorē venisse manifestum est: quādo homini varijs casibus fluctuanti: fundamenta sue fidei propiciatus indulsit. Tūc enim fundata est terra: quando in eū humana generis est firmata credulitas: Et ideo laus sancte incarnationis eius psalmi istius cōtextione cātatur. Prim⁹ locus est a pulchritudine ipsius: deinde a fortitudine: tertio ab operib⁹: quarto a potestate: quinto a laudib⁹ vniuersitatis: sexto a veritate dictoꝝ: postremū a laude domus ipsius: quam decet eterna exultatione gaudere. Sic istis septē sedib⁹ argumētoꝝ demonstratiua generis est formata laudatio. Sed p̄ diuisionib⁹ (sicut in aliis psalmis fecimus) quātitatē numeri sufficit poni: quando z ipse calculus apte dispositus res continuas separare dinoscitur. Expositio.

Dominus regnauit decorem † induit]. Hoc Al.idut⁹ e primus est locus argumentationis: quem TOp diximus a pulchritudine. Nam que vētura erant prophete respiciens: regnaturū dñm magna exultatione cōcelebrat: nō quia dominari cepit ex tempore: sed quia humano generi rex eternus manifestatione sancte incarnationis inotuit. Sequitur: Decorem induit: id est pulchritudinem sue maiestatis ostendit: sicut in euāgelio legitur: qñ transfiguratus est in monte thabor coram discipulis suis: Et resplenduit facies eius vt sol: vestimēta eius facta Mat.17. sunt alba vt nix: qualia fullo nō potest facere sup terrā. [† Induit dñs fortitudinē z p̄cinxit se]. Iste locus Al.idut⁹ e est secundus: quē diximus a fortitudine. Et respice q̄ TOp

prius coma in eodē ꝓbo finiuit: vnde posteri⁹ inchoauit. Que figura dicit Epembasis: quotiens ad decorē SLhyE. dictionis sermo aliquis iterat: sicut est illud: Psallite deo nostro psallite: psallite regi nostro psallite: et his similia. Fortitudinē ꝓ induit: quādo impressione sua Joan.18. iudeis se tenere querētib⁹ respondit: Ego sum: At illi abierunt retrorsum: et terroꝛe magno perculsi: qui ad vim faciendā venerāt: ipsi potius corruebāt. Si duo ista spūaliter accipiamus: olno cōueniunt. Decorē induit eis: quib⁹ fidei veritate dei filius apparebat. Fortitudinē aūt induit aduersus eos qui ei credere noluerūt. Judiciū cōminando predicēs eis: debitas penas impios esse passuros. Precinxit se: illud forte significat: quādo p̄cinxit se lintheo: z pedes discipulis lauit. Illa enim humilitas z decorē habuit: quia dignat⁹ est celorū dñs humillimū obsequium suis famulis exhibere. Habuit z fortitudinē: quia p̄ humilitatē / diaboli malitiam superbiāq; p̄strauit. [Etenim firmauit orbē TOp terre: qui non cōmouebitur]. Tertie argumentationis locus oboritur: quem superius diximus ab operibus. Firmauit enim orbē terre: id est ecclesiā: quādo in euā Matth.16. gelio dixit: Tu es petrus: et super hanc petram edificabo ecclesiam meā: z porte inferi non preualebūt aduersus eam. Vera laus: mirabile preconiū: vt terra illa que significat ecclesiam: toto orbe diffusam nō cōmoueatur vllatenus: Huius ista frequenti cōcussione vexetur. [Parata sedes tua deus ex tunc: a seculo tu es]. TOp Ipse est quartus locus quē supra diximus ex potestate: Siue illā sedem vult intelligi: qua sedet ad dexteram patris: siue istam quam habet in mente fidelium: sicut legitur: Super quē requiescet spiritus meus: nisi super humilē z quietū z trementē verba mea: Parata significat predestinationē: quia totum in illa veritate consistit: quicquid in administratione mundi euenire contigerit. Ex tūc / christi significat incarnationē: que fuit ex maria virgine: quando apłos suos: z ceteros fideles: plenitudinem sue maiestatis edocuit. A seculo: deinceps quē cōpetit eternus regnans cum patre: nescit esse DOB. sub tēpore. Per hec enim verba: vna quidē psona: sed due significantur nature dñi christi. Unde necessariū est hanc regulā per loca congrua (sicut patrum firmat auctoritas) sepius cōmonere. Atq; vtinā sic dementiū hereticoꝝ conquiescat improbitas: vt hoc magis importune q̄s necessarie repetere videamur. [Eleuauerūt Al.vocem suā. Eleuauerūt flumia fluct⁹ suos Al.altis TOp flumina domine: eleuauerunt flumina † voces suas: a vocibus aquarum multarū. Mirabiles elationes maris: mirabilis in † excelsis dñs]. Iste quintus est argumentationis locus a laudibus vniuersitatis: vbi prophēta intuitu diuine charitatis exultans: flumina dñi dicit emanare preconia. Que figura dicitur Prosopopeia: quotiens inanimatis reb⁹ verba tribuunt. Quod schema in scripturis diuinis creberrime reperit. Sed bonum est vt queramus que sunt ista flumina que voces suas eleuant in clamorē: Apostoli scilicet: qui de spiritu sancto potati sunt: sicut in euangelio: caput fluminū: z fons aquarum dñs ipse testatur: Qui credit in Joan.7. me: flumina de ventre eius fluent aque viue. Ipsa ergo flumina manauerūt sermones irriguos: ipsa in predicationib⁹ suis voces erexere sanctissimas. Que merito eleuate dicte sunt: quoniā auctori laudes suas salutariter obtulerunt. Mundana enim flumina cursus suos non erigunt: sed potius in inferiora demergunt. Nam postq̄ de apostoloꝝ predicatione dixit: nūc exponit quē admoduz ecclesia domini largitate p̄ficiat. A vocibus aquarū multarū: gentes significat: que ad catholicam fidem dñm laudando cōueniunt. Ab istis ergo vocibus mirabiles facte sunt elationes maris: id est a seculi istius salo: animarū p̄uenit salutaris ascensus. Mare enim est salsarū aquarū copiosa collectio: DEF. sic ecclesia sapientes populos in catholica vnitate complectitur. Quoꝝ mirabiles elationes tūc fiunt: quādo in mandatis dñi firma mente cōsistunt. Et hec omnia ad ipsum referūt per quē vniuersa que sunt bona proueniūt: sicut Jacobus apostolus dicit: Omne datum Jaco.1. optimū: z omne donū p̄fectū desursum est descendēs a patre luminum. Alit: Mirabilis in excelsis dñs: quia mortalium laudabilis vita non est: nisi illoꝝ quos ipse facit excelsos. [Testimonia tua credibilia facta sunt TOp nimis]. Dixit de aduentu dñi prophēta que fieri veracissime preuidebat: nunc ipsum genus laudis exponit: quādo testimonia ꝓphetaꝝ nimis credibilia facta sunt: dum incarnatio verbi que predicta fuerat mūdo salutaris apparuit. Huius enim gloriosi aduētu reuelata sunt: que in sacris libris tenebātur occulta. Quis enim sapientiū de promissione munerū dubitare posset: quādo ipsa plenitudo que promittebatur aduenit? [Domū tuam decet † sanctificatio dñe: in longitudi- Al.sanctinem dierū]. Septimus locus qui restabat adiunctus rudo est: quē diximus a laude domus ipsius debere signari. TOp. Domus ita q̄ dñi: est vniuersalis ecclesia: que p̄ mundi ambitum noscitur cōstituta. Hanc decet sanctificatio id est aduentus qui copiosa benedictio. Ipsum enim decus est quod ornamenta omnia possit excedere: quia sic ornat vt nunq̄ deserat: sic componit vt nullatenus dissipetur. Verū hec sanctificatio (quod est prestantissimū decus) non ad momentū tribuit: sed sub eternitate prestatur. Longitudo enim dierū eternitatē significat: que nullo potest fine concludi. Nam sicut quidā dixit: Longū non est in quo est aliquid extremū. Sic totius demonstratiua generis septem partibus dñi aduentus est laudata perfectio. Conclusio.

Ecce sexta sabbati in incarnatione dñi quaꝝ titulus predixit ostensa est. Audiant insipientes hūc psalmū qui putant splendidum aduentū dñi aliqua derogatione fuscandū. Per ipsuz declarata est hominib⁹ potētia sanctissime trinitatis: Per ipsuz sacri baptismatis lauacra prouenerūt: Per ipsum beate cōmunicationis dona collata sunt: Per ipsum diuersa carismatū munera floruerūt: Per ipsum mors occubuit: vita surrexit: Per ipsum diabolus victus: Per ipsum homo noscitur esse liberat⁹. Exultant angeli: gloriant celi: z pronefas adhuc homo ingratus redditur: qui singulariter subuenisse monstratur.

Explicit expositio in psalmum.92.

Ipsi Dauid quarta sabbati. xciij.

Deus vltionum dñs: deus vltionum libere egit. Exaltare qui iudicas terrā: redde retributionez superbis. Usq;quo peccatores dñe: usq;quo peccatores glīabunt? Effabunt et loquentur iniquitatē: loquētur omnes qui operantur iniusticiā. Populū tuū dñe humiliauerūt: z hereditatē tuam vexauerūt. Viduam et aduenam interfecerūt: et pupillos occiderūt. Et dixerūt non videbit dñs: nec intelliget deus iacob. Intelligite insipientes

in populo: ⁊ stulti aliquādo sapite. Qui plā tauit aurem non audiet: aut qui finxit oculū non considerat? Aut qui corripit gentes nō arguet: qui docet hominē scientiam? Dñs scit cogitationes hominū: qm̄ vane sunt. Beat⁹ homo quem tu erudieris dñe: et de lege tua docueris eum. Ut mitiges ei a diebus malis: donec fodiatur peccatori fouea. Quia non repellet dñs plebem suam: ⁊ hereditatē suā non derelinquet. Quoadusq; iusticia cōuertatur in iudicium: ⁊ qui iuxta illā omnes qui recto sunt corde. Quis consurget michi aduersus malignantes: aut quis stabit mecū aduersus operātes iniquitatē? Nisi quia dñs adiuuit me: paulominus habitasset in inferno anima mea. Si dicebam motus est pes meus: misericordia tua dñe adiuuabat me. Secundū multitudinē dolorū meorū in corde meo: consolationes tue letificauerunt aīmā meam. Munquid adberet tibi sedes iniquitatis: qui fingis laborem in precepto. Laptabunt in animam iusti: ⁊ sanguinē innocentem condemnabunt. Et factus est michi dñs in refugium: et deus meus in adiutorium spei mee. Et reddet illis iniquitatez ipsorū: ⁊ in malitia eor̄ disperdet eos: disperdet illos dominus deus noster.

QUam illa verba nota sunt que p̄cedūt. Quid sit quarta sabbati: oportet nos diligentius perscrutari. Quarta sabbati est: a sabbato quarta feria: quo die dñs in principio mundi luminaria celi mirabili dispositione constituit. Hoc aptandū est ad sanctos viros: de quibus psalmus iste dicturus est. Qui merito celi luminarib⁹ comparantur: quoniā in terra celesti cōuersatione resplendent. Magno autem mysterio hunc ⁊ duos precedentes psalmos talium dierū cōmemoratione prenotauit: vt per significantias rerum: virtute videretur indicare psalmorum. Diuisio.

QUm respiceret propheta humanum genus detestabili persuasione confundi: et putari deum curam non habere mortaliū: quando versa vice iustos videbat cōtrarietate premi: ⁊ impios p̄sperit̄atibus eleuari. In prima parte dñm rogat: vt retribuat superbis per quos mundū tali estimatiōe cognouit esse vitiatū. Secūda parte ipsos inuehitur: qui stultis murmurationibus blasphemabant: vt deum putarent humanarū rerum sollicitudinē non habere: dum ipse creaturis suis probetur intelligentiam prestitisse: beatū illum estimans qui mundi istius felicitate despecta in diuina reuerentia perseuerat. Tertia: ad eorum animos inuitandos dominū sibi dicit fuisse refugium: et futurū vindicem fore peccantium. Expositio.

QUos vltionum dñs: deus vltionum libere egit]. Uidēs p̄pheta blasphemor̄ iniquitates in magnā prosiluisse licentiam: districtionē eis dñi / quasi terribilia fulmina cōminatur: vt tante maiestatis timore perterriti a suis peruersitatibus redderentur alieni. Dicit enim: De⁹ terribile nomen: qui ex timore descendit. Et vt dñm intelligas saluatorem: sequitur: Ultionum dñs: id est qui iudicaturus est mundū: ⁊ vltionibus iustis affligere veniet obstinatos. Quis ergo talī non terreatur auditu? Quis nō pauescat iudicem: qui se potest intelligere peccatorē? Repetit: Deus vltionū libere egit: id est nullo impediente iudicauit: sicut fecit quādo pharisei ⁊ potestatē habentib⁹ suas nequitias imputauit. Libere quoq; egit: quando in templo docuit populos tanq̄ potestatē habens. Sic ⁊ in alio loco pater de ipso dicit: Ponā super salutari meo: fidu- Ps. 11.
cialiter agam in eo. Qua p̄ropter cōstat eum egisse libere: cuius nec veritas reprehendi poterat: nec potestati obuiari posse constabat. In illo enim voluntaria humilitas: non patientie necessitas fuit. [Exaltare qui iudicas terram: redde retributionem superbis]. Exaltare dicit humili: qui ab impijs cōprehensus noscitur esse crucifixus. Sed q̄nis ista p̄ nostra redemptione pertulerit: tūc exaltatus est, coram discipulis in maiestate sua: quādo eū ad gloriā cōstat resurrexisse perpetuā. Orat ergo sanctissimus: q̄d scit esse vēturū. Non enim imperatiua verba sunt: sed per hec sententia certi animi ⁊ deuotio desiderantis ostenditur. Sequitur: Qui iudicas terrā: vt aperte demonstraret dñm christum: qui terram / id est homines terrenos matestatis sue dittione iudicabit. Et vt hoc de impijs debuisse aduertere: subiunxit: Redde retributionem superbis. Superbi enim illi sunt qui in sua malignitate deficiūt nec aliqua satisfactione ad dñi videntur misericordiā peruenire. Superbus autē et diabolus dicitur: et qui eius peruersitatibus obsecundat. Istis ergo retributio reddenda est cum audierint: Ite in ignem eternū Matth. 25.
qui paratus est diabolo ⁊ angelis eius. [Usq;quo peccatores dñe: usq;quo peccatores gloriabuntur]? Adhuc in sensu superiore persistens: de illis peccatorib⁹ dicit: qui obstinata voluntate durescūt. Dicendo enim: Usq;quo peccatores gloriabuntur: illud seculū significat: in quo superbie sue non habent modū. Nam in die iudicij gloriari nō possunt: qui penas debitas consequuntur. Repetitio enim ista: dolorem diuturne expectationis ostendit: quia semp innocentibus grauis est criminosor̄ conspecta iactantia. [† Pronunciabūt Al. effabūt
et loquent̄ iniquitatē: loquentur oēs qui operant̄ iniusticiā]. Pronūciare / est aliquid corā aliis publica voce WES
narrare. Dicit enim de illis qui non solū corde concipiunt mala: verūetiam ea sub libertate dissemināt: vt et se perdāt ⁊ alios deceptos inficiant. Sequitur: Et loquentur iniquitatem. Cum sit ꝓnunciare loqui: illud michi significare videtur: vt ꝓnunciationes: publicas suasiones debeamus accipere. Loqui autē: licet priuatas collocutiones aduertere: ne q̄ tempus esset q̄ a culpis improborū redderet alienū. Iniquitatē vero ad vtrūq; pertinere non dubiū est: quia de illis dicitur qui puerilis loquacitatib⁹ efferuntur. Uerū ne illud loqui solūmodo sermonū esse sentires: addidit: Qui operantur iniusticiam: vt ⁊ sermone ⁊ opere detestabiles fugiter apparerent. Diligenter autem intende: quemadmodum usq; ad finem diuisionis huius augmenta semper sceleruz facit. Quod schema dicitur Clymax: SCHE.
id est gradatio. Exaggerantibus enim: ad superiora creseret decorus ascensus est. Quod etiam in virtutibus fecit apostolus dicendo: Quis nos separabit a Rom. 8.
charitate christi? Tribulatio: an angustia: an fames an nuditas: an persecutio: an gladius? ⁊c. [Populum

tuū dñe humiliauerūt: ⁊ hereditatē tuam vexauerūt]. Populū tuū: veros dicit fideles: quos idē phibet humiliatos: qm̄ deo fieri cōtumelias audiebant. Necesse est enim deuotū famulū dolore cruciari: quādo irreuerentissimū aliquid de dño ꝓtingit audire. Hereditatē vero: populos significat christianos: quos ideo dicit esse vexatos: quia innumeris cladibus eos supbi p̄secutores atterere tentauerunt. Et respice q̄ moderato verbo vexatos dicit esse nō p̄ditos: quia semp fideles tētatione p̄ficiūt: ⁊ quāto plus illis humana vis ingeritur / tāto amplius defensio supna p̄stat̄ur. Sicut salomon dicit: Argentū probat ignis: ⁊ homines acceptos Eccli. 27.
tentatio tribulationis. [Uiduā ⁊ aduenā interfecerūt: Ibidē. 4.
et pupillos occiderūt]. Legitur quoq; Esto pupillis vt pater: ⁊ pro marito matri illor̄. De aduena quoq; in Deuter. 10.
Pentateucho sic iuberur. Peregrinū ⁊ aduenā nō nocebis. Aduene enim ⁊ ipsi fuistis in terra egypti. Hic ergo vt crimen exaggeret: interfectas ait viduas: aduenas ⁊ pupillos: vt quos dñs tuendos atq; iuuādos
esse p̄cepit: eis manus scelerata non parceret. Ecce Alph.
argumentū quod dicūt oratores a laude rei lese: quam bene tūc veritas p̄fudit: quod nūc ad vsus verisimilis subtilitas humana cōuertit. [Et dixerunt non videbit dñs: nec intelliget deus iacob]. Exaggerauerūt supbi nequitias suas: vt homicidijs atq; oppressionibus innocentū ad cumulū malit: blasphema quoq; verba subiungerent. Que figura dicitur Sarcosmos: quasi vsq; SARCH.
ad pulpas penetrans hostilis irrisio. Dicebant enim dñm nō videre que ꝓbabantur sub iniq̄tate peragere: estimantes mala sua nō respici: quādo se nō sentiebāt sub celeritate percelli dementes: qui patientiam dñi traxerunt ad infirmitatis iniurias: cum facta sua nec videre eū dicerent: nec intelligere posse sentirent: dum Ezech. 18.
ille pius moderator exclamet: Nolo mortem peccatoris: sed vt cōuertat̄ ⁊ viuat. Deus aūt Jacob dicit: de⁹ christiani populi. Solet enim hoc nomē scriptura diuina repetere: quia per ipsum subsequens catholica significatur ecclesia. [Intelligite nunc qui insipientes
Al. non hz. † estis in populo: ⁊ stulti aliquando sapite]. Exposita cōsuetudine malignor̄: venit ad secundā partē in qua eos cōmonet vt tandē aliquando a nefanda p̄suasione discedant. Insipientes illos vocat: qui in ecclesia constituti: seculi istius felicitate mordent. In populo aūt ideo subtunxit: quia prauas intelligentias suis cōuenticulis publica voce denūciant: ⁊ docere videntur q̄ ipsi pessima intentione didicerunt. Stultos autem illos dicit: qui vere religionis experti aperta contradictione blasphemant dicentes: nec videre deum quod homines faciunt: nec intelligere que delinquunt. Sequitur: Stulti aliquādo sapite: id est dementes aduertite dñi pietatē: qui talia putatis dñm negligere: que suis p̄ceptis cognoscitur inhibere. [Qui plantauit
Al. aut aurem nō audiet: aut qui finxit oculū non considerat? Qui corripit gentes non arguet: † qui docet hominē scientiam]? Istis duobus versib⁹ per singulas sententias decurrit pulcherrima nimis ⁊ absoluta probatio: que tamē increpatiue legenda est. Dicit enim: Qui tribuit aurem diuersis creaturis suis: sibi denegauit auditum? Qui plasmauit oculū non habebit aspectum? Qui predicationibus prophetarū gentes arguit: ipse minime iudicabit? Qui docuit hominē scientiam: ipse rationis indigaus pmanebit? Quin potius artifex rerum modū vniuscuiusq; dispensans: nulli creaturarū tantū tribuit: quātū in se esse cognoscit. Desinat ergo vana p̄sumptio imaginari velle falsissima. Sola enim diuinitas est: que ola veraciter: ola potest nosse pfecte. Inspiciamus etiam q̄ pulchre locutionis ordo decurrat. Dicit enim: Qui plantauit aurē: ⁊ non sequitur: nō habet aurē: sed dixit: non audiet. Talis etiā modus locutionis sequitur: Aut qui finxit oculū: non dixit / non habet oculū: sed dixit / nō cōsiderat: vt ostenderet virtutes audiendi videndiq; in deo esse nō mēbra. Quas argumentationes breues atq; lucidissimas enthymemata: id est mentis ꝓceptiones dialetici appellare voluerūt. Has p̄ breuitate sui oratores frequēter, ꝓpter distinctionibus aptauerūt. Hic autē syllogismus con- Syll.
stat ex ꝓpositione ⁊ cōclusione: sibi tamen vtriq; contrarijs: sicut hic factū est. Nam proposuit: Qui plantauit aurem: cōclusit ex cōtrario: non audiet: ⁊ reliqua que in eo versu sequunt̄ hutusmodi. [Dñs † nouit co- Al. scit
gitationes hominū: qm̄ vane sunt]. Posti illa que dixerat: sequitur vera sententia: qm̄ talīū hominū cogitationes oino sunt vanissime. Et bene dicū est: Dñs nouit: quia ipsi se per se nosse non possunt: qui prauis cogitationib⁹ occupantur. Uanū enim dicimus: quicqd a veritate discedit: quicqd ꝓficium nō habet fructū. [Beatus homo quē tu erudieris dñe: ⁊ de lege tua docueris eū]. Cōtra vanos bene ponitur Beatus. Nam sicut illi caducis cogitationibus illuduntur: ita isti doctrine celestis veritate firmantur. Uenit ergo ad illos: quos in titulo psalmi celi luminarib⁹ cōparauit. Sed hoc beatitudinis genus quēadmodū ꝓueniat: consequenter exponit dicens: Et de lege tua docueris eum. Isti enim non vanitatib⁹ illuduntur: sed vera doctrine qualitate cōplentur: fiuntq; reuera beati: q̄m celestis sapientie munera perceperūt. [Ut mitiges † eū a die- Al. et
bus malis: donec fodiatur peccatori fouea]. Istud tā sancte legis constat esse beneficiū vt in aduersis mundi istius discat christianus patientiā: qua mitigantur semper aduersa. Legitur enim: Expectans expectaui Ps. 39.
dñm: ⁊ respexit me: ⁊ his similia. Dies autē mali sunt: quādo insultare cernūtur iniusti: quādo persecutorib⁹ fauet mundana felicitas. Sed vide quid sequitur: expectandū esse donec fodiatur peccatori fouea: hoc est: cum dies eius sepulture ꝓuenerit: quādo iam nō supbiunt impij: nec viterius de ꝓsperitate gaudebūt: sed tūc recipiūt quod hic corrigere distulerūt. [Quia non repellet dñs plebem suam: ⁊ hereditatē suam non derelinquet]. Q̄m superius dixerat: Ut mitiges eū: nunc asserit non esse repellendū: quē ꝓpter coronale premiū paruo tēpore cōmemorat esse fatigatū. Plebem vero suā: designat fidelissimos christianos: qui ad dominū pura mentis intentione festinant. Sequitur: Et hereditatem suam non derelinquet. Hereditas est humana: que ad successorē prioris dñi migratione transferrur. Nam hereditas christi: licet sit eius sanguine cōquisita: nunq̄ suū perdit auctorem: sed cū ipso nichilominus possidetur. [Quoadusq; iusticia cōuertatur in iudicium: et qui † tenent eam: omnes qui recto Al. iuxta illam
sunt corde]. Justicia hominū tunc cōuertitur in iudicium: quādo apostoli vel qui eorū meritis proximant (sicut eis ꝓmissum est in euangelio) sederint sup duo- Matth. 19.
decim sedes iudicare cū christo. Ista enim iusticia fidelium: que in hoc mundo examine subiacet impiorū: ibi omnes proteruos superboscp iudicabit: sicut dicit apostolus. Nescitis q̄m angelos iudicabimus: quāto 1. Corin. 6.
magis secularia? Et ne isti qui essent forsitasse dubitares: sub interrogatione requiritur: Qui tenent eam: id est iusticiā. Respondit: Omnes qui recto sunt corde. Recti corde sunt oēs sancti qui diuine regule cōiuncti

Al. cõsurget

deulos nõ sequuntur errores. [Quis † exurget michi aduersus malignantes: aut quis stabit mecũ aduersus operantes iniquitatẽ]? Venit ad tertiam partẽ: in qua sibi cõtra malignos spũs solũ deũ adiutorẽ esse testatur. Et quia nullus est hominũ qui ꝓpriis viribus aduersus eos ꝓficere prevaleat: interrogatiue legendũ est: Quis exurget michi: id est nemo pro me aduersus demones certaturus assistit: dũ eos potius hoies malis imitationib⁹ subsequantur. Aduersari enim hostis est: nõ sequacis. Addidit: Aut quis stabit mecũ aduersus operãtes iniquitatẽ: quasi in acie certaturus: quasi diuersis iaculis vulnerãdus: vt nõ man⁹ inserẽdo vincat: sed ad victoriã magis patiẽdo pueniat. Istud enim tale certamen est: vt vincat qui sustinet: et ꝙdt ille qui vulnerat. Quẽ sensum et apls dicit: Non est nobis colluctatio aduersus carnẽ et sanguinẽ: sed aduersus principes et potestates tenebrar⁹ harum: aduersus spũalia nequitie in celestibus. [Nisi q⁹ dõs adiuuit me: paulominus habitasset in inferno aia mea]. Attendẽs pius ad humanam imbecillitatem: nusq̃ sibi reperit adiutorẽ: sed ꝙuersus ad dñm: statim quod opitulari posset inuenit. Dicit enim: Nisi quia dõs adiuuit me: in illã foueam protinus incidissem: in qua peccatores certũ est posse demergi: hoc est: Paulo minus habitauerat in inferno aia mea. Uanis enim ꝙsuasionibus potuisset decipi: nisi meruisset a dño liberari. [Si dicebam motus est pes meus: misericordia tua dñe adiuuabat me]. Hic beneficiũ celerrime ꝓfessionis ostenditur: vt cum se lapsum diceret: statim munera diuina sentiret: qui felici sorte liberatus inde reatum euadere prevaluit: quia culpã iudici non negauit. Sic petrus cũ vocatus gressib⁹ fluctuãtibus calcaret undas maris expauit: sed ideo cito meruit liberari: quia infirmitatẽ suam obstupitus exclamauit: cui statim affuit misericordia diuina: dum tensa manus eripuit: quẽ diffidentia cauenda mergebat. Tantũ enim valet in principijs accelerata cõfessio: vt ante indulgentia subueniat q̃ pena percellat. [Scõm multitudinem dolor⁹ meor⁹ in corde meo: consolationes tue letificauerũt animã meam]. Multa quidẽ vulnera: sed sufficiens olim medicina quãdo sm dolores asperos cõsolatoria dicit venisse remedia. Nã quod ait: In corde meo: suas significat saluberrimas cogitationes: vt cũ retributiões eternas mente reuolueret: mala temporalia sine dubitatione despiceret: et cõfortatus inde sumeret remedium: vnde se peruenire iudicabat ad christũ. Ipse sunt consolationes que letificant animas: q̃uis corpora videant afflicta. [Nun quid adheret tibi sedes iniquitatis: qui fingis † dolorem in precepto]. Negatiue dicendũ est: Nũquid particeps tui erit thronus insidiarũ? Quia iusto dño non potest proximare: nisi quod eius cõstat regulis cõuenire. Sic per speciem octauã definitionis: que grece dicitur κατα αφαιρεσιν του εναντιου: latine priuantiã cõtrarij: negãdo quod non est definitur qui sit christus domin⁹. Sedes enim iniquitatis est mũdi istius voluptuosa possessio: que dño adherere non potest: quãdo suos famulos ne rebus talibus caperentur admonuit. Preceptũ enim ipsius continet: Beati qui lugent: qm ipsi cõsolabuntur. Et iterũ: Beati qui persecutionẽ patiuntur ꝓpter iusticiã: qm ipsor⁹ est regnũ celor⁹. Fingere enim aduertimus plasmare: vnde et figulũ bene solemus vasorum dicere formatorem. Nam et ille qui mentitur: aliquid sibi videtur confingere. Unde hoc verbũ multis rebus apponit: sed ꝓgrue tũc intelligit: quãdo causis aut ꝓfectis cõuenienter aptatur. [Captabũt in animã iusti: et sanguinẽ innocentem cõdemnabũt]. Hoc frequẽter legimus in martyribus factũ: vt truculẽti ꝓsecutores aliquo dolo intercipere nitantur alias innocentes. Captabũt enim dixit: quasi captiose tractabũt: quia verã causam criminis in talibus inuenire nõ possunt. Istud aũt q̃ sequit: sub execratione legendũ est: Et sanguinẽ innocentẽ cõdemnabunt: vt q̃ sceleribus datũ est: improbitas hoim virtutibus tribuere non recusет. Sanguis enim ꝓ dolore petit sancti: cui laus et obsequiũ debuisset offerri. Hoc et ad dñm saluatorẽ potest referri: qui vere innocens atq̃ immaculatus pro nostra redẽptione sententiã iniuste ꝓdemnationis excepit. [Et factus est michi dñs in refugium: et deus meus in † auxilium spei mee]. Ut ostenderet ꝓsecutiones hominũ nil valere: eo tẽpore magis dicit diuinũ sibi prouenisse refugiũ: q̃ superba humane ꝓsecutionis inflata est. Per hanc enim sancte martyrũ germinant palme: per hãc coronalis illa beatitudo preparatur: per hãc nuptialis stola cõceditur: per hanc celor⁹ regna referantur: et quicquid desiderio magno petitur: ipsa potius sentiente prestat. Sequitur Et deus me⁹ in auxiliũ spei mee. Dum dicit Auxiliũ: ostendit se adhuc esse passurum. Propter hoc deniq̃ addidit: Et spei mee: q̃m hic spem habemus non rem tenemus. Sed cũ illud tempus reuelationis illuxerit: spem relinquemus: quia tã nostrũ desiderium possidebimus: sicut dicit apls: Nã q̃ videt q̃s q̃d sperat: si aũt q̃ nõ videmus speramus: per patientiã expectamus. Quapropter sicut clamore sanctorũ in superiorib⁹ ꝓpheta declarauit dicendo: Usq̃quo peccatores dñe: usq̃quo peccatores gloriabuntur: ita nũc ponẽdo: Et factus est michi dñs in refugiũ et deus meus in auxiliũ spei mee: causam totius hesitationis abscidit. [Et reddet illis iniquitatẽ ipsorũ: et in malitia eor⁹ disperdet eos † dñs deus noster]. Ecce omnis dubitatio saluberrimo fine curata est. Nã illos quos dicebatur dñs non videre: nec intelligere: oportuno tempore retribuet illis operationes suas. Sed intelligam⁹ quid sit quod dicit: Et reddet illis iniquitatem ipsor⁹: et in malitia: id est retribuet malis sm vota nequitie sue: nõ sm illud bonũ quod videntur facere nescientes. Nam qui sanctissimos persequuntur: ad celorum quidem regna transmittunt: sed credunt se perdere: quos statuerint iniqua voluntate trucidare. Uerũ isti tales in illa parte iudicandi sunt in qua malitiam concepisse noscuntur. Et nota q̃ hoc nomen malitie: omnium criminũ capax esse dicat. Nã sicut charitas multifarias virtutes continet: ita malitia crimina diuersa cõplectitur. Disperdet eos: id est a suo regno efficiet alienos: vbi incõprehensibilem penam sustinent mali: cum a tanto munere redduntur extranei. Conclusio.

Ephe.6.

Al. aditorium

Al. disperdet illos

Matth.5. Ibidem.

¶ Respiciamus hunc psalmũ quo decore resplendeat: quẽadmodum illi murmurationi competenter obiectus est: qua maxime laborat humanitas. Nullus inuideat perituris: nullus felices estimet qui sub eternitate damnandi sunt. Amemus potius afflictiones: que faciunt ꝓpetuo felices. Nam si amarã medici potionẽ nõ respuimus: vt mereamur temporalẽ suscipere sospitatem: quis istud sane mentis affectare non debeat: q̃ se ꝓpter eterna gaudia subtre posse cognoscat? Maxime cum in ipsis miseriis amplius opituletur nobis dextera creatoris. Et ideo non debemus esse solliciti: quia non nos talis impugnat: qualis est ille qui vindicat.

¶ Explicit expositio in psalmum. 93.

Al. laborẽ

¶ Laus cantici ipsi Dauid. xciiij.

Venite exultemus dño: iubilemus deo salutari nostro. Preoccupem⁹ faciẽ eius in cõfessione: et in psalmis iubilemus ei. Qm deus magnus dñs: et rex magn⁹ sup oẽs deos: qm non repellit dñs plebem suã. Quia in manu eius sunt oẽs fines terre: et altitudines montium ipsius sunt. Qm ipsius est mare et ipse fecit illud: et siccã manus eius formauerunt. Venite adoremus et procidam⁹ et plorem⁹ ante dñm qui fecit nos: quia ipse est de⁹ noster. Et nos popul⁹ pascue eius: et oues manus eius. Hodie si vocem eius audieritis: nolite obdurare corda vestra. Sicut in irritatione: sm diem tẽtationis in deserto. Ubi tentauerunt me patres vestri: probauerunt et viderũt opera mea. Quadraginta annis offensus fui generationi illi: et dixi semp hi errant corde. Et isti non cognouerunt vias meas: vt iuraui in ira mea si introibũt in requiem meam.

Virtus psalmi istius: nec obscura nominũ interpretatione predicit: nec hystorie alicuius similitudine declarat: sed hoc apte breuiterq̃ pre foribus legitur: quod in penetralibus inuenitur. Laus vocis: significat deuotionẽ. Canticũ: hylaritatẽ mẽtis: q̃ in opere psalmodie vtrũq̃ debet esse sociatũ: quatenus officiũ lingue nostre ꝓiuncto gaudio compleatur. Ipsi dauid significat dñm saluatorẽ: cui laus ista cantat. Nã principia psalmi de ipso canũt: posteriora vero ab ipso domino ꝓferuntur. Cõsidera q⁹ laudes humane augmẽtis et exaggerationibus efferuntur. Preconiũ vero diuinum qualibet excellentia dicatur retractatũ: ramen semper altius inuenitur. Diuisio.

Prouidens ꝓpheta turbã iudeorũ christo dño posse resistere: primo ingressu ad psalmodiam inuitat populos hebreorũ: laudes dñi dulcissima veritate describens. Secũdo ipse loquitur dñs christus: ne cor suũ induret idem populus iudeor⁹: et hoc eis cõtingat quod patribus eor⁹ qui non meruerunt terram repromissionis intrare. Sic mirabili dispensatione perfectum est: vt inuitationibus blandis primũ ꝓpheta populos hortaretur: deinde ipse dñs obstinatissimos admoneret: quatenus corda eorũ lapidea considerata domini sui maiestate mollescerent. Expositio.

Venite exultemus dño: iubilemus deo salutari nostro]. Uelut quidã preco iudicis: exercitor populi gallus ecclesie orantes inuitat: vt de somno huius seculi euigilantes: laudes dño debeant iocũda exultatione cõcinere. Uenite enim illis dicitur qui longe positi sentiuntur: qui se necdũ fidei integritate iunxerũt. Nam q̃uis a domino non reddamur absentes: quoniã vbiq̃ totus est: tamen longinqui efficimur: cum actuum nostrorũ qualitatibus submouemur: sicut per ꝓphetã dño dicit: Populus hic labijs me honorat: cor autem eorum longe est a me. Deinde ad quas epulas inuitet ostendit. Ait enim: Exultemus. Sed quoniã est et seculi istius exultatio que maxime animos occupat infideles: addidit dño: de quo vera presumptione gaudeatur: vbi exultatio edificatione reperit: non vtiq̃ ruinam. Sequitur: Jubilemus deo salutari nostro. Jubilare: sepe diximus magnũ modũ esse leticie: qui q̃uis verbis nequeat explicari: tamen amplissima voce declaratur: intus esse designans gaudiũ: cui sermo non sufficit. Nam cũ dicit: Salutari nostro: significat dominũ saluatorem: qui nobis salutem mouendo cõcessit: patiendo exemplũ tribuit: resurgendo salutaria munera condonauit. Hoc enim verbo satis abũdeq̃ monstratũ est: cui laus ista diceretur. [Preoccupemus faciem eius in confessione: et in psalmis iubilemus ei]. Preoccupare: est ante aliquid facere: q̃ ille videri possit qui creditur aduenire. Faciem: dicit cõspectũ eius: quando tempore iudicij sui cunctis impijs terribilis apparebit. Confessione vero diximus duobus modis accipi debere. Confitemur enim cum dñi laudes religiosa deuotione persoluimus. Confitemur etiã quando peccata nostra penitentie satisfactione damnamus. Quod hic admonet fieri debere: vt ante iudicialem aduentum debeamus nostra facinora confiteri: ne veniens discutiat quod nos sine dubitatione cõdemnat. Sequitur: Et in psalmis iubilemus ei. Inspice quo moderamine cuncta disponat: confessioni tribulationẽ dedit: iubilationi letitiam: vt vtraq̃ rerum vicissitudine defecatus: fidelis deuotus anim⁹ offeratur. Nec vacat quod iterum iubilemus ait: vt rem nimis necessariam ex ipsa repetitione cognosceres. [Quoniã deus magnus dñs: et rex magnus super omnes deos]. Hinc iam per tres versus cause referũtur quare debeat domino iubilari. Que figura dicit Ethiologia: id est cause redditio. Dicendo enim: Quoniã deus magnus dño; ostendit nullũ esse potiorẽ. Magnus quippe non dicit nisi qui summe potestatis arcem tenere monstratur. Sequitur: Et rex magnus sup oẽs deos. Deos frequẽter legimus ab hoibus ꝓfectos: vt iouẽ: martẽ: saturnũ ceteraq̃ idola: sicut et in subsequenti psalmo dicturus est: Qm oẽs dij gentiũ demonia: dñs autẽ celos fecit. Legimus etiã deos: sanctos viros a dño ꝓstitutos: vt est illud: Deus stetit in synagoga deor⁹: in medio autẽ deos discernit. Sup illos aũt siue quos homines fecerunt: siue quos ipse fecit: rex est magnus oipotẽs christus: qui eos amplius excellit q̃ potest priuatis regia potestas eminere. Qui reuera ꝓprie dicitur rex: qm et creat oia et regit vniuersa. [Qm non repellit dñs plebem suã. † Qm in manu eius † omnes fines terre: et altitudines montiũ ipsius sunt]. Post magnitudinem dñi predicta: venit ad eius mirabile infinitaq̃ clementiam. Dicit enim: iudeã plebẽ dñm non repellere: quã sibi cognoscitur elegisse. Inde enim ꝓphete: inde apli: et multi fideles qui dño sincera mente crediderunt: sicut dicit apls: Quid dicemus fratres? Nunquid repulit dñs plebẽ suã quã prescivit? Absit. Nam et ego israelita sum ex semine abrãã de tribu Beniamin. Sequit: Quia in manu eius oẽs fines terre. Istud ad gentes ptinet vniuersas: que christo dño fidei deuotione subiecte sunt. Unus em̃ paries fuit plebs iudeor⁹: alter vocatio gentiũ: qui in angulari lapide. Cui christo dño venientes: ora quodãmodo sua insolubili charitate iunxerunt: de quo scriptũ est: Lapidẽ quẽ reprobauerunt edificãtes hic factus est in caput anguli. Adiecit: Et altitudines montiũ ipsi⁹ sunt. Altitudines montiũ: sunt

Esa.29.

Al. disperdet

Al. Quia Al. sunt

Matth.21.

potestates seculi honorescz terrent: quos ideo dicit eē dñi: ne de ipsorū elatione turbemur. Nam licet mare ventis sentientibus intumescat: habet tamen terminū iuris sui: sicut potestates seculi mensurā dispositionis accipiunt: cuius incaute de sua potestate gloriantur.

Alf. siccam Alf. foumauerunt

[Cui ipsius est mare z ipse fecit illud: z † aridam manus eius † fundauerūt]. Mare/significat gentes: que in hoc seculo diuersis vitiorum flatibus cōmouentur. Quas ideo dicit factas a dño: vt oia voluntati ipsius subiecta esse cognosceres. Omnis enim q̄ res aliquas operatur: in sua potestate habet illa que facit: sicut et aliud psalmus dicit: Omnes gentes quascūq; fecisti: venient z adorabūt coram te dñe. Sequitur: Et aridam manus eius finxerunt. Dixit mare: nunc dicit: z aridā que terra merito intelligitur: quia p̄ se semp̄ arida est: nisi aut fluuiorū: aut imbrū inundatione rigetur. Sic et nr̄a corda ad bonos fructus sterilia atq; arida sunt: nisi dñi misericordia compluant: z instabiles nos atq; titubantes dono sue misericordie fundare dignetur.

Ps. 88.

Quapropter sicut superius dictū est: his omnibus iungendum est: Jubilemus ei. [Venite adoremus z procidamus † ante eum: † ploremus ante dñm qui fecit nos]. In principio psalmi inuitat populos ad tribulationē: nūc hortatur ad penitētie sospitarē: merito quia prius ad exultationē rudes ppls inuitauit: ne adhuc trepidātib⁹ imponeret qd̄ pauescere potuissent. Sed postq̄ dñi gloria potētiaq; narrata est: apte confessionem plorationis imposuit: qñ instructus animus non potuisset respuere salubrem pōtionem. Et nota q̄ hic sancte orationis forma tribuitur. Adoremus enim dicit: corporis nos inflexione curuemus. Procidam⁹ autē: ante ipsum nos pternamus totaq; mēbroꝝ effusione tendamur.

Alf. non hz Alf. Et

Qd̄ fieri solet qñ animus nimia compunctione flāmatus: precū humilitate deponit. Adiecit: Et ploremus ante dñm qui fecit nos. Magna fiducia est ante illum gemere qui nos dignatus est sua pietate plasmare. Cito enim cognoscit factura suā: si ad se nostra viderit corda cōuersa. Ante dominū est ergo ploranda: ploratus effundere: z pessima facta damnare: vt earū rerum indulgentiam mereamur: quas dñi timore deserimus. Nam si tota cordis puritate depiecemur facile nos qui fecit et reficiet. Sic per figuram

SCHE.

Alf. pascue Alf. manus

Characterismos: orantiū imago describitur est. [Quia ipse est dominus de⁹ noster. Et nos populus † eius et oues † pascue eius. Hodie si vocem eius audieritis]. Triplex causa redditur quare dñs debeat adorari. Primum: quia ipse est de⁹ noster: vt iuste illi videatur munus adorationis offerri. Deinde: quia nos sumus populus eius. Sequitur: Et oues pascue eius. Hoc est tertiū quod cōstat esse promissum. Dicit enim iterū quid sint fideles: vtiq; oues pascue dñi. Pascua significant supna dona: quib⁹ anima suaui epulatione saginatur. Et bene definitū est quid sit popul⁹ christianus: oues pascue: qui eternis delitijs felici sorte satiatur. Oues: significant cordis simplicitatē: quā habere cōstat populū qui pastori suo mansueta pietate consentit. Sed his omnibus proponitur vna conditio: Hodie si vocem eius audieritis: scilicet quam subter dicturus est. Nam qui vocē ipsius non audit: nec grex ipsius dicitur: nec in pascuis collocatur: sicut in euāgelio legitur:

Joan. 10.

Oues mee vocē meā audiunt: z sequuntur me: et ego cognosco eas: z nullus rapit eas de manu mea ⁊c.

Hebr. 3.

Hodie/significat semp̄: quia iugiter audiēdus est: qui salutariter monet. Cuius sermonis vim a postolus potenter expressit. Sed adhortamini vosmetipsos p singulos dies donec hodie cognominatur. Hactenus propheta locutus est: nunc subsequentia videamus. [Nolite obdurare corda vestra. Sicut in † exacerbatione

Alf. irritatione.

pm diem tentationis in deserto]. Peruentū est ad ingressum secundū: vbi iudeos dñs saluator alloquitur: ne parentū suorū obstinationibus imitaris: a requie dñi reddātur alieni. Dicit enim: Nolite obdurare corda vestra: quia non credentiū corda oīno lapidea sunt. Et vere filiis cōparanda: que imbrē fructiferū non recipiūt: quia sterilitatis sue ariditate durescunt. Ponit quoq; exempla celeberrima: vt qui eos obstinatos esse nouerat: notissima calamitate terreret. Tentatio enim iudaica: sicut in exodo legitur: ptra Moysen gra

exo. 16. 7. 17

ui murmuratione surrexit: dicens nec escam sibi in deserto dari: nec aquam potabilem diuina largitate concedi. Rem quidem necessariam postulabant: sed ideo fuit eoꝝ detestabilis voluntas: quia non est credita in diuinitate potentie. Quapropter culpa illis parentū necessarie reperitur: vt debita vindicta timeat. [Ubi tentauerunt me patres vestri: probauerunt † me z vi-

Alf. non hz.

derūt opera mea]. Ubi sicut superius dixit: significat in deserto. Illic enim fragilitas humana deum tentauit: sed statim virtus diuinitatis apparuit: quādo escauit ex aere: potus ex lapide. Sed petra produxit aquas: corda vero infidelium duruerunt in lapideā siccitatem. Sed que dementia est adhuc sequi prauitates illoꝝ: in quibus tam vehementer cognoscitur vindicatum? Nam cū dicit: Patres vestri: et eos quoq; significat obstinatos: quia illum vnusquisq; habet patrem quē cognoscitur imitari: sicut iudeis in euangelio ipse dñs dicit: Vos ex parte diabolo estis. Sequitur: Pro-

Joan. 8.

bauerūt me z viderunt opera mea. Probauerūt vtiq; quando māna esurientibus pluit: quando illis coturnicum tributa est multitudo: quando in rigue aque de saxoꝝ siccitate fluxerūt. Nam quod addidit: Et viderunt opera mea: infidelitas eoꝝ arguitur: qui carnalibus oculis intuti sunt quod cordis lumine minime crediderūt: z ideo viderunt dixit: non crediderūt. [Quadraginta annis † proximus fui generationi † huic: et

Alf. offēsus

dixi semp † isti errant corde. Et † ipsi nō cognouerūt

Alf. illi

vias meas]. Tempus hoc in magnū sacramentū pro-

Alf. hi

batur esse memoratū. Nam cuius quadraginta dieb⁹ ad

Alf. isti

mysticum numerū dñs ieiunauerit: cum alios quadraginta dies cum apīs post resurrectionē fecerit vt totus mundus crederet: iudei obstinati reperti sunt: qui quadraginta annorum beneficijs acquiescere noluerūt. Quib⁹ ideo paratur maior ruina: quia in eis grandescit diuturna superbia. [† Quib⁹ iurauī in ira mea:

Alf. Ut

si introibunt in requiem meā]. Duobus modis iurare dicitur deus. Jurat placidus atq; mitis: sicut in alio psalmo legitur: Semel iurauī in sancto meo si Dauid

Dōō.

mentiar. Hic aūt iurare dicitur iratus: quia vindictā noscitur cōminari. Sed hoc iusiurandū ad firmitatem

Pō. 88.

pollicitationis manifestū est pertinere. Nam si homines iurant vt promissa custodiant: quanto magis iurare dicitur deus: vt res predicte necessaria stabilitate consistant. Sed ille per se iurat qui non habet portiorē sicut et ipse abrae dicit: Per memetipsum iurauī dicit dñs: nisi benedicens benedicam tibi. Humanitas

Gen. 22.

aūt inuocat deū: qz ipsum perfidie nouit vltorē. Hinc est q̄ homines phibentur iurare: qñ ppria possibilitate non valent promissa complere. Quid ergo iurat dñs? Quoniā non introibunt in eius requiē obstinati: sed eterna mors suscipiet: qui non meruerunt ad satisfactionis eius munera peruenire. Merito siquidez ad

Hebr. 4.

requiē intrare non possunt: qui ipsum christū tanquam tranquillitatis offendunt. Perscrutandum est autem quid sibi velit q̄ dicit Si introibunt in requiem meā? Quem locū gentū docto: rali modo explanat dicēs: Et requieuit deus in die septima ab omnibus operibus suis. Qui ergo ingressus est in requiē eius: etiam ipse requieuit ab operibus suis: sicut et a suis deus. Significat enim beatitudinis illius tempus: quando tusti post agonem seculi istius eterna requie perfruuntur. Quod impijs vtiq; non dabitur/qui sua malignitate duruerunt. Conclusio.

Audite Judei sacrilega mente durati: vt si beneficia non recolitis/saltē debita supplicia formidetis. Quid est aliud in requiem dñi non introire: nisi perpetua tormenta suscipere? Novos implicet quesumus error: alienos: patrum vestrorum desideria meliore cōditione mutate. Si aquas in siccitate poscitis: ad fontem dñi conuenite. Si manna desideratis: corpus dñi saluatoris accipite. Illa dederūt vestris patribus penam: vobis ista tribuunt requiem sempiternam. Quinimmo priores vestros fide superate: incredula eorum corda respuite. Audientes illuminationem diuinam credite: quod illi etiam videntes cecati noluerunt voluntate recipere. Nolite dissimulare dum tempus est: nam sustinebitis postea iudicē: si modo nolueritis agnoscere monitorem.

Explicit expositio in psalmum. 94.

Canticū Dauid quando domus edificabatur post captiuitatem. Xcv.

Cantate dño canticū nouū: cātate dño oīs terra. Cātate dño z benedicite nomini eius: annūciate de die in diē salutare eius. Annūciate inter gentes gloriā eius: in oibus populis mirabilia eius. Quia magnus dñs et laudabilis nimis: terribilis super omnes deos. Quia oēs dij gentiū demonia: dñs aūt celos fecit. Cōfessio z pulchritudo in cōspectu eius: sanctimonia z magnificētia in sanctificatiōe eius. Afferte dño patrie gentiū/afferte dño gloriam z honorē: afferte dño gloriam nomini eius. Tollite hostias/z introite in atria eius: adorate dñm in atrio sancto eius. Cōmoueatur a facie eius vniuersa terra: dicite in gentibus qz dñs regnauit. Etenim correxit orbem terre qui non cōmouebit: iudicabit populos in equitate. Letent celi z exultet terra/commoueat mare z plenitudo eius: gaudebunt campi/z omnia que in eis sunt. Tunc exultabūt omnia ligna syluarū a facie dñi qz venit: qz venit iudicare terram. Judicabit orbem terre in equitate: et populos in veritate sua.

Quantū ad litterā ptinet tēpus illud significatur in titulo: cū a Zorobabel filio Salathiel post captiuitatē templū Hierosolymitanū constat esse reparatū: qd̄ scz ad superficiem terre Chaldeoꝝ manus inimica destruxit. Sed cū nichil tale in subsequētibus di-

catur: nec aliquādo titulus discrepet a narratione psalmorū: restat vt eū spiritualiter exquirere debeamus. Destructa domus edificat: quando aia post captiuitatē peccati ad intelligētiā veritatis cepert (dño prestāte) remeare. Domus em̄ ista. i. vniuersalis ecclesia in qua christus inhabitat/viuis lapidib⁹ semp̄ extruitur: qz quotidie de cōfitentibus edificatiōis cumulus augmentū: nec edificare desinit donec vsq; ad finem seculi predestinatorū numerus impleatur. Mente sane condendum est psalmū hūc secundū esse eorū qui de primo/z secundo aduentu dñi ploquuntur. Diuisio.

In prima parte psalmi cōmonet ppheta generalitatem cantare dño: z in toto orbe terrarū annūciare dñice incarnationis aduētum: qm̄ super omnes deos verus est dñs. Secunda parte diuersas admonet gentes vt primo semetipsos offerant: postea munera predicatiōis exoluant/dñi aduentuz vtrūq; cōmemorans: quādo est iudicatus ab homine/z quando iudicaturus venerit mundum. Expositio.

Cantate dño canticū nouū: cātate dño oīs terra]. Superiore psalmo cōmonuit ppheta iudeos: vt deposita duritia cordis ad credulitatē venirent dñi christi. Sed qz in illis permāsura erat obstinata malignitas/ contenēter nunc admonet gentes: vt canticū nouum debeant edicere. Cantat em̄ dño canticū nouū: qui vetere homine deposito p gratiā baptismatis feliciter innouat. Et tūc de ipso domus dñi edificat: quādo post imperū diaboli in numerū beatissime cōgregationis acquirit. Iste cantus est/qui mentē purissimā consolatur: ista modulatio/que medullitus delectat: quādo vere cantat ala/que se a peccatis per dei gratiaz estimat esse liberandam. Sequit Cantate dño oīs terra. Repetitio ipsa suauis est: nec in taliverbo pōt esse fastidiū/vbi se nulli⁹ explere valet affectus. Dicēdo em̄ Omnis terra/catholicā significant ecclesiā: que per cunctū orbē nosci esse diffusa. Breui em̄ compēdio z iudeū cōfutauit: qz gētes admisit/z donatū destruxit: qz generalitati cōfessionis gratiā non negauit. Nā vt boies intelligeres Cātate dixit: q reuera possunt laudes dñi psonare. Deinde qz pluraliz numerū apposuit ad terrā: qd̄ vtiq; nō cōueniret/si tellurē voluisset intelligi. [Cantate dño/z benedicite † nomē eius: † benē nūciate de die in diem salutare eius]. Nō vacat q̄ ista repetitio trino decore cōstructa est. Laus ei christi tot⁹ honor est trinitatis. Ipsius quippe nomen benedicimus: quādo salutare nostrū per ora cōfitemur.

Alf. nomini. Alf. annunciate.

Que figura dicit Epimone. i. repetitio crebra sententie: siue in laudibus/siue in vituperatiōibus decēter adhibita: magnā vim exaggerationis accumulat.

SCHE.

Sequit Benenūciate de die in diē salutare ei⁹. Dies de die/duos significat dies absolute: qd̄ pertinere ad scripturas testamēti noui z veteris estimam⁹: qz vtreq; eterni solis claritate resplendēt. Et inde bñ nūciat salutare dñi/p quas z venturus/et venisse mōstratus est. Prophete siquidē p̄miserūt aduentū: euangeliste venisse declarārunt. Itaq; factum est: vt duo celestes dies annūciasse ei⁹ gloriā cōprobent. [Annūciate inter gētes gloriā eius/in oibus populis mirabilia ei⁹]. Cū superius dixerit Nunciate salutare eius: hic dicit Annūciate gloriā ei⁹: qd̄ vtrūq; aptissime positū est. Dñs ei saluator nūciandus erat: gloria vero ei⁹ annūcianda p gētes: qz tanti miraculi predicabāt auctorē. Audiat iude⁹/ seq; intelligat z tumacie sue iniquitate

Universidad de Navarra Biblioteca General

contemptū:q; non dicit hebreis annunciate/sed gentib⁹. Et ne hoc aliter possis aduertere:addidit quoq; In ois̄bus populis: quo dicto vniuersas gētes absoluta ratione cōplexus est. Sequit Mirabilia ei⁹.i. incarnationis arcanū:qui dū sit altissimus/factus est p nobis liberādis humillimus. Intelligamus aūt q̄rū pfecerit edificatio sancte domus: q̄ totuz orbē noscit cōplexa terrarū. [Mn̄ magnus dn̄s et laudabilis nimis:terribilis est sup oēs deos]. Hic dicit quare miracula eius debeant t glorias p̄dicari:qn̄ magnus est dn̄s. Que figura ꝺ: Etiologia.i. cause redditio. Magnus ad potestatē ptinet: q; super cūcta potētioꝛ est. Laudabilis ad pietatē: qn̄ dū essem⁹ captiui/p̄cioso sanguine nos redemit. Nimis aūt/cōgruit adstruz: q; nec q̄tū magnus/nec q̄tum laudabilis sit poterat explicari. Sed qn̄ cōsiderantie estimatio deficit: pulchre addidit Nimis: ita nō exponēdo qꝺ intendebat significauit vberrime:t declarauit nō cōprehendēdo qꝺ voluit. Sequit Terribilis est super oēs deos. Hic debemus aduertere deos: quos sibi gentilitas impia presumptiōe cōposuit. Nam eos in sequenti versu manifestat:qn̄ q̄uis illi stultis mētib⁹ exoꝛabiles/et metuendi esse videant:multo terribiliꝛ est dn̄s:cui⁹ nec multitudo miraculoꝝ pōt intelligi:nec plenitudo manifestatis agnosci. [Mn̄ omnes dii gentiū demonia:dn̄s aūt celos fecit]. Mirabiliter per quintā speciem definitiōis: que grece Cata antilexin/latine ad verbū dicit/cōprehēsum est q̄d sint dii gentiū.i. demonia. Demonia sunt eſn̄ que nulli pstāt:sed in se credētes semp decipiūt/semper illudūt. Nam q̄uis demones latine sciētes vocēt/quasi dei mones: in humano tū sermōe cōuitium est/ dū ita dicimus quos execratiōe dignos esse iudicamus. Nō immerito:qn̄ in illis vera sciētia nō est/que creatoꝛis sui nō obsecūdant arbitrio. Sic t sapientes philosophos esse dicimus:sed hos p̄sequit apostoli definitiua sentētia. Sapiētia hui⁹ mūdi/stultitia est apud deū. Un̄ necesse est vt hos scientes p nō intelligentib⁹ habeamus. Demonū est igit a deo quidem/ sicut et bonoꝛū angeloꝛū excellens holos creata substātia:que(ꝓpria faciente superbia)eouſq; peruenit vt naturali dignitate depositꝫ malis operibus semp insistat. Hec sunt demonia que alios perdūt:t seipsa decipiūt. Hec sunt vtiq; dii gentiū:qui p infructuosas vaticinatiōes/t futuroꝝ vana p̄restigia festināt alas decipere cōsulentū. Sequit Dn̄s aūt celos fecit. Ecce reuera dn̄i digna laudatio. Nam cū dicit Celos fecit:oēs in ipsis factas creaturas sufficienter ostendit. Sic eſn̄ in maioꝛib⁹ minoꝛa cōplectimur: cū dicimus ciuitatē edificatā/domū cōstructam. Ubi enim reliquepartes cōprehendūtur/vbi generale dicit nomen. Et respice quo tēdat Celos fecit. Dii falsa hominū imaginatiōe reperti sunt: deus aūt celos fecit:vbi illi nec accedere/nec habitare ꝓmeretur. Siue celos/aplos et sanctos viros significat:q demōibus imperare dn̄i munere cōsuerunt. Sic demonstratiuū dicēdi genus sub breuitate completū est. Uiꝛtuperauit eſn̄ superius deos gentiū/t laudes dn̄i subsequēter adiūxit: q; gratioꝛ dei splēdoꝛ est/cū nox obscura precesserit. [Confessio t̄ species in cōspectu ei⁹:† sanctitas t magnificentia in sanctificatiōe eius]. Generalitatē quā instituit admonere vtilitatē catholice religiōis ostēdit. Dicit eſn̄ quēadmodū t speciosi/t magnifici reddant qui ad indulgētiā peccatoꝛū puenire meruerint. Confessionē siquidē bene sequit pulchꝛitudo:q; nemo potest esse speciosus: nisi qui dn̄i fuerit miseratiōe mundatus. Fedos nos peccata nostra facūt:sed penitentie reddūt lauacra decoꝛos. Et ideo mundissimā speciē ante dn̄i dicit stare conspectū:que fuerit fideli cōfessione purgata. Sequit Sanctitas et magnificētia in sanctificatiōe eius. Excolit qꝺ superius dixit. Ipa est eſn̄ species que fidelibus daf: sanctitas/t magnificentia:id est honoꝛ/et beatitudo ppetua. In sanctificatiōe vero eius/significat illam vocem quā audituri sunt electi: Uenite benedicti patris mei: percipite regnū qꝺ vobis paratū est ab origine mundi. Ecce species que nec sole reddak fusca/nec vetustate deteriꝛ. Semp fulget/semp noua est: nec aliquid sustinet aduersum/q̄ non habet in pennitate defectū. Nam q; dixit Et magnificētia: illud significat/q; semper magni sunt:semp excelsi q̄ honoꝛari eius sanctificatione meruerūt. [Afferte dn̄o patrie gentiū: afferte dn̄o gloriā t honoꝛē]. Postq̄ magnalia dn̄i/t beatoꝝ dona predicauit:in secūda parte studiosius cōmonet gētes:vt omni cūctatione deposita/afferant dn̄o gloriā t honorem. Nam cuz dicit Patrie gentiū: plus significat:q̄ si solas diceret gētes. Gēs eſn̄ aliquos potest habere pegrinos:t dū natio dicit/non aduenas cōplectimur sed tm̄ gentē vni⁹ sanguinis indicamus. Hic vero dictum est Patrie gentiū:vt nullus indigena/nullus hospes/nullus pegrinus rederet exceptus. Patria eſn̄ dicta est/quasi patris atria. Sequit Afferte dn̄o gloriam t honoꝛē. Admonet etiā vt illa generalitas dn̄o gloriā afferat t honoꝛē. Gloria est dn̄i:cum se aliquis laudabili cōuersatione tractauerit. Glorificat ei dn̄s in talibus:quādo de fidelitū fuerit cōuersatiōe laudatus:sicut in euangelio discipulis suis dicit. Sic luceat luz vestra coꝝ hoibus:vt videant vestra bona opera t glorificent patrem vestrū qui est in celis. Honoꝛ est autē dn̄i: quando in donis suis ei gratias referimus. Et si quid boni suscepimus/ab ipso ꝓfitemur esse collatū:sicut in euāgelio legit Nonne decē mūdati sunt: et nō est inuētus qui daret honoꝛē deo:nisi hic Samaritanus/[Afferte dn̄o gloriā nomini eius. Tollite hostias:t introite in atria eius]. Sicut supꝛa dixit trina repetitiōe Cantate:ita hic tertio ponit Afferte:vt sacrameta sancte trinitatis in dogmate chꝛistiano inesse semp agnoscerēs. Afferunt itaq; gloriā nomini ei⁹/ q̄ deuotionis studio cōmutant in melius:t cōsubstantialem sibi trinitatē/atq; omnipotentē per omnia cōfitentur:personis tm̄/nō nature diuersitate discretam. Sequit Tollite hostias:t introite in atria eius. Hostias nō victimas pecudū dicit/sed cōscientie pura libamina: vn̄ non sanguis currat/sed pie lachꝛyme defluant. Iste sunt hostie quas in quinquagesimo psalmo dixit Cor contritū et humiliatū deus non spernit. Sed cōsidera q; primus posuit tollite/et sic introite:q; qui tales hostias nō portāt/ in atria dn̄i nō iudicātur intrare. Non est autē ociose suscipiendū q; plurali numero posuit atria. Atria eſn̄ dn̄i sunt apli vel ꝓphete p quos fidelis popul⁹ intrat ad dn̄m. [Adoꝛate dn̄m in atrio sancto eius. Commoueak a facie eius vniuersa terra]. Tunc reuera dn̄o adoꝛak:quādo fuerint hostie portate/quas superius intimauit: vt supplicatio cōfitentis mereak ad aures peruenire creatoꝛis. Hec vacat q; in anteriore versu atria posuit:hic vero singulariter atriū dicit: q; ex illis atrijs.i. patriarchis/apostolis t ꝓphetis/in istud atrium catholice dumtaxat ecclesie peruenit:vbi eius potentia maiestatis adoꝛatur. Sequitur Commoueak a facie eius vniuersa terra. Quoniam dixerat fidelibus bona opera tollite et introite: nūc dicit a facie ipsius amatoꝛes seculi submouendos. Nō eſn̄ dixit Commoueak ante faciē eius vniuersa terra:sed a facie eius. Quod hodieq; illis dicimus/quos a cōspectu nostro reddim⁹ alienos. Qui bene terra dicti sunt:q; terrena vitia non relinquunt. Quānis hoc alij in bonā partē accipi debere dixerūt vt tunc terra cōmoueat/quando peccatoꝛ ad penitentiam fuerit(deo miserante)ꝺductus. Sic scripture diuine incomprehēsibilis p̄funditas:et diuersis modis intelligik/et vna cōstare veritate monstraf. [Dicite in natiōibus:† dn̄s regnauit † a ligno. Etenim correxit orbem terre qui non cōmouebit:iudicabit populos in equitate † t gentes in ira sua]. Illos admonet reuerēda mysteria gentibus p̄dicare: quos in atrio sancto dn̄z adoꝛare p̄cepit:vt in natiōibus a ligno crucis dn̄m debeāt dicere regnaturū: nō ab illo ligno paradisi/vnde diabolus gen⁹ humanū videbat tenere captiuū:sed ab isto.s. ligno vnde libertas caput extulit/ t vita surrexit. In illo siq̄dez ligno moꝛs trāsgressionis pepēdit:in isto fides pfessiōis emicuit. Illud pdixit ad inferos:istud mittit ad celos. Regnauit aūt/intelligamus innotuit:quādo mūdo dn̄s saluatoꝛ apparuit. Nam quādo ille nō regnauit/ qui semp cū patre t spiritu sancto potestatis sue omnipotetia pseuerat/ A ligno aliq̄ quidē nō habent translatoꝛes: sed nobis sufficit qꝺ septuaginta interpretū auctoꝛitate firmatū est. Crux eſn̄ dn̄i prauum atq; distoꝛtū correxit orbem terre:dū per regulam fidei paganoꝝ corda conuertit. Terrā enim hic non debemus accipere: qꝺ in scripturis diuinis frequēter ꝓ locoꝝ qualitate inuenis esse variatū. Hanc aūt terrā dicit nō esse penitus cōmouendā/que in soliditate fidei perseuerat:nō sicut illa quā superius dixit Commoueak a facie eius omnis terra. Illa cōmouek/vt a malis cōuertak operibus:ista nō cōmouetur/que vere fidei soliditate consistit. Sequit Judicabit populos in equitate. Populos hic mauult hoies fideles intelligi: q̄ iudicādi sunt sub trāquillitate supne misericoꝛdie/quādo eis p̄mia p̄missa restituet. Nā qꝺ addidit Gētes in ira sua:superbos/iniquosq; designat: qui portionē cū diabolo sortiūtur. Et vide quēadmodū duobus sermōibus/tātarum rerū designat arcana. Equitas primet ad beatos Ira ad penas ppetuas impioꝝ. Et notā q; p omnia comata versus huius:iungēdū est a cōmuni Dicite in natiōibus. [Letenk celi/t exultet terra:† moueak mare t plenitudo ei⁹]. Mn̄ superius dixit Judicabit populos in equitate/t gētes in ira sua:p que futuri iudicij tēpus ostēdit/modo fit pulchꝛa nimis t iocūda digressio. Dicit eſn̄ tunc letari celos/t exultare terram: t cōmoueri mare. Celos/significat(sicut sepe dictum est)aplos t ꝓphetas:vel reliquos fideles/quos diuina maiestas tanq̄ celū noscit insidere. Terra vero indicat peccatoꝛes:q̄ tm̄ satisfactionis beneficio ad gratiā dn̄i redire meruerint. Ipsa eſn̄ terra exultare potest in aduētu iudicis sui: que se a peccatis ꝓprijs intelligit absolutā. Sequit Moueatur mare t plenitudo eius. Mare hic p populis ponit: qui in salo huius seculi cōstituti/diuersis tēpestatibus agitantur. Isti mouenk ad gaudiū: quādo cōuersionis dona susceperint. Nam vt vniuersitatē gētium intelligere debuisses:posuit Plenitudo eius. [Gaudebūt campi/et oia que in eis sunt. Tūc exultabūt omnia ligna syluarū]. Campos hic similiter in bono debemus accipere: q; illa plana dicimus / que pulcherrima equalitate tendunk. Campos ergo dicit viros iustitie laude pollentes: nō superbia tumidos/nō asperos iracūdia:sed māsuera lenitate planissimos. Sequit: Tunc exultabūt omnia ligna syluarū. Tunc/secundū dicit aduentum quādo iudicaturus est mundū. Ligna syluarū per se amaros et steriles inferūt fructus: sed cū fuerint insita/dulcissima vbertate pinguescunt. Sic gentes que prius fuerant velut ligna syluarū/ ad culturā fructuose pducte:magno sunt gaudiꝫ munere letature. Sz cū dicit Omnia ligna: illam partem vult intelligi/que inseri bonis preceptis potuit/ac mutari. [Ante faciē dn̄i † qn̄ venit:qn̄ venit iudicare terram]. Quia dixerat credentes esse letaturos:nō dicit in angulis/nō in secretis:sed ante faciē iudicis/quādo inestimabilis t copiosa letitia est: quādo p̄mia tribuunt/t securitas sine fine p̄stat. Et ne primū illum incarnationis dn̄i putares aduentū:dicit Qn̄ venit. Et subsequitur Qn̄ venit iudicare terram. Nam si in alio primo comare sentētiam terminasset:potueras illum aduentū qui iam trāsactus est forte sentire. Sed cum addidit Qn̄ venit iudicare terram:illum nos tm̄ voluit intelligere/quez adhuc noscimur sustinere. De quo etiam Ezechiel ꝓpheta testat. Hec dicit dn̄s deus ossibus istis. Ecce ego induco in vos spiritum t viuetis:t dabo in vos neruos/t inducā super vos viscera carnis/ t extēdam super vos cutē/ t dabo spiritū meū in vos t viuetis:t scietis q; ego sum dn̄s. Daniel quoq; dicit Et multi dormientiū in terra p̄e fissuras exurgēt: hi in vitam eternā/t hi in opprobriū t confusione. Terram vero hic vniuersum mūdi populū dicit: vt bonis p̄mia/malis supplicia eterna restituat. [Judicabit orbem terre in equitate: et populos in veritate sua]. Prius posita est cōplexio generalis: q; orbem terrarum:id est vniuersum hominē equitas diuina iudicabit. Subsequēter aūt quemadmodū iudicetur exponit:dicēdo Populos in veritate sua:qn̄ in illa sequestratione dextre partis et sinistre duo erunt populi: quibus veritatis sue sentētia dabit: vt qui ei fideliter crediderūt/eius regni beatitudine p̄fruātur. Qui vero primaciter mūdi vitia sunt secuti:penas debitas cū suo auctoꝛe sustineant. Perquirendū sane q; t hic orbem terrarū dicat:et in sequenti psalmo ponat Illuxerūt fulgura eius orbi terre:t in alijs plurimis locis ipso schemate terraz phibeat esse cōclusam. Iterūq; centesimusseptuus psalmus quatuoꝛ cardinibus terre spacia cōprehendat:dicens A solis ortu t occasu: ab aquilone t mari. Cuius rei euidentissimū quoq; euangelij extat exēplū:vbi dicit Emittet angelos suos cuz tuba t voce magna:t congregabūt a quatuoꝛ angulis terre. Unde merito estimo perquirendū quēadmodum possit t quadratio/t circulus cōuenire:dū schemata ipsa(sicut geometrici dicūt)videātur esse diuersa. Formā terre ideo scriptura orbem vocat: eo q; respicientibus extremitate eius circulus semper apparеat:quē circulum greci Gyzonta vocant. Quatuoꝛ autē cardinibus eam formari dicit: q; quatuoꝛ cardines/quatuoꝛ angulos quadrati significant: qui intra predictū terre circulum cōtinetur. Nam si ab orientis cardine in austrum/ t in aquilonem singulas rectas lineas ducas:similiter quoq; et si ab occidentis cardine ad predictos cardines :id est austrū et aquilonem singulas rectas lineas tēdas: facis quadratum terre intra orbem predictū. Sed quomodo quadratus iste demōstrādus intra circulum scribi debeat: Euclides in quarto libro elementoꝝ euidenter insinuat. Quapropter recte scriptura sancta faciem terre/et orbem

vocar: et quatuor eam dicit cardinibus contineri.

Conclusio.

¶Audiamus que nos ꝓpheta commoneat cantare dño: afferte ad eum hostias viuētes. Non sit nobis pars cum diabolo: ⁊ erit sine dubitatiõe cum christo. Tunc enim (sicut titulus ait) post captiuitatē peccatoꝝ/ dñi domus ex nobis poterit edificari: si meruerimus vti lapides inueniri. Obsecremus iugiter/ deprecemur incessanter: agnoscit humilem cū ad damnandū venerit cõtumacē: nec punitet peccatorē/ cum pbauerit iugiter confitentem.

¶Explicit expositio in psalmum. xcv.

¶Psalmus ipsi Dauid cum terra eius restaurata est. xcvi.

Dominꝰ regnauit exultet terra: letentur insule multe. Nubes et caligo in circuitu eius: iustitia et iudicium correctio sedis eius. Ignis ante ipsum precedet: ⁊ inflãmabit in circuitu inimicos eius. Alluxerũt fulgura eius orbi terre: vidit ⁊ cõmota est terra. Montes sicut cera fluxerũt a facie dñi: a facie dñi oĩs terra. Annũciauerũt celi iustitiam eius: ⁊ viderũt omnes populi gloriam eius. Confundantur omnes qui adorant sculptilia: et qui gloriãtur in simulachris suis. Adorate eum omnes angeli eius: audiuit ⁊ letata est sion. Et exultauerunt filie iude: ꝓpter iudicia tua dñe. Quoniã tu dñs altissimus super omnẽ terrã: nimis exaltatus es super omnes deos Qui diligitis dominũ odite malum: custodit dñs animas sanctorum suorum: de manu peccatoris liberauit eos. Lux orta est iusto: ⁊ rectis corde letitia. Letamini iusti in dño: ⁊ confitemini memorie sanctificationis eius.

Psalmus ipsi Dauid/ ⁊ cõstat ad christum dominũ esse referendum. Sequitur Cum terra eius restaurata est: id est cum peccatores q̃ ab ipso declinauerant/ errore pranitatis eius (gratia suffragante) ad ipsum de fecata mẽtis sinceritate redierunt. Sicut factum est in iudeis: qui post illam impietatẽ crucifixionis/ conuersionis sunt gratiam consecuti. Potest ⁊ aliter accipi: vt terra restaurata/ resurrectionis eius videatur indicare mysteria. Mortuum est quippe corpus ipsius lege cõmuni: sed restauratum est in glorie munere singulari. Quapropter meminerimus hunc psalmum quartum esse de primo eius aduentu: per quem mundus noscitur esse liberatus. Diuisio.

In primo mẽbro psalmi ꝓpheta post resurrectionẽ dñi virtutes eius diuersa predicatione describẽs: idolorũ cultores digna increpatione redarguit. Secũdo ad dominũ verba cõuertit: gaudens ecclesiam catholicaꝫ auctori suo recte credidisse. Commonet etiam fideles vt letentur in dño: quia consueuit eos eripere/ qui videntur crudelium insectionibus subiacere.

Expositio.

Dominus regnauit exultet terra: letentur insule multe]. Uidẽs ꝓpheta mundũ ex crãda hominũ superstitione cõfusum/ laudes dñi mirabili varietate describit: vt infideles agnoscentes verũ deum/ vlterius spem in rebus vanissimis nõ haberent: factũq; est initiũ qõ ⁊ breuiter cũcta cõcluderet/ ⁊ deliramenta ola submoueret. Dñs regnauit. Quis ergo alter colẽdus est: nisi ille qui solꝰ cognoscitur imperare? Sequitur Exultet terra. Quid iam remaneat idolis: si vniuersa terra nomen veneret auctoris? Terra enim sensibilis lapidem nõ debet adorare bruti simũ: qz ipse sibi negat affectum/ qui ab insensatis petit auxilium. Unus tñ lapis est angularis/ qui spiritualiter coli debeat et timeri. Adiecit Letentur insule multe. Regnante itaq; dño/ per totum mundũ dispositre letẽtur ecclesie: que merito insulis cõparantur: qz mundi fluctibus ambite circũlatrantium persecutionum numerositate tundunt. Sed sicut iste seuientibus fluctibus nesciũt lesa nec sancte ecclesie ꝑturbatiõibus aduersariorum ꝓbantur imminui: quin potius illos fui cautibus frangũt/ q̃ in eas vndosis culminibus irruerũt. Et vide qz dicit Multe/ nõ omnes: ꝓpter hereticas prauitates: qui erroribus suis ecclesiarũ nomen imponunt. [Nubes ⁊ caligo in circuitu eius: iustitia et iudiciũ correctio sedis eius]. In hoc versu qualis sit dñs impijs/ religiosisq; narratur. Nubilosus ⁊ caliginosus cernitur indeuotis/ duꝫ cordi tenebrosoꝫ nulla claritate resplendet: sicut lippis oculis sol vmbrosus aspicitur: qz nebulas illas non habet ortigo luminis/ sed debilitas cõtracta carnalis: sicut ipe dicit in euãgelio: Ego in hunc mundũ veni: vt qui non vident videant/ ⁊ qui vident ceci fiant. Contra subsequit Justitia ⁊ iudiciũ Hoc illis videt dñs/ qui sunt puro corde mundissimi. Quos bene correctionem vocauit: qz errore prauitatis exuti/ sedes sunt dñi saluatoris. Quos ille sua maiestate iam possidet: sicut legitur Sedes sapiẽtie anima iusti. Ordo autẽ verboꝝ talis est: Sedis eius correctio: reuera qz totis mentibus nõ potest insidere iustitia. Et nota q̃ per istum/ ⁊ quatuor versus alios qui sequũtur/ aduentus dñi primus variis allusiõibus indicatur. Que figura dicitur Characterismos: que latine informatio/ vel descriptio nuncupat. [Ignis ante ipsum ⁊ preibit: ⁊ inflammabit in circuitu inimicos eius]. Ante aduentũ dñi ignis precessit: quãdo predicatione ꝓpheterũ infidelium corda fremuerunt: vt tracundie ardore succẽsi/ de predicantiũ nece tractarẽt. Ipse ergo ignis qui ante ipsum preibit: sed suos potius consumpsit auctores: sicut Ysaias ꝓpheta dicit Et nũc ignis aduersarios cõsumet. Sequit Et inflammabit in circuitu inimicos eius. Inflammauit (sicut diximus) ad indignationẽ pertinet/ ⁊ subitum animi calorem: quẽ illo tempore sancte ecclesie patiebant inimici. In circuitu/ vndiq; debemus aduertere: qz dum pauci essent predicatores/ aduersariorum erat circũdans ⁊ innumerabilis multitudo. [†Illuxerũt fulgura eius orbi terre: vidit ⁊ cõmota est terra]. Pulcherrima nimis facta est/ aptaq; cõparatio. Nã sicut commote nubes atq; collise (sicut physici dicunt) fulgura iaculant: ita ꝓpheterum verba veritatis indicia iam pauerũt. Deniq; eos in scripturis diuinis frequenter legis nubibus cõparatos: vt est illud Et nubibus mãdabo ne pluant super eam imbrem. Intẽdamus etiã q̃ hic iterũ schema terre (sicut in superiore psalmo iam dictum est) in orbe descriptum est. Ipse est orbis qui

GLO. appellat ⁊ circulus. Circulus autẽ est (sicut geometrici definierunt) forma plana: que ex vna circũducta linea cõtinet. Ad quã ab vno puncto de his que in medio forme ꝓstituta sunt: oĩs deducte recte linee equales sibimmicẽ sunt. Qua cõplexione recognita/ valde nota nobis efficit forma terrarũ. Significat etiam totus mũdus ⁊ q̃ directã lineã celi: que diametros mundi ab astronomicis vocat: vt est illud A solis ortus cũq; ad occasum laudate nomen dñi. Linea autem/ intelligibilis est lõgitudo sine latitudine: a pũcto inchoãs in punctum desinẽs. Pũctus vero est/ cuius pars nichil est. Demmisse autem debemus q̃ hec omia siue pũctũ/ siue linea/ siue circulus/ siue trigonꝰ/ siue quadrãgulus/ vl alia huiusmodi theoremata: quotiẽs ad aspectum veniunt/ corporalibus definitiõibus cõcludant: id est sensibilibus: quotiẽs vero sola mẽte capiũtur/ intelligibilia tñ esse nõ dubium est. Quorũ notitiam plenioꝛẽ in libris geometrie discipline diligẽs lector inuenies. Sequit Uidit ⁊ cõmota est terra. Uidit terra/ illud significat: quãdo hoies verbum dñi cordis lumine cognouerũt. Cõmota est/ magne predicationis nouitate perterrita est: vt deprehenderet se insensata idola colere: dũ haberet adorabilẽ dñm summũ creatorem. [Montes sicut cera fluxerũt a facie dñi: a facie dñi † tremuit omnis terra]. Hic mõtes/ significat homines: qui ⁊ seculi huius altitudines appetũt/ ⁊ insensata superstitiõe durescũt. His mirabiliter cõparata est cera liquẽs: qñ tanto facilꝰ in penitentiã defluũt/ quãto se duricia immobiles esse crediderũt. Nam cũ dicit A facie dñi/ ostendit vnde sicut cera fluxerũt mõtes: quod ⁊ in alio psalmo legit Nec est qui se abscondat a calore eius. Sed cũ repetit A facie dñi tremuit omnis terra: illos significat qui ipsius miseratiõe conspecti/ ad satisfactiõis remedia puenerunt. Quod hodieq; fieri cõprobamus: cũ potestates seculi/ vel pagani/ vel heretici vocati damnãtes superstitiosum votũ/ diuinũ magis eligunt subire seruitiũ. [Annũciauerunt celi iustitiam eius: et viderũt omnes populi gloriam eiꝰ]. Post nubes predictas quas intelligi diximus in ꝓphetis: venit ad celos: quos apostolos debemus aduertere: quorũ predicatiõibus sanctis iustitia dñi mũdo saluaris innotuit. Sequit Et viderũt oĩs populi gloriã eius. Uiderũt hic nõ carnalibus oculis sed cordis lumine debemus accipe. Gloria eñ audiri nõ videri solet. Nam ⁊ alibi legitur q̃ sic intelligendũ est Et vidimus gloriam eius: gloriam quasi vnigeniti. Siue (vt quidam volũt) ꝑspicabilis dñi significat adnentus. Intueamur etiã huius dñi q̃ diuersis modis primus indicet aduẽtus. Dixit ignẽ/ dixit fulgura/ dixit mõtes/ dixit celos: ⁊ per hec oia vnũ votũ est annũciare dñm saluatorẽ. Quod schema dicitur Enigma: id est obscura sentẽtia: quãdo aliud dicit/ ⁊ aliud vult intelligi. [Confundant omnes qui adorant † idola: q̃ gloriãtur in simulachris suis. Adorate eũ omnes angeli eius]. Aduentu dñi ꝓpheto/ idolorũ cultores increpat: qui rãta manifestatiõe declarata/ nõ erubescunt adhuc colere nescio quas ineptias. Idolũ quippe dictum est: q̃ ipsum sit dolũ. i. hominũ fallitate reperrũ. Simulachrũ a simulatione sacra cõpositũ: q̃ illis detur honor alienus. Sic vtraq; fugienda ipsorũ nominũ interpretatiõe declarant. Et qñ spiritus immũdi se cupiunt adorari/ dum falsos sibi honores vẽdicant: quos eorũ iniquitas non merek accipere. vide quid sequit: Adorate eum omes angeli eius. Bonus eñ angelus adorat dñm: qz recto corde suũ cognoscit auctorẽ/ nec se ab hominibus adorari permittit: sicut in Apocalypsi angelꝰ Joanni petẽti ad pedes suos dicit: Uide ne feceris: cõseruus eñ tuus sum/ ⁊ fratrũ tuorũ. Malt eñ precipiunt se adorari: sicut in euangelio Sathanas dixit dño Christo: cum eũ assumpsisset in montẽ/ ⁊ ostendisset regna mũdi. Hec oĩa tibi dabo: si prosternens adoraueris me. [Audiuit et letata est sion. Et exultauerũt filie iude: ꝓpter iudicia tua dñe]. Uenit ad secundũ membrũ: in quo conuersus ad dñm ꝓpheta letus exultat: qz sion. i. ecclesia catholica iudicia dñi puro corde percepit. Nam verbũ qui creditur⁹ audit/ se audisse letatur: qui vero subdola mẽte ꝓceperit/ cõtristatus abscedit: q; cõtra voluntatẽ suã quod nõ esset creditur⁹ audiuit. Sion/ (sicut sepe diximus) mons est Hierosolymis cõstitutus: cuius interpretatio significat speculationẽ. Que bene sancte datur ecclesie: qñ in cõtemplatiua virtute presentem dñm semper aspectat. Sequit Et exultauerũt filie iude. Filie iude significãt religiosas mentes/ ꝓbatasq; personas. Que ideo filie iude dicunt: qñ Christo credere maluerũt/ qui ex origine Jude descendisse monstrãt: vnde dicti sunt et iudei. Et quare letata sit sion consequenter exponit. Propter iudicia tua dñe: id est qz tristitiam seruoꝝ tuoꝝ conuertis in gaudiũ: et superbũ diabolũ humilitatis virtute pstermis. [Qñ tu † es dñs altissimus super omnẽ terram: nimis exaltatus es sup oĩs deos]. Supra omnẽ terrã hic bene intelligimus peccatores. Supra omes deos/ iustos homines competẽter aduertimus: quos deos recte frequẽti expositione ꝓbatum est. Siue qñ q̃ hec duo significat eum ⁊ terrenis creaturis/ ⁊ celestibus imperare: sicut ⁊ alius psalmus dicit Qñ oĩa seruũt tibi. [Qui diligitis dñm odite malum: custodit dñs aias † sanctorũ suorũ: de manu † peccatorũ liberauit eos]. Uita. k ⁊ hic categoricus syllogismus ita posse formari. Sancti diligũt dñm: qñ custodit dño aias eorũ: et de manu peccatoꝝ eripit eos. Omnes q̃ diligũt dñm qñ custodit dño aias eorũ/ ⁊ de manu peccatorũ eripit eos: oduint malũ. Sancti igitur oduũt malũ. Hũc psalmi verba tractemus. Ibi bonos alloquit et fideles: vt a diabolo malicia segregent. Ipse eñ iure dicitur malus: per quẽ venit omne peccatũ. Quid est ergo dñs diligere? Odisse diabolũ. Quia sicut scriptum est Nemo potest duobus dñis seruire. Que figura dicitur Parisonon: id est equatio sentẽtie: cõstans dissimilibus mẽbris. Et ne quis diabolũ timuisset offendere sequit Custodit dño animas sanctorũ suorũ: de manu peccatorũ liberauit eos. Jã nemo dubitet odisse malum: quando dño animas cognoscit custodire sanctorum. Sed vide qz dicit Animas: ne te teneres ad corpora/ que passim tradit ad penas: vt martyribus reddat coronas. Liberat eñ de manu peccatoꝝ animas quãdo eas non sinit aliqua prauitate subuerti: sed ita illesas eripit/ quemadmodũ sibi beneplacitas esse cognoscit. [Lux orta est iusto: ⁊ rectis corde letitia] Justo dicit ortam lucem: id est verissimã fidem: vt illuminatus talia credat/ que eũ ad celorũ regna perducãt. Est quidem ⁊ sanctorũ lux ista cõmunis: quã indiscrete vident ⁊ homines ⁊ iumẽta. Sed illa lux eoꝝ propria dicitur/ que Christo sole prestatur: de qua dicturi sunt impij Errauimus a via veritatis: ⁊ iustitie lumen non luxit nobis: ⁊ sol nõ est ortus nobis. Rectis vero corde oritur sine dubitatione letitia: quãdo/ deo prestante; talia gerũt/ que sibi pfutura cognoscũt. Sic et in isto loco indicatũ est: qz mundi amatores nec firma

Universidad de Navarra Biblioteca

letícia/nec vero lumine perfruunt. [¶Letamini iusti in dño:& cōfitemini memorie † sanctitatis eius]. Cū superius dixerit que bona iusti(dño prestāte)suscipiāt: nunc iterū ipsos cōmonet vt in dño letari debeant:nō in humano desiderio/aut in huius seculi ruinosa iactantia/sicut ait Ysaias ꝓpheta. Non est gaudere impijs dicit dño. Cōfitenti aūt iusti memorie sanctitatis eius quādo in illo regno perpetuo fuerint collocati/recordantes de quanta clade huius seculi(dño miserante) sint subtracti. Al. sanctificationis. Isa.48.

¶Conclusio.

¶Consideremus hunc psalmum q̄ salubri nos institutione cōponat Ab idolorū cultura ꝓhibet: vnde eternā mortem potuissemus incurrere. Laudes dñi cōpetēter insinuat: vnde vita nostra fine dubitatiōe succedat. Docet afflictiones nō pauescere/ nec mala huius seculi formidare. Omnia enim periculosa/omnia mortifera magno compēdio possumus euadere/ si salutis nostre diligamus auctorē:sicut dicit apostolus. In oībus tribulationē patimur/sed non angustiamur:deficimus/sed nō perimur:semp mortificationē Jesu in corpore nostro circūferentes: vt et vita Jesu manifestet in carne nostra mortali:& cetera que doctor egregi⁹ ad instruēdum humanū genus/salutariter nosc̄itur eloc̄utus. 2.Cor.4.

¶Explicit expositio in psalmum.96.

¶Psalmus ipsi Dauid. Xcvij.

¶Antate dño canticū nouū: q̄ mirabilia fecit. Saluauit sibi dextera eius: et brachiū sanctum eius. Notum fecit dñs salutare suū:in conspectu gentium reuelauit iustitiā suam. Recordatus est misericordie sue:& veritatis sue domui israel. Viderunt omnes termini terre:salutare dei nostri. Jubilate dño oīs terra:cantate/& exultate/et psallite. Psallite dño in cithara/ in cithara et voce psalmi: in tubis ductilibus et voce tube cornee. Jubilate in cōspectu regis dñi: cōmoueat mare & plenitudo eius/orbis terrarum & qui habitant in eo. Flumina plaudent manu:simul montes exultabunt a conspectu dñi: quoniā venit iudicare terram. Judicabit orbem terrarum in iustitia:et populos in equitate.

Implices isti tituli planissima nobis ꝓborum positione subnūdēt. Referuntur enīz ad dñm Saluatorē:de cuius incarnatiōis gloria/ & secūdo aduētu psalmus iste dicturus est:qui tanta varietatis gratia describūtur: vt licet sint septies predicti/ noui & semp et mirabiles humanis sensibus elucescāt. Hunc enīz de his rebus tertiū esse non dubiū est. Sed isti qui vtrūq; aduentū dñi sub vna relatiōe cōplexi sunt/magna nobis sacramēta declarāt. In vno quippe cōmonēt/vt misericordem dñm querere debeamus:in altero/vt futurū iudicē formidemus. Sic ista salutaris/preciosaq; cōiunctio:& spei nobis causas tribuit & timoris. Diuisio.

Et totum psalmū ꝓpheta loquitur. In prima parte cōmonet vt populus christianus cantici noui exultatione letet:quādo mirabilis est Christi dñi cōcessus aduētus. Secūda parte diuersis modis vberius dicit esse letādū: q: expectatū iustis eius noscit̄ puenire iudiciū:in quo sunt mia dñi premia digna sumpturi. Expositio.

Antate dño cāticū nouū]. Prophe ta fideles admonet christianos/vt noue regenerationis sacramēta sumētes/nouū canticū de dñi incarnatiōe cōcelebrent. Nouus enī homo cantare debet canticū nouū: nō ille vetustus qui necdū Ade peccata deponēs/in preuaricatiōe veteris holis perseuerat. Nouū vtiq;:q: nūq; alt quid simile mūdus audiuit. Nouū/qđ nulla vetustate soꝛdescit:sed semp in sue dignitatis gratia perseuerat Sed vnde veniat istud canticū nouum/subter aperit. [¶Quia mirabilia fecit † dñs. Saluauit † eum dextera eius:& brachiū sanctū eius]. Causa reddit canticī nouī:q: mirabilia fecit dñs. ſquādo cecis lumē/claudis gressum/surdis etiā donauit auditum:& cetera huiscemodi que cōtra vsum nature humane facta/euāgeliorū exitus insinuat. Sed ista fecerūt & sancti eius Audi qđ sequit: vt reuera intelligas rem singularem nouo cantico fuisse cōcessam. Saluauit eū dicit:id est Christum dñm: dum mūdi istius peccata nesciuit/dū triduana velocitate surrexit a mortuis. Sed qui eum saluauit:subsequit Dextera eiꝰ:id est omnipotēs verbum:non q: alter est Christus/& alter omnipotēs verbum:quod sibi Nestoriana confingit infamia: sed hoc vult intelligi:vt ipsum saluasse cognoscer̄eis/qui dixit Potestatē habeo ponendi aiam meā:& potestatē habeo iterū sumendi eam. Brachiū vero quod addidit sic et Ysaias ꝓpheta de filio dicit:Et brachiū dñi cui reuelatū est? Dextera pertinet ad operatiōes mirabiles:brachiū ad fortitudinem singulare. [¶Notum fecit dñs salutare suū:] ante conspectū gentium reuelauit iustitiaz suam]. Notum fecit dñs salutare suum:id est dñm saluatorē. Ipse est enīz salutaris: quē Symeon suscipiens in manib⁹ suis/ dixit in templo Nūc dimittis dñe seruum tuū in pace:qm̄ viderūt oculi mei salutare tuum. Ad exprimendā quoq; rei claritatisq; veritatem:sequitur Ante conspectū gentiū: sicut et Hieremias dicit:Post hec in terris visus est:et cū hominibus cōuersatus est. Addidit Reuelauit iustitiā suam: q: prius sub quodā velamine predicatus fuerat per ꝓphetas:quo subducto in aduētu eius/ipsa facies veritatis apparuit. Et nota q̄ ipse dextera/ipse brachiū ipse salutare/ipse patris dicatur esse iustitia:vt vnam illic substātiam/vnam intelligas esse potentiam. In qua enim parte potest esse diuisio: qui nō similia/sed omnia ipsius habere firmat? Sicut ipse in euangelio dicit Omnia patris mea sunt:et ola mea patris sunt. [¶Memor fuit misericordie sue † iacob: et veritatis sue domui israel. Viderūt omnes † fines terre salutare dei nostri]. Memor fuit/dictum est:q: ꝓmissa compleuit. Hec est aūt ꝓmissio quam Ysaias ꝓpheta ait dicēs:Videbit omnis caro salutare dei. Huic autem ꝓmissiōi aptum nomē impositū est Misericordie sue: vt creator celi/terreq; homo fieri dignaret? et humanū genus peccatorū vinculis obligatum/aduētus sui beneficio liberaret. Jacob(sicut sepe diximus)populum noui testamenti non incōgrue videmur accipere: q: sicut Jacob fratri benedictione anterior extitit:cū postea nat⁹ fuerit/ita et christiana plebs priorē populum synagoge fidei gressibus anteceſſit. Et ne intellectum nostrum diuersa nominum dissimilitudo cōfundat:perscrutemur quare additum sit Et veritatis sue domui israel: vt nō solum hoc datum intelligeremus Al.in. Luc.2. Baruch.3. Joan.17. Al.recordatus est. Al.non hꝫ. Al.termini Isa.52.

populo:q̄ post aduentū dñi dictus est christianus:sed etiam illi qui eū de virgine nasciturū esse crediderūt. Israel enī significat omnis fidelis:qui deū pura mēte cōspexerit. Misericordia posuit in Jacob/& veritatem in israel. Misericordia quippe fuit: quādo hominē liberaturus aduenit. Veritas/qñ sancti facie ad faciem videbūt: quē hic(sicut dicit apls)in enigmate p speculum cōruent. Addidit Viderūt omnes fines terre salutare dei nostri. Quo dicto hereticorū prauitas oīs excluſa est: qui purāt dñi saluatoris localem cōcessam terris fuisse culturā. Viderūt dicit:mēte cōspexerūt: qđ p totū mūdū cōstat effectū. Quāti sunt enī qui ei carnalibus oculis in iudea gēte videre potuerūt? Sed cū hic dicat Omnes fines terre/dubium nō est ad fidē esse referendū: vt nobis possit veritas constare verborū. [Jubilate † deo omnis terra:cātate & exultate/et psallite]. Venit ad secūdam partē:in qua cōmonet diuersis modis/ac deuotis esse gaudēdum. Sed ad iudiciū dñi cōpetenter ista referunt? in quo & psalmus iste noscit terminatus. Jubilate dictū est:cū magna delectatiōe in vocis gaudiū ſpiliter:vt qđ non pōt explicare sermo ꝓfuse vocis/declaret eruptio deuota gaudētis. Omis terra/vniuersalē designat ecclesiam:que in aduentū dñi spem suam integra deuotiōe reposuit. Sequit Cantate/& exultate/& psallite. Verba enī hec quis videātur esse similia:aliqua tñ discretione separant. Cantare/est grauissimi christiani otis officio laudes dño ꝓsonare. Exultare/cū magna affectiōe animi vota declarare. Psallere/bonis operibus dñi mandata cōplere. Quod ideo cōmonet multipliciter fieri:q: diuersa ibi gaudendū est varietate virtutum. Que figura dicit Homoptoton:q: in similes sonos exierūt verba diuersa.i. jubilate/cātate/exultate & psallite. [¶Psallite dño in cithara:in cithara et voce psalmi]. Pulcherrima sibi copulatione verba ista sociata sunt: vt quādam armoniam & ipa de se facere videant. Adhibēt enī instrumēta artis musice ad exercēdum opus celeste:qđ necessarie dicit:vt illa pfectio p quasdam similitudines indicet. Psallite enī dño in cithara: qui per actum carnalem mādata diuinitatis operat/ qui esurienti panē fregit/nudū vestuit/ prestitit solaciū destituto:& ceteta q̄ possunt supnis iussionibus applicari. Sequit In cithara & voce psalmi. Eadem preposterata verba subūxit:vt qđ vis prius cognoscas:totuz tñ ad dñi gratiam pertinere cognoscas. [In tubis ductilibus & voce tube cornee. Jubilate in cōspectu regis dñi]. Respiciamus ola hec verba diuinis mysteriis eē plenissima. Duo genera fuisse tubarum ad quasdā similitudines exprimendas apud hebreos/numerosū nobis liber insinuat. Unū qđ argēteo ductili formabant:hoc ad spiritum sanctū qui p ꝓphetas locutus est cōpetenter aptat. Argēteus enī a mūdicia dicit/& cādore verborū:sicut alibi ipse dicit Eloquia dñi/eloquia casta:argentū igne examinatū ꝓbatū terre purgatū septuplū. Ductilibus aūt significat: q: fideles diuersis passiōibus tūsi(dño largiente) ꝓficiūt:& tāto plus crescūt/quāto amplius duri malleo fuerint iteratiōe pcussi. Malleus ei est diabolus: de quo ꝓpheta dicit Cōtritus est malleus vniuerse terre. Vox aūt tube cornee/ patiētie fixa tolerantia:que velut cornea substātia in viris fidelib⁹ amore dñi ꝓseuerat. His ergo tubis psallit dño:qui vtrisq; virtutibus denotus exultat: qui & dñm mundo corde predicauit:et eius misericordia patiētie virtute sustinuit. Sequitur Jubilate in cōspectu regis dñi. Cōpleta est in hoc comate que in supioribus partibus suspensa videbatur esse sententia. Hic enī dicit vbi sit iubilādū/ vbi cāt andum/ vbi exultandū/ vbi psallendū/ vbi in psalmo citharizandū/ vbi in cithara psalmizandū/ vbi iubilandum in tubis ductilibus & cornets. ſ.in cōspectu regis dñi: quādo in illa iudicatiōe iusti premia ꝓmissa recipient. Per has enī varietates significat diuersis sanctis operibus/diuersis donis in cōspectu dñi esse gaudendū. Siue ista sic dicit hic esse faciēda: vt semp ad eū mētis dirigat intētio. [¶Commoueat mare et plenitudo eius:orbis terrarū et † vniuersi qui habitāt in † ea]. Hic iam terror futuri iudicij & impioꝝ formido describit:quādo mare illud qđ est in pectoribꝰ impiorū delictorū suorū recordatiōibus cōmouet. Plenitudo aūt eius merito dicta est. ſ. q: multa peccata ingētes excitāt fluctꝰ:et tūc magis plenissime cōmouetur quādo se reus nouit esse damnādum. Sequit Orbis terrarū. Utiqz & ipse cōmouendus est:quādo in noua facie venire ꝓdictus est:sicut legit Erit celū nouū & terra noua. Addidit Et vniuersi qui habitāt in ea: vt reuera hoc intelligeres de hoibus dictū:de quibus superius figuratim dixit Commoueat mare. [Flumina plaudēt † manibus in idipm/mōtes exultabūt † ante faciē dñi:qm̄ venit iudicare terrā]. Frequēter diximus scripturas diuinas diuersas similitudines loqui & impios celata sint que dicūt/& fideles ad ea pquirēda studiosius incitent. Ubi & hic p allegorias multiplices dño dicit esse cantandū. Allegoria est ei aliud dicens/aliud significās. Ware siquidē supius peccatoribus cōparauit: nūc flumina sanctos viros significāt/q̄ bonas operas celesti vbertate manauerūt. In idipm. i. in dño saluatore:cui ꝓdictam operam exhibuisse mōstrant. Sed respice:qm̄ hec oia sub allusiōe sunt. Ut ei manus habēt flumina:nisi fuerint sanctis hoibus cōparata? De qb⁹ dictū est Qui credit in me flumina de vētre eiꝰ fluēt aque viue. Sequit Mōtes exultabūt ante faciē dñi. Mōtes & in bono/& in malo plerūq; poni manifestū est. Impij enī supbis nisibus intumescūt:& ad duritiā saxoꝝ obstinato corde perueniūt. Mās fueri aūt mētis solidit̄ate firmissimi sunt:et ẽjus pia humilitate curuent/spe future beatitudinis in summitates solidissimas erigūt. Hi sunt q̄ dño aduenīente gaudebunt:qm̄ in futuro iudicio ꝓmissionis ipsius dona recipiēt. Addidit Quia venit iudicare terrā. Hic terrā oēm peccatorē cōpetenter aduertimus q: terrena semp vitia cōcupiscūt. Uides totū sensum ad illud iudicij tēpus esse ꝓductuz:vt ola q̄ dicta sunt illi intelligeres posse ꝓgruere. [Judicabit orbē † terre in iustitia:& populos in equitate]. Hic orbis terrarū impius est michilominꝰ applicādus:q̄ frequēter terre appellatione declarant. Justi sub iustitia iudicandi sunt:q̄ ptinacia sua nulla remissiōe liberāt. Populos aūt/significat eos q̄ ex hebreis fideles ꝓbati sunt:& q̄ deuoti ex gētibus aduenerūt. De quibus ait:Habeo aūt & alias oues q̄ nō sunt ex hoc ouili: oportet me et eas adducere:vt fiat vn⁹ grex/& vnus pastor. Justi ergo populi in equitate iudicādi sunt:qm̄ ibi ꝓmia recipiēt/qui hic ꝓpter nomen dñi grauissima picula ptulerunt:sicut dicit apls:Omnes enī stabimus ante tribunal dei: vt recipiat vnusquisq; ꝓpria corporis put gessit siue bonū/siue malū. Istud tñ iudicium vbi fiat euidēter expressum est. Dicit enī Johel ꝓpheta:Cōgregabo oēs gētes/ & educā eas in cōuallem Josaphat:& disceptabo cū illis ibi ꝓ populo meo:et ꝓ hereditate mea israel. Al.manus simul. Al.a conspectu. Al.terrarū. Joan.10. Joan.7. Roma.14. Johel 3.

¶Conclusio.

Wa. Quid est hoc q̄ instrumēta musica frequenter posita reperimus in psalmis: q̄ nō tā videnť mulcere aurīū sensus: ꝙ uocare potī⁹ cordis auditū? Sz q̄m ille sonꝰ ꝛ modulatio tybiaꝝ a sacris mysterijs nr̄a michi lomin⁹ etate discessit: restat vt intelligētia hui⁹ rei ipſius q̄rere debeamus. Musica est disciplina: q̄ rerū sibi cōgructiū. i. sonoꝝ differētias ꝛ quemētias ꝑscrutat. Hec merito ponit ad rerū spūaliū similitudines explicādas: q̄m cōcētꝰ eī⁹ virtute incōuenientia subsistit. Nā siue q̄m psalmodiā dicimus: siue q̄m mādatis dñi operā volūtarie impēdimus/ dulcissime armonie gra rēpamur. Et si cās hui⁹ rei alta deliberatiōe ꝑpēdas: quelibet creatura rōnalis si auctoris sui viuat impio/ab hac cōuenientia nō ꝑbak excepta. Merito q̄ incessanter psalpimur dño psallere/in psalmo cytharizare/in cithara psallere/ tubilare in tubis ductilib⁹ ꝛ cornetis: vt dubiū nō sit hec instrumēta dulcisona ꝑbabilīū actuū nobis indicare cōcordiam.

¶ Explicit expositio in psalmum. 97.

¶ Psalmus Dauid. Xcviij.

DOminus regnauit iraſcātur populi: q̄ sedes sup cherubin moueat terra. Dñs i sion magn⁹ ꝛ excelsus: sup oēs pplos Cōfiteāť nom tuo magno/ q̄m terribile ꝛ sanctū est: ꝛ honor regis iudiciū diligit. Tu parasti directiōes: iudiciū ꝛ iustitiā in iacob tu fecisti. Exaltate dñm deū nostrū/ꝛ adorate scabellū pedū eī⁹: q̄m sanctū est. Moyses ꝛ Aaron i sacerdotibus eī⁹: ꝛ samuel inter eos q̄ inuocāt nomen eī⁹. Inuocabāt dñm/ꝛ ipe exaudiebat eos: in colūna nubis loq̄bak ad eos. Custodiebant testimonia eī⁹: et ꝓceptū q̄ dedit illis. Dñe deꝰ noster tu exaudiebas eos: deꝰ tu ꝓpicī⁹ fuisti eis: ꝛ vlciscēs in oēs adinuētiones eoꝝ. Exaltate dñm deū nostrū: ꝛ adorate in monte sancto eius: q̄m sanctus dñs deus noster.

Ignitate isti⁹ nobis satis admirari nō possumus: q̄s in titulis semp affixū acie nre mentis erigit ad dñm christū. Ipsius ei honor in hoc psalmo/potētiaq̄ cātat. Sed q̄ta laus est sanctissimi viri: vt per eius nomen eximiū tāte significet maiestatis arcanū. Per Dauid em̄/ꝛ personā loquētis aduertimus: ꝛ christū manifestē/ desiderabilēq̄ sentimus. Quapropter eximio precone recognito/magni iudicis ꝑtolemur aduētū.

Diuisio.

IN prima sectione cōmonet ꝓpheta vniuersos populos christo dño cōfiteri: q̄ iudiciū et iustitiā in Jacob fecisse declaratur. Secunda cōmonet plebem vt adoret dñm saluatorem: qui Moysi/ꝛ Aaron/et Samuel ꝓpitius fuisse dinoscitur: q̄ precepta eius custodisse monstrank. Unde exaltandū ꝛ adorandū dicit esse dominū: qui fideles suos exaudire dignatus est.

Expositio.

DOminus regnauit iraſcātur populi: qui sedes sup cherubin moueat terra]. Luꝝ dicit em̄ Dño regnauit: exponit q̄m gloriam sue resurrectionis ostēdit: non vt ante creditus est nō posse regnare quē iudei videbātur extinguere. Sed hic illud rēpus ostēdit: q̄m ipse post resurrectionē suaꝝ dixit: Data est michi oīs potestas in celo/ꝛ in terra. Sequit Iraſcank populi: nichil vltra nocituri. Magno em̄ grauitatis pōdere deridētur: quoīū dolit/ atq̄ versutie nichil penitus nocuisse declarank. Nā q̄ dixit Iraſcank/nō precepit ꝓpheta ad aliq̄d facinus populos cōmouerit: sed vt sibi potius iraſcātur/q̄ rem ꝑbari sunt fecisse nefariā: vt cito ad cōuersiōis salutē veniāt: cū ꝓpa volūtate sua ceperint facta damnare. Q̄ si ad iram velis accipere: quedā videť vbanitas (sicut et in actibus apl̄oꝝ legit/ pōtifici Paulū dixisse pcussum: Feriatte deꝰ paries dealbate: Et paulopost increpatꝰ dixit Nesciebā fratres q̄ ꝓnceps ppli ect. Scriptū est em̄ Principē ppli tui ne maledixeris: nō q̄ nesciebāt/ sed q̄ principē eū ppli sub quadā vbanitate denegauit. Ira et hic dictum est Dño regnauit iraſcank ppli. i. nichil vltra nocituri. Q̄d nō ad exhortationē/sz ad derisionē videť potī⁹ ꝓtinere. Que figura dicit Aristmos/latine vbana dictio: venustatis et facetie causa cōposita. Sequit Qui sedes sup cherubin moueat terra. Tu q̄ sedes/indicatiuus modus est sedē ꝓsone. Ad ipm em̄ dñm verba cōuertēs/hāc sententiā finit. Cherubin hebreū nomē est: significās plenitudinē scientie: vbi quasi in throno suo dñm insidere manifestat. Nā ꝛ holes insidēt: q̄ plenissima fide/atq̄ operū ꝓbitate cōplenť. Adiūxit Moueat terra. Siue illud significat q̄d superius dixit: Iraſcāť ppli. Siue magis ad cōuersionē peccatores postulat cōmoueri: qui/ sicut iam dictū est) terra merito nūcupank: q̄ terrena vitia cōcupiscūt. [Dñs in sion magnus: et excelsus sup oēs pplos]. Ut deū illuz q̄dē dixit sedere sup cherubin/dñm christuz euidēter aduertere⁹: expressit Dñs in sion magnus: q̄ in hierosolymitanis partibus homo apparere dignatus est. Et intēde verba que dicit Dño magnus. Ne quis eū ꝑ passionis humilitate putaret esse temnibilē: addidit Et excelsus sup oēs pplos: q̄m ille q̄dē irreligiosa mēte contēpserant/rex excelsus sup oēs pplos eminebat. Sion aūt interpretak speculatio: q̄d est ecclesia: in qua dñs spiritualiter inesse reuerēda semp cōtemplatiōe monstrak. [Confiteāť nomini tuo magno ꝛ terribili: q̄m sanctū est]. Post appartionē carnis/que facta est in sion: cōfitendū dicit populus dño saluatori: de quib⁹ superius dictū est Iraſcank populi. Sic q̄m in ecclesia catholica quotidie fieri videmus: vt qui ꝓius fuerūt blasphemi paulopost sint (dño prestāte) correcti. Magnū aūt dictū est nomen eius: q̄ vbiq̄ dilatatū est. Terribile/q̄ ipse venturus est iudicare vīuos ꝛ mortuos. Sanctū/ q̄ immaculata ꝛ celesti cōuersatione ꝑmansit: sicut ꝛ alibi dicit de ipso: Q̄m magnificauit dñs sanctū suū: sicut ꝛ marie dictum est ab angelo. Propterea q̄d nascet ex te sanctū/vocabit filiꝰ dei. [Et honor regis iudiciū diligit. Tu parasti ꝛ equitatē]. Superius dixerat Confiteank ppli nomini tuo: mō q̄eadmodū cōfiteri debeāt euidēter exponit. Honor ei regis/est ꝑdicatio gloriosa: quā illi semp offerimus ꝑfitēdo. Judiciū diligit: hoc est vt deliberādo/atq̄ tractādo debeamus diligere creatorē. Nō em̄ ille aut labili volūtate/ aut caduca mēte colēdus est: sed fixa ꝛ ꝑspicabili deliberatiōe snie: sicut solet sp̄ puris cordib⁹ apparere. Sequit Tu parasti equitatē: vt agnoscerēt homines ab ipo hoc mun⁹ attribui: q̄ possint hāc intelligere/vel facere ꝑfāter eqtatē. Deniq̄ sensus istū euidēti⁹ sequēs versus ostēdit. Siue (vt quibusdā placet) honor regis

est damnatio iusta nocētiū: q̄m iniquitate punita gloria regis semp augetur. [Judicium ꝛ iusticiā in iacob tu fecisti]. Judicū fecit in populo fideli q̄n ei donauit bonū malūq̄ discernere. Justicia vero: cū relictis idolis / creatori suo meruit humili devotione seruire. In iacob aut̄ in vnoquoq̄ fideli dicit: q̄ nobis istius commemoratione populus devotꝰ ostendit. Tu fecisti: q̄ nemo est alius p̄ter ipsuz qui instituit ꝛ firmauit ecclesiā: sicut dicit apl̄s: Fundamētū em̄ aliud nemo potest ponere: preter id q̄d positū est: q̄d est Christus Jesus. [Exaltate dñm deum nostrū: ꝛ adorate scabellū pedū eius: q̄m sanctū est]. Uenit ad scām sectionē ꝓpheta: in qua ppōs devotos cōmonet: vt nomen dñi magnificare nō desināt: quatenus illū predicādo/ ipsi potius exaltari posse videank. Ceterū ille humanis viribus (sicut sepe dictum est) nō indiget adiuuari: qui est summa virt⁹ ꝛ totius maiestatis adorāda ꝓfectio. Sequit: Et adorate scabellū pedū eī⁹ q̄m sanctū est. Q̄m beatꝰ Augustinus diligētissimus exq̄sitor: corpus dñi q̄d de Maria virgine sumpsit: scabellū diuinitatis eī⁹ asseruit debere sentiri: ꝓpter naturā humanitatis quā est dignatꝰ assumere. Illi em̄ virtuti esse subiectū atq̄ vnitū: oibus creaturis ꝓstat excelsius: sicut dicit apl̄s: Q̄d infirmū est dei fortius est hoibus. Et alibi de eodez meditatore dei ꝛ hoim: homine Christo Jesu apl̄s dicit: Propter q̄d⁹ deus exaltauit illū: ꝛ donauit illi nomen quod est sup omne nomē: vt in nomine Jesu oīe genu flectak: celestiū: terrestriū ꝛ infernoū. Nunc dicendū nobis est quid in isto versu pedes eī⁹ significare videank: scilz stabilitatē diuinitatis: que semper in nature sue oipotenti gloria tanq̄ pedū idefecta stabilitas ꝑseverat. Hujus ergo ꝑbi assumptū corꝑ: q̄uis gloriosum: q̄uis magnū: q̄uis adorabile: tū ꝓpter humilitatē humanitatis: scabellū pedū cōpetēter accipimus. Nā cū ipse dicat: Celū michi sedes est: terra aūt scabellū pedū meoꝝ: corpus terrenū quod de Maria virgine sumpsit: dñs vt opinor eadē siderum sedes scabellū pedū eius ꝑbatur intelligi. Et nota q̄ non dixit: Q̄m sanctꝰ est: sed q̄m sanctū est: scilz vt corꝑ a deitate mētis cōtemplatione discerneres: sed ad vnā ꝑsonā referres. i. ad verbū q̄d caro factū est: ꝛ habitauit in nobis. Pedes etiā diuinitatis per Tropologiā dicit: sicut ꝛ scabellū dictū est: etiā sic forsitan debem⁹ accipere: vt extrema rēporis designet: q̄m dñs incarnari dignatus est. Unde ꝛ Joānes euāgelista dicit: Filioli nouissima hora est. Paulus quoq̄ apl̄s dicit: Cum venisset plenitudo tēporis: misit deus filiū suū factū ex muliere: factum sub lege. [Moyses ꝛ Aaron in sacerdotib⁹ eius: et samuel inter eos qui inuocant nomē eius. Inuocabant dñm ꝛ ipse exaudiebat eos]. Ideo pulsce auctoritatis magnos viros posuit: eisq̄ gratiam dñi asserit fuisse concessam: vt ad simile devotione fideles populos incitaret. Et nota q̄ hic Moysen sacerdotē dicit: dū sic in heptateucho nō legatur: Aut ꝛ si hostias nō offerebat sicut Aaron frater ipsius: vota tñ populoū coram deo semp exhibuit: q̄d sacerdotis officiū ee monstratur. Quapropter merito ꝛ hic sacerdos dicit: qui magnis precib⁹ trascēte dño ꝓ pplo supplicauit. Samuel aut̄ in tēplo dñi predicabili sanctitate cōuersatus est: qui Dauid vnxit in regē. Sed q̄m sacerdotis nō accepit officiū: q̄ erat de tribu effraim: vnde sacerdotes fieri nō licebat: addidit de ipso: Inter eos q̄ inuocāt nomē eī⁹: q̄ nostratim ꝑcurrere nō poterat: quos multitudo infinita dilatabat. Adtecit: Inuocabant dñm ꝛ ipse exaudiebat eos. Quantū valeat sinceritas orōnis: in breuitate declaratū est: quia fideliter supplicantes efficaciter audiebat. [In colūna nubis loquebak ad eos. † Quia custodiebāt testimonia eī⁹: ꝛ † precepta eius que dedit illis]. Nō vacat q̄d dictū est: In colūna nubis: quia semp res ista in edificatione dom⁹ ꝓ⁹ fortitudine ponit ꝛ decore. In hac ergo specie loquebak illis dñs: que venturā fabricā ecclesie nunciabat. Sed q̄ illis tūc ꝑ nubē ꝑba fecit: nobis ꝑ sanctū scabellū suū. i. per incarnationē ꝛ loqui euidentius et apparere dignatꝰ est. Scabellū oibus tēplis excelsi⁹: oibus spūalib⁹ creaturis multo prestātius: sicut dicit apl̄s: Cui aūt āgelorꝝ dixit: sede a dextris meis? Sed quid mirū si ille scabellū dicitur q̄ se vermi: scarabeo: herbe fullonū: ꝛ angulari lapidi cōparauit? Non vtilitatis intuitu: sed humilitatis affectu: quā sumendo tantū fecit excelsam: quantū pulus fuit in hoc mundo paruissima. Sequitur: Quia custodiebant testimonia eius: ꝛ ꝓcepta eī⁹ que dedit illis. Reddit causas quare eos exaudire dignarek dño: quia ipse illū vere diligit qui eī⁹ mādata custodit: sicut ipse discipulis dicit: Si me diligitis mādata mea seruate. Testimonium: est per signa aliqua precedēto rei posita significatio: sicut in heptateucho dicit: Hoc erit vobis in testimoniū. Precepta em̄ ptinēt ad legē: quā per Moysen visi sunt accepisse. Unde ostēdit efficacissime placere deo: q̄n a nobis eī⁹ cōpletur imperiū. [Dñe deꝰ noster tu exaudiebas eos: deꝰ tu ꝓpicius fuisti † illis: ꝛ vindicās in oia studia eoꝝ]. Dicendo Tu exaudiebas: et tu illis ꝓpitius fuisti: ostēdit q̄dē desideria sanctoꝝ in bonis petitionibus fuisse cōpleta: eosq̄ beneficia suscepisse que videbantur necessario postulari. Sed addidit: Et vindicans in oia studia eoꝝ. Hoc ꝓpterea positū est: ne semp nos quereremur audiri: q̄n vtiq̄ in ipsio videt impletū. Cognoscim⁹ enim eos: et interdū exauditos fuisse cū peterent ꝑspera: ꝛ iterū in studia eoꝝ vindicatū: ne humana illis elatio surripere potuisset. Nam q̄uis aliqui fideles sint: ꝛ magna deuotiōe venerādi: oportet in eos ꝓ⁹ tpe vindicari: ne cor eoꝝ ad supbiā videak posse deduci: sicut ꝛ apl̄s dicit: Et ne magnitudo reuelationū extollat me: datꝰ est michi stimul⁹ carnis mee: angelus sathane qui me colaphizet: propter quod ter dñm rogaui vt discederet a me: ꝛ dixit michi sufficit tibi gra mea: nā virtus in infirmitate ꝑficitur. Quapropter audituꝝ exauditos: ꝛ in eis intelligam⁹ etiā vindicatū: vt cognoscamus misericordē Christū vtrūq̄ fecisse propitiū. [Exaltate dñm deum nostrum et adorate in monte sancto eius: q̄m sanctus est dño deus noster]. Et superius quidē pars versus istius legitur vbi facta diuisio est: sed ibi subiunctū est: Et adorate scabellū pedum eius: hic aut̄ non montē: sed in monte sancto dñm precipit adorari: quod ad montem syon (qui est ecclesia) referri posse nō dubiū estque est montiū mons: ꝛ sancta sanctoꝝ: cuius ipse habitator est Christus. Sic vtrūq̄ in sancta ecclesia dicit esse faciendū. Notandū est aut̄: q̄ sanctū dominū in sancto monte precepit adorandū: quontā sicut laus eius non cōuenit ori prauo: ita nec eius culture loci potest congruere turpitudo.

Conclusio.

¶ Consideremus facilē huius psalmi: quasi duobus luminibus splendere pulcherrimis. Incredulos terret: vt ad supplicationē deuotissimā ꝓducantur: fidelibus Christū dñm adorare precipit: q̄ ipse nouit exaudire quos diligit. Beata plebs que de tali gaudet imperio. Utile quippe desiderū est: agnoscere ꝛ amare creatorem. Qua-

Isa.66.

Joan.1.

1.Joan.2.

Hab.4.

1.Corin.3.

Exo.22.

Joan.14.

1.Corin.1.

Phil.2.

2.Corin.12.

propter exultationē nobis moueat auditus dñs Christus. Fidelis seruꝰ est diligere dominantē. Nā qui nō habet carissimū gubernatorē suum: ipse se profitetur horrendū. Natura quippe rerum est: vt ab eo te diligi posse nullatenus arbitreris: quē cara mente nō appetis. Diligamus igitur vt amemur: queramus vt inueniamus: pulsemus vt ad eū accedere valeamus. Contra omnes amentias est eū tepide querere: quem tibi cognoscis eterna beneficia posse prestare.

¶Explicit expositio in psalmum. 98.

¶Psalmus in confessione. xcix.

IUbilate deo oīs terra: seruite dño in leticia. Introite in conspectu eius: in exultatione. Scitote quoniam dñs ipse est deus: ipse fecit nos ⁊ non ipsi nos. Populus eius et oues pascue eius introite portas eius in confessione: atria eius in hymnis cōfitemini illi. Laudate nomē eius qm̄ suauis est dñs: in eternū misericordia eius ⁊ vsq; in generationē ⁊ generationem veritas eius.

QUm frequenter in psalmis posita sit pro rerum oportunitate confessio: hic tamē in titulo singulariter ꝓbatur ascripta: reuera qꝝ totus hic psalmꝰ ad vtraq; ptinet cōfessiones. Una est: qñ peccata nostra deprimentes culpabiles nos reosq; ꝓfitemur: ⁊ misericordiam dñi cōcedendā nobis pijs flettibus exoramus. Altera: cū siue nobis bñficia collata laudamus: siue alijs prestita cū magna exultatione veneramur. Cōfessio enim quasi cōfactio dicitur: siue penitētia: siue laus multorū ore celebrata: que ideo sic dicitur: vt ad plurimos pertinere monstretur. Diuisio.

IN prima parte psalmi propheta cōmonet vniuersitatē: vt dñm debeat sub magna iocūditate laudare: quia sancti dñi triste non decet esse seruitiuꝫ. Et ne semp hoc genere cōfessionis vtendum crederet christianus: Secūa parte dicit / vt malox nrox delicta penitentes: indulgētie ipsius portas intrare mereamur: q: misericordia eius pmanet in eternū. Expositio.

IUbilate deo oīs terra]. Sollicitus ꝓpheta de ppō fideli: ne se putaret sub anxietate tristicie Christo dño seruiturum: primū a tribulatione cepit: q: ipsa est iusti perfecta deuotio: dño sub mētis iocunditate famulari: sicut ⁊ apls monet: Semp gaudete: sine intermissione orate: in oibus gratias agite. Et ne quis se minime crederet euocatū: addidit: Oīs terra: vt ipse inter homines nō videatur existere: qui hanc vocē detrectat audire. Jubilatio est enim: sicut sepe diximus: magno mētis gaudio cōmoueri: nō tamē in articulata verba prūpere. Nā qū dixit: Jubilate. Et subiunxit: Oīs terra: frequenter ⁊ per casus noīm discrepantes: magnos indicat sensus. Nā cū Terra singulari numero denunciet: Jubilate dicit: quod ad pluralē numerū certū est ptinere: vt hāc terrā ad holeos: non ad telluré estimares esse referendā: qū allegorice ꝓstat intelligi. Allegoria est enim figura aliud dicens: et aliud significans. [Seruite dño in leticia. † intrate in conspectu eius in exultatiōe]. Licet seruitia dñi diuersis videantur officijs expedirī: vt sunt ordines ecclesiastici: monasteria fidelium: heremite solitarij: laici deuoti: oīa tamē ad ista tria ꝓba ppie referunt: vt dño sub leticia seruiatur: nō in murmuratione aut amaritudine mentis: sicut factū est in deserto: qñ contra dñm iudaicus pplus murmurauit. Sed ista leticia vtiq; charitas est: que sicut dicit apls: nō inflatur: nō agit pperā: non est ambitiosa: ⁊ reliqua: que hāc virtutē egregiā mirabili narratione describit. Quapropter illi sub leticia dño seruūt: qui eū supra cūcta diligūt: ⁊ inuicē se fraterna charitate respiciūt. ¶ Libera seruitus: o seruitū supra cūctas dñationes eximiū: quib⁹ talis leticia tribuitur: qualis in regnoꝝ gloria nō habet. Sed istā leticiā que in hoc mūdo ꝑcipit: vide quale ꝑmiū subsequat. Dicit enim. Intrate in ꝓspectu eius in exultatiōe. Multo difficilius: multo prestātius est ante rāti iudicis gaudere ꝓspectū: vbi sic cōuenit ꝓscientia cōmonet: vt gaudia tūc sumat humilitatis: quādo supbis oibus ꝓbat esse terribilis. [Scitote qm̄ dñs ipse est deꝰ: ipse fecit nos et nō ipsi nos. † Nos aūt populus eius ⁊ oues pascue eius]. In capite versus huius cōtra pfidiā loquit iudeoꝝ: qui dñm saluatorē nō putando deū: in creatorē suum manus iniecere presumpserūt. Scitote dixit: intelligite q ipse dñs quē dei filium minime credidistis: Ipse est deus qui fecit celum ⁊ terram: qui nos quoq; ad suam imaginē similitudinēq; plasmauit. Et ne putarent humanā creationē patrū semina esse deputandam: adiecit: Et non ipsi nos. Nā ꝙuis natiuitati nostre ministeriū prebeat carnalis operatio: tamē ille in hunc mundū nos ꝓbatur adducere: qui cūcta facit ad existentiā puenire. Sequitur: Nos aūt populus eius et oues pascue eius. Venit ad populū fidelē per cōparationes pulcherrimas: qd sit ostendēs: Oues: q: simplices sunt: et ipse earū pastor est verus. Pascue eius: id est diuinarū scripturarū copiosa et dulcis epulatio. Ipsa sunt pascua: quib⁹ fidelis anima saginatur: ⁊ ad future beatitudinis amena pducit. Sic istis trib⁹ versibus cōplerus est quid agere: quid credere: qd intelligere debeat christianus. [† Intrate portas eius in cōfessione: atria eius in hymnis † confessionū. Laudate nomen eius]. Venit ad secūdā partē: vt quia superius dixerat in dñi laudibus esse iubilandū: nunc doceret quēadmodū illi vnusquisq; debeat ꝓfiteri. Porte dñi: sunt humilis penitētia: baptismū sacrū: charitas sancta / elemosyne / misericordia: cetera q; mandata: per q̄ ad eius possumus peruenire cōspectū. Hortatur ergo propheta: vt per hanc humilitatis confessionē: primo ianuas misericordie dñi intrare debeamus: me nos extra oūlia seuientis lupi possit ra pacitas inuenire. Adiecit: Atria eius in hymnis cōfessionum. Atria eius: ⁊ hic subaudis / intrate. Significat enim ꝓphetas: euangelistas: ⁊ quicūq; dño aspirāte docuerūt. Dicta enim illoꝝ dñi ꝓstat esse palatia: qñ ipse in eis inuenit: si deuota mēte ꝓquiritur. Sed vt hāc ꝓfessionē diuideres a priore: posuit In hymnis: qualis fuit illa dñi saluatoris: cū dixit: Confitebor tibi pater dñe celi et terre. Non enim ꝓ suis peccatis aliquid cōfessus est: sed laudes patri sincera dilectione persoluit. Cōgruus enim ordo seruatus est: quia dū illa ꝓius offertur: ista iam secura subsequitur. Addidit: Laudate nomen eius: Ubi ponenda subdistinctio est: quia sequēti versui constat esse iungendū. [Quoniam suauis est dñs in eternum misericordia eius ⁊ vsq; in † seculum seculi veritas eius]. Ne quis se putaret laudando fatigari: aut nem

cōtinuo labore flaccescere: causam reddidit quare pie dicandū est nomē eius: id est qñ suauis est dñs. Quonīā enim ꝓuenit in suauitate defectus: aut potest animus expleri vbi semper ꝓfecit appetitus? Delectatio ista nescit habere fastidium: vbi sic mens cōsolata resicitur: vt nullatenus ramen eius desideria deponantur. Et ne suauitatē quam dixit crederes esse temporalem: In eternum dicit eius misericordiam permanere: quia cum semel prestiterit futura bona: ab ipso tamen perpetue seruantur illesa. Adiecit: Et vsq; in seculum seculi veritas eius. Seculū seculi: et istud significat quod nunc agitur: ⁊ illud quod credim⁹ esse venturum: quoniā ⁊ hic est veritas dñi: sicut legitur: Veritas de terra orta est: et in illo seculo: vbi promissionū eius dona complentur: ⁊ ipse cuꝫ sanctis suis gloriosa perennitate regnabit. Conclusio.

Pō. 84.

¶Mirabiliter

hic psalmus vtraq; nos confessiones edocuit: vt et alacres dño iubilemus: ⁊ peccatorū nostrorū vulnera sine intermissione plangamus. In hoc enim mundo vtrūq; necessarium est: vt nec in tristicia desperet dei seruus: nec iterū animꝰ eius prosperis reddatur elatus. Nam sicut sanitas hominis humorū pace consistit: ita perfectus est christianus qui fuerit inter harum reruꝫ vicissitudinem immobiliter temperatus. Susciptamus ergo alacri mente que dicta sunt. Qualis enim sit ista deploratio ex hoc datur intelligi: vt in ea precipiatur dñs esse laudandus: merito quia inde prouectus euenit non reatus: non pena sed premia: nō deformis seruitus: sed pulchra libertas.

¶Explicit expositio in psalmum. 99.

¶Psalmus ipsi Dauid. C.

MIsericordiā ⁊ iudiciū cāntabo tibi dñe: psallā et intelligā in via imaculata quādo venies ad me. Perambulabā in innocētia cordis mei: in medio domus mee. Non proponebam ante oculos meos rem iniustā: faciētes preuaricationes odiui. Non adhesit michi cor prauū: declinantē a me malignū non cognoscebā. Detrahentē secreto proximo suo: hūc persequebar. Superbo oculo et insatiabili corde: cū hoc non edebam. Oculi mei ad fideles terre vt sedeant mecū: ambulās in via immaculata hic michi ministrabat. Non habitabit in medio dom⁹ mee qui facit supbiā: qui loquitur iniqua non direxit in conspectu oculorū meorū. In matutino interficiebam oēs peccatores terre: vt disperderē de ciuitate dñi oēs operantes iniquitatem.

QUāuis tituli ab hystoriis tracti virtutem videantur indicare psalmoꝝ: tamē ⁊ simplices idē ꝓtinere noscuntur. Est siquidē textus iste mirabilis: ⁊ in forma perfecte sanctitatis inclusus: qui cēterarū fructū debeat expectare premiorū. Sed ideo verba noscitur premisisse notissima: vt eius virtus simplex atq; ꝓspicua sensus lucidissimos ac nimis honorabiles indicaret. Psalmꝰ enim sanctā significat ogationē. Ipsi Da

nid vbi pontur: totū Christi virtutib⁹ applicatur: vt nichil de isto terreno rege intelligas: sed omnia de illo celesti dicta cognoscas fuisse. Diuisio.

COngregatio illa sanctoꝝ: quā per vniuersum mundū catholica parit et multiplicat ecclesia. In prima parte psalmi cantare se dicit dño misericordiā et iudiciū ꝓclamatq; refugere pessimorū. Secūda parte fideles se asserit diligere: ⁊ cū eis gratissima habitatione versari. Demones aūt cū suis immissionib⁹ de suo corde repellere: quos nouit cū dei famulis nō habere vllatenus portionem: vt tali institutione formati: ⁊ appetere bona ⁊ mala renuere debeamus. Expositio.

MIsericordiā ⁊ iudiciū cantabo tibi dñe: psallam]. Celestis in terra multitudo beatorum protulit initiū: quod breuiter cuncta cōcluderet. Potestas enim dñi semp aut miseretur: aut iudicat. Sed neq; misericordia ipsius sine iudicio: neq; iudiciū sine misericordia reperitur. Utraq; enim se mutua societate coniūgunt. Nec factum eius aliquod ꝓuenit quod non plenū cūctis esse virtutib⁹ sentiatur. Nam sicut hic dixit: Misericordiam ⁊ iudicium: alibi dicit pro his duob⁹ nominibus / iustitia et pax. Et iterū: misericordia ⁊ veritas: vel iustitia ⁊ iudiciū ꝓparatio sedis tue: vt vbiq; deū pium demonstret ⁊ iustum. Quod genus locutionis inter propria scripture diuine cōnumerari posse nō dubiū est. Nam et in illo aduentus sui tēpore glorioso: primo loco misericordiā facit: quādo dicit: Uenite benedicti patris mei ⁊c. sed nō sine equitate: quia fidelib⁹ sua promissa restituit. Postea vero iudiciū sequit: cū dixerit impijs Discedite a me maledicti in ignē eternū: quod tamen non est sine pietate: qñ post multā patientiā noscitur pferre vindictā. Uides ergo hec duo ⁊ ꝓsentanea sibi esse: ⁊ suis ordinibus collocata radiare. Audiant itaq; misericordem dñm peccatores: qui de sua nequiter salute desperant. Intelligāt supbi iudicē: qui malū suū nō estimāt esse puniendū. Ita hic totū cōpendiose plenissimeq; cantatū est: qñ in his duobus sermonib⁹ et cuncta opa dñi: ⁊ totius ecclesie edificatio ꝓbatur esse narrata. Adiecit: Tibi dñe psallā. Dño psallit: qui bonis factis suis eū placare cōtendit. Ipsa est enim suauissima virt⁹ armonie: quādo vox cognoscitur operib⁹ ꝓsonare. Nam si he due res discrepabili sibi varietate dissentiant: nequaq; possunt psalmodie tēperatā efficere cātilenā. Nec ad aures dñi venit: quod se mutua prarietate cōfundit. [Et intelligā in via immaculata: quādo venies ad me]. Hic versus de superiorib⁹ pendet. Nam si disciplinabilis illa psalmodia cōpetenter dirigatur ad dñm: vide qd prestat: vt intelligat in via immaculata: quādo ad se dñs venire dignetur: quē magnopere sustinebat. Intelligā dicit: id est credā puro cordis affectu: vt qd oculis carnalib⁹ nō videbat: viua citer cōspiceret anime desiderātis admisu. Et qm̄ tale desideriū spāliter iam videntis erat: dicit quēadmodū venire disponat: In via scilicet immaculata: quia Christus dñs peccatā non habuit: qui ⁊ per hūc mundū immaculatis gressib⁹ ambulauit. Hoc est enim qd dicit: Et intelligā in via immaculata / qñ venies ad me. [Perambulabā in innocentia cordis mei: in medio domus mee]. Hypotheticus denuo syllogismus aperit. Si iustus pambulat in inocentia cordis in medio domus dñi: nō ꝓponit ante oculos suos rem malā. Arta men iustus pambulat in inocentia cordis in medio domus dñi: non ꝓponit igit ante oculos suos rem malā:

Nunc sequentia videamus. Dicendo perambulabā/ ostendit vitam mundi istius non se studiosissime perquisisse: sed tanq̄ transitoriā fuisse decursam. Ac deinde quid possit innocentia paucis verbis absoluitur: vt in medio domus dei habitare mereretur: quatenus et reliquis bonum exemplū prebeat: z ipsa honorabili cōuersatione reluceat. Nam quantū valeat innocētia: hinc datur intelligi: vt ꝓpter gratissimā simplicitatē in colūbe specie spiritus sanctus appareret: z ꝓpter mā suetudinē beatā/agnū se vocari dei filius elegisset: designans q̄n illa celestis z vera sapientia in peccatoribus placidis atq; humilib⁹ cōquiescat. [Non ꝓpono ante oculos meos rem † malā: facientes prevaricationes odiui. Nō adhesit michi]. Quoniā superius dixit: ambulasse se in medio ecclesie in innocentia cordis sui nunc p figurā Etiologiā: que latine appellatur cause redditio: hoc duobus modis exponit. Primo dicens vsq; ad positam diuisionē: cū vitiosis se non habuisse consortiū. Deinde vsq; ad finē psalmi: asserit cū fidelibus suā se posuisse nichilominus portionē: et de corde suo diaboli fugasse versutias. Sic maximā partem hui⁹ psalmi / hec figura cognoscitur esse cōplexa. Nunc ad exponēda verba redeamus. Qui deū credit vltorē: rem malā ante cordis sui lumina non ꝓponit: quia necesse est vt despiciat terrena: qui noscitur cōsiderare celestia. Sed qui in mūdo erat: rem malā ante suos oculos quomodo poterat nō habere: nisi quia illi talia displicebāt: nec eoꝝ vitiosa delectatione capiebatur? Juste ergo dixit sancta ꝯgregatio: ante oculos cordis sui se nō posuisse nequitias quas de penetralibus sue mentis exciuserat. Recte siquidē illas res videre nō dicimur: quas nullis delectationib⁹ intruemur. Sequitur: Facientes prevaricationes odiui. Exposuit quēadmodū mala ad eius nō potuerint internos oculos penetrare: quia prevaricatiōes homi iugiter habuit odiosas. Illas enim res vnusquisq; respicere dicitur: quas z diligere posse iudicatur. Nam cuius ante faciē nostrā veniāt: tamē in cōspectu mētis nostre non sunt que execrabili abominatiōe refugim⁹. Addidit: Non adhesit michi. Hoc coma oino suspensum est: desiderat enim caput versus sequētis: id est cor prauū: qđ frequēter factū ſm hebreos in psalteriꝝ versib⁹ inuenim⁹ Cor enim prauū adherere nō potest: nisi peccatoꝝ iniquitate dilatatis. Juuicē quippe sibi equalia vota glutinantur: z ediuerso diuiduntur quecūq; ꝓtraria sunt: nec prauū recto cōuenit: quia mox varietate dissentit. Hic aūt status incidit coniecturalis: vbi queritur: aut cū quib⁹ cōuiuat: aut q̄ modo viuat. [Cor prauū † declinantes a me † malignos non † agnoscebam]. Diximus Cor prauū superiorib⁹ esse iungendū: vt absoluta sententia subsequat. Declinātes a me malignos non agnoscebā. Declinantes a me malignos hereticos dicit: qui prauis dogmatib⁹ a catholica ꝑdicatione dissentiunt: z declinātes semitas rectas: vias pessimas se auditoresq; deducunt. Non agnoscebā dixit: q̄n cū se baptizatos atq; signatos asserāt: nō in eis agnoscitur diuina dilectio: qui blasphemi probantur in dño. Illi enim a christianis veraciter recognoscunt: qui se fidei prauitate non polluūt. [Detrahentē † aduersus proximum suū occulte: hunc ꝙsequebar]. Detrahit hereticus catholico: quādo absentē aliqua obloc utione dilacerat: nec audet palā cōtendere: qui se nouit irrationabilia venditare. Hos dicit ꝙsequēdos: vt ad veritatis studia cōcitentur: qui decepti variis questionib⁹ eludūtur. Proximū enim dicimus z carnis nobis societate ꝓiunctū: et aliqua legis vicinitate sociatū. Nā dū quidā eorū nobiscū vetus ac nouum testamentū suscipere videantur: recte tū intelligere scripturas diuinas detestabili volūtate cōtemnūt. [Superbo oculo z insatiabili corde: cū hoc non edebā]. Duo esse dicit genera perfidoꝝ. Unū sicut superius posuit: quod proximis detrahit: sed illud tam quēadmodū curari possit ostendit. Aliud vero quod ſupbo oculo: id est volūtate pretumida z insatiabili corde a blasphemijs nō recedit: sic dicit esse vitandū: vt iam nec ipsum cū eodē debeamus intre cōuiuiū: ne aures christianoꝝ abominādis sermonibus inquinentur. Sed z hoc actus quidē tamē gen⁹ curationis indultū est: vt cū se mens impia sanctis viris execrabilē viderit factā: erroꝝ suū adhibita satisfactione recorrigat. Nam si apostol⁹ dicit de christianis male viuentibus: cuꝫ his nec cibū sumere: quātomagis hoc fieri cōuenit de truculentis atq; obstinatis hereticis? Siue hoc ſpūaliter intelligendum est de corpore dñi saluatoris: vt cū illis cōmunicatio nō edatur: a quib⁹ fides christiana discerpitur. Et intende: quia siue superiora que dicta sunt: siue que in secunda diuisione dicēda sunt: omnia pertinent ad statū cōiecturalē: in quo maxime diserta oratoꝝ exercentur ingenia. [Oculi mei † sup fideles terre vt sedeant † hi mecū: ambulās in via immaculata hic michi ministrabat]. Sancta illa cōgregatio venit ad secundā partē. Et sicut superi⁹ abominabiles sibi reddidit infideles: ita nūc recte credentiū viroꝝ desiderat habere cōsortiū. Illos enim cordis oculos quos auertebat a pessimis: nūc se profitetur sociare cū sanctis. Fideles terre dicit: qui per totum mundū habitant christianos. Sedeant aūt mecū. i. in fidei vnitate ꝑmaneant. Per hūc enim situm: z requies designatur: z imobilitas mentis ostēditur. Volunt hoc aliqui ꝓpter excellentiā dictoꝝ et Christo dño euidēter aptare. Sꝫ subita nō est ꝑmutatio facienda: vbi se tamē introducta potest explicare ꝑsona. Sequitur: Ambulās in via immaculata: hic michi ministrabat. Hec est reuera fidelis christianorum manifesta probatio: et sua vita clarescere: z ministroꝝ cōuersatione relucere: sicut iam in decimoseptimo psalmo dictū est: Cum sancto sanctus eris: z cum viro innocente innocēs eris. Et cū electo electus eris; et cum puerso peruerteris. Sed q̄uis hoc nec a laicis videatur exceptū: tamen specialiter sacerdotib⁹ probatur impositū: vt tales ministros habeāt: qui diuinis regulis non repugnent. [Non habitabit in medio domus mee: qui facit superbiam]. Adhuc in dictis superioꝝ perseuerat. Negat enim cū superbis sibi fuisse aliquā portionē: ne crederetur eos probasse / quoꝝ familiaritatē sibi videbatur adiungere. Illud aūt quod posuit: In medio domus mee: hoc vult intelligi / quia nichil cōmissum talis habuit: nullo honore ꝑmunit: nulla potestate letatus est: vt quasi in medio domus esse videretur: cui patrissamilie serenus animus arridebat. Unde cognoscimus talia nos habere debere in susceptis iudicia: vt nullatenus pessimis hominibus faueamus: nec nobis grati videantur esse: qui motum prauitate vitandi sunt. [Qui loquitur iniqua non direxit in conspectu oculoꝝ meoꝝ]. Et hic quoq; versus ad superiora respondet. Dicit enim sibi non placuisse: qui aut iniquis detractionib⁹: aut prauis noscebatur studere colloquijs. Intquū enim: ad totū pertinet: quod diuina pietas execratur. Non direxit: significat non profecit. Illos enim dirigi dicimus qui accedendo proficiūt: aut aliqua prosperitate melioriantur quod vrīq; non solet eis contingere: qui tortuosis student semitis ambulare. [Jn † maturinis interficiebā omnes peccatores terre]. Postq̄ dixit malorū se fugisse consortia: vnde plerūq; possunt euenire peccata: nunc ad mentis sue interiora cōuersus: illā pestem tyrannicā vastatricē generis humani: id est prauā demonum suggestionem / quēadmodū de penetralibus suis expulerit decenter exponit. Jn maturinis: in ipsis videlicet initijs dicit: quādo in nobis suggestiones diabolice velut dubia crepuscula ceperint apparere: tūc oratione debent eijci: tūc abominabili execratione detrudi: ne paulatim noxie crescēres velut dies nox nebulosissima cōprehendat. Peccatores autē terre sunt demones: qui vniuersam carnē deducunt prauis imissionibus ad reatum. Peccatores enim iuste dicuntur: q̄n peccatores facīt. Ipsi ergo cū suis operibus interficiūtur: anime hominū sine dubitatione saluantur. Hoc autē fieri manifestū est: quādo nobis cōpunctio lachrymarū diuini roris miseratione confertur. Neq; enim eā quando volumus offerre prevalemus: sed tūc pēditur: q̄n ipsius largitate prestat. [†Et disperdā de ciuitate dñi: oēs operantes iniquitatē]. Ciuitatē dñi: animā piam patres esse dixerūt. Unde diabolus dispdit: q̄n a sua intētione remouet. O crudelis: o tyrannice volūtatis iniquitas: nō sufficit q̄ homines mori fecit: sed adhuc ne recuperati possint viuere vehemēter insistit. Sed tu dñe qui vides impudētissimū hostem: presta validā defensionē: ne ille ad vorū suum perueniat: qui te nobis infensum facere insatiabili calliditate festinat. Tuis te verbis: tuis cōmonitionibus exoramus: Judica domine nocentes me: expugna impugnantes me: apprehende arma et scutum: z exurge in adiutorium michi. Conclusio.

Cognouimus qualis fuerit iste sanctissim⁹ qui in medio domus diuine: misericordiam et iudicium dñi pura mente cantauit: quēadmodum malos absolute vitauerit: bonis autem fuerit gratissima societate coniunctus: concupiscentias cordis sui saluberrima deliberatione ꝓiecerit: vt merito hunc munerū obtinuisse videatur: qui speciem desiderabilis corone digitoꝝ dextre manus inflexione designat. Hoc donum martyrum: hoc est virginū munus: z quicquid est eximium in ecclesia: tali fructu peruenire demonstratur ad premiū: sicut dicit apostolus: De reliquo reposita est michi corona iusticie: quā reddet michi dominus in illa die iustus iudex. Orbis ipse terrarum: hoc schemate fertur ambiri: celum innumeris auctoribus legimus esse cōuexum: stellas vidimus spherica rotūditate fulgentes: solem ipsum circuli pulchritudine radiare. Lunam quoq; certum est in hanc venire formam: quando noscitur esse perfecta. Et ideo consideremus cuius hec persona sit meriti: cuius elegantie comprobetur: vt in hoc calculo posita esse videatur: qui et premiorum ingentium continet dignitatem: z creaturarum celestium portat imaginē. Pudet enim dicere peccatis obnoxium centenarij numeri fecunditate prouectū: z quod sanctorū dicimus meritis applicatus: indigno michi fuisse collatū. Sed preter diuina potentia: vt nichil adiudicatione sua gaudere nos faciat remissione proculdubio peccatorum: et non pro meritis nostris damnet: qui liberare solus prevalet confitentes.

Explicit expositio Cassiodori in psalmum centesimum z vltimum secunde Quinquagene.

Cassiodori Clarissimi Senatoris Romani in tertiam Quinquagenam Psalterij/ Expositio Incipit.

Titulus Psalmi Centesimiprimi.

Oratio pauperis cum anxius fuerit: z coram dño effuderit precem suam. Cl.

Domine exaudi orationē meam: et clamor meus ad te veniat. Non auertas faciē tuā a me: in quacūq; die tribulor inclina ad me aurem tuā. In quacunq; die inuocauero te: velociter exaudi me. Quia defecerunt sicut fumus dies mei: et ossa mea sicut cremium aruerunt. Percussus sum vt fenum et aruit cor meum: quia oblitus sum comedere panem meū. A voce gemitus mei: adhesit os meum carni mee. Similis factus sum pellicano solitudinis: factus sum sicut nocticorax in domicilio. Uigilaui: et factus sum sicut passer solitarius in tecto. Tota die exprobrabant michi inimici mei: z qui laudabant me aduersum me iurabāt. Quia cinerem tanq̄ panem manducabam: z poculum meum cum fletu miscebam. A facie ire indignationis tue: quia eleuans allisisti me. Dies mei sicut vmbra declinauerunt: z ego sicut fenum arui. Tu autem domine in eternum permanes: et memoriale tuū in generatione z generationē. Tu exurgens misereberis syon: quia tēpus miserendi eius quia venit tēpus. Quoniā placuerūt seruis tuis lapides eius: z terre eius miserebuntur. Et timebūt gētes nomen tuū dñe: et oēs reges terre gloriā tuā. Quia edificauit dñs syon: et videbitur in gloria sua. Respexit in orationem humiliū: z non sprexit precem eorū. Scribantur hec in generatione altera: z populus qui creabit laudabit dñm. Quia prospexit de excelso sancto suo: dñs de celo in terrā aspexit. Ut audiret gemitus compeditorū: vt solueret filios interemptorū. Ut annūcient in syon nomen dñi: z laudē eius in hierusalē. Jn cōueniendo populos in vnū: et reges vt seruiāt dño. Respondit ei in via virtutis sue: pauciratē dierū meorū nuncia michi. Ne reuoces me i dimidio dierū meorū: in generatione z generationem anni tui. Initio tu dñe terrā fundasti: et opa manuū tuarū sunt celi. Ipsi peribūt tu autē permanes: et oēs sicut vestimentū veterascent. Et sicut opertorium mutabis eos z mutabuntur: tu aūt idem ipse es: z anni tui non deficient.

Filij seruorum tuorum habitabunt: ⁊ semen eorum in seculum dirigetur.

Quāuis aliqui psentē psalmū dño saluatori aptandū esse putauerint: cōueniens videt afflicti magis ⁊ gemētis pauperis: sicut ⁊ titulus ipse cōmetit: introducere in hac relatione psonā: qi multa sunt que illi immaculate sancte incarnationi nequeāt cōuenire. Primū: q̄ anxius nusq̄ fuisse legitur dño Ihesus. DEF. Anxius est enim: qui in graui discrimine constitutus: nullā partem quā sequi debeat nouit eligere. Deinde: qō in textu psalmi habet: Oblit⁹ sum māducare panē meū. Et illud: Quia cinerē tanq̄ panē manducabā: ⁊ potū meū cū fletu tēperabā. A facie ire indignatiōis tue: quia elevans allisisti me. Et alia que cum labore maximo vendicantur: si ipsi dño cōsentiamus aptari. Sed qm̄ graviter vulneratū: ⁊ duris calamitatib⁹ plenū oratione fundere cōuenitebat assidua: anxij pauperis psona cōgruenter apposita est: cuius voce nec verecūdia vlla cōprimeret: nec indigentie necessitas abstineret. Nam cū dicit: Cora dño: talem oratiōē vult intelligi: q̄ de sacculis anime ante pedes regios quasi aureī metalli copia decora fundatur. Vix enim reperies: sicut quidā dixit: vt oranti cuiq̄ non aliq̄d inane cogitationis incurrat obstaculum: ⁊ intentionē qua in deū mens dirigitur declinet ac frangat. Et ideo certamen magnū atq; saluberrimū est oratioī cepte iugiter imminere: ⁊ cū adiutorio dei obsistere viuaciter suggestiōib⁹ inimici: quatenꝰ fixa semp ad deū mens stabili intentione cōtendat: vt merito possit dicere qō
2. Timo. 4. ait apostolus: Certamē bonū certaui: cursum cōsummaui: fidē seruaui. Tales sunt pauperes Ihesu Christi: qui non solū pro suis malis: verūetiā pro totius mūdi calamitatibus intercedere comprobantur. Egent in hoc seculo: sed sunt locupletes deo. Vitijs vacui: sed virtutib⁹ pleni. Despecti hoibus: sed acceptabiles Ihesu. Nam iste qui se primū lamentabili afflictione discruciat: tanta gloria pphetie in subsequentibus refulget: vt euidenter pateat agnosci: quo ibi munere cōsonetur quando iam hic spe tanta reficitur. Et nota quia dum vbiq; in titulis nomina sint posita: hic pauper sine nomine introducitur ad loquēdū: scilicet vt cū vni datur: oēs sibi pauperes Ihesu cognoscerēt attribuī. Animo preterea condendū est: hunc psalmū quartū esse ex his qui notantur oratio: cuius penitentij quintus esse videatur. Sciendū est plane: orationū duo esse genera. Unū quando dñs Ihesus orat ad patrē: non pro peccatis suis que oīno nō habuit: sed humanā naturā ab aduersitatibus huius seculi postulat liberari quam est dignatus assumere: sicut in sextodecimo psalmo et in octogesimoquinto constat effectū. Aliud vero: cum in psalmo octogesimonono introducit Moysi persona reuerēda in typo sacerdotali: qui p̄ petis tā suis cū generalib⁹ deprecat: necnō in psenti psalmo psona pauperis adhibetur: qui sub penitentie humilitate anxius clamat ad dñm. Et ideo oīs penitētia est oīo: non aūt oīs oratio penitentia est: quādo ⁊ ille orauit: qui nichil admisit quod reatui potuisset ascribi. Sic isti psalmi qui orationis titulo prenotantur: cum suis proprietatibus probantur explicīti. Diuisio.

Quia super iste mundanis diuitijs egenis: sed supernis virtutibus abūde ditissimus: in exordio psalmi multipliciter dominum rogat: vt eius clamor ad ipsum puenire mereatur: qm̄ tugi afflictione contritus: ossa sua sicut in frixorio dicit esse confrixa. Sequitur flebilis nimis et dolenda narratio: que est manifestatio necessitatū et probabilium lingua causarū. Et ne post tot asperas calamitates de castigatione sua videret ingratus: tertia parte dñi laudes dulcissima nimis intentione prosequitur: cuius aduentu construendā dicit ecclesiam. Et cū sint omnia mutanda: ipse tamen pmaneat in eternū. Infertur etiā sub hylaritate nimis votiua conclusio: sanctorū semen ibi esse dirigendū: vbi habitat dño in gloria sempiterna. Sic lex illa penitentiū regularis: plenissime nosc̄itur fuisse completa. Inchoauit enim a lachrymis: finiuit in gaudio. Expositio.

Domine exaudi oratiōnem meam: et clamor meus ad te † peruenīat]. Videns pphēta Al. veniat
ante aduentum domini humanos crescere indesinenter errores: personā pauperis conuenienter assumpsit: qui calamitates mundi penitētie humilitate deferet: vt cito illi miserēti subuenīret: quē tot mala aduncto fascē deprimebant. Dicit enim: Domine exaudi oratiōnem meam: scilicet eam quā pius allegator pro totius mundi liberatione fundebat. Sanctorum enim consuetudo est: sic dolere calamitates alienas vt proprias: sicut apostolus ait:
2. Corin. 11. Quis infirmatur ⁊ ego non infirmor? Quis scandalizatur et ego non vror? Sequitur: Et clamor meus ad te perueniat. Houerat hic pauper doctus lege diuina precibus peccatorū nubem quandā frequenter opponi: de qua Hieremias dicit: Opposuisti nubē: ne tranThren. 3.
seat oratio nostra. Abachuc quoq; propheta idem di- Abachuc. 1
cit: Usq;quo domine clamabo ⁊ non exaudies: vociferabor ad te iniuriam accipiens ⁊ non intendes? Quapropter memor istarum rerum: anxius suum clamorē festinabat ad dominū peruenire: ne delictis impedientibus remediū a dño tardaret accipere: qui multis p̄babatur calamitatibus subiacere. Primo enim posuit oratiōnē: nunc adiecit clamorē: vt studia supplicationis creuisse cognosceres: cuius oratiōnē in clamorem maximū prorupisse sentires. Hunc autē modū sancte orationis seruandū deuotissimus christian⁹ intelligat: vt idipsum cogitet quod orat: ipsum respiciat mente cui supplicat: oēs superfluas cogitationes excludat. Aliud non admittat extraneū: ne vt ait quidā: purissimis fontibus apros immittere videatur improbos. Hinc etiam sancti Ambrosij fm apostolū: hoc serte
1. Corin. 14. roseus hymnus ille redolut. Ait enim: Orabo mente dominū: orabo simul spiritu: ne vox sola deo canat: sensus noster alibi ductus aberret fluctuans: vanis preuentus casibus. Tunc enim deo accepta est oratio cauentis: si pura mens idē gerat quod explicat vox cantici. [† Ne auertas faciem tuam a me: in quacūq; die Al. Non
tribulor]. Recolebat pauper iste beatissimus: renuisse dominū per Esaiam prophetam: pertinacium munera peccatorum: cum dicit: Sanguinem vitulorum et Esa. 1.
agnorum ⁊ hircorū nolo: cum veneritis ante conspectum meum: quis quesiuit hec de manibus vestris? Talia metuens iste atq; recogitans petit: ne sacrificium quod immolabat: id est penitentiā suā ita despiceret: sicut supra meminit de imolationibus pessimorum. Sic ⁊ quinquagesimus ait: Cor cōtritū ⁊ humiPsa. 50.
liatū deus non spernit. Suppliciat itaq; ne a cōspectu dñi reddatur alienus. Ista enim regula recte petitionis est: vt nos respiciens pcta nra despiciat: q̄ sic nos miserat⁹ absoluit si illa nō aspicit: sicut iā in quinquagesimo psalmo dictū est. Auerte facie tuā a peccatis

meis. Qua propter nō incōgrue de psalmo penitentie penitētis mutuamur exempla: cū ⁊ sensus par pbetur et causa cōsimilis. Addidit: In quacūq; die tribulor. Quacūq; die: nō p̄ninationē significat sed interualla tēporis fuisse declarat: quādo vigebat maximis vulneribꝰ peccatoꝝ: quādo eū detestabilis premebat inimicus: vt quasi sub crudeli fera posito: liberator pissimus subueniret. [Inclina ad me aurē tuam. In quacūq; die inuocauero te: velociter exaudi me]. Multis quidē modis: sed vna petitio est: vt oratione pauperis
SCHE. dño exaudire dignet. Que figura grece dicitur Epimone: latine repetitio: quotiens diuersis verbis eadē dicitur sub iteratione sententia: qō p hos tres versus a principio factū esse declaratur. Inclina aurē: prebe dicit auditū. Unde ⁊ auris ipsa ab auditu dicta est: qi
ETY. nō erāt merita: que se ad ipsuꝫ erigere potuissent. Auris vero dñi pro clementia ponit: qua preces supplicū benignus exaudit. Nā cū totos audiat: totos videat: solos illos audire dicit: quib⁹ prestare dignat. Sequit In qua cunq; die innocauero te: velociter exaudi me. Quantum se in humilitate penitens iste prona mente p̄strauerat: tantū in ipsa supplicatiōe crescebat. Nam dñi prius dixisset: Inclina ad me aurē tuā: iam cōsiden
Al. cremū aruerunt tius petit: vt celerius mereatur audiri. Nā qui velocitatē postulat: de impetratione securus est. [Quia defecerūt sicut fum⁹ dies mei: ⁊ ossa mea sicut † in frixorio cōfrixa sunt]. Subtulerit causam deprecationis sue: vt illud orationū tam ingens desiderū miserarū cognosceretur fuisse multarū: et facilius benuolentiā pij iudicis obtineret/magnarū calamitatū alligata necessitas. Fumū videm⁹ de flāma quidē egredi: sed in auras liquidas tenuissime disparinec subsistāta eius manet: cuius ex corporali incēdio generat⁹ esse videat. Merito ergo dies peccatorū globis fumiferis exequantur: quos involutis ac terris actionibus decepti homines p̄diderūt. Nō maxime ad supbiam mūdi respicit: que quanto plus extollitur: tanto amplius evanescit. Iste enim pauper ad humilitatē salutiferam Christi vehementer intentus erat: qui diabolicā arrogantiā superbiāq; damnabat. Sequit: Et ossa mea sicut in frixorio confrixa sunt. Sicut opinione prospera benemeritorū ossa. i. animi fortitudo pinguescit: qñ eox cōscientia feProuer. 15. lici recordatione lerat: sicut dicit Salomon: Fama bona impinguat ossa. Ita recordatione contraria pctoꝝ virtus tanq̄ frixa p̄trahit: dū oblocutiones hoim: ⁊ cōsciētie sue iudicia grauiter expauescit. Sive hic frigit peccator: qm̄ futuros ignes incēdiaq; formidat. Nam qui se pauescit arsurū: ipsius incendij terrore iā frigit. Queri solet: quid sibi velit q̄ talia se dicat penitentes ppeti: qualia humana natura non prevalet sustinere? Primū est q̄ per exaggerationē positam magnitudo delicti bene potest intelligi: cui tāta satisfactio videt offerri. Deinde: q̄ ad noua vitia non trahunt: qui se de
Al. vt Al. comedere preteritis plurima debere cognoscūt. [Percussus sum † sicut fenū ⁊ aruit cor meū: qi oblitus sum † manducare panē meū]. Per operatiōes humillimas benignitatis iudicis cōparata: venit ad miserias suarū flebilē narrationē: vt cito remediū sumeret: si passionem suā pio medico nō taceret. Bene aūt genus humanū feno transitorio cōparat: qō ⁊ viriditatis habet letitiā tēporalē: et percussum facile sentit miseriā. Sic ḡdiu in lege dñi mandatisq; cōsistimus: tanq̄ viridia fena vegetamur: sed mox vt ab eius p̄ceptis fuerimus diabolica falce succisi: statim arescimus: ⁊ cor nostrū peccati sterilitate siccatur. Non enim bñficij eius pabulū habere potest alata quo delictis facientibus pbat esse diuisa. Illi autē semp hylares: semp ament sunt: qui a tuissis dñi nō recedūt. Sequit: Quia oblitus sum manducare panē meū. Reddit causam cur pcussum cor et⁹ aruerit: q: oblitus fuerat panē suū māducare: vnde se nouerat spūaliter posse satiari. De isto enim pane dñs dicit: Ego sum panis vite qui de celo descendi. Nam Joan. 6.
quēadmodū poterat de amissione panis cōqueri corporalis: q̄ se ieiunisse gaudebat affligi? Hinc enim exprimit natura peccantiū: qi dū delictū apperit: cōtem
Al. adhesit os meum. platio dñi nō habet. [A voce gemitꝰ mei: † adheserūt ossa mea carni mee]. Perscrutādū est quid velit intelligi: A voce gemitus mei. Est enim vox gemitꝰ ei qui filiū perdit: cui aut possessio inuaditur: aut cui seculi istius delectatio grata subtrahitur. Sed vox ista non est gemitus beatoꝝ. Illi enim gemūt ꝓpter talia quibus seculum placet: quia peritura desiderant: ⁊ ad dñi minime ꝓmissa festinant. Illo autē gemitu affligebatur iste sanctissimus: quē mundi amatores potius irriderent. Ideo enim addidit: Vel/vt se a mūdanis desideriis monstraret exceptū. Sequit: Adheserūt ossa mea carni mee. Istud (si ad litterā velis aduertere) afflictis nimiū non potest cōuenire: quia ⁊ pinguibus ⁊ delitiosis hoc accidit: vt caro ipsoꝝ cognoscatur ossibus adherere. Sed carnē hic: cutem non improbe videmur accipere: quia ⁊ ipsa caro est: vt reuera exaggerata macies possit ostendi: dū cutis ossibus adhesisse narratur. Sed ⁊ Hieremias ꝓpheta dicit: Cōfixa est Thren. 4.
cutis eoꝝ a dorso ipsoꝝ: aruerūt facti sunt vt lignum. Sed vt magis ad spūalē intelligentiā subeamus: ossa sua dicit fidei firmitatē: qua cōsistimus: qua valemus. Quā merito carni dicit adhesisse: propter fratrū mediocritatē: que necdū firmata in dñi Ihesu cōfidentia permanebat. Ibis itaq; adherebat: qñ p ipsius sollicitus iugiter anxius erat: ne a regno dñi redderentur
Al. solitudine. alieni. [Similis factus sum pellicano † in solitudine: factꝰ sum sicut nocticorax in domicilio]. Per hec noīa voluerū (vt arbitror) diuersa nobis penitentiū genera declarant. Pellicanus enim auis egyptia est: ciconijs corporis grāditate ꝓsimilis: que naturali macie semp affecta est: qm̄ sicut physiologi volunt: tenso intestino per viscera quicquid escarū accipit: sine aliqua discoctione transmittit. Hinc fit vt adipe proprio minime farciatur: quia parissimo cibo: succo reficit. Que nō gregatim vt cetere aues volat: sed delectatione se solitaria cōsolatur. Eox vnū genus dicit esse qō stagnis inhabitat. Aliud (sicut dictū est) quod in desertis locis secretisq; versat. Per hoc igitur auiū genus pulcherrime significantur heremite: qui hominū cōsortio derelicto: timore dñi remota se afflictione discruciant. Sequitur: Factus sum sicut nocticorax in domicilio. Aliud genus introducit penitentiū. Nocticorax: greco vocabulo dicit noctis cornix: que quidā bubonē: quidā noctuam esse dixerūt. Alij magis cornici magnitudine ⁊ colore cōsimilē: quem specialiter in asie partibus inuenire posse testantur. Istum sicut dicit fulgur absconditur: ita aduētus noctis ꝓducit: ⁊ cōtra cōsuetudines auiū: tunc magis vigilare ⁊ escas querere incipit: quādo se in soporem animātia cūcta componūt. Ita ⁊ penitēs iste nocturno tempore escas anime solicita curiositate pquirit: modo psalmodie operā dando: modo elemosynas faciendo: modo carceres occulte visitando: solū deum vult habere testem: cui caligo noctium non tollit aspectū. Et nota quia sicut pellicanus designat heremitā atq; solitarium: ita nocticorax

Universidad Biblioteca

Alt. solitari⁹ in tecto.

illum declarat: qui se domicilio suo retinens a publica visione remotus est. [Eligiliaut z factus sum sicut passer † vnicus in edificio]. Uenit ad tertiū genus: quod idem similitudine passeris indicatur: vt qui mūdi crimina lugebat: per omnia satisfactionū modos discurrere videretur. Passer est auis parua: sed nimia sagacitate sollicita: que nec facile laqueis irretitur: nec p ingluiē vētris escarū ambitione decipitur. Hec ppter infirmitatē suā: ne aut ipsa a ꝓdatore capiat: aut fetus eius serpentinis deuorēt insidijs: inter aues vnica cautione munita: ad domorū fastigia celsa concurrit: vt a suspectis calid⁹ reddatur aliena: que multis periculis ꝓbatur obnoxia. Huic merito cōparatur: qui diaboli insidiosa formidās: specialiter ad ecclīe cepta se cōferens: in et⁹ fastigio vigilans turissime pseuerat. Unicū dixit: ppter cōparitatē que ex multis vnū facit. In edificio: ppter altitudinē fidei: z fortitudinē mentis. Considerandū est etiā: quēadmodū iste supplicās a maioribus auibus pellicano z nocticorace cepit: z peruenit vsq; ad passeris minutissimā paritatē: qñ gradatim penitudo descēdēs: primo loco grādis est: scdo medio cris: tertio cōsuetudine ipsa oīno tolerabilis. Hę autē aues: per figurā Parabolē hoibus comparant: genere discrepātes: sed cōsuetudinū qualitate cōsimiles. Ad argumētū cōparatiōis dicit: ex maiore ad min⁹. Multo enim maior est homo: q̄ passer. [Tota die † exprobrauerūt me inimici mei: z qui laudabāt me aduersum me iurabant]. Diabolice cōstat esse malitie: vt seruos dei quos tyrānica nō potest presumptione cōprimere: artificiosa potius illusione decipiat: vt q̄ apertis terrib⁹ non cedūt: deri sorte magis increpatione flectant. Que figura dicit Ironia. i. irrisio: que aliud q̄ conat ostēdit. Quapropter istū affligentē se z velut mariter laborante: peccatores grauiter irridebāt. Et vt creseret ipl⁹ opprobriū magnitudo: dicit eos † ipsā detestatione iurasse. Sic enim consuetudo est puerilis dicere. Si talē vitā nō habeā qualē iste sustinet: q̄ iā nō viuto holbus: sed cadauerib⁹ potius videtur esse cōsimilis. Laudauerūt em̄ prius cū secularī vita fruerēt: postea sub iuramento detestati sunt: qñ eum simile mortuis estimauerūt. [Quia cinerē tanq̄ panē manducabam: et † potū meū cū fletu † tēperabā]. Causa reddit cur ab inimicis vel a notis in eius facie maledicerēt: sicut et Job grauissime manifestū est: cuius vita proximis vel amicis grauissimo squalore sordebat. Sollicitius aūt versus iste tractādus est: ne ꝓtra humanā cōsuetudinē fastillas lignor⁹ escā putemus esse penitentū. Cinerē nouimus exustor⁹ reliquias esse carbonū: quas merito peccatis dicimus cōparari: vt ipsa quoq; tenuitas delictor⁹ afflictionū dolorib⁹ abluatur. Nam q̄uis exiguum de peccato remaneat: nō ꝓducit ad vitā. Unde z in quinquagesimo ꝓpheta clamat: Amplius lauame ab iniusticia mea et a delicto meo munda me. Merito ergo et ipsos cineres peccator⁹ sanctissimus penitens ꝓsumere festinabat: ne quid esset residuū: q̄s eū ꝓmereri nō sineret regna celor⁹. Sequitur: Et potū meū cū fletu tēperabā. Istud q̄uis interdū videatur posse cōtingere: tamē z hoc quoq; spūaliter estimo recitandū. Potus est animarū illa satietas: que sicut in septuagesimoquarto psalmo dicit: Calix in manu dñi vini meri plenus est mixt⁹ z inclinauit ex hoc in hoc. Ipse ergo potus est: quē bene fletib⁹ tēperamus. Ipse calix: quē lachryme nostre factūt dulciorē. Tūc enim animę penetralia celestis ille potus ingredit: quādo ꝓpios fletib⁹ irrigatur. Hoc erat poculū quod irrisor⁹ videbatur indignū: Hic cibus qui a delitiosis iudicabat horrendus. Sed hoc magis bonus christianus debet amare: vnde possit ad illa celestis regis puula puenire. Et intēde: q̄ totus hic versus ꝑ figurā dictus est Lapino- SCHE.
sin: q̄ hāc nosci⁹ habere virtutē: vt humilitatis affectu magnā rem deiciat vsq; ad vilissimā paruitatē. Que figura in scripturis sanctis frequētissime reperit: sicut dicit apostolus: Elegit de⁹ infirma hui⁹ mūdi: vt ꝓfundat fortia. [A facie ire et indignationis tue: quia eleuans † elisisti me]. Coma istud ad superiora cōnectit: vt grādis illa penitentie magnitudo ex ira z indignatione dñi nascereture. Dicit enim: A facie ire z indignationis tue. Ira z indignatio facie nō habēt corporale: sed timētibus sub imaginatione semp apparēt. Unde hic potēter ipsa energia formidātis expressa est: q̄ eū peccatorib⁹ nouerat cōminari dicente Hieremia: Uo rauit eos leo de syluis: z lupus ad vesperā vastauit eos. Et apostol⁹ Petrus cōmonet: Diligilate inquit z orate: q̄ aduersarius vester diabolus tanq̄ leo rugiens circuit: querens quē deuoret. Merito ergo irati dñi facie formidabat: quē per ꝓphetas suos talia peccatorib⁹ predixisse cognouit. Ira enim ad vitionē pertinet: indignatio ad motū animi mediocrem. Indignamur siquidē z filijs: trascimur autē impetu grādiore iure pumendis. Addidit: Quia eleuans elisisti me. Quātus vnius pauperis ꝓsona introducta videat: tū sicut sepe diximus: bona malaq; generis humani prudentissimus enumerator insinuat. Eleuat enim dñs suos beneficijs creberrime peccatores: quibus opes cōfert: vitā cōcedit: seculi gloriosa largitur: et in oim facit celebratate versari. Sed dum in superbiā tumida mortalīū corda cōscenderint: tanq̄ moderator eximius a collata largitate subtrahitur: vt illi sollertes aduertāt non fuisse propria bona: que subito probantur erepta. Sed hāc elisionē felicē esse non dubiū est: sicut alibi dictū est: Bonū michi q̄ humiliasti me vt discā iustificationes tuas. Inde enim cōpunctio nascit: inde animarū medicina prestatur: Quod z iste penitēs nō ingratus: sed portius emendatus enumerat. [Dies mei sicut vmbra declinauerunt: z ego sicut fenum arui]. Pulcherrime dixit homo post prevaricationē Ade: dies suos sicut vmbram declinasse: quia eos sol verus dño reliquerat christus: sine quo vita omnis vmbrosa est: z tanq̄ vllā non habētes substātiā: ita dies nostri inutili cōuersatione dispereūt. Declinauerūt ergo dies eius: q̄ ipse declinauit a dño. Tanto enim quis imitatur: q̄to ab illa plenitudine segregat. Sequitur: Et ego sicut fenū arui. Consequēs fuit vt cuius dies declinauerūt: sicut fenū arescere debuisset. Beneficio enim subducto vitali qui nos vegetat: z virentes ac floridos reddit: in ariditatē peccati absolute perducimur: nisi iterū roris diuine misericordie in nouā gratiā pullulemus. Completa est ingentiū afflictionum enumeratio luctuosa: nūc videamus quid nobis tertia pars indicare videatur. [Tu autē dñe in eternū permanes: et memoriale tuum in † seculū seculi]. Post dignissimā satisfactionē er generalibus malis cōpetenter defletis: penitēs ille iam quasi caput eleuans: z aliqua libertate respirans: tertiam partem subleuatus ac recreatus ingreditur: z quantū se cōdemnans humiliauerat: tantū nūc in laudibus domini ꝓficienter exultat. Quapropter optime ab aduentu dñi laudis fecit initium: per quem mundū nouerat esse saluandū. Sequitur: Et memoriale tuum in seculū seculi. Memoriale dictum est: salutare promissum de dñi incarnatione venturū: q̄s nulla secula:

nulla immutare possit oblitio: sed in memorie sinu reconditū / immobile semper p infinita secula perseuerat. [Tu exurgēs misereberis syon: quia † venit tempus miserēdi eius]. Commonet nos pauper iste sanctus: q̄ verissimus quātum simplicis ac fidelis viri prevalere possit oratio: vt ille qui prius nec hominū se dignum aspectibus estimabat: ne vel dieī ipsius libertate gauderet: qui cinerem sicut panem manducabat: et potū suum cū fletu temperabat. Nūc si fas est dicere: quasi ipsum dñm ad ꝓmissa compellit: vt laboranti mundo aduentus sui pietate ꝓspiciat. Exurgēs dicitur quasi dormienti: qui diutius subuenire distulerat. Et vt oia dño voluntatis sue ordine facere sentiret: dicit Uenit tempus miserendi eius: non quia illū tempus admoneat / sed quia ipse tempora aptissima deliberatione disponat. Istud tempus fuit de quo apostolus dicit: Cum autē venit plenitudo temporis: misit deus filiū suū factū ex muliere / factū sub lege: vt eos qui sub lege erant redimeret. Et alibi. Ecce nunc tempus acceptabile: ecce nunc dies salutis. Quod argumentū dicitur a tēpore: hoc efficacissimū inter oratores haberi solet. Quid em̄ impediat: quando cōgruum tēpus iuuitat? Syon vero mons est hierosolymis ꝓstitutus per quem (sicut sepe dictū est) significat ecclesia. Cui reuera misertus est: quando eam z de gentibus collegit / et sacratissima institutione fundauit. [Quoniā † bñplacitos habuerunt serui tui lapides eius: et terre eius miserebūtur]. Subtiliter versus iste tractādus est: vt possit agnosci quos seruos / quos lapides / quos terram per allegoriam velit intelligi. Seruos dñi dicit apostolos z ꝓphetas: qui deuotis mentibus eius impleuere seruitiū. Isti lapides: id est christianos q̄ diuina firmitate viguerunt beneplacitos habuerunt: quando in eis predicationē suam ꝓficuam esse cernebāt. Miserti sunt etiā et terre: id est peccatoribus qui erant in syon de gētibus cōgregandi. Terre vtiq; similes: quoniam carnalia sapiebant. Et vide q̄ ꝓpria verba reb⁹ aptata sunt. Lapides dixit beneplacitos quia de ipsorū erant soliditate (dño prestante) securi. Addidit Terre miserebunt: quia per misericordiam christi mundādi erant: qui terrena labe sordebāt. [Et timebunt gentes nomē tuum dñe: z omnes reges terre gloriam tuā]. Hęc cōtra seculi istius superstitiones nefarias deprōmūtur: q̄ tunc nō timebat verus dño quādo mundus deuotus idolis seruiebat. Postq̄ vero aduētus eius salutaris insulsit / gētes cōuerse sunt per timorē: de quibus superius ait. Et terre eius miserebunt. Reges quoq; terrarū: scilicet eius glorie crediderunt: id est qui corpora sua diuinis regulis infrenātes / sui imperatores esse dño prestante valuerunt. Et hi sunt de quibus superius dixit. Quoniā beneplacitos habuerunt serui tui lapides eius. Ipsi enī iam gloriam dñi verissime cognoscunt: qui in assumpta fidei firmitate consistunt. [Quia edificauit dñs sion: z videbit in † maiestate sua]. Uersus iste de superioribus pēdet: quoniā omnes gentes ideo timebūt dñm / z reges eius gloriam formidabunt: quia edificata est sion: hoc est mater ecclesia de viuis lapidibus fabricata: in qua dñi cultura vsq; ad finem mundi sine intermissiōe ꝓficiet. Iste autem dño qui edificauit sion: id est assumpti corporis varietate / videbitur in maiestate sua: quādo hedos sequestrat ab agnis in gehēnam impios mittens / iustis donans beatitudinē sempiternam. [Respexit in oratione † pauperū: et non spreuit † preces eor⁹]. Pauperes appellat fideles christi: qui (sicut sepe dictum est) mūdo egent: ipso solo sunt diuites. Isti ergo spiritu sancto repleti (sicut iste qui nūc loquit) orationem dño fundebant: vt tam ventre precipere ne diutius sanctorū vota tardaret. Dicit em̄ respectam esse oratione pauperū: quia omnia ille incorporalia cōtuet / cuius oculus nil ꝓbatur occultū. Hoc est em̄ ipsius respicere / qđ non spernere. [Scribātur hec in generatione altera: z populus qui creabit laudabit dñm]. Pauper ille peccatorū recordatione contritus / vigilijs z anxietate cōfectus / tam quasi ꝓphetali honore decoratus / precipit vt scripture testimonio eras futura discat / qđ in presenti se predicasse cognouerat: vt ambiguū non esset videntibus: quando ante tot secula cognoscerēt esse predictū. Altera em̄ generatio significatur populus vtiq; christianus: qui ab illo ꝓxime secundus est. Nam vide quid sequit. Et populus qui creabit laudabit dñm. Creabitur / de futuro dixit: id est per gratiā baptismatis regenerabit. Iste sine dubio laudabit dñm: ad cuius salutē venit / ꝑ quo pertulit occidi: ad cuius spem tertio die resurrexit a mortuis. Hic laudabit dñm / nouo scilicet canticō: sicut in alio psalmo scriptū est. Cantate dño canticū nouū. [† Quoniā⁹ ꝓspexit de excelso sancto suo: dñs de celo in terram † ꝓspexit]. Hoc est quod decebat superius scribendum. Nam vt virtutem ipsius veritatis agnoscerēs: quod erat futurus seculis actitandū / tam dixit esse perfectū. Prospexit em̄ / preteritum significat tēpus. Sed queramus vnde ꝓspexit? De excelso sancto suo: id est de celo. Prospexit em̄ nobis: dum fragilitatē nostre humanitatis assumpsit: q̄ per ipsuz facti sumus liberi / facti immortales / z in spe maxima collocati: si ad eū mereamur ꝓna mēte puerti. Et vt sensus ipse nobis euidētius apparear: sequit. Dñs de celo in terrā ꝓspexit. Legitur em̄ Dñs in celo sedes eius. Inde igitur ꝓspexit in terram: id est ad nostri corporis fragilitatem: que mūdi vitijs tenebatur obnoxia. Et respice q̄ in vtroq; ꝓspexit / posuit: vt similitudine ipsa verboꝝ vnam sentētiam esse declaret. [Ut audiret gemitū † vinculatorū: vt † soluat filios interemptorū]. Causam reddit cur dñs de celo in terram ꝓspexit: scilicet vt audiret gemitū vinculatorū. Uinculatos hic nō significat humanis nexibus illigatos: sed viros sanctos q̄ legalibus vinculis astricti / libertatis noxie relinquere ꝓbantur errores. De quibus ait Salomon. Audi fili / z excipe sententiam: z ne abijcias cōsilium meū: z infer pedem tuū in compedes illius / et in torquē illius collum tuū subijce. Et paulopost sequit. Et erūt tibi compedes in ꝓtectionē fortitudinis: z torquēs illius in stolam glorie z̄. Ipsi sunt ergo vinculati: quos gemētes / at q̄ ad se clamantes dñs audire dignatus est: vt mundū peccatis propijs irretitū beneficio sue miserationis absolueret / z a paternis erroribus diuina fortitudine liberaret: qđ in ecclesia quotidie fieri per carismata sollēna declarat. [Ut † annūcietur in sion nomen dñi: z † laus eius in hierusalem]. Quod venturū erat mirabili breuitate describit. Annūciarī est em̄ in sion nomē dñi christi: dum ibi primū diuersis linguis magnalia dei locuti ꝓbantur apostoli. Hinc factū est vt a locali hierusalem velut a purissimo fonte / per ecclesiam generalem pia dñi ꝓcepta decurrerent. Ideo em̄ audito conflat gemitum vinculatorū: vt saluatoris dño aduenret / et ecclesiā suam sanctissima religione firmaret. [In cōueniendo populos in vnū: z † regna vt seruiāt dño].

Alt. cēpus.

Alt. placuerunt serui tui.

Alt. gloria.

Alt. humilitū

Alt. precem

Alt. allusisti

Alt. generatione z generationē.

Alt. cōpedi- torum.

Alt. solueret.

Alt. laudem.

Alt. reges.

Causas adhuc enumerat cur gemitus vinculatorum auditus est: scilicet vt cōueniens populus in vnū laudes dñi personaret. Dicendo enim Jn vnū/ virtus catholice vnitatis ostendit. Nam cuius populus iste de diuersis mūdi partibus aggregetur: ad vnum tamen cōuenunt: dum vna fidei regula cōtinentur. Sic Ezechiel ꝓpheta testatur: Hec dicit dñs deus. Ecce ego accipio omnē domū israel de medio gentium in quas intrauerūt ibi: & cōgregabo eos ab omnibus qui in circuitu sunt eorū/ & inducam eos in terrā suam/ et dabo eos in natiōe vna. Et apostolus ait Vnus dñs/ vna fides/ vnū baptisma/ vnus deus & pater omniū: qui super omnia/ & ꝑ omnia/ & in omnibus nobis. Qua propter illi vere dicendi sunt cōuenire in vnū qui in separabili trinitati: id est vni deo credere deuota mēte festināt. Sequit etiam felix cōmutatio: vt regna terrarum/ celorūq; seruiant dño: tunc magis libera/ quando auctori suo fuerint fideli seruitute deuincta. [† Et respondit ei in via virtutis sue]. cū bene duobus verbis expressum est quid sit religio christiana: id est via virtutis: quam in doloribus quidē gradimur/ in tribulationibus cōmeamur: sed hec omnia in christi nomine cū spe maxima sustinemus. Hunc igitur virtuti quā christus dñs predicauit/ sanctorū congregatio deuota respondet. Nam cū ille vocet ad bonam vitā: ipse illi respondere cognoscit qui imperijs eius obsequēs esse monstrat. Qua propter respondet illi non lingua sed vita: nō voce/ sed fidem: clamore/ sed corde. Que omnia ad ecclesiam catholicā pertinere manifestum est. [Paucitatē dierū meorū † enuncia mihi]. Jnter laudes dñi multiplici varietate decursa: nūc pauper iste cupit agnoscere finem seculi/ vt cito ad illaz beatitudinē quā sanctis ꝓmisit dñs accedere mereatur. Non enī amore vite lucis sue desiderat scire finē: sed vt in ipsis confessionibus perseuerans/ ad requiē illā celestis regni velociter ꝑueniret. Paucitatē ergo dierum dixit: qz quādoqz finiēdos esse cōstabat. Eternitati enī comparata/ vel totius mūdi etas nimis videtur exigua: q; quodcūq; finiendū est/ longū dicere nō debemus. [Ne revoces me in dimidio dierum meorū † seculū seculi anni tui]. Prions petitiōis votiuas aperta est: q; nō ꝑ vite ambitu supplicabat/ qui pene ad dimidiū dierū suorū: id est in transacta etate reuocet. Reuocat enim in dimidio dierum suorū: qui ad antiqua delicta reuertitur. Significat enim iuuentutem: in qua lubrica plerūq; voluntas appetitur/ & ea ętis feruore crimina plus amant. Si hoc quis ortat/ magno se iam intelligit beneficio liberatū: & nō vult amittere quod diuino munere cognoscit acquisisse. Sequitur Jn seculuz seculi anni tui. Merito se postulauerat ad dimidios dies suos munime reuocari: qui peruenire ad eternitatez dñi magna cupidine festinabat. Jbi enim sancti perpetua cū dño iocunditate gaudebunt quādo/ (sicut dicit apostolus) erit deus omnia in omnibus. Anni vero tui dño per Tropologiam dicit: quoniā anni ꝓprie illoū sunt/ quibus & tempora cōmutantur. Sed istā dñi eternitatē tribus verbis subter exponit: quos ideo simul ponim⁹: vt eternitas dñi/ & operatio illius seculi sub vna expositione declarent. [Jnitio terram tu fundasti dñe: et opera manuum tuarum sunt celi. Jpsi peribunt/ tu autē permanes: & † omnia sicut vestimentum veterascent. Et sicut opertorū mutabis † ea/ & mutabunt: tu autem idem ipse es/ & anni tui non deficient.] Cum dicit Jnitio terram tu fundasti dñe: ostendit quid a sanis mentibus non potest abnegari: quia creator ante creaturas suas sine aliquo initio cognoscitur extitisse. Et intēde quia hic opiniones philosophoꝝ mirabili breuitate destruxit. Quarum prima est mundū a nullo esse creatū. Secūda: sine fine mansurū. Sed cuz dicitur Jnitio terrā tu fundasti dñe: & opera manuū tuarum sunt celi: prima illa persuasio nefanda conuincit. Cum vero ꝓnunciatur Jpsi peribūt: finem eos habere declarauit: vt nullus in stellis gentili errore cōsideret: cū eas immutandas esse sentiret. Jllud aūt estimo sollicitius intuendum: quare cū verbo facta sint omnia opera manuū/ celos dixit esse fundatos? Sed hic manū virtutem tuā debemus accipere. Alio enim loco dixit Jpse dixit & facta sunt: ipse mādauit et creata sunt. Sic enim ꝓuenit vt scriptura sibi non sentiatur esse contraria: quando verba locis suis aptissima expositiōe reddūtur. Adiecit Tu aūt permanes: vt sicut eternitatem dñi ostendit diuina creatrix omnia: sic posse celos mutatos ipsum diceret in maiestatis sue gloria permanere. Dicendo enim Omnia (vt arbitror) nō ibi angelos/ nō spirituales creaturas designat: que in sua dignitate manisure sunt; sed illa que cōmutationi ꝓbantur obnoxia. Hoc schema dicit Synecdoche: id est a toto pars: quod in scripturis diuinis creberrime reperitur. Qz aūt dicit Sicut vestimētum veterascent: hoc ad carnis fragilitatē videtur aptādum: quod etiā in euāgelio nosciur cōparatum: vbi ait Nonne anima plus est cibus & esca: & corpus cibo vestimentū? Jpsum enim veterascet: quod morte vestis morte consumit. Adduit Et sicut opertorū mutabis ea & mutabūtur. Opertoria celos forsitan debemus aduertere: qui advicem velamintis terras operiunt/ qui similiter vt alia cōmutantur. Et vt facta dñi ostenderet tam sub eternitate mā sura dicit Mutabis ea & mutabūtur: qz nunqz erūt ad hoc corruptibile reditura. Nā si corruptioni viterius subiacerent/ non dicerent esse mutata: sicut Daniel ꝓpheta testatur. Quoniā sapientia & virtus/ et intellectus ipsius sunt: & ipse mutat tempora & secula. Subtecit Tu autem idem ipse es: & anni tui non deficient. Jdem positum est cōtra illa que dicta sunt: quoniam dum illa sunt cōmutabilia dño semper immutabilis perseuerat. Jpse/ omnipotētiam eius designat: q; re uera ipse est cum se digna semper operat/ & naturam eius sub breuitate declarat: q; ipse solus per se nouit esse: qui vt sit alio non eget adiutore. Sic illis tribus versibus & mutatio creaturarū/ & eternitas dñi mirabili breuitate descripta sunt. [Filij seruoꝝ tuorū † inhabitabunt † ibi: & semen eorū in seculum † seculi dirigek]. Prudentissime nimis atqz valiter oratiōe completa/ pauper ille sanctissimus de peccatorū suorū remissione/ & de spe future resurrectiōis exultans: venit ad terminū psalmi: vbi omnia sub breuitate cōcludēs se cum sanctis eius habitaturū esse cōgaudet: vbi est spes gloriosa fidelium & requies eterna iustorū. Filios seruorū tuorū: discipulos ꝓphetarum & apostolorum dicit: quos per fidei veterū sancta predicatiōe genuerunt. Quibus aut apostolus: Filioli mei quos iterum parturio. Hoc etiam ad Timotheū scribens in capite dixit epistole Filio charissimo: quos vtiqz genuerat fide/ nō corpore. Jnhabitabūt ibi/ locum beatitudinis significat: quē dns habet: de quo dicit Pater volo vt vbi ego sum/ ibi sint & hi mecūm in regno scz illo perpetuo: vbi gaudiū eternū est/ & nunqz finiēda securitas. Sed ita filios seruorū ibi cuz dño esse cognoscet: vt ipsos seruos: id est apostolos & predicatores eius esse

Alt. gnatiōe & gnatione.

Alt. nuncia.

Alt. oēs.

Alt. eos.

Alt. non hz.

Alt. habitabunt.

Alt. non hz.

Ezec. 37.

Ephe. 4.

Deu. 6.

Psa. 148.

S. Thē.

Mat. 6.

Daniel. 2.

Gal. 4.

1. Tim. 1.

Joan. 17.

non dubites. Nam si discipulis locus beatitudinis datur: quid ipsis magistris est forsitan abnegandus? Sed vsus scripture est aliquando minora dicere: vt & maiora ibidem complexa videātur: vt in alio psalmo dictum est. Si videbas furem simul curre bas cum eo et cum adulteris portionez tuam ponebas. Jbi enim minora dicta sunt: vt simul & maiora crimina sentirētur. Sequit Et semen eoꝝ in seculum seculi dirigetur. Semen eorū/ significat opera fideliū que m hoc mūdo seminant: vt in illa eternitate eorū laudabilis fructus appareat. Et intende quare sit positum Dirigetur: scilicet quoniā que ibi suscepta fuerint/ in eterna directitudine collocātur: vbi nichil prauum/ nichil potest esse distortum: sed sancti eius cum dño saluatore recta atqz stabili voluntate gaudebunt. Conclusio.

Quam feliciter anxius iste defleuit: vsqz ad gaudia se discruciando peruenit. Prudem simlis pellicano fuit: in subsequentibus phenici cōparandus. Prudem nicticorax/ post aquila. Ante passer/ inde factus est colūba: Columba preclara. Tales commutationes habent/ qui se dño pura mente subiciūt. Regna dicanf/ exigua sunt. Purpure laudenf: frequēter vrētibus soluerūt. Ecce in pannis vincitur mundus/ diabolus plorando superatur: & cui nulle cohortes ad repugnandū sufficiunt/ oratione vnius pauperis inclinat. Jsti sapientes/ isti diserti/ isti reuera gloriosi dicendi sunt oratores: qui talem possessionem victores accipiunt: de qua inimici aduersitate nullatenus excludant. Talem postremo hereditatē sumunt: quam sine labore semper obtineāt: ne aliquādo morte derelinquāt. O conditio beata penitētium: que de reis efficis iustos/ de tristib⁹ perenniter letos/ de mortalibus absolute perpetuos. Hic malorū societatem ad tempus habent: ibi angelorū consortia eterna felicitate suscipiēt. Qua propter quintum penitentē istū esse noscamus: qui se non defendendo defendit/ nō diluendo diluit/ non purgādo purgauit. Ad cuius pauperratem si venire meruerimus/ omnia mundi regna sine dubitatione superamus.

Explicit expositio in psalmum. ci.

Psalmus ipsi Dauid. Cij.

Benedic anima mea dño: & oīa que intra me sunt nomini sancto eius. Benedic anima mea dño: & noli obliuisci omnes retributiones eius. Qui ꝓpiciat omnibus iniquitatibus tuis: qui sanat omnes infirmitates tuas. Qui redimit de interitu vitam tuam: qui coronat te in misericordia & miserationibus. Qui replet in bonis desiderium tuū: renouabitur vt aquile iuuentus tua. Faciens misericordias dns & iudicium omnibus iniuriam patientibus. Notas fecit vias suas Moysi: filijs israel voluntates suas. Miserator & misericors dns: longanimis & multū misericors. Nō in perpetuum irascetur: neqz in eternum cōminabit. Nō fm peccata nostra fecit nobis: neqz fm iniqtates nostras retribuit nobis. Quoniam fm altitudinem celi a terra: corrobora uit misericordiā suā super timētes se. Quātum distat ortus ab occidente: longe fecit a nobis iniquitates nostras. Quomodo miseretur pater filiorū/ misertus est dns timentibus se. Quoniā ipse cognouit figmētum nostrū: recordatus est quoniam pulus sumus. Homo sicut fenum/ dies eius tāqz flos agri sic efflorebit. Quoniā spiritus pertrāsibit in illo/ & non subsistet: et nō cognoscet amplius locum suum. Misericordia autē dñi ab eterno & vsqz in eternum: super timentes eū. Et iustitia illius in filios filiorū: his qui seruant testamentū eius. Et memores sunt mandatorū ipsius: ad faciendū ea. Dns in celo parauit sedem suam: et regnum ipsius oībus dominabitur. Benedicite dño omnes angeli eius potentes virtute: facientes verbum illius ad audiēdam vocem sermonum eius. Benedicite dño omnes virtutes eius: ministri eius qui facitis voluntatē eius. Benedicite dño omnia opera eius: in omni loco dominationis eius/ benedic anima mea dño.

Post illas beati pauperis humillimas preces/ & tam magne penitentie gemitus explicatos/ totus hic psalmus dñi laude repletus est: vt pia dispositione precedentes lachrymas preconiorum gaudia sequerētur. Et ideo (sicut sepe diximus) Jpsi dauid positus est: ne quid ad istum terrenum regem referre deberemus: q; fugna laus manifestis sensibus explanatur. Est enim lucidus/ et tituli sui claritate consimilis: vt sine difficultate dictorum psalmi cōtinentiam intelligere debeamus.

Diuisio.

Est totum quidem psalmū ꝓpheta loquitur. Prima narratione ad animā suā verba facit: vt benedicat dñz/ & beneficia eius nullatenus debeat obliuisci. Secūda narratione dicit qualia Moysi prestiterit: & reliquis fidelibus suis: vt ipse intelligatur a seculis semper fuisse munificus. Tertio loco ad angelos verba cōuertit/ virtutes supernas alloquitur: & reliquas rationales creaturas inuitat: vt dñi iugiter laudibus occupentur.

Expositio.

Benedic anima mea † dñm: & omnia † interiora mea nomen sanctum eius]. Sciens ꝓpheta mentes hominū varijs illusionibus subiacere: nec semper in vera cōtemplatione defixas/ animā suam vir sanctus alloquitur: vt cum fuerit diuersis cladibus liberata/ beneficiorū omniū recordetur auctorē: ne sibi/ aut alteri cuiqz putet esse tribuendū: quod a solo dño cōstat esse cōcessum. Est enim gratū et honestissimū dicendi genus cum anima loqui: vt vniuersi intelligant omnimodis appetendū/ quod sibi saluberrimū ꝓpheta nosciur dedisse consilium. Sequitur Et omnia interiora mea nomē sanctum eius. Interiora sunt anime: cogitatio multiplex/ virtusqz ratiōis. Jpsam quippe voluit cum anima conuenire: vt armonia fideli laus dñi adunatis viribus assonaret. Sepe enim anima vult aliquid agere: et ꝑ phātasticas imaginatiōes eludit.

Alt. dño. Alt. que in tra me sunt nomini san cto.

Sed vir sanctus in dñi laude nichil a se voluit deuiare: sed omissa vno cōcentu cauere/ que culpabiliter sibi poterant discrepare. [Benedic anima mea † dñm et noli obliuisci omnes retributiones eius]. Primum versum repetit decoꝛa replicatione verboꝝ: vt studiū maximū cōcitaret geminata sentētia: ne ad opus tale anima dissimulatione noxia segniꝰ esse videret: ante omnia monens vt se cuncta ab eodem meminerit accepisse. Ille enim laudare nunc̄ desinit/ qui collata beneficia non potest obliuisci. Intuere preterea q̄d dictum est Retributiōes: q̄m aliud debebat hominū delictis: aliud retributū cognoscit absolutis. Hoc enim obliuisci nulli fas est: vt qui erat obnoxius pene dignus fieret mox honore. Q̄s que iste sint retributiones dñi cōsequēter enarrat: quas si homo cogitat/ beneficia ipsius tota mente collaudat. [Qui † ꝓpitius fit omnibus iniquitatibus tuis: qui sanat omnes † languoꝛes tuos. Qui redimit de interitu vitam tuam: qui † saciat in bonis desideriū tuū. Qui coꝛonat te in miseratione ⁊ misericoꝛdia: renouabitur vt aquile iuuētus tua]. In his tribus versibus exponūtur sub quinaria diuisione retributiones futuri seculi: quas sanctis suis dñs pia miseratione largitur. Que figura dicitur Synatrismos: id est cōgregatio: quādo inuētū cumulum aspera crimina/ aut nimis suauia beneficia colligūtur. Primo enim fit ꝓpitius peccatis coꝝ: quādo remissis delictis in pace dignatur suscipere peccatores. Secūdo sanat omnes languoꝛes fidelitū: cum securitas ⁊ immoꝛtalitas eterna in resurrectione cōcedit: id est cū coꝛruptibile hoc induerit incoꝛruptionē ⁊ moꝛtale hoc induerit immoꝛtalitatem. Tertio redimit de interitu vitā nostrā: quādo nos ab eterne moꝛtis calamitate submouerit: scilicet vt non audiamus eis dicitur Uenite benedicti patris mei. Quinto coꝛonat in miseratiōe ⁊ misericoꝛdia sua: quando iam beatis ꝑmia digna restituet: sicut dicit apostolus. De cetero superest michi coꝛona iustitie: quā reddet michi dñs in illa die iust⁹ iudex. Hoc forte significāt quinq̄ panes: vnde populi longa ieiunia satiauit: q̄m hec/ et his simulia in magnū mysteriū precessisse noscuntur. Sed perscrutandū est cur aquile introducatur exemplū. Hinc aut iam etate ꝓuecte/ supernū labum coꝛnea inflexione nasutū: tantū ferē excrescere/ vt ei non sit liberū escas solita libertate decerpere: que intelligēs vnde sibi periculum vite possit accidere/ os suum in saxū dicit expolire vsquequo omnia sibi eius impedimēta submoueat. Quo facto in antiquā valitudinē coꝛporis sui: escarū solita perceptiōe reuocatur. Sic anima in pristinā sanitatē reuertitur: si peccata sua in petra que est christus dñs expolire nō desinat. Reuertitur em̄ ad cibos salutares: quando delicta que sunt impedimēta eterne vite (dño prestāte) resp̄uerit. [Faciens misericoꝛdias dñs: ⁊ iudiciū omnibus iniuriam patiētibus]. Posq̄ dixit retributiones dñi quas hic cōuersis in illo seculo veraciter creditur posse prestare: nūc dicit breuiter q̄ dñs misericoꝛdias faciat sperantibus/ ⁊ vindictam p̄stet patiētibus cūctis iniuriam: vt nullus in eis possit dubitare que dicta sunt/ quādo ipsum dñm tali definitione monstratū esse cognosceret. Hic em̄ versus per modū definitionis editus est: quando per illud quod singulariter efficit aliquis indicat. Nam interrogāti tibi quid sit dñs: respōdeo: faciēs misericoꝛdias ⁊ iudiciū omnibus iniuriam patiētibus. Quapropter abunde designatus est dñs deus: cū nulli alteri possit cōuenire quod dictū est. Illis autē misericoꝛdias facit qui miserti fuerint: sicut in euāgelio dicit Beati misericoꝛdes: q̄m ipsi misericoꝛdiam cōsequent. Sequitur Et iudiciū omnibus iniuriam patiētibus. Hoc illis ꝓmittit/ qui patiētie munere decoꝛātur: de quibus ait Michi vindictā: ⁊ ego retribuā. Nam qui se manu desiderāt vlcisci/ furoꝛem eoꝝ suū inimici persecutiōe satiare cōtendunt: vindictam dño nō reseruant: q; se credūt posse distringere/ quod deberēt a iudice prestolari. Dedisti sanctissime ꝓphēta animę tue salubre cōsilium: in quo se ⁊ mūdus sentiat cōsolatum. Sic em̄ tibi locutus est/ vt nobis dicere: sic tibi ꝓfuisti/ vt ⁊ nos sine dubitatiōe saluares. [Notas fecit vias suas Moysi: filijs israel volūtates suas]. Superius dixerat quas retributiōes in illo seculo plebs beata mereret: nūc autē veniens ad secundam narrationē/ per vn⁹ exemplū ꝓbat quāta et hic ꝓsterit seruis suis: ne quis de futura retributiōe dubitare potuisset. Sed intende quēadmodū Moyses ⁊ israel indicatus est distinctione verboꝝ. Notas fecit vias suas Moysi/ quando ei instituit suę pietatis aperuit: vt legem cōscriberet/ moꝛes doceret/ ⁊ in via dñi ꝓfecte fidei gradibus ambularet. Sequit Filijs israel volūtates suas. Hic volūtates posuit/ nō vias: q; non omnis israel suscepto verbo dñi in eꝝ institutionibus ambulauit. Scimus em̄ quas seditiōes populus ille fecerit: vt voce iudicis mereret audire. Populus hic dure cervicis est. Ideoq̄ ergo illis volūtates dñi nō vias innotuisse dicit: q; multa pars coꝝ viam dñi declinare ꝓsumpsit. Sic aūt Moysi exemplū hic posi tū intellige: vt tamen hoc quotidie dñm ⁊ operatum/ ⁊ vsq̄ ad finē seculi operari posse cognoscas. [Misericoꝛs ⁊ miserator dñs: † patiēs/ ⁊ multū misericoꝛs] Misericoꝛs est/ qui natura sua clementissimus appꝛobatur. Miseratoꝛ/ quādo misericoꝛdie sue dona largitur. Potest em̄ aliquis misericoꝛs et miseratoꝛ esse in vna/ duabusq̄ causis: misericoꝛs autē ⁊ miseratoꝛ naturaliter preter dñm nullus poterit inueniri. Sed hic ideo misericoꝛs ꝓmissum est: vt miseratoꝛē dñm nō ad tēpus/ sed iugiter appꝛobares. Hec figura dicitur Paranomasia: id est denominatio: q̄ similitudine sermonis concitat audiētis affectū. Adiecit Patiēs: q̄s necesse est cōsequi misericoꝛdē. Nullus ei misericoꝛs nisi qui ⁊ patiens. Sic em̄ ⁊ apostolus dicit: An diuitias bonitatis eius/ ⁊ lōganimitatis contēnis? Ignoras q̄m benignitas dei ad penitētiā te adducit? Ipse autē de se dicit Hec fecisti et tacui: existimasti iniquitatez q̄ ero tibi similis. Sequit Et multū misericoꝛs. Multū reuera misericoꝛs: q̄ audiēs omnino blasphemas voces/ solem suū facit oꝛiri sup̄ bonos et malos: pluit super iustos ⁊ iniustos: vitalem spiritum magna pietate largit: expectat errantes vt debeant sua peperam cōmissa damnare. [Non in † finem irascetur: neq̄ in eternū † indignabit]. Illis scilicet qui deuota satisfactione cognoscunt: qui ad eum redire diligunt/ qui illecebras seculi cum suo auctoꝛe cōtemnūt. Contra illis in finem irascetur: quibus dicturus est Ite in ignem eternū. Magna infelicitas perire sub pio dño: vt tardes illi satisfacere/ cui te cognoscis errasse: maxime cū supplicationem tuam vacuam non sentias: si tamē eam integro animo te obtulisse cognoscas. Potest hoc et de populo iudaico sentiri/ quē cōuertendū cōstat in fine seculi: de quo ⁊ apostolus dicit: Cecitas ex parte israel contigit: vt plenitudo gentiū introiret:

Alꝰ. dño.

Mat.5.

Exo.32.

Alꝰ longanimis.

Rom.2.

ꝑd.49.

Mat.5.

Alꝰ ꝓpetuū
Alꝰ commi nabitur.

Mat.25.

⁊ sic omnis israel saluus fieret. [Non sm peccata nostra fecit nobis: neq̄ sm iniquitates nostras retribuit nobis]. Sententia generalis est: q; nemo est q̄ eꝝ gratiam gratis non habeat/ dum lex sub peccato cuncta cōcludat: sicut testatur apostolus. Omnia deus concluſit in incredulitate: vt omnū misereretur. Ille tamen cōmuniter bonis/ malisq̄ spiritum donat: salutē tribuit: indigētias admit: ⁊ generaliter bon⁹ est. Addidit Neq̄ sm iniquitates nostras retribuit nobis: scilicet quoniā supplicātibus ita pius est: vt nunc magis eum dignet absoluere/ quādo se studuerit vnusquisq̄ adhibita satisfactione damnare. [† Quia sm altitudinem celi a terra: † cōfirmauit dñs misericoꝛdiā suam super timentes eum]. Diligentius ꝑscrutemur quid sibi velit ista comparatio. Tanto maioꝛē dicit a meritis eoꝝ misericoꝛdiam dñi quam retribuit fidelibus suis: quātum pōt a terra celi summitas eleuari. Qua cōparatione illud quoq̄ significatur: q; sicut celū terras operit/ ⁊ cōpetentia beneficia tēpoꝛibus suis homini tribuit: modo pluuias influēdo/ modo prestando serena/ modo ipsum aerem ventis saluberrimis temperando. Ita ⁊ misericoꝛdia dñi fragilitati nostre noscitur diuersa prestare. Sustinet enim vt coꝛrigat/ flagellat vt eruditat/ ꝓbat vt prestet: ⁊ per diuersas operas beneficioꝝ vnaquaq̄ voluntas est subuenire peccantibus. Sed vt totius sentētie virtus possit intelligi: breuiter dicendū est (si fas est) vt celum nō cooperiat terras: potest fieri vt dñs non ꝓtegat sibi purissime seruientes. [Quantū distat † oriens ab occasu: elongauit a nobis iniquitates nostras]. Dedit aliā pulcherrimā comparationē beneficio diuino. Oriens/ est initium bone vite nostre. Occasus/ male conuersationis affectus. In occasum enim eramus: cum peccati vinculo tenebamur astricti. In oriente autē sumus: quādo per aquam regenerationis nos sol verus inuisitat/ ⁊ tenebras facit nostroꝝ discedere peccatoꝝ. Tantum ergo iniquitates nostre lōge sunt/ cum nobis peccata nostra donant: quantū pōt clara dies a tenebroꝛa nocte distare. Siue oriente significat regnū dei: occasum vero gehēnam: q̄ tantū a beatoꝝ sede dissociata est/ quantū dicit ille pauper in abrae sinibus cōstitutus. Inter nos ⁊ vos/ chaos magnū firmatum est. [† Sicut miseretur pater † filijs: † ita misertus est dominus timētibus se. [Ecce iam nō extraneis/ neq̄ lōginquis cōparatiōibus agitur: sed ad ipa viscera pietatis vocabula sociantur. Sic enim miseretur vt pater: sed quibus ipse pater est/ sic coꝛripit vt filios: sed qui eius regni heredes esse meruerint. Sequitur Ita misertus est dñs timentibus se. Dum dicit Ita: designat nobis paterne coꝛrectionis affectum. Pater em̄ carnalis qui vult filium suum bonis actibus eruditi: frequenter eū coꝛripit/ frequenter flagellat: sicut Salomon ait. Si diligis filium tuum: frequenter eum flagella cum adhuc tener est ⁊c. Ipsi enim parētes vere diligūt filios suos/ qui eis sub pietate districti sunt. Sic ⁊ dñs noster flagellat omnē filium quem recipit: et timentes se/ ad studium bone voluntatis adducit. [† Quia ipse † scit figmentum nostrum. † Memento dñe q̄ puluis sumus]. Hoc coma ad superioꝛa iungēdum est. Causa enim redditur cur misereatur vt pater: scilicet quoniam nosmetipsos ab illa naturali dignitate deiecimus: et a factura creatoꝛis repulsi/ figmentū esse monstramur. Merito ergo subueniri sibi postulat: qui spem in viribus ꝓpꝛijs non habebat. Sequitur Memento dñe quoniam puluis sumus. Di

Luc.16.

Alꝰ. qm̄.
Alꝰ. coꝛroboꝛauit.
Alꝰ. se.

Alꝰ. quomō
Alꝰ. filioꝝ.
Alꝰ. non hꝫ.

Alꝰ. quoniā
Alꝰ. cognouit.
Alꝰ. recoꝛdatus est quoniam.

cit enim Memoꝛ esto dñe: non q; nos ex limo formasti: non quia immoꝛtales tua largitate fecisti: non q̄ ad imaginem ⁊ similitudinem tuam plasmare dignatus es: quia ista omnia inuidiam magis excitare poterant peccatoꝝ: sed quia in pulueren nunc redacti sumus a dignitate peccati. Miserere eis qui se infeliciter pertulerūt: subuem qui in illo munere tuo minime consistere voluerunt. Tu em̄ solus pius es peccatoꝛibus q; delinquentes se grauiter perculerūt. [Homo sicut fenum dies eius: † ⁊ sicut flos agri † ita floꝛiet]. Sunt species definitionū/ que per rerum similitudines aliquas explicātur: vt est illud Ego sum via/ veritas/ et vita. Sic et in hoc/ ⁊ in subsequenti versu constat esse formatum. Quemadmodū si interroges quid est homo: respondet fenum dies eius: quod summa hylaritate pullulat: sed celerrima velocitate desiccatur. Fenum est/ quod pluuijs velociter in auras caput erigit: sed in ardoꝛibus colla deponit. Et ne forsitan aliquid soliditatis hanc comparationē putares habere: addidit Et sicut flos agri ita floꝛiet. Flos agri multo celerius transit/ q̄ fenī viriditas permanere monstrat. Sed q̄uis pulcherrimū videatur esse dū pubet: multum fugitiuū cernitur esse dum coꝛruit. Ita ⁊ imbecillitas humana pulchrescit: ita seculi honoꝛes/ diuitieq̄ gratissime sunt: sed non ad finem longissimū perdurant. Ueraciter ergo his rebus transitoꝛijs humanitas comparatur: quia robustis viribus destituta/ in casum mortis ꝓna semp celeritate festinat. [† Quia spiritus ꝑtransibit in † eo/ ⁊ non † erit: ⁊ nō cognoscet amplius locū suum]. Ad hanc similitudinē comparatio superioꝛis versus expressa est. Describit cuius quid sit homo: id est spiritus ꝑtransiens mundum: scilicet presentē: in quo diutissime non potest permanere. Audiant qui superbiunt/ ⁊ se gaudēt mundana felicitate subuectos: sic spiritus relinquere nostra coꝛpuscula/ quemadmodū solent flumina loca inundata transire. Illa enim spacia que plena videtur esse toꝛrentibus: q̄s sunt vacua cū recedunt. Non est ergo de fugitiuo fiatu presumēdum: sed hic potius agendum quod ꝓdesse nouimus in futurum. Et ne forsitan aliquis per metampsychosin crederet ad hunc mūdum animas esse reditūras/ sicut nōnulli putauerūt demētium: addidit Et nō cognoscet amplius locum suum: hoc est in hoc seculum nō potest redire vbi suā vitam possit iterare. Cōuicta est imbecillitatis sue humana fragilitas. Audisti homo quid sis: audi qd eris: si dominū minime timere despexeris. Que figura dicitur Parisonon: id est equatio sententie: quotiēs bona/ vel mala cōmixtim membris dissimilibus alligamus. [Misericoꝛdia autem dñi † a seculo est: et vsq̄ in seculum seculi super timentes eum. Et iustitia † eius super filios filioꝝ]. Expositā est ꝓius veraciter humana cōditio ꝓpter insolentium ꝓsumptiones illicitas: nūc insinuat spem que fideles debeat consolari: quia licet per nos simus fragiles et caduci/ per misericoꝛdiam dñi reddimur absoluti ⁊ perpetui: vt et q̄s fragiles sumus debeamus aduertere: et quid per dñi gratiam consequamur possimus audire. Et nota q̄ dixit A seculo: id est cum administrari ceptus est mundus/ et diuerse creature auctoꝛis sui munere proꝛuperunt. Unde ⁊ michi videt hic cōuenienter aduerti: ⁊ Adam (sicut multi patrum dixerūt) ad dñi gratiam fuisse reuocatū: quādo ipse primus in seculo fuit: sicuti etiam Abel/ Noe/ Abraam/ ⁊ ceteri patres: qui tamē in seculo: sed a seculo non fuerunt. Nam q̄ sequit Et vsq̄

Alꝰ. ab eterno et vsq̄ in eternum.
Alꝰ. illius in.

in seculum seculi/ eternitatem dñi absolute designat: quoniã ꝛ ille ꝛ ante seculum misericors esse monstratur. Considera etiam ꝙ addidit Super timentes eũ: ne ꝛ illi hoc in se crederent esse faciendum qui ei sceleratis casibus obedire cõtemnunt. Sequitur Et iustitia eius super filios filiorum. Filios(sicut sepe iam dictum est)vnuscuiusq; actus debemus aduertere. Filios filiorũ/operum nostrorum iustissimam retributionem. Nam sicut nos operã nostram quodãmodo generamus:ita nobis retributiones rerũ nostre generãt actiones. Sic vnusquisq; iustus recipiet:cum in terra fuerit beatitudine collocatus. Multi enim fidelium filios non habuerunt: aut sterilitatis euentu/aut virginitatis studio. Si ad litteram velis aduertere(qđ absit) plurimi sanctorum ista promissione fraudãtur. Nam ꝛ in subsequẽtibus spiritualiter dictum esse declaratur. [†† Custodientibus testamentũ eius. Et† memoria retinentibus mãdata eius: vt faciant ea]. Isti sunt filij quos superius dixit: qui dñi precepta custodiunt/qui mãdatorum eius operibus sunt memores/ non studio cantilene. Nam ꝛ si quis psalterium voce reddat/memor eius non est:nisi que precipiũtur effecerit. Ideo enim dicta sunt vt fiant:non vt sola vocis ratione cantentur. Unde doctissimus pater Augustinus in hoc psalmo disputans / psalterium se nõ tenere pfessus est/nec totius legis dicta recolere: scilicet vt non solum ad audiendũ / sed maxime ad faciẽdum cunctorũ studium concitaret. Memoria est enim per quam animus reperit que audita/visa/facta q; cognoscit. [Dñs in celo parauit sedem suam:ꝛ regnũ † eius omniũ dominabitur]. Uenit ad futuri iudicij formidabilem predicationẽ:ne peccantium mentes insolescerent:cum vltionem venturã malorũ actuum non timerent. Dicit enim Parauit sedẽ suã: hoc ad illud pertinet quando dñs Jesus ascẽdit in celum: sedet ad dexteram patris: inde venturus iudicare viuos et mortuos. Et ne aliqua impotentia dñi moderetur:ipsum dicit parasse sedem suam/ qui indicaturus est mundũ. Addidit Et regnũ eius omniũ dominabitur. Ne putarent pagani demones suos quoquo modo regnaturos:ipsum dicit dominaturũ/qui parauit sedẽ suam:id est dñm christum. [Benedicite † dñm omnes angeli eius potentes virtute:† qui facitis verbum † eius ad audiendam vocem sermonũ eius]. Cum superius de hominibus ꝓpheta loqueretur: venit ad terrã narrationẽ vbi celestes creaturas alloquitur/vt dñi laudes debeãt celebrare. Et quoniã inter ipsos angelos est magna discretio / illos tm modo dicit preconio dñi dignos existere:qui eius ꝓbãtur iussionibus obedire: ostẽdẽs neq; homines:neq; spirituales substãtias ad mysteriũ tante maiestatis accedere : nisi qui eius voluntatibus obsecundant. Sic enim cõmonet Omnes angeli eius. Eius quippe de illio dicitur:qui ab ipsius imperio nequaq; recedere voluerũt. Sequit aliquid expressius: Potentes virtute/ qui facitis verbũ eius. Ipsi enim virtute possunt/q eius iussis obediunt. Potest autẽ ꝛ diabolus:non virtute/sed prauitate: nõ honore/sed presumptiõe. Potentes siquidem illi vere dicendi sunt:qui verbo dñi parere contendũt. Et ne aliquid relinqueret ambiguũ calcatius insinuat. Ad audiẽdam vocem sermonũ eius:scilicet vt sint humiles non superbi. Ipsi sunt enim digni benedicere:qui suũ ꝛ cognoscunt/et venerãtur auctorem. [Benedicite † dñm omnes virtutes eius:ministri eius qui facitis voluntatem eius]. Rem magnã/rem omnino sublimem iterata iudicauit inuitatione solidandã:vt infirmitas humana cognosceret/q; saluberrimum esset obedire dño:quando ipsius volũtati celorũ militat fortitudo. Et intende ꝓprietates emicare verborũ. Prius dixit Qui faciunt verbum eius. Et ne verbum intelligeres qđ verberato aere ab hominibus solet ꝓferri: addidit Qui facitis volũtatem eius. Angelus enim verbũ dñi est voluntas eius: quoniam illa sublimis/spiritualisq; substantia beatorum angelorũ cum dñm contuetur:ibi veritatem eius volũtatis agnoscit. Nec opus est loqui quibus se diuinitas ꝓpiciata patefacit. Non enim eis deus verberato aere loquitur:sed inspirando ne suo voluntates eorũ ad suum velle convertit. Sicerunt vt credimus:ꝛ beati homines posthq; regni eterni fuerint premia cõsecuti. [Benedicite † dñm omnia opera eius/in omni loco dominationis eius: benedic anima mea † dñm]. Benedicite/nũc tertia iteratione geminatur:que figura dicitur ꝙEpembasis/d ecoũ schema/sive in laudibus/sive in vituperationibus ad animos erigẽdos verbum sepius iterare: quod dictũ est. Dixit autẽ prius illos debere benedicere qui dñi iussiones efficiũt: nũc admonet ipsam operam dñi auctorẽ suum debere laudare: vt terrena/celestia q; concluderet. Nam cum totum opus eius sit:omnia debẽt suum benedicere creatorem. Sequitur In omni loco dominationis eius. Sicut nulla creatura a laudibus dñi subtrahitur excipi: ita nec locꝰ quisq; relinquitur/ qui a tali munere segregetur. Nam cum dicitur In omni loco dominatiõis eius/michil excipitur:quia vbiq; dominatur significans forte ecclesiam catholicam : que per totum mundũ erat(dño prestãte)creditura. Ipsa enim vbiq; dñm benedicit/vbiq; collaudat:ꝛ gratias maximas hymnidica exultatione cõcelebrat. Addidit Benedic anima mea dñm. Ipsa sententia cõclusit psalmum:que pulcherrimũ fecit initiuꝫ. Sed quoniam in scripturis diuinis omnia sacramentorũ vbertate pinguescũt: hec similitudo(sicut iam dictum est) in octauo psalmo illos indicat(vt opinor)qui atria fidei sinceris mentibus ingressi sunt:ꝛ vitam suã glorioso fine(dño prestante) concludunt. Digna cõmonitio per quã se fidelis anima cõsoletur:que contra omnes casus tãq; clypeus inexpugnabilis assumitur. Nam si eũ semper benedicimus : ab eo iugiter custodimur.

Conclusio.

¶ Benedictio dñi timẽtibus eum quanta largitate concedatur agnouimus festinemus ad mãdata cõplenda:vt peruenire mereamur ad premia. Habemus dñm ꝛ per naturã piũm/ ꝛ per misericordiarum dona largissimũ. Quis dubitet ab illo postulare:qui si nõ petatur offendit? Benedicamus ergo oẽs in cõmune dñm: opas eius hymnidica exultatione celebremus. Quale eñ sacrilegium est/vt cũ omnis creatura iubeatur benedicere dñm:si homo desinat laudare deũ: qui ad imaginẽ ꝛ similitudinẽ ipsius noscitur esse creatus? Audiuimus: benedictio dñi quibus virtutibus applicet:castis vtiq; humillimis/charitate plenis:ꝛ qui dñi reliqua mandata perficiũt. Arceat ergo hinc omne qđ prauũ est:excludatur vniuersa malicia mundi : emendẽtur illecebre: diabolus foras mittat cũ sequacibus suis. Quapropter audito tanto munere/compleri tãta spe: sanctis operibus benedicamus dñm/ religiosis factis cantemus auctori nostro. Non nos electio iudicis repudit: si que precipit hic nos peregisse cognouerit.

¶ Explicit expositio in psalmum. ci.

Al. his qui seruant.
Al. memores sunt mãdatorũ ipsius ad faciendũ ea.
Dñe.
Al. ipsius omnibus.
Al. domino.
Al. faciẽtes.
Al. illius.
Al. domino.
Dñs.
Al. dño.
Al. dño.
Sclus.

Psalmus ipsi Dauid. Cliij.

Benedic anima mea dño: dñe deꝰ meꝰ magnificatus es vehementer. Confessionẽ ꝛ decorem induisti: amictus lumine sicut vestimẽto. Extendẽs celum sicut pellem : qui tegis aquis superioza eius. Qui ponis nubẽ ascẽsum tuũ:qui ambulas super pennas ventorũ. Qui facis angelos tuos spiritꝰ: ꝛ ministros tuos ignẽ vrẽtem. Qui fundasti terrã super stabilitatẽ suam:non inclinabitur in seculum seculi. Abyssus sicut vestimẽtũ amictus eius super montes stabũt aque. Ab increpatiõe tua fugiẽt: a voce tonitrui tui formidabunt. Ascendũt montes/ꝛ descendũt campi:in locum quẽ fundasti eis. Terminũ posuisti quẽ non transgredient: neq; conuertent operire terrã. Qui emittis fontes in cõuallibus: inter mediũ montiũ pertransibũt aque. Potabunt omnes bestie agri:expectabunt onagri in siti sua. Super ea volucres celi habitabũt de medio petrarum dabunt voces. Rigans mõtes de superioribus suis: de fructu operũ tuorũ satiabitur terra. Producens fenum iumẽtis:ꝛ herbam seruituti hominũ. Ut educas panem de terra:ꝛ vinũ letificet cor hominis. Ut exhylaret faciez in oleo:ꝛ panis cor hominis cõfirmet. Saturabunt ligna campi ꝛ cedri libani quas plãtauit:illic passeres nidificabũt. Herodij domus dux est eorum:montes excelsi/cervus petra/refugiũ herinacijs. Fecit lunam in tẽpore:sol cognouit occasum suũ. Posuisti tenebras ꝛ facta est nox: in ipa pertransibunt omnes bestie silue. Catuli leonũ rugientes vt rapiãt:ꝛ querãt a deo escam sibi. Ortus est sol/ꝛ cõgregati sunt:ꝛ in cubilibus suis cõgregabuntur . Exibit homo ad opus suum:et ad operationem suam vsq; ad vesperũ. Q̃ magnificata sunt opera tua domine:oĩa in sapientia fecisti: impleta est terra possessione tua. Hoc mare magnũ et spacioſum manibus:illic reptilia quorum nõ est numerus. Animalia pusilla cum magnis illic naues pertransibunt. Draco iste quẽ formasti ad illudendũ ei: omnia a te expectant vt des illis escam in tempore. Dante te illis colligent : aperiente te manum tuam omnia implebuntur bonitate. Auertente autem te faciem turbabũtur: auferes spiritum eorum ꝛ deficient:ꝛ in puluerem suum reuertentur. Emitte spiritum tuum ꝛ creabuntur: ꝛ renouabis faciem terre. Sit glozia dñi in seculũ: letabitur dñs in operibus suis. Qui respicit terram/ꝛ facit eam tremere : qui tangit montes et fumigant . Cantabo dño in vita mea: psallam deo meo q̃diu sum . Jocũdum sit ei eloquium meũ : ego vero delectabor in dño. Deficient peccatores a terra: et iniqui ita vt non sint/benedic anima mea domino.

Frequenter diximus psalmum illos actus significare mortalium: qui ad rerũ diuinarum intellectũ ꝓ sua pbitate respiciũt. Ad cuius similitudinem ꝛ organũ ipsuꝫ aptatum est/quod specialiter psalmus vocatur sursum habens tympanũ: vbi melos dulcissimũ canoro sonitu temperatur. Dauid autẽ tm persona loquẽtis adhibetur. Ceterũ omnia constat de dño saluatore narrãda:qui in principio fecit celum et terram. Est enim psalmus iste tanta dispositiõe perfectus/vt aliqua hic dicta intelligas:que in libro Geneseos tacita fuisse cognoscas. Quapropter que sunt apta exponemus ad litteram:que vero fidei nostre possunt indicare notitiã/spirituali intellectu(sicut a maioribus accepimus)explanabimus. Unde solliciti esse debemus/ paratiq; ad audiendum:quia ipse quoq; vir eloquentissimus pater Augustinus hũc psalmum ꝛ sedule dicit perquirẽdũ/ꝛ de eodẽ laboriosissime disputandũ.

Diuisio.

Propheta volens ostẽdere conditiones rerũ diuina significare mysteria. Primo modo per fabricam celi ꝛ terre quedam nobis cognoscitur indicare dogmata: vt agnoscamus omnia sibi reuera tanq; abyno auctore condita posse cõgruere:quando aliquas similitudines suas inuicem ꝓbantur aperire. Secundo operas dñi diuersis figuris tectas enumerat. Tertio profitetur in illo eterno seculo preconia dñi iugiter se esse dicturũ:que etiam in hac vite sue brevitate cãtauerat.

Expositio.

Benedic anima mea dño: dñe deus meꝰ magnificatus es vehementer . Confessionem et decorẽ induisti]. Imitat prophera semetipsum ad benedicẽdum dominum. Et quoniam nouerat in catholica fide vnitatis gratiam plurimum prevalere/ sibi tm loquitur:qđ omnes debeat admonere. Benedicere autem deum est eius magnalia confiteri: vt cum de illo dicitur aliquid magnum/ vnusquisq; veritati prestet officium. Hec igitur sententia ad totũ respicit textum:vbi psalmi huius plixitas terminatur. Sed cum ad suam(vt dictum est)animam loqueretur/subita cõuersione dicit Domine deus meus. Que figura dicitur Prophonesis:quando inter alia que loquimur/ad deum subito verba convertimus. Generalem vtiq; dominũ confidẽter suum asserit deum: vt cum se ipsius seruũ esse profitetur/ nullam se habere cum diabolo comprobet portionem : ne in eo quicq; prevaricator ille requireret/quem alienũ esse agnosceret. Sequitur Magnificatus es vehementer . Oportet nos vim istorum nominũ diligẽter inquirere . Nam quando ille magnus non est:vt hominũ laudibus magnificetur? Aut quid illi potest addi:qui est mirabilis/et incõprehensibilis plenitudo virtutũ? Sed magnificatur dño apud homines/quando eis magnus atq; excelsus esse clarueri : vt ipsum sentiãt creatorem/ipsum bonorũ omniũ

Ebre.

largitorem/ipsum redemptorē: ad postremum ipsum
& iudicem. Ex qua parte prouenit vt recte dicatur re-
demptor dominus magnificari: qui quotidie fit cre-
dentium deuotione mirabilis. Sic etiam dicitur san-
ctificari/sic glorificari/sic benedici: & his similia. Ad-
iecit Uehementer. Reuersa quando conversorum ore
laudatur/& in sanctorum cetum venit: qui se prudem
nefandis sceleribus polluerat. Uehementer enim
aptissime dictum est: quod toto geritur cordis annitu.
Sed vnde magnificatus sit vehemēter: consequēter
exponitur Confessionem et decorem induisti. Indu-
ere est aliquem quod non habebat assumere. Et
quando deus decorem non habuit: qui creaturis suis
omnia speciosa semper indulget? Sed hic incarnatio
domini christi euidenter exponitur/quam sumpsit ex
tempore: per quam confessionem mortalium largitor
sue pietatis inuenit. Recesserāt enim homines a cul-
tu vere diuinitatis: cum simulacrorum studijs/et va-
nis religionibus seruiebant. Sed eo veniente: qui tā-
mē absens nunq̄ extitit diuinitate/& cōfessio & decus
superne maiestatis innotuit: et sq̄ rebus indutum di-
cit dominū/quibus ecclesiam catholicam constat or-
natam. [Amictus † lumen sicut vestimentum: Exten
dens celum sicut pellem.] Uersus isti vigintiduosq̄
ad diuisionem futuram per figuram Parabole pul-
cherrimis allusionibus explicātur: quē fit quādo res
sibi genere dissimiles comparantur. Lumen enim ec
clesiam significat: de qua scriptū est Que est ista que
ascēdit dealbata? Dealbata enim/intelligitur illumi-
nata: que recte velut vestis aduertitur domini salua-
toris non habēs maculam/neq̄ rugā. Ipsa est enim
cādida/dealbata: de cuius membris dicit apostolus.
Fuistis enim aliquando tenebre: nunc autem lux in
domino. Hanc etiam tunica illa significauit: que non
potuit diuidi tempore passionis. Hec est de qua dici-
tur Amictus lumen eius sicut vestimentum. Sequi-
tur Extendens celum sicut pellem. Bene dicitur do-
minū celum extendere: vbi meretrices et publicanos
eum cōstat admittere. Nam cum sint per iustitiam ce
li iustorum: facti sunt et gratie largitate peccantium.
Nec frustra cōparata est celo pellis: quia sicut omnia
membra nostra pellis tegit/ ita et creaturas celorum
ambitus circumactus includit. Senserunt aliqui ce-
lum et de iusto dictum: quē sic per gratiam probatur
extendi/ quemadmodum potest tensa pellis excresce
re. [Qui † tegit † in aquis superiora eius. Qui † po-
nit nubem ascēsum † suum: qui † ambulat super pen-
nas ventorum]. Quamuis ordinem conditionis ex-
ponere sentiatur: quia et super celos aque sunt posi-
te: sicut & in Genesi legitur. Et ipse alibi dicit Et aque
que super celos sunt laudent nomen domini: tamen &
sacri baptismatis nobis reseratur iudicium: vt celum
(sicut frequenter dictum est) omnē iustum debeamus
accipere: cuius superiora: id est emēdatio fidelis ani-
me aquis salutaribus irrigatur. Ita enim hec omnia
ab illo auctore dispposita sunt/ vt et actus ecclesiasti-
cos dicta celestia indicare videantur: et iterum condi
tiones rerum veracissima narratione testentur. Se-
quitur Qui ponit nubem ascensum suū. Hoc quidem
et ad litteram congruenter accipitur: quando domi-
nus post resurrectionem videntibus apostolis ascen-
dit in celum. Sic enim in actibus apostolorum legitur
Hec cum dixisset: nubes suscepit eum ab oculis eo-
rum. Sed et illud aptissime probatur accipere: vt nu-
bem ponamus verbi domini predicatorem: per quem
christus in membris suis ascendit: cum mentem pec-
catorum a mundi istius prauitate mundauerit. Ad-
didit Qui ambulauit super pennas ventorum. Uenti
in isto aeris fluctu quasi quibusdam pēnis volare no-
scuntur: sed dominus ambulat super pennas eorum:
dum volūtates suas multō velocius operatur/ q̄s po-
test esse excursus ventorum. Siue magis ventos/ tu-
storum animas debemus accipere: quia vtroq̄ testa-
mento perdocti/ velut duabus alis ad superna gau-
dia transferuntur. Supra quos dominus ambulare
recte dicitur: in quibus misericordiam sue operatiōis
ostendit. Et nota q̄ in hoc versu/ & aliis qui sequūtur:
dominū mauult ostēdere per id quod egit. Hec secun
da species definitionis dicitur apud grecos Emeo-
matice: latine autē notio nuncupatur. Nam cū domi-
nus per naturam suā nequeat definiri: per illud tamē
pulchre cognoscit/ quod singulariter operat. [Qui †
facit angelos † suos spiritus: & ministros † suos ignē
vrentem]. Commendandū est animo: quia hic specia
liter de angelis dicit: quod in libro Geneseos euiden
tius non habetur. Nam et verba ipsa sunt discutiēda
subtilius. Spiritus/ generale nomen est incorporalis
potentiq̄ substantie: visibiliter siue inuisibiliter ope
rans/ quod ei diuinitus inspiratur. Angelorum enim
nomen non significat naturam/ sed obediētiam. An-
gelus enim greca lingua dicitur: qui latine nūcius in-
terpretatur. Tamen quando mittūtur angeli fiunt: cum
tamen natura spiritus esse noscātur. Addidit Suos:
vt illos ostenderet qui recta mente dīi voluntatibus
obsecūdant. Ordo enim verborū talis est: Qui spiri-
tus suos facit angelos. Sequitur Et ministros suos
ignem vrentē. Minister dei/ est omnis qui diuinas exe
quitur voluntates: et charitatis semper accensus est
feruore. Talis enim vir celestis ignis efficitur: quādo
verbo predicationis peccantiū nequitias vrere/ & con
sumere posse monstrat. Sic enim dominus ipse dicit
Ignē venit mittere in terrā. Ignis vtiq̄ vitalis/ ignis
vtiq̄ salutis: qui dū peccata cōsumit/ animas nutrit.
[Qui † fundauit terram super stabilitatem † eius: nō
inclinabitur in seculū seculi]. Uersus iste ad litteram
non videt posse constare. Nam cū terram istā mutan
dam esse legerimus: quomodo fieri potest vt non in-
clinetur in seculū seculi? Sed hic magis firmatā ter-
ram/ solidatam aduertamus ecclesiaz: que terra ideo
dicit: quia ex terrenis hominibus collecta esse mon-
stratur: sicut in alio loco ait Dñi est terra & plenitudo
eius. Huius stabilitas recte dicit christus: qui est im-
mobile fundamentū/ et inuiolabilis petra: de quo di-
cit apostolus. Fundamentū enim aliud nemo potest
ponere/ preter id quod positum est: quod est christus
Jesus. Supra quē si manserimus/ vtiq̄ter nullatenus
inclinamur. Superiecta enim nesciunt titubare: dum
sint fixa que cōtinent. Sic veritas huius sententie ab-
soluta nobis ratione cōstabit. Spiritus enim sanctus
ideo interdū difficillima dicit ad litterā: vt maiori am
bitu spiritualem intellectū querere debeamus. Hoc
ergo quod dictū est Non inclinabitur in seculū seculi/
per omnia comata trium versuum superiorum cōstat
esse reddēdū. Que figura dicitur Hyperbaton: quo-
niam ordo verborum longius explicatur. [Abyssus
sicut † pallium amictus eius: super montes stabunt
aque]. Nec iste versus ad hystoriam potest referri:
q̄uis de superducto diluuio dicere videatur. Preteri-
tum enim tempus diluuij fuit: et nunc propheta de
futuro predicat esse faciendum. Unde necesse est vt

DEF.

Al. lumine sicut vestimento.

SCHE.

Ephe.5.

Al. tegis. Al. non hz. Al. ponis. Al. ruum. Al. ambulas.

Pā.148.

DEF.

Al. facis. Al. tuos. Al. tuos.

DEF.

INTER

Luc.12.

al. fundasti Al. suam.

Pā.23.

1.Cor.3.

DOC.

SCHE.

Al. vestimentum.

hoc magis spiritualiter inquiramus: quando sibi ad
litterā tempora cōuentre non possunt. Abyssus enim
dicitur aquarū copiosissima multitudo: que et in bono
et malo plerūq̄ ponitur. Hec merito hic superstitio-
sis atq̄ persecutoribus comparatur: quia sicut palliū
subiecta cooperit: ita illi mundum fedissima superstī-
tione texerunt: vt non solum mediocres homines: sed
in perniciem suā ipsos quoq̄ sanctos viros atq̄ emi-
nentissimos tormentis corporum obruere viderentur.
Sed hic abyssus in malo posita est: dum legatur et
in bono: vt est illud: Judicia dñi velut abyssus multa.
Quod genus locutionis inter propria diuine scriptu-
re constat esse deputandum. Deinq̄ sic sequitur: Su-
per montes stabūt aque. Steterunt quippe super eos
qui montes fidei firmitate vocati sunt: quando eos di
uersis penis et moribus affecerunt. Aquas enim et
abyssos: impios hic debemus accipere: qui sic ad ob-
ruendam properant sanctitatem: quemadmodum po-
test cumulus vndarū subiecta contegere. Sed vt hoc
magis de superbis atq̄ sceleratis potuisse aduerte-
re: sequens versus ostendit. Uolunt etiam aliqui hoc
ad litteram vendicare: vt abyssum dicant terre mar-
ginem circuire. Nam sicut exteriora corporis nostri
pallio cooperiuntur: ita & orbis terrarum oceani am-
bitu ferrur includi. [Ab increpatione tua fugient: a
voce tonitrui tui formidabūt]. Qui fugient nisi abys-
si: nisi aque que montibus christi supereminere vide-
bantur? Nam quis sanctos eius diuersis cedibus af-
feciſſent: ipsi tamen increpati voce apostolorum de-
relicta superstitione fugati sunt: & quod est maximum
victorie genus contra sua vota senserunt. Sequitur:
A voce tonitrui tui formidabunt. Predicatio sancto-
rum sub hac allegoria pulcherrima relatione descri-
pta est. Dicit enim: A voce tonitrui tui: vt non illud
humanum eloquium: sed celestis virtutis sonitū fuisse
sentires. Formidauerunt vtiq̄ homines passim toni-
trua predicationum: quando iudicij terror edictus est:
quando diabolum periturum audierunt cum sequaci-
bus suis: et q̄uis habuerunt in hoc mundo licentiam:
ipsi tua scelera correcta mente damnabant. [Ascen-
dunt montes et descendunt campi: in locum quē fun-
dasti eis]. Adhuc in tropicis allusionib⁹ perseverat:
quoniā superbos & impios q̄diu voluit dominus per-
misit in montes crescere: atq̄ iterum quando placuit
fecit in conuallium humilitate residere. Sic et perse-
cutoribus tempus datum est: vt in altum surgerent:
ac deinde inclinati christiano populo subiacerent: do-
cens omnia ipsius ordinatione fieri: cuius voluntati
non potest obuiari: sicut ipse domin⁹ in euāgelio pon-
tio Pilato dixit: Non haberes in me potestatem: nisi
tibi datum esset desuper. Et intende: quoniā hic mon-
tes in malo positi sunt: cum superius montes signifi-
cent fidelissimos viros: quod plerūq̄ in scripturis di-
uinis dictum inuenitri. Sequitur: In locū quem fun-
dasti eis. Illi scilicet qui campi tam facti sunt: ad lo-
cum fundatissime descendunt ecclesie: & in eius pene-
tralibus permanebunt. Nam et ipsis quoq̄ peccato-
ribus modus est positus: nec vltra permittuntur exce
dere q̄s eis datum est licentie sue frena laxare. Deniq̄s
sic legitur: Completa sunt peccata amorreorum: vt omnia
sub volūtate domini posita esse cognoscas. Hoc enim
et subsequentia euidenter explanant. [Terminum po
suisti † eis quem non transgredientur: neq̄ † reuerten
tur operire terram]. Hoc si ad litteram velis accipe-
re: de aquis abundantibus dicit que diluuio recedēn-
te vltrius terras nequeunt occupare: sicut in genesi
scriptum est. Statuam pactum meum vobiscum: & ne-
quaq̄ vltra interficietur omnis caro aquis diluuij:
neq̄ erit deinceps diluuium dissipans terram. Si ve-
ro spiritualiter queras: potest hoc et de paganorū ritu
accipi congruenter: qui licet a sua prauitate recesse-
rint: nunq̄ in illam licentiam deo sibi obuiante remea-
bunt: vt humanum genus superstitionum suarū inun-
datione cooperiant. Terminus quippe eorum aduen
tus fuit domini christi: cuius crescente religione: cun-
cta idola cum suis auctoribus corruerunt. Inspicia-
mus quoq̄ sub qua increpatione ista referuntur: vt ra
tionales homines putent se precepta domini debere
cōtemnere: cum ipsa elementa cognoscantur eius ius-
sionibus obedire. [Qui † emittit fontes in convalli-
bus: inter medium montiū pertransibunt aque]. Cum
natura terrarū describitur: causa nobis occultior pul-
cherrimis allusionibus indicatur. Certum est enim
cōualles aquis abundare copiosis: fontium q̄ibi esse
frequentiam magnam vbi sunt arua tacentia. Sed il-
lud potius debemus aduertere: quia in humilitate ho
minum qui loco conuallium ponuntur: aque diuine
semper estuant. Spiritualiter autem montes hic ac-
cipere debemus hereticos ac superbos: inter quos
scripture diuine perenni vbertate decurrunt: quia in
hoc mundo eas audire bonis malisq̄ commune est.
Et bene dictum est pertransibunt: quia tales viros
nullo fecundasse beneficio sentiuntur. Nam si (vt qui-
dam dicunt) montes hic iustos predicatores voluis-
set intelligi: dixisset de ipsis montibus aquas fluere:
non eis in medio constitutis transire potuisse. [Po-
tabunt † ea omnes bestie † syluarū: expectabunt ona-
gri † sitim suam]. Bestias syluarum hic gentes intel-
ligere debemus que de illa idolorum cultura tanq̄ de
syluis umbrosis proiectis ferocissimis moribus exie-
runt/ ad potandas scilicet aquas: quas in euangelio
est dominus samaritane pollicitus dicens: Qui bibe-
rit ex aqua quam ego dabo ei: fiet in eo fons aque sa-
lientis in vitam eternam. Sequitur: Expectabūt ona-
gri sitim suam. Cum dixerit bestias syluarum aquis
decurrentibus esse potatas: onagros tñi posuit sitim
suam expectare: scilicet iudeos qui neglexerunt fluen-
ta diuine pietatis haurire. Onager enim asinus est sy-
uestris: qui inter reliqua animalia cor dicitur habere
pinguissimū. Quod genus quantum patiens est do-
mitum: tñ seuissimum redditur cum syluis retinenti-
bus efferatur. Uis obstinati iudei merito comparan-
tur: qui ferocia mentis & callosa fatuitate durati sunt:
nec fatiari cito poculis vitalibus acquiescunt. Nam
quod dicit: Expectabunt / illud significat quod fre-
quenter dictum est: quia in fine seculi Helia & Enoch
venturis: creditura est multitudo iudeorū. Miseri
qui tamdiu sitiunt: qui satiari minime concupiscunt.
Uis vita penalis est: qui tanta expectatione cruciā-
tur. [Super ea volucres celi habitabunt: de medio
petrarum dabunt † vocem suam]. Supra illa scilicet
que superius dixit: Qui emittit fontes in convalli-
bus: celi volucres habitabunt. Hec siquidem et con-
ualles et aquas irriguas amare noscuntur. Sed non
vacat quod addidit Celi. Nam si tñ aues voluisset
aduerti: volucres sufficerat dici: sed potius animas
sanctas pontificum celesti se cōuersatione tractantes
mauult intelligi: qui supra populos dñi predicationi-
bus sanctis inhabitant. Addidit: De medio petrarū
dabunt vocem suā. Iste volucres que dicte sunt cele-

Pā.35.

DEF.

Joan.19.

Al. non hz. Al. quertēt

Gen.9.

Al. emittis

Joan.4.

Al. voces suas

flet: non de terra: non de arboribus: sed de medio petrarum dabunt voces suas: quando apostolorū ꝛ prophetarū exemplis aliqua predicare noscunt. Omnes enim fideles petre merito dicunt: quia ipse quoq; petra dicitur christus. Sic enim ipse dño petro apostolo
Matth.16. dixit: Tu es petrus et super hanc petram edificabo ecclesiam meam. Quapropter omnes de petrarū firmitate predicant: qui apostolorum ac prophetarū traditionibus sua dicta cōfirmant. [Rigans montes de superioribus suis: de fructu operum tuorum satiabitur terra]. Superius dixit altos montes fuisse pretextos: ꝛ cōvalles humillimas fontibus irrigatas: nūc ipsos quoq; montes superius aquis ꝑdicat esse compluros: ne quid a domini munere videretur exceptū. Paulus enim puus ingens atq; arduus ꝓsecutor ecclesie: rigatus aqua spirituali: ꝙ fecūdos fructus probatus est edere christianis. Quod quotidie dño agit: vt doctores paganorū post cōuersionē magistros faciat esse fidelium. Sed isti tales de superioribus irriganturquando cōuersi se erasse cognoscunt. Sequitur: De fructu operū tuoꝝ satiabitur terra. Cū fructū terra pariat: quēadmodū poterit ex fructibus calcabilis ista terra satiari? Fructibus autē terra satiatur: quando peccatores in melius cōmutati: vtilia nimis et salutaria ipso largiente percipiunt. Sic enim terra satiatur: quando aliquis ab obstinatione malitie: pniconia domini didicisse cognoscitur. [Producēs fenū
Al. educas iumentis: ꝛ herbam seruituti hominū. Et † educat panem de terra]. Excolit quod superius dixit: vt terra illa celesti imbre satiata producat fenū iumentis: id est elemosynas faciat his qui passim petunt: de quibus
Luc.6. dictū est: Omni petenti te tribue. Iumenta enim appellata sunt: quia verecundiam non habentes propter ingluiem ventris: in egentiū voces petulanter erumpunt sicut iumenta: que dum esurīt: nequaq; possunt a propriis vocibus abstinere. Herbam vero seruituti hominū, hoc est: vt illi necessaria tribuantur: de quo scriptum est: Desudet elemosyna in manu tua: donec inuenias iustū cui eam tradas. Hic enim homines appellati sunt: qui ratione plenissimi: indigentiam suam tolerantie viribus tegūt. Sic duo genera egentiū talibus allusionibus exprimuntur. Sequitur: Ut educat panem de terra. Educitur panis de terra: quando domini precepta complentur: vt de istis carnalibus atq; visualib⁹ cibus fiat: vnde anima celesti refectione pascatur. Panis enim vere noster est christus: qui tunc de terra producitur: quando aliquid indigentib⁹ eius considerationē prestatur. Siue hoc potest de predicatoribus dici: qui celestibus diuitijs imperitoꝝ hominum indigentias miserecorditer expleuerūt. [Et vinū letificet cor hominis. Ut exhylaret faciem in oleo: et panis cor hominis confirmet]. Dixerat superius: Ut educat panem de terra: sed ne istum panē cōmunē deberes accipere de quo caro nostra reficitur: subiungit hec tria spiritualiter sentienda. Nam cor: pro rationabili intellectu poni frequens scriptura testatur. Quapropter vinū letificat cor hominis: cuz sacratū fuerit in sanguinē domini christi. Hinc nos inebriari licet:
Ps.22. sicut scriptū est: Et poculū tuum inebrians ꝙ preclarum est. Ipsum est enim reuera merum quod letificat mentem: non quod ad reatū vitiaq; perducit. Ebrietas sobria: satietas felix: que merito letificare dicitur: quia nichil ibi culpabile reperitur. Exhylarat quoq; facies in oleo: cum regale chrisma conficitur: sed illa
Ps.33. facies de qua dictum est: Accedite ad eum ꝛ illuminamini ꝛ vultus vestri non erubescent. Sequitur: Et panis cor hominis confirmet. Iterū cor ponitur: vt dictum pro sapientia sentiatur. Nam si corporaliter velis aduertere: nunquid panis cor hominis: non etiam reliqua membra confirmat? Nam inspice proprietates verborū: vt hec reuera cognoscas ad intellectum rerum posita fuisse celestiū. De vino dicit: Letificat cor hominis. Si vinum mundiale velis accipere: non solum cor: sed omne corpus ad tempus letificare cognoscitur: cum tamen frequenter ꝛ ad rixas incitet: ꝛ ad excessum aliquē presumptionis instiget: Sed cor pro mente positum est: vnde sapere dicimur: vnde intelligere bona malaq; sentimur. Item si ꝛ istud oleum putemus quo generaliter mundus vtitur: quomodo potest exhylarare faciem: dum semper animi sit gaudium quod exit in vultus? Panis autē quēadmodum poterit cōfirmare cor solum: quod pro totius corporis refectione percipitur? Sed hec potius ad anime partes referenda sunt: que pfectos efficiunt christianos.
[Saturabuntur ligna † syluarum: ꝛ cedri libani quas Al. campi
† plantauit]. Ligna syluarum: plebem significant in- Al. plantauit
gentium populorū: qui ecclesie catholice de dumosis atq; incultis nationibus aduenerūt. Hec indicāt homines vtiq; mediocres. Cedri autē libani declarant nobiles ac potentes: qui in humano genere tanq; cedri eminere noscuntur. Sed vt ipsos quoq; sequestraret ab hereticis et paganis qui in hoc seculo maxima potestate subuecti sunt: addidit: Quas plātauit: id est
que tua predestinatione sunt in religionis amenissimo paradiso constitute: sicut dicit in euangelio: Omnis
Matth.15. plantatio quā non plantauit pater meus celestis eradicabitur. Sed nec interpretatio nominis ipsius pretereunda est: quādo nobis aliquam significantiā prodere declaratur. Libanus interpretatur candidatio. IHER
Seculi autē huius potestas quedaz videtur esse festinitas: vbi diuites homines ac potentes excelsi atq; proceri: quasi in libano monte nascuntur: qui tamen ad veram religionem domini munere peruenerunt.
[Illic passeres nidificabunt. † Fulice domus dux est Al. Herodij
eorum]. Illic in cedris videlicet quas plantauit: passeres nidificabunt. Passer enim minuta et cautissima nimis auis est: monachorū significans paruitatē: qui in cedris libani: id est in patrimonio potentium christianorum velut in quibusdam ramis monasteria sibi quasi nidos aliquos edificare monstrantur: eorumq; robore sustentari: velut passeres laudes domini assidua voce precinunt. Celestis in terra vita: imitatio fidelium angelorū: spiritualiter in carne viuere ꝛ mundi vitia non amare: vitam presentem cōtemnere ꝛ future beatitudinis gaudia semper exquirere: ad postremum ipsius templū fieri cuius imaginem conditio humana suscepit. Amenus reuera paradisus: in quo tanta floreat poma virtutum. Hoc enim tale propositum est: hostes suos non reluctando vincere: sed patiendo superare. Triumphus illis omnis est in propria corporis passione: et tunc aduersarios efficaciter vincunt: quando laudabili humilitate succumbunt. Reuera milites christi: qui nullam presumptionem in humanis viribus ponunt: sed aduersa omnia virtute domini superare se posse confidunt. Ibi cum aliis non habent iurgia: sed secum semper litigant. Miserentur omnibus: sibi soli non parcunt: ꝛ celesti charitate flammati: bona que sibi euenire cupiunt: aliis communicare contendunt. Sed magna est gloria illi arbori: vbi nidus iste compingitur. Audiat enim
a domino se fuisse plantatū: qui tale cōtinere noscitur institutum. Sequitur: Fulice domus dux est eoꝝ. Fulica: mansueta auis ꝛ nigra est: aneti quidem parui: sed corporis positione cōsimilis: que in stagnis delectabiliter cōmoratur. Hec ad baptizandos bene refertur: qui in sacratissimi fontis gratia pseuerāt. Hospitaq; mansiones: id est baptismatis perseueratio: dux est passerū qui in cedris nidificant: scilicet quia omniū christianorum sacer fons dux est: dum eos ad celorum
Al. petra regna perducit. [Montes excelsi ceruis: † petre refugium herinacijs]. Ceruus: vt diximus: venenosorum serpentium est vorax: spinosa transcendens ꝛ summa agilitate predictus: habitare diligit mōtes altissimos. Huic merito cōparantur fideles: qui diabolū vorant: quādo nequitias eius ad dñi laudē gloriāq; pertrūt: vitiaq; huius seculi quasi spinas bona conuersatione transiliunt: ꝛ habitāt in montib⁹: id est apostolis et pphetis: qui sanctis predicationibus suis in hoc mūdo solida cacumina esse meruerūt. Herinacius vero est: quē vocamus hericiū: animal oīno timidū: natura pudente semp armatū. Cuius cutem inuicē serarū fudes acutissime densissimeq; cōmuniunt: cui tamē non sufficit natiua munitio: sed ne aliqua fraude possit intercipi: refugiū habet semper in sacris. Hinc competenter aptatur: qui peccatis suis hispidus futura iudicia metuens: petram christū firmissimū nouit habere refugium. Merito ergo ista animalia tales nobis indicant viros: qui nunq; se a dñi soliditate disiungūt. Et vide quia passeres cedrorū alta petunt: fulice aquarū se habitatione defendūt: cerui montes eligūt: hericij petrarū se tuitione cōmuniūt. Sic per diuersas aues atq; animalia: christianorū nobis vite diuersitas indicatur. [Fecit lunam in tempore: sol cognouit occasum suum]. De terrenis ad celestia transitum facit: sed et ipsa quoq; sub quibusdā allusionibus indicantur. Luna: sicut sepe iam diximus: significat ecclesiam: que in temporibus facta est: quando eā minui cōtingit ꝛ crescere: que tamen sic minuitur vt semp redeunte integritate reparet. Solē vero: in hoc loco merito accipimus dñm saluatorē: de quo impij in fine mūdi dicturi
Sap.5. sunt: Errauimus a via veritatis et iusticie: lumen non luxit nobis: ꝛ sol nō ort⁹ est nobis. Quod vtiq; de isto
Matth.5. sole cōmuni non poterat dici: quando scriptū est. Qui solem suum facit oriri super bonos ꝛ malos. Iste ergo
Mar.14. cognouit occasum suum: id est gloriam sue passionis agnouitq; discipulis suis dicerer. Venit hora ꝛ filius hominis traditur in manus peccatorū. Merito ergo post illa genera christianorum: que superius per diuersas significantias videntur expressa: ad crementū rerū de ecclesia ꝛ de ipso dño cōstat esse subiunctū. [Posuisti tenebras ꝛ facta est nox: in ipsa pertransibunt omnes
Al. sylue bestie † syluarū. Catuli leonū rugientes vt rapiant ꝛ querāt a deo escā sibi]. Hic duos versus simul sociauimus: pro necessaria contextione verborum. Posuit enim tenebras: quando tempore passionis sexta hora obscuritatem mūdus accepit. Tunc reuera nox facta est discipulis atq; credentibus: quando petrus anxio errore cōfusus negando tertio: fidei pderdat claritatem. Nox ergo ꝛ illis fuit: qui carnaliter intuendo: in illa cruce christū morti cōmuniter estimabant. In hac itaq; nocte: bestie syluarū: id est demonia: ꝛ catuli leonum: quos diaboli corrupta voluntate genuerunt: ad deuotionē querentes aliquos exterūt: vt escam malitie (permittente tamē dño) reperirent. Nichil enim a quoq; fieri potest: nisi quod ipse secreto iudicio/aut ad probationē: aut ad vindictā faciendū esse permiserit. Catuli enim dicti sunt eo ꝙ calleant sensu nario. Nec ETY.
moueat quod superius diximus: bestias syluarū: multitudines accipi debere nationū: ꝛ hic videtur significare diabolū cū ministris: qm̄ iste in scripturis diuinis creberrimus vsus est: vt vna res personis sibi discrepantibus applicetur: sicut de monte diximus ꝛ leone.
[Ortus est sol ꝛ cōgregati sunt: ꝛ in cubilib⁹ suis † se Al. collocabuntur
collocabūt]. Cū in passione dñi facte fuissent tenebre: demones ad eicam sibi querendā pmittente dño proruperūt: quia inuenire poterāt corda titubantiū. Cūc autē quando ortus est sol: id est resurrectio sancta declarata est: mateſtate eius minime sustinentes: in suis se trepidi cubilibus abdiderunt: id est in pertinacium pectoribus collocarūt: vt quia cunctis suadere nō poterant: saltē quos deceperant possiderent. Sol enim ETY.
dictus est ꝙ solus ita lucet: vt ex eo dies fiat. [†Exiet Al. Exibit
homo ad opus suū: ꝛ ad operationē suā vsq; ad vesperam]. Cūm superius dixerat ortū solis: cōgruenter adiunxit: vnūquēq; hominū in hac vita egredi ad suas operas exercendas. Iste enim vsus est mortalium: vt q̄diu in hoc mundo iumus: veniente die: diuersarum actionū qualitatib⁹ occupemur. Unus enim agrū colit: alter se bellis exercet: iste discit: ille docet. Hūnulli regnāt: multi seruiunt: ꝛ quicquid fragilis mortalitas agit: vespera/id est seculi fine ꝑbatur cōcludi. [Quā magnificata sunt opera tua dne: omnia in sapientia fecisti: † repleta est terra † creatura tua]. Post enume- Al. impleta
ratione figuratā rerū: fideiq; nostre narrata mysteria: Al. ponessione
venit pphera ad modū secundū: vbi laudes paternas post tanta miracula conuenienter exclamat. Dicendo enim: q̄ admirari se posse: q̄ explicare ꝓfesso est. Et merito sic cepta est laus eius: cuius pconia nulla sufficienter prevalet cōplere creatura. Nam nō solū hoc hominibus arduū: verūetiam ipsis quoq; angelis ꝑbatur imensum. Quantū enim magnificata sint opera eius: infertoria declarant. Sequit enim: Omnia in sa- 1. Corin. 1.
pientia fecisti. Ista igitur sapiētia filius est: sicut dicit apostolus: christū dei virtutē/ꝛ dei sapientiā: per quē Joan. 1.
oia facta sunt: ꝛ sine ipso factū est nichil. Et vt cooperationē eius virtutēq; ostenderet: patri dicit operāte filio: tu fecisti. Hoc etiā ꝛ de spiritu sancto idē ait apostolus. Omnia cooperatur vnus atq; idem spūs: dividens singulis ꝓut vult. Unde datur intelligi: q̄ cooperatio sancte trinitatis his exemplis evidenter possit agnosci. Addidit: Repleta est terra creatura tua. Non quidē similibus rebus vbiq; terra completa est: sed tamen q̄uis heremus ꝑpter solis ardorē: vel ꝑpter nimiū frigus animantibus vacuus esse videatur: quibus cūq; tamen reb⁹ creatura dñi terra cōpleta est. Siue magis illud debent intelligi: quia creatura religionis catholice: quā dño saluatore instituit: omnis terra repleta est: quādo vniuersalis dño deseruit ecclesia. De
ipsa enim dicit apostol⁹. Si qua ergo in christo nova 2. Corin. 5.
creatura est: vetera transierūt: ecce facta sunt omnia nova. Et alibi: Exuentes vos veterem hominem cum Ephe. 4.
actibus suis: induite novum/qui sm deum creatus est in iusticia. Ipsa scilz creatura totus orbis implet⁹ est.
Unde ꝛ alius psalmus dicit: Et dñabit a mari vsq; ad Ps. 71.
mare: ꝛ a flumine vsq; ad terminos orbis terre. [Hoc mare magnū ꝛ spaciosum: † illic reptilia quoꝝ non est Al. manib⁹
numerus. Animalia pusilla † ꝛ magna]. Et in hac quoq; Al. cum maparte vsq; ad diuisionē: figura est ꝑabole: que diuersis ac decoris cōparationibus explicat. Sed q̄uis S. Hyg.
in capite hui⁹ versus de mari nauigero dicere videat:

tamen de hoc seculo cōgruenter accipit: vbi diabolice sine numero serpere pbant insidie: malicia q demonū velut quibusdā fluctibus animarū voluntas mestimabilis cōmouetur. Mare enim ipsi reddunt: dum naufragare compellunt: quia dubium non est illum vndas immanissimas pari: qui mergitur gurgite peccatoū.

Ecly. Mare quippe a meando dictum est: q semper eat ac redeat. Sed isti spirit⁹ innumerabiles nobis: deo comprehensi sunt: qui arenā maris z pluuiarū guttas enumerat: z ne offrino incomprehensibiles linquerentur: quātitate nō qualitate ea definiuit. Denicq de eis dicitur: Animalia pusilla z magna: qñ iter ipsos z maiores esse nequitie pbantur oīmodis et minores. [Illic naues pertransibūt. Draco iste quem formasti ad illudendū ei]. Illic: in mundo scilicet quē superius mare dixit. Naues autem merito significantur ecclesie: que periculosos fluctus mundi per lignuz gloriose crucis euadunt: portantes populos qui signo fidei crediderunt. In his nauibus habitat christus: qui si a credentibus excitetur: dicit imanissime tēpestati vt quiescat: et quiescit. Sequitur: Draco iste quē formasti ad illudendū ei. Hic aperte diabolū significat: qui vere draco dicit propter venenū quod eue prime mulieri pestiferis suasionibus inspirauit. Iste creatus bonus est:

Gen.1. sicut in genesi legitur: Fecit deus oia valde bona: sed postq̄ sua uolūtate peccauit a deo ita formatus est vt ei illuderetur ab angelis: quādo propter execrabilem peruersitatē natiua dignitate priuatus est. Sic enim

Job.41. dicit dñs in libro Job: Non est quicq̄ simile ei factū sup terrā. Ad illudēdū ei: ab angelis meis. Illuditur enim et ab angelis dei: siue per iustissimas increpationes: vt qui creat⁹ est ad obsequiū dñi: fedis videatur quesitatib⁹ implicari. Siue magis illudit: qñ et anime offitentiū imperio superno de pernitiosa potestate tolluntur. Illuditur etiā z a fidelibus viris: dū incentiua vitioꝝ eius detestabili horrore refugiunt. Audis draconē: sed nō oino timeas atrocē. Sic enim formatꝰ est: vt ei bñficio dñi: et ab ipsis quoq hominib⁹ possit illudi. Invoca qui illū calcat: z incipit non timere qui

Ps.90. deuorat. Scriptū est enim: Super aspidē et basiliscū ambulabis: z cōculcabis leonē z draconē. [Onia a te

Alt.non hz. expectant: vt des illis escam in tempore † opportuno]. Uersus iste illud significat quod et alibi dictū est: In

Deuter.13. voluntate tua dñe vniuersa sunt posita: et non est qui possit resistere volūtati tue. Nā cū dicit: Omnia: ostendit qñ vniuersa dei nutu viuunt: quo z auctore creata sunt. Nā z draco spiritualis: cuius esca hominū deceptio est: nisi dño permittēte nō prevalet quicq̄ sua potestate perficere. Deus enim quem pro malis suis abiecit: fit diaboli pabulū. Quapropter si in escam inimici nolumus dari: non debem⁹ esse terreni: quia sic in principio maledict⁹ est vt terrā comedat: sicut scriptū

Gen.3. est: Super pectus tuū z ventrē gradieris: et terrā comedes omnibus diebus vite tue. Quod si misericordia dñi celestes efficimur: ab esca diaboli oīmodis reddimur alieni. Addidit quoq: In tempore opportuno: vt non solū dño creaturis suis escam tribuat: verum etiā illam sub oportunitate temporis largiatur. Volebat enim Job tentare diabolus: sed hoc non potuit efficere: nisi eū potestas dominica pmisisset. Nam et ille sanctissimus cognoscebat se dñi pmissione tentari: z ad oia respondebat: Dñs dedit dñs abstulit: sicut dño placuit ita factū est: sit nomen dñi benedictū.

Job.1. Hec est vera firmaq̄ sententia: q̄ in domini voluntate: sicut dictum est: cuncta sint posita. [Dante te illis colligent: aperiente te manū tuā † vniuersa replebuntur

Alt.oia implebuntur bonitate

vbertate]. Adhuc in exponenda superiore sententia perseverat: vt cum diabolica iniquitate vexamur: non illū credamus hoc ex sua potestate presumere: sed potius ad illū recurram⁹ sine cuius permissu nec facere quicq̄ potest: z celerius victus abscedit. Dicit enim: Dante te illis colligēt: vt intelligas quia nisi datū fuerit illis: quicq̄ colligere nō valebūt. Sequitur etiam: quod z ad prospera possis aptare: Aperiente te manū tuā vniuersa replebuntur vbertate. Constat enim tibi esse rerū oīm causas: vnde vbertas cōceditur: z copia sine fine prestatur. Manus autez significat potestatē: per quā abunde cuncta replet et mirabiliter vniuersa disponit. [Auertente autē te faciem tuā turbabuntur: auferes spiritū eoꝝ z deficient: z in pulverē suū revertentur]. De illis modo dicit: qui concessa dei munera minime pfitentes: quod poterant suis viribus applicabant. Contra quos apostolus dicit: Quid enim habes quod nō accepisti? Si autē accepisti: q̄d gloriaris quasi non acceperis? Et in alio psalmo de tali legitur.

1.Corin.4.

Ps.29. Ego dixi in mea abundantia: non movebor in eternū. Ab his ergo talibus dum auerterit dñs faciem suam nudati magno presidio sine dubitatione turbantur: z mox cum ille spiritus superbie quem de rerū vbertate conceperant ablatus fuerit/oīno deficiunt: z ad confessionez saluberrimā redeunt: qui in suis presumptionibus errauerunt. Petunt ergo isti remedia: sua vulnera propria detegant: vt curentur z dicant: Exaudi

Ps.142. me dñe qñ defecit spiritus meus: ne auertas faciem tuam a me. His prestat dñs proficuam medicinam. Sublato enim spiritu nequitie quo inflāmabātur errantes: necesse est vt ad pulverem suum redeant: id est ad humilem confessionē: in qua indigentiam sue fragilitatis agnoscunt: et felicitores esse incipiunt cum a sua presumptione discedunt. Inspicienda est autem hoc loco administratio domini qua mundus regitur: quali breuitate: vel qua ppietate descripta sit. Nam cum nos respicit: omnia profutura succedunt: et cum se auerterit: humana indigentia salutari presidio nudata succūbit. [Emitte spiritū tuum z creabuntur: et renouabis faciem terre]. Ecce illa que expectabatur medicina provenit. Recreati sunt vtiq: qui se pulueremi humiliter agnouerūt. His enim illud accidit: qui divina gratia reparati: mortis probantur euasisse pericula. Totiens enim nos dominus creat: quotiēs de vetustate peccati in nouum hominē instaurare dignatur: sicut in .50. psalmo legitur. Cor mundū crea in me

Ps.50. deus. Respice etiam quia vbi defecimus nostrum pulverem dixit: vbi reparamur spiritū domini esse profitetur: vt nemo suis meritis applicare possit: quod munere creatoris acceperit. Audiant sacrilegi: spiritum sanctum esse creatorem. Dicit enim: Emitte spiritum tuum z creabuntur. Audi z alibi: vbi creator spiritus sanctus edicitur. Ait enim Job: Spirit⁹ divinus qui fecit me. Nam cum divinum appellat z deum z creatorem spiritū sanctum euidenter ostendit. [Sit gloria domini in seculum † seculi: letabitur dominus in ope-

Alt.non hz. ribus suis]. Adhuc ipsum docet magister bonus ne erremus elati: optans esse quod nunq̄ potest aliquando deficere. Dicitur enim: Sit gloria dñi: non cuiusli bet alterius. In seculum seculi: id est in eternum: quia laudis eius nullus est finis; quando et in hoc seculo apud fideles dñi perpetua laus habetur: et post illud seculum a beatis eterna persoluetur. Letabitur enim: qđ dictū est: promissio futuri tēporis est nō presentis.

Et inspice quod vbicūq̄ cōmemorat Operibus: suis dixit: non tuis: ne totiens admoniti insanum Pelagij sequeremur errorem. Cuius nefandum venenum hinc euidenter agnoscimus: contra quod totiens antidotū celeste potrigiturme futura pericula grassarent. [Qui

Alt.qui respicit terram et facit eam tremere: † tangit montes

Alt.fumigant et † fumigabūt]. Jam de illis dicit qui per dñi gratiā illuminati: peccata sua preterita contremiscūt cum se grauiter errasse cognoscunt. Sed securior est illa humillium tremefactio: q̄ superbox insana presumptio. Petrus enim tunc ad veniam redire meruit: quando se admisisse magnū crimen expauit. Sic enim z alius

Esa.66. pphet⁹ dicit: Super quem requiescit spiritus meus; nisi super humilē z quietum: et trementē verba mea?

Phil.2. Hoc etiam monet apostolus. Cum timore z tremore vestram ipsorum salutem operamini. Videsne ergo q̄ votimus: q̄ spiritualis sit tremor iste: qui z veniā parturit z salutem. Sed vide quibus ista contingunt: scilicet quos ipse dignatus fuerit intueri. Sequit: Tangit montes: z fumigabūt. Montes: hic peccatores nimia elatione turgentes debemus accipere: qui dum fuerint domini indignatione percussi: rerūq̄ mundanarū amissione priuati: tunc ad salutares lachrymas currunt: et quosdam fumiferos de se tristicie globos tanq̄ incensum suauitatis emittunt: qui ad superna conscendens: misericordiam impetrare probatur dñi christi. Fumus enim hic in bono positus est: quippe qui nos ad absolutionis facit gratiā peruenire. [Tan-

Alt.sum tabo dño in vita mea: psallam deo meo q̄diu † ero]. Decursis duabus partibus subvaria allusione verborum: venit ad tertium modum vbi se sub eternitate dicit laudes domini cantaturum. Nam cum ait: Cantabo dño in vita mea: tempus significat cū in hoc mundo degere videbatur. Sic enim fit vita ista revera vitalis: si laudes domini cōtinua exultatione cantentur. Et ne crederes laudes istas morte posse finiri: adiecit: Psallam deo meo q̄diu ero: scilicet in futuro seculo: vbi z esse perpetuum est/z psalmodia non habet finē. Pulchre autem positum est Quādiu ero: nam dū immortalis iam factus/q̄diu est cupit psallere: semper vtiq̄ laudes dñi velle probatur edicere. Quo iudicio declaratum est quid sint acturi qui in illam patriam meruerint feliciter intromitti. Laudabunt iugiter dominū: quia semp eum videbūt: dum illa pulchritudo inenarrabilis excitat preconum sine fine diligentis.

Alt.loc̄ūdū Alt.eloquū meum [† Suauis sit ei † laudatio mea; ego vero delectabor in domino]. Due quidē res sunt: sed vtreq̄ sibi parili societate consentiunt. Sic enim domino fit suauis nostra laudatio: si nos delectemur in dño: quantūq̄ ille nobis dulcescit: tanto illi efficimur cariores. In se enī vnusquisq̄ reperit qualis apud illam matestatem esse possit. Amans diligit: negligens spernitur: desideras sustinetur. Sit ergo nobis divinitas dulcissima: vt et vita nostra ei reddatur accepta. Pro nobis enim iubemur: vt ex toto corde: ex tota anima: ex tota virtute deum diligamus: vt in ea iterum mensura ipsius dono dilectionem recipere mereamur. [Deficiant pecca-

Alt.iniqui tores a terra et † iniusti ita vt non sint: benedic anima mea domino]. Deficiunt a terra peccatores: dum terrena cupidita te privati: per dei gratiam ad meliora studia cōcitantur: z iniqui simili modo deficiūt quando mali ta messe desinunt: Hec enim magis oratio q̄ maledictio est: quia omnis iustus cū dei ecclesiam cupit augeri: peccatores optat sine dubitatione cōuerti: maxime cum noverit desiderabilem aduentuz domini vsq̄ ad predestinatorum numerū posse suspendi. Sequitur: Benedic anima mea domino. Dignum iustū psalmi: dignus et finis: illum semper benedicere qui nequaq̄ desinit fidelib⁹ aliquādo prestare. Hec quoq̄ similitudo sententie (nisi fallor) sicut illa superior ad illos referenda est: qui prestante domino religiosa principia vite sue cum glorioso fine tunxerunt.

Conclusio.

¶Audiuimus bone rex/quanta nobis de veritatis arcano sacramēta profuderis: docuisti quemadmodum tendatur celum: supra celos autem aque sint posite: lunam factā in tempore: solem occasum in magnū mysteriū cognouisse. Discant potius hanc esse veracem conditionem rerū superflue studiosi: qui de stellarum cursu vanis supputationibus eluduntur. Audiant magistrū celestem: doctorem veracem: narratorez creature sue. Quid ad ineptas exquisitiones currunt: qui dum discipuli falsarum opinionum esse cupiunt: cognoscende veritatis tempora perdiderunt?

¶Explicit expositio in psalmum.103.

¶Alleluia. Cluij.

Confitemini domino et invocate nomen eius: annunciate inter gētes opera ei⁹. Canta te ei et psallite ei/narrate oia mirabilia eius: laudamini in noie sancto eius/letetur cor querentiū dñm. Querite dñm et confirmamini: querite facie eius semper. Memētote mirabiliū eius que fecit: prodigia eius z iudicia oris eius. Semen Abraam serui eius: filij iacob electi eius. Ipse dñs deus noster: in vniuersa terra iudicia eius. Memor fuit in seculū testamenti sui: verbi q̄ mandauit in mille generationes. Quod disposuit ad abraam: z iuramenti sui ad isaac. Et statuit illud iacob in preceptū: z israel in testamētū eternū. Dicens tibi dabo terrā chanaan: funiculū hereditatis vestre. Cū essent numero breui: pauccissimi z incole eius. Et pertranserunt de gente in gentē: z de regno ad populum alterū. Non reliquit hominē nocere eis: z corripuit p eis reges. Nolite tangere christos meos: z in pphetis meis nolite malignari. Et vocauit famē super terrā: z oīne firmamentū panis cōtriuit. Misit ante eos virū: in seruū venūdatus est ioseph. Humiliauerūt in cōpedibus pedes eius: ferrū pertransijt animā ei⁹ donec veniret verbū eius Eloquiū dñi inflāmauit eum: misit rex z solvit eū: princeps populoꝝ z dimisit eū. Constituit eū dñm domus sue: et principem oīs possessionis sue. Ut erudiret principes eius sicut semetipsum: et senes eius prudentiam doceret. Et intrauit israel in egyptum: z iacob accola fuit in terra cham. Et auxit po-

populum suum, vehementer: et firmauit eum super inimicos eius. Conuertit cor eorum vt odirent populum eius: t dolum facerent in seruos eius. Misit moysen seruum suum: aaron quem elegit ipsum. Posuit in eis verba signorum suorum: t prodigiorum in terra cham. Misit tenebras et obscurauit: et non exacerbauit sermones suos. Conuertit aquas eorum in sanguinem: t occidit pisces eorum. Et dedit terra eorum ranas: in penetralibus regum ipsorum. Dixit et venit cynomia t cynifes: in omnibus finibus eorum. Posuit pluuias eorum grandinem: ignem comburentem in terra ipsorum. Et percussit vineas eorum et ficulneas eorum: et contriuit lignum finium eorum. Dixit et venit locusta t bruchus: cuius non erat numerus. Et comedit omne fenū in terra eorum: et comedit omnē fructum terre eorum. Et percussit omne primogenitū in terra eorum: primitias omnis laboris eorum. Et eduxit eos cum argento t auro: et non erat in tribubus eorū infirmus. Letata est egyptus in profectione eorū: quia incubuit timor eorum super eos. Expandit nubem in protectionem eorum: t ignem vt luceret eis per noctem. Petierunt et venit coturnix: et pane celi saturauit eos. Dirupit petram et fluxerunt aque: abierunt in sicco flumina. Quoniaz memor fuit verbi sancti sui: quod habuit ad abraam puerum suum. Et eduxit populum suum in exultatione: et electos suos in leticia. Et dedit illis regiones gentium: et labores populorum possederunt. Vt custodiant iustificationes eius: t legem eius requirant.

Hoc verbi decus a psenti psalmo fecit initiū: nec ante a quoq; reperis positū. Quis multi scriptores fuerint primitus hebreorum. Scire autem debemus Alleluia neutri generis esse definitū. Quod et sanctus Hieronymus in expositione eiusdē psalmi euidenter designat: quod eum in hebraicis fontibus credimus inuentisse: t ideo vbiq; se locis attulerit: a doctissimo viro prefiram regulam subsequemur: quoniā vnū atq; integrū manere debet: quod nullius lingue presumptione mutatū est. Alleluia enim apud ipsos dicitur: laudate deum: id est Alle: laudate. Ja/quippe inuisibilem significat deū: quod vnum ex decem nominibus esse dei/ in epistola ad marcellam Hieronymo traditur exponente: qui dixit: Primū dei nomen est: El/id est fortis. Deinde Heloim: et Heloe: quod vtriq; dicitur deus. Unde geminatum frequenter inuenitur: vt est: Deus deus meus respice in me. Et illud: Deus deus meus: quare me dereliquisti. Et: De⁹ deus meus ad te de luce vigilo: t his similia. Quartū Sabaoth: quod est exercituū. Quintū Heloim: quod excelsum dicimus. Sextum Eserieie: quod in exodo legitur: Qui est misit me. Septimum: Adonai: quem nos dominū generaliter appellamus. Octauum Ja: quod deo tm applicatur: t in alleluia extrema syllaba sonat. Nonum: Tetragrāmaton: quod ineffabile nuncupatur. Decimū Sadai: id est robustū t sufficientē ad omnia perpetranda tē. Nouus plane titulus t dicti ipsius brevitate cōspicuus. Hoc ecclesie votiuū: hoc sanctis festiuitatibus decenter accōmodū. Hinc ornatur lingua cantor: Istud aula dñi leta responder: et tanq; insatiabile bonum tropis semper variantib⁹ innouatur. Et ideo expetenda sunt suauia dicta psalmorum: quibus tam dulcis preco premittitur. Quid enim sequi potest: hinc datur intelligi: vbi et titulus ipse laudatio est. Notandum preterea: q; per omnes hos. 20. psalmos qui alleluia titulo perscribuntur: id est psenti. 104. 105. 106. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 134. 135. 145. 146. 147. 148. 149. 150. domini magnalia describantur: t copiosa in eis exultatione gaudetur. Quorū numerus parili societate noui et veteris testamenti gloriam forsasse designat: vt potentia creatoris semper debeat et vbiq; laudari. Euidentiorem vero causam non inuenimus: cur in his tm psalmis Alleluia sit positum. Diuisio.

PSS. Scriens propheta populū hebreorū offendisse frequēter dominū: qm̄ spem suam in temporalib⁹ rebus beneficijsq; posuerit: Prima parte fideles admonet vt eum spiritualiter semper exquirant. Secūda: per patriarcharum exempla eorū corda confirmat: ostendens illos a domino non fuisse derelictos qui eius imperio seruierunt. Tertia parte dinumerat/ quanta et qualia patribus eorum virtus diuina prestiterit: pericula Joseph honorifice describens: introitū in egyptum cōmemorans hebreorum. Quarta refert: quēadmodū israeliticus populus ab inimicis suis iussione domini per Moysen t aaron: diuersis plagis egyptiorum fuerit vindicatus. Quinta describit: quanta hebreis prestiterit in deserto: vt non in temporalibus bonis gauderēt: sed vt magnis beneficijs delinirī: iustificationes eius t legem deuoto pectore custodirēt. Sic longitudo psalmi: compendio diuisionū per partes missa dulcescit. Expositio.

Confitemini domino t inuocate nomen eius: annūciate inter gētes opera eius]. In hoc versu tribus constat partibus ordo dictorum. Primo dicit: Confitemini domino: id est laudate eum: t bonis factis gratiā vobis diuinitatis acquirite: quia idipsum est laudare dominū: t ore illi honorem deferre: t operibus eius iussiones efficere. Illa enim cōfessio hic intelligenda est: que dñi preconia celebrare non desinit: quādo t subsequentia tale votum actionēq; declarant. Deinde dñm cōmonet inuocari: vt post ministeriū sanctissime laudis grate possimus audiri. Premittendū est enim boni aliquid: vt iudex nos placatus exaudiat. Tertio dicit: Annūciate inter gentes opera eius: quod bene potest gloriosis euangelistis et sanctissimis apostolis et nunc sacerdotibus conuenire: qui per gentes vniuersas magnalia eius annunciare noscuntur. [Cantate ei et psallite ei: narrate omnia mirabilia eius]. Exponit quod superius dixit: Confitemini domino. Cantare enim ad hymnos pertinet offerēdos: Psallite ad pias operas explicandas. Et tunc dixit narranda mirabilia: quando fuerint duo ista premissa. Omnia enim:

significat ista q̄ dicturus est. Non est enim humanarū virtū oīa narrare que virtus diuinitatis operat: sicut
Ps. 105. in. 105. psalmo dicturus est: Quis loquetur potentias domini: auditas faciet omnes laudes eius? Sed istud
SCHE schema dicitur a parte totū: quod in scripturis diuinis frequēter inuenies: nec aliter recte potest euāgelij dictum illud intelligi: Verbū caro factū est t habitauit
Joan. 1. in nobis: quasi nō t animā simul assumpserit: quā specialiter liberare dignatus est. [Laudamini in nomine sancto eius. Letetur cor querentiū dñm]. Me quis fortitan suis viribus applicaret cū boni aliqd operat: cautus doctor fragilis monet dicēs: nō in sensu ppio sed in dño esse gloriandū: vt iactantiam falsam refugiant:
Ps. 33. cū hec a diuinitate concessa esse cognoscant: sicut t in alio psalmo legitur: In dño laudabit anima mea. Nō ergo vetat vt laudemur: quia bonis actionib⁹ non potest res ista denegari: sed vt in dño laudemur qui prestat illa que bene gerimus. Et vt consolatione de talibus sumerent: adiecit: Letetur cor querentiū dñm: scilz inde letetur si predicat in dño: non aut̄ si de suo posse laudatur. Precipuū nobis t gloriosum siquidem esse debet: quādo nomen eius extollitur qui nobis bñficia
Luc. 11. futura largitur. Unde utiute imprudentie fuit aliquid quodā aduersus hoc dicere: cōtra quos non tam crebra testimonia: sed pene lex tota prolata est. [Querite dominū et cōfirmamini: querite faciem eius semper]. Hortatur vt se ad premia futura confirment: qui eum querere delegerunt. Sed istud desiderium: ista inquisitio non est hic aliquo tempore finienda: qm̄ addidit:
Joan. 5. Semper/ maxime cū legatur: Qui petit accipit: t qui querit inuenit: t pulsanti aperietur. Nam quod dicit: Querite faciē eius: psentiā significat: quā solus q̄rit humilis ac deuot⁹. Judicē enim desiderare nō potest nisi qui de ipsius pietate confidit: t cū presentiā eius cupit: a prava se actione suspendit. Quesiuit enim fa-
2. Tim. 4. ciē iudicis: quādo dixit apls: Bonū certamē certaui: cursum cōsummaui: fidem seruaui: de cetero reposita est michi corona iustitie: quā reddet michi dñs in illa die iustus iudex. Talis ergo iuste factem iudicis quesiuit: qui se coronandū esse dñi miseratione presensit. [Mementote mirabilium eius que fecit: prodigia eius et iudicia oris eius]. Uenit ad secundā partē: vbi patriarcharum nomina et beneficia refert: vt plebs deuota posset aduertere: nullū domino inanti deuotione seruisse. Mirabilia tract̄ pertinent ad diuisionem martyrum rubri. Prodigia ad plagas quas misit in egyptus. Judicia oris eius: qm̄ cuncta complexit/ que Moysi suo famulo p̄miisse dinoscitur. Sic in vno versiculo: que subter latius dicturus erat: p̄positionis loco breuiter ante prefatus est. Hoc tamē totū sentiri manuit
Lyp. de christo domino. Quod argumentū dicitur a persona. [Semen abraam serui eius: filij iacob electi eius]. Subaudiendum est quod superius dixit: mementote. Perscrutandū est aūt: q̄ in magna discretione pphete abrae semen seruos appellat: filios Jacob electos esse cōmemorans. Judei enim contumaces quos hic maluit intelligi: carnis abrae semen fuerunt. Quos
Joan. 8. merito seruos dicit: qm̄ perfidia faciente filii esse noluerunt: quibus ipse dominus dicit: Nos si filij abrae essetis opa abrae faceretis. Filios vero Jacob: significat fideliissimos christianos: qui heredes domini esse noscuntur. [Ipse dñs de⁹ noster: in vniuersa terra iudicia eius]. Monetur semen abrae et semen Jacob: vt saluatorem nostrū non vnius gentis deum: sed dominū credant esse terrarum. Nam sicut vbiq; dilatata est ecclesiastica per orbem propagata sunt eius fine dubitatione indicia. Dicendo enim: Ipse dominus/ commonet illū intelligi debere quem populi iudeorū crucifigendū esse decreuerūt. Sed qui hanc vocem non aduertūt: ipsi se spontaliter a patriarchis alienos esse profitentur. [Memor fuit in seculū testamēti sui: verbi quod mādauit in mille generatiōes]. Memor fuit/ cum promissa complenit. In seculum: in eternitatem: quia quicquid p̄mīsit perenni firmitate mansurū est. Testamenti sui: prophetarū significat predictiones: quas de verbi incarnatione prediderunt. Sequitur: Quod mandauit. Mandare est p̄ alīū aliquid dicere. Quod vtiq; factum est: quando prophetis datū est futura prophetare. In mille generationes: finīū pro infinito positū est: quod ramen seculi istius fine concluditur: vbi generatio humana sequēti sibi etate succedit. [Quod disposuit ad abraam: et iuramenti sui ad Isaac. Et statuit illud Jacob in preceptū: t israel in testamentum eternum]. Ad illud respondit quod superius dixit: Testamenti sui. Illa enim que in veteri testamēto abrae t Isaac patriarchis promissa sunt vel iurata: statuit ea iudex firmauit Jacob et israel in nouo scilicet testamento quod est eternū. Jacob enim et israel: christiana tempora plerūq; significare sepe iam dictum est. Nouit vero testamentū ppie dicitur eternum: quia nullum illi aliud aliquando succedit quo est omnū promissorum completa perfectio. [Dicens: tibi dabo terram chanaan: funiculum hereditatis vestre]. Chanaan/ interpretatur humilis. Ergo humilium terram conuenienter christianos accepturos esse significat. Hoc est quod superi⁹ dixit: Testamentum eternum. Hec enim terra humilitatis et inclinationis fide fidelibus accipitur: vt eterno munere teneatur. Funiculus aūt̄ hereditatis mundi huius significat tortuosas angustias: quas dominus pro salute cunctorum sua passione dissoluit. Jllius enim suscepto carnis nostra probatur hereditas: in qua eterna patrimonia vite celestis accipimus: si ea fide atq; integerrime credere mereamur. Nam ista comparatio ab eis tracta est quib⁹ agri ac possessiones tenso fune diuidebantur. [Cū essent numero breui: pauciissimi t incole† in ea. Et pertransierūt de gente in gentem: t de regno ad populū alterum]. Uenit ad tertiā partē: in qua cōsequēter enumerat quanta patriarchis viri? diuina prestiterit. Merito vide qd sequit. [Non † permisit hominem nocere eis: t corripuit pro eis reges. Nolite tangere christos meos: t in pphetis meis nolite malignari]. Hic cēpus illud significat: quādo rex egyptiorū diuinitus admonitus est: ne abrae nocere presumeret: quod simili modo de Jsaac p̄stat effectū. Quapropter euidēter ostenditur diuina protectio: vt eor⁹ salus non humanis viribus: sed superno munere prestaretur. Illud quoq; pscrutandū est: quid supra memoratos patriarchas christos appellare delegerit cum adhuc non fuisset vnctio celebrata. Al saul enim hec res presumpsit initium. Sed qm̄ erant in spiritu christiani: eiusq; fidei probantur esse deuoti: sicut de abraam dñs dicit: Cōcupiuit diem meū videre: vidit et gauisus est. Merito ergo appellati sunt sacro nomine: quo tam christi fides probatur amare. Nam et ipsa domini verba sunt posita dicētis: Nolite tangere christos meos: t in prophetis meis nolite malignari. [Et vocauit famē sup̄ terrā: t omne firmamentū panis contriuit]. Significat tēpora Pharaonis: qm̄ in egypto septem annis fames seua grassata est. Et quia fames

JATEB

Alt. eius

Alt. reliquit

Joan. 8.

Universidad de Sevilla Biblioteca

subst̃ialis non sit: sed sola est discessio coplarū: sicut nox appellatur solis absentia: vocata tamē dicit tanq̃ aliqua persona subsistens que potuisset audire. Sed scripturarū diuinarum mos est taliter loqui: vt est illud apostoli: Qui vocat ea que nō sunt tanq̃ que sunt. Sequitur: Et omne firmamentū panis cōtriuit: id est triticeū fructū perduxit ad nichilū: quod reuera hominū esse nōscitur firmamentū: sicut in superiore psalmo dixit: Et panis cor hominis cōfirmēt. [Misit ante eos virum: in seruum venundatus est Joseph]. Ante patriarchas quos superius memorauit: misit Joseph quem merito dixit virum: quia multa passus viriliter cuncta sustinuit. Considerandū est etiam: q̃ dicit eum dominū misisse: qui fratrū suorū iniquitate distractus est. Nouit enim deus bene vti malis alienis. Et sicut peccatores precepta eius execrabiliter cōuertunt: ita illo disponente facta pessimoꝝ ad euentus prosperos transferuntur. Nam venundatus Joseph ad seruitū: peruenit ad gloriam: et ipse postea fratrum misertus est: qui eum crudeliter perdere decreuerat. Sic enim omnia illi aduersa feliciter contigerunt: vt missio facta sit domini Joseph dolosa venditio: sicut et ipse suis fratribus dicit: Pro salute enim vestra misit me deus in egypto. Et iterum ipse dicit: Vos quidem cogitastis de me malū: sed deus vertit illud in bonum. Que vero pertulerit: consequēter exponit. Ordo autem verboꝝ talis est. Misit ante eos virum Joseph: qui in seruum venundatus est. Istud est enim: Qui/ subaudire debemus: vt nobis constet absoluta locutio. [Humiliauerunt in compedibus pedes eius: ferrum † pertrā siuit anima eius]. A preposito Pharaonis Phutiphar: Joseph quidē est redactus in carcerem: compedes autē acceptisse non legitur. Sed fieri potuit vt qui in ergastulo retrusus est: z ferreis nexibus ligaretur: maxime qui tanto crimine fuerat accusatus. Nec illud discrepat quod ibi narratū est: miseratione custodis/ carceribus fuisse prelatum. Fieri enim potuit: vt et ista precederent et illa sequerentur. Qua propter ipse scripturas diuinas ꝓbabiliter intelligit: qui singulis quibusq̃ locis crediderit inesse veritatem. Nam z in centesimotertio psalmo dictū est: Qui facit angelos suos spiritꝰ: q̃ vtiq̃ in genesi non legitur. Sed ipiritus sanctus aliqua in precedenti relatione pretermittit: vt subsequentia gratiū reperāt: cum cause veritate seruata aliquid nouitatis educūt. Refert ergo humiliatos pedes in compedibus: vt afflictionē corporis indicaret. Addidit: Ferrū pertransiuit anima eius: vt nec ipsa anima a penis ꝓbaretur excepta. Nam q̃uis condolendo corpori subiecta sit passioni: habet tamen z ꝓpias penas cū graui cogitatione torquetur. Pertransiuit anima ipsius ferrum: quando in has redigebatur angustias: ne inter mala que iniuste passus est/ prevaleret in eum z crimina falsitatis. Ferrum autē hic indicat tribulationē dure necessitatis: que in estuanti anima pervagatur dū de futuris sollicita iam mala patitur que timere nō desinit. Talis illa in euāgelio locutio est: vbi symeon dicit ad mariam. Et tuam ipsius animā pertransibit gladius: significans habituram matrem gloriosam tristiciam dominice passionis. Quod genus locutionis inter ꝓpria scripture diuine credimus annotandū. [Donec ventret verbum eius. Eloquium domini inflammauit eum]. Superioꝝ sententie hic versus adiunctus est. Dicit enim tādiu cogitationē Joseph fuisse grauissimam: donec tempus veniret vbi verbum eius a rege Pharaone pro interpretādo somnio quereretur. Tūc enim z gloriam reperit: z claustra carceris letus euasit. Sed quod dixit: Verbum eius: loquentis indicat propriā vocem. Ceterū ipsius non fuit quod et diuina inspiratione collatū est. Deniq̃ sic sequitur: Eloquium dñi inflāmauit eum. Inflāmauit/ vtiq̃ ad loquendū viuaciter incitauit: vt coram principe futura diceret cuꝰ fiducia veritatis. Intus enim celestis flāme lumen accepit: vt preuideret talia que regni illius sapientes doctoresq̃ superarent. [Misit rex z soluit eū: princeps populoꝝ et demisit eum]. Misit: significat ministros: qui regijs tussionibus obsecūdant. Regem Pharaonē dicit: in cuius regno fuerat carceri mancipatus. Soluit/ scilicet a reatu quo tenebatur astrict⁹. Sequitur: Princeps populoꝝ: z demisit eū. Ipse est princeps Pharao quē superius regē dixit: sed ꝓpter gratiā locutionis verba variauit. Demisit eum: id est claustra carceris fecit exire: vt qui terrarū dñm a cogitationū angustijs liberauerat: ipse iam nullatenus ergastula pateretur. Sed ne sola illi concessa videret esse demissio: dicit etiā quo honore ditatus est. [†Et constituit eum dñm domus sue: et principem omnis possessionis sue. Ut eruditet principes † suos sicut semetipsum: et † seniores suos prudentia doceret]. In his duobus versibus/ quā potestatē dederit Pharao Joseph euidenter exponit. Constituit eum dñm domus sue: z principē omnis possessionis sue: quādo cū currū fecit ascendere: z preconis voce celeberrima nū ciari hunc secundū dñm esse post regē. Que potestas a prefectis hodie retinetur: qui z vice sacra iudicant: et cunctarū prouinciarū potestatem maximā habere nōscuntur. Sed in his rebus ditionem dedit illi: quā sibi. In subsequenti aūt versu: supra ipsum cognoscit esse qō tribuit. Dicit enim: Ut eruditet principes eius sicut semetipsum. Hoc fm Gentilem intellectū Pharaonis debemus accipere: qui credebat primarios populi sui in hanc sapientiā peruenire potuisse: vt z ipsi somniorū interpretes esse mererentur: et ad tanta doctrinam scientia eorum potuisset adduci: vt consulte de re dubia certa loquerentur. Nam si eos sancto viro in discipulatum fidei tradidisset: vnde illum domino placuisse manifestum est: fuisset vtiq̃ illis synagoge ordo nouiter instituꝰ. Sed cum talia non legantur: minime religiones desiderasse: sed tantū diuinationis eius gloriam quesisse credendus est: more gentilium qui ad futura cupidi: vnde proueniat ipsa reuelatio/ non appetunt intueri. [Et † introiuit israel in egyptū: et iacob † habitauit in terra † chanaan]. Quidnē rerū cōpetenter exequitur: quia post illa que dicta sunt: iubente Pharaone cognatio Joseph ad terras egypti eodez ordinante deducta est: quod genesis suauis textus explanat. Sed israel qui dictus est/ ipse est et iacob. Verū ne eadem verba repeteret: diuersitatem nominum reuelationis sue dicta variauit. Nam israel egressus ex egypto habitauit in terra chanaan. Chanaan vero fuit filius cham nepos Noe: ex quo egyptij trahere leguntur originem. [Et auxit populum suum † nimis: et † cōfirmauit eū sup inimicos eius]. Auxit populum suum fecunditate nascendi: quando ibi rarissima fuit mulier que non habuit partum. Confirmauit autem eum super inimicos suos: quādo illis crescentibus: egyptioꝝ turba notissimis plagis vehementer affecta est. Hic enim per quandā ꝓpositionē dicuntur in summa que gesta sunt. Ceterum quemadmodum singillatim facta sunt: consequenter exponit.

Psa.104. Gen.45. Ibidē.50. Luc.2. JDJ Psa.104. Al.nō hz. Al.non hz. Al.eius Al. senes eius Al.pertransiit animā JDJ. Al.suorū. Al.cham. ETY. Al.non hz. Al. nō exacerbauit. Al.suos. Al.israult Al.accola fuit Al.cham Al.vehementer Al.firmauit Al.Et edidit terra eorum ranas et in penetralibus.

Conuertit cor eorū vt odirēt populum eius: z dolum facerēt in seruos eius]. Venit ad quartam partē vbi egyptios memorat hebreis inuidiam habuisse seuissimā: atq̃ eos operibus subiecisse durissimis. Prestando eis felicia populo israelitico/ cōuertit dñs ad odiū et dolos cor egyptiorū: non quia ipse malit auctor est/ sed prestando aliis beneficia/ mentes excitauit obliquas. Necesse est enim vt scelerati hoies alienis prosperis intumescant/ qui se norunt mereri nō posse similia: sicut in sacrificijs Cain et Abel factum est: quādo vnius sacrificiū respuit/ alterius libenter accepit. Sequitur: Et dolum facerent in seruos eius. Consequēs erat: vt post conceptū odiū seuiens populus ad dolosas machinas perueniret. Illud eis significat: quando eis lateres facere preceperūt/ z p labore geminando negare sunt palee: z cetera que in illo seuissimo dominatu plebs hebreorum dño deuota sustinuit. [Misit moysen seruū suū: z † Aaron quem elegit ipsum]. Istos ad Pharaonē quasi quosdam testes cōstat ad dño destinatos: vt populum sibi placitum abire permisisset illesum. O inestimabilis pietas omnipotētis ab homine fragili petebat fieri: cui⁹ ordinatiōi a nulla creatura poterat obuiari: vt reuera nos infirmos doceat qua moderatiōe viuere debeamus: quādo voluntates suas creator sanctus sub tāta clemētia peregisse cognoscitur. Intendamus quoq̃ z istud genus locutiōis scripture diuine esse proprium. Sufficerat eis dici Que elegit: sed addidit Ipsum: vt hoc quoq̃ euidentius explanaret. Que forma locutionis in scripturis diuinis creberrime reperitur: sicut est et illud In quo habitauit in ipo. [Posuit in eis verba signorum suorū: z † prodigiorū in terra † Chanaan]. Posuit/ significat collocauit in eis: Moyse scilicet/ z Aaron verba signorū et ꝓdigiorum: que ab eis predicabāt dñs esse facturus. Signa/ sunt quasi vestigia aliqua futurarū/ siue preteritarū rerum. Prodigia vero pertinent ad mirabiles euentus: qui in rerum ordine antea non fuerunt. Prodigium enim dictum est ab eo q̃ porro dicat. Sed hec signa et ꝓdigia in egyptijs facta sunt: vt sicut multorū patrū dicit auctoritas aliquid portenderent christiano populo subsequēte: q̃ suis locis aptissime cōmonemus. [Misit tenebras/ et obscurauit † eos: † q: exacerbauerūt sermōes † eius]. Leguntur tenebras inter plagas reliquas pertulisse: sed melius intelligamus corda eorū fuisse potius obscurata: qui dñi precepta temnebant. Exacerbauerūt autē/ significat acerbe acceperūt: aut certe iniuriosis abominationibus respuerunt. Nam in plagarū ipsarum enumeratiōe competēs fecit initium. Non enim ad reliqua venire potuissent/ nisi obscuratis sensibus incurrissent ꝓfundissimā cecitatem: quod et hodie sic fieri peccantiū vsus ostendit. [Conuertit aquas eorū in sanguinem: z occidit pisces eorū]. Dicit secundam plagā: que in hystoria Exodi prima legitur. Sed ipse plage future cladis indicia nūciabant. Conuertit eīm aquas eorū in sanguinem: qñ erant inter maris rubri fluenta perituri. Pisces eorū occisi sunt: ne spes viue di hominibus relicta videret: quando illud est inter latices mortuū: quod natiuo elemēto ꝓbabatur enutritum. [† Misit in terram eorū ranas: z in cubilibus regum ipsoꝝ]. Hec terra est. Ranarum eis societatem dedit: quia et ipsi locum accepturi ꝓbabantur aquatilem: a quo signo nec reges eorū: id est priores excepti sunt: quando erāt altissimi abyssi demersione morituri. Sed hoc inter cetera plꝰ videtur esse mirabile: vt nec regum domus ab hac plaga cernerētur excepte: quibus multorū ministeria talia poterant submouere portenta: vt euidēter deꝰ intelligi nullis opibus/ nullisq̃ solatijs diuinis posse tussionibus obuiari. [Dixit z venit cynomia/ z scynifes in omnibus finibus eorum]. Quarta plaga subsequit: Dixit z venit. In magnā significātiam duo ista cōiuncta sunt: quia diuinitatis imperū nullū potest sustinere tarditatis obstaculum. Nam si euidenter intēdas vel ipsa verba que sibi vidētur esse sociata: tamen per syllabas suas aliqua mora ꝓtrahunt. Iussio autem dñi non dilatat tempus: quādo iam ipsa voluntas effectus est. Cynomia/ significat muscam caninam: que ceteris muscis omnino mordacior est/ z importunitate sua violētior: vnde infesti ac seuissimi animalis deriuatū nomē accepit. Scynifes/ gen⁹ est culicū fixis aculeis permolestum: quas vulgus cōsueuit vocare zinzalas. Agnoscant homines q̃ fatuis elationibus intumescunt: qñ Pharao ille seuus z durus nec muscis par esse poterat: qui se de tanta regni elatione iactabat. In omnibus autē finibus eorū dicit: ne quis egyptijs locus a pernitiosa clade sentirēt exceptus. [Posuit pluuias eorū † in grādinem: ignem cōburentem in terrā ipsorum. Et percussit vineas eorū/ z ficulneas eorū: z contriuit † omne lignū finium eoꝝ]. Ultio quinta narratur. Similis est superiori sententie et ista locutio: vbi ait Posuit in eis verba signorū suorū. Posuit/ statuit significat ac decreuit. Egyptioꝝ enim adhuc plagarum enumeratio perseuerat: vt pluuia que ad fecūditatem terris datur/ cōuerteret in grandinis noxiā vastitatem: cuius ictus non minus intercipit q̃ vbi lapidum copia densa cecidit. Hec agrorū/ quorū ꝓbatur incēdiū/ cū tactu noxio fructus arefacit: quoscunq̃ saxatili vnda ꝓcusserit. Ignem vero cōburentem/ fulmina significat: que solet excitata tempestate deseuire. Sequitur: Et percussit vineas eorū/ z ficulneas eorū: z contriuit omne lignū finium eorū. Quod dicit Percussit/ ad superiora respicit: siue grādinem/ siue fulmina: que celestis potentia terris velut tela infesta iaculatur. Et ne tñ ficulneas putares: aut vineas esse percussas: addidit Omne lignū finium eorum: vt z fata nō dubitares euersa: vbi arborum quoq̃ robora cognosceres fuisse contrita. Maiora enim cōprehendit intellectum minorū. [Dixit z venit locusta: z bruchus cuius nō erat numerus. Et comedit omne fenū † terre eorū: z † omnē fructum terre † ipsorum. Sexta inchoat plaga. Sed et hec locutio superioꝝ sententie similis approbat: id est Dixit z venit cynomia z scynifes. Locusta vero mater bruchi est: quē mala fecūditate ꝓgenerat: qui ad illam predam quasi cōuocatus exercitus/ cū sua ꝓle descendit. Et ne crederes inaniter deductū: omnē fructum terre illius ab eis dicit esse consumptū. [Et percussit omne primogenitū in terra † egypti: primitias omnis laboris eorū]. Venit ad septimā: quātum ad hunc psalmū pertinet nouissimā plagam: vbi iam victi egyptioꝝ populorum malorū numerositate cesserūt. Nam quemadmodū amplius tolerare poterant/ qui z omnia dulcia perdiderant: z desolatos seipsis quoq̃ victualibus sentiebant? Sic grauiter per partes perit: qui diuinis iussionibus reluctandum esse putauerit. Hic nōnulla questio videtur oboriri: cur septem egyptioꝝ plagas tñ psalmus iste cōmemoret: cum decem sint in Exodi narratione descripte? Frequenter diximus in scripturis diuinis a parte totū debere sentiri: sicut in euangelio legitur

JDJ. Al.non hz. Al.in terra. Al.comedit Al.eorum. Al.eorum.

Uerbum caro factū est: ⁊ habitauit in nobis: quasi nō ⁊ aiam simul assumpserit: quā specialiter liberare dignatus est. Sic cōmemorata carne: simul ⁊ anima suscipi debere cognoscitur. Quod multis locis inuenis esse predicatū. Deinde q̄ septenarius numerus spiritus sancti virtute ꝓbatur esse perfectus. Merito ergo decem plagas in septenarij numeri relatione cōclusit vt totum perfectū intelligeres: cuius partē dictā esse sentires. Deinde cōgruum fuit vt rem notā varia relatione describeret: cū egyptiorum penas/⁊ totidem hebreoꝝ beneficia predicaret. Sic non diuersum: sed causa varietatis videt esse pulcherrimū. Siue (vt patri Augustino placet) est laudatio a lege narrantis. Nā qui texit hystoriam/necessarie habet omnia cōmemorare plenissime: q̄ vero laudat/pauca de plurimis tetigisse sufficiet. Breuiter ergo priora dicit: q̄ non hic nescientes docet/sed cōmemorat vtiq̄ retinentes. Et q̄n est in subsequēti diuisione dicturus septem beneficia dñm hebreo populo prestitisse/premisit septē plagas inimicos egyptios accepisse: vt numerus ipse (sicut arbitrari possum) bonarū et malarū rerum in hoc psalmo cōprobabilis haberetur. [Et eduxit eos † in
Al. cum. argento ⁊ auro: ⁊ nō erat in tribubus eorū infirmus]. Enumeratis plagis q̄s dedit egyptijs/ venit ad quintam partem: in qua totidē beneficia hebreis dicit esse collata. Ait en̄. Et eduxit eos in argento ⁊ auro. Primū itaq̄ beneficiū fuit: vt populus lōga seruitute cōfectus: non egenus/inanisq̄ discederet. Aurū ⁊ argētum israeliticum populum ab egyptijs precepto dñi discedentem legimus accepisse: vt non repētina surreptio/ sed longe operationis merces esse videatur. Et q̄ dubitari non potest omnia dñm iusta precipere/sine culpa videtur factum: quod eius imperio cōstat impletū. Quapropter sequitur secundū beneficiū: vt in illa necessitate migrationis nullus infirmitate corpore potuisset affligi: quatenus omnia nauiter implerent que illis preciperentur a dño. [Letata est egy-
Al. incubuit ptus in pfectione eoꝝ: q̄ † cecidit timor eorum super eos]. Diligēter hūc versum debemus inquirere. Constat en̄ discedente populo hebreoꝝ egyptū nō fuisse letatam: quando eū persequendū esse iudicauit. Sed postq̄ illi demersi sunt q̄ ad insequendos hebreos ire decreuerāt: tunc qui in egypto remanserant omnino letati sunt: q̄ similia minime pertulerunt. Reddit enim hanc causam cū dicit: q̄ cecidit timor eoꝝ super eos. Ipse enim timor fuit vt in fauore gētis hebraice: ipsa quodāmodo viderentur elementa pugnasse. Et intē-
Scire. de: q̄ per figuram Metonymiā que latine transnominatio dicitur: egyptū/non egyptios memorat fuisse letatos. Per id enim quod cōtinetur: id quod continetur ostēsum est. [Expandit nubem in ptectionem eorum: et ignem vt luceret eis per noctem]. Utrunq̄ munus cōtra temporis inclementiam ꝓbatur esse cōcessum. Nubes data est: vt solis tēperaret ardorē. Ignis concessa est: vt tenebrarū potuisset auferre caliginē. Hoc est tertiū: q̄s israelitico populo constat esse cōcessum.
Al. non hz. [Petierunt † carnes/⁊ venit coturnix: ⁊ pane celi saturauit eos]. Intuere quēadmodū superata sunt vota desiderantium. Carnes petit populus hebreorum et coturnices accepit. Constat enim in volatilibus q̄s in quadrupedibus carnes esse sine dubio dulciores. Deinde vnum postulauit: ⁊ geminata venerunt. Se-
Dog. quitur enim Et pane celi saturauit eos. Sunt en̄ ista Exodi lectiōe notissima: quando coturnices in modū imbris densissimi defluebāt. Māna quoq̄: vt iudeus populus satiaretur accepit. Sed vt hec in prefiguratione facta monstraret: non dixit manna/sed pane celi: quatenus in illo munere dñi Saluatoris sentiretur aduentus. Ipse est enim panis viuus qui de celo descēdit. Manna quippe dicitur: sicut in septuagesimo-septimo psalmo declaratum est: quid est hoc? Cuius nominis auferens questionem: quod interrogatio illa manne perquirebat/expressit dicendo Pane celi saturauit eos. Sic enim ⁊ celi dñs indicatur: ⁊ quid sit mā na euidenter ostēditur. [Dirupit petram/⁊ fluxerunt aque: abierunt in sicco flumina]. Hoc quoq̄ in figuram gerebatur dñi christi: vt petra aquas profudisset irriguas. Christus enim dñs petra spiritualis est: qui vitales aquas emanat: vnde satiatum desiderij animē sitim nesciat vlterius sustinere. Abierunt in sicco/ significat gentiū peccatores. Qui merito sicci dicuntur: quoniā delictis siccabātur vrentibus. Isti imbre dñi virescentes/in nouum hominē pullularūt: de quibus dñs dicit. Uenit enim filius hominis querere/ et Luc.19.
saluū facere quod perierat. [† Quia memor fuit ver- Al.qm.
bi sancti sui: quod † locutus est ad Abraam puerum Al.habuit
suum. Et eduxit populum suum in exultatione: et electos suos in letitia]. In his duobus versibus miraculorum que superius dixit causa narratur. Ideo enim dicūtur facta: quoniā Abrae constabant esse ꝓmissa. Et respice q̄ dixit Electos suos eduxit in letitia: quoniam illi qui murmurauerūt/ dñi furore percussi sunt.
[Et dedit † eis regiones gentiū: ⁊ labores populorū Al.illis.
possederunt. Ut custodiant iustificationes eius: et legem eius requirant]. Uenit ad septimū beneficium. Dixit enim Primū: eductos in auro ⁊ argento. Deinde ex eis nullum infirmatū. Tertio expā sam nubem: que ⁊ lumen prestaret in tenebris/⁊ in die remoueret solis ardorem. Quarto coturnicem dārā. Quinto refert celesti pane satiatos. Sexto in locis aridissimis aquas irriguas emanasse. Ad postremū promissionū veritatem fuisse cōpletam: vt eis ⁊ regiones gentium traderet/et labores inimicorum pietate copiosissima largiretur. Q̄ enim dixit Regiones gētium/ad possessionē videtur pertinere terrarū. Labores vero populorū ad diuitias longo tempore cōgregatas. Et ne in presentibus rebus hererent corda mortalū/intulit spiritualia bona: vt eius debeant ⁊ requirere/⁊ custodire mandata: ne tm̄ in illis spem haberent: que si ad tempus deliuunt/ non tamen ad celorū regna perducūt: sicut apostolus dicit. Q̄ si in hac vita tm̄ in chri- 1.Cor.15.
sto sperantes sumus: miserabiliores sumus omnibus hominibus. Justificationes autem eius sunt: vt deum toto corde diligamus/ proximos tanq̄ nos amemus patrem veneremur/filium charū habeamus: ⁊ cetere iustitie que in diuerso rerum genere sunt precepte. Has admonet custodiri: quia earū rerum euidēs est/ ⁊ absoluta preceptio. Lex vero eius fuit die sabbato debere requiesci: in pascha agnū anniculum immolari: sacerdotes cum veste mystica ad altare accedere: ⁊ cetera que in hunc modum a dño precepta noscuntur. Sed hec ⁊ his similia non corporaliter/sed spiritualiter sunt querēda. Ideo enim addidit Requirāt: quia nouit precepta legis vmbrā et speculum esse futurorum.

Alleluia.

Noc non ociose percipias: quod aliis psalmis alleluia in capite/ et in fine ponitur. Aliis vero in solo titulo prenotatur. Isti enim qui in capite/ fineq̄ concordant (vt opinor) ad illam intelligentiam referendi

sunt: quā in psalmis esse diximus: qui capite ⁊ fine simili terminantur: vt sunt precedentes: centesimusseccūdus/⁊ centesimustertius. Siue quia expressius semper infunditur/quod sententia iterata geminatur: vt est Nō sic impij/nō sic. Et Fiat/fiat. Uel Amen amen dico vobis. Et Abba pater. Hoc est enim abba/quod pater. Sit forte ⁊ alia causa que latet. De hac autem re nec a doctoribus nostris aliud potuimus accipere nec nobis est aliquid amplius sentire concessum.

Conclusio.

¶ Ecce vtrūq̄ Alleluia cantatū est: decursus est psalmi celesti laude plenissimus: qui ⁊ ꝑterita veraciter referret/⁊ in futuris nos salubriter cōmoneret. Passi sunt egyptij dignissimas vltiones: acceperunt iudei dona celestia. Hūc vnusquisq̄ nostrum expectet eorū retributionem: quorum imitatur exemplū. Inspiciēdū est autem lumine cordis quod in fine psalmi positū est: vt ad iustificationes dñi/ ⁊ in lege eius tota mentis intentione dirigamur. Nam ⁊ si bona tēporalia suscipimus: sicut Abraam/ Isaac/ Jacob/ ceteriq̄ fideles qui abundanti facultate floruerunt/in illam partem esse potius debemus intenti: vnde ad celorū possimus regna perduci. Ista enim que delectabilem videri faciūt mundum: in eternitate non habēt locum. Meminisse autem debemus hunc psalmū secundum esse horum: qui dum miracula hebreis collata describitur: per figuram allegoricā que aliud dicit/aliud significat/ ventura christiani populi sacramenta declarant.

¶ Explicit expositio in psalmum. 104.

Alleluia. Cv.

Confitemini dño quoniam bonus: quoniā in seculum misericordia ei9. Quis loquetur potēcias dñi: auditas faciet omnes laudes eius? Beati qui custodiūt iudicium: ⁊ faciunt iustitiā in omni tempore. Memēto nostri dñe in beneplacito populi tui: visita nos in salutari tuo. Ad videndū in bonitate electorum tuorū: ad letandum in letitia gentis tue: vt lauderis cū hereditate tua. Peccauimus cū patribus nostris: iniuste egimus/ iniquitatē fecimus. Patres nostri in egypto nō intellexerūt mirabilia tua: nō fuerūt memores multitudinis misericordie tue. Et irritauerūt ascēdētes in mare: mare rubrū. Et saluauit eos ꝓpter nomen suū: vt notā faceret potentiam suā. Et increpuit mare rubrū ⁊ exsiccatū est: ⁊ deduxit eos in abyssis sicut in deserto. Et saluauit eos de manu odiētiū: et redemit eos de manu inimici. Et operuit aqua tribulātes eos: vnus ex eis non remansit. Et crediderunt verbis eius: et laudauerunt laudem eius. Cito fecerunt/ oblīti sunt operū eius: ⁊ non sustinuerunt consiliū eius. Et concupierunt cōcupiscentiam in deserto: ⁊ tentauerunt deū in inaquoso. Et dedit eis petitionem ipsorū: et misit saturitatē in animas eoꝝ. Et irritauerunt moysen in castris: aaron sanctū dñi. Aperta est terra/⁊ deglutiuit dathan: ⁊ operuit super congregationē abiron. Et exarsit ignis in synagoga eorum flamma cōbussit peccatores. Et fecerunt vitulum in oreb: ⁊ adorauerūt sculptile. Et mutauerunt gloriam suā in similitudinem vituli comedentis fenum. Obliti sunt deū qui saluauit eos: qui fecit magnalia in egypto/ mirabilia in terra cham/terribilia i mari rubro. Et dixit vt disperderet eos: si nō moyses electus eius steriisset in confractiōe in cōspectu eius. Ut auerteret iram eius ne disperderet eos: ⁊ ꝓ nichilo habuerunt terram desiderabilem. Non crediderunt verbo eius: ⁊ murmurauerunt in tabernaculis suis: non exaudierunt vocem dñi. Et eleuauit manū suam super eos: vt prosterneret eos in deserto. Et vt dejceret semē eorū in nationibus: ⁊ dispergeret eos in regionibus. Et initiati sunt beelphegor: et comederunt sacrificia mortuorū. Et irritauerunt eū in adinuentionibus suis: ⁊ multiplicata est in eis ruina. Et stetit phinees et placauit: ⁊ cessauit quassatio. Et reputatū est ei ad iustitiā: in generatione ⁊ generationem vsq̄ in sempiternū. Et irritauerunt eum ad aquas cōtradictionis: et vexatus est moyses ꝓpter eos: quia exacerbauerunt spiritum eius. Et distinxit in labys suis non disperdiderunt gentes quas dixit dñs deus illis. Et cōmixti sunt inter gentes: ⁊ didicerunt opera eoꝝ/⁊ seruierūt sculptilibus eorū: ⁊ factum est illis in scandalū. Et immolauerunt filios suos/et filias suas demonijs. Et effuderūt sanguinem innocētem/ sanguinem filiorum suorū/⁊ filiarum suarum: quas sacrificauerunt sculptilibus chanaan. Et interfecta est terra in sanguinibus/⁊ contaminata est in operibus eorū: ⁊ fornicati sunt in adinuentionibus suis. Et iratus est furore dñs in populum suū: ⁊ abominatus est hereditatē suam. Et tradidit eos in manus gentium: ⁊ dominati sunt eorū qui oderunt eos. Et tribulauerūt eos inimici eorum/⁊ humiliati sunt sub manib9 eorū: sepe liberauit eos Ipsi autem exacerbauerunt eum in consilio suo: et humiliati sunt in iniquitatibus suis. Et vidit cum tribularentur: et audiuit orationem eorū. Et memor fuit testamēti sui: et penituit eum ſm multitudinez misericordie sue. Et dedit eos in misericordias: in conspectu omniū qui ceperāt eos. Saluos fac nos

dñe deus noster: et cōgrega nos de nationibus. Et confiteamur nomini sancto tuo: et gloriemur in laude tua. Benedictus dominus deus israel a seculo/et vsq; in seculum: et dicet omnis populus fiat/fiat.

Ece iterum alleluiatica nobis gaudia redierūt. Ecce breuiter precipit: vt dño totius psalm iubilatiōe cantetur. Sed inspiciamus q; a superioribus dictis nec titulum nobis cognoscit mutasse/nec causam. Titulus est enī Alleluia: causa/cōfessio: que miro modo ad laudes dñi omnino fecunda est. Quantorū enim hic ora soluta sunt? Hinc Moyses cum viris/germana eius maria cū feminis: trāsitum rubri maris diuina laude celebrarunt. Hinc Debora tocūda exultatione precinuit. Multi eriā pphete canticos diuersos tanti miraculi cōfessione ptexerunt. Non immerito: q; magnalia ista totius humane redemptiōis sacramenta testantur. Ab egyptijs enī eripimur: quando ab operibus diabolicis diuino munere liberāmur. Mare rubrum transimus: quādo baptismatis sacramenta percipimus. In deserto pascimur: quando diuina gratia cōcedente in mundi istius rerū bonarū largitate satiamur. Ad terram promissionis perducimur: quādo in illa felici patria munere superne pietatis intram⁹: vt merito talis causa frequenter iterata predicetur: que tantorū magnalium prefiguratione decoratur. Diuisio.

Introducit confitens populus hebreorū: qui relicta perfidia patrū suorū ad pietatem dñi (ipso miserante) perductus est: vt intelligamus cū fuerint conuersi; z ipsos Alleluia merito p̄ sua redemptione cantare. In prima igit narratione deprecat: vt societur populo beneplacito: qui erat dñi saluatoris aduentus de gētibus cōgregandus. Secūda: patrū suorū peccata dinumerat que fecerunt in egypto/ mirabilia dñi recto corde minime cōtuentes: pium tamen dñm ab inimicis suis eos liberasse confirmans. Tertia: ad peccandi studia refert eos reuersos: dñm tamen electi sui Moysi precibus dicit fuisse delinitū. Quarta: iniquitates eorum asserit iteratas/ dñmq; illos decreuisse perderemisi Phinees serui sui supplicatiōe placaretur. Quinta: ad aquam cōtradictionis Moysen ab illis exacerbatū esse cōmemorat: posteaq; filios suos in cultura idolorū crudeliter occidisse. Unde dño vehemēter iratus/tradidit eos gentiū seruituti: ac deinde misertus in conspectu inimicorū eos reddidit gloriosos. Sexta: precat quod nouerat esse venturū: vt de vniuersis nationibus ecclesia catholica congregef: z laudes dño eterna exultatione concelebret. Nunc partes psalmi per apertas diuisionum semitas ambulemus. Expositio.

Confitemini dño qm̄ bonus: qm̄ in seculum misericordia ei⁹]. Sicut superior psalmus in prio versu declarauit: q: confessio illa ad laudes dñi debuisset aptari: ita et hic designat cōfessionem istam ad medicinā penitudinis applicandam. Sed z hoc quoq; ad preconia dñi pertinere non dubium est: quādo maior gloria est pietatis cōfitēti parcere/q̄ viuenti sine offensiōe prestare. Hebreorū siquidem cōpūcta cōgregatio z diuina inspiratiōe correcta/ loquit ad reliquam plebem: vt antiqui erroris prauitate damnata/ ad diuinā debeat redire clemētiam. Et ne aliquis de culparū suarum numerositatibus terreretur: addidit Qm̄ bonus Quis enīz dubitet ad eum recurrere: quem sibi audit posse celerrime subuenire? Bonus enim dñs recte dicitur: qui delinquentē pascit/qui expectat errantē/qui solem suū facit oriri super bonos z malos: et pluit super iustos z impios. Hoc etiam ipsius veritatis voce declaratur: Nemo bonus nisi solus deus. Addidit Quonīā in seculum misericordia eius. Audito bono dño: ne se humana negligentia ab studiosa et sedula supplicatione suspēderet/remedij causam dicit: vt ad confessionē celerem dñi debeat munere festinare. In seculum/vite huius significat cursum: vbi miseri sunt quicunq; delinquūt: vbi fas est corda nostra conuerti z misericordiā postulari. Ibi enim damnatio est confiteri peccatum: vbi iam cōstat esse iudicū. [Quis loquet potentias dñi/ auditas faciet oēs laudes eius]. Populus iste quem dicimus diuinorū operū estimatione completus/negat humanū sensum comprehendere: quod de illa plenissime debeat maiestate narrare. Quis enim/significat nullum. Cui enim aut ingenium suppetit ad cogitādum/ aut lingua ad deprimendum: vt tāta immēsitas vnius possit ore narrari? Ubi merito dicendū est Non michi: si lingue centum sint/ ora q; centum: ferrea vox. Addidit etiam Auditas faciet omnes laudes eius. Et hic quoq; subaudiēdum est quis: vt p̄fecta nobis possit cōstare sententia. Pulchra autez varietate dictum est: Quis auditas faciet omnes laudes eius? Illa enī possunt audiri: que probātur z dici. Hic quoq; modus inter ppias locutiones habendus est. [Beati qui custodiunt iudicium: et faciunt iustitiam in omni tēpore]. Posscq; negauit laudes dñi posse comprehendi/ sentētiam dicit qua se cōsoletur genus humanum: vt cum illa nequit implere/ hoc saltem custodire festinet. Custodire enim iudicii est/qui inter alios recte iudicat. Justitiam autē facit: qui equabiliter agit. Siue ille beatos dicit: qui iudicium in fide custodiunt. Justitiam vero in opere demonstrant. Sed vide: qm̄ addidit In omni tempore: sicut in euangelio dicit: Qui perseuerauerit vsq; in finem: hic saluus erit. Merito ergo isti tales beati dicti sunt: q̄ precepta dñi pura mente custodiunt. Hec tertia species definitiōis est: q̄ grece peotes/latine qualitatiua dicitur. Que dicēdo quid quale sit: id quid sit ostendit. [Memento nostri dñe in beneplacito populi tui: visita nos in salutari tuo]. Quant deuoti: vt inter eos debeant estimari qui dño fideli opere placuerunt. Nouimus enim israeliticū populum partim contumacē fuisse: partim in dñi constitisse mandatis. Unde isti suppliciter precātur vt in illorum societate debeāt annumerari: quib⁹ potest eterna beatitudo gratia diuinitatis attribui. Et vt fides eorum perfectissima noscceretur/optant se visitari a dño saluatore: cuius aduētu se nouerant esse saluandos. Ipse est enim salutaris: de quo beatus Symeon ait Nunc dimittis seruum tuum dñe: sm̄ verbum tuum in pace. Quia viderunt oculi mei salutare tuū. Quod parasti ante faciem omnīū populorum. Lumen ad revelationē gentium: z gloriam plebis tue israel. [Ad videndū in bonitate electorū tuorum: ad letandum in letitia gentis tue: vt laueris cū hereditate tua]. Hoc est q̄ se petebant a salutari dño visitari: vt bonitatē eius viderent/quā electis erat aduētus sui munere p̄staturus:

quatenus cū christiano populo gauderēt/qui de eius erant incarnatione letaturi. Ipsa est enim gens dñi: que de gentium est diuersitate collecta: vt esset grex vnus/et pastor vnus. Sequitur harū rerum suauissimus fructus: vt laudet dñs cū hereditate sua. Utrūq; enim coniunctiū est: q; in preconio dñi sui fidelis populus sine dubitatione laudat: sicut in superiore psalmo dictū est Laudamini in noie sancto ei⁹. Quapropter fidelis iste populus tāto desiderio ad cōspectū dñi festinabat/tanta se christiane plebi charitate miscebat: vt nefas sit putare eū spiritu nō fuisse conspectū/ que tanta gratia cognoscimus expetitū: sicut ipse in euangelio dicit. Abraam desiderauit videre diem meū: vidit/et gauisus est. [Peccauimus cū patribus nostris: iniuste egimus: iniquitatem fecimus]. Uenit ad secundam narrationē/ vbi predict⁹ populus humili satisfactione ptestatur: vt illa in principio psalmi declarata videatur esse cōfessio. Dicit enim peccasse se cum patribus: quoniā in eorū erant lumbis/z origine cōstituti. Nam cū fuerit tēpus longe diuisum/quādo in egypto patres eor miracula facta carnaliter acceperūt: cum nulla dño satisfactione respōderint/ et etas ista multū posterior esset q̄ presentis psalmi series canta retur: dubiū nō est illa eos peccata gemere/que ex parentū suorū ꝓbabantur nequitia sustinere. Hoc here sis pelagiana nō accipit: dum putat originale peccatum ad ꝓlem Ade nullatenus quenire potuisse. Cuz maioribus enim suis peccant: qui se per gratiam dñi ab eorū delicto non separant. Quod pater Augustinus diligentissima libro⁹ disputatione cōuicit. Nunc aūt quando dño aspirante mens compūcta resipuit/ merito a se peccata parentū volebat abstergi: qui ab ipsorū ceperat obligatiōibus segregari. Et vt purissime cōfessionis firmitas appareret: hec eadē trina iteratione cōfirmat. Hoc est enim peccauimus/q̄ iniuste egimus: hoc est iniuste egimus/q̄ iniquitatem fecimus. Tāto enim vnusquisq; celerius absoluit: quāto a semetipso viuacitate damnat. Que figura dicitur Schesionomaton: id est multitudo nominū coniunctorū diuersis verbis vnam rem significātium. Est z alia nobis in hoc loco tradita expositio: q; cū maioribus suis peccat/qui delicta similia non declinat: sed eadem facit que priores suos fecisse cognoscit: ita tamē vt a posteris reatus originalis peccati: nisi p gratiam dñi non possit excludi. [Patres nostri in egypto non intellexerūt mirabilia tua: † z non fuerunt memores multitudinis misericordie tue. Et irritauerūt ascendentes in † rubrū mare]. Duo sunt que beneficia donata cōmendant: intellectus/z memoria: quod vtrūq; in perfidis fuisse denegat. Non intellexerūt: pulcherrima locutione signatū est. Uidebat enīz prestari: sed qua causa fieret nō ab eis ꝓbabatur agnosci. Nā decem plagis pcussi sunt egyptij: vt decalogo futuro hebreorū gens deuota seruiret. Dimissi sunt a Pharaone: vt z illi relinquerēt diabolum cum ministris. Sed illi carnaliter que gesta sunt intuētes: spiritualis gratie minime premia quesiuerūt. Non fuerunt autē memores misericordie dñi: quando videntes Pharaōis exercitus anteq; mare rubrum diuideret: credebāt se euadendi subsidia perdidisse: z contra Moysen locuti sunt melius sibi fuisse duro subiacere seruitio/ q̄ tota gēs perire potuisset in heremo. Post hec cōsequēs fuit vt irritarent dñm ascendentes in rubrum mare: quando nō crediderunt posse fieri q̄ eius audiebant omnipotētiam polliceri. Ira factum est: vt nec intelligerent virtutem dñi/nec eius beneficia deuota mente retinerēt. Bene autē positum est Irritauerunt: quasi per se quietū atq; placatum/infensum/ z iracundū sibimet reddiderūt. Ascendētes autem in rubrū mare dictum cōstat positione terrarū: quoniā cūctis regionibus egyptus perhibet humilior: et inde discedentes loca petere visa sunt altiora. [Et † liberauit eos propter nomen suum: vt notam faceret potētiam suam]. Dicendo Propter nomen suū/designare michi videtur dñm saluatorem: cuius vocabulo cōuenit saluare periclitantes. Deus enim quādo liberat peccatores: non ꝓpter merita eorum prestat/ sed ꝓpter nominis sui potētiam demōstrandam: vt pius euidenter appareat/si in meritis beneficia larga concedat. Nā enim dicit Notā fecit potētiam suam non carnalibus vtiq; oculis/sed spirituali cogitatione videntibus. Nam si omnibus notā fecisset: nequaq; durus populus de incredulitate peccasset. [Et † increpauit mare rubrum et exsiccatū est: et deduxit eos in † aquis multis sicut in deserto]. Increpationē vocauit occultum diuinitatis imperū: quia mare in Exodo voce dñi nusq; legimus increpatū. Agit enim ille occultis motibus vniuersa que precipit: et quasi ad audientes loquit/que sensum nō habet attributū. Tanta enīz virtus iussionis est: vt parere prevaleant que audire non norunt. Siccatū mare/nō pro vniuersitate debemus accipere: sed tantū quantū illis iter aperiret. Nam plus inde miraculū fuit: vt vnde liquide excisis lateribus cōstitissent: nec fluenta fluerent/sed montū quadam firmitate cōsisterēt. Sequitur. Et deduxit eos in aquis multis sicut in deserto. Desertū est maxime/q̄s aquarum inundatiōe deseritur: vt nullum ibi animal possit habitare periculo siccitatis ingento. Educti sunt ergo hebrei per abyssum tanq; per loca deserta: que nimia sterilitate siccant: ostendens qm̄ sic aruit illa via fluentorū/vt vsq; ad iter potuisset puenire puluereū. Et † liberauit eos de manu odiētium: et redemit eos de manu † inimicorū]. Quāuis esset et hoc beneficiū si eos de potestate aliena liberaret: tamē auxit muneris quantitatē. dicendo De manu odientium: quibus vtiq; parcere non poterant/ quos immaniter impetebant. Horrebant plane: ꝓpter quos z tantas plagas susceperant/z rerum suarū amissione priuabant. Intelligitur etiā de conspirata demonū cohorte: que humanū genus stimulo peccatoq; z odit z percutit. Sequitur Et redemit eos de manu inimicorū. Hoc si ad litteram velis accipere: non videtur posse congruere. Nam vt liberaret hebreos nullū egyptijs preciū dedit: quibus magis ꝓ sua contumacia plagarum dura geminauit. Sed hoc ꝓphetie spiritu dictū credamus de temporibus christianis: quando dñs saluator peccatores obnoxios precioso sanguine suo a diaboli redemit impio. [Et operuit aqua tribulātes eos: vnus ex eis non remansit]. Hoc quidem ad litterā sine controuersia videtur intelligi: q; nota est in Exodo commemorata descriptio. Uerum vnus ex eis nō remansit: non ad vniuersam egyptiorū gentem respicit/sed tm̄ ad insequētium multitudinem tendit: que ibi vsq; ad numerū ꝓbatur extincta. Remanserūt enī de egyptijs qui letarentur in pfectione eorum: sicut in psalmo superiore dixit: Letata est egyptus in profectione eorū: sed illi scilicet qui in casu simili non fuerunt. [Et crediderunt in verbis eius: et † cantauerunt laudes eius]. Post miraculū tale dicendo Crediderunt/duritiam cordis demonstrat: quod non ante euentum rei/

Joan. 8.

Deut. 9.

Psal. 105.

Exo. 14.

Exo. 15.

Exo. 14.

Exo. 15.

Exo. 14.

Exo. 15

sed post effectū miraculoꝝ credere maluerunt. Nam et si bonum sit visis rebus acquiescere: multo melius promissa credidisse: sicut in euangelio Thome dicit: Joan.20. Quia vidisti me credidisti: beati qui nō viderūt ꝛ crediderūt. Ex. vero addidit Et cantauerūt laudes eius Exo.15. hymnū significat Exodi: qui ait Cantemus dño: gloriose enim honorificatus est: ꝛ cetera que hebreus populus peracto miraculo magna exultatione cātauit: sicut in tituli expositione narratum est. [Cito fecerūt ꝛ obliti sunt operum eius: non sustinuerunt consilium eius]. Venit ad terram narrationem. Cito fecerunt: ac si diceret summa celeritate mutati sunt: vt qui laudes dño de collatis mirabilibus canebāt / paulo post contra eū nefandas murmurationes assumerent. Nō sustinuerunt consilium eius: quando prius conceperunt desperationem / q̄ eius parata beneficia prouenissent. Dominus em qui eos liberauerat talibus / tantisq̄ miraculis: nullam eos victualium rerum passus fuerat penuriam sustinere. Sed illi anticipauerūt cōsilium imperium / qui eius noluerunt expectare dispositum morte fragilitatis humane: que dum sibi nimia festinatione prouidere putat / incaute dispositionē diAlf.concupi scentiam. utilitatis anticipat. [Et cōcupierūt † cōcupiscentias in deserto: et tentauerunt deum in † siccitate]. Hoc Alf.iaquoso. erat q̄ consilio eius minime sustinuerunt: vt in deserto comestionē sub diffidentia peterent / et aquam sibi dari sub murmurationibus postulassent. Que figura SCHE. dicitur Lacozelon: id est mala affectatio: quoties ingenium iudicio caret / et spe boni fallitur precipitata IDI. velocitas. Concupierūt autē concupiscētias. Genus hoc locutionis in scripturis sanctis omnino creberrimum est: vt est Desiderio desiderauit manducare vobiscū pascha. Et illud Qui maledixerit patri vel Luc.22. matri: morte moriet. Sue Castigans castigauit me dñs Exo.21. et his similia. Ostendit enim nimietate desiderij posPs.117. tio gemmata verborū. [Et dedit eis † petitiones ipsoAlf. petitionem. rum: ꝛ misit saturitatē in animas eorū]. Temporalia petētes: merito carnea bñficia susceperunt. Duobus enim modis animā dicimus esse satiatam. Cum escis corporalibus p carnis infirmitate reficitur: ꝛ cū spiritualis iocunditate complet. Sed hic animas eoꝝ carnibus / potuq̄ dicit esse saginatas: vt ipa volūtas que desperatione peccauerat / rebus emergētibus vinceretur. [Et irritauerunt moysen in castris: ꝛ aaron sanctum dñi]. Saturitatem ventris secuta seditio est: que plerūq̄ causas excitat / vnde pericula permitiosa ꝓueniant. Irritari aliquem dicimus ad iracūdiam ꝓuocari aut actiōibus aliorū improbis / aut verbis asperrimis. Illud enim significat: quando Dathan ꝛ Abiron honorē sibi contra Moysen ꝛ Aaron excitatis cōtentionibus assumebāt: vnde eorum pena ꝓsequitur. Irritauerunt enim viros sanctos ad interitum suum q̄ per iniudiam loquebātur / quod dño displicuisse cognoscitur. Quod cōgrue inter laudes dñi ponitur: q̄ suos famulos vindicasse declaratur. [Aperta est terra / ꝛ deglutiuit Dathan: ꝛ operuit super cōgregationem abiron]. Ille ec (vt testatur numerorū liber) supra illos cōtigisse manifestū est: qui gratiam superni Aaron ꝛ Moysi collatā venenosis inuidie dentibus appetebāt: vt sibi honorē contumaciter assumerēt / quē supradicti cognouerant misericordiam dñi cōtulisse. Quibus similis exitus puenit: q̄ causa vna scismatis fuit / deglutiri sunt a terra: q̄ terrena sapuerūt / vt ipa pene qualitas scelerata facta testet. [Et exarsit ignis Alf.non hꝫ. in synagoga eorū: ꝛ flamma † eorū combussit peccatores]. Hoc factum est supra ducentos quinquaginta Num.16. cōplices Dathan ꝛ Abiron: qui eorū infeliciter vota secuti sunt: vt thuribula tenere presumerent / quod idē numerorū textus eloquitur. Synagoga vero hic non templū significat / sed adunationē / qua peruersum diuino cōstat incendio: vt qui in incensi presumptione peccauerant / celesti flamma cremarētur. Ideo enim addidit Eorum: vt eos a populo dñi separatam fuisse sentires. Flamma ei dicta est a flagello comarū suarum. [Et fecerunt vitulum in oreb: ꝛ adorauerūt sculptile]. Hoc quoq̄ notissime hystorie narratiōe declaratur: quādo Moysi absentiam iudei minime tolerantes / pdigioso sensu in oreb monte deserti / deū metallicum sibimet effecerunt. Sed quanto ipsis iumentis deteriores erant: qui nec vnum pecus estimabant irridendis deuotionibus adorādum. Oreb vero interpretat caliuaria: vbi postea dñm crucis patibulo carne cōstat occisum: vt in ipso / eodemq̄ nomine iā tūc ꝛ in illo deserto Oreb cultura dñi ꝓfundq̄ nefanda presumptione violarent: quorū posteritas erat in caliuarie loco crucifixura dñm christū. Illud quoq̄ estimo considerādum q̄d dixit Adorauerunt sculptile: q: in Exodo legimus vitulū cōflatilem collatis ornamentis mōstruoso quodam indicio fuisse formatum. Sed duas res hic dictas debemus aduertere: vt vitulum adorauerint i deserto / ꝛ postea sculptilia simulachra in repromissionis terra coluerint: quod in subsequentibus ipse dicturus est [Et mutauerunt gloriam suam: in similitudinem vituli † manducantis fenum]. Gloria Alf.comedentis. eorū fuit adorata diuinitas: quam infelici cōmutatione perdentes / vsq̄ ad hoc peruenire meruerūt: vt deserentes celi / terreq̄ creatorem: deū sibi facerēt similitudinē vituli fena comedentis. O nefariū scelus sic potuisse decipi: qui tāta miraculoꝝ fuerant visione cumulati. Quale enim piaculum fuit mutū animal deo simile credere: quod sacrilegium fuisset vel hominibus cōparare? Sed hoc totum impatientia fecit leDOB. uissimorū hominū: que semper ducit ad culpas / ꝛ precipitat ad ruinā. Nā si causam rei sub veritate discutias: nullum crimen est quod non impatientia matrenascatur. Contra hoc illud vere remediū est: illud firPs.39. mum / indubitatūq̄ presidium. Expectans expectaui dñm: ꝛ respexit me. [Oblitī sunt deū qui saluauit eos Alf.cham. qui fecit magnalia in egypto / mirabilia in terra † chaaan / terribilia in mari rubro]. Magna crescit super iudeos oblitionis inuidia: vt quod beneficiū in mente habere potuissent: quibus liberatio sua in memoria permanere non valuit. Et ne putaretur paruum / quod ab animo videbatur excluſuꝝ dicit Magnalia. Que et si pro beneficijs collatis a perfido animo retinere non poterant: certe vel p ipsa rerum magnitudine recoli debuerūt. Addidit etiam Mirabilia: que nullo modo excusabiliter: quāuis mutabiles de suis mentibus excludere debuissent. Ad postremū cumulauit ꝛ terribilia que solēt humanis animis timoris insidere: quorum dum pauor reuoluitur / memoria nō deletur. Sed qualis hic stupor / qualis accusaꝫ amentia: vt inter tanta magnalia declinare potuisset / que a tanto operabāt auctore. Et cōsidera q̄ multas res singulorū verborū adiectione cumulauit. Que figura SCHE. dicitur Auxesis: id est augmentum paulatim ad superiora cōscendens. Hoc siue in laudibus / siue in vituperationibus omnino preualidum est. [Et dixit vt disperderet eos: si nō moyses electus eius stetisset in cōfractione in cōspectu eius. Et auerteret iram eius:

Alf.disperderet. ne † disperdidisset eos]. Hec omnia Exodi textus enarrat quando dñs ad Moysen locutus est: vt tam acriter peccantē populū ira sua consumere ꝓmisisset. Sed ille in cōfractione id est in perditione tanta quam populus merebat excipere: stetit contra dñm dicens Exod.32. Si dimittis illis peccatum dimitte: sin autē dele me de libro tuo. O sanctū virū / ꝛ omni laude dignissimū: quando a mōte Sina ad castra descēdit: ꝛ ante simulachrū vidit populum nefanda gesticulatiōe gaudentem: cōmotus aduersus eos / tabulas fregit: et gladio alteruter tussit interfici: sed vbi vniuersalis calamitas imminebat / se potius precatur extingui: ne pateretur gentē generaliter interire. Utrūq̄ prum / vtrūq̄ gloriosum: vt merito loqueretur cum diuina clemētia qui eius dilexit facere constituta. Simul et illa virtus ostenditur: q: precibus sanctoꝝ sepe penas debite mortis euadimus: non q: valet aliquis dñi mutare dispositā: sed ita vt euenīt ab eo noluerit esse prefcita. [Et ꝓ nichilo habuerunt terram desiderabilem. Non crediderunt in verbo eius]. Venit ad quartam narrationē: in qua indeos nec futuras ꝓmissiones in animo dicit habuisse / nec transacta miracula. Ideo enim nulla videbātur: q: semper carnaliter ꝛ visa ꝛ audita cogitabāt. Desiderium siquidem corporale / cito fastidītur acceptum. Sed aduerte q̄ magna terra intelligentibus fuit: vt desiderabilis esse diceretur: illis tamē nulla visa est: quia nichil in ea spirituale senserunt. Sequitur Non crediderunt in verbo eius. Filium significat / cui plebs nefandissima non credebat. Sive hoc ad litteram cōgruenter aptatur: quia ideo murmurauerunt q̄d eius ꝓmissionibus minime credere maluerunt. Multa enim de se eorum perfidia facit intelligi: sed vbiq̄ reatus est. [Et murmurauerūt in tabernaculis suis: non exaudierūt vocem dñi]. Dum murmurationibus exercerētur / vocem dñi nullatenus audierunt. Illud enim illis plerumq̄ cōtingit: qui dum aliis vocibus occupātur / alia exaudire non possunt. Et nota q̄ hoc verbum exauditionis cōmuni vsu simplicibus tm nō superioribus applicatur. Unde quia hic dicit non exauditū dñm: constat inter ꝓprias elocutiones scripture diuine rationabiliter esse referendum. Addidit In tabernaculis suis: vt non hoc laboriautibus / sed otiosis contingere videretur. Maior em crimnis crescit iniudicia: cum murmurare cōtingit otiosis. [Et eleuauit manum suam sup eos: vt prosterneret eos in deserto. † Ut deijceret semen eorū in nationibus: et † dispergeret eos in regionibus.] Hic iusAlf.et. Alf.disperderet. titia dñi premittitur: vt secuta pietas maiore gloria sentiatur. Dicit enim insurrexisse dñi potestatem / vt in excedentibus vindicaret: eosq̄ in deserto prosterneret / qui precepta dñi audire noluerunt. Deinde vt semen eorum: id est reliquos eorum humiliatos inter nationes redderet: qui pridem glorioſi cunctis gētibus extiterunt. Ad postremū inclinatos atq̄ despectos per regiones dispergeret: ne quicq̄ vlterius de sua congregatione presumerent. [Et † consecrati sunt beelAlf.initiati. Alf.comederunt. phegor: et † manducauerunt sacrificia mortuorū. Et irritauerūt eum in † studijs suis: ꝛ multiplicata est in eis ruina.] In his versibus ꝛ excessus maior ꝛ vehementior: ira subiungitur: vt non solum ad tempus sacrificasse / sed etiam ipsi quoq̄ idolo gentiū Beelphegor consecrati esse viderentur. Sic enim in culturas demonū ritusq̄ transierant: vt iam nō dñi / sed demonum seruī esse probarentur. Pulcherrime autē dictū Alf.adinuētionibus. est Sacrificia mortuorum: quia defunctis hominibus impendi cultura ipsa probabatur: quos gentilitas immortales deos esse tradebat. Sed intende solicite q̄ multiplicatam ruinam supra eos dicit: quibus erat sancti sui precibus pareiturus. Illud enim quod debebatur multiplicari dixit / ne peccarent: vt maior fieret clementia quibus numerosior relaxabatur offensa. [† Stetit phinees ꝛ † exorauit: ꝛ cessauit quassatio. Et reputatum est † illi ad iustitiam: in generatione et generationem vsq̄ in † seculum]. Stetit / verAlf.et. Alf.placauit Alf.et. Alf.sempiternum. bum ipsum solidit atem mentis ostendit: vt in tila generali perturbatione solus ausus fuerit cōfidēnter deprecantis assumere. Nam cum legatur zelo transisse iudeum: qui mulierē Madianitidi cōtra veritum dñi miscebatur: tamē quoniam hoc zelo diuino fecisse cognoscit: oratio magis dicta est q̄ operatio. Quisquis enim bonis actibus occupatur / exorat: cuius homicidium non horruit: quonīā adulterij maculam vindicauit. Intantum enim post effusum sanguinem innocens fuit: vt ipsius quoq̄ iudicio meruerit voce laudari. [Et irritauerūt eum ad aquas contradictionis: ꝛ vexatus est Moyses propter eos: quia exacerbauerunt spiritum eius / Et distinxit in labijs suis]. Venit ad quintam narrationē: vbi illa refert offensio / quando post tot ostensa miracula sub nefandis murmurationibus aqua petebatur. Que sic noscitur expetita: vt contradictio magis videret esse q̄ postulatio. Ibi enim Moyses (sicut in libro legit numerorū) nimia iudaici populi importunitate successus / diffidenter excrepuit dicens: Audite rebelles et increduli: num de Numeri.20. petra hac vobis aquam poterimus eijcere? Quo sermone ꝛ ipse quoq̄ peccauit: qui iam tantis miraculis preacceptis / non credidit dominū que fecit esse factorum. Quod dictū labijs suis a priore cōstantia omnino distinxit atq̄ separauit: quando istud ambigue locutus est / dū illa certissima fide pronuntiasset. Quod locutionis genus scripture diuine esse ꝓprū dicamus: IDI. quando hoc nec littere seculares / nec cōmunis vsus exercet. Hic autē Moysi sanctitate seruata / hac tm meruit vltiōe percelli: ne in terram introiret promissionis: qui de dño magna promittere nō presumpsit. Nam post obitum eius cum ad Jesum naue loqueretur dñs dixit Confortare igitur / et esto robustus valde: vt custodias ꝛ facias omnē legem: quam precepit tibi Moyses seruus meus. Dicēdo enim seruus meus Josue.1. gratiam in eo mansisse siue pietatis ostendit. [Non disperdiderunt gentes quas † dixerat dñs † illis. Et Alf.dixit. cōmixti sunt inter gentes / ꝛ didicerūt opera eorum: ꝛ Alf.deus. seruierūt sculptilibus eorum / et factū est illis in scandalum]. Tanq̄ paruū fuisset quod peccauerat in deserto populus hebreorum: sic posteq̄ terras ꝓmissionis intrauit oblitus dñi mandatorum cum illis se magis gentibus vetita societate coniunxit: quas ꝓpter idolorum culturas eis fuerat delere preceptum: addentes malum sceleribus suis: vt se eorum quoq̄ superstitiōe polluerēt / factaq̄ illis est in scandalum repromissionis terra: que fuerat in magnum premium domino largiente concessa. Miserrimi hominum: qui dei munus in peccata verterunt: vt quod ille donauerat ad gratiam / excedentibus fieret ad ruinam. Sic monemur recte vti beneficijs diuina largitate collatis: ne magis inde pereamus: vnde subleuati fuisse cognoscimur. Scandalum / grecum nomē est significās sinistrum: quod mentes eorū in leuam partē peruer-

sa imitatiõe deduxit. [Et immolauerũt filios suos et filias suas demonijs. Et effuderũt sanguinẽ innocentem: sanguinẽ filioꝝ suoꝝ et filiarum †]. Quamuis in scripturis diuinis effusum sanguinem humanũ ab hebreis qui in terram repromissionis ingressi sunt/ in sacrificijs demonum non legatur: tamen ab etate sequenti hoc fieri potuisse non dubium est: quãdo ꝛ presens scriptura index probatur esse veritatis. Et inspice quemadmodũ veraci relatione peccantium exaggeratur iniquitas. Primo enim dixit Effuderunt sanguinem innocentem. Et ne putarentur extranei: addidit Filiorum suoꝝ ꝛ filiarum suarum: quoꝝ salus in humana cõuersatione dulcissima est: vt illis nõ parcerent p quibus pij parentes etiam interfici nõ recusant. [] Quos sacrificauerunt sculptilibus chanaan. Et interfecta est terra in sanguinibus/ et cõtaminata est in operibus eorũ: et fornicati sunt in † obseruationibus suis]. Adhuc in ipsa Auxesi/ et in his duobus versibus persueraꝝ: quod Schema grece dicit Climax: latine gradatio: quia per gradus quosdam siue in laude/ siue in vituperatione sensus noster ascendit: quam prime quidem diximus: sed non piget frequenter repetere qđ auctoritas ipsa cognoscit iterare. Et q; dixerat Filiorũ/ filiarũqꝫ sanguinem fusum: adhuc crescit inuidia/ adhuc grandescit scelus: quando illa monimẽta charitatis horrẽdis sculptilibus sacrificata memorant. Interfectam igit terram crudeles homines debemus accipere: qui se magis iniqua deuotione trucidarũt. Interficiendo enim filios suos: tam nefario scelere parentes potius videbãtur extinguꝫ. Tropica enim locutiõe positum est interfectũ terram: dum terrem homines dicant malis actionibus interempti. Exposuit eñ quemadmodũ interfectam dixerit terram: cum carnales et inspiẽtes pessima fuerint actione demersi. Nam illi fornicati videnꝫ in dño: qui se adulterinis superstitiõibus polluerunt. [Et iratus est † animo dño in populo suo: et abominatus est hereditatem suam. Et tradidit eos in manus gẽtium: et dominati sunt eorũ qui oderunt eos. Et tribulauerũt eos inimici eor: ꝛ humiliati sunt sub manibus eorũ]. Hoc quoqꝫ tropica locutione dictum est: q; perturbatio animi cadere nõ pbatur in dñm: sed vindicte eius excitata potentia/ humana consuetudine ira vocitat. Sed quid fecit iratus? Auersus est ab illis: quod malorum omniũ constat extremũ. Sic quãdo illud quod cõtinet subducitur: necesse est vt eorũ que cõtinentur ruina protinus consequat. Traditi sunt enim opprobrio seruitutis: qui gloriari videbantur in idolis. Sequitur Et dominati sunt eis qui oderũt eos. Quãtis omnis dominatus gentilis videat esse molestissimus addidit Qui oderũt eos: vt grauius esset cum seruiret infenso. Nullis enim obsequijs talis dño placari potest. Nã qui semper odit/ semper iratus est. Deniqꝫ vide quod sequitur: Et tribulauerunt eos inimici eorum: ꝛ humiliati sunt sub manibus eorum. Talis erso vicissitudo recipitur: vt qui amanti dño seruire noluerunt/ odientibus inimicis iusto iudicio probarẽtur esse subiecti. [Sepe liberauit eos. Ipsi autẽ exacerbauerũt eum in cõsilio suo: ꝛ humiliati sunt in iniquitatibus suis. Et † respexit eos cum tribularẽtur: † cũ exaudiret orationem eorum]. Duplici modo hic misericordia diuinitatis exponitur. Premisit beneficia: et humana non cessauit iniquitas. Intulit vindictam/ ꝛ afflictis iterum dignata est donare clemẽtiam: vt intelligamus ipsum ꝛ bona ꝑmittere/ et flagellatis denuo subuenire. Hoc enim in his versibus reperis: si diligenter intendis. [Et memor fuit testamenti sui: ꝛ penituit eum ꝛm multitudinem misericordie sue]. Causam dicit quare fuerit israeliticus populus/ cũ sepius peccaret auditus/ nec vsqꝫ ad perditionem debitam dñi miseratione peruenerit. Propter testamentũ: scilicet nouum quod est eternum: vbi dñs aduentus eluxit qui nulla successiõe mutabitur. Ipse enim promissus est Abrae: quia de eius erat semine nasciturus. Hoc erat absconditum in prophetis: sed euangelij tempore reuelatum est. Penituit autem more humanitatis edicitur: que dum penitet consueuit mutare dispositum. Apud dñm enim cuncta certis modis ordinate discurrũt: nec aliquid nouũ contra prescientiam eius euenit: dum omnia que sunt facienda cognoscit. Necesse enim fuit vt nobis nostro more loqueret: qui naturam mortalitatis vt nos in eternum vivificaret/ assumpsit. Sed considera: quia ista penitentia dñi tunc fieri dicitur: quando ꝛ nos penitentes esse cognoscit. Talis enim ille nobis efficit: quales nos sibi esse ꝑbauerit. Addidit enim Scõm multitudinem misericordie sue. Ipsa est que cuncta peccata superat: ipsa que vsqꝫ ad nostram carnem venire dignata est. Multitudo enim misericordie iste dicitur: per quam mũdus noscit esse liberatus. [Et dedit eos in misericordias in conspectu omniũ qui eos ceperant]. In misericordias dicit eos datos: q; diuersa carismatũ munera susceperũt. Alij eñ ꝓphete/ alij apostoli/ alij martyres/ alij confessores/ ex ipo populo dñi miseratione floruerunt: vt eosdem postea miraculorum intuitu venerentur gentes/ quos ante velut abiecta mancipia possederunt. Siue magis ad diabolum vel ministros eius referri potest: vt coram eis redderentur liberi/ quoꝝ pranitate prius videbãtur esse captiui. Vnde apostolus dicit Principem potestatis aeris huius: qui operat in filios infidelitatis. Et alibi. Ut resipiscãt a diaboli laqueis captiuati ab ipso ꝛm ipsius volũtatem. [Saluos fac nos dñe deus noster/ ꝛ cõgrega nos de nationibus. Vt confiteamur nomini tuo sancto: ꝛ glorienur in laude tua]. Populus ille cui ab initio psalmi isti⁹ verba dedimus: postqꝫ se copia dominice laudis expleuit/ sexta narratione patrem dominũ deprecatur: vt ecclesiam suã de gentiũ congregatione perficiat: illud quoqꝫ subiungens Et gloriemur in laude tua: non in humana iactantia/ sed in te: vbi est reuera fixa gloria/ ꝛ sine fine letitia. Et intuere qđ hic saluare dicitur pater. Legitur etiaꝫ ꝛ filium saluare: vt est illud Venit filius hominis saluum facere quod perierat. Predicatur etiam saluare spiritum sanctum: vt est illud ad Titum: Saluos nos fecit per lauacrũ regenerationis/ et renouationis spiritus sancti. Sic indiuisibilis trinitatis equalitas atqꝫ vnitas: et verbis similibus/ et virtutibus indicatur. [Benedictus dominus deus israel a seculo/ et vsqꝫ in seculum: et dicet omnis populus fiat/ fiat]. Hec est laus quam superioreversu congregatos optauit populos personare. Hoc etiam nunc sancta canit ecclesia: que se de tanto bono presenti tempore consolatur. Sed hoc dicit ab isto seculo vsqꝫ ad illud perpetuũ seculum esse faciendum: vt continuata laus nunqꝫ debeat habere fastidium. Sed cum predictos hymnos deuotus iudeorum populus canat: quis est iste alter qui dicit fiat/ fiat? Scilicet (vt michi videtur) populus ille prepu-

Alt. suarũ.

Alt. quas.

Alt. adinuentionibus.

Solue.

Alt. furore dño in populũ suũ.

Alt. vidit. Alt. ꝛ audiuit.

DOE.

Ephe. 2. 2. Tim. 2.

Luc. 19.

Titum. 3.

tus est: qui eo tempore in fide non erat: quãdo psalmus iste canebatur: qui tamen prophetie virtute futurus introductus est: vt amore vniuersitatis diceret: Fiat fiat. Sic hodieqꝫ in ecclesijs astantibus sacerdotibus: respõdetur Amen: id est fiat. Sic tam illis temporibus ipsi iudicabantur: qui nũc idem faciunt. Conuenit enim magis hec verba ad talem intellectum trahere: cꝫ libroꝝ determinationes aduertere: sicut quibusdam placet. Conclusio.

¶ Cantatum est Alleluia festiuum: respondebunt omnia titulo suo. Nam licet diuersa dicta sint: in vnam tamen gratiam tanqꝫ voces canori organi conuenisse noscuntur. Quapropter summo desiderio supplicemus: vt nos de beneplacito sibi populo esse concedat: qui de prauis recta: de amaris dulcia: de temporalibus facere consuevit eterna: quatenus ꝛ nos in christo domino gloriantes commutet dicere mereamur: Benedictus dominus deus israel a seculo et vsqꝫ in seculũ. Meminisse autem debemus quod hic psalmus cuius habeat: Peccauimus cum patribus nostris: iniuste egimus: iniquitates fecimus: ad penitentes tamen non debeat applicari. Primum: cui festiuũ alleluia premissum est. Deinde: q; populus loquitur hebreoꝝ: cum singule persone penitentibus dentur. Tertio: plus hystoriam continet cꝫ delicta deplorat. In multis preterea psalmis de peccati satisfactione breuiter inuenis dici: cum tamen non ad ipsam causam videantur aptari.

¶ Explicit expositio in psalmum. 105.

¶ Alleluia. Lvi.

Onfitemini domino quoniã bonus: quoniam in seculũ misericordia eius. Dicant qui redempti sunt a domino: quos redemit de manu inimici: de regionibus cõgregauit eos. A solis ortu et occasu: ab aquilone ꝛ mari. Errauerunt in solitudine in inaquoso: viam ciuitatis habitaculi non inuenerunt. Esurientes ꝛ sitientes: anima eoꝝ in ipsis defecit. Et clamauerunt ad dominũ cum tribularentur: et de necessitatibus eorum eripuit eos. Et dedurit eos in viam rectam: vt irent in ciuitatem habitationis. Confiteantur domino misericordie eius: et mirabilia eius filijs hominũ. Quia satiauit animam inanem: et animam esurientem satiauit bonis. Sedentes in tenebris et vmbra mortis: vinctos in mẽdicitate ꝛ ferro. Quia exacerbauerunt eloquia dei: et consiliũ altissimi irritauerunt. Et humiliatum est in laboribus cor eorum: et infirmati sunt nec fuit qui adiuuaret. Et clamauerunt ad dominum cum tribularentur: et de necessitatibus eorum liberauit eos. Et eduxit eos de tenebris et vmbra mortis: ꝛ vincula eorum dirupit. Confiteantur domino misericordie eius: et mirabilia eius filijs hominũ. Quia contriuit portas ereas: ꝛ vectes ferreos confregit. Suscepit eos de via iniquitatis eorum: propter iniusticias enim suas humiliati sunt. Omnem escam abominata est anima eorum: et appropinquauerunt vsqꝫ ad portas mortis. Et clamauerunt ad dominum cum tribularentur: et de necessitatibus eorum liberauit eos. Misit verbum suum et sanauit eos: et eripuit eos de interitionibus eorũ. Confiteantur domino misericordie eius: et mirabilia eius filijs hominum. Et sacrificent sacrificium laudis: et annuncient opera eius in exultatione. Qui descendunt mare in nauibus: facientes operationẽ in aquis multis. Ipsi viderũt opera domini: et mirabilia eius in profundo. Dixit et stetit spiritus procelle: et exaltati sunt fluctus eius. Ascendunt vsqꝫ ad celos et descendunt vsqꝫ ad abyssos: anima eorum in malis tabescebat. Turbati sunt ꝛ moti sunt sicut ebrius: et omnis sapientia eorum deuorata est. Et clamauerunt ad dominum cum tribularentur: et de necessitatibus eorum eduxit eos. Et statuit procellam eius in auram: ꝛ siluerunt fluctus eius. Et letati sunt quia siluerunt: et deduxit eos in portum voluntatis eorum. Confiteantur domino misericordie eius: et mirabilia eius filijs hominum. Et exaltent eum in ecclesia plebis: ꝛ in cathedra seniorũ laudent eum. Posuit flumina in desertũ: et exitus aquarum in sitim. Terram fructiferam in salsuginem: a malitia inhabitantium in ea. Posuit desertum in stagna aquarum: et terram sine aqua in exitus aquarum. Et collocauit illic esurientes: et constituerũt ciuitatẽ habitationis. Et seminauerunt agros ꝛ plantauerunt vineas: et fecerunt fructum natiuitatis. Et benedixit eis ꝛ multiplicati sunt nimis: ꝛ iumenta eorum non minorauit. Et pauci facti sunt: et vexati sunt a tribulatione malorum et dolore. Effusa est contentio super principes: et errare fecit eos in inuio et non in via. Et adiuuit pauperem de inopia: ꝛ posuit sicut oues familias. Videbunt recti ꝛ letabuntur: ꝛ omnis iniquitas oppilabit os suũ. Quis sapiens ꝛ custodiet hec: et intelliget misericordias domini.

Quoniam psalmus iste cuꝫ aliis duob⁹ superioꝝb⁹ simili titulo prenotat: cõuenire putamus vt nos quoqꝫ ipsoꝝ relationes sub vna expositione memoremur: quatenus mun⁹ tãti secreti facilius possit intelligi. In primo alleluia commendatur populus iudeorum:

be quo nulla querela est. Scdo eos cōmemorat: qui in eadem gente creberrimis offensionibus errauerūt: et ad dīi gratiam ipsius miserationе reuersi sunt: hic autez cōmonetur populus christianus vt laudes domini p collatis sibi beneficijs debeat personare. Hic breuiter potest intelligi quid in vnoquoq; eoꝝ debet inquiri. Unde nunc propheta (vt dictum est) cōmonet populū christianū qđ dominꝫ redemptione saluatus est: vt cōfitendo preterita: nouum cantet alleluia. Uox ista suauis est: hic sermo festiuus est. Quapropter veneranter audiamus stupenda magnalia: que tanti tituli splendore prenotantur. Diuisio.

Confitemini domino quoniã bonus: quoniam in seculū misericordia eius]. Preuidens propheta populū christianū aduentu domini gratiam percepturū: ne securitate tanti beneficij aliqua negligentia lentaretur: cōmonet eum z prodere peccata sua z laudes domini personare: quia hoc verbū cōfiteri: ad vtrūq; dictum pertinere. Ille enim preconia domini saluatiter assumit: qui prius eum delictoꝝ suoꝝ confessione placauerit. Subsequitur etiam: Quoniam bonus: vt peccatoribus sit cōfidentia post satisfactionē pio domino supplicare. In seculū vero hic significat in eternū: quia nullū tempus est quod ab eius misericordia reperiatur exceptum. Nam et hic consueuit parcere: z ibi fidelibus dignabitur eterna premia condonare. Ira fit vt semp bonus supplicibus suis: semper misericors approbetur. Nam et cū iudicat bonus est: quia iusticia bona est. [Dicāt † nunc qui redempti sunt a domino: quos redemit de manu inimici]. Dicāt vtiq; alleluia: quod titulus alt: z se iocūdis exultationibus consolentur qui ad domini gratiam venire meruerunt. Significat autē specialiter populos gentiū: qui domini sanguine redempti: z de potestate diaboli ipsius miseratione sublati sunt. Tanta enim duritia: rigens atq; stupida manus illius fuit: vt nisi fuso sacro sanguine lazari nullo tempore potuisset. Nam ad eos pertinere quod dicitur: sequentia declarant. [De regionibus congregauit eos. A solis ortu z occasu: ab aquilone et mari]. Per figuram periphrasin: SCIPE. que latine dicitur per circuitum: exponit diabolice dextere que fuerit potestas in toto orbe diffusa: vt beneficium sancte incarnationis hominibus innotescat: que et auctorem pernitiosum maiestatis sue potentia religauit: et vincto vasa mortis eripuit. Dixit prius: De regionibus. Et ne putares de paucis prouincijs congregatos: addidit: A solis ortu z occasu: ab aquilone z mari. Cum tres cardines mundi designauerit: pro quarto: id est p australi posuit mare: ab illa parte oceanuꝫ volens intelligi qui cunctam mundi marginem dicitur circuire. Similis est et illa descriptio in genesi: vbi semine abrae vniuersum orbem promittit dicens: Leua oculos tuos z vide a loco in quo nunc tu es ad aquilonē z austrū et ad orientē et ad mare quod est occasus. Occasus enim dicitur: quasi horarum casus. Ita mare quod hic posuit pro austro: ibi pro occidente constat esse nominatū. Uocabulū siquidē illud: pro qualibet parte mundi potest competenter aptari: quādo vniuersam terrā circulo fertur sue peruagationis includere. Unde euidenter aduertitur hanc generalē adunationē non de iudeis dictā: sed de ecclesia catholica que ex toto orbe nosc̄itur cōgregata. [Errauerunt in solitudine: in † siccitate viam ciuitatis † habitationis non inuenerunt. Esurientes z sitientes: anima eoꝝ in ipsis defecit]. Quāuis diuerse gētes gauderent numerositate populorum: tamen in solitudine versabantur: cū nullos veritissimos doctores: nullā ecclesiam habere probarentur: quia superstitiosa gentilitas viam ciuitatis domini / vbi habitare debuisset: necdu̇ cum idolis sacrificaret inuenerat. Esurientes autem z sitientes: curiosos huius seculi significat viros: qui veritatis semitas diuersis opinionibꝫ exquirebant. Sed quoniam non crediderant eius auctori: in vera sapientia nō poterāt inueniri. Sequitur: Anima eorum in ipsis defecit. In ipsis: vtiq; laboribus atq; studijs eoꝝ animositas lassata succubuit: quia sic deum desiderabant querere: quemadmodum non poterant inuenire. [Et clamauerunt ad dominū cum tribularentur: z de necessitatibus eorum † liberauit eos. Et eduxit eos in viam rectam: vt trent in ciuitatē habitationis]. Quemadmoduꝫ duobus versibus superioribus descripsit errantes: ita nunc duobus alijs refert ad domini dona redeuntes. Clamauerunt: significat magno desiderio quesierunt. Que tamen compunctio a domino venit: vt illud desideranter petatur quod cognoscitur esse pficuum. Et vt vim ipsius nominis indicaret: addidit: Cum tribularentur. Quo tempore clamor cordis totis viribus excitatur: quando et imminens periculum timetur: z presumptio humana subducitur. Sed vide quid clamor iste prestiterit: videlicet vt z de necessitatibus liberarentur z semitas veritatis agnoscerent: quatenus qui prīdem in inuio errore vagabantur: accepta via sanctissime religionis ad ecclesie beate feliciter arcta peruenirent. [Confiteantur domino misericordie eius: z mirabilia eius filijs hominū]. Uenit ad secundā sectionem: in qua cōmonet iam fideles vt dño gratias referre non desinant: qui eius copiosa beneficia perceperunt. Ueraciter autem z salutariter dictum est debere domino

Alt. non hz.

Alt. eripuit

confiteri misericordias suas: quia quicquid in nobis videtur laudabile: eius cōstat esse clementie: qui peccata relaxat: spem tribuit: z ad bonitatis sue dona perducit. Nam quod dicit pluraliter: misericordias: illud significat: quoniam multis quidē sed diuersa largitur: sicut dicit apostolus: Sed vnusquisq; proprium donum habet a deo: vnus quidem sic: alius autem sic. 1. Corin. 7.
Quapropter pio domino semper dignum est confiteri qui nos et a periculis liberat: et splendore sue pietatis illuminat. Miracula vero que fecit tempore incarnationis sue: per euangelistas: et apostolos posteris dicit esse predicanda: sicut constat effectum. Memento autem: q̄ hic versus per quattuor diuisiones vsq; ad finem sine aliqua permutatione repetitur: vt sicut de quattuor mundi partibus dicit ecclesiam congregatam: ita de totidē cardinibus orbis laudes misericordie ipsius deuotis mentibus offerātur. [Quia satiauit animam inanem: et animam esurientem satiauit bonis]. Inanis est anima: quando peruersitatibus occupata: ad creatorē suum reuerti nulla deuotione festinat. Animam vero esurientem dicit: quando tā diuina gratia visitata: ad dominī desiderat venire medicinam. Quod factuꝫ est in gentibus que intentionem suam primū in idolorum vanis desiderijs occupabant. Tunc enim erant inanes z vacue: quando bonis fructibus priuabantur eluse. Secundo esurientes satiate sunt: quando domini miseratione commonite: vota sua ad penitentie studia transtulerunt.
Alt. vinctos [Sedentes in tenebris z vmbra mortis: † vinctos ligati in mendicitate et ferro]. Gentium que ante aduentū domini fuerunt / in hoc versu vita describitur. Sedebant enim in tenebris: quoniam vacuate lumine fidei: perfidie cecitate reddebantur obscure. Et cū dicit: Sedentes: ostendit eas longo situ ibidem fuisse versatas. Umbra mortis fuit seculi istius vita uitiosa: que illius future mortis teterrimam portabat imaginem. Uinculis vtiq; ligati erant: qui dominatione diaboli: peccatorum tenebantur nexibus obligati. Mendicitas ad indigentiam boni pertinet: vbi multo grauior est omīno penuria: que non corpus sed quod est grauius animā probatur affligere. Ferrum significat duritiam malorum: quoniam ferreum plerūq; dicimus: quod durum esse monstramus. [Quia exacerbauerunt eloquia † domini: et consilium altissimi irritauerunt. Et humiliatum est in laboribus cor eorum: † infirmati sunt: nec fuit qui adiuuaret]. Intuendum est q̄ in his duobus versibus figura sit Parison: id est equatio sententie. Exponit enim in primo versu: quemadmodum peccauerint: z in secundo que receperint. Quod schema in hoc psalmo frequenter diligens lector inuenier. De illis enim dicit qui sedebant in tenebris et vmbra mortis: quia contra domini eloquia facientes in eius regulis viuere respuebant. Et necesse erat vt paterentur iratum: quem iudicabant esse temnendum. Deniq; vide quid sequitur: Et consilium altissimi irritauerunt. Irritauerunt plane: vt qui superbi in prosperitatibus extiterunt: in tribulationibus et angustijs humiles redderentur. Iustum consilium: saluberrima medicina: vt morbus seculi / cōtrario remedij munere curaretur. Adiecit: Infirmati sunt: id est a seculi presumptione delecti sunt: vt facilius ad penitentie remedia peruenirent si inclamenta contumacie perdidissent. Additum est: Nec fuit qui adiuuaret: subaudiendum: alter. Nemo enim prestat periclitanti: nisi cui omnipotens deus precepit subuenire. [Et clamauerunt ad dominum cum tribularentur: et de necessitatibus eorum liberauit eos. Et eduxit eos de tenebris et vmbra mortis: et vincula eorum diruptit]. Ecce quare humiliati: quare infirmati sunt: scilicet vt ad dominum clamarent: delicta propria confitentes. Silebant enim in elatione positi et velut insensata pecora nullum verbum salutare fundebant. Compunctio facta est: et tunc vocem proficuam reddiderunt. Et inspice: misericordie domini quibus distinctionibus exponitur. Primo de necessitate liberauit eos: qui premebantur seruitute diaboli. Deinde a superstitionum suarum tenebris eduxit animas peccatorum sorde pollutas. Tertio non dixit vincula eorum soluit: sed diruptit. Sic diaboli tyrannica potestas christo veniente diruta est: vt nunq̄ in illam qua fuit dominationem redire prevaleat. [Confiteantur domino misericordie eius: et mirabilia eius filijs hominum]. Uenit ad tertiam sectionem vbi illum versum repetit quem in secunda parte iam dixit. Ubi sunt intercalares: quasi in medio calle positi id est in carminis itinere constituti. Admonet enim liberatos gratias agere: quia ianuas peccatorū z malorum omnū claustra virtus diuina confregit. [Quia cōtriuit portas ereas: z vectes ferreos cōfregit]. Hec est causa qua dicit domino confitendum: quia pro liberatione nostra portas eneas vectesq; confregit: vt ipso nobis viam prebente / vitam istam possimus sub securitate transire. Porte sunt enee / hominum cōsuetudines vitiose: que nos ita in peccatorum attrijs recludunt vt exeundi nequeant prebere licentiam. Uectes autem ferreos: spiritus immundos non improbe videmur accipere: qui illas ianuas peccatorū ne circundatos exire liceat obserare noscuntur. Hec enim duo metalla: pro fortitudine delictorum videntur adhibita. Sed ista hominum viribus desperata / virtus diuina confregit: quando periclitantes aduentus sui lumine miserata respexit. [Suscepit eos de via iniquitatis eorum: propter iniusticias enim suas humiliati sunt]. Quāuis omnia dominus mateſtatis sue presentia complere videatur: tamen sic a peccatoribus longinquus redditur: vt non ei fiant proximi: nisi quando ad eum ipsius miseratione venerint corde compuncti. Sed quantū noceat ista desertio: patenter exponitur. Dicit enim: propter iniusticias suas humiliatos: non illa humilitate vitali. Alia est enim humilitas que erigit: non ista que deijcit. Humiliatur quippe in interitum: qui ad illam non meruerit peruenire medicinam. [Omnem escam abominata est anima eorum: et † appropiauerunt vsq; ad portas mortis]. Quātum ad litteram pertinet: languentum consuetudo describitur: qui per fastidia cibi discrimen incurrere probantur exitij. Sed hic spirituale escam: id est legem domini et salutaria precepta potius debemus aduertere: vnde fidelis anima viuit: et copia superna reficitur: de qua impiorum mens exitiosa fame ieiuna est: dum egrotante anima bonarum rerum noscitur sustinere penuriam. Grauis morbus et execranda calamitas: diuine legis appetentiam non habere. Nam vnde possit viuere: si suam vitam ceperit non amare. Ideoq; factum est: vt ad illa claustra mortifera ventretur: que ideo non sunt ingressi: quoniā erāt domini miseratione liberandi. [Et clamauerunt ad dominū cum tribularentur: z de necessitatibus eorum liberauit eos]. Istum versum constat esse repetitum: quoniam in simili causa vnam decuit esse sententiam.

Alt. et Scipe.

Alt. appropinquerūt.

Universidad de Sevilla Biblioteca

[Misit verbum suum ⁊ sanauit eos: et eripuit eos de interitionibus eoꝝ]. Hic agnoscimus qualis languor sit spirituales delitias fastidire: vt sola celestis medici presentia tale potuisset periculum egritudinis amputare. Venit enim dominus saluator qui nos reficeret ac sanaret: ne spirituales cibi ieiuna peccatorū corda consumerent. Nam quod ait: Misit verbum suum: ad charitatem dicitur patris: non ad imparilitatem potentie. Nam mittitur ⁊ a filio spiritus sanctus: sicut ⁊ ipse in euangelio ait: Expedit vobis vt ego vadam, Ioan.16. Si enim non abiero paraclitus nō veniet ad vos. Si autem abiero: mittam eum ad vos. Et iterū filius mittitur ab spiritu sctō: sicut Esaias de Christo ait: Esa.61. Spiritus domini super me: propter quod vnxit me: euangelizare pauperibus misit me. Mittitur etiam potior a minore: sicut tobias angelum misit. Sed neqꝫ minor est filius dum a patre mittitur: nec spiritꝰ sanctus filio quoniam ab eodem destinatur. Iste siquidem sermo ad concordiam pertinet: non ad distantiam potestatis. Nam equalitatem esse in trinitate potentie vel nature: in scripturis diuinis frequēter asseritur: quod inter alios decenter a patre nostro Augustino in libro testimoniorū constat esse collectū. [Confiteantur domino misericordie eius: ⁊ mirabilia eius filijs hominuꝫ]. Quarta sectio repetitis versibus introitur: quibus expositio predicta sufficiet. Cōmonet autem sacerdotes: vt domino sacrificent: et mirabilia eius populis non desinant predicare. [Et sacrificent sacrificiū laudis: et † pnuncient opera eius in exultatione]. Domino sacrificium reddit: qui letus hostiam laudis obtulerit: quia multo prestantius est cum bonis actibus psalmodie illi iubilationes offerre: cꝫ pecudū victimas immolare. Nam qualia sacrificia sint prebenda/ consequenter exponit: scilicet vt predicatores beneficia eius tacere non debeant: quatenus et ipsi reddant debitum: ⁊ fidelibus competens doctrina monstretur. Sed qualis sit ista pronūciatio aptissimo verbo declaratur: id est In exultatione: non tristis: non diffidens: sed letus atqꝫ promptissimus: vt ab audientibus possit intelligi cōfidentia predicātis. Illa enim celerius acquiescimus credere: que doctores videm⁹ fira ⁊ grata mente predicare. [Qui descendunt mare in nauibus: facientes operationem in aquis multis]. Cum dicit: Descendunt mare: significat sacerdotes qui seculi istius procellosa descendunt. Nam cum dicit Descendunt: ostendit inferiora loca esse seculi: ad que descendi posse testatur. In nauibus autem (vt sepe diximus) ecclesias significat: que ligno crucis mūdi istius rēpestates enauigant. Sic enim mare descenditur atqꝫ transitur: si tutissimis nauibus insideatur: vbi gubernator est christus: vbi remiges apostoli: et sanctorū pontificum beata collectio. Sequitur: Facientes operationē in aquis multis. Adhuc in eadem cōparatione persistit. Sacerdotes sunt enim/qui operantur in aquis multis: id est predicant populis christianis. Aquas enim multas: populos significare non dubium est: quādo in apocalypsi: quid essent aque interrogāti Ioannt/ responsum est: Populi sunt. Quis autem verior potest esse intellectus: nisi quē tante veritatis cōfirmat auctoritas? [Ipsi viderūt opera domini: et mirabilia eius in profundo]. Ipsi predicatores qui operas eius spirituali intelligentia cognouerunt: vt mare rubrum: baptismū: vt Ione triduanam illam ferini ventris innoxiam habitationem: sepulchrum domini significare cognoscerent: et his similia: que scripturarū diuinarū prefigurationibus agebantur. Eoꝝ fit vt mirabilia eius in profundo respiciant: qui operas eius spirituali estimatione considerant. [Dixit et stetit spiritus procelle: et exaltati sunt fluctus eius. Ascendunt vsqꝫ ad celos et descendunt vsqꝫ ad abyssos: anima eorum in malis tabescebat]. Ne illi quos superius dixit operam domini in profundo posse conspicere aliqua elatione turgescerent: nūc eorum procellas ⁊ fluctus cōsequenter exponit. Dixit et stetit spiritus procelle: significat quando dominus tempestates tribulationum nostrarum pia miseratione suspendit: ne malis crescentibus obruamur: sed iterum nisi ipso protegente liberemur. Hec dilatio nobis fit maioris causa periculi. Exaltātur enim fluctus in mentibus humanis: quando putamus meritis nostris attribui/ vnde sola videmur diuina gratia posse liberari. Sed isti fluctus narratione pulcherrima describuntur. Ascendunt enim vsqꝫ ad celos: quando seculi elationibus eriguntur. Descendunt vsqꝫ ad abyssos: cum in desperationez metūqꝫ peruenerint. Et vide quid sequitur: Anima eorum in malis tabescebat: vtiqꝫ quoniam vsqꝫ ad profundas abyssos formidine faciente descenderant. Tabescebat enim ⁊ in bono positum est: sicut.38. psalmus dicit: Et tabescere fecisti sicut araneam animā eius. Sed hic ideo additum est: In malis: vt in qua parte sit positum absolute debuisset intelligi. [Turbati sunt et † commoti sunt sicut ebrius: ⁊ omnis sapientia eoꝝ deuorata est]. De ipsis adhuc dicit: de quibus superius ait: Anima eorum in malis tabescebat. Turbati sunt: ad confusionem pertinet sensus. Commoti sunt: ad iras ꝓtinus, euomendas. Quapropter talium sapientiā dicit esse deglutitam: quia sapientia nō potest nisi apud quietos ⁊ imperturbatos inueniri. Sapientia eoꝝ bene de illis dicitur: qui sibi ante videbantur esse doctores: sed eam cōstat esse deglutitam: que perturbatis mentibus nō prevalet apparere. Istis ergo exemplis monentur sacerdotes: vt domino supplicent: quatenus cor eorum in humilitate consolidet: ne diabolicis tentationibus ventilentur. [Et clamauerunt ad dominū cum tribularentur: et de necessitatibus eorum † liberauit eos. Et statuit † procellam in auram: et siluerunt fluctus eius]. Illi velut ebrij: quorum sapientia deglutita videbatur: clamore salubri ad vitalia consilia redierunt ad dominum quippe conuersi: ceperunt esse iam sobrij. Quid autem egerit auxiliaris clamor exponitur. Et de necessitatibus eorum liberauit eos. Ipse autez necessitates/ quemadmodum remote sint: allegorica descriptione narrantur. Sequitur enim: Et statuit procellam in auram: ⁊ siluerunt fluctus eius. Tempestas illa seuissima que ab humana fragilitate non poterat sustineri: in auras tussa disparuit: confestimqꝫ fragor ille seuientium malorum imperio dominantis obmutuit. [Et letati sunt † quod siluerunt: et deduxit eos in portum voluntatis eorum: † et de necessitatibus eorum liberauit eos]. Dicit quod solet post pericula labore fessis emergere: vt se gaudeant ingenti clade liberatos: quando ad portum ceperint venire tutissimum. Portus enim: a portandis nauibus est dictus. Subiungitur repetita quidem sed nimis grata conclusio: vt de necessitatibus cunctis liberaretur animus estuantis. [Confiteantur domino misericordie eius: et mirabilia eius filijs hominū]. Venit ad quintam sectionem: vbi gratias agere domino sanctā monet ecclesiam: quia diuersa beneficia humano generi

Ioan.16.

Esa.61.

Ioj.

Alt.ānficiēt

Ps.38.

Alt.mott

Alt.eduxit
Alt.procellas eius

Alt.quia
Alt.non hꝫ.

ETy.

pius miserator indulsit. Sed inspice cꝫ eundem versum quarto repetijt: vt quadrifaria illa mundi diuisio: quā superius dixit: A solis ortu ⁊ occasu: ab aquilone et mari: his cōcordans partib⁹ redderetur: quatenus fidelis confessio vbiqꝫ eadē: vbiqꝫ celeberrima cantaretur. Cōgruebat enim vt vnā religionē: vnū populū: vnā ecclesiā: vna quoqꝫ sanctitas predicationis includeret. [Et exaltent eum in ecclesia plebis: ⁊ in cathedra † senum laudent eū]. Exaltare dicit dominū: qui supra omnes celos: imo terrasqꝫ potestates excelsus est: non cꝫ illi quicqꝫ possit addi: sed vt nos in ipsius exaltatione debeamus augeri. Nam quando eum cogitamus atqꝫ laudamus: immensus ⁊ incomprehensibilis apparet altissimus. Hic autē plebē: non quicqꝫ abiectum hominū genus debemus accipere: sed illā nobilē vera religione pollentē que dñm religiosis actibus semp exaltat. Nam cum dicit: Et in cathedra seniorꝫ laudent eum: omnes doctores precipit laudes dñi psonare qui in cathedra seniorꝫ residere noscūtur: id est qui successores veterū pontificū esse meruerunt. Cathedram siquidem doctoribus dari/ in primo psalmo sufficienter expositus est. [† Quia posuit flumina in desertū: et exitus aquarū in sitim]. Causam reddit quare debeat domino confiteri turba fidelium: quia reprobata perfidia iudeorū: eis plenitudo venit ad populum christianū. Illa siquidem flumina: id est prophete vel apostoli: non credentibus iudeis ad deserta gentiū transierūt. Nam cū verba dei contumax populus hebreoꝝ spiritualiter nequaqꝫ suscipere voluisset: velut fons irriguus diriuatus ad gentes omnis diuinus sermo translatus est: et facti sunt vberrimi/ qui prius siccati fuerāt ariditate peccati. Mirabiliter autem dictum est: Exitus aquarū in sitim: id est ad gentes que aquas celestes sitienter hauirent: non vt iudei exitiabili contemptu respuerent. [Terram fructiferam in † salsilaginem: a malitia inhabitantiū in ea]. Quia prius dixerat gentiū euocationē/ que pertinet ad christianos: nunc dicit expulsionem iudeorū: que illis per superbiā proueniſſe declaratur. Terra enim erat fructifera: quando superna religione florebat: sed facta est salsilago: cū dñi precepta cōtempsit. Humor enim salsus fructibus ꝓbatur aduersus: quia vbicūqꝫ dominatus fuerit: gratiā fecūditatis intercipit. Sed quare illis cōtigerit causa subiūcta est: propter malitiam scilicet eoꝝ qui terrā illam fructiferam: id est domini tabernaculum: subdolis mentibus habitare videbantur. [Posuit desertū in stagna aquarū: et terrā sine aqua in exitus aquarū. Et collocauit illic esurientes: ⁊ cōstituerunt ciuitatē habitationis]. Iste versus ad populū pertinet christianum: quorū siccitati sacri baptismatis data est vnda salutaris. Stagna enim ꝓ fontibus ecclesiarū arbitror: posita: a quibus suscepta aqua/ quieto lacu retinetur: donec noue regenerationis dignitas impleatur. Stagna siquidez a stando dicta sunt. Terra enim sine aqua: incredula significat corda gentilium: que rigata vnda baptismatis sancta predicatione floruerit. Sed in isto beneficio illi collocati sunt: qui domini munera gloriosa nimia auiditate compleri sunt. Ciuitas autē habitationis: est ecclesia catholica: in qua firmiter se cōstituunt: qui supernis iussionibus obsequuntur. [Et seminauerūt agros et plantauerunt vineas: et fecerunt fructū natiuitatis. Et benedixit † eos ⁊ multiplicati sunt nimis: et iumenta eorum non sunt † minorata]. Seminant agros: et plantant vineas: qui corpora sua mundatis sentibus peccatorū/ celesti institutione purificant: vt fructus illos inueniant qui dño placere noscūtur. Felix labor: puentus mirabilis: sic operari vt redemptor gentiū placatus possit agnosci. Ager enim dictus est: ab agendo: ꝓ ibi diuersa victus causa peragantur. Addidit: Et fecerūt fructum natiuitatis: et benedixit eos et multiplicati sunt nimis. Fructus a fruendo dicitur: ⁊ ideo qui fructū spirituale facūt: benedictione domini perfruuntur: quos vero infecūdos esse contigerit abscidunt: sicut euangelij illa ficulnea: que luxuriantibus foliis sterilis videbatur in pomis. Multiplicati sunt autem: quando fideles benedicti sanctas operas intulerūt: ⁊ gloriosiores facti sunt per dei gratiam fecunditate meritorum. Sequitur: Et iumenta eorum non sunt minorata. Iumenta simplices homines debemus accipere: fidei quidē probitate pollentes: sed nulla disertitudine gloriosos: meliores vita cꝫ lingua: plurimū valentes non sermone sed corde: qualem paulū legimus simplicem qui demonibus imperauit. Tales ergo non sunt minores facti: qui magnā videntur domini gratiam consecuti. Sic ista hominū duo genera: habere sanctā testatur ecclesiā. [† Pauci facti sunt: et vexati sunt a tribulatione malorū et dolore. † Et effusa est contentio super principes eorum: et seduxerunt eos vana eorum: et † seduxit eos in inuio ⁊ non in via]. In his duobus versib⁹ illos describit qui heretica prauitate decepti: ecclesiam domini dereliquunt: de quib⁹ Ioannes apostol⁹ dicit: A nobis exierunt: sed non erant ex nobis. Nam si essent ex nobis: mansissent vtiqꝫ nobiscū. Isti ergo pauci fiunt: cuius multi sibi esse videantur. Nam ad illam vniuersalem ecclesiam comparati: omnimodis probantur exigui. Ibi vexati sunt a tribulatione malorum ⁊ dolore. Vexati vtiqꝫ: quādo eos diabolice insidie perculerūt. Necesse est enim hos dolor ⁊ tribulatio subsequatur: qui auctorem salutis reliquisse noscuntur. Sequitur: Et effusa est contentio super principes eoꝝ. Breuiter sacerdotes hereticoꝝ designati atqꝫ notati sunt: a quibus merito dicitur effusa contentio: quia non salutari doctrina: sed rantū mortifera loquacitate cōtendunt. Quippe qui scripturas diuinas locis aliquibus fusci piunt: ⁊ pro parte maxima derelinquunt: hi quoniam sua vanitate seducti sunt: per inuios labuntur errores. Quippe qui viam salutis deseruit: ⁊ tortuosis semitis immorantur. Audiant ergo vbi ambulant: ⁊ quo possint peruenire cognoscant. [Et adiuuit pauperem de inopia: et posuit sicut oues familias. Videbunt recti et letabuntur: ⁊ omnis iniquitas † opplabit os suū]. Superius de arrogantibus hereticis dixit: nūc ad humiles catholicos redit: principes illorum iniquos deserens: ⁊ istorum pauperes adiutorio celesti reficiens. Iste enim pauper: est vnus in omnibus qui mundanis illecebris derelictis: continue ianuam celestis misericordie pulsat: vt in illam familiam mereatur admitti: que sicut oues innocue simplicitatis honore decorātur. Hoc cū sancti viderint sine dubitatione gaudebunt: quia fidele respiciunt suis cetibus acquisitū. Quo facto diaboli iniquitas obmutescet: quādo electis dñi nouerit quod possit oppont. [Quis sapiens et custodiet hec: et intelliget misericordias domini]. Mirabilis psalmus: ⁊ decoro fine cōclusus est. Quis sapiens: ac si diceret: Qui vere sapiens est/ custodit ista que dicta sunt: vt christi se magis velit esse pauperem: cꝫ hereticorum principem: vt eligat se celestis regis pulsare ianuam/ cꝫ docere verba nocentia.

Alt.senioꝝ

Alt.non hꝫ.

ETy.

Alt.salsiginem

Alt.eis
Alt.minorauit

Alt.Et

Alt.non hꝫ.
Alt.errare fecit

ETy.

Alt.eorum

Iste enim qui potuerit sic eligere: sic iudicare: tunc accipiet misericordias domini: que nullo possunt tempore terminari. Conclusio.

LAudet oia psalmi huius / suaui fuerint predicatione narrata: ille tamē locus animū meū precipua delectatione permulsit: qui dei ecclesiam breui complexione de cunctis dicit mundi partibus adunandā. Ait enim: De regionibus congregauit eos. A solis ortu ⁊ occasu: ab aquilone et mari. Sed operi pretium est: huc versum paulo diligentius perscrutari. Est enim astronomice discipline optimus indicator. Dicendo enim quattuor cardines mundi: schemate quadranguli: terrarum orbem depinxit. Hunc autem psalmum a doctissimo patre Augustino reperi fuisse diuisum: quem ita se populo commemorat explanasse: vt eum tam non adeo crederet exponendum. Hoc nos quantum concessum est imitantes: vniuersos psalmos adhibitis diuisionibus credidimus partiendos: iudicantes explanationibus nostris non minima prebere solatia: quod tanti patris monstrauit auctoritas.

Explicit expositio in psalmum. 106.

Canticum psalmi Dauid. Cvij.

PAratū cor meū deus paratū cor meum: cantabo et psallā in gl̄ia mea. Exurge psalterium et cythara: exurgā diluculo. Cōfiteboꝛ tibi in populis domine: ⁊ psallā tibi in nationibus. Quia magna est sup celos misericordia tua: ⁊ vsq; ad nubes veritas tua. Exaltare sup celos deus: ⁊ sup omnē terrā gloria tua: vt liberent dilecti tui. Saluū fac dextera tua ⁊ exaudi me: deus locutus est in scō suo. Exultaboꝛ ⁊ diuidā sichimā: ⁊ cōuallem tabernaculoꝝ dimetiar. Meus est galaad ⁊ meus est manasses: et effraim susceptio capitis mei. Juda rex meus: moab lebes spei mee In idumeam extendā calciamentū meū: michi alienigene amici facti sunt. Quis deducet me in ciuitatē munitā: quis deducet me vsq; in idumeā? Nōne tu deus qui repulisti nos: ⁊ nō exibis deus in virtutibus nostris? Da nobis auxiliū de tribulatione: q; vana salus hoīs. In deo faciemus virtutē: et ipse ad nichilū deducet inimicos nostros.

ASLA.

AD hoc psalmo perquirēda nouitas ineſſe cognoscitur: qm̄ eum de quinquagesimisexti: ⁊ quinquagesimonoꝛ partibus constat esse cōmixtum. Sed cum ipsa verba sint posita: que in illis ante iā dicta sunt: ad intellectum tamen aliū perducuntur: qm̄ mutatus titulus / qui semper continentiā psalmi indicare monstratur: aliter partes ipsas q̄ superius dicte sunt persuadet intelligi. Canticum enim frequenter diximus ad diuinarū rerum contemplationem referri. Psalmū vero ad actuales operas: que tamē diuinis nosc̄untur cōuenire mandatis. Quod in primo versu etiam ipse testatur: Cantabo et psalmū dicam dño. Dauid autē significat regē Christū: qui in hoc psalmo locuturus est. Quapropter singula magna debem⁹ intentione p̄quirere: qm̄ psalmi in quib⁹ ex p̄sona sua loqui dignat: reuerentissima subtilitate p̄fundi sunt: vt tanti secreti dignitas densione velamine p̄tegatur. Diuisio.

DEr totum psalmum (sicut dictū est) loquitur dominus Christus: Primo ordine: per id quod homo est paterne glorie gratiam laudis exoluens: qm̄ suscipiens mirabile passionis arcanū: resurrexit in gloriā sempiternā. Secdo humiliat se per humilitatē suā: vbi tamē ⁊ potentiā p̄prie maiestatis ostendit: vt duas naturas veraciter in vna dñi Christi cognoscas esse p̄sona: nō q̄ in duos filios diuidatur Christus: sicut quoꝛūdā sentit impietas: sed q̄ vnus atq; idē filius dei: nūc ſm carnē pro nobis assumptā: nunc ſm potentiā verbi loquat ⁊ gloriā. Discerne enim naturas tam dei q̄ hominis: ⁊ oia sine offensione transibis: sicut a patribus sub breuitate preceptum est: Da passiones carni: da diuinitati miracula. Expositio.

DIcatum coꝛ meū deus paratum coꝛ meum: cantabo et † psalmū dicam domino]. Sanctitas illa gloriose incarnationis: dum suaz puritatem refert quēadmodum laudes dño dicantur ostendit. Paratus enim ille ad talia semp erat: qui ad preconia patris pēcatoꝝ discrepantiā non habebat. Nam ⁊ ipsa repetitio cōfidentiā p̄missionis ostendit: quia firmissime cōstat dicti / quod repetita noscitur professione solidari. Sed quod ille vere de se p̄mittit: nos bene dicimus si nobis peccata relaxari ipsius munere confidamus. Sequitur: Cantabo et psalmū dicam domino. Merito ille de se talia dicebat: cuius et sermo et actus diuinis regulis cōsonabat. In illo siquidem psalterio non erat chorda minus: nec voꝛ eius aliqua malorum actuum raucedine perstrepebat: sed tocūda exultatione cū spirituali cantico iungebatur ⁊ opera: eratq; illud dulciſonum reuera psalteriū: quod sanctis modulationibus consonaret. [† Exurge gloria mea: exurge psalterium ⁊ cithara: exurgam diluculo]. Postq; se dño Christus ſm carnē patri cantare dixit ⁊ psallere: nūc ait: Exurge gloria mea: que per psalteriū indicatur et citharā. Psalterium ad motum pertinet probitatē. Cithara ad afflictionem corporis ⁊ doloꝛem: per hoc ostendens ⁊ actus laudabiles et gloriosissimā passionē. Addidit: Exurgam diluculo. Pulcherrimus sequitur ordo dictoꝛum. Nam post significationem passionis: hoc necessarie de resurrectione dñi probat intelligi: quia tali tempoꝛe (euangelio teste) surrexit a mortuis. Quod si hoc ⁊ de mēbris eius velis accipere: etiā de quolibet fideli congruenter aduertis: quia diluculo semp exurgit: qui pijs operibus in ecclesia dominū laudaturus assistit. Nam licet profunda nocte vigilet: nescit tenebras pati qui tāto radiatur splendoꝛe preconij. [Confiteboꝛ tibi in populis domine: † psalmum dicam tibi † inter gentes]. His dictis vniuersalis significatur ecclesia: quia sicut sepe dictum est: primū multi de iudeo populo crediderūt: postea intromissa est gentium plenitudo. Et vide quēadmodū singulas causas congruentia verba distinguant. Confiteri se dicit in populo iudeoꝝ: vbi p̄pria voce locut⁹ est. Psallere autē in gentibus: ad quas directi apli mandata ei⁹ sanctis predicationib⁹ impleuerūt: se dicens reuera psallere: quod p̄ ministros suos cognoscitur effecisse. [† Quoniam magnificata est vsq; ad celos misericordia tua: ⁊ vsq; ad nubes veritas tua]. Hoc quoq; dicitur patri. Magnificata est enim misericordia ei⁹ vsq; ad celos: quādo superne potestates eius beneficijs p̄fruuntur. Nā licet bonoꝝ angeloꝝ ⁊ diuersarū potestatū summa dignitas habeatur: ipso tamē p̄state beati sunt. Magnificata est aūt vsq; ad nubes veritas ei⁹: quādo p̄dicatoꝛes verbi: velut imbrifere nubes infideles populos cōpluerūt. [Exaltare sup celos de⁹: et sup oēm terrā gloria tua]. Hoc excolit quod superi⁹ dixit: qm̄ premisit magnificatā esse vsq; ad celos misericordiā dñi: secutū est: Exaltare sup celos deus: vt cuius misericordiam manifestū est celestia continere: iuste super celos debeat exaltari. Et iterū quia dixit: Vsq; ad nubes veritas tua: merito subiectū est: Et sup oēm terram gloria tua. Ipsa enim se euidēter exponūt: que alterutra declaratione pandūtur. [Ut liberentur dilecti tui. Saluum fac dextera tua et exaudi me]. Venit ad secundā narrationē: quā diximus quinquagesimononi psalmi esse vltimā partē. Unde merito hic facta diuisio est: vbi pars alterius psalmi noscitur esse p̄iūcta. Et vt euidenter intelligas passionē dñi ad vtilitatem fidelis populi fuisse collatā: saluū se fieri deprecatur: vt credentiū turba libereꝛ. Quod tēpore resurrectionis euenisse nō dubiū est: qñ a postoli vel oēs credētes deitatem dñi saluatoꝛis tali manifestatione senserūt. [Deus locutus est in sancto suo. † Letaboꝛ ⁊ diuidam sicimā: ⁊ cōuallē tabernaculoꝝ † metiboꝛ]. Per hunc et alios tres versus qui sequuntur: mixta grecis latinisq; sermonibus: figurā faciunt Sardissimos: que fit diuersarū cōmixtione linguarū: sicut tam in quinquagesimonono psalmo dixim⁹. Nūc ad exponenda verba redeamus. Cū dicit: In sancto suo deū locutū: se significat euidenter. Et intellige quam vim habeat in sancto suo. Non enim dixit p̄ sanctū suū: sicut p̄ prophetas: p̄ apostolos aliosq; qui dño placuerūt. Sed hic dicit: in sancto suo: vt verbū caro factū vna voluntate cū patre loqueretur. Sequitur: Letaboꝛ et diuidam sicimā. Significationes omniū istoꝝ nominū sollicite debemus exquirere: qm̄ occultarū rerū reuelare nobis p̄bantur arcana. Sicima / interp̄etantur humeri. Humeri aut̄ significant opa quib⁹ annitentibus atq; gubernātibus solemus aliq̄d manib⁹ operari. Sensus ergo talis est: Post resurrectionē suam letaturū se dicit: qm̄ operā. i. gratiā suam apostolis ⁊ fidelibus diuisit: qui passionis ipsius ⁊ predicationis gloriā sunt secuti. Addidit: Et cōuallē tabernaculoꝝ metiboꝛ. Cōuallem: significat humilitatē. Tabernaculoꝝ: ecclesiarū dicit: quarū specialiter sanctissimam cōstat esse virtutē. Hanc ergo humilitatē metitus est dño: qñ vnicuiq; fideliū p̄ut voluit caritsmatū dona distribuit: sicut dicit apostolus: Unicuiq; aut̄ nostrū data est gratia ſm mēsurā donationis Christi. [Meus est galaad: ⁊ meus † manasses: ⁊ effraim † fortitudo capitis mei. Juda rex meus]. Galaad: latina lingua dicit transmigratio: que reuera dñi est: qñ gentes ipsius vocatione cōpuncte: ad eū feliciter emigrarūt. Manasses interp̄etat oblitio: quo verbo significatur ppls iudeoꝝ: qui oblitus bñficia diuina: Christū dñm sacrilega p̄sumptione crucifixit: postea tñ eius miseratione ad ipsius religionez culturāq; remeauit. Sic vtrūq; populū nominū istoꝝ cōmemoratiōe suū esse testatur. Sequit: Et effraim fortitudo capitis mei iuda rex me⁹. Istud de sua passione locutus est. Effrē: fructificatio dicitur. Significat enim coꝛonam spineā: quā supra caput impositā in sua passiōe suscepit.

Hec fertilis vitra oēs fructus fuit: vt totū mundū illa humilitate lucraretur. Judā vero regē iste suū dixit: quia de eius origine carnis propagatione descendit. [Moab † olla spei mee. In idumeam extendā calciamentū meū: michi † allophili subditi sunt]. Moab: sicut Hieronymo placet: significat ex patre: qō est sine patre. Unde diabolū vult intelligi qui malis operationibus deū nō habet patrē: ſz iustū iudicē. Iste ergo ollē cōparatur que carnes susceptas decoquit ⁊ in quādā suauitatē feruido vapoꝛe perducit. Sic ille sibi traditos incessabili cōsummatione castigat: coſqz nolens in humilitatē p̄fessionis assidua insecutiōe p̄ducit. Ergo more humanitatis / dño dicit de diaboli persecutione spem sibi esse: q: multi quos ille festinat affligere: conuersi nitunt ad dñi bficia remeare. Sequitur. In idumeā extēdā calciamētū meū. Idumea: terrena significatur: ⁊ sanguinea: q̄ dño per euāgelij p̄dicationē possessurū se esse significat. Calciamētū em̄ in qnquagesimonono psalmo: euāgeliū diximus ſignificari: qō dño vsq; ad holes terrenos extēdēs: lege sua mūdū vniuersali predicatione compleuit. Adiecit: Michi allophili subditi sunt. Allophili: alienigene interp̄tant. Significat aūt p̄ḡm christianū: qui de diuersis gētib⁹ ipsius miseratiōe collect⁹ est. Subditos em̄ qō dicit: futuros fideles esse testat. [Quis deducet me in ciuitatē munitā: † aut qs deducet me vsq; in idumeā]: Aperte humanitatis aptissima interrogatio p̄mittit: vt p̄sequēs responsio subsequat. Negat em̄ hoim se solatio p̄duci posse: vbi ipse ad liberādos fideles suos desiderat p̄uenire. Ipsa em̄ natura hoc humiliter dicit: q̄ ait: Deꝰ deꝰ me⁹ respice in me: quare me dereliquisti. Ipsa que dixit: Qui misit me maior me est. Ad postremū q̄ ait: Pater si fieri potest trāseat a me calix iste. Ab ipsa em̄ parte totū humiliter accipitur: vt homo deꝰ p̄fectissimus sentiat. Ciuitas munita: forte significat infernū: quā nulla humana vis potuit aperire: nisi qui portas ei⁹ cognoscit infregisse. Unde in p̄cedēti psalmo dictū est: Quia p̄truit portas ereas: ⁊ vectes ferreos cōfregit. Urbs ad susciptendū patēs: ad dimittendū clausa ꝓhibet: que tūc munitionis sue legē p̄didit: quādo eā gentū redēptoꝛ intrauit. Nā portas in malo ⁊ in bono ponit: psalm⁹ 23. testatur: qui ait: Tollite portas principes vestri: ⁊ eleuamini porte eternales. Idumeā: diximus terrena significare: ad q̄ dño post resurrectionē venit: quando inestimabili gloria parefacta vniuersis gentib⁹ oipotēs innotuit regnatoꝛ. Ipso em̄ modo et ista petit fieri: sicut illa que superius dixit. [Nonne tu deꝰ qui repulisti nos: ⁊ nō † egredieris deꝰ in virtutib⁹ nostris]. Secuta est illa quā in superioꝛi versu suspenderat absoluta confessio: qm̄ hec que in resurrectione facta sunt: a sola potuerūt deitate cōpleri. Quis enim clausturū mortis infringeret: quis tanuas munite ciuitatis aperiret: nisi ipse dño Christus: qui cōtra ordinē humane nature tertia die surrexit a mortuis: ⁊ gloriā sue maiestatis ostendit: Et intuere subtiliter: quia superioꝛa singulari numero p̄curit: hic aut̄ pluraliter perhibet se repulsum: vt caput cū membris suis talia dicere sentiatur. Repulisti nos: significat esse dilatum eum: quia ⁊ ipsum ad glorificationē suam constat esse dilatum: cum in hac vita moꝛaretur: et omniū fideliū hodiegz gloria suspenditur: donec ad resurrectionis premiū veniatur. Sequitur: Et non egredieris deus in virtutibus nostris. Tempus illud significat: quādo tentus ⁊ traditus est a turba iudeoꝝ: quando flagellis cesus a p̄side dementiū iudeoꝝ sputa sustinuit.

aLexultabo Alf. dimetiar SCIBE.

Alf. est Alf. susceptio

Ephe. 4.

Alf. psallā i Alf. in nationibus

Alf. non hꝫ.

Alf. exibis

Pō. 23.

Joan. 14. Matth. 26.

Pō. 21.

Alf. lebes Alf. alienigene amici facti JNTER

Tunc enim si voluisset et diuinitas ista repellere: omnis aduersitas confracta cecidisset. Sed distulit miraculum sue potestatis ostendere: vt dispensatū ordine ꝓficue passionis impleret. Hoc ꝛ fidelib⁹ vsu ꝓuenit: cū ad probationē suaꝫ diuersis cladib⁹ affligantur. [Ma nobis auxiliū de tribulatione: ⁊ et vana salus hoīs]. Hic cum membris suis dñi clamat humanitas: vt de tribulationibus istius mundi resurrectionis securitas ꝓcedatur: quatenus tandē aliqñ tēpestas huius seculi cōquiescat. Non enim auxiliū petit de delitijs: sed de tribulatione: vnde hominib⁹ per diuinā clementiā notuit ꝓuenire remedia. Et ne in potestatib⁹ mundi spes vlla remaneret: adiecit: Et vana salus hoīs: quia reuera infirma talis est et caduca presumptio. [In deo faciemus virtutē: ꝛ ipse ad nichilū deducet ⁊ tribulantes nos]. Hec ꝛ dñi saluatoris: ꝛ cunctoꝝ fideliū vox est: qñ ipsi alibus atqꝫ carnalibus inimicis efficaciter diuinis virtutibus obtutur. Audiant quoqꝫ hūc psalmum: qui carnē dñi dicunt ꝛ diuinitatē vnius esse nature: Quos merito celestis oratoꝛ Ambrosius in libro de incarnatione dñi increpat dicēs: Que tantū sacrilegiū inferna vomuerūt? Jam tolerabiliores sunt arriani: quoꝝ per illos perfidie ipsius robur adolescit: vt maiore contentione asserant patrē et filiū ꝛ spiritū sanctū vnius non esse substantie: quia isti diuinitatem dñi ꝛ carnē substantie vnius dicere tētauerunt: ꝛ cetera que locus ipse nosc̄itur continere mirabilis. Quapropter itelligāt illius se scelestiores potissimū dictos: quos a se vniuersalis ecclesia reddit extraneos. Non immerito: Nam cū verbū caro factum Christi nomen acceperit: aliudqꝫ sit verbū: aliud caro: in vna natura positus (sicut ipſi volūt) dici Christus: nō potest inueniri nequior pfidia (nisi fallor) cūctis hereſibus. Nam cū diuerse particulatim tangant matestatis iniuriam: hec sola prohdolor ausa est presumere: vnde ꝛ ipsum nomē fidei nostre nitatur fundit⁹ abrogare. Sciendū sane hūc psalmū sextū esse ex his/quos de duabus naturis locuturos esse predixim⁹. Conclusio.

Alt. quia

Alt. inimicos nostros

¶Quā bene sibi copulantur que ad salutem operā dā generis humani ab vno fonte descēdūt. Quis enim nō miretur in superioribus diuersisqꝫ psalmis dictū: qđ hic in tantā cōuentiā ꝓbatur esse perductū? Sic ꝛ ipse Dauid in paralipomenon: psalmoꝝ partib⁹ adunatis: hoc est cētesimiquarti ꝛ nonagesimiquinti: et centesimiquinti: spū sctō repleꝰ ante arcā federis laudes dñi magnis exultationib⁹ psonauit: vt tanqꝫ ex diuersis aromatib⁹ suaue incensuꝫ fieret: qđ ad conspectū dñi feliciter ꝓueniret. Sine difficultate quippe ꝓiungitur: qđ sibi nullaten⁹ repugnare monstratur. Quapropter et hūc psalmū ex alijs ideo credimus esse formatū: vt aia esuriens saporꝫ diuersitatib⁹ pasta recreetur. Unde ꝛ hodieqꝫ de partib⁹ psalmoꝝ aliquid cantoꝝ cōpaginare arbitroꝛ esse permissum. Nā ꝛ hoc huic loco ꝓuenire diuditoꝛ: qđ operatio dñica ex duobus populis vnā facit ecclesiam.

¶Explicit expositio in psalmum. 107.

¶In finem Psalmus Dauid. Cviij.

Deus laudē meā ne tacueris: quia os peccatoris et os dolosi super me apertū est. Locuti sunt aduersuꝫ me lingua dolosa: ꝛ sermonibus odij circūdederūt me ꝛ expugnauerūt me gratis. Pro eo vt me diligerent detrahebant michi: ego autē orabam. Et posuerūt aduersum me mala pro bonis: ꝛ odiū pro dilectione mea. Constitue super eū peccatorem: et diabolus stet a dextris eius. Cū iudicatur exeat cōdemnatus: et oratio eius fiat in peccatum. Fiant dies eius pauci: et episcopatū eius accipiat alter. Fiant filij eiꝰ orphani: ꝛ uxor eiꝰ vidua. Nutantes transferantur filij eius ꝛ mendicent: eijciantur de habitationib⁹ suis. Scrutet fenerator oēm substantiam eius: et diripiāt alieni labores eius. Non sit illi adiutor: nec sit qui miserea tur pupillis eius. Fiāt nati eius in interitū: in generatione vna deleatur nomē eius. In memoriam redeat iniquitas patruꝫ eius in cōspectu dñi: ꝛ peccatū matris eius non deleatur. Fiant cōtra dñm semper ꝛ dispereat de terra memoria eoꝝ: pro eo qꝫ non est recordatus facere misericordiā. Et persecutꝰ est hominē inopem ꝛ mendicū: et cōpunctū corde mortificare. Et dilexit maledictionē et veniet ei: ꝛ noluit benedictionē ꝛ elongabitur ab eo. Et induit maledictionem sicut vestimentū: ꝛ intrauit sicut aqua in interiora eius: ꝛ sicut oleum in ossibus eius. Fiat ei sicut vestimentū quo operitur: et sicut zona qua semp precingit. Hoc opus eoꝝ qui detrahūt michi apud dñm: ꝛ qui loquunt mala aduersus animā meā. Et tu dñe fac mecū ꝓpter nomē tuū: quia suauis est misericordia tua. Libera me quia egenus et paup sum ego: ꝛ cor meū ꝓturbatū est intra me. Sicut vmbra cū declinat ablatus sum: et excussus sum sicut locuste. Genua mea infirmata sunt a ieiunio: ꝛ caro mea imutata est ꝓpter oleū Et ego factus sum oppꝛobriū illis: viderūt me et mouerunt capita sua. Adiuua me dñe deus meus: saluum me fac ꝓpter misericordiam tuā. Et sciāt qꝛ man⁹ tua hec: ꝛ tu dñe fecisti eā. Maledicent illi et tu benedices: qui insurgūt in me ꝓfundātur/seruus autē tuus letabitur. Induant qui detrahūt michi pudore: et operiantur sicut diploide cōfusione sua. Confiteboꝛ domino nimis in ore meo: et in medio multoꝝ laudabo eū. Quia astitit a dextris pauperis: vt saluam faceret a persequentibus animam meam.

Titulus iste psalmi precedentiū verboꝝ expositione tam notus est: et ideo referendus est ad regem supernuꝫ: quoniā omnes sermones ipsius tendunt ad dominū Christum. Ipse enim in hoc psalmo locuturus est iniquitatē iude vel populi iudaici: et passionis sue

sacramenta predicens. Diuisio.

Est totum quidē textū: sicut dictum est: loquitur dñs Christus. Prima parte iudeos increpat: qui mala pro bonis creatori suo reddere maluerunt. Secunda Jude traditoris ꝛ pfidi populi narrat iniquitas: ꝛ que illis erūt pro tanta detestatione ventura predicuntur. Tertia: p id qđ homo est: vt liberatus periculo passionis: cito resurrectionis gloriā cōsequat. Expositio.

Deus laudem meā ne tacueris: quia os peccatoris et os dolosi super me apertum est. (Locuti sunt aduersum me: lingua dolosa.) Dñs saluator petit per id quod formā serui est dignatus assumere: vt laudem eius resurrectionis fileri nō faciat pater: qui ꝑm carnis humilitatem iudeorum erat cōtra dura passurus. Hoc est enim. Laudem meam ne taceas: id est ne taceri facias. Est enim decora diuersitas: vt qñ inimici mendacia ioquebantur: cōtra eos toto orbe veritatis testimonia canerentur. Sic enim illos per gloriam sue resurrectionis cōuinci desiderat: vt reatum proprie pernersitatis agnoscant: ꝛ celerius recurrant ad remedia confessionis: ne in eternum perire debeant contumaces. SCIDE. Que figura dicitur Synchisis: id est collatio que fit quādo comparatione quadā iustiorem causam nostram ꝙs aduersarij demonstramus. Sed ista laus certa erat: quia de veritate manabat. Sermo autem ille falsissimus cognoscebatur esse: qui de ore doloſi ⁊ perfidi probabatur exire. Nam quēadmodum potest dici verū: quod ipsi veritati docetur aduersum? Apertum tragꝫ os/ cōtumelias designat quas pertulit a iudeis. Sed hic singulare numerū ideo ponit: quia sicut sepe dictū est: populū vtrocꝫ modo appellari fas est. Nam licet nomine vnus audiatur: intellectu tamen plurimi esse noscuntur. Sequitur. Locuti sunt aduersum me lingua dolosa. Locuti sunt igitur lingua dolosa: quando sanctam domini simplicitatem verbis captiosissimis appetebant dicētes. Licet tributū dare Cesari? Matth. 22. Et illud. Magister scimus quia verax es. Hec enim verba subdola cogitatione proferebāt. (Et sermonib⁹ odij circūdederunt me: ⁊ expugnauerunt me gratis.) Dicendo. Sermonibus odij circūdederūt me: tēpus illud significat quando iniqua conspiratione Pilato dixerūt. Crucifige crucifige. Hā sermones vtiq; odiorum non veritatis fuerūt: qui morte immaculati expetere videbantur. Circūdederūt autē insanā significat multitudinem: que quaquauersum verba nequissima personabat. Expugnauerūt autē gratis: quando ante presidē innocētis sanguinē falsis accusationib⁹ impetebāt. Gratis vero dixit: quia factū eoꝝ nullū illis potuit afferre cōpendiū: sed magis detestabile pullulauit interitū. Nam sicut iusti gratis amāt dñm cū eum ꝓpter se tm̄ diligūt: non ꝓpter aliquod tēporale beneficiū querūt. Ira impij gratis execrantur: quia causam iusti odij reperire non possunt: sicut ⁊ in. 68. psalmo dictū est. Multiplicati sunt super capillos capitis mei qui oderūt me gratis. (Pro eo vt me diligerēt detrahebant michi: ego aūt orabā ⁊ Posuerunt aduersum me mala pro bonis: et odiū pro dilectione mea.) In his duob⁹ versibus: facienda est rerū positarū distincta separatio: vt ea que occulte dicta sunt manifestius innotescāt. Tribus igitur modis peccatū omne cōtrahitur. Primus delictoꝝ gradus est: non reddere bona ꝓ bonis. Secūdus reddere mala ꝓ malis. Tertiū extremū est vitioꝝ: tribuere mala ꝓ bonis. Cōtra: tali numero laudabilia paguntur: impendere bona ꝓ bonis. Secūdo: malū pro malo non reddere. Tertio: pfectissimū virtutis genus est: bonū ꝓ malo tribuere. Et nota: qñ sicut iudei extremā illā vitiosissimā partem facere decreuerūt: vt cum diligere debuissent/ ad odia iniqua ꝓsilirent: ita dñs summū illud bonū perfecta pietate restituit: vt in cruce positus pro illis oraret: qui eum decreuerunt impia voluntate trucidare. (Constitue sup eū peccatorē: ⁊ diabolus stet a dextris eius.) Venit ad secundā partē: in qua primū de Juda malox omniū capace multa dicturus est. Deinde plurali numero miscet ⁊ impios iudeos: q̄ filij ipsius imitatione sceleris extiterūt. Quapropter certissimus futuroꝝ predicit supra Judā traditorē cōstituendū esse diabolū: qui merito peccator dicitur: qñ delictū traditionis ab ipso sumpsit initiū. Et ne forsitan dubitares de quo diceretur adiectū est. Et diabol⁹ stet a dextris eius: scilicet quia nulla meruit confessione saluari: sed desperatione malorū laqueo prefocat⁹ occubuit. Nec potuit dexterā habere liberā: qr̄. tota sinistre partis scelera sapiebat. Sic em̄ vnusquisqꝫ facere significat: qualis est ille qui eius dexterā tenet: vt est illud in malo. Dextera eoꝝ dextera iniquitatis. In bono. Prout debā dñm in cōspectu meo semp: qñ a dextris est mihi. Quapropter his significationib⁹ totius vite nre qualitas indicatur. (Cum iudicatur exeat condēnat⁹: et oratio eius fiat in peccatū.) Hoc dicitur de futuro iudicio: quando peccatores iustissima pronunciatione dānabunt: vt est illud euangelij. Discedite a me maledicti in ignem eternū: qui paratus est diabolo ⁊ angelis eius. Et cōsidera quod dixit Exeat: scilicet de congregatione iustoꝝ: vnde omnis qui egreditur impiorū partib⁹ aggregatur. Oratio vero eius quā inter alios apłos susceperat pagendā: in grauissimū illi peccatū ꝓbatur esse cōuersa: quando ibi cōtinetur. Et dimitte nobis debita nra: sicut ⁊ nos dimittimus debitoribus nostris. Sed qđ ille debentibus dimitteret: qui beneficioꝝ olim tradebat auctorē? Merito ergo in peccatū illi conuersa est sancta oratio: qui detestabili peccauit exemplo. (Fiant dies eiꝰ pauci: ⁊ episcopatū eius accipiat alter.) Sic dicit paucos dies Jude fieri debere: quasi longa etas eius p crudelissimū peccatū iminuta esse videatur: sicut ⁊ alibi dixit. Viri sanguinū ⁊ dolosi non dimidiabunt dies suos. Sed hoc fieri merito videtur: cū tantoꝝ sentoꝝ cōparank. Nā cū alij centis annis viuā: dimidiata illoꝝ etas cōspicitur qui nec quinquaginta vixerūt. Sic et Jude apostolatus pauci dies facti sunt: quādo alij poit ipsum apłi custodita ta dñi voluntate manserūt: vt ne numerus ille sacratissimus apłoꝝ Juda mortuo rumperet. Jam tūc predict⁹ est in eius loco alter fieri: vt duodenarius cal culus custodita integritate cōstaret. Episcopat⁹ autē summ⁹ in ecclesia gradus est. Episcopus dict⁹ supinspectoꝛ: eo qꝫ dñi gregē ipsius gratia suffragāte quasi pastoꝛ cautissimus alta sede custodiat: sicut Ezechiel ꝓpheta dicit. Speculatorē te posui domui israel. Et nota quia in veteri testamēto hic primū hoc nomē positū est. Cuius rei virtutē apostolus euidēter insinuat dicens. Qui episcopatū desiderat bonū opus desiderat ⁊c. Quapropter nomē istud nō tam honoris est: q̄ laboris. Nā q̄ alios speculādos suscipit: se iugi debet excubatione ꝓspicere: vt nō illi ꝓtingat qđ dicit apłus Ne alijs predicās: ipse reprobus efficiar. Illudqꝫ meminisse nos ꝓuenit: in actibus apostoloꝝ euidētissime declaratū: hunc verum de Juda esse conscriptū. Aut

Pā. 143.
Pā. 15.
Matth. 25.
Ibidem. 6.
Pā. 54.
Ezech. 3.
1. Timoth. 3.
1. Corin. 9.

Act.1. em Petrus: Viri fratres opz implere scripturā quaz prędixit spiritus sanctus p os Dauid de Juda: q̄ fact̄ dux eoz̄ qui cōp:hēderūt Jesum. E: paulo post sequit. Scriptū est em in libro psalmoz̄. Fiat habitatio eius deserta: z nō sit qui inhabitet in ea: z epatum eius accipiat alter: vt nulli dubū sit de ipso hoc oīmodis sentiendū. Sic illū psalmū de passione dñi/et euāgelicis verbis/z Petri apli attestatiōe cognoscimus esse ypphetatū. In hoc aūt versu figura est intelligēda Ephereresis: q̄ latine dicit exceptio: qm̄ Judas ab honore epatus: id est apostolatus excipitur. (Fiant filij eius orphani: z uxor eius vidua.) Quāuis alibi nō legak Judam uxorem habuisse/vel filios: tm̄ ex ista ypphetia eum maritū/patrēq; fuisse dak intelligi. Illo em̄ accūbente: affectibus eius sine dubio talia cōtigerūt: vt vidua fieret uxor: relicta: z filij orphani cū patre caruissent. Quod si ad spirituale sensum velis referre: filij possunt intelligi qui eū in illa traditiōe secuti sunt: uxor uolūtas: que nobis tanq̄ cōiunx semp adiūcta est: de qua filios parimus: cū opas nostras quasi quodā vētre generamus. (†Cōmoti amoueant filij eius/z mendicēt: eiciant de habitatiōibus suis.) Ad vtrūq; qđ dictū est poterit ptinere: siue ad carnales filios/siue ad opas nostras. Cōmoti significat violēter expulsi: vt hoc grauiter doleāt qđ patiūtur inuiti. Mendicēt/bonarū rerū indigentiā significat: vt olim̄ pateat nullā eos opem habuisse ratiōis qui talia sunt secuti. Ejiciunt vero de habitatiōibus suis qñ de gregatiōe dominici populi reddunt alieni: vbi nō mēte/sed tm̄ corpore prius habitasse videbant. (Scrutetur fenerator: omne substātiam eius: et diripiāt alieni † oēs labores eius.) Per cōparatiōes factas versus ille declarādus est: vt totius nobis cōfusiōis remoueat obscuritas. Debitor/qñ ad psoluēdū idoneus nō est: fenerator: ei⁹ a iudice pcepta fiducia ingredik domū obnoxij sui: et oia quecūq; habere pōt diripit/et satisfacit sibi p pecunia mutuata: sic et diabolus qñ peccata hominibus multa congregauerit z in eis obstinata volūtate p̄siterint: accipit potestatem vt obnoxij sui substātiam diripiat: et p libito suo de humana sibi laceratiōe satisfaciat. Hoc nūc optatur Jude: vt datus in potestatē diaboli: bonis omnibus exuidet. Alieni quoq; sunt spiritus immūdi: quibus diabolus tanq̄ mācipijs imperat ad nocēdum. Et bene dicti sunt alieni: qui a regno dñi pbāt extranei. Isti labores diripiūt mandata dñi transgredientiū: dū eos bonis omnibus priuauerint pcepta licentia. (Non sit illi adiutor: nec sit qui misereat pupillis eius.) Qm̄ z bonivīri diaboli quidē tentatiōe pulsantur: sed dñm adiutorē habere non desinunt: vt ab imminenti periculo liberētur: malos dicit tali adiutorio deserēdos: vt remaneat iniquitas desperata cui subtrahit saluberrima medicina. Pupilli vero dicti sunt quasi pusilli: q̄ parui tate etatis ad regendū se pbantur infirmi. Unde z pupilla oculoz̄ dicta est: q: ossino in corpore nostro videt exigua. (Fiant nati eius in interitū: in una generatione deleat nomē eius.) Eosdem natos dicit: quos supius pupillos ait. Et qñ solent aliqui peccatoz̄ genus ppagare longinquum: ipam quoq; spem illis posteritatis abscidit: ne quo se bono mentes pessime cōsolent. Siue magis vna generatio illa dicenda est: quādo nascimur in peccatis. Et ideo petit vt ad secūdam: id est regenerationis nō perueniant: qui tm̄ in predestinatione repulsi sunt: vt in prima peccatoz̄ suoz̄ fece dispereant: nec secūde natiuitatis beneficio laqueum mortis euadāt. Sed hec et his similia de illis dicunt qui in dñi iudicatiōe damnādi sunt. (In memoriā redeat iniquitas patrū eius in cōspectu dñi: z peccatū matris eius nō deleatur.) Per tropologiam dicit in memoriā dñi peccata redire maioriū: vt et nouis delictis nefarius Juda: et parēs erroribus toz: queat. Pīscoz̄ em̄ peccatis: sicut sepe diximus ita quis reus est: qñ eoz̄ sceleribus sequacissimus inuenit. In cōspectu dñi: id est in discretione iudicij: qm̄ dum peccata dñs respicit: auctores eoz̄ sine dubitatione pcellit. Inde z ypheta clamat: Auerte faciem tuā a peccatis meis. Peccatū vero matris eius est synagoge nota pteritas: vt et ypphetas occideret: nec ab ipīs demonū sacrificijs abstineret. Sacrilegi enīz Jude traditoris illā partem dicit esse genitricē: non que viros sanctos p̄tulit/sed que innocētium sanguinem fudit. (Fiant contra dñm semper: z dispereat de terra memoria eoz̄.) Hūc plu ralem numerū ponit: q: iudeos mauult contumaces intelligi. Naz sicut in vno sancto multos beatos aduertimus: vt est illud: Tu es petrus: z super hanc petram edificabo ecclesiā meā: sic iterū in vno pessimo multi detestabiles cōtinētur. Petrus em̄ gerit ecclesie typū. Juda vero damnāde babylonie portat imaginem. Unde merito posī eum de psidijs dicit: q: ipm scelerati malis facinoribus subsequūt. Fiūt ergo pec catoz̄es cōtra dñm semper: quādo a regno ejus alienari in gehenne contrarietatem justitia facient: mittendi sunt. Nam cum dñs sit eterna beatitudo: cōtra ipsum fieri bene dicit: qui perenni vltione damnatur. Disperit aūt de terra viuentium: qui in beata patria non vidēt. Nec in cōmemoratiōem veniunt: quando nullam vlterius misericordiā consequunt. Illos em̄ dicimur memorari: quibus sumus aliqua p̄staturi. (Pro eo qđ non est recordatus facere misericordiā.) Dicit iustissime vltionis causam: qm̄ pietatem nō potest inuenire qui eam alijs cōtempsit impēdere: sicut scriptū est: Beati misericordes: qm̄ ipsis miserebitur deus. Sed q̄uis ad singularem numerū reuersus sit adhuc tm̄ intelligere debemus populum iudeoz̄: qui misericordiā non fecit apostolis/vel fidelibus christi: qñ eos post passionē dñi iniqua persecutiōe vexauit: q: istud de Juda nō potest intelligi quādo ante crucifixionē dñi de hac luce transiuit: z affligere non potuit fideles eius: q: tēpus eos nō habuit psequendi. (Et psecut⁹ est hominē † pauperē z mendicū: z cōpūctū corde † mortī tradidit.) Et istud adhuc de iudeop est populo sentiendū: qui z christū/et discipulos eius nefanda p̄sumptione trucidauit. Persequi plerūq; facit holes: aut diuitiarū ambitus/aut supbie odiosa iactantia. Pauperē vero z mēdicū insequi sola seuitia est: cuius nec honor querit/nec abundātia facultatis ambit. More aūt suo a natura hūanitatis assumpte pauperē se dīxit/ z mendicū esse cōmemorat. Mēdicus de nostro: diues de suo: sicut dicit apls: Qui p̄ pter nos pauper factus est cum esset diues: vt illius inopia nos diuites essemus. Compunctū vero de ipo capite dici posse nō arbitror: q: tale non occurrit exēplum: sed magis compunctū ad peccatorē estimo referendū: qui delictoz̄ recordatione compūgitur: vt ad satisfactionē redire mereat. Quod innumeris locis scriptura testat. Necessarie itaq; de membris accipiendum est: q: christus dñs peccata non habuit. Populus enīm iudeoz̄ compūctos corde psecutus est: sicut de beato Stephano/vel Paulo apīs cōstat

Mr. mutātes transferant.

Mr. non hz.

Wat.16.

Wat.5.

Mr. inopē.

Mr. mortīs care.

2.Cor.8.

Centesimusoctauus. Fol. Clxx.

Mr. elongatur. Matth.27 effectum. (Et dilexit maledictionē z veniet ei: et noluit benedictionē et † plongabitur ab eo.) Adhuc de perfido populo dicit: quia dilexit maledictionē: tunc scilicet quando ait. Sanguis eius super nos et super filios nostros. Quod ei prouenisse manifestū est: qui contra dñm impia uolūtate durati sunt. Noluit aūt benedictionē predictus populus: quando a ceco illuminato interrogatus est. Nūquid z vos vultis discipuli eius fieri? At illi quasi maledicto acerrimo prouocati responderūt. Tu sis discipulus eius: nos aūt Moysi discipuli sumus. Quo dicto prolongata est ab eis benedictio: quando illis relictis venit ad gentū fidem: sicut dicit apostolus. Vobis quidē oportebat loqui verbū dei: sed quia repulistis illud: et indignos vos iudicastis eterne vite: ecce conuertimur ad gētes. (Et induit maledictionē sicut vestimentū: et intrauit sicut aqua in interiora eius: et sicut oleum in ossibus eius.) Subtiliter intuendū est: quēadmodum peccati ipsius qualitas quibusdā dictionibus indicetur. Primo induit se predict⁹ popul⁹ maledictione sicut vestimentū: quando instigante diabolo cōsensum prebuit vt dñm Pontio Pilato tradere maluisset. Ibi enim quod āmodo more vestis indut⁹ est: vbi tali voluntate noscitur inuolutus. Secundo intrauit maledictio in interiora eius sicut aqua: quando deliberauit facere qđ et fuerat iniquissima inspiratione suggestū. Aqua enim quādo visceribus vitiosis recipitur semp ingreditur ad nocēdū. Tertio influxit iniquitas sicut oleū in ossibus eius: quando effectum rei inaudita peruersitate compleuit: vt tam non intrioza carnis/sed etiā ipsa ossa penetrasse videretur. Dicēdo enim. Oleum significat delectationē facinoris: quod sic corpus nostrum molliter ingreditur: vt nos quadam iocūditate permulceat. Quod constat malis membris accidere: quando in scelere suo aliqua delectatione gloriantur.

Mr. operik. (Fiat ei sicut vestimentū quo † operietur: z sicut zona qua semper precingitur.) Adhuc in ipīs cōparationibus perseuerat: vt hoc peccatū quo ille inuolui maluit: similitudine vestis alterius indicet. Supra enim dixit Induit: quod pertinet ad tunicam: nunc dicit Operietur: quod videtur pallio cōuenire: vt geminata vestis ingentū significet onera peccatoz̄. Sequitur. Et sicut zona qua semper precingitur. Zona hic: non illa mulierbus accipienda est: sed illud baltheum quo nostros lumbos accingimus: sicut in euangelio de Joanne: de Helia vero in regū volumine legitur.

Matth.3. 4.Reg.1. Et zona pellicea circa lumbos eius. Hoc enim nomē vtraq; significatione notatū est: qua similitudine dicit sic peccatis illigantibus fuisse cōstructū: vt nunq̄ suis onerib⁹ exueretur obstinationis pegrauat⁹ perfidia. O infelix populus: cui⁹ male vestitus est. Iste vestes sunt: que peccatores ardere faciunt non calere: que in flāmam mittunt/non a frigoris necessitate defendunt. (Hoc opus eoz̄ qui detrahunt michi apud dñm: et qui loquuntur mala aduersus animā meam.) Hunc versum cōtra omnes quidē perfidos debemus accipere: sed tamen specialiter duas hereses videtur impetere. Apud deum patrē detrahunt arriani: quando ei filium minorē esse testantur: z impudenter infitiatem dicūt quē creatorē oim cōmuniter cōfitentur. Apollinariste quoq; loquuntur mala aduersus aiam domini: cū dicunt deitatē eius solam carnē hominis sumpsisse non animā: nec tot exemplis perfidia ipsoz̄ superata discedit. Una propter non solū contra istos: sed cōtra omnes hereticos supius dicta bene intelliguntur: qui portionē in regno domini non habebūt. (Et tu dñe dñe fac mecum † misericordiā propter nomē tuū: quia suauis est misericordia tua. Libera me.) Uenit ad tertiam narrationē: in qua precatur a parte qua passus est: vt gloriam resurrectionis acceleret: et inimici eius cōfusionis eius dedecore vestiant. Dum dicit. Et tu dñe: subiungitur superioribus dictis: hoc est si Juda tradidit: si iudeus crucifixit: z tu fac misericordiā: vt contra illa que facta sunt resurrectio gloriosa proueniat. Siue filius ad patrē dicit. Et tu fac: vt virtutē sue cooperationis ostendat. Omnia enim que fecit pater operat z filius: sicut ipse dicit. Omnia que pater facit: hec et filius similiter facit: z sicut habet pater vitam in semetipso: sic dedit z filio habere vitam in semetipso: vt omes honorificent filium sicut honorificant patrē. Dñe dñe: dum repetit/affectū suauissime precationis ostēdit. Que figura dicitur Epizeusis: quoniā in vno versu sermonē sine aliqua interpositione geminauit. Propter nomen tuū: vt eius cultura toto orbe dilatetur. Ubi magna clemētia diuinitatis asserit: quia nullis humanis meritis potuit contingere: vt natura mortalis tam ingentibus eleuata pberetur esse miraculis. Misericordia vero dicit: quia carnē est dignatus assumere: per quā humano generi aucto: pissimus subueniret. Sequitur. Libera me: a passione seuissima vtiq; iudeoz̄. (†Quoniā egenus et pauper ego sum: z cor meū conturbatū est † in me.) Egenū se dicit z pauperē humilitate carnis: sicut superius constat expositū. Audiant pauperes: audiant egentes: z gloriosum sibi cognoscāt esse quod dicitur Christus. Cor denīq; eius potuit cōturbari: cuius caro p nobis cognoscebatur extingui: sicut ipse vicina passione professus est. Tristis est anima mea vsq; ad morte. Que omnia salutari dispositione narrantur: vt propter hereticos z perfecta natura hominis in Christo dño valeat ostendi: z nos quēadmodum supplicemus possimus edoceri. (Sicut umbra cum declinat ablatus sum: excussus sum sicut locusta.) Hic facilitatem persecutionis ostendit: quia tanta celeritate de medio discipulorū raptus est a turba iudeorū: quanta solet velocitate umbra noctis solis lumine veniente discedere. Excussus est aūt sicut locusta: dum persecutionib⁹ crebris loca videbatur mutare diuersa: scilz quando de Nazareth venit ad Capharnaum: de Capharnaū in Bethsaida: de Bethsaida in Hierusalē: que loca prospiciendo magis peccatoribus circuibat ne scelus suū populus persecutor impleret. Locusta enim manus apprehendentis euitans quibusdā saltibus euolat. Cui se et propter paruitatē comparat: et propter celeritatē discessionis associat: quod humilitati esse non potest iudeoz̄: qui se etiā vermibus comparault dicendo. Ego aūt sum vermis et non homo. (Genua mea infirmata sunt † pre ieiunio: et caro mea immutata est propter oleū.) Dum euangelio teste doceatur. 40. diebus: z 40. noctibus Christū dñm ieiunasse: genua tamē eius infirmata esse nō legimus: sed tm̄ esurisse declaratur. Unde si hāc esuriem ad genua referas: id est corporis stabilitatē: quib⁹ semp insistimus: potest cōgruenter aptari minusue. Si hoc scrupulū mouet: melius genua ad ipsius mēbra referātur: que reuera infirmata sunt: quando a posuli eius passione dispersi sunt. Quid enim plus esse potuit infirmius: cū vt Petrus negaret: z reliqua fidelīū turba lātaret? Sequitur. Et caro mea immutata est propter oleum. Oleū hic significat gratiā diuinā: sicut in.44.

Mr. non hz.

Joan.5.

S Cliæ.

Act.13.

Matth.26.

Mr. Quia Mr. intra D Oīs.

Ps.21. Mr. a Matth.4.

Ps.44. psalmo de ipso iam dictū est. Propterea unxit te deus deus tuus oleo letitie pre consortibus tuis. Ipsa est enim gratia: que carnis infirmitatē in immortalitatis gloriā cōmutauit. Quod etiā membris Christi haud improbe videt aptari. (Et ego factus sum opprobriū illis: viderunt me z mouerūt capita sua.) Illa tangit que plebs erat iudeorū sub detractione dictura: sicut Matth.12. ait in euangelio. In Beelzebub principe demoniorū eijcit demonia. Et alio loco. Nonne hic est filius Joseph fabri? Et iterū dicunt. Hab qui destruit templū Luc.4. Matth.27. dei: z in triduum reedificat illud: z cetera que insanis quidem mētibus videbantur opprobria: sed ipsa fuerant que nobis probata sunt cōferre medicinā. Mouerūt autē capita: ad pfuetudinē pertinet nimis irascentium. Nam quotiens furore succendimur: turbulenta cōmotione capitis cōminamur. (Adiuua me dñe deus meus: saluū me fac propter misericordiā tuā.) Adiuuari se suscepta deprecatur infirmitas. Ipse enim misericordiā petit: q̄ et auxiliū tribuit. Rogat vt homo: prestat vt deus: quod nullū potest confundere q̄ duas naturas in dño Christo salutarter confitetur. Innumerabilia enim talia reperiunt: que nequeunt alia ratione cōstare. (Ut sciant quia manus tua hec: z tu dñe fecisti eam.) Ne sibi iudaicus populus arrogaret potestate propria persecutū dñm saluatorē: per id quod passus est dicit ad patrē: sciant homines hanc dispensationē a te dñe fuisse preparatam: ne applicent stultis viribus suis: quod tu ad salutē mundi fieri magna pietate decreuisti. Ut sciāt: dicit persecutores: q̄ vtiq; nesciebāt. Ipso enim resurgēte euidentissime cognouerunt: quia nisi dñs permisisset fieri: nequaq; potuisset impleri. Sequitur. Quia manus tua hec: id est potestas: et subaudiendū/operata est. (Maledicent illi z tu benedices: qui insurgunt in me confundentur: seruus autem tuus letabitur.) Per figuram Synchisin que in huius psalmi principio posita est. Maledicent illi: significat eos de quibus Mattheus euangelista dicit. Matth.27. Transeuntes autē blasphemabāt eum: mouentes capita sua. Pater filiū benedicit: cū dicit. Et clarificaui Joan.12. et iterū clarificabo. Sed vide qui maledicent: qui pleni sunt falsitate: qui crudeliter seuiebāt: qui malū pro bono reddere festinabant. Benedicit autē pater fons et origo veritatis: totius auctor bonitatis z virtutum omniū plenitudo. Admirandū in vtraq; parte preconium: vt z perfidus populus maledicere: et Christū dñm gloria paterna laudaret. Addidit. Qui insurgūt in me confundentur. Judei sunt: qui insurrexerūt aduersus dñm saluatorē: vt nec eum traderent: qui ad eos venerat pro sua pietate saluādos. Isti cōfusi sunt quando resurrectionis eius miracula cognouerunt. Sequitur. Seruus aūt tuus letabitur. Agnoscamus que natura loquitur: que se dicit z seruū. Nūquid deꝰ potest esse cuiq; seruus? Sed in hoc seruus est: sicut dicit apostolꝰ: quia semetipsum exinaniuit: formā serui Phil.2. Esa.42. accipiens. Sic z Esaias prophēta de Christo dicit. Ecce seruus meus suscipiā eum: electus meus cōplacuit sibi in illo anima mea ꝛc. Desinant ergo heretici minorem filiū in deitate sentire: quādo sic expressam audiunt humilitatē carnis: vt z nomen ei sit positum Alt.pudore seruitutis. (Induantur qui detrahūt michi † reverentia: et operiantur sicut diploide confusione sua.) Hoc quomā populi interest creditur: oratio potius q̄s maledictio datur. Nā qui reuerētia induitur: tā pene conversionis munere gratulatur: vt illū timeat deū quem prius hominē credebat esse temnendū. Diploys: duplicem genus est pallij. Petit ergo vt vtriusq; legis intelligentia vestiantur: qui nunc vtraq; pfidia faciente nudati sunt. Cōfusio enim iudeorū est legē nō intelligere: que toti⁹ saluatorē dñm p̄cinuit aduenire. Siue illud genus vult exprimere: qd̄ solet in puerbijs dici: id est pfusionis duplici pallio vestiantur: dū ante deū et homines erubescant. (Confitebor dño nimis in ore meo: et in medio multorū laudabo eū.) Hoc dicitur a parte mēbrorū: qm̄ post resurrectionis manifestationē toto orbe diffusam ipse deprecat: z ore ecclesie catholice cōfessio patri cōpetens exhibetur. In medio multorū: vniuersalē designat ecclesiam: que laudes dñi circūiectis adhuc pfidis nō desinit pfiteri. Quādiu em̄ mūdus agitur: ecclesia Christi maledicorū turba precingitur. († Qui astitit a dextris pauperis: vt saluā faceret a psequentib⁹ animā meā.) Causam dicit quare patri in mēbris suis debeat cōferri: scilicet qm̄ cōfusis persecutorib⁹ ipse saluatus est. Superius dixit: a dextris Jude astare diabolum: qm̄ erat delictorū fece pollut⁹: sibi autē dicit astitisse a dextris patrē: qui pctā nō habuit. Sic z fidelib⁹ assistit: cū delicta remiserit. Sequit. Ut saluā faceret a psequentibus animā meā. Utiq; salua facta est a psequentib⁹ anima eius: quādo psecutorū nequitie nulla prauitate cōsensit. Hoc z ad mēbra eius cōpetenter optatur: qui nesciunt psecutoribus cedere: cuius diuersis cruciatib⁹ affligant. Non enim salua fit aia quando a tēporali morte subducit: sed quādo ab huius seculi carcere psperrima dissolutione liberat: sicut dicit apls. Cōpellor autē ex duob⁹ Phil.1. desiderio habens dissolui z esse cū Christo: multoma gis melius: permanere aūt in carne necessariū ꝓpter vos. Et alibi. Quis me liberabit de corpore mortis Rom.7. huius? Gratia dei p Jesum Christū. Conclusio.

Quintus iste psalmus est eorū qui predictis regulis latius de dñi passiōe locuti sunt: id est vicesimus primus: tricesimus quartus: quinquagesimus quartus: sexagesimus octauus: z p̄sens centesimus octauus. Primo inchoauerūt oēs ex psona dñi Christi. Secūdo ab oratione ꝓbantur fecisse sermonē. Tertio passionis dñice gesta dixerūt. Quarto verbis euāgelij assona veritate ꝓsentiūt. Quinto in spe fidelium magna exultatione finiti sunt: vt mystico huic numero q̄ quinq; virginib⁹ datus est: quinq; libris ascriptus est: dignitas se p̄sentis psalmi sociata ꝓfugeret. Sed ꝗ̄tus z illa sint salutis nostre magna miracula: nichil tamē euidētius: nichil accepti⁹ est: q̄ incarnari dñi adorandā suscipere passionē. Omnia ꝓgnūt: oia sibi lucida partilitate respondēt. Virgo peperit: messias venit: agnus imaculatus occisus est: redēptor surrexit a mortuis: orbis audita credidit: z adhuc iudeus simulat se nescisse/ q̄s totus mundus agnouit. Presta dñe obstinatis cōuersionē: lumen obscuris: incredulis fidē: vt p quibus in cruce positus orasti: periclitantib⁹ subuenire digneris. Nam quib⁹ iusta suadere nō possumus: recte pro illis tibi dñe supplicamus.

Explicit expositio in psalmum. 108.

Psalmus Dauid. Lix.

Dixit dominus dño meo: sede a dextris meis. Donec ponā inimicos tuos: scabellū pedū tuorū. Virgam virtutis tue emittet dñs ex syon: dñare in medio inimicorū tuorū. Tecū

principium in die virtutis tue: in splendoribus sanctorū: ex vtero ante luciferū genui te. Juravit dñs z non penitebit eū: tu es sacerdos in eternū sm ordinē melchisedech. Dñs a dextris tuis: confregit in die ire sue reges. Judicabit in nationibus implebit ruinas: cōquassabit capita in terra multorū. De torrente in via bibit: propterea exaltabit caput.

Verba quidē ista notissima sunt: q̄ velut p scripto regali p̄notata fortibus affigūtur. Sed iste titulus non dicit lege z recede: sed lege et accede. Qua propter magnalia dñi veneranter intremus: q̄ omnino psalmus hic z de sacra incarnatione dñi: z de omnipotēti ei⁹ deitate plenissime/ breviterq; dicturus est: vt in quibuscūq; locis simili altitudine/ vel decore initio illius euangelij eructuatus esse videat: Joan.1. vbi ait: In principio erat verbū: z verbum erat apud deū: z deus erat verbū. (Qua propter (vt ita dixerim) est quidā sol fidei nostre/ speculum celestis arcani/ arcariū sanctarū scripturarū: vbi totū summatim dicit quod vtriusq; testamenti predicatione narrat. Qua propter amādo tenēdus est cuius dulcedo crescit ad meritū: quod z compendiosa breuitate colligit. Hūc divisionem ipsius: qm̄ est personarū varietate distinctus audiamus intrepidi. Divisio.

Sanctissimus ꝓpheta in secretū altissime cōtemplationis euectus. In primo versu inestimabilia verba refert: que omnipotens pater omnipotenti z coeterno sibi filio dixerit/ naturā simul deitatis z humanitatis ostendēs. Nam cum ꝓmunciat Dixit dñs dño meo: naturā eius deitatis ostēdit. Cum subiungit Sede a dextris meis donec ponā inimicos tuos scabellum pedū tuorū: z virgam virtutis tue emittet dñs ex syon: z dominaberis in medio inimicorū tuorū: humanitatis eius substātia declarat: que potuit qd̄ non habebat accipere. In secūda vero diuisiōe inchoat pater naturā eius diuinitatis p modulo nostre capacitatis aliquaten⁹ indicare. Dicit em̄ Tecū principium in die virtutis tue: in splēdoribus sanctorū ex vtero ante luciferū genui te. Tertio loco ꝓpheta reloquit vsq; ad finē: formā iterū eius humanitatis ostendēs: cū dicit: Juravit dño z non penitebit eū ꝛc. vt in his capitibus: verbum caro factū: qd̄ est dñs Christus: tripliciter illuminatione potuisset agnosci. Expositio.

Dixit dño dño meo: sede a dextris meis. Donec ponā inimicos tuos: scabellū pedū tuorū. (Congruū videt primū figuram ponere: per quā initia huius psalmi intrinsecus possimus intēdere. Ideo figura est Scbe. que latine dicit species: per quā res inuisibiles cerne de sensibus offerūt. Ait em̄: Dixit dñs dño meo: sede a dextris meis. Una deitas/ vna potestas/ vna eternitas. Pater dicit ad filiū qd̄ nec ille oculis ptulit/ nec ille auribus intētus audiuit. Vult em̄ pater/ et nouit filius: vult filius/ z nouit pater. Sed nec ipsa voluntas nobis cōprehensibilis est: nec ipsa notio humanis sensibus potest apparere. Merito ergo ad nostrā cōsuetudinē descēsum est: quatenus imbecilla instrueretur humanitas: qm̄ vsq; ad illā secretā integritatē hominū non poterat cogitatio peruenire. Dño dño: bis no minibus equalitas substātie/ z virtutis potētia declarat. Geminatio siquidē ista vnius nominis z psonas cōpetenter expressit: z vnam naturā deitatis euidēter ostēdit. Nec moueat qd̄ nōnunq; Jesus Christus ipse dicit et filius: ipse z Dñs Dauid. Nam si causas discutias: vtraq; verissima sunt. Filius sm carnis originē: sicut in initio Matthei scriptus est. Liber generatiōis Jesu Christi filij Dauid. Et alibi clamatur a Wat.1. Lecis: Fili Dauid miserere nobis. Hic aūt dñs dicitur Dauid sm deitatem qua creator est ipius. Quod Jbidem. 20. etiā in hac nostra cōuersatione hodieq; cōtingit: vt filius episcopus sacrus patris sui pater vocet: non nascendi ordine/ sed honore. Illud em̄ quod natū est ex semine Dauid sic honorat⁹/ sic magnificatū est: vt esset idem z dñs Dauid z filius. Sequit: Sede a dextris meis. Victor filio z per sanctā incarnationē totius mūdi triumphator/ post resurrectionis gloriam honorabilis cōsessus offertur: vt per hunc finum suscepte humanitatis gloria declarēt. Nam verbū hoc illud designat vt caput nostrū ad patris cognosceretur dexterā collocatū: in qua parte ponendi sunt q̄ a perfidia diuinitatis munere se gregāt. Propter illud Pa Joan.17. ter volo: vt vbi sum ego/ ibi sint z hi mecū. Nam si naturaz deitatis excogites: quē locū potest habere partis sinistre/ vel dextre qui omnia vbiq; plenissima matestate cōplectitur? Nam quod dicit filio dexterā data: non vt maiorē quisq; credere debuisset: sed ne ariani minorē (sicut predicant) cōcepto scelere mentirent. Adiecit Donec ponā inimicos tuos scabellū pedū tuorū. Scabellum dictū est ab eo quod scandat: id Ety. est ascendat. Et cōsidera qd̄ hic donec finitū ꝓ infinito sit positū: quasi vero ad dexteraz patris non est ille sessurus: postq; inimici ipius vt scabellū pedibus eius fuerint inclinati. Usus em̄ scripture diuine est: verbū istud z ꝓ bremporē dicere/ z ꝓ eternitate deprome re. Tempora liter: vt est illud Jsaie: Claude ostiū tuū Jsa.26. pusillū: donec trāseat ira dñi. Donec aūt z alibi (sicut hic) significat tēpus eternū. Nā sic in. 122. psalmo dicturus est. Ita oculi nostri ad dñm deū nostrū: donec misereat nobis. Et in euangelio similiter dictū est de Mat.1. Joseph. Nō cognouit eam donec peperit filiuz suum primogenitū: quasi vero post partuz eam cognouerit quevirgo pmansit. Hoc etiam suo loco reperita cura tractauimus: qd̄ idioma: id est, ꝓprium scripture diuine possum⁹ nūcupare. Pedes aūt dñi stabilitas eterna significat: vbi ille tanq; vestigijs positis omnipotētie sue virtute cōsistit. Hic pedibus cōstat esse subdē dos: qui quotidie vitioꝝ cōtrarietate derelicta reuertunt ad dñm: z tanq; scabellū pedibus: ita eius precationibus inclinant. O beatū scamnū qd̄ pedib⁹ sanctis apponit: supra oia regna euehit: cui subiectio tāta prestat. Nā cū sedenti ad dexterā scabellū subdit/ sine dubio de illis inimicis dicit: qui cōuersi ad dexterā collocant. (Virgā virtutis tue emittet dñs ex sion: † dominaberis in medio inimicorū tuorū.) Et hūc ver Alt.dominare. sum ꝓpheta loquit ex psona sua: laudē in eo offerens dño christo. Virga virtutis est sceptrū regie potestatis: qua sustentant fideles/ affligūtur increduli/ terrētur ingrati. Et vt ostenderet filiū cuiuslibet rei indigētia nō habere. Tue dixit: q̄ potestas illa deitatis sue ꝓpria atq; eterna est. Sed vt hoc manifestius possis aduertere: addidit hāc virgā emittet dñs ex sion: qui est vtiq; omnipotēs pater. Dñs aūt ex sion dicit: z filius: sicut Jsaias dicit: Quia de sion exibit lex: z ver- Jsa.2. bū dñi de hierusalē. Audiat hereticus patrē loqui de potestate et maiestate filij: quo tā dicēte possit imbui

Universidad de Sevilla Biblioteca

ñ̄ recipi credat auctori. Addidit Et dñaberis in medio inimicoꝝ tuoꝝ. Exposuit emissa virtutis virga quid faceret: scilicet vt dñeris in medio inimicoꝝ tuoꝝ. Considera clementissimū verbū: vt hic christū supra inimicos dñari dixerit nō vindicare: q; tūc illis dominat/qñ ad ipsum delinquentiū turba cōuertit. Aliter em dominat fidelib⁹: aliter regnat ingratis. Istos beneficijs ꝛ correctiōe educat: illos vindicte districtiōe pcellit. In medio aūt dixit in anima: in precordijs vbi dñs requiescit emundatis fordibus vtiq; peccatorū. Sūe christū dominari dicit in ecclesia: que est inter hereticoꝝ ac superstitionū rabiē in isto seculo cōstituta. Hacten⁹ de natura deitatis ꝛ humanitatis eius ppheta locut⁹ est: nūc secūde partis discutiamus initiū. [Tecū principiū in die virtutis tue: in splendoribus sanctoꝝ. Jclemt ad secundū caput: vbi p hos duos versus verba patris accipieda sunt: vt fas fuit de generatiōe filij sctā locuturus. Nā vt coeternitatē eius euidēter ostēderet: dicit oipotens pater de oipotente filio suo Tecū principiū in die virtutis tue. Nā ꝛ ipse pater ꝓncipiū est: vt est illud Jn ꝓncipio erat verbū. Ibi em patrē designat esse ꝓncipiū vbi erat ꝟbū. Filius quoq; in euāgelio principiū declarat: dū ait Ego sum principiū: ꝓpter quod ꝛ loquor vobis. Verū non duo principia: sed sicut vnus de⁹ nata ꝛ vnū cōstat esse principiū. Hoc etiā ꝛ de spū sancto cōstat sine dubio sentiendū. Nā cū de ꝓncipio loqueret: subiūxit Et spiritus dei ferebatur super aquas. Sed hic sancti quēadmodū sit ꝓncipiū: in ꝓncipio nequeūt intueri. Nā cū filū viderit Philippus: dixit Ostēde nobis patrē. Quibus ait integritas: Qui me videt/videt ꝛ patrē. Tūc em qñ per gratiā dñi plenissimo ceperint splendore radiari: videt principiū christū in principio esse patre cuz sancto spū. Quapropter pfidia desinat arriana cōsurgere. Jdeo em ꝓncipiū pater ꝛ filius dicit: vt eoꝝ coeternitas declaret. Nā si esset rēpus qñ nō erat filius: sol⁹ pater dici potuit esse ꝓncipiū. Sequit Jn die virtutis tue: in splēdoribus sanctoꝝ. Respice singula verba quāvim habeāt/quem honorē. Jn die significat eternitatē: vbi vn⁹ est dies: vbi tā a beatis claritas et virtus diuina cōspicit: de quo scriptum est Beati mūdo corde: qñ ipi deū videbūt. Et de impijs legit: Tollat impius ne videat gloriā dei. Oñes em videbūt filū hominis iudicare vivos ꝛ mortuos: sed deitatē ipsius soli beatissimi cōtuent. Ubi sunt illi qui etiā nūc duas naturas in christo dño minime cōfitentur? Peccator videt humanitatē: beatus conspicit simul ꝛ deitatē. Q; si vna esset (vt confingunt natura) nō poterāt pctōres carnē quā cōpunxerūt in resurrectiōe solā respicere: ꝛ deitatē ipius pariter nō videre. Splendores aūt sanctoꝝ sunt: qñ in resurrectiōe lucebunt sicut angeli dei: ꝛ ita purificati atq; perspicui erūt, vt illā maiestatē queāt coēdis oculis intueri. Jlud em lumē nisi in meli⁹ immutati videre nō possunt sicut dicit apl's. Oēs resurgemus: sed nō oēs immutabimur. [Exvtero ante luciferū genui te.] Postq; dixit in splēdoribus⁹ sanctoꝝ filiū esse genitū: nūc de eius sancta generatiōe dicturꝰ est: q; licet sit inenarrabilis aliqua tñ cōmemoratione pstringit. Narratio ineffabilis: intellect⁹ incōprehēsibilis: cogitatio supra creaturarū oim vires: que angeloꝝ quoq; superat sensus: ꝛ tñ nobis se put capere potuissemus indulgēs. Deus em eternus atq; incōmutabilis in sua natura permanēs/dignatus est assumere humanitatē nostrā: vt veterem holem innouaret: vt de mortali faceret immortalem: de peccatore iustū: de alienato sui regni iuberet esse participē: ne imaginē suā in cōfitētibus paterek perire pius: quā annichilare voluit crudelis inimicus. Nūc ad versus isti⁹ exponēda verba veniamus. Dicit em pater ad filiū: Ex vtero genui te: id est ex arcano substātie mee: ex ipsa sc̄a deitate totum ex toto/ oñipotentē de omnipotēte/ lumē ex lumine/ summū ex summo: qđ nulla unuestigatio/ nullus sensus possit attingere. Nā quēadmodū valeat cōprehēdi: de qua scriptū est Generationē ei⁹ quis enarrabit? Vitra dixitas/ꝛ sufficiēs ꝓ nostra infirmitate mensura: q; nec plus possumus capere: ꝛ hoc abūde sufficit vtiq; credidisse. Ante luciferū cū dicit: immensitatē eternitatis ostendit. Lucifer em ꝓ oib⁹ stellis ponit quasi a parte totū: q; diē significat esse venturū. Et vt ostenderet incōprehensibile nescio qđ: dicit ex⁹ esse gentū anteq; illud existeret qđ solet venturum diem seculo nūciare. Non em potest ꝓncipiū eius cōprehendi a quo cūcta creata sunt. Nūc ad tertie partis veniamus initiū: in qua iterū ꝓpheta reloquit [Jurauit dñs ꝛ nō penitebit eū: tu es sacerdos in eternū sm ordinem melchisedech.] Hic iterū ꝓpheta (sicut dictū est) ꝓmissionem memorauit patris. Jurauit em filio: sed iaz christo q; ex Maria virgine nat⁹. Nā soli ꝟbo qđ potuit ꝓmittere: qui oia cu ipso semp nosc̄ntur possidere? Jurare est ei aliq; firmū sub attestatiōe ꝓmittere. Et cui melius cōuenire poterit: nisi illi qui sermonis sui effectū diuina potestate cōplenit? Sicut apl's dicit in epistola q; scribit ad hebreos. Ut ostenderet deus pollicitatio nē heredibus immobilitatē ꝓsilij sui interposuit iusiurandū: vt ꝓ duas res immobiles q̄bus impossibile est mētiri/deū fortissimū solaciū habeamus: q; confugimus ad tenēdā ꝓpositā spez: quā sicut anchorā habemus aie tutā ac firmā. Hinc est (sicut iā dictū est) q; hoies iurare merito ꝓhibent: dū qđ efficere nequeūt/temerarie sub dei attestatiōe ꝓmittūt. Jurat aūt ꝓ se de⁹: sicut Abrae ꝓmisit. Unio ego dicit dñs: qñ audisti vocē meā/ꝛ non pepercisti filio tuo vnico ꝓpter me: nisi benedicēs benedicā te ꝛc. Nec penitebit eū vtiq; qñ de rāta ac tali dispēsatione cūcta gaudia sunt. Legis etiā Penitet me feciss̄e hominē: qñ ante diluuij aduē tū corda mortaliū demerserant in gurgitē peccatoꝝ. Hoc aūt dicit ꝓ humanitatis cōsuetudine: cui aliter res cū videbat ꝛperare succedit. Sequit. Tu es sacerdos in eternū sm ordinem melchisedech. Hoc etiam ꝓpheta ꝓmisisse filio cōmemorat patrē. Cui em potest veraciter et euidenter aptari: nisi dño saluatori q; corpus et sanguinē suū in panis ac vini eroganōe salutariter cōsecrauit? Sicut ipse in euāgelio dicit: Nisi māducaueritis carnē filij hois/ꝛ biberitis eius sanguinē: non habebitis vitā eternā. Sed in ista carne ac sanguine nil cruētū: nil corruptibile mens humana cōcipiat: ne sicut dicit apl's: Qui em corpus dñi indigne māducat: iudiciū sibi māducat: sed viuificatricē substantiā atq; salutarē, ꝛ ipsius verbi ꝓpriam factā: per quā peccatoꝝ remissio/et eterne vite dona prestant. Qué ordinē per mysticā similitudinē Melchisedech iustissimus rex instituit: qui dño panis ꝛ vini fructū obtulit. Cōstat em pecudū victimas perisse: que fuerūt ordinis Aaron: et Melchisedech manere potius instituū: qui toto orbe in sacramentoꝝ erogatione celebratur: quod adhuc iudei nō intelligūt obstinatiꝰ eoꝝ ꝛ sacerdos/ ꝛ sacrificia de medio ꝓbent ablata. Sacerdos aūt ꝓcipue dicit christus: q; semel se ꝓ nobis obtulit immolandū: de quo dicit apl's. Talis em

Joan.1. Joan.8. Gen.1. Joan.14. Mat.5. 1.Cor.15. Isa.53. Gen.22. Gen.6. Joan.6. 1.Cor.11. Hebr.6. Hebr.7.

decebat vt nobis esset pōtifex sanct⁹/innocēs/ impollutus/segregatus a peccatoribus/ꝛ excelsior celis factus. Qué sensum mirabiliter ꝛ euidenter exequitur. Jn eternū vero cū dicit: ipse significat dñs christus: q; manet in gloria sempiterna. (Dñs a dextris tuis confregit in die ire sue reges.) Q̄ pater dicit fecisse: hoc ꝛ filiū: hoc ꝛ spiritū sanctū sine dubio ꝓstat operatū. Illud aūt mouere pōt: cū in psalmi hui⁹ initio pater dixerit filio Sede a dextris meis: nūc iterum ꝓpheta dicit A dextris filij patris operatā fuisse virtutē. Q̄ ideo dictū est: vt cū hec vicissitudo equalis ponit: ma tus hic aut minus aliquid nullo modo sentiat. Reges cōfregit: illos significat de quibus secūdus psalmus ait: Astiterūt reges terre/et principes cōuenerunt in vnū aduersus dñm/ꝛ aduersus christū ei⁹. Hos cōfregit: qñ superbiā eoꝝ omnipotētie sue virtute ꝓstrauit q; nisi fuissent cōfracti/in malicie sue vtiq; noxio rigore cōsiterant. (Judicabit in natiōibus impleuit ruinas: ꝙquassabit capita † mlta in terra copiosa.) Prophetates intuere verboꝝ. Reges cōfringēdos in superiore versu dixit ꝓpter supbiā tyrānica: nūc pplos iudicari ꝓhibet ꝓpter pctā cōia: vtriq; tñ a suis intētiōibus feliciter cadūt: dū a priore malignitate bono ꝓposito cōuersiōis abscedūt. Et cōsidera quo modo hic dicit iudicare vt impleat ruinas. Jmplet em ruinas: qñ de cordibus humanis facit peccata corruere: delictaq; noxia emendatione saluberrima dissperire. Quod per illud exemplū potest intelligi: vbi ait: Destrues eos: ꝛ nō edificabis eos. Q̄ vtiq; non diceret: nisi destruerent aliqui ꝓsperius innouādi. Sequitur. Conquassauit capita multa in terra copiosa. Capita illoꝝ vtiq; q̄ caput nō habent christū. Nam q̄ diabolum diuersis sequunt erroribus cū fuerint correcti: capite suo sine dubitatiōe quassant. Caput vero dicitur sublime atq; honorabile culmen corporis nostri appellatū a capiendo: q; sensus nr̄os capiat vniuersos: id est visum/auditū/gustū/olfactū/tactū: q; vtiq; alia mēbra nr̄a excepto tactu nō capiūt. Et ideo caput nostrū recte possumus dicere quē decernim⁹ sequi. Terrā vero copiosaz dicit: q; peccatores abundāter ennitrit: quasi messem/germeq; vitioꝝ. (De torrente in via bibit: ꝓpterea exaltauit caput.) Torrēs fuit turbulēta ꝓsecutio iudeoꝝ: de qua dñs christus bibit in via: id est in vita: dū corpore ptulit. Sed dñs in via dicitur illata vis ostendit: ꝛ velocissimus transitus indicat: q; quā itinerantes vehi solent ad aliā mansionē. Jpse est aūt qui audiuit Sede a dextris meis. Jpse cui dicitur Tu es sacerdos in eternū sm ordinē Melchisedech. Jpse qui cōquassat capita peccatoꝝ: cui ꝓpter gloriose meritū passionis datū est nomen quod est super omne nomen: vt in nomine eius omne genu flectatur celestium/terrestriū/et infernoꝝ. Audis passum pagane vel iudee: lege ꝛ ipsum esse futurum iudicem: vt cōtremiscas omnipotentē deum/qui hominē iudicas negligendum. Conclusio.

Septimus quidez psalmus est: quē de duabus naturis dñi nostri Jesu christi predicari esse memorauimus. Sed qñ dicit apostolus ad Timotheū scribens: Predica verbū: insta opportune importune: argue/exhortare/increpa cū omni patiētia ꝛ doctrina: velim vobiscum qui vnam naturam in christo dño factam putatis adhuc miscere colloquia. Hobiscum certe creditis q; in vtero Marie semp virginis verbū caro factū est: ꝛ habitauit in nobis: eū q; in assumpta humanitate passum ꝛ sepultū: qui tertia die resurrexit a mortuis: visum deinde corporaliter apostolis ac credentibus sibi: ascendisse quoq; in celos cū carne qua resurrexit a mortuis/hacten⁹ omnino predicādi. Sed quid in posterum terrena sapitis: quiq; ad celestia peruenistis? Ubi est ergo illa natura cum qua dñs ascendit in celos? Morte tam perire non potuit (testante apostolo.) Hoc scientes q; christus surgens a mortuis iam non moritur: mors ei vltra non dominabit. Quod em mortuus est peccato/mortuus est semel: quod aūt viuit/viuit deo. Quare dicere t viuit deo/et non viuit deus: si vna facta est natura que viuit? Sz est aliud videlicet quod viuit deo: vtiq; quod mortuum est semel peccato. Audis deinde Sedet ad dexteram patris: ꝛ dubitas eū retinere qđ humanitati eius potest solūmodo cōuenire. Permittite quesumus spem salutis nostre Christū dñm semp dicū recte potest tali nomine nūcupari: cū in duabus naturis adunatis atq; pfectis in gloria patris pmanet in secula seculoꝝ. Nā si dicta vestra diligenti examinatiōe pensetis: quoties Jesum christū vnius esse nature dicitis/totiens eū filium sancte virginis abnegatis: et videte vnde iam vobis salus veniat: si a vobis dñm saluatorē peruersitas cōfessionis abscidat.

Explicit expositio in psalmū.109.

Alleluia. ex.

Confitebor tibi dñe i toto corde meo: in cōsilio iustorum et cōgregatione. Magna opera dñi: exquisita in omnes voluntates ei⁹. Confessio ꝛ magnificētia opus eius: et iustitia eius manet in seculū seculi. Memoriū fecit mirabiliū suoꝝ misericors ꝛ miserator dñs: escam dedit timētibus se. Memor erit in seculum testamenti sui: virtutem operum suoꝝ annūciabit populo suo. Ut det illis hereditatem gentium: opera manuum eius veritas et iudicium. Fidelia omnia mādata eius cōfirmata in seculum seculi: facta in veritate ꝛ equitate. Redēptionē misit dñs populo suo: mādauit in eternū testamentū suū. Sanctū ꝛ terribile nomē eius: initiū sapiētie timor dñi. Intellectus bonus oibus faciētibus eū: laudatio eius manet in seculū seculi.

Quamuis hoc nomē laudis generale esse videat: tamen ibi maxime apponit/ vbi magna exultatione gaudet. Laudat em dñm populus sum: qui a mūdi clade liberatus/ vitioꝝ nescit sustinere seruitū. Que laus future figuraz noscitur portare letitie: vbi dñs a fidelibus suis absq; intermissiōe cōspicit: et sine fine laudatur: sicut in alio psalmo legit: Beati qui habitāt in domo tua: in secula seculoꝝ laudabunt te. Est etiam psalmus iste apud hebreos alphabeti ordine decoratus: qui per capita comatū/siue diuisionuz primus cunctis litteris annotatur: illos nobis iustos indicās qui (diuina gratia tribuente) perfectis virtutibus eluceſcunt. Nam sicut superiores psalmi alphabetodes quasdam litteras minus habētes/ illos designāt qui non a deo vniuersis meritis repleti sunt/sed tamen in sancto concilio habitare noscuntur: ita ꝛ isti cōpletis

Psa.2. Act.in terra multoꝝ. Psa.27. Ethy. Psa.63. 2.Tim.4. Joan.1.

litteris omnibus excellentiū merita videtur indicare iustorū: Est ꝛ alia causa (vt pater Hilarius dicit) positi huius alphabeti. Scimus parvulos ꝛ rudes per litteras eruditi: vt sapientie precepta cōquirant. Sic huiusmodi psalmi pueris ꝛ incipientibus dantur: vt primordia eorū quasi quibusdam docentibus instruant. Nam cūius quotidiē et sine litteris scripturas diuinas didicisse legerimus: facilius tamen res est dei gratia fragilitati nostre per litteras prudentiam discere: cū illud miraculū sustinere. Commonemur ergo per hoc sacramentū: quatenus promptissime ad eruditionis studia festinemus: quādo vt elementa meditari ac discere debeamus: ordo ipse ponit litterarū. Dunsio.

Populus beatorum diuersis mundi partibus aggregat⁹: Primo ingressu psalmi cōfiteri se dicit dño in cōgregatione iustorū: vbi est eterna laus ꝛ sine fine pcommū. Continet aūt hec pars predicti alphabeti litteras sex. Secūdo fideles eius dicit copioso munere satiatos aduentū dñi compromittēs: vt hereditatē pollicitam auidissima intentione perquirāt. In quo alie decem littere sint digeste. Tertio redemptos asserit christianos: ꝛ testamētū nouū eterna gratia cōsecratum. Iste vero residuas sex litteras recipiens/totum alphabetū decora perfectione cōpleuit. Expositio.

Aleph

Confitebor tibi dñe in toto corde meo: in cōsilio iustorū et cōgregatione.] Confitebor (sicut sepe diximus) equiuocum nomen est sed ꝓ locorum diuersitate suscipit. Confitent enī ꝛ qui peccata deplorant: nec ꝛ qui dño gratias referūt cōfitent. Sed illud in lachrymis istud in gaudio est. Illud in afflictione: istud in sancta mentis alacritate noscit constitutum. Unde hic ꝑfusa letitia exultat populus fidelis quandā imaginē futuri seculi designans: vbi voces iste cōtinue sunt/ꝛ laudes dñi deuota mente cōcelebrat. Nam vt sinceritatem sue intētionis ostēdat/laudaturū se dicit eum toto cordis affectu: vt nichil cogitatio aduersa surripiat: nec splēdidam/ lucidamq; mentē diabolica videantur fuscare prestigia. Sequit. In cōsilio iustorū ꝛ congregatione. Si consiliū iustorū/ꝛ cōgregationem hic velis exquirere: omino videtur esse difficile vt in hoc seculo electos omnes inuenias: vbi ecclesia ꝑmixtione bonorū/malorūq; completa est. Sed qui hic toto corde confitent: iam videntur in illa cōgregatione iustorū psallere: quā de cūctis gentibus in futurū manifestū est dñm congregare. Et videamus quid nobis ista verba denūcient. Consilium iustorū est: quando beati cum dño resurrectiōis tempore iudicabunt: sicut in

Pſ.1. primo psalmo dictū est: Ideo nō resurgūt impij in iudicio: neq; peccatores in cōsilio iustorum. Hoc enī in

Mat.19. euāgelio apostolis ꝛ sanctis suis specialiter dño compromisit dicēs: Sedebitis super duodecim sedes: iudicantes duodecim tribus israel. Congregatio vero significat totius ecclesie beataq; coronam de diuersis

Gimel mūdi partibus aduenatam. [Magna opera dñi: exquisita in omes volūtates eius.] Hinc tam enumerationes sincerissime cōfessionis ingreditur: magnā immē sitatē bonitatis ostendit. Quid enī magnificētius q̄ de impio facere iustum: de hoste filiū: de captiuo liberum? Ut in eis cōpleatur qđ apostolus dicit: Ubi aūt abūdauit peccatū: superabūdauit et gratia. Exquisitand est singularis exactra: cui nichil potest simile reperiri. Permittit enī diabolum seuire: vt ex illius iniquitate sibi debeat fidelissimos inuenire: nouoq; mo-

virtutem operum suorū annunciauit populo suo: scilicet vt daret eis hereditatem gentiū. Ipsa enim intentio fuit miraculorū vt crederent: et promissa compromissa credentes acciperent. [Opera manuū eius veritas ꝛ iudicium. Fidelia omnia mandata eius]. Pulcherrimis variisq; sententijs in hoc et sequenti versu laudes dñi describunt: que duodecima est species definitionis: quā greci cata epenon: latini per laudē dicunt. Opera quippe virtutis eius est: quando cōfitentibus parcit: ꝛ beatos ex impijs facit: deinde cū obstinatis penas debitas reddit. Quapropter propte dictum est. Opus eius veritas et iudicium. Veritas est enim: cū fidelibus promissa restituit. Iudicium: quod impijs cōminatur: quē qui hic precepta eius facere negligunt: tibi vindictā perpetuā sustinebūt. Sequitur.

Eccli.15. Fidelia omia mandata eius. Scriptū est. Serua mandata ꝛ seruabūt te. Fidelia vero sunt: qm nullo mendacio dicta variantur: sed absolute nos custodiunt cū ea

Samech Ain custodire dñi munere festinamus. [Confirmata in seculū seculi: facta in veritate ꝛ equitate]. Humana verba incassum missa soluuntur: dñi aūt sermo ꝓfirmat⁹ permanet in eternū. Nescit enim titubare: qđ veritas loquitur. Sequitur. Facta in veritate ꝛ equitate. Mādata illa que superius dixit: vt ea crederes certissimis effectibus esse plenissima: facta dixit esse cē dicta. Et vt dignitas eorū amplius appareret: adiecit. In veritate ꝛ equitate. Veritas est: quia dicta cōplent. Equitas: quia iusticie pondere ꝓferuntur. Mas enim virtutes manifestū est cōtinere mandata. [Redemptionem

Alſ.dño Phe Sade Coph misit † populo suo: mandauit in eternū testamentum suum. Sanctū ꝛ terribile nomē eius]. Hic Enthymematicus syllogismus tam nobis frequentatus obortk. Latus ꝓpositio est. Redemptionē misit populus suo: mādauit in eternū testamentū suū. Sequit expectata conclusio. Sanctū est igitur et terribile nomen eius. Audiamus reliqua que sequuntur. Peruentum est ad ingressum tertiū: in quo dominū saluatorē pronūciat esse venturū: qui timendus/amandus/ꝛ cōtinua exultatione laudandus est. Cōuenienter autem dicit: Redemptionem misit: quoniā hoc videbantur indigere captiui. Sed tale pretium fuit quod non tyrānus sumeret: sed ille qui absoluebatur acciperet. Lucratus est captiuus redemptionē suam: ꝛ ipse est magis inde ditatus qui tenebatur obnoxius. Sequitur. Mandauit in eternum testamentū suum. Mandare dicimus: absentibus verba ꝓ medias destinare ꝑsonas. Quod factum constat: quando testamentū nouum per apostolos atq; euāgelistas suos transmisit ad gentes. In eternū autem recte dicitur: quia nullum illi aliud successurum significatur: sicut in veteri testamento constat effectū. Hoc est enim quod cuncta conclusit: quia plenitudinē suam que prius fuerat promissa restituit. Merito ergo eternum dicitur: quod nullo alio indigere cognoscitur. Addidit. Sanctū et terribile nomen eius. Sanctum pertinet ad incarnationem: sicut ipse

Pſ.85. dicit: Custodi animam meam: quoniam sanctus sum. Terribile ad omnipotentiaz deitatis excelse: sicut in

Pſ.75. alio psalmo dicitur. Tu terribilis es ꝛ quis resistet tibi? Que duo ad illud pertinent vt amemus aduocatum: iudicantem timere debeamus. Hec enim competenter vtraq; coniuncta sunt: ne nos aut solus amor negligentes reddat: aut tantū timor desperatos efficiat. [Initiū sapientie timor domini. Intellectus bo-

Reſ Sin Thau nus omibus facientibus eam: laudatio eius manet in seculum seculi]. Pulchre definitum est quid sit timor domini: scilicet inītiū sapientie. Per hūc enim ad dominū velut quibusdā tanuis introitur. Nam si metus eius iudicij nesciatur: cōuersionis medicina negligit. Timeamus vicissitudinem: vt mereamur redemptionis gratiā reperire. Sequitur. Intellectus bonus omnibus facientibus eam. Ne sapientiam putares humanam que in certis casib⁹ nutat ꝛ fluctuat: dicit de ista celesti sapientia. Intellectus bonus: id est verus atq; salutaris: quē constat in illa non esse: de qua scriptum est. Sapientia huius mundi stultitia est apud deum. 1.Corin.3.
Iste ergo intellectus qui in timore domini probatur intentus vtilis atq; fructuosus est: qm inde nascitur: q̄ ad perennem gloriā perducere videatur. Addicit. Laudatio eius manet in seculū seculi. Ecce intentio psalmi tota declarata est. Populus ille fidelis a diabolica prauitate liberatus gratias agens dño: sententiam religiose mētis expressit. Quod ꝛ hic facere debent qui deuoti sunt: ꝛ in illa celesti hierusalē a beatis constat esse peragendū. Laudatio enim eius nō claudetur termino: quia nec finē habere potest beneficiū. Hic laudatur: quia pctōres liberat: ibi p̄dicatur quia deuotos coronat. Merito ergo Alleluia in titulo psalmus iste cognoscitur suscepisse: qui ꝛ a laude dñi fecit initium: ꝛ eius laude finitus est. Conclusio.

Quam bene fidelissimus populus iste letatus est. Fuit et nostrū gaudium audire gaudentē. Alacritas enim mentis augetur: quando alterius letantis ꝓlata verba suauiter hauriuntur. Sed nec hoc quoq; putetur octosum: quod post centesimūnonum psalmū hec exultatio fidelium tali numero collocatur. Respice enim dulcedinē securitatēq; canentiū: et inuenies hic imaginē illius premij contributam: quam operarijs in euangelio dño pollicetur: quos ad laborem vinee vocationis sue muneribus inuitauit. Ipse est enim denarius qui ꝛ mane ꝛ sero venientibus dabitur. Denarius: qm coronatis est. Unus quia finem penitus nō habebit. Addita est huic psalmo ꝛ alphabeti decora perfectio: vt gratie tante exultationis litterarum institutio iungeretur.

¶Explicit expositio in psalmum.no.

¶Alleluia. Conuersionis Aggei ꝛ Zacharie. Ps.cxi.

Beatus vir qui timet dominū: in mādatis eius volet nimis. Potēs in terra erit semē ei⁹: generatio rectorū bñdicetur. Gloria ꝛ diuitie in domo ei⁹: et iusticia ei⁹ manet in seculū seculi. Exortū est in tenebris lumen rectis: misericors ꝛ miserator ꝛ iustus. Jocundus homo qui miserek ꝛ cōmodat: disponet sermones suos in iudicio: q̄ in eternū nō cōmouebit. In memoria eterna erit iustus: ab auditione mala non timebit. Paratū cor eius sperare in dño: ꝓfirmatū est cor ei⁹: nō commouebitur donec despiciat inimicos suos. Dispsit dedit pauperib⁹: iusticia ei⁹ manet in scm scli: cornu ei⁹ exaltabit̄ in gloria. Peccator videbit ꝛ irascetur: dentibus suis fremet ꝛ tabescet: desiderij pctōr peribit.

Universidad de Deusto Biblioteca

Cum tem frequenter solū posuerit: alleluia: videamus adiecto ista nominū quid velit intelligi. Aggeus et Zacharias prophete fuerūt: qui post tranimigrationē babylonie sub Dario rege longo post tēpore prophetauerūt: ḡ ista sint cantata. Reuersi enim in hierusalē patriā suam; cū reparari templū viderent: laudes dñi magna exultatione ꝓfuderūt. Ad quā similitudinē z hic psalm⁹ integerrimi alphabeti lris quasi regulis aureis notēt esse cōtext⁹: quē post absolutionē peccatoꝝ pfectissimā debeat christianus alacritate cantare. Et memēto ꝙ institutor fidelū hic quartus est psalmus. Ostēdit enī post liberationē delictoꝝ quāta sint bona fidelū: z que sit retributio perfidoꝝ. Diuisio.

Deus totum psalmū ꝓpheta loquitur. Prima admonitione quid faciat beat⁹ vir: z quāta bona dñi gratia mereatur ostendit. Cornet autem litteras sex. Secunda aduentum dñi significat saluatoris: per quē hoies ex peccatoribus z impijs in eternū beati esse ꝓmerentur. Que diuisio tredecim litteras hebraicas noscitur cō tinere. In tertia parte cōtraria impijs ꝓuenire testat. Que residuas habet litteras tres. Expositio.

Aleph Beth Al. volet

Beatus vir qui timet dominū: in mandatis eius † cupiet nimis.) Diuersis modis beatus vir in medium deducitur: ne dissimulatione aliqua eius appetētia negūgat. Decet enim animo nos frequenter reuoluere: vnde ꝓbamur sub eternitate gaudere. Sed cū beatitudo nulla sit sub timore mūdano qui potius miseros facit: manifestū est tamē nulla eterna reperiri gaudia: nisi que dñi fuerint timore preparata. Ipso enim compellēte desideramus: quod nos beatos possit efficere. Deinde ꝙ sic sequitur. In mādatis eius cupiet nimis: quod ꝙ timorē dñi certū est posse contingere: qñ dñm diligēdo metuimus: ne nos a regno suo reddat extraneos. Beatus ergo qui timet dñm ꝛc. species est duodecime definitionis: que grece dicit Cata epenon: latine ꝙ laudē. (Potens in terra erit semen eius: generatio rectoꝝ benedicetur.) Jam illius beati quē superius dixit premia describuntur. Sed cū ipse predicet humiles sibi esse gratissimos: ita vt iusti ei⁹ pauperes dicātur: Queram⁹ in qua terra potētes dicanḳ effici: qui hic ꝓbātur esse diuersi: In illa scilicet qua cū dño regnaturi sunt sancti: vbi non diuitie humane: nec honores tēporales faciūt potentes: sed cōtemplatio dñi et sine fine laudatio. Ipsa reuera est potentia cui non succedit infirmitas: sed quod esse meruerit eterna felicitate custodit. Semen/operas significat bonaꝝ rerū que in hoc seculo velut semina iaciuntur: vt fructi⁹ future messis adolescat. Generatio aūt rectoꝝ dicit: non ista carnis: sed illa que imitatione iustoꝝ per similitudines operū noscitur esse ꝓpagata. Unde z diabolus peccatores filios habere memoratur: quib⁹ dictū est. Joan. 8. Vos a patre diabolo estis. (Gloria et diuitie in domo eius: z iusticia eius manet in seculū seculi.) Adhuc in bonis beati ꝓmissa descriptio ꝓsequitur. Beati dom⁹: est mentis secretū: vbi diuitias sanctas z gloriā perpetuā reponit quisquis dñi precepta cōpleuerit. Sed illa gloria nō habet finem: ille diuitie nō maligna surreptione disperēt: sed de dñi mandatis venit: vnde quicqd acquiritur: perenni integritate seruat. Denicq sic sequit. Et iusticia ei⁹ manet in seculū seculi. Justicia quidē hois dicitur: sed que deo largiēte prestatur. Nam cū sit nomen generale: aduertit tamē ꝓpria: cū

Heb Gimel Deleth

divina dispensatione ad vnūquēq hominē res ꝓcessa puenerit. Et ne aliquis se tēporaliter existimaret fieri beatū addidit. Manet in seculū seculi. Hactenꝰ beati illius bona narrata sunt: nūc vnde fieri possit btūs edicit: ne tm desiderū mouisse: nō ētiā z causam docuisse videretur. (Exortū est in tenebris lumen rectis corde: misericors z miserator: z iustus † dñs. Venit ad admonitionē secūdā: in qua dñi primus significat aduētus; qui cōfitentes beatos fecit: z supbos ꝙ sua iniquitate dānauit. Sed iste aduentus dñi/ mirabili ꝓpietate describit. Venit enim lux que superat ocīm lucē. Et vt gratio esset adiecit Jn tenebris: non istas quas solis facit absentia: sed que peccatoꝝ magis ꝓsentia tenebrescūt. Jnꝰ sunt eīm in corde iste tenebre: vbi sol mūdanus nō possit accedere: quas illud lumē expellit: qđ morte vicit z delicta cōtriuit. Sed cū rectis corde b: pueri sī ab isto lumine separanḳ. Sequitur. Misericors et miserator z iust⁹ dñs. Pauca sunt qđē ꝺba: sed olim creaturarū rōnaliū act⁹ amplexantia. Nā qui ꝓfitentur habēt misericordē: qui cōtemnūt iustū sine dubio sustinebūt. [Jocūdus homo q̄ miseretur z cōmodat: disponet sermones suos in iudicio]. Jocūdū dicit: nō tā hoibus acceptū ḡ deo gratū. Qui miserē: id est q̄ egentib⁹ donat. Cōmodat vero qui recepturus aliqđ in hoc mūdo sperātib⁹ in necessitate mutuaḳ: sicut dicit in euāgelio. Omni petenti te da: z volenti mutuari abs te ne ꝓhibeas eū: qz z hoc nō minima merces est ad ꝓsens seruare pericitantē: z fideliter recipere solā ꝓfitire pecunie quātitatē. Potest aūt intelligi vt hoc qđ miseretur: id est qđ pauperib⁹ donat cōmodare videaḳ: qñ dat homo t̄palia/receptur⁹ eterna. Sed licet vtraq ad manuales videanḳ opas ptinere: tñ nō solū de pecunia miserendū dicit pauperi: aut sperātib⁹ cōmodādū: sed de oi bñficio quo indigere cognoscīt destitut⁹. Unde ipigri debem⁹ facere oē qđ potest alteri subuenire. Sequit. Disponet sermones suos i iudicio Dispositio ꝺmonū ordinē significat impturbatū atq trāquillū: q̄ ꝓbabili rōne narrat. Veniēti q̄ppe ꝓfamilias dicēdū est. Ubi q̄nq talēta dedisti mihi: ecce alia quinq suplucrat⁹ sum. Ipse ergo disponet in iudicio sermones suos: q̄ se dñi dona geminasse ꝓbauerit: nō vt ille q̄ suffossum talentū cautela sterili z noxia parcitate seruauit. Ḿ pōt etiā z ad illos ptinere q̄ diuinas scripturas munere dñi pscrutatas: aut structuosa taciturnitate retinent: aut pia volūtate dissemināt. [Juta in † seculū nō cōmouebit. In memoria eterna erit iustus]. Reddit causam quare vir iust⁹ disponat sermones suos in iudicio: scz q̄ in scīm nō cōmouebit id est a gr̄a dñi nullatenꝰ separat. Sequit. In memoria eterna erit iust⁹. In memoria vtiq eterna erit iustus: q̄ vocat ad ꝓmiū. Impijs eīm dr: Non nouī vos. Quapropter sicut illi q̄ deputanḳ ad penā de mēte ꝓhibenḳ excedere: ita isti ꝓpter btitudinē ꝓpendā in memoria dicunḳ dñi ꝓmanere. [Ab † auditu malo nō timebit. Paratū † est cor ei⁹ sperare in dño.] Illū auditū malū dicit: quē audituri sunt impij. Jte in ignem eternū: z reliqua. Malue eīm illis videḳ qui iusta seueritate plectendi sunt: quia fas dici nō est/nisi iustū dñi sp esse iudiciū. Et ne solū btōs putares penas noxias nō timere: sequit. Paratū est cor ei⁹ sperare in dño: vt ꝓmissa ipsi⁹ ꝓpiant: q̄ seculi illecebras ei⁹ inuamine calcauerūt. Quibus ipse dicturus est. Uenite benedicti patris mei percipite regnū quod vobis paratū est ab origine mūdi. Cor aūt positū est ꝓ recte mētis affectu: qđ sine aliqua cūctatione ꝓmissa nouit expetere.

Deus Gimel Deleth

Veth Al. non hz.

Caph Lamech Al. eternū

Wem Nun Al. audiōe mala Al. non hz. Mat. 25.

Ibidem.

Samech Ain Al. despiciat.

[Confirmatū est cor eius non cōmouebit donec † videat inimicos suos.] Quia paratum fuerat cor beati sperare in dño: consequenter adiunctū est. Confirmatum est cor eius. Omnia enim caduca cōtēnit: qui illa fuerit dilectione completus. Confirmatur ergo cor iusti: cum nulla seculi felicitate mollescit: z peccatoꝝ hic respiciens potentiā: expectat potius eoꝝ ruinam. Jn hoc enim mūdo inimicos patitur potētes videre: vt ibi eos possit humiliatos aspicere. Sed cū hic videamus inimicos nostros esse carnales qui nobiscum aliqua aduersitate cōfligūt: spirituales vult intelligi nequitias: quas hic penit⁹ non videm⁹: sed in illa nos certū est iudicatione cognoscere. Et cū dicit. Donec videat inimicos suos: subaudiendum est: humiliatos atq cōtritos. O dispensatio sancta creatoris: qui tūc eos facit videri cum possint esse derisui non timori.

Phe Sade Coph Warth. 19.

[Dispersit dedit pauperib⁹: iusticia eius manet in seculū seculi: cornu eius exaltabitur in gloria.] Hec sententia ad illud ꝓceptū dñicū ptinet. Si vis esse pfect⁹: vende oīa tua z da pauperibus: z veni sequere me. Ipsa est dispersio que feliciter congregat: ipsa erogatio que celoꝝ regna mercatur. Hec qui fecerit iusticiam operatur: quia domini ꝓcepta compleuit: z in hoc illi ꝓmanet: quoniā ab illo auctore eterna recipit dona qui condidit secula. Sequitur. Cornu eius exaltabitur in gloria. Cornu pro potestate poni sepe iam dictū est: licut Daniel ꝓpheta testatur dicens. Quatuor autem cornua/quattuor regna sunt: quā necesse est illis ibi dari qui hic videbantur ꝓia humilitate ꝓstrati. Hactenus de beatorum bonis locutus est: nūc psalmum de imporū afflictione concludit. [Peccator videbit z irascetur: dētibus suis fremit z tabescit: desiderium peccatorum peribit.] Postq̄ beati definitionem dixit z premia. In tertia parte peccatoꝝ nodault inuidiam. Que figura dicitur Paradigma: quotiens beatoꝝ hortamur bonis: malorū autem deterremur exēplis. Hoc enim schema in his psalmis oībus inuenitur: qui loquuntur de institutione beatoꝝ: cuius z alibi interdum reperiatur aptatum: sicut z in primo psalmo cōstat effectum. Ira scitur dixit: scilz sibi qui noluerunt a prauitate suspendi. Uident enim se presumpsisse quondā de gloria caduca: de potestate fugitiua: z altos beatitudinem accipere que nescit aliquando desinere. Ira iusta: indignatio vera: sed nō proficua tēporibus vltionis. Potuerant enim ibi non indignari si hic suis vitijs redderentur infensi. Sequitur. Dentibus suis fremit z tabescit. Peccator z imundus in sua fluctuans malignitate describitur: ira cundie sue malum quidem retinens: sed nulli vltra nociturus. Hoc enim impie cōmouebatur vt alterum lederet: ibi iuste sibi irascitur: quoniā ꝓ sua malignitate punitur. Sic z Esaias ait. Non est pax impijs dicit dominus. Nam fremit⁹ eius hoc agit vt tabescat: impetus vt deficiat: se iam dentibus suis mordet: se ꝓprio dolore castigat: exigens a se cruciatus: quos hic sustinere cogebat inmorios. Adiecit. Desiderium peccatorum peribit: scilicet quia sicut illic vota beatorum in regno dei plantata florebunt: ita peccatoꝝ desideria succisa marcescent. Conclusio.

Esa. 57.

Quam pulchre alphabeto descendente beat⁹ iste descriptus est: vt simul facta ei⁹ narrarentur z premia. Quis se videre non credat: que sancta veritas polliceturꝰ Sed ipe nos faciat accipere quod iam concessit audire. Hoc enim alphabetū/ quo carmen istud impletum est: ad perfectionem sapientie pertinere non dubium est: per quod z diuinarum rerum intellectus agnoscitur: et imperitie culpa declinatur. Sic constat psalmos diuersa suauitate variatos: vt humana imbecillitas discendi non possit sustinere fastidia.

Explicit expositio in psalmum. m.

Alleluia. Exij.

Laudate pueri dñm: laudate nomen dñi. Sit nomen dñi benedictū: ex hoc nūc et vsq in seculum. A solis ortu vsq ad occasum: laudabile nomē dñi. Excelsus sup oēs gētes dñs: et sup celos gloria ei⁹. Quis sicut dñs deus noster qui in altis habitat: et humilia respicit in celo z in terra. Suscitans a terra inopem: z de stercore erigens pauperē. Ut collocet eum cū principibus: cuz principib⁹ populi sui. Qui habitare facit sterilē in domo: matrem filiorum letantem.

Hec verba tituli sui subsequens psalmus exponit. Nam cum sit: Alleluia: laudate dñm: ita et ipse fecit inuium magister verus: doctor egregius: cuius nescit sermo fallere: quia de veritatis fonte cōstat emanare. Quid enim dici potest certius: ḡ vbi rerū precepto: proprius probatur expositor? Diuisio.

Propheta Dauid/ psalmi textum sub brevitate transcurrens: Prima parte commonet deuotos vt laudes domino iugiter exoluant: z in toto orbe predicare non desinant. Secunda parte/ ipse facit qđ alios moneret: vt magister verus non tam verbo ḡ docere videatur exemplo. Expositio.

Laudate pueri dominum: laudate nomen domini]. Constat hoc nomen simplicibus et purissimis dari: quādo z ipse dominus puer vocatur: sicut est illud. Puer natus est nobis. Jstam siquidem etatem pro innocentia sua a domino constat electam. Dicit enim discipulis suis. Sinite ad me paruulos venire: talium est enim regnum celorum. Meritō ergo hos prophēta cōmonet laudes domino debere cantare: qui corde puro ad eas videntur accedere. Non enim hic etas est electa sed puritas. Respice quoq in hac repetitione quandam esse distantiam. Dominū laudat: qui se probabili actione cōmendat. Nomē dñi idem laudat: qui virtutes eius sancta predicatione celebrat. [Sit nomen domini benedictū: ex hoc nunc z vsq in seculū]. Ne forte sibi momentaneam laudem pueri crederent imperatam: dicit z modo in hoc seculo predicandum: et in illa quoq eternitate laudandum. Sed ne vel hoc localiter posset intelligi: subter dicit quēadmodū vbiq laudetur. [A solis ortu vsq ad occasum: † laudate nomen domini]. Hic vniuersalem designat ecclesiam: vt per totum mundū cuius fabricator est christus: eius preconia debeant non tacere. Justa cōmonitio est domini salutaris iniunctio: vt creatorem suum creatura cognoscat: eumq magnificare debeat: quatenus eius laudibus semp accrescat. Hoc schema dicitur Periphrasis: latine per circuitū. In aliis quippe locis per orbē: in aliis ex quattuor cardinibus: hic aūt per solis

Matth. 25.

Esa. 9.

Matth. 10.

Al. laudabile

Schē.

Schē.

cursum quasi per quandā lineam declaratus est mundus. (Excelsus super omnes gentes dñs: et sup celos gloria eius.) Per has duas partes: vniuersas vult intelligi creaturas. Gentes: terrena cūcta suscipiamus. Celos: aduertamus vniuersa celestia: qñ sup ola probatur excelsus: cui ipli quoq celi subiecti sunt: sicut in alio psalmo legitur. Exaltare sup celos deus: et super omnē terrā gloria tua. Siue gentes: carnales hoies: celos vero spūales debemus accipere: vt sup omnes creaturas altissimus sentiatur: qui cunctarū rerū conditor esse dinoscitur. (Quis sicut dñs de⁹ noster: qui in altis habitat.) Venit ad secundā partē: in qua tam ipse laudes dñicas ex factis eius letus exoluit. Dum: quis dicitur: nemo alius significatur: qui tamen ꝓpria potētie sue maiestate gloriet̄ur. Qui in altis habitat: id est in excelsis creaturis suis: quas ipe magnas facit: cū in eis habitare dignatur: vt sunt angeli boni: sancti eius: z reliq̄ potestates: q̄ presentie ipius dignitate grandescūt. Sed ne putares istā amplitudinē humilia velle despicere: vide quid sequitur. (Et humilia respicit in celo z in terra.) Exponitur qđ superius dictū est. Qui in altis habitat. Ipse enim humilia respicit: vt fiant eius dono semp altissima. Illi enim supra plā humilitatē sedes est: ipiaz vilitat̄ que nichil in se sperans: sed sola dñi largitate presumit. Sed istā humilitatē in qualitate mentis accipe: non in positione terrarū. Sequitur enim. In celo z in terra. Que est in celo humilitas: nisi illa scilicet in qua humiliatur sua sancti angeli placuerūt? Virtutes oēs celoꝝ ipsa laude precelse sunt: et quicūq fideliter humile fuerit: ubi dei sedes z eterna potētia reperitur. In terra enim quod dicit: significat sanctos viros: de quibus scriptū est. Super quē requiescit spiritus meus: nisi super humilem z quietū z trementē verba mea? Sic in celo et in terra humilitas deo placita reperit: sicut superbia ꝓbatur exosa: per quā diabol⁹ cecidit: per quā homines in tartari penetrale merguntur. Erubescant elatiq̄ se ipsi accepta ratione cōuincant. Ubi credūt locum habere superbiam: cū celū z terrā ab humilitate videāt occupata? (Suscitans a terra inopē: z de stercore erigens pauperem.) Hoc beneficiū non sibi soli inopes vendicent et egentes. Nam de stercore et paupertate erigitur: quisquis de hac labe corporis per dei gratiā subleuatur. Rex denicꝝ ipse mundanus inops est munerū dei z in stercore voluitur: cui carnis vitia dominant. Eleuat ergo ab istis domin⁹ quoslibet ordines: quoslibet etates: cum misericordie sue dona largitur. (Ut collocet eum cū principibus: cū principibus populi sui.) Declarat ad quid pauperis et inopis peruenire possit erectio: scilicet vt collocetur cum principibus populi. Principes enim populi sunt: patriarche/ prophete/ apostoli/ et quicūq deo probabili cōuersatione placuerūt. Sed hic principatum / non honorem credas qui hominum suffragio conquiritur: sed illum qui domino largiente prestatur: qui humilitate altus est: qui fidei certus: qui mētis robore solidatus. Nam quod addidit: Populi sui: significat ecclesiam catholicā: que toto orbe diffusa est. (Qui habitare facit sterilem in domo: matrem filiorum letantem.) Hic facta est conclusio superiorū sensuum: et descendentiū pulchritudo verborū. Nam quod dixit: suscitans a terra inopem/ et de stercore erigens pauperem: vt collocet eum cum principibus: cū principibus populi sui: exponit vbi hoc fieri possit: scilicet in ecclesia: que ante aduentum sponsi sui sterilis fuerat. Sed facta est mater leta filiorū: quando predicatiōibus apostolorum ex aqua et spiritu sancto copiosos filios in toto orbe pcreauit. Quondā fusca/nūc pulchra: que per aquā fecundissimā parit: et virginitatē suam gloriosa integritate custodit. Ipsa fuit igitur sterilis: quaz dñs in domo sua habitare facit letātē: de partu scilicet z numerositate sanctorū. Conclusio.

Ps.107.

Jsa.66.

Uehementer admiror: quotiens istum numerum repertio/ingētium sacramē torū honore plenissimū. Ipse enim calculus apostolos complectitur: ipe israeliticum populum diuisit in tribubus: futurā illam. sicut pater Hieronymus ait) significans beatitudinem duodenaria quantitate distinguit. Verbi gratia: vt primū locum habeāt apostoli: secundum ꝓphete: tertium martyres: quartū infantes post baptismū rapti: quintum virgines: sextū recte penitentes: vt sic vsq ad duodecim partes per diuersas meritorū distantias gaudeatur. Hoc tangere videtur apostolus cum dicit: Alia claritas solis: alia claritas lune: alia claritas stellarum. Et alibi. Stella a stella differt in claritate: sic erit et resurrectio mortuorū. Qua propter ista psalmus post cēteſimū duodenario numero constitutus/ future nobis beatitudinis imaginem compromittit: quando ad illam eterne letitie similitudinem iugiter dominum a pueris precipit esse laudandum.

1.Cor.15. Ibidem.

Explicit expositio in psalmum.cxij.

Alleluia. Cxiij.

In exitu israel de egypto: domus iacob de populo barbaro. Facta est iudea sanctificatio eius: israel potestas eius. Mare vidit z fugit: iordanis cōuersus est retrorsuz. Montes exultauerunt vt arietes: et colles sicut agni ouium. Quid est tibi mare q̄ fugisti: z tu iordanis quia conuersus es retrorsum? Montes exultastis vt arietes: et colles sicut agni ouium. A facie domini mota est terra: a facie dei iacob. Qui cōuertit petram in stagna aquarum: z rupem in fontes aquarū Non nobis domine nō nobis: sed nomini tuo da gloriam. Super misericordia tua z veritate tua: nequādo dicant gētes vbi est deus eoz. Deus autem noster in celo: omnia quecunq voluit fecit. Simulachra gentium argentum et aurum: opera manuum hominū. Os habent et non loquētur: oculos habent et non videbunt. Aures habent et non audient: nares habent z non odorabunt. Manus habent z non palpabunt: pedes habent z non ambulabunt / nō clamabunt in gutture suo. Similes illis fiant qui faciunt ea: et omnes qui cōfidunt in eis. Domus israel sperauit in domino: adiutor eorum z protector eorum est. Domus aaron sperauit in domino: adiutor eorum / et protector eorum est. Qui timēt dñm sperauerūt in dño: adiutor

eoz z protector eoz est. Dñs memor fuit nr̄i: et bñdixit nobis. Bñdixit domui israel: bñdixit domui aaron. Bñdixit oibus q̄ timent dñm: pusillis cū maioribꝰ. Adiiciat dñs sup vos: sup vos et sup filios vestros. Bñdicti vos a dño: qui fecit celū z terram. Celū celi dño: terrā aut̄ dedit filijs hoim. Non mortui laudabūt te dñe: neq̄ oēs qui descendūt in infernū. Sed nos qui viuimus bñdicim⁹ dño: ex hoc nunc z vsq̄ in seculum.

Quam iā multi psalmorū precesserint: et alij quoq̄ secuturi sint: qui alleluia prenotent̄ non incassum tot psalmi tali capite vident ornari. Nā sicut in melodia: hoc cōpositus nomen diuersos tonos recipit: ita z multiplices causas ad vim sue pdicationis assumit. Nō em̄ vno modo dicitur: Laudate dñm: sed sicut ex diuersis actib⁹ laus ista colligit̄: ita z alleluia variis negocijs z cōpetentib⁹ narrationib⁹ applicatur. Est enim inītio psalmi istius: vt ab initio hebraici ppli p magna mirabilia plenitudinē legis (qui est dñs christ⁹) mūdo prestitā nūciaret: p quas similitudines rerū z hodie vnūquēq̄ liberari apparebat christianū. Diuisio.

Alleluia. Cxiij.

Alleluia † ex egypto: domus iacob de populo barbaro.) Hic exitū illū debem⁹ accipere: qñ nos a pctōr vinculis ptingit exire. Tūc em̄ ab egyptio: id est a demonū turba liberamur: qñ barbarice seueritatis illius nō patimur: z vere reddimur israelite: cū pompe mūdi huius a nostra ceperint mēte discedere. Barbarus aūt a barba z rure dict⁹ est: q nunq̄ in vrbe viteret: sed semp vt fera in agris habitasse noscat. Domus vero iacob veraciter efficimur: qñ christiani dogmatis p̄cepta seruamus. (Facta est iudea sanctificatio eius: israel potestas eius.) Tria ista comata versus huius diuisa expositione noscam⁹. Judā dixim⁹: non solū ad hebraeoz ptinere nationē: sed ad oēs fideles posse respicere. Verū em̄ iuda: saluator est dñs: in quo regnū z potestas israelitarū: id est videlicet deū noscitur esse ppetua. Ita qui eum circūciso corde sequuntur: iudei veraciter nūcupantur. Potestas aūt eius israel dicta est: qñ in ipso magna miracula ppetrat̄ alleluia virtutis ostēdit. Nā vbi ille nō habet potestatem: qui oīa facit q̄ vult in celo z in terra? Sequitur. Israel regnabit in ea: scilicet qñ vir videns deū in beata illa cōgregatione regnabit: vbi sancti sunt oimodis cōgregādi. (Mare vidit z fugit: iordanis cōuersus est retrorsum.) Videns propheta ingentiū miraculorū semole superari: vitioz oīm causas duab⁹ allusionibus plenissima breuitate cōclusit. Mare: frequēter diuinos peccatores istius seculi debere suscipi: q̄ more vndarū tumidis cogitationib⁹ fluctuāt. Jordanē vero p quolibet flumine debemus accipere: qui variis desideriis hoies raptūr: z in mare illud magnū nefanda precipitatione deducūt. Ista enim duo q̄ genus humanū diuersa delectatione rapiebant: aduentu dñi respecto: a suis pfuetudinib⁹ retrorsum pcipitata redierūt. Et licet hec hystoria referat in veteri testamēto: alijs tamē hic ꝓbis z sīlitudinib⁹ indicat: vt euidēter animaduertemus antiqua illa facta spūali intelligentia salutis nostre indicia nūciasse. (Montes exultauerūt vt arietes: z colles † velut agni ouiū.) Paulatim euidentius descēdit ad tēpora christiana. Montes: apl̄os z euangelistas vel oēs verbi predicatores accipi posse manifestum est: qui z supernā lucē a tertis ceteris primitus acceperūt. Et merito montes appellati sunt: propter sanctitatis amplissimū cacumē: z fidei solidissimā firmitatē. Isti enim exultauerūt in operibus suis tanq̄ arietes: qui fidelissimū gregē ad caulas dñi diuino inuamine pducebāt. Colles aūt: mediocritatē significat late credentium: quoz pectora fidei semina efficaciter acceperūt. Colles em̄ dicti sunt a colendo. Ista enim spūaliter aduertere nos debere ratio ipsa cōpellit: qñ ad litterā oīmodis ꝓbantur absurda. Et ideo respice: qua suauitate priores similitudines ad hāc intelligentiam vident esse perducte: vt sibi oia pulcherrima collatione respondeant. (Quid est tibi mare q̄ fugisti: z tu iordanis † quare cōuersus es retrorsum?) Secūdū ingreditur modū: in quo decora interrogatio premittitur: vt dulcissima responsio subsequatur. Que figura dicitur Preusis z Apocrisis: latine percūctatio atq̄ responsio. Requiritur enim mare: discutitur fluuius cur suas cōsuetudines perdiderūt: vt ipsa gressus defixerint: que prīdē involuta oia raptebāt. Et bene additū est Retrorsum: qñ vniuerse correctiones tūc nobis prouenīt: quādo dñi beneficio nostra se instituta cōuertunt. Nam quod pene ipsa repetisti que superius dixit Quid est tibi mare q̄ fugisti: et tu iordanis ſre cōuersus es retrorsum: alia figura est Epanodos: id est repetitio rerū: que iunctim dicta sunt. (Montes quare exultastis † vt arietes: et colles † velut agni ouium.) Priorū versuum ordinē custodiunt. Sic enim sub alio modo z hic sunt positi: sicut in prima diuisione videntur esse narrati. Interrogat enim seculū per mare vel fluuium: quid fuerit q̄ eius ligamenta soluta sint. Et qñ erat vna responsio secutura: et illos quoq̄ interrogat qui exultasse precipue videbantur. Unus enim auctor z illa fecit obstupescere: et hec prestitit fixa ꝓsperitate gaudere. (A facie dñi † commota est terra: a facie dei iacob.) Secuta est competēs que parabatur vtrisq̄ responsio. Audite conuersi: audite fidelissimi christiani cōmotionē istam: id est permutationē que humane terre feliciter euenit: non factā tremore montium: sed prospera cōuersione populorū. Nam si queras quid sit dño: audi: deus iacob. Ipso enim misericorditer apparente ab eius facie: id est presentia salutariter terra cōmota est: que mortis stupore pigra riguerat: q̄ tamē sic a sua supstitiōe cōmota est: vt in cultura dñi eterno fixa robore pmaneret. (Qui cōuertit petrā in stagna aquarū: † et rupes in fontes aquarū.) Petram: vt arbitror: iudeorū duritiā debemus aduertere: quā in sacri baptismatis stagna cōuertit: cū eos ad religionē fecit venire tranquillā. Quā similitudinē dñs in euangelio dicit. Potens est dñs de lapidibus istis suscitare filios abrae. Idē rupes/ hoc est arida et dura corda gentilium: diuini eloquij manare fecit fontes irriguos: vt qui ante sterilibus supstitionib⁹ siccabantur: post auditi fuerint verbi celestis predicatiōes influere copiosas. Hacten⁹ superiores versus p figu-

Alr.de

ETy.

Alr.non hz.

Alr. sicut

Dños.

ETy.

Alr.quia

Scribe.

Alr.nō hz.

Alr.sicut

Alr.mota

Alr.rupem

Matth.3.

SCIBE. ram: parabole noscitur esse decursi. (Non nobis domine non nobis: sed nomini tuo da gloriā. Super misericordia tua et veritate tua.) Cum multa beneficia dixerit que nobis christus dñs profutura cōcessit: nimis vera subsequitur et affectuosa petitio: vt propter nomen suū humano generi prestaret vtilia: qui proba bilia merita in peccatorib⁹ nequaq̄ poterat inuenire. Nam cū dona largiatur immeritis: ipsius gratie probatur esse quod cedit. Sequitur. Super misericordia tua et veritate tua. Istis duabus rebus: gloriā dominus postulat debere concedi. Misericordia est enim cum miseris ac delinquētib⁹ peccata dimittit. Veritas: cū beatitudinis future promissa restituit. Siue vt alij volunt: cū iudicaturus est impios. Utraq̄ enim res: siue dum parcit siue dum iudicat: ad gloriā dñi pertinere manifestū est. (Nequando dicant gentes: vbi est deus eorū.) Subsecuta est causa: quare dignetur dñs deus tis misericordie sue dona p̄stare. Que figura dicitur SCIBE. etymologia: id est cause redditio. Refandā quippe imputationē petit amouerī: quā in isto seculo patiuntur crebertime christiani. Nam quotiens martyrū corpora diuersis supplicijs affliguntur: ipsa vox est tyrannorū: ipsa gentilū. Ubi est deus eorū? quasi non possit eripere: quos vt coronet tormēta patitur sustinere. Al.nō hz. (Deus autem noster in celo † sursum: in celo et in terra omnia quecūq̄ voluit fecit.) Cōtra dementiū verba gentilium qui dicūt. Ubi est deus tuus: veracissima nimis infertur et absoluta sententia. Deū nostrū omnia facere que vult in celo et in terra. Nam cū dicitur. In celo sursum: supra omnes creaturas potens esse monstratur. Sequitur. Omnia cū facere quecūq̄ vel in minimis vel in maximis creaturis suis voluerit operari: vt cū omnipotentē esse cognoscas: dū vbiq̄ effectū sue voluntatis ostendat. (Simulachra gentiū argentū et aurū: opera manuū hominū.) Uenit ad tertiū modū: vbi prophetа simulachra gentiū irridet: et dñm israel CIBE. cōgrua laude cōcelebrat. Hoc genꝰ cause dicitur demōstratiuū: quod et vituperationē et laudē dinoscitur cōtinere. Nam quinq̄ versibus vituperat deos paganoꝝ: decē vero deū laudat excelsum: vt et in ipsa quātitate dictoꝝ: rerū discrepantiā monstraret ambarū. Sed qm̄ superius inuisibilē deū dixerat que vult oia facientē: hic merito irridenda dicit idola: que ad humanitatis formā composita: vel ipsis corporeis sensibus pbantur extranea. Nā licet et inueniantur et enea et lignea simulachra: vilius tamen illud elegit quod gētilitas indicabat reuerētius adorandū: vt erubesceret colere viliora: quorum et preciosa pbantur irrisa. Sed ne putares hec signa nature alicuius viuam habere substantiā: ad vilitatē dicitur expressim̄ dā: deos DOS. illos gētiliū mortaliū manibus fabricatos. Pudor est dicere simulachra ab illo coli: cuiꝰ ipse auctor potuit inueniri. Aut quid mortali valeat p̄stare: qui nisi voluisset homo idolū non potuisset existere: Sic et hiere Hiere.10. mias talia delyramēta pulchra definitione cōclusit dicens. Nichil aliud erit: nisi quod volūt esse aurifices. Quibus etiā Sedulij (vt ita dixerim) poete veritatis versus illi repetendi sunt. Lignee ligna rogas: surdis clamare videris. A mutis responsa petis. Nā si queris scire quid sit veraciter deus: audi Esaiā dicentē. Esa.42. Ego dñs: hoc est nomen meū in eternū: gloriā meam alteri non dabo: neq̄ virtutes meas sculptilib⁹. (Que a principio sunt: ecce fiunt vt noua que ego annūciabo: et priusq̄ manifestarē ea audire vos feci: qm̄ ego sum. Ante me enim non fuit alius deus: et post me nō erit. (Os habent et non loquentur: oculos habent et non videbunt. Aures habent et non audient: nares habent et non odorabūt. Manus habent et nō palpabūt: pedes habent et non ambulabūt: non clamabūt in gutture suo: † neq̄ enim est spūs in ore ipsoꝝ.) Et in his Al.non hz. tribus versib⁹ verissima descriptione notati sunt qui falsis numinibus suis membra hominū inaniter assignare voluerunt. Nam quid rogo illi opus fuit os qui loqui non poterat? Quid oculi: qui cōspicere non valebat? Quid aures: qui nō erat auditurus? Quid nares: qui nullatenus fragrantiā sentiebat? Nares autē ETy. a gnaritate dicte sunt: q̄ nos factāt odorat⁹ agnoscere. Quid manꝰ: qui res palpabiles ignorabat? Quid pedes: qui se mouere minime prevalebat? Et vt talibus reb⁹ augeretur irrisio: addidit vt nec ipsis quoq̄ animalibus ratione carentib⁹ debeant cōparari: quādo in gutture suo non habent vel confusum clamorē: quē pecora emittere propriis quibusdā vocibus consuerūt. Sequitur sententia que cuncta cōcludat: et hominibus et pecorib⁹ ideo illos incōparabiles inueniri quia non est spūs in ore ipsoꝝ. Uoces enim reddere: siue articulares: siue confusas animantiū esse nō dubium est: in quibus aptissime longa enumeratio facta est: me cito paganoꝝ opprobria finirentur. (Similes illis fiant qui faciunt ea: et oēs qui confidūt in eis.) Audit forsitan paganus et gaudet se suis numinibus cōparatū. Sed intelligat quantū tali patrocinio potuit proficere: vt de rationabili homine vsq̄ ad insensibilia metalla meruerit peruenire. Intelligat culturā suam in dānationē propriam fuisse cōuersam: et refugiat illud adorare: vnde plectibile iudiciū cognoscitur excepisse. Similes quippe illis fiunt qui sequi talia decreuerūt. Nec illud omittendum est q̄ fabricatores et cultores huius rei vna perculsi probantur esse sententia. Similis est enim iniquitas alios suis operibus decipere: et cultib⁹ se pessimis obligare. De his etiam dicit apostolus. Qui cōmutauerūt veritatē dei Rom.1. in mendaciū: et coluerunt et seruierūt creature potius q̄ creatori: qui est benedictus in secula. Hic etiā illa figura cōuenire monstratur: que appellat Sarcosmos SCIBE. id est aduersarij derisio violenta: que ipsas quoq̄ culpas penetrare dinoscitur. (Domus israel sperauit in dño: adiutor eoꝝ et protector eoꝝ est.) Uānatis iniquitatibus perfidoꝝ: ad celebranda preconia dñi letus accedit. Domus israel: ecclesiā cognoscitur fidelium significare populoꝝ. Ipsa enim sperat in dño: q̄ munda desideria semper abiscidens: sola ipsius delectatione pfruitur. Et quid et prouenīat: cōsequēter exponit. Adiutor enim et ptector eius: quia carne laborantes in hoc mūdo: inquantū vtile nouit adiuuat. Protector: qm̄ animas sanctas nulla sinit diabolica fraude subuerti. (Domus aaron sperauit in dño: adiutor eoꝝ et ptector eoꝝ est.) Quod prior p̄fatus dixit: hoc nunc de sacerdotibus decora iteratione retexuit: vt excelsus ordo pontificū nō in generali cōmemoratione sed speciali preconio laudaret. Aaron enim in populo iudeoꝝ primus sacerdos electus est: cuius cōmemoratione merito ordo ipse declaratur. (Qui timent dñm sperauerūt in dño: adiutor eoꝝ et ptector eoꝝ est.) Exponit quod superius dixit. Domus israel et domus aaron. Ipsi sunt enim qui timent dominū: et sperant in dño. Duo enim ista sunt: que beatos faciunt et felices: quos cōsequitur quod superius dixit: vt eis et adiutor sit dño et protector. (Dño memor fuit nostri: et bñdixit † nos. Benedixit † domū israel: bñdixit Al.nobis

Al.domui † domū aaron.) Hec eadē pulchra varietate congeminat: vt bñdictionē dñi prestari talibus inculcata ratione crederemus. Nam cū dicit: Memor fuit nostri: gratiam diuine pietatis ostendit. Quibus enī meritis debebat vt christus dñs aduenire: qui et errātes populos doceret: et cōuersos sua benedictiōe saluaret? Benedixit enī domū israel de sancte marie virginitate nascendo. Benedixit quoq̄ domū aaron: sacerdotij honore precinctus: sicut de ipso in alto psalmo dictū est: Tu es sacerdos in eternū † sm̄ ordinem Pś.109. melchisedech. (Benedixit † omnes timentes dñm † pusillos cū maioribus.) Post speciales enumerationes Al.oibus q̄ timent. ad benedictionē generalitatis ascēdit: vbi simul oēs Al.pusillis benedicūtur qui seruire dño pura mente delegerunt. Hoc enī fecit in piscatorib⁹: hoc fecit in regibus: nec vllū genus hominū ei credens pbat exceptum: quod sit ab eius muneribus alienū. Que figura dicit Anacephaleosis: id est recapitulatio: que fit qñ ea que superius dicta sunt latius breuiter in memoriaꝫ postea reuocant. (Adiiciat dñs super vos: super vos et super filios vestros.) Ad iciat duplici modo videt intelligi: sine benedictionē quaꝫ in hoc seculo sanctis suis dñs p parte cōcedit: siue adiiciat numero vestro populos fideles. Quod et nostris tēporibus facit: et vsq̄ ad finē seculi nō desinit opari: vt de gētibus ecclesia predestinata in vnū gregem redacta cōgaudeat: et vnius pastoris glorioso regimine perfruat. (Benedicti vos a dño qui fecit celū et terrā.) Cum superius optauerit pphera vt benedicerent fideles: iam ipsa predestinatione cōfisus benedictos dicit esse iustissimos. Et vide genus benedictiōis. Dño posse: et q̄ ipsa est pfecta beatitudo nō sibi quenq̄ preparari: sed dño. Hoc enī verbo et fidelium corda roborant: et futura beatitudo vñ q̄uenire possit ostendit. Qui fecit celū et terrā: siue verbū significat: cuius operationis oīs creatura pfecta: siue pusillos et maiores quos supius dixit: q̄ eius misericordia ad catholice religiōis gaudia peruenerūt. (Celū celi dño: terram autē dedit filijs hominū.) Cum iusti celum dicant: dñs christus celū eloꝝ: cū conuenienter accipit: sicut sanctus sanctoꝝ: deus deoꝝ et cetera que in hūc modū granditer efferūtur. Celū ETy. autē dictū est: quod intra se celet vniuersa. Cum enī celum datū sit eloꝝ dño: sicut in. 67. psalmo legitur. Pś.67. Qui ascendit super celos celoꝝ ab oriente: terra est hominū filijs attributa: vbi se per gratiaꝫ dñi multiplici collectatione purificent: et ad eternam vitam ex istius mūdi agone pueniant. Dedit autem ad humanitatē pertinet incarnationis. Nam verbo quid dari potuit: qui cū patre et spiritu sancto semp cūcta posse dit et possidet? (Nō mortui laudabūt te dñe: neq̄ oēs qui descendūt in infernum.) Mortuos hic illos dicit qui perpetuis cruciatibus affligendi sunt. Eorum voces non suscipit dñs: quia beati tm̄ sunt qui eius preconia personabunt: sicut Salomon dicit: A mortuo Eccli.17. quasi ex eo qui non est perist confessio. Et paulo post. Nos autem viuentes et sani laudamus nomen tuum Dicendo autē: Neq̄ omnes qui descendunt in infernum: ostendit et sanctos ad inferna quidem descendere: sed in dñi exultatione gaudere. Mori enīz iustis et peccatoribus pbatur esse cōmune: sed nimis longa Pś.85. discretione separantur: sicut in. 85. psalmo dictus est: Et eripuisti animā meaꝫ ex inferno inferiori. (Sy nos Al.dño qui viuimus benedicimus † dñm: ex hoc nunc et vsq̄ in seculum.) Exposita parte damnatoruꝫ: aptum fuit vt pulchritudinē psalmi beatoꝝ bona concluderent.

Uiuorum enim est dñs non mortuorū: sicut in euāgelio legitur. Non est enī deus mortuorū: sed viuorum. War.12. Uiuorū autem accipiendum est: non ista vita viuentium: quā cōmunem sanctis constat esse cum impijs: sed illa de qua in alio psalmo legitur. Placebo dño in Pś.114. regione viuorum. Et ne ad terrena bona mens humana descenderet: ad illa celestia congruenter ascendit que nec in laudibus possint habere terminum: nec in premijs sustinere pbantur occasum. Conclusio.

Luxerunt nobis quasi granati mali munera pulcherrima: que hystorie corio reuelata dulcissima mella fudauerunt. Quot enī versus: tot gratie: quot verba: tot poma sunt animę. Monemur enī p̄ similitudines veteris populi huius mundi: quasi egyptiacam dominationē relinquere: vt possimus ad terram promissionis baptismatis itinere peruenire. Festinemus intrepidi: aduentu dñi aduersitates nostre solute sunt. Mare fugit: iordanis retro timore cōuersus est: simulachra gēnium quasi metalla insensata cōrenta sunt. Dñi autē nostri gloria vbiq̄ colitur/ vbiq̄ predicatur. Et ideo iuuante deo psalmorū virtutes studiosissime perquiramus: quoniam se et fidelibus aperiunt/ et incredulis semper abscondunt.

Explicit expositio in psalmum. cxiij.

Alleluia. cxiiij.

Dilexi: qñ exaudiet dñs vocē orationis mee. Quia inclinauit aurem suā michi: et in diebus meis inuocabo. Circūdederunt me dolores mortis: et pericula inferni inuenerūt me. Tribulationem et dolorem inueni: et nomen dñi inuocaui. O dñe libera animā meam: misericors dñs et iustus: et deus noster miserek. Custodiēs paruulos dñs humiliatus sum: et liberauit me. Cōuertere ala mea i requiē tuā qz dñs benefecit tibi. Qz eripuit alam meā de morte: oculos meos a lachrymis: pedes meos a lapsu. Placebo dño i regiōe viuorū.

Excitat nos de somno huius seculi sollēnis ac vera cōmonitio: et velut quidā spiritualis gallus ad operā nos cogit venire fidelū. Audiamus sanctā vocē: piumq̄ sequamur imperū. Laudatio enī dñi dignitas operum/ et precij est laboꝝ: quando nec suauius quicq̄ potest dici/ nec salubꝰ actitari. Diuisio. Liberatus pphera de profunda fouea peccatoruꝫ etiā in illa petra misericordie constituitur. Primo mēbio gratias agit: qm̄ se exaudiū esse cognoscit: et cōtra ola pericula mortis efficaciter se dñi inuocasse testat. Secundo iterum clamat ad dñm: vt liberatus perueniat ad illā requiem sempiternā: quā fidelibus pmittit dñi munere concedendam. Expositio.

Dilexi qñ † exaudiuit dñs vocem orationis mee.) Amor dñi hominibus duobus Al.exaudiet puenire constat articulis. Est vnus quādo pro collatis beneficijs/ et ab infidelibus diligitur/ atq̄ laudatur: sicut in alio psalmo de peccatore legitur. Confitebitur tibi cū be- Pś.48. nefeceris ei. Alter est certissimus atq̄ pfectus: cum

Universidad de Navarra Biblioteca

Rom.8.

SCHE.

Alnō hȝ. ETy.

Almiserek

devoti animus nulla accidentium malorꝫ aduersitate deiicitur: sed in miseriis suis spe futurorū in charitate dñi semper accēditur: sicut dicit apostolus. Quis nos separabit a charitate christi? Tribulatio: an angustia: an persecutio: an fames: an nuditas? tē. Hunc ergo modū prophēta subter exponit: qñ in tribulationibꝰ et angustijs suis dilexit: quādo illi tribulationes z dolores prestiterint vt dñm inuocare mereretur. Quapropter dauid: nō in regni amplitudine letus exultat: non de mundi felicitate gratulatur: quā nouerat transitorā: sed gaudet oratione suā in angustijs a clementissimo dño fuisse suscepta: quod prodesse sibi perpetue sentiebat. Et vide quo compendio et causam posuit: z rationē cause momentanea celeritate subtixit. Quod schema dicitur Epirrocasmos: id est dicti roratio: que breuiter z succincte ea que sunt dicēda perstringit. (Quia inclinauit aurē suam michi: z in diebꝰ meis inuocabo † eū.) Auris: sicut iam dictū est: appellata est ab auditu: quam merito ad nos inclinare dicit deus: quia vt nos dignetur audire: nulla ad ipsum humana merita videntur attingere. Quod factum in aduentu dñi veritatis ipsius tradit auctoritas: quando mundi sceleribus miseratus medicinā beate incarnationis attribuit. Et qñ eius circa se vberrimā ceperat sentire pietatem: in diebus suis cū multis tribulationibus angeretur: sicut inferius dicit: inuocasse se dñm profitetur. Nostros enim illos dies dicimus: vbi propria iniquitate peccamꝰ: z anxios dolores prauis cogitationibus sustinemus. Mirabilis sententia: beata vicissitudo: z fidelem semper beneficia querere: z clementem dñm continua benignitate prestare. (Circūdederunt me dolores mortis: pericula inferni inuenerunt me.) Causas adhuc reddit aptissimas: cur vir sanctus dilexerit dñm: nō illas in quibus se amari putat humanitas: si inflatis honoribus euehatur: si diuitiarum mole grandescat: sed ideo se dicit diuina gratia visitatum: quia doloribus et periculis probabatur affectus: merito quando ista perducunt ad gloriā: illa precipitant ad ruinā. Et inspice verba simplicia magis sensibus esse farcita. Circūdatum se dicit doloribus: z ne putares mediocres: addidit mortis. Adiecit etiam: Inferni pericula: que constat tormentis obus esse grauiora. Sequitur quoqꝫ. Inuenerunt me: quasi inopinatum: quasi securum: quasi a dñi defensione sepositum: vt facile potuerit capi: quē a tanto contegerat munimine segregari. (Tribulationem et dolorem inuenī: et nomen dñi inuocaui.) Audis tribulationē z dolorem: z forsassis offenderis: sed quas diuitias gerat intrinsecus thesaurus iste cognosce. Hȝ sunt tribulationes que ad dñm exclamare fecerunt. Hȝ dolores qui medicinaliter corda punxerūt: vt ad verū medicum clamaret egrotus: vnde venire indubitatū cōstat auxilium. Et inspice: quid mutata hec verba parturiant. Superius vbi captus est: a doloribus inuentū se dicit: hic vbi remediū repperit: inuentisse se ipsos dolores asserit. Ille enim causas calamitatis sue cognoscit: qui se afflictum vt cōuertatur intelligit. Nam et medicus tūc queritur: quādo viscera humana morbus aliquis grauare sentitur. Sequitur. Et nomē dñi inuocaui: quo prestante et dolor z tribulatio celeriter vinceretur. (O dñe libera animā meā: misericors dñs et iustus: z deꝰ noster † miserebitur.) Enumeratis passionibus suis: prophēta venit ad secūdū membrū: vbi exclamat ad dñm: vt anima eius a peccatorū profunditate liberetur: sicut apostolus dicit. Quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia dei per Jesum christū dñm nostrū. Que figura dicitur prophonesis latine exclamatio: quotiēs inter alia que loquimur: ad deum subito verba cōuertimus. Quapropter tribulationes nostras z dolores diligentissime diuino munere perscrutemur. Latent enim altius: et plerūqꝫ seculi delectationes velate sopiuntur: quas nisi diuino adiutorio queramus intrinsecus: vocē istam salutarē eructuare non possumus. Nam cum dicit. Libera animā meā: cōfitetur eā sine dño semp esse captiuā. Sequitur. Misericors dño z iustus: z deus noster miserebit. In superiori comate liberari petijt aiam suā: hic asit promittit dñm misericordē z iustum: vt nec ipse in illa petitione dubitasse videretur: nec alios faceret anxia volūtate pendere. Misericors: quia illi inclinauit aurē suam. Justus: qñ corripuit peccatorē ad venīā requirendā. Miserebit: cum recipit filiū quē flagellat. Unde cognosce hec tria posita ad fragilitatē humani generis instruendam: que seculi delectationibus inhiando asperos putat dolores qui p salute anime cōferuntur. (Custodiens paruulos dñs: humiliatus sum z liberauit me.) In magnā significantiā preposterauit ordinē quē superius dixit. Liberari enim primo petijt animā suā: z postea misericordem dñm generaliter esse professus est: nūc autē vniuersaliter paruulorꝫ se dicit esse custodem: et postea humiliatū z liberatū esse proclamat: vt per hunc ordinē rerū ostenderet quod in euangelio legitur: Quis de multis gentibꝰ sit aggregatus: vnum gregē dñi: z vnū illi esse pastorē. Paruuli sunt: qui sibi certissime videntur exigui: sed sola dñi largitate grandescunt. Et vide quale verbū est positū. Custodiens dixit: tanqꝫ pastor: eximius: qui gregē suum a rapaci lupi incursione defendit. Sed inspice q ordinem congruū seruās: prius humiliatū: postea se dicit esse liberatū: vt vulnera dolere non possint que ad sanitatē celestis medici munere peruenerūt. (Cōuertere anima mea in requiē tuā: quia dñs bñfecit † michi.) Cantet hoc anima cū ꝓpheta: que peregrinatur a dño. Cantet hoc onus illa q errauerat: et custodis referta humeris ad caulas meruit redire pastoris. Cantet hoc filius ille: qui mortuus fuerat z reuixit: perierat et inuentus est. Cantet hoc populus deuotus: qui precioso sanguine redemptus ad desideratā requiem peruenire dñi largitate ꝓmerūt. Quapropter animā suā hortatur prophēta vt cōuertat ad dñm: vnde illi z tranquilla venit requies: z abolitio peccatorū. Suam ergo requiē dicit: que illi data est per gram: non meritorꝫ cōpensatione possessa. Denicꝫ sic sequitur. Quia dñs bñfecit michi. (Quia eripuit aiam meā de morte: oculos meos a lachrymis: pedes meos a lapsu.) Declarantur cause quare superius dixerit: Quia dñs benefecit michi. Sed hoc intelligamus p̄sciente virtute prophetā dicere de futuro: qñ adhuc in isto seculo viuentibꝰ cōuenire nō possunt. Aut enim. Eripuit animā meā de morte. Anime quippe iustorꝫ cū de isto seculo transeūt: ab illa morte liberantur: de qua in euangelio dictū est. Sine mortuos sepelīāt mortuos suos. Et cū dicit Eripuit: beneficiū diuine virtutis ostendit: quia nisi per eius potentiā non valuisset a morte ꝑpetua liberari. Sequitur. Oculos meos a lachrymis. Cessant vtiqꝫ lachryme sanctorū: qñ iam mors aie non ꝑbatur esse suspecta. Non enim in securitate plangitur: sed in isto agone vbi calamitas ventura metuitur. Addidit. Pedes meos a lapsu. Cū dicit A lapsu: ostēdit lubricū z pronū esse peccatū. Sed bene illic nō formidatur

Rom.7. SCHE.

Alt.tibi.

Luc.9.

ruina: vbi iam est eterna ꝑperitas. Hā in isto seculo cōstituti (sicut dictū est) z morte aie mihi timent: z assidue lachrymas fundūt: et pedes suos a lapsu nō credūt vllatenus alienos. Hic eñ colluctatio est: z ideo cūcta sub metu sunt. Unde intelligimus his tribꝰ periculis subiacere genus humanū: qđ adhuc in istius vite colluctatione versat. Hā vide quid sequit. [Placebo dño in regiōe viuorū]. Perscrutandū est quare dixerit de futuro. Placebo dño in regione viuorū: quasi non z hic in regione mortuorū placeant sancti q̄ sunt iudicio ore laudati: cum z in Genesi legatur. Placuit Enoch coram deo: et translulit illū deus. Job quoqꝫ dñi voce laudatus est. Et in euāgelio de Nathanaele ipse dño dicit: Ecce vere israelita in quo dolus non est. Sed hic placebo dixit: iam securus: iam q̄ displicere non possum: nec quicqꝫ dubium sustinebo: quādo sicut apls dicit: Mors absorpta fuerit in victoriam: z corruptibile hoc induerit incorruptionem: z mortale hoc induerit immortalitatē: tūc eñ iusti ita placebūt dño: vt vltertius de peccatorum aduersitate nichil metuant. In regione viuorꝫ dixit: in cōgregatiōe sanctorū: vbi omnis viuēs reuera colligit: z a mortuis sorte separatur: sicut in euangelio dño dicit: Qui credit in me: transiet de morte ad vitam. Genes.5. Joan.1. 1.Cor.15. Joan.5.

Conclusio.

Salutaris psalmi isti⁹ intentione retractata: cōtrā mundi dolores animi fortitudine debemus obijcere. Dicamus sicut psalmus inchoat: Dilexi qñ exaudiuit dñs vocem deprecationis mee: q: non est pena que ꝓmouet: non est dolor qui ꝓducit ad requiē: nec durus estimandus est flet⁹ qui eterna gaudia subministrat. Intendamus enim nō quod patimur: sed quod speramus: z tēporale malū sine dubitatione molliscit: cuius ꝑperrimus intenditur finis. Rogemus ergo omnipotētā christi: qui hec solusvalet inestimabili virtute superare: vt acie malignitatis infracta: nec illa nobis omnino fiant aspera: que nūc videntur austera. Sic enim domino in regione viuorū placebimus: si in hoc seculo mortificare nostra corpora pro ipsius glorie nomine festinemus.

Explicit expositio in psalmū.114.

Alleluia. Cxv.

Credidi ꝓpter qđ locut⁹ sum ego autē humiliatus sum nimis. Ego dixi in excessu meo omnis homo mēdax. Quid retribuam dño: pro omnibus que retribuit michi. Calicem salutaris accipiam: z nomen domini invocabo. Vota mea dño reddam coram omni populo eius: pretiosa in cōspectu dñi mors sanctorꝫ eius. O dñe quia ego seruus tuus: ego seruus tuus / z filiꝰ ancille tue. Dirupisti vincula mea: tibi sacrificabo hostiam laudis: et nomen dñi invocabo. Vota mea dño reddā in conspectu omnis populi eius: in atrijs domus domini in medio tui hierusalem.

Sic debet nobis aliquando laus dñi increscere: z alleluiatica possumꝰ gaudia fastidire: vox fidelium / sermo beatorū / modulatio sancta canētiū: vnde z auditus corporeꝰ suauiter delinit: z alia festa celesti dele

creatione recreatur. Introducenda sunt enim martyrij verba: que z cōfessione gloriosa viguerunt: z passione mirabili munera sunt dñi constituta. Divisio.

Deūr totū psalmū inuictorū martyrū verba referūtur. Prima positione beneficia dñi cōmemorant: quibus cum heserarēt quid eis dignum potuisset reddi: occurrit vtiqꝫ gloriosus calix ille martyrij: qui tame dñi largitate prestatur. Secūda: chorus ipse seruū se dñi: et hiis ecclesie catholice ꝓfitetur: ne preter fidelissimos viros deo placitum: hereticoꝝ quoqꝫ quispiam putaret esse martyrium. Expositio.

Credidi ꝓpter quod locutus sum: ego autē humiliatus sum nimis.] Martyrū populus ille reuerendus ordinem veri dogmatis seruās: primo se dicit credidisse: z postea fuisse ꝓlocuturū: ꝓpter illos. s. destruendos q̄ veraciter nō credētes affectant de eius aliqua ꝑdicare magnal bus. Post verā siquidē fidē sancta debet venire cōfessione illud audiat importunus. Peccatori autē dixit deus: quare tu enarras iustitias meas? Sequit. Ego aūt humiliatus sum nimis. Ne intelligeres predicatiōes veracissimas humiliatas: que tāto plus entescūt / quāto amplius persecutorū studio comprimunk / se dicit esse humiliatū: q: sancta religione crescente / ipsi videbātur penis temporalibus subiacere. [Ego dixi in excessu † mentis mee: omnis homo mendax]. Ne illam veracissimā confessionem quam dño prestāte susceperat: aliquis putaret mortalium viribus applicādam: quid ꝓpriū humanitas habeat ipse ꝓfiteтur: omnē homine. s. esse mendacē. Sed vide q̄ hanc cōsiderationē non facile potuit inuenire: missi ad supernā cōtemplationem p excessum mētis euectus quando aia corporea sorde purgata / causas rerū manifestis speculationibus intuek. Magna siquidē prudentia gerit: vt sibi aliquis imprudens esse videatur. Nam sicut leues ac fatui se esse veracissimos mētiuntur: ita illuminati mēdaces se esse cognoscunt. Quapropter hec nos regula certa cōstringat: vt quando carnis fragilitate mendaces sumus nostrū esse fatea mur: quādo veraces / diuinis muneribꝰ applicemus. Hec autē sententia ptinet ad figuram Paroemiā: qñ hoc puerbium humani sermonis frequentatiōe celebrat. Tale est illud qđ in actibus apostolorū Saulo dictū est. Durū est tibi contra stimulū calcitrare. Revera durū: qñ suis nisibus percutik / qui in acutū calces elisisse mōstratur. Notandū vero q excessus mētis et in malo ponat: sicut est in Paralipomenon. Et dediſti eos in extasi. i. in excessu mētis / z in cōmotiōe z in interitu. [Quid retribuā dño ꝓ omnibus que retribuit michi.] Bene dubitauit qđ retribuere possit humanitas: q̄ boni ꝓpriū nichil habebat. Hā cū dicit Quid: hesitatio nostra mōstrat. Quid eñ illi ab hoie potest reddi: dū sup eius nos cōstet munere cōtineri? Merito ergo dubitabat: cui dignū de suo nichil occurrerat. Uerū ne olno redderet sterilis: ꝓfitus misericordia dñi: quid retribuat subsequēter exponit. Sz illud est magnopere perquirendū qđ dicit deū nobis retribuisse q̄ cōtulit: quasi boni aliquid ei ꝑtus dederimus: z sic ab ipso collata suscepim⁹: cū apls clamet Quid eñ habes qđ nō accepisti? Si aūt accepisti quid gloriaris quasi nō acceperis? Sz retribuere dicimur: qñ er bonis bona reddimus / et malis bona prestamus. Dño eñ retribuit nobis bonū p malo: vt qđ predicauit verbo / mōstraret exēplo. Ille eñ alapis cesus: ille

Rom.8. Alt.mihi. Psa.49. Alt.meo. 1.Cor.4.

dicet trādit⁹ ille flagellis immeritis verberatus/nobis relur/rectionis spem tribuit: z celoꝝ regna pmisit. [Calicē salutaris accipiam: z nomen dñi invocabo]. Digna quidē pmissio: sed in humanis viribus ponat periculosa presumptio. Quis enī potest cōfessoribus tormentoꝝ patientiam dare: nisi ille qui p nobis dignatus est calicē passionis acciperet? Nam vt hoc impossibile humane virtuti absolute mōstraret/secutus est: Et nomen dñi invocabo. Cuius fretus auxilio credebat se cōplere: cui carneam fragilitatē nō putabat posse sufficere. Pulcherrime vero ac breuiter definita est martyrū mors/calix salutaris. Calix: q: sub mēsura bibit. Salutaris: q: in eternā salutē/dño prestāte) ppinat. De isto calice dixit z dñs in euāgelio. Potestis bibere calicē quem ego bibiturus sum? [† Pretiosa in cōspectu dñi mors sanctoꝝ eius]. Bene dicitur Pretiosa: que dñi sanguine noscit cōparata. Illius enī passione glorificata est: vt in conspectu eius esset eximia. Hāc enī cognoscimus dñm famulis suis magna gratie vbertate cōferre: quā ipse est dignatus assumere. O mors vitalis: O interitus ambigendus: O transitus gloriosus: que mēbra christi imitatores sui capitis facis: z vt sit pretiosa/non diuitijs oblatis efficit: sed effusiōe sanguinis cōparat. [O dñe q: ego seruus tuus: ego seruus tuus/z filⁱ ancille tue. Dirupisti vincula mea]. Venit ad positionē secūdā: vbi munere singulari suscepto exclamat dicens: O dñe ego seruⁱ tuus. Admirat enī se talia beneficia suscepisse: qualia ipse p redemptiōe mūdi est dignatus assumere. Quēadmodū enī non miraret⁹ seruus: z conditione primi hominis implicatus ad illa venire: que tāta mātestas dignata est elegisse? Pauor est dicere q̄ beneficia suscipiat: q̄ suis actibus merek offensaꝝ. Nam vt admirationis istius declararet augmentū: repetit Ego seruus tuus. Adiecit Et filⁱ ancille tue: vt humilitatē suā triplicatis cōfessionibus indicaret. Filⁱ autē ancille ideo videt adiectū: vt ecclesiaz catholicam omnimodis indicaret: que ancilla est dū seruit/spōsa dum iungit. Et ideo cōpetenter aduertimus non esse martyrū: nisi qō seruus dñi/et catholice filius merek ecclesie: sequit. Dirupisti vincula mea. Virtutem hic martyrij sentimus exponi: cuius impetu triūphali dirumpunk omnia vincula peccatoꝝ. Nulla enī in homine macula remanere potest: quē pius sanguis abluerit. Notandū aūt q̄ versus hic tantā virtutē creditus est habere: vt a nōnullis diceret⁹ posse hoibus peccata dimitti: si eum in fine vite sue tertia cōfessione congeminet. [Tibi sacrificabo hostiā laudis †.] Quia dirupta fuerāt vincula peccatoꝝ: sacrificare se dicit hostiam laudis. Quod sacrificiū nimis dño videt⁹ acceptū. Ipse enī in euangelio docet: Decē sanati sunt: et nō est inuētus q̄ daret gloriā deo: nisi hic Samaritanus. Non enī iste de ullis fuit qui beneficiū dñi ingrata taciturnitate pesserunt: sed iste accepti boni gratiarū actionem se restituere cōpromittit. [Vota mea dño reddam †: in atrijs domus dñi]. Postq̄ dixerat obliturū se hostiam laudis: ne crederet⁹ vbiq̄ esse soluendā: dicit In atrijs domus dñi: id est in ecclesia catholica toto orbe diffusa: qua cōtinent⁹ oēs veritatē christiani: nō heretici qui sunt vana p̄auitate discreti. Nā q̄ dicit Vota mea dño reddam: seipm offerre videlicet posse cēt. Omnū enī fidelium votum est christo se offerre: et in eius ecclesia recta credulitate consistere. Sed vt agnosceres que esset ista domus dñi: vide quid sequit. [In cōspectu oīs populi eius in medio tui hierusalem]. Ecce instruxit quam domū dñi dixerit superiore versiculo: In cōspectu. Omnis populi eius. Dignū enī est vt publice debeat laudari qui pari p omniū salute dignatus est. Dñs enī perfectissime nouit etiaz si in cordis secreto fiat. Sed hoc ad edificationē populi ptinet: vt bona cōfessio generalitatis auribꝰ imbibat: sicut in euāgelio dicit. Qui me cōfessus fuerit coram hominibus: confitebor⁹ et ego illuz coram patre meo qui est in celis. Addidit In medio tui hierusalem: vbi pax dñi conquiescit: et vnitas sancti populi dñi cōtemplatione letak. Conclusio.

Matth.20. Alt. Vota mea dño reddam coram omni populo eius.

Luc.17.

Scām aliā Ifam iste versiculus subiungitur sequenti.

Psalmus hic magnifico martyrū honore sacratus est: qui nobis z ad exemplum datus/et ad patrocinia largienda tributus est. Venerem⁹ talium dolores/ huiusmodi penas studio nobis charitatis optemus: vt si nō meremur tali cōsummatione coronari: saltē in studijs possimus similibus inueniri. Cur enī tales dolores christianus velit effugere: per quos se nouit ad celoꝝ gaudia peruenire?

Explicit expositio in psalmum.115.

Alleluia. Lxvi.

Laudate dominū omnes gentes: laudate eū omnes populi. Quoniā confirmata est super nos misericordia ei⁹: z veritas dñi manet in eternum.

Iobus quidem versibus: sed plenarius tituli honor apponit: vt intelligamus quanuis pauca verba in domini laudibus semper esse plentissima. Quis enīz dubitet exiguum nō debere dici: vnde potest magnificentia superna laudari? Cui cōgrue apponit Schema: quod grece dicit Hypmos: quoniam seriem orationis vsq̄ ad vltimum seruans: nec personam noscitur mutasse/ nec causam: sed vno sensu vsq̄ ad terminum quod cepit exequitur. Continentia. SCHE.

Licet hic psalmus pre paucitate versuuz diuisionē non recipiat: omnes tamē compendio sue locutionis exuperat. Est enim primus quidem athomus psalmoꝝ/puncti referēs dignitatem: vndelmea oritur/ z diuerse schematū species doctissima varietate formantur. Expositio.

Laudate dñm omnes gentes: † z collauda te eum omnes populi]. Et istū quoq̄ psalmū ad personā martyrū debemus aptare Dicunt enīz sancti viri quasi iam gloriosa passione pfuncti: vt oēs gentes ad laudes dñi debeant excitari: qui talia prestitit seruis suis: vt ipsius potius imbuerent⁹ exemplis. Ubi sunt Donatiste: qui tīn sue cōgregationi fidem prestitam mētiuntur? Clamat chorus ille sanctoꝝ omnes gentes dñm debere laudare: atq̄ vtinam vel nobiscū faceret⁹/qō se agere singulariter mentiunk. Sequit: Et collaudate eum omnes populi. Collaudatio/est cunctoꝝ fidelium in vnū redacta laudatio. Hec enī ecclesie catholice apta cognoscitur: que de diuersis mūdi partibus aggregak. Omnes enī gētes in suis populis generaliter cōmonent: ne quis se in iudicio dñi dicat esse preteritum. [Quoniā cōfirmata est super nos misericordia eius: z veritas dñi manet in eternum]. Causa redik quare debeat dñs toto orbe laudari: qīn pmissiones suas quas p sanctos pphetas effecerat: aduētus suī visitatione cōpleuit. Confirmata est enī in populo christiano misericordia eius: z non cōmouebitur in eternū: qī ille qui prestitit/ipse nos (vt credere dignū est) etiā sua miseratione custodit. Addidit Et veritas dñi manet in eternū. Hic veritas dñi filius significat: sicut ipse dicit: Ego sum via/veritas/et vita. Nā si vt putat⁹ demētissimus Arrianus (qō dici nefas est) erat tempus qī non erat filius: fuerat vtiq̄ tēpus qī esset pater sine veritate/sine via/sine vita. Sz qī sine his rebus pater nunq̄ fuisse credendū est/saluti nostre et ipsi cōuenit veritati coeternū z cōsubstātialem patri per oīa filium confiteri. Deinde scriptū est: Omnia per ipsum facta sunt: z sine ipso factū est nichil. Nam si tēpus est factum per filiū: quomodo existere potuit tēpus qī non erat auctor ei⁹? Sic errores prauos sequit semper absurditas. Subiecit quoq̄ terciam substantiam: pater semper anterius filio predicat. Et vbi est illud In principio erat verbū: et verbū erat apud deum? Videt⁹ nichil illi fuisse preposituū. Nam z multis locis primus filiⁱ nominat: vt est illud apostoli ad Ephesios. An nescitis q: omnis fornicator z immundus non habet hereditatem in regno christi z dei? Et ad Galathas Paulus apls: non ab hominibus/neq̄ per hoīnē: sed per Jesum christū/et deum patrem. Et ad Thessalonicēses: Ipse autem dñs Jesus christus/z deus pater noster qui dilexit nos. Et ad Corinthios secūda: Gratia dñi nostri Jesu christi/et charitas dei. Et vt istā equalitatē de tota intelligeres trinitate: addidit Et cōmunicatio sancti spiritus cuz oībus vobis. Legitur etiā spiritū sanctū z dñm: z prior loco fuisse nominatū. Aut enīz Paulus ad Thessalonicēses: Dñs autem dirigat corda vestra in charitate dei/z patientia christi. Quatur enī spiritus sanctus vt corda credentiū dirigat et in charitate dei/et in patientia christi. Quapropter vnus ex trinitate ante/vel postea nominatus: audienti nullum preiudicium poterit exhibere: q: humana locutio aliter se non valet expedire. In deo enīz nulla est disparitas vel diuersitas estimanda: q: vbi vnus deus recte creditⁱ: ibi minor z maior non potest inueniri. Nescit enim numerū vnitas: nec gradum admittit equalitas: sicut scriptū est: Non ascendes per gradus ad altare meum.

Joan.14. Joan.1. Ibidem. Ephe.5. Gal.1. 2.Thess.2. 2.Cor.13. 2.Thess.3. Exo.20.

Conclusio.

Paruus quidē psalmus plenissima breuitate cōclusus est. Quid enī amplius potuit dici: q̄ vt creator debeat toto orbe laudari? Fecūda breuitas/cōstricta copia/artū latissimū/et sine fine coangustū. O dulcis z admiranda diuersitas: modo paucis sentētijs salutaria dicere: modo magnalia diffusa oratione narrare: vt tediosa mortalitas nec in ipsa cura sustineret fastidiū: cui prestat amena varietas appetitū. Queri fortasse potest cur duos tīn versus psalmus iste cōtineat: cū eduerso cēte simus octauus decimus/cētū septuaginta sex ꝑsibus pducⁱ esse mōstret⁹ alijq̄ cōplures dispari mō p rerum qualitate formati sunt. Sed illud fortassis indicare res ista cognoscit: qīn sicut armonia. i musice virtutis pulchra modulatio ex diuersis sonis atq̄ accentibus vnā perfectā facunt cātilenam: sic et isti psalmi modo breues/modo mediocres/modo longissimi: in vnū cōcentū suauitate dulcissima redigūtur. Siue (qō credere dignū est) fatur⁹ regnū dñi significat: vbi diuersa merita sanctoꝝ p actuum qualitate fulgebūt: cum tamē omnibus vna beatitudo/z suauitas eterna prestetur.

Explicit expositio in psalmum.116.

Alleluia. Lxvij.

Confitemini dño qīn bonus: qīn in seculū misericordia ei⁹ Dicat nunc israel qīn bonus: qīn in seculū misericordia ei⁹ Dicat nūc domus aaron qīn bonus: qīn in seculum misericordia eius. Dicant nunc q̄ timent dñm: qīn in seculum misericordia eius. De tribulatione inuocaui dñm: z exaudiuit me in latitudine dñs. Dñs michi adiutor: nō timebo quid faciat michi homo. Dñs michi adiutor: et ego despiciam inimicos meos. Bonū est cōfidere in dño: q̄ confidere in homine. Bonū est sperare in dño: q̄ sperare in principibus. Omnes gentes circuierunt me: z in nomine dñi q: vltus sum in eos. Circūdantes circumdederūt me: z in nomine dñi q: vltus sum in eos. Circundederūt me sicut apes: z exarserunt sicut ignis in spinis: z in nomine dñi q: vltus sum in eos. Impulsus euersus sum vt caderem: z dñs suscepit me. Fortitudo mea z laus mea dñs: et factus est michi in salutē. Vox exultationis z salutis: in tabernaculis iustoꝝ. Dextera dñi fecit virtutem: dextera dñi exaltauit me: dextera dñi fecit virtutem. Non moriar sed viuam: z narrabo opa dñi. Castigans castigauit me dñs: z morti nō tradidit me. Aperite michi portas iustitie/ingressus in eas cōfitebor dño: hec porta dñi/iusti intrabūt in eā. Cōfitebor tibi qīn exaudisti me: z factus es michi in salutem. Lapidem quē reprobauerunt edificantes: hic factⁱ est in caput anguli. A dño factū est istud: z est mirabile i oculis nostris. Hec dies quā fecit dñs: exultemus z letemur in ea. O dñe saluum me fac/o dñe bene prosperare: benedictus qui venit in nomine dñi. Benediximus vobis de domo dñi: deus dñs et illuxit nobis. Cōstituite diem solēnem in cōdensis: vsq̄ ad cornu altaris. Deus meⁱ es tu/z cōfitebor tibi: deus meus es tu/z exaltabo te. Confitebor tibi qīn exaudisti me: z factus es michi in salutem. Confitemini dño qīn bonus: qīn in seculum misericordia eius.

Alt. laudate.

Legimus in Apocalypsi Joannis apostoli Alleluia in celo cantare multitudinē copiosam: quod etiā quatuor animalia/et viginti quatuor seniores adorantes dñm dicunt: q: totus ille celestis exercitus in voce tube grādisone hymnica exultatione cōcelebrat. Quapropter ad hoc laudis officium et nos alacriter accedamus. Quod si puro corde canimus/sanctis virtutibus pia deuotione miscemur: fitq̄ honor z gratia terrenorum que beatitudo ꝓbatur esse celestiū. Quocirca intuea

mur hunc psalmū speciosa fronte relucentē. In ipsis quippe principijs quatuor versus pari fine conclusit: vt euangelico numero totum mundū vni dño laudes debere redderet/adhortatiōe quadrifaria cōmoneret. Hos intercalares nō possum⁹ dicere: q; nullos alios miscet: sed vnifines eos apto fortitan nomine vocitamus/qui simili verbor; consonantia terminant. Hoc & in centesimo tricesimoquinto psalmo p omnes versus absolute facturus est. Quod quēadmodū se habeat: suo loco cuidentius cōmonemus. Diuisio.

Fidelis populus peccatorū nexib⁹ absolutus. In pria sectione generaliter hortat: vt vnusquisq; dño debeat confiteri: qm̄ in tribulatiōibus exaudiuit⁹/pfessus est hominē nullatenus formidandū. Secunda in solo dicit dño cōfidendum: per quē gentium inimicitias pbatur euasisse: & ad veracissime vite puenisse remedia. Tertia sectione aperiēdas sibi portas dicit esse iustitie: vbi dicit etiaz de angulari lapide: id est de dño saluatore. Quarta reliquis christianis frequentanda dñi atria persuadet/de aduētu sancte incarnationis suauem delectatione cōgaudens. Expositio.

Confitemini dño qm̄ bonus: qm̄ in seculum misericordia eius]. Populus ille beator;ū: q; propria fuerat clade liberatus: reliquos cōmonet fideles vt dñi laudibus cōstanter inuigilent. Ista em̄ confessio ad laudē pertinet absolute: siue q; illi est alleluia prepositū/siue q; a diuersis angustijs ereptum se dñi miseratiōe letat⁹. Audis quoq; causa subiungit qm̄ bonus: quod nomen deo pprie certum est cōuenire. Nam cū ab incredulis audeis fm carnis aspectū christus magister bonus dicerek: respōdit ipse. Quid me interrogas de bono: qui me celsū dñm esse non credis? Adijcies Nemo bonus nisi solus deus. Sed cū legat: Bonus homo de bono thesauro suo pfert bona: qua ratione videt esse contrariū. Sed holem bonū dicimus per dñi gratiā factū. Nam ille solus pprie per se dicitur bonus: qui eos facit implere qb⁹ boni sunt. Sequit. Qm̄ in seculum misericordia ei⁹. Ipsius quoq; boni quē dixerat expositio dilucidat: q; non solū prestat immeritis/sed in eternū misericordie sue dona cōcedit. In seculum em̄ pertinuitatē significat futuram: vbi vnū est seculum/& vna dies: nec permutatio vlla succedit. Dicat nūc israel qm̄ bonus: qm̄ in seculū misericordia eius. Dicat nunc domus aaron qm̄ bonus: qm̄ in seculum misericordia eius. Dicant nunc omnes q timent dñm qm̄ bonus: qm̄ in seculum misericordia ei⁹]. Cum in his versibus legātur similes fines: premissa eos expositio cōperenter amplectit. Illud tñ altius pscrutandum est: cur in principijs versuū tñ nomina variauit. Alit enim Dicat nūc israel: q; totū populum amplectitur beatorū. Secundo versu ponit Dicat nūc domus aaron: significās sacerdotes quos ppter honorē sui reuerētiam singulariter estimauit esse memorādos. Tertius quoq; versus ait: Dicāt nunc omnes q timēt dñm: vt illos ostenderet quos in centesimodecimotertio psalmo dixerat: Pusillos cū maioribus in vnā societatem christo dño pura mente deuoti sunt. Sic diuersitas ista nominū: generalitatē complectitur absolute fidelium. [† In tribulatione inuocaui dñm: et exaudiuit me in latitudine †]. Exemplū pprium ponit: vt audiētium animos excitet: q; magnū credulitatis incitamentū est/ipsum gratias agentē audire q perrexit. Sed considera qd addidit In latitudine: qm̄ nos de seculi quidem angustijs liberat: sed in magna premiorū suorum latitudine miseratus acceperat. Eripuit de tēporalibus malis: sed bonis nos potēs est implere perpetuis. Seuiāt ergo quantūlibet transitura discrimina: tumescāt aduersitates caduce: latissime redditur quod in hac mūdi brevitate fidelis populus ingrauat. [Dño michi adiutor; † est non timebo quid faciat michi homo. Dño michi adiutor; est † & ego † videbo inimicos meos]. Quānis versus isti peneuideā̄tur esse cōsimiles: singulis tñ verbis omnino discreti sunt. Nam cū se dicit auxilio dñi hominē non timere/carnales designat inimicos: quiuisualiter religiosorū ppositū perse quunt. Cum vero ait Videbo inimicos meos: spirituales nequitias vult intelligi: quas in illo iudicio dicit esse videndas: vbi iam diabolus cū ceteris ministris suis destructus atq; dānatus/humanis cōspectibus apparebit. Hay cū modo maxima pars hominū inimicos suos carnales aspiciat: illud magis optasse credendus est/quod hic videre non poterat. Siue orat vt latēte inimicū valeat intuer: quatenus cautior effectus ab eius insidijs reddatur alienus. & nota q in principijs amborū versuū: eadem verba geminant. Que figura dicit Anaphora: que etiā in sequētibus versibus inuenit. [Bonū est cōfidere in dño q̄ cōfidere in homine]. Populus iste beatorū diuino munere liberatus: fideliter ac pie docens/venit ad secūdam sectionē: dicens in deo solo/nō in homine cōfidendū: in illo. s. qui veraciter pmittit: non in isto q̄ fallaci presumptione se decipit. Quanti em̄ stulti dicunt facio quod volo: nec dñm mee voluntatis habeo: putantes q; per arbitriū liberum vtilitas sit explicanda mortaliū. Quos arguit Jacobus apl's dicens: Nonne ex cōcupiscentijs vestris dicitis: eras ibimus in illam ciuitatē: & mercabimur/& lucrū faciemus: q̄ vt dicatis: si voluerit dñs/et si vixerimus: faciemus hoc/aut illud/& reliqua. Est quidē in mala parte execrabilis libertas arbitrij: vt prevaricator creatorē deserat & ad vitia nefanda cōuertat. In bona vero parte arbitrū liberū Adam peccāte pdidimus: ad quod nisi per christi gratiam redire nō possumus: dicente apl'o Deus est em̄ qui operatur in vobis et velle/et pficere p bona voluntate. Unde assidua oratione precādum est: ne nos vōlūtas peruersa rapiat/sed inspiratio diuina possideat: qm̄ quicqd ex nobismetipsis sapimus/mortifera contra nos audacia cōcitamus. Jure ergo venant in homine confidendū: qui per se nec alteri/nec sibi prevalet dare remediū: sicut et Hieremias dicit Maledictus vir qui confidit in homine: & ponit spem carnē b; a; chij suā: et a dño recedit cor eius. Quapropter desinant presumptores illas sibi partes assumere: vnde eos iustus possit sententia diuina damnare. Hinc etiam pater Augustinus cōtra Pelagium scelestū & Julianū hereticos/copiosis libris mirabiliter disputauit: & venenosi dogmatis arma cōfregit. [Bonū est sperare in dño q̄ sperare in principibus]. Duo verba mutata omnino aliam fecere sententiam. Superius em̄ cōfidere se dicit: hic sperare. Ibi in homine/hic in principibus: vt illic de carnalibus/hic de spiritualibus dixisse videatur. Princeps enim et diabolus appellatur: vt est illud cuāgelij: Ecce venit princeps mundi huius: et in me non inuenit quicq̄. Sic & bonus angelus dictus est princeps: sicut in Daniele legitur Michael princeps magnus. Quapropter nec in bonis/nec in malis angelis: fx in solo dño spem hoīs dicit esse ponēdam. Nam & si bonos p impensa

Mat.19.

Jbidem.12.

Alt. De.
Alt. dñs.

Alt. non hz.
Alt. despiciam.

SCHE.

DOG.

Jaco.4.

Phil.2.

Joan.14.

Daniel.12.

nobis pietate diligimus: beneficia in ipsis dñi non propter possibilitatis iura laudemus. [Omnes gentes † circūdederūt me: & in nomine dñi † vltus sum † eos.] Hoc populus ille merito dicebat q̄ spem suam in dñi protectione posuerat/significans labores ecclesie: quos primū in capite suo: id est in dño christo pertulerat: et post in suis passionibus sustinebat. Primo em̄ quando religio innotuit christiana omnes gētes in ei⁹ persecutiōe surgētes/ diuersis cladibus affecerunt fidelissimos viros. Qui tamē in suis pseutoribus iuuante dño vindicarunt: quādo eos puersiōe mirabili subdiderunt: vt de se penitētie penas exigerent/quas prudem innocētibus ingerebant. Nam q̄ dixit Gētes: et subiūgit genus masculinū: Altus sum eos: siue ad intellectū pertinet: q; in gentibus populi significantur: siue Schema est Exaliage: id est immutatio: qm̄ genus hic nominis immutauit. [Circūdantes circunderūt me: & in nomine dñi † vlt⁹ sum † eos]. Perscrutande sunt minutie verborū: qm̄ discussa (sicut sepe diximus) non minima nobis sacramēta parturiūt. Propositū Gentes: quod ad ecclesiā ppter martyrum populos grinebat: qui studentes cultoris demonum/passim lacerabāt populos fideles. Modo autem sub ipsa repetitione verborū noluit gentes ponere: vt magis passionem dñi subtiliter indicaret: quā a solis iudeis specialiter cōstat impletam. In quibus tamē est in nomine dñi vindicatū: quando multi ex his penitentes mala que fecerūt/vocabulum christianorū sumere meruerūt. Et isti quoq; versus appellādi sunt vnifines: sicut & illi qui in capite psalmi sunt positi. Et notandum: q; sicut caput plerūq; de membris loquitur: ita nūc membra de suo capite ploquuntur. [Circūdederunt me sicut apes † fauū: et exarserunt sicut ignis in spinis: et in nomine dñi † vindicaui in eos]. Adhuc & isti versus de dño loquūtur. Ipse enim a seuientibus iudeis circūdatus: passionis siue per totum mundum mella pfudit. Apes enim fauum circundant: quando per domos cereas liquores dulcissimos recondunt: & cum sibi putant victualia reponere/facunt vnde homines possint sua desideria tartare. Quod iudeos impiesse manifestū est: quando rem cuncto orbi dulcissimam amaris conatibus effecerunt. Apes enim quasi a pedibus dicte sunt: q̄ sine pedibus nascuntur. Spine/seculi peccata designant: quibus iudeoꝝ populus ferociter iratus/ in delictis suis velut ignis concrepans estuauit. Sed in eis quoq; dñi gratia vindicatū est: quando de illo melle quē condiderant nescij: conuersi ad dñm/suauissime sunt repleti. [Impulsus † versatus sum vt caderem: et dñs suscepit me]. Hoc iam de se omne corpus fidelium verissima voce testatur. Impulsus enim ille cadit: cui dñi fortitudo subtrahitur. Et inspice vim verborum: impulsum se dicit & versatum vt caderet: sed dñi susceptione firmatus est. Soli enim versari non cadunt/qui christi virtutibus continent: vt frequenter fieri solet: quādo beneficiis tradantur ad penas. Ideo enim tradi videtur vt cadāt: id est vt a recta credulitate mutentur: sed dñi dextera confirmati non cadunt: quoniā in fidei sanctitate consistunt. Alioquin infideles cadunt: etiam cum stare in pertinacie sue obstinatione cernunt. [Fortitudo mea & † laudatio mea dñs: & factus est michi in salutem]. Non potest impulsus cadere: cui auxiliū videtur dñi fortitudo prestare. Sed ne putarek sola pericula declinare: quem dñi dona seruabant: adiecit Factus est michi in salutē: q; per ipsum eternam vitā suscipiūt:

Alt. circunderunt.
Alt. quia.
Alt. in.

Alt. nō hz.
Alt. quia vltus sum in eos.

SCHE.

Alt. quia
Alt. in

Alt. euersus.

Alt. laus.

per quem & seculi huius ruinas euadere pmerentur. Ipse enim est et fortitudo/et laudatio eterna beatorum. [Vox † letitie & salutis in tabernaculis iustorū. Dextera dñi fecit virtutem]. Chorus ille fidelium letus exultat: quoniā dum persecutores eorū putarent eos meroze confici/& tribulatione consumi: illi diuina contemplatione gaudentes de sua pena letabuntur: quam sciebant sibi ad eterna gaudia profuturā. Hic enim tabernacula iustorum humani pectoris secreta designant: vbi semper sancti leti sunt: quāuis forinsecus affligātur. Et vt cognoscerees vnde istud gaudiū venit: adiecit Dextera dñi fecit virtutem: id est christus: per quem patervirtutem operatus est in exaltatiōe sanctorū: quod infertius ipse dictorus est. [Dextera dñi exaltauit me.] Dextera dñi exaltat: cum terrenis hominibus celorū regna cōcedit. Quid enim potentius/q̄ mortales induere immortalitatem: corruptibiles incorruptionem: peccatoribus beatitudinē: de hoste fortissimo infirmis dare victoriam: [Nō moriar/sed viuā: et narrabo opera dñi]. Contra illa hec dicuntur: que aduersum ecclesiam christi persecutorum loqui iolet insana pcacitas: que cum se delere no men estimat christianū/prestare potius videt augmētum. Cui merito dicitur a fideli Non moriar (vt tu putas) sed viuam vita quam nescis: ad quam mente pretumidi peruenire non possunt. Narraturū se etiā opera dñi pollicet: vt semper augeatur ecclesia tali predicatione vulgata. Quid prodest crudelibus persequi: quos vident persecutiōibus semper augeri/Quanto melius & ipsi viuerent: si cōuersi tēporibus ecclesie deplorarent: [Castigans castigauit me dñs: et morti nō tradidit me]. Ne sibi aliquid persecutorū superba vendicaret: tormenta ipsorum/seuitiamq; ferocissimā castigatione dñi esse confirmat: vt tota illa iniqua potētia ad correctionem fidelium videatur esse concessa. Quid se de potestate iactant: quibus nil pro sua vtilitate cōceditur? Crudelitas illorum nostra correctio est: furoris flamma probatio. Nō se meliores estimēt qb⁹ delinquūt: filio nō parcitur vt eruditi posse videatur. Sed hec bene castigatus edicit. Solus em̄ mori non traditur: cuius hic vitia commissa purgantur. Et nota q̄ ait Castigans castigauit. Hoc em̄ genus locutiōis in scripturis diuinis sepius inuenitur: vt est illud Benedicens benedicam te. Multiplicans multiplicabo semen tuum: et his similia. Quod argumentum (sicut sepe diximus) dicitur a conjugatis. [Aperite michi portas iustitie: & ingressus in eas cōfitebor dño]. Populus ille fidelium venit ad tertiam sectionem Hierusalem cupiens introire: ianuas eius feruore spirituali sibi postulat aperiri. Quibus ergo dicitur Aperite: nisi prophetis atq; apostolis: qui celorū claues mysticis virtutibus acceperūt? Per has enim doctrine ianuas introducti: intus iam positi veraciter dño confitemur. Ceterū quicquid extra ecclesiam catholicam geritur: nequaq̄ dñi laudib⁹ applicatur. Bene autem per allegoriam prophete atq; apostoli porte appellate sunt. Porte em̄ dicte sunt: per quas victualia cuntatibus important: sicut et per illos animarū pabula constat illata. [Hec porta dñi: iusti intrabūt † per eam]. Cū superius dixerit Portas: querendum est quare hic portam voluit ponere numero singulari: scilicet vt designaret prophetas atq; apostolos ianuas quidem esse celoum: sed has omes ad vnam posse perducere: q; vniuerse cōsuerunt ad dñm intromittere Saluatorē: qui & porta potest appellari

Alt. exultationis.

Alt. in

Joan.10. sicut ipse in euangelio dicit Ego sum ostium ouiū ⁊c. Sequitur Justi intrabūt per eam. Et hoc quoq; subtiliter inquiramus: cur supernus dixerit Portas iustitie: et hic posuit Justi intrabunt p eam. Significans (vt michi videtur) iam nō scripturas diuinas: p quas transeunt ⁊ iniusti: sed illam Hierusalem que portam habet dñm Saluatorem: per quem iusti tm̄ homines introibunt. Quod bene virtuq; complexus est: vt et istud / et illud futurum seculum significare videretur.

Alt.non hȝ. [Cōfitebor tibi † dñe quoniam exaudisti me: ⁊ factus es michi in salutem]. Istam cōfessionem non afflicti populi debemus aduertere/sed letantis. Gratias esn agit: q; illi dño salutaris illuxit: et redemptor gēium oculis humanis apparuit. Unde reuera intelligimus et a prioribus iustissimis dñi aduentum fuisse iugiter

Matth.13. expetitum: sicut ipse in euangelio dicit. Multi pphete ⁊ iusti cupierunt videre que vos videtis: et audire que auditis ⁊c. [Lapidem quem reprobauerūt edificantes: hic factus est in caput anguli]. Sub allusione fabricantium exponitur inanis opera iudeorum. Soli quippe hominū adhuc in mundo vnum deum colentes edificare videbantur: dum cetere nationes idolorum se cultura destruerent. Edificantes enim tendūt semper ad angulum: vt commissorū parietum soliditas impleatur. Judeis vero fidei sue fabricam minime perfecerūt: quoniam ipsum qui erat lapis fortissimus angularis more dementium putauerūt esse tennendum. Dño autem christus per Tropologiaȝ (sicut in numeris locis cōstat expositum) ideo lapis dicitur angularis: q; duos ad se populos ediuersa veniētes: gētilium atq; iudeorū tanq; geminos parietes in vnam soliditatis gratiam collocauit. De hoc lapide pphete: de hoc apostoli: de hoc diuersi multa dixerūt. Angulus enim tractus est ex greco sermone: id est a γονυ: quod latine dicitur genu. Hoc inflexum speciem anguli conformi qualitate restituit. Nam apud grecos originē sui nominis in deriuatiōibus omnino custodit: vt tetragonus/pentagonus/et his similia. [A

Alt.factum est istud. dño † factꝰ est hic: ⁊ est † mirabilis in oculis nostris]. Ne lapidem istum saxeis montibus putares excisum

Alt.mirabile in salutem mundi factum dicit a dño. Sed dum memorat factum/natura humanitatis ostenditur: que et

Phil.2. creata esse monstratur. Sic et apostolus ait In similitudine hominū factus: ⁊ habitu inuentus vt homo.

Rom.1. Et alibi. Qui factus est ei ex semine David fm carnē.

Dñs. Iste quippe lapis qui est fabrice decora copulatio/ fibula parietū/in fundamentis perpetua fortitudo/ mirabilis est in oculis fidelium qui non solū eum corporaliter vident: verumetiam illuminata mente conspiciunt. Viderūt enim et iudei: sed non mirabilem: quia solam inuebātur carnem quam videbant esse cōmunem. Fidelium autez sensibus qui eum filium dei esse pfessi sunt mirabilis ⁊ terribilis apparebat: sicut Pe

Mat.16. tro apostolo qui dixit: Tu es christus filius dei viui.

Alt.est. Hec † dies quam fecit dñs: exultemus et letemur in ea]. O q̄ suauia verba sancta nobis pbatur eructare credulitas. Nam licet deus cūctos dies creauerit: singulariter tamen diem fecisse dicitur/ qui christi dñi natiuitate sacratus est. In quo merito exultari conuenit ⁊ letari: quoniam in eo ⁊ diabolus ius perdidit: et salutem mundus accepit. [O dñe saluum me fac: o dñe bene psperare]. Interiectiōes iste desiderium magne petitionis ostendunt: vt ⁊ hinc de mūdi istius clade liberētur: et ibi prosperrima sorte ad dexteram collocētur. Duo eñ ista sunt que fidelis expetit christianus: vt ⁊ hic eripiatur a peccatorum morte: ⁊ illic collocetur in requie sempiterna. Nam istas afflictiones quas hic patiūtur: illos dolores quos hic amore dñi sustinent/ibi sine dubio prosperātur: quando iam ad gaudia eterna peruenient. Prosperari enīz est aliquid asperum facere tranquillum: vt grata nobis fiāt mala preterita: que credimus in eterna gaudia commutanda. [Benedictus qui venit in nomine dñi. Benedixim⁹ † vos de domo domini]. Quarta sectio Alt.vobis. que superest introitur: vbi de aduentu dñi suaue munus laudis offertur: et subtiliter Antichristi presumptio iniqua damnatur. Hec figura dicitur Emphasis S Chr̄e. que significat etiam id quod non dicit. Dicendo enim Benedictus qui venit in nomine dñi: illum cōstat esse maledictū/qui in suo nomine creditur esse venturus. Et vt christum omnipotentem dñm esse cognosceres dicit eum venisse in nomine dñi: ne aliquid de ipso carnaliter mens humana sentiret. Hoc etiam ⁊ euangelij textus ostendit dicens: Ego veni in nomine patris Joan.5. mei: ⁊ non accepistis me. Si alius venerit in nomine suo: illum accipietis. Sequitur Benedixim⁹ vos de domo dñi. Ab illo populo fideli quem prefari sumus/ hoc dicitur reliquis christianis: quasi sacerdotali dignitate subiecti loquunt ad plebem: ostendentes dñi benedictionem deuote plebi per antistites saluberter dari. Et ne hoc dubitanter acciperes: dicit De domo dñi: id est de ecclesia catholica: vnde salutare baptisma venit: vnde cōmunicatio sancta pcedit: vnde oleī sacrati vnctione mundamur: vnde omnis benīz benedictio vera prestatur. [Deus dñs et illuxit nobis. Alt.pdēs. Constituite diem solennem in † confrequentationibus vsq; ad cornu altaris]. Cum dicit Deus dñs/ad superiora respondet: vt sic intelligas Benedixim⁹ vos de domo dñi: nunc non nos/sed deus dñs. Ipse enim benedicit ore sanctorū: et lucescit nobis: quando nos a peccatoq; obscuritatibus alienat. Sequitur Constituite diem sollennem in confrequētationibus vsq; ad cornu altaris. Istud iam dicitur benedictis: qui poterant dies festos celebrare solenniter. Constituite dicit: id est deliberata custodite sententia. Diem sollennem: qui honore dñi/ ⁊ sanctorum cōfessione sacratus est. In confrequentationibus: id est processionibus crebris: quas populi turba cōdensat/et reddit celeberrimas deuotione festiua. Quod vero addidit Usq; ad cornu altaris: phibētur aliqui forsitan (quod multis in vsu est) audita euangelij lectione discedere. Non enim ad cornu altaris accedunt: qui cōmunicationis gratia non replentur. Hoc de isto altari visuali (vt michi videtur) cōpetenter accipimus: quod corpus ⁊ sanguinem dñi solemni nobis frequentatiōe largit. Illud vero altare est ante conspectū dñi: vbi purificatis animis per cōtemplationem sanctam iubemur accedere: vt in hac actuali solennitate illud semper debeamus inspicere: sicut iam in quadragesimo secūdo psalmo cōstat expositum: vbi ait Et introibo ad altare dei: ad deum qui letificat iuuentutem meā. Cornu vero significat potestatem: quam sanctū altare habere manifestum est. [Deus meus es tu/et confitebor tibi: deus meus es tu/et exaltabo te]. q̄ bene veritas ista professionis iteratur: vt dñm nostrum dicamus esse: quem pura mente non desinimus adorare. In primo enim comate dicit Cōfitebor tibi: quod ad gratiarū pertinet actionem. In secundo: exaltabo te: q; predicationibus beatorū per cunctas gētes exaltatur dñs christus qui reddit bonum p malo: qui

inimicos dum possit extinguere patienter expectat: ⁊ conuersis talia reddit/ qualia sanctis suis misericordia gratuita cōpromisit. [Confitebor tibi † dñe: quoniā exaudisti me/et factus es michi in salutem]. Hic quidem versus quoniā repetitus est/ iam superius in tertia parte pbatur expositus: hoc tamē breuiter edicimus: vt hanc cōfessionem letissimam post percepta beneficia fusam intelligere debeamus: sicut nos commouit ⁊ titulus Alleluia. [Confitemini dño quoniā bonus: quoniā in seculum misericordia eius]. Et hic quoq; versus in capite psalmi pbatur esse iam dictus vt sicut a christo fecit initiū: ita ipsi cōcordare videa-

Apoc.1. tur ⁊ finis. Ipse enīz in Apocalipsi dicit Ego sum alpha et o. Merito ergo ⁊ in capite consessio posita est/ ⁊ in fine repetita: quia in omni vita nostra ipsam nos oportet assumere: et in ipsius delectatione finire.

Conclusio.

Recordemur hunc psalmū non incassum: velut quibusdam fulgoreis coloribus esse contextum. In capite enim quatuor versus vnius fines imposuit: et iterū in fine primū versum psalmi decora iteratiōe geminauit: atq; iterum quem vicesimū primum posuit/ eundem pene vltimum repetijt: vt quasi vestis illa pontificis aureis quibusdā filis: et vermiculata pulchritudine contexta fulgeret. Illa enim in fimbrijs habuit tintinnabula: ista in fine eadem retinniunt/ que in capite dicta sonuerunt. Pontifex igitur quādo ingrediebatur sancta sanctorum/habebat hanc vestem: vt antistitis reuerēdi nullatenus ignoraretur aduētus: cum etiam tacitus vocalis incederet. Iste sic decora varietate dispositus est: vt pconia sancte incarnationis pulcherrimis quibusdam sentiant indicijs. Cooperiat nos pie rex ista vestis eloquij tui: ⁊ hoc resonēt te prestante actus nostri: quod tua dñe precepta tulerunt. Meminerimus autē hunc psalmū quintum esse eoz qui de primo aduentu dñi mirabili narratione prolati sunt/ quinq; fortasse panibus cōparandi: qui esuriem obseruantium populorum copijs celestibus expleuerunt.

Explicit expositio in psalmū.117.

Alleluia. Lxviij. ALEPH

Beati immaculati in via: q̄ ambulant in lege dñi. Beati qui scrutant testimonia ei⁹: in toto corde exquirunt eum. Non enī qui operantur iniquitatē: in vijs eius ambulauerūt. Tu mādasti: mandata tua custodiri nimis. Utinam dirigant vie mee: ad custodiēdas iustificatiōes tuas. Tunc non cōfundar: cū perspexero in omnibus mādatis tuis. Confitebor tibi in directiōe cordis: in eo q̄ didici iudicia iustitie tue. Justificationes tuas custodiam: non me derelinquas vsquequaq;.

Stiuo psalmo/ ⁊ diuinarū rerū virtute plenissimo: desiderabile Alleluia premittitur: vt meritum diuini carminis honore tituli possit agnosci. Est enim altissimus profunditate sensuum/ et cōtextus quasi similium repetitione verborū: modo pfrēdo quod accepit: modo iterum eadem sperādo que meruit. Qui more nobilium fluuiorū lenis ire cōspicit: cum nimis pfundus esse noscat: quem tū oportet iuuante deo instituī nostri mensura percurrere: ne qui nos hactenus cōtrinxim⁹: subita inundatione fundamur. Est etiam hebreis elementis ad rudes ⁊ docibiles in schola christi populos instruendos tali ordine depictus: vt versum quem prima littera sortita fuerit: eadem et in seprem subsequētibus affigatur: sacramentū illud forsitan in cordis circūcisione designans. Sic iste psalmus in sua lingua p singulas litteras octonis versibus gregarius decurrens/ sibi vndiq; collatus partū equalitate finitus est: quod nos dicimus ⁊ diuisionis causa positū: et vt perfectum numerū posse indicare iustorū. Istis enim litteris/ ⁊ hebraea sapientia discit: ⁊ diuinorum librorum sacratus numerus continetur. Has enim litteras significationes suas habere (beato Hieronymo testante) cognouimus: quod nunc reperire videtur esse superfluum: cū sit iam alterius labore collectum. Hunc autē psalmum/ ⁊ centesimū decimūquartum/ ⁊ Deuteronomij canticum: Josephus refert elegiaco metro esse compositos. Diuisio.

Psalmū istum moraleȝ hebreas litteras ad sui numeri diuisiones illustrabiles non incongrue dicimus cōtulisse: in quo sibi octonos versus (vt supra memoratū est) singule vendicantes: cunctum carmen pulcherrima paritate describunt: qui nulla permixtione confunditur: sed nouitates rerū mutatis sibi litteris explicat. Per totum itaq; psalmū vniuersalis sanctorum chorus eloquitur: q; ab initio mundi siue fuerūt/ siue sunt/ siue futuri esse creduntur: inter quos reperiūtur apostoli/ pphete/ martyres/ confessores/ ecclesiastici ordines: ⁊ omnes qui sancta dño integritate famulantur: genus electum/ regale sacerdotium/ gens sancta/ po- 1.Pet.2. pulus acquisitionis: ab origine generis humani vsq; ad finem seculi colligendus. Sed quātus horū sit innumera multitudo: vnus tamen vbiq; introducit ad loquendū: vt virtus vnitatis in ecclesia cōcordi possit agnosci. Nunc videamus que in hoc celesti paradiso spiritualia poma nascantur. Expositio.

Beati immaculati in via: qui ambulant in lege dñi]. Cum omnīū desideria nois istius ardore rapiantur: nec quisq; possit reperiri qui nolit premia beatitudinis adipisci: cōgruum fuit viros sanctos votis probabilibus inter ostendere: ne mens confusa mortalium ignorata via posset errare. Nam ⁊ illi beatos se estimant: qui seculi ambitionibus eluduntur. Sed ne aliquid tale putaretur eligendū: primū posuit plurali numero Immaculati: vt de fidelibus hoc nō de christo debuisset aduerti. Ille enim solus naturaliter immaculatus est: q̄ peccata non habuit. Sancti enim immaculati fiunt: quando indulgentie munera consequūtur: sicut propheta in quinquagesimo psalmo dicit Lauabis me: Psa.50. ⁊ super niue dealbabor. Sequitur in via: id est in ipso dño saluatore: qui dixit Ego sum via/ veritas/ ⁊ vita. Joan.14. Ibi enim ambulare iustorum est: nō pedibus corporeis/ sed gressibus pbabilis actionis. Nam vt aduerteres non eum illam viam dixisse in qua possit errari subiunxit Qui ambulāt in lege: id est qui aut nō peccant/ aut per gratiam celestem digna sibi satisfactione pspicūt. Nec illud vacat quod dicit In lege dñi. Est em ⁊ lex peccati: sicut apostolus ait. Unde ideo aliam Rom.7. legem in membris meis repugnantem legi mētis mee: et captiuum me ducentem in lege peccati. Et ideo additum est Dñi: vt eam discerneret a lege peccati.

[Beati qui scrutãtur testimonia eius: in toto corde exquirunt eum]. Superiorius adhuc sensus est ⁊ ista sententia. Nam licet beati sint immaculati qui ambulãt in via: id est in ipso dño Saluatore: et in lege eius denota mente gradiũtur: additum est tamen illis virtutibus: Qui scrutantur testimonia eius. Et que sit ipsa perscrutatio subsequenter aperitur: id est qui in toto corde suo dñm exquirere maluerunt. Vident enim perscrutari testimonia eius/⁊ tergiuersatores hereticos: sed toto corde suum dñm non requirunt: quoniam per humanas versurias affectant nouas inuenire calumias. Totum enim cor suum ad scripturas sanctas merito posuisse non dicitur: qui ad falsitatis ambitum plectibili errore transfertur. Unde sanctus Primasius Iustinianopoleos/disertus antistes sub titulo quid hereticum facit: libidum vnum cõscripsisse dinoscitur. Nec illi videntur totũ cor suum ad dñi testimonia posuisse qui neglecta disciplina mãdatorũ eius: mũdana gaudia cõpiscunt. Et vide ordinẽ sancte/veracisq; doctrine. Prius dicit beatos esse q̃ ambulant in lege domini: deinde qui scrutãtur sacrarum testimonia litterarum: quia non est dignus ista perquirere: nisi qui se probabili cognoscitur actione tractare. Utraq; vero sententias tertia species definitiõis amplectitur: que grece Peores: latine qualitatiua dicitur. Beatus enim vir qui sit: per actuum suorum hic ostenditur qualitatem. [Non enim qui operant iniquitatem: in viis eius ambulauerunt]. Cum Joannis a postoli veracia verba sint. Si dixerimus quia peccatum non habemus: nosipsos seducimus: ⁊ veritas in nobis non est: videntur nec sancti in viis eius ambulare: quos cognoscimus habere peccata. Verum hec questio/veritatis ipsius voce dissoluitur. Sunt enim illicita desideria: que originalis peccati necessitate committimus: sed in eis consensu animi nõ tenemur. In istis mens beata nõ ambulat: que dono domini cordis probitate superantur. Ut (verbi gratia) repente pulchrum aliquid concupiscere/cibum desiderãter expetere/bonis odoribus commoueri/iniqua subito suggestione cõfandi: et his similia que oratione sancta/et crucis signaculo destruuntur. Ita fit: vt et peccata sancti suggestione carnis habeant: et tamen dum eis minime relaxatur effectus/ea non operari veraciter estimẽtur. Hec enim Pauli apostoli testimonijs euidentius approbantur.

DEF.

1. Joan. 1.

2. Tim. 4.

Rom. 7.

Rom. 6.

Eccle. 18.

cat dñm Saluatorẽ: qui certa via est ad patrẽ venientiũ: sicut ipse dixit: Nemo vadit ad patrẽ: nisi per me. Joan. 14.
qõ hic dixit In viis: designat ppheras et apostolos: vel quicũq; populũ vera predicatiõe docuerũt. [Tu mandasti: mãdata tua custodiri nimis]. Dixerat beatũ esse cui hec talia suffragank: vt sit immaculat⁹ ambulet in lege dñi: scrutet testimonia eius: ⁊ qõ est pfectissimũ viuẽdi genus in toto corde exquirat dñm. Et ne hec tanta negligẽda viderent: sequit tussionis dñi cevenerãda preceptio: vt mãdata eius nõ solũ sedule sed ⁊ nimie requirant. Nimius enim dictus est in nulla re dubius: qui pposite rei intẽtus semper assistit. Ubi est sentẽtia gentilũ toto orbe celebrata. Ne quid nimis: Ecce nimiũ nobis a veritate precipit: Ecce a moderatore rerũ omniũ sine defectu aliquid fieri debere sancit. Istud em nimis significat multũ atq; infinitũ sicut et in alio psalmo dicit: Nimis ꝓfunde facte sunt cogitationes tue. Et alibi. Nimis exaltatus es super oẽs deos. Sine mãdata dñi nimiũ custodire precipimur: quãdo ipsi quoq; saluti nostre corporee ea pferre debere cẽsemur. Qua propter vires nostre possibilitatis excedere diuina militia est: q; totũ ibi nimium decet: qm ⁊ illud infinitũ est/qõ nobis tribui postulamus. Perquirenda est quoq; nominũ istorũ distincta cognitio: ne quis ea credat esse cõfusa. In priori versu dixit Legẽ dñi: Lex aũt dñi est: sicut apostol⁹ ait) vmbra futurorũ: quã nõ decet ad litterã: sed spiritualit ordine custodiri. Ut ꝓbi gratia: lex sacrificiorũ/observãtia noue lune/ritus circũcisionis/⁊ cetera huiuscemodi: q̃ typũ magis q̃ speciẽ certũ est habuisse veritatis. Secũdo versu ponit Testimonia. Testimoniũ est euidẽs ⁊ pfinita cõditio: cuius statuto cõmoniti/res ꝑteritas nõ possum⁹ obliuisci: vt in Genesi ait Jacob. Testimoniũ erit nobis collis iste: ⁊ testimonium erit lapis iste. Scriptum est etiã ⁊ in libro Jesu naue Duodeciz lapides afferte de medio Jordanis: vt sint hi in testimoniũ filijs vestris. Sic nobis ꝑcepta diuina testimonia sunt: qñ cõmonẽt ne peccare debeam⁹: sicut apostolus Paul⁹ ait Testificor coram deo: q̃ viuificat oia: ⁊ Jesu christo/⁊ electorũ angelorũ: vt hec custodias. In ꝓsenti quoq; versu mãdata posuit: q̃ non sunt vmbre futurorũ vt lex: sed presentẽ habẽt manifeste operationis effectũ. Qõ dñs in euãgelio absolute declarat dicẽs: primũ mandatũ est Diliges dñm deũ tuũ ex toto corde tuo: ⁊ ex tota alia tua: ⁊ ex tota virtute tua ⁊c. Hoc em sic vni dictũ est: vt ab omnibus debeat ⁊ per cuncta tẽpora custodiri. Qua propter siue lex/siue testimonia/siue mãdata dñi custodiantur: ad beatitudinis certũ est munera pueniri. Que verba cũ predictis diffinitiõibus suis mẽte cõdensa sunt: q; in subsequẽtibus versibus frequenter ea posita reperimus. [Utinã dirigant vie mee: ad custodiẽdas iustificatiões tuas]. Cũ vitã superi⁹ beati viri eudẽter expresserit: nũc etiã populus fidelis bonoꝝ sibi pueniũ votis intercedẽtibus postulauit. Utinã verbũ semper optãtis est: vt qõ nostris non possumus viribus adipisci: diuina misericordia largiẽte mereamur. Cũ dicit Dirigãtur vie mee: ostendit eas quantũ ad humanam imbecillitatẽ ptinet to: tuosas. Ute mee act⁹ significant: quos in hac vita peragimus. Addidit Ad custodiendas iustificationes tuas. Ubi tam quod superius optauit aperit. Ad custodiendas em iustificationes dñi nemo poterit puenire: nisi cuius vie a dño dirigi cõprobantur. Sed discutiamus quid significẽt iustificationes. Justificatiões igit dñi apud prisc

Deut. 31.

Josue. 4.

1. Tim. 5.

Mat. 22.

populum fuerunt multe atq; diuerse: vt sex annis tñ famulus seruiret hebreus. Filius affectu ⁊ disciplina patris eruditur. Pater vt reuerenter in omnibus haberetur. Deus: vt summo timore ⁊ amore coleret. Sacerdos honorabilis esset. Proximus vt tanq; propria vtilitas amaretur: et his similia: q̃ fieri sancta scriptura precepit. Hec ergo nequeunt custodiri: nisi misericordie dñi ꝓbent attribui. [Tũc non cõfundar: ꝙ dum respicio in oĩa mandata tua]. Causa redditur quẽadmodũ possint iustificationes dñi iugiter seruari: id est si mandata respiciant vniuersa. Sed cũ dicit: Omnia: in nullo cõmonet esse peccandũ: quoniã scriptum est: Si quis de lege minimũ non fecerit: reus est totius legis. Respice autẽ: est mandata semp ante oculos habere que iussa sunt: vt si quid rorũ cõmittitur: salutari emũdatione protinus corrigatur. Ceterũ qui in mandata non respicit: in quo erret modis oĩmodis ignorabit. Hanc quoq; similitudinẽ Jacobus ponit a postolus dicens: Si quis auditor est verbi ⁊ non factor: hic comparabitur viro ꝓsideranti vultũ natiuitatis sue in speculo: considerauit enim se ⁊ abijt: ⁊ statim oblitus est qualis fuerit. Qui aũt perspexerit in legẽ pfectã et permanserit: non auditor obliuiosus factus: sed factor operis: hic beatus in facto suo erit. Tales ergo laudantur: a quorũ cõspectu mandata dñi non recedunt. [Cõfitebor tibi ꝓ dñe in directione cordis: in eo quod didici iudicia iustitie tue]. Cõfessio: hic significat laudẽ: qua decet populũ dicere beatoꝝ. Directio cordis: est fidei catholice sancta regula: qua eũ confiteri non potest hereticoꝝ distorta versutia. In eo quod dicit: Didici: indicat a beatis patribus sibi traditã disciplinam: non aũt vt quidã faciunt: studio puersitatis inuentã. Judicia vero iustitie sunt: quia famulos suos liberare dignatur a diabolica persecutione laborantes. [Justificationes tuas custodiã: non me derelinquas vsq; quaq;]. Perfecta est proposite beatitudinis decora constructio. Petit enim a dño: vt iustificationibus concessis: dignetur deuotũ populũ suo munere custodire. Justificationes enim quid significent: in quarto versu superiore iam dictum est. Et qñ nouerat tentationes diabolicas vndiq; circuire: vt legitur: Aduersarius vester sicut leo circuit querens quẽ deuoret: petit se quaquauersus deniq; custodiri: ne possit locũ nocendi hostilis atrocitas inuenire. Hunc videam⁹ quid littera secũda contineat.

Alc. cũ ꝑspexero in oĩb⁹ mandatis tuis.

1. Pe. 5.

Jaco. 1.

Alc. non hz.

Alc. adolescentior.

Beth.

IN quo corrigit adolescẽtior viam suã: in custodiendo sermones tuos. In toto corde meo exquisiui te: ne repellas me a mãdatis tuis. In corde meo abscõdi eloquia tua: vt non peccẽ tibi. Benedictus es dñe: doce me iustificationes tuas. In labijs meis: pronũciaui omnia iudicia oris tui. In via testimoniorũ tuorũ delectatus sum: sicut in oĩbus diuitijs. In mandatis tuis exercebor: ⁊ cõsiderabo vias tuas. In iustificationibus tuis meditabor: nõ obliuiscar sermones tuos.

IN quo corrigit ꝙ iuuentor viã suã: in custodiendo sermones tuos]. In prima littera partes beatitudinis fidelis populus indicauit: in quibus se deprecatus est custodiri. Hunc idem in secũda littera cõuersionis rẽpus ostendit: exponens etiã in sermonibus domini quibus delectationibus ꝑfruatur. Qua propter per figurã Erotesis: sub interrogatione ꝓponit: In quo corrigit iuuentor viam suã? Etas electa est noui nõ veteris testamenti: quãdo de senior homine in robusta sum⁹ etate reparati. Juuentor enim dicitur veteribus comparatus: quia comparatiuus gradus frequenter vim obtinet positiui. Sed iste iuuentor: quẽadmodum correxit viam suã: subsequenti responsione confirmat: dicens In custodiendo sermones tuos: tunc scilicet cũ euangelicam disciplinam populus christianus accepit. Eo siquidem tempore homo correctus est: quando vetere prauitate damnata: ad recte fidei dona peruenit. Custodit autẽ sermones domini: qui non eos tantũ memoria retinet: sed actionũ probitate restituit. [In toto corde meo exquisiui te: ne repellas me a mandatis tuis]. Hoc quoq; munus est domini quod eum se toto corde asserit exquisisse. Non enim quereret nisi ipse inuenisse fuisset: sicut in Esaia legitur: Quod perierat requiram: ⁊ quod errauerat reuocabo. In omni siquidẽ bono domini gratia pueniamur: ⁊ vt eum velimus rogare: ipse se dignatur infundere. Sequitur: Ne repellas me a mãdatis tuis: tanq; indignũ beneficijs suis: vt quem te fecisti toto corde petere: tu etiaz digneris audire. Repellit enim a mandatis suis subdole se rogantes: sicut in alio psalmo legitur: Uirum sanguinũ et dolosum abominabit dominus. Et Salomon dicit: Sanctus enim spiritus discipline effugiet fictum: et subtrahet se a cogitationibus que sunt sine intellectu. Rogat ergo ne ab intelligẽtia legis diuine repellatur sicut indignus: vt agnoscamus hãc intelligentiã non mereri nisi eos qui noscunt toto corde deprecari. [In corde meo abscondi eloquia tua: vt non peccem tibi]. Cum legamus operam domini esse predicandã: sicut Petrus in actibus apostolorũ dicit: Non enim possumus que vidimus et audiuimus non loqui: Hic dicit in corde suo eloquia domini ne peccaret abscondita. Sed vtrũq; verum est. Nam sicut decet fidelibus ea oportune predicari: sic non credentib⁹ oportet abscondi: sicut in euangelio dictũ est: Ne dederitis sanctum canibus: neq; miseritis margaritas vestras ante porcos. Et alius psalmus dicit: Posui ori meo custodiã: dum consistit peccator aduersum me: Obmutui ⁊ humiliatus sum ⁊ silui a bonis: vt intelligamus peccati genus esse: obstinatis eloquia dñi predicare. Unde et Paulus apostolus dicit: Hereticũ post primã ⁊ secũdam correptionẽ deuita ⁊c. [Benedictus es dñe: doce me iustificationes tuas]. Ne aliquis eruditionem sanctã proprijs viribus applicaret: premittit: Benedict⁹ es domine: id est qui gratias prestas: quia in homine non potes inuenire quod eligas. Sed hic benedictionẽ/laudem significat domini. Nam cũ nos deũ benedicimus: eius facta laudamus: cum ille benedicit nos sanctificare dignatur. Sequitur. Doce me iustificationes tuas. Cũ superius dixerit: In corde meo abscondi eloquia tua: nũc dicit: Doce me iustificationes tuas: quasi nichil ante didicerit. Uerũ sancte congregationi esurienti sitientiq; iustitiã: non sufficit mãdata domini verbo didicisse: sed petebat vt ea factis potuisset ostendere: vbi nouerat plenitudinẽ se gratie reperire. Dicit ergo: Doce me iustificatiões tuas: hoc est presta me facere vnde electos tuos iustificare consueri. [In labijs meis: pnũciaui oia iudicia oris tui]. Chorus ille sanctoꝝ pronunciasse se dicit iudicia oris

Psa. 5.

Sap. 1.

Act. 4.

Matth. 7.

Psa. 38.

Tit. 3.

Universidad de Navarra Biblioteca

dñi q̃ iocutus est per ꝓphetas ⁊ aplos suos: quãdo ea labijs suis recensuit: ⁊ populo prædicauit. Omnia iudicia: significat que scripta vel dicta sunt. Ceterum vniuersaliter hoc potest ꝓnũciare: quod nulla noticia prævalet apprehẽdi: sicut in alto psalmo dictũ est. Judicia tua abyssus multa. Apostolus quoq; testatur:

Ps.35. Rom.11. O altitudo diuitiarũ sapientie ⁊ scientie dei: q̃ inscrutabilia sunt iudicia eius: et inuestigabiles vie ipsius.

Et ipse passione vicina dicit apostolis: Non oĩa dixi vobis. Quapropter figuraliter ꝑ parte dicitur totũ: quod in scripturis diuinis frequenter constat effectũ.

SILDE. [In via testimoniorũ tuorũ delectatus sum: sicut in oĩbus diuitijs]. Uia testimoniorũ: est dñs Christus: qui de ipso loquentia ad ipsum ducũt: via certa: iter infatigabile: quæstuosus labor: vbi q̃squis puenerit: mestimabilis diuitiarũ delectatiõe mulcetur. Et intuendũ quod sequitur: Sicut in oĩbus diuitijs. Hic diuitias ſpuales debemus accipere: de quib⁹ aplus ait: Q̃m in oĩbus diuites facti estis in ipso: in oĩ verbo ⁊ in oĩ scientia: sicut testimoniũ Christi cõfirmatũ est in vobis. Ceterũ cohors sctã seculares diuitias nõ poterat testimonijs dñi comparare: quas ipsa velut sordes alias cognoscitur abiecisse. [In mãdatis tuis exercebor: ⁊ considerabo vias tuas]. Ecclesiastice disciplineordo seruat⁹ est. Prius enim fuit vt exerceret in mandatis diuinis: id est frequenti operatione vsum rerum necessariarũ assiduo labore gageret: et sic ad intellect⁹ eius penetralia puenire. Nemo enim merek tantũ secretũ cõspicere: nisi cui datũ fuerit bona cõuersatione celestibus se beneficijs proximare. Et nota q̃ exercitatio in scripturis diuinis plerũq; in bono ponitur. [In tuis iustificationibus meditabor: non obliuiscar sermones tuos]. Obliuio non natura nobis venit: sed ab originalis peccati infirmitate descendit. Hinc remedialis opposita est meditatio: ne memorie culmen obliuio nefanda destrueret. Meditari eñ se dicit iustificationes dñi: ne possit q̃ retinere expetit obliuisci. Nouerat enim quo vitio mens humana premeretur: ⁊ ꝓra hoc auxilijs repetit: vnde obliuio violẽta debuisset excludi. Respice quẽadmodũ diuersis causis propria verba subiuncta sunt. In superiori quippe versu. In mandatis tuis exercebor: dixit: vbi parte opus est actuali. Mãdata enim sunt dñi: Non mechaberis: Nõ falsum testimoniũ dixeris ⁊c. Hec enim oportuit non tñ audire: sed facere. Ideoq; posuit: Exercebor. Hic autẽ: Justificationes: dicit meditabor. Justificatiões quippe dicte sunt: sicut superius expositũ est: Hebreũ puerũ nõ amplius q̃ sex annis debere seruire: ad significantiã beati populi: qui in hoc seculo seruit: vt in illa resurrectione a cuncta obnoxietate liberet. Hoc ergo quia fuit in enigmate constitutum: Meditabor dixit: vt frequens iteratio intellectum future ret euidentius aperiret.

Exo.20.

GIMEL.

Retribue fuo tuo: viuifica me et custodiam sermones tuos. Reuela oculos meos: ⁊ cõsiderabo mirabilia de lege tua. Incola ego sum in terra: non abscondas a me mãdata tua. Cõcupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas / in oĩ tẽpore. Increpasti superbos: maledicti qui declinãt a mãdatis tuis. Aufer a me opprobriũ ⁊ cõtemptũ: q; testimonia tua exquisiui. Etenim sederũt principes ⁊ aduersum me loquebant: seruus autẽ tuus exercebatur in iustificationibus tuis. Nam ⁊ testimonia tua meditatio mea est: ⁊ consilium meum iustificationes tue.

Retribue seruo tuo: † viã ⁊ custodiam sermones tuos]. Venit ad tertiam litterã: in qua humanã indigentiã ꝓfitetur: ⁊ gratiã dñi per cũcta cõmendat. Increpatos asserit superbos qui fideles dñi iniquis motibus persequũtur. Retribue siquidẽ dicit: nõ merita redde: sed iterũ da: vt qui præstitisti petitionis affectũ: effectum quoq; postulationis attribuas. Venit; hunc sensum declarat sermo subiunctus cũ dicit: Seruo tuo. Seruus enim christi dici non potest: nisi qui non suis meritis: sed diuine gratie reputat / quod boni aliquod facisse cognoscitur. Dñi aũt custodire mãdata: reuera viuentis est. Cõtra: mortuus iure dicit: qui inobediẽs approbatur: sicut in euãgelio de infidelib⁹ legit. Sine mortuos sepelire mortuos suos. Sepelire enim mortuos viuentiũ erat: sed quia infideles videbant: recte mortuos appellatos esse cognouimus. Et aduerte cõfessionẽ sanctã: sic se iudicauit esse victurũ: si potuisset dñi custodire sermones. Merito: q̃si qui eos custodit ab ipsis sine dubio custoditur: ⁊ mors ei nõ dñabitur: que in impiorũ depopulatione grassatur. [Reuela oculos meos: ⁊ ꝓsiderabo mirabilia de lege tua]. In hoc versu infirmitas humanitatis: ⁊ bñficiũ q̃si

Ille enim diuinarū rerum doctus ostenditur: qui sibi credita fecisse monstratur. Siue petit vt illas iustificationes aduerteret: que precepte figuraliter esse videbantur. [Viam iustificationū tuarū instrue me: z exercebor in mirabilibus tuis]. Merito cohors sancta iustificationū viam intelligere querebat: que suas vias: id est peccata prodiderat: quia nisi illas dānemus: ad istam peruenire non possumus. Instrue me: ad intellectū pertinet: vt aduerteret quod sepe iam dictū est: quali mysterio post sex annos seruus relaxaretur hebreus: septimus terre fructus pecoribus egentibusq; donaretur: quod post annū quinquagesimū quodlibet illud priorū reddi dño iubebatur: z his similia: q̄ iustificationib⁹ dñi cōuenire monstrantur. Hec enim merito desiderabat agnoscere: que futuro spei nostre p̄bantur mysteria cōtinere. Sequitur. Et exercebor in mirabilib⁹ tuis. Utiq; exercetur sensu z prudētia singulari: qui dicta dñi ad spiritualē significātiā trahit. Mirabilia vero ipsa vocat que superius dicit iustificationes. Prebent enim intellecta miraculū: quando sic in p̄senti sunt posita: vt longe futura significare videantur. [Dormitauit anima mea pre tedio: confirma me in p̄bis tuis]. Post illā petitionē sanctā cognoscimus eū fuisse dilatatū: quādo animā suā dicit dormitasse pre tedio: quod accidere solet eis: qui longis expectationibus differuntur: vt intelligeremus per patientie bonū diuinū nobis venire p̄sidiū. Dormitat ergo anima: quando a sua intētione flaccescit: z in ociū fessa remittitur: dum ad illud quod intēdebat minime peruenire monstratur. Et vide: quia dormitauit posuit: non dormiuit. Dormire eñ oblitosi atq; securidis est: dormitare fessi z expectātis. Quod verbū z alter psalmus edicit: Si dedero somnū oculis meis et palpebris meis dormitationē. Et alibi: Ecce nō dormitabit neq; dormiet qui custodit israel. Sed vt hunc quoq; defectū ab anima fatigata remoueret: sequitur. Confirma me in verbis tuis: quatenus si adhuc expectatio differenda erat: in verbis dñi fixa atq; imutabilis anima p̄maneret. Cognoscimus enim tali remedio: quaslibet moras: queuis tedia: quoslibet labores ocissimodis cōsolandos: si legē domini frequenti iteratione meditemur. Hanc aut̄ anime dormitationē Cassianus seruorū dei optimus institutor: acidiam vocat: quā magno studio monachis persuadet esse fugiendā. [Viam iniquitatis amoue a me: z † in lege tua miserere mei.] Ad illā contemplationē veritatis euectus: petit quod in isto seculo necessariū fuit: vt via iniquitatis: hoc est diabolus ab eius infestationibus tolleretur: z in lege dñi optatā misericordiā reperiret. Per legem siquidē nemo iustificabit: sicut apostolus dicit: Scientes quia nemo iustificabitur ex operibus legis: sed ex fide Jesu christi. Et iterū: Per legem enim cognitio peccati. Juste ergo ibi petit misericordiā: vbi se per legis vincula non credebat absolui. [Viam veritatis elegi: iudicia tua non sum oblitus]. Via veritatis / dñs Christus est: sicut ipse dicit: Ego sum via: veritas et vita. Elegisse se dicebat sanctissim⁹ chorus culturā dominī saluatoris inter diuersas mūdi superstitiones: quibus insipienter mundant populi seruiebant. Eligere enim non est nisi de multis vnum legere. Sed videamus quare se dicit elegisse: cum dicatur in euangelio: Non vos me elegistis: sed ego elegi vos. Jure igitur populus beatus ista dicebat qui iam electus fuerat vt eligere potuisset: sicut z alio loco dicit: Elegi abiectus esse in domo dñi. Merito ergo se oblitū dñi non dicebat esse iudicia: qui tali electione gaudebat. [Adhesi testimonijs tuis dñe: noli me confundere]. Ille qui se pauimento prius adhesisse dixerat: nūc se dñi testimonijs adhesisse cōmemorat: vt ostendat puerū se vite diuino munere percepisse. Sed quoniā rōū in diuina tuitione cōsilit: rogat vt de muneribus collatis non cadat: ne ad verecundie confusa perueniat. Non enim se sancta cōscientia negligēti securitate remiserat: sed magis quod acceperat humilis amittere formidabat. Sic enim p̄fundi poterat: si p̄deret q̄ tenebat. [Viam mandatorū tuorū cucurri: cum † dilatares cor meū.] Al. dilatasti

Via ista q̄ multifarie dicitur: q̄ diuersa qualitate tractatur. Dixit enim superius: Vias meas annunciaui. Deinde: Viam iustificationū instrue me. Et iterū: Viā iniquitatis amoue a me. Repetit: Viā veritatis elegi. Ad postremū: Viam mandatorū tuorū cucurri: vt siue bone / siue male vite viam dici omnimodis instruamur. Veritatis ordinē seruans cucurrisse se dicit viā mandatorū: q̄m cor suū a dño asserit esse dilatatū. Nō enim potuisset vel ambulare vel currere: nisi cor eius in latitudine scientie fuisset extensum. Nam cū via mādatorū eius legatur angusta: nisi dilatato corde non curritur. Anima enim quādo lumē veritatis acceperit in multifarias agnitiones aperitur: z latio: redditur virtutib⁹ cognitis: que prius fuerat angustata peccatis. Bene autem dixit: Cucurri: vt ostenderet se ad fidem rectā velociter dñi munere peruenisse. Cucurrit enim viā iustus: donec (sicut dicit apostolus) perueniat ad palmā superne vocationis. Phil.3.

Heth.

Legē pone michi dñe viā iustificationū tuarū: z exquirā eā semp. Da michi intellectū et scrutaboz legē tuā: z custodiam illā in toto corde meo. Deduc me in semitā mandatoꝝ tuoꝝ: q: ipsaz volui. Inclina cor meū in testimonia tua: z nō in auaritiā. Auerte oculos meos ne videāt vanitatē: i via tua viuifica me. Statue seruo tuo eloquiū tuū: i timore tuo. Amputa opprobriū meū q̄ suspicat⁹ sum: q: iudicia tua iocunda. Ecce cōcupiui mandata tua: in equitate tua viuifica me.

Legem pone michi domine viam iustificationū tuarū: et exquirā eam semper]. Ad quintā litterā plebs beata processit: multis modis expetens vt in lege domini ei⁹ deberet munere custodiri. Inquirendum plane quā sibi legem petat populus iste constituit: qui superius dixit: Et in lege tua miserere mei. Illud dictum est de veteri testamento: nunc autē nouā legem postulat sibi debere poni veniente scilz dño Christo: vt illo aduentu sancte incarnationis expletus: p̄fecto christiane fidei roboze firmaretur: sicut dictū est: De syon exiuit lex: z verbum domini de hierusalē. Merito q̄ Esa.2. iugiter se eam dicit exquirere. Illud enim desiderio inardescente semper exquiritur: quod venire magnis precibus postulatur. [Da michi intellectum et scrutaboz legem tuam: et custodiam illam in toto corde meo]. Considerandum est quid sibi velit q̄ iterum petit / que prius se accepisse memorauit: id est Viam mandatorum tuorum cucurri: scilicet quia dona domini continue sunt petenda. Semper enim prestat qui donata conseruat: z probabili desiderio cōtinue petimus: quod in nobis p̄manere iugiter postulam⁹. Ipse enim perscrutatur hanc legē: cui intellectus prestatur a dño. Et vt constantiā pie p̄fectionis ostenderet: eam se dicit in toto corde suo diuinitatis munere custodire declarans per vniuersas subtilesq; minutias oīne bonum et a dño tribui: z per ipsum seruari: z eius gratia semp augeri. Et vide q̄ pulchro ordine cuncta descendant. Prius petit vt lex ei poneretur: id est noui testamenti: quia veteris iā tenebat. Deinde vt legis ipsius intentionē cognoscere meruisset: quatenus eā cordis integritate seruaret. [Deduc me in semita mandatorū tuoꝝ: quia ipsam volui]. Cum in quarta littera cucurrisse se dicat viam mandatorū: hic se in eadem deduci iterum postulauit. Sed mandata ista noui testamenti debemus accipere: vbi se perduci magnopere p̄decabatur: quoniā veteris testamēti cucurrerat. Ita fit vt z fidei compleatur desiderata perfectio: z sancta scriptura nichil sibi cōtrarium dixisse videatur. Nam cū dicit: Ipsam volui: noui testamenti spiritualē gratiam probatur expetere: per quā se ad celoz regna nouerat peruenire. [Inclina cor meū in testimonia tua: et non in auaritiā]. Diligenter verba ista tractāda sunt. Inclinari cor suū petit in testimonia dñi: vbi non per rapacem auaritiam: sed per laudabilē humilitatē p̄stante dño peruenitur. Inclinati enim melius cōspicimus que ante oculos nostros esse monstrātur. Nam illi qui erecti et vanitati supini sunt: nequaq; possunt subiecta oculis intueri. Addidit: Et non in auaritiā. Sciens cohors illa sanctoz auaritiam capacē esse vitioz: hāc a se expetit amoueri: vt potuisset toto corde ad scripturas sacratissimas salubriter inclinari. Auaritia enim: est temporaliū rerū flagrans oino desiderium: vnde z primus homo peccauit: et suis posteris vitia incentiua dereliquit. Hinc z diabolus accusauit Job: dicens, p̄pter diuitias quas illi dederat nō propter ipsam contemplationē qua bonus est: ab eo dñm fuisse dilectum. Quod sequens impugnauit euentus: quando vir sanctus in omnibus aduersis dño gratias actitauit. Petit ergo populus beatus: vt hāc auaritiā de corde eius amoueat: z ad testimonia dñi solo probitatis inuitetur affectu. [Auerte oculos meos ne videant vanitatē: in via tua viuifica me]. Multi huius seculi prudentes cōtinentie se lege moderati sunt: vt hominū magis q̄ dñi iudicio complacerent. Sed isti operam suam vano studio perdiderūt: q̄m scriptū est: Matth.6. Ne faciatis iusticiā vestrā coram hominib⁹. Unde nūc plebs beata deprecatur: vt oculos cordis eius a tali proposito dño dignetur auertere: me peruersa consuetudine mūdanis possit delectationib⁹ implicari: quia nos z per oculos peccare non dubiū est: dū cōspectarū rerū ambitione traducimur. Ab hac enim se vanitate fieri deprecatur alienū: q̄m sciebat inde maximū venire peccatū. Hinc notantur z illi qui diuersis speculis occupantur: hinc qui mulierū fedo amoze rapiuntur: hinc qui alienarū rerū possessionē improbe cōcupiscunt. Sed huic petitioni additur z illa perfectio: vt in via sua: id est in dño Christo cum viuificare dignetur: in quo vere viuificatur: q: mors eius virtute superatur. [Statue seruo tuo eloquiū tuum in timore tuo]. Statue dicit: stare facias est infige: cōsolida atq; cōfirma: ne sanctū eloquiū fugaci oblitione dilabat: quod in nostris semper debet sensibus stabiliter permanere. Cui rei bene addidit: timore: vt semper oremus ne susceptā munera possim⁹ amittere: z grauius sit dulcedinē didicisse q̄ perdat. Subiunxit: Tuo: qui ab humano timore longe discretus est. Iste enim sic formidat vt diligat: sic querit vt nunq̄ desinat amare quē metuit. Et quia plurimi eloquia dñi suscipiūt negligenter: et ranq̄ fabulas inutiles audire declinant: merito addidit: In timore tuo. vbi nec culpa cōquiritur: nec ad desidie discrimina peruenitur. [Amputa opprobriū meū quod suspicatus sum: quia iudicia tua iocunda]. In hac sententia maximū vitiū humanitatis exponitur. Multi enim in opprobriū cadūt: aliter q̄ habeat veritas suspicando: quā culpā a se desiderat amputari. Pro multis enim malis sepe bonū testimonium damus: atq; iterum de bonis mala dicimus nescientes: z necesse est verecundiā incurrat qui ignorans aliquid asseuerat. Suspicio enim sepissime probatur incerta: que viro non conuenit christiano. Hec ergo suspicio ducit ad opprobrium: quod ex peccato nascitur. Jure ergo sibi querebat amputari: vnde reus poterat inuenīri. Primo confessus est infirmitatē suā: nunc domini cognoscitur laudare iudicia: cuius verbum verū est firmaq; sententia. Quapropter amator veritatis merito sibi iocundū domini dicebat esse decretū: per quē se et requiem reperire nouerat z coronam: sicut apostolus dicit: Bonū certamen certaui: cursum cōsummaui: fidem seruaui: de reliquo reposita est michi corona iusticie. [Ecce concupiui mādata tua: in equitate tua viuifica me]. Diuersa beneficia superius sibi cohors sancta tribui postulauit: sed in hoc versu consecutā se dicit plenitudinem gratiarū: quia concupiuerat mandata domini: que veram prudentiā conferunt z salutem. Petit autē in equitate domini se viuificari: qui adhuc superstes esse videbatur: vt intelligamus non esse veracissimā vitā: nisi quā dño Christus fuerit prestare dignatus. Equitas autem patris: verbū caro factū est: cui omne iudiciū dedit: vt vobis terrarū in eius examine iudicādus assistat: sicut apls dicit: Qui factus est sapientia nobis a deo: z iusticia: et sanctificatio: z redemptio. 2.Timot.4. 1.Corin.1.

Vau.

Ueniat sup me misa tua domine: salutare tuū sm eloquiū tuū. Et respōdebo exprobrātibus michi verbū: q: speraui in sermonib⁹ tuis. Et ne auferas de ore meo ōnē veritatis vsq; quaq;: q: in iudicijs tuis supersperaui. Et custodiā legē tuā semp: in seculū z in seculū seculi. Et ambulabā i latitudine: q: mādata tua exq̄siui. Et loquebar in testimonijs tuis in cōspectu regū: z nō cōfundebar. Et meditabar in mādatis tuis: que dilexi. Et leuaui manus meas ad mandata tua que dilexi: et exercebor in iustificationibus tuis.

Ueniat sup me misericordia tua dñe: salutare tuū sm eloquiū tuū]. Ad sextā litterā cōgregatio sancta quenit: in qua sibi postulat salutarē dñm debere concedi: vt inimicos de tāta remuneratione confundat: et in lege dñi assidua meditatione proficiat. Precatur ergo vt supra eā dñs saluator adueniat: qui est misericordia peccatoꝝ z vita fidelū. Et vt hanc misericordiam specialiter ipsum debuisse aduertere: secutū est Salutare tuū. Reuera per quē salus gētib⁹ venit: qui

Ps.131. Ps.120. Al. de iniquitatis amoue a me: z † in lege tua miserere mei.] Xosm.3. Ibidem. Joan.14. Ety. Joan.15. Ps.83. Al. dilatasti Phil.3. Heth. Esa.2. Deut. Job.1. Matth.6. Vau. 2.Timot.4. 1.Corin.1.

mundo cegrotanti medicinam sue pietatis attribuit. Scom eloquiū tuū dixit: id est fm promissionem tuam: quā p pphetas cognoscens fuisse pollicitus. [Et respondebo exprobrantibus michi verbū: quia speraui in sermonibus tuis]. Hec nobis indicat absolute sententia cū aduersarius fuerit obiecta versutia: q̄ tamen possunt recipere rationē: nō nobis facendū: sed respondendū esse virtuliter: ne sibi malignantiū plumptio superior esse videat. Exprobrāt enī verbo: qui filiū dicūt esse minorē: vel qui eū carne passum minime credidērūt: sicut dicit apls. Si enim cognouissent nunq̄ dñm glorie crucifixissent. Hīs p̄suptione dñi respōdendum est: qui doctrinā salutarē nō ad requietā animārū: sed ad iniuriā potius exprobrationis adducūt. Sequit. Quia speraui in sermonibus tuis. Utiq; ideo dicit respondendū: quia speraui in sermonibus dñi: qui dicit: Cū veneritis ante principes z potestates nolite cogitare quomodo aut q̄d loquamini: dabit enim vobis in illa hora q̄d loquamini. Non enim vos estis qui loquimini: sed spūs patris vestri qui loquit in vobis. [Et ne auferas de ore meo verbū veritatis vsq̄quaq̄: quia in iudicijs tuis p̄speraui]. Rogat vt p̄fessionē veritatis de eius ore nulle pene: nullī⁹ terror extorqueat: sed q̄libet tormēta fuerint inflicta in vna voce cōstantie p̄sueret: q: nō in virtū⁹ humanis: sed i diuinis cognoscit speralle iudicijs. Sed cuz dicit: Usq̄quaq̄ significat verbū veritatis ad tēpus aliquibus fuisse sublatū: vt Petro apostolo cōtigit: qui ante galli cantū ter dñm negauit. Sed non vsq̄quaq̄ ablatū est verbū veritatis de ore ipsius: quādo culpā suā z fletibus diluit: et sanguinis effusione mūdauit. Sequit: quare non debeat de ore ipli⁹ veritas p̄fessionis auferri: Quia in iudicijs tuis speraui. Judicia erāt dñi q̄ turbe martyrū diuersis cruciatibus agebantur. Sed in his se magis spem gerere p̄fitetur: quia scriptū est: Flagellat omnē filiū quē recipit. Iniqui enī cū molestantur desperāt: sancti viri ñ affligunt ipem magis sue dilectionis accipiunt. Hactenus littere istius versus habet orationē. Subsequētes vero vsq̄ ad finē narratiōis ordine depromuntur. [Et custodiā legē tuā semp in seculū z in seculū seculi]. Iste z alij versus vsq̄ ad finem littere: nō habet deprecationē: sed narrationē. Superius enim petijt vt acceperet hic tam de p̄ceptis beneficijs gratias agit. Custodire le legē dñi semp affirmat: quia in ipsa variare nefandū est. Sic enim custodire potest: si quod supertus dixit nō auferat de ore ipsius veritatis verbū. Interdū: Semp: ponit vsq̄ ad finē hui⁹ seculi. Sed hic cū dicit: In seculū seculi: illam perennitatē significat que nō habet finē. Sed cū supertius diximus: legē vmbrā fuisse futurorū: id est immolare agnū immaculatū: octauo die ritum circūcisioni adhiberi: vel his similia: que admodū in eternū legem se custodire dicit: cū non solū post resurrectionē futuram necessaria nō sint illa: sed hic quoq; iā videantur abolita? Sed ibi alia lex erit dñi: quā se promittit populus custodire sanctissimus. Scit enim per hanc vmbram legis ad mysterū eterne legis ascendi. Novit etiā cōsuetudinē angelorū z potestatū dñm sine fine laudare. Scit summe beatitudinis esse solēnitatē: iugiter dominū intueri. Scit denīq; fidelū ibi esse leges: quas se professus est sine fine seruare. [Et ambulabā in latitudine: quia mādata tua exq̄siui]. Ipsa est latitudo quā in quarta littera dixit: Etiam mandatorū tuorū cucurri cū dilatares cor meū: scientia scilicet multiplex atq; salutaris: quā ideo meruit: q̄ mādatorū intelligētiā requisiuit. Quā merito dicimus esse charitatē: de qua scriptum est: Charitas dei diffusa est in cordibus nostris p spūm sctm qui datus est nobis. Cōtra: peccatorū corda in bonitate coangusta sunt: qō tangit Apls cū dicit: Nō angustiamini in nobis: angustiamini autē in viscerib⁹ vestris: q: dñi mens coangusta: id est pollutā nō recipit: sed in latitudine mentis suscipitur: a quo celū terraq; cōplet̄ur. Patulū enim domicilū debet esse: vt tantam mereatur recipere maiestatem. [Et loquebar † de testimonijs tuis in conspectu regū: z non cōfundebar]. Loquebatur de testimonijs domini: qm̄ pmiserat z acceperat: vt respōderet exprobrātibus sibi verbum. Qua firmitate roboratus ante reges seculi: qui poterant elata potestate terrere: non se dicit fuisse confusum: sed veritatē quā mente cōceperat intrepidis sermonibus exercebat. Cōfunditur autē ille: cuius per ratiocinationē dicta vincuntur. Ad verecūdiam enim ventre nō potest: qui veritatis ipsius testimonio roborat. Non enim ille sub qualibet necessitate negandus est: qui dicit: Qui me negauerit coram hominibus: negabo z ego eum coram patre meo qui est in celis. [Et meditabar in mādatis tuis: que dilexi † vehementer]. Hic ostendit frequētate meditationis ardorem. Meditari enim mandata non potest: nisi qui ea assidua lectione cucurrerit. Et vt hanc frequētiā euidentius declararet: addidit: Que dilexi. Negligere enim nunq̄ potest homo q̄ diligit. Sed ne hāc quoq; dilectionē tepidam fortitan estimares: addidit Uehementer: supra quā nulla potest dilectio reperiri. Non enim vt alia dilectio mādatorū dñi mediocris esse potest: nisi vehemēter quod hic expetitur diligat. Quapropter mādata dñi iure vehemēter dilexit: per que in cordis latitudine fiducialiter ambulabat. [Et leuaui manus meas ad mādata tua q̄ dilexi † nimis: et exercebar in iustificationib⁹ tuis]. Superiori versu dixit: Meditabar in mandatis tuis: quod ad virtutē respicit inspectuam: modo autē dicit: Leuabo manus meas: quod ad partē pertinet actualē. Leuare enim manus: significat bonis operibus occupari. Ceterum qui malis actionib⁹ detinet: nō leuat manus suas: sed detrahit. Et vide: quia in vtrisq; partib⁹ ponit. Que dilexi: ibi Uehementer: hic: Nimis: quoniam vtrūq; opus sub magna ambitione faciendū est: vt fructū possit habere dño miserante qui perficit. Addidit: Et exercebar in iustificationibus tuis. Ibi meditabatur: vbi mentis intentione translatus est: hic exercebatur vbi querebat operis frequētatione p̄spicere. Et nota q̄ exercitatio in scripturis diuinis plerūq; in bono ponitur: in litteris autē secularibus vel in cōmuni locutione: in bono aut nunq̄ aut raro ponitur. Quā locutionem scripturarū diuinarū ppriā esse dicamus. In iustificationibus tuis: pertiner ad vtrūq;: vt z mandata domini cū delectatione meditaretur: z operas manuum cum charitate perficeret. Ista enim duo sunt (vt sepe iam diximus) que perfectos faciunt vtiq; christianos. Finita est cum littera narratio: quam a versu quarto scilicet inchoauit.

ZAJ.

Memor esto ꝓbi tui seruo tuo: in q̄ michi spem dedisti. Hec me cōsolata est in humilitate mea: quia eloquiū tuū viuificauit me. Superbi inique agebāt vsq̄quaq̄: a lege autem

Rom.5.

2.Corin.6.

Al. in

Matth.10.

Al. non hz.

Al. non hz.

JOJ

tua nō declinaui. Memor fui iudicioꝝ tuorū a seculo dñe: et cōsolatus sum. Defectio tenuit me: p̄o peccatoribus derelinquētibus legē tuā. Cātabiles michi erāt iustificationes tue: i loco peregrinationis mee. Memor fui nocte nominis tui domine: et custodiui legem tuam. Hec facta est michi: quia iustificationes tuas exquisiui.

Al. memor esto

Memento verbi tui seruo tuo: in quo michi spem dedisti]. Ad septimam litteram venit chorus ille sanctorū: in qua spem promissionū domini sensibus nostris omnino cōmendat: vt firmum in mente nostra permaneat: quod gloriosa veritas pollicetur: asserens propter eā fideles aduersa huius mundi tolerabiliter et libentissime sustinere. Quis enim morē temporalem metuat: cui eterna vita promittitur? Quis ordinates pignorū cogitet: cum se iungendū chorūs nouerit angelorū? Quis labores carnis timeat: cū se in perpetuā requiē nouerit collocandū? Ex humana vero consuetudine: Memēto dicit deo: qui michi potest vllatenus obliuisci: nō quia dignū erat in illa materiale ponere obliuionis iniuriā: sed precatur vt cito seruo suo conferat clementissime promissionis effectū. Has enim tropologias in scripturis diuinis frequēter inuenies: vt est illud in genesi: Recordabor federis mei. Uel in exodo: Et recordatus est dominus federis quod pepigerat cū Abraam z Isaac z Jacob. Uerbi tui: fortasse significat promissionē quā in euāgelio dicit: Beati qui lugēt quoniā ipsi cōsolabuntur. Beati qui persecutionē patiuntur propter iusticiā: qm̄ ipsorū est regnū celorū. Et alio loco: Non vos dimittā orphanos: z his similia. Seruo tuo: subaudiēdū: imple promissum: quia si velis sine aliqua adiectione superioribus aptare qō dictum est: verba sibi nequeunt cōuenire. Que figura dicitur Ecclipsis: id est defectus: quotiens verbū suspendit: vt visa eius inquirat. Sequitur. In quo michi spem dedisti. In illa sc̄z promissione verbi tui: quā iure a veraci domino cōpleri fidelis populus expectabat. [Hec me ꝓsolata est in humilitate mea: quia eloquiū tuum viuificauit me]. Spem quā sibi dicit de dominī pollicitationibus extitisse: ipsam se in necessitatibus huius mundi consolatā fuisse restatur: quoniam inter quas libet calamitates animus fidelis reficitur: quando talis retributio cogitat. Quis enim tēporales insidias metuat cū ad eterna dñi promissa respiciat? Nam cū dicit: Cōsolata est: ostendit inter erūnas seculi hoc sibi solatij fuisse vt in presenti vita affligeretur z de futura spei promissione gauderet. Hoc etiā significat In humilitate mea: quia sctā reuera ꝓbat humilitas: ola patienter: ola cū gratiarū actionib⁹ sustinere. Hāc etiā spem tribuit in euāgelio dicēs apostolis. In patiētia vestra possidebitis alas vestras. Sequitur. Quia eloquium tuum viuificauit me. Causam reddit quare humilitas ei⁹ fuerit ꝓsolata. Promissio quippe tāti iudicis firmauit animū sustinentis: et ne tēporalē timeret interitū: spes cōsolationis viuificauit afflictū. [Superbi inique agebant vsq̄quaq̄: a lege autē tua non declinaui]. Tempus significat qñ a supbis p̄secutorib⁹ vehemēter humilis ecclesia vexabatur. Sed hec oia dicit esse frustrata: cū ei malignorū non potuit nocere seuitia. Et respice qm̄ humilitatē suā fidelis populus viuificatā dicit: superbos autē: id est malignos atq; tyrānos crudeliter egisse cōmemorat: qui nō viuificandi: sed potius mortificādi sunt. Per hec enī duo verba designat gen⁹ humanū. Humiles quippe dicēdi sunt: qui mādatis dñi obedire cōtendūt. Superbi: qui diabolicis suggestionibus intumescūt. Sequitur. A lege autē tua non declinaui: scilicet vt illi putabāt: qui prequebantur innocuos. Et cū dicit: Nō declinaui: significat in veritatis iugiter se manisse sententia. [Memor fui iudiciorū tuorū a seculo dñe: z cōsolatus sum]. Memor iudiciorū plerūbilla nō p̄sumit: q: meru penarū reuocatur que incētiua prauitate succeditur. Cū dicit A seculo: significat cū administrari cepit⁹ est mūdus. Hoc enim illa cohors potuit dicere: que per successiones generationū longis etatib⁹ cognoscitur extitisse. Nam si eternū tēpus voluisset ostendere: seculū seculi diceret: sicut frequēter insinuat. Qua cogitatione cōsolatū se dicit: quia famulos suos virt⁹ diuina nō deserit: sicut z alibi dicit. Junior fui z senui: et non vidi iustum derelictū. [Defectio † animi tenuit me: † pre peccatorib⁹ derelinquētibus legē tuam]. Hic pietas sancte cōuersationis exponitur: vt dolore se defecisse dicat: quia peccatores legē dñi deserere cernebantur. Necesse est enim vt sanctū virū alterius culpa contristet: dū anim⁹ plus saluos fieri desiderat vniuersos: et quē nō optat excedere afflictur: cū et penas cognouerit inesse. Scit enim q: grauiter illatū malū suū potius grauet auctorē. Unde sctā cohors nō tantū pena suis: q̄tum tyrānicis torquebat excessib⁹. [Cātabiles michi erāt iustificationes tue: in loco † incolat⁹ mei]. Cū dicit: Cantabiles: significat psalmodiā cū magna delectatione peragendā: sicut dicit apls. Cantātes z psallētes in cordib⁹ vestris deo. Cant⁹ enī semp releuat labores: z nō facit animo furripere tediū qui cōtēplationis magna suauitate mulcet. Nā quod addidit In loco incolat⁹ mei (sicut sepe diximus) significat hūc mūdū: vbi peregrinat⁹ ois qui Christo dño deuot⁹ est. Expulsi siquidē in Adā de sede paradisi: in hac terra incolatū gerimus: quia patrie illi⁹ beatitudinē nō habemus. Ita fit: vt in hoc mundo peregrini esse videamur: sicut z apostol⁹ dicit: Quādiu sumus in hoc corpore peregrinamur a dño. [Memor fui nocte nominis tui dñe: et custodiui legē tuā]. Per noctē: mundū istum significari posse non dubiū est: in quo peccatorū regnat obscuritas. Sed vtinā oculos corporeos clauderem: z non cordis lumina piculosius obcecaret. Hāc noctem dñs depellit: quā do iudicij tēpore veniens illuminat abscondita tenebrarū: et manifestat consilia cordis: que nūc excessibus nutriuntur illicitis. Sed in hac nocte memorem se dicit fuisse nominis dñi: cū ola beneficia ipsius non meritis suis: sed diuinis muneribus applicaret: sicut z in alio psalmo legitur. Adiutorū nostrū in nole dñi: qui fecit celū z terrā. Et apostolus memorat: Qui gloriatur in dño gloriet. Sic enim fidelis noctis istius tenebris non inuoluitur: quia cordis lumine clarificat. Cōsequitur digna p̄fessio. Ideo enim custodiuit legē dñi: quia memor fuit in nocte nominis eius. Non enim custodire valuisset legem dñi: si suis aliquid meritis applicasset. [Hec facta est michi: quia iustificationes tuas exquisiui]. Hec facta est michi: subaudi consolatio: quod magis de nocte q̄ de lege debet intelligi: vt que peccatoribus est cecitas: ipsa viris sanctis illuminatio esse videatur. Sic enim credentes nō patiuntur tenebras: q̄uis in huius mundi cecitate versentur. Sequit causa quare illi nox facta sit consolatio: quia iustificationes tuas exquisiui.

Joan.14.

Al. peregrinationis mee Ephe.5.

Pō.36.

Al. non hz.

Al. pro

Pō.125.

2.Corin.10.

2.Corin.5.

Si enim diriſſet Meas: ſuſtinuiſſet adhuc denſiſſimam ceciſatem: ſed quia dixit: Tuas: mundi tenebris non potuit obcecari. HETH

PORTIO mea domine: dixi cuſtodire legē tuā. Deprecatꝰ ſum faciem tuaz in toto coꝛde meo: miſerere mei ſm eloquiuz tuum. Cogitaui viasmeas: ⁊ cōuerti pedes meos in teſtimonia tua. Paratus ſum et non ſum turbatus: vt cuſtodiā mandata tua. Funes peccatoꝛū circūplexi ſunt me: ⁊ legem tuam non ſum oblitus. Media nocte ſurgebā ad confitendum tibi: ſuper iudicia iuſtificationis tue. Particeps ego ſum omnium timentium te: ⁊ cuſtodientiū mandata tua. Miſericoꝛdia tua domine plena eſt terra: iuſtificationes tuas doce me.

PORTIO mea dñe: dixi cuſtodire legē tuam]. Pagmen beatū ad octauam litteram venit: in qua deſiderat videre facie domini: quia eius mandatis noſcitur obſecutus. Portio: a parte dicta eſt. Illius enim partis ſumus cultus voluntatiꝫ obedimus. Quod verbum freqūter inuenis dictum: vt eſt illud: Filijs leui non erit portio: neq; ſors in medio fratrū eoꝝ: quia dominus deꝰ pars eſt eoꝝ. Unde merito portio pioꝝ deus dicitur: quia in regni eius felicitate victuri ſunt. Sequitur. Dixi cuſtodire legem tuam. Dixi/id eſt ſtatui: decreui atq; pmiſi domini precepta ſeruare: vnde factus fuerat in domini portione: id eſt in hieruſalem beata: nō in babylonie parte confuſa. [Deprecatus ſum faciem tuā in toto coꝛde meo: miſerere mei ſm eloquiū tuū]. Duplici modo hec facies domini probatur intelligi. Chriſtū quē credebat eſſe vēturū indubitata cogitatione deſiderans: incarnationē ipſius querebat aſpicere: que mundo ſalutaris poterat apparere: ſicut et in alio pſalmo dictum eſt. Deus virtutū conuerte nos et oſtende faciem tuam ⁊ ſalui erimus. In toto coꝛde: ſine vlla heſitatione: vt nunc̄ de futuro ſuſpenſus: ſed velut preſentem videretur rogare certiſſimus. Poſtulat etiam miſericoꝛdiā aduentus eius debere cōpleri: qui per prophetas innumera noſcitur annunciatione promiſſus. Siue magis deprecari videtur: vt in futura illa reſurrectione eius facie poſſit inſpicere: ſicut legitur: Beati mūdo coꝛde: quoniā ipſi deū videbūt. Et apoſtolus: Uidimus nunc per ſpeculum in enigmate: tūc aūt facie ad faciē. Sed quia peccatoꝛe ſe nouerat: ſibi poſtulat debere miſereri: quatenus per gratiā liberatus videat quod ſuis nō poterat meritis intueri. Scām eloquiū tuū: illud ſcilicet quo deitatis ſue promittit ſanctis beatā nimis ⁊ incōparabilē per omnia viſionē. [† Quia cogitaui vias meas: ⁊ cōuerti pedes meos in teſtimonia tua]. Sidinem humane cōuerſationis exponit. Prius eſt enim vt noſmetipſos diſtrictius arguamus: ⁊ ſic ad dñi mādata migremus. Cogitauerat pinde examen illud glorioſum: Uias ſuas: id eſt actus humanos: ſed quoniā ei oīmodis diſplicebant: pedes ſuos cōuertit ad teſtimonia domini gradienda: in quibus ſi aliquis ambulat firma poteſt habere veſtigia. Uidebat ſiquidē in humanis actib⁹ eſſe peccata: in diuinis aūt mandatis floꝛere iuſticiā: ⁊ ſapienter illud deſeruerat quod expoſitū periculis ſentiebat. Dicendo enim: Cōuerti pedes meos: oſtendit primitus fuiſſe peruerſos. [Paratus ſum et non ſum turbatus: vt cuſtodiā mandata tua]. Cum dicit paratum: oſtendit deliberaſſe ſe pro mādatis dñi quelibet pericula ſuſtinere. Paratum ſe enim ad precepta dñi cuſtodienda ille teſtatur: qui nec perſecutoꝛes metuit: et illecebꝛas huius ſeculi a ſuis ſenſibus effugauit: ſicut ⁊ apoſtolus Paulus ait. Ego enim pro noie Jeſu non ſolum alligari: ſed ⁊ mori paratus ſum. Unde ſimiliter ⁊ in alio pſalmo dictū eſt: Paratū coꝛ meū deꝰ paratū coꝛ meū. Sequitur. Et non ſum turbatus. Im prouiſa forte cōturbet. Non enim facit formidare animū deliberata ſentēcia. Unde ⁊ dñs in euangelio premonens dicit. Non turbetur coꝛ veſtrū: quoniā nō poteſt dici paratus: qui trepida cogitatione cōfunditur. Infert etiā ad quid paratū ſe eſſe dicebat: ſcilicet vt mandata dñi cuſtodiret: que ſic bene atq; integre ſeruantur: cum aduerſitas nulla metuitur. [Funes peccatoꝛū circūplexi ſunt me: ⁊ legem tuā nō ſum oblitus]. Cum dicit: Funes peccatoꝛ: oſtendit tot eſſe laqueos quot peccata cōmittimus. Funes enim ſunt implicita et toꝛtuoſa ligamina: quibus ſe delinquentes ſemper aſtringūt: ſicut Eſaias dicit: Ue qui trahunt peccata tanq̄ funem longū. Et alibi: Uinculis ſuoꝝ peccatoꝝ vnuſquiſq; pſtringitur. Sed hoc referendū eſt ad coꝛporis prauitatē. Nam cū dicit: Legē tuā non ſum oblitus (quod eſt beatoꝝ) cur ſe ipſe peccatoꝝ nexib⁹ dicat eſſe cōplexum? Sed fieri potuit: vt caro delictoꝝ funibus complexa ligaretur: animus aūt ſanctus incentiuis vitijs reluctans: legē dñi non fuiſſet oblitus: ſicut apoſtolus dicit: Ego ipſe mente ſeruio legi dei: carne aūt legi peccati. [Media nocte ſurgebam ad confitendū tibi: ſup iudicia † iuſticie tue]. Non vacat quod dicit: Media nocte ſurgebā. Scit enim hoc tēpoꝛe primogenita egyptioꝝ fuiſſe percuſſa. Scit etiā ea tempeſtate Petri ⁊ Pauli ⁊ Silee in carcere poſitoꝝ vincula reſoluta. Scit quoq; ſponſum media nocte eſſe venturū: ideoq; eodē tempoꝛe ſurgit ad laudes: ne inter fatuas virgines ianua clauſa remaneat. Nec vacat quod dicit: Surgebā: quia ſemp ſurgitur cū ad domini preconia feſtinatur. Ad confitendū: hic ſignificat ad laudandū: quia ſequitur. Super iudicia iuſticie tue. Nam ſi penitentie cōfeſſionē voluiſſet intelligi: ſuper miſericoꝛdiā tuam dixiſſet: non ſuper iudicia iuſticie tue]. Particeps ego ſum omniū timentium te: ⁊ cuſtodientiū mandata tua]. Hic euidētius dixit qō ſuperius in capite littere poſuit: Portio mea dñe. Sic enim erat portio dñi: vt ⁊ famulorum ipſius particeps eſſe pbaretur. Et reſpice quēadmodū virtutem eccleſiaſtice vnitatis oſtendit: vt omniū fideliū ſe dicat eſſe participem: non vnius eccleſie: ſed que in totius mūdi capacitate diffuſa eſt. Et merito ſe vbiq; partes habere dicit: quando vniuerſalis congregatio talia loquebatur. Pars enim ipſius erat: quicqd deo placere poterat in toto oꝛbe terrarū. Et reſpice q̄ humiliter participem ſe dicit timentiū deū: cum legatur in apoſtolo: Particeps chriſti facti ſum⁹. Et in quadrageſimoquarto pſalmo quoſdam participes chriſti ſignificatos eſſe meminimus: cum dicit. Propterea vnxit te deus deus tuus oleo leticie pre conſortibus tuis. Quiſquis enim in nouitate vite ambulauerit: erit particeps chriſti. Sic ⁊ humiliter locutus eſt: ⁊ tamē ad ipſam ſignificantiā quid ſit particeps dñi: animū bene intelligētis extēdit. Et quia dixit: Oim timentiū

ETH. Deuter.10.

Psā.79.

Matth.5. 1.Corin.13.

Al.nō hȝ.

Psā.56.

Joan.14.

Esa.5.

Prouer.5.

Rom.7.

Al.iuſtificationis

Exo.2. Ac.12. 7.16

Matthȝ.25.

Heb.3.

Psā.44.

asſerenē
cit Boni
nera pfite
bonitatē. ꝫ
cēs: Bonū
tiones tuas
agit: ſed de a
ſtrictionem e
nitatē illam de
exultatione gau
cū ſecat vulnera: t
tempus inferant p
remedia. Nouerat
norādum: cuius cler
tanſ in gaudiū: quāu
tur. Sequit Scām ve
Mat.23. Qui ſe humiliat exalta
tur. [Bonitatē/et diſcip
Al.in. † mandatis tuis credidi
huc petit doceri qō iam ſe
eſt: ſcilicet quoniā bonaru
que moꝛe flagrantis incend
da ligna cucurrerit: tāto co
Luc.17. apoſtoli fidei caloꝛe feruente
fidem. Docet ergo deus bon
tatis deſiderium. Docet diſcip
bus patiētiam donat. Docet ſc
rerum ipſe cognoſcitur attribut

Universidad de Deusto
Biblioteca

Domine meus domine: ne cō-
fundare legē tuā. Deprecor
sum faciem tuā in toto cor-
de meo: miserere mei ſm elo-
quiū tuum. Cogitaui vias
meas: & conuerti pedes meos
in testimonia tua. Paratus sum & non sum
turbatus: vt custodiam mandata tua. Funes
peccatorum circūplexi sunt mihi: & legem tuam
non sum oblitus. Media nocte surgebam ad
confitendum tibi: super iudicia iustificatio-
nis tue. Particeps ego sum omnium timen-
tium te: & custodientium mandata tua. Mise-
ricordia tua domine plena est terra: iustifi-
cationes tuas doce me.

Bonitatem fecisti cum seruo tuo domine: secundum verbum tuum. Bonitatem & disciplinam & scientiam doce me: quia mandatis tuis credidi. Antequam humiliarer ego deliqui propterea eloquium tuum custodiui. Bonus es tu & in bonitate tua doce me iustificationes tuas. Multiplicata est super me iniquitas superborum: ego autem in toto corde meo scrutabor mandata tua. Coagulatum est sicut lac cor eorum: ego legem meditatus sum. Bonum mihi quia humiliasti me: vt discam iustificationes tuas. Bonum mihi lex oris tui: super millia auri & argenti. Manus tue fecerunt me & plasmauerunt me: da mihi intellectum & discam mandata tua. Qui timent te videbunt me & lętabuntur: quia in verba tua supersperaui. Cognoui domine quia æquitas iudicia tua: & in veritate tua humiliasti me. Fiat misericordia tua vt consoletur me: secundum eloquium tuum seruo tuo. Veniant mihi miserationes tue & viuam: quia lex tua meditatio mea est. Confundantur superbi quia iniuste iniquitatem fecerunt in me: ego autem exercebor in mandatis tuis. Conuertantur mihi timentes te: & qui cognouerunt testimonia tua. Fiat cor meum immaculatum in iustificationibus tuis: vt non confundar. Defecit in salutare tuum anima mea: & in verbum tuum supersperaui. Defecerunt oculi mei in eloquium tuum: dicentes quando consolaberis me. Quia factus sum sicut vter in pruina: iustificationes tuas non sum oblitus. Quot sunt dies seruitutis mei: quando de his qui persequuntur me iudicium? Narrauerunt mihi iniqui fabulationes: sed non vt lex tua. Omnes viæ tue veritas: inique persecuti sunt me adiuua me. Paulominus consumpserunt me in terra: ego autem non dereliqui mandata tua. Secundum misericordiam tuam vivifica me: & custodiam testimonia oris tui. In æternum domine verbum tuum permanet in celo: in generationem & generationem veritas tua. Fundasti terram & permanet: dispositione tua perseverat dies. Quoniam omnia seruiunt tibi: quia omnia seruiunt tibi. Nisi quod lex tua meditatio mea est: tunc forte periissem in humilitate mea. In æternum non obliviscar iustificationes tuas: quia in ipsis vivificasti me. Meus es ego: & saluum me fac quia iustificationes tuas exquisiui. Me exspectauerunt peccatores vt perderent me: testimonia tua intellexi. Omnis consummationis vidi finem: latum mandatum tuum nimis. Quomodo dilexi legem tuam domine: tota die meditatio mea est. Super inimicos meos prudentem me fecisti mandatum tuum: quia in æternum mihi est. Super omnes docentes me intellexi: quia testimonia tua meditatio mea est. Super senes intellexi: quia mandata tua exquisiui. Ab omni via mala prohibui pedes meos: vt custodiam verba tua. A iudiciis tuis non declinaui: quia tu legem posuisti mihi. Quam dulcia faucibus meis eloquia tua: super mel ori meo. A mandatis tuis intelligam: propterea odiui omnem viam iniquitatis. Lucerna pedibus meis verbum tuum: & lumen semitis meis. Iuraui & statui custodire iudicia iustitiæ tuæ: humiliatus sum usquequaque domine. Vivifica me domine secundum verbum tuum: & da mihi intellectum. Voluntaria oris mei beneplacita fac domine: & iudicia tua doce me. Anima mea in manibus meis semper: & legem tuam non sum oblitus. Posuerunt peccatores laqueum mihi: & de mandatis tuis non erravi. Hereditate acquisiui testimonia tua in æternum: quia exultatio cordis mei sunt. Inclinavi cor meum ad faciendas iustificationes tuas in æternum propter retributionem. Iniquos odio habui: & legem tuam dilexi. Adiutor & susceptor meus es tu: & in verbum tuum supersperavi. Declinate a me maligni: & scrutabor mandata dei mei. Suscipe me secundum eloquium tuum & vivam: & non confundas me ab exspectatione mea. Adiuva me & salvus ero: & meditabor in iustificationibus tuis semper. Sprevisti omnes discedentes a iustificationibus tuis: quia iniusta cogitatio eorum. Prævaricantes reputavi omnes peccatores terræ: ideo dilexi testimonia tua. Confige timore tuo carnes meas: a iudiciis enim tuis timui. Feci iudicium & iustitiam: non tradas me calumniantibus me. Suscipe servum tuum in bonum: non calumnientur me superbi. Oculi mei defecerunt in salutare tuum: & in eloquium iustitiæ tuæ. Fac cum servo tuo secundum misericordiam tuam: & iustificationes tuas doce me. Servus tuus sum ego: da mihi intellectum & sciam testimonia tua. Tempus faciendi domine: dissipaverunt legem tuam. Propterea dilexi mandata tua: super aurum & topazion. Propterea ad omnia mandata tua dirigebar: omnem viam iniquam odio habui. Mirabilia testimonia tua: propterea scrutata est ea anima mea. Declaratio sermonum tuorum illuminat: & intellectum dat parvulis. Os meum aperui & attraxi spiritum: quia mandata tua desiderabam. Aspice in me & miserere mei: secundum iudicium diligentium nomen tuum. Gressus meos dirige secundum eloquium tuum: & non dominetur mihi omnis iniquitas. Redime me a calumniis hominum: & custodiam mandata tua. Faciem tuam illumina super servum tuum: & doce me iustificationes tuas. Exitus aquarum deduxerunt oculi mei: quia non custodierunt legem tuam. Justus es domine: & rectum iudicium tuum. Mandasti iustitiam testimonia tua: & veritatem tuam nimis. Tabescere me fecit zelus meus: quia obliti sunt verba tua inimici mei. Ignitum eloquium tuum vehementer: & servus tuus dilexit illud. Adolescentulus sum ego & contemptus: iustificationes tuas non sum oblitus. Justitia tua justitia in æternum: & lex tua veritas. Tribulatio & angustia inuenerunt me: mandata tua meditatio mea est. Æquitas testimonia tua in æternum: da mihi intellectum & vivam. Clamavi in toto corde meo exaudi me domine: iustificationes tuas requiram. Clamavi ad te salvum me fac: & custodiam mandata tua. Præveni in maturitate & clamavi: quia in verba tua supersperavi. Prævenerunt oculi mei ad te diluculo: vt meditarer eloquia tua. Vox mea audisti domine secundum misericordiam tuam: & secundum iudicium tuum vivifica me. Appropiaverunt persequentes me iniquitati: a lege autem tua longe facti sunt. Prope es tu domine: & omnes viæ tue veritas. Initio cognovi de testimoniis tuis: quia in æternum fundasti ea. Vide humilitatem meam & eripe me: quia legem tuam non sum oblitus. Judica iudicium meum & redime me: propter eloquium tuum vivifica me. Longe a peccatoribus salus: quia iustificationes tuas non exquisierunt. Misericordiæ tue multæ domine: secundum iudicium tuum vivifica me. Multi persequentes me & tribulantes me: a testimoniis tuis non declinavi. Vidi prævaricantes & tabescebam: quia eloquia tua non custodierunt. Vide quoniam mandata tua dilexi domine: in misericordia tua vivifica me. Principium verborum tuorum veritas: in æternum omnes iudicia iustitiæ tuæ. Principes persecuti sunt me gratis: & a verbis tuis formidavit cor meum. Lætabor ego super eloquia tua: sicut qui invenit spolia multa. Iniquitatem odio habui & abominatus sum: legem autem tuam dilexi. Septies in die laudem dixi tibi: super iudicia iustitiæ tuæ. Pax multa diligentibus legem tuam: & non est illis scandalum. Exspectabam salutare tuum domine: & mandata tua dilexi. Custodivit anima mea testimonia tua: & dilexit ea vehementer. Servavi mandata tua & testimonia tua: quia omnes viæ meæ in conspectu tuo. Appropiet deprecatio mea in conspectu tuo domine: secundum eloquium tuum da mihi intellectum. Intret postulatio mea in conspectu tuo: secundum eloquium tuum eripe me. Eructabunt labia mea hymnum: cum docueris me iustificationes tuas. Pronunciabit lingua mea eloquium tuum: quia omnia mandata tua æquitas. Fiat manus tua vt salvet me: quoniam mandata tua elegi. Concupiui salutare tuum domine: & lex tua meditatio mea est. Vivet anima mea & laudabit te: & iudicia tua adiuvabunt me. Erravi sicut ouis quæ perit: quære servum tuum quia mandata tua non sum oblitus.

CXV. Deuter.19. CXVI. Psal.72. Psal.5. Psal.93. Psal.118. Psal.118. Psal.118

Universidad de Deusto
Biblioteca

DOB.

Luc.21.

ak.gñatiõe
z gñationẽ.

DOB.

Pſa.23.

Universidad de Deusto
Biblioteca

H. verba
ma.

rat
rsus
here-
exitia-
bui pe
ram fo
peccati
dñi gratia
imur. Il-
am hoc fie-
mik. Pedes
e nos quodã
s cõpellit: nisi
equik. At custo-
dñi non potuit cu
pharetur expulsa
cem dñi bibere/ꝛ ca- 1.cor.10.
mense dñi participes
diciis tuis nõ declina-
). Declarat illud quod
ala phibui pedes meos
declinaret. Sic em per-
as custodik: quando hereti
nitur. A iudiciis ergo tuis
sancta ꝓstituit/ꝛ viuẽdi no
os vtiq; nõ declinare: hoc est
oc ad celoũ gaudia peruenie-
bilis. Quia in legem posuisti
Moysen dñs dederit: eamq;
bseruari: nõ incongrue hic eã
ũ dicit: Tu legẽ posuisti michi.
Moysen dedit: pedagogi nobis

o
r.
pu
Ezech.5. Si
hon
hoc:
illud.
datis.
Prouer.1. tatis].
lare via
neribus e
et veloces
Pſ.72. rat etiam ꝑ
Pſ.96. alibi. Qui d
hunc modũ d
dum audisset,
lexit omnimoc
non poterat. ꝑ
rebus celestibu
nos execrare qui
cessitate phibem
qui aliqua illis dele
rur autem ab illis re
intercedẽte damnau
se polluat: qui mentẽ su

Vce
bum n
meis.
dire tuã
miliat9
viuifica n

Voluntaria oris mei ben.
iudicia tua doce me. Anim
meis semper: ꝛ legem tuam
Posuerunt peccatores laqu

Universidad de Deusto
Biblioteca

ii.30.
iiii.5.

Wat.11.

ecclī.

ſi:z ce
endas
In eter
poſſunt
aqs vexas
cto: cum in
qui hic iſta
re compto
ternitate re
licet illam
dicti patris mei: Wat.25.
tum eſt ab initio
tamen de domini
gni perpetui/con
am ſuſcipere que
uiatione deſeratur:
defixi:vt illum iugiter
ltant.

Cllī.

odio habui: et legem
xi. Adiutor et ſuſce
us es tu: et in verbum
erſperaui. Declinate a
ligni:et ſcrutabor mãda
mei. Suſcipe me ſm elo
non cõfundas me ab ex
Adiuua me z ſaluus ero: et

Wat

Luc.14.

et
et
fra
dilec
cuz eis
habita
Ecclī.3. luta ver
plectend
ta: ſOmni
Tob. verſu argu
ptrario: qui
Alr.non hz. ppoſitione
Alr.ſuper- meus es tu
ſperaui. ad implend
choare quic
Suſcepto: au
arcanũ: qua pr
poſſit funditus
quid ſequitur: Et
tis tue preſidiis ſu
ſperari licet: z ſpes
Ecclī.2. cut legit: ſQuis ſper
Pō.31. Sperãtes autẽ in dñ
rat ergo redemptorẽ
poſſit abſtergere: qui
tos: et qs ligatꝰ fuerat
mortente diſſolut. Sic in
nis noſtre concluſa perfe
ligni: z ſcrutabor mãdata
pientes tamen cognoſcere
mini: nos proficue frequenter
tandas ſacras lectiones obſ

Universidad de Deusto
Biblioteca

…calum…
…antib?

…e
…ta
…ſa
…li…
…bus
…ctōis
…quia
…ulauit:
…ſie iudi…
…uire po…
…us cū mi…
…z traditos
…imus enim
…cladib? pa…
…gnouit. Sci…
…el Susanna:
…nc etiā quoti…
…o in tēptationē. Matth.6.
…na cōmissis fia…
…s dicit: Tradidit Rom.1.
…t que nō cōuenīūt.
…s tradidi sathane: vt 1.Timot.1.
…ergo populus sanct?:
…ibus ideo spūs ira sce…
…is suas immissiones insti
…uū quod christi meretur
…on potest q̄: nisi ab eius
…cipe seruū tuū in bonū: mō
Suscipe diabolico brachio Alme
…e corruat. Dñi enim miseri…
…cator? nostror? compulsione
…ctū est dño i bonū suscipe: q̄
…tē nouerat impulisse. Seruus
…i est. Seruus enim a seruando ET.
…ominēti interitu dñi sut manus
…ic z ille merito se seruum dicit:

…ded…
…ſa…
…ſa…
…ſa

Universidad de Deusto
Biblioteca

Pſa.6.
Pſa.41.

Jacob.2.

SCHE.

VLG.

SCHE.

Ignitum eloquiū tu
uus tuus dilexit illu
ego ⁊ contemptus: iu
sum oblitus. Justicia tu
et lex tua veritas. Trib
uenerūt me: mādata tua
Equitas testimonia tus
lectum da mihi ⁊ viua

Universidad de Deusto
Biblioteca

e
ge
dos
Ros
ndis-
domi-
o eius
gnouisse
edeamus
entis affe- DEF.
nagna cor-
opulus mur
ño. Tacebat DOO.
me: Scilicet Exo.14.
s: que pia in-
to corde meo:
matur ad dñm.
tus debet spiri-
n nequeat impe-
oto corde: qui to-
s seculi: non cõtu-
sitorias dignitates:
mens sancta sup an-
t: semp exquirit. Nam
as facere debuisset: non
t. Justificationes tñ ve-
ui eas deuota mente com
luum me faciet custodiam
tum exponit: quẽ superius
aui in toto corde meo: quod
im non clamat: nisi cui pect-
cordis affectu. Sed cum dicit
na vult intelligi: nõ in corpore
oterat mãdata custodire. Nec
petere poterat: qui libenter cor-
biacebat. [Preuent in maturi- Alq: Ibā
verbo tuo speraui]. Preuenit in tua supspe
s in annis puerilibus modestiam raui

Luc.14.
Alaudi
Alappro-
pinquerũt
Alinigrati
Ps.21.
Matth.26.
Matth.5.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ps.100.

Al.preua-
ricantes
DEF.
ETY.

Al.de m
dio.

Al.f

Watth.10.

Exo.19.

Al.qm

Universidad de Deusto
Biblioteca

Roma.7.

Matth.7.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Al. anima mea.
Al. non hz.

Al. anditt
Al. non hz.

Al. quia

Universidad de Deusto
Biblioteca

Joh.15.

Joh.14.

Ibidem.

Ibidē.10.

Universidad de Deusto
Biblioteca

fere.x

Al. non hꝫ.
Al. magnificatus est mirabilis.
Al. cognoscet.

Ibidem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Roma.ic.

Napoc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ar. quia
Ar. inopia.

Apoc. 6.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

pē.02.
ETY

phil.2.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca